

မြန်မာ့ စွယ်စုံကျမ်း

အတွဲ-၈
(ဘ - မဟောဂနီ)

မြန်မာ့စွယ်စုံကျမ်း

အပိုင်း-၁

မြန်မာ့စွယ်စုံကျမ်း

အတွဲ-၈

အပိုင်း-၁

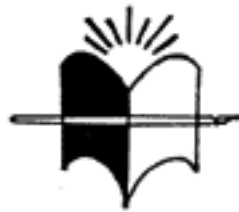
ပဌမနှိပ်ခြင်း
၁၉၆၃

စာပေဗိမာန်ပုံနှိပ်တိုက် (မှတ်ပုံတင်အမှတ်-၀၀၃၂) ၃၆၁-ပြည်လမ်း၊ ရန်ကုန်မြို့တွင်
ဦးကျော်အုံးက ရိုက်နှိပ်၍
စာတည်းမှူးဦးမြတ်စိုး (မှတ်ပုံတင်အမှတ်-၀၈၉) က တာဝန်ခံထုတ်ဝေသည်။

မြန်မာ့စွယ်စုံကျမ်း

စာပေဗိမာန်
၏

ရုပ်ပြဗဟုသုတဘဏ်

အတွဲ - ၈

အပိုင်း - ၁

ဘ - မဟောဂနီ

ရန်ကုန်မြို့

မြန်မာနိုင်ငံဘာသာပြန်စာပေအသင်း

ဤကျမ်းကို မရှုစားမီ

အောက်ပါလမ်းညွှန်ကို လေ့လာထားပါက ဤစွယ်စုံကျမ်းစီစဉ်ပုံကို ကောင်းစွာသဘောပေါက်၍ ကိုးကားရာကျမ်းတစ်အုပ်စုဖြစ် လွယ်ကူစွာ အသုံးပြုတတ်ပေလိမ့်မည်။

အက္ခရာစဉ်ဇယား။ ။ စွယ်စုံကျမ်းတွင်ပါဝင်သော အကြောင်းရပ်များကို လွယ်လင့်တကူ ရှာဖွေဖတ်ရှု နိုင်ရန် အက္ခရာစဉ်ဇယားကို အတွဲတိုင်း၌ဖော်ပြထားသည်။

ဝေါဟာရနှင့် အမည်များ။ ။ ဤကျမ်းမှာ ကမ္ဘာပေါ်ရှိ ကျယ်ဝန်းလှသောပညာရပ်အမျိုးမျိုး၊ အကြောင်းရပ် အမျိုးမျိုးတို့ ပါဝင်သည့်ပြင်၊ မြန်မာနိုင်ငံတွင် ပဌမဆုံး ပေါ်ထွက်လာခြင်းဖြစ်သည့်အလျောက်၊ ဘာသာခြားမှ မြန်မာလိုပြန်ဆိုထားသော ဝေါဟာရသစ်များနှင့် အသံလွယ်ယူထားရသော အမည်များ မြောက်မြားစွာပါဝင်သည်။

မြန်မာအမည်များ။ ။ ရဟန်းရှင်လူဆိုင်ရာ အကြောင်းရပ်များကို ခေါင်းစဉ်ပေးရာ၌၊ အမည်ရှေ့ရှိ သျှင်၊ ဦး၊ ဒေါ်၊ ကို၊ မောင်၊ မ စသည်တို့နှင့်တကွ အခြားဂုဏ်ပုဒ်များကို အမည်ရင်းနောက်တွင်ထား၍၊ အမည်ရင်းကိုသာ အက္ခရာစဉ် အလိုက် စီစဉ်ဖော်ပြထားသည်။ ပုံစံအားဖြင့် သျှင်ကရဝိက၊ ခုံတော်မောင်ကျဘမ်း၊ ဦးချိန်၊ မြဝတီဝန်ကြီးဦးစ တို့ကို ကရဝိက၊ သျှင်၊ ကျဘမ်း၊ မောင်၊ ခုံတော်၊ ချိန်၊ ဦး၊ စ၊ ဦး၊ မြဝတီဝန်ကြီး ဟူ၍ အသီးအသီးဖော်ပြထားသည်။ ဤသို့ပြုလုပ်ခြင်းမှာ ပုဂ္ဂိုလ်ကို မလေးစား၍ မဟုတ်၊ စွယ်စုံကျမ်းများထုံးတမ်းစဉ်လာအရ အကြောင်းရပ်ရှာဖွေရ လွယ် ကူစေရန်သာဖြစ်ရာ၊ လူမျိုးခြားအမည်များကိုလည်း အလားတူပင် စီစဉ်ဖော်ပြထားသည်။

ဖတ်ချင်ဖွယ်ရာအဖြာဖြာ။ ။ တခါတရံ ပျင်းပျင်းရိုရို စာအုပ်လှန်လိုသောအခါ သို့မဟုတ် ဝါသနာအလျောက် သမိုင်းဖြစ်စဉ်များ၊ တိုင်းနိုင်ငံများ၊ ပုဂ္ဂိုလ်ကျော်များ၊ စာပေဝတ္ထုများ၊ အနုပညာရပ်များ၊ သိပ္ပံပညာရပ်များ၊ လုပ်ငန်းကြီးများ၊ သစ်ပင်များ၊ တိရစ္ဆာန်များ၊ ကစားခုန်စားများအကြောင်းကို သိလိုသောအခါ အကူအညီ ရစေရန် ဖတ်ချင်ဖွယ်ရာအဖြာဖြာကို အတွဲတိုင်း၌ ထည့်သွင်းထားသည်။

ဗဟုသုတစစ်တမ်း။ ။ စွယ်စုံကျမ်းအတွဲတိုင်းတွင် ဗဟုသုတစစ်တမ်းကို ထည့်သွင်းထားသည်မှာ စာရှုသူသည် ဤစစ် တမ်းဖြင့် မိမိကိုယ်ကိုမိမိ ပြန်လည်မေးခွန်းထုတ်၍ မသိသေးသောအကြောင်းအရာကို သိလိုပါက၊ ညွှန်ထားသောနေရာ တွင် ပြန်လည် ဖတ်ရှု လေ့လာနိုင်စေခြင်းငှာ ရည်ရွယ်သည်။ ထိုစစ်တမ်းတွင် အတွဲတွင်းပါ အကြောင်းရပ်အားလုံးပုံစံ အောင် မေးခွန်းထုတ်ထားခြင်း မဟုတ်ချေ။ စိတ်ဝင်စားဖွယ်အချက်အလက်များ အတွက်သာလျှင် မေးခွန်းများကို ရွေးချယ်စီစဉ်ထားခြင်းဖြစ်သည်။

အပြန်အလှန်အညွှန်း။ ။ စွယ်စုံကျမ်းအကြောင်းရပ်တို့မှာ အက္ခရာလိုက် စီစဉ်ထားသည့်အလျောက်၊ ဘာသာရပ် အလိုက် တစုတဝေးတည်းမရှိဘဲ နေရာအနှံ့အပြား ကွဲပြားလျက်ရှိကြသည်။ သို့ဖြစ်၍ အကြောင်းရပ်ချင်းဆက်စပ်နေ သည့် အချက်အလက်တို့ကို အပြန်အလှန်ညွှန်ပြရသည်။ စာကိုယ်မဲ့အကြောင်းရပ်ခေါင်းစဉ်မှ စာကိုယ်ရှိအကြောင်း ရပ်ခေါင်းစဉ်သို့၊ အကြောင်းရပ်တခုနှင့်တခု ပညာသဘောအားဖြင့် ဆက်သွယ်နေသော်လည်း တသီးတခြားစီ ရှိသဖြင့် ပိုမိုပြည့်စုံစွာ လေ့လာစေလိုသောအခါတွင် (..... --ရှု။) ဟုညွှန်းသည်။ ပညာသဘော အားဖြင့် ဆက်သွယ်ခြင်း မရှိစေကာမူ တနည်းတလမ်းအားဖြင့် နီးစပ်သည့်အကြောင်းရပ်တခုကို စိတ်ဝင်စားဖွယ်ဖြစ်၍ လေ့လာစေလိုသောအခါတွင် (..... --လည်းရှု။) ဟုညွှန်းသည်။

ကြောင်းခြင်းရာအညွှန်းအတွဲ။ ။ နောက်ဆုံးအတွဲသည် စာရှုသူအဖို့ အခါမရွေး ကိုးကားရန် လမ်းညွှန်ပင်ဖြစ် သည်။ ထိုအတွဲသည် အသီးသီးသော အတွဲများအတွက် အက္ခရာစဉ်အညွှန်းဖြစ်ရုံမျှမက၊ လုံးချင်းစွယ်စုံခေါ်လောက် ပေသည်။ ထိုအတွဲတွင် ကမ္ဘာ့သမိုင်းမှတ်တမ်းတင်သည်မှ မျက်မှောက်ခေတ်အထိ ပေါ်ပေါက်ဖြစ်ပျက်ခဲ့သော မှတ်သား ဖွယ်ရာအကြောင်းအရာများကို နှစ်၊ လ၊ ရက်၊ အပိုင်းအခြားနှင့် သိနိုင်စေရန် နှစ်လုံးပတ်လည်ဖော်ပြထားသော ကမ္ဘာ့ ပြက္ခဒိန်ကို၎င်း၊ ပညာရပ်များကို စံနှစ်တကျတဆင့်ပြီးတဆင့် ပြည့်စုံစွာလိုက်စားနိုင်ရန် ပညာရပ်မာတိကာကို၎င်း၊ ထည့် သွင်းထားသည်။ ထိုနောက် အသီးသီးသောအတွဲများတွင် ပါဝင်သည့် ကြောင်းရပ်များကို လွယ်ကူစွာ လှန်လော ရှာဖွေနိုင်ရန် ညွှန်ပြသော ကြောင်းခြင်းရာ အညွှန်းကိုလည်း စီစဉ်ဖော်ပြထားသည်။ ထိုအညွှန်းတွင် စွယ်စုံကျမ်းပါ အကြောင်းရပ်များကိုသာမက၊ စွယ်စုံကျမ်းစာကိုယ်တွင် မပါဝင်လင့်ကစား သိသင့်သိထိုက်သောအကြောင်းရပ် မြောက် မြားစွားကိုလည်း မှတ်သားဖွယ် အချက်အလက်များနှင့်တကွ ဖြည့်စွက်ဖော်ပြထားသည်။

အက္ခရာစဉ်ဇယား

ဤကျမ်းပါအကြောင်းရပ်များကို အောက်ပါအက္ခရာစဉ်အတိုင်း စီစဉ်ထားသည်

www.foreverspace.com.mm

၁။ အ	၂၈။ အောင့်	} ငသတ်	၅၆။ အမ့်	} သေးသေးတင် နှင့် မသတ်
၂။ အာ	၂၉။ အောင်		၅၇။ အမ်	
၃။ အား	၃၀။ အောင်း		၅၈။ အမ်း	
၄။ အိ	၃၁။ အိုင်	၅၉။ အိမ့်		
၅။ အီ	၃၂။ အိုင်	၆၀။ အိမ်		
၆။ အီး	၃၃။ အိုင်း	၆၁။ အိမ်း		
၇။ အု	၃၄။ အစ်	စသတ်	၆၂။ အုမ့်	
၈။ အူ	} ညကြီးသတ်	၃၅။ အည့်	၆၃။ အုမ်	
၉။ အူး		၃၆။ အည်	၆၄။ အုမ်း	
		၃၇။ အည်း	၆၅။ ၊ ယပင့်	
၁၀။ အေ့	} ဥကလေးသတ်	၃၈။ အဉ့်	၆၆။ [ရရစ်	
၁၁။ အေ		၃၉။ အဉ်	၆၇။ ဝ ဝဆွဲ	
၁၂။ အေး		၄၀။ အဉ်း	၆၈။ ၊ ဟထိုး	
} နောက်ပစ် နှင့် ယသတ်	} တသတ်	၄၁။ အတ်	၆၉။ ၎် ယပင့် ဝဆွဲ	
		၄၂။ အိတ်	၇၀။ [ရရစ် ဝဆွဲ	
		၄၃။ အုတ်	၇၁။ ၎် ယပင့် ဟထိုး	
၁၆။ အေ့	} နသတ်	၄၄။ အန့်	၇၂။ [ရရစ် ဟထိုး	
၁၇။ အော်		၄၅။ အန်	၇၃။ ဝ ဝဆွဲ ဟထိုး	
၁၈။ အော		၄၆။ အန်း	၇၄။ ၎် ယပင့် ဝဆွဲဟထိုး	
၁၉။ အို	} ပသတ်	၄၇။ အိန့်	၇၅။ [ရရစ် ဝဆွဲဟထိုး	
၂၀။ အို		၄၈။ အိန်		
၂၁။ အိုး		၄၉။ အိန်း		
} ကသတ်	} ပသတ်	၅၀။ အုန့်		
		၅၁။ အုန်		
		၅၂။ အုန်း		
} ငသတ်	} ပသတ်	၅၃။ အပ်		
		၅၄။ အိပ်		
		၅၅။ အုပ်		

ဖတ်ချင်ဖွယ်ရာအဖြာဖြာ

တူးတစ်ရံ ပျင်းပျင်းရှိ၍ စာအုပ်လွန်လိုသောအခါ အောက်ပါ လိုရာအကြောင်းရပ်တို့မှ ဆရာရွေးနုတ်၍ လေ့လာပါက စာရှုသူသည် အပျင်းလည်းပြေ ဗဟုသုတလည်း ပွားပေလိမ့်မည်။ ထိုင်ရာမထဘဲ ကမ္ဘာမြို့ကြီး၊ နယ်ကြီး၊ နိုင်ငံကြီးများသို့ရောက်၍ ပုဂ္ဂိုလ်ကျော်များနှင့် ရင်းနှီးကာ ကမ္ဘာသမိုင်းကိုလည်း သုံးသပ်ခွင့် ရနိုင်မည်ဖြစ် သိပ္ပံပညာ၏ အံ့ဖွယ်ရာအကြောင်းများကိုလည်း သိနားလည်လာပေလိမ့်မည်။ ထိုမျှမက အနုစာပေဂန္ထဝင်များ၏အရသာကိုပါ ထင်ရှားစွာခံစားရမည်ဖြစ် အားလပ်ခိုက် အပျင်းဖြေရန်နည်းများလည်း ရရှိပေအံ့။

ထင်ပေါ်ကျော်ကြားပုဂ္ဂိုလ်များ

မြတ်သူ သတင်းစာဆရာ နိုင်ငံပြု သုခမိန် ၁
 နားမကြားသော အနောက်တိုင်း ဂီတပညာရှင် ၂၈
 တောင်အမေရိက “ဂျော့ဝါရှင်တန်” ၈၁
 “နတ်ကလောင် အအုပ်ခံရသည့် အရူး” ၁၂၃
 ကြေကွဲဖွယ် ဇာတ်သိမ်းခဲ့ရသည့် ဒပ်ချပန်းချီကျော် ၁၈၁
 နိုင်ငံတော်အလံနည်းတူ လေးစားခံရသော နော်ဝီဂျင်
 စာရေးဆရာကြီး ၂၁၃
 ဒုတိယ မြန်မာနိုင်ငံတော်ကို တည်ထောင်သောမင်း ၃၀၇
 တော်လှန်ရေးအကျိုးပြုသည့် မြန်မာ့နိုင်ငံရေးသုခမိန် ၃၆၃
 စစ်ရေးသာမက နိုင်ငံရေးပါ အမြင်ကျယ်သည့် မြန်မာ
 ဗိုလ်ချုပ်ကြီး ၄၇၃

တိကျသိအပ် အရပ်ရပ်

မဇ္ဈိမပဋိပဒါခေါ် အလယ်အလတ်ကျင့်စဉ် ၁၅၆
 မင်္ဂလာယူ အခမ်းအနား ၂၇၄
 စီးပွားရေးပညာ ၃၄၄
 မြောက်ပိုင်း ဗုဒ္ဓသာသနာ ၄၅၉

သုခုမဝင် ကြောင်းစုံလင်

အဆိုအပြောမပါသည့် သရုပ်ဖော်ပြဇာတ် ၃၆
 “ပြုတ်ပြုတ်တူ၍၊ ပေါ်မူထူးလည်း ပြုန်းပြုန်းမည်ရှင့်” ၂၂၇
 ကုန်းဘောင်ခေတ် ဒုတိယပိုင်းတွင် ပေါ်လာသည့် ကဗျာ
 တမျိုး ၃၄၈
 ဖွဲ့ဖွဲ့နွဲ့နွဲ့ တီးမှုတ်သည့် သီချင်းမျိုး ၄၀၁

တမြေရပ်ခြား ဒေသများ

ကမ္ဘာပေါ်တွင် နှင်းသီးပန်း အထွက်ဆုံးနိုင်ငံ ၇
 ဥရောပ၏ စစ်တလင်းနိုင်ငံ ၄၂
 တတိယအကြီးဆုံး ကမ္ဘာ့လူနေကျွန်း ၅၈
 အရှေ့တိုင်း၏ “ဗင်းနစ်မြို့” ၁၇၉
 အမေရိကန်၏ “ဆွစ်ဇာလန်” ၂၀၆
 ဟိမဝန္တာတောင်စောင်းမှ နိုင်ငံကလေး ၃၁၄
 “ကသည်းပြည်” ၄၁၂
 အိန္ဒိယပြည်၌ ဗြိတိသျှတို့ ရှေးဦးအခြေစိုက်ရာဒေသ ၄၁၇

သစ်ပင်ပန်းမာလ် တိရစ္ဆာန်

ရေသဇင်၊ သို့မဟုတ် ရေပိတောက် ၂၀

စိမ်းရောင်ခြစ် မပါ၊ ဆဲတခုသာရှိသည့် အပင်ငယ် ၉၄
 သွေးတိုးအားပြင်းခြင်း ရောဂါအတွက် ဆေးဖက်ဝင်သည့်
 အပင် ၃၉၂
 ထူးဆန်းသည့် ရေသတ္တဝါတမျိုး ၄၀၆
 အဗက ငှက်ပျောပင်မှရသည့်အမျှင် ၄၂၅

သိပ္ပံအံ့ဖွယ်အသွယ်သွယ်

အနာရောဂါ ကာကွယ်ရေးအတွက် လေ့လာရသော ဆေး
 ပညာရပ် ၉၅
 သက်ရှိတို့၏ ဓာတ်သဘော လေ့လာသည့် သိပ္ပံပညာ ၁၂၅
 ကျောက်အမျိုးမျိုးလေ့လာသော ပညာ ၃၁၆
 ကမ္ဘာမြေကြီး၏ အတွင်းပိုင်းကို လေ့လာခြင်း ၃၂၃
 လူ့အကြောင်း လေ့လာသော အတတ်ပညာ ၄၃၀

လုပ်ငန်းဆောင်တာ အဖြာဖြာ

ရသုံးမှန်းအခြေ ငွေစာရင်း ၁၃၆
 စီးပွားကုန်သွယ်ရေးကို အကျိုးပြုသည့် လုပ်ငန်း ၃၇၄

အားလပ်ချိန်ဝယ် ပျော်ရွှင်ဖွယ်

အမေရိကန်တို့၏ အမျိုးသား ကစားနည်း ၁၅
 ရန်သူကို လက်နက်မဲ့ ခုခံကာကွယ်နည်း ၁၈၅
 လူသိများသော ကစားခုန်စား ၃၄၉
 သမိုင်းဝင် ဖြစ်ရပ်တခုကိုအခြေခံသည့် ပြေးပွဲ ၄၃၅

လောကီထုပွတ် လူတို့ဇာတ်

အနောက်တိုင်း ယဉ်ကျေးမှု မပေါ်မီက ထွန်းကားခဲ့သော
 နိုင်ငံကြီး ၉၉
 သာသနာတော် ပျံ့နှံ့ပုံသမိုင်း ၁၆၀
 ကမ္ဘာတင်းမာမှု လျော့နည်းရေးကို ဆောင်ရွက်ခဲ့သော
 ညီလာခံကြီး ၁၈၉
 အိန္ဒိယနိုင်ငံ၏ ရှေးဟောင်း အယူဝါဒ အတွေးအခေါ်များကို
 ဖော်ပြသည့် သက္ကတလင်္ကာရှည်ကြီး ၄၅၅

ပြည်တော်သာရန် အခြေခံ

မြန်မာနိုင်ငံ အစိုးရ၏ စက်မှုလုပ်ငန်း ဖွံ့ဖြိုးရေး စီမံကိန်း
 ကြီး ၂၅၅
 ရိုရားကိုးကွယ်မှုပေါက်ဖွားလာသည့် နတ်ပသပူဇော်ပွဲ ၄၂၈

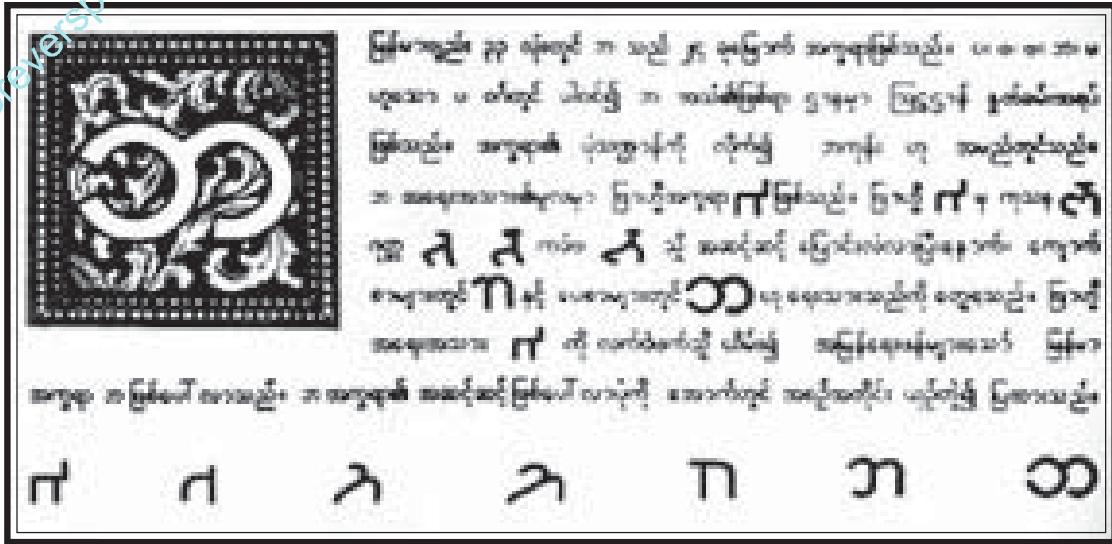
www.forever-space.com.mm

ဗဟုသုတစစ်တမ်း

ဤကျမ်းတွင် များစွာသောပြဿနာတို့ကို ဖြေရှင်းထားပေးသည်။ စာရှုသူသည် မိမိမည်မျှမှတ်မိ၍ အသိဉာဏ်အဖြေ၊ ဗဟုသုတအခြေ
မည်မျှကြွယ်နေပြီကို မှတ်ကျောက်တင်ကြည့်ရန် အောက်ပါမေးခွန်းများဖြင့် စစ်တမ်းထုတ်သင့်ပေသည်။ အကယ်၍ အဖြေမပေးနိုင်ရုံအံ့
ညွှန်းထားရာစာမျက်နှာတွင် ပြန်လည်ဖတ်ရှုလေ့လာရန် တိုက်တွန်းရပေသည်။

- ၁။ ဒန်းညမြစ်ကို ခွ၍ တည်နေသော အမြွှာ ၂ မြို့၏အမည် ပေါင်းတွင်သည့်မြို့ကို သင်သိသလော။ ၁၁
- ၂။ ဂြိုဟ်နက္ခတ်တို့သည် သက်ရှိသက်မဲ့ ခပ်သိမ်းအပေါ် မည်သို့ လွှမ်းမိုးအစိုးရကြသနည်း။ ၂၂
- ၃။ စကားပြောကြေးနန်း တီထွင်သူကို သိလိုပါသလော။ ၃၉
- ၄။ ဗေဒစတုရန်းမြို့ကို အဘယ်ကြောင့် “အမေရိကန်အက်သင်းမြို့” ဟု ခေါ်သနည်း။ ၅၁
- ၅။ ဥရောပတိုက်၏ အရှည်ဆုံးမြစ်ကို သိလိုသလော။ ၆၃
- ၆။ လျှပ်စစ်ဖိအား ယူနစ်ကို အဘယ်ကြောင့် ဗို့ဟု မှည့်ခေါ်ထားပါသလဲ။ ၈၀
- ၇။ ဥယျာဉ်ပျံများရှိသော မြို့တော်ဟောင်းကား အဘယ်နည်း။ ၁၀၂
- ၈။ “အေဒြီယက်တစ်၏ ဘုရင်မ” ဟု တွင်သောမြို့ကို သင်သိသလော။ ၁၁၇
- ၉။ ဣတလီနိုင်ငံ၏ ပဌမဆုံးနှင့် အကျော်ကြားဆုံး ဘုရင်ကို သိလိုပါသလော။ ၁၃၀
- ၁၀။ ဗုဒ္ဓဟူသော အမည်ကို မည်သည့် ပုဂ္ဂိုလ် ခံထိုက်သနည်း။ ၁၄၈
- ၁၁။ မြန်မာနိုင်ငံသို့ ဗုဒ္ဓသာသနာ မည်သို့ ပျံ့နှံ့လာပါသလဲ။ ၁၆၇
- ၁၂။ ဘုရားသခင်သည် ဘုရားဖြစ်လျှင် အဘယ်ကြောင့် ရာဇဂြိုဟ်ပြည်သို့ ဦးစွာကြွသွားခဲ့သနည်း။ ၂၀၂
- ၁၃။ ဗြိတိန်အတွင်းဝန်သည် လွတ်တော်ဝန်ကြီးလောက် ရာထူးမကြီးသော်လည်း အဘယ်ကြောင့် ပို၍
အရေးပါသနည်း။ ၂၂၅
- ၁၄။ ကမ္ဘာတောင်ဖက်ခြမ်းတွင် အကြီးဆုံးမြို့ကို သင်သိပါသလော။ ၂၃၄
- ၁၅။ အစ္စလမ် အယူဝါဒီတို့တွင် အစိတ်တော် ဘယ်နှစ်မျိုးရှိသနည်း။ ၂၄၅
- ၁၆။ ပဌမဆုံး မြန်မာကာတွန်းရုပ်ရှင်ကို မည်သူ စီစဉ်ရိုက်ကူးခဲ့ပါသလဲ။ ၂၅၆
- ၁၇။ မြန်မာနိုင်ငံတွင် ဗရင်ဂျီဂိုဏ်း အယူဝါဒပြန့်ပွားအောင် မည်သူဆောင်ရွက်ခဲ့သနည်း။ ၂၇၈
- ၁၈။ ဘီးကို မည်သည့်ခေတ်အခါက စတင်တီထွင်ခဲ့သနည်း။ ၂၉၄
- ၁၉။ မျက်ခန်းပေလံ၊ မည်သူမျှလက်မခံ၍၊ ဇရပ်ပျက်အတွင်း၌ ဇွဲသတ္တိကို အားထား ကြိုးစားခဲ့ရသော ဆရာတော်ကို
သိလိုပါသလော။ ၃၀၃
- ၂၀။ ဥဒု၍ အကောင်ငယ်များ ပေါက်လျှင် နို့တိုက်သော သတ္တဝါကို သိပါသလော။ ၃၃၂
- ၂၁။ မင်း ၅ ဆက်တိုင် မိဖုရားမြှောက်ခြင်း ခံရသူကား မည်သူနည်း။ ၃၅၃
- ၂၂။ ထွန်တုံးမှ ထိပ်ဆုံးသို့ရောက်အောင် ကြိုးပမ်းခဲ့သူကို သင်သိပါသလော။ ၃၆၂
- ၂၃။ ဘုရားပွင့်မည့် ကမ္ဘာဟုတ်မဟုတ်၊ မည်သည့် ပုဗ္ဗနိမိတ်ဖြင့် သိရသနည်း။ ၃၇၀
- ၂၄။ ယခုအခါ အိန္ဒိယနိုင်ငံတွင် ဘုံဘိုင်ပြည်နယ်ဟူ၍ ရှိပါသေးသလော။ ၃၈၇
- ၂၅။ ဘုမ္မစိုးဟူသည် မည်သည့်နတ် အမျိုးအစား ဖြစ်သနည်း။ ၃၈၉
- ၂၆။ မှတ်ဉာဏ်အလွန်ကောင်းသည့် ဗြိတိသျှ နိုင်ငံပြုသူဒဗ္ဗိန် စာရေးဆရာကြီးကို သိလိုပါသလော။ ၄၀၄
- ၂၇။ ကမ္ဘာကို သင်္ဘောဖြင့် ပဌမဆုံး ပတ်ဖူးသူကား မည်သူနည်း။ ၄၁၁
- ၂၈။ မည်သူ့အား ရည်စူးရေးခြယ် ထုလုပ်သော ရုပ်ပုံ၊ ရုပ်တုတို့ကို မဒေါနားဟု ခေါ်ပါသလဲ။ ၄၂၁
- ၂၉။ လှော်ကားပွဲတော် (ဝါ) ထောင်ပြည့်ပွဲတော်ကို မည်သူ့အား အစွဲပြု၍ ကျင်းပခဲ့ပါသနည်း။ ၄၃၉
- ၃၀။ မသိုးသက်န်းနှင့် ကထိန်သက်န်း မည်သို့ ခြားနားပါသလဲ။ ၄၄၆
- ၃၁။ လွတ်လပ်ရေးကို လှုံ့ဆော်အားပေးသော မြန်မာမျိုးချစ်စာရေးဆရာကြီးကို သင်သိသလော။ ၄၄၇
- ၃၂။ ယင်း၏ စွမ်းရည်သတ္တိကို ဗြိတိသျှတို့ကပင် လေးစားရသည့် မြန်မာစစ်သူကြီးကို သိလိုပါသလော။ ၄၅၀
- ၃၃။ ထေရဝါဒ ဗုဒ္ဓသာသနာရောင်ကို ဒုတိယအကြိမ် ထွန်းပြောင်စေခဲ့သူကား မည်သူဖြစ်သနည်း။ ၄၅၃
- ၃၄။ “တောင်းကိုမဖောက် တောင်ကိုဖောက်သည် စိန်ကျောက်အသွင် သီလဝင်” ဟု ဥဒါန်းတွင်ရစ်စေသူကို သိလိုပါ
သလော။ ၄၆၉

www.foreverspace.com.mm

ဘ၊ဆာမောင် (ခရစ် ၁၈၇၃-၁၉၃၇)။ ။ ဆာမောင်ဘသည် အဘဦးဘိုးမင်း အမိဒေါ်ခက်တို့၏ တဦးတည်းသော သားဖြစ်၍ ၁၈၇၃ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလ ၂၅ ရက်နေ့တွင် ရန်ကုန်မြို့၌ ဖွားမြင်သည်။

ငယ်စဉ်ကပင် ရန်ကုန်ကောလိပ်ဝင်ကျောင်း၌ ပညာ သင်ယူခဲ့ရာ ပညာဖက်၌ အလွန်ထူးချွန်သူဖြစ်သည်။ ၁၈၈၆ ခုနှစ်တွင် မြန်မာတနိုင်ငံလုံးရှိ ကျောင်းသားများအနက်၊ အစိုးရ၏ စကောလားရှစ် ပညာသင်ဆုကို ရရှိသည့် တဦး တည်းသော ကျောင်းသားဖြစ်သည်။ ၁၈၈၈ ခုနှစ်တွင် ရနောင်းဘုရင်ခံဆုကို၎င်း၊ ၁၈၉၀ ပြည့်နှစ်တွင် ဂျာဒင်းဆု ကို၎င်းဆွတ်ခူးရရှိသည်။ ရန်ကုန်ကောလိပ်မှ ၁၈၉၂ ခုနှစ် တွင် ဝိဇ္ဇာဘွဲ့ထူးကို ဆွတ်ခူးရရှိပြီးနောက် ရန်ကုန်ကောလိပ် ၌ သိပ္ပံပညာလက်ထောက်ကထိကအဖြစ် ဝင်ရောက် အမှု ထမ်းသည်။ မကြာမီပင် ဆရာအလုပ်မှထွက်၍ ရှေ့နေအဖြစ် မအူပင်တွင် ၂ နှစ်ခန့် လုပ်ကိုင်သည်။

၁၈၉၈ခုနှစ်တွင် အစိုးရဝန်ထမ်း အပြိုင်စာမေးပွဲ ဝင် ရောက်ဖြေဆိုရာ အရွေးခံရသဖြင့် မြို့အုပ်ရာထူးကိုရရှိသည်။ မြို့အုပ်အဖြစ်နှင့် ဦးဘသည် အစိုးရဘာသာပြန်ဌာန၌ စာ တော်ပြန်အလုပ်ကို အထူးသဖြင့် လုပ်ကိုင်ရသည်က များ သည်။ ထိုမှတစ်ဆင့် ၁၉၀၅ ခုနှစ်တွင် တရားဌာန ဝန်ထမ်း အဖြစ်ပြောင်းရွှေ့အမှုထမ်းသည်။ ၁၉၁၄ခုနှစ်မှ ၁၉၁၉ ခု နှစ်အထိ ရန်ကုန်မြို့စေတီကော်ရုံးကြီးတွင် တရားသူကြီး ရာထူးဖြင့်ထမ်းရွက်သည်။ ဦးဘကား မြန်မာထဲမှ ထိုရာထူး ကို ဒုတိယခန့်အပ်ခြင်း ခံရသူဖြစ်သည်။ ၁၉၁၉ ခုနှစ်တွင် ခရိုင် တရားမနှင့် စက်ရှင်တရားသူကြီးအဖြစ် ပုသိမ်မြို့၌ ဆောင်ရွက်ရသည်။ ၁၉၂၀ပြည့်နှစ်တွင် ကေ၊အက်စ၊အမ်

ခေါ် ကျက်သရေဆောင် ရွှေစလွယ်ရမင်း ဟူသောဘွဲ့ ဖြင့် အစိုးရမင်းများ၏ ခြီးမြှင့်ခြင်းခံရသည်။ ၁၉၂၃ ခုနှစ် တွင် ဦးဘသည် မြောင်းမြမြို့သို့ ခရိုင်တရားမနှင့် စက်ရှင် တရားသူကြီးအဖြစ် ပြောင်းရွှေ့ခန့်အပ်ခြင်း ခံရပြန်သည်။ ၁၉၂၅ ခုနှစ် မတ်လတွင် ဟိုက်ကုတ်ခေါ် တရားလွှတ်တော် တွင် တရားဝန်ကြီးအဖြစ် တိုးမြှင့် ခန့်အပ်ခြင်း ခံရသည်။ ဦးဘကား ဝတ်လုံစာမေးပွဲ အောင်မြင်သူ မဟုတ်သော တရားဌာန ဝန်ထမ်းထဲမှ ယင်းရာထူးကို ပထမဆုံး ခန့်အပ် ခြင်း ခံရသူဖြစ်လေသည်။

၁၉၂၈ခုနှစ်နှင့် ၁၉၃၁ခုနှစ်များတွင် ဦးဘသည် ရန်ကုန် တက္ကသိုလ်၏ ဒုတိယအဓိပတိနှင့် တက္ကသိုလ် အုပ်ချုပ်ရေး အဖွဲ့၏ ဥက္ကဋ္ဌအဖြစ် ဆောင်ရွက်ရသည်။ ၁၉၃၂ ခုနှစ် တွင် တရားလွှတ်တော် တရားဝန်ကြီး ဦးဘအား မြန်မာ နိုင်ငံ ဘုရင်ခံက အမှုဆောင်ဝန်ကြီး အဖွဲ့ဝင်အဖြစ် ရွေးချယ် ကာ ပြည်ထဲရေးနှင့် နိုင်ငံရေးဌာနကို ကိုင်စေသည်။ ၁၉၃၄ ခုနှစ် ဇန်နဝါရီလ တရက်နေ့တွင် ပဉ္စမကျောဘုရင်မင်း မြတ်က နှစ်သစ်ကူး ဘွဲ့ထူး ဂုဏ်ထူးများ ခြီးမြှင့်ပွဲ၌ ပြည်ထဲရေးဝန်ကြီး ဦးဘအား ဆာဘွဲ့ဖြင့် သူကောင်းပြု လေသည်။

ဆာမောင်ဘသည် ၁၉၃၇ခုနှစ် မတ်လ ၃၁ ရက်နေ့တွင် ပြည်ထဲရေး ဝန်ကြီးရာထူးမှ အနားယူလိုက်သောအခါ မြန် မာနိုင်ငံဘုရင်ခံက အထက်လွှတ်တော် အမတ်အဖြစ် ရွေး ချယ် ခန့်အပ်ခြင်း ခံရလေသည်။

၁၉၃၇ ခုနှစ် ဇွန်လ ၄ရက်နေ့တွင် ဆာမောင်ဘသည် မေမြို့၌ကွယ်လွန်ရာ အလောင်းကို ရန်ကုန်မြို့သို့ ယူဆောင် ၍ ငါးထပ်ကြီးဘုရားပရဝုဏ်၌ ဂူသွင်းသင်္ဂြိုဟ်သည်။

www.foreverspace.com.mm

ပြည်ထဲရေးဝန်ကြီးဟောင်း ဆာ မောင်ဘ

ဆာမောင်ဘသည် ၁၈၉၃ ခုနှစ်တွင် ရန်ကုန်မြို့မှ ကုန်သည်ကြီး ဦးသင်၊ ဒေါ်သက်ပြင်းတို့၏ သမီး ဒေါ်မြဘွင့်နှင့် လက်ထပ်သည်။ ဆာမောင်ဘနှင့် လေဒီဘတို့တွင် သား ၂ယောက် သမီး ၃ယောက်ထွန်းကားရာ သမီးအကြီး ကွယ်လွန်သွားသည်။ ရှမ်းပြည်နယ် အစိုးရအတိုင်ပင်ခံ စည်သူဦးတင် အိုင်စီအက်၏ဇနီး ဒေါ်ညွန့်ညွန့်၊ အင်္ဂလိပ် မက်သဒစ်ကျောင်းဆရာမ ဒေါ်ခင်မြ ဘီအေ၊ ဘီအယ်၊ ကာကွယ်ရေးဌာန အတွင်းဝန် စည်သူ ဦးမောင်မောင် ဘီစီအက်(၁)၊ အင်္ဂလန်နိုင်ငံ၌ အလုပ်လုပ်နေသော ဦးမောင်ကလေးတို့သည် ကျန်ရှိနေသော သားသမီးများ ဖြစ်ကြသည်။

ဘကရီအစ်။ ။ မွတ်စလင်တို့၏ သာသနာရေး ပွဲတော်များကို အစ်ပွဲဟုခေါ်တွင်၏။ တမန်တော် မိုးဟမ္မဒ်သခင် (စူလ္လမ်)သည် မဒီနာမြို့တော်သို့ ရွှေ့ပြောင်းတော်မူပြီးနောက်အစ်ပွဲတော် ၂ခုကို သတ်မှတ်ပေးတော်မူခဲ့သည်။ ပဌမအစ်ပွဲတော်နေ့သည် အိဒ္ဒလ်ဖိသစ်ရ်မည်၏။ အာရဗီ နဝမလဖြစ်သော ရမ္မဇန်လ၌ မွတ်စလင်တို့သည် ရိုဟေ်ခေါ် ဥပုသ် ဆောက်တည်ကြ၏။ ထိုရမ္မဇန်လကုန်၍ အာရဗီ ဒသမ လဖြစ်သော ယောင်ဝါလ်လဆန်း ၁ ရက်နေ့တွင် ရိုဟေ်ဝါကျွတ်သည့် အထိမ်းအမှတ်အဖြစ် အိဒ္ဒလ်ဖိသစ်ရ် ပွဲတော်ကိုဆင်နွှဲကြရ၏။ ထိုနေ့တွင် ဖြူစင်ကောင်းမွန်သော

အဝတ်အစားများကို ဝတ်ဆင်၍ မွတ်စလင်တို့သည် ဗလီကျောင်းတော်များတွင်၎င်း၊ သီးသန့် ထားရှိသည့် (အစ်ဂါ) ကွင်းပြင်ကြီးများတွင်၎င်း စုရုံး၍ နမာဇ်ဝတ်ပြုကြသည်။ ဒုတိယအစ်ပွဲတော်သည် အိဒ္ဒလ်အသ္မဟာမည်၏။ အာရဗီဒွါဒသမလဖြစ်သော ဇလ်ဟဂျ်လ ၁၀ရက်နေ့တွင် ကျင်းပဆင်နွှဲကြသည်။ ပဌမအစ်ပွဲတော်ကဲ့သို့ပင် ဤနေ့တွင်လည်း မွတ်စလင်တို့သည် နံနက်အချိန်၌ အထူးစုရုံး၍ နမာဇ်ဝတ် ပြုကြသည်။

အာရဗီဘာသာစကားတွင် နွားတိရစ္ဆာန်ကို ဘကရီဟုခေါ်၏။ ထိုနေ့တွင်မွတ်စလင်တို့ကုရ်ဘာနီပြုကြရာတွင် နွားသည်လည်းအပါအဝင်ဖြစ်သည်ကို အကြောင်းပြု၍ ဘကရီအစ်ဟုခေါ်တွင်ခဲ့၏။ ကုရ်ဘာနီပြုပိုင်ခွင့်ရှိသော တိရစ္ဆာန်များမှာကား ကုလားအုပ်၊ ကျွဲ၊ နွား၊ သိုး၊ ဆိတ်တို့ဖြစ်၏။ ကုလားအုပ်နှင့် ကျွဲနွား တကောင်လျှင် လူ ၇ ဦးတို့သည် တစုကျ ပါဝင်လှူဒါန်းနိုင်ကြ၏။ ကျန်တိရစ္ဆာန်များမှာ တဦးလျှင် တကောင်ကျ လှူဒါန်းကြရ၏။ ငွေကြေးချောင်ချိသူတို့သည် ထိုနေ့တွင် ဖော်ပြပါ တိရစ္ဆာန်တို့ကို ကုရ်ဘာနီပြု၍ ဘာသာမရွေး၊ လူတန်းစားမရွေး၊ ဝေငှလှူဒါန်းပေးကမ်းကြရ၏။

ထိုသို့ကုရ်ဘာနီပြုခြင်းသည် နဗီတမန်တော်အစ်ဗရာဟီမ်သခင်၏ထူးခြားလှသည့် စွန့်လှူခြင်းကိုမူတည်၍ စွန့်ကြဲလှူဒါန်းသော အလှူဒါန တမျိုးဖြစ်သည်။

နှစ်ပေါင်း လေးထောင်ကျော်အခါ သမယက နဗီတမန်တော် အစ်ဗရာဟီမ်သခင်သည် ပွင့်တော်မူခဲ့၍ ဝေနေယျသတ္တဝါတို့အား စကြဝဠာအပေါင်းတို့ကို မွေးမြူဖန်ဆင်းတော်မူသော အလ္လာဟ်အသျှင်တဆူတည်းကိုသာ ကိုးကွယ်ဆည်းကပ်ကြရန်နှင့် ထိုအသျှင်၏အမိန့်ဗျာဒိတ်တို့ကို မြေဝယ်မကျ ဦးထိပ်ထက်ပန်ဆင်ကြရန် တရားလမ်းစဉ်တခုကို လက်တွေ့ချမှတ်တော်မူခဲ့၏။ ယင်းသို့သော တရားလမ်းစဉ်ကို ချမှတ်ခဲ့ရာတွင် ထိုနဗီတမန်တော်ကြီးမှာ အမျိုးမျိုးသော စမ်းသပ်ခြင်းကို ခံခဲ့ရ၏။

ထိုလမ်းစဉ်အရ အလ္လာဟ်အသျှင်မြတ်သည် နဗီတမန်တော် အစ်ဗရာဟီမ်သခင်အား အိုမင်းမစွမ်းသည့် အရွယ်၌ အားကိုးအားထားဖြစ်သော မိမိ၏သားတော် အစ္စမာအီလ်သခင်အား ကုရ်ဘာနီပြု၍ စွန့်လှူရန် အမိန့်တော် ချမှတ်တော်မူလေရာ တသွေမတိမ်း လိုက်နာခဲ့ခြင်း ဖြစ်လေသည်။

ထိုသို့ သားတော်ကို အကယ်ပင် ကုရ်ဘာနီပြုလုပ်မည် ရှိရာ၌ အလ္လာဟ်အသျှင်သည် သားတော်ကိုယ်စား တိရစ္ဆာန်တကောင်ကို စွန့်လှူစေတော်မူသည်။

ထိုတရားလမ်းစဉ်အတိုင်း ကုရ်ဘာနီပြုခြင်းအလေ့အထရှိလာခဲ့ရာ ထိုကဲ့သို့ပြုလုပ်ခြင်းမှာ ယဇ်ပူဇော်ခြင်းမျိုးမဟုတ်။ သို့သော် နဗီတမန်တော်မိုးဟမ္မဒ်သခင် မပွင့်ပေါ်မီက အာရပ်

လူရိုင်းဘုံသည် ကုရ်ဘာနီပြု၍ တိရစ္ဆာန်တို့၏ သွေးသား တို့ကို အသျှင်အလိုရှိသည်ဟုထင်မှားယူဆလျက် ကအိဗဟ် ကျောင်းတော်တွင် လိမ်းကျံကပ်ထားသမှုပြုလုပ်ကြ၏။ ထို အယူမှားခြင်းကို ပပျောက်စေရန် ကုရ်အာန်ကျမ်း၌ ကုရ် ဘာနီ၏ သွေးသားဘုံသည် အလ္လာဟ်အသျှင်မြတ်ထံတော် သို့ ရောက်ရှိသည်မဟုတ်၊ အမိန့်တော်ကိုနာခံကျိုးနွံ၍ တရား ဆောက်တည်ခြင်းကိုသာ လိုလားတော်မူကြောင်းဖြင့် လာ ရှိလေသည်။

သား၊ ငါး ဟူသည် လူသတ္တဝါတို့၏ အစာအာဟာရဖြစ် သည့်အလျောက် ထိုဘကရီအစ်ပွဲနေ့တွင် သားကောင်များ ကိုသတ်၍ အစားအသောက်အဖြစ် လျှာဒါန်းကြခြင်း ဖြစ် လေသည်။ ကုရ်ဘာနီပြုရန် ဇလီဟဂျီလ ၁၀၊ ၁၁၊ ၁၂ နေ့ ရက်များကို သတ်မှတ်ထားရှိ၏။ ဘကရီအစ်နေ့သည် မြန် မာနိုင်ငံတွင် အများသိကြသောပွဲတော်ကြီး တရပ်ဖြစ်၏။ နိုင်ငံအစိုးရကလည်း ထိုနေ့ကို အများပြည်သူ ရုံးပိတ်ရက် နေ့အဖြစ် သတ်မှတ်ထားလေသည်။

အိဗ်ရာဟီမ် အယ်မဒ် မဇာဟေရီ။

ဘကလေးဦး(ပတ္တလား)(မြန်မာ ၁၂၄၀-၁၃၂၂) ။ ။

ဦးဘကလေးသည် မြန်မာတူရိယာ ဂီတလောက၊ အထူးသ ဖြင့် မန္တလေးတူရိယာဂီတလောကတွင် ထင်ရှားကျော်ကြား သော အနုပညာရှင်ကြီးတဦးဖြစ်၏။ ပတ္တလားအပြင် ပြေ၊ ဘာဂျာ စသော တူရိယာများကိုပါ တီးမှုတ်နိုင်သော်လည်း ဦးဘကလေး အကျွမ်းကျင်ဆုံးမှာ ပတ္တလား ဖြစ်လေသည်။

ဦးဘကလေး၏အမည်ရင်းသည်ဦးဘဖြစ်သည်။ သို့သော် တခေတ်တည်းတချိန်တည်း၌ပင် မန္တလေးတွင် တူရိယာဂီတ လောက၌ အခြားဆရာဘာတဦးလည်း ရှိနေပြန်ရာ၊ အသက် အရွယ်ကိုလိုက်၍ ဆရာဘကြီး၊ ဆရာဘကလေးဟု ခေါ် ဝေါ်ကြရာမှ ဦးဘကလေးဟု ခေါ်တွင်ခဲ့လေသည်။

ဦးဘကလေးသည် ၁၂၄၀ ပြည့်နှစ် နတ်တော်လဆန်း ၁ ရက်နေ့တွင် မန္တလေးမြို့ စိတ္တရမဟီရပ်၌ ဖွားမြင်ခဲ့သည်။ မိဖုရားသည် ဦးခင်မောင်နှင့် ဒေါ်သီတို့ ဖြစ်ကြသည်။ ဦးခင်မောင်သည် ဆွေတော်မျိုးတော် အနွယ်ဝင်တဦးဖြစ် ၍ ဘုရင့်အပါး၌ တာဝန်ရှိကာ ခိုင်းစေရန် ရွေးချယ်ထားသော မဟာလေးဆယ်တော် စာရင်းဝင်ဟု ဆိုကြသည်။ ဦးခင် မောင်၏ဖခင်သည် အမှုတော်ထမ်း ဝန်မင်းတဦးဖြစ်သည်။ အမိ ဒေါ်သီသည် မျိုးမျိုးမတ်မျိုးမှ ဆင်းသက်သူဟု သိ ရသည်။

ဦးဘကလေး၏ သားချင်းများမှာ ညီဖြစ်သူ ဦးလှ (ကွယ် လွန်သူ)နှင့် နှမ ဒေါ်ဦးတို့ ဖြစ်ကြသည်။ ဖခင်ဦးခင်မောင် သည် တူရိယာဂီတဖက်၌ ဝါသနာထုံသည်။ ပတ္တလားတီး ကျွမ်းကျင်ရုံမက ပတ္တလားကိုပင် လုပ်ကိုင်တတ်သည်ဟု

ဆိုကြသည်။ ဖခင်၏ ဝါသနာဆက်နွယ်ပါလာသော ဦးဘ ကလေးသည်လည်း ငယ်စဉ်ကပင် ပတ္တလားကို တီးခေါက် တတ်လာခဲ့သည်။

အသက် ၇ နှစ်အရွယ်တွင် ဟော်ကုန်းရပ်ရှိ ဆရာဦး၏ မြန်မာစာသင်ကျောင်းတွင် ပညာစတင် သင်ကြားခဲ့သည်။ သို့သော် စာသင်ကြားခြင်းထက် ပတ္တလားတီးခေါက်ရန်ပို၍ စိတ်ပါခဲ့သည်။ အသက် ၂၀ အရွယ်တွင် သင်္ကန်းဝတ်၍ အနောက်ပြင် ခင်မကန်တိုက်ရှိ ဦးလေးတော်သူ ဦးဒီပထံ ၌ စာပေအနည်းငယ် ဆက်လက်သင်ကြားရပြန်သည်။ သို့ သော် သင်္ကန်းဝတ်ဖြင့် ၂ လ ၃ လ ခန့်သာ နေပြီးလျှင် လူဝတ်လဲခဲ့သည်။ ထို့ကြောင့် စာပေပညာကို ရေးနိုင်ဖတ် နိုင်ရုံမျှသာ သင်ကြားဘူးခဲ့သည်။ ပဉ္စင်းလူထွက်ပြီးချိန် တွင် ပတ္တလားကိုကား အတော်အတန် တီးတတ်နေလေပြီ။ ဦးဘကလေး အသက် ၁၆ နှစ် အရွယ်ကပင် မိဘနှစ်ပါး သည် ရှေ့ဆင့်နောက်ဆင့် ကွယ်လွန်သွားကြရာ၊ လယ်မြေ ဥယျာဉ် ပစ္စည်းပစ္စယ အတော်အတန် ကျန်ခဲ့သည်။ သို့သော် ဆရာကြီးသည် ပတ္တလားတီးရန်သာ အာရုံစူးစိုက် နေခဲ့၍ ထိုလယ်မြေ ပစ္စည်းတို့ကို ရောင်းချ စားသောက်ခဲ့ လေသည်။ ပတ္တလားကောင်းစွာ တီးတတ်ရန်အတွက် ထိုခေတ်က အကျော်အမော်ကြီးများ ဖြစ်ကြသော တူရိယာဂီတဆရာကြီးများထံ ချဉ်းကပ်၍ ငွေပေးပြီးလျှင်

နိုင်ငံကျော် ပတ္တလားဆရာကြီး အလင်္ကာကျော်စွာ ဦးဘကလေး

ဘကလေးဦး(ပတ္တလား)

သင်ယူခဲ့သည်။ ဆရာကြီး၏ လက်ဦးဆရာမှာ ပတ္တလား ဆရာပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်သည်။ ထိုနောက် ပတ္တလားနှင့် စန္ဒရားဆရာညွန့်ထံတွင် သင်ယူခဲ့ပြန်သည်။ ဆရာကြီး၏ ပတ္တလားတီးပုံတီးနည်းစံနစ်သည် ဆရာညွန့်ကြီး၏နည်းဟုဆိုကြသည်။ ယင်းသည့်နောက်တွင် ဆိုင်းဆရာ ဦးကျော်ဇံ၊ ဆရာလတ်နှင့် စောင်းဆရာကြီး ဒေဝဂန္ထနွာ ဦးမောင်မောင်ကြီးတို့ထံတွင် ဂီတပညာများ ဆက်လက်ဆည်းပူးခဲ့ပြန်သည်။

ပတ္တလားတီးရာတွင် သီချင်းများနှင့်တကွ သီဆိုတီးရသဖြင့် ဦးဘကလေးသည် သီချင်းအများအပြား ရရှိခဲ့သည်။ သူ့ခေတ် သူ့ခေတ်က သီချင်းအရဆုံး ပတ္တလားဆရာ တဦးအဖြစ် ထင်ရှားခဲ့လေသည်။

တူရိယာဂီတပညာ အတော်အတန် လုံလောက် ပြည့်စုံလျှင်၊ ဦးဘကလေးသည် ထိုခေတ်က ထင်ရှားကျော်ကြားသော အငြိမ့်သဘင်များတွင် တီးဝိုင်းခေါင်းဆောင် ပတ္တလားဆရာအဖြစ် ဆောင်ရွက်သည်။ ပဌမတွင် ဆရာဘကြီး၏ အငြိမ့်၌ ၆ နှစ်ခန့် ပါဝင်ခဲ့သည်။ ထိုအငြိမ့်မှ မင်းသမီးများမှာ ဒေလီညွန့်၊ မစိန်တု၊ ဩဘာညွန့်တို့ဖြစ်၍ လူရွှင်တော်များမှာ ဦးသင်္ခါနှင့် ဦးဓာတ်ခိုးတို့ ဖြစ်သည်။ ထိုနောက် ဦးဘကလေးသည် ဦးချစ်ဖွယ်နှင့် ဒေါ်စိန်သုံတို့၏ အငြိမ့်၊ ထားဝယ်ပြန် အငြိမ့်တို့တွင်လည်း ပတ္တလားဆရာအဖြစ် ပါဝင်ခဲ့လေသည်။

အငြိမ့်ထဲ၌ လိုက်နေစဉ်တွင်ပင် တူရိယာ ဂီတပညာကို အခွင့်သင့်တိုင်း ဆက်လက်ဆည်းပူးသည်။ ထိုကြောင့် ဦးဘကလေး၏လက်သံသည် တိုးတက် ပြောင်မြောက်လာသည်။ ဦးဘကလေးသည် ၁၉၄၀ ပြည့်နှစ်ခန့်က ဗြိတိသျှ အစိုးရမင်းများက ရွှေတံဆိပ် ငွေတံဆိပ်ဆုများ ပေးအပ်ခြင်းခံခဲ့ရလေသည်။

အငြိမ့်လောက၌ အနှစ် ၃၀ ခန့် လုပ်ကိုင်ခဲ့ပြီးနောက် ဦးဘကလေးသည် အသက် ၄၈ နှစ်ခန့်တွင် အနားယူလိုက်သည်။ သို့သော် တတ်သည့်ပညာမနေသာ၍ မိမိ၏ပညာကို တောင်းခံလာသူများအား ပညာဖြန့်ဝေ သင်ကြားပေးနေခဲ့သည်။ ၁၉၅၂ ခုနှစ်တွင် ထူးချွန်သော ဂီတပညာရှင်အဖြစ် နိုင်ငံတော် အစိုးရက အလင်္ကာကျော်စွာဘွဲ့ဖြင့် ချီးမြှင့်ခြင်းခံရလေသည်။

၁၉၅၃ ခုနှစ်တွင် သက်ဆိုင်ရာတို့နှင့် တပည့်တပန်းများ၏ တောင်းပန်မှုကြောင့် ၈၀ တွင်းသို့ ချဉ်းကပ်လာနေသည့် မိမိ၏အသက်အရွယ်ကို ပဓာနမထားဘဲ မန္တလေးမြို့ နိုင်ငံတော် ပန်တျာကျောင်းတွင် အဆိုနှင့် အတီးပညာများကို သင်ကြားပြသပေးရသော နည်းပြဆရာကြီးအဖြစ်ဝင်ရောက်ဆောင်ရွက်သည်။ ဦးဘကလေးသည် မန္တလေး ပန်တျာကျောင်း၌ ဆက်လက်အမှုထမ်းဆောင်ယင်း အသက် ၈၂နှစ်အရွယ် ၁၃၂၂ခုနှစ် ဝါဆိုလပြည့်ကျော် ၂ရက် (၁၉၆၀ပြည့်

ဘကလေးဦး(ရွှေတလေး)

နှစ် ဇူလိုင်လ ၉ရက်နေ့)တွင် မန္တလေးမြို့၌ပင် ကွယ်လွန်အနိစ္စ ရောက်သွားလေသည်။

ဘကလေးဦး၊ (ရွှေတလေး) (မြန်မာ ၁၂၅၄-၁၃၀၆)။

။ ပဌမဆုံးသော မြန်မာကာတွန်း ဝိဇ္ဇာ ဦးဘကလေးကို ပုသိမ်မြို့၌ ၁၂၅၄ခုနှစ် တပို့တွဲလဆုတ် ၉ရက် ဗုဒ္ဓဟူးနေ့တွင် ဖွားမြင်သည်။ ဖခင်ဖြစ်သူမှာ ပုသိမ်မြို့ အစိုးရ အထက်တန်း ကျောင်းဆရာကြီး ဦးဘိုးသင်းဖြစ်၍ အမိမှာ ဒေါ်သဲမှုန် ဖြစ်သည်။ ဦးဘကလေးသည် ရုပ်ရှင်မင်းသား ရွှေရိုး၊ ကာတွန်းဝိဇ္ဇာ ရွှေတလေး စသည့်အမည်တို့ဖြင့်လည်း ထင်ရှားသည်။

ဦးဘကလေးသည် မဖြူမညိုမနိမ့်မမြင့်အမျိုးကျ၍ ကိုယ်လုံးကိုယ်ထည် သေးသွယ်သည်။ ခေါင်းကြီး၍ နဖူးကျယ်သည်။ လက်ချောင်းကလေးများမှာ ပျော့ပျောင်းသွယ်တန်းသည်။ သပ်သပ်ရပ်ရပ် နေတတ်၍ လူချစ်လူခင် ပေါသည်။ ဦးဘကလေးသည် ငယ်စဉ်ကပင် ပုသိမ်မြို့ အစိုးရကျောင်း၌ ပညာသင်ကြားခဲ့ရာ အသက် ၁၆ နှစ်အရွယ်တွင် ထိုကျောင်းမှပင် ဆယ်တန်းစာမေးပွဲကို အင်္ဂလိပ်စာနှင့် သင်္ချာဘာသာတို့တွင် ဂုဏ်ထူးများဖြင့် အောင်၍ အစိုးရစကောလားရှစ် ပညာသင်ဆုကို ရရှိသည်။ ထိုနောက် ရန်ကုန်ကောလိပ်သို့တက်ရောက်သင်ကြားရာ ဘီအေ အထက်တန်းအထိ သင်ကြားခဲ့ဘူးသည်။ ခရစ် ၁၉၁၆ခုနှစ်တွင် ဖခင်ကွယ်လွန်သဖြင့် ဦးဘကလေးသည် ကောလိပ်ကျောင်းမှ ထွက်ကာ ပုသိမ် အစိုးရ အထက်တန်းကျောင်းတွင် လက်ထောက်ကျောင်းဆရာအဖြစ် ဝင်ရောက်အမှုထမ်းသည်။ သို့ရာတွင် နိုင်ငံခြားသား ပညာဝန်ထံတွင် ခယရီကျိုးရသည်ကို စက်ဆုပ်သဖြင့် အလုပ်မှ ထွက်ခဲ့သည်။ ထိုနောက် ရန်ကုန်မြို့ရှိ မြန်မာအဆွေ ကုမ္ပဏီတွင် ကြော်ငြာဖက်ဆိုင်ရာ မန်နေဂျာအဖြစ် ဝင်ရောက်လုပ်ကိုင်ယင်း၊ မြန်မာအဆွေသူဌေး ဦးဘညွန့်၏ သမီး ဒေါ်ခင်ခင်နှင့် အကြောင်းပါလေသည်။

ဦးဘကလေးသည် ငယ်စဉ်ကပင် ပုံဆွဲဝါသနာပါသည့် အလျောက် ရန်ကုန်မြို့ ဂျူဗလီဟော၌ ကျင်းပသော မြန်မာလက်မှုပညာပြပွဲ၌ ကျောင်းသား ပန်းချီဆွဲပြိုင်ပွဲတွင် ဘုရင်ခံ၏ ပဌမဆုကို ဆွတ်ခူးရရှိခဲ့ဘူးသည်။ ရန်ကုန်ကောလိပ်တွင် ပညာသင်ယူနေစဉ်ကလည်း ကောလိပ် မဂ္ဂဇင်းအတွက် အဖုံးဒီဇိုင်းနှင့် ကာတွန်းများကို ရေးဆွဲခဲ့သည်။ ဦးဘကလေး၏ လက်စွမ်းလက်စကို တွေ့ရှိသွားသော ရန်ကုန်တိုင်း အင်္ဂလိပ် သတင်းစာ၏ အယ်ဒီတာသည် ၁၉၁၅ ခုနှစ် ခရစ္စမတ် အထူးထုတ် ရန်ကုန်တိုင်း စာစောင်ကြီးတွင် ဦးဘကလေး၏ ကာတွန်းကို ထည့်သွင်း ပုံနှိပ်လေသည်။ ၁၉၁၇ ခုနှစ်မှစ၍ ရွှေတလေး အမည်ဖြင့် သူရိယ၊ ပညာ့အလင်း၊ လန်ဒန်အတ်၊ ဗန္ဓုလ၊ ဒီးဒုတ်စသောမဂ္ဂဇင်း၊

ဘကလေးဦး(ရွှေတလေး)

ဘကလေးဦး (ရွှေတလေး)

နာမည်ကျော် မြန်မာကာတွန်းရုပ်ပြောင်ရေး ဆရာကြီး ရွှေတလေးအမည်ခံ ဦးဘကလေးရေးဆွဲသော 'နယ်ပိုင်းနှင့် ဂန္ထီစတိုင်' ကာတွန်းပုံဖြစ်သည်။ ကာတွန်းပါ ရုပ်ပုံနှင့်တကွ စာသားတို့မှာ သရုပ်ပေါ်လွင်၍ အချက်ကျလှသဖြင့် ကမ္ဘာပေါ်တွင် စောင်ရေအများဆုံး ထုတ်ဝေရသော လန်ဒန်မြို့မှ ရီဗျူးအော့ ရီဗျူးမဂ္ဂဇင်းကြီးက တဆင့် ကူးယူဖော်ပြခြင်းပြုခဲ့သည်။ ဦးဘကလေးသည် မြန်မာနိုင်ငံတွင် ကြော်ငြာကာတွန်းကို ဦးစွာပဌမ တီထွင်ရေးဆွဲခဲ့သူအဖြစ် ကျော်ကြားသည်။

မြန်မာကာတွန်း ရုပ်ပြောင်းများကို လက်မှန်မဆွရေးဆွဲခဲ့သည့် နာမည်ကျော် ကာတွန်းဆရာ ဦးဘကလေး

ဂျာနယ်များနှင့် ရန်ကုန်တိုင်း၊ သူရိယ၊ မြန်မာ့အလင်းစသော သတင်းစာများတွင် ကာတွန်းများ ရေးဆွဲခဲ့လေသည်။

မြန်မာအဆွေ ကုမ္ပဏီ၌ ဝင်ရောက်လုပ်ကိုင်စဉ် မြန်မာ အဆွေမှ ကုန်ပစ္စည်းများကိုသာမက အိန်အန်တောင်ကုမ္ပဏီ မှ ဗလရှင်ဆေးပြား၊ ကျားဘမ်းပရပ်ဆီများကိုပါ ကာတွန်း ဖြင့် ကြော်ငြာရေးပေးခဲ့သည်။ မြန်မာနိုင်ငံတွင် ကြော်ငြာ ကာတွန်း ပဌမဆွဲသူမှာ ဦးဘကလေးပင်ဖြစ်သည်။ ၁၉၃၀ ပြည့်နှစ်တွင် ရန်ကုန်တိုင်းသတင်းစာ၌ ဦးဘကလေး ရေးဆွဲ သော နံငယ်ပိုင်းနှင့်ဂန္ထီစတိုင်ကာတွန်းကို လန်ဒန်မြို့မှ စောင် ရေ အများဆုံး ထုတ်ဝေရသော ရီဗျူးအော့ ရီဗျူးမဂ္ဂဇင်း ကြီးကတဆင့် ကူးယူဖော်ပြလိုက်သဖြင့် ကမ္ဘာကျော် ကာ တွန်းဖြစ်ခဲ့ရသည်။ ဦးဘကလေးသည် မြန်မာအဆွေကုမ္ပဏီ၌ လုပ်ကိုင်စဉ် ကာတွန်း ရေးဆွဲခြင်း၌သာ ကျော်ကြားသည် မဟုတ်။ ရုပ်ရှင်လောက၌ပါ တဟုန်ထိုး ကျော်ကြားလာ သည်။ မြန်မာအဆွေကုမ္ပဏီ၏ တောမြိုင်စွန်းကလွမ်းအောင် ဖန်၊ အဘရေ၊ တောသားလေးရွှေရိုးရွှေမင်းဝံ၊ တခိုင်လုံးရွှေ၊ တခိုင်လုံးစိန်၊ ပလုတ်တုတ်တုတ်၊ မိုင်းဝေဝေ စသည့် ဇာတ် ကားများတွင် ပါဝင်ခဲ့သည်။ ဦးဘကလေးသည် ဇာတ်ထုပ် တထုပ်နှင့်တထုပ် မတူအောင် ရုပ်ပြောင်း ရုပ်လွှဲနှင့် အသုံး တော်ခံ ကောင်းသဖြင့် မည်သည့်ရုပ်သွင်နှင့် ဟန်အမူအရာ သည် ဦးဘကလေးအစစ်ဖြစ်သည်ကို ဝေခွဲမရအောင်ပင်ဖြစ် ရသည်။ တောမြိုင်စွန်းကလွမ်းအောင်ဖန် ဇာတ်ကားတွင် ဦးဘကလေးသည် ရိုးအသော အဘိုးကြီးအသွင် သရုပ် ဆောင်ခဲ့သည်။ အဘရေ ဇာတ်ကားတွင် ဖျော်တတ်ပါး တတ်သည့် အဘိုးကြီး ဦးရွှေရိုးအသွင် သရုပ်ဆောင်ခဲ့ရာ၊ ပုဆိုးခါးတောင်ကြိုက်ကာ ပုသိမ်ထီးကို ဆောင်းလျက် မြေ က ကသော ဦးရွှေရိုး အကသည် မြန်မာနိုင်ငံ တဝန်းတွင် ယခုထက်တိုင် ရေပန်းစားလျက် ရှိသည်။ တခိုင်လုံးရွှေ

ဇာတ်ကားတွင် အင်းသူကြီးသား မောင်ရိုးရွှေအဖြစ် သရုပ် ဆောင်ခဲ့သည်။ ပလုတ်တုတ်တုတ်ဇာတ်ကားတွင် မိုးကျမယ် မိန်းမအသွင်နှင့်တမျိုး၊ အာဇာနည်ရွှေရိုးမင်းသားအဖြစ်နှင့် တသွင် သရုပ်ဆောင်လေသည်။ မိုင်းဝေဝေဇာတ်ကားတွင်မူ ကောလိပ်ကျောင်းသားအရွယ် မောင်သက်ဖေအဖြစ်တမျိုး၊ ဖခင်အရွယ် ခန့်ငြားသော ဦးသက်ဖေအဖြစ်နှင့်တပုံ၊ ကိန္နရ ဝေဒီ ဇာတ်အခန်း၌ ကိုယ်ပျက်လျက် ကောက်ကွေးကုန်းကွ နေသော ငဆွံ့အဖြစ်နှင့်တသွယ်၊ ၁၄နှစ်သားအရွယ် လွန်စွာ ဆော့တတ်သော ဘုန်းကြီးကျောင်းသား ရှုဝါးတစ်သက် အဖြစ်တသွင် ရုပ်အမျိုးမျိုးခွဲ၍ အသုံးခံခဲ့သည်မှာ အံ့ဩ ဖွယ် ဖြစ်လေသည်။

ဦးဘကလေးသည် မြန်မာအဆွေနှင့် ဇာတ်ကား ၈ ကား ရိုက်ကူးပြီးနောက် ဇနီးဖြစ်သူ ဒေါ်ခင်ခင်နှင့် သဘောချင်း မတိုက်ဆိုင်သဖြင့် ကွဲကာ မြန်မာအဆွေမှ အလုပ်ထွက်၍ ဘားမားဖိုတိုပလေး ရုပ်ရှင်ကုမ္ပဏီတွင် ဝင်ရောက် လုပ်ကိုင် သည်။ ယင်းကုမ္ပဏီ၌ ဒါရိုက်တာ ဦးဘငြိမ်းနှင့်တွဲ၍ ရွှေတ လေးနှင့် ရွှေရိုးဘယ်မှာလဲ ဇာတ်ကား ၂ကားကို ကိုယ်တိုင် ပါဝင်ရိုက်ကူးသည်။ ထိုနောက် မြန်မာလူမျိုးထံမှ ပဌမဆုံး အရေးပိုင်ဖြစ်သော ဦးဖေ၏သမီးဒေါ်ခင်ထားနှင့်အကြောင်း ပါကာ ၁၉၂၈ခုနှစ်တွင် ရွှေရိုးပစ်ချား ကော်ပိုရေးရှင်း အ မည်ဖြင့် ကိုယ်ပိုင်ရုပ်ရှင်ကုမ္ပဏီတခု တည်ထောင်လေသည်။ ကိုယ်တိုင်ဇာတ်ညွှန်းရေး၊ ကိုယ်တိုင် ဒါရိုက်တာလုပ်၊ ကိုယ် တိုင်မင်းသားအဖြစ်အသုံးခံ၍ မင်းသမီးခင်မေကြီးနှင့်ကြင် စဦး၊ ဝေလွင်လွင်၊ ကိုလူယို၊ သုံးပွင့်ဆိုင်၊ ခင်မောင်ကြီး စသော ဇာတ်ကားများကို ရိုက်ကူးခဲ့သည်။ ထိုပြင် သိပ္ပံရုပ် ရှင်ကုမ္ပဏီအတွက် ဒါရိုက်တာဦးညာဏ ဇာတ်ညွှန်းရေး သည့် ရွှေပေလွှာဇာတ်ကားကို ကိုယ်တိုင် ဒါရိုက်တာ၊ ကိုယ်တိုင် မင်းသားလုပ်၍ ရိုက်ကူးခဲ့လေသည်။

ဦးဘကလေးကား ရုပ်ပြောင်းရုပ်လွှဲ ကောင်းသလောက် သရုပ်ဆောင်ရာတွင်လည်း သဘာဝကျသည်။ သရုပ်ဆောင် ရမည့် ဇာတ်ကောင်ကို ကိုယ်တိုင်ကိုယ်ကျ အချိန်ယူလေ့လာ ပြီးမှ ပါဝင်ရိုက်ကူးလေ့ရှိသဖြင့် သဘာဝအလွန်ကျခြင်းဖြစ် သည်။ ဘုန်းကြီးကျောင်းသား သာဂိအဖြစ် သရုပ်ဆောင်ရန် သရက်တောကျောင်းတိုက်ဝမှနေ၍ ဘုန်းကြီးကျောင်းသား များ ဝတ်ပုံစားပုံ ပြောပုံဆိုပုံ လုပ်ပုံကိုင်ပုံတို့ကို လေ့လာသ ကဲ့သို့၊ အနုငဆွံ့အဖြစ် သရုပ်ဆောင်ရန် အနုရုံသို့ သုံးလေး ရက် သွားရောက်၍ အနုများ လမ်းလျှောက်ပုံ၊ နေပုံ ထိုင်ပုံ၊ အယားဖျောက်ပုံတို့ကို လေ့လာလေသည်။

ယင်းသို့ သရုပ်ဆောင်ရာတွင် သဘာဝကျခြင်း၊ အသော အလွမ်း နိုင်နင်းခြင်း၊ ကိုယ်တိုင် ဝတ္ထုဇာတ်လမ်းကောင်းရေး နိုင်ခြင်း၊ ဒါရိုက်တာအဖြစ် အသင်အပြကောင်းခြင်း၊ ဖလင် ကား အဖြတ်အတောက်အချိတ်အဆက် ကောင်းခြင်းစသော

အရည်အချင်းတို့နှင့် ပြည့်သူ ဦးဘကလေးသည် ရန်ကုန်မြို့ လူစွဲလမ်းရှိ သူနေထိုင်ရာ တိုက်နောက်ဖေးဆောင် ပြိုကျ သဖြင့် ဒဏ်ရာရ၍ ခါးဆစ်လွဲသွားသည်။ ဆရာဝန်များ နှင့် ကုသ၍ လမ်းအနည်းငယ် လျှောက်နိုင်လာသော်လည်း

လုံးဝမကျန်းမာသေးသဖြင့် ပုသိမ်မြို့သို့သွားရောက် အနားယူ နေစဉ် စိတ္တဇရောဂါစွဲကပ်လာကာ ၁၃၀၆ခုနှစ် နယုန်လ ပြည့်ကျော်၁၁ရက် (၁၉၄၅ခုနှစ် ဇွန်လ ၅ရက်နေ့)တွင် ပုသိမ်ခရိုင် ဒေါင့်ကြီးမြို့၌ ကွယ်လွန်လေသည်။

ဘကြီးတော်ခေါ် မင်းမြတ်ကျော်၊ မည်တော် ဓမ္မာကပ်ပါးလာ

ကုန်းဘောင်ဆက်မင်းများအနက် ထင်ရှားသောမင်းတရားဖြစ်သည်။ နိုင်ငံအုပ်ချုပ်ရေးကိုစံနစ်တမျိုးပြောင်းခဲ့သည်။ သာသနာ တော်ထွန်းတောက် ပြန့်ပွားစေရန် ဆောင်ရွက်ခြင်း။ ရတနာပူရ အင်းဝမြို့တော်ကြီးကို စတုတ္ထအကြိမ် တည်သောမင်း။ အင်္ဂလိပ်မြန်မာ ပဌမစစ်ပွဲဖြစ်ခြင်း။ မင်းတရားကြီး ကျန်းခုံတော်မမူ ဖြစ်လာစဉ် မိဖုရားခေါင်ကြီး၏ ဩဇာအာဏာကြီးစိုး လွှမ်းမိုးလာ၍ ညီတော်သာယာဝတီမင်း ရွှေဘိုသို့ခွာသည်။ ညီတော်အား ထီးနန်းလွှဲပေးကာ အိမ်နိမ့်စံသည်။

ဘကြီးတော် (မြန်မာ ၁၁၄၆-၁၂၀၈) ။ ။ဘကြီးတော် မင်းတရားသည် ကုန်းဘောင်မင်းဆက် ၁၁ ဆက်တွင် သတ္တမဘုရင်ဖြစ်သည်။ ဘိုးတော်(ဗဒုံ)မင်းတရား၏ သား တော်ကြီး အိမ်ရှေ့ဥပရာဇာ၏ ပဌမအိမ်ရှေ့မိဖုရားမှာ ဖွား မြင်တော်မူသော သားတော်ကြီးဖြစ်သည်။ ဖွားတော်မူစ ကပင် စစ်ကိုင်းမြို့စားရသော မင်းသားဖြစ်သဖြင့် ထိုမင်း၏ အမည်ကို စစ်ကိုင်းမင်းဟူ၍၎င်း၊ ကုန်းဘောင်(သာယာဝတီ၊ ရွှေဘို) မင်း၏ နောင်တော်ဖြစ်၍ နောင်တော်ကြီးဟူ၍၎င်း၊ ရတနာပူရ(အင်းဝ)စတုတ္ထမြို့တည် မင်းတရားဟူ၍၎င်း၊ ထို မင်း၏ရွှေနန်းတော်၌ ဖလံ့မှန်များသည်ကိုအစွဲပြု၍ ဖလံ့နန်း ရှင်ဟူ၍၎င်း၊ နန်းစံ ၁၈ နှစ်အတွင်း ဘုန်းတန်းခိုး ကြီး မား၍ ဆင်ဖြူများအဆက်အသွယ်ခံရသောကြောင့် ဆင်ဖြူများ ရှင်ဟူ၍၎င်း ခေါ်တွင်ခဲ့သည်။ ဘကြီးတော်ဘုရားဟူသော အမည်မှာ ပုဂံရွှေနန်းရှင် မင်းတရား၊ ရတနာပုံမြို့တည် မင်းတုန်းမင်းတရားတို့၏ ဘကြီးတော်ဖြစ်၍၊ နောင်အခါ ခေါ်တွင်ခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်။ မြန်မာနိုင်ငံ သမိုင်းများတွင် ဘကြီးတော်ဟူသော အမည်တော်ဖြင့် ပို၍ထင်ရှား လူသိ များလေသည်။

ဘကြီးတော်ဘုရားသည် ၁၁၄၆ ခုနှစ် ဝါခေါင်လဆန်း ၆ ရက် သောကြာနေ့တွင် မီးရှူးသန့်စင် ဖွားမြင်တော်မူ သည်။ ဖွားတော်မူစဉ်ကပင် ဘိုးတော်မင်းတရားကြီးက ချစ်ခင်မြတ်နိုးလှသဖြင့် စစ်ကိုင်းမြို့ကို ကံကျွေးပေးတော် မူသဖြင့် စစ်ကိုင်းမင်းသားဟု ထင်ရှားခဲ့သည်။ ၁၁၆၄ခုနှစ် တွင် ဘထွေးတော် ပြည်မင်း သီရိဓမ္မရာဇာ၏သမီးတော် ဘိုးတော် ဗဒုံမင်းတရား၏ မြေးတော်ချစ် တပါးဖြစ်သည့် သီရိသုမာယာ စန္ဒာဒေဝီဘွဲ့ခံ ဆင်ဖြူရှင်မယ်နှင့် ရေသွန်း လက်ထပ်လေသည်။

၁၁၇၀ပြည့်နှစ်တွင် ခမည်းတော် အိမ်ရှေ့မင်း နတ်ရွာ စံသဖြင့် ဘိုးတော်မင်းတရားက စစ်ကိုင်းမင်းသားအား အိမ်

ရှေ့အရာ ပေး၍ အိမ်ရှေ့အစိုးအနင်း ဘဏ္ဍာအရာ၊ မြို့ရွာ ကျေးကျွန်၊ ဆင်မြင်းများဖြင့် ဆောင်နင်းတော်မူသည်။ ၁၁၈၁ ခုနှစ် နယုန်လဆန်း ၁၃ ရက်နေ့တွင် ဘိုးတော်မင်း တရား နတ်ပြည်စံလွန်တော်မူသောအခါ ထိုလဆန်း၁၅ရက် နေ့တွင် မင်းအဖြစ်ခံယူတော်မူသည်။ အိမ်ရှေ့စံ အဖြစ်နှင့် ရှိနေစဉ် ၁၁၇၄ ခုနှစ်တွင် အိမ်ရှေ့မိဖုရား ဆင်ဖြူရှင်မယ် သည် ညောင်ရမ်းမင်းသား (စကြာမင်းဟုခေါ်ဆိုခြင်းခံရသူ) အား မီးရှူးသန့်စင်ပြီးနောက်နတ်ရွာလွန်သည်။ ထိုကြောင့် ဧချင်း၊ ကျောက်စာ၊ စာတမ်း မော်ကွန်းတို့အဆိုအရ ပုဂံ မင်းရိုးအဆက်ဟုဆိုသော မင်းသား သီဟကျော်စွာ၏ သမီး တော် မယ်နုကို ၁၁၇၅ ခုနှစ်တွင် အိမ်ရှေ့မိဖုရားအဖြစ် ချီးမြှောက်ခဲ့၍ နန်းတက်သည့်အခါ မိဖုရားခေါင်ကြီး အဖြစ် ထားတော်မူလေသည်။

မင်းတရားကြီးသည် ၁၁၈၃ ခုနှစ်တွင် အရပ်အနေသာ၍ သင့်လျော်သော ရတနာပူရအင်းဝနေပြည်တော်ကြီးကို အ သစ်ပြုပြင်တည်ထောင်၍ အမရပူရနေပြည်တော်မှ ပြောင်း ရွှေ့ စံတော်မူသည်။ ၁၁၈၅ ခုနှစ် တပေါင်းလပြည့်ကျော် ၁ ရက်နေ့တွင် မင်းသာမန်တို့ ခံဝံ့ခဲသော ဦးထိပ်၌ စိုက်၍ သွန်းအပ်သော ရာဇာဘိဿကမုဒ္ဒါဘိသိက်ကို မိဖုရားခေါင် ကြီးနှင့်တကွ ခံယူတော်မူပြီးလျှင် သီရိတြိဘဝနာဒိတျာပဝရ ပဏ္ဍိတမဟာဓမ္မရာဇာဓိရာဇာ ဘွဲ့တံဆိပ် နာမံကို ခံယူတော် မူသည်။ မိဖုရားခေါင်ကြီးကမူ သီရိပဝရ တိလောက မဟာ ရာဇိန္ဒာ ရတနာဒေဝီ တံဆိပ်တော်နာမံကိုခံယူသည်။ ထိုနေ့ တွင်ပင် ရွှေနန်းတော်ကြီးကိုလက်ယာရစ်လှည့်၍ နန်းသိမ်းပွဲ ခံယူတော်မူလေသည်။

မင်းအဖြစ်သို့ ရောက်တော်မူပြီးနောက်တွင် တိုင်းသူပြည် သားတို့ ဆင်းရဲနွမ်းပါးလှသည်ကို သိတော်မူသဖြင့် ၁၀၆ ဝ ဖို့ အခွန်တော်ကို ၃ နှစ်တိုင်တိုင် လွတ်ငြိမ်းခွင့်ပြုသည် နိုင်ငံအုပ်ချုပ်ရေးကိုလည်း အသစ် စည်းကြပ်တော်မူသည်။

ဘကြီးတော်

အကြွ အညာမြို့များတွင် ကင်းရုံးကင်းတိုင် ထား၍ အ ကောက်စားခြင်းကိုလည်း ရုပ်သိမ်းစေသည်။ ကင်းများကို ရာဇဝတ်တော် ကင်းအောင် မြို့ထွက် မြို့ဝင်စစ်ဆေးရန်အ တွက်သာ ထားရှိစေသည်။

သာသနာတော်ကို အတိုင်းထက်အလွန် ထွန်းတောက် ပြန့်ပွားစေခြင်းငှာ၊ သုတ္တန်၊ ဝိနည်း၊ အဘိဓမ္မာ ပိဋကတ် တော်များကို အစုံများစွာရေးကူးစေသည်။ ဆရာတော်ကြီး များအား ပိဋကတ်တော်များကို တည်းဖြတ်စေသည်။ ဘွဲ့တံ ဆိပ်များဖြင့် ဆရာတော်ကြီးများအား ဆက်ကပ် လှူဒါန်း ခြင်းလည်း ပြုလေသည်။

မင်းညီမင်းသား ဆွေတော်မျိုးတော်၊ မျိုးတော်မတ်တော်၊ ဗိုလ်မှူးတပ်မှူး၊ ခိုင်းမှူးသင်းမှူး၊ သွေးသောက်စုမြင်းခေါင်း၊ မြင်းစီး၊ သွေးသောက်ကြီး၊ သေနတ်စွဲ၊ ဓားစွဲကိုယ်ရံတော်၊ ရေကြည်မှစ၍ အမှုထမ်း ကျွန်တော်မျိုးတို့ကို သစ္စာပေး တော်မူသည်။ မင်းညီ မင်းသား၊ မျိုးတော်မတ်တော်များ ကိုလည်း အရည်အလျောက်၊ အထိုက် အလိုက် မြို့ရွာများ အသီးအသီး ပေးသနားတော်မူသည်။ ဝေသာလီပြည်၊ ရခိုင် ပြည်၊ မျည်းတဲပြည် စသောတိုင်းပြည်ကြီးများနှင့်ထီးရံနန်း ရံစော်ဘွားမြို့စား တပ်ပေါင်းစား အစားမြို့ဝန်၊ စစ်ကဲအရာရှိ တို့ကိုလည်း အကြီးအမှူး၊ သွေးသောက်စု၊ မြင်းတော်သည် ခန့်ပြီးလျှင်၊ အစေ့အနံ့သစ္စာတော်ပေးစေလွှတ်သည်။

မင်းတရားကြီးအိမ်ရှေ့စံစဉ်ကမစောင့်ရှောက်၍ မဏိပူရ တွင် စိုးစံနေရသော၊ မဏိပူရကသည်း စော်ဘွားမဟာရိန် ရာဇာသည် မကျိုးမနွံရှိသဖြင့် မင်းတရားကြီးနန်းတက်သည့် နှစ်အတွင်း၌ ညီတော်ဒွါရာဝတီမင်းသား သတိုးမင်းရဲ ကျော်ထင်ကို ဗိုလ်ချုပ်ခန့်၍ တပ်တော်များ ချီတက်သိမ်းယူ စေရာ၊ မဏိပူရတမြို့လုံးကိုရသည်။ မဏိပူရချီတပ်တွင် အလုံ မြို့ဝန်မင်းကြီး မဟာဗန္ဓုလ(မဟာဗန္ဓုလ-ရှူ)က လက် ဝဲစစ်ကြောင်း၊ စစ်ကဲမင်းကြီး မင်းခေါင်းကျော်က လက်ျာ ကြောင်း ချီတက်သည်။ မြို့ကိုရပြီးနောက်၊ အစောင့်တပ် များ ချထားကာ တပ်များပြန်လာကြသည်။

မဟာရိန်ရာဇာသည် အင်္ဂလိပ်တို့ ဩဇာလွှမ်းမိုးသော ကချာနယ်ထဲသို့ ပြေးဝင်ခိုလှုံသည်။ ယင်းစော်ဘွား၏သား ဟဲလာ စန္ဒရော် အိန်စောင်တာပသည် ၁၁၈၂ ခုနှစ်တွင် ကချာမှနေ၍ မဏိပူရရှိ မြန်မာတပ်များကို လာရောက်တိုက် ခိုက်သည်။ မြို့စောင့်တပ်များက ပြန်လှန်ခုခံနေစဉ် အမရ ပူရမှ စစ်ကူတပ်များ ရောက်ရှိလာသဖြင့် ကသည်းတပ်များ ကို နှိမ်နင်းရသည်။

အင်္ဂလိပ်တို့သည် မြန်မာတို့၏ တန်ခိုးပျံ့နှံ့လာခြင်းကို မနှစ်သက်ပေ။ ထိုကြောင့် ကချာနယ် အုပ်ချုပ်ရေးတွင် ဝင်ရောက် စိုးမိုးချယ်လှယ်မှုများပြုသည်။ ထိုကြောင့်လည်း မြန်မာတပ်များနှင့် မသင့်မတင့် ဖြစ်သည်။

၁၁၈၅ခုနှစ်တွင် ဘိုးတော်မင်းတရားလက်ထက်က နန်း တင်ပေးခဲ့သော အာသံစော်ဘွား စန္ဒရကန္တရှိန်သည် အင်္ဂ လိပ်တို့၏ အမအစကိုယူကာ မြန်မာမင်းအား ထောင်ထား ခြားနားမည် ပြုသဖြင့် မဟာဗန္ဓုလသည် အာသံကို ချီတက် နှိမ်နင်းရပြန်သည်။ စန္ဒရကန္တရှိန်သည် အင်္ဂလိပ်တို့ ပိုင်နက် သို့ ပြေးဝင်ခိုလှုံသည်။ မင်းကြီး မဟာဗန္ဓုလသည် အာသံ၌ စော်ဘွားအသစ်ကို နန်းတင်၍၊ ဗိုလ်မှူးမင်းကြီး မဟာသီလ ဝကို အစောင့်အနေထားပြီး ပြန်လာသည်။

အင်္ဂလိပ်တို့သည် မြန်မာတို့၏တန်ခိုးအာဏာ တစတစ ကျယ်ပြန့်ကာ အနောက်ဖက်သို့ ရောက်လာမည်ကို စိုးရိမ် သည်။ ဘိုးတော်ဘုရားလက်ထက်ကပင် ရခိုင်ပြည်ကို သိမ်း ယူသည့်အခါ စစ်တကောင်း နယ်ခြားကိစ္စနှင့် စပ်လျဉ်း၍ မြန်မာနှင့်အင်္ဂလိပ်တို့ အချင်းများခဲ့ရသည်။ ဘကြီးတော် မင်းတရားလက်ထက်သို့ ကျရောက်သောအခါ မဏိပူရ စော်ဘွား၊ အာသံစော်ဘွားတို့ကို အင်္ဂလိပ်တို့က အားပေး အားမြှောက် ပြုသဖြင့် ယင်းစော်ဘွားများသည် မြန်မာမင်း အား ထောင်ထား ခြားနားပြီး အင်္ဂလိပ်တို့ထံ ခိုလှုံခဲ့သည်။ အင်္ဂလိပ်ပိုင်နက်အတွင်းသို့ ပြေးဝင်သော ထိုစော်ဘွားများ ကို မြန်မာတပ်များက လိုက်လံဖမ်းဆီးသောအခါ မြန်မာနှင့် အင်္ဂလိပ်တို့ ပို၍ မသင့်မတင့်ဖြစ်သည်။ မြန်မာ သက္ကရာဇ် ၁၁၈၅ ခုနှစ် (ခရစ် ၁၈၂၄)တွင် နတ်မြစ်ဝရှိ ရှင်မဖြူကျွန်း၌ အင်္ဂလိပ်တို့ကလာ၍အလံစိုက်ပြီး တပ်တည်မည်ပြုရာ၊ မြန် မာတပ်များနှင့် အချင်းများကြပြီးလျှင် ပစ်ခတ်တိုက်ခိုက် ကြသည်။ ထိုအခါ မြန်မာတို့ဖက်မှ စစ်ကူရန် ဗိုလ်မှူးဝန် ကြီးမဟာဗန္ဓုလကို ရခိုင်ပြည်သို့ တကြောင်း၊ ဗိုလ်မှူးဝန် ကြီးသတိုးသုဓမ္မ မဟာသက်တော်ရှည်ကို အာသံမဏိပူရသို့ တကြောင်း ချီတက်စေသည်။ မြန်မာသက္ကရာဇ် ၁၁၈၅ခု တပေါင်းလ၊ ခရစ်နှင့် ၁၈၂၄ ခု၊ မတ်လ ၅ ရက်နေ့တွင် အိန္ဒိယ ဘုရင်ခံချုပ် လော့အမ်းမှတ်က အင်္ဂလိပ်နှင့် မြန်မာ တို့ စစ်ဖြစ်ကြောင်း ကြေညာလေသည်။

မဟာဗန္ဓုလ၏တပ်များသည် ပန်းဝါတိုက်ပွဲ (ရာမူးတိုက် ပွဲ)တွင် အရေးသာသည်။ (မြန်မာစစ်ပွဲများ-ရှူ) ထို နောက် ရှေ့သို့ဆက်လက်ချီတက်ခြင်း မပြုသေးဘဲ တပ်နား နေစဉ်၊ ရန်ကုန်မြို့ကို အင်္ဂလိပ်တပ်များက သိမ်းပိုက်လိုက် သောကြောင့်၊ ဟဲသာဝတီ ရန်ကုန်မြို့ကို ပြန်လည် လုပ် ကြံရန် မဟာဗန္ဓုလအားခေါ်တော်မူသဖြင့်၊ ရန်ကုန်သို့ ချီခဲ့ ရသည်။ အင်္ဂလိပ်တပ်များသည် ရခိုင်ရိုးမကိုကျော်၍ မြန်မာ နိုင်ငံတွင်းသို့ ဝင်ရောက်ရန်အကြံကို လက်လျှော့ပြီးသော် နိုင်ငံတွင်း ရေကြောင်းကိုမှီကာ ဧရာဝတီမြစ်တလျှောက် တိုက်ခိုက်ရန် အကြံပြုသည်။ ထိုကြောင့် ရန်ကုန်သို့ ရေ တပ်ကြီးချီလာပြီးလျှင် ပင်လယ်မှ အမြောက် စိန်ပြောင်း လွှတ်ကာ မြို့ကို စီးထားခြင်းဖြစ်လေသည်။

ဘကြီးတော်

အင်္ဂလိပ်-မြန်မာ ပဌမစစ်ပွဲကြီး စတင်ခဲ့လေရာ၊ အင်္ဂလိပ် တို့က လက်နက်အင်အား သာလွန်ခြင်း၊ အင်္ဂလိပ် တပ်သား များသည် အလေ့အကျင့်ရှိပြီးလျှင် တိုက်ရည်ခိုက်ရည် သာ ခြင်း စသည်တို့ကြောင့် မြန်မာတပ်များ အရေးမလှခဲ့သည် သာများပြီးသော် စစ်သည်ရဲမက် အထိအရှအကျအဆုံးများ ပြားလှသည်။ ရန်ကုန်တွင်အရေးမလှသဖြင့် ဓနုဖြူသို့ ဆုတ်ခွာပြီးလျှင် တပ်ခံသော မဟာဗန္ဓုလသည်လည်း ၁၈၆၅ခုနှစ် တွင် ဓနုဖြူခံတပ်၌ ဖုံးသင့်၍ ကျဆုံးလေသည်။

မဟာဗန္ဓုလ ကျဆုံးပြီးနောက်တွင် မြန်မာတပ်များသည် ပို၍ ကစင့်ကလျားဖြစ်သည်။ ရဲမက်တော်များ၊ ဗိုလ်မှူးတပ် မှူးများ အကျအဆုံး အထိအခိုက်လည်းများလှသည်။ အင်္ဂလိပ်တို့သည် အရေးသာ၍ မြို့ရွာများကို သိမ်းပိုက်နိုင်သော် လည်း မြန်မာပြည်သူလူထုကို အုပ်ချုပ်ရန် မလွယ်ကူသေး သည်ကို သိမြင်နားလည်သဖြင့် စစ်ပြေငြိမ်းရန် စကားကမ်း လှမ်းသည်။ ဘကြီးတော်ဘုရားသည် မြန်မာတို့က အလျော့ ပေးအညံ့ခံ၍ စစ်ပြေငြိမ်းရန် ငြင်းပယ်တော်မူသည်။ အင်္ဂလိပ်တို့ကလည်း ထပ်မံစကား ကမ်းလှမ်းသည်။ နောင်အခါ အကြောင်းကြောင်းကို ထောက်ရှု၍ စစ်ပြေငြိမ်းရန် လက်ခံသဖြင့် အင်္ဂလိပ်-မြန်မာ စစ်ပြေငြိမ်းစာချုပ်ကို မြင်းခြံခရိုင်အတွင်းရှိ ရန္တပိုရွာ၌ ၁၈၅၇ခုနှစ် တပေါင်းလ၊ ဇန်နဝါရီ ၁၈၅၇ခု၊ ဖေဖော်ဝါရီတွင် ချုပ်ဆိုကြ၍ အင်္ဂလိပ်-မြန်မာ ပဌမစစ်ပွဲ ပြီးဆုံးခဲ့လေသည်။ (ရန္တပိုစာချုပ်-ရှု။)

ဘကြီးတော်မင်းတရားလက်ထက် အင်္ဂလိပ်-မြန်မာပဌမ စစ်ပွဲအပြီး၌ မြန်မာနိုင်ငံ၏ အကျယ်အဝန်းသည် ယုတ်လျော့သွားသည်။ ရန္တပိုစာချုပ်အရ အာသံနယ်၊ ရခိုင်ပြည်၊ တနင်္သာရီနယ်တို့ကို အင်္ဂလိပ်တို့အားပေးလိုက်ရသည်။ ထိုပြင် မဏိပူရ၊ ကချာနယ်တို့အရေးတွင် မြန်မာတို့က ဝင်ရောက်စွက်ဖက်ခွင့် မရတော့ချေ။ စစ်စရိတ်ငွေ တကုဋေကိုလည်း မြန်မာတို့က ပေးရလေသည်။

ရန္တပိုစာချုပ်တွင် အင်္ဂလိပ်နှင့် မြန်မာ ကိုယ်စားလှယ် ချင်းလဲလှယ်၍ ဆိုင်ရာနေပြည်တော်များ၌ နေထိုင်ရန် စည်းကမ်းချက် တရပ် ပါရှိသည့်အတိုင်း အင်္ဂလိပ်ကိုယ်စား လှယ်တော် မယ်စယ်ဘော်ရနီ (မေဂျာဗားနေး)သည် မြန်မာသက္ကရာဇ် ၁၁၉၂ ခုနှစ်တွင် အင်းဝမြို့၌ နေထိုင်ရန် ရောက်လာရာ၊ မင်းတရားကြီးက ကောင်းစွာနေရာချထား ပေးပေးသည်။ (ဗားနေး၊ မေဂျာ-ရှု။) မယ်စယ်ဘော်ရနီ သည် အင်းဝ၌ ရှိစဉ် မြန်မာပိုင် ကလေးကတော့ တောင်ကြားကို ဗြိတိသျှ အိန္ဒိယအစိုးရက သိမ်းယူရာ၊ မယ်စယ်ဘော်ရနီက စာရေးသားကန့်ကွက်သဖြင့် အင်္ဂလိပ်တို့က ပြန်ပေးသည်။

မယ်စယ်ဘော်ရနီ အင်းဝ၌ ရှိနေစဉ်ပင် အင်္ဂလိပ်အစိုးရ က တနင်္သာရီနယ်ကို အခြား နယ်တခုခုနှင့် လဲလှယ်လို

သဖြင့် စကားကမ်းလှမ်းလာသည်။ မြန်မာတို့က အလဲအလှယ်မရှိဘဲ တနင်္သာရီနယ်ကို ပြန်၍လိုချင်သဖြင့် စကား ကမ်းလှမ်းမှုသည် ဆုံးခန်းတိုင် မရောက်ခဲ့ပေ။

မြန်မာသက္ကရာဇ် ၁၁၈၈ ခုနှစ် (ခရစ်နှစ် ၁၈၇၇ ခု)တွင် မွန်စစ်ဆိုသူ ထောင်ထားခြားနားပြီးလျှင် ရန်ကုန်ကို လုပ်ကြံသည်။ မွန်သူပုန်တို့ကို မြန်မာတပ်များက လိုက်လံတိုက်ခိုက်သည့်အခါ အင်္ဂလိပ်ပိုင် တနင်္သာရီနယ်ထဲသို့ပြေးဝင်ခဲ့လှ ကြသည်။ ထိုအခါ မြန်မာတို့က မုတ္တမမြို့ကို အခြေပြုပြီး သော် တနင်္သာရီနယ်အတွင်း ဝင်ရောက်တိုက်ခိုက်သဖြင့်၊ အင်္ဂလိပ်တို့က မုတ္တမမြို့ကို ဖျက်ဆီးပစ်သည်။ မွန်တို့၏ ထကြွခြင်းသည် ထိုအကြိမ် နောက်ဆုံး ဖြစ်လေသည်။

သက္ကရာဇ် ၁၁၉၆ ခုနှစ်တွင် ၁၈၇၅ မင်းတရားကြီး ကိုယ်တော် ကျန်းခုံတော်မမူ ဖြစ်လာသည်။ ထိုကြောင့် မိဖုရားခေါင်ကြီး၊ မောင်တော် စလင်းမြို့စား မင်းသားသီရိသုမဟာဓမ္မရာဇာ (မင်းသာမောင်အို)နှင့် မှူးတော် မတ်တော်တို့အား တိုင်းဝန် ပြည်ဝန်ကို စီရင်ဆောင်ရွက်စေ သည်။ ထိုအတွင်း နိုင်ငံမငြိမ်မသက်ရှိလေလျှင်၊ စလင်းမြို့ စားနှင့် အပေါင်းပါမှူးမတ်များက မင်းတရားကြီး၏ ညီတော် သာယာဝတီမင်းအပေါ် အယုံအကြည်မရှိ၊ နှလုံးစိတ်ဝမ်း မချ ဖြစ်လာသည်။ ထိုကြောင့် ပြစ်မှုရှာကြံလာသည်။ ထိုအခါ သာယာဝတီ မင်းကလည်း နောင်တော် မင်းတရားအား ကျေးဇူးသစ္စာရှိစွာနှင့် အမှုတော်များကို နှလုံး လက်ရုံးဖြင့် ထမ်းရွက်ခဲ့ပါလျက်၊ မင်းသားမောင်အိုနှင့် အပေါင်း ပါတစုတို့က မိမိအပေါ်အကောက်ကြံကာ မှုခင်းရှာကြံရမည် လောဟု စိတ်ဝမ်း နာကြည်းကာ ၁၁၉၈ ခုနှစ်တွင် ရွှေဘိုသို့ နောက်တော်ပါများနှင့် အတူ ထွက်ခွာသွားပြီးလျှင် ပုန်ကန်ခြားနားလေသည်။

အင်္ဂလိပ်ကိုယ်စားလှယ် မယ်စယ်ဘော်ရနီသည် ရွှေဘိုသို့ လိုက်သွားပြီးလျှင် ဖြန့်ဖြေလျှောက်ထားသော်လည်း အရေး မရလေ။ တဖန် ဆရာတော်များ ကြွရောက်ဖြန့်ဖြေ စေ့စပ် ရပြန်သည်။ ၁၁၉၉ ခုနှစ်တွင် ညီတော် သာယာဝတီမင်း၏ အလိုတော်ပြည့်၍၊ ဘကြီးတော်မင်းတရားသည် ညီတော်အား ထိုနှစ် ကဆုန် လပြည့်ကျော် ၁၂ ရက်နေ့တွင် နန်းစည်းစိမ်ကို လွှဲပြောင်းပေးကာ၊ အိမ်ဖြူ စံတော်မူလေ သည်။ သာယာဝတီမင်းသည် ရွှေနန်းစည်းစိမ်ကို လက်ခံပြီးနောက်တွင် နောင်တော်၏ မိဖုရားခေါင်ကြီးနှင့် စလင်း မင်းသားတို့ကို အပြစ်အလျောက်စီရင်တော်မူလေသည်။

ဘကြီးတော်မင်းတရားသည် ရတနာသုံးပါး၌ ယုံကြည် မြတ်နိုးတော်မူသည်။ မှူးမတ်ရဲမက်တို့၏ အရည်အသွေး ကိုလည်း သိတော်မူတတ်၍ အထိုက်အလျောက် ခြီးမြှင့် တတ်သည်။ စိတ်နှလုံး သန့်ရှင်းစင်ကြယ်၍ အယဉ်အကျေး အသိမ်အမွေကိုလည်း ကြိုက်နှစ်သက်တော်မူသည်။ အဋ္ဌာ

ရသ အဖတ်မျိုးတို့၌လည်း တတ်ကျွမ်းတော်မူ၍ အထူး သဖြင့် ဆင်ကြန်မြင်းကြန် ပန်းချီ ပန်းပုအတတ်တို့၌ ပို၍ ထူးချွန်တော်မူသည်။

မင်းတရားကြီးသည် လှူဒါန်းပေးကမ်း စွန့်ကြဲခြင်း၌ လည်း ရက်ရောတော်မူသည်။ မင်းကွန်း၊ စစ်ကိုင်း၊ အမရပူ ရ၊ မန္တလေးတောင် စသည်တို့၌ မင်းတရားကြီး၏ ကုသိုလ် တော် စေတီပုထိုး၊ ကျောင်းတန်ဆောင်း စသည်တို့ အများ အပြားရှိသည်။ မင်းကွန်း၌ ပုထိုးတော်ကြီး၊ အမရပူ၌ မဟာသကျရံသီ ကျောက်ဖြူ ရုပ်ပွားတော်၊ မဟာအောင် မြေဘုံသာ ကျောင်းတော်ကြီး၊ မဟာဝိဇယရံသီ စည်းခုံ တော်ကြီး စသည်တို့သည် မင်းတရားကြီး၏ ကောင်းမှုတော် များဖြစ်သည်။ မန္တလေးဒေသရှိ မဟာဗောဓိပင်သို့လည်း အ ထူးထူးသော အလှူတော်များကို ကျောက်စာများနှင့်တကွ စေလွှတ် လှူဒါန်းပူဇော်ခဲ့လေသည်။

မင်းတရားကြီးလက်ထက်တွင် ရဟန်းပညာရှိ လူပညာ ရှိတို့ကို ညှိနှိုင်းတိုင်ပင်၍ ရာဇဝင်တစောင် ပြုစုစေသည်။ ထိုရာဇဝင်ကြီးကို မောင်းထောင်ဆရာတော် လူထွက် ပညာ ရှိ အမတ်ကြီး မဟာဓမ္မသင်္ကြံ ကြီးမှူးအုပ်ချုပ်၍ ၁၁၉၁ ခုနှစ်မှစတင်ကျမ်းပြုစေသည်။ ထိုရာဇဝင်တော်ကြီးကို မှန် နန်းတော်ဦးတွင် ရေးသား ပြုစုရသောကြောင့် “မှန်နန်း မဟာရာဇဝင်တော်ကြီး” ဟုခေါ်တွင်သည်။ ထိုရာဇဝင်ကြီး တွင် ကမ္ဘာဦးကာလမှ မြန်မာသက္ကရာဇ် ၁၁၈၃ခုနှစ် နတ် တော်လအထိ အဖြစ်အပျက် များသာ ပါဝင်သည်။ ထို ကြောင့် မင်းတုန်းမင်းတရားလက်ထက်တွင် ဆက်လက်ပြုစု စေရာ ထိုရာဇဝင်တော်ကြီးကို “ဒုတိယမဟာရာဇဝင်တော်” ဟု ခေါ်ဆို လေသည်။ (မြန်မာရာဇဝင်များ-၅။)

ထင်ရှားသော သားတော်သမီးတော်များမှာ ဆင်ဖြူရှင် မယ်မှဖွားသော ညောင်ရမ်းမြို့စားတပါး၊ မိဖုရားခေါင်ကြီး မယ်နုမှ မြင်တော်မူသော သမီးတော်တပါးဖြစ်၍ ထိုသမီး တော်သည် နောင်အခါ မင်းတုန်းမင်းတရား၏ အလယ်နန်း မိဖုရား ဆင်ဖြူမရှင် ဖြစ်သည်။ မိဖုရားခေါင်ကြီး မယ်နုမှ မြင်သော သားတော်တပါးနှင့် သမီးတော်တပါးတို့သည် ငယ်က လွန်ကြသည်။

ဘကြီးတော်မင်းတရားသည် အိမ်ဖြူစံလျက်နှင့်ပင် ညီ တော် သာယာဝတီမင်း လက်ထက် ၁၂၀၈ ခုနှစ် သီတင်း ကျွတ်လပြည့်ကျော် ၁၀ ရက်နေ့တွင် နတ်ပြည်စံ လွန်တော် မူလေသည်။

ဘခိုင်၊မန်း(မြန်မာ ၁၂၆၅-၁၃၀၉)။ ။ဗိုလ်ချုပ်အောင် ဆန်းတို့နှင့်အတူ ကျဆုံးခဲ့ရသော နိုင်ငံခေါင်းဆောင်ကြီးများ အနက် မန်းဘခိုင်လည်း ပါဝင်လေသည်။

မန်းဘခိုင်သည် ဟင်္သာတမြို့မှ ၁၅ မိုင်ခန့် ဝေးသော

ဟင်္သာတ-ပုသိမ် မီးရထားလမ်းပေါ်ရှိ ယုန်သလင်းရွာ ရွာသူကြီး မန်းပေကုန်း၊ ဒေါ်ပုတို့၏ ပဉ္စမသား ဖြစ် သည်။ ၁၂၆၅ ခုနှစ် တန်ဆောင်မုန်းလဆန်း ၇ရက်နေ့ တွင် ယုန်သလင်းရွာ၌ဖွားမြင်သည်။ ငယ်စဉ်ကပင် စတင်၍ ဟင်္သာတမြို့ အဘီအမ်ကျောင်းတွင် ပညာ သင်ယူခဲ့ရာ ၁၉၂၀ ပြည့်နှစ်တွင် ၇တန်း စာမေးပွဲ အောင်မြင် သည်။ထိုနောက်ဘားမားရိုင်ဖယ်တပ်သို့ ဝါသနာအလျောက် ဝင်ရာ မိဘများက သဘောမတူသဖြင့် နောက်ဆုံးထွက်၍ ရန်ကုန်မြို့ စေတနာ့ကုမ္ပဏီတွင် ဝင်ရောက် လုပ်ကိုင်သည်။ ၁၉၂၆ ခုနှစ်တွင် မိမိလက်အောက်မှ ကရင်အမျိုးသားစာရေး တဦးကိစ္စနှင့်စပ်လျဉ်း၍ ကုမ္ပဏီမန်နေဂျာနှင့် သဘောမ တိုက်ဆိုင်ဖြစ်ကာ အလုပ်မှထွက်လေသည်။

လခစားအလုပ်မှထွက်ပြီးနောက် မန်းဘခိုင်သည် ယုန်သ လင်းရွာသို့ပြန်ကာ ညီအစ်ကိုများစု၍ အောင်ခင်ညီများကုမ္ပ ဏီဟူသောအမည်ဖြင့် လုပ်ငန်းတခုထောင်လျက် ရပ်သူရွာ သားများ သက်သာချောင်ချိရေးအတွက် သမဝါယမနည်း ဖြင့် အရောင်းအဝယ်လုပ်ကိုင်သည်။ ယင်းသို့ အရောင်းအ ဝယ် ပြုလုပ်ယင်း ကလေးသူငယ်များ ကရင်ဘာသာရပ်ကို သင်ကြားနိုင်စေရန် ငွေကုန်ကြေးကျခံကာ ကျောင်းတ ကျောင်းဖွင့်၍ ကိုယ်ဖိရင်ဖိစီမံအုပ်ချုပ်သည်။

အရောင်းအဝယ်ကိစ္စ၊ ကျောင်းကိစ္စများအတွက် ရန်ကုန် မြို့သို့ မကြာခဏ ရောက်ရှိခဲ့ရာတွင် ကရင်ခေါင်းဆောင် ကြီးများဖြစ်ကြသောဆစ်ဒနီလူနီ၊ ဆရာကြီးမန်းရွှေဘ(သရာ

ကရင်အမျိုးသား ခေါင်းဆောင်ကြီး မန်းဘခိုင်

ရွှေဘ)တို့နှင့် တွေ့ဆုံဆွေးနွေးမိရာမှ ကရင်လူငယ်များ အသင်းကို စတင်ဖွဲ့စည်းခဲ့သည်။

၁၉၃၆ ခုနှစ်တွင် မန်းဘခိုင်သည် မအူပင် မြောက်ပိုင်းမှ အောက်လွတ်တော်အမတ်အဖြစ် ဝင်ရောက် အရွေးခံရာ နိုင်ငံရေးတွင် အကင်းမပါမှုကြောင့် ရှုံးခဲ့ရသည်။ သို့ရာတွင် ၁၉၃၇ခုနှစ်တွင် ပုသိမ်မြောက်ပိုင်း အမတ်တနေရာအတွက် ကြားရွေးကောက်ပွဲ ကျင်းပရာ မန်းဘခိုင် အရွေးခံရသည်။ ၁၉၃၈ ခုနှစ် မတ်လ ၂၃ ရက်နေ့တွင် ပဲခူးမြို့ သူဌေးဦးအဖောက်၏ သမီးထွေး ဒေါ်ခင်နီနှင့် လက်ထပ်သည်။ ၁၉၄၁ ခုနှစ်တွင် မန်းဘခိုင်သည် တရားရေးဌာနဝန်ကြီး စောဖေသာ၏ အတွင်းဝန်ကလေးအဖြစ် ခန့်ထားခြင်းခံရသည်။ သို့သော် မန်းဘခိုင်သည် ကုန်သည်အလုပ်ကိုလည်း ဝါသနာကြီးသူဖြစ်သည်။ ငှက်ပျောခြံလုပ်သော ကရင်အမျိုးသားများသာရှိ၍ ကရင်အမျိုးသားပိုင် ငှက်ပျောဆိုင်မရှိသည်ကို တွေးမိကာ စစ်ကြီးအတွင်းက ပုဇွန်ထောင် အေးတန်တား အနီးတွင် ငှက်ပျောရွဲ စတင်ဖွင့်ခဲ့သည်။ ငှက်ပျောရွဲအလုပ် အခြေကျသောအခါ ထိုလုပ်ငန်းကို ဇနီးသည်နှင့် လွှဲထား၍ နိုင်ငံရေးကို စိတ်ရောက်ပို၍ ဆောင်ရွက်ပြန်သည်။ ၁၉၄၄ ခု နှစ်ဦးတွင် ငှက်ပျောရွဲပေါ် ဗုံးကျသဖြင့် မိသားစုစု ယုန်သလင်းရွာသို့ ပြန်နေကြသည်။ ယုန်သလင်းတွင် ကရင်လူငယ်များကို စု၍ ဖက်ဆစ် တော်လှန်ရေးအတွက် ကိုယ်ဖိရင်ဖိဆောင်ရွက်သည်။

၁၉၄၅ ခုနှစ်တွင် စစ်ပြီး၍ ရန်ကုန်မြို့သို့ ပြန်လာသောအခါ ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်းတို့နှင့်အတူ လက်တွဲပြီးသော် ဖဆပလ အဖွဲ့ကြီးဖြစ်မြောက်ရေးအတွက် ကြိုးပမ်းသည်။ အဖွဲ့ကြီး ဖွဲ့စည်းပြီးသောအခါ ဗဟိုအမှုဆောင် လူကြီးအဖြစ် ဆောင်ရွက်သည်။ ထိုအချိန်တွင် ကရင်လူငယ်များအစည်းအရုံး ဥက္ကဋ္ဌအဖြစ် တင်မြောက်ခြင်း ခံရပြန်သည်။ ၁၉၄၆ခုနှစ် စက်တင်ဘာလတွင် မြစ်ဝကျွန်းပေါ် ဖဆပလ ဖွဲ့စည်းရေးတာဝန်ခံအဖြစ်ဖြင့် နယ်ထွက်နေစဉ်ဖဆပလအဖွဲ့ကြီးအား ဘုရင်ခံ၏အမှုဆောင်ဝန်ကြီးအဖွဲ့ဖွဲ့စည်းရန် ဘုရင်ခံက လွှဲအပ်သည်တွင် မန်းဘခိုင်သည် စက်မှုလက်မှုနှင့် အလုပ်သမားဌာန ဝန်ကြီးအဖြစ် ခန့်အပ်ခြင်းခံရသည်။ ၁၉၄၇ ခုနှစ် ဇူလိုင်လ ၁၉ ရက်နေ့တွင် ဝန်ကြီးအဖွဲ့အစည်းအဝေးကျင်းပနေစဉ် လူမသမာတို့၏ လုပ်ကြံမှုကြောင့် အခြားခေါင်းဆောင်ကြီး ၆ ဦးနှင့်အတူ ကျဆုံးခဲ့ရလေသည်။

ဘချိုဦးဒီးဒုတ်(မြန်မာ ၂၅၅-၁၃၀၉)။ ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်းတို့နှင့်အတူ နိုင်ငံ၏ လုပ်ကြံမှုကြီးတွင် ကျဆုံးခဲ့ရသော နိုင်ငံ၏ ထိပ်တန်း ခေါင်းဆောင်ကြီးတဦး ဖြစ်သည်။ ဦးဘချိုသည် ဗြိတိသျှခေတ်အခါကပင် သတင်းစာဆရာတဦးအနေနှင့် ပြည်သူလူထု၏ အမျိုးသား

စိတ် နိုးကြားရေးကို လှုံ့ဆော် တိုက်တွန်းပေးခဲ့၍၊ နိုင်ငံလွတ်လပ်ရေးအတွက် ကြိုးပမ်းမှုများကို စေတနာသန်သန်ဖြင့် အားပေး ကူညီဆောင်ရွက်ခဲ့သည်။ ဒုတိယ ကမ္ဘာစစ်ပြီးစခေတ်၊ ဗြိတိသျှ အစိုးရက မြန်မာနိုင်ငံအား လက်မလွှတ်သေးမီ ဖဆပလ အစိုးရအဖွဲ့၌ ပြန်ကြားရေးဝန်ကြီးအဖြစ် အမှုထမ်းရွက်ယင်း လုံးဝလွတ်လပ်မှုရရှိရေး၊ အမျိုးဘာသာ သာသနာ တိုးတက်ထွန်းပြောင်ရေးတို့ကို အားကြိုးမာန်တက် ဆောင်ရွက်ခဲ့သည်။ အထူးသဖြင့် မြန်မာနှင့် တောင်တန်းဒေသ တိုင်းရင်းသား လူမျိုးများ သွေးစည်းညီညွတ်ကြောင်းကို ပြ၍၊ ဗီလတ် အစိုးရထံမှ လုံးဝလွတ်လပ်ရေးကို တောင်းဆိုနိုင်ရန်တွက်၊ ချင်း - မြန်မာ သွေးစည်းရေးကို ဦးဘချိုသည် အထူး ကြိုးပမ်းဆောင်ရွက်ခဲ့သဖြင့် အောင်မြင်ခဲ့လေသည်။

ယင်းကဲ့သို့ နိုင်ငံ၏အကျိုးကို ကိုယ်ကျိုးမဖက်ဘဲ အားကြိုးမာန်တက် ဆောင်ရွက်မည့်မြန်မာနိုင်ငံတော်၏ အဖိုးတန် သားကောင်း ရတနာကြီး ဖြစ်လာမည့် မောင်ဘချိုသည် မြန်မာသက္ကရာဇ် ၁၂၅၅ ခုနှစ် ကဆုန်လဆန်း ၁၀ ရက်နေ့တွင် မြောင်းမြမြို့၌ ဖွားမြင်သည်။ မြောင်းမြမြို့ခုံမင်းကြီးဦးခို၊ ဒေါ်လုံတို့၏သမီး ဒေါ်မြနှင့် သမားတော်ကြီး ဦးဖိုးစာတို့၏ ရင်သွေး လေးယောက်အနက် သားအထွေးဆုံး ဖြစ်သည်။ မိခင်ဖက်မှ အဖွား ဒေါ်လုံသည် ရာဇာဓိရာဇ် မင်းလက်ထက် မြောင်းမြမြို့ကို အုပ်ချုပ်ရသူ မွန်အမတ်ကြီး ဒေါ်ကွန်တယို၏ မြေးဟုသိရသည်။

မောင်ဘချို ၇ နှစ်သား အရွယ်တွင် မြောင်းမြမြို့ဆရာ ဦးမောင်မောင်ကျောင်းတွင် စတင် ပညာသင်ကြားသည်။ ငယ်စဉ်ကပင် လျင်မြန်ထက်မြက်သော အာဂမယုတ္တိဉာဏ်နှင့်ပြည့်စုံ၍ ပညာပါရမီ ရင့်သန်သည်ကို သိကြရသည်။ ၁၄နှစ်သားအရွယ်တွင် သတ္တမတန်းကို အထူးအောင်မြင်၍ စကောလားရှစ်ခေါ် ပညာသင်ဆုရခဲ့သည်။ ထို့နောက် ရန်ကုန် စိန်ပေါကျောင်းသို့ ပြောင်း၍ သင်ကြားသည်။ ရှစ်တန်းအောင်မြင်ပြီးသောအခါ၊ ဆယ်တန်းသို့ ကျော်တက်နိုင်ခဲ့၍ ဆယ်တန်းစာမေးပွဲကိုလည်း အထူးအောင်မြင်သဖြင့် စကောလားရှစ် ပညာသင်ဆုရပြန်သည်။

မောင်ဘချိုသည် ရန်ကုန်ကောလိပ်သို့ ရောက်သည့်အချိန်တွင် ၁၆နှစ်သားမျှသာ ရှိသေးသည်။ ထိုစဉ်က ရန်ကုန်ကောလိပ်သည် ကာလကတ္တားတက္ကသိုလ် လက်အောက်ခံဖြစ်သည်။ ကျောင်းနေစဉ်တွင် မောင်ဘချိုသည် ကိုယ်လက် ကြံ့ခိုင်ရေးကို လိုက်စားခဲ့သည်။ အသက် ၂၀ အရွယ်၊ ဘီအေအထက်တန်းသို့ ရောက်သည့်အခါတွင်မူ မျက်စိဝေဒနာကြောင့် ကျောင်းမှ ထွက်လိုက်ရလေသည်။

ကျောင်းမှထွက်ပြီးနောက်တွင် ပေါင်းတည်မြို့ အစိုးရကျောင်း၌ တနှစ်ခန့် ကျောင်းဆရာအဖြစ် အမှုထမ်းသည်။

ဘချိုဦးဒီးဒုတ်

ထိုနောက် ဟင်္သာတမြို့အစိုးရကျောင်းသို့ ပြောင်းရွှေ့၍ ပါဠိဆရာအဖြစ် ထမ်းရွက်လေသည်။

မြန်မာကဗျာနှင့် စာပေကို ဝါသနာထုံသည့် အားလျော်စွာ “နောက်ဆွယ်ချောင်က၊ တောက်တဲ့မောင်” အမည်ဖြင့် မြန်မာ့အလင်းမဂ္ဂဇင်းတွင် စတင် ရေးသားခြင်းဖြင့် စာနယ်ဇင်း လောကထဲသို့ ဝင်ရောက်ခဲ့သည်။ ထိုနောက် နှစ်ပါးကြည် ဂျာနယ်နှင့် ဗန္ဓုလဂျာနယ်တို့တွင်လည်း ကလောင်ရည် သွေးခဲ့သည်။

ဟင်္သာတမြို့မှာပင် ကျောင်းဆရာအဖြစ်မှ ပညာအုပ်ရာထူးသို့ ပြောင်း၍ ဆောင်ရွက်သည်။ သို့ဆောင်ရွက်နေစဉ်တွင်ပင် စာနယ်ဇင်းများ၌ ကလောင်သွေးခဲ့ရာ၊ ထိုစဉ်က အစိုးရပိုင်းမှ ကြည်ကြည်ဖြူဖြူမရှိလှချေ။ ထိုကြောင့် ၁၂၈၂ ခုနှစ် (ခရစ် ၁၉၂၀ပြည့်နှစ်)တွင် ကျောင်းသားသပိတ် အရေးကြီး ပေါ်ပေါက်လာသောအခါ၊ လွတ်လပ်စွာ ကလောင်ကွန့်မြူးခွင့် မရသော အစိုးရအလုပ်မှ နုတ်ထွက်ပြီးလျှင်၊ အမျိုးသား ပညာရေးလောကသို့ ဝင်ရောက်ခဲ့သည်။ အမျိုးသား ကောလိပ်ကြီးကို တည်ထောင်ကြသောအခါ မြန်မာစာပေ သင်ကြားပို့ချရန် တာဝန်ယူခဲ့သည်မှာ ၁၈၂၆ ခုနှစ်တွင် အမျိုးသားကောလိပ်ကြီး ပျက်သည့်တိုင်အောင် ဖြစ်သည်။

ဆရာဦးဘချိုသည် စာနယ်ဇင်းများတွင် ကလောင်သွေးခဲ့ပြီးနောက်တွင်၊ မြန်မာ့ရီဗျူးဂျာနယ်ကို ပဌမဆုံး ထုတ်ဝေခဲ့သည်။ ထိုဂျာနယ်တွင် “ဒီးဒုတ်” ဟူသော ကလောင်အမည်ကို ပဌမဆုံးစတင်သုံးစွဲ၍၊ ဒီးဒုတ်၏ပစ္စယလက်ခတ်ကျမ်းဟူသော အခန်းကို ဖွင့်ခဲ့သည်။ အရေးအသား အဆိုအမိန့်ကောင်းသဖြင့် “ဒီးဒုတ်” အမည်ကျော်ကြားလာသည်။ ထို့ကြောင့် အမျိုးသားကောလိပ် ပျက်ပြီးနောက် ၁၂၈၇ ခုနှစ်ခန့် (ခရစ် ၁၉၂၅ခုနှစ်)တွင် ကျော်ကြားလာသော အမည်ကိုယူ၍ “ဒီးဒုတ်ဂျာနယ်” ကို စတင်တည်ထောင် ထုတ်ဝေသည်။ ဒီးဒုတ်ဂျာနယ်သည် နှစ်ပေါင်းများစွာ ကျော်ကြား လူကြိုက်များသော ဂျာနယ်ကြီးတစ်စောင် ဖြစ်သည်။ ဦးဘချိုသည်လည်း ကလောင်အမည်ဖြင့်တွဲ၍ ဒီးဒုတ်ဦးဘချိုဟု ထင်ရှားလာသည်။ ထိုဂျာနယ်တွင် ဈေးဂေဇက် ဆယ်လံအာဝါးအခန်း၊ ဒီးဒုတ်စာတိုက်ခန်း စသော အခန်းများစွာကို တဦးတည်း တာဝန်ယူ၍ ရေးသားခဲ့သည်။

ဒီးဒုတ်ဂျာနယ်တွင် အထက်ဖော်ပြပါ အခန်းပေါင်းများစွာကို ရေးသားနိုင်ခဲ့သည်ကို ထောက်ရှု၍၊ ဦးဘချိုသည် ဟာသကြွယ်၍ သဘာဝလယ်ကြောင်း သိရှိကြရသည်။ ဆယ်လံနှင့် အာဝါး ဈေးဂေဇက်၊ ဒီးဒုတ်စာတိုက်ခန်းတို့ကို ဖတ်ဘူးသူများသည် ဦးဘချို၏ အရေးအသား ဟာသကြွယ်ပုံကို သိကြသည်။ နှုတ်ဟာသကြွယ်ပုံကို ရင်းရင်း

နိုင်ငံရေး အမြင်သန်သည့် မျိုးချစ်ပုဂ္ဂိုလ် ဒီးဒုတ် ဦးဘချို

နီးနီး နေဘူးသူများ သိကြပေသည်။ သဘာဝလယ်ပုံမှာ ပန်းချီပန်းပု စသော အနုပညာသဘာဝကို၎င်း၊ သီချင်းကြီး သီချင်းခံ တေးဂီတ စသော ဂီတ အနုပညာသဘာဝကို၎င်း၊ လူတို့၏ စိတ်နေစိတ်ထား သဘာဝကို၎င်း နှံ့စပ်ကျွမ်းကျင်၍၊ ဦးဘချို မသိနားမလည်သောအရာ အလွန်ရှားပေသည်။ “စပယ်” ကလောင်အမည်ဖြင့် “တွေ့သီဟာ” နန်းတွင်းဝတ္ထုကြီးကို ရေးသားခဲ့ရာ၊ ပင်ရင်း မြန်မာဝတ္ထုကောင်းကြီးတပုဒ်ဖြစ်ပေသည်။

ဦးဘချိုသည် အင်္ဂလိပ်၊ မြန်မာနှင့် ပါဠိစာပေများတွင် နှံ့စပ်ကြွယ်ဝ၍ ဆေးကျမ်း၊ ဗေဒင်၊ လောကဓာတ်ပညာတို့ဖက်၌လည်း အတော်အတန် ပေါက်မြောက်အောင် လေ့လာလိုက်စားဖူးသည်။ မြန်မာသီချင်းကြီး၊ သီချင်းခံ၊ အဲ၊ အန်၊ အိုင်ချင်း၊ ဧချင်းစသည် တို့ကို ဟန်၊ မာန်၊ မှင်၊ မောင်းကျကျနနနှင့် အဝင်အထွက် မှန်ကန်စွာ နှုတ်တက်ရွှေ့ ရွတ်ဆိုနိုင်သည်သာများသည်။ သဘင်ပညာကိုလည်း ဆည်းပူးခဲ့သူဖြစ်သည်။ တူရိယာ၊ ကဗျာဂီတတို့ကို မြတ်နိုး နှစ်သက်စွာနှင့် လေ့လာဆည်းပူးခဲ့၍၊ စောင်းကောက်ကို ပိုင်နိုင်ကျနစွာ တီးစွမ်းနိုင်သည်။ ဦးဘချို၏ ဂီတပညာဆိုင်ရာ ဗဟုသုတကြွယ်ဝမှုကြောင့် ဦးဘချိုထံသို့ တကယ့် ဂီတပညာသည် သဘင်ပညာသည်များ လာရောက် နည်းနာခံယူကြရသည်။ မိမိထံတပည့်ခံ၍ ပညာဆည်းပူးလာသူတို့အားလည်း မိမိတတ်မြောက် ကျွမ်းကျင်

သမျှကို ရှင်းလင်းသေချာစွာ ပို့ချသင်ကြား ပေးနိုင်ပေသည်။ သီချင်းကြီး သီချင်းခံများ မူမှန်အတိုင်းဖြစ်စေရန် ဂီတဝိသောဓနီကျမ်းကိုလည်း တည်းဖြတ်ခဲ့သည်။ ဝါ၊ ဂီ၊ နှစ်သဘင်ပညာသည်အဖွဲ့ကြီး ဖြစ်မြောက်ရေးကိုလည်း ဆောင်ရွက်ခဲ့၍ ဂီတအရာတွင် နှံ့စပ်ကျွမ်းကျင်သူ ဦးဘချိုအား ဂီတဖခင်ကြီးဟုပင် ခေါ်ဆိုကြသည်။ စာပေကို မြတ်နိုးချစ်ခင်သူဖြစ်သည့်အတိုင်း မြန်မာစာရေးဆရာအသင်း ဖြစ်မြောက်ရေးကို အထူးအားပေးဆောင်ရွက်ခဲ့၍၊ စာရေးဆရာအသင်းတွင် ဥက္ကဋ္ဌအဖြစ်လည်း ဆောင်ရွက်ခဲ့ဖူးသည်။

၁၉၃၀ ပြည့်နှစ်ခန့်က ခွဲရေး တွဲရေး ကိစ္စများ ရှုပ်ထွေးစဉ်တွင် ဦးကျော်မြင့်၊ ဒေါက်တာဘမော်နှင့် ဦးဘချိုတို့ သုံးဦး ပူပေါင်းကာ “မြန်မာဇေယျာ” အမည်ဖြင့် သတင်းစာတစောင် ထုတ်ဝေခဲ့ဖူးသည်။ သို့သော် အောင်အောင်မြင်မြင် မရှိလှ၍ ရပ်စဲလိုက်ရသည်။

ဒုတိယ ကမ္ဘာစစ်မဖြစ်မီ၊ ဂျပန်တို့ တန်ခိုးတက်လာ၍ မြန်မာအများပင် ဂျပန်တို့အား မျှော်လင့်အားကိုးခဲ့ကြသည်။ ထိုအခါက အကင်းပါးပြီးလျှင် အမြင်ကျယ်သော ဦးဘချိုသည် ဂျပန်များ ဆိုးရွားပုံကို သတိပေး ရေးသားခဲ့ရာ၊ အချို့ တပည့်များနှင့်ပင် သဘောကွဲလွဲခဲ့ရသည်။ ဂျပန်တို့ မြန်မာနိုင်ငံအတွင်း ရောက်လာသောအခါ၊ ဦးဘချိုအား သတ်ရန်ပင် လိုက်လံရှာဖွေကြသေးသော်လည်း ဦးဘချို၏ တပည့်များ၏ တောင်းပန်မှုကြောင့် အသက်ဘေးမှ ကင်းဝေးခဲ့ရသည်။

ဗြိတိသျှစစ်တပ်များ ပြန်လည် ဝင်ရောက်လာပြီးနောက်တွင် ဖဆပလ အဖွဲ့ချုပ်ကြီးကို ဖွဲ့စည်းသောအခါ ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်းကလည်း ဦးဘချို၏ စိတ်ဓာတ်နှင့် အရည်အသွေးကို သိ၍ ယုံကြည်အားထားသကဲ့သို့၊ ဦးဘချိုကလည်း ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်းအား ယုံကြည်အားထားကာ မြန်မာနိုင်ငံ လုံးဝ လွတ်လပ်ရေး ရရှိမှုအတွက် ဖဆပလ အဖွဲ့ကြီးတွင် ဝင်ရောက်ဆောင်ရွက်သည်။ များမကြာမီ ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်း ခေါင်းဆောင်သော အမှုဆောင်ဝန်ကြီးအဖွဲ့တွင် ပြန်ကြားရေးဝန်ကြီးအဖြစ် ခန့်အပ်ခြင်း ခံရလေသည်။

ဦးဘချိုသည် စိတ်ထားနှူးညံ့ခြင်း၊ မာန်မာန မရှိခြင်း၊ မျိုးချစ်စိတ် ထက်သန်ခြင်း၊ ဉာဏ်အမြင်ထက်လျက် လျင်မြန်ပါးနပ်ခြင်း၊ ဗဟုသုတကြွယ်ဝခြင်း၊ စေတနာ သဒ္ဓါ တရား ရက်ရောခြင်း၊ သာသနာတော်၌ ယုံကြည် ကိုင်းရှိုင်းခြင်း စသော အရည်အချင်းများနှင့် ပြည့်စုံ၍ သာသနာတော် ထွန်းပြောင်ရန် ကြိုးပမ်း ဆောင်ရွက်ခဲ့သည်။

ယင်းကဲ့သို့ နိုင်ငံ၊ အမျိုးဘာသာ သာသနာအတွက် ကိုယ်ကျိုးမဖက်ဘဲ၊ ကိုယ်စိတ်အပင်ပန်းခံကာ၊ အားကြိုးမာန်တက် ဆောင်ရွက်နေစဉ်၊ ၁၃၀၉ ခုနှစ် ဝါခေါင်လဆန်း

၂ ရက်(ခရစ် ၁၉၄၇ခုနှစ်၊ ဇူလိုင်လ ၁၉ရက်)နေ့တွင် အတွင်းဝန်ရုံးကြီး၌ အစိုးရအဖွဲ့ ဝန်ကြီးများ စည်းဝေးပွဲ ပြုလုပ်နေခိုက်၊ လူမသမာတစု၏ လက်ချက်ဖြင့် ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်းတို့နှင့်အတူ ကျဆုံးခဲ့ရလေရာ၊ မြန်မာ့သမိုင်းတွင် မြန်မာ့သားကောင်း အာဇာနည်ကြီး တဦးအဖြစ် ဥဒါန်း တွင်ရစ်လေတော့သည်။

ဦးဘချိုသည် ပဌမ ကျောင်းသားသပိတ်ခေတ်တွင် သုစရိတယုဝ အသင်း၏ အကျိုးဆောင်အဖြစ် ဆောင်ရွက်နေစဉ် မြန်မာ မိန်းမများအသင်း၏ အကျိုးဆောင်ဖြစ်သူ ဒေါ်လှမေနှင့် တွေ့ဆုံကာ ၁၂၈၂ခုနှစ် ကဆုန်လတွင် လက်ထပ်ခဲ့၍၊ သမီး ၆ ယောက် ထွန်းကားခဲ့သည်။ ၂ ယောက်မှာ ငယ်စဉ်က ကွယ်လွန်ကြ၍၊ ၂ယောက်မှာ စစ်ပြီးခေတ်တွင် ကွယ်လွန်ကြသည်။ သမီးကြီး ဒေါ်ခင်ပုသည် ဦးဘချို ကျဆုံးရပြီးနောက်တွင် ဦးဘချို၏ မဲဆန္ဒနယ်မှ အမျိုးသမီး လွှတ်တော်အမတ်အဖြစ် အရွေးခံရသည်။ သို့သော် ဖခင်ကြီးနှင့် ၃နှစ်ခြား၍ကွယ်လွန်ခဲ့လေသည်။ ယခုအခါ ဇနီး ဒေါ်လှမေနှင့် သမီးအငယ်ဆုံး ဒေါ်ခင်ဥ တဦးသာ ကျန်လေသည်။

ဘဂျမ်းဦး(ကာတွန်း) (မြန်မာ၂၆၃-၁၃၁၄)။ ။

အလင်္ကာကျော်စွာဘွဲ့ရ ကာတွန်းဝိဇ္ဇာ ဦးဘဂျမ်းသည် မြန်မာကာတွန်း၊ သို့မဟုတ် ရုပ်ပြောင်လောကတွင် အထူးထင်ရှားကျော်ကြားသော လူရည်ချွန်တဦး ဖြစ်ပေသည်။ ခရစ် ၁၉၃၀ပြည့်ကျော် နှစ်များမှစ၍ ကာတွန်းလောကတွင် လူသိများလာခဲ့ပြီးလျှင်၊ ဒုတိယကမ္ဘာစစ်မတိုင်မီ သုံးလေးနှစ်ခန့်မှ ကွယ်လွန်သည့်တိုင်အောင် မြန်မာနိုင်ငံတွင် အကျော်ကြားဆုံး လူကြိုက်အများဆုံးသော ကာတွန်း အနုပညာရှင်ကြီး ဖြစ်ခဲ့ပေရာ၊ ကာတွန်းဝိဇ္ဇာဟူ၍ ချီးကျူးခေါ်ဝေါ်ခဲ့ကြပေသည်။ ယခုထက်တိုင်အောင်ပင် ကာတွန်း လောကတွင် ပြောင်မြောက်သော ဦးဘဂျမ်း၏ လက်ရာများကို စံထားလျက်ရှိကြရ၍၊ ဦးဘဂျမ်း၏ အမည်သည် တိမ်မြုပ်ပျောက်ကွယ်မည် မဟုတ်ချေ။

မောင်ဘဂျမ်းသည် ၁၂၆၃ခုနှစ် တပို့တွဲလဆန်း ၁၃ ရက်နေ့တွင် ညောင်တုန်းမြို့၌ ဖွားမြင်ခဲ့သည်။ ညောင်တုန်းမြို့မှ ပိုးကုန်သည်ဦးဖောင်၊ ဒေါ်မြစ်တို့၏ သားသမီး ၆ ယောက်အနက် မောင်ဘဂျမ်းသည် ပဉ္စမမြောက်ဖြစ်သည်။ ငယ်စဉ်က ညောင်တုန်းမြို့ အင်္ဂလိပ်-မြန်မာ နှစ်ဘာသာသင်ကျောင်းတွင် စတင် ပညာသင်ကြားပြီးနောက် ရန်ကုန်မြို့ ကူရှင်ကျောင်းသို့ ရွှေ့ပြောင်း ပညာဆည်းပူးရာ၊ ထိုကျောင်းမှပင် ဆယ်တန်းအောင်ခဲ့သည်။ ခရစ် ၁၉၂၄ ခုနှစ်ခန့်တွင် ရန်ကုန်ကောလိပ်သို့ ရောက်၍၊ အိုင်အေ အထက်တန်းအထိ ဆက်လက် ပညာဆည်းပူးခဲ့လေသည်။

ဘဂျမ်းဦး(ကာတွန်း)

ထို့နောက်ကျောင်းမှ ထွက်ကာ၊ စက်ရေနွေးအိုး စစ်
ဆေးရေး အရာရှိချုပ်ရုံး (ဗွိုင်လာအင်စပက်တော်ချုပ်ရုံး)
တွင် တနှစ်ကျော်ခန့် အလုပ်လုပ်သည်။ ယင်းကဲ့သို့ အစိုး
ရဌာန တခု၌ ဝင်ရောက်အလုပ်လုပ်ကိုင်ရာ၊ မလွတ်လပ်
မှု၊ ချုပ်ချယ်မှုများကို တွေ့ကြုံလာရသည်။ ထိုစဉ်အတွင်း
ငယ်စဉ်က ဝါသနာပါခဲ့သော ကာတွန်းပညာကို လေ့လာ
လိုက်စားခဲ့သည်။ ထိုနောက် အစိုးရအလုပ်မှ နုတ်ထွက်
လိုက်ကာ၊ ကာတွန်းများကို ရေးဆွဲပြီးလျှင် ထိုစဉ်က
ရန်ကုန် ဂေဇက် သတင်းစာအယ်ဒီတာချုပ် မစ္စတာ စမိုင်း
ထံ တင်ပြသည်။ မစ္စတာစမိုင်းသည် ကာတွန်းပညာကို ငွေ
၆၀ ပေး၍ ယူလိုက်သည်။ ထိုအခါမှစ၍ ကိုဘဂျမ်းသည်
ပန်းချီ အနုပညာဖြင့် အသက်မွေးရန် စိတ်ပိုင်းဖြတ်ပြီး
သော် ကာတွန်းများ ရေးဆွဲခဲ့ရာ အချို့ကာတွန်းများကို
ရန်ကုန်ဂေဇက်သတင်းစာက ထည့်သွင်းဖော်ပြခဲ့လေသည်။

တနေ့တွင် မြန်မာကာတွန်းများကို ပဌမဆုံးရေးဆွဲခဲ့
သူ မစ္စတာမာတင်ဂျွန်းနှင့် တွေ့ဆုံရသည်။ မာတင်ဂျွန်း
သည် မီးရထားဌာန လက်ထောက်မင်းကြီးဖြစ်၍ ပန်းချီ
အနုပညာ အလွန်ဝါသနာပါပြီးလျှင် မိမိ၏ ပညာကိုလည်း
ဝေငှ ဖြန့်ဖြူးပေးသူ ဖြစ်သည်။ ထိုပုဂ္ဂိုလ်ကြီးသည် ရေ
ဆေးနှင့် အက်ချင်းပန်းချီတို့ကို နိုင်နင်း၍ ကာတွန်းဖက်
တွင် လက်ရာပြောင်မြောက်သူ ဖြစ်သည်။ ထိုစဉ်က ဘား
မားအတ်ကလပ်ခေါ် မြန်မာပြည် ပန်းချီအသင်းတွင်လည်း
ဥက္ကဋ္ဌဖြစ်၍ အသင်းတိုက်တွင် ပန်းချီသင်တန်းများ ပေးနေ
သည်။ မာတင်ဂျွန်းက ကိုဘဂျမ်း၏ လက်စွမ်းလက်စကို
တွေ့မြင်သဖြင့် ကိုဘဂျမ်းနှင့် တွေ့ဆုံနိုင်အောင် စီစဉ်ခဲ့ခြင်း
ဖြစ်သည်။ မာတင်ဂျွန်းသည် ကိုဘဂျမ်း၏လက်စွမ်းလက်စ
များကို တွေ့မြင်ပြီးဖြစ်၍ အလားအလာကို သိသဖြင့် မြေ
တောင်မြောက်ပေးလိုသောကြောင့် မိမိ၏ သင်တန်းများသို့
လာ၍ တက်ရန်ခေါ်သည်။ ထို့ကြောင့် ကိုဘဂျမ်းသည်
ပန်းချီသင်တန်းများကို တက်ရောက်ခဲ့ရာ၊ ထိုစဉ်က ထိုသင်
တန်းများတွင် နောင်အခါ ကျော်ကြားသော အနုပညာ
သည်ကြီးများ ဖြစ်လာကြမည့် ကိုဘဇော်၊ ကိုအုန်းလွင်၊
ဆရာမြ၊ ကိုဟိန်စွန်းတို့လည်း တက်ရောက် ပညာဆည်းပူး
လျက် ရှိကြလေသည်။

ဦးဘဂျမ်းသည် အနုပညာကို မြတ်နိုးသူဖြစ်သည်။ အနု
ပညာဖက်တွင် ကာတွန်းတမျိုးထဲတွင်သာ ဝါသနာထုံသည်
မဟုတ်ချေ။ ဓာတ်ပုံရိုက်ခြင်း၊ဝတ္ထုရေးခြင်းတို့၌လည်း ဝါသ
နာပါသည်။ ဓာတ်ပုံပညာဖက်တွင် အတော်အတန် ခေါက်မိ
သည်။ “သုည”ဟူသော ကလောင်အမည်ဖြင့်လည်း ဝတ္ထု
တို၊ ဆောင်းပါး စသည်တို့ကို ရေးသားခဲ့၍ “ညီမလေး”
အမည်ဖြင့် လုံးချင်းဝတ္ထု ထုတ်ခဲ့ဖူးသည်။ နာမည်ကျော်
ဟာသဝတ္ထုရေးဆရာ သော်တာဆွေက မိမိ၏ ဟာသဝတ္ထု

‘ဦးဖျောက်ဆိပ်’နှင့် ‘ချရာဏသီ’ မွေးထုတ်ပေးသည့် ကာတွန်း
ဆရာ ဦးဘဂျမ်း

အချို့တွင် ဦးဘဂျမ်း၏ စိတ်ကူး၊ အကြံဉာဏ်ပေးချက်များ
ပါရှိကြောင်း ဖွင့်ဟဝန်ခံဖူးသည်။ ဦးဘဂျမ်းသည် ဘ
လောက်တိုက်တခုလည်း တည်ထောင်ဘူး၍ ကိုယ်ပိုင် ကာ
တွန်းစာစောင်ကိုလည်း ထုတ်ဝေခဲ့ဘူးသည်။ ဟာသကာ
တွန်းများသာမက၊ ကြော်ငြာကာတွန်းများ၊ ပုံပြင်ကာတွန်း
ရုပ်စုံများကိုလည်းရေးသားခဲ့သည်။ ပဲရော့ ရုပ်ရှင်တွင် ပဌမ
ဆုံး မြန်မာကာတွန်းရုပ်ရှင် “အသူရာ” နှင့် “ကြက်တောင်ကွ”
ဇာတ်ကားများကို စီစဉ်ရေးသား ရိုက်ကူးခဲ့လေသည်။

ဒုတိယကမ္ဘာစစ်ကြိုခေတ်တွင် သုရိယသတင်းစာမှ “ဦး
ဖျောက်ဆိပ်” ကာတွန်းနှင့် စစ်ပြီးခေတ် ဟံသာဝတီသတင်း
စာမှ “ချရာဏသီ” ကာတွန်းများကို အလွန်လူကြိုက်များ
သည်။ မြန်မာလူမျိုးတို့၏ စိတ်နေစိတ်ထား၊ မြန်မာနိုင်ငံရေး
အခြေအနေတို့ကို အထွေအထွေ ကလေးများဖြင့် သရော်
ထားခြင်းဖြစ်ရာ၊ အဓိပ္ပာယ်ပေါ်လွင်၍ ထိလှမိလှပြီးလျှင်
အကွက်ဆိုက် ခွင်ကျဝင်လှသော ကာတွန်းများ ဖြစ်ကြပေ
သည်။ သူ၏ကာတွန်းရုပ်များကပင် အသက်ပါပါနှင့် ရယ်
ရွှင်ဖွယ်ရာကောင်းသည်။ အထူးသဖြင့် “ဦးဖျောက်ဆိပ်”
သည် သတင်းစာဖတ် ပရိသတ်၏ ပျော်တော်ဆက်
အချစ်တော်ကာတွန်းဇာတ်လိုက်တဦးဖြစ်ခဲ့သည်။ စစ်ကြို
ခေတ် ကြီးပွားရေးမဂ္ဂဇင်းမှ “ကိုပြူးနှင့် မပြူး”၊ စစ်ပြီးခေတ်
ယုဝတီ ဂျာနယ်မှ “ပွက်တော်”၊ ရှုမဝမဂ္ဂဇင်းမှ “လိပ်ကမ္ဘာ

မကြီး” “နမမုံ့ရောင်း မောင်မုံ့ထောင်း” “နေကြာနန်းရှင်” ရောင်စုံကာတွန်း ပုံပြင်တို့သည်လည်း ကလေးပရိသတ်များ ၏ အသည်းစွဲများ ဖြစ်ကြသည်။

ဦးဘဂျမ်းသည် ငွေထက် စေတနာကို ပဓာနထားသူဖြစ် သည်။ သူ့အား အကူအညီ တောင်းလာလျှင် ငွေစကား မပြောဘဲ စေတနာစကားကိုသာ အမြဲ ပြောသူဖြစ်သည်။ အခကြေးငွေအလွန်နည်းစွာယူသဖြင့် တပည့်များကမကြာ ခဏ ညည်းညူကြရသည်။ အစိုးရ ပြန်ကြားရေးဌာနက လစာငွေ ကောင်းကောင်းပေး၍ အမှုထမ်းရန် ခေါ်သော် လည်း ငြင်းပယ်ခဲ့သည်။ နိုင်ငံခြား၌ပညာဆည်းပူးရန် အစိုး ရက စေလွှတ်မည်ဆိုသော်လည်း လိုလိုချင်ချင် မရှိ ငြင်း ဆန်ခဲ့လေသည်။

ဆရာ ဦးဘဂျမ်းကား လိုချင်လောဘ နည်းပါးသည်။ စိတ်အေးအေးထား၍ ဖျော်ဖျော် နေတတ်သူဖြစ်သည်။ ကာတွန်းများဖြင့်သာ သူတပါးကို ရွှင်ပြုံးစေသည် မဟုတ်၊ အပေါင်းအသင်း မိတ်ဆွေများအား ရွှင်မြူးသော စကား လုံးများဖြင့် ရယ်ပြုံးအောင်လည်း ပြုနိုင်သူဖြစ်သည်။ ၁၂၉၈ ခုနှစ်တွင် ပဲခူးမြို့သူ မခင်ကြည်နှင့် လက်ဆက်ခဲ့သည်။

ဦးဘဂျမ်းနှင့် ဒေါ်ခင်ကြည်တို့၏ အိမ်ထောင်ရေးသည် လွန်စွာ ချမ်းမြေ့သာယာခဲ့သည်။ ဇနီးသည်အားလည်း

ဦးဘဂျမ်း၏ ‘ကြက်တောင်ကွ’ ကာတွန်းရုပ်ရှင်မှ ဇာတ်ကွက်ရှုခင်း အလွန် ကြင်နာမြတ်နိုးသည်။ ၁၃၁၀ ပြည့်နှစ်တွင် ဒေါ်ခင် ကြည်သည် သားဦးယောက်ျားကလေး မွေးဖွားပြီးနောက် မကြာမီ ကွယ်လွန်ရာ ဦးဘဂျမ်းသည် အလွန်စိတ်ထိခိုက် သွားရှာသည်။ ထို့ကြောင့် ဦးဘဂျမ်း၏ ဇာတ်လိုက်ကျော်

ကြီး“ဦးဖျောက်ဆိပ်”သည် ရသေ့ဝတ်ဖြင့် “ရသေ့ကြီး ဦး ဖျောက်ဆိပ်”ဖြစ်လာသည်။ ယင်းသို့ဖြင့် ဦးဘဂျမ်းသည် ဇနီးသည်အတွက် စိတ်ထိခိုက်ကာ သံဝေဂ ရနေကြောင်း သိရသည်။ သို့သော် မရွှင်သည့်နည်းဖြင့်ပင် စာဖတ်ပရိ သတ်များကို သူ၏ကာတွန်း ဇာတ်လိုက်များဖြင့် ရွှင်ပြုံး နိုင်အောင် ကြိုးစားဆောင် ရွက်ခဲ့သည်။

၁၉၄၈-၁၉၄၉ ခုနှစ်များတွင် ကရင်သောင်းကျန်းမှုများ ကြောင့် တိုင်းပြည်အလုံး ညှိုးချိုးနေကာ၊ ကျီးလန့်စာစား ဖြစ်နေကြသည့် အချိန်တွင် နိုင်ငံတော်အစိုးရ၏ တောင်းပန် ချက်အရ၊ ပြည်သူလူထု စိတ်ဓာတ် မကျဆင်းရလေအောင် ဦးဘဂျမ်းသည် ကာတွန်းများ ရေးဆွဲ၍ တဖက်တလမ်းမှ ကူညီဆောင်ရွက်ပေးသည်။ ၁၉၅၀ ပြည့်နှစ်တွင် အမြတ် တော်ခွန်ကောက်ယူပုံကို မကျေနပ်သဖြင့်၊ ၃ လခန့် ကာ တွန်းများ မရေးဆွဲဘဲ ထိုင်သပိတ် မှောက်နေခဲ့ရာ၊ စာနယ် ဇင်းများနှင့် စာဖတ်ပရိသတ်များ၏ တောင်းပန်မှုကြောင့် ကာတွန်းများ ပြန်လည် ရေးဆွဲကာ အများပြည်သူတို့အား၊ ရွှင်ပြုံးစေခဲ့ပြန်လေသည်။

၁၃၁၄ ခုနှစ် တပို့တွဲ လပြည့်ကျော်ခန့်တွင် အနာပဆုပ် ပေါက်ကာ မကျန်းမမာဖြစ်လာပြီးလျှင် အရွယ်ကောင်း၊ နာမည်တက်ဆဲအချိန်၊ ထိုနှစ် တပေါင်းလဆန်း ၆ ရက် ဗုဒ္ဓဟူးနေ့(၁၉၅၃ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလ ၁၈ရက်နေ့) တွင် ကွယ်လွန်အနိစ္စရောက်သွားရာ၊ မြန်မာနိုင်ငံ၏ အနုပညာရှင် သားကောင်းတဦး ဆုံးရှုံးခဲ့ရပေသည်။ ဦးဘကလေး (ရွှေတ လေး)နှင့် ဦးဘဂျမ်းတို့ကဲ့သို့သော အနုပညာရှင်များ ဆုံး ရှုံးရခြင်းသည် အစားထိုးရန် ခဲယဉ်းလှသော နိုင်ငံ၏သား ကောင်းများ ဆုံးရှုံးရခြင်းပေတည်း။ နိုင်ငံတော် အစိုးရက ကွယ်လွန်ပြီး နောက်တနှစ်တွင် “အလင်္ကာကျော်စွာ” ဘွဲ့ ဖြင့် ခြီးမြှင့်လေသည်။ ဦးဘဂျမ်းနှင့် ဒေါ်ခင်ကြည်တို့မှ သားတယောက် ကျန်ရစ်လေသည်။

ဘဇော်၊ ဦး(ခရစ် ၁၈၉၁-၁၉၄၃)။ မြန်မာနိုင်ငံ၌ ထွန်းပေါက်ကျော်ကြားသော ပန်းချီကျော်ကြီးများ အနက် ဦးဘဇော်သည် တဦး အပါအဝင် ဖြစ်ပေသည်။ ဦးဘဇော် သည် အနောက်တိုင်း ပန်းချီစံနစ်ဖြင့် ရေးဆွဲရာ၌ ကျော် ကြားသူဖြစ်၍ ရေဆေး ရေးရာတွင် အထူးကျွမ်းကျင်ပြီး လျှင် အက်ချင်း(ကြေးပြားတွင် ဖယောင်းသုတ်၍ ကညစ် ဖြင့် ပုံရေးပြီး ပုံနှိပ်ခြင်း)ပညာရပ်တွင် လက်ရာထူးခြားနုနယ် သပ်ရပ်လှသော အနုပညာရှင်ကြီး တဦးဖြစ်၏။ အနောက် တိုင်းပန်းချီစံနစ်ကို ဗီလတ်၌ သွားရောက် လေ့လာဆည်းပူး ခဲ့၍၊ မြန်မာပန်းချီလောကတွင် အနောက်တိုင်းစံနစ်ကို မျိုး စေ့ချပေးခဲ့သော ပန်းချီကျော်ကြီးလည်း ဖြစ်ပေသည်။ ဦးဘဇော်သည် သရက်မြို့၌ ၁၈၉၁ ခုနှစ်တွင် ဖွားမြင်၍၊

မန္တလေး၌ ကြီးပြင်းခဲ့သည်။ ငွေပန်းထိမ်ဆရာကြီးဦးကြင် ဒေါ်စိန်မြတို့၏ သားဖြစ်သည်။ ဖခင်ဖြစ်သူသည် ရုပ်လုံး၊ ရုပ်တုနှင့်ပန်းထိမ်ပညာတွင်ကျွမ်းကျင်လက်မြောက်လှသဖြင့် ထိုစဉ်က မြန်မာပြည်ဘုရင်ခံများ၏ ဆုတံဆိပ်များကို ရရှိခဲ့သည်။ ဘမျိုးဘိုးတူသော မောင်ဘဇော်သည် ဖခင်ကဲ့သို့ပင် အနုပညာဖက်တွင် ဝါသနာပြင်းထန်ခဲ့သည်။ သို့သော် မောင်ဘဇော် ဝါသနာပါသော အနုပညာမှာ ပန်းချီ ဖြစ်သည်။ မန္တလေးမြို့ အက်(စ)၊ ပီ၊ ဂျီ ကျောင်းတွင် ပညာသင်ကြားနေစဉ်ကပင် မောင်ဘဇော်သည် ပန်းချီ လက်စလက်နုများကို ပြုလာသည်။ သို့သော် စာပေပညာဖက်၌လည်း ထက်မြက်သူဖြစ်သဖြင့် ခုနစ်တန်း စာမေးပွဲကို အက်(စ)၊ ပီ၊ ဂျီ ကျောင်းမှ အောင်၍ စကောလားရှစ် ပညာသင်ဆုကို ရခဲ့သည်။ ဆယ်တန်း စာမေးပွဲကို စိန်ပီတာကျောင်းမှ အောင်၍ ထိုအခါတွင်လည်း စကောလားရှစ် ပညာသင်ဆု ရခဲ့ပြန်သည်။

ဆယ်တန်းစာမေးပွဲအတွက် ပုံဆွဲပညာကို ဖြေဆိုနေစဉ် မောင်ဘဇော်၏ ပန်းချီလက်စွမ်းကို ပညာဝန်က တွေ့မြင်သွားရာ၊ ပုံဆွဲဆရာအလုပ်ကိုပင် ပေးအပ်သည်။ သို့သော် စာပေပညာကို ပို၍ လိုလားနေချိန်ဖြစ်သဖြင့် စာပေပညာဆက်သင်နိုင်ရန် ထိုအလုပ်ကို ငြင်းပယ်ခဲ့သည်။ မောင်ဘဇော်သည် စိန်ပီတာကျောင်းတွင် ပညာသင်နေစဉ်အတွင်း၊ ရန်ကုန်မြို့လက်မှုအနုပညာပြပွဲများသို့ ပန်းချီကားများ ရေးဆွဲတင်ပို့လေ့ရှိရာ၊ လူအများ၏ ချီးမွမ်းထောပနာပြုခြင်းကိုခံရသည်။ ဆုတံဆိပ်များလည်း ရရှိခဲ့လေသည်။

အနောက်တိုင်း ပန်းချီလက်ရာစွမ်းပြနိုင်သူ ပန်းချီကျော်ဦးဘဇော်

ဆယ်တန်း အောင်ပြီးနောက်၊ ရန်ကုန် ကောလိပ်တွင် ဆက်လက်ပညာသင်ရာ၊ အိုင်အေအထက်တန်းကို ၁၉၁၁ခုနှစ်တွင် အောင်မြင်သည်။ ၁၉၁၂ ခုနှစ်၌ ကောလိပ်တွင် ပညာဆက်သင်နေစဉ်၊ အင်းစိန် အင်ဂျင်နီယာ ကျောင်းအုပ်ကြီး အေ၊ အာ၊ မောရစ်က မောင်ဘဇော်၏ ပန်းချီလက်စလက်နုကို မြင်သဖြင့် ဘုံဘိုင်မြို့ ပန်းချီကျောင်းသို့ ပညာတော်သင်သွားနိုင်ရန် စီစဉ်ပေးသည်။ သို့သော် မောင်ဘဇော်က ဘီအေအောင်ပြီးမှ ပညာတော်သင် သွားလိုသဖြင့် ဆိုင်းငံ့ ထားလိုက်သည်။ ယင်းသည်နောက်တွင် ပဌမကမ္ဘာစစ်ကြီး ဖြစ်လာ၍ ပညာတော်သင် လွှတ်ရန်ကိစ္စသည်လည်း မေ့မေ့ပျောက်ပျောက် ဖြစ်သွားသည်။ ကိုဘဇော်သည်လည်း မကျန်းမမာ ဖြစ်လာသဖြင့် ကျောင်းမှ ထွက်လိုက်ရပြီးနောက်၊ စိန်ပေါကျောင်းတွင် ပုံဆွဲဆရာအဖြစ် ဝင်ရောက်လုပ်ကိုင်ခဲ့လေသည်။

စိန်ပေါကျောင်းတွင် ပုံဆွဲဆရာအဖြစ် ဆောင်ရွက်နေစဉ်၊ ဆရာဘဇော်၏ ရေဆေး ဆီဆေးပန်းချီကားများသည် မြန်မာပြည် ဘုရင်ခံများ၏ ရွှေတံဆိပ်၊ ငွေတံဆိပ်ဆုများ ရရှိခဲ့သည်။ ၁၉၂၁ခုနှစ်ခန့်က ဆရာဘဇော်သည် စစ်သူကြီးမဟာဗန္ဓုလ၏ပုံကိုရေးဆွဲပြီးနောက် စိတ်တိုင်းမကျသဖြင့် လွှင့်ပစ်ထားလိုက်သည်။ သို့သော် ဇာတိမာန် တက်ကြွဖွယ်ရာ ကောင်းသော ထိုပန်းချီကားကို သူရိယသတင်းစာ အယ်ဒီတာအဖွဲ့ဝင်တဦးဖြစ်သူ ကွယ်လွန်သူဦးစံလင်းက ကောက်ယူတွေ့ရှိသဖြင့် ဂျာမနီသို့ပို့၍ ပုံတူကားမြောက်မြားစွာကူးယူပုံနှိပ်ရောင်းချခဲ့ရာ၊ မျိုးချစ်စိတ်ထက်သန်သူ မြန်မာလူမျိုးအများအပြားတို့၏ နေအိမ်၌ ထိုပုံကို တွေ့ကြရသည်။ ဆရာ ဘဇော်သည် သူရိယ မဂ္ဂဇင်းနှင့် အခြား မဂ္ဂဇင်းများတွင် တကြောင်းဆွဲပုံများကိုလည်း ရေးဆွဲခဲ့လေသည်။

၁၉၂၇ ခုနှစ်တွင်မူ၊ ဆရာဘဇော်အား ပန်းချီ ပညာတော်သင်အဖြစ် အစိုးရက ဗိလတ်သို့စေလွှတ်သည်။ မြန်မာနိုင်ငံ၌ ဗြိတိသျှခေတ်တွင် ပညာတော်သင် သွားရခြင်းသည် ရတောင့်ရဲခဲ့လှသော အခွင့်အရေးကြီးတရပ် ဖြစ်သည်။ လန်ဒန်မြို့ ရှိုင်ယယ်ကောလိပ် အော့အတ်ခေါ်တော်ဝင် ပန်းချီကျောင်းကြီးတွင် ပညာဆည်းပူးခွင့် ရနိုင်ရန်လည်း မလွယ်ကူပေ။ ဦးဘဇော်သည် ယင်းသို့ ပညာတော်သင်သွားနိုင်ခွင့် ရခြင်းမှာ ထိုစဉ်က မီးရထားဌာနလက်ထောက်မင်းကြီး မစ္စတာ မာတင်ဂျွန်း၏ စီစဉ်ဆောင်ရွက်ပေးမှုကြောင့် ဖြစ်သည်။ မာတင်ဂျွန်းသည် ကိုယ်တိုင်ကလည်း ပန်းချီပညာရှင် တဦးဖြစ်၍ အလားအလာရှိသော မြန်မာလူငယ် ပန်းချီပညာရှင်များကိုလည်း မြေတောင်မြှောက်ပေးခဲ့သူ ဖြစ်သည်။ ထိုအချိန်က ဘားမားအတ်ကလပ်ခေါ် မြန်မာပြည် ပန်းချီအသင်း၏ ဥက္ကဋ္ဌလည်း ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် အလားအလာ အစွမ်းအစရှိသော

ဆရာဘဇော်အား ဗိလတ်သို့ ပညာတော်သင် သွားနိုင်အောင် စီစဉ်ပေးလေသည်။

ဆရာဘဇော်သည် လန်ဒန်မြို့ တော်ဝင် ပန်းချီကျောင်းကြီးတွင် ၂ နှစ်မျှ ပညာဆည်းပူးပြီးနောက် ထိုကျောင်း၌ ပင် နောက်ထပ် ၂နှစ် ဆက်လက် သင်ကြားခွင့် ပြုသော်လည်း ဆရာဘဇော်အတွက် အကြောင်းမညီညွတ်၍ တနှစ်မျှသာ ဆက်လက် သင်ယူပြီးနောက် ၁၉၃၀ ပြည့်နှစ် စက်တင်ဘာလတွင် မြန်မာပြည်သို့ပြန်လာသည်။

မြန်မာပြည်သို့ ပြန်ရောက်ပြီးနောက် ဆရာဖြစ်သင် ကောလိပ်၌ အထက်တန်း ပန်းချီနည်းပြဆရာအဖြစ် ဆောင်ရွက်သည်။ ယင်းသို့ဆောင်ရွက်နေဆဲ ၁၉၃၃ခုနှစ်ခန့်တွင် လေငန်းရောဂါစွဲကပ်လာသဖြင့် အလုပ်မှ နုတ်ထွက် အနားယူလိုက်ရသည်။ ထိုရောဂါဆိုးကြောင့် မိမိ ထွန်းထွန်းပေါက်ပေါက် ဖြစ်ခဲ့သော ပညာရပ်ကို ကောင်းစွာ ဆောင်ရွက်ခြင်း မပြုနိုင်တော့ပေ။ ၁၉၄၃ခုနှစ် ဂျပန်ခေတ်တွင်မူ ပန်းချီပညာကို အပြီးအပိုင် လက်လွှတ်ကာ လေငန်းရောဂါဖြင့်ပင် ရန်ကုန်မြို့၌ အနိစ္စရောက်သွားလေသည်။

ဦးဘဇော်သည် လူပျိုကြီးဖြစ်သဖြင့် ဇနီး သား သမီး မကျန်ခဲ့ပေ။

ဦးဘဇော်သည် ပင်ကိုအားဖြင့်၎င်း၊ ပုံရေးရာ၌၎င်း အလွန် စိတ်ရှည်သည်။ စကား ဖွံ့ဖြိုးနွဲ့နွဲ့ ပြောတတ်သည်။ မိမိအား စော်ကားသည်ဟု ထင်လျှင်မူ အလွန်စိတ်ကြီး၍ အထက်လူကြီးကိုပင် ကြောက်ရွံ့ခြင်း မရှိဟု ဆိုကြသည်။ ယာလက်ကောင်းစွာ မစွမ်းသန်သဖြင့် အပေါ်အင်္ကျီအောက်တွင် အမြဲတမ်း ပုံးထားပြီးလျှင် ဝဲလက်ဖြင့်ပင် ပုံဆွဲခြင်း၊ ခေါင်းပေါင်းပေါင်းခြင်း စသည်တို့ကို ပြုလုပ်လေသည်။

ဆရာဦးဘဇော်သည် လေငန်းရောဂါ မဖြစ်မီကပင် ပန်းချီကားများကို အမြောက်အမြား ရေးဆွဲလေ့မရှိပေ။ လေငန်းရောဂါဖြစ်ပြီးနောက်တွင် ဂျပန်ခေတ်ဦးလောက်၌ ပြန်၍ပုံဆွဲရန်ကြိုးစားသော်လည်း ကလေးသူငယ်များ၏လက်ရာကဲ့သို့ ဖြစ်နေသည်ကို ရင်နင့်ဖွယ်ရာ တွေ့ရသည်။ ထိုကြောင့် ဆရာဦးဘဇော်၏ လက်ရာကောင်း ပန်းချီကားများကို ယခုအခါ တွေ့နိုင်ရန် ခဲယဉ်းလှပေသည်။

ဘဉာဏ်ဦး(မြန်မာ ၁၂၅၉-၁၃၀၇ ခန့်)။ ။အနောက်တိုင်း ပန်းချီစနစ်ဖြင့် ရေးဆွဲရာတွင် အနောက်တိုင်း ပန်းချီကျော်ကြီးများ၏ အဆင့်အတန်းကိုမိသော မြန်မာပန်းချီကျော်ကြီးကား ဦးဘဉာဏ်ပေတည်း။ ဦးဘဉာဏ်သည် မြန်မာ့ ပန်းချီလောက၏ ရှေ့ဆောင် လမ်းပြကြီး တဦးလည်း ဖြစ်သည်။ ဦးဘဉာဏ်၏ ခေတ်မတိုင်မီက မြန်မာပန်းချီလောကသည် ပန်းချီနှင့် ပိုစတာကို မခွဲခြားနိုင်သေးသော အခြေအနေ၊ အလှသက်သက်သာ မှုန်းခြယ်

မြန်မာ့ပန်းချီလောက၏ ရှေ့ဆောင်လမ်းပြ ဦးဘဉာဏ်

တတ်သေးသော အခြေအနေတွင် ရှိနေခဲ့သည်။ ဦးဘဉာဏ်၏ ရှေ့ဆောင်လမ်းပြမှုကြောင့် မြန်မာပန်းချီလောကတွင် ဆီဆေး၊ ရေဆေး၊ မင်၊ ခဲ၊ အက်ချင်း၊ ပိုစတာ၊ ဒီဇိုင်း စသည်တို့ကို ခွဲခြားနားလည်ကာ သရုပ်ဆွဲ ရေးဆွဲနိုင်အောင် တိုးတက်လာကြသည်။ စံပြပုံများ ရေးဆွဲခြင်း၊ သဘာဝကို လေ့လာရေးဆွဲခြင်းတို့ကိုလည်း ဆောင်ရွက်လာကြသည်။ ဦးဘဉာဏ်သည် ပြည်ပိုင် ဗြိတိသျှအစိုးရက နိုင်ငံခြားသို့ အစိုးရစရိတ်ဖြင့် ပညာတော်သင်များ ရှားရှားပါးပါး စေလွှတ်နေသည့်ခေတ်တွင် အင်္ဂလန်ပြည်စသော အနောက်တိုင်းသို့ ၂ ကြိမ်တိုင်အောင် ပညာတော်သင်အဖြစ် သွားရောက်၍ ပန်းချီပညာကို လေ့လာဆည်းပူး နိုင်ခဲ့သော ပန်းချီပါရမီရှင်ကြီး တဦးဖြစ်ပေသည်။

ပန်းချီပါရမီရှင် ဦးဘဉာဏ်၏ မိဘများမှာ မအူပင်ခရိုင်၊ ပန်းတနော်မြို့နေ ဦးဘအိုနှင့်ဇနီးဒေါ်ညိုတို့ဖြစ်ကြသည်။ ဦးဘအိုနှင့် ဒေါ်ညိုတို့တွင် (၁) မောင်ဘကြည် (၂) မောင်ဘဟန် ၊ (၃) မောင်ဘစံ (၄) မောင်ဘဉာဏ် (၅)မမမြ ၊(၆) မောင်ဘဖန်ဟူ၍ သားသမီး ၆ ယောက်ရှိရာ၊ ဦးဘဉာဏ်သည် စတုတ္ထမြောက်သားဖြစ်၍ မြန်မာသက္ကရာဇ် ၁၂၅၉ ခုနှစ် ပြာသိုလဆန်း ၃ ရက်နေ့တွင် ဖွားမြင်သည်။

ငယ်စဉ်က ပန်းတနော်မြို့ ဗုဒ္ဓဘာသာကျောင်း၌ စာပေပညာ သင်ကြားဆည်းပူးသည်။ သို့သော် မောင်ဘဉာဏ်သည် ကျောင်းနေစဉ်ကပင် စာပေ သင်အံလေ့ကျက်မှုထက် ရုပ်ပုံဆွဲခြင်းကို ပို၍ စိတ်သန်ပြီးလျှင် ပန်းချီပညာ အထံ

ဘဉာဏ်ဦး

ပါရမီ ဝါကြောင်းကို ထိုစဉ်ကပင် အရိပ်အရောင် ပြခဲ့လေသည်။

ကျောင်းမှထွက်လျှင် ပန်းတနော်မြို့ရှိ ပန်းပုနှင့် စပ်ဆရာ ဦးဘိုးမောင်ထံတွင် မိမိဝါသနာနှင့် နီးစပ်သဖြင့် အလုပ်သင် ဝင်ရောက် လုပ်ကိုင်သည်။ မောင်ဘဉာဏ်သည် ဦးဘိုးမောင်ထံမှ ရှေးမြန်မာပန်းချီရေးဆွဲနည်းတို့ကို လေ့လာဆည်းပူးသည်။ ပန်းချီပါရမီ ပါလာသူဖြစ်သဖြင့် မောင်ဘဉာဏ်ရေးဆွဲသော ပန်းချီကားများသည် မူလပုံပန်းသွင်ပြင် လက္ခဏာတို့ကို တထပ်တည်းပေါ်လွင်စေသည်။ ထိုကြောင့် ထိုစဉ်က ဘုန်းတော်ကြီးများ၏ ပုံတူကား ရေးဆွဲရာ၌ မောင်ဘဉာဏ်၏ လက်ရာကို အထူးတလည်လူကြိုက်များခဲ့သည်။

ယင်းသို့ ဦးဘိုးမောင်ထံတွင် လုပ်ကိုင်နေစဉ် တနေ့တွင် မအူပင်မှ အင်္ဂလိပ်အရေးပိုင်သည် နယ်လှည့်ယင်း ပန်းတနော်သို့ ရောက်လာသည်။ ထိုအရေးပိုင်သည် ပန်းချီပညာကို ဝါသနာပါ၍ လေ့လာလိုက်စားသူဖြစ်သည်။ ပန်းချီကားများရောင်းသောဆိုင်တွင် မောင်ဘဉာဏ်၏ လက်ရာများကို တွေ့လျှင် လက်စွမ်းလက်စကို သဘောကျသဖြင့် ခေါ်ယူတွေ့ဆုံသည်။ အရေးပိုင်က မိမိရှေ့တွင်ပင် မြန်မာနုရားရုပ်ကို မောင်ဘဉာဏ်အား ရေးဆွဲစေရာ မောင်ဘဉာဏ်က ရှေးရိုး မြန်မာပန်းချီစံနစ်အတိုင်း ကျကျနုနုရေးဆွဲပြသည်။ ထိုအခါ အရေးပိုင်သည် အလွန်နှစ်ခြိုက် သဘောကျသွားကာ ရွှေဒင်္ဂါများ ဆုချသည်။

ထိုအရေးပိုင်သည် မောင်ဘဉာဏ်အား ရွှေဒင်္ဂါး ဆုချရုံဖြင့် မကျေနပ်သေးပေ။ ပန်းချီ အလားအလာရှိသော မြန်မာလူငယ် မောင်ဘဉာဏ်ကို မြေတောင်မြှောက်ပေးလိုသည်။ ထိုကြောင့် မောင်ဘဉာဏ်အား အစိုးရ အထောက်အပံ့ဖြင့် မော်လမြိုင်မြို့ ပုံဆွဲဆရာဖြစ်သင်ကျောင်းသို့ သွားရောက်သင်ကြားရန် စီစဉ်ပေးလေသည်။

မောင်ဘဉာဏ် မော်လမြိုင်မြို့သို့ ရောက်လာသောအခါ၊ စိန်မက်သယူး ကျောင်းမှ ကျောင်းအုပ်ကြီးသည် မစ္စတာအီး၊ ဂျီ၊ အင်၊ ကင့်ချဖြစ်သည်။ မစ္စတာကင့်ချသည် ပန်းချီအနုပညာရှင် တဦးဖြစ်၍၊ ပန်းချီ အလားအလာရှိသော မြန်မာလူငယ်ကလေးများကို မြေတောင် မြှောက်ပေးနေသော စေတနာရှင် တဦးလည်း ဖြစ်လေသည်။ နောင်အခါ မြန်မာပြည် ပန်းချီအသင်းကို တည်ထောင်ခဲ့သူလည်း ဖြစ်သည်။ မစ္စတာကင့်ချသည် မောင်ဘဉာဏ်၏ လက်စလက်နုများကို တွေ့ရသောအခါ၊ နှစ်ခြိုက်အားရခြင်းဖြစ်၍ မိမိကျောင်းသို့ ပြောင်းရွှေ့စေပြီးလျှင် မောင်ဘဉာဏ်အား၊ ပန်းချီပညာကို ဆက်လက် သင်ကြားပေးသည်သာမက အင်္ဂလိပ်စာကိုပါ သင်ပေးလေသည်။ ထိုစဉ်က မောင်ဘဉာဏ်သည် စာသင်ခန်း နံရံတွင် ပန်းဘဲမောင်တင့်တယ်

ဇာတ်ထုပ်နှင့် ကင်းထောက်လုလင် ရုပ်ပုံများကို ဆေးရောင်စုံ ခြယ်လှယ်ရေးဆွဲခဲ့ရာ၊ မြင်တွေ့သူအပေါင်းတို့ များစွာနှစ်ခြိုက်သဘောတွေ့ကြလေသည်။

ပန်းချီပါရမီ ပါလာသော မောင်ဘဉာဏ်သည် မိမိအား ကူညီ ဝိုင်းဝန်း ပြုစုပျိုးထောင်ပေးမည့် ပုဂ္ဂိုလ်များကို မိမိကိုယ်တိုင်ကမကြိုးစားရဘဲ ဆက်ကာဆက်ကာတွေ့ရသည်။ လန်ဒန်မြို့မှ မစ္စတာ ရေးလန်ကတ်စတာ အမည်ရှိ ပုဂ္ဂိုလ်တဦးသည် မြန်မာပြည်ဘုရင်ခံ၏ ဧည့်သည်တော်အဖြစ် ရန်ကုန်မြို့သို့ရောက်ရှိလာရာ၊ မြန်မာပြည်အတွင်းလှည့်လည်သွားလာစဉ် မော်လမြိုင်မြို့သို့ ရောက်လာသည်။ ထိုအခါ စိန်မက်သယူးကျောင်းမှ မောင်ဘဉာဏ်၏ လက်ရာများကို တွေ့မြင်သွားသည်။ ရန်ကုန်မြို့သို့ ပြန်ရောက်သောအခါ ဘုရင်ခံအား မောင်ဘဉာဏ်၏ ပန်းချီ အလားအလာ ရှိပုံကို ပြောပြသွားသည်။ ထိုကြောင့် ဘုရင်ခံသည် မောင်ဘဉာဏ်၏ လက်ရာများကို ကိုယ်တိုင်ကြည့်ရှုပြီးနောက် မောင်ဘဉာဏ်အား ရန်ကုန်သို့ ပြောင်းရွှေ့လုပ်ကိုင်ရန် စီစဉ်ပေးသည်။ ထိုအခါ မစ္စတာကင့်ချကလည်း မောင်ဘဉာဏ်အား ရန်ကုန်ကောလိပ်မှ ပါမောက္ခအီး၊ အင်၊ ဝပ်နှင့် ဆက်သွယ်ပေးသည်။ ပါမောက္ခ ဝပ်သည်လည်း ပန်းချီအနုပညာရှင်ကြီး တဦးဖြစ်၍၊ ဘားမား အတ်ကလပ်ခေါ် မြန်မာပြည် ပန်းချီအသင်းကို တည်ထောင်ခဲ့သူများတွင် တဦးအပါအဝင် ဖြစ်လေသည်။

ယင်းသို့ဖြင့် ကိုဘဉာဏ်သည် (ခရစ် ၁၉၁၈-၁၉ ခုနှစ်ခန့်တွင်) ရန်ကုန်သို့ ရောက်ရှိလာပြီးသော် ရန်ကုန် အစိုးရကျောင်းတွင် ပုံဆွဲဆရာအဖြစ် ဆောင်ရွက်ရသည်။ ထိုနောက် ပါမောက္ခဝပ်ထံတွင် ဆေးရောင်ကိုင်နည်း စသည်တို့ကို ထပ်မံဆည်းပူးသည်။ ထိုအတောအတွင်း ကိုဘဉာဏ်ရေးဆွဲသော ပန်းချီကားများကို ဧရာဝတီ မီးသင်္ဘောကုမ္ပဏီမှ သယ်ယူပို့ဆောင်ရေးအရာရှိ ကပ္ပတိန် ဗတ်စမစ်က ဝယ်ယူခြင်းဖြင့်သည်။ ကပ္ပတိန် ဗတ်စမစ်သည်လည်း ပန်းချီအနုပညာကို မြတ်နိုးသူဖြစ်၍ မြန်မာပြည် ပန်းချီအသင်းကို တည်ထောင်ပေးသူတဦး ဖြစ်လေသည်။

ကိုဘဉာဏ်၏ လက်ရာများသည် တိုးတက်လာလေရာ၊ ထိုစဉ်က ဂျူဗလီဟောတွင် ကျင်းပလေ့ရှိသော မြန်မာပြည် လက်မှုပညာပြပွဲများသို့ တင်သွင်းပြသနိုင်ခဲ့၍၊ ဆုတံဆိပ်များစွာ ရရှိခဲ့သည်။ ၁၉၂၁ ခုနှစ်တွင် ပါမောက္ခဝပ်၏ တိုက်တွန်းထောက်ခံချက်အရ မြန်မာပြည်အစိုးရက ကိုဘဉာဏ်အား ပန်းချီပညာတော်သင် အဖြစ် ဗိလတ်သို့ စေလွှတ်လေသည်။

ဗိလတ်တွင် ဦးစွာ၌ ရှိုင်ရယ်ကောလိပ်အော့အတ် ပန်းချီတော်ဝင် ကျောင်းကြီးတွင် အက်ချင်း (ကြေးပြားပေါ်ပုံထွင်းခြင်း) ပညာကို ၁ နှစ်နှင့် ၆ လခန့် သင်ကြား

ဘဉာဏ်ဦး

သည်။ ရွှင်ရယ်အက်ချာခေါ် ဘွဲ့လက်မှတ် ရခဲ့သည်။ ထို့နောက် ပန်းချီကျော်ကြီး တဦးဖြစ်သော မစ္စတာ ဖရင့် စပင်းလပ် စပင်းလပ်ထံတွင် သင်ကြားဆည်းပူးသည်။ ထို စဉ်အခါကပင် ကိုဘဉာဏ်၏ လက်ရာများသည် ဗြိတိသျှ ပန်းချီပြပွဲကြီးများတွင် တင်သွင်း ပြသနိုင်လောက်အောင် အဆင့်အတန်း တိုးတက်လာသည်။ ဗိလတ်ပန်းချီပြပွဲကြီး များတွင် တော်ရုံအဆင့်အတန်းရှိသော ပန်းချီကားများ ပြပွဲမသွင်းနိုင်ချေ။

၁၉၂၄ ခုနှစ်တွင် ပညာတော်သင် နှစ်စေ့၍ မြန်မာပြည် သို့ ပြန်ရောက်လာပြီး ရန်ကုန် အစိုးရကျောင်းတွင် ပြန် လည် အလုပ်လုပ်သည်။ သို့သော် ဆရာ ကိုဘဉာဏ်သည် ဗိလတ်၌ ၃ နှစ်ကျော်ခန့် သင်ကြားဆည်းပူးခဲ့ရသော ပန်း ချီပညာကို အားမရ၊ တင်းမတိမ်နိုင်သေးပေ။ အနောက် တိုင်းပန်းချီနည်းများကို အနောက်တိုင်း၌ ဆက်လက်ဆည်း ပူးလိုသေးသည်။ ထို့ကြောင့် အထက်လူကြီးများကလည်း ထောက်ခံသဖြင့် ကိုဘဉာဏ်သည် နယ်လှည့်ပန်းချီ ပညာ တော်သင်အဖြစ် ဥရောပနိုင်ငံများသို့ သွားရောက်ရန် အစိုး ရက ခွင့်ပြုလိုက်လေသည်။

ယင်းသို့ဖြင့် ဒုတိယအကြိမ် အနောက်တိုင်းသို့ လာခဲ့ ပြန်ရာ ယခုတကြိမ်တွင်မူ ဆွစ်ဇာလန်၊ ဣတလီ၊ စပိန်၊ ပြင်သစ်၊ ဟော်လန်၊ ဗဲလဂျီယံ၊ ဂျာမနီစသော အနောက် တိုင်း နိုင်ငံကြီးများသို့ လှည့်လည်ပြီးလျှင် အနောက်တိုင်း ပန်းချီနည်း အမျိုးမျိုးကို လေ့လာ ဆည်းပူးခဲ့လေသည်။ ထိုနိုင်ငံများ၌ လှည့်လည် လေ့လာဆည်းပူးပြီးမှ လန်ဒန်သို့ လာခဲ့သည်။ လန်ဒန်သို့ ရောက်သည့် အချိန်တွင် ၁ နှစ်နှင့် ၆ လမျှ ရှိခဲ့ပြီဖြစ်၍၊ မြန်မာပြည် အစိုးရက ထောက် ပံ့ကြေးပေးရန် ကန့်သတ်ထားသော ကာလအပိုင်းအခြား စေ့နေပြီ ဖြစ်သောကြောင့် ထောက်ပံ့ကြေး ရပ်စဲလိုက် လေသည်။

ထောက်ပံ့ကြေး ရပ်စဲလိုက်သော်လည်း ဗိလတ်တွင် သောင်တင်နေသော ကိုဘဉာဏ်က စိုးရိမ်ပူပန်ခြင်း မရှိပေ။ မိမိပညာကို အားကိုး၍ မိမိဝင်ငွေနှင့်ပင် ဗိလတ်၌ ဆက် လက် ပညာဆည်းပူးရန် စိတ်ပိုင်းဖြတ်လိုက်သည်။ ထို ကြောင့် တဖက်မှ ပန်းချီကားများ ရေးဆွဲ ရောင်းချယင်း တဖက်မှ ပန်းချီပညာကို ဆက်လက်ဆည်းပူးသည်။ ထို အချိန်က ပညာဆက်လက် ဆည်းပူးသော ကျောင်းမှာ ယဲလိုးဒိုး ပန်းချီအနုပညာကျောင်း ဖြစ်သည်။ ဗိလတ်ကဲ့သို့ ပန်းချီအနုပညာသည် ထိတ်ထိတ်ကြိများ ပေါများသည့် ဒေသတွင် တန်ရုံပန်းချီအခြေခံဖြင့် အသက်မွေးဝမ်းကျောင်း နိုင်ရန်ခဲ ယှဉ်းလှသည်။ ထိုစဉ်က ဗိလတ်တွင် ကိုဘဉာဏ် ၏ ပန်းချီကားများသည် တန်ဖိုး အတော်အတန် ရရှိခဲ့ပေ သည်။ ယင်းကဲ့သို့ ပန်းချီပညာသည် ပေါများသော ဗိလတ်

တွင် မိမိပညာဖြင့် အသက်မွေး နေနိုင်သည်ကို ထောက်၍ ကိုဘဉာဏ်၏ ပန်းချီအဆင့်အတန်း မည်မျှမြင့်သည်ကို ခန့်မှန်းနိုင်ပေသည်။

ယင်းသို့ဖြင့် ဘိလပ်တွင် ၄နှစ်နှင့် ၆လခန့်ကြာခဲ့သည်။ ထိုအတွင်း တော်ရုံပန်းချီကားများကို အနားသီရန်ပင် လက်မခံသည့် အလွန်ကြီးကျယ်သော နယူးလင်တန်ပန်းချီ ပြတိုက်မှပြပွဲကြီးတွင် ကိုဘဉာဏ်၏လက်ရာများ ဝင်ရောက် ယှဉ်ပြိုင် ပြသနိုင်ခဲ့သည်။ ဤသို့ဖြင့် မြန်မာလူမျိုး တဦး၏ ပန်းချီလက်ရာသည် အနောက်တိုင်း ထိပ်တန်း ပန်းချီလက် ရာများနှင့် ယှဉ်ပြိုင်လိုက်နိုင်အောင် ကိုဘဉာဏ်က စွမ်း ဆောင်ကာ မြန်မာ့ဂုဏ်ကို ဆောင်ခဲ့သည်။ အင်ပိုင်ယာမား ကက်တင်းဘုတ်ခေါ် အဖွဲ့ကြီးက ကြီးမှူးသည့် ပုံစတာပြိုင်ပွဲ ကြီးတွင်လည်း ကိုဘဉာဏ်သည် ပဌမစွဲခဲ့လေသည်။ ထို ကြောင့် ကိုဘဉာဏ်၏ဆရာဖြစ်သော ပန်းချီကျော်ကြီး မစ္စတာ ဖရင့် စပင်းလပ် စပင်းလပ်က မိမိထံပညာဆည်းပူး ကြသည့် တပည့်များအနက် မောင်ဘဉာဏ်သည် ပန်းချီ ပါရမီ အထူးချွန်ဆုံး ဖြစ်ပါသည်ဟု ချီးကျူး၍ လက်စွပ် တကွင်း ဆုချခဲ့လေသည်။

ကိုဘဉာဏ် ဘိလပ်တွင် ရှိစဉ်က၊ ပန်းချီအနုပညာနှင့်စပ် လျဉ်းသော အောင်လက်မှတ် အများအပြား ရရှိခဲ့သည်။ ရရှိခဲ့သော လက်မှတ်များအနက် ထူးခြားသော လက် မှတ်တစောင်လည်း ပါဝင်သည်။ ထိုလက်မှတ်မှာ ပဉ္စမ မြောက် ဂျော့ဘုရင်မင်းမြတ်က ဥက္ကဋ္ဌ အိမ်ရှေ့ဥပရာဇာ စေလမင်းသားက အတွင်းအရေးမှူးအဖြစ် ဆောင်ရွက်သော လူသားအချင်းချင်း ကူညီရိုင်းပင်းရေး-တော်ဝင် အသင်း ကြီးမှ လက်မှတ်ဖြစ်သည်။ ထိုလက်မှတ်ကို ရခဲ့ခြင်းမှာ တခါသော် ကိုဘဉာဏ်သည် တင်းမြစ်ထဲရှိ ကုန်တွဲကြီးများ အပေါ်တွင် ပန်းချီဆွဲနေစဉ် ရေထဲသို့ တစ်တစ် ကျသွားသံ ကြားသဖြင့်၊ ပန်းတနော်သား ရေကူး ကျင်လျင်သူ ပီပီ၊ ရေထဲ ခုန်ဆင်းကယ်လိုက်ရာ၊ ကယ်ဆယ်မိသူမှာ ဂျော့ဘု ရင်၏အနွယ်တော် တဦးဖြစ်နေကြောင်း နောက်မှသိရသည်။ ထိုကြောင့် ဂျော့ဘုရင်မင်းမြတ်ကိုယ်တိုင် ဧည့်ခံပွဲ ကျင်းပ ပြီးလျှင်၊ ထိုလက်မှတ်ကို ချီးမြှင့်ခဲ့သည်။ သို့သော် ကိုဘ ဉာဏ်သည် ထိုလက်မှတ်ကိစ္စအတွက် ဝင့်ကြွားခြင်း မရှိ ခဲ့ချေ။

ဦးဘဉာဏ်သည် ဘိလပ်တွင် ကျေနပ်လောက်အောင် ပန်းချီပညာကို ဆည်းပူးပြီးနောက် မြန်မာပြည်သို့ ၁၉၃၀ ပြည့်နှစ် ဇွန်လတွင် ပြန်လည်ရောက်ရှိလာသည်။ ပြန် ရောက်ပြီးနောက်တွင် အင်္ဂလိပ်အစိုးရခေတ်၌ ပဌမဆုံးမြန် မာလူမျိုး ဘုရင်ခံဖြစ်သူ ဆာဂျေအေမောင်ကြီးက ဘုရင် ခံအိမ်တော်တွင် ဦးဘဉာဏ်၏ ပန်းချီကားပြပွဲကို ကျင်းပ ပေးသည်။ ထိုပြပွဲတွင် ပန်းချီကားများကို ထိုစဉ်က မြန်

မာပြည်တွင် မကြားဖူးသေးသော ဈေးနှုန်းများဖြင့် ရောင်းချခဲ့ရလေသည်။

ထိုနောက်တွင် မြန်မာပြည် ပန်းချီ အသင်းတွင်သာမက ဒီးဒုတ်ဦးဘချိုတို့နှင့် တွဲဖက်ကာ အမျိုးသား ပန်းချီအသင်းကိုလည်း ဖွင့်လှစ်တည်ထောင်ပြီးလျှင် မိမိ၏ပန်းချီပညာကို အယုတ်အလတ်အမြတ်မရွေး ပို့ချသင်ကြားပေး၍ ပညာဖြန့်ဖြူးသည်။ ပန်းချီကားများကိုလည်း ရေးဆွဲရောင်းချခဲ့ရာ၊ ထိုခေတ်ထိုအခါက ဝင်ငွေအလွန်ကောင်းသူ တဦးဖြစ်ခဲ့သည်။ သို့သော် ဦးဘဉာဏ်၏လက်ရာ ပန်းချီကားများကို ဝယ်ယူကြသူများမှာများ သောအားဖြင့် မျက်နှာဖြူများ၊ တရုတ်သဋ္ဌေးများ စသော နိုင်ငံခြားသားများသာ များပြားလေသည်။

ယင်းသို့ နေထိုင်လာယင်း ဆွေမျိုးကိစ္စ အမှုပွေ၍ တရားတပေါင် ဖြစ်ရသဖြင့် စိတ်ထိခိုက်လာပြီးနောက် လူကြီးများ၏ တိုက်တွန်းချက်အရ ဆရာဖြစ်သင်ကောလိပ် ပန်းချီဖက်ဆိုင်ရာတွင် ဝင်ရောက်အမှုထမ်းသည်။ ဦးဘဉာဏ်သည် အသက် ၄၁ ကျော်အထိ လူပျိုကြီးအဖြစ် နေလာပြီးမှ အိမ်ထောင်ပြုသည်။ ဦးဘဉာဏ်၏ ဇနီးသည်မှာ ဒေါ်စိန်ခိုင် ဖြစ်လေသည်။

ဆရာဖြစ်သင်ကောလိပ်၌ အမှုထမ်းနေစဉ် မြန်မာပြည်၌ မပေါ်ပေါက်ဖူးသေးသော နံရံရေးပန်းချီခန်းကို စေတနာ ဝန်ထမ်းရေးဆွဲ ပေးသည်။ အေးအေးဆေးဆေး နားနားနေနေ ရေးဆွဲခြင်းဖြစ်၍ ၃ နှစ်ကြာမှ ပြီးစီးသည်။ ထိုပန်းချီခန်းကြီးကို ရေးဆွဲနေစဉ် ထိုစဉ်က မြန်မာပြည် ဘုရင်ခံဆာအာခီဗော ကော့ခရိန်းနှင့် အခြားမျက်နှာဖြူ အထက်တန်းအရာရှိကြီးများ မကြာခဏ လာရောက်ကြည့်ရှုကြသည်။ ဘုရင်ခံ အိမ်တော်၌ ထားရန် ဆီဆေးပန်းချီကားကြီး ၄ ချပ်ကိုလည်း ရေးဆွဲပေးသည်။ ဆရာဖြစ်သင်ကောလိပ်မှ နံရံပန်းချီခန်းသည် ဒုတိယကမ္ဘာစစ်အတွင်းက ထိုအဆောက်အအုံကြီး ပုံးထိပျက်စီးရာ၌ ပါသွားသည်။ ဘုရင်ခံအိမ်တော်အတွက် ပန်းချီကားကြီးများကို မူ ယခုထက်တိုင် သမ္မတအိမ်တော်၌ တွေ့ရသေးသည်။

ဂျပန်ခေတ်၌ ဇနီးနှင့်အတူ မော်လမြိုင်သို့သွား၍ နေသည်။ သို့သော် အဓိပတိဒေါက်တာဘမော်၏အစိုးရ အဓိနံ့ဖြင့် ဟယ်လပင်လမ်း (ယခုပြည်ထောင်စုရိပ်သာလမ်း) တွင် အစိုးရ ပန်းချီသိပ္ပံ လာရောက် ဖွင့်လှစ်၍ ဆောင်ရွက်ပေးရသည်။ ဂျပန်ခေတ် တလျှောက်လုံး ပန်းချီဆွဲသည်ထက် ပုတီးစိပ်နေသည်က များလေသည်။

၁၉၄၅ ခုနှစ်တွင် မဟာမိတ်တပ်များ မြန်မာပြည်ထဲသို့ ပြန်ဝင်စာ တော်လှန်ရေး အစပြုနေသော အချိန်တွင် မော်လမြိုင်ဖက်၌ ကျန်ရစ်သောဇနီးနှင့် သားသမီးများကို သွား၍ခေါ်ယူယင်း မော်လမြိုင် ကတိုးရွာတွင် ဖျားနာ၍ အနိစ္စ

ရောက်သွားလေရာ၊ မြန်မာ့သားကောင်း တဦးကို စပ်ကူးမတ်ကူး ကာလတွင် အမှတ်မထင်ဆုံးရှုံး ခဲ့ရလေသည်။

ဇနီးနှင့်သားသမီး ၅ ယောက် ကျန်ခဲ့သည်။ ဆရာ ဦးဘဉာဏ်သည် စိတ်သဘောထားကောင်းသည်။ နူးညံ့သိမ်မွေ့သည်။ ကြောက်တတ်သည်။ သန့်ရှင်းသေသပ်သည်။ စကားနည်းသည်။ ညင်ညင်သာသာ စကားပြောတတ်သည်။ လူနေဟန် သေးသွယ်ပုံပြတ်၍ အသားမဖြူ မညိုဖြစ်သည်။ မျက်နှာသွယ်၍ အထူးခြားဆုံးမှာ အလွန်တောက်ပကြည်လင်သော မျက်လုံးများဖြစ်သည်။ ဆရာ ဦးဘဉာဏ် အာရုံအထားဆုံးအလုပ်မှာ ပန်းချီဆွဲရန်နှင့် ဘုရားရှိခိုး ပုတီးစိပ်ရန်သာ ဖြစ်လေသည်။

ဒုတိယကမ္ဘာစစ် မတိုင်မီခေတ်က အကျော်တစော ဖြစ်ခဲ့သော မဟာဗန္ဓုလပုံတူအတွက် ငွေတထောင် ဆုပေးသော ပန်းချီကားယှဉ်ပြိုင်ပွဲတွင် ပုံတူထုလုပ်ရန် အရွေးချယ်ခံရသော ပန်းချီကားရေးဆွဲသူ ဦးဘဖန်သည် ဦးဘဉာဏ်၏ ညီဖြစ်သည်။ ဦးဘဉာဏ် ကိုယ်တိုင်မူ ပြိုင်ပွဲတွင် ဝင်ရောက်ယှဉ်ပြိုင်ခြင်း မပြုခဲ့ပေ။

မြန်မာ ပန်းချီလောကတွင် ဆီဆေးဖြင့် ရေးခြယ်ခြင်းကို ဦးဘဉာဏ်က စနစ်တကျ စတင်ခဲ့သည်။ ဦးဘဉာဏ်သည် ဆီဆေးဖြင့် ရေးခြယ်ရာ၌ အလွန်ကျွမ်းကျင်သူ ဖြစ်သည်။ အရွယ်ကောင်းစဉ်၌ ကွယ်လွန်သွားခြင်းဖြစ်ရာ၊ အသက်ရှည်ရှည် ရှိနေခဲ့ဦးမည်ဆိုလျှင် မြန်မာပန်းချီလောက၌ တိုးတက်မှု အများအပြားကို ဆောင်ရွက်လိမ့်ဦးမည်ဟု ယုံကြည်ရပေ။

ဦးဘဉာဏ်၏ လက်ရာကောင်း ပန်းချီကား အများအပြားတို့သည် နိုင်ငံခြားသို့ ရောက်ကုန်သည်။ ထိုကြောင့် ပြည်ထောင်စု မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရက ဦးဘဉာဏ်၏ ဇနီးထံတွင် ကျန်ရှိသေးသော ပန်းချီကားများကို ခြံ၍ ဝယ်ယူလိုက်ပြီးလျှင် နိုင်ငံတော်ပြတိုက်၌ ထိန်းသိမ်းထားလေသည်။

ဘတင့်၊ (မြန်မာ ၁၂၆၂-၁၃၀၉)။ ။နိုင်ငံကျော် ရုပ်ရှင်ဇာတ်လိုက် ဘတင့်ကို မော်လမြိုင်မြို့ မရမ်းကုန်းရပ်၌ အဖဦးယုဟုတ်၊ အမိဒေါ်သိန်းညိုတို့မှ ၁၂၆၂ ခုနှစ် တော်သလင်းတွင် ဖွားမြင်သည်။ ညီအစ်ကို ၄ ယောက်ရှိသည့်အနက် ဘတင့်သည် ဒုတိယသားဖြစ်သည်။ နာမည်ရင်းမှာ ဘိန်ဂုတ်ဖြစ်၍ ဘကျင်၊ မောင်ကျင်ဟုလည်း ခေါ်ကြသည်။ ဘတင့်ဟူသော အမည်သည် ရုပ်ရှင်ထဲရောက်မှ ဒါရိုက်တာဦးတုတ်ကြီးက စတင်ပေးသော အမည်ဖြစ်သည်။

ဘတင့်သည် မော်လမြိုင်မှ ရန်ကုန်သို့ ပြောင်းရွှေ့လာပြီးနောက် အလုံရပ်ရှိ ကူရှင်ကျောင်းတွင် ၉ တန်းအောင်သည်အထိပညာသင်ခဲ့ပြီးမှ ကျောင်းထွက်ကာ ရဲမင်းကြီးရုံးတွင် လက်နက်ဆိုင်ရာဌာနစာရေးအဖြစ် တနစ်အမှုထမ်းခဲ့

လူကြိုက်များလှသည့် ရုပ်ရှင်မင်းသားကြီး ဘတင့်

သည်။ ထို့နောက် မြန်မာအဆွေကုမ္ပဏီ၌ အရောင်းစာရေး အဖြစ် ကူးပြောင်း လုပ်ကိုင်သည်။ မြန်မာအဆွေ ကုမ္ပဏီမှ ဆူးလေဘုရားပွဲတော်တွင် နိပါတ်ရုပ်သေ ပြရာ၌ ဘတင့်ဟု နာမည် မကြီးသေးသော မောင်ဘကျင်သည် ရှေ့တော်ပြေး ရုပ်သေအဖြစ် သရုပ်ဆောင်ရသည်။ ယင်းသို့ သရုပ်ဆောင် ရာတွင် ဒါရိုက်တာဦးတုတ်ကြီးကမျက်စိကျ၍ လန်ဒန်အိတ် ကုမ္ပဏီမှ ရိုက်ကူးသော စိန်ခြူးကြာညောင် ဇာတ်ကားတွင် မင်းသားအဖြစ် ရွေးချယ်ရိုက်ကူးသည်။ ထိုအချိန်က အ သက်၂၁နှစ်သာ ရှိသေးသည်။ ထို့နောက် တသက်လုံးဖုံး သမျှ ကုန်းတော့မှပေါ် ဇာတ်ကားတွင် မင်းသမီးခင်ခင်နှင့် တွဲဖက်ပါဝင်သည်။ တတိယမြောက် ကားအဖြစ် ရတနာပုံ ဇာတ်ကားတွင် ခင်ခင်နှင့်ပင်တွဲဖက်ရိုက်ကူးပြန်ရာ ဝတ်လုံ တော်ရ မောင်ထွန်းမြတ်အသွင်ဖြင့် ပါဝင်သရုပ်ဆောင်ရပြန် သည်။ ယင်းဇာတ်ကားတွင် ဘတင့်ဟူသောနာမည်မှာ တ ဟုန်တည်း ထိုးတက် ကျော်ကြားသွားသည်။ လန်ဒန်အိတ် ကုမ္ပဏီ၌ လုပ်ကိုင်နေစဉ် မင်းသမီးခင်ခင်နှင့် အကြောင်း ပါသည်။ (ခင်ခင်န-ရှု။)

အသက် ၃၂ နှစ်အရွယ်တွင် ဗြိတိသျှ ဘားမားရုပ်ရှင်ကုမ္ပ ဏီသို့ ကူးပြောင်းလုပ်ကိုင်သည်။ ဘတင့် ပါဝင် ရိုက်ကူးခဲ့ရ သော ပဌမဆုံး အသံထွက်ဇာတ်ကားမှာ လောကနိဗ္ဗာန် ဖြစ်သည်။ ခင်ခင်နှင့်ကွဲနေသောဘတင့်သည် ဗြိတိသျှဘား မားရုပ်ရှင်ကုမ္ပဏီ၌ လုပ်ကိုင်နေစဉ် ၁၂၉၄ခုနှစ်တွင် ဇာတ် လိုက်မင်းသမီး ခင်ခင်ကြည်နှင့် အကြောင်းပါသည်။ ဘတင့် ခေတ်ကောင်းစဉ်က ရုပ်ရှင်ကုမ္ပဏီနှစ်ဆယ် အစိတ်ခန့်ရှိ သည့်အနက် ဘတင့်မရိုက်ကူးဖူးသည့် ကုမ္ပဏီဟူ၍ မရှိချေ။

အသံတိတ် အသံထွက် ဇာတ်ထုပ်ပေါင်း၇၀နီးပါးခန့် ရိုက် ကူးသွားသည့်အနက် ထင်ရှားသော ဇာတ်ကားများမှာ တ သက်လုံးဖုံးသမျှ ကုန်းတော့မှပေါ်၊ ရတနာပုံ၊ ဗိုလ်ဝ၊ သား ဗိုလ်ဝ၊ ဗိုလ်တကာဘုရင်၊ ဒို့ဘုရင်၊ အောင်ပါစေ၊ သီရိဂေ ဟာ၊ မင်းအရိန္ဒမ၊ ရွှေဖျဉ်းညီနောင်၊ ပတ္တမြားမျက်ရှင်၊ လောကနိဗ္ဗာန်၊ အချစ်ဆုံး၊ တောင်လေးလုံး၊ သူဇာ၊ တော် လေးဝ၊ ရံရွှေတော်၊ ခေတ်ဆန်သူ၊ ချစ်ကြိုးနောင်၊ ဒေဝီ မေတ္တာ၊ မောင့်ဒေဝီ၊ ပန်းစေတီ၊ မာယာသူန္တီ၊ ဝေလယ်လယ် စသည်တို့ဖြစ်သည်။ စစ်ပြီးခေတ် ရိုက်ကူးသော ဇာတ်ကား များမှာ ကြယ်သုံးပွင့်၊ မိုးနဲ့မြေနှင့် သွေးနဲ့သွေး (အပြီး မရိုက်နိုင်)တို့ဖြစ်သည်။

ဒုတိယကမ္ဘာစစ် ပြီးသောအခါ ရုပ်ရှင်မင်းသားကြီး အ ဖြစ်လုပ်ကိုင်နေရာမှ ဒါရိုက်တာအဖြစ်လုပ်ကိုင်ရန်အကြံ ရှိသော်လည်း ရည်ရွယ်ချက် အကောင်အထည် မဖော်နိုင်မီ မန္တလေးမြို့တွင် သွေးနဲ့သွေးဇာတ်ကား ရိုက်ကူးနေစဉ် တိုက် ဖြိုက်ရောဂါဖြင့် ကွယ်လွန်ရာ မြန်မာသက္ကရာဇ် ၁၃၀၉ ခုနှစ် နတ်တော်လပြည့်ကျော် ၂ ရက်နေ့တွင် မန္တလေး ရဟိုင်းသုသာန်၌ သဂြိုဟ်လိုက်သည်။

ဘတင့်သည် ရုပ်ရှင်ပညာနှင့်စပ်လျဉ်းသော နိုင်ငံခြား မှလာသည့် စာအုပ်များကို ဝယ်ဖတ်လေ့ရှိသည်။ ထိုမျှ သာမက နိုင်ငံခြားမှ နာမည်ကြီး မင်းသားများ၏ အမူအ ရာများကို လေ့လာရန် ထိုသူတို့ပါသော ရုပ်ရှင်ကားများကို မလွတ်တန်း ကြည့်တတ်သည်။ ဘတင့်သည် အနုပညာ စာပေကိုသာမက အားကစားကိုလည်း ဝါသနာထုံသည်။ ဘောလုံးကန်ခြင်း၊ ခြင်းခတ်ခြင်းတို့၌ ထူးချွန်သူ တဦးဖြစ် သည်။ အပေါင်းအသင်းများနှင့် ပျော်ပျော်ပါးပါး နေတတ် သူဖြစ်သည်။ စကားပြောလည်း သိမ်မွေ့လှသည်။ အပြော ၌သာ နာမည်ကြီးသူမဟုတ် အလုပ်၌လည်း အလုပ်ကိုရှိသေ လေးစားသူဖြစ်ကြောင်းဖြင့် ပြောစမှတ်ပြုရသူ ဖြစ်သည်။ အချိန်ကို လေးစားရုံမက ပါဝင်သရုပ်ဆောင်ရမည့် အခန်း ကို ကြေနေအောင်ဖတ်၍ အချိန်ရသမျှ အားရပါးရ လေ့ ကျင့်ထားတတ်သည်။

ဘတင့်သည် ချစ်ခန်းကြိုက်ခန်း၌ ပရိသတ်အား ဆွဲ ဆောင် သွားနိုင်သော မင်းသားကြီးဖြစ်သည်။ ဘတင့်၏ ပြောင်မြောက်သော အနုပညာနှင့် အခန်းမရွေးသော သတ္တိ ကား ရှာမှရှားသည်။ အချို့ မင်းသားများသည် ညှဉ်းဆဲခန်း၊ ထိုးသတ်ဆုံးမခန်းတို့၌ ပါဝင်သရုပ်ဆောင်က ပရိသတ် က လူကြမ်းဟု မြင်သွားမည်ကို ကြောက်ကြသည်။ သို့ရာ တွင် ဘတင့်ကား မည်သည့်အခန်းကပါဝင်ရပါဝင်ရ ချေး မများဘဲ သဘာဝကျအောင် သရုပ်ဆောင်ရဲသူ ဖြစ်သည်။ သူဇာ ဇာတ်ကားတွင် မင်းသားခင်မောင်ရင်၏ အစ်ကိုခန်းမှ ပါဝင်သရုပ်ဆောင်ရာ၌ ညီဖြစ်သူ ခင်မောင်ရင်သည် အ

ပျော် အပါးလိုက်စားကာ သားမယားအား ပြန်မကြည့်ဘဲ လူ့သတ်မှု ဖြစ်လာသည့်အခါ ညီဖြစ်သူအား ထိုးကြိတ်ဆုံးမခန်း၌ ပရိသတ်က ဘတင့်အား မင်းသားချင်း ထိုးကြိတ်၍ လူကြမ်းဟု မမြင်၊ ညီအပေါ် ကရုဏာဒေါသောနှင့် ဆုံးမရှာသူ ကရုဏာရှင်အဖြစ် မြင်ကာ ဘတင့်၏ ထိုးကြိတ်ခန်းကိုပင် စွဲလမ်းသွားကြသည်အထိ ဖြစ်သည်။ ဘတင့်သည် မင်းသားဟူသော အသွင်ဖြင့် လှပမှုကို နေရာတိုင်း၌ မလိုဘဲ ဇာတ်ကွက်၏ ဖန်တီးမှုအပေါ်တွင် သရုပ်ဆောင်တတ်သူ သရုပ်ဆောင်ရဲသူ ဖြစ်သည်။

ဘရဏိနက္ခတ်။ ။နက္ခတ် ၂၇ လုံး-၅။

ဘလုံ၊ ဦး(ခရစ် ၁၈၉၄-၁၉၄၄)။ ။ပန်းချီကျော် ဦးဘလုံကို ၁၈၉၄ ခုနှစ်တွင် ဟံသာဝတီအပိုင် ကြည့်မြင်တိုင် တဖက်ကမ်းရှိ မင်းရွာတွင်ဖွားမြင်သည်။ ငယ်စဉ်က ရွာရှိ ဘုန်းကြီးကျောင်းတွင် ပညာသင်ခဲ့ရသော်လည်း စာပေဖက်ထက်အရပ်ရေးတွင်အထူးပါသနာထုံသူဖြစ်သည်။ အားလပ်ချိန်တွင် အစ်ကိုအစ်မများက အိမ်အလုပ် ကူညီလုပ်သော်လည်း ဦးဘလုံကား အရပ်သာလျှင် ဆွဲ၍ အချိန်ဖြုန်းနေတတ်သည်။ ညီမောင်ဝန် ကြက်ပိုက်နေပုံကိုကြည့်၍ ဆွဲရာ တထေတည်းတူနေသဖြင့် လူကြီးများ အတော်ပင် အံ့ဩခဲ့ရသည်ဟု ဆိုသည်။ ဦးဘလုံသည် အရပ်ရေး၌သာမဟုတ်၊ အကဲလှည့်လည်းပါသနာထုံရာ အရပ်ဇာတ် ကရာ၌ အစ်ကိုဖြစ်သူ ဦးဘရဲနှင့်အမြဲတမ်း ပါဝင်ကပြလေ့ ရှိသည်။

မိဘများမှာ လယ်သမားမျိုးရိုး ဖြစ်သော်လည်း ကျောင်းလည်းမနေ လယ်လည်းမလုပ်လိုဘဲ ပုံဆွဲ၌သာ ဝါသနာထုံနေသော ဦးဘလုံအား ၁၃ နှစ်အရွယ်ခန့်တွင် ရန်ကုန်ရှိ အစ်မဝမ်းကွဲ ဒေါ်စိန်၏ခင်ပွန်း ရှုမျှော်ခင်းကားများ အများဆုံးဆွဲ၍ ကမ္ဘာကျော်သူ ပန်းချီဆရာကြီးဦးထွန်းလှထံ ပညာသင်ရန် မိဘများက လွှတ်လိုက်ရသည်။ ဦးထွန်းလှထံတွင် ကူညီလုပ်ကိုင်ပေးယင်း ဦးဘလုံသည် ပညာဆည်းပူးနေရာ ပါရမီရင့်သူပီပီ သူမတူ တမူကွဲလျက် သူရေးဆွဲသမျှကို အများက ခြီးကျူးနှစ်သက်ရသောဘဝသို့ မကြာမီ ရောက်ရှိလာလေသည်။ ဦးဘလုံ ၁၇ နှစ်သားအရွယ်တွင် ဦးထွန်းလှနှင့် အစ်မဒေါ်စိန်တို့သည် မော်လမြိုင် ကတိုးကော့နှပ်သို့ ပြောင်းသွားရာ ဦးဘလုံလည်း လိုက်ပါသွားသည်။ ကတိုးကော့နှပ်တွင် မွန်အမျိုးသမီး ဒေါ်သိန်းရှင်နှင့် အိမ်ထောင်ကျသည်။

၁၂၉၁ ခုနှစ်တွင် မော်လမြိုင်မှ ပြန်လာပြီးနောက် မြန်မာအဆွေကုမ္ပဏီတွင် ပန်းချီဆရာအဖြစ် ၄ နှစ်မျှ လခစားဝင်လုပ်သည်။ မြန်မာအဆွေကုမ္ပဏီတွင် ရွှေတလေး ဦးဘကလေး၊ ဦးထွန်းကြွယ်၊ ဦးထွန်းမင်း တို့နှင့်အတူ အလုပ်လုပ်

နာမည်ကျော် ပန်းချီဆရာကြီး ဦးဘလုံ

ယင်း တခါတရံ မြန်မာအဆွေရုပ်ရှင်ကားများတွင် တခန်းတလေပါဝင်ကပြသည်။ မြန်မာအဆွေတိုက်ရှေ့တွင် ထားသောကြော်ငြာကြီးများ၊ ဒဂုန်မဂ္ဂဇင်းအတွင်းရုပ်စုံများ၊ အပြင်ဖုံးအတွက် မိန်းကလေးအရုပ်များ ရေးဆွဲရာမှ နာမည်ထွက်လာသည်။ ဦးဘလုံသည် ရုပ်ပုံဆွဲတွင် အထူးနာမည်ကျော်သည်။ သူ၏လူပုံများတွင် သူ့ခေတ်က နာမည်ကြီး ရုပ်ရှင်မင်းသမီး မင်းသားပုံများကို ထည့်၍ဆွဲလေ့ရှိတတ်သည်။

၁၉၂၅ ခုနှစ်တွင် မြန်မာအဆွေကုမ္ပဏီမှ ထွက်ပြီးနောက် ဦးဘလုံသည် လခစားမလုပ်တော့ဘဲ လက်ခစား အမျိုးမျိုးလုပ်သည်။ ကိုယ်တိုင်ဦးစီး၍လည်း ပန်းချီဝတ္ထု မဂ္ဂဇင်း တစောင်ထုတ်ဝေသည်။ သို့ရာတွင် ကြာရှည်မခံချေ။ ထိုနောက် သူရိယမဂ္ဂဇင်း၊ ကပီမျက်မှန် မဂ္ဂဇင်း၊ လန်ဒန်အတ်ကုမ္ပဏီတို့အတွက် ပန်းချီကားများ ရေးဆွဲသည်။ အနုပညာရှင် ဦးဘလုံသည် ရာဇဝတ်ဝန် ဦးဘရီ တည်ထောင်သော ရုပ်ရှင်ကုမ္ပဏီမှ ဇာတ်ကားတွင် လူကြီးပိုင်းမှ ပါဝင်ခဲ့သေးသည်။ ထိုနောက် ရန်ကုန်အနောက်ပိုင်းရှိ ဗြဟ္မစိုရကုမ္ပဏီက ဦးဘလုံအား ဘုရားပုံတော်ပန်းချီကားများကို ရေးဆွဲစေ၍ ကာလကတ္တားမြို့တွင် ရောင်စုံပုံနှိပ်ကာ ရောင်းချရာအလွန်အရောင်းတွင်၍ ကုမ္ပဏီလည်းအမြတ်အစွန်းရခဲ့သည်။

ဦးဘလုံသည် မြန်မာအဆွေကုမ္ပဏီသို့ မဝင်မီ တကြိမ်၊ မြန်မာအဆွေကုမ္ပဏီမှထွက်ပြီးတကြိမ် ကော့ကရိတ်နယ်စပ်မှတဆင့် ယိုဒယားသို့ သွားရောက်ခဲ့ဖူးသည်။ ယိုးဒယားတွင် ယိုးဒယားမင်းသားကြီးတပါးက မြှောက်စား၍ ဦးဘလုံ

သည် ပန်းချီကားများဖြင့် နာမည်ရခဲ့သည်။ ဦးဘလုံ၏ပန်းချီကားများကို လူကြိုက်များသော်လည်း ချိန်းရက် မမှန်သဖြင့် ပန်းချီကားအပ်သူများ စိတ်အလွန်ဆိုးလောက်သည်အထိ စောင့်ကြရသည်။ စိတ်ပါပါနှင့်ဆွဲလျှင်လည်း ခဏနှင့်ပင်ပြီး၍ သူ့လက်ရာကို ရလျှင် စိတ်ဆိုးပြေကြသည်ချည်းဖြစ်ကြသည်။

ဦးဘလုံသည် အရပ်ကားကို အပြည့် ရေးလေ့မရှိ၊ ဘလောက် ပြုလုပ်သည့်အခါ ဆေးရေးခြယ်ရန် ချန်ထားလေ့ရှိသည်။ ထိုကြောင့် ဘလောက်လုပ်သူ သက်သာ၍ အရပ်ကားရိုက်ပြီးသောအခါ အရပ်သည် အရောင်တောက်သည်။ ဦးဘလုံသည် ဆီဆေးကားကို သိပ်ရေးလေ့မရှိ။ ရေဆေးကားများသာ ရေးဆွဲလေ့ရှိသည်။ ဦးဘလုံ ရေးဆွဲခဲ့သော ထင်ရှားသည့် လူပုံပန်းချီကားများမှာ ညောင်ရွှေစော်ဘွားဆာစောမောင်၊ ဒီးဒုတ်ဦးဘချို၊ မဟာဗန္ဓုလ ပုံများဖြစ်သည်။ မဟာဗန္ဓုလပုံပြိုင်ပွဲတွင် ဝင်ရောက်ယှဉ်ပြိုင်သူများအနက် ရွေးချယ်ရေးအဖွဲ့က ဦးဘဖန်နှင့် ဦးဘလုံပုံ ၂ပုံ နောက်ဆုံးရွေးချယ်၍ ဦးဘဖန်၏ ဗန္ဓုလပုံသည် ကြေးရုပ်လုပ်ရန် ကောင်းပြီးလျှင် ဦးဘလုံ၏ ဗန္ဓုလပုံသည် ပန်းချီသဘောနှင့် အကောင်းဆုံးဖြစ်သည်ဟု ဆုံးဖြတ်ကြသည်။ ဦးဘလုံသည် ဂျပန်ခေတ် အစိုးရအိမ်တော်၌ ပန်းချီပြိုင်ပွဲလုပ်ရာ ဆေးရူးပိတ်ရှားချိန်တွင် ဂျပန်မြန်မာ မိတ်ဆွေဖြစ်ကားကို သုံးထပ်သားပေါ်တွင် ဆီဆေးဖြင့်ရေးဆွဲ၍ ပါဝင်ဆင်နွှဲခဲ့သည်။ ဦးဘလုံကား ပန်းချီသဘောကို အခြေခံမှအစ တော်တော်နဲ့စပ်သူ မွေးသန္ဓေပါ ပညာရှင်ဖြစ်သည်။ သို့ရာတွင် သူ့သိသလောက် ပါးစပ်မှ ပြောတတ်သူကား မဟုတ်ချေ။

သံတော်ဆင့် ဦးသိန်းမောင်၊ မဟာဆွေ စသော စာရေးဆရာကြီးများသည် ဦးဘလုံ၏ အလွန်ရင်းနှီးသော မိတ်ဆွေကြီးများဖြစ်သည်။ ပန်းချီဦးအုန်းလွင်၊ ဦးဘလုံလေး၊ မန္တလေးဘကျင်တို့သည် ဦးဘလုံ၏ တပည့်များဖြစ်သည်။ ဗြိတိသျှဘားမား၊ လန်ဒန်အတ်စသော ရုပ်ရှင်ကုမ္ပဏီများအတွက် ရုပ်ရှင်ပုံစတာများရေးရာ ဦးအုန်းလွင်သည် ဦးဘလုံ၏ လက်ကိုင်တပည့်ရင်း ဖြစ်သည်။

ဦးဘလုံကား အပျော်အပါး အသောက်အစား အလွန်ဝါသနာပါသူ ဖြစ်သည်။ ထိုကြောင့် ကျန်းမာရေး ချို့တဲ့လှသည်။ ယင်းသို့ ကျန်းမာရေးချို့တဲ့မှုကြောင့် အသက် ၅၀ အရွယ် ၁၉၄၄ ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာလ ၅ ရက်နေ့တွင် ရန်ကုန်မြို့ ဗဟန်း အုတ်လမ်းတွင် ဇနီးဖြစ်သူ ဒေါ်တင်မြင့် လက်ထံ၌ ကွယ်လွန်လေသည်။

ဘဝင်း၊ ဦး (မြန်မာ ၁၂၆၃-၁၃၀၉)။ ။လူမသမာတို့ လက်ချက်ဖြင့် ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်းနှင့်အတူ ကျဆုံးကြရ

ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်း၏အစ်ကို အမျိုးသားခေါင်းဆောင် ဦးဘဝင်း ရှာသော အာဇာနည်ခေါင်းဆောင်ကြီး ၆ ဦးအနက် ဦးဘဝင်းသည် တဦးအပါအဝင်ဖြစ်သည်။ ဦးဘဝင်းသည် ဘုရင်ခံ ဆာ ဟူးဗတ်ရန်၏ အမှုဆောင်ဝန်ကြီးအဖွဲ့တွင် ကူးသန်းရောင်းဝယ်ရေးဝန်ကြီးအဖြစ် ထမ်းဆောင်နေစဉ် လုပ်ကြံခံရခြင်းဖြစ်သည်။

ဦးဘဝင်းသည် ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်း၏ အစ်ကိုအကြီးဆုံးဖြစ်သည်။ မြန်မာသက္ကရာဇ် ၁၂၆၃ ခုနှစ် နယုန် လဆုတ် ၁၁ရက် အင်္ဂါနေ့တွင် နတ်မောက်မြို့ အထက်တန်း အမိန့်တော်ရရှေ့နေ ဦးဖာ၊ ဒေါ်စုတို့မှ မွေးဖွားသော မွေးချင်း ၉ ယောက်အနက် အကြီးဆုံးသားဖြစ်သည်။ ဇာတာအမည် မောင်စံတင်ဖြစ်၏။

ဦးဘဝင်းသည် ၅နှစ်သားအရွယ်တွင် နတ်မောက်မြို့ဆရာကြီးဦးဝကြီးကျောင်းတွင် စတင်ပညာသင်ရာ၊ ၇ နှစ်သားအရွယ်တွင် ၃ တန်းအောင်ခဲ့လေသည်။ ဦးဝကြီးကျောင်းမှ တဖန် ဆရာသက်ကျောင်းသို့ပြောင်း၍နေရာ အသက် ၁၂ နှစ်အရွယ်တွင် မြန်မာ ၇ တန်းစာမေးပွဲကို ကောင်းမွန်စွာ အောင်မြင်သည်။ ဆရာသက်ကြီး ကျောင်းမှ တဖန် တောင်တွင်းကြီးမြို့ ဆရာတော် ဦးသုန္ဒရကျောင်းသို့ ပြောင်းရွှေ့၍ ပညာသင်ကြားပြန်သည်။ အသက် ၁၅နှစ်အရွယ်တွင် မိဖတို့က ရှင်ပြုပေးသည်။ ၁၆ နှစ်တွင် ၉ တန်းနှင့် ဆရာဖြစ်စာမေးပွဲကို အောင်မြင်ပြီးနောက် ၁၇ နှစ်အရွယ်တွင် ရေနချောင်းမြို့ ဆရာဦးဟံသာကျောင်းတွင် လက်ထောက်ဆရာအဖြစ် အမှုထမ်းသည်။

လက်ထောက်ဆရာအဖြစ် ထမ်းရွက်နေယင်း ဦးဘဝင်းသည် တတ်နိုင်သရွေ အင်္ဂလိပ်စာကို လေ့လာ သင်ယူရာ

အင်္ဂလိပ်စာ အတော်အတန် တတ်မြောက် လာသောအခါ ဆရာအလုပ်မှထွက်၍ ရေနံချောင်းမြို့ ဘီ အို စီ ဂိုဒေါင်တွင် စာရေးကလေးအဖြစ် ဝင်ရောက်လုပ်သည်။ လခစားဘဝနှင့် ရသမျှ ဝင်ငွေဖြင့် အင်္ဂလိပ်စာအုပ်များ ဝယ်ဖတ်ကာ ရေနံချောင်းမြို့ ဆရာ ဦးအေးမောင်ထံတွင် ညကျောင်း တက်သည်။ ယင်းသို့ ကြိုးစားလာခဲ့ရာ အသက် ၂၀ အရွယ်တွင် အင်္ဂလိပ်ဘာသာ ၁၀ တန်းစာမေးပွဲကို ဂုဏ်ထူးနှင့် ဖြေဆိုအောင်မြင်ခဲ့သည်။

၁၀ တန်းအောင်သည်နှင့် တပြိုင်နက် ဦးဘဝင်းသည် အလုပ်ထွက်ကာ မန္တလေးဥပစာကောလိပ်သို့ မိဘများ၏ အထောက်အပံ့ဖြင့် သွားရောက်သင်ယူပြန်သည်။ ဥပစာကောလိပ်တွင် ဥပစာသိပ္ပံတန်းကို ဂုဏ်ထူးနှင့် အောင်မြင်သဖြင့် အစိုးရစကောလားရှစ် ခြီးမြှင့်ခြင်းခံရသည်။ ဥပစာသိပ္ပံတန်းကို အောင်မြင်ပြီးနောက် ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်သို့ ပြောင်းရွှေ့၍ဆက်လက်သင်ယူရာ သိပ္ပံဂုဏ်ထူးတန်းကို ထူးချွန်စွာ ဖြေဆိုအောင်မြင်ခဲ့သည်။ ထို့နောက် ရေနံချောင်းမြို့ အမျိုးသားကျောင်းတွင် အထက်တန်းပြ ဆရာအဖြစ် ဝင်ရောက်အမှုထမ်းသည်။ ယင်းသို့ အမှုထမ်းနေစဉ် မြန်မာသက္ကရာဇ် ၁၂၉၇ ခုနှစ်တွင် တောင်တွင်းကြီးမြို့ မြေပိုင်ရှင် ဦးအံ့ ဒေါ်ရွှေမေတို့၏ သမီးကြီး ဒေါ်ခင်စောနှင့် အိမ်ထောင်ပြုသည်။

ခရစ် ၁၉၄၁ ခုနှစ်မှ ၁၉၄၂ ခုနှစ်အထိ ဦးဘဝင်းသည် ရေနံချောင်းအမျိုးသားကျောင်းမှထွက်၍ ဖြူးမြို့ ကော့ အီး အမ် အမျိုးသားကျောင်းတွင် ကျောင်းအုပ်ကြီး အဖြစ် ဆောင်ရွက်သည်။ ၁၉၄၂ ခုနှစ်ကုန်ခန့်တွင် ဦးဘဝင်းသည် မြန်မာနိုင်ငံသို့ ဂျပန်များ ဝင်လာပြီးဖြစ်သဖြင့် ဇာတိ နတ်မောက်မြို့သို့ပြန်ကာ မိခင်အိုကြီးအား စောင့်ရှောက် နေထိုင်သည်။ ဘီအိုင်အေခေတ် အုပ်ချုပ်ရေးအဖွဲ့တွင် ဦးဘဝင်းသည် ဒုတိယဥက္ကဋ္ဌ အဖြစ်ဖြင့် ဆောင်ရွက်ရာ တဖြည်းဖြည်း ကြည်ညို လေးစားခြင်းကို ခံရသည်။ ဂျပန်ပြေး၍ အင်္ဂလိပ်ပြန်ဝင်သောအခါ ရေနံချောင်းမြို့သို့ ပြောင်းရွှေ့ နိုင်ငံရေးဆောင်ရွက်သည်။ ရေနံချောင်းနယ်လုံးဆိုင်ရာဖ၊ဆ၊ပ၊လ အဖွဲ့တွင် ဥက္ကဋ္ဌကြီးအဖြစ် တင်မြှောက်ခြင်းခံရသည်။ ဦးဘဝင်းကား ဖ၊ဆ၊ပ၊လ ဥက္ကဋ္ဌအဖြစ် မြို့ရောတောပါ ကြည်ညိုလေးစားခြင်းခံရသည်။ တိုင်းပြည်ပြုလွှတ်တော် ရွေးကောက်ပွဲကို ၁၉၄၇ ခုနှစ် ဧပြီလတွင် ကျင်းပသောအခါ ဦးဘဝင်းသည် မကွေးအနောက်မြောက်ပိုင်းအမတ်အဖြစ် ပြိုင်ဖက်မရှိ ရွေးချယ်တင်မြှောက်ခြင်း ခံရသည်။ ထိုနောက် ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်း ခေါင်းဆောင်သော အမှုဆောင်ဝန်ကြီးအဖွဲ့တွင် ကူးသန်းရောင်းဝယ်ရေး ဝန်ကြီးအဖြစ် ထမ်းဆောင်နေခဲ့စဉ် ၁၉၄၇ခုနှစ် ဇူလိုင်လ ၁၉ ရက်နေ့တွင် လုပ်ကြံခြင်းခံရလေသည်။

ဦးဘဝင်းသည် ရိုးသား၊အေးဆေးသူဖြစ်သည်။ ဝါကြွားခြင်းကို မုန်းတီး၍ တဖက်သားကိုအားနာတတ်သည်။ ဇွဲအလွန်ရှိ၍ လုံ့လဝီရိယနှင့်ပြည့်စုံသည်။ တပည့်များအပေါ် စေတနာကောင်းလှသဖြင့် တပည့်များကသာမက တပည့်တို့၏ မိဘများကပါ လေးစားကြည်ညိုကြသည်။ ဉာဏ်လည်း အလွန်ထက်လေသည်။

ဦးဘဝင်း ကွယ်လွန်သောအခါ သားသမီး ၆ ယောက် ကျန်ခဲ့ရာ အကြီးဆုံးမှာ ၁၁နှစ်အရွယ်ရှိပြီးလျှင် အငယ်ဆုံးမှာ ၁၀ လသားသာ ရှိသေးသည်။

ဘာဂျာ။ ။ပါးစပ်ဖြင့် မှုတ်ရသည့် သံစုံတူရိယာကလေးကို ဘာဂျာဟုခေါ်သည်။ ပါးစပ်မှတ်ဘာဂျာဟူ၍၎င်း တခါတရံ ပြင်သစ်စောင်းဟူ၍၎င်းခေါ်ကြသည်။ ယင်းကို လူသိများရုံမက ကလေးသူငယ်တိုင်းလိုလိုပင်မှတ်တတ်ကြသည်။ အဖိုး ပေါသည့်ပြင် လေ့ကျင့်ရန်လည်း လွယ်ကူလှသည်။ ယင်းကိုရိယာကလေးကို ပါးစပ်ဖြင့် မှုတ်၍ဖြစ်စေ၊ စုတ်၍ဖြစ်စေ အသံများ ထွက်ပေါ်လာလေသည်။ မမြည်စေလိုသည့်အပိုင်းကို လျှာဖြင့်ပိတ်၍ မှုတ်ခြင်း စုတ်ခြင်း ပြုရသည်။ ဘာဂျာပြုလုပ်ပုံမှာ အလယ်တွင် အပေါက်ရှိသော သစ်သားပြားကလေးတခု ခံထား၍ သစ်သားပြား၏ ဘေးနှစ်ဖက်တွင် သတ္တုပြားနှစ်ချပ် ကပ်ထား၏။ အပေါက်များ ဖောက်ထားသော ထိုသတ္တုပြား နှစ်ချပ်တွင် အရှည်၊ အတို၊ အထူအပါး အရွယ်အစားစား ဖြစ်သော ကြေးပြားချောင်းငယ်ကလေးများကို အစွန်းတဖက်၌ ခိုင်မြဲအောင် တပ်ထားလျက် အခြားအစွန်းဖက်၌လစ်လပ်လျက်ရှိသည်။ မှုတ်လိုက်သောလေနှင့် စုတ်ယူလိုက်သောလေများသည် ထိုကြေးပြားကလေးများကို ထိခိုက်လေရာ ယင်းသို့သော ထိခိုက်မှုသည် လေလှိုင်း အတိုအရှည်တို့ကို ဖြစ်စေလျက်၊ အသံမျိုးစုံပေါ်လာစေခြင်း ဖြစ်သည်။

ဘာဂျာကို ၁၈၂၉ ခုနှစ်တွင် ဗြိတိသျှလူမျိုး သိပ္ပံပညာရှင် ဆာ စီ ပိုစတုန်းက စတင်တီထွင် ပြုလုပ်သည်ဟုဆိုကြသည်။ သို့ရာတွင် ဂျာမနီနိုင်ငံစီးပွားရေးလုပ်ငန်းကြီးတခုက ဘာဂျာလုပ်ငန်းကို နှစ်ပေါင်းများစွာ တဦးတည်းပိုင်လုပ်ငန်းအဖြစ် ချုပ်ကိုင်ထားလေသည်။ ကမ္ဘာစစ်ကြီးများအတွင်းက ဘာဂျာသည် စစ်သည်တော်များ၏ အပျင်းပြေအသုံးပြုသော လက်စွဲ တူရိယာအဖြစ် ကျော်ကြားသည်။ လယ်ရီ အက်ဒလားနှင့် ဗိုရာ မိနိုဗစ်တို့ကဲ့သို့သော ဂီတပညာကျော်ကြီးများက ဘာဂျာကို ပွဲကြီးလမ်းကြီးများ၌ အသုံးပြုသည်မှစ၍ ဘာဂျာသည် အဆင့်တန်းမြင့်သော တူရိယာတခု ဖြစ်လာသည်။

ဘာရတ်နိုင်ငံ ။ ။အိန္ဒိယနိုင်ငံ-ရှု။

ဒုတိယကမ္ဘာစစ်အပြီးတွ် ကမ္ဘာ့အာရုံ စူးစိုက်လာရသောမြို့ကြီး

ဂျာမနီနိုင်ငံ၏ အကြီးဆုံး မြို့ကြီးတစ်မြို့ဖြစ်၍။ ဒုတိယကမ္ဘာစစ် မတိုင်မီက၊ ကမ္ဘာတွင် အသပ်ရပ် အသန့်ရှင်းဆုံး ဖြစ်ခဲ့သည်။ ထိုစစ်ကြီးအပြီးတွင် ဘာလင်သည် နှစ်ပိုင်း ကွဲခဲ့ရသည်။ အမေရိကန်၊ ဗြိတိသျှအုပ်စုနှင့် ဆိုဗီယက် အုပ်စုတို့၏ ပဋိပက္ခများကြောင့် ဘာလင်ပြဿနာအမျိုးမျိုး ပေါ်ပေါက်ခဲ့သည်။ နောက်ဆုံး အခြေအနေမှာ ဘာလင်ပြဿနာကြောင့်ပင် တတိယကမ္ဘာစစ် ဖြစ်ရဦးမည်ကဲ့သို့ ရှိနေသည်။

ဘာလင်မြို့။ ။ဂျာမနီ နိုင်ငံ၏ အကြီးဆုံးမြို့ ဖြစ်သော ဘာလင်သည် ဥရောပ အလယ်ခေတ် သာမညမြို့ကလေး အဖြစ်မှ ကမ္ဘာ၌ အကြီးဆုံး မြို့ကြီးတစ်မြို့ အဖြစ်သို့၎င်း၊ ဥရောပ၌ ဒုတိယအကြီးဆုံးမြို့အဖြစ်သို့၎င်း ရောက်ရှိခဲ့ပေသည်။ ကမ္ဘာ့ထိပ်တန်း မြို့ကြီးများသည် အရေးပါသော ကုန်သွယ်မှု လမ်းကြောင်းကျခြင်း၊ သဘာဝ သင်္ဘောဆိပ်ကောင်းရှိခြင်း၊ ပတ်ဝန်းကျင်၌ သယံဇာတအဖိုးတန်ပစ္စည်းများနှင့် အခြားထွက်ကုန်များထွက်ရှိခြင်း စသော အချက်အလက်များကြောင့် ထင်ရှားကြီးကျယ်သော မြို့ကြီးအဖြစ် ရောက်ခဲ့ကြသည်။ ဘာလင်မြို့သည်ကား ထိုအချက်များကြောင့်မဟုတ်ဘဲ၊ စိုးမိုးသူများက ဘာလင်အား ကြီးကျယ်စည်ကားသော မြို့ကြီး ပြုကြီးအဖြစ်သို့ မရောက် ရောက်အောင် ပြုပြင်ဖန်တီးခဲ့ကြသောကြောင့် ကြီးကျယ်ဖွံ့ဖြိုးလာခဲ့ပေသည်။ ဘာလင်မြို့သည် ဂျာမနီနိုင်ငံ၏ မြို့တော်အဖြစ် နှစ်ပေါင်းများစွာ ကြာခဲ့သည်။ ဒုတိယ ကမ္ဘာစစ် ပြီးသည့် နောက်တွင်မူ ဂျာမနီနိုင်ငံ နှစ်ခြမ်းကွဲခဲ့၍၊ ဘာလင်မြို့ကိုလည်း အာရှေ့ဘာလင်နှင့် အနောက်ဘာလင်ဟူ၍ နှစ်ပိုင်းပိုင်းလိုက်သည်။ အရှေ့ဘာလင်သည် ဂျာမနီဒီမိုကရက်တစ် သမ္မတနိုင်ငံ (အရှေ့ဂျာမနီ)၏ မြို့တော်ဖြစ်သည်။ ဂျာမနီပြည်ထောင်စု သမ္မတနိုင်ငံ (အနောက်ဂျာမနီ)၏ မြို့တော်မှာမူ ဗွန်းမြို့ ဖြစ်လေသည်။

ဘာလင်မြို့သည် ဂျာမနီနိုင်ငံ အလယ်ရှိ ကျယ်လွင့်သော မြေပြင်၏အလယ်၌ တည်ထားသောမြို့ဖြစ်၍ ဂျာမနီနိုင်ငံ၏ အရေးပါသော အဲလဗမြစ်နှင့် အိုဒါမြစ်တို့၏ မြစ်ဝှမ်းနှစ်ခုအကြား၌လည်း တည်ရှိသည်။ ဂျာမနီနိုင်ငံ၏ ပင်လယ်ဆိပ်ကမ်းမြို့ကြီးများဖြစ်သော ဟမ်းဗတ်နှင့် စကတ်မြို့များမှ မိုင် ၁၈၀ နှင့် ၈၄ မိုင် အသီးသီးကွာဝေးရာ၊ အဲလဗမြစ်၊ အိုဒါမြစ်နှင့် တူးမြောင်းများအားဖြင့် ထိုမြို့များနှင့် ရေကြောင်းအဆက်အသွယ်ပြုနိုင်သည်။ ထိုကြောင့် ဘာလင်သည် ဂျာမနီနိုင်ငံ၏ ဒုတိယအကြီးဆုံး ပြည်တွင်းသင်္ဘောဆိပ်ကမ်းမြို့ကြီးအဖြစ်လည်း နှစ်ပေါင်းများစွာ ထင်ရှားခဲ့လေသည်။

ဘာလင်မြို့၏လူဦးရေသည် ၃,၃၄၃,၂၁၀ ဖြစ်ရာ၊ အ

ရှေ့ ဘာလင်၌ ၁,၁၃၉,၉၀၀ ဖြစ်၍၊ အနောက် ဘာလင်၌ ၂,၂၀၃,၃၀၀ ဖြစ်လေသည်။ မဟာဘာလင် မြို့တော်ကြီး၏ အကျယ်အဝန်းသည် ၃၄၅ စတုရန်းမိုင်ခန့်ရှိသည်။ မဟာဘာလင်၏ ၃ပုံ ၂ပုံခန့်သည် အမေရိကန်၊ ဗြိတိသျှ၊ ပြင်သစ်တို့၏ ဩဇာလွှမ်းမိုးသော အနောက်ဘာလင် အပိုင်းဖြစ်၍၊ ကျန် ၃ပုံ ၁ပုံခန့်ဖြစ်သော အရှေ့ဘာလင်ကို ဆိုဗီယက် ရုရှက ဩဇာလွှမ်းမိုးသည်။ ဘာလင်မြို့၏ဘေးပတ်ဝန်းကျင်သည် ကွန်မြူနစ်ဩဇာ လွှမ်းမိုးကြီးစိုးသော အရှေ့ဂျာမနီနိုင်ငံဖြစ်လေသည်။

ပထဝီဝင် အနေအထားအရ ဘာလင်သည် ပရပ်ရှား၊ ဩစတြီးယား၊ ပိုလန်နှင့် ရုရှနိုင်ငံများ၏ လယ်ယာ စိုက်ဒေသများအတွက် ဈေးကွက်နှင့် ဖြန့်ချိရေး အချက်အခြာဌာနဖြစ်သည်။ ဘာလင်သည် ဂျာမနီနိုင်ငံမြောက်ပိုင်း မီးရထားလမ်းများ၏ ဗဟိုဌာနဖြစ်သည့်ပြင် ဥရောပ အလယ်ပိုင်း၏ မီးရထားနှင့် လေကြောင်းအတွက် အရေးပါသော ဗဟိုဌာနလည်း ဖြစ်သည်။ ဘာလင်မြို့တွင် ဥရောပတိုက်၌ အကြီးဆုံးသော လေဆိပ်ကြီးရှိသည်။

ဘာလင်သည် နိုင်ငံရေးအရ၎င်း၊ စက်မှုလုပ်ငန်း၌၎င်း အရေးပါသော မြို့ကြီးဖြစ်သည်။ ဒုတိယကမ္ဘာစစ်ကြီးမတိုင်မီခေတ်က ဘာလင်မြို့၏ လူဦးရေ ထက်ဝက်ခန့်သည် စက်မှုလုပ်ငန်းများကို လုပ်ကိုင်ကြသည်။ သံနှင့် စက်မှုလုပ်ငန်းသည် အကြီးကျယ်ဆုံး ဖြစ်သည်။ မီးရထားပစ္စည်းများ၊ ဘိုင်စကယ်များ၊ လျှပ်စစ်ပစ္စည်းများ၊ သံမဏိ ကလောင်တံများ၊ အပိချုပ်စက်များ လုပ်ကိုင်သည့် လုပ်ငန်းများလည်းကြီးကျယ်သည်။ ထိုပြင် သိုးမွေးလုပ်ငန်း၊ သစ်လုပ်ငန်း၊ အထည်အလိပ် အနုစား လုပ်ငန်း၊ အဝတ်အထည်ချုပ်လုပ်သည့် လုပ်ငန်းများလည်း လုပ်ကိုင်ကြသည်။ ဘာလင်မြို့မှ ဖြစ်ချက်ရုံများသည် ကျော်ကြားသည်။ ပုံနှိပ်လုပ်ငန်းသည်လည်း ဘာလင်မြို့၏ လုပ်ငန်းကြီးတခု ဖြစ်လေသည်။ ၁၉ရာစုနှစ်အတွင်းက ဘာလင်မြို့သည် ကောက်ပဲသီးနှံ အကြီးအကျယ် ရောင်းဝယ်ဖောက်ကားသည့် ဗဟိုဌာနကြီး ဖြစ်လာခဲ့လေသည်။

ဒုတိယကမ္ဘာစစ်၏ ဗုံးဒဏ်များကို မခံရမီက ဘာလင်

ဘလင်မြို့

(အပေါ်ပုံ) အရှေ့နှင့်အနောက်ဘာလင်မြို့ကို နယ်နိမိတ် ခွဲခြားသတ်မှတ်ရာဖြစ်သော ဗရန်ဒင်ဗတ် တံခါးကြီး
(အောက်ပုံ) အနောက်ဘာလင်မြို့ရှိ အထူးခေတ်မှီစွာ ဆောက်လုပ်ထားသော ကွန်ဂရက် စည်းဝေးခန်းမဆောင်ကြီး

သည် စက်ရုံအလုပ်ရုံများ များပြားသော်လည်း အလွန် သန့်ရှင်း၍ ကျန်းမာရေးနှင့် ညီညွတ်သော မြို့ကြီးဖြစ်သည်။ စက်ရုံ အလုပ်ရုံများမှ မီးခိုးများ မထွက်အောင် ပြုလုပ် ထား၍ လမ်းများသည်လည်း အလွန်သန့်ရှင်းသည်။ ဘာ လင်မြို့၏ အလှအပန်းနှင့်အစည်ကားဆုံး လမ်းမကြီးသည် လင်းဒင်ရိပ်သာဖြစ်၍၊ ကမ္ဘာကျော် လမ်းမတော်ကြီးလည်း ဖြစ်သည်။ လမ်း၏ အရှည်သည် တမိုင်လျော့လျော့ ဖြစ်၍၊ ဒုတိယ ဝီလျံဇက်ရာဇ်၏ နန်းတော်မှသည် ဗရန်ဒင်ဗာဂျာ တောခေါ် မုတ်ဝကြီးတိုင်အောင် ဖြစ်သည်။ ဘာလင် တက္ကသိုလ်၊ အော်ပရာဇာတ်ရုံ၊ ဇာကရာဇ် နှစ်ပါး၏ နန်း တော် နှစ်ဆောင်၊ ထိပ်တန်း ဟိုတယ်ကြီးများ၊ ဆိုင်ကြီး ကနားကြီးများသည် ထိုလမ်းမတော်ကြီး တလျှောက်၌ ရှိ ကြသည်။ ထိုပြင် စာအုပ်များ၊ စာမူများဖြင့် ကြွယ်ဝပြည့် စုံသော တော်သုံး စာကြည့်တိုက်ကြီးများလည်း ထိုလမ်း ကြီး၌ပင် ရှိသည်။ ဒုတိယ ကမ္ဘာစစ်အတွင်းက ထိုလမ်းမ တော်ကြီးသည် လေကြောင်းမှ သိသာထင်ရှားလွန်းလှသဖြင့် အမျိုးမျိုး ရုပ်ဖျက်ထားရသည်။ သို့တိုင်အောင် ထိုလမ်း မတော်ကြီး တလျှောက် ဗုံးဒဏ်မမိသော အဆောက်အအုံ မရှိသလောက် ဖြစ်ခဲ့သည်။ မြို့ကျက်သရေဆောင်၊ ဗိသုကာ အနုပညာမြောက်လှသော ဗရန်ဒင်ဗာဂျာ မုခ်ဝကြီးသည်မူ ကံအားလျော်စွာ ဗုံးဘေးမှ ကင်းလွတ်ခဲ့လေသည်။

ရှေးပရပ်ရှား ပြည့်ရှင်များသည်၎င်း၊ နောင် ဂျာမန် ဇာကရာဇ်များသည်၎င်း ငွေကို ရေလိုသုံးကာ ဘာလင်မြို့ တော်ကြီးအား ခမ်းနားကြီးကျယ်အောင် ပြုပြင် ဖန်တီးခဲ့ ကြသည်။ ထိုကြောင့် ဒုတိယကမ္ဘာစစ် မတိုင်မီက ဘာ လင်သည် လှပခန့်ညား၍ ထူထယ်ကြီးမားသော အဆောက် အအုံကြီးများဖြင့် ပြည့်နှက် စည်ကားခဲ့သည်။ အခန်း ပေါင်း ၆၀၀ ရှိသည့် နန်းတော်ကြီး၊ လူသာရန် ဘုရားဝတ် ကျောင်းတို့သည် ထူထယ်ကြီးမား လှပခန့်ညားသည့် အ ဆောက်အအုံများ ဖြစ်ကြသည်။ ထိုပြင် နာဇီတို့ တန်ခိုး တက်စက မီးရှို့ဖျက်ဆီးခဲ့သော ဂျာမန်လွှတ်တော်ကြီးသည် လည်း ဘာလင်မြို့၏ ကျက်သရေဆောင်တခု ဖြစ်ခဲ့သည်။ ပြတိုက်ဟောင်းနှင့် ပြတိုက်သစ်၊ ဇာကရာဇ် ဖရက်ဒရစ်၏ ပြတိုက် စသည်တို့သည်လည်း ထူးခြားလှပသောအဆောက် အအုံများ ဖြစ်ကြသည်။ တိုင်ယာဂါတင် အမည်ရှိ ဇာက ၆၃၀ ခန့်ကျယ်ဝန်းသော ဥယျာဉ်ကြီးကား ဘာလင်မြို့၏ ကျက်သရေဆောင်တခု ဖြစ်၍၊ အနုပညာ လက်ရာမြောက် သော ပုဂ္ဂိုလ်ကျော်များ၏ ရုပ်တုများစွာ ထိုဥယျာဉ် အ တွင်း၌ ရှိလေသည်။

ယင်းကဲ့သို့ ခမ်းနားကြီးကျယ် လှပတင့်တယ် သပ်ရပ် သန့်ရှင်းသော ဘာလင်မြို့၏ မူလအစသည် ၁၂ ရာစုခေတ် ခန့်က စပရီးမြစ်ကို ဖြတ်ကူးရန် အချက်အခြာ ကျသော

နေရာ၌ ဖြတ်သန်း သွားလာမှုကို စောင့်ကြပ်ရန် တည် ဆောက်သည့် မြို့ကလေးမျှသာ ဖြစ်သည်။ ၁၄ ရာစုခေတ် တွင်မူ ဂျာမနီနိုင်ငံ ဟူသည် ထီးပြိုင်နန်းပြိုင် စိုးစံကြ သော နယ်ပယ်များကို စုပေါင်းခေါ်ဝေါ်ခြင်း ဖြစ်၍ ထို ခေတ်တွင် ဟိုဟင်ဆောလန်းမျိုးဆက်တို့သည် ဗရန်ဒင်ဗတ် နယ်၌ စိုးမိုးကြရာ၊ ဘာလင်သည် ထိုနယ်အတွင်း တစ်တ် တဒေသပါဝင်ခဲ့သည်။ ၁၅ရာစုနှစ်တွင် ဘာလင်သည် ဗရန် ဒင်ဗတ်ပြည်နယ်၏ မာဂရေဘွဲ့ခံ နယ်စားကြီးများ နေထိုင် သောမြို့တော် ဖြစ်လာသည်။ သို့သော် နှစ်သုံးဆယ် စစ် ပွဲ (၁၆၁၈-၄၈) ကြောင့် မြို့ပျက်လုနီးပါး ဖြစ်ခဲ့သည်။

ဘာလင်မြို့အား မြို့ကြီးပြကြီးအဖြစ် စည်ပင်ဖွံ့ဖြိုး တိုး တက်အောင် ပြုပြင်သူသည် ၁၆၄၀ ပြည့်နှစ်တွင် ဗရန်ဒင် ဗတ်ကို စိုးမိုးသူ သ-ဂရိတ်-အီလက်တာဘွဲ့ခံ ဖရက်ဒရစ် ဝီလျံဖြစ်သည်။ ဖရက်ဒရစ်ဝီလျံသည် ဘာလင်မြို့ကို ခိုင်လုံ တောင့်တင်းအောင် ပြုပြင်သည်။ မြို့ကွက်ချ၍ လူနေအိမ် ခြေများ၊ ရုံးပြင်ကနား အဆောက်အအုံများဖြင့် စည်ကား သိုက်မြိုက်စေသည်။ လမ်းများခင်းစေသည်။ ထိုမြို့၏ ကုန် သွယ်မှုတိုးတက်ရေးအတွက် စပရီးမြစ်နှင့်အိတ်မြစ်ကို ဆက် သွယ်သော တူးမြောင်းဖောက်လုပ်စေရာ ဗောလတစ်ပင် လယ်ကမ်းခြေနှင့် ကုန်သွယ်မှုကိုပါ ဖွံ့ဖြိုးစေခဲ့သည်။ ထို ကြောင့် ဘာလင်သည် ကုန်သွယ်မှု အချက်အချာမြို့ကြီး ဖြစ်လာသည်။ ကုန်သွယ်မှု တိုးတက်ခြင်းကြောင့် လူဦးရေ လည်း တိုးတက်လာရာ၊ ၁၆၄၈ခုနှစ်တွင် လူဦးရေ ၆,၀၀၀မျှ သာရှိခဲ့သောဘာလင်တွင် ဖရက်ဒရစ်ကုန်သောနှစ် ၁၆၈၈ ခုနှစ်၌ လူဦးရေ ၂သောင်းကျော်အထိ တိုးတက်ခဲ့ရာ၊ ထို ခေတ်အခါက ထူးခြားသော တိုးတက်မှု တရပ်ဖြစ်သည်။

နောင်စိုးစံကြသည့် ပရပ်ရှားမင်းများကလည်း ဘာလင် မြို့ကြီး ကြီးကျယ် လှပခမ်းနားအောင် ဆက်လက် ဆောင် ရွက်ကြသည်။ ၁၈၇၁ ခုနှစ်တွင် ဂျာမန် အင်ပိုင်ယာ ကြီး ထူထောင်သောအခါ ဘာလင်သည် မြို့တော်ဖြစ် လာ၍ လျင်မြန်စွာ တိုးတက် ဖွံ့ဖြိုးသည်။ ထိုအခါက လူဦးရေ ၈ သောင်းကျော်ရှိသော ဘာလင်သည် ၁၉၁၀ ပြည့်နှစ်တွင် လူဦးရေ ၃,၀၇၀,၀၀၀ ကျော် ဖြစ်လာ၍ ဥရောပတိုက်၌ အရေးပါသော မြို့ကြီးပြကြီး ဖြစ်လာသည်။ ဂျာမန် အင်ပိုင်ယာသည် ပဌမ ကမ္ဘာစစ်အပြီးတွင် ပြိုကွဲ ပျက်စီးရာ၊ နိုင်ငံတွင်း၌ အခြေအနေဆိုးရွား၍ မငြိမ်မသက် ရှိနေခဲ့သည်။ ၁၉၁၈-၂၃ ခုနှစ်များအတွင်း အရောင်းအ ဝယ်များ၊ စက်မှုလုပ်ငန်းများ မတွင်ကျယ်တော့သဖြင့် ဘာလင်မြို့တော်၏ တိုးတက်မှုသည်လည်း တံ့သွားသည်။ သို့သော် တစတစ ပြန်လည် နာလှန်ထူလာရာ၊ ၁၉၄၀ ပြည့်နှစ်တွင် ကမ္ဘာ၌ စတုတ္ထ လူဦးရေ အများဆုံးမြို့ကြီး ဖြစ်လာပြန်လေသည်။

ယင်းကဲ့သို့ ကြီးကျယ်စဉ်းကား၍ သပ်ရပ်သန့်ရှင်းသော ဘာလင်မြို့တော်သည် ဒုတိယကမ္ဘာစစ် ဖြစ်လာသောအခါ၊ လေကြောင်းရန်ကို အများဆုံး ခံရသည်။ အဆောက်အအုံများ၊ အလုပ်ရုံများ အားလုံးလိုလိုပင် ပျက်စီးခဲ့သည်။ ဂျာမန်တပ်များသည် ဘာလင်မြို့တော်ကြီးကို ရွပ်ရွပ်ချွံချွံ ကြီးစား ကာကွယ်ကြသော်လည်း ၁၉၄၅ ခုနှစ် မေလ ၂ ရက်နေ့တွင် ရုရှတပ်များကို အညံ့ခံ၍ မြို့တော်ကြီးကို လက်လွှတ်ကြရသည်။

ဒုတိယကမ္ဘာစစ်အပြီးတွင် အမေရိကန်၊ ဗြိတိသျှ၊ ပြင်သစ်နှင့် ရုရှနိုင်ငံတို့ပါဝင်သော ကွမ်မန်ဒေကျူရာ ခေါ် လေးနိုင်ငံ အဖွဲ့က ဘာလင်မြို့ကို ၄ ပိုင်းခွဲခြား အုပ်ချုပ်ကြသည်။ နောင်အခါ သဘောမညီညွတ်မှုများ ပေါ်ပေါက်လာပြီးလျှင် ၁၉၄၈ခုနှစ်တွင် အမေရိကန်၊ ဗြိတိသျှနှင့်ပြင်သစ်အာဏာပိုင်များ အုပ်ချုပ်သည့် အနောက်ဘာလင်နှင့် ဆိုဗီယက်ရုရှ အုပ်ချုပ်သည့် အရှေ့ဘာလင်ဟူ၍ နှစ်ပိုင်းခွဲလိုက်သည်။ အမေရိကန်၊ ဗြိတိသျှ၊ ပြင်သစ်အုပ်စုနှင့် ဆိုဗီယက်အုပ်စုတို့၏ ပဋိပက္ခများကြောင့် ဘာလင်မြို့သူ မြို့သားတို့သည် စစ်ပြီးစနစ်များတွင် အစာရေစာ ငတ်မွတ်ခြင်း၊ ကုန်ပစ္စည်းရှားပါးခြင်းဒဏ်ကို အလူးအလဲခံကြရလေသည်။

၁၉၄၉ ခုနှစ်တွင် အရှေ့ဂျာမနီနှင့် အနောက် ဂျာမနီဟူ၍ ပိုင်းခြားလိုက်သောအခါ၊ အရှေ့ဘာလင်သည် အရှေ့ဂျာမနီအတွင်း၌ ပါဝင်သည်။ အနောက် ဘာလင်သည် အနောက်ဂျာမနီအတွင်း၌ ပါဝင်သည်။ အနောက် ဂျာမနီသည် အမေရိကန်အုပ်စု ဩဇာမကင်းသော ပြည်ထောင်စုသမ္မတ ဂျာမနီနိုင်ငံ ထူထောင်၍၊ ဗွန်းမြို့ကို မြို့တော်အဖြစ် ထားရှိသည်။ အရှေ့ဂျာမနီသည် ဆိုဗီယက်ဩဇာမကင်းသော ဒီမိုကရက်တစ်သမ္မတ ဂျာမနီနိုင်ငံကို ထူထောင်၍ အရှေ့ဘာလင်ကို မြို့တော်အဖြစ်ထားရှိလေသည်။ အရှေ့ဘာလင်နှင့် အနောက်ဘာလင်သည် မြို့တော်ပြန်လည် ထူထောင်ရေးကို အပြိုင်ဆောင်ရွက်လျက် ရှိကြရာ၊ အနောက်ဘာလင်သည် အရှေ့ဘာလင်ထက် လျင်မြန်စွာ ပြန်လည်စည်ကား တိုးတက်လျက်ရှိသည်ဟု ဆိုကြလေသည်။

ဘာသာစကားရပ်ပညာ။ ။ဘာသာစကားရပ် ပညာဟူသည် စံနစ်တကျ သိပ္ပံနည်းကျကျဖြင့် ကမ္ဘာ့ဘာသာစကားများကို နှိုင်းယှဉ်လေ့လာ ဆန်းစစ်ကြည့်သော ပညာတရပ် ဖြစ်ပေသည်။ ထိုပညာရပ်သည် စကားစာစံမြစ်ပညာရပ်တွင် အကျုံးဝင်သော ပညာတရပ်လည်း ဖြစ်ပေသည်။ (စကားစာစံမြစ်ပညာရပ်-ရှု။) ထိုပညာရပ်ကို လွန်ခဲ့သောနှစ်ပေါင်း ၂၀၀ ကျော်ခန့်ကမှ စံနစ်တကျ လေ့လာလိုက်စားခဲ့ကြသည်။ သက္ကတ ဘာသာစကားကို ဥရောပ

ပညာရှင်တို့ တွေ့သိလာခြင်းသည် ဘာသာစကားများကိုနှိုင်းယှဉ်လေ့လာရာ၌ များစွာအထောက်အကူဖြစ်ခဲ့လေသည်။

ဘာသာစကားရပ်ပညာအရ ကမ္ဘာပေါ်တွင်ပြောဆိုကြသော ဘာသာစကားပေါင်း ၆,၀၀၀ ကျော်ရှိသည်ဟု ဆိုသည်။ ယင်းတို့သည် မူလဘာသာစကားကြီးများမှ ဆင်းသက်ခြင်းများဖြစ်၍ များသောအားဖြင့် တခုနှင့်တခု ဆက်နွှယ်မှုများရှိသည်ဟု ဆိုလေသည်။ ဂရိတို့သည် ရှေးခေတ်ယဉ်ကျေးမှု အမျိုးမျိုးကို ဖန်တီးခဲ့သူများဖြစ်ကြသည်။ သို့သော် စကားစာစံမြစ်ပညာရပ်၌၎င်း၊ ဘာသာ အချင်းချင်း ဆက်သွယ်ပုံ၌၎င်း လမ်းမှားလိုက်ခဲ့သည်။ ဘာသာခြားစကားတို့သည် လူရိုင်းတို့၏ စကားဖြစ်သည် ဟူ၍ အယူရှိသဖြင့် မိမိတို့၏ ဒေသန္တရဘာသာစကားများမှလွဲ၍ အခြားဘာသာစကားများကို လေ့လာ ဆန်းစစ်ခြင်း မပြုခဲ့ကြပေ။ စကားလုံး၏ အရင်းအမြစ်ကိုရှာဖွေရာ၌ မည်သည်က ဓာတု၊ မည်သည်ကဝိဘတ်ဟူ၍ သက္ကတကျမ်းပြုဆရာတို့သိကြသကဲ့သို့ ဂရိဆရာတို့ ခွဲခြား မသိကြချေ။ ခရစ်ယန်အယူဝါဒ ပျံ့နှံ့လာသောအခါ ဘာသာစကားလေ့လာမှုသည် တိုးတက်လာသည်။ ခရစ်ယန်ဝါဒပျံ့နှံ့ရေးအတွက် ဂရိ၊ ရောမတို့ကဲ့သို့ လူယဉ်ကျေးများနှင့် လူရိုင်းများ၏ အကြားရှိ အတန်းစားခွဲခြားမှုကဲ့သို့ အတားအဆီးများကို ဖြိုဖျက်ကြသည်။ ထိုအခါ မိမိတို့ဘာသာစကားမှအပ အခြား ဘာသာစကားများကို သိရှိနားလည်လာကြသော်လည်း ဘာသာစကားအချင်းချင်းဆက်သွယ်ပုံကို သိပ္ပံနည်းကျကျ မလေ့လာမစူးစမ်းခဲ့ကြသေးပေ။ ပုံနှိပ်အတတ် ပေါ်လာပြီးသည့် နောက်တွင် ဘာသာစကားတခုနှင့်တခု နှိုင်းယှဉ်လေ့လာရန် လွယ်ကူလာခဲ့ပေသည်။ သို့သော် ဘာသာစကား တခုနှင့်တခု နှိုင်းယှဉ်၍ လေ့လာဆန်းစစ်ခြင်းကို ၁၈ရာစုခေတ်တွင်မှ စံနစ်တကျ ပြုလုပ်ခဲ့ကြလေသည်။ ယခုအခါ နိုင်ငံများစွာမှ ပညာရှင်တို့သည် ထိုပညာရပ်ကို လေ့လာဆောင်ရွက်လျက်ရှိကြလေသည်။

ယင်းသို့စံနစ်တကျ နှိုင်းယှဉ်ဆန်းစစ်ရာ၌ ကမ္ဘာတဝှမ်း၌ ပြောဆိုရေးသားလျက် ရှိကြသော ဘာသာစကားတို့သည် အရေအတွက်အားဖြင့် အလွန်များပြား လှပေရာ ယင်းတို့ကို လေ့လာစိစစ်ရန်မလွယ်ကူလှပေ။ သို့ဖြစ်စေကာမူ ဝါကျဖွဲ့ပုံ ဖွဲ့နည်းကို အမှီပြု၍ အောက်ပါအတိုင်း ၄မျိုး ၄စား ခွဲခြားထားကြသည်။

(က) နေရာမရွေး၊ သို့မဟုတ် တသီးပုဂ္ဂလ၊ သို့မဟုတ် ဧကဝဏ္ဏဘာသာစကား

ထိုဘာသာစကားမျိုးမှာ မြန်မာစကားလုံး လူ၊ မြစ်၊ ဌာဟူသော စကားတလုံး၊ အသံတချက်ထွက်သော ဧကဝဏ္ဏစကားလုံးမျိုးဖြစ်သည်။ အသွင်မပြောင်းဘဲ နေရာကို လိုက်၍

ဘာသာစကားရပ်ပညာ

ဝါကျ၏ အဓိပ္ပာယ်ကို သိရသောစကားလုံးမျိုး ဖြစ်သည်။ ယင်းတို့သည်အသွင်မပြောင်းဘဲ တသီးပုဂ္ဂလ တည်နိုင်သောကြောင့်၊ တသီးပုဂ္ဂလဘာသာစကားမျိုးဟုလည်း ခေါ်သည်။ ထိုဘာသာစကားမျိုးတွင် တရုတ်ဘာသာသည် အထင်ရှားဆုံးဖြစ်သည်။ ယင်းဘာသာစကားမျိုးတွင် သဒ္ဒါကျမ်းရေးထုံးရေးနည်းကို အလေ့အထ မပြုကြချေ။

(ခ) ကိုယ်တွင်းပြည့် ဘာသာစကား

ထိုဘာသာစကားမျိုးတွင် ကတ္တား၊ ကံ၊ ကြိယာ စသည်တို့ကို စုရုံးပြီးလျှင် ရှည်လျားသောစကားလုံး တခုတည်းဖြင့် ဝါကျဖြစ်အောင် ဆက်သွယ်ထားသည်။ ယင်းသို့သော ဘာသာစကားမျိုးကို တောင်နှင့်မြောက်အမေရိကတိုက် တိုင်းရင်းသားဘာသာစကားတို့၌ တွေ့ရသည်။ စကားတလုံး၏ အတွင်းသို့ အဓိပ္ပာယ်ပြည့်စုံအောင် လိုအပ်သော အစိတ်အပိုင်းများကို သွတ်သွင်းထားသောကြောင့် ကိုယ်တွင်းပြည့်ဘာသာစကားဟု ခေါ်သည်။

(ဂ) ပူးတွဲဘာသာစကား

ထိုဘာသာစကားမျိုး၌ စကားလုံး၏ အစိတ်အပိုင်းတို့သည် တခုနှင့်တခုကော်ဖြင့်ကပ်ထားသကဲ့သို့ပူးတွဲနေကြသည်။ ယင်းသို့ပူးတွဲရရှိသောစကားလုံးတို့သည် ကိုယ်တွင်းပြည့်ဘာသာစကားမျိုးမှာကဲ့သို့ အဓိပ္ပာယ်ပြည့်စုံသော ဝါကျမဟုတ်ဘဲ၊ သီးခြားတည်နေသော စကားလုံးများ ဖြစ်သည်။ တူရကီဘာသာစကားတွင် ထိုစကားလုံးမျိုး တွေ့ရသည်။ ပူးတွဲထားသော စကားလုံးတို့ကို တခုစီ ခွဲထုတ်ပြီးလျှင် သီးခြားစကားလုံးများအဖြစ်လည်း သုံးနိုင်သေးသည်။ မြန်မာဘာသာစကား၌ ယင်းကဲ့သို့ ပူးတွဲစကားလုံး အများအပြားရှိသည်။ ပုံစံအားဖြင့် သီးသန့် ခွဲခြားဟူသော စကားလုံးသည် သီးသန့်ခွဲခြား ဟူသော သီးခြား တည်နေသည့် စကား ၄ လုံးကို ပူးတွဲထားခြင်း ဖြစ်သည်။ ထိုကြောင့် မြန်မာဘာသာ စကားကို ပူးတွဲဘာသာ စကားဟုလည်း ခေါ်နိုင်သည်။ အချို့ပုံစံများတွင် စကားလုံးတပိုင်းသာ သီးခြားတည်နေနိုင်၍၊ ကျန်အပိုင်းမှာ ထိုသီးခြား ရပ်တည်နိုင်သော စကားလုံး၏ အထောက်အပံ့မျှသာ ဖြစ်သည်။ “ကောင်းခြင်း” ဆိုရာ၌ “ကောင်း” သည် သီးခြားတည်နေနိုင်၍ “ခြင်း” သည် နောက်ဆက်တွဲပစ္စည်းဖြစ်သည်။ အချို့ဘာသာစကားတို့၌ အထောက်အပံ့ပစ္စည်းကို ရှေ့ကလည်း ဆက်နိုင်သည်။ အာဖရိကတိုက် ကဖားဘာသာစကား၌ အထောက်အပံ့ပစ္စည်းကို ရှေ့ထားလေသည်။

(ဃ) ရုပ်ပြောင်းဝိဘတ်သွယ် ဘာသာစကား

ရုပ်ပြောင်းလဲခြင်း နှစ်မျိုး ရှိသည်။ အချို့ စကားလုံးတို့

သည် အတွင်းပြောင်းလဲနည်းဖြင့် ပြောင်းလဲကြသည်။ အချို့ကား နောက်ဆက်ပစ္စည်း ပြောင်းလဲနည်းဖြင့် ပြောင်းလဲကြသည်။ ဆီးမစ်တစ်ဘာသာစကားများသည် အတွင်းပြောင်းလဲနည်းဖြင့် ရုပ်ပြောင်းကြသည်။ ယင်းတို့၌ ဓာတုသည် ဗျည်းသုံးလုံးဖြစ်၍ ထိုဗျည်းများ အတွင်းသို့ သရများကို ထည့်ခြင်းဖြင့် လိုအပ်သောစကားလုံးများကို ရသည်။ အင်ဒို-ဥရောပဘာသာ စကားများသည် နောက်ဆက် ပစ္စည်းကြောင့် ရုပ်ပြောင်းကြသည်။ ထိုဘာသာစကားမျိုး၌ ဓာတုသည် သရကိုမှီ၍ အသံတချက်တည်းထွက်သော ပင်ရင်းစကားလုံး ဖြစ်သည်။ သက္ကတနှင့် ပါဠိဘာသာတို့သည် ဤသို့ ရုပ်ပြောင်းသော ဘာသာစကားများ ဖြစ်ကြသည်။ ပုံစံမှာ သိခြင်းအနက်ရသည့် “ဗုဓ်” ဟူသော ဓာတုနှင့် “တ” ဟူသော နောက်ဆက် ပစ္စည်းတို့ ပေါင်းစပ်ကြရာ ဗုဒ္ဓဟူသော တည်ပုဒ်ကိုရသည်။ တည်ပုဒ်ဟူသည်မှာ ဓာတုနှင့် နောက်ဆက်ပစ္စည်းတို့ ပေါင်းစပ်ထားခြင်း ဖြစ်သည်။ ဗုဒ္ဓဟူသော တည်ပုဒ်မှာ ဗုဒ္ဓေါ (ဘုရားသည်)၊ ဗုဒ္ဓဿ (ဘုရား၏)၊ ဗုဒ္ဓသ္မိံ (ဘုရား၌) အစရှိသော နာမ်ဝိဘတ်သွယ်သည့် စကားလုံးများကိုရသည်။ ဤနည်းအားဖြင့် နောက်ဆက်ပစ္စည်း ပြောင်းလဲခြင်းဖြင့် လိုအပ်သော စကားလုံးရရှိသည့် ဘာသာစကားမျိုးကို ဝိဘတ်သွယ် ဘာသာစကားဟူ၍လည်း ခေါ်ဝေါ်သည်။

ယင်းကဲ့သို့ ဘာသာစကား ၄ မျိုး ၄ စား ခွဲခြားထားသော်လည်း ဘာသာစကားတမျိုးသည် ဖော်ပြသော ၄ မျိုး ၄ စားအနက် တမျိုး၌ ပါဝင်ပြီးလျှင် အခြားတမျိုးနှင့် မသက်ဆိုင်တော့ဟူ၍ မမှတ်ယူရာ။ တမျိုး၌ ပါဝင်သော်လည်း အခြားတမျိုး၌လည်း ပါဝင်သော လက္ခဏာများကို ရံဖန်ရံခါတွေ့ရသည်။ ပုံစံပြုလျှင် မြန်မာစကားသည် ခွေး၊ အိပ် ကဲ့သို့ စကားတလုံး၊ အသံတချက် ထွက်သောစကားလုံးများကြောင့် မြန်မာဘာသာစကားသည် ဧကဝဏ္ဏဖြစ်သည်ဟု ဆိုအပ်သည်။ သို့သော် လူများဟူသော စကားလုံးတွင် သီးခြားစကား “လူ” နှင့်သီးခြားစကား “များ” ကို ပူးတွဲထားသဖြင့်၊ မြန်မာဘာသာသည် ပူးတွဲ ဘာသာစကားဟု ဆိုအပ်ပြန်သည်။ ယင်းသည်ကို ထောက်၍ ဘာသာစကားသည် အစဉ်တည်မြဲသော အရာမဟုတ်ပေ။ စိတ်ကူးစိတ်သန်းကို ဖော်ပြခြင်း ဖြစ်သည့်တိုင်း စိတ်သွားတိုင်း ပြောင်းလဲတတ်သော သတ္တိရှိကြောင်း သိသာပေသည်။

ဘာသာစကားရပ် ပညာကို လေ့လာ စူးစမ်းကြည့်သော ပညာရှင်များသည် ကမ္ဘာ့ဘာသာစကားများကို အထက်ပါအတိုင်း ၄ မျိုးခွဲခြားနိုင်သည်သာမက၊ ဘာသာစကားများ၏ စည်းကမ်းချက်များကိုပါ တွေ့ရှိလာကြသည်။ ယင်းတို့ကို တွေ့ရှိခြင်းဖြင့် ဘာသာစကားပေါင်း များစွာတို့သည် မူလပင်မ ဘာသာစကားမျိုးမှ ခွဲထွက်ခဲ့ခြင်းများ ဖြစ်သည်

ဘာသာစကားရပ်ပညာ

ကိုလည်း တွေ့လာကြရသည်။ အထူးသဖြင့် ထိုပညာရှင်များ သည် အင်ဒို-ဥရောပဘာသာ စကားများ၏ ပင်မမျိုးရင်းကို စူးစမ်းသုတေသနပြုကြသည်။ ထိုအခါ သက္ကတ၊ ပါးရှင်း၊ ဂရိ၊ လက်တင်၊ ဂျာမန်၊ အင်္ဂလိပ်နှင့် နေရာစ ဘာသာစကား တို့သည် မူလ အင်ဒို-ဥရောပ ဘာသာစကား ပင်မကြီးမှ ဆင်းသက်ဆက်သွယ်သောဘာသာစကားများဖြစ်ကြောင်း တွေ့ရသည်။ အင်ဒို-ဥရောပ ပင်မဘာသာ စကားဝင် ဘာသာစကားပေါင်း မြောက်မြားစွာ ရှိသေးသည်။

ထိုဘာသာစကားများတွင် မူလဇာစ်မြစ်ချင်း တူသော စကားလုံးများကို တွေ့ရသည်။ သိပ္ပံပညာရှင်များ၏ ယူဆချက်မှာ ရှေးရှေးအခါက ဥရောပအလယ်ပိုင်းတွင် လူမျိုး တမျိုးတည်းရှိ၍ အင်ဒို-ဥရောပ မူလဘာသာစကားကို ပြောဆိုခဲ့ကြဟန်တူသည်။ နောင်အခါ လူဦးရေ တိုးပွားလာ သဖြင့် ရေကြည်ရာမြက်နုရာ ရွှေ့ပြောင်းကြရာ၊ အရပ်လေး မျက်နှာသို့ ရောက်သွားကြသည်။ အချို့သည် ဂရိသို့ရောက် သည်။ အချို့သည် ပြင်သစ်တို့၎င်း၊ အင်္ဂလန်သို့၎င်း ရောက် ရှိကြသည်။ အုပ်စုကွဲသွားသော လူစုများ၏သားသမီး မြေး မြစ် အစဉ်အဆက်များလက်ထက်တွင် နှစ်ကာလရှည်ကြာ သော် မူလဘာသာစကားသည် တဖြည်းဖြည်း ပြောင်းခဲ့ ကြဟန်တူပေသည်။ ထိုကြောင့် မူလဇာစ်မြစ်တူသော်လည်း အသံနှင့်အသွင်အပြင်ပြောင်းလဲသော စကားလုံးများတွေ့ရှိ ကြရခြင်း ဖြစ်ပေသည်။ သက္ကတဘာသာစကား၌ “ပီတာ” ဟူသောစကားလုံးသည် လက်တင်ဘာသာ၌ “ပေတာ” ဟူ၍ ၎င်း၊ ဂျာမန်၌ “ဖောတာ” ဟူ၍၎င်း၊ အင်္ဂလိပ်၌ “ဖားသား” ဟူ၍၎င်း တွေ့ကြရလေသည်။

ဥရောပနှင့် အာရှမိုင်းနား၊ မြောက်အိန္ဒိယတို့၌ အင်ဒို- ဥရောပ ဘာသာမျိုးရင်းမှ ဆင်းသက်သော ဘာသာစကား များကို သုံးနှုန်းပြောဆိုခဲ့ကြသည်။ ဘာသာစကားရပ်ပညာ ကို လေ့လာသူ ပညာရှင်များက ကမ္ဘာတွင် မူလဘာသာ စကားမျိုးရင်းသည် အင်ဒို-ဥရောပဘာသာစကားတခုတည်း မဟုတ်ကြောင်း သိရှိလာကြသည်။ ထိုကြောင့် မူလ ပင်မ ဘာသာစကားကြီးများကို စူးစမ်းရှာဖွေလေ့လာကြသော အခါ အောက်ပါတို့သည် ကမ္ဘာ၌ ထင်ရှားသော မူလပင်မ ဘာသာစကားကြီးများ ဖြစ်ကြကြောင်းတွေ့ရလေသည်။

ယင်းတို့ကား အင်ဒို-ဥရောပ၊ သို့မဟုတ် အာရိယန်ဘာ သာစကား၊ ဟမီတို-ဆီးမစ်တစ်ဘာသာစကား၊ အင်ဒို- တ ရုပ်၊ သို့မဟုတ် တိဗက်-တရုပ်ဘာသာစကား၊ ယူရယ်-အယ် လတစ်ဘာသာစကားတို့ဖြစ်ကြသည်။ အင်ဒို-ဥရောပဘာ သာစကားကြီး၏ အဆက်အနွယ်များတွင် ယခုကမ္ဘာ၌အရေး ပါထင်ရှားသော ဘာသာစကားများ ပါဝင်သည်။ ဟမီတို- ဆီးမစ်တစ်ဘာသာစကားကြီးတွင် ယဟူဒီ၊ ဗက်ဗီလုံးနီး ယား၊ ဆီးရီးယား၊ အာရေဗျ၊ အီဂျစ်စသောဘာသာစကား

များပါဝင်သည်။ အင်ဒို-တရုပ်သို့မဟုတ် တိဗက်-တရုပ်ဘာ သာစကားကြီးတွင်တရုပ်၊ ယိုဒယား၊ တိဗက်၊ မြန်မာစသော ဘာသာစကားများ ပါဝင်သည်။ ယူရယ်-အယ်လတစ် ဘာ သာစကားကြီးတွင် ဖင်းနစ်ဘာသာစကား၊ အင်စတိုးနီးယန်း ဘာသာစကား၊ တူရကီဘာသာစကား၊ မွန်ဂိုလီယန်ဘာသာ စကားနှင့် မန်ချူးဘာသာစကားတို့ ပါဝင်လေလေသည်။

အမေရိကတိုက်များမှ တိုင်းရင်းသား လူမျိုးများသည် လူမျိုး တမျိုးလျှင် ဘာသာစကား တမျိုးစီ ပြောဆိုကြ၍ တမျိုးနှင့် တမျိုး ဆက်သွယ်မှုလည်း မတွေ့ရ။ ပင်ရင်းမူလ ဘာသာစကားတမျိုးတည်းမှ ဆင်းသက်သည့် လက္ခဏာ များလည်း မတွေ့ရချေ။ အမေရိကတိုက်များတွင် ဘာသာ စကား အမျိုးကွဲ အများဆုံး တွေ့ရသည်။

အာဖရိကတိုက်တွင် ဘာသာစကားအသုံးအနှုန်းတို့သည် များစွာထူးခြား၍ မျိုးစုအားဖြင့် အနည်းဆုံး ၅ မျိုးခွဲခြား နိုင်သည်။ ယင်းတို့မှာ (၁) ဗွတ်ရမန်းအစု (၂) ဗန္တူအစု (၃) ဆူဒန်အစု (၄) ဟမီတစ်အစုနှင့် (၅) ဆီးမစ်တစ်အစုတို့ ဖြစ်ကြသည်။ အာဖရိကတိုက် ဘာသာစကားများကို လေ့ လာရာတွင် များစွာ စိတ်ဝင်စားဖွယ်ပြဿနာများနှင့် တွေ့ ရ၍၊ ဘာသာစကားဖြစ်ပေါ်လာပုံ၊ ကြီးပွားပုံ၊ စကားလုံး ပြောင်းလဲလာပုံတို့ကို ကောင်းစွာ လေ့လာနိုင်သည်ဟု ပညာ ရှင်တို့က ဆိုလေသည်။

အချို့ဘာသာစကားတို့မှာ ယခုထက်တိုင် မည်သည့်အုပ် စု၊ မည်သည့်မျိုးရင်းတွင်မှ မပါဝင်ကြောင်း တွေ့ရသည်။ ပုံစံအားဖြင့် ဂျပန်ဘာသာစကားနှင့် ပြင်သစ်တောင်ပိုင်းဒေ သ၌၎င်း၊ စပိန်မြောက်ပိုင်းဒေသတို့၌၎င်း ပြောဆိုကြသော ဗတ်စဘာသာ စကားတို့ဖြစ်ကြလေသည်။

ဘာသာစကားတမျိုးသည် ရှိရင်းစွဲအတိုင်း ရပ်တံ့တည် နေသည် မဟုတ်ချေ။ ယင်းတို့သည် နည်းအမျိုးမျိုးဖြင့်တိုး တက်ပြောင်းလဲနေကြသည်။ စစ်မက်အရေးကြောင့်၎င်း၊ ကုန်သွယ်မှုကြောင့်၎င်း တနိုင်ငံနှင့်တနိုင်ငံ ဆက်ဆံကြရ သဖြင့် တနိုင်ငံမှ စကားလုံးများ တနိုင်ငံသို့ရောက်ကြရ သည်။ ထိုအခါ ရှိရင်းဘာသာစကားတွင် စကားလုံးသစ် များ တိုးလာကြသည်။ ထိုပြင် အချိန်ကာလကြာမြင့်သည့် အခါ၊ စကားလုံးများ၏ စာလုံးပေါင်းများ၊ အသံထွက်များ၊ အဓိပ္ပာယ်များလည်း ပြောင်းလာကြသည်။ စကား လုံးများသည် ခက်ခဲသောအသံမှ လွယ်ကူသောအသံသို့ လည်း ပြောင်းကြသည်။ အရေးခက်သောစကားလုံးများကို အရေးလွယ်အောင် ပြောင်းကြသည်။ လူတို့သည် ခက်ခက် ခဲခဲရှိခဲ့လျှင် လွယ်လွယ်ကူကူဖြစ်လေအောင် ကြိုးစားတက် ကြသည်မှာ ဓမ္မတာပေတည်း။ ထိုကြောင့် ပုဂံခေတ်မြန်မာ စာအရေးအသားနှင့် ယခုခေတ်မြန်မာစာ အရေးအသား မတူသကဲ့သို့၊ ယခုခေတ် အင်္ဂလိပ်ဘာသာ အရေးအသားနှင့်

ရှေးခေတ် အင်္ဂလိပ်ဘာသာ အရေးအသားတို့သည်လည်း မလူတော့ချေ။ ထိုပြင် လူတို့သည် အသုံးအနှုန်းသစ်များကို လည်း ထွင်လာကြသည်။ စက်မှုလုပ်ငန်း၊ သိပ္ပံပညာတို့ တိုးတက်ထွန်းကားခြင်းသည် ဘာသာစကားတို့အား ဝေါဟာရစကားလုံးအသစ်များဖြင့် တိုးပွားစေသည်။ ဘာသာစကားတို့သည် လွန်ခဲ့သောခေတ်များက စကားလုံးများပြောင်း

လဲခြင်း၊ အသစ်အသစ် တိုးပွားခြင်းတို့ ဖြစ်ခဲ့သည့်နည်းတူ ရှေးအဖို့တွင်လည်း စကားလုံးများ ပြောင်းလဲခြင်း အသစ်အသစ် တိုးပွားခြင်းတို့ ရှိနေမည်သာ ဖြစ်လေသည်။ စကားသစ်များ တိုးတက်နေစဉ် အချို့စကားလုံးများသည် တဖြည်းဖြည်း အသုံးနည်းကာ တိမ်ကော ပပျောက်သွားခြင်းများလည်း ရှိလေသည်။

မင်္ဂလာယူ အမိန့်အမှား

ဘိသိက်မင်္ဂလာ ၁၄ မျိုးရှိသည်။ မင်းများအတွက် ဘိသိက်မင်္ဂလာ အရေးပါပုံ။ ဘိသိက်မင်္ဂလာ မခံယူသောမင်းသည် မင်းဟုပင် မခေါ်ထိုက်ပုံ။ ဘိသိက်မင်္ဂလာ ကျင်းပပုံ ကျင်းပနည်းများကို ဖော်ပြထားသည်။

ဘိသိက်မင်္ဂလာ။ ။ဘိသိက် မင်္ဂလာ ဟူသည်မှ အဘိသေက မင်္ဂလာ ဟူသော ပါဠိစကားမှလာ၍ ထိပ်၌ ရေသွန်းခြင်းမင်္ဂလာဟု အဓိပ္ပာယ်ရသည်။ ကျမ်းဂန် ထုံးစံနှင့်အညီ ဦးထိပ်၌ ရေသွန်း၍ မင်္ဂလာယူခြင်းပင် ဖြစ်သည်။

မြန်မာမင်းအုပ်ချုပ်ပုံ စာတမ်းတွင် ဘိသိက်မင်္ဂလာ ၁၄ မျိုးရှိကြောင်း ပြသည်။ ယင်းတို့မှာ မင်းမြှောက်ရန် ဦးထိပ်၌ သွန်းလောင်းအပ်သော (၁) မုဒ္ဒါဘိသိက် (၂) ရာဇဘိသိက်၊ (၃) ခတ္တိယဘိသိက်၊ (၄) တိုင်းနိုင်ငံငြိမ်သက်သာယာစေခြင်း ငှါပြုအပ်သော သကလာဘိသိက် (၅) ရန်အောင်စိမ့်သော ငှါပြုသည့် ဇေယျာဘိသိက်၊ (၆) ဝိဇယာဘိသိက်၊ (၇) အသစ်အသစ်သောအသရေကို ဖြစ်စေခြင်းငှါ ပြုသည့် သီရိပဝေသနာဘိသိက် (၈) အကျိုးစီးပွား များစိမ့်သောငှါ ပြုသော မဟာဘိသိက် (၉) ဆင်ဖြူစသောရတနာတို့ သိမ်းသည့်အခါ ပြုသည့် မင်္ဂလာ ဘိသိက်၊ (၁၀) ထိမ်မြားလက်ဆက်သောအခါ ပြုသည့် ဝိဝါဟာ ဘိသိက်၊ (၁၁) အသက်ရှည်စေခြင်းငှါပြုသည့် အာယုဒိဃာဘိသိက်၊ (၁၂) ညီတော်သားတော်တို့အား အိမ်ရှေ့နှင့်ခြင်းငှါပြုသည့် ဥပရာဇာဘိသိက်၊ (၁၃) မိဖုရားကြီးအရာ တင်ထားခြင်းငှါ ပြုသော မဟေသီ ဘိသိက်၊ (၁၄) ရွှေထီးရွှေနန်း သိမ်းမြန်းခြင်းငှါ ပြုသော ဒွါရာဘိသိက်တို့ဖြစ်သည်။

ဘိသိက်မင်္ဂလာ ၁၄ မျိုးတွင် မုဒ္ဒါဘိသေကမင်္ဂလာသည် အရေးကြီးဆုံးဖြစ်သည်။ ဘိသိက်မင်္ဂလာပွဲ ကျင်းပသော ထုံးတမ်းစဉ်လာသည် ဘုရင်စံနစ်ထွန်းကားသော နိုင်ငံတိုင်း၌ရှိသော်လည်း ကျင်းပပုံချင်း မတူကြချေ။

ကျမ်းဂန် ထုံးစံနှင့်အညီ ဦးထိပ်၌သွန်းအပ်သော အဘိသိက်ရှိသောမင်းသည်သာ မုဒ္ဒါဘိသိက္ခမင်း မည်၏။ သို့မဟုတ်က သာမညမင်းမည်သည်။ ထိုသာမညမင်းကား မုချအားဖြင့် မင်းဟုမခေါ်ထိုက်ချေ။ ဘုရားသခင်ကပင်လျှင် 'အနာပတ္တိ နခတ္တိယာဘိသေကေန အဘိသိက္ခော ဟောတိ'

အစရှိသဖြင့်၊ 'ကျမ်းဂန်ထုံးစံနှင့်အညီ ဦးထိပ်၌ သွန်းလောင်းအပ်သောအဘိသိက်ရှိသောမင်းသာ မုချမင်းမည်သဖြင့် ဦးထိပ်သွန်းလောင်းအပ်သော အဘိသိက်မရှိသောမင်း၊ ထိုမင်းမိဖုရားတို့ စံရာတိုက်ခန်းသို့ မပန်မကြားဘဲ ဝင်သော်လည်း အာပတ်မသင့် ဟုဟောတော်မူသည်။ သီဟိုဠ်ကျွန်း၌ ဝိဇယမင်းနောက် ဥပတိဿအမတ်သည် ဘိသိက်မခံဘဲတနစ်ပတ်လုံးမင်းမူသည်ကို တနစ်မင်းသုဉ်းသည်။ မင်းဆိတ်၏ဟူ၍ ၎င်း၊ အဘယမင်း၏နောက် ပဏ္ဍိကာဘာယမင်းသည် အဘိသိက်မခံဘဲ ၁၂နှစ်ပတ်လုံး မင်းမူသည်ကို ၁၂နှစ် မင်းသုဉ်းသည်။ မင်းဆိတ်သည်ဟူ၍၎င်း မဟာဝင်ကျမ်း၌လာသည်။

ဘိသိက်မင်္ဂလာ ခံယူခြင်းငှါ ထိုက်သောမင်း၏အင်္ဂါကား အသမ္ဘိန္ဒမင်းမျိုးဖြစ်ခြင်း၊ ရာဇာခံ၌ တည်ခြင်း၊ တိုင်းနိုင်ငံသူရှင်လူအပေါင်းတို့အား သားတော် မြေးတော်တို့ကဲ့သို့ သနားကြင်နာခြင်း၊ မေတ္တာစိတ်ဖြင့်မျှခြင်း၊ တိုင်းနိုင်ငံသူ ရှင်လူအပေါင်းတို့အား စောင့်ရှောက်ခြင်းဟူ၍ ၅ ပါးရှိကြောင်းဖြင့် အဘိသေကကျမ်း၌လာသည်။ သို့ရာတွင် အသမ္ဘိန္ဒမင်းမျိုးမဟုတ်ဘဲ၊ ဘိသိက်ခံ၍ မင်းပြုကြသော ဇာတ်ဝတ္ထုသမိုင်း သက်သေများစွာလည်း ရှိသည်။

မြန်မာဘုရင်တို့ ဘိသိက်ခံမည်ရှိသော်၊ ဦးစွာ ဓာတ်ပျက်ဓာတ်ဆန်း ကျိန်းခန်းကာလကိုရွေးရသည်။ ထိုနောက် ဘိသိက်နန်းဆောက်ရန် အောင်မြေအရပ်ကို ရွေးကာ ဘိသိက်မင်္ဂလာနန်းတော်ကို ဆောက်စေရသည်။ ဘိသိက်မင်္ဂလာနန်းဆောက်သော အစီအရင်ကား မြေပြင်ကို ညီညွတ်စွာ စီရင်ပြီးမှ ကြန်အင်လက္ခဏနှင့်ပြည့်စုံသော နွား ၈၅၂၆ကို ရွှေကြိုးငွေကြိုးတို့ဖြင့် တန်ဆာဆင်၍ ရွှေထွန် ငွေထွန်တို့ဖြင့် ပုဏ္ဏား ၈ယောက်တို့ကရှေ့တည်၍ထွန်ရ၏။ လက္ခဏာပြည့်စုံသော သူကြွယ်သားမြေးတို့က ရွှေပေါက်တူး ငွေပေါက်တူးတို့ကို စွဲကိုင်လျက် ပြိုဟ်နက္ခတ်တို့ကို ပူဇော်၍ တူးဆွရ၏။ ထိုနောက် စပါးမျိုး ၇ ပါးတို့ကို ဖြန့်ကြဲပြီးနောက် ရေမျိုး

၇ပါး၊ လေးကျွန်းမြေနှင့် မြေမျိုး ၇ပါး၊ မြေစာနွားချေးတို့ဖြင့် ညီညွတ်စွာ ချရ၏။ ထိုနောက် ဂြိုဟ်နတ်တို့ကို ပူဇော်၍ ပန္နက်ရိုက်ခြင်း၊ ငြိမ်းထောင်ခြင်းကိုပြုသည်။ တဖန် ဂြိုဟ်နတ်တို့အား ပူဇော်၍ဘိသိက်နန်းသစ်ကို ထူသည်။

နန်းသစ်ထူသည့် အစီအရင် အကျဉ်းကား၊ ဘိသိက်နန်းတော်ရာရှေ့တွင် သိကြားမှစ၍ ၂ ကျိပ်သောနတ်တို့အား စုံသောအုန်းအိပ်ရာဆန်တင်းစပါးတင်း၊ အုန်းသီးပင်ပေါက်၊ ကြာသွတ်အိုး၊ လင်ပန်းဖလား ဖြူစင်စွာ ထမင်း၊ နွားနို့ ထောပတ်၊ ပျား၊ တင်လဲ၊ အမြိန်အရာ၊ ကွမ်း၊ လက်ဖက်တို့နှင့် ဆီမီးနံ့သာ ထီးတံခွန်တို့ဖြင့် မန္တန်ရွတ်၍ ပုဏ္ဏားတို့ကို ပူဇော်စေရ၏။ အောက်၌လည်း ခေါ်တွင် အကျစ်အကြော်၊ အလှော်၊ အသင်း၊ သေစာ၊ ကွမ်း၊ လက်ဖက်တို့ဖြင့် ဘုတ်စား တည်ရ၏။ နန်းတည်မည့်နေ့၌ ပြည်တွင်းပြည်ပ၌ရှိသော စေတီ၊ ဆင်းတု၊ ရုပ်တု၊ ဗေဓိညောင်တော်တို့အား သင်ပုတ် ရေချမ်း၊ ထီး၊ တံခွန်၊ ကွမ်း၊ လက်ဖက်၊ ဆီမီးတန်ဆောင်၊ ပန်းပေါက်ပေါက်တို့ဖြင့် ပူဇော်ကြရသည်။ အဓိကရှိသော နတ်၊ ပြည့်စောင့်နတ်တို့အားလည်း ပတ်စည်၊ စောင်းညှင်း၊ အမြိန်အရာစသည်တို့ဖြင့် ပူဇော်ကြရသည်။ တနိုင်လုံးရှိ စေတီ၊ ဆင်းတု၊ ရုပ်တု၊ အရိယာ သံဃာတော်မြတ်တို့အားလည်း တန်ဆောင်းဆောက်၍ ပြုစုပူဇော်ရသည်။ နန်းတော် ရာဂမျက်နှာ၌ ကြီးစွာသော တန်ဆောင်းဆောက်၍ သီလဂုဏ်နှင့်ပြည့်စုံသော များစွာသော အရိယာသံဃာတော်တို့အား ဆွမ်းလုပ်ကျွေးခြင်းကို ပြုပြီးလျှင် များစွာသော အလှူ ဝတ္ထုတို့ကိုလှူတော်မူ၍ စတုဘာဏဝါရ၊ မဟာသမယ၊ အဋ္ဌဇေယျမင်္ဂလာစရိသော ပရိတ်တော်တို့ကိုရွတ်တော်မူကြရ၏။ နတ်များအား အလှူအဖို့ အမျှပေးဝေခြင်းပြုရသည်။

ရွှေနန်းတော် အရှေ့စူးစူး၌၊ မြင်းဖြူများကို ဆန်းကြယ်စွာ တန်ဆာဆင်၍ ဗောင်းကြီးညွန့်သွယ်ပေါင်းသောမျိုးကြီးမတ်ကြီးတို့ကို ဖြူစင်စွာသော အဝတ်တို့ကိုဝတ်၍ သွားလာနေစေ၏။ အရှေ့တောင်ထောင့်၌ မဏ္ဍပ်ကြီးစွာဆောက်၍၊ အထူးထူးသော ကချေသဘင်တို့ကိုကပြတီးမှုတ်စေသည်။ တောင်စူးစူး၌ ကြီးစွာသော ရွှေတန်ဆောင်ကို ထွန်းကားစေ၏။ အနောက်စူးစူး၌ တန်ဆာဆင်လျက်၊ ထီးဖြူတံခွန်ဆောက်လျက် မင်္ဂလာရှိသော ဆင်တို့ကို နေစေ၏။ မြောက်စူးစူး၌ သမီးကညာ စယောက်တို့ကို ရွှေမြူတာ၊ ငွေမြူတာပိုက်လျက် ရပ်စေ၏။ ဗောင်းကြီးညွန့်သွယ်ပေါင်းသော ဖြူစင်စွာသော အဝတ်ကိုဝတ်သော၊ ဗိသုကာတို့၏အကြီးဖြစ်သူတို့နှင့်တကွ ဗိသုကာတို့သည် အဆောင်ဆောင် နန်းတော်စောင့်တို့အား ရွှေလင်ပန်း၌ အမြိန်အရာကိုထည့်၍ ပူဇော်ရ၏။ မြေနန်းသစ်တွင် ဓာတ်ဆန်းစုတ်ကူးအပြည့်အစုံဖြစ်အောင် မြေနန်းတော်ရပ်သစ်များအနက် ပြင်ပတ်လည်တွင် စရည်း၊ အတွင်း မြေနန်းပလ္လင် ကွန်းစင်သစ် ၆လုံး ရေသဖန်းကိုစိုက်ထူရ၏။

မဏ္ဍပ်အတွင်း၌ နီသော ရွှေသော ထုံး ဟင်းသပြဒါးတို့ဖြင့် ခြယ်လှယ်ထားရသည်။

အဘိသိက်ခံရာ ရတနာသဖန်းပျဉ်ကို မင်းဧကရာဇ်တို့ လက်တော်အတောင်နှင့် အလျား ၃တောင် ၁မိုက်၊ အနံ့ ၃တောင်သော်လည်းဖြစ်စေ၊ အလျား ၄ တောင် ၄ သစ်သော်လည်း ဖြစ်စေ၊ အထူလက် ၄ သစ်ရှိသော ရေသဖန်းပျဉ် ၄ ထောင့်၌ အခြေ ၄ ခု ၁ မိုက်စီတပ်၍ ရွှေငွေရတနာတို့ဖြင့် ဆန်းကြယ်စွာ ပဒုမ္မာကြာပွင့်ချပ်တို့ဖြင့် ခြယ်လှယ်၍ မြေနန်းဥကင်သထက်၌ ထားရသည်။ ကမ္မလာနီကို ခင်း၍ နံ့သာမျိုးတို့ကို ကြိတ်ဖြန်းထားရသည်။ ရွှေငွေစသော ရတနာမျိုးတို့ကိုလည်း စုထားရသည်။ ရေသဖန်းသားဖြင့် ပြီးသော ရွှေသလွန်တော်ကို မာရဘင် အနောက် ဥကင်သ မုခ်ဝ၌ တောင်မြောက်ခင်းထားရသည်။ မဏ္ဍပ်လေးမျက်နှာ၌ကြာသွတ်အိုးတလုံး ရေပြည့်၊ ကွမ်းဘူးကွမ်းလင်၊ သပြေမြေဇာ၊ မုရားထည့်၍တည်ရ၏။ ယင်းအပါးတွင် အုန်းခိုင်၊ ကွမ်းသီးခိုင်၊ ငှက်ပျောခိုင်၊ အထူးထူးသော သစ်သီးပန်းမန် ဆီမီးတန်ဆောင်ထွန်း၏။ မြူတာ ၁၀၈လုံး၌ ကွမ်းဘူးကွမ်းလင်၊ သပြေမြေဇာ၊ မုရားထည့်၍ မဏ္ဍပ်ဝန်းကျင်တည်၏။ မဏ္ဍပ်ဝန်းကျင်၌ နီရည်ရှိသော ပညောင်သား၊ သဖန်းသားတို့ကို စိုက်၏။ အရှေ့စူးစူး၌ တံခွန်ကြီး စိုက်၏။ ရွှေလင်ပန်း၌ သလေးထမင်း အမြိန်အရသာတည်၏။ အုန်းခိုင်၊ ကွမ်းသီးခိုင်၊ ငှက်ပျောခိုင်၊ ဆီမီးတန်ဆောင်၊ ပန်းမာလ်၊ ကွမ်း လက်ဖက်တို့ဖြင့်ထည့်၍၊ တန်ဆာဆင်သော ဆင်ပေါက်ထား၏။ အရှေ့တောင်ထောင့်၌ တံခွန်ကြီးနှင့် ငွေလင်ပန်းတွင် ယခင်ဆိုတိုင်းတည်၍၊ တန်ဆာဆင်သော ဆိတ်မြန်မာကိုထား၏။ တောင်စူးစူး၌ တံခွန်ကြီးနှင့်သံလင်ပန်းတွင် ယခင်ဆိုတိုင်း တည်၍၊ တန်ဆာဆင်သော ကျွဲမ ထား၏။ အနောက်တောင်ထောင့်၌ ခဲမ လင်ပန်းတွင် သားပြွမ်းထမင်းနှင့်တန်ဆာဆင်သော လူအိမ်ထောင်စုံထား၏။ အနောက်စူးစူး၌ တံခွန်ကြီးနှင့် ခဲမဖြူ လင်ပန်းတွင် အမြိန်အရသာ၊ တန်ဆာဆင်သော မြည်းကို ထား၏။ အနောက်မြောက်ထောင့်၌ တံခွန်ကြီးနှင့် ကြေးနီလင်ပန်းတွင် ပျားရည်ဖြင့် ပြွမ်းသော ထမင်းနှင့် တန်ဆာဆင်ထားသောသမင်ကိုထား၏။ မြောက်စူးစူး၌ တံခွန်ကြီးနှင့်ရွှေလင်ပန်းတွင် အရသာ ၅ပါး ပြွမ်းသောထမင်း၊ တန်ဆာဆင်သော မြင်းကိုထား၏။ အရှေ့မြောက်ထောင့်၌ တံခွန်ကြီးနှင့် ရွှေလင်ပန်းတွင် အမြိန်အရသာပြွမ်းသော ထမင်းနှင့် တန်ဆာဆင်သော နွားဥသဘာကို ထား၏။ တံခွန်ကြီးအကြား၌ ငှက်ပျောပင်စိုက်၏။ ဆီမီးတန်ဆောင်၌၏။ မင်္ဂလာရှိသော ဆင်မြင်းတို့ကို တန်ဆာဆင်၍ ရံစေ၏။ မင်္ဂလာရှိသော ဆင်မြင်းတို့နှင့် မိန့်ညိုဝတ်လျက် ရွှေကာစွဲသော သူရဲ၊ ရွှေလေးစွဲသော သူရဲ၊ မိန့်ညိုဝတ်သော သူရဲတို့ကို ရံစေသည်။

ဘိသိက်သွန်းရန် မင်္ဂလာရေခပ်ရသည့် အစီအရင်ကား၊ လမ်း၂ဖက်ကို တန်ဆာဆင်၍ လမ်းဆုံတိုင်း သဘင်ကြီးစွာ စီရင်သော်၊ ခပ်မည့် ရေကန်ကိုလည်း တန်ဆာ ဆင်၏။ အရပ် ၈မျက်နှာ၌လည်း၊ ထမင်းအမြိန် အရသာအစေ့အစုံ၊ ကွမ်း၊လက်ဖက်နံ့သာ၊ ဆီမီး၊ တံခွန်တို့ဖြင့် ပုဏ္ဏားတို့ကို ပူဇော်စေသည်။ ရေခပ်သွားသည့်အခါ ရှေ့ဆုံးမှ အထူးထူးသော ကချေသဘင်တို့ဖြင့်သွားရ၏။ ထိုနောက် အိုးစရည် ၈ လုံးကို ဆိုင်းဖြင့် ထမ်းသွားရသည်။ ထိုနောက် မြူတာ ၁၀၈လုံးတွင် သပြေ၊ မုရားစိုက်၍ တန်ဆာ ဆင်ထားသော လုလင်တို့က ထမ်းလျက်၊ ထိုနောက် ပုရောဟိတ် တယောက်၊ ထိုနောက် ရွှေမြူတာ ငွေမြူတာ ၄လုံးစီကို တန်ဆာဆင်အပ်သော သမီးကညာတို့က ပိုက်လျက်၊ ထိုနောက် လုလင်များ၊ ထိုနောက် ထီး စည် စလွယ် ဦးပေါင်းသင်းကျစ်ရသော အမတ်ကြီးများ၊ ထိုနောက် ဆင်သည်တို့ ဆင်နှင့်၊ မြင်းသည်တို့ မြင်းနှင့်လိုက်ရသည်။ ရေကန်၌လည်း၊ ရေကန်နတ်ဟန်ဝတ်၍ တဦးနေရသည်။ ရေခပ်လာသူတို့ရောက်လျှင်၊ ရေကန်နတ်ဟန်ဆောင်သူက အဘယ်အလိုငှါ လာသနည်းဟုမေးရသည်။ ထိုအခါ ပုရောဟိတ်တို့က ရှေးဘေးလောင်းတော် ဘိုးလောင်တော်တို့ ဘိသိက်မင်္ဂလာစီရင်တော်မူသည်အတိုင်း၊ ဘုန်းတော်ကြီးသောမင်းတရားကြီးသည် ထီးဆောင်း မင်္ဂလာဆင်ယင်တော်မူမည်ဟု ရေခပ်လာသည်ဟု ပြန်ပြောရသည်။ ရေကန်စောင့် နတ်က ဘုန်းတော်ကြီးသော မင်းသည် သက်တော်ရှည်လျက် သာသနာတော်မြတ်စီးပွား၊ ပြည်သူ လူရဟန်းတို့ စီးပွား၊ ကိုယ်တော်မြတ်စီးပွား၊ သားတော်အစဉ် မြေးတော်အဆက် မြစ်တော်အညွန့် တိုင်အောင် တည်ပွား ပြီးစီး ကြီးမြတ်တော်မူစေသော် ကောင်းစွဟု ဆို၍ ခွင့်ပြုမူ၊ ရွှေပန်းငွေပန်း၊ ရွှေပေါက်ပေါက်၊ ငွေပေါက်ပေါက်၊ ရွှေခဲ၊ ငွေခဲ၊ နဝရတ်ကိုးပါး၊ ဆီမီး၊ ကွမ်း၊ လက်ဖက်နှင့် ပူဇော်၍၊ ဗေဒင်ကျမ်း၌လာသော မန္တန်ကိုရွတ်၍၊ ပုရောဟိတ်နှင့်တကွ သမီးကညာတို့ ရေခပ်ပြီးသော် လာသည့် အစီအစဉ်အတိုင်း ပြန်ကြရသည်။

ဘိသိက်သွန်းခံမည့် ဘုရင်သည် ဝတ်လဲဆောင် ပြသားမှ မင်္ဂလာနန်းတော်ကို လကျာရစ်လည်တော်မူ၍၊ မြေနန်းတက်တော်မူသောလမ်းကို တံခွန်ကျံသော ငှက်ပျော၊ အုန်းခိုင်၊ ထန်းခိုင်၊ ဆီမီးတန်ဆောင်တို့ဖြင့် တန်ဆာဆင်၍ ရတနာအတိုပြီးသော ယာဉ်ကို စီးတော်မူ၍ ဆင်စီးမြင်းစီးတို့ ခြံရံလျက် မင်္ဂလာနန်းတော်ကို လကျာရစ် လည်တော်မူကာ၊ မြေနန်းတံခါးသို့ ရောက်တော်မူသော်၊ မြန်မာမျိုး၌ ဖြစ်သော ပုရောဟိတ်တို့သည် မြေနန်းတော်မှထွက်ကာ ကြိုဆိုရသည်။ ဘုရင်သည် လကျာခြေတော်ချီ၍ ပုရောဟိတ်၏ လကျာလက်ကိုင်ကာ တက်ရသည်။ ဇယမင်္ဂလာ ဂါထာကို

မင်းကြီးရော ပုဏ္ဏားပါဆို၍ တက်ရသည်။ မြေနန်းပေါ်သို့ ရောက်သော်၊ လကျာရစ် လည်တော်မူပြီးမှ ရေသဖန်းပျဉ်သို့ တက်တော်မူ၍ အရှေ့စူးစူးသို့ ရှေ့တော်မူကာ ထက်ဝယ်ဖွဲ့ခွေ နေတော်မူရသည်။ ထိုနောက် မင်းလက်နှင့် အချင်း ၄တောင် လက် ၆သစ်ရှိသော ထီးဖြူကို ဖွင့်ရသည်။ မင်းမြောက်တန်ဆာ ၅ ပါးကိုလည်း မန္တန်ရွတ်လျက် တခုစီဆက်ရသည်။ ကောင်းစွာ ဝတ်ဆင်အပ်သော မင်းသမီး ၈ ပါးက လကျာရစ် ခရုသင်းတွင် ဂင်္ဂါငါးရပ် ရေကိုထည့်လျက် လက် ၂ဖက်ဖြင့် မင်း၏ဦးခေါင်းတွင် စိုက်လျက် အရှင်မင်းမြတ်...အရှင်မင်းမြတ်ကို အလုံးစုံလည်း ဖြစ်ကုန်သော မင်းမျိုး အပေါင်းတို့သည် မိမိတို့ ကိုယ်ကို စောင့်ရှောက်စေခြင်းငှါ၊ ဤအဘိသိက်ဖြင့် အဘိသိက်သွန်းလောင်းခြင်းရှိသော မင်းအဖြစ်ကို ပြုကုန်၏။ အရှင်မင်းမြတ်သည် မင်းကျင့်တရားဖြင့်တည်လျက်၊ တရားနှင့် ညီညွတ်သဖြင့် မင်းအဖြစ်ကို ပြုတော်မူလော့၊ ထိုမင်းမျိုး အပေါင်းတို့၌ အရှင်မင်းကြီးသည် ညီညွတ်သဖြင့် မင်းအဖြစ်ကိုပြုတော်မူလော့၊ ထိုမင်းမျိုးအပေါင်းတို့၌ အရှင်မင်းသည် ရွှေရင်တော်နှစ်ကဲ့သို့ ချစ်ခင်သနားတော်မူသဖြင့် စီးပွားစေလိုသော စိတ်ဖြင့်၊ ထိုမင်းမျိုး အပေါင်းတို့ကို စောင့်ရှောက်တတ်သည်လည်း ဖြစ်တော်မူဘိလော့' ဟု သက္ကတ၊ မဂဓ ၂ ဘာသာစုံဖြင့် ဆို၍၊ အဘိသိက်သွန်းလောင်းရ၏။ ထိုနောက် ပုရောဟိတ် ၈ ပါး၊ သူဌေးသူကြွယ်တို့က အထက်ပါနည်းအတိုင်း ရွတ်ဆို၍ ဘိသိက်သွန်းရသည်။ မြောက်စည်၊ သံလွင်၊ လက်ချပ်၊ စည်ဝန်း၊ စည်သေး၊ တံပိုး၊ ခရာ၊ မြွေ၊ တံရှည်၊ တံကောက်တို့ဖြင့် တီးမှုတ်၍၊ ပုရောဟိတ်တို့က ဘုရင်အား ဘွဲ့မည်သမုတ်သည်။ ပုရောဟိတ် ၈ ပါးတို့က ရေနှင့်မြေကို အစိုးရတော်မူသော တရားမင်းမြတ်၊ မင်းတကာတို့ ကျင့်တော်မူရာသော တရားတို့ကို ကျင့်တော်မူလော့၊ ခပ်သိမ်းသော လူတကာတို့၏ စီးပွားချမ်းသာကိုလည်း ရှာတော်မူသော အလှူပေးခြင်း၊ သီတင်းသုံးခြင်းကိုလည်း ကျင့်တော်မူလော့ဟုဆိုလျှင်၊ ရွှေကရားနှင့် ရေစင်သွန်းတော်မူ၍ ဒါနအထူးထူးသော အလှူကို ပေးတော်မူသောအားဖြင့် ဤသို့သော ဧကရာဇ်မင်းအဖြစ်ကို ရတော်မူပြီ၊ ပြည်သူ လူရဟန်းတို့ စီးပွားချမ်းသာကို ရှာတော်မူအံ့သော၊ တရားနှင့် လျော်စွာလည်း ငါဆုံးမအံ့သော၊ ငါ၏ကိုယ်တော်လည်း ရောဂါခပ်သိမ်းကင်း၍ သက်တော် အလွန်ရှည်လိုသော၊ ရန်မာန်ခပ်သိမ်းကိုလည်း အောင်လိုသော၊ ဆင်ဖြူရတနာ ရောက်စေသောဟု မိဋ္ဌာန်စကားကို မိန့်တော်မူရ၏။

ယင်းသို့ မိန့်တော်မူပြီးမှ မင်းသားမင်းသမီး မင်းဆွေမင်းမျိုး၊ များကြီးမတ်ရာ စော်ဘွားစော်ခံ ပြည်သူလူ အပေါင်းတို့သည် ရွှေပေါက်ပေါက် ငွေပေါက်ပေါက်တို့ဖြင့်

ပူဇော်၍ သက်တော်အလွန်ရှည်စေသော၊ တိုင်းကားနိုင်ငံ
 ထော်လည်း ကျယ်စေသော၊ သာယာစေသောဟူ၍ ပူ
 ဇော်ပြီးမှ သူဌေးကြီး ၅ပါးတို့သည် ရွှေတွေ၊ငွေတွေ၊သံတွေ၊
 ကြိမ်ခွေ၊ အောင်းဖြူတို့ကို ဆက်ကုန်ပြီးသော်၊ မင်းမြောက်
 တန်ဆာ ၅ပါးတို့နှင့်တကွ ရွှေမြူတာ၊ ငွေမြူတာ၌ ပရိတ်
 ခြည်နှင့်တကွ ကွမ်းဘိုး၊ ကွမ်းလင် သပြေ မြေဇာ သရက်
 ညွန့်တို့ကို ထည့်၍၊ ရှေ့တော်က ဆောင်၍ သွားရသည်။
 မြေနန်းတော်မှ မင်္ဂလာနန်းတော် ရောက်အောင် မြေ၌
 သင်ဖြူးခင်း၍၊ သင်ဖြူးထက် ဖြူစင်စွာသော ပိတ်ပုဆိုး
 ကို ခင်း၍၊ ပုဆိုးထက် လက်ျာခြေတော်ချီ၍၊ အစဉ်အတိုင်း
 လာတော်မူရသည်။ မင်္ဂလာစောင်းတန်းသို့ ရောက်လျှင်
 ရတနာ ၃ပါး၊ ပြိုဟ်ဇု ပါး၊ နတ်အများအား ပူဇော်ရ၏။
 ထိုနောက် လက်ျာတံခါးကို ဝင်တော်မူ၍ ရတနာ ၃ ပါး၊
 ပြိုဟ် ဇုပါး၊ သိကြား၊ ဗြဟ္မာ၊ စတုလောကပါလာ၊ ဘုမ္မစိုး၊
 အာကာသစိုး၊ သာသနာတော်စောင့်နတ်၊ အရပ် ၈မျက်
 နှာစောင့်နတ်၊ ကိုယ်တော်မြတ်ကိုစောင့်သောနတ်၊ သမာ
 ဓိနတ်တို့အား လက်ဖြင့်ပူဇော်တော်မူ၍၊ မနောလင်ပန်း၌
 အမြိန်အရာတို့ကို စားတော်ခေါ်ပြီးမှ ရွှေပလ္လင်ထက် နေ
 တော်မူရသည်။ ထိုနောက်မှ သဘင်ကြီးစွာခံ၍ မှူးကြီး
 မတ်ရာ၊ ပညာသည်တို့အား ဆုလာဘ်များချကာ၊ ရက်
 လည်သည်အထိ အလှူအတန်းကြီးများ ပေးတော်မူကြ
 လေသည်။

ဤကား မြန်မာမင်းတို့၏ ဘိသိက်မင်္ဂလာပွဲကြီး ဆင်နွဲ့ပုံ
 အကျဉ်းဖြစ်သည်။

အင်္ဂလိပ်ဘုရင်များ၏ ဘိသိက်မင်္ဂလာပွဲများကား များ
 သောအားဖြင့် နန်းတက်ပြီးနောက် တနှစ်ခန့် ကြာသော
 အခါမှ ကျင်းပလေ့ရှိကြသည်။

အင်္ဂလိပ်ဘုရင်နှင့် ဘုရင်မများ၏ ဘိသိက် မင်္ဂလာပွဲ
 ကို ဘုရားရှိခိုးကျောင်းကြီး၌ ကျင်းပလေ့ရှိသည်။ ဘိ
 သိက်ခံမည့် ဘုရင်မင်းမြတ်သည် နန်းတော်မှ ဘုရားရှိခိုး
 ကျောင်းသို့ မြို့တွင်းလမ်းများတလျှောက်၊ မြင်း ၆ ကောင်၊
 ၈ ကောင်စသည် ကသောရထားဖြင့် သွားသည်။ ဘုရင်မင်း
 မြတ် ဘုရားရှိခိုးကျောင်းသို့ရောက်သည်နှင့်တပြိုင်နက် ဘု
 ရားရှိခိုးကျောင်းတွင်း၌ ရောက်ရှိနေသော မှူးမတ်ပရိသတ်
 အပေါင်း မတ်ရပ်ထ၍ အလေးပြုရသည်။ ဘိသိက်ခံမည့်
 ဘုရင်သည်အရှေ့၊ အနောက်၊ တောင်၊ မြောက် အရပ်ငှ
 မျက်နှာလှည့်၍၊ မှူးမတ်ပရိသတ်တို့၏ အသိအမှတ်ပြု
 ကောင်းခြီးပေးခြင်းကို ဦးစွာ ခံယူရသည်။ ထိုနောက် ဘိ
 သိက်ခံ ရာဇပလ္လင်တွင် ခေါင်းဆောင်းမပါဘဲ ထိုင်ရသည်။

ဘုရင်မင်းမြတ်သည် ဘိသိက်ခံရာဇပလ္လင်တွင်ထိုင်လျက်
 နိုင်ငံတော်၏ သစ္စာကို ခံယူ၏။ ထိုနောက် ဘုရင်မင်းမြတ်
 အား ဆီမွေးဖြင့် လိမ်းကျံပေး၍ ရွှေဝတ်ရုံတော်ကို ဆင်မြန်း

ပေးလေသည်။ မင်းမြောက်တန်ဆာများဖြစ်သော ရာဇ
 လုံတံများနှင့် ဘိသိက်ခံ လက်စွပ်များကိုလည်း ပေးအပ်ခြင်း
 ခံရလေသည်။

နောက်ဆုံးတွင် ကင်တာဗာရီ ဂိုဏ်းချုပ်ကြီးက ဘုရင်
 မင်းမြတ်အား စိန်အက်ဒွပ်သရဖူကို ဆောင်းပေး၍၊ ဂိုဏ်း
 အုပ်ဘုန်းတော်ကြီးများကိုယ်စား ဂိုဏ်းချုပ်ကြီးက ဘုရင်
 မင်းမြတ်အား အလေးပြုလေသည်။ မင်းညီမင်းသားများ
 နှင့် မှူးကြီးမတ်ရာသေ့နာပတိကြီးတို့ကလည်း အလေးပြု
 ကြလေသည်။ ထိုနောက် ဘုရင်မင်းမြတ်သည် စိန်အက်
 ဒွပ်ဘုရားကျောင်းတော်သို့ အခြွေအရံများ ခြံရံလျက် ကြွ
 သွားလေသည်။ ထိုမှတဖန် သရဖူဆောင်းပြီးသော ဘုရင်
 တပါးအဖြစ် နန်းတော်သို့ ပြန်လည်ကြွမြန်းတော်မူသည်။
 နန်းတော်သို့ အပြန်တွင်ကား၊ ဧကရာဇ်သရဖူကို ဆောင်း၍
 ခရမ်းရောင်ကတ္တီပါ ဝတ်ရုံတော်ကို ဆင်မြန်းထားလေသည်။

ဘီ။ ။ ကြာဖက်နင်းငှက်-ရှု။

ဘီကျား။ ။ ဘီကျားငှက်သည် ကြာဖက်နင်းငှက်မျိုး ဖြစ်
 သည်။ ယင်းကို ကြာဖက်နင်းဟုလည်း ခေါ်ကြသည်။
 ပါဏဗေဒအလိုအားဖြင့် ဟိုင်ဒရိုဖာစီအင်နပ် ချီရားဂတ်ဟု
 ခေါ်၍ ကြာဖက်နင်းငှက်များနှင့်အတူ ဂျာကာနီ ဒီးမျိုးရင်း
 တွင် ပါဝင်သည်။ ကိုယ်ထည်အလျား ၁၀လက်မရှိ၍ အမြီး
 ချည်းသက်သက် ၁၀လက်မရှည်သည်။ ကြာဖက်နင်းငှက်
 များကဲ့သို့ပင် ခြေတံရှည်ပြီးလျှင် ခြေချောင်းများလည်း
 ရှည်သည်။

သားပေါက်ချိန်၌ အတောင်သည် ဖြူနေသဖြင့် ထိုငှက်
 ကို ထင်ရှားစွာ တွေ့နိုင်ပေသည်။ အခြားအချိန်များ၌ အ
 မွှေးရောင် တမျိုးပြောင်းလဲသွားသည်။ မျက်စိတဝိုက်နှင့်
 လည်တိုင်ရှေ့ဖက်ပိုင်းသည် ဖြူနေပြီးလျှင် ဘေးတွင် အဝါ
 ရောင်အစင်းကြောင်း တခုရှိသည်။ မျက်လုံးဘေးမှ ဝိုက်
 ဆင်း၍ ရင်အုပ်ဖက်သို့ ကန့်လန့်ဖြတ်သွားသော အမည်း
 ရောင်အစင်းကိုလည်း တွေ့နိုင်သည်။ ကျန်ရှိသော ကိုယ်
 ခန္ဓာအတွင်းပိုင်းသည် ဖြူနေသည်။ ငှက်ကလေးများ၌
 လည်တိုင်ဘေးတွင် အဝါရောင်အစင်းကြောင်းများ မရှိ
 ချေ။ ရင်အုပ်ကို ကန့်လန့်ဖြတ်လျက်ရှိသော အစင်းသည်
 လည်း ဆက်မနေဘဲ အဖြူရောင်နှင့်ပြတ်လျက်ရှိသည်။
 ဘီကျားငှက်၌ အတောင်ကွေးသော နေရာထိပ်တွင် သန်
 မာ၍ ချွန်ထက်သော ဆူးများရှိသည်။ တကောင်နှင့်တ
 ကောင်တိုက်ခိုက်ရာ၌ ထိုဆူးများကို အသုံးပြုသည်။ အမ
 သည် အဖိုထက်ကိုယ်ထည်ပိုကြီး၍၊ သားပေါက်ချိန်၌ တ
 သွေးတမွေးလှသည်။

ဘီကျားငှက်များသည် သားပေါက်ချိန် မဟုတ်သော

www.foreverspace.com.mm

ဘီကျားငှက်အော်သံမှာ ပြေမှုတ်သံမျိုးဖြစ်၍ နားထောင်ကောင်းသည်။

အချိန်တွင် ကောင်ရေ ၅၀ မှ ၁၀၀ ထိ စုရုံးနေတတ်သည်။ ဘီကျား၏အော်သံမှာ တူဝင်-တူဝင်-တူဝင် ဟု နှာသံပါသော ကြောင်အော်သံ၊ သို့မဟုတ် ပြေသံကဲ့သို့ နားထောင်၍ကောင်းသည်။ ထို့ပြင် ဟူး-ဟူး-ဟူးနှင့် သာယာစွာအော်တတ်သေးသည်။

ဘီကျားငှက်သည် ချုံဖုတ်ကင်းသည့် ရေပြင်ကို ပို၍နှစ်သက်သည်။ ရှောင်ပုန်း၍ မနေတတ်ချေ။ နွေအခါတွင် ကျက်စားသောကန်များ ရေခန်းခြောက်လျှင် အနီးအနားရှိ ရေရှိရာအရပ်များသို့ ပြောင်းရွှေ့တတ်သည်။ ယင်းတို့သည် မလှုပ်မယှက် ငြိမ်သက်စွာနေသည့်အခါ ပတ်ဝန်းကျင်ရှိ သစ်ကိုင်းသစ်ရွက်များနှင့် ရုတ်တရက် ခွဲခြားမရနိုင်အောင်ရှိသည်။ ယင်းတို့၏အစာသည် အသီးအနှံ ပိုးမွှားနှင့် ခရု ကနန်းတို့ဖြစ်သည်။

မိုးတွင်းအခါ၌ ဘီကျားငှက်ကလေးများ ဥမှ ပေါက်ကြသည်။ ကြာဖက်နင်းငှက်များ ကဲ့သို့ပင် အသိုက်များကို သစ်ရွက်၊ ပေါင်းပင်များနှင့် ပြုလုပ်ကြသည်။ အသိုက်များကို ကျွန်းကလေးများပေါ်၌၎င်း၊ မြက်တောထဲ၌၎င်း၊ ရေထဲ၌ မျော၍၎င်း တွေ့ကြရသည်။ အသိုက်များသည် သေးငယ်၍ ဥများမှာ ရေထဲတွင် တဝက်မြုပ်နေတတ်သည်။ တမြို့လျှင် ၄၃ခန့်ရှိ၍ သစ်သော့သီးနှင့် တူသည်။ ဥခွံသည် မာ၍ ချောမွတ်သည်။ အရောင်မှာ ကြေးညိုရောင်တောက်တောက်ဖြစ်သည်။ လတ်ဆတ်သော ဥများတွင် အစက်အပြောက်များ မရှိချေ။ ဥအရောင်သည် ပြယ်လွယ်၍ ကြာသော် ဖြူယော်ယော် ဖြစ်လာသည်။ တဥလျှင် ပျမ်းမျှ အလျား ၁.၄၆လက်မနှင့် ပြက် ၁.၁၂လက်မရှိသည်။ ဘီကျားငှက်ကို အိန္ဒိယနိုင်ငံ၊ တရုတ်နိုင်ငံတောင်ပိုင်း၊ ဖိလစ်ပိုင်နိုင်ငံနှင့် မြန်မာနိုင်ငံတို့တွင် တွေ့ရသည်။

ဘီဂန်းဒက်(ခရစ်၁၈၁၃-၁၈၉၄)။ ။ဗရင်ဂျီ ဂိုဏ်းအုပ်ဘုန်းတော်ကြီး ပေါအမ်းဗရို ဘီဂန်းဒက်သည် မြန်မာနိုင်ငံတွင် ဗရင်ဂျီဂိုဏ်းအယူဝါဒကို ပြန့်ပွားအောင် နှစ်ပေါင်း ၅၀ ကျော် ဆောင်ရွက်ခဲ့သည့် ပုဂ္ဂိုလ်ကြီးဖြစ်သည်။ ဘီဂန်းဒက်သည် အယူဝါဒရေး၌သာ ခေါင်းဆောင်မှု ပေးနိုင်သည်မဟုတ်၊ ပညာရေးနှင့် လူမှုဝန်ထမ်း လုပ်ငန်းများ၌လည်း ရှေ့ဆောင်ပုဂ္ဂိုလ်ကြီးဖြစ်သည်။ အောက်မြန်မာနိုင်ငံ၏ ပဌမဆုံးသော ပုပ်ဂဟန်းမင်းကြီး၏ ကိုယ်စားလှယ်တော် ဂိုဏ်းအုပ်ဘုန်းတော်ကြီးအဖြစ် ၁၈၅၆ ခုနှစ်မှ ၁၈၉၄ ခုနှစ်အထိ အနှစ် ၅၀ နီးနီး ထမ်းရွက်ခဲ့သည်။

ပေါအမ်းဗရို ဘီဂန်းဒက်ကို ၁၈၁၃ ခုနှစ် ဩဂုတ်လ ၁၃ရက်နေ့တွင် ပြင်သစ်နိုင်ငံ ဖရန့်-ကွန်တေးနယ်မလန်းမြို့တွင် အယူဝါဒရေး၌အလွန်လေးစားသော မျိုးကြီးဆွေကြီးမိဖုရားမှ ဖွားမြင်သည်။ ဘီဂန်းဒက်သည် ငယ်စဉ်ကပင် ပညာဉာဏ်ထက်မြက်၍ ထကြွလုံ့လ ဝီရိယရှိသောသူ ဖြစ်သည်။ မိဖုရားကလည်း ချမ်းသာသူဖြစ်သည့်အလျောက် လောကီစည်းစိမ်ကိုသာ တပ်မက်မော၍ သာသနာပြု လုပ်ငန်းသို့ မဝင်ပါက ဘီဂန်းဒက်အဖို့ မတောင့်မတမကြောင့် မကြာ နေရမည်မှာ အမှန်ဖြစ်ချေသည်။ သို့ရာတွင် ထာဝရဘုရားသခင်၏ အမှုတော်ကို ထမ်းဆောင်ရန် ဘုရားသခင်အား မိမိကိုယ်ကို လှူဒါန်းထားသူ ဘီဂန်းဒက်သည် ၁၆နှစ်အရွယ်မှပင် စတင်၍ ဗြဟဒေဝဗေဒကို လေ့လာသင်ယူရာ အယူဝါဒရေး၌ ထူးချွန်စွာ သက်ဝင်လေးစားသူအဖြစ် ထင်ရှားခဲ့သည်။ အသက် ၁၉နှစ်အရွယ်တွင် မာနေမြို့ သာသနာရေးကောလိပ်တွင် ပါမောက္ခအဖြစ် ခန့်အပ်ခြင်း ခံရလေသည်။

၁၈၃၆ခုနှစ်တွင် ဘီဂန်းဒက်သည် ပါမောက္ခရာထူးမှ

ဘီဂန်းဒက်

ထွက်၍ ခရစ်ယာန်ရဟန်းဘောင်သို့ဝင်ကာ ပါရစ်မြို့ နိုင်ငံခြား သာသနာပြုအဖွဲ့တွင် ပါဝင်ထမ်းရွက်သည်။ ထိုနောက် နိုင်ငံခြားသာသနာပြုအဖွဲ့၏ စေလွှတ်ချက်အရ မလ္လာယုကျွန်းဆွယ်သို့ သာသနာပြုရန် သွားရောက်ရသည်။ ပါရစ်မြို့မှထွက်၍ ရက် ၁၃၀ခန့်ကြာမှ ပီနန်မြို့သို့ ရောက်ရှိသည်။ မလ္လာယုကျွန်းဆွယ် သာသနာပြုဌာနအတွက် သတ်မှတ်ထားသော နယ်မြေတွင် အပါအဝင် ဖြစ်သည့် မြန်မာနိုင်ငံ မြိတ်မြို့သို့ ဘီဂန်းဒက်သည် ဦးစွာ သွားရောက်ရသည်။ မြိတ်မြို့တွင် သာသနာပြု လုပ်ငန်းများကို လုံ့လကြီးစွာ ဆောင်ရွက်ယင်း အားလပ်သည့်အချိန်တွင် မြန်မာဘာသာနှင့် စကားကို လေ့လာသင်ယူသည်။ နောက် ၂ နှစ်ခန့် ကြာသောအခါ “ထာဝရဘုရားသခင် အတ္ထုပ္ပတ္တိ” စာအုပ်နှင့် “ဆုတောင်းစာ” စာအုပ် ၂ အုပ်ကို မြန်မာဘာသာဖြင့် ပြုစုပြီးလေသည်။ မြိတ်မြို့တွင် နေစဉ် ဘီဂန်းဒက်သည် ကျောင်းများတည်ထောင်၍ ကိုယ်တိုင် ကြီးကြပ်စာပေသင်ကြားပေးသည်။

မြိတ်မြို့တွင် ၆ နှစ်ခန့် ထမ်းရွက်ပြီးနောက် ပီနန်မြို့မှ ဂိုဏ်းအုပ်ကြီး ဗုရူးက ပြန်ခေါ်ခန့်ထားချက်အရ ပီနန်ဘုရားရှိခိုးကျောင်းကို တာဝန်ခံ အုပ်ချုပ်ကာ မလ္လာယုကျွန်းဆွယ် တခုလုံး၏ ရဟန်းမင်း ကိုယ်စားလှယ်တော် ချုပ်ကြီးအဖြစ် ခန့်အပ်ခြင်း ခံရသည်။ မလ္လာယုကျွန်းဆွယ်၌ နေထိုင်စဉ်လည်း သာသနာဝန်ထမ်း လုပ်ငန်းကိုသာ မဟုတ်၊ ပညာရေးလုပ်ငန်းများကိုပါဆောင်ရွက်သည်။ မရှိနှမ်းပါးသော ကလေးများကို စာပေသင်ပေးခြင်း၊ မလေးဘာသာကို သင်ယူပြီးနောက် ရောမအက္ခရာများဖြင့် တီထွင်ရေးသား၍ စာအုပ်များပြုစုခြင်း၊ သတင်းစာ မဂ္ဂဇင်းများသို့ ဆောင်းပါးများ ရေးသားပေးပို့ခြင်း၊ စာအုပ်ပေါင်းများစွာကို မလေးဘာသာစာပေသို့ ပြန်ဆိုခြင်းတို့ကို ပြုသည်။

၁၈၄၆ ခုနှစ်တွင် စင်္ကာပူဂိုဏ်းအုပ်ကြီးက တွဲဖက်ဂိုဏ်းအုပ်တပါး ပို့ပေးရန် ပုပ်ရဟန်းမင်းထံ လျှောက်ထားသော အခါ ဘီဂန်းဒက်အား ရဟန်းမင်းက ရွေးချယ် ခန့်ထားလိုက်သည်။ သို့ရာတွင် ဘီဂန်းဒက်က ဤမျှ ကြီးကျယ်သောရာထူးကို လက်မခံလိုကြောင်း လျှောက်ထား ငြင်းပယ်ကာ သာမန်ဘုန်းတော်ကြီးအဖြစ် ၁၀ နှစ်ခန့် ဆက်လက် နေထိုင်ထမ်းရွက်သည်။ ၁၈၅၆ ခုနှစ်တွင် မြန်မာနိုင်ငံ၌ သာသနာပြုရန် ပါရစ်မြို့သာသနာပြုအဖွဲ့ လက်တွင်း ကျရောက်လာရာ ဘုန်းတော်ကြီး ဘီဂန်းဒက်အား မလ္လာယုကျွန်းဆွယ်လုံးဆိုင်ရာ တွဲဖက်ဂိုဏ်းအုပ်နှင့် အင်းဝနှင့် ပဲခူးနေပြည်တော်ဆိုင်ရာ ရဟန်းမင်းကိုယ်စားလှယ်တော်အဖြစ် ခန့်ထားကာ မြန်မာနိုင်ငံသို့ သာသနာပြုရန်စေလွှတ်ခဲ့သည်။ ၁၈၅၆ခုနှစ် မတ်လ ၃၀ရက်နေ့တွင် ရာမာသာ ဂိုဏ်းအုပ်ကိုယ်တော်ကြီးဟူသော ဘွဲ့ကို အပ်နှင်းခံ

ရာမကက်သလစ် ဂိုဏ်းအုပ်ကြီး ဘီဂန်းဒက်

ရပြီးနောက် ထိုနှစ် ဧပြီလ ၁၄ ရက်နေ့တွင် မြန်မာနိုင်ငံ ဗရင်ဂျီဂိုဏ်းကို ပြန်လည်စည်းရုံးရန် မော်လမြိုင်မြို့သို့ ဆိုက်ရောက်လာသည်။

မော်လမြိုင်မြို့သို့ ရောက်၍ ၂၅ ရက်ခန့် နေပြီးနောက် ဂိုဏ်းအုပ်ကြီး ဘီဂန်းဒက်သည် မြန်မာနိုင်ငံ အနှံ့အပြား လှည့်လည်၍ သာသနာပြုရန် ရန်ကုန်မြို့သို့ ဦးစွာ သွားရောက်သည်။ ထိုနောက် ပုသိမ်၊မြောင်းမြ၊သရက်၊ အမရပူရစသောမြို့များသို့ လှည့်လည်သည်။ အမရပူရမြို့တော်တွင် မင်းတုန်းမင်းတရားကြီးအား ဝင်ရောက်တွေ့ဆုံကာ သာသနာရေးကိစ္စများကို နှီးနှောခဲ့သည်။ ဘုရင်မင်းမြတ်က ဘီဂန်းဒက်အား ဆင် ၃စီးနှင့် လှေတစင်း သနားတော်မူရာ ယင်းသည့်ဆင်နှင့် လှေတို့ဖြင့် ဘုရင်ဂျီဂိုဏ်းဝင်များ နေထိုင်ရာ ရွှေဘိုခရိုင်တွင်းရှိ ကျေးရွာများသို့ လှည့်လည်သွားလာခဲ့သည်။ ထိုနောက် ဗန်းမော်၊ တောင်ငူ၊ ရွှေကျင်၊ စစ်တောင်း၊ ပဲခူးမြို့များသို့ ဝင်သည်။ ထိုအချိန်က မြန်မာနိုင်ငံတွင် ဗရင်ဂျီဂိုဏ်းဝင် ၄ ထောင်ကျော်ခန့်သာ ရှိလေသည်။

ဂိုဏ်းအုပ်ကြီး ဘီဂန်းဒက်သည် မြန်မာစကားကို ကောင်းစွာတတ်သည့်အလျောက် ရောက်ရာအရပ်၌မြန်မာဘုန်းကြီး

ကျောင်းများသို့ ဝင်ကာ ဗုဒ္ဓအယူဝါဒကို လေ့လာခြင်း၊
အေးနွေးခြင်းများပြုသည်။ ရုပ်ရွာထဲ၌လည်း လှည့်လည်
ကာ ဗုဒ္ဓအယူဝါဒတို့၏ အယူဝါဒရေးဆိုင်ရာ စိတ်နေသ
ဘောထားကို လေ့လာသည်။ ယင်းသို့ လေ့လာပြီးနောက်
၁၈၅၈ ခုနှစ်တွင် “ဗုဒ္ဓဂေါတမအကြောင်း” စာအုပ်တစ်အုပ်
ရေးသားထုတ်ဝေသည်။

အောက် မြန်မာနိုင်ငံကို ၁၈၅၂ ခုနှစ်တွင် အင်္ဂလိပ်တို့
သိမ်းပိုက်ပြီးနောက် ဘီဂန်းဒက်၏ ဆောင်ရွက်မှုများကို
အင်္ဂလိပ်အစိုးရကကျေနပ်လှသဖြင့် ဘီဂန်းဒက်အား ဘုရား
ရှိခိုးကျောင်းများ၊ စာသင်ကျောင်းများ ဆောက်လုပ်ရန်
မြေနေရာများပေးသည်။ ယင်းသို့ဖြင့် ဗရင်ဂျီဂိုဏ်းဆိုင်ရာ
အဆောက်အအုံများ ကြီးပွား များပြား လာခဲ့သည်။
၁၈၅၈ ခုနှစ်တွင် ရန်ကုန်မြို့ ဘားလမ်းထောင့်ရှိ ဘုရားရှိ
ခိုးကျောင်းကို တည်၍ ၁၈၅၉ခုနှစ်တွင် မော်လမြိုင်၌ စိန်
ပက်ထရစ်ဘုရားရှိခိုးကျောင်းကို တည်သည်။ ထိုနောက်
ဘီဂန်းဒက်၏ မေတ္တာရပ်ခံချက်ဖြင့် ဒီလာဆားဂိုဏ်းဝင် ဘုန်း
ကြီးများသည် ၁၈၆၀ပြည့်နှစ် ဧပြီလတွင် မော်လမြိုင်မြို့သို့
ရောက်ရှိလာကာ စိန်ပက်ထရစ်ကျောင်းကို ဖွင့်လှစ်ကြ
သည်။ ၁၈၆၀ ပြည့်နှစ် စက်တင်ဘာလတွင် ရန်ကုန်မြို့၌
ကျောင်းတကျောင်း ဖွင့်လှစ်ခဲ့၍ နောင်အခါ စိန်ပေါ
ကျောင်းဟုခေါ်တွင်သည်။ ၁၈၉၇ ခုနှစ်တွင် မန္တလေးမြို့၌
စိန်ပီတာကျောင်းကို ဖွင့်လှစ်သည်။ ဂိုဏ်းအုပ်ကြီးဘီဂန်း
ဒက်သည် အမျိုးသားများအတွက်သာမက အမျိုးသမီးများ
အတွက်ပါ စာသင်ကျောင်းများဖွင့်လှစ်ရန် ဝှတ်ရက်ပတ်
သီလရှင်ဂိုဏ်းမှ ပုဂ္ဂိုလ်များကို ဖိတ်ခေါ်ရာ ၁၈၆၇ခုနှစ်တွင်
သီလရှင်များ ရန်ကုန်မြို့သို့ဆိုင်ရာကျော်လာကြသည်။ ယခု
ဗိုလ်ချုပ်လမ်းရှိ ကွန်ဗင့်ကျောင်း၊ ပြည်လမ်းရှိ စိန်ဖလောဗီ
နာကျောင်း၊ သိမ်ဖြူလမ်းရှိ ကွန်ဗင့်ကျောင်းခွဲတို့သည်
ယင်းသီလရှင် ဆရာမများ ဖွင့်လှစ်ခဲ့သော ကျောင်းကြီးများ
ဖြစ်သည်။ နယ်များတွင် သီလရှင်များရရှိရန် ရည်ရွယ်၍
သင်ကြားလေ့ကျင့်ပေးရန် ယင်း သီလရှင်များက ကြီးမှူး၍
စိန်ဖရန်စစ်ဇေးဗီးယား မြန်မာသီလရှင် ဂိုဏ်းတခုကို တည်
ထောင်သည်။

၁၈၆၅ ခုနှစ်တွင် ဘီဂန်းဒက်သည် မြန်မာဘုရင်မင်းမြတ်
ထံတွင် အမိန့်ခံယူကာ ဗန်းမော်မြို့သို့သွားသည်။ ယင်းမှ
တဆင့် ကချင်တောင်တန်းနှင့် ယူနန်နယ်သို့ သွားလမ်းများ
အကြောင်းကို လေ့လာစုဆောင်းကာ၊ တရုတ်နိုင်ငံ အနောက်
ပိုင်းသို့ သာသနာပြုများ စေလွှတ်ရန် လမ်းခရီးရှာဖွေ
သည်။ ကချင်ပြည်နယ်မှ ပြန်ရောက်လာသောအခါ ကချင်
ပြည်နယ်အကြောင်း စာမျက်နှာ ၆၄ မျက်နှာခန့်ရှိ စာမူတခု
ကို ပြုစုသည်။

၁၈၈၇ခုနှစ်တွင် အိန္ဒိယနိုင်ငံမှ မြန်မာနိုင်ငံသို့ လာရောက်

နေထိုင်ကြသော ဗရင်ဂျီဂိုဏ်းဝင် အိန္ဒိယ အမျိုးသားများအ
တွက် စိန်အန်ထော်နီ ဘုရားရှိခိုးကျောင်းဆောက်လုပ်ပေး
သည်။ ထိုအချိန်တွင် ဂိုဏ်းအုပ်ကြီး ဘီဂန်းဒက်၏ ဆောင်
ရွက်မှုကြောင့် မြန်မာနိုင်ငံ၌ ဗရင်ဂျီဂိုဏ်းဝင်ပေါင်း ၁၈,၀၀၀
ခန့်ရှိနေလေပြီ။ ၁၈၈၉ ခုနှစ်တွင် ရန်ကုန်မြို့၌ လူအိုရုံတခု
တည်ထောင်၍ စေတနာ့ဝန်ထမ်းအမျိုးသမီး ညှိးဖြင့် စီမံ
အုပ်ချုပ်သည်။ ထိုနောက်မှ လစ်တဲစတူတား အော့ သ ပူးဝါး
အမည်ရှိ သီလရှင်ဂိုဏ်းသို့လှူအပ်ခဲ့ရာ ယခုတိုင် သိမ်ဖြူ
လမ်းတွင် လူအိုရုံတည်ရှိနေသည်။

ယင်းသို့ သာသနာရေး ပညာရေး လူမှုရေးတို့ကို မနား
မနေ အားကြိုးမာန်တက် ထမ်းရွက်ခဲ့သော ဂိုဏ်းအုပ်ဘုန်း
တော်ကြီး ဘီဂန်းဒက်သည် ၁၈၉၄ခုနှစ် မတ်လ ၁၉ရက်နေ့
တွင် အသက် ၈၁ နှစ်အရွယ်၌ အဆုတ်ရောင်ဖျားရောဂါဖြင့်
ကွယ်လွန်လေသည်။

ဘီသွာလျှော်။ ။ဘီသွာလျှော်ကို ဘီသွာပင်၏ ပင်စည်
မှ ခွာယူရသည်။ ဘီသွာပင်ကို နှမ်းချပ်ပင်၊ ဘီသွာလျှော်ကို
နှမ်းချပ်လျှော်ဟုလည်းခေါ်ကြသည်။ ဘီသွာလျှော်သည် ဝါ
ချည်ပြီးနောက် ကမ္ဘာပေါ်တွင် အသုံးအများဆုံးသော ချည်
ဖြစ်သည်။ အမျှင်ခိုင်၍ နူးညံ့သည်။ ပိုးရောင်ကဲ့သို့ အရောင်
တောက်သည်။ လင်နင်ခေါ် ပိတ်ချောများရက်လုပ်ရာ၌၎င်း၊
စာပွဲခင်း၊ လက်သုတ်ပုဝါ၊ ဇာပန်းစသည်တို့ ရက်လုပ်ရာ၌၎င်း၊
အသုံးပြု၍ လျှော်ကြိုးကျစ်ရန်လည်း အသုံးပြုကြသည်။
ရုက္ခဗေဒအလိုအားဖြင့် ဘီသွာပင်ကို လီနီယူစီတာတစ်
မံဟုခေါ်၍ လီနာစာစီအီးမျိုးရင်းတွင် ပါဝင်သော တနှစ်ခံ
ပင်မျိုးဖြစ်သည်။ ဘီသွာပင်သည် သေး၍ အကိုင်းအခက်
လေးများဖြင့် နွဲ့သည်။ အမြင့် တပေမှ ၄ ပေအထိ ရှိတတ်
သည်။ အပွင့်ကလေးများသည် အများအားဖြင့် အပြာ
ရောင်ဖြစ်၍ အဖြူရောင်ပွင့်သော ဘီသွာလျှော်မျိုး တမျိုး
လည်း ရှိသေးသည်။

ဘီသွာလျှော်ကို ပင်စည်ခွံအတွင်းထပ်မှ ရရှိသည်။ ပင်
စည်ရှည်သော ဘီသွာပင်မှ လျှော်သည် ပင်စည်ပူသော
အပင်မှလျှော်ထက် မျိုးကောင်းသည်။ လျှော်ကို အကိုင်းနှင့်
အမြစ်တို့မှ ခွာထုတ်၍ မရချေ။ ရာသီဥတုအေး၍ စိုစွတ်
ထိုင်းမှိုင်းသောဒေသတွင် ကောင်းစွာစိုက်ပျိုးနိုင်သည်။ အ
စေ့အလိုငှာ စိုက်ပျိုးသော ဘီသွာပင်ကို ထိုထက် ပိုမိုခြောက်
သွေသော ဒေသ၌ စိုက်ပျိုးနိုင်သည်။

ဘီသွာပင်ကို လျှော်နှင့်အစေ့အလိုငှာ ရှေးကျောက်ခေတ်
မှစ၍ ဥရောပတိုက်တွင် စိုက်ပျိုးလာခဲ့ကြသည်။ မြေထဲပင်
လယ်တိုက်တွင် နေထိုင်ကြသူများက ဘီသွာပင်မှ လျှော်
ကို စတင်အသုံးပြုခဲ့ကြပြီးနောက် ဥရောပတိုက်ရှိ အခြား
အရပ်များသို့ ပြန့်နှံ့သွားလေသည်။ ယင်းမှတဆင့် အမေရိ

ကတိုက်သို့၎င်း၊ ဩစတြေးလီးယား တိုက်သို့၎င်း ပြန်ပွား လာခဲ့သည်။ ဥရောပတိုက်တွင် ဘီသွာပင်ကို လျှော်အတွက် သာ စိုက်ပျိုးကြသည်။ အိန္ဒိယ၊ ကနေဒါ၊ အမေရိကန် ပြည်ထောင်စုနှင့် အာဂျင်တီးနားနိုင်ငံများ၌မူ ယင်းအပင်မှ အစေ့ကို ဆီကြိတ်ရန် စိုက်ပျိုးသည်ကများသည်။ ရုရှားနိုင်ငံ သည် ကမ္ဘာပေါ်တွင် ဘီသွာပင် အများဆုံး စိုက်ပျိုးသော နိုင်ငံဖြစ်၍ တ်ကမ္ဘာလုံးမှ ထွက်သော ဘီသွာလျှော် ၃ပုံ၂ပုံ သည် ရုရှားနိုင်ငံထွက်ဖြစ်သည်။ ဘီသွာပင်သည် သမပိုင်း ဒေသပေါက်ပင်ဖြစ်၍ အပူပိုင်းဒေသ၌ မပေါက်ရောက်နိုင် ချေ။ ဘီသွာလျှော် အကောင်းဆုံးနှင့် အများဆုံး ထွက် သောနိုင်ငံများမှာ ဥရောပတိုက်ရှိ ပြင်သစ်၊ ဟော်လန်နှင့် ဗဲလဂျီယမ်နိုင်ငံများ ဖြစ်သည်။ ဒုတိယကမ္ဘာစစ်အတွင်း က လျှော်အလွန် အထွက်များသော ဗဲလဂျီယမ်နိုင်ငံနှင့် ခရီးလမ်းပန်းပြတ်သဖြင့် အင်္ဂလန်နိုင်ငံတွင် ဘီသွာလျှော်ပင် များကို စမ်းသပ်စိုက်ပျိုးရာ အောင်မြင်သည်။

ဘီသွာပင်သည်စိုက်၍လအန်ကြာသောအခါ အဝါရောင် အပွင့်များ ပွင့်သည်။ ယင်းမှ အစေ့တောင့်ဖြစ်၍ ရက်သတ္တ ၃ ပတ်အတွင်း အစေ့၏ အရောင်သည် ညိုဝင်းလာသည်။

လျှော်အတွက် ဘီသွာပင်ကို စိုက်ပျိုးသည့်အခါ အသီး အားလုံးကုန်မမှည့်မီ အပင်များကို လက်ဖြင့် နုတ်ယူကြရ သည်။ မြောက်အမေရိကတိုက်တွင် ဘီသွာပင်နုတ်သည့်စက် ကို တီထွင်အသုံးပြုလျက်ရှိသည်။ ထိုအပင်များကို နုတ်ပြီး နောက် နိုင်သလောက်စီစုစည်းကာ စိုက်ခင်းထဲ၌ ထိုအစည်း များကိုထောင်၍ အခြောက် ခံထားရသည်။ အပင်များ ခြောက်သွေ့လာလျှင် သံဘီးဖြင့် အစေ့များကို ဖြီးချလိုက် ရသည်။ ထိုအစေ့များကို 'မျိုး' အဖြစ်၎င်း၊ ဆီကြိတ်ညစ်ယူ ရန်သော်၎င်း သိမ်းဆည်း၍ ထားရသည်။ အစေ့ချွေပြီး သည့်အခါ လျှော်ကို အလွယ်တကူနှင့် ခွာယူနိုင်ရန် အပင် များကို ရေအိုင်၊ ရေကန်၊ သို့မဟုတ်မြစ်ထဲတွင် ရေစိမ်၍ထား ရသည်။ ယင်းသို့ ရေထဲ၌စိမ်ထားသဖြင့် အပင်များ အနည်း ငယ်ရိယော်၍ လာသောအခါ လျှော်ကို လွယ်ကူစွာ ခွာယူ နိုင်လေသည်။ တဖန် ထိုလျှော်ပင်များကို မြက်ခင်းများပေါ် တွင် အခြောက်ခံထားပြန်သည်။ ထိုနောက် လျှော်ပင်များ ကို ကြိတ်ညစ်ကြိတ် လက်လှည့်ဒလိမ့်တုံးကဲ့သို့သော စက်မျိုး ဖြင့် အပင်၏အတွင်းသား ကြေသွားအောင် ခြေပစ်လိုက် သည်။ အချို့ကလည်းစက်များဖြင့် အပင်များကို ခြေလိုက် သည်။ တဖန်လျှော်မျှင်များ စန့်သွားစေရန်နှင့် လျှော်သန့် သန့်ကိုရရှိရန် ခြည်ပုတ် လက်ရိုက်တုတ်ဖြင့် ထုရိုက်ရသည်။ ဤကဲ့သို့ပြုရာ၌ စက်ကိုအသုံးပြုသည်လည်း ရှိသည်။ နောက်ဆုံးတွင် လျှော်မျှင်များရရှိရန် သံဘီးများဖြင့် အပင် ကို တဖန်ဖြီးချရသည်။ ရရှိသော လျှော်မျှင်များကို အရှည် နှင့်အတို ခွဲခြား၍ ခြည်လုပ်စက်ရုံများသို့ တင်ပို့ကြသည်။

ဘီသွာပင်ကို အစေ့အတွက် စိုက်ပျိုးသည့်အခါ ကောက် ပင်များ စိုက်ပျိုးလုပ်ကိုင်ရာ၌ အသုံးပြုသော လယ်ထွန်စက် မျိုးဖြင့် အပင်များကို စိုက်နိုင် ရိတ်သိမ်းနိုင်လေသည်။ တောင်အမေရိကတိုက်ရှိ အာဂျင်တီးနားနိုင်ငံသည် တကမ္ဘာ လုံးမှထွက်သမျှ ဘီသွာစေ့၏ ထက်ဝက်မျှရရှိသော အထွက် အများဆုံး နိုင်ငံဖြစ်သည်။ ဘီသွာစေ့မှ ကြိတ်ညစ်၍ ရရှိ သော ဘီသွာဆီကို သင်္ဘောဆေးများရောစပ်ရာ၌၎င်း၊ ပုံနှိပ် မင်ဖော်စပ်ရာ၌၎င်း၊ ဆီစိမ်အဝတ်၊ သားရေပြောင်နှင့် ဆီစိမ် ရွက်ထည်များပြုလုပ်ရာ၌၎င်း အသုံးပြုကြသည်။ ယင်းအ စေ့မှ ဆီညှစ်ယူပြီးနောက် ကျန်သည့် နှမ်းဖတ် ကဲ့သို့သော ဘီသွာဖတ်များကို တိရစ္ဆာန် အစာအတွက် အသုံးပြုကြ လေသည်။

ဥတုဘောဇနကျမ်း အလိုအရ ဘီသွာစေ့သည် ဆိမ့်၏။ စဉ်းငယ်ခါး၏။ ကြေခဲ၏။ မျက်စိနာ၊ သက်ပျက်နာ၊ လေနာ ကို နိုင်၏။ သလိပ်သည်းခြေကို နိုင်၏။ အဆီဩဇာရှိ၏။ ဘီသွာဆီသည် ဝမ်းမီးကို တောက်စေ၏။ ပူ၏။ ကြေခဲ၏။ သလိပ်သည်းခြေကို ပျက်စေ၏။ အားကိုဖြစ်စေ၏။ လေကို နိုင်၏။ မျက်စိနှင့်မသင့်။ ဥတုအေးလျှင်အခဲဖြစ်၏။ ချုပ်၏။ ကျင်ကြီးကို ပွားများစေတတ်၏။ အရေ၌ဖြစ်သော ပွေး ညှင်း တင်းတိပ်စသော အနာကို နိုင်၏ဟု ဆိုလေသည်။

ဘီညှပ်။ ။ တောင်ပီစူးငှက်-ရူ

ဘီလူး။ ။ ဘီလူးအမည်မှာ မြန်မာဘာသာဖြစ်သည်။ တ နည်းပါဠိဘာသာ ဘီရုမှ ဘီလူးဖြစ်လာ၏။ ဖြစ်လာပုံကား ဘိဉ္ဇက္ခကို ဤပြောင်းလဲ၍ ရ၌ ရကိုလ၊ ဥကို ဦပြောင်းလဲ၍ ဝစ္စနစ်လုံးထည့်ကာ ဘီလူးဖြစ်လာ၏ဟု ပေါရာဏကထာ ဋီကာတွင် အဆိုရှိသည်။ ယင်းဘီလူးကား အဆင်းသဏ္ဍာန် ဆိုးဝါး၍ရက်စက်ကြမ်းကြုတ်သဖြင့် သတ္တဝါတို့ကို ညှဉ်းဆဲ သတ်ဖြတ်ကာ အသားအသွေးကို စားသောက်တတ်သော နတ်၊ ဘုတ်၊ မြေဘုတ်၊ ပြိတ္တာ၊ တစ္ဆေများဖြစ်သည်။

ဘီလူးကို ပါဠိဘာသာအားဖြင့် ယက္ခဟူ၍၎င်း၊ ရက္ခသ ဟူ၍၎င်း၊ ကုမ္ဘဏ္ဍဟူ၍၎င်း၊ ဒေဝဟူ၍၎င်း၊ ဘူတဟူ၍၎င်း၊ ဒါနဝဟူ၍၎င်း၊ ဗေတဟူ၍၎င်း၊ ပိသာစဟူ၍၎င်း အမနုဿ ဟူ၍၎င်း အမည်အမျိုးမျိုး ခေါ်ဝေါ်သုံးစွဲလေ့ရှိသည်။ မြန် မာဘာသာအားဖြင့်ကား ဘီးလူးဟူ၍၎င်း၊ ရက္ခိတ်ဟူ၍၎င်း၊ ကုမ္ဘဏ်ဟူ၍၎င်း၊ နတ်ဟူ၍၎င်း၊ ဘုတ်ဟူ၍၎င်း၊ မြေဘုတ် ဟူ၍၎င်း၊ ဒါနောဟူ၍၎င်း၊ ပြိတ္တာဟူ၍၎င်း၊ တစ္ဆေဟူ၍ ၎င်း၊ ဥပါဟူ၍၎င်း အမည်အမျိုးမျိုး ခေါ်ဝေါ် သုံးစွဲလေ့ရှိ သည်။ မည်မျှပင် အမည်မျိုးမျိုး ခေါ်ဝေါ် သုံးစွဲသော် လည်း အကျဉ်းချုပ်လျှင် (၁) ကြည်းကုန်း၌နေသော ကုန်း ဘီလူး (၂) ရေ၌နေသော ရေဘီလူးအားဖြင့် နှစ်မျိုးသာဖြစ်

ဘီလူး

သည်။ ဂုဏ်းဘီလူးတို့သည် တော၊ တောင်၊ သစ်ပင်၊ အ
ဆောက်အအုံ၊ မြေပြင်၌ နေကြသည်။ ရေဘီလူးတို့သည်
သမုဒ္ဒရာ၊ မြစ်၊ ချောင်း၊ အင်း၊ အိုင်၊ ရေကန်၌ နေကြသည်။

အချို့ ဘီလူးတို့သည် နတ်မင်းကြီးတို့နှင့် ဘုရင်မင်း
မြတ်တို့ထံမှ၎င်း၊ နေရာအရပ်ကို ပိုင်းခြားသတ်မှတ်၍၎င်း၊
အချိန်အခါကို ပိုင်းခြားသတ်မှတ်၍၎င်း၊ တရားသဘောကို
ပိုင်းခြားသတ်မှတ်၍၎င်း၊ အမှုအရာကို ပိုင်းခြားသတ်မှတ်၍
၎င်း သတ္တဝါတို့ကို စားသောက်ရန် အပိုင်စားရကြသည်။
အချို့ဘီလူးတို့သည် အပိုင်စားမရကြကုန်။ သင့်သလို ရှာဖွေ
စားသောက်ကြသည်။ အချို့ဘီလူးတို့သည် သတ္တဝါတို့ကို
မစားသောက်ကြဘဲ နတ်၌ဖြစ်သောအစာ၊ သို့မဟုတ် လူတို့
ပူဇော်ပသသော အစာကို စားသောက်ကြသည်။ အချို့
ဘီလူးတို့သည် တန်ခိုးအာနုဘော် ကြီးမားကြသည်။ အချို့
ဘီလူးတို့သည် တန်ခိုးအာနုဘော်သေးနပ်ကြသည်။ အချို့
ဘီလူးတို့သည် လက်နက်အမျိုးမျိုးကို ကိုင်ဆောင်ကြသည်။
အချို့ဘီလူးတို့သည် လက်နက်ကိုင်ဆောင်ခြင်း မရှိကြကုန်။
နတ်ဘီလူးတို့သည် မိမိတို့ကိုယ်ကို လူတို့မမြင်အောင် ကွယ်
ဖျောက်နိုင်ကြသည်။ မြင်အောင်လည်း ပြနိုင်ကြသည်။
သတ္တဝါအမျိုးမျိုး၊ ရုပ်အဆင်းသဏ္ဍာန်အမျိုးမျိုး ဖြစ်လာ
အောင်ဖန်ဆင်း ပြောင်းလဲနိုင်ကြသည်။

တနည်းအားဖြင့် ဘီလူးတို့ကို ခြုံ၍ ရေတွက်လျှင် (၁)
နတ်ပြည်၌ ဖြစ်သော ဘီလူးများ (၂) လူ့ပြည်၌ ဖြစ်သော
ဘီလူးများဟူ၍ နှစ်မျိုး ဖြစ်သည်။ နတ်ပြည်၌ ဖြစ်သော
ဘီလူးများမှာ ဝိရဠကနတ်မင်းကြီးနှင့်တကွ အခြေအရံအ
လုပ်အကျွေးဖြစ်သော ကုမ္ဘဏ်ဘီလူးများ၊ ကုဝေရနတ်မင်း
ကြီးနှင့်တကွ အခြေအရံအလုပ်အကျွေးဖြစ်သော ဣန္ဒ
သောမ စသော ဘီလူးစစ်သူကြီးများ၊ တလောလ၊ တတ္တ
လာ စသော ဘီလူးအစောင့်အရှောက်များနှင့် သာမန် ဘီ
လူးများဖြစ်သည်။ ယင်းတို့အားလုံးကား စာတုမဟာရာဇ်
နတ်များဖြစ်ကြသည်။ လူ့ပြည်၌ဖြစ်သော ဘီလူးများမှာ
နတ်များ၊ ရက္ခိုသ်များ၊ ဘုတ်များ၊ မြေဘုတ်များ၊ ဒါနော
များ၊ ပြိတ္တာများ၊ တစ္ဆေများ ဖြစ်ကြသည်။ ယင်းတို့အား
လုံးကား နတ်မျိုးနတ်နွယ်များဖြစ်ကြသည်။ (ဤနေရာ၌
ဘုတ်၊ မြေဘုတ်၊ ပြိတ္တာများကို တစ္ဆေဟု ခေါ်ဝေါ်ကြ
သည်။ ယင်းတစ္ဆေမှာလည်း တစ္ဆေငယ်ကို မှင်စာ၊ တစ္ဆေ
ကြီးကို တစ္ဆေ၊ အစိမ်း၊ သရဲ၊ သဘက်၊ ဥဗကစသည်ဖြင့်
အမျိုးမျိုးခေါ်ဝေါ်ကြပြန်သည်။ တနည်း ခြောက်လှန့်ဖမ်း
စားတတ်သော နတ်ဆိုးနတ်ဝါး ဟူသမျှကို တစ္ဆေချည်းသာ
ပေါင်း၍ ခေါ်ဝေါ်ကြပြန်သည်။(တစ္ဆေ-ရှု။)

ဤနေရာ၌ ဘီလူးတွေအများအပြားရှိသော်လည်း ထင်
ရှား၍ လူသိများသောဘီလူးများကိုသာ ထုတ်ပြပါအံ့။ ။
မြတ်စွာဘုရားလက်ထက်တော်အခါ ထင်ရှားသောအာဠာ

ဝကဘီလူးသည် မဇ္ဈိမဒေသ အာဠာပြည်အနီး တောကြီး
အတွင်းဝယ် ကြီးကျယ်ခမ်းနားသော ဗိမာန်၌ မောင်းမ
မိသံခြွေရုံများနှင့်တကွ နေ၏။ ဗိမာန်ကြီး၏အနီး သောင်
ပင်ကြီးကို ယင်းသောင်ပင်အောက်သို့ ဝင်လာသော သတ္တဝါ
တို့ကို စားစေဟု စတုမဟာရာဇ်နတ်မင်းတို့ထံမှ အပိုင်စားရ
သဖြင့် ထိုသောင်ပင်ကြီးအောက်သို့ ဝင်လာသော သတ္တဝါ
တို့ကို သတ်ဖြတ်ကာ စားသောက်၍နေ၏။ တနေ့သော
အခါ မြတ်စွာဘုရားကြွလာတော်မူ၍ တရားဟောရာ ကျွတ်
တမ်းဝင်လျက် သောတာပန်အရိယာအဖြစ်သို့ ရောက်လေ
သည်။ ။ သုစိလောမဘီလူးနှင့် ခရလောမ ဘီလူးတို့သည်
လည်း မဟာဗောဓိပင်အနီး ဂယာရွာကြီး၏တံခါး တံမြက်
ချေးစွန့်ရာ အရပ်ဝယ် နေကြ၏။ တနေ့သောအခါ မြတ်စွာ
ဘုရားကြွလာတော်မူ၍ တရားဟောရာကျွတ်တမ်းဝင် သော
တာပန်အရိယာအဖြစ်သို့ရောက်လျက်၊ ဘုမ္မစိုးနတ်တို့ စည်း
စိမ်ချမ်းသာကို ခံစားကြရလေသည်။ ။ သာတာဂိရိတောင်
၌နေသော သာတာဂိရိနတ်ဘီလူးစစ်သူကြီးနှင့် ဟေမဝတ
တောင်၌နေသော ဟေမဝတနတ်ဘီလူးစစ်သူကြီး နှစ်
ယောက်တို့လည်း တထောင်သော နတ်ဘီလူးအပေါင်း ခြံ
ရံလျက် မိဂဒါဂုန်တော မြတ်စွာဘုရားထံသို့သွား၍ တရား
နာကြရာ ကျွတ်တမ်းဝင်ကာ သောတာပန်အရိယာအဖြစ်သို့
ရောက်ကြသည်။ အခြံအရံနတ်ဘီလူးတို့သည် သရဏဂုံ၊
ပဉ္စသိ၌တည်ကြသည်။

ထိုပြင် ငါးရာငါးဆယ်နိပါတ်တော် အပဏ္ဍကဇာတ်တွင်
ရေမရှိသော ကန္တာခရီး၌နေသော ဘီလူးတို့သည် ခရီးသည်
တို့ကို လှည့်ပတ်ကာ စားကြသည်။ မဟာသီလဝဇာတ်တွင်
သုသာန်၌ လူသေကောင်ကို လူနေသော ဘီလူး နှစ်ယောက်
အား မဟာသီလဝမင်းကြီးက ခွဲဝေပေးရသည်။ ပဉ္စာဂုဇ
ဇာတ်တွင် တောအလယ်၌နေသော ကပ်စေးနတ်ဘီလူးသည်
တောတွင်းသို့လာသော သူတို့ကိုဖမ်း၍ စားသည်။ ဝလာ
ဟကဇာတ်တွင် သီဟိုဠ်ကျွန်း သိရိသဝတ္ထုမြို့၌နေသော
ဘီလူးတို့သည် ကျွန်းသို့လာသောသူတို့ကို ဖမ်း၍စားကြ
သည်။ တေလပတ္တဇာတ်တွင် ဗာရာဏသီပြည်နှင့် တက္က
သိုလ်ပြည်အကြား တောအုပ်ကြီး၌နေသော ဘီလူးတို့သည်
တောအုပ်ကြီးသို့ လာသောသူတို့ကို ဖမ်း၍ စားကြသည်။
ဘဂ္ဂဝဇာတ်တွင် ဗာရာဏသီမြို့တော်တံခါးပြင်ဘက်ရှိ စရပ်
၌နေသော ဘီလူးသည် စရပ်တွင်းသို့ ဝင်သောသူတို့အနက်
ချေဆတ်သောအခါ အသက်ရှည်စေသော်ဆိုသောသူနှင့်
တဖန်တုံပြန်ကာ အသက်ရှည်စေသော်ဆိုသောသူတို့မှတစ်ပါး
သောသူတို့ကို စားစေဟု နတ်မင်းကြီးတို့ထံမှ အပိုင်စားရ
သဖြင့် ထိုစရပ်တွင်းသို့ ဝင်သောသူတို့ကို စိစစ်၍ စားသည်။
ဂုမ္မိယဇာတ်တွင် ဂုမ္မိယဘီလူးသည် ဗာရာဏသီပြည် တော
အုပ်တခုဝယ် လမ်းခရီး၌ အဆိပ်ထည့်ထားသော ပျားလဘို့

ဘီလူး

တို့ကို ငှက်သိုလ်ပြုသည်ထင်မှတ်အောင် လှည့်ပတ်ကာထား၍ စားမိသဖြင့် သေသောသူတို့ကို စားသည်။ သုတနဇာတ်တွင် ဗာရာဏသီပြည် တခုသောညောင်ပင်၌နေသော မယဒေဝဘီလူးသည် ညောင်ပင်အောက်သို့ဝင်သော သူတို့ကိုစားသည်။ ကာကဝလီယသူဌေးဝတ္ထုတွင် ရာဇဂြိုဟ်မြို့တံခါးထန်းပင်နှစ်ပင်၌နေသောဒီယတာလဘီလူးသည် နေဝင်သည်မှအရုဏ်တက်သည်အထိ မြို့တံခါးမှဝင်သောသူ ထွက်သောသူတို့ကို စားစေဟု ဘုရင်မင်းမြတ်ထံမှ အပိုင်စားရသဖြင့် မြို့တံခါးမှ ဝင်သောသူ ထွက်သောသူတို့ကိုစားသည်။

ခုဒ္ဒကပါဌအဋ္ဌကထာ ရတနသုတ်အဖွင့် ဝေသာလီ ဝတ္ထုတွင် ဝေသာလီပြည်၌ (၁) အစာငတ်မွတ်ခြင်းဘေး၊ (၂) ဘီလူးဘေး (၃) အနာရောဂါဘေး ဤဘေးကြီး ၃ ပါး ဆိုက်ရောက်၍ လူအများ သေကြေပျက်စီးသောအခါ မြတ်စွာဘုရားကို သွား၍ပင့်ဖိတ်သဖြင့် ရဟန်းငါးရာနှင့် ကြွလာတော်မူပြီးလျှင် ရတနသုတ်ပရိတ်တော်ကို ဟောတော်မူရာ ဘေးကြီး ၃ ပါးဧပြိမ်း၍ လူအများအသက်ဘေးမှ ချမ်းသာလေသည်။

နဋ္ဌကပါဌဇာတ်တွင် ဟိမဝန္တာတောအတွင်းရှိ ရေအိုင်တခု၌နေသော ရက္ခိယဘီလူးသည် ရေအိုင်အတွင်းသို့ ဆင်းသက်သောသတ္တဝါတို့ကို ဖမ်း၍စားသည်။ ဒေဝဓမ္မဇာတ်တွင် ဟိမဝန္တာတောအတွင်းရှိရေအိုင်၌နေသော ရက္ခိယဘီလူးသည် ရေအိုင်အတွင်းသို့ ဆင်းသက်သော သူတို့တွင် ဒေဝဓမ္မတရားနှစ်ပါးကို မသိသောသူတို့ကို စားစေဟု နတ်မင်းကြီးတို့ထံမှ အပိုင်စားရသဖြင့် ဆင်းသက်သော သူတို့ကို မေးမြန်းစိစစ်၍စားသည်။ အယကုဋ္ဌဇာတ်တွင် ဗာရာဏသီမင်းကြီးသည် သတ္တဝါတို့အသက်ကိုမသတ်ရဟု စည်လည်စေသဖြင့် ဘီလူးတို့သည် သတ္တဝါတို့အသားအသွေးဖြင့် ပူဇော်သက္ကာရကို မရသောကြောင့် အမျက်ထွက်ကာ ကုမ္ဘဏ်ရက္ခိယဘီလူးတို့ကို စေလွှတ်ရာ၊ ထိုဘီလူးသည် သံတူကြီးကိုကိုင်လျက် ညဉ့်အခါမင်းကြီး၏ ကျက်သရေတိုက်ခန်းသို့ဝင်၍ မင်းအားသတ်မည်ပြုသောအခါ၊ သိကြားမင်းလာ၍စောင့်ရှောက်သဖြင့်၊ မသတ်ဝံ့ဘဲပြေးရသည်။ သမုဂ္ဂဇာတ်တွင် ဗာရာဏသီပြည် တောအုပ်တခု၌နေသော ရက္ခိယဘီလူးသည် တောအုပ်အတွင်းသို့ရောက်လာသော သူတို့ကို ဖမ်း၍စားသည်။ သမ္ဗုလဇာတ်တွင် ဒါနောရက္ခိယဘီလူးသည် နန္ဒာစွဲကပ်သဖြင့် တော၌နေသော သောတ္ထိသေနမင်းသား၏ မိဖုရားသမ္ဗုလကို သစ်သီးရှာသွားခိုက် ဖမ်း၍စားမည်ပြုသောအခါ သိကြားမင်းလာ၍ ဒဏ်ခတ်သဖြင့် မစားဝံ့ဘဲ ပြေးရသည်။

ပဒကုသလမာဏဇာတ်တွင် တောင်ခြေရင်းရှိ လိုဏ်ဂူတခု၌နေသော အဿမုခီဘီလူးမသည် တောအုပ် အတွင်းသို့လာသော သူတို့ကို ဖမ်း၍စားသည်။ တနေ့သောအခါ

ပုဏ္ဏားလုလင်တယောက်ကို ဖမ်း၍မိရာမစားဘဲ ခင်ပွန်းလင်ပြု၍ထားသဖြင့်၊ ပဒကုသလလုလင်ကိုမွေးဖွားသည်။ ထိုပဒကုသလလုလင်ကား လုယောက်ျားနှင့် ဘီလူးမိန်းမစပ်သောကြောင့် လူစပ်ဘီလူးဖြစ်သည်။ မဟာဝင်ဝတ္ထုတွင်သီဟိုဠ်ကျွန်း၌ ရှေးဦးစွာ နန်းတက်သော ဝိဇယမင်းကြီးသည် ကုဝဏ္ဏာမည်သောဘီလူးမကိုမိဖုရားမြှောက်သဖြင့် ဇီဝဟတ္ထသားတော်နှင့် ဒီပေလ္လာသမီးတော် မွေးဖွားသည်။ ထိုသားတော် သမီးတော်တို့ကား လုယောက်ျားနှင့် ဘီလူးမိန်းမစပ်သောကြောင့် လူစပ်ဘီလူးများ ဖြစ်ကြသည်။ မဟာရာဇဝင်ကြီး ပဌမတွဲတွင် ကုက္ကိုတောင်ပစ္စာသား သူကြွယ်တဦး၏ ကျွန်မသည် ယာစောင့်နေရာ အနီးရှိသစ်ပင်ကြီး၌နေသော ဘုမ္မစိုးနတ်ဘီလူးနှင့် သံဝါသပြုသဖြင့် သားတယောက်မွေးဖွားသည်။ ထိုသားကား နောင်အခါ ပုဂံပြည် မင်းငါးဆွဲငါးဆက် ရှိသည့်အနက် နှစ်ဆွဲခြောက်ဆက်မြောက် မြင်းကျွေးမင်း ဖြစ်လာသည်။ နော်ရထာမင်းစောလက်ထက် ပန်းတော်ဆက်ရာထူးဖြင့်ထမ်းရွက်နေသော သူရဲကောင်းကုလားဗျတ္တသည် ပုပ္ဖားအရပ်မှာ ဘီလူးမနှင့် အိမ်ထောင်ကျသဖြင့်၊ ရွှေဖျဉ်းကြီး၊ ရွှေဖျဉ်းငယ် သားနှစ်ယောက်ကို မွေးဖွားသည်။ ထိုသားနှစ်ယောက်တို့ကား လုယောက်ျားနှင့် ဘီလူးမိန်းမစပ်သောကြောင့် လူစပ်ဘီလူးများ ဖြစ်သည်။

ဇယဒိသဇာတ်တွင် သုသာန်၌နေသော ရန်သူ ဘီလူးမတယောက်သည် ပဉ္စာလမင်းကြီး၏ မိဖုရားကြီးမှ မွေးဖွားသော ပဌမသားတော်နှင့် ဒုတိယသားတော်တို့ကို စားပြီးလျှင်၊ တတိယသားတော်ကိုကား မစားတော့ဘဲ၊ သားအမှတ်မွေးစားထားသည်။ ထိုပဉ္စာလမင်းကြီး၏ တတိယသားတော်သည် ဘီလူးမထံတွင် လူသားဖြင့် ကြီးပြင်းလာရကား မိမိကိုယ်ကို ဘီလူးစစ် မှတ်ထင်ကာ၊ လူတို့ကိုဖမ်း၍ စားလျက်သာနေသည်။ စင်စစ်အားဖြင့် ဘီလူးမဟုတ်၊ လူဘီလူးသာဖြစ်သည်။ မဟာသုတသောမဇာတ်တွင် ဗာရာဏသီပြည် ဗြဟ္မဒတ်မင်းသည် လူသားကို စားသဖြင့်၊ တိုင်းပြည်မှ နှင်ထုတ်ခြင်းခံရသောကြောင့်၊ တောသို့ဝင်ကာ၊ လူတို့ကို ဖမ်း၍စားနေသဖြင့်၊ လူသားစား ပေါရိသာဒဟု ခေါ်ဝေါ်ကြသည်။ ထိုမင်းလည်း လူဘီလူးပင် ဖြစ်သည်။ နောက်မဟာ သုတသောမမင်း တရားဟောသဖြင့် လူသားကို စွန့်လွှတ်သည်။

အယောဃရဇာတ်တွင် ဗာရာဏသီပြည် ဗြဟ္မဒတ်မင်း၏ မိဖုရားကြီးမှဖွားသော ပဌမသားတော်နှင့် ဒုတိယသားတော်တို့ကို ရန်သူဘီလူးမသည် အတင်းလုယူ၍စားသည်။ တတိယသားတော်ကို ကိုယ်ဝန်တည်သောအခါ၊ မင်းကြီး၏ မေးမြန်းချက်အရ၊ ဘီလူးတို့မည်သည် သံကိုကြောက်ကုန်၏ဟု အမတ်တယောက်လျှောက်ထားသဖြင့်၊ သံအိမ်ကြီးကို

ဘီလူး

ဆောက်လုပ်စေပြီးလျှင်၊ ထိုသံအိမ်ကြီးအတွင်း၌ မိဖုရားကြီးကို ဖွားမြင်စေရာ၊ ဘီလူးမ မစားနိုင်သဖြင့်၊ အသက်ဘေးမှ ချမ်းသာရာရသည်။ ဓမ္မပဒအဋ္ဌကထာ ကာဠိယက္ခိနီဘီလူးမ ဝတ္ထုတွင် သာဝတ္ထိပြည် အမျိုးသမီးတယောက်မှ မွေးဖွားသော ပဌမသားနှင့် ဒုတိယသားတို့ကို ရန်သူဖြစ်သော ကာဠိယက္ခိနီဘီလူးမသည် အတင်းလှယူ၍ စားလေသည်။ တတိယ သားကိုကား ဘီလူးမဘေးမှ လွတ်မြောက်ရန် အမျိုးသမီးသည် ခင်ပွန်းလင်နှင့်တကွ သွား၍ ဆွေမျိုးအိမ်၌ မွေးဖွားပြီး သားငယ်ကို ယူလာရာ လမ်းခရီးတွင် ဘီလူးမ အတင်းလိုက်လာသည်ကို မြင်လျှင် မြတ်စွာဘုရား တရားဟောရာ ကျောင်းတော်သို့သွား၍ မြတ်စွာဘုရားရှေ့တော်တွင်ချကာ သားငယ်ကို လျှာဒါန်းပါ၏။ အသက်ကို ကယ်တော်မူပါဘုရားဟု လျှောက်ထားလေ၏။ ဘီလူးမ လိုက်လာသောအခါ မြတ်စွာဘုရား တရားတော်ကို ကြားနာရသဖြင့် ကျွတ်တမ်းဝင်ကာ သောတာပန် အရိယာအဖြစ်သို့ ရောက်လေသည်။

ပါရာဇိကဏ် အဋ္ဌကထာ ဗာဟိရနိဒါန်းတွင် သမုဒ္ဒရာအနီးရှိ သုဂဏ္ဍဘူမိသံထုံပြည် သီရိမာသောကမင်း၏ နန်းတော်၌ မွေးဖွားတိုင်းသောသားတို့ကို သမုဒ္ဒရာ၌နေသော ရက္ခိသ်ဘီလူးမသည် လာ၍စားလေ့ရှိ၏။ တတိယ သင်္ဂါယနာတင်ပြီးနောက် သောဏထေရ်နှင့်ဥတ္တရထေရ်တို့ရောက်လာသော နေ့၌လည်း နန်းတော်၌ သားဖွားခိုက်ကြသဖြင့် ရက္ခိသ်ဘီလူးမသည် အရံငါးရာနှင့်တကွ စားမည်ဟုလာပြန်ရာ ဘီလူးတို့ရန်ကို နှိမ်နင်းရန် လက်နက်ကိုယ်စီကိုင်၍ လာကြသော လူတို့လျှောက်ထားသဖြင့် မထေရ်တို့သည် ထိုရက္ခိသ်ဘီလူးတို့ထက် နှစ်ဆကြီးသော ကိုယ်ရှိသော မနုဿိဟသဏ္ဌာန် ဖန်ဆင်း၍ လိုက်သောကြောင့် ဘီလူးတို့ ပြေးကြသည်။ မထေရ်တို့က ဗြဟ္မဇာလသုတ်ကို ဟောသဖြင့် အကျွတ်တရားရကြသည်။ နန်းတော်၌ မွေးဖွားသော သားကိုလည်း မထေရ်တို့တန်ခိုးကြောင့် အသက်ချမ်းသာရာရသည့်အတွက် မထေရ်တို့အမည်ကိုယူ၍ သောနုတ္တရသတို့သားဟု အမည်မှည့်ကြသည်။

မဟာရာဇဝင်တော်ကြီး ပဌမတွဲတွင် ပုဂံပြည်နော်ရထာမင်းစောသည် လယ်တွင်း ကိုးခရိုင်မှပြန်လာ၍ ပုဂံမြို့သရဗာတံခါးသို့ ရောက်သောအခါ မုဆိုးတယောက်သည် အောင်သာမြစ်ခြေအရပ်၌ စက္ခုပါလကျွဲရိုင်းသည် လူတို့ကို ရန်ပြု၍ နေပါသည် လျှောက်ထားရာ၊ မင်းကြီးသည် မြို့တော်သို့ မဝင်သေးဘဲ၊ ငါဆင်နှင့် တိုက်သတ်မည်ဟု မိန့်ဆိုကာ၊ ဆင်တော်သန်မြင်စွာကို စီးလျက် စစ်သည်ဗိုလ်ပါနှင့်တကွ လိုက်တော်မူသည်။ ထိုအခါ ကျွဲရိုင်းသည် ဆင်ထက်တွင် စီးနေသောမင်းကြီးကို ခတ်လိုက်ရာ မင်းကြီးနတ်ရွာစံတော်မူသည်။ ထိုကျွဲရိုင်းကား ကျွဲစစ်မဟုတ်၊ ရန်သူ ဖြစ်ဘူးသော

လိန်ပင်စောင့်နတ် ကျွဲယောင်ဆောင်၍ ခတ်ခြင်း ဖြစ်သည်။ (ဤ၌ နတ်ဆိုသော်လည်း နတ်ဘီလူး ဖြစ်သည်ဟု ယူဆရမည်။ ဤနတ်ဘီလူးကို ကျွဲယောင်ဆောင်သောကြောင့် ကျွဲနတ်ဘီလူးဟု ဆိုထိုက်သည်။) အထူးသဖြင့် ဘုရင်မင်းမြတ်များ နတ်ရွာစံခါနီးနှင့် နန်းကျခါနီး၌ ဘီလူးရယ်သည်။ ဘီလူး ကိုယ်ထင်ပြသည်ဟု အဆိုရှိသည်။ ထိုသို့ဖြစ်ခြင်းကို နိမိတ်ဟု ယူဆကြသည်။

ဓမ္မပဒအဋ္ဌကထာ သုပ္ပဗုဒ္ဓကုဋ္ဌိဝတ္ထုတွင် သုပ္ပဗုဒ္ဓသူနုသည် တနေ့သောအခါ မြတ်စွာဘုရားတရားတော်ကိုနာရ၍ ကျွတ်တမ်းဝင်ကာ သောတာပန်အရိယာအဖြစ်သို့ ရောက်ပြီးလျှင် မြတ်စွာဘုရားထံတော်မှပြန်လာရာ၊ ရန်သူဖြစ်ဘူးသော ဘီလူးမသည် သားသည်အမိ နွားမယောင်ဆောင်၍ ဝှေ့သဖြင့် အနိစ္စရောက်ရသည်။ ထိုပြင် ထိုဘီလူးမသည်ပင်လျှင် နွားမယောင်ဆောင်၍ ဝှေ့သဖြင့် ပတ္တုလာတိအမျိုးသား၊ ဗာဟိယဒါရုစိရိယ၊ တမ္ပဒါဋ္ဌိက ခိုးသူသတ်တို့လည်း အနိစ္စရောက်ကြရသည်။ (ဤဘီလူးမကို နွားယောင်ဆောင်သောကြောင့် နွားဘီလူးမဟု ဆိုထိုက်သည်။)

ဇောတိက သူဌေးကြီးဝတ္ထုတွင် ဇောတိက သူဌေးကြီး၏ အိမ်၌တံတိုင်ခုနစ်ထပ်တို့၏ လေးမျက်နှာတို့တွင် ပဌမတံခါး မုခ်ဝ၌ ကောဋိက နတ်ဘီလူးသည် အရံတထောင်နှင့် စောင့်၏။ ဒုတိယတံခါးမုခ်ဝ၌ ဥပ္ပလနတ်ဘီလူးသည် အရံနှစ်ထောင်နှင့် စောင့်၏။ တတိယတံခါးမုခ်ဝ၌ ဝဒီရနတ်ဘီလူးသည် အရံသုံးထောင်နှင့်စောင့်၏။ စတုတ္ထတံခါးမုခ်ဝ၌ ဝဇီရဗာဟုနတ်ဘီလူးသည် အရံလေးထောင်နှင့်စောင့်၏။ ပဉ္စမတံခါးမုခ်ဝ၌ သံကနတ်ဘီလူးသည် အရံငါးထောင်နှင့်စောင့်၏။ ဆဋ္ဌမတံခါးမုခ်ဝ၌ ကဋ္ဌနတ်ဘီလူးသည် အရံခြောက်ထောင်နှင့်စောင့်၏။ သတ္တမတံခါးမုခ်ဝ၌ ဒိသာပါမောက္ခ နတ်ဘီလူးသည် အရံခုနစ်ထောင်နှင့်စောင့်၏။ (ဤစကားကို ထောက်ထားသဖြင့် အခြားနေရာဌာနတို့၌လည်း ထိုက်သည် အားလျော်စွာ နတ်ဘီလူးများ စောင့်သည်ဟု ယူဆသင့်လေသည်။)

ဘုရင်မင်းမြတ်တို့ နန်းတော်၌၎င်း၊ မြို့တော်၌၎င်း၊ ကျောင်းကန်ဘုရား တန်ဆောင်း စသော အဆောက်အအုံများ၌၎င်း၊ အပြောက် အမွမ်း သဘောဖြင့်၎င်း၊ အစောင့်အရှောက်သဘောဖြင့်၎င်း၊ ဘီလူးရုပ်လုံးများ ထုလုပ်ထားသည်ကို တွေ့မြင်ရသည်။ ထုလုပ်ပုံမှာ အများအားဖြင့် နတ်ဝတ်တန်ဆာနှင့် လက်ယာဒူးထောင်၊ လက်ဝဲဒူးချ၊ လက်ယာလက် သန်လျက်စွဲ၊ လက်ဝဲလက်ထောက်၊ ဗောင်း သရဖူဆောင်းလျက် ဖြစ်သည်။

အထူးအားဖြင့် ဘီလူးတို့သည်လူယောင်ဖန်ဆင်း၍ နေသော်လည်း၊ လူစစ်နှင့်မတူ။ ထူးခြားသောအရာတို့မှာ (၁) မျက်စိနီခြင်း၊ (၂) မျက်စိမမှိတ်ခြင်း၊ (၃) အရိပ်မထွက်ခြင်း၊

ဘီလူး

ဘီလူးချောင်းရေအားလျှပ်စစ်စီမံကိန်း

(၄) ကြောက်ရွံ့ခြင်းဟူ၍ လေးပါးဖြစ်သည်။ (တနည်း)
(၅) မသနားခြင်းကို ထည့်သွင်းပြန်က ငါးပါးဖြစ်သည်။
ထိုလေးပါး၊ ငါးပါးသောထူးခြားချက်တို့ကို ကြည့်ရှုဆင်ခြင်
၍၊ ဤသူကား လူစစ်မဟုတ်၊ လူယောင်ဖန်ဆင်းနေသော
ဘီလူးဖြစ်ကြောင်းသိနိုင်သည်။

ဦးကြီးဖေ

အထက်ဖော်ပြပါ ဗုဒ္ဓအယူဝါဒတို့ ကြားဘူးနားဝရှိနေ
ကြသောဘီလူးများအပြင်၊ ဥရောပတိုက်၊ အာရှတိုက်တို့မှ
နိုင်ငံအသီးသီး၊ လူမျိုးအထွေထွေ၏ ထုံးဟောင်းပုံပြင်များ
တွင်လည်း လူမျိုးအလိုက်၊ ဒေသအလိုက် ဒဏ္ဍာရီဘီလူး
အမျိုးမျိုးရှိကြလေသည်။ အာရိယန်အဆက်အနွယ် လူမျိုး
များ၏ ထုံးဟောင်းပုံပြင်များတွင် လူ့အသွင်အပြင် ရှိသော်
လည်း၊ လူထက် များစွာ သန်မာ ထွားကျိုင်းသော ဘီလူး
များအကြောင်း အမျိုးမျိုးအဖုံဖုံပါ ရှိသည်။

ဂရိလူမျိုးများ၏ ထုံးဟောင်းပုံပြင်များ၌မူ ဘီလူးတို့
သည် အလွန်တရာ ကြီးမားထွားကျိုင်း၍ ကြောက်မက်ဖွယ်
ရာ မျက်နှာပုံပန်း ရှိပြီးလျှင်၊ နဂါးအမြီးပါရှိကြောင်း ဖော်ပြ
ကြသည်။ ထိုပြင် ထိုဘီလူးများသည် ယူရေးနပ် နတ်သား
(ကောင်းကင်ဘုံ)၏ သွေးသည် ရှိနတ်သမီး (မြေကြီး)၏
ပေါင်ပေါ်သို့ ကျရာမှ ဖြစ်ပေါ်လာသည်ဟု ဆို၍ ထိုဘီလူး
များကို တိုင်တန်ဟုခေါ်သည်။ စိတ်ကူးဉာဏ် အလွန်ဆန်း
ကြယ်ကွန်မြူးသော ဂရိလူဟောင်းတို့အလိုအရ၊ လူသတ္တဝါ၊
ရေမြေတောတောင်တို့၏ ဖြစ်ပေါ်မှုကို ဖျက်ဆီးသောရေ၊
မြေ၊ လေ၊ မီးတို့၏ ဖောက်ပြန်မှုတို့ကို ဘီလူးများဟု ယူဆ
ကြသည်။ ထိုဘီလူးတို့သည် ကောင်းကင်ဘုံသို့ပင် တက်
ရောက်တိုက်ခိုက်ကြရာ၊ ကောင်းကင်ဘုံနတ်များပင်၊ ယင်း
တို့အား မတွန်းလှန်နိုင်သဖြင့်၊ စွမ်းအားကြီးမားလှသော
ဟားကျူးလီးအား အကူအညီခေါ်ရသောဟူ၏။ (ဟားကျူး
လီး-ရှူ။)

နတ်များသည် ဟားကျူးလီး၏ အကူအညီဖြင့် ဘီလူး
များကို နှိမ်နင်းပြီးနောက်၊ အက်တနာစသော မီးတောင်
များအောက်တွင် ဘီလူးများကို ချုပ်နှောင်အကျဉ်းချထား
ရသည်။ မီးတောင်ပေါက်ကွဲမှုစသည်တို့သည် ဘီလူးများ၏
ရုန်းကန်လှုပ်ရှားမှုဟု ဆိုကြလေသည်။

ဥရောပမြောက်ပိုင်း နိုင်ငံများ၏ ထုံးဟောင်းပုံပြင်များမှ
ဘီလူးများသည်မူ ဂရိဘီလူးများထက်ပင် အဆင့်အတန်းမြင့်
သေးသည်။ စကန်ဒီနေဗီးယန်း ထုံးဟောင်းပုံပြင်တွင် ကမ္ဘာ
၌ ဦးစွာပဌမစတင်ပေါ်ပေါက်သော သတ္တဝါသည် အိမ်မီးယာ
အမည်ရှိ ဘီလူးကြီးဖြစ်၍၊ နှင်းဘီလူးမျိုးကို စတင်ခဲ့သူဟု
ဆိုလေသည်။

နေပူခြင်း၊ မိုးရွာခြင်း၊ လေပြင်းကျခြင်း စသော ကမ္ဘာ
နိယာမ တရားတို့ကို၎င်း၊ ယဉ်ကျေးမှုတိုးတက်ရေးကို အ
နှောင့်အယှက်ပြုသောအရိုင်းအစိုင်းဝါဒများကို၎င်း၊ ခရစ်

ယန်ဝါဒနှင့် ပဋိပက္ခဖြစ်သော မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိအယူဝါဒတို့ကို၎င်း
ရှေးသူဟောင်းတို့သည် ဘီလူးများနှင့် ဥပစာတင်စား၍
ပုံပြင် ဒဏ္ဍာရီပြုထားခြင်းများလည်း ရှိလေသည်။ ဝေလ
နယ်တွင် ခေတ်စားသော ဘီလူးသတ် လူစွမ်းကောင်း
ဂျက်၏ ပုံပြင်သည် ခရစ်ယန် ဝေလနယ်သားများနှင့် မိစ္ဆာ
အင်္ဂလိ-ဆက္ကဆန်များ၏ ပဋိပက္ခကို ဥပစာ တင်စားထား
ခြင်း ဖြစ်လေသည်။

သိပ္ပံပညာရပ် ထွန်းကားလာသော ခေတ်တွင် သိပ္ပံ
ပညာရှင်များက ထုံးဟောင်းပုံပြင်ပါ ဘီလူးများကို အယုံ
အကြည်မရှိကြချေ။ သို့သော် အချို့လူများသည် လူသာမန်
တို့ထက် အဆမတန် ကိုယ်လုံးကိုယ်ထည် ကြီးမားလှ၍၊
ယင်းတို့ကို ဘီလူးဟုခေါ်ကြသည်။ သို့သော် ဒဏ္ဍာရီပုံပြင်ပါ
ဘီလူးများကဲ့သို့ တန်ခိုးစွမ်းအားရှိသည်ဟုကား မယူဆ
ချေ။ သာမန်လူတို့ထက် အဆမတန် ထွားကျိုင်းခြင်းကို
သိပ္ပံပညာဖြင့် စူးစမ်း စစ်ဆေးသည့်အခါ ဦးနှောက်အောက်
အတက် (ပီတျူတရီဂလင်း)၏ ဖောက်ပြန်မှုကြောင့်
ဖြစ်ကြောင်း သိရသည်။ ထိုအတက်မှ ကြီးထွားမှုကို
ဖြစ်စေသော ဟော်မုန်းများကို အဆမတန် အများအပြား
ထုတ်လုပ်ပေးသောကြောင့် ဖြစ်သည်။ အရွယ်ရောက်ပြီး
လူကြီးတယောက်တွင် ထိုအတက် ဖောက်ပြန်သော အခါ၊
ကိုယ်ခန္ဓာ၏ တစ်စိတ်တဒေသ၌သာ အဆမတန်ကြီးထွား
ခြင်း ဖြစ်တတ်သည်။ ယင်းသည့်အခါမျိုးတွင်၊ မျက်နှာ၊
အထူးသဖြင့် မေးစေ့၊ မြေနှင့် လက်တို့သည် အလွန်အမင်း
ကြီးမားထွားကျိုင်းခြင်း ဖြစ်တတ်လေသည်။

ပီတျူတရီဂလင်းဖောက်ပြန်လာ၍ အချိုးမကျဘဲ ကိုယ်
ခန္ဓာ ကြီးထွားလာခြင်းကို ဖြစ်စအချိန်၌ ဆရာကောင်း
သမားကောင်းများဖြင့် ကြပ်မ ကုသက ပျောက်ကင်းနိုင်
လေသည်။

ဘီလူးချောင်းရေအားလျှပ်စစ်စီမံကိန်း။

။မြန်မာ
နိုင်ငံအစိုးရ၏ စီမံကိန်းပေါင်းများစွာ အနက် ဘီလူးချောင်း
ရေအား လျှပ်စစ်စီမံကိန်းသည် အကြီးအကျယ်ဆုံး စီမံ
ကိန်းကြီး ဖြစ်သည်။ မြန်မာ့သမိုင်း၌ မကြုံစဖူးသော တည်
ဆောက်ရေး လုပ်ငန်းကြီးလည်း ဖြစ်သည်။ လယ်ယာစိုက်
နိုင်ငံ ဖြစ်ခဲ့သော မြန်မာပြည်ထောင်စုအား စက်မှုနိုင်ငံ
အဖြစ် သမိုင်းတကဏ္ဍ ပြောင်းလဲရန် အစပျိုးပေးသော
လုပ်ငန်းကြီးလည်း ဖြစ်ပေသည်။ ဒုတိယကမ္ဘာစစ်ကြီးပြီး၍
လွတ်လပ်ရေး မရမီကပင် ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်း အမှူးပြု
သော အမျိုးသားခေါင်းဆောင်ကြီးများသည် လွတ်လပ်
ရေးရရန် တဖက်မှစိုင်းပြင်းလျက်၊ တဖက်ကနိုင်ငံ၏ တိုး
တက်ဖွံ့ဖြိုးရေးကို ဆွေးနွေး စီစဉ်ခဲ့ကြသည်။ ခေါင်းဆောင်
ကြီးများသည် နိုင်ငံ၏ စီးပွားရေး တိုးတက် ဖွံ့ဖြိုးမှုအတွက်

ဘီလူးချောင်း ရေအားလျှပ်စစ်စီမံကိန်း

လှပစွာ တည်ဆောက်ပြီးစီးသွားပြီဖြစ်သော လောပီတလျှပ်စစ် ဓာတ်အားပေး စက်ရုံသစ်ကြီး

အရေးပါလှသော အချက်နှစ်ရပ်ကို တွေ့ရသည်။ ပဌမ အချက်သည် လယ်ယာစိုက်ပျိုးရေးလုပ်ငန်းကို ခေတ်မီ စွာ တိုးချဲ့လုပ်ကိုင်ရေးဖြစ်၍၊ ဒုတိယအချက်သည် စက်မှု လုပ်ငန်း တိုးတက် ထွန်းကားရေး ဖြစ်သည်။ စက်မှုလုပ် ငန်း ထွန်းကားဖွံ့ဖြိုးရေးအတွက် လျှပ်စစ်ဓာတ်အားကို နိုင်ငံနှင့် အဝန်း ပြည့်ပြည့်စုံစုံ လုံလုံလောက်လောက် ဖော ဖောသီသီ ရနိုင်မှ ဖြစ်နိုင်မည့် အကြောင်းကိုလည်း ခေါင်း ဆောင်ကြီးများ သဘောပေါက်ကြသည်။ ထိုအခါ လျှပ် စစ်ဓာတ်အားကို ဈေးပေါပါနှင့် ဖောဖောသီသီ ရနိုင်မည့် နည်းလမ်းတို့ကို ကြံဆရလေသည်။

ရေအားဖြင့် ထုတ်ယူရရှိသော လျှပ်စစ် ဓာတ်အားကို ဈေးပေါပါဖြင့် ဖြန့်ဖြူးနိုင်သည်ကို ခေါင်းဆောင်ကြီး များ သိရှိကြသဖြင့်၊ မြန်မာနိုင်ငံ၌ ရေအားလျှပ်စစ် ဓာတ် ထုတ်ယူနိုင်ရေးကို စီစဉ် စိုင်းပြင်းကြသည်။ မြန်မာ နိုင်ငံတွင် ကျောက်တောင်များ၊ ရေတံခွန်များ မရှားပါး လှပေရာ၊ ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်း ကြီးမှူးသော ကြားဖြတ်

အစိုးရအဖွဲ့သည် ဆိုရန်တိုဗီလာ စီမံကိန်းအရ၊ ရေအားလျှပ် စစ်ထုတ်ယူရေးကို ရှာဖွေ စမ်းသပ်တိုင်းထွာနိုင်ရန် “ရေ အားလျှပ်စစ် ရှာဖွေတိုင်းထွာရေးအဖွဲ့”ကို ၁၉၄၇ ခုနှစ် တွင် ဖွဲ့စည်းပေးခဲ့သည်။ ထိုအဖွဲ့သည် ၁၉၄၈ ခုနှစ် မှစ၍ ရှာဖွေတိုင်းထွာရေး လုပ်ငန်းများကို စတင် ဆောင်ရွက်ခဲ့ လေသည်။

၁၉၅၁ ခုနှစ်၌ ပြည်ထောင်စုလျှပ်စစ်ဓာတ်အား ပေးရေး အဖွဲ့ (အီး၊အက်စ၊ဘီ)ကို ဖွဲ့စည်းပြီးရာ၊ ရေအားလျှပ်စစ် ရှာဖွေတိုင်းထွာရေးအဖွဲ့သည် သီးခြားတည်ရှိရန် မလို တော့သဖြင့် လျှပ်စစ်ဓာတ်အား ပေးရေးအဖွဲ့နှင့် ပူး ပေါင်းဆောင်ရွက်ရန် ထိုအဖွဲ့ကို ဖျက်သိမ်းလိုက်ပြီးလျှင် လျှပ်စစ်ဓာတ်အားပေးရေး အဖွဲ့တွင် ရေအား လျှပ်စစ်ဌာန ဟူ၍သာ လက်အောက်ဌာနတခု သီးခြားဖွင့်ကာ ဆက် လက် ဆောင်ရွက်ခဲ့ကြသည်။

၁၉၄၈ ခုနှစ်မှ စ၍ လုပ်ငန်း အစပျိုးခဲ့သော ရေအား လျှပ်စစ် ရှာဖွေတိုင်းထွာရေးအဖွဲ့သည် ၁၉၆၀ ပြည့်နှစ် အထိ ရေအားလျှပ်စစ်ထုတ်ယူနိုင်သော နေရာပေါင်း ၂၁ နေရာကို ရှာဖွေတိုင်းထွာခဲ့သည်။ ထို ၂၁ နေရာအနက် ၁၄ နေရာကိုမူ သာမန်အားဖြင့် တိုင်းထွာခြင်းသာ ဖြစ် သော်လည်း၊ ၇ နေရာကိုမူ ပုံစံများကိုပင် ပြုလုပ်ရေးဆွဲ ပြီး သေချာစွာ အသေးစိတ် ကြည့်ရှုစူးစမ်းပြီးစီးခဲ့သည်။ ၂၁ နေရာစလုံးမှ ဓာတ်အားများ ထုတ်ယူနိုင်ခဲ့လျှင်၊ စုစု ပေါင်း ဓာတ်အားကီလိုဝပ်ပေါင်း နှစ်သန်းခန့် ထုတ်လုပ် နိုင်မည်။ သေချာစွာ စူးစမ်းစစ်ဆေးပြီးသော ၇ နေရာမှ ဓာတ်အားများသာ ထုတ်ယူသည့်တိုင်အောင် ဓာတ်အား ကီလိုဝပ် လေးသိန်းခန့် ရရှိနိုင်မည် ဖြစ်သည်။ ထို ၇ နေရာအနက် အရေးကြီးသော နေရာ၊ အသုံးအဝင်ဆုံးနှင့် အဆင်အပြေဆုံးသော လုပ်ငန်းတို့ကို ဦးစားပေး၍ လုပ် ကိုင်ရန် စဉ်းစားကြရသည်။

ဘီလူးချောင်း စီမံကိန်းသည် ပဌမဆုံး စတင်ခဲ့သည့် လုပ်ငန်း မဟုတ်ပေ။ တတိယ အရေးအကြီးဆုံး စီမံကိန်း သာ ဖြစ်သည်။ ပဌမဆုံး ညောင်လေးပင် အရှေ့ဖက်ရှိ ကျောက်ကြီး-ဘောဂထတွင် ဘောဂထ ရေအားလျှပ်စစ် စီမံကိန်းကို စတင်ဆောင်ရွက်ရန် အသေးစိတ် တိုင်းထွာ ရေးကို ဆောင်ရွက်နေစဉ်၊ ကေအင်ဒီအို သောင်းကျန်းသူ များ၏ နှောင့်ယှက်မှုကြောင့် လုပ်ငန်းတပိုင်းတစနှင့် ရပ် နားလိုက်ရတော့သည်။

တဖန် ရခိုင်ပြည်ရှိ စိုင်းတင် ရေတံခွန်တွင်၎င်း၊ ပဲခူးအနီး ရှိ ဇောင်းတူ ရေတံခွန် (ဘုရားကြီး)တွင်၎င်း ကယား ပြည်ရှိ လောပီတရေတံခွန်(ဘီလူးချောင်း) တွင်၎င်း ရေ အားလျှပ်စစ် ထုတ်ယူရေးစီမံကိန်း ၃ ခု စတင်ရန် စီမံ ကြပြန်သည်။ ရခိုင်ပြည်၌ စက္ကူစက်ကြီး တည်ရန် စိုင်းတင်

ဘီလူးချောင်း ရေအားလျှပ်စစ်စီမံကိန်း

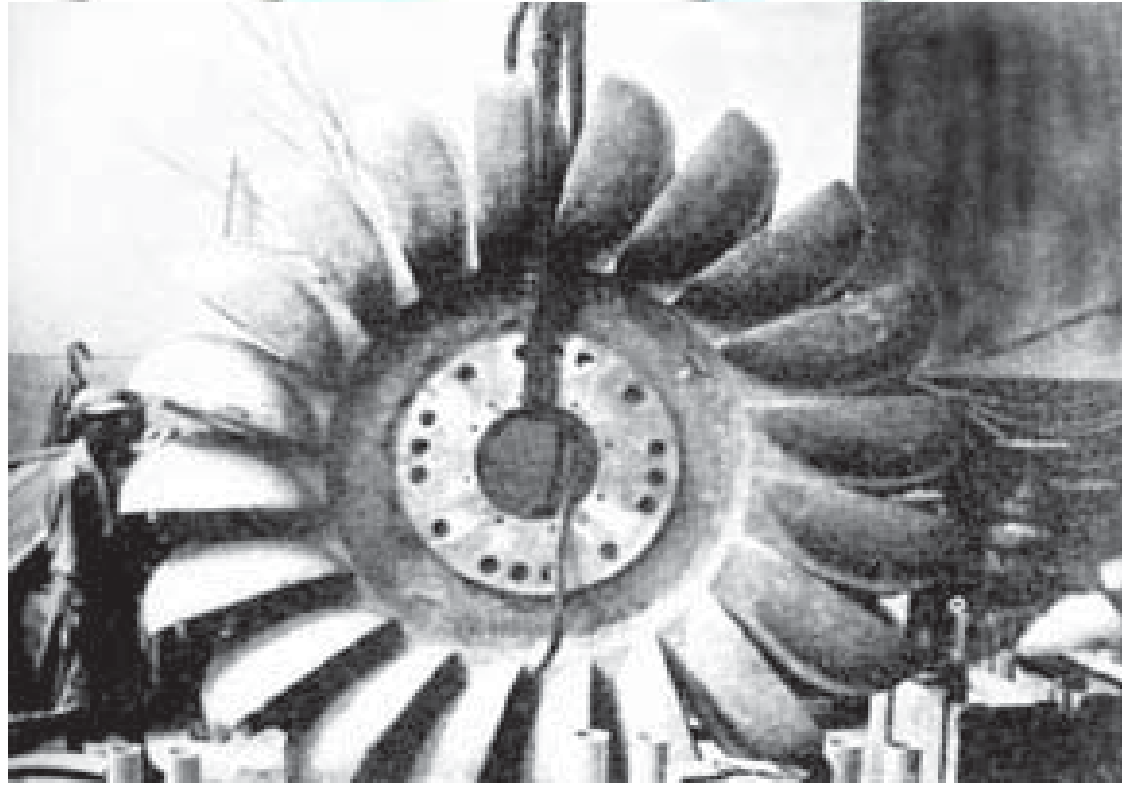
စီမံကိန်းသည် ရရှိပြည်၏ မြေမျက်နှာပြင်သဘာဝကြောင့် ဓာတ်အား ထုတ်ယူရနိုင်သော်လည်း ဓာတ်အား ပို့လွှတ်ရန် ခက်ခဲသောပြည်နယ်ဖြစ်သဖြင့် ထိုစီမံကိန်းကို ရပ်လိုက်ရပြန်သည်။

ဇောင်းတူမှ ပဲခူးရေအားလျှပ်စစ် စီမံကိန်းကို ဆောင်ရွက်ကြသောအခါ၊ ကြိုးကြိုးစားစား ပြင်းပြင်းထန်ထန် ဆောင်ရွက်ကြသည်။ သို့သော် သောင်းကျန်းသူများ၏ နှောင့်ယှက်ဖျက်ဆီးမှုများကြောင့် လုပ်ငန်းဆက်လက် မဆောင်ရွက်နိုင်အောင်ဖြစ်လာသဖြင့် ရပ်ဆိုင်းလိုက်ရပြန်သည်။ သို့သော် ဘာကထ၊ စိုင်းတင်၊ ဇောင်းတူ စီမံကိန်းများသည် အတော်အတန် ကြိုးစားရင်းစွဲရှိပြီးဖြစ်ကြ၍ တနေ့နေ့တွင် ပြန်လည်အကောင်အထည်ဖော်လာနိုင်လိမ့်ဦးမည်ဟု မျှော်လင့်ရပေသည်။

အထက်တွင် ဆိုခဲ့သော အခြေအနေများ ဖန်တီးချက်အရာ၊ ဘီလူးချောင်း ရေအား လျှပ်စစ်စီမံကိန်းကို အားသွန်ကြိုးစား ဆောင်ရွက်ရန် ဖြစ်လာပေရာ၊ ထိုစီမံကိန်းသည် တတိယ အရေးအကြီးဆုံး စီမံကိန်း အဖြစ်မှ ပဌမအရေးအကြီးဆုံး စီမံကိန်းအဖြစ် ရောက်လာခဲ့ရသည်။ ထို

ကြောင့် ဘီလူးချောင်း စီမံကိန်းကိုသာ ဖြစ်မြောက်အောင် မြင်အောင် ကြိုးပမ်း ဆောင်ရွက်ကြရလေတော့သည်။

ဘီလူးချောင်းဟု ဆိုသော မြစ်ငယ်ကလေးသည် ရှမ်းပြည်နယ် အင်းလေးကန် (အင်းလေးကန်-ရှု) ၌ မြစ်ဖျားခံသည်။ အင်းလေးကန်သည် တောင်ဆွယ်တောင်ကြားတွင် ရှိ၍၊ ကန်၏ရေပြင်သည် ပင်လယ်ရေပြင်ထက် ပေပေါင်း ၂,၉၀၆ ပေမြင့်သည်။ ဘီလူးချောင်းသည် အင်းလေး၌ မြစ်ဖျားခံပြီးသော် တောင်ဖက်သို့ ခပ်ပြေပြေ စီးဆင်းလာရာ ကယားပြည်ကိုလည်း ဖြတ်သန်းလာခဲ့သည်။ မိုင်၆၀ခန့် စီးဆင်းမိလျှင် လျှိုင်ကော်သို့ ရောက်လာသည်။ လျှိုင်ကော်သို့ ရောက်သည်တိုင်အောင် ရေစီးပြင်းထန်ခြင်းမရှိသေးပေ။ လျှိုင်ကော်အရောက် ဘီလူးချောင်း၏ ရေမျက်နှာပြင်သည် အင်လေးရေမျက်နှာပြင်ထက် ပေ ၁၅၀ ခန့်သာ နိမ့်သေးသည်။ လျှိုင်ကော်ကို ကျော်၍ ၇မိုင်ခန့် ဆက်လက်စီးသွားသောအခါ မြေနိမ့်လာသဖြင့် ရေစီးသန်လာပြီးလျှင် ရံဖန်ရံခါ ရေတံခွန်ကြီးငယ်တို့ ဖြစ်ပေါ်စေသည်။ လျှိုင်ကော်မှ စီးလာသော ဘီလူးချောင်းသည် နမ့်ပွန်းမြစ်ငယ် (ကယားပြည်၌ ပွန်ချောင်းဟု ခေါ်သည်။) တွင်းသို့ စီးဝင်သည်။

ရေအားမှ လျှပ်စစ်ဓာတ်အားအဖြစ်သို့ ပြောင်းလဲပေးမည့် ရေဟုတ်ကြီးတင် ခွက်ကြီးများ ပါရှိသည်။ ပန်းထွက်လာသော ရေအဟုန်သည် ထိုခွက်ကြီးများကို အရှိန်ပြင်းစွာ တန်းသဖြင့် ရဟုတ်ကြီး လည်ရခြင်းဖြစ်သည်။

ဘီလူးချောင်း ရေအားလျှပ်စစ်စီမံကိန်း

တာဝန်ခံ အင်ဂျင်နီယာတို့သည် လျှပ်စစ်ဓာတ်အား ကြီးကြပ်ရေးခန်းမကြီးမှနေ၍ ဓာတ်အားဖြန့်ချိမှုကို ထိန်းသိမ်းပေးကြရသည်။

နမ့်ပွန်းမြစ်သည် သံလွင်မြစ်အတွင်းသို့ မြစ်လက်တက်အဖြစ် စီးဝင်လေသည်။

ဘီလူးချောင်းသည် လျှိုင်ကော်မှ နမ့်ပွန်းမြစ်အတွင်း စီးဆင်းသည်အထိ လမ်းတလျှောက်၌ ပေပေါင်း ၂,၀၀၀ကျော်ခန့် နိမ့်ဆင်းလာရသဖြင့် ရေစီးပြင်းထန်ခြင်း၊ ရေတံခွန်တို့ဖြစ်ပေါ်ရခြင်း ဖြစ်ပေသည်။ လျှိုင်ကော်မှ ထွက်ပြီးနောက်၊ မြေနိမ့်များ ရေတံခွန်များကို ပဌမဆုံး တွေ့ရသောအရပ်မှာ လျှိုင်ကော်မှ ၇မိုင်ခန့်ဝေးကွာသော မထောကူ (ကယားပြည် အခေါ် မာထောချ)ဖြစ်သည်။ ထိုနေရာတွင် ရေနိမ့် မြေနိမ့် ၅မိုင်ခွဲ အတွင်း ပေ ၂၅၀ခန့် နိမ့်ကျသွား၍၊ မထောကူရေတံခွန်ကိုဖြစ်ပေါ်စေသည်။ ထိုနေရာသည် ပဌမမြေနိမ့်ပိုင်း ဖြစ်သည်။

ဒုတိယမြေနိမ့်ပိုင်းသည် ၄မိုင်အတွင်း ပေပေါင်း ၁,၄၅၀ အထိနိမ့်ကျသွားသော လောပီတအရပ်ဖြစ်သည်။ ထိုအရပ်ရှိ ရေတံခွန်ကိုလောပီတရေတံခွန်ဟုခေါ်သည်။ ထိုနောက်ဆက်လက်စီးဆင်းပြန်ရာ၊ ၃မိုင်ခန့်အတွင်း ပေပေါင်း ၄၀၀ခန့် ထပ်မံနိမ့်ကျသွား၍၊ အမည်မရှိသေးသော တတိယရေတံခွန်ကို ဖြစ်ပေါ်စေသည်။ ထိုနောက် ဘီလူးချောင်းသည် ဆက်လက်စီးဆင်းပြီးလျှင် နမ့်ပွန်းမြစ်အတွင်းသို့ စီးဝင်လေသည်။

ယင်းကဲ့သို့ ရေတံခွန်ကြီးများရှိခြင်း၊ နိမ့်ဆင့်သော ရေစီးလမ်းကြောင်းများ ရှိခြင်းသည်ပင်လျှင် ရေအားကို ခိုင်းစေရန် သဘာဝက စီမံဖန်တီးပေးခြင်း ဖြစ်လေသည်။

ထိုကြောင့် အထက်တွင် ဆိုခဲ့သော ဘောဂထ၊ စိုင်တင်၊ ဇောင်းတူ စီမံကိန်းများကို ရပ်ဆိုင်းလိုက်ရသောအခါ၊ ရေအင်အား ပြောကြွယ်ပြီးလျှင် အဆင်ပြေသော သဘာဝအနေအထားရှိသည့် ဘီလူးချောင်းတွင် ရေအား လျှပ်စစ်စီမံကိန်းကို အောင်မြင်စွာ အကောင်အထည် ဖော်နိုင်ရန် စီစဉ် စိုင်းပြင်းကြရသည်။ ၁၉၅၃ ခုနှစ် ဇွန်လကစ၍ အသားပေး အရေးယူ ဆောင်ရွက်လာကြရသည်။ အထူးသဖြင့် ၁၉၅၄ခုနှစ် ဇန်နဝါရီလမှစ၍ တကယ်တမ်း စတင်ဆောင်ရွက်ခဲ့ကြလေသည်။

ရေအား လျှပ်စစ်အဖွဲ့၏ အစီအစဉ်သည် မထောကူရေတံခွန်ရှိရာ အရပ်တွင် ရေအားလျှပ်စစ် စက်ရုံအမှတ် (၁) တည်ဆောက်၍၊ လောပီတ ရေတံခွန်တွင် စက်ရုံအမှတ် (၂)၊ တတိယ ရေတံခွန်နေရာတွင် စက်ရုံအမှတ် (၃) ကို တည်ဆောက်ရန် ဖြစ်သည်။ ဤကား ရေရှည်စီမံကိန်းတည်း။ လောလောဆယ်အားဖြင့်မူ၊ ထိုစက်ရုံ ၃ရုံအနက်၊ အရေးအကြီးဆုံး ဖြစ်သော စက်ရုံအမှတ် (၂) ကို ပဌမ တည်ဆောက်ရန် ဆုံးဖြတ်လိုက်ကြ၍ လုပ်ငန်းစတင်ခဲ့ကြသည်။ ထိုကြောင့် ဘီလူးချောင်း ရေအားလျှပ်စစ် စီမံကိန်းကို လောပီတ၌ စတင်ခဲ့လေရာ၊ ဘီလူးချောင်း စီမံကိန်းထက် လောပီတရေအားလျှပ်စစ် ဟူသောအမည်သည် ပို၍ထင်ရှား လူသိများလာခဲ့လေသည်။

၁၉၅၄ ခုနှစ် ဧပြီလ ကယားပြည်နယ်တွင်တွင် ကလူပွဲ

ဘီလူးချောင်း ရေအားလျှပ်စစ်စီမံကိန်း

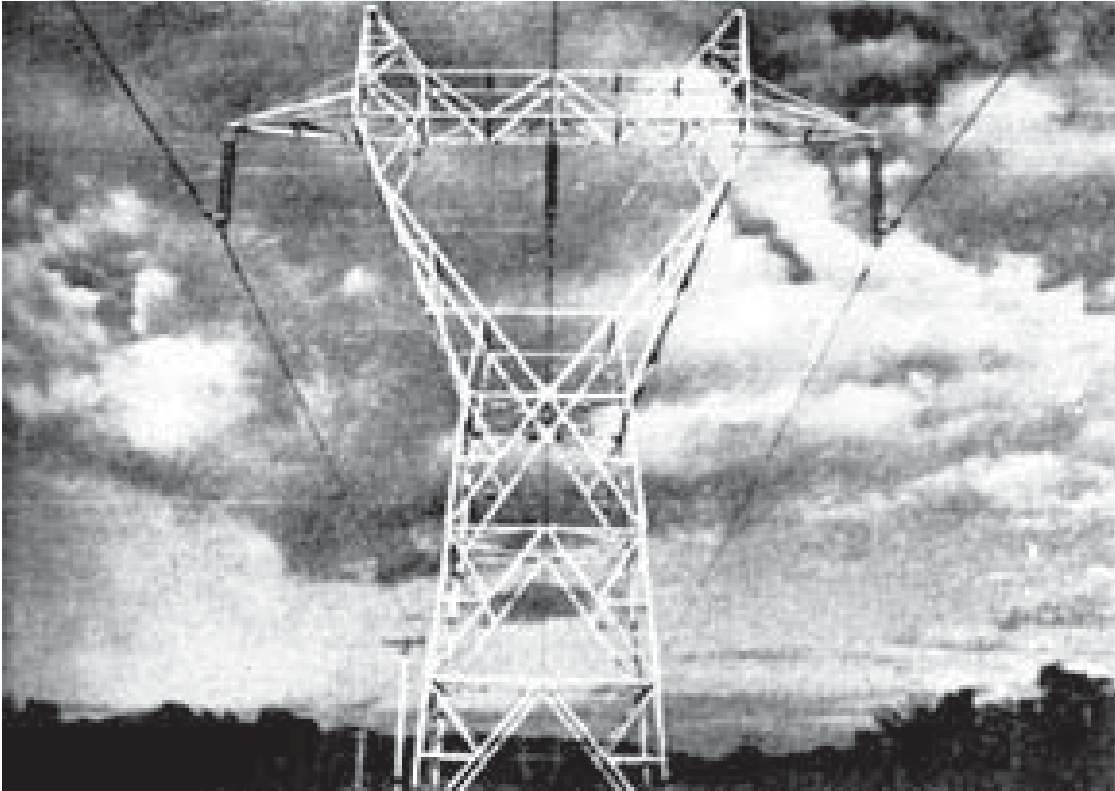
တော်ကြီးကို အကြီးအကျယ်ဆုံး အစည်ကားဆုံး ကျင်းပခဲ့သည်။ နိုင်ငံတော်သမတကြီး ဒေါက်တာဘဦးသည် ထိုပွဲတော်သို့ ကြွရောက် ချီးမြှင့်ရာ၊ ကြိုကြိုက်သဖြင့် ဘီလူးချောင်း ရေအားလျှပ်စစ် ထုတ်ယူရေးကို အုတ်မြစ်ချခဲ့သည်။ စင်စစ် စက်ရုံအမှတ် (၂) လောပီတတွင် လုပ်ငန်းစတင်ရန် ဖြစ်သော်လည်း ထိုအချိန်က လောပီတသို့သွားရန် လမ်းကောင်းမရှိ၍၊ သမတကြီး ကြွရောက်ရန် မဖြစ်နိုင်ချေ။ ထိုကြောင့် စက်ရုံအမှတ် (၁) အတွက် သတ်မှတ်ထားသော မထော့ကူ အရပ်သည်လည်း ဘီလူးချောင်း ရေအား လျှပ်စစ်လုပ်ငန်းပင်ဖြစ်၍၊ သွားလမ်းလာလမ်း လွယ်ကူသော ထိုအရပ်တွင်ပင် သမတကြီး အုတ်မြစ်ချရသည်။ နောက်ပိုင်းတွင် ထိုအုတ်မြစ်ကို လောပီတသို့ပြောင်းရွှေ့ စိုက်ထူကြရလေသည်။

ဘီလူးချောင်း လျှပ်စစ်လုပ်ငန်းကြီးကား မြန်မာ့သမိုင်းတွင် သစ်ဆန်းသော ကဏ္ဍတခု ဖွင့်ရသည့် အလွန် ကြီးကျယ်သော လုပ်ငန်းကြီးဖြစ်သည်။ နိုင်ငံနှင့်အဝန်းချီ၍ အသုံးပြုနိုင်မည့် လျှပ်စစ်ဓာတ်အား ထုတ်လုပ်ပေးရမည့် လုပ်ငန်းကြီးလည်း ဖြစ်သည်။ လုပ်ငန်းကြီး စတင်ရမည့် ဒေသကား တောကြိုအုံကြား လမ်းပန်း အဆက်အသွယ်

မရှိသေးသော ဒေသ ဖြစ်သည်။ ကြီးကျယ်သော လုပ်ငန်းကြီးကို အကောင်အထည် ဖော်ရာ၌ လမ်းပန်း အဆက်အသွယ် ကောင်းရပေမည်။ ထိုပြင် ရေအား လျှပ်စစ်နှင့် ဆိုင်သော ပစ္စည်းများသည် အလွန် လေးလံကြီးမားကြပေရာ၊ ထိုအရပ်သို့သယ်ယူပို့ဆောင်နိုင်ရန် လမ်းပန်း အဆက်အသွယ်ကောင်းရစေဖို့ လမ်းများဖောက်ကြရသည်။

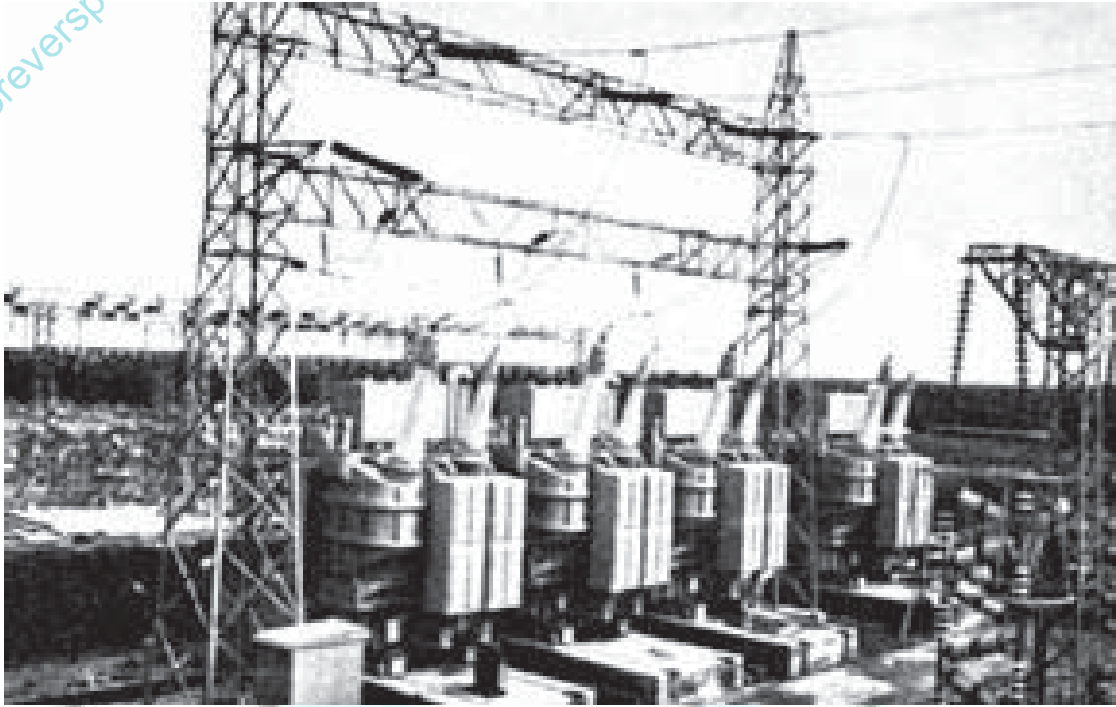
လမ်းများကို တော်ရုံသဖြင့် ဖောက်ကြရသည် မဟုတ်ချေ။ တန် ၆၀ ဝန်ပါ ယာဉ်များ ရာသီမရွေး သွားလာနိုင်သော လမ်းများ ဖောက်ရသည်။ ထိုပြင် မြေမျက်နှာပြင် ပြေပြစ် ညီညွတ်သော ဒေသများလည်း မဟုတ်သဖြင့် ခဲယဉ်း ပင်ပန်းလှစွာ တောင်များကို ဖြို၍၎င်း၊ ဖောက်၍၎င်း လမ်းများကို ဖောက်လုပ်ခဲ့ကြရလေသည်။

လွိုင်ကော်မှ လောပီတသို့ ၁၂ မိုင်ခန့် ဝေး၍၊ လှည်းလမ်းကြောင်းမျှသာ ရှိခဲ့ရာ၊ ကားလမ်းကို ခက်ခက်ခဲခဲ ဖောက်လုပ်ကြရသည်။ ရေအားလျှပ်စစ် လုပ်ငန်းများကို ရေတံခွန်များရှိရာ အရပ်၌ လုပ်ကိုင်ကြရလေရာ၊ မြန်မာနိုင်ငံသာမဟုတ်၊ မည်သည့်နိုင်ငံ၌မဆို ယင်းသို့ပင် ခဲခဲယဉ်းယဉ်း တည်ဆောက် လုပ်ကိုင်ကြရသည်။ လောပီတ ရေတံခွန်သည် ပင်လယ်ရေပြင်ထက် အမြင့် ၂,၆၂၅ ပေရှိ၍၊

လျှပ်စစ်ဓာတ်အားကို ဓာတ်ကြိုးသွယ်၍ပို့ရာတွင် ဤကဲ့သို့သောတိုင်ကြီးများ မြင့်စွာတည်ဆောက်ပြီး ပို့ရသည်။

ဘီလူးချောင်း ရေအားလျှပ်စစ်စီမံကိန်း

လောပီတမုရရှိသော လျှပ်စစ်ဓာတ်များကို တဆင့်ပို့ပေးရသော ကေမီ၊ အေ ၆၀,၀၀၀ အားရှိသည့် ဓာတ်အားဖြန့်စက်ကြီး

စက်ရုံသည် ချိုင့်ဝှမ်း၌ တည်ရမည်ဖြစ်ရာ၊ ပေ ၁,၅၀၀ခန့် နိမ့်ဆင်းရသည်။ ထိုပေ ၁,၅၀၀ခန့်ကို တတ်နိုင်သမျှ ပြေ ဆင်းရန် တောင်များကို ထွင်း၍ လမ်းဖောက်ကြရသည်။ လောပီတ ရေတံခွန်မှ စက်ရုံသို့ ၆မိုင်ခန့်ရှိ၍၊ လွိုင်ကော် မှ လောပီတသို့ ၁၂မိုင်ရှိရာ၊ စုစုပေါင်း ၁၈ မိုင်ခန့် ရှည် လျားသောလမ်းကို ဖောက်ကြရလေသည်။

ထိုပြင် အောင်ပန်း-လွိုင်ကော် ကားလမ်းကိုလည်း ဖောက်ကြရသည်။ အောင်ပန်းမြို့သည် သာစည်မှ ရွှေညောင်သို့ ခွဲထွက်သော ရထားလမ်းမြို့ ဖြစ်သည်။ ရေအားလျှပ်စစ် လုပ်ငန်းအတွက် ရန်ကုန်မြို့မှ တင်ပို့သော ပစ္စည်းများကို ထိုမြို့မှတဆင့် လောပီတသို့ ပို့ရန် လွယ်ကူသည်။ ထို့ကြောင့် အောင်ပန်းမြို့ကို လောပီတအတွက် ပစ္စည်းများ ထိန်းသိမ်း၍ တဆင့် တင်ပို့ပေးရမည့်မြို့ အဖြစ်သတ်မှတ်သည်။ ထိုမြို့တွင် ပစ္စည်းများ လောပီတသို့ မပို့မီ သိုလှောင်ရာ ဌာနများ အကြီးအကျယ် ဆောက်လုပ်ရသည်။ အောင်ပန်း - လွိုင်ကော်ကားလမ်းသည် လောပီတ လုပ်ငန်းအတွက် အရေးပါလာသည်။ ယခင်က လမ်းဟောင်းရှိခဲ့သော်လည်း တန်ချိန် ၆၀ ဝန်ပါသော ယာဉ်၊ ပေ ၃၀ အရှည်ရှိသောယာဉ်များ သွားလာနိုင်အောင် ပြုပြင်ရသည်။ အောင်ပန်း-လွိုင်ကော်လမ်းသည် ၁၀၂ မိုင် ရှည်သည်။ ထိုကားလမ်းသည် ခရီးတလျှောက်တွင် ဘီလူး

ချောင်းကို မိုးမြီတွင် တခါ၊ လွိုင်ကော်တွင် တခါ၊ နှစ်နေရာ၌ ဖြတ်ရလေရာ၊ တန်ချိန်များစွာ လေးသော ယာဉ်များ ကူးသန်းနိုင်ရန် တံတားကြီးများ ဆောက်လုပ်ရသည်။ လွိုင်ကော်တံတားသည် ပေ ၂၅၀ ကျော်၊ မိုးမြီတံတားသည် ပေ ၃၀၀ ကျော်ရှိသည်။ ထိုပြင် အခြား တံတားငယ်များ၊ ရိုးဖြတ်တံတား၊ ပေါင်းကူးတံတားများလည်း ရှိသေးရာ၊ ဝန်လေးယာဉ်၏ ဒဏ်ကို ခံနိုင်အောင် ပြုပြင်ရသော တံတားတို့ ပေါင်း ၄၆ ခု ဆောက်လုပ်ရသည်။

အောင်ပန်း-လွိုင်ကော် ကားလမ်းအပြင်၊ တောင်ငူ-လွိုင်ကော် ကားလမ်းကိုလည်း ဖောက်လုပ်ရသည်။ အောင်ပန်း-လွိုင်ကော် ကားလမ်းသည် ဘီလူးချောင်း ရေအားလျှပ်စစ်စီမံကိန်း၏ လုပ်ငန်းချိန်အတွင်း ပစ္စည်းသယ်ယူပို့ဆောင်ရေးအတွက် အရေးပါသကဲ့သို့၊ တောင်ငူ-လွိုင်ကော် ကားလမ်းသည် လုပ်ငန်းပြီးစီး၍ လုပ်ငန်းကို ထိန်းသိမ်းကြသောအခါ အထူး အသုံးဝင်မည့် လမ်းဖြစ်သည်။ လုပ်ငန်းပြီးသည့်နောက်ပိုင်း ဓာတ်ကြိုးလိုင်းကြီးများ ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်ရာ၌၎င်း၊ ရန်ကုန်သို့ ဓာတ်ကြိုး ဆွဲရာ၌၎င်း များစွာ အသုံးဝင်မည့် လမ်းဖြစ်သည်။ ထိုကားလမ်းသည်လည်း လွယ်ကူစွာ ဖောက်လုပ်ရသည် မဟုတ်ပေ။ တောတောင်လျှိုမြောင်အထပ်ထပ်ကို ဖြတ်ကျော်ဖောက်လုပ်ရ၍ ၁၃၈ မိုင်ကျော် ရှည်လျားသည်။ တံတားငယ်၊ ပေါင်း

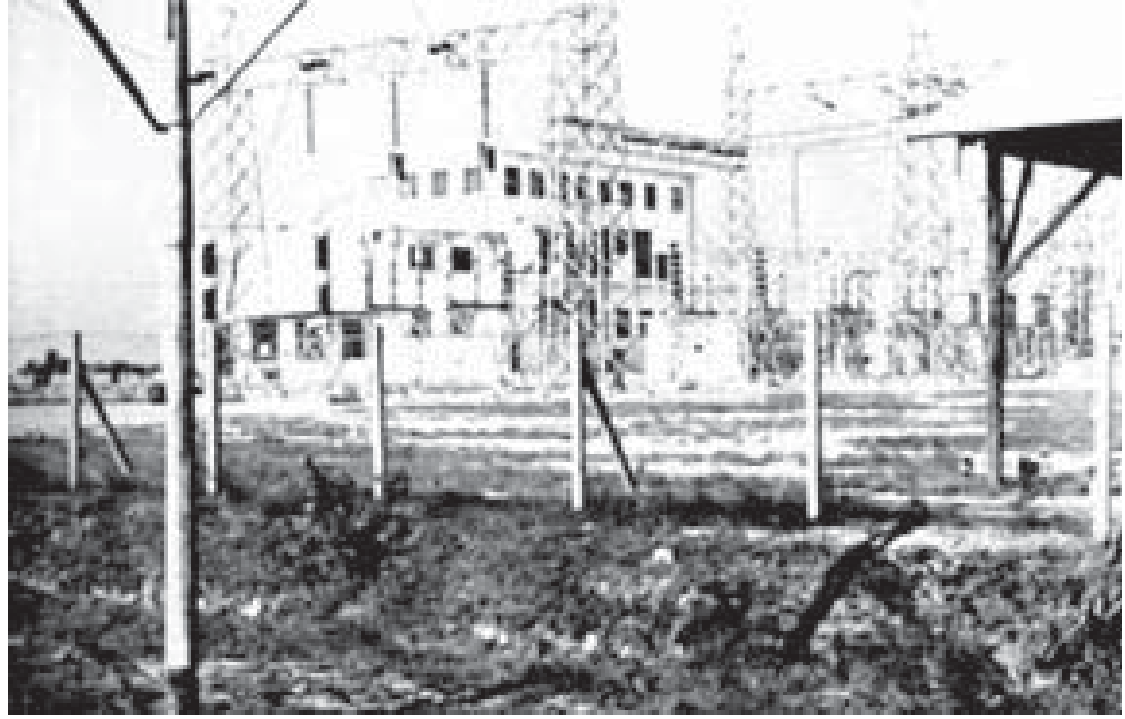
ဘီလူးချောင်း ရေအားလျှပ်စစ်စီမံကိန်း

ကူးတံတားများလည်း ဆောက်လုပ်ရ၍ သံတံတားတို့ ပေါင်း ၄၉၃ ဆောက်လုပ်ရလေသည်။ လမ်းပန်း ဖောက်လုပ်ရေးအတွက် တိုင်းနှစ်တိုင်း ခွဲ၍ ဆောင်ရွက်ရပြီးလျှင် တိုင်းနှစ်တိုင်းအတွက် အင်ဂျင်နီယာနှင့် ကျွမ်းကျင်သူ ၁၈၀၊ အလုပ်သမား ၁,၁၀၀ ခန့်ကို အသုံးပြုကြရသည်။ ကုန်ကျစရိတ်မှာ တကုဋေခန့်ဖြစ်လေသည်။

ဘီလူးချောင်း ရေအားလျှပ်စစ် စီမံကိန်းကို ဆောင်ရွက်ရန် ၁၉၅၄ ခုနှစ် အောက်တိုဘာလ၌ နိုင်ငံတော် အစိုးရက အမိန့်ပေးခဲ့သည်။ ထိုစီမံကိန်းကို အကောင်အထည် ဖော်ရေးသည် အလွန်ပင် တာဝန်ကြီးလေးလှသည်။ မြန်မာနိုင်ငံ သမိုင်း၌ မကြုံဖူးသော တည်ဆောက်ရေး လုပ်ငန်းကြီးဖြစ်၍ မြန်မာနိုင်ငံသည် စက်မှုနိုင်ငံအဖြစ် အစပျိုးနေချိန်မျှသာ ဖြစ်သည်။ ဘီလူးချောင်း လျှပ်စစ်စီမံကိန်းကဲ့သို့ ကြီးကျယ်သော စီမံကိန်းကြီးမျိုးအတွက် မြန်မာတိုင်းရင်းသား အင်ဂျင်နီယာကြီးများတွင် လက်တွေ့ဗဟုသုတမရှိသေးပေ။ ထို့ကြောင့် ဂျပန်နိုင်ငံမှ နိပုန်ကိုအီ အကြံပေးအင်ဂျင်နီယာအဖွဲ့နှင့် ကဂျီးမား ဆောက်လုပ်ရေးကုမ္ပဏီတို့ကို ငှားရမ်းခဲ့သည်။ နိပုန်ကိုအီအကြံပေး အင်ဂျင်နီယာအဖွဲ့၏ တာဝန်သည် စီမံကိန်းအတွက် လိုအပ်သော စမ်းသပ်တိုင်းထွာမှုများ ပြုလုပ်ရန်၊ ပုံစံများ ရေးဆွဲရန်နှင့် တည်ဆောက်ရေးတွင် ကြီးကြပ် ဆောင်ရွက်ရန် ဖြစ်သည်။ ကဂျီးမား

ဆောက်လုပ်ရေးကုမ္ပဏီ၏တာဝန်သည် အကြမ်းအားဖြင့် စီမံကိန်းဆောင်ရွက်ရေးအတွက် လိုအပ်သော ဂျပန်အင်ဂျင်နီယာများနှင့် တတ်ကျွမ်းသူပညာသည် ၁၈၀ ခန့်ကို ရှာဖွေဆောင်းပြီးသော် ရေအားလျှပ်စစ်လုပ်ငန်း တည်ဆောက်ရေးအတွက် တာဝန်ယူလုပ်ကိုင်ရန်ဖြစ်လေသည်။

ထိုအဖွဲ့ နှစ်ဖွဲ့လုံးသည် တိုင်းရင်းသား ရေအားလျှပ်စစ်ဌာန ရာထမ်းမှုထမ်းများကို သင်ကြားပြသပေး၊ ယင်းတို့နှင့် ပူးတွဲ၍ လုပ်ငန်းများကို ဆောင်ရွက်စေသည်။ အချို့တိုင်းရင်းသား အင်ဂျင်နီယာများကို လောပီတ လုပ်ငန်းအတွက် ဂျပန်နိုင်ငံသို့ စေလွှတ်သင်ကြား ဆည်းပူးစေရသည်။ ဂျပန်များသည် အရှေ့နိုင်ငံများအနက် ထိပ်တန်းစက်မှုနိုင်ငံ ထူထောင်ခဲ့သူများ ဖြစ်သည်တကြောင်း၊ ဂျပန်မှ စစ်လျော်ကြေးဖြင့် စက်ပစ္စည်းများ ဝယ်ယူနိုင်ခြင်းကြောင့် တကြောင်း ဆန်ပေးဆေးယူပြုခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်။ ရေအားလျှပ်စစ် စီမံကိန်းအတွက် စက်ပစ္စည်း ထုတ်လုပ်ကြီးများကို အများအားဖြင့် ဂျပန်နိုင်ငံမှ တင်ဒါစံနှုန်းဖြင့် ဝယ်ယူသည်။ ထိုပစ္စည်းများ၏ တန်ဖိုးငွေများကို၎င်း၊ ရေအားလျှပ်စစ်စီမံကိန်းအတွက် ငှားရမ်းသော ဂျပန်အင်ဂျင်နီယာနှင့်တတ်ကျွမ်းသူများအတွက် ငှားရမ်းခငွေများကို၎င်း မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရက ဂျပန်နိုင်ငံအစိုးရထံမှ ရရန်ရှိသော စစ်လျော်ကြေးမှ ခုနှိမ်ရှင်းလင်းရသည်။

လောပီတမှ ရန်ကုန်မြို့သို့ ရောက်ရှိလာသော လျှပ်စစ်ဓာတ်ကို ခွဲထုတ်ပေးသည့် ရန်ကုန် ဗဟိုလျှပ်စစ်ဓာတ်အားခွဲရုံ

ဘီလူးချောင်း ရေအားလျှပ်စစ်စီမံကိန်း

လောပီတမှ ရေအားလျှပ်စစ်ထုတ်ယူပုံမှာ ဤသို့တည်း။ ဘီလူးချောင်းသည် လောပီတ ရေတံခွန်ကို ဖြတ်၍ စီးဆင်းနေသည်ကို ကြားဖြတ်၍ လမ်းပြောင်းလွှဲကာ ရေအားကို စေခိုင်းပြီးမှ ပြန်လည် စီးဆင်းစေခြင်းသည် အခြေခံ ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် ရေတံခွန်၏ အထက်ဖက် ဥပိုင်ခန့်နေရာ၌ ရေတံခါးတခု ကန့်လန့်ဖြတ် တည်ဆောက်ကာဆီး၍၊ ချောင်းရေကို ထိုနေရာ၏အောက်ဖက် ၂ မိုင်အကွာရှိ ရေလှောင်ကန်ထဲသို့ ကွန်ကရစ် ရေသွယ်မြောင်းဖြင့် သွယ်ယူသည်။ ရေလှောင်ကန်၏ အကျယ်အဝန်းသည် အလျားပေ ၉၈၀ခန့်၊ အနံပေ ၃၆၀ခန့်၊ အနက် ၁၂ပေခန့် ဖြစ်၍ နေ့စဉ် ရေဂါလန် ၁၉ သန်းခန့်ကို သိုလှောင်ထားပြီး သော် ဓာတ်အား အသုံးအများဆုံးအချိန်တွင် ရဟတ်များ လည်နိုင်စေရန်အတွက် လိုအပ်သော ရေများကို ပေးသွင်းရန် ဖြစ်လေသည်။

ထိုရေကန်မှတစ်ဆင့် ရေများကို အချင်း ၁၄ပေရှိ ကန်ကရစ်ပိုက်ဖြင့်၎င်း၊ အချင်း ၉ ပေရှိ သံမဏိပိုက်ဖြင့်၎င်း အဆင့်ဆင့် တောင်ထိပ်သို့ သွယ်ယူပြီးလျှင် ယင်းမှတစ်ဆင့်ပေ ၁၄၀၀ ခန့်ရှိသော တောင်အောက်သို့ ၃ လက်မခန့်ထူသော သံမဏိရေပြွန်ဖြင့် သွယ်ယူပြန်ကာ၊ ဓာတ်အားပေးစက်ရုံကြီး အတွင်းရှိ မြင်းကောင်ရေ ၄၀,၀၀၀ စီ အားရှိသော စက်ကြီး ၃ လုံးကို လည်စေရန် ဖြစ်သည်။ သံမဏိရေသွင်းလမ်းသည် တောင်အောက်သို့ ထိုးစိုက်ဆင်းသွားရသဖြင့် ရေရဟတ်ခွက်ကြီးများဖြင့် ဆက်ထားသောစက်ကြီး ၃လုံးသည် ရဟတ်ခွက်ကြီးများထဲသို့ ရေတိုးဝင်လာသည်နှင့်တပြိုင်နက် ခွက်ဘီးကြီးများ လည်တော့သည်။ ထိုအခါ ဂျင်နရေတာများလည်း လည်လေရာ၊ ယင်းသို့ဖြင့် အလိုရှိသော လျှပ်စစ်ဓာတ်အားကို ဖြစ်ပေါ် ရရှိစေသည်။

ဓာတ်အားပေး စက်ရုံကြီးသည် အလျားပေ ၃၈၀၊ အနံပေ ၁၀၀ ခန့်ရှိ၍ လေးထောင့်ခပ်လျားလျား ပုံသဏ္ဍာန်ရှိသည်။ စက်ရုံကြီးအတွင်း၌ တလုံးလျှင် ကီလိုဝပ် ၂၈,၀၀၀ ဓာတ်အား ထုတ်နိုင်သော စက်ကြီး ၃လုံး တပ်ဆင်ထားသည်။ ထို့ကြောင့် စုစုပေါင်း ဓာတ်အား ကီလိုဝပ်ပေါင်း ၈၄,၀၀၀ ကို ထုတ်နိုင်သည်။ နောင်အခါ ထိုစက်မျိုး နောက်ထပ် ၃လုံး တပ်ဆင်နိုင်ရန် နေရာများ အဆင်သင့် ပြုလုပ်ထားလေသည်။

စက်ရုံအတွင်းမှ ထုတ်လုပ်သော ဓာတ်အားသည် ဖြန့်ဖြူးစင်တိုင်များမှတစ်ဆင့် မြန်မာတနိုင်ငံလုံးသို့ ဖြန့်ဖြူးရသည်။ စက်ရုံးအတွင်းမှ ဓာတ်အားများကို ထရန်စဖောမားခေါ် ဓာတ်အားပြောင်းကိရိယာဖြင့် ထိုစင်တိုင်ကြီးများသို့ ဓာတ်အားပြောင်းပေးရသည်။ ထိုစင်တိုင်ကြီးများမှ ဓာတ်အားဖြန့်ဖြူးရန် ဓာတ်ကြိုးလိုင်းများ သွယ်ရန်အတွက် ဓာတ်တိုင်များ စိုက်ထူ သွယ်တန်းယူရလေသည်။

လောပီတမှ ရန်ကုန်သို့ ဓာတ်အားပို့ရန် ဓာတ်တိုင်ပေါင်း ၁,၁၅၅ တိုင် စိုက်ထူရပြီးလျှင်၊ မိုင် ၂၅၀ ကျော် ရှည်သည်။ ရန်ကုန်သို့ ဓာတ်အားပို့ရန် စက်ရုံခွဲကြီးတခုကို တောင်ငူ၌ ထားရှိရမည်ဖြစ်သော်လည်း ဆောက်လုပ် မပြီးစီးသေး၍ လှော်ကား၌ စက်ရုံခွဲတခု ထားရှိရသည်။ လှော်ကား စက်ရုံခွဲသည် လောပီတမှ ဓာတ်အားကို ရယူပြီးလျှင် ရန်ကုန်မြို့တွင်းသို့ မရမ်းကုန်းတလှိုင်း၊ ရွာမတလှိုင်းအားဖြင့် ပို့ပေးသည်။ ထိုပြင် လှော်ကားစက်ရုံခွဲမှ ပဲခူးသို့ပါ ပို့ပြီးလျှင် ပဲခူးမှတစ်ဆင့် ပြည်ဖက်သို့လည်း ဓာတ်အားပို့ရလေသည်။

ရန်ကုန်သို့ ဓာတ်အားပို့သော လုပ်ငန်းကို ဂျပန်ကုမ္ပဏီ နီးချီးမင်းက ကန်ထရိုက်ရသည်။ ထိုကုမ္ပဏီကတစ်ဖန် ကန်ထရိုက်ပေးပြန်၍၊ ကန်ထရိုက်များက ဓာတ်အားလိုင်းကို အပြီးအစီး ဆောင်ရွက်ကြရပြီးလျှင် နီးချီးမင်းကုမ္ပဏီက စစ်ဆေးကြပ်မတ်သည်။ လျှပ်စစ်အဖွဲ့ကလည်း သေချာစွာ စစ်ဆေးကြပ်မတ်ပြီးမှ လက်ခံရမည်ဖြစ်၍ကန်ထရိုက်များနှင့်လျှပ်စစ်အဖွဲ့သားတို့ တွဲဖက်ဆောင်ရွက်ကြရလေသည်။

လောပီတ လုပ်ငန်းကြီးကို ၁၉၅၉ ခုနှစ်၊ နှစ်လယ်ပိုင်း လောက်ကစ၍ အတော်အတန် စတင်စမ်းသပ်ကြည့်လာခဲ့သည်။ ထိုနှစ် ဒီဇင်ဘာ၂၃ရက်နေ့တွင် စက်ကြီးကို ပဌမဆုံး ရေသွင်း၍ လှည့်လည်စမ်းသပ်ကြည့်သည်။ ထိုရက်ပိုင်းမှစ၍ စက်ကြီးများကို တလုံးပြီးတလုံး စက်မှုပညာဖက်မှ၎င်း၊ လျှပ်စစ်ပညာဖက်မှ၎င်း အမျိုးမျိုးစမ်းသပ်စစ်ဆေးကြသည်။ ထိုနောက် ဓာတ်အားကို အမျိုးမျိုးထုတ်လုပ် စမ်းသပ်ကြည့်သည်။ ၁၉၆၀ပြည့်နှစ် ဖေဖော်ဝါရီ ၂၃ရက်နေ့တွင်မှ ရန်ကုန်လှော်ကား စက်ရုံခွဲကြီးသို့ ဓာတ်အားပို့လွှတ်ကြည့်ရာ၊ အောင်မြင်သည်ကို တွေ့ရသည်။ ထိုနောက်လည်း နေ့စဉ်ရက်ဆက် ရန်ကုန်သို့ ဓာတ်အားပို့၍ အမျိုးမျိုး စမ်းသပ်ရသည်။ အဆင်သင့် ဖြစ်နေသောအခါ ဓာတ်အားကို တရားဝင်လွှတ်နိုင်ရန် အမေရိကန်အင်ဂျင်နီယာများကို ငှားရမ်း စစ်ဆေးစေရပြန်သည်။ အလွန်အရေးကြီး၍ အလွန်အဖိုးတန်သော လုပ်ငန်းကြီးဖြစ်သဖြင့် အစစအရာရာ စိတ်ချလောက်အောင်ဖြစ်စေရန် အတန်တန် စမ်းသပ် စစ်ဆေးရခြင်း ဖြစ်လေသည်။

စမ်းသပ်စစ်ဆေးမှုများ အောင်မြင်သောကြောင့် ၁၉၆၀ ပြည့်နှစ် ဧပြီလတွင် လောပီတမှဓာတ်အား ရန်ကုန်သို့တရားဝင် ပို့လွှတ်ခြင်းကို ခမ်းနားသိုက်မြိုက်စွာ ကျင်းပနိုင်ခဲ့လေသည်။ ရန်ကုန်သို့ ပို့လွှတ်နိုင်သည်နှင့်တပြိုင်နက် ရန်ကုန်တိုက်၊ ပဲခူးတိုက်၊ ပြည်တိုက်တို့သို့ပါ ဓာတ်အားရောက်ရှိခဲ့၍ ထိုဒေသများတွင် လောပီတမှ လျှပ်စစ်ဓာတ်အားကို အသုံးပြုနိုင်ကြပေပြီ။

လောပီတ ရေအားလျှပ်စစ်ဟူ၍ ပို၍ လူသိများနေသော ဘီလူးချောင်းရေအားလျှပ်စစ် စီမံကိန်းကြီးသည် ရန်ကုန်သို့

ဓာတ်အားပို့လွှတ်ဖြန့်ဖြူးပြီးစီးကာမျှဖြင့် လုံးဝညံ့ဆုံးခန်း တိုင် ရောက်သည် မဟုတ်သေးချေ။ မြန်မာနိုင်ငံလုံးသို့ ဓာတ်အားဖြန့်ဖြူးရန် လုပ်ငန်းများ ကျန်ပေးသေးသည်။ လောပီတမှ ရန်ကုန်သို့ ဓာတ်အားပို့လွှတ်ရာတွင် တောင်ငူ ဌာန စက်ရုံခွဲကြီးမှတစ်ဆင့် ပို့လွှတ်ရမည်ဖြစ်ရာ၊ တောင်ငူစက်ရုံ ခွဲကြီးကို ဆောက်လုပ်နေဆဲဖြစ်သည်။ လောပီတမှ ရန်ကုန် သို့ ဓာတ်အားပို့သော ဓာတ်အားလိုင်းများကို တောင်ပိုင်း လမ်းဓာတ်အားလိုင်းဟုခေါ်သည်။ ရန်ကုန်သည် အရေး ကြီးဆုံးဖြစ်ပြီးလျှင် ဝင်ငွေအကောင်းဆုံးဖြစ်သဖြင့် ရန်ကုန် ဓာတ်အားလိုင်းကို ဦးဆုံးဆွဲရခြင်း ဖြစ်လေသည်။

မြောက်ပိုင်းလမ်းသို့ ဓာတ်အားပို့သည့်အခါ လောပီတမှ ထုတ်သည့်ဓာတ်အားကို စက်ရုံခွဲ ၅ရုံသို့ပို့လွှတ်ရမည် ဖြစ် သည်။ ထို ၅ရုံတို့မှာ ကလေး၊ မိတ္ထီလာ၊ မန္တလေး၊ တောင်ကြီးနှင့် ရပ်ဇောက်တို့၌ ဆောက်လုပ်ရပေမည်။ ထို ဓာတ်အားလိုင်းတလျှောက်ရှိ မြို့ကြီးမြို့ငယ်တို့သည် လောပီ တဓာတ်အားကို ၁၉၆၂ခုနှစ်ခန့်တွင် ရရှိနိုင်ကြလိမ့်မည်ဟု ခန့်မှန်း ရလေသည်။

ယခုလောပီတမှ ထုတ်လွှတ်နေသောဓာတ်အားသည် ကီ လိုဝပ် ၈၄,၀၀၀သာထုတ်လွှတ်နေသေးသည်။ စင်စစ် လော ပီတစက်ရုံ၏ထုတ်လုပ်နိုင်သောအင်အားသည် ၁၆၈,၀၀၀ ကီလိုဝပ်ဖြစ်ရာ တဝက်တိတိလိုသေးသည်။ ထိုတဝက်လိုနေ သေးသော အင်အားကို နောက်စက်ကြီး ၃ လုံးထိုင်ပြီး လျှင် ထုတ်လွှတ်နိုင်မည် ဖြစ်ပေသည်။

ဘီလူးချောင်း၏ ရေအင်အားသည် တနှစ်ပတ်လုံး မတူ ညီချေ။ ရေ၏အင်အားသည် မိုးတွင်း၌ အလွန်ပိုနေပြီးသော် နွေအခါ၌ အသုံးမပြုနိုင်လောက်အောင် နည်းပါးနေလျှင် လုပ်ငန်း ထိခိုက်ဖွယ်ရာရှိသည်။ ထိုကြောင့် ရေအားနည်း သော အနှောင့်အယှက်မှ လွတ်ကင်းရန် ရေအားများသည့် အချိန်တွင် ရေကို သိုလှောင်ထားရန် ရေလှောင်ကန်ကြီး တည်ဆောက်ရမည့်စီမံကိန်းရှိသည်။ ထိုရေလှောင်ကန်ကြီး ကို လျှင်ကော်နှင့် ၂၅ မိုင်ခန့်ဝေးသော မိုးဗြဲအရပ်၌ တည် ဆောက်ရန် တိုင်းထွာစစ်ဆေးပြီး၍ ၁၉၆၂ ခုနှစ်ခန့်တွင် အကောင်အထည် ဖော်နိုင်လိမ့်မည်ဟု ခန့်မှန်းရပေသည်။

ထိုပြင် ဘီလူးချောင်းလျှပ်စစ်စီမံကိန်းအရ၊ စက်ရုံအမှတ် (၁)နှင့် အမှတ်(၂) တို့ကို ဆောက်လုပ်ရန် နေရာအသင့် ပြင်ပြီးဖြစ်သည်။ စက်ရုံအမှတ် (၁) မှ ဓာတ်အား ကီလိုဝပ် ၂၄,၀၀၀ ထုတ်လုပ်နိုင်၍ စက်ရုံအမှတ် (၂) မှ ဓာတ်အား ကီလိုဝပ် ၄၈,၀၀၀ ထုတ်လုပ်နိုင်မည်ဟု သိရှိရလေသည်။ အထက်တွင် ဆိုခဲ့သော လုပ်ငန်းများ ပြီးစီးအောင်မြင်ခဲ့ပါ လျှင် မြန်မာနိုင်ငံတဝန်းလုံးသို့ ရေအားလျှပ်စစ်ကိုဈေးနှုန်း သက်သာစွာနှင့် ဖောဖောသီသီ ဖြန့်ဖြူးနိုင်ပေလိမ့်မည်။

လောပီတအမည်ရှိသော အရပ်သည် ယခင်က လှည်း

လမ်းကြမ်းကလေးသာ ရှိခဲ့သော အရပ်ဖြစ်သည်။ ဘီလူး ချောင်း လျှပ်စစ်စီမံကိန်းကို ဆောင်ရွက်လာသောအခါ လောပီတသည် ကြီးကျယ်စည်ကားသော လုပ်ငန်းမြို့ကြီး တဖြန့်နှင့်တူလာခဲ့၍၊ လူဦးရေ ၇,၀၀၀ခန့်ပင်ရှိခဲ့သည်။ လော ပီတတွင်၎င်း၊ လောပီတအနီးရှိ လောဓလေတွင်၎င်း လုပ် ငန်းဆိုင်ရာ အဆောက်အအုံများ၊ အရာထမ်းအမှုထမ်း အ လုပ်သမားများ၏ နေအိမ်တန်းလျား စသည်တို့ဖြင့် သိုက် မြိုက်ခမ်းနားစွာ ရှိနေခဲ့၍၊ ကယားမြို့တော် လျှင်ကော်နှင့် ပင် ပခုံးချင်းယှဉ်နိုင်အောင် နေချင်းညချင်းကြီးပွားလာခဲ့ သည်။ သို့သော် လုပ်ငန်းကြီး ပြီးစီးခဲ့လျှင် ထိန်းသိမ်းရန် အရာထမ်းအမှုထမ်း ၁၅၀ခန့်သာ လောပီတ၌ ရှိနေပေလိမ့် မည်။ မြန်မာနိုင်ငံ၏အရေးအကြီးဆုံးသော လုပ်ငန်းကြီး တခုကို ဆောင်ရွက်နေရသောဌာနဖြစ်၍ နေချင်းညချင်း ကြီးပွားလာခဲ့ခြင်း ဖြစ်ပေသည်။

ဘီလူးချောင်း လျှပ်စစ်စီမံကိန်းသည် ကယားပြည်နယ် တွင်ရှိ၍ ကယားပြည်နယ်အတွက် ဂုဏ်ယူစရာ ပြည်နယ်၏ ကျက်သရေဆောင်သကဲ့သို့ ပြည်ထောင်စု မြန်မာနိုင်ငံ၏ ကျက်သရေဆောင် လုပ်ငန်းကြီးလည်း ဖြစ်သည်။ ပြည် ထောင်စု မြန်မာနိုင်ငံ၏ စီမံကိန်းပေါင်းများစွာအနက် အ ရေးကြီးဆုံး အရာအထင်ဆုံး လုပ်ငန်းကြီးလည်း ဖြစ်သည်။ ထိုလုပ်ငန်းကြီးကို လျှပ်စစ်ဓာတ်အားပေးရေးအဖွဲ့က အုပ် ချုပ်လျက်ရှိသည်။ ရန်ကုန်အထိ ဓာတ်အား လွှတ်နိုင်ရန် ၁၉၅၄ ခုမှ ၁၉၆၁ ခုနှစ်အထိ ၇နှစ်ကျော်ကြာခဲ့ပြီးသော် ခန့်မှန်းခြေ ငွေကျပ်ပေါင်း ၂၆ ကုဋေခန့် ကုန်ကျ၍ တည် ဆောက်လုပ်ကိုင်ရာတွင် အရာထမ်းအမှုထမ်းနှင့် အလုပ်သ မားပေါင်း ၇,၀၀၀ ကျော်ကို အသုံးပြုခဲ့ရလေသည်။

ဘီလူးငှက်။ ။ဘီလူးငှက်သည် ရုပ်ဆင်းသဏ္ဍာန်အားဖြင့် ထူးခြားလှပသော ငှက်မျိုးမဟုတ်သော်လည်း၊ သာယာစွာ အသံကျူးရင့်တေးဆိုတတ်သည်။ ထိုငှက်မျိုးသည် အလော ဒီဒီးမျိုးရင်းတွင် ပါဝင်၍ မျိုးစိတ်ပေါင်း များစွာရှိသည်။ မြန်မာနိုင်ငံ လယ်ကွင်းများ၌ တွေ့ရတတ်သော ဘီလူးငှက် မျိုးကို ပါဏဗေဒအမည်အားဖြင့် အလောဒါ ဂူလာဂူလာဟု ခေါ်လေသည်။

ဘီလူးငှက်၏ပုံပန်းသဏ္ဍာန်သည် စာကလေးနှင့်ဆင်ဆင် တူသည်။ အပေါ်ပိုင်းမှ အညိုနုရောင် အမွှေးအတောင်များ တွင်၎င်း၊ ရင်အုပ်တွင်၎င်း အညိုရင့်ရောင်အကန့်များ၊ အ ကြောင်းများရှိသည်။ စာကလေး၏အရွယ်ခန့် ၆ ၃-၇လက်မ ခန့်အလျားရှိသည်။ အမောက်ကလေးလိုလိုရှိတတ်ရာ၊ တခါ တရံ ထင်ထင်ရှားရှားတွေ့ရသည်။ အဖိုရော အမပါ ပုံပန်း သွင်ပြင် အတူတူပင် ဖြစ်သည်။

ဘီလူးငှက်တို့ကို လယ်ကွင်းများ၊ မြက်ခင်းများ၊ လွင်ပြင်

ကောင်းကင်ယံတွင် သီချင်းတအေးအေးနှင့်နေတတ်သည့် ဘီလုံးငှက်များ၌ အစုလိုက်၊ အုပ်လိုက်တွေ့ရတတ်သည်။ သို့သော် မြန်မာနိုင်ငံတွင် ယခုအခါ ဘီလုံးငှက်များ အတွေ့ရ နည်းသွားလေပြီ။ ယင်းတို့သည် မြန်မာနိုင်ငံတောင်ပိုင်းလယ်ကွက်များ၌ ကျက်စားတတ်သော ငှက်မျိုးဖြစ်သော်လည်း၊ ရိုးပြတ်များထက် မြက်ခင်းများ ပို၍ နှစ်သက်ဟန်တူသည်။ ဘီလုံးငှက်တို့သည် ပိုးမွှားများ၊ သစ်စေ့၊ စပါးစေ့များကို ရှာဖွေ စားသောက်တတ်လေသည်။

ဘီလုံးငှက်တို့သည် ကောင်းကင်သို့ ပျံတက်နေစဉ် တေးဆိုတတ်ကြသည်။ အထူးသဖြင့် မိတ်လိုက်ချိန်တွင် ဘီလုံးငှက်ဖိုတို့သည် တေးသံစုံကျူးရင့်၍ အစွမ်းပြပြီးလျှင် လူပျိုလှည့်ကြသည်။ များသောအားဖြင့် နံနက်ခင်းနှင့် ညနေခင်းများတွင် အစွမ်းပြတတ်ကြသည်။ ဘီလုံးငှက်ဖိုသည် နားနေသည့် နေရာမှ တောင်ပံ တဖျတ်ဖျတ် ခတ်ပြီးလျှင် အပေါ် တည့်တည့်သို့ ထိုး၍ ပျံသန်းယင်း တေးသံကျူးရင့်သွားလေရာ၊ တခါတရံ မှန်ပြောင်းနှင့်ကြည့်၍ မရအောင်ပင် မြင့်လှစွာ ပျံတက်သည်။ တေးသံကျူးရင့်ဆဲတွင် အခြားငှက်များ၏ အသံမျိုးကိုလည်း ပြုနိုင်သည်။

အပေါ်ပျံတက်ရာမှ ရုတ်ခြည်းအောက်သို့ ပျံမဆင်းသေးဘဲ၊ လေဖက်သို့ ဦးခေါင်းလှည့်ကာ အပေါ်၌တန့်နေပြီးသော် တခါတခါမှ အတောင်ကို ခတ်ယင်း ဆက်လက်၍ တေးသံကျူးနေတတ်သည်။ ဤမိနစ်ခန့်ကြာမှ တောင်ပံကို ပိတ်၍ အောက်သို့ စိုက်ချလိုက်၊ တောင်ပံကိုဖြန့်၍ ခတ်လိုက်၊ ပြန်ပိတ်၍ စိုက်ချလိုက်ရာမှ၊ မြေပြင်နှင့် နီးလာသောအခါ မူလပျံတက်နေသောနေရာသို့ ရောက်အောင် တရှိန်ထိုး ပျံသွားတတ်လေသည်။ အမတကောင်အတွက် အဖိုများစွာတို့သည် တပြိုင်တည်း အစွမ်းပြတတ်ရာ၊ တကွင်းလုံးသည် ယင်းတို့အသံဖြင့် ဆူညံနေတတ်လေသည်။

ဘီလုံးငှက်တို့သည် မြေပြင်၌ နားနေဆဲတွင်လည်း တေးဆိုသည်ကို ရံဖန်ရံခါတွေ့ရသည်။ လူတစ်စုတယောက်ကို မြင်လျှင်မပြေးဘဲဝပ်နေပြီးသော် ယင်းတို့အား သွား၍နှောင့်

ယှက်လျှင် ကျစ်ကျစ်၊ ကျစ်ကျစ်နှင့် အော်မြည်ကာ မြေပြင်နှင့် ကပ်၍ နိမ့်ချည်မြင့်ချည် ပျံသန်းနေတတ်ကြသည်။ အဝေးသို့ ပျံသန်းလိုလျှင်၊ ကောင်းကင်သို့ မြင့်စွာ ပျံတက်ကြလေသည်။

မြန်မာနိုင်ငံ၌ တွေ့ရသော ဘီလုံးငှက်မျိုး၏ အသံသည် ပျော့၍ စူးသည်။ အလောဒါဗာနယီမျိုးစိတ်ဝင် ဘီလုံးငှက်တို့၏ တေးဆိုသံသည် ပို၍ သာယာသည်။

ဘီလုံးငှက်တို့၏ သားပေါက်ချိန်သည် မတ်လမှဇူလိုင်လအထိဖြစ်သည်။ ထိုအချိန်အတွင်း ၂သားပေါက်သည်။ ယင်းတို့၏ အသိုက်များကို ချုံဖုတ်များ၊ မြက်တောများ၊ အကာအကွယ်ရှိသော မြေချိုင့်ခွက်များထဲတွင် မြက်ခြောက်များခင်း၍ ပြုလုပ်ကြသည်။ တဖြည်းဖြည်း ၂ ၃ခုမှ ၅ ၆ခုအထိ ရှိတတ်သည်။ ၂တို့သည် ရှည်မျောမျောဖြစ်၍ ၂ခွံချောမွတ်သည်။ ဝါညိုညိုအစက်အပြောက်များ၊ ခရမ်းပြာအစက်အပြောက်များ အများအပြားပါရှိသည်။

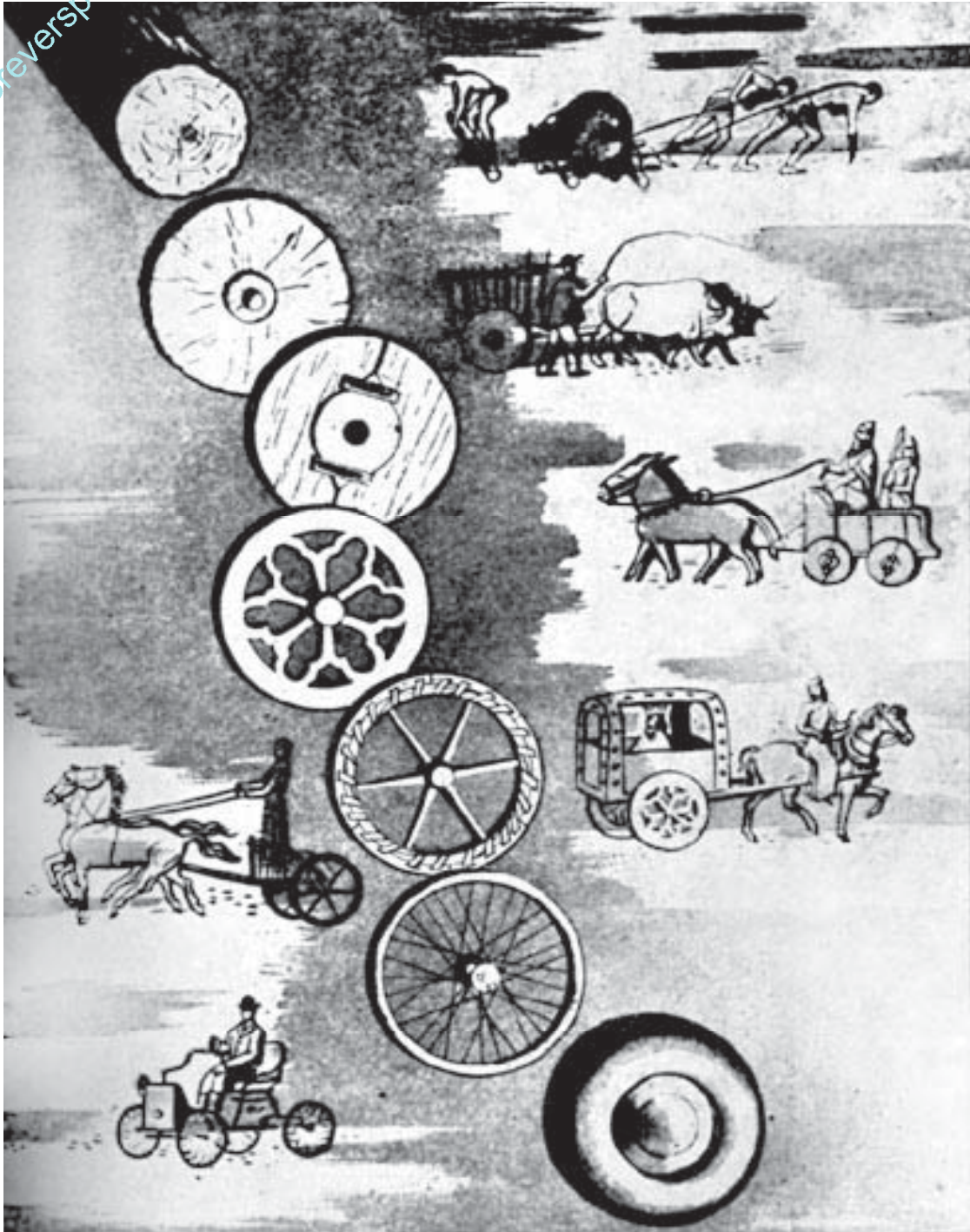
ဘီလုံးငှက်မျိုးကို ၂ရောပတိုက်တွင်၎င်း၊ တူရကီ၊ အိန္ဒိယ၊ သီဟိုဠ်၊ မြန်မာ၊ တိဗက်၊ တရုတ်၊ ယိုးဒယားစသော အာရှနိုင်ငံများတွင်၎င်း တွေ့ရှိရလေသည်။

ဘီး။ ဘီးဟူသည်မှာ ဝင်ရိုးပေါ်၌ လည်နိုင်သော ချပ်ပြားဝိုင်း၊ သို့မဟုတ် အဝိုင်းခွေကို ခေါ်ဆို၍ မြန်မာစာအားဖြင့် “ဘီး” ဟုရေးသားသော်လည်း ပြောဆိုရာ၌မူ “ဘိန်း” ဟုခေါ်ဝေါ်သုံးစွဲကြသည်။ လူတို့သည် ကမ္ဘာဦးခေတ်အခါမှစ၍ လူမှုရေးအတွက် အမျိုးမျိုးသော ကြံစည်တီထွင်မှုများကို ပြုခဲ့ကြရာ၊ ဘီးကိုတီထွင်ကြံစည်ခဲ့ခြင်းသည် လူ့လောကအတွက် အထူးသဖြင့် သယ်ယူပို့ဆောင်ရေးတွင် အရေးပါ အကျိုးပြုလှသော တီထွင်ချက်တရပ် ဖြစ်ခဲ့လေသည်။

ဘီးကို မည်သည့်ခေတ်အခါက တီထွင်ခဲ့သည်ဟု အတိအကျမခန့်မှန်းနိုင်သော်လည်း အချို့ကလွန်ခဲ့သောနှစ်ပေါင်း ၉,၀၀၀ခန့်လောက်ကဖြစ်မည်ဟု အကြမ်းဖျင်းအားဖြင့် ခန့်မှန်းကြသည်။ ဘီးကို စတင်တီထွင်ကြခြင်းမှာ လေးလံသော အရာဝတ္ထုကြီးများကို တနေရာမှတနေရာသို့ ရွှေ့ပြောင်းနိုင်ရေးအတွက် ဖြစ်သည်။ ဘီးမပေါ်မီခေတ်က ရှေးလူတို့သည် လေးလံသောအရာဝတ္ထုကြီးများအောက်တွင် သစ်တုံးကိုခုပေးပြီးလျှင်၊ ဒလိမ့်ကဲ့သို့လှိမ့်ပေးကာ၊ ထိုအရာဝတ္ထုကြီးကိုဆွဲယူကြသည်။ ယင်းသို့ ဒလိမ့်တုံးခံ၍ဆွဲယူရာမှ စွတ်ဖားတွင် ဒလိမ့်တပ်၍ လေးလံသော အရာဝတ္ထုများကို ရွှေ့ပြောင်းကြသည်။ ဘီးကိုစတင်တီထွင်ခဲ့သော ပုဂ္ဂိုလ်သည် သစ်တုံးဒလိမ့်ကို အခြေခံပြု၍ သစ်တုံးကို ပါးပါးဖြတ်ချသောအခါ ချပ်ပြားဝိုင်းများ ရရှိသည်။ ထိုချပ်ပြားဝိုင်းများကို တုတ်ချောင်း၊ သို့မဟုတ် တိုင်တလုံး၏ တဖက်တချက်တွင် လည်နိုင်အောင် တပ်ဆင်သောအခါ ဘီးနှင့် ဝင်ရိုးအ

ဘီး

www.foreverspace.com.mm

ဘီးမပေါ်မီခေတ်မှ ယခုခေတ်အထိ ဘီး တီထွင်ပြောင်းလဲ တိုးတက်လာပုံသရုပ်ကို ဖော်ပြထားသည်။ ရှေးလူတို့သည် သယ်ယူပို့ဆောင်ရေး တွင် သစ်တုံးကို ဒလိန်ကဲ့သို့လှိုင်းက အသုံးပြုခဲ့ကြရာမှ အပိုင်းဖြတ်ကာ ဝင်ရိုးတပ်ဆင်ခဲ့ကြသည်။ ထိုနောက် အပိုသစ်သားကို ဖယ်ရှားပြီး ဘီးထောက်ခံ၍ အသုံးပြုသောအခါ ပို၍ပေါ့ပါးလာသည်။ ထိုအဆင့်မှတဖန် ဘီးတွေတွင် လေထိုးထားသော တိုင်ယာဘီးများအဆင့်သို့ ရောက်အောင် အလွန်ခြားနားစွာ တိုးတက်တီထွင်ခဲ့ကြသည်။

ခြေခံကို စတင်တီထွင်ချက်ဖြစ်လာသည်။ ယင်းတို့ကို စွတ်ဖား၌ တပ်ဆင်သောအခါ ဘီး၊ ဝင်ရိုးနှင့် လှည်းအခြေခံကို စတင်ခြင်း ဖြစ်လေသည်။

ယင်းတီထွင်မှုသည် လူ့ယဉ်ကျေးမှုသမိုင်းတွင် ကြီးစွာသော တိုးတက်မှုတစ်ခု ဖြစ်ခဲ့ပေသည်။ ကျွန်ုပ်တို့ အထောက်အထား တွေ့ရသမျှ ရှေးအကျဆုံးဟု ယူဆရသော ဘီးကို အီရက်နိုင်ငံ၊ ကစ်ရုမြို့၌ တူးဖော်ရရှိခဲ့ရာ၊ ရှေးခေတ်ဗက်ဗီလုံးနီးယားနိုင်ငံ၌ အသုံးပြုခဲ့သော သစ်သားဘီးဖြစ်၍ ကြေးနီဘီးခွေတပ်ထားသည်ကို တွေ့ရသည်။ ဗက်ဗီလုံးလူမျိုးတို့သည် ဘီးမှအပိုသစ်သားများကို ခုတ်ချဖယ်ထုတ်ပြီး လျှင် ဘီးထောက်များသာပါသည့် ပေါ့ပါးသော ဘီးများကိုလည်း အသုံးပြုခဲ့ကြောင်း အထောက်အထား တွေ့ရသည်။ ရှေးအီဂျစ် လူမျိုးတို့သည် ဘီးခွေတွင် သားရေတိုင်ယာကို သားရေကြိုးကြမ်းများဖြင့် ချည်၍ အသုံးပြုခဲ့ကြောင်းကိုလည်း တွေ့ရသည်။ ဂရိနှင့်ရောမတို့ခေတ်တွင် ရထားဘီးများကို လှပအောင် မွမ်းမံခြယ်လယ် အသုံးပြုခဲ့ကြသည်။ သို့သော် ယခုခေတ်တိုင်အောင် မဖွံ့ဖြိုး မတိုးတက်သေးသော အချို့နိုင်ငံများ၏ အချို့အရပ်ဒေသများတွင် သစ်သားချပ်ပြားဘီးတပ်သော နွားလှည်းများကို အသုံးပြုနေဆဲဖြစ်လေသည်။

ယခုခေတ် ယာဉ်ရထားများ၏ ဘီးများသည် ဆိုခဲ့သော ဒလိမ့်တုံးတပ် စွတ်ဖားအခြေအနေမှ အဆင့်ဆင့် တိုးတက်လာကြခြင်းဖြစ်သည်။ သယ်ယူပို့ဆောင်ရေးသမိုင်းတွင်လမ်းများ၏ အခြေအနေကို လိုက်၍ ဘီးများကိုလည်း တဖြည်းဖြည်း တိုးတက်ပြုပြင်လာကြသည်။ သစ်သားချပ်ပြားဘီးမှ ဘီး၏ အလယ်ချက်ပုံတောင်း(ပတောင်း)မှ ဘီးထောက်များဖြင့် ဘီးခွေကို ထောက်ကန်ထားသော ဘီးများခေတ်သို့ ရောက်လာသည်။ ယာဉ်ရထားများလည်း အမျိုးမျိုးဖြစ်လာသဖြင့် လှည်း၊ ရထားအမျိုးအစားကိုလိုက်၍ ဘီးများကိုလည်း ခွဲခြားပြုပြင် လုပ်ကိုင်လာကြသည်။ ထိုအခါတွင် ဘီးလုပ်သမားတို့အတွက် ပညာကျွမ်းကျင်မှု၊ တိကျသေချာစေ့စပ်မှု၊ အချိန်အဆ မှန်ကန်မှုများ အလွန်လိုအပ်လာသည်။ အကြောင်းမူ လေးလံသော ဝန်ဆောင်မှု လှည်း၏ ဘီးနှင့် မင်းစိုးရာဇာ သူဌေးသူကြွယ်တို့၏ ကြော့မော့သော လှည်းယာဉ်၊ ကြားဝါသော ရထားတို့၏ ဘီးတို့သည် လေးလံသောဝန်ကို ဆွဲနိုင်ရန်နှင့် သွက်လက်ပေါ့ပါးရန်ဟူ၍ သဘောခြားနားလာသောကြောင့် ဖြစ်သည်။ ယင်းသို့ ခြားနားသော သဘောအရ ဘီးတို့ကို ချင့်ချိန်ကြိမ် ခွဲခြားလုပ်ကိုင်ရန် လိုအပ်လာသောကြောင့် ဘီးလုပ်သမားတို့၏ ပညာသည် ကျယ်ပြန့် နက်နဲလာလေသည်။

မော်တော်ကား၊ မီးရထားခေတ်သို့ ရောက်လာသောအခါတွင်မူ ဘီးများသည် အလွန်ခြားနားစွာ တိုးတက်ခဲ့လေပြီ။

စက်ဘီး၊ မော်တော်ကား၊ မီးရထားဘီးများကား သစ်သားဘီးများ မဟုတ်တော့ချေ။ သတ္တုဘီးများဖြစ်ကြ၍ အချင်းအားဖြင့် သေးငယ်ကြလေသည်။ ထိုပြင် ချောမွတ်မာကျောသောလမ်းပေါ်တွင် လျင်မြန်စွာလိမ့်နိုင်ရန် စက်ဘီး၊ မော်တော်ကားများ၏ ဘီးခွေတွင် လေထိုးထားသော တိုင်ယာများနှင့်ဖြစ်လာကြသည်။ သို့တိုင်အောင် လှည်းနှင့်ရထားဘီးလုပ်သမားများကား သစ်သားဖြင့်ပင် ဆက်လက်လုပ်ကိုင်ဆဲဖြစ်ရာ ယင်းတို့၏ပညာသည် မှေးမှိန်၍လာလေသည်။

စက်မှုလက်မှုလုပ်ငန်းများတွင်လည်း ဘီးများသည် အလွန်အရေးပါ အရာရောက် ကြပေသည်။ စက်များ လှုပ်ရှားလည်ပတ်အောင် ဘီးများက ဆောင်ရွက်ပေးကြရသည်။ စက်၏အဟုန်ကိုလည်း ထိန်းပေးရသည်။ စက်အဖွဲ့တွင် အားထိန်းဘီးများ၊ ခွေးသွားစိပ်ဘီးများ၊ စက်မောင်းဘီးများသည် အရေးပါသော စက်ကိရိယာ အစိတ်အပိုင်းများ ဖြစ်ကြလေသည်။

နာရီလုပ်သမားများသည် နာရီများ တီးသံမြည်ရန်၊ အချိန်ပြရန်အတွက် ကရိယာကို စူးစမ်းရှာဖွေကြရာ ဘီးများသည် ထိုဆရာတို့ အလိုရှိသောလုပ်ငန်းများကို ဆောင်ရွက်ပေးနိုင်ကြောင်း ကံအားလျော်စွာအဆင်သင့်သွားတွေ့ကြသည်။ သို့သော်ဘီးများတွင် အံ့ထစ်များ၊ သို့မဟုတ် “အသွားများ” တပ်ဆင်ပေးရန် လိုအပ်ကြောင်းတွေ့ရသည်။ ယင်းတို့ကို တပ်ဆင်ပုံတပ်ဆင်နည်းကို နာရီဆရာတို့သည် ရေရဟတ်၊ လေရဟတ်နှင့် ကျောက်မီးသွေးများ၌ ကျောက်မီးသွေး မ တင်သည့် မောင်းစက်များမှ ဘီးများကို နမူနာယူရသည်။ ဆိုခဲ့သော ရဟတ်များ၊ မောင်းများမှ သစ်သားဘီးများတွင် သစ်သား အသွားများကို တခြား သက်သက်ရိုက်သွင်းကာ စရွေးကိုက်၍ ပြုလုပ်ကြသည်။ နာရီဆရာတို့သည် သံဘီးများတွင် သံအသွားများကို သက်သက်ရိုက်သွင်း အသုံးပြုခဲ့ကြသည်မှာ နှစ်ပေါင်းရာနှင့်ချီ၍ ကြာရှည်ခဲ့သည်။ နောင်အခါတွင်မူ အသွားတပ်ပြီးဘီးများကို သွန်းသံဖြင့် ပြုလုပ်နည်းကို တီထွင်အောင်မြင်ခဲ့ကြသည်။

နာရီဆရာတို့သည် နာရီသေးများအတွက် ကြေးဝါကို ၎င်း၊ မျှော်စင်နာရီကြီးများအတွက် သံကို၎င်း ခွေးသွားစိပ်ဘီးများရအောင် ပုံသွင်းလုပ်ကိုင်ကြသည်။ ချပ်ပြားပိုင်းမှ “အသွား” များ၊ သို့မဟုတ် အထစ်များဖြတ်ထုတ်ရန် “တွင်ခုံ” တမျိုးကိုလည်း တီထွင်ခဲ့ကြသည်။ သို့တိုင်အောင် ၁၈ ရာစုခေတ်အထိ ထိုခွေးသွားစိပ်ဘီးများ လုပ်ကိုင်သော လုပ်ငန်းသည် တိကျမှုကို လိုအပ်သဖြင့် နာရီပေါင်းများစွာ ကြာအောင် လုပ်ကိုင်ရသော လက်ဝင်သည့် လုပ်ငန်းတခု ဖြစ်ခဲ့လေသည်။ ထိုကြောင့် သံထည်ဖြင့်ပြုလုပ်သည့်ကြီးမားသော ဘီးများတွင် အသွားတပ်ခြင်းကို တခြား သက်သက်ပြုလုပ်ခဲ့ကြလေသည်။

ဘီး

ဘီးလင်းမြို့

မည်သို့ပင်ဖြစ်စေ လက်ပတ်နာရီခွေးသွားစိပ်ဘီး၊ ကြီးမားသော စက်ကြီးတစ်ခုမှ အားထိန်းဘီး၊ မော်တော်ကားဘီး၊ စက်သီး (စက်သီး-ရှူ) စသည်တို့သည် ရှေးရှေးခေတ်မှ ဒလိမ့်တုံး၏ အခြေခံသဘောကိုယူ၍ တိုးတက်တီထွင်မှုများဖြစ်ခဲ့ကြသည်။ ထို့ကြောင့် ဘီးကိုတီထွင်မှုသည် လူ့ယဉ်ကျေးမှုသမိုင်းတွင် အကျိုးအပြုဆုံး၊ အခြေခံ အကျဆုံးသော တီထွင်မှုတရပ်ဟု ခေါ်ဆိုရပေမည်။

ဘီးတောချပ်။ ။တောင်ပီစူးငှက်-ရှူ။

ဘီးတောင်ပို။ ။တောင်ပီစူးငှက်-ရှူ။

ဘီးလင်းမြို့ ။ ဘီးလင်းမြို့သည် အောက်မြန်မာနိုင်ငံရှိ သထုံခရိုင်၏ ကျောက်ထိုခရိုင်ခွဲအတွင်း၌ တည်ရှိ၍ ဘီးလင်းမြို့နယ်၏ မြို့ပိုင်ရုံးစိုက်မြို့ဖြစ်သည်။ ကျောက်ထိုမြို့နှင့် သထုံမြို့အကြား အလယ်ခန့်တွင် ဘီးလင်းမြစ်၏လက်ဝဲကမ်းပေါ်၌ တည်ရှိသည်။

ဘီးလင်းမြို့နယ်သည် ၇၂၇စတုရန်းမိုင်ကျယ်ဝန်း၍ ကျေးရွာပေါင်း ၅၈ ရွာပါဝင်သည်။ မြို့နယ်တစ်ခုလုံး၏ လူဦးရေသည် (၁၉၅၆ ခုနှစ် ခန့်မှန်းသန်းခေါင်စာရင်း) ၉၀,၉၁၉ ယောက်ဖြစ်၍ မြို့ပေါ်ရှိလူဦးရေသည်(၁၉၅၃ ခုနှစ် သန်းခေါင်စာရင်း) ၅,၂၆၅ယောက်ဖြစ်သည်။ မြို့နယ်အတွင်း၌ ၎င်း၊ မြို့ပေါ်၌၎င်း မြန်မာလူမျိုးဦးရေသည် အများဆုံးဖြစ်သော်လည်း မြို့နယ်အတွင်းရှိ တောင်ကုန်းတောင်တန်းများတွင် ကရင်လူမျိုးနှင့် တောင်သူ လူမျိုးတို့ကိုလည်း အများအပြား တွေ့ရသည်။ ထိုပြင် မြို့နယ်အတွင်း၌ မွန်လူမျိုးများလည်း ရှိလေသည်။

ဘီးလင်းမြို့နယ်ကို ဖြတ်သန်းစီးဆင်းသော ဘီးလင်းမြစ်သည် သထုံခရိုင်အတွင်း သွားလာသယ်ယူပို့ဆောင်ရေးအတွက် အရေးပါသောမြစ်ဖြစ်သည်။ ထိုမြစ်သည် ကရင်ပြည်နယ်အတွင်း၌ ဖြစ်ပျားခံ၍ မုတ္တမတောင်တန်းနှင့် ဘီးလင်းတောင်တန်းများကိုဖြတ်လျက် မုတ္တမပင်လယ်ကွေ့အတွင်းသို့ စီးဝင်သည်။ မြို့နယ်အတွင်း ထင်ရှားသော တောင်ရိုးတောင်တန်းများမှာ ထုံးကျောက်တောင်များ ဖြစ်သည့် ဘီးလင်းတောင်တန်းနှင့် ကေလာသတောင်တန်းတို့ ဖြစ်လေသည်။

ဘီးလင်းမြို့နယ်သည် မိုးများသော ဒေသဖြစ်သည်။ မိုးရာသီတွင် ဘီးလင်းမြို့သည် ရေလွှမ်းမိုးတတ်သည်။ မုတ္တမပင်လယ်ကွေ့နှင့် နီးကပ်သော မြို့နယ်ဖြစ်၍ အပူအအေးမပြင်းထန်လှချေ။ မြေပြန့်မြေခိုမိုးဒေသများသည် မြေဩဇာကောင်း၍ စပါးစိုက်ပျိုးဖြစ်ထွန်းသည်။ တောင်ကုန်းတောင်တန်းဒေသများတွင် ကရင်လူမျိုးများ၊ တောင်သူ

လူမျိုးများသည် တောင်ယာများ လုပ်ကိုင်ကြသည်။ ဘီးလင်းနယ်တွင် ကြီးများကိုလည်း၊ အကြီးအကျယ် စိုက်ပျိုးလုပ်ကိုင်ကြလေသည်။

ကူးသန်းသွားလာရေး လမ်းပန်းအဆက်အသွယ်များမှာ ကျိုက်ထို-မုတ္တမ မော်တော်ကားလမ်း (၈၃ မိုင်)သည် ဘီးလင်းမြို့နှင့် သထုံမြို့ကို ဖြတ်၍သွားသည်။ ဘီးလင်းမြို့သည် ကျိုက်ထိုနှင့် ၁၉ မိုင်ခန့်ကွာဝေး၍ သထုံနှင့် ဘီးလင်းသည် ၂၃မိုင်ခန့်ဝေးသည်။ ဘီးလင်းမြို့ကိုပတ်၍ ကရင်ပြည်နယ်ဖွဲ့စည်းမှုသို့ မော်တော်ကားလမ်းရှိသည်။ ၇၃ မိုင်ရှည်လျားသည်။ ပဲခူး-မုတ္တမ (မော်လမြိုင်) မီးရထားလမ်းသည် ဘီးလင်းမှ ၄ မိုင်ခန့်ဝေးသော နှင်းပုလဲဘူတာကို ဖြတ်ကျော်၍ သွားလေသည်။

ဘီးလင်းမြို့ပိုင်ရုံး၊ မြို့နယ်တရားမနှင့် ရာဇဝတ်တရားသူကြီးရုံး၊ မြို့နယ်သမဝါယမရုံး၊ စာတိုက်၊ ဆေးရုံ၊ အစိုးရတန်းမြင့်ကျောင်း၊ ဈေးစသည့် အစိုးရအဆောက်အအုံများရှိသည်။ ရှေးအခါက အရောင်းအဝယ် စည်ကားသော မြို့တမြို့ဖြစ်ခဲ့သည်။ ယခုအခါမူ စစ်ဘေးစစ်ဒဏ်ကို ခံခဲ့ရသဖြင့်၎င်း၊ ပြည်တွင်းသောင်းကျန်းမှုများကြောင့်၎င်း၊ မြို့အခြေအနေ များစွာပျက်ပြားခဲ့သည်။

ဘီးလင်းမြို့တွင် ထင်ရှားသော ဘုရားစေတီများမှာ ဘီးလင်းမြို့မှ ၃မိုင်ခန့်ကွာဝေးသော ကုသိန္နာရုံဘုရားနှင့် မြို့ပေါ်ရှိ ကြေးသွန်းဘုရားများ ဖြစ်ကြသည်။ ဘုရားပွဲတော်များကို တပေါင်းလတွင် ကျင်းပသည်။ မြို့၏ အရှေ့ဖက်ရွှေရောင်ပြတောင်ပေါ်ရှိ ဘုရားစေတီသည်လည်း ထင်ရှားသော စေတီတဆူ ဖြစ်သည်။ ဗုဒ္ဓအယူဝါဒ မြန်မာလူဦးရေများပြားသောမြို့ ဖြစ်သဖြင့် မြို့ပေါ်တွင် ဘုန်းကြီးကျောင်းပေါင်း ၂၀ ကျော်မျှ ရှိလေသည်။

“ဘီးလင်း” ဟူသောအမည်သည် ဝီလီ (ပီးလမ်း) ဟူသော မွန်စကားမှ ဆင်းသက်လာခြင်းဖြစ်၍ မြစ်ဖျက်သော မြို့ဟု အဓိပ္ပာယ်ရသည်။ ယခုတိုင် ဘီးလင်းကျိုးရွာဟုခေါ်တွင်သော တဖက်ကမ်းတွင် ပဲ့ကျန်ခဲ့သည့် ဘီးလင်းမြို့နေရာကိုတွေ့ကြရသေးသည်။ ဘီးလင်းမြို့ကို တပ်မြို့အဖြစ် စတင်တည်ထောင်ခဲ့သည်ဟု အဆိုရှိသည်။

မြတ်စွာဘုရား ပရိနိဗ္ဗာန်စံတော်မူပြီးနောက်တွင် သောဏထေရ်နှင့်ဥတ္တရထေရ်တို့သည်သာသနာပြုရန် ရာမညတိုင်းသို့ ကြွရောက်လာကြသည်။ ထိုမထေရ်မြတ်တို့ ကြွရောက်လာသော ဂေါဠမတ္တိကနဂရမြို့သည် ဘီးလင်းမြို့နယ်အတွင်းရှိ ကေလာသတောင်ထိပ်စေတီ၏ အနောက်တောင်တွင် အရှေ့တဝက် တောင်ထိပ်၊ အနောက်တဝက် မြေညီ၌တည်သည်။ တင်လဲချက်သောလူတို့အိမ်ကဲ့သို့ အိမ်အများရှိသောကြောင့် ဂေါဠမတ္တိကဟုခေါ်တွင်၍ တိုက်ကုလားမြို့ဟုလည်း နှောင်းခေတ်တွင်ခေါ်ဝေါ်ကြသည်။ ယခုတိုင် တိုက်ကုလားမြို့

ဟောင်းနေရာ၊ သို့မဟုတ် တောင်စွန်းဟုခေါ်သော နေရာ တွင် မြို့ဟောင်း အပျက်အစီးနေရာကို တွေ့ကြရသေးသည်။ ဘီးလင်းမြို့နယ်အတွင်းရှိ ဇုတ်သုတ်ရွာအနီးတွင်လည်း ရှေးမြို့ဟောင်း အဆောက်အအုံများကို တူးဖော်တွေ့ရှိရ သည့်ပြင်၊ စေတီပုထိုးများတွင်လည်း ကျောက်စာများကို တွေ့ရသည်။ အထက်တွင်ဖော်ပြခဲ့သော ကုသိန္နာရုံဘုရား သည် သောဏထေရ်နှင့် ဥတ္တရထေရ်တို့ကို အကြောင်းပြုပြီး ဘုရားဆံတော်ဌာပနာရာ တန်ခိုးကြီးဘုရား ဖြစ်လေသည်။

ဘုဇပတ်ပင်။ ။အင်္ဂလိပ် အမည်ဖြင့် ဗတ်ချဟုခေါ်သော သစ်ပင်မျိုးကို ရှေးမြန်မာစာပေကျမ်းဂန်တို့၌ ဘုဇပတ်ပင် ဟု ခေါ်ဝေါ်သုံးစွဲထားသည်ကို တွေ့ရသည်။ ယခုခေတ်တွင် မူ ချယ်ရီဖိုပင်ဟု ခေါ်တွင်လျက်ရှိသည်။ ထိုအပင်တို့သည် မြောက်အမေရိကတိုက်၊ ဥရောပတိုက်၊ အာရှတိုက် မြောက် ပိုင်းဒေသ၊ ဟိမဝန္တာတောင်တန်း၊ တရုတ်နှင့် ဂျပန် တောင် တန်းဒေသ စသော သမပိုင်းဒေသများ၌ ပေါက်ရောက်တတ် သော အပင်မျိုး ဖြစ်သည်။ မြန်မာနိုင်ငံ တောင်ကုန်းဒေ သများ၌လည်း ပေါက်ရောက်သည်။ ဝေါဟာရလိနတ္ထဒီပနီ ကျမ်း၌ အနောက်ကာသီတိုင်း စသည်တို့၌၎င်း၊ အာသံပြည် ဂေါ်ရခေါင်မြို့၌၎င်း ပေါများသည်ဟု ဆိုထားလေသည်။

ဘုဇပတ်ပင်သည် ဗက်တျူလေစီအီးမျိုးရင်းဝင် ဖြစ်၍ မျိုးစု အများအပြားရှိရာ သစ်ပင်ကြီးမျိုးမှ ချုံဖုတ်အကြီး စားမျိုးအထိပါဝင်သည်။ ဘုဇပတ်ပင်တို့သည် ရွက်ကြွေပင် မျိုးဖြစ်သည်။ အအေးဒဏ်ကို ခံနိုင်ရည်ရှိ၍ ရှင်သန်လွယ် သော သစ်ပင်မျိုးလည်း ဖြစ်သည်။

ဘုဇပတ်ပင်တို့သည် လှလည်းလှပ၍ ကျက်သရေလည်း ရှိသောသစ်ပင်မျိုးများထဲတွင်ပါဝင်သည်။ အကိုင်းအခက် တို့သည် လုံးဝန်းသေးသွယ်၍ ဘေးသို့ ပြန့်ကားထွက်သည်။ အချို့ ဘုဇပတ်ပင်မျိုးတို့၏ အကိုင်းအခက်များသည် အ ဖျားဖက်၌ အောက်သို့ ညွတ်ကျနေတတ်သည်။ အရွက်များ သည် ရွက်လွှဲထွက်သည်။ အရွက်၏အဖျားသည်ချွန်၍ နံ ဘေးအနားတို့သည် လွှဲသွားကဲ့သို့ မညီညာသော အထစ်ချွန် ကလေးများ ဖြစ်နေသည်။ နွေရာသီ၌ ဘုဇပတ်ပင်တို့သည် စိမ်းစိုပြောင်လက်သော အရွက်တို့ဖြင့် ဝေဆာလှပနေပြီး လျှင် ဆောင်းကူးရာသီရောက်သောအခါ အရွက်တို့သည် ဝင်းဝါလာ၍ ကြွေကျကုန်သည်။

ထိုအပင်တို့မှ အဖိုပွင့်အမပွင့်ဟူ၍ အပွင့်နှစ်မျိုး ပွင့် သည်။ အဖိုပွင့် ပွင့်ပြီးမှ အမပွင့် ပွင့်သည်။ အဖိုပွင့်တို့သည် ကြောင်မီးတူ ပန်းခိုင်မျိုးနှင့်တူ၍ အပွင့်ကလေးများသည် အပွင့်တံ၏ ပတ်လည်၌ ထွက်ပွင့်ကြသည်။ ဆောင်းရာသီ၌ အဖိုပွင့်ပွင့်ရန် လက်ညှိုးနှင့်တူသော ဖူးတံကလေးများ ထွက်စပြု၍ နွေကူးရာသီတွင် ရွှေဝါရောင် ပန်းခိုင်များ

သည် တွဲရုံကျလျက် လှပစွာ ဖူးပွင့်ကြလေသည်။ အမပွင့် သည် အဖိုပွင့်ထက်သေး၍ ဆောင်းရာသီ၌ အရွက်များ ကြွေသည့်တိုင်အောင် ထိုအမပွင့်များ ကျန်ခဲ့သည်။ ထိုအမ ပွင့်များမှ ကတော့ပုံ အသီးကလေးများ အစီအရီ သီးကြ သည်။ အသီးထဲ၌ ပေါ့ပါး၍ အတောင်ကဲ့သို့ အင်္ဂါပါသော အစေ့များရှိကြသည်။ ထိုအစေ့များသည် ဆောင်းလေဖြင့် လွင့်ပါးကြရာမှ အပင်များ ပြန့်ပွားခြင်း ဖြစ်လေသည်။

ဘုဇပတ်ပင်ကို သိရန်လွယ်ကူသော အချက်တရပ်မှာ အခေါက်များကို အလွယ်တကူခွာ၍ရနိုင်ခြင်းဖြစ်သည်။ အခေါက်များသည် ပေါ့၍ပါးသည်။ အချို့အခေါက်များသည် စက္ကူများကဲ့သို့ ပါးလွှာသောအလွှာများ အထပ်လိုက်ပါရှိ သဖြင့် ယင်းတို့ကို တထပ်စီခွာပြီးလျှင် စာရေး၍ရသည်။ အခေါက်များသည်ပါးလွှာသော်လည်းခိုင်ခံ့သည်။ ထိုအပင်မှ သစ်တုံး၏ အသားဆွေးသွားသည့်တိုင်အောင် အခေါက်မ ဆွေးဘဲ ကျန်ခဲ့သည်ဟုဆိုသည်။ တောင်းများ၊ သေတ္တာများ ကို ဘုဇပတ်သားနှင့်လုပ်ကိုင်ကြ၍ မြောက်အမေရိကတိုက် မှ တိုင်းရင်းသား အင်ဒီးယန်း လူမျိုးတို့သည် ကနူးခေါ် ဘောက်တူများကို ဘုဇပတ်အခေါက်ဖြင့် ပြုလုပ်ကြသည်။ ရုရှနှင့် စကန်ဒီနေဗီးယား စသောနိုင်ငံများတွင် ဘုဇပတ် အခေါက်ဖြင့် အိမ်အမိုး ပြုလုပ်ကြလေသည်။

ဘုဇပတ်သားကို အိမ်ထောင်ပရိဘောဂများပြုလုပ်ရန်၊ သင်္ဘောဆောက်ရန်၊ လယ်ယာသုံးပစ္စည်းများ ပြုလုပ်ရန် အသုံးပြုကြသည်။ အချို့ဘုဇပတ်ပင်အမျိုးအစားတို့၏ အ သားသည် နုညက်သဖြင့် အရောင်တင်ဆေးသုတ်၍ ကောင်း သည်။ ထို့ကြောင့် ဘုဇပတ်သားကို မဟောဂနီ အတုအဖြစ် ရောင်းချကြသည်။

ဘုဇပတ်ပင်တို့သည် နေရာဒေသလိုက်၍ မျိုးစုကွဲပြား သွားသည်။ ဥရောပတိုက်၊ အာရှမိုင်းနား၊ ဆိုက်ဗီးရီးယား စသော ဒေသများ၌ အများဆုံး တွေ့ရသော ဘုဇပတ်ပင်တို့ သည် ဗက်တျူလာ အယ်လဗာမျိုးစုဝင်ဖြစ်ကြသည်။ ယင်း တို့အား ဘုဇပတ်အဖြူ သို့မဟုတ် ဘုဇပတ်ငွေရောင်ဟုခေါ် ကြ၍ အသက်ရှည်ကြသော အပင်မျိုးမဟုတ်ချေ။ အမြင့်ပေ ၄၀-၅၀အထိ ရှိတတ်၍ လုံးပတ်အချင်းသည် တပေထက် ကျော်ခဲ့သည်။

အင်္ဂလန်၌ တွေ့ရသော ဘုဇပတ်ပင်များသည် ဗက်တျူ လာအယ်လဗာမျိုးစုမှ မျိုးကွဲများဖြစ်၍၊ ဗက်တျူလာ ပူ ဗီဆင်းဟု ရုက္ခဗေဒအမည်ဖြင့်ခေါ်သော ဘုဇပတ်ရိုးရိုးနှင့် ဗက်တျူလာ ပင်ဒျူလာဟုခေါ်သော ဘုဇပတ် ငွေရောင် တို့ဖြစ်သည်။ ဘုဇပတ်ငွေရောင်၏အခေါက်သည်အမြစ်ရင်း မှ သုံးလေးပေခန့်တွင် မည်း၍ကြမ်းတမ်းသည်။ အကိုင်းအ ခက်တို့သည် အောက်ဖက်သို့ညွတ်ကျနေရာ ကြည့်၍အ လွန်လှပသည်။ ရိုးရိုးဘုဇပတ်ပင်၏အခေါက်သည် အရင်း

အနီးမှကပ်၍ မြင်ရသော ဆေးဖက်ဝင်သည့် ဘုဇပတ်ပင်

တွင် ချောမွတ်၍ နီရဲနေသည်။ ရှုရှုနိုင်ငံတွင် ဘုဇပတ်ပင်မှ အခေါက်၊အသားနှင့်အစေးတို့ကို အမျိုးမျိုး အသုံးပြုကြလေသည်။

မြောက်အမေရိကတိုက်တွင် ဘုဇပတ် ၁၀ မျိုးခန့် ပေါက်ရောက်သော်လည်း ထင်ရှားသော ၅ မျိုးခန့်ကိုသာ ဖော်ပြလိုပေသည်။ ယင်းတို့သည် နျူဖောင်းလန်းဒေသမှ ဝါရှင်တန်ပြည်နယ်အထိပေါက်ရောက်ကြသည်။ ထိုဘုဇပတ် ၅ မျိုးတို့မှာ အခေါက်တွင် အဖြူခံ၌ အမည်းကွက်များ ပါရှိသော ဘုဇပတ်ဖြူ (ဗက်တျူလာပေါ်ပျူလီဖိုလီယာ)၊ စာရေးရနိုင်သောပါးလွှာသည့် အခေါက်များရှိသည့် စက္ကူဘုဇပတ်၊ သို့မဟုတ် ကနူးဘုဇပတ် (ဗက်တျူလာပိုင်းရီဖရာ)၊ ဘုဇပတ်ပင်မျိုးအနက် အကြီးဆုံး အမြင့်ဆုံးဖြစ်သော ဘုဇပတ်ဝါ (ဗက်တျူလာလူတီးယား)၊ အနီရောင်ရောင်အကိုင်နှင့် အခေါက်ရှိသော ဘုဇပတ်နီ (ဗက်တျူလာ နီဂရာ)၊ နှင့် အစေးကို ဘီယာပြုလုပ်ရာ၌အသုံးချနိုင်ပြီးလျှင်၊ အသားနှင့်အခေါက်မှ အဆီတမျိုး ထုတ်ယူနိုင်သော ချယ်ရီဘုဇပတ် သို့မဟုတ် ဘုဇပတ်မည်း သို့မဟုတ် ဘုဇပတ်ချို (ဗက်တျူလာလင်တာ)တို့ ဖြစ်ကြသည်။ ထို ၅ မျိုးလုံးမှ အဖိုးတန်သစ်များရရှိ၍ ဘုဇပတ်ဝါ၏သစ်သည် အဖိုးအတန်ဆုံးဖြစ်လေသည်။

အိန္ဒိယနှင့်မြန်မာနိုင်ငံတို့တွင် ဘုဇပတ် ၃ မျိုးကို တွေ့ရသည်။ ယင်းတို့မှာ ဗက်တျူလာဆိုင်လင်ဒရီစတာချစ်ဗက်

တျူလာယူတီလစ်နှင့် ဗက်တျူလာ အယ်လနွိုက်ဒီးတို့ ဖြစ်ကြသည်။ ပဌမအမျိုးသည် ဟိမဝန္တာတောင်တန်း အရှေ့ပိုင်း၊ နာဂတောင်တန်းနှင့် ငေါချန်းတောင်ကြားဒေသတို့တွင် ပေါက်ရောက်သည်။ အခေါက်သည် ပန်းရောင်၊ သို့မဟုတ် အနီရောင်ဖြစ်၍၊ သစ်ခေါက်ကို အရှည်လိုက် ခွာ၍ရသည်။ အပင်အနေအားဖြင့် ဗက်တျူလာ အယ်လနွိုက်ဒီးနှင့် ဆင်တူယိုးမှားဖြစ်သော်လည်း အခေါက်ချင်း ကွာခြားလေသည်။

ဗက်တျူလာယူတီလစ်သည် အလတ်စားအပင်မျိုး ဖြစ်သည်။ ဟိမဝန္တာတောင်တန်း တလျှောက်၌ ပေါက်ရောက်သည်။ အမပွင့် တပွင့်ချင်းပွင့်သည်။ အရွက်များသည် အောက်ဖက်၌ အမွှေးထူသည်။ အခေါက်သည် ချောမွတ်တောက်ပြောင်၍ ဖြူတူတူ၊ ပန်းဖျော့ဖျော့ အရောင်မျိုးရှိသည်။ ထိုအခေါက်၌ စက္ကူကဲ့သို့အလွှာများရှိသည်။ ထိုအလွှာများတွင် စာရေး၍ရသည်။ သစ်၏အသားသည် ပန်းဖျော့ဖျော့ အရောင်ရှိ၍ အဆောက်အအုံ ဆောက်ရန် အသုံးပြုကြလေသည်။

ဗက်တျူလာ အယ်လနွိုက်ဒီး ဘုဇပတ်မျိုးသည်လည်း အလတ်စားအပင်မျိုး ဖြစ်သည်။ ဟိမဝန္တာတောင်တန်း အစအဆုံးတလျှောက်၌ပင်၊ အာသံ၊ မဏိပူရတွင်ပင်၊ မြန်မာနိုင်ငံ၌ ကလော၊ မေမြို့၊ ပခုက္ကူနယ်များနှင့် ဖိုဟတ်ဇေအရှေ့ရှိတောင်ကုန်းဒေသများတွင်ပင် ပေါက်ရောက်သည်။ အမပွင့်တို့သည် ၂ ပွင့်ဆိုင်၊ ၃ ပွင့်ဆိုင် ပွင့်သည်။ အရွက်များတွင်အမွှေးမရှိချေ။ ထိုအပင်များကို ကချင်အမည်ဖြင့် လယန်းဟူ၍ပင်၊ ရှမ်းအမည်ဖြင့် ဟရီးယန်းဟူ၍ပင်၊ ခေါ်ကြသည်။ အခေါက်သည် ညိုညစ်ညစ်အရောင်ရှိ၍၊ အလျားလိုက် အလွှာများခွာ၍ ရသည်။ သစ်သားများကို ထိုဒေသများ၌သာ အသုံးပြုကြလေသည်။

ဘုတလင်မြို့ ။ ။ဘုတလင်မြို့သည် အထက်မြန်မာနိုင်ငံ၊ စစ်ကိုင်းတိုင်း အောက်ချင်းတွင်းခရိုင်တွင်ရှိ ဘုတလင်မြို့နယ်၏ ရုံးစိုက်မြို့ဖြစ်သည်။ အောက်ချင်းတွင်းခရိုင် အတွင်း ထင်ရှားသော မြို့တမြို့ဖြစ်၍ မုံရွာမြို့၏ မြောက်ဖက် မိုင် ၂၀ ခန့်အကွာတွင် တည်ရှိသည်။

မြို့တည်ရာအရပ်သည် ကုန်းခေါင်ခေါင်ကျသော အရပ်ဖြစ်၍ မြို့နယ်တခုလုံးသည်လည်း အတန်ငယ် ကုန်းမြင့်ပေသည်။ မြို့နယ်အတွင်း မြစ်ချောင်းများ အလွန်နည်းပါးသည်။ မြင့်မားသော တောင်ရိုး တောင်တန်းကြီးများလည်း မရှိချေ။ တောင်ကုန်း၊ တောင်ပူစာငယ်များသာလျှင် ရှိပေရာ၊ အမြင့်ဆုံးတောင်ကုန်းများမှာ ရွှေဘိုတောင် (ပေ ၁,၄၄၉)နှင့် တွင်းတောင် (ပေ ၁,၁၂၅)တို့ဖြစ်ကြသည်။

ဘုတလင်မြို့နယ်၏ မြောက်ဖက်၌ ရွှေဘိုခရိုင်၊ အရှေ့

ဖက်၌ အောက်ချင်းတွင်ခရိုင်နှင့် ရွှေဘိုခရိုင်ကို ပိုင်းခြား ထားသော မူးမြစ်၊ တောင်ဖက်တွင် မုံရွာမြို့နယ်၊ အနောက် ဖက်တွင် ချင်းတွင်းမြစ်နှင့် ကနီမြို့နယ်တို့ အသီးသီး တည် ရှိကြသည်။

ဘုတလင်မြို့နယ်သည် အောက်ချင်းတွင်း ခရိုင်အတွင်း အစည်ကားဆုံးမြို့နယ်ဖြစ်၍ ခရိုင်၏ အရှေ့မြောက်ကျသော မြို့နယ်ဖြစ်သည်။ မြို့နယ်တစ်ခုလုံးသည် ၄၅၁ စတုရန်းမိုင် ကျယ်ဝန်း၍၊ သူကြီးတိုက်နယ် ၄၉ နယ်၊ ကျေးရွာပေါင်း ၁၇၅ ရွာပါဝင်သည်။ နောက်ဆုံး သိရသော မြို့နယ်လူဦးရေ မှာ ၇၀,၁၆၂ ယောက်ဖြစ်သည်။

မိုးနည်းရေရှားရပ်ဝန်းဒေသတွင် တည်ရှိသဖြင့်၊ ဘုတ လင်မြို့နယ်တွင် မိုးနည်း၍ နွေအခါ အတော်အတန် ပူပြင်း ပြီးလျှင် ဆောင်းရာသီ၌ ချမ်းအေးသည်။

ဘုတလင်မြို့နယ်အဖြစ် စတင်ဖွဲ့စည်းခြင်းကို ၁၈၉၄ခုနှစ် တွင် ပြုလုပ်ခဲ့၍၊ ရှေးက ကူတော်မြို့နယ်တစ်ခုလုံးနှင့် အရာ တော်မြို့နယ် တစ်တော်ဒေသတို့ကို ဖွဲ့ထုတ်ကာ ဖွဲ့စည်းထား ခြင်းဖြစ်သည်။

ဘုတလင်မြို့သည် မုံရွာ-ရေဦး (ရွှေဘိုခရိုင်) မော်တော် ကားလမ်း၊ မီးရထားလမ်း၌ တည်ရှိ၍၊ ညောင်ကန်၊ မောင်း ထောင်၊ သခွတ္တနယ်၊ ငပယင်းမြို့သစ်စသော ကျောထောက် နောက်ခံကောင်းသည့် ဒေသများရှိသဖြင့်၊ ငြုတ်၊ ပဲ၊ ပြောင်း၊ ဝါဂွမ်း၊ ထန်းလျက်၊ ဆီစသော မိုးပါးရေရှား ဒေသထွက် သီးနှံများ ရောင်းဝယ်ဖောက်ကားမှုဖြင့် စည်ကားသော မြို့ ဖြစ်လေသည်။

ဘုတလင်မြို့သည် မီးရထားလမ်းအားဖြင့် မုံရွာမြို့နှင့် ၂၂ မိုင်ဝေး၍၊ ရွှေဘိုခရိုင်ရေဦးမြို့နှင့် ၃၅ မိုင်ခန့်ဝေးသည်။ မော်တော်ကားလမ်းအားဖြင့် မုံရွာနှင့် ၂၁ မိုင်ဝေး၍ ရေဦး မြို့နှင့် ၃၃မိုင်ခန့် ဝေးသည်။ ထိုပြင် ၁၂ မိုင်ကွာဝေးသော ကူတော်သို့၎င်း၊ ၅ မိုင်ကွာဝေးသော ညောင်ကန်သို့၎င်း မော်တော်ကားလမ်းကြမ်းများ ရှိသည်။

ဘုတလင်မြို့လယ်တွင် သီရိဓမ္မသောကမင်းကြီး အမိန့် တော်ဖြင့် တည်ထားခဲ့သည်ဆိုသော ရန်အောင်မြင်ဘုရား နှင့် ရေကန်ကြီးရှိသည်။ မြို့၏မြောက်ဘက်တွင် ကန်တော် ကြီးအမည်ရှိ တဖက်ဆည်ကန်ကြီးသည်လည်း မြို့ကျက်သ ရေဆောင်တရပ် ဖြစ်ပေသည်။

ဘုတလင်မြို့မှ ထူထိုင်ဒုဇနကထာကျမ်းပြု ခုံမင်းကြီး ဦးပြေကျော်ဟု ရှေးကစာဆိုတဦးပေါ်ထွန်းခဲ့သည်။ ဘုတ လင်မြို့နယ်အတွင်းရှိ ညောင်ကန်ရွာမှ ညောင်ကန် ဆရာ တော် ဦးပုတ်၊ မောင်းထောင်ရွာမှ စိန္တကျော်သူဦးဩ၊ တွင်း သင်းတိုက်ဝန်မဟာစည်သူ၊ သံချိုဦးကျော်လှ၊ မောင်းထောင် သာသနာပိုင် ဆရာတော်အစရှိသော ရှေးစာဆိုတော်ကြီး များ ပေါ်ထွက်ခဲ့သည်။ ထိုမြို့နယ်အတွင်း၌ပင်ရှိသော ငပ

ယင်းရွာသည် စစ်သူကြီးမဟာဗန္ဓုလ၏ ဇာတိအရပ် ဖြစ် ပေသည်။ သို့ဖြင့် ဘုတလင်နယ်မြေသည် လက်ရုံးရည်နှလုံး ရည်ဖြင့် ပြည့်စုံသော ပုဂ္ဂိုလ်ထူးပုဂ္ဂိုလ်ကျော်များ ပေါ် ထွန်းရာ နယ်မြေဟု ဆိုရပေမည်။

ဘုရား။ ။ဘုရားဆိုသည်မှာ.....သိသင့် သိထိုက်သော ဂေယျဓံတရားအလုံးစုံကို တခုမကျန် ဖြောင့်မှန်စွာသိနိုင် သော သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်ရှင် ပုဂ္ဂိုလ်ထူးကိုဆိုသည်။

ယင်းပုဂ္ဂိုလ်ထူးကိုလည်း ဉာဏ်ပညာ တမျိုးတည်းသာ ကြီးကျယ်မြင့်မြတ်ခြင်းဖြင့် ဘုရားဟု ဆိုသည်မဟုတ်။

- (၁) ဇာတိမဟတ္တ အမျိုးဇာတ်အားဖြင့်ကြီးကျယ် မြင့်မြတ်ခြင်း၊
- (၂) ပုညမဟတ္တ ဘုန်းသမ္ဘာကုသိုလ်ပါရမီအား ဖြင့်ကြီးကျယ်မြင့်မြတ်ခြင်း၊
- (၃) သီလမဟတ္တ အကျင့်သီလအားဖြင့်ကြီးကျယ် မြင့်မြတ်ခြင်း၊
- (၄) သမာဓိမဟတ္တ တည်ကြည်ခိုင်ခံ့သော သမာဓိ အားဖြင့် ကြီးကျယ်မြင့်မြတ် ခြင်း၊
- (၅) ဣဒ္ဓိမဟတ္တ တန်ခိုး အာနုဘော် အားဖြင့် ကြီးကျယ်မြင့်မြတ်ခြင်း၊
- (၆) ဗုဒ္ဓိမဟတ္တ ဉာဏ်ပညာအားဖြင့် ကြီးကျယ် မြင့်မြတ်ခြင်း။

ဟူ၍ လောကတွင် ရှိရှိသမျှ လူနတ်ဗြဟ္မာ သတ္တဝါတို့ထက် ကြီးကျယ် မြင့်မြတ်ခြင်းအမျိုးမျိုးနှင့် ပြည့်စုံမှုသာလျှင်၊ ပြည့်စုံသော ပုဂ္ဂိုလ်ထူးကိုသာလျှင် ဘုရားဟုဆိုရသည်။

လွန်ခဲ့သော နှစ်ပေါင်း ၂,၅၄၀ ကျော်လောက်က ပွင့် တော်မူသောဂေါတမမြတ်စွာဘုရားကားဆိုခဲ့ပြီးသော ကြီး ကျယ်မြင့်မြတ်ခြင်း အမျိုးမျိုးနှင့် ပြည့်စုံသောကြောင့် လော ကသုံးပါးတွင် ဘုရားစင်စစ် ဖြစ်တော်မူသည်။

ရှေးရှေးကမ္ဘာကပွင့်တော်မူခဲ့ကြသော ဂင်္ဂါ ဝါ င္ဍု သဲစုပမာ များလှစွာသော ဘုရားများ၊ လွန်ခဲ့သော ဆဲ့ ခြောက်အသင်္ချေအတွင်း ပွင့်တော်မူခဲ့ကြသော ဗြဟ္မာဒေဝ စသောဘုရားများ၊ လွန်ခဲ့သော လေးသင်္ချေနှင့် ကမ္ဘာတ သိန်းအတွင်းပွင့်တော်မူသော တဏှင်္ဂီရာဘုရားအစ၊ ကဿ ပဘုရားအဆုံးရှိသော နှစ်ကျိပ်ခုနစ်ဆူသော ဘုရားများလည်း လောကသုံးပါးတွင် ဘုရားစင်စစ် ဖြစ်တော်မူကြသည်။

ထိုဘုရားတို့တွင် ဂေါတမမြတ်စွာဘုရား၏ ဖြစ်တော်စဉ် အကျဉ်းကား ဤသို့တည်း။ ဂေါတမမြတ်စွာဘုရားကား ဘိုးတော် အဗ္ဗနမင်းမြို့ကြွင်းသက္ကရာဇ် ၆၈ခု ကဆုန်လပြည့် သောကြာနေ့တွင် ဖွားမြင်တော်မူသည်။

ဌာနကား အိန္ဒိယနိုင်ငံ ကပိလဝတ်နေပြည်တော်၊ ခမည်း

ဘုရား

ဘုရားကိုးဆူ

တော်ကား သုဒ္ဓေါဒနမင်းကြီး၊ မယ်တော်ကား သီရိမဟာ မာလာမိဖုရားကြီး၊ အမည်တော်ကား သိဒ္ဓတ္ထမင်းသား ဖြစ်လေသည်။

အရွယ်တော် ဆွဲခြောက်နှစ်မှစ၍ နှစ်ဆွဲကိုးနှစ်အတွင်း ထီးနန်းစည်းစိမ်ကို ခံစားသည်။ မိဖုရားကြီးကား ယသော ဓရာဗိမ္မာဒေဝီ၊ သားတော်ကား ရာဟုလာဖြစ်သည်။

သူ့အို၊ သူနာ၊ သူသေ၊ ရဟန်းအသွင် နိမိတ်ကြီးလေးပါးကို မြင်သဖြင့် သတိသံဝေဂရလျက် ၉၇ခု ဝါဆိုလပြည့် တနင်္လာနေ့တွင် တောထွက်၍၊ ရဟန်းပြုတော်မူသည်။

ခြောက်နှစ်ပတ်လုံး ဒုက္ကရစရိယာအကျင့်ကို ကျင့်ပြီးလျှင် ၁၀၃ခုကဆုန်လပြည့် ဗုဒ္ဓဟူးနေ့ ဗောဓိပင်ရင်းဝယ်၊ သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်ကိုရ၍၊ လောကသုံးပါးတွင် ဘုရားစင်စစ်ဖြစ်တော်မူသည်။

ဘုရားဖြစ်ပြီးနောက်၊ ၄၅ ဝါပတ်လုံး တရားဟောကာ၊ အညာတကောဏ္ဍညအစ၊ သုဘဒ္ဒအဆုံးရှိသော ဝေနေယျများစွာ သတ္တဝါတို့ကို နိဗ္ဗာန်သို့ ပို့ဆောင်တော်မူပြီးလျှင်၊ ၁၄၈ ခု ကဆုန်လပြည့် အင်္ဂါနေ့တွင် ပရိနိဗ္ဗာန် စံဝင်တော်မူသည်။

၄၅ ဝါပတ်လုံး နေ့စဉ် ပြုလုပ်အပ်သော လုပ်ငန်းများကား၊

- (၁) ပုရောတ္တကိစ္စ နံနက်ဆွမ်းခံကြွခြင်း၊
- (၂) ပစ္ဆာဘတ္တကိစ္စ ညနေ ဒါယကာဒါယိကာမတို့အား တရားဟောခြင်း၊
- (၃) ပုရိမယာမကိစ္စ ညဉ့်ဦးယာမ် ရဟန်းများအား တရားဟောခြင်း၊
- (၄) မန္တိမယာမကိစ္စ ညဉ့်လယ်ယာမ နတ်များအား တရားဟောခြင်း၊
- (၅) မစ္ဆိမယာမကိစ္စ ... ညဉ့်နောက်ဆုံးယာမ်ကို သုံးပုံပုံ တပုံ စကြိုသွားခြင်း၊ တပုံကျိန်းစက်ခြင်း၊ တပုံ ကျွတ်ထိုက်သော သတ္တဝါတို့ကို ကြည့်ရှုခြင်း ဟူ၍ ငါးပါးဖြစ်သည်။

ဂုဏ်တော်ကား၊

- (၁) အရဟတ ပူဇော်အထူးကို ခံတော်မူထိုက်ခြင်း
- (၂) သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓ ဓမ္မဗျူဟာ တရားအလုံးစုံကို အကုန်အစဉ် သိမြင်တော်မူခြင်း၊
- (၃) ဝိဇ္ဇာစရဏသမ္ပန္န ဝိဇ္ဇာသုံးပါး၊ ဝိဇ္ဇာရှစ်ပါး၊ စရဏတဆယ့်ငါးပါးနှင့် ပြည့်စုံတော်မူခြင်း၊
- (၄) သုဂတော ကောင်းသောစကားကို ဆိုတော်မူခြင်း၊

(၅) လောကဝိဒူ လောကသုံးပါးကို သိတော်မူခြင်း၊

(၆) အနုတ္တရောပုရိသ ဆုံးမသင့် ဆုံးမထိုက်သော သူတို့ကို ဆုံးမရာ၌ အတုမရှိ မြတ်တော်မူခြင်း၊

(၇) သတ္တာဒေဝ နတ်လူတို့ ဆရာ ဖြစ်တော်မူခြင်း၊

(၈) ဗုဒ္ဓသစ္စာ သစ္စာ လေးပါးကို သိတော်မူခြင်း၊

(၉) ဘဂဝါ ဘုန်းတော်ခြောက်ပါးနှင့် ပြည့်စုံတော်မူခြင်း၊

ဟူ၍ ကိုးပါးဖြစ်သည်။

ထိုမှတစ်ပါး မက္ခလိ၊ ပုရဏ၊ အဓိတ၊ ပကုဒ္ဓ၊ နိဂဏ္ဌ၊ သဗ္ဗယဟူ၍ အယူဝါဒကို ပြုလုပ်တတ်သော တိတ္ထိဆရာကြီးခြောက်ဦးကိုလည်း ဘုရားဟုခေါ်ဆိုကြသည်။ ထိုသို့ခေါ်ဆိုကြသော်လည်း၊ ယင်းဆရာကြီးခြောက်ဦးတို့မှာ ယခင်ပြဆိုခဲ့သော ကြီးကျယ်မြင့်မြတ်ခြင်း အမျိုးမျိုးနှင့် မပြည့်စုံသည့် အတွက် ဘုရားမမည်နိုင်ပေ။ **ဦးကြီးဖေ**

ဘုရားကိုးဆူ ။ ဘုရားကိုးဆူ ဆိုသည်မှာ....(၁) ဘုရား

(၂) ရှင်သာရိပုတ္တရာ (၃) ရှင်မောဂ္ဂလာန် (၄) ရှင်ကောဏ္ဍည (၅) ရှင်အာနန္ဒာ (၆) ရှင်ဂဝံပတိ (၇) ရှင်ရာဟုလာ (၈) ရှင်ရေဝတ (၉) ရှင်ဥပါလိ ဟူ၍ ဘုရားတပါးနှင့် ရဟန္တာရှစ်ပါးကို ပေါင်း၍ ပူဇော်သည်ကို အစွဲပြုကာ ဘုရားကိုးဆူ ခေါ်ဆိုခြင်း ဖြစ်သည်။

လောကီဆရာတို့အသုံးပြုသော (သံ-ဝံ-ပ-မ-ယျ) ကကုသန်၊ ကောဏာဂုံ၊ ကဿပ၊ ဂေါတမ၊ မေတ္တေယျဘုရားငါးဆူ၊ အာဇာနည်ဗုဒ္ဓသုတ်၌ ဝေဿဝဏ်နတ်မင်းကြီး မိမိသိမှီသမျှ ဘုရားကို လျှောက်ထားသော ဝိပဿီ၊ သိခီ၊ ဝေဿဘူ၊ ကကုသန်၊ ကောဏာဂုံ၊ ကဿပ၊ ဂေါတမ ဘုရားခုနှစ်ဆူ၊ ဘုရားနှစ်ကျိပ်ရှစ်ဆူ စသည်ဖြင့် သူ့နေရာနှင့်သူ ခေါ်ဝေါ်အသုံးပြုကြသည်လည်း ရှိသေး၏။

ယင်းဘုရားကိုးဆူ၌ ဘုရားတပါးနှင့် ရဟန္တာရှစ်ပါးဖြစ်၍ ဘုရားချည်း မဟုတ်ဘဲလျက် ဘုရားကိုးဆူဆိုရာမှာ ပြဋ္ဌာန်းသော ဘုရားကို အစွဲပြု၍ ပဓာနနည်းအားဖြင့်၎င်း၊ သို့မဟုတ် ဘုရားနှင့် ရဟန္တာကား ဒက္ခိဏေယျပူဇာရဟ (မြတ်သော အလှူကို ခံယူထိုက်သဖြင့် ပူဇော်ထိုက်သော) လက္ခဏာချင်းတူရကား နေတ္တိပါဠိတော်၊ ဟာရတဆွဲခြောက်ပါးတွင် ပြဆိုအပ်သော လက္ခဏာဟာရနည်းအားဖြင့်၎င်း ရဟန္တာကို ဘုရားနှင့် အတူထား၍ ဘုရားကိုးဆူ ခေါ်ဆိုခြင်းဖြစ်လေသည်။

ထိုသို့ယူခဲ့သော် ယင်းရဟန္တာရှစ်ပါးသာမဟုတ်၊ ရဟန္တာ

ဘုရားကိုးဆူ

အများကိုပင် ဘုရားဟူသောအနက်အဓိပ္ပာယ်ဖြင့် ယူသင့်ပေသည်။ ထိုသို့ယူသင့်သော်လည်း ရဟန္တာအများကို မယူဘဲ အရပ်ရစ်မျက်နှာ အနေအထားဖြင့် အသင့်လျော်ဆုံး ဖြစ်သော ယင်းရဟန္တာရှစ်ပါးကိုသာ ဘုရားကိုးဆူ ပူဇော်ရာ၌ ယူအပ်လေသည်။

ဘုရားကိုးဆူပူဇော်သော အလေ့အထမှာလည်း သက္ကရာဇ် ၇၆၇ ခုနှစ်လောက်က ဇင်းမယ်ပြည်တွင် တရုတ်တရက်တို့ နှောင့်ယှက်လာသောအခါ၊ ရွတ်ဖတ်နာယူသူတို့ကိုဘေးကြီးမှ လွတ်ကင်းအေးချမ်းရန် ရှင်သီလဝံသ ရေးသားအပ်သော ဥပ္ပါတသန္တိကျမ်း ဖြစ်ပေါ်လာပြီးနောက်၊ ပိဋကတ်တော်၌ ကျမ်းကျင်လိမ္မာသော ဆရာတော်တို့ ညွှန်ကြားစီမံချက်အရ ဖြစ်ပေါ်လာဟန် တူသည်။ အကြောင်းကား ဘုရားကိုးဆူ ပူဇော်ရာ၌ ဘေးအန္တရာယ်ကင်း၍ ကောင်းကျိုးချမ်းသာ ဖြစ်စေခြင်းငှာ ဥပ္ပါတသန္တိကျမ်းကို ရွတ်ဖတ်လေ့ရှိသောကြောင့် ဖြစ်သည်။

တကြောင်းလည်း ဇင်းမယ်ပြည်တွင် နှစ်ပေါင်းများစွာ ရှေးအခါကပင် (၁) တနင်္ဂနွေ (၂) တနင်္လာ (၃) အင်္ဂါ (၄) ဗုဒ္ဓဟူး (၅) စနေ (၆) ကြာသပတေး (၇) ရာဟု (၈) သောကြာ (၉) ကိတ် ဟူသော ဂြိုဟ်ကြီးကိုးလုံးကို ပူဇော်သောအလေ့အထ ရှိခဲ့ဟန်တူသည်။ နက္ခတ်ဗေဒင်ကို အယူအဆရှိသောသူတိုင်း ဂြိုဟ်ကြီးကိုးလုံးကို စောင့်သော နတ်တို့တွင် တနင်္လာ၊ဗုဒ္ဓဟူး၊ ကြာသပတေး၊ သောကြာ သောမဂြိုဟ်လေးလုံးကိုစောင့်သော နတ်တို့သည် လူတို့အား ကောင်းကျိုးကို ပေးတတ်သည်။ တနင်္ဂနွေ၊ အင်္ဂါ၊ စနေ၊ ရာဟု ပါပဂြိုဟ်လေးလုံးကို စောင့်သောနတ်တို့သည် မကောင်းကျိုးကို ပေးတတ်သည်ဟု ယူဆကြသည်။ ယူဆကြသည့်အတိုင်း မကောင်းကျိုးပျောက်၍ ကောင်းကျိုးရောက်အောင် ပူဇော်ကြခြင်း ဖြစ်လေသည်။

ဥပ္ပါတသန္တိကျမ်းပေါ်ပြီးနောက် နှစ်ပေါင်း တရာ့ငါးဆယ်ကျော်၊ သက္ကရာဇ် ၉၁၉ ခုနှစ်သို့ ရောက်သောအခါ၊ ဟံသာဝတီ ဆင်ဖြူများရှင် မင်းတရားကြီးသည် ဇင်းမယ်ကို အောင်နိုင်၍ သားတော်နော်ရထာကို ဇင်းမယ်ဘုရင်အဖြစ် လွှဲအပ်အုပ်ချုပ်စေသည်။ ထိုအခါ ပိဋကတ်တော်မှ စ၍ စာပေကျမ်းဂန် ကျမ်းကျင်လိမ္မာသော ပုဂ္ဂိုလ်အများ ထွန်းကားခဲ့သည်။

ယင်းဘုရင်လက်ထက် ပိဋကတ်တော်၌ ကျမ်းကျင် လိမ္မာသောဆရာတော်တို့သည် ဤဇင်းမယ်ပြည်၌ ဂြိုဟ်ကြီးကိုးလုံးကို ပူဇော်ကြသည်ကား လောကီအကျိုးမျှသာ ရည်ရွယ်ကြသည်။ တပည့်လိမ္မာသည် ဆရာကို သရက်ပင်ရင်း၌ ရေချိုးစေသဖြင့် ဆရာရေချိုးခြင်း ကိစ္စ၊ သရက်ပင်ရေလောင်းခြင်းကိစ္စ နှစ်ကိစ္စ ပြီးစေသော (အမွေသေဝန်ဂရသိနန)နည်းဖြင့် အကျိုးစီးပွားများရာသကဲ့သို့၊ ဂြိုဟ်ကြီး

ကိုးလုံး ပူဇော်ရာဝယ် ဘုရားကိုးဆူကို ထည့်သွင်းပူဇော်စေရလျှင် ဂြိုဟ်ကြီးကိုးလုံး ပူဇော်ခြင်းကိစ္စ၊ ဘုရားကိုးဆူ ပူဇော်ခြင်းကိစ္စ နှစ်ကိစ္စပြီးစေ၍ အကျိုးစီးပွားများရာသည် ဟူသော ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့် ပြည်သူပြည်သားတို့အား ဂြိုဟ်ကြီးကိုးလုံးနှင့် တွဲဖက်၍ ဘုရားကိုးဆူကိုပါ တပြိုင်တည်း ပူဇော်ရန် စီမံပေးကြသည်။ ထိုအခါကစ၍ ဘုရားကိုးဆူ ပူဇော်ခြင်းအလေ့အထ ဖြစ်ပေါ် လာဟန်တူသည်။ နောက် မြန်မာနိုင်ငံသို့ ရောက်လာကာ ယနေ့ထက်တိုင် ပူဇော်လျက် ရှိလေသည်။

ပူဇော်သောအခါ ဘုရားကိုးဆူထားရန် အစီအစဉ်မှာ အောက်ပါအတိုင်း ဖြစ်သည်။

- (၁) ဘုရားကို လူနတ်တို့ဆရာ ရဟန်းသံဃာတို့အကြီးအမှူးဖြစ်၍ အလယ်ဗဟိုအရပ်၌ ထားရသည်။
- (၂) ရှင်သာရိပုတ္တရာကို ဘုရား၏ လက်ျာတော်ရံဖြစ်၍ တောင်အရပ်၌ ထားရသည်။
- (၃) ရှင်မောဂ္ဂလန်ကို ဘုရား၏ လက်ဝဲတော်ရံဖြစ်၍ မြောက်အရပ်၌ထားရသည်။
- (၄) ရှင်ကောဏ္ဍညကို ရဟန္တာရှစ်ပါးတွင် သိက္ခာဝါ အကြီးအဆုံးဖြစ်၍ အရှေ့အရပ်၌ ထားရသည်။
- (၅) ရှင်အာနန္ဒာကို ဘုရား၏ အလုပ်အကျွေး နောက်တော်ပါဖြစ်၍ အနောက်အရပ်၌ ထားရသည်။
- (၆) ရှင်ဂဝံပတိကို ရာဟုဂြိုဟ်၏ အရှင်ဖြစ်၍ ရာဟုဂြိုဟ်တည်နေရာအနောက်မြောက်အရပ်၌ ထားရသည်။ (ဂဝံပတိ၌ဂေါသဒ္ဓါနွားအနက်ကိုရသည်။ ပသုသဒ္ဓါလည်း နွားအနက်နှင့် ရာဟုဂြိုဟ်အနက်ကို ရသည်။ ရာဟုဂြိုဟ်အနက်ကို ရသော ပသုသဒ္ဓါသည် ဂေါသဒ္ဓါကဲ့သို့ နွားအနက်ကိုလည်းရသောကြောင့် ဂေါသဒ္ဓါလည်း နွားအနက်သာမဟုတ် ရာဟုဂြိုဟ်အနက်ကိုလည်း ရနိုင်သည်။ ထိုအတွက် ဂဝံပတိသဒ္ဓါသည် ရာဟုဂြိုဟ်အရှင်ဟု ဆိုပါသည်။)
- (၇) ရှင်ရာဟုလာကို ရဟန္တာရှစ်ပါးတွင် သိက္ခာဝါအငယ်ဆုံးဖြစ်၍ အသက်အငယ်ဆုံးဖြစ်သော တနင်္ဂနွေဂြိုဟ်တည်နေရာ အရှေ့မြောက်အရပ်၌ ထားရသည်။
- (၈) ရှင်ရေဝတကို ရှင်သာရိပုတ္တရာ၏ ညီတော်ရင်းဖြစ်၍ ရှင်သာရိပုတ္တရာ၏ အနီး အရှေ့တောင်အရပ်၌ ထားရသည်။
- (၉) ရှင်ဥပါလိကို ဝိနည်းကို ဆုံးဖြတ်ရသော ဝိနည်းခိုရ်ဖြစ်၍ ရှေးအခါက တရားသူကြီး ဖြစ်ဖူးသော စနေဂြိုဟ် တည်နေရာ အနောက်တောင်အရပ်၌ ထားရသည်။

ဘုရားကိုးဆူ ပူဇော်ရာ၌ ဘုရားကိုးဆူ သက်သက်လည်း ပူဇော်နိုင်သည်။ ဂြိုဟ်ကြီးကိုးလုံးနှင့်တနေရာတည်း တွဲဖက်

၍လည်း ပူဇော်နိုင်သည်။ တနေရာစီခွဲ၍လည်း ပူဇော်နိုင်သည်။ ပူဇော်သောအခါ ဂြိုဟ်ကြီးကိုးလုံးကို ထားရန်မှာ အောက်ပါ အစီအစဉ်အတိုင်းဖြစ်သည်။

- (၁) တနင်္ဂနွေဂြိုဟ်ကို အရှေ့မြောက်အရပ်၌ ထားရသည်။
 - (၂) တနင်္လာဂြိုဟ်ကို အရှေ့အရပ်၌ ထားရသည်။
 - (၃) အင်္ဂါဂြိုဟ်ကို အရှေ့တောင်အရပ်၌ ထားရသည်။
 - (၄) ဗုဒ္ဓဟူးဂြိုဟ်ကို တောင်အရပ်၌ ထားရသည်။
 - (၅) စနေဂြိုဟ်ကို အနောက်တောင်အရပ်၌ ထားရသည်။
 - (၆) ကြာသပတေးဂြိုဟ်ကို အနောက်အရပ်၌ ထားရသည်။
 - (၇) ရာဟုဂြိုဟ်ကို အနောက်မြောက်အရပ်၌ ထားရသည်။
 - (၈) သောကြာဂြိုဟ်ကို မြောက်အရပ်၌ ထားရသည်။
 - (၉) ကိတ်ဂြိုဟ်ကို အလယ်ဗဟိုအရပ်၌ ထားရသည်။
- ဘုရားကိုးဆူနှင့် ဂြိုဟ်ကြီးကိုးလုံးကိုပူဇော်ရာ၌ ပိုမို စုံလင်အောင် ထည့်သွင်းလိုလျှင် (၁) သူရဿတီ (၂) စန္ဒီ (၃) ပရမီသွာ (၄) မဟာပိန္နဲ (၅) ဂေါရမန္တ နတ်မင်းကြီး ငါးပါးနှင့် (၆) ရက္ခစိုး (၇) ဘုမ္မစိုး (၈) အာကာသစိုး (၉) အိမ်စောင့်နတ် ဟူ၍ နတ်ကိုးပါးကို ထည့်သွင်းနိုင်ပေသည်။ အကယ်၍ ထည့်သွင်းလျှင် ဘုရားကိုးဆူ(၉)ပွဲအစုံအလင်၊ ဂြိုဟ်ကြီးကိုးလုံး (၉) ပွဲအစုံအလင်၊ နတ်ကိုးပါး (၉) ပွဲအစုံအလင်၊ အားလုံး (၂၇) ပွဲပြင်ရသည်။

“ဒါနဝတ္ထု၊ စုစုမြားမြောင်၊ ကျောင်းဆောင်ဆီမီး၊ တံခွန်ထီးနှင့်၊ သစ်သီးသုံးထွေ၊ မသွေရေချမ်း၊ ပန်းလည်းသုံးပါး၊ မုန့်ကားဖြူနီ၊ ယိုစုံစီနှင့် တလီအုံလောက်၊ ပေါက်ပေါက်ချိုဖြန်း၊ ကြံအုန်းငှက်ပျော၊ ချိုမောနှစ်သက်၊ လက်ဖက်ကွမ်းယာ၊ သုခာစုံလင်၊ ဆွမ်းဘောဇဉ်” ဟု ရှေးဆရာကြီးများ စပ်ဆိုထားသည့်အတိုင်း -

ဆွမ်းချက်ရန် အစီအစဉ် ... ဆန်ကျိုးမပါ ဆန်သစ်ဆန်ကောင်းကို (၉) နဝင်းကြော၊ ချက်လိုသလောက် (၉)ခွက်ချင့်၍ (၉) ကြိမ်ဆေး၊ မချက်ဖူးသေးသော အိုးသစ်တွင်ထည့်၍ ဆီးသားထင်း၊ ဆီးသားယောက်မ သို့မဟုတ် သန့်သောထင်းယောက်မ၊ ဖိုခနောက်ကို ဂဠုန်ရုပ်၊ နဂါးရုပ်၊ ခြင်္သေ့ရုပ်ခံ၍ နံနက် အရုဏ်တက်ဆွမ်းကပ်မီ မတူးမခြစ်အောင် ချက်ရမည်။

ဆွမ်းချက်သောနေရာကို သန့်ပြန့်စွာ ပြုလုပ်၍ သဲဖြူခင်းရာဇမတ်ကာ၊ အထက်က ပိတ်မျက်နှာကြက် ကြက်၊ ထောင့်လေးထောင့်နှင့် အလယ်မီးထွန်း၊ ထောင့်လေးထောင့်၌ ငှက်ပျောအုန်းစိုက်၊ ရာဇမတ်ပေါ်တွင် တံခွန်ကုက္ကား ကြက်လျှာထီးတံခွန် စိုက်ရမည်။

ဆွမ်းချက်မည့်သူ စောစောထ ရေချိုး၊ ခေါင်းလျှော်၊

ဝတ်ဖြူစင်ကြယ်ဝတ်၊ ငါးပါးသီလခံပြီး ရာဇမတ်တွင်းဝင်၊ မင်းကိုယ်ချည် (ပရိတ်ချည်) ပတ်မိအောင်ပတ်၊ ဆွမ်းမကျက်မီ အပြင်မထွက်နှင့်၊ ဆွမ်းကျက်မှအပြင်ထွက်ရမည်။

ပွဲပြင်ရန်အစီအစဉ်-ကျောင်းဆောင်၊ သို့မဟုတ် စားပွဲကြီး၊ ဆီမီးဖယောင်းတိုင်၊ ထီး၊ တံခွန်၊ ကုက္ကား၊ ကြက်လျှာ၊ သစ်သီးသုံးမျိုး၊ ပန်းသုံးမျိုး၊ ယိုသုံးမျိုး၊ မုံဖြူ၊ မုံနီ၊ ပေါက်ပေါက်၊ ကြံ၊ အုန်းငှက်ပျော၊ လက်ဖက်၊ ကွမ်းယာ၊ ဆွမ်း၊ ရေချမ်းစုံလင်အောင် စီစဉ်ရမည်။ သို့မဟုတ် မိမိတို့စွမ်းနိုင်သလောက် စီစဉ်နိုင်သည်။ ပွဲပြင်ရာ၌ ဘုရားကိုးဆူအတွက် ကိုးပွဲအစုံအလင်၊ ဂြိုဟ်ကြီးကိုးလုံးအတွက် ကိုးပွဲအစုံအလင်၊ နတ်ကိုးပါးအတွက် ကိုးပွဲအစုံအလင် ညဉ့်ဦးကပြင်ဆင်ထားရမည်။ ဆွမ်းပွဲကို နံနက်အရုဏ်တက်မှ ပြင်ဆင်ရမည်။

ပူဇော်ပုံအစီအစဉ်-ရှေးဦးစွာ ခွင့်ပန်သော အနေဖြင့် ညဉ့်ဦးယံ ဘုရားပင့်၊ နောက် အရုဏ်တက်သောအခါ ထပ်၍ ဘုရားပင့်ပြီးလျှင် ရဟန္တာရှစ်ပါးကို အစဉ်အတိုင်းပင့်၊ ပူဇော်၊ ဆုတောင်း၊ ရေစက်ချ၊ အမျှပေးဝေရမည်။ နောက် ဂြိုဟ်ကြီးကိုးလုံးနှင့် နတ်ကိုးပါးကိုလည်း ထိုအစီအစဉ်အတိုင်းပင့်၊ ပူဇော်၊ ဆုတောင်း၊ နောက် ဂြိုဟ်ကြီးကိုးလုံးကို အစဉ်အတိုင်း ပြန်ပို့ရမည်။

မှတ်ချက်။ ။ဘုရားကိုးဆူပူဇော်နည်းကို သက္ကရာဇ် ၁၂၂၁ ခုနှစ်၊ နတ်တော်လဆန်း ၁၃ ရက်နေ့ကင်းဝန်မင်းကြီး စာရေးတော်ကြီး ဘဝက လျှောက်ထားသဖြင့် ဒုတိယ မောင်းထောင် ဆရာတော် ဦးပုညာသာမိ ဖြေဆို ဆုံးဖြတ်အပ်သော (ဗုဒ္ဓနဝမပူဇာဝိနိစ္ဆယ)နှင့် သက္ကရာဇ် ၁၂၃၄ ခုနှစ်တွင် ဇိနတ္ထပကာသနီ စသော ကျမ်းပေါင်းများစွာ ပြုစုစီရင်သည့် ကျမ်းသဲလေးထပ် ဆရာတော်ဘုရားကြီး ရေးသားသော သဇ္ဇနဝိလာသနီကျမ်းတွင် ပါသော (ဘုရားကိုးဆူကပ်) တို့မှ ယူ၍ထည့်သွင်း ရေးသားပါသည်။ ။ဂြိုဟ်ကြီး ကိုးလုံး ပူဇော်နည်းကို ရှေးဆရာကြီးများ ရေးသား ထားသော နည်းကိုယူ၍ ထည့်သွင်း ရေးသားပါသည်။ **ဦးကြီးဖေ**

ဘုရားကြီးဆရာတော် (မြန်မာ ၁၁၇၂-၁၂၃၆) ။ ။ မန္တလေးမြို့၊ ဘုရားကြီးဆရာတော်ဘုရားသည် မိတ္ထီလာမြို့ရွှေပြည်ရန်အောင် အရှေ့လက် တာ ၂ ထောင်ကျော်ကွာ ကဖြူရာ၌ သက္ကရာဇ် ၁၁၇၂ခုနှစ်တွင် ဖွားမြင်တော်မူသည်။ ငယ်မည်တော် ဦးညိုဖြစ်သည်။ ဘွဲ့အမည်တော်ကား ဦးဇာဂရဖြစ်သည်။ ဆရာတော်၏ ငယ်ဆရာရင်းကို မသိရချေ။

ဘုရားကြီး ဆရာတော်

မှတ်တမ်းတခုအဆိုအရ ဘုရားကြီးဆရာတော်သည် ရှင်သာမဏေအဖြစ်ကပင် အမရပူရ နေပြည်တော်သို့ ရောက်ရှိကာ စရပ်တခုတွင် ဆင်းရဲငြိုငြင်စွာနေပြီးလျှင် ထင်ရှား ကျော်ကြားသော ဆရာများထံတွင် နည်းခံသင်ယူသည်ဟု သိရသည်။ ရဟန်း ၃ ဝါအရတွင် ပုဂံမင်း၏ဆရာ ဗားကရာသာသနာပိုင်ဆရာတော်ဘုရားကြီး ရေးသားဖွဲ့စည်းသည့် ဂါထာများမှားနေကြောင်း သံဃာပရိသတ်အလယ်တွင် ရဲရဲတောက် လျှောက်ထားသည်ဟူ၍ ထိုမှတ်တမ်းက ဆိုလေသည်။ ဘုရားကြီးဆရာတော်သည် သာသနာပိုင် ဒုတိယဗားကရာ ဆရာတော်ဘုရားကြီးထံတွင် နည်းခံသင်ကြား၍ မိမိကလည်း တဆင့် စာပေပို့ချတော်မူလေသည်။ သာသနာပိုင်ဗားကရာဆရာတော်ဘုရား၏ ထင်ရှားသောတပည့်ကြီးတို့တွင် တပါးအပါအဝင်ဖြစ်သည်။ သာသနာပိုင် ဗားကရာ ဆရာတော်ကြီးက အသောကာရာမတိုက်အတွင်း စနေထောင့် သုံးထပ်ကျောင်းတွင် ဦးဇာဂရကိုနေထိုင်စေပြီး စာချပို့စေသည်။ ပိဋကတ်စာပေ ကျွမ်းကျင်နိုင်နင်းတော်မူလှသဖြင့် စာလိုက်သော သံဃာ ၄၀၀ နီးပါးခန့် ရှိသည်ဟု အဆိုရှိလေသည်။

ဘုရားကြီး ဆရာတော် ဦးဇာဂရသည် ရဟန်းပျိုဘဝ ငယ်ရွယ်စဉ်ကပင် ပရိယတ္တိအရာ စာပေကျမ်းဂန်တတ်ကျွမ်းတော်မူခဲ့သော ပုဂ္ဂိုလ်ထူးတပါးဖြစ်သည်။ သက်တော် ၂၅၊ ၂၆၊ ရဟန်း ၆ ဝါရတော်မူစဉ်ကပင် သဒ္ဒုတ္တိဋီကာနှင့်ဂန္ဓာဘရဏဋီကာများကို ရေးသားတော်မူခဲ့သည်။ ယင်းကျမ်းများမှာ ပါဠိဘာသာဖြင့် ရှိသည့် သဒ္ဒုတ္တိကျမ်းနှင့် ဂန္ဓာဘရဏကျမ်းကို ပါဠိဘာသာဖြင့် ဖွင့်ဆိုရေးသားသည့် ဋီကာကျမ်းများဖြစ်သည်။ ယင်းကျမ်းများ၏ နိဂုံး၌ ၆ ဝါရစဉ်က ရေးကြောင်း ကိုယ်တိုင် ရေးသားထားလေသည်။ ထိုပြင် ယင်းဋီကာကျမ်း နှစ်ကျမ်းအနက် သဒ္ဒုတ္တိဋီကာ ကျမ်းကို ၁၁၉၇ ခုနှစ် တန်ဆောင်မုန်းလပြည့်နေ့က ပြီးသည်။ ဂန္ဓာဘရဏဋီကျမ်းကို ၁၁၉၇ ခုနှစ် နတ်တော်လဆန်း ၈ရက် နေ့ပြီးသည်ဟု ပါရှိသဖြင့် ဆရာတော်ဦးဇာဂရသည် ဒုတိယဋီကာကျမ်းကို ၂၃ ရက်ဖြင့် အပြီးရေးသားတော်မူကြောင်း သိရသည်။

ဘုရားကြီးဆရာတော်သည် ငယ်စဉ်ကပင် စာပေပိဋကတ်ဖက်၌ ထက်မြက်ထူးချွန်တော်မူသည့် ပုဂ္ဂိုလ်ထူးတပါး ဖြစ်သော်လည်း ပညာဖက်ကသန်သောကြောင့် ဘုန်းကြီးသည့်ဖက်က ညံ့ခဲ့လေသည်။

သက္ကရာဇ် ၁၂၀၅ ခုနှစ် ရဟန်းဝါ ၁၄ဝါရစဉ်က ရေးသားပြီးသည့် သပြေပင်ဂဏ္ဍိသစ်ကျမ်းနိဂုံး၌ “ဇာဂရောတိ၊ ဇာဂရဟူ၍။ နာမေန၊ အမည်သညာထင်ရှားစွာထသော။ မေမယာ၊ ငါပဉ္စင်းသည်” ဟူ၍ ရေးသားပါရှိသည်ကို ထောက်၍ ထိုအချိန်အထိ ကိုယ်ပိုင်တိုက်တာ အသီးအခြားဖြင့် ထင်ရှား

တော် မမူသေးကြောင်း သိနိုင်သည်။ သက္ကရာဇ် ၁၂၀၉ခုနှစ် တပေါင်းလတွင် မင်းတုန်းမင်းကြီး ကိုယ်တော်တိုင် ကျောင်းတင် လှူဒါန်းခြင်းခံတော်မူရသည်။ ထိုအခါမှစ၍ ထင်ရှားကျော်စောတော်မူလာသည်။

ဘုရားကြီးဆရာတော်သည် မင်းတုန်းမင်းလက်ထက် သက္ကရာဇ် ၁၂၁၇ခုနှစ်ပဌမဝါဆိုလပြည့်ကျော် ၁ရက်နေ့တွင် “ဇာဂရဘိသိရိပဝရာလင်္ကာရ မဟာဓမ္မရာဇာဓိရာဇဂုရု” ဟူသော ဘွဲ့တံဆိပ်တော်ကို ခံယူတော်မူရသည်။ ထိုနောက် သက္ကရာဇ် ၁၂၁၈ခုနှစ် တန်ခူးလတွင် မင်းတုန်းမင်းကြီးသည် ပိဋကတ်တော်များကို တည်းပြတ်သုတ်သင် ပြင်ဆင်ရေးကူးစေတော်မူသောအခါ ဘုရားကြီးဆရာတော်အမျိုးရှိသောဆရာတော်သုံးပါးအား ပိဋကတ်တော်များကို မှန်ကန်သေချာအောင် အမြဲမပြတ်ကြပ်မပြင်ဆင်ကြည့်ရှုတော်မူရန် လျှောက်ထားပြီးလျှင် တံဆိပ်တော်များ လှူဒါန်းဆက်ကပ်တော်မူသည်။ ထိုအခါက ဘုရားကြီးဆရာတော်သည် “ဇာဂရဘိဝံသ တိပိဋကဓရ မဟာဓမ္မရာဇာဓိရာဇဂုရု” ဟူသော ဒုတိယတံဆိပ်တော်ကို ခံယူတော်မူရသည်။

ဘုရားကြီး ဆရာတော်အား ကပ်လှူသည့် တံဆိပ်တော်တွင်သာ “တိပိဋကဓရ” ဟူသော စကားပါ၍ ကျန်ဆရာတော်နှစ်ပါးအား ကပ်လှူသည့်တံဆိပ်တော်များတွင် “တိပိဋကဓရ” ဟူသော စကားမပါချေ။ ယင်းကို ထောက်၍ ဘုရားကြီး ဆရာတော်သည် ပိဋကတ်သုံးပုံဆောင် ဆရာတော်အဖြစ် မင်းတုန်းမင်းကြီး၏အသိအမှတ်ပြုခြင်းကို ခံရကြောင်း ထင်ရှားသည်။

သက္ကရာဇ် ၁၂၂၂ ခုနှစ် တန်ဆောင်မုန်းလဆန်း ၁ရက်နေ့ကစ၍ ပိဋကတ်တော်များကို ကျောက်ထက်အက္ခရာတင်တော်မူသောအခါ၌လည်း ပုဒ်ပါဠိအက္ခရာ ကျောက်စာအရေးအသားမရွတ်မယွင်းစေရအောင် သန့်ရှင်း ပြင်ဆင်တော်မူရသော ဆရာတော်သုံးပါးတွင် “တိပိဋကဓရ” ဘုရားကြီးဆရာတော်ပင် ဦးဆောင်ပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်သည်။ မင်းတုန်းမင်းကြီးသည် သားတော် စက္ခုမင်းသား၊ မက္ခရာမင်းသား၊ ညောင်ရမ်းမင်းသား၊ မိုးညှင်းမင်းသား၊ မြင်းခုံတိုင်မင်းသား၊ ငရဲနံမင်းသားတို့ကို ရှင်ဖြူစဉ်က သင်္ကန်းတောင်းသာမဏေ ကျင့်ဝတ်တို့ကို သင်ကြားရန် ဘုရားကြီး ဆရာတော်ဘုရားထံ၌ပင် အပ်နှံတော်မူလေသည်။

ဘုရားကြီး ဆရာတော်သည် အောက်ပါ ကျမ်းများကို ရေးသားပြုစုတော်မူခဲ့သည်။ (၁) ဂန္ဓာဘရဏဋီကာသစ်၊ (၂) ဇာဂရဒီပမာဂ္ဂလာန်နိဿယသစ်၊ (၃) ဒီပဝင်ဋီကာ၊ (၄) ဒီပဝံသစာကိုယ်နိဿယ၊ (၅) ဒီပဝံသဋီကာနိဿယ၊ (၆) နေတ္တိပါဠိတော်နိဿယသစ်၊ (၇) ပဒသာဓနမောဂ္ဂလာန် နိဿယသစ်၊ (၈) ပါစိတျာဒီအဋ္ဌကထာယောဇနာ၊ (၉) ပါစိတ်ပါဠိတော်နိဿယသစ်၊ (၁၀) ပါရာဇိကဏ်ပါဠိတော်နိဿယသစ်၊ (၁၁) ဘု

ရားကြီးနယ်သစ်၊ (၁၂) ပုတ္တိမောဂ္ဂလာန်နိဿယသစ်၊ (၁၃) သဒ္ဓပုတ္တိဋီကာ သစ်ပါဌ်၊ (၁၄) သဂြိုဟ်ဂဏ္ဍိသစ်၊ (၁၅) သံပျင်ဋီကာနိဿယ၊ (၁၆) သံဝေဂဝတ္ထုဒီပနီ။

ဘုရားကြီးဆရာတော်သည် သက်တော် ၆၄ နှစ်၊ သက္ကရာဇ် ၁၂၃၆ ခုနှစ်တွင် မန္တလေးမြို့ ဒက္ခိဏာရာမ ဘုရားကြီးကျောင်းတိုက်၌ပင် ပျံလွန်တော်မူလေသည်။

[ဘုရားကြီး ဆရာတော်၏ အတ္ထုပ္ပတ္တိကို ရေးသားရာ၌ ၁၂၄၈ ခုနှစ် မိုင်းခိုင်း မြို့စားအတွင်းဝန် ပိဋကတ်တော်အုပ် ဦးရန်ပြုစုသော ပိဋကတ်သမိုင်းစာတန်း၊ ၁၂၉၇ ခုနှစ်၊ ဟင်္သာတမြို့ မြစ်ကွေးဆရာတော် ဦးပညာဝံသ ရေးသားသော အဘိဓမ္မတ္ထသဂြိုဟ်ပဏ္ဍိကျမ်းတို့၏ နိဒါန်း၊ ကုန်းဘောင်ဆက် မဟာရာဇဝင်တော်ကြီးတတိယတွင်၊ ၁၃၁၇ခုနှစ် ဒဂုန်နတ်ရှင်ရေးသားသော မြန်မာစာပြစာဆို ပုဂ္ဂိုလ်ကျော်များ အတ္ထုပ္ပတ္တိနှင့် ဘုရားကြီးဆရာတော်ပြုစုသည့် ကျမ်းနိဂုံးများကို ကြည့်ရှုလေ့လာတိုက်ဆိုင်ရေးသားပါသည်။]

ဦးထွန်းမြင့်

ဘုရားပွဲတော်များ။ ။ကမ္ဘာပေါ်ရှိ ဗုဒ္ဓအယူဝါဒ၌ သက်ဝင်ယုံကြည်သော နိုင်ငံများအနက် မြန်မာနိုင်ငံသည် စေတီပုထိုး၊ ဘုရားကျောင်းကန် အများအပြားဆုံးဖြစ်သည်။ မည်မျှပင် ဆင်းရဲနွမ်းပါးသောကျေးရွာကလေးဖြစ်စေကာမူ ထုံးဖြူဖြူစေတီနှင့် ဘုရားတန်ဆောင်း၊ ဘုန်းကြီးကျောင်းတို့ကို တွေ့ရမြဲဖြစ်သည်။ သီဝေမြင့်ခေါင်၍ အသွားအလာခက်ခဲသော တောင်ထိပ်ကမ်းပါးတို့နှင့် လူသူအရောက်အပေါက်နည်းပါးလှသော တောကြိုအုံကြားတို့၌ပင် စေတီပုထိုးများကို တွေ့ကြရသည်။ ဗုဒ္ဓအယူဝါဒ မြန်မာတိုင်းရင်းသားတို့သည် မိမိတို့၏ နောင်တမလွန် ကောင်းကျိုးချမ်းသာအတွက် ဗုဒ္ဓဘုရားရှင်၏ ကိုယ်စား စေတီဘုရားတည်ထား ကိုးကွယ်ပြီးလျှင် ကုသိုလ်ကောင်းမှုပြုကြရန် အလွန်ဝါသနာထုံကြသည်။ ဘုရားစေတီများကို တည်ထားပြီး သည့်နောက်တွင် ဓလေ့ထုံးစံအရင်း၊ ဘုရင်စိုးမင်းတို့၏ အမိန့်အရင်း ထိုဘုရားစေတီများ၌ ဘုရားပွဲတော်များကို နှစ်စဉ် ကျင်းပရခြင်းသည်လည်း တာဝန်တရပ်ဖြစ်နေပေသည်။ တဖြည်းတဖြည်း၌ပင် ဘုရားပုထိုး စေတီတို့သည် တဆူ နှစ်ဆူမက ရှိတတ်လေရာ၊ ဘုရားပွဲတော်များသည် အမြင်အတွေ့များသော ပွဲတော်မျိုးဖြစ်လေသည်။

မင်းဘူး ရွှေစက်တော်၊ မကွေး မြသလွန်၊ ညောင်ဦးရွှေစည်းခုံ၊ ကျိုက်ထိုမှ ကျိုက်ထီးရိုးစသော တန်ခိုးကြီး ဘုရားပွဲတော်များသည် (ကျိုက်ထီးရိုးစက်တော်ရာ၊ မြသလွန်ဘုရား၊ ရွှေစည်းခုံဘုရား-ရှု။) နိုင်ငံအစိုးရကိုယ်တိုင်ကြပ်မ၍ နိုင်ငံနှင့်အဝန်းချီပြီးလျှင် ကြီးကျယ်စည်ကားစွာ ကျင်းပသည့် ဘုရားပွဲတော်များ ဖြစ်သကဲ့သို့ပင်၊ ကျေးလက်

တောရွာနှင့် တောကြိုအုံကြားမှ ဘုရားပွဲတော်ကလေးများသည်လည်း နီးစပ်ရာ ကျေးရွာများမှ လူထုအတွက် ကုသိုလ်လည်းရ၊ ပျော်လည်း ပျော်ကြရသောပွဲတော်များ ဖြစ်ကြလေသည်။

ဘုရားပွဲတော်များ ကျင်းပခြင်းသည် ဆိုင်ရာ ရပ်ရွာလူထုတို့စုပေါင်းညီညာစွာ ဆိုင်ရာဘုရားပုထိုးစေတီတို့၌ ကုသိုလ်ကောင်းမှု ပြုကြခြင်းဖြစ်သည်။ တနည်းအားဖြင့် မိမိတို့ တနေ့တမိုး ဝမ်းရေးအတွက် ရှာဖွေလုပ်ကိုင်ခဲ့ပြီးနောက်တွင် စုရုံးညီညာ ကုသိုလ်ကောင်းမှု ပြုကြပြီးသော် စိတ်ပန်းကိုယ်ပန်းဖြေကာ ပျော်ရွှင်ကြခြင်း ဖြစ်သည်။

ဘုရားပွဲတော်ချိန်တွင် ဘုရားပွဲတော်ကျင်းပသည့် ဘုရားပုထိုး၊ စေတီအား သပ်ရပ်သန့်ရှင်းကြည့်ညှိဖွယ်ရာ ဖြစ်အောင် ဆင်ယင်မွမ်းမံခြင်း၊ လှပဆန်းကြယ်သော ဆွမ်းတော်တင်ခုံများ ပြုလုပ်ခြင်း၊ ညဉ့်အခါ လှပကြည်နူးဖွယ်ရာ မီးပူဇော်ခြင်း စသည်တို့ကို ဆိုင်ရာရပ်ကွက်လူထုက တာဝန်ယူကာ ဆောင်ရွက်ကြသည်။ ယင်းသို့ ကုသိုလ်ရေးအတွက် ဆောင်ရွက်ကြပြီးနောက်၊ ညဉ့်ဖက်တွင် ဇာတ်၊အငြိမ်း၊ ရုပ်သေးစသော ပျော်ပွဲ ရွှင်ပွဲများကျင်းပကာ ဘုရားပွဲတော်ကို စည်ကားသိုက်မြိုက်စေသည်။ ဇာတ်ပွဲ စသည်တို့ ရှိသဖြင့် ပွဲဈေးတန်းများလည်း ရှိပေရာ၊ အစားအသောက်ဆိုင်၊ ကုန်ပစ္စည်းအမျိုးမျိုး ရောင်းချသောဆိုင်၊ လက်တည့်စမ်းကစားနည်း အမျိုးမျိုး၊ ကလေးများ ပျော်စရာ ဝက်ပါစသည်တို့လည်း ပါဝင်သည်။ ကျင်းပသော ဘုရားပွဲတော်ကြီးကျယ်လျှင် ကြီးကျယ်သည့်အလျောက် ပွဲဈေးများလည်း ကြီးကျယ်ကြသည်။ ရမ်းပြည်နယ်မှ ဘော်ကြို ဘုရားပွဲတော် (ဘော်ကြိုဘုရား-ရှု။) ဆိုလျှင် ဆိုင်ရာအာဏာပိုင်များ ခွင့်ပြုချက်အရ၊ အနီထောင် လေးကောင်ဂျင် စသော လောင်းကစားပိုင်းများ ပါဝင်သဖြင့် အလွန်နာမည်ကြီးသော ဘုရားပွဲတော် တခုဖြစ်ခဲ့ဖူးလေသည်။

ရေးအခါက အချိန်မှန် ခင်းကျင်းသော ဈေးကဲ့သို့သော ကုန်သွယ်ရေးဗဟိုဌာနများ အလွန်နည်းပါးသည်။ အရောင်းအဝယ်ပြုရာတွင်လည်း ငွေအသပြာဖြင့် ရောင်းဝယ်ခြင်းနည်းပါး၍၊ ကုန်ပစ္စည်းချင်းဖလှယ်မှုကိုသာ အပြုများသည်။ ထိုကြောင့် နှစ်စဉ်အချိန်မှန် ကျင်းပလေ့ရှိသော ဘုရားပွဲတော်များတွင် ကုန်ပစ္စည်းရောင်းဝယ်ဖလှယ်ကြသော ပွဲဈေးများကို ခင်းကျင်းကြသည်။ တောင်သူယာလုပ်တို့က မိမိတို့လယ်ယာထွက်ပစ္စည်းများကို၎င်း၊ ငါးပိ၊ ငါးခြောက်လုပ်သူ၊ ဆားချက်သူတို့ကလည်း ငါးပိ၊ ငါးခြောက်၊ ဆားစသည်တို့ကို၎င်း၊ အိုးထိန်းသည်၊ ရက်ကန်းသည်တို့ကလည်း မိမိတို့လက်ဖြစ်ပစ္စည်းများကို၎င်း ပွဲဈေးသို့ ယူဆောင်လာပြီးလျှင် မိမိတို့ အလိုရှိအပ်သော အစားအသောက် အသုံးအဆောင်ပစ္စည်းများဖြင့် ပစ္စည်းခြင်းဖလှယ်ကာ၊ အရောင်းအဝယ်

ဘုရားပွဲတော်များ

ပြုကြသည်။ ထိုကြောင့် ထိုခေတ်အခါက ဘုရားပွဲတော်များ၏ ပွဲဈေးများသည် လူနေမှုကိစ္စတွင်အရေးပါကြပေသည်။ ငွေအသပြာသုံးသည့် ယခုခေတ်တိုင်အောင်ပင် မြန်မာနိုင်ငံအလယ်ပိုင်း၌ ဘုရားပွဲတော်နှင့် ဈေးကိုတွဲထားလေ့ရှိကြသေးသည်။ ထိုကြောင့် အညာဘုရားပွဲတော်များသည် တလကိုးသီတင်း စည်ကားလေ့ရှိသည်။ ရွှေစက်တော်ဘုရားပွဲတော်သည် တလကျော် နှစ်လနီးပါး စည်ကားသည်။ မကွေးမြသလွန်၊ မင်းဘူးကျောင်းတော်ရာ၊ ပခုက္ကူမှ မြောင်းဘုရားပွဲတော်တို့သည် ၁၀ရက်ထက်မနည်း စည်ကားကြသည်။ အရောင်းအဝယ်များလည်း ကြီးကျယ်ကြ၍ ဘုရားပွဲတစ်ခုပြီးလျှင် တစ်ခုသို့ ပြောင်း၍ ပွဲဈေးတည်ခင်းကြခြင်းလည်း ရှိလေသည်။

အညာမှ ဘုရားပွဲတော်များ၌ ဘုရားပွဲသွားသူတို့သည် မိမိတို့၌ရှိသော ရောင်းကုန်များကို ဘုရားပွဲသို့ ယူဆောင်သွားကြပြီးသော်၊ ဆိုင်ခင်းကျင်းရောင်းချကြသည်။ တဦးတွင်ပါလာသောပစ္စည်းကို တဦးကဝယ်၍၊ ကုန်ပစ္စည်းချင်း ဘုရားပွဲ၌ ဖလှယ်လေ့ရှိကြသည်။ တနေ့တမိုးစာ အစားအသောက် အသုံးအဆောင်များကို ဘုရားပွဲ၌လာရောက်ဝယ်ယူလေ့ရှိကြသည်။ ထိုအချိန်များတွင် မြို့တွင်း၌ ဈေးများဆိုင်များ အားလုံးလိုလိုသည် ဘုရားပွဲ၌ရောက်နေတတ်၍ ဈေးဝယ်လိုလျှင် ဘုရားပွဲဈေး၌ သွားဝယ်ကြရသည်။ အရောင်းအဝယ်များကို နံနက်ခင်း၌ ပြုလုပ်ကြပြီးနောက် ညနေမိုးချုပ်လျှင် ပွဲကြည့်သူကြည့်၊ ဘုရားဖူးသူက ဖူးကြသည်။ ထိုဘုရားပွဲများသို့ အနီးအနားရွာများနှင့် မိုင်သုံးလေးဆယ် မကသောဒေသများမှပင် လှည်းများဖြင့်လာရောက်ကြသည်။ ဘုရားပွဲအနီး ကွင်းပြင်များထဲတွင် ကိုယ့်လူစုနှင့်ကိုယ့်လှည်းပိုင်းကြီးများချကာ၊ ချက်ပြုတ်စားသောက်ပြီးလျှင်၊ အရောင်းအဝယ်ပြုသည့်အခါပြု၊ ပွဲကြည့်သည့်အခါကြည့်နှင့် တပျော်တပါးပင်ဖြစ်လေသည်။

အချို့ တောင်သူ လယ်လုပ်တို့သည် ဘုရားပွဲအချိန်တွင် လယ်အချခံခြင်း၊ ငွေချေးယူခြင်း၊ အကြွေးဆပ်ခြင်း၊ ပေါင်နှံခြင်းတို့ကို ပြုကြသည်။ မြို့တွင်စာစုံတရာ ဆောင်ရွက်ဖွယ်ရှိလျှင်၊ ဘုရားပွဲတိုင်အောင် စောင့်ဆိုင်းလေ့ရှိကြသည်။ ဘုရားပွဲအချိန်ကျမှသာလျှင် ဘုရားပွဲသို့ လာယင်း၊ ဆောင်ရွက်ဖွယ်ရှိသည်တို့ကို ဆောင်ရွက်သွားကြလေသည်။

ရှေးခေတ်ဥရောပနိုင်ငံ စသည်တို့တွင် အယူဝါဒရေးဆိုင်ရာ ပွဲလမ်းသဘင်များ၌ ပွဲဈေးတည်ခင်းခဲ့ကြရာမှ နောင်အခါ စီးပွားရေးဖက်ကာ၊ တိုးတက်ကြီးကျယ်အောင် ပြုခဲ့ကြသဖြင့်၊ နိုင်ငံခြားစီးပွားရေးသမားများ၊ ကုန်သည်များ၊ နိုင်ငံခြားဝင်ငွေများကိုပင် ဆွဲဆောင်နိုင်သော ပြပွဲ ပွဲဈေးများ ခေတ်စားလာခဲ့သည်။ (ပွဲဈေး-ရှု။) မြန်မာနိုင်ငံတွင်မူ ထိုအခြေအနေ အဆင့်အတန်းမျိုးသို့ကား မရောက်

သေးပေ။ ဒုတိယကမ္ဘာစစ်မတိုင်မီ ခေတ်ကာ၊ ရွှေတိဂုံစေတီတော်၏ တပေါင်းပွဲတော်သည် အလွန်ကြီးကျယ် စည်ကား၍ ဘုရားပွဲတော်ကြီးနှင့် တွဲဖက်၍ ကျင်းပသော လက်မှုပညာပြပွဲကြီးများ ရှိခဲ့သည်။ သို့သော် နိုင်ငံခြားမှပြပွဲကြီးများအခြေအနေသို့ကား မရောက်ခဲ့ပေ။ မြန်မာဘုရားပွဲတော်များကား ပျော်ရွှင်မှုဖက်သော ကုသိုလ်ရေးပွဲတော်အနေဖြင့်သာ ရှိနေလေသည်။

ဘုရားပွဲတော်များသည် ဆိုင်ရာဘုရားပုထိုးစေတီများ၌ တနှစ်တကြိမ် ကျင်းပရာ၊ ကျင်းပသည့်အခါကာလ နေ့ရက်တို့သည် အမျိုးမျိုးဖြစ်သည်။ အစဉ်အလာရှိခဲ့သဖြင့်၎င်း၊ ဘုရင်စိုးမင်းတို့ သတ်မှတ်ခဲ့၍၎င်း၊ ဘုရားပွဲတော်ကျင်းပသည့် အရပ်ဒေသအခြေအနေနှင့် ထိုဒေသမှ လူတို့အတွက် သင့်လျော်လျောက်ပတ်သော အခါကာလကို၎င်း ရွေးချယ်သတ်မှတ်ကျင်းပကြသည်။ ဘုရားတဆူအတွက်ဘုရားပွဲတော်ကို သီတင်းကျွတ်လတွင်ကျင်းပခဲ့လျှင်၊ နောင်အစဉ်အဆက် ထိုလ၌ပင် ကျင်းပသွားလေ့ရှိသည်။ အချိန်မှန် ကျင်းပသွားနိုင်အောင်လည်း ကြိုးပမ်းကြရသည်။ မကျင်းပနိုင်လျှင် ဆိုင်ရာ ရပ်ရွာလူထုအတွက် မျက်စိမျက်နှာ မလှသော ကိစ္စတရပ်ဖြစ်သည်။ စီးပွားရေး ချောင်လည်သည့်ကာလတွင် ဘုရားပွဲများကို နှစ်စဉ်မှန်မှန် ကျင်းပနိုင်ကြလေသည်။

အောက်မြို့ကျေးရွာများတွင် ဘုရားပွဲတော်များကို ခြေခင်း လက်ခင်းသာသည့်လများမှစတင်၍ ကျင်းပလေ့ ရှိကြပြီးလျှင်၊ မိုးကာလဖြစ်သော ဝါတွင်း၌ ဘုရားပွဲတော်များ မရှိတတ်ပေ။ အထူးသဖြင့် ဝါကျွတ်၍ မိုးလွတ်စပြုသော သီတင်းကျွတ်၊ တန်ဆောင်မုန်းလများနှင့် စပါးရိတ်သိမ်းပြီးကြ၍ ငွေစရွှင်ချိန်ဖြစ်သော တပို့တွဲ၊ တပေါင်းလများတွင် ဘုရားပွဲတော်များ ကျင်းပလေ့ရှိကြသည်။ အထက်မြန်မာနိုင်ငံတွင်မူ၊ မိုးပါးသဖြင့် ဝါတွင်းကာလများ၌လည်း ဘုရားပွဲတော်များ ကျင်းပလေ့ရှိကြသည်။ များသောအားဖြင့် ဘုရားပွဲတော်များကို ညဉ့်အခါ သွားရေးလာရေး လွယ်ကူစေရန်၊ လသာရက်များတွင် ကျင်းပလေ့ရှိကြသည်။ အဖိတ်နေ့၊ လပြည့်နေ့၊ လပြည့်ကျော် ၁ရက်နေ့ဟူ၍ ထိုရက်သုံးရက်တွင် ဘုရားပွဲတော်များ ကျင်းပလေ့ရှိသည်မှာ ထုံးစံကဲ့သို့ ဖြစ်နေသည်။ မင်းဘူး ရွှေစက်တော်၊ မကွေးမြသလွန်ဘုရားပွဲတော်တို့ကား ရက်ရှည်ကျင်းပရသော ဘုရားပွဲတော်ကြီးများ ဖြစ်လေသည်။

မြို့ရွာအလိုက်ကျင်းပကြသော နှောင်းခေတ်ဘုရားပွဲတော်များကို ရပ်ရွာလူထုထံမှ ပိုက်ဆံကြေးငွေ ကောက်ခံစုဆောင်း၍ ရပ်ရွာလူကြီးများက ကမကထ ပြုလုပ်ကျင်းပကြသည်။ အဖိတ်နေ့မတိုင်မီ ၁ရက်တွင် ရပ်ရွာရှိ အိမ်တိုင်းသို့ ဘုရားပွဲတော်ကျင်းပမည့် ဘုရားပုထိုး၊ စေတီသို့ ဆွမ်းတော်ကြီးပို့ရန် နှိုးဆော်သည်။ မြို့ကြီးရွာကြီးများတွင် နှိုး

ဆော်သည့်ဖိတ်စာများ ကမ်းလှမ်း၍ ဆွမ်းတော်ကြီး မဲ လိပ်ချသည်ဟု ခေါ်သည်။ ဆွမ်းကြီးလောင်းဝတ်အသင်းက ထိုရက်တွင် ထိုဘုရားစေတီအတွက် အရက်ကပ်ရန် ဆွမ်း ဆန်စိမ်းခံယင်း၊ ထိုဖိတ်စာများကို ကမ်းလှမ်းသည်။ ထိုအခါ တွင် အိုးစည် ဗုံမောင်း အတီးအမှုတ် အကအခုန်များလည်း ပါသည်။ ထိုအခါမှစ၍ ရပ်ရွာလူထုသည် လှုပ်လှုပ်ရွရွ ဖြစ်လာကြလေသည်။

အဖိတ်နေ့ညနေမှစ၍ ပွဲတော် စတင်ကျင်းပသည်။ ရပ် ရွာရှိအိမ်များမှ ဘုရားပွဲတော် ကျင်းပသော ဘုရား၊ ပုထိုး၊ စေတီတွင် အရက်ကပ်နိုင်ရန် မုန့်စုံ၊ ယိုစုံ၊ သစ်သီးစုံ၊ ချိုချဉ် ခဲဘွယ်တို့ကို တတ်အားသမျှ လှလှပပ ပြင်ဆင်၍ ပို့ဆောင် ကြရသည်။ ဝတ်ကောင်း စားလှဝတ်၍၊ အိမ်မှလူကြီးများ နှင့်အတူ ဆွမ်းတော်ကြီးပွဲ ပို့ရခြင်းသည် ကလေးများအ တွက် ရက်ရှည်လများမျှော်၍ ပျော်ခဲ့ရသော အခွင့်အရေး တရပ် ဖြစ်ပေသည်။

ဘုရားပွဲတော် ကျင်းပရာ ဘုရား၊ စေတီ၏ တန်ဆောင်း၊ သို့မဟုတ် ဧည့်ခံမဏ္ဍပ်တွင် ပို့လာသော ဆွမ်းတော်ကြီးပွဲ များကို လက်ခံ သိမ်းယူကာ၊ ပို့လာသော လူကြီး လူငယ် ကလေးသူငယ်တို့အား မုန့်၊ လက်ဖက်ရည် စသည်တို့ဖြင့် ဧည့်ခံကျွေးမွေးရသည်။ အတီးအမှုတ်၊ အဆိုအက ပိုင်းများ လည်းပါသည်။ ဧည့်ခံကျွေးမွေးရေးအဖွဲ့တွင် ရပ်ရွာမှ အပျို လူပျိုများ ပါဝင်ကြရပေရာ၊ ယင်းတို့ ဟန်ရေး၊ လူရေး ပြကြရသော အချိန်အခါလည်း ဖြစ်ပေသည်။

နေဝင်၍ အမှောင်ချဉ်းလာသည့်အခါ၊ ဆီမီးများဖြင့် ဘုရားအား ကြည်ညိုဖွယ်ရာ ပူဇော်ကြ၍ ဇာတ်ပွဲ၊ အငြိမ့်ပွဲ

စသော အကအခုန်များ၊ ပျော်ပွဲရွှင်ပွဲများ စတင်လေရာ ပွဲဈေး လျှောက်သူများ ပွဲကြည့်သူများဖြင့် ပွဲခင်း တခွင် တပြင်မှ တခြံခြံခြံ ဘဲသဲသဲ ရှိနေလေသည်။

အောက်မြို့ ကျေးရွာများတွင် တရွာ၌ ဘုရားပွဲရှိလျှင် ရွာနီးချုပ်စပ်မှ လှေများ လှည်းများဖြင့် လာရောက်၍၊ ဘုရားလည်းဖူး၊ ပွဲလည်းကြည့်ကြသည်။ မီးရထား၊ မော် တော်ကား ခေတ်မတိုင်မီက ရန်ကုန်မြို့အနီးတဝိုက်ရှိ ကျိုက္က ဆံ၊ ကျိုက္ကလို့၊ ကျိုက်ပိုင်း စေတီတော်များ၏ ဘုရားပွဲတော် ကျင်းပသည့်အခါ မြို့ပေါ်မှလူများသည် နံနက် ဝေလီဝေ လင်းကပင် လှည်းများဖြင့် တပျော်တပါးသွားရောက်ကြ သည်။ တနည်းအားဖြင့် ဘုရားပွဲသွားရင်း ပျော်ပွဲစားထွက် ကြသည်။ လှည်းများဖြင့် ဘုရားပွဲသွားရခြင်းသည် ခုသွား ခုရောက်သည့် မီးရထား၊ မော်တော်ကားတို့ဖြင့် သွားရခြင်း ထက်ပို၍ ပျော်ရွှင်ဖွယ်ရာကောင်းသည်။ ထိုခေတ်အခါက ယခုခေတ်ကဲ့သို့ အချိန်မရွေး ရပ်ရင်၊ ပြဇာတ်၊ ဇာတ်ပွဲ၊ အငြိမ့်စသည်တို့ကိုကြည့်၍ စိတ်ပန်းကိုယ်ပန်းဖြေနိုင်ကြ သည်မဟုတ်ပေ။ ထိုကြောင့် ဘုရားပွဲတော်အခါကို စောင့် မျှော်၍ ပျော်ရွှင်ရန် အားခဲကြရသည်။ ယခုခေတ်တိုင် အောင်ပင် ချောင်ကျသော ကျေးလက်တောရွာများ၌ ထို အခြေအနေအတိုင်းပင် ရှိနေလေရာ၊ ကျေးရွာလူထုအဖို့ ဘုရားပွဲတော်များသည် ကုသိုလ်လည်းရ၊ ပွဲလည်းကြည့်ရ သော ပွဲလမ်းအခါဖြစ်လေသည်။ ဇာတ်အငြိမ့်များ မပေါ များသေးသောခေတ်က ဘုရားပွဲတော်အခါတွင် အရပ်သား အရပ်သူများ သရုပ်ဆောင်ပါဝင်ကြသော အရပ်ဇာတ် အ ရပ်ယိမ်းများလည်း ခေတ်စားခဲ့လေသည်။

စုတိယမြန်မာနိုင်ငံတော်ကို တည်ထောင်သောမင်း

မြန်မာနိုင်ငံသမိုင်း၌ အထင်ရှားဆုံးသော မြန်မာမင်းတပါးဖြစ်သည်။ မွန်နိုင်ငံဟံသာဝတီ၌ နန်းစိုက်ပြီးလျှင် မွန်မြန်မာ စည်းလုံးရေးကို ဆောင်ရွက်ခဲ့သည်။ ဘုန်းလက်ရုံးနှင့်ပြည့်စုံသော မင်းတပါးဖြစ်သည်။ နိုင်ငံအုပ်ချုပ်ရေးထက် စစ်တိုက် ရေးကို ပို၍အရေးထားသည်။ ယိုးဒယား၊ ဇင်းမယ် စသော နိုင်ငံနယ်ပယ်အများဆုံးကို တိုက်ခိုက်သိမ်းသွင်းခဲ့ရာ၊ ဘုရင့် နောင်လက်ထက် မြန်မာနိုင်ငံတော်သည် အနောက်မြောက်ဖက် မဏိပူရ မြစ်ဝှမ်းမှ အရှေ့တောင်ဖက် မဲခေါင်မြစ်ဝှမ်းအထိ ကျယ်ပြန့်ခဲ့သည်။ ဘုရင့်နောင်၏ တပ်မတော်သည် အာရှတိုက်အရှေ့ပိုင်းနှင့် တောင်ပိုင်းတွင် ပြိုင်ဖက်ကင်း တပ်မတော် ကြီးဟုဆိုလောက်ပေသည်။

ဘုရင့်နောင်(မြန်မာ ၈၇၇-၉၄၃)။ ။မွန်မြန်မာ စည်း လုံးရေးဖြင့် ဒုတိယမြန်မာနိုင်ငံတော်ကြီးကို ပြီးမြောက် အောင် တည်ထောင်တော်မူသော မင်းကား ဘုရင့်နောင် ကျော်ထင်နော်ရထာဘွဲ့ခံ ဆင်ဖြူများသခင်မင်းတရားကြီး ဖြစ်သည်။ ငယ်မည်မှာ ရှင်ရဲထွတ်ဖြစ်၍ မင်းဖြစ်တော်မူ သောအခါ သီရိ တြိဘာဝနာဒိတျာ ပဝရပဏ္ဍိတ သုဓမ္မ ရာဇာ မဟာမိပတိဘွဲ့ခံသည်။

ဘုရင့်နောင်သည် တောင်ခမင်းကြီးနှင့် တောင်ငူကို မင်း ပြုသော မင်းခေါင်ငယ်မြေးတော် ကရေနဝတီမင်းသမီးတို့ မှ မြင်သည့်သားတော် မင်းရဲသီဟသူခေါ် မင်းကြီးဆွေနှင့် ပင်းယတစီးရှင်အနွယ်တော် တောင်ငူကြွယ်စစ် မင်းသမီး တော်အကြီးတို့ စုံဖက်ရာတွင်မြင်သည့် သားတော် ဖြစ် ကြောင်းဖြင့် မှန်နန်းရာဇဝင်နှင့် သုသောခိက မဟာရာဇဝင် တော်ကြီး၌ဆိုသည်။ ဘုရင့်နောင်ကို မြန်မာ သက္ကရာဇ်

ဘုရင့်နောင်

၈၇၇ ခုနှစ် တပို့တွဲလဆန်း ၁၂ရက် ဗုဒ္ဓဟူးနေ့တွင် ဖွားမြင်သည်။ မင်းတရား ရွှေထီးထက် ၃ လနှင့် ၄ရက်ကြီးသည်။ ဘုရင့်နောင်၏ခမည်းတော်အား မင်းတရားရွှေထီးသည် ခမည်းတော်အရင်းကဲ့သို့ ရိုသေလေးမြတ်လှသည်။ ဘုရင့်နောင်၏မယ်တော်မှ ဓမ္မဒေဝီမိဖုရား တပါး၊ ဘုရင့်နောင်တပါး၊ မုတ္တမဘုရင် မင်းရဲစည်သူတပါး၊ ပြည်ဘုရင် သတိုးဓမ္မရာဇာတပါး၊ ငယ်ကလွန်တပါး ပေါင်း ၅ပါး မြင်သည်။ မယ်တော်မိဖုရားနတ်ရွာစံလျှင် မယ်တော်ညီမတော်ကို မင်းကြီးဆွေ မိဖုရားမြှောက်တော်မူသည်တွင် တောင်ငူ ကိုးသိန်းသခင် ဘုရင်မင်းခေါင်တပါး၊ အင်းဝဘုရင် သတိုးမင်းစောတပါး ပေါင်း ၂ ပါးမြင်သည်။

၈၉၂ ခုနှစ်တွင် မင်းတရားရွှေထီး နန်းတက်သောအခါ ရှင်ရဲထွတ်၏ ခမည်းတော် မင်းကြီးဆွေအား မင်းရဲသိင်္ခသူဘွဲ့ပေး၍ ရှင်ရဲထွတ်အား ကျော်ထင်နော်ရထာဘွဲ့ဖြင့် ရွှေကျပ်မြင်းမိုရ် လက်ဖက်အိုး၊ ကျောက်တရစ်စီသော အဆောင်အယောင် ကြီးကျယ်စွာ ပေးတော်မူသည်။ ကျော်ထင်နော်ရထာ၏ လက်ရုံးရည် နှလုံးရည်ကို ရိပ်စားမိသော မင်းတရား ရွှေထီးသည် နှမတော်မင်းသမီးခင်ကြီးနှင့် စုံဖက်၍ မြောက်စားလေသည်။ မြောက်စားသည်အတိုင်းလည်း လက်ျာလက်ရုံးကဲ့သို့ အားကိုးရသည့် သူရဲကောင်းပီသပေသည်။

၈၉၄ခုနှစ်တွင် ရန်သူနိုင်ငံဖြစ်သည့် ဟံသာဝတီနေပြည်တော်၌ မင်းတရားရွှေထီး နားထွင်းသျှောင်ထုံး မင်္ဂလာပြုလုပ်နိုင်ရန် ချီတက်ဖို့ သူရဲကောင်းများကို ကျော်ထင်နော်ရထာပင် စီစဉ်ရွေးချယ်ရသည်။ ထူးထူးချွန်ချွန် တပါးသူထက် သတ္တိလွန်သော အာဇာနည်ကိုမှ အလိုရှိရကား အရွေးခံသူတို့၏ လက်သည်းကြားကို အပ်စိုက်၍ တူနှင့်ရိုက်ကာ မလှုပ်မယိုင် ကျောက်တိုင်ပမာ ခိုင်ခံ့သူ ၅၀၀ ရွေးချယ်၍ ရဲဆူအဖြစ် ကြိုးနီတပ်သော ရွှေခွက်တခုစီကို လည်ပင်း၌ ဆွဲပေးတော်မူလေရာ ထိုသူတို့ကို ရွှေခွက်ဆွဲသူရဲဟု ခေါ်ဝေါ်ကြသည်။ ရွှေခွက်ဆွဲသူရဲများနှင့် ဘုရင့်နောင်သည် ဟံသာဝတီနေပြည်တော်သို့ ရှေ့ဆုံးမှချီတက်၍ ရွှေမော်စောစေတီရင်ပြင်တော်၌ မင်းတရားရွှေထီး၏ နားထွင်းသျှောင်ထုံး မင်္ဂလာ အောင်မြင်စွာ ဆင်ယင်နိုင်ခဲ့သည်။

ယင်းသို့ ဟံသာဝတီနေပြည်တော်သို့ အောင်မြင်စွာဝင်ရောက်နိုင်ခဲ့ပြီးနောက် ကျော်ထင်နော်ရထာ၏ အကြံပေးလျှောက်ထားချက်ဖြင့် ၈၉၆ခု၊ ၈၉၇ခု၊ ၈၉၈ခု၊ ၉၀၀ပြည့်နှစ်များတွင် အကြိမ်ကြိမ်ချီတက်၍ ဟံသာဝတီကို လုပ်ကြံရာ ဟံသာဝတီမင်းသုရှင်တကာရွတ်ပိ မခံနိုင်၍ ယောက်ဖတော် ပြည်ဘုရင် နရပတိရှိရာသို့ ထွက်ပြေးသည်တွင် ဟံသာဝတီကို ရလိုက်သည်။ ဟံသာဝတီဘုရင်သည် ပြည်ဘုရင်နှင့် ပေါင်း၍ ဟံသာဝတီသို့ ပြန်လည် တိုက်ခိုက်ရန် ကြံစည်

ကြောင်း ကြားသိသဖြင့် မင်းတရားရွှေထီးက ရေကြောင်း၊ ကျော်ထင်နော်ရထာက ကြည်းကြောင်း ချီလေသည်။ ယင်းသို့ ချီတက်ရာ၌ နောင်ရိုးဟူသောအရပ်တွင် သမိုင်းတွင် သည့် နောင်ရိုးတိုက်ပွဲ ဖြစ်ပွားရာ ကျော်ထင်နော်ရထာ၏ ကြံရည်ဖန်ရည် ရဲစွမ်းသတ္တိကို မင်းတရားရွှေထီး ကျေနပ်ဝမ်းမြောက်ကာ လက်တော် ၂ ဖက်၌ ဝတ်ဆင်ထားသော လက်စွပ်၊ ပတ္တမြားလက်ကောက်တော်တို့ကို ချွတ်၍ ရဲဆူပေးရုံမက လွန်စွာအားရလှသဖြင့် ဘုရင့်နောင်ဟူသောဘွဲ့ကို ထပ်မံချီးမြှင့်၍ လှိုင်မြို့ကိုလည်း သနားခံရသည်။ (နောင်ရိုးတိုက်ပွဲ-ရှု။) ထိုအခါမှစ၍ ဘုရင့်နောင်အား တိုင်းပြည်အလုံးကို လွှဲအပ်၍ ငါကဲ့သို့အုပ်ချုပ်ရမည်ဟု မင်းတရားရွှေထီးက အမိန့်ချမှတ်သည်။

နောင်ရိုးတိုက်ပွဲ ပြီးသည့်နောက် ဘုရင့်နောင်သည် ၉၀၂ ခုနှစ်တွင် မုတ္တမတိုက်ပွဲကို ဆင်နွှဲပြန်သည်။ (မုတ္တမတိုက်ပွဲ-ရှု။) ဘုရင့်နောင်၏ ပရိယာယ်နှင့် အကြံအစည်ကောင်းမှုကြောင့် မုတ္တမမြို့ကို မင်းနှင့်တကွ ရလေသည်။

၉၀၃ခုနှစ်တွင် ပြည်မြို့သို့ ရေအား ကြည်းအားနှင့် ချီတက်ပြန်သည်။ ပြည်ဘုရင်ချီပင့်သဖြင့် စစ်ကူရန် လာသော ရှမ်းစော်ဘွားများတပ်ကို ဘုရင့်နောင်ကျော်ထင်နော်ရထာ ဆီးကြိုတိုက်ခိုက်ရာ စော်ဘွားတပ်များ ပျက်လေသည်။ ပြည်ဘုရင်အား စစ်ကူရန် ဆင်းလာသော ရခိုင်ဘုရင်၏ ကြည်းတပ်ကိုလည်း ဘုရင့်နောင်ပင် ဆီးကြိုတိုက်ခိုက်ရာ ပျက်ပြန်သဖြင့် ပြည်မြို့ကို မင်းနှင့်တကွရသည်။

ယင်းသို့ အောင်ပွဲအမျိုးမျိုးကို ရခဲ့သော ဘုရင့်နောင်အား မင်းတရားရွှေထီးသည် အလွန်အားရတော်မူလှသဖြင့် များမတ်ဗိုလ်ပုံအလယ်တွင် အထူးချီးမွမ်းတော်မူကာ ရွှေချည်ကတ္တီပါ၊ ဝတ်လုံတော်နှင့်တကွ အမြဲဝတ်ဆင်တော်မူသော ပတ္တမြားလက်ကောက်၊ ပတ္တမြားလက်စွပ်တို့ကို ရဲဆူအဖြစ် ပေးသနားတော်မူသည်။ ထိုနောက် ကျေးဇူးသစ္စာတော်ကို တည်ကြည်စွာ သက်စွန့်ကြိုးပမ်းဆောင်ရွက်ပေသည်ဟု ဆိုကာ လက်ဝဲတော်မှ အိမ်ရှေ့မင်းနေရာကို ပေး၍ အိမ်ရှေ့မင်းအဆောင်အယောင် အခမ်းအနားကို အပ်နှင်းသည်။

ပြည်တိုက်ပွဲတွင် ရှုံးခဲ့သော ရှမ်းစော်ဘွား ဂျဦးသည် လက်စားချေရန် ၉၀၅ ခုနှစ်တွင် အလုံးအရင်းနှင့် ချီလာ၍ ပြည်မြို့ကို ဝန်းရံသည်ကိုလည်း ဘုရင့်နောင်ပင် စစ်ဆင်နှည်းပရိယာယ် အမျိုးမျိုးဖြင့် ပြန်တိုက်ရာ ဆုတ်ခွာပြေးကြလေသည်။

ထိုနောက် ထားဝယ်နှင့်တကွ နယ်စပ်ဖြစ်သော ကြိုင်းဟဲကြိုင်းဆင်မြို့များကို ထိပါးလာသော ယိုးဒယားတို့အား တိုက်ခိုက်ရန် ဘုရင့်နောင်ပင် ချီတက်ရပြန်သည်။ ဘုရင့်နောင်၏စစ်ပရိယာယ်ကို မကြိုတွေ့သေးဘူးသော ယိုးဒယားတို့သည် နောက်သို့ ဆုတ်ခံ ခံကာ စစ်ရေးငင်သည့် မြန်မာ

ဘုရင့်နောင်

တပ်များကို အားတက်လျက် လိုက်မိသဖြင့် စစ်သုံးဖက်ညှပ် မိ၍ ညက်ညက်ကြေကာ တပ်ပျက်ရလေသည်။ ယိုးဒယား ဘုရင့်သားတော်၊ ညီတော်တို့ကို မြန်မာတို့ ရလိုက်ပြီးလျှင်၊ ထွက်ပြေး၍ အယုဒ္ဓယမြို့တော်၌ အခိုင်အမာ တပ်စွဲခုခံနေ သော ယိုးဒယားဘုရင်အား လိုက်တိုက်ရပြန်သည်။ မြန်မာ တပ်များသည် ပဌမသော် မြို့ကိုပိုင်းရသေးသော်လည်း ဘုရင့် နောင်သည် စန္ဒဂုတ်စစ်တိုက်နည်းကို မိုး၍ မြို့တော်မှတပ် များနုတ်ကာ ကမန်ပိုက်၊ သောက္ကတဲ၊ ပိသလောက် စသော အရံမြို့များသို့ ချီသည်။ ယိုးဒယားဘုရင်သည် မြန်မာတို့ လက်လျှော့၍ တပ်ဆုတ်သည်ဟုထင်ကာ မြို့မှထွက်၍ မြန် မာတပ်အား အတင်းဝင်တိုက်သဖြင့် ယိုးဒယားနှင့် တွေ့ သော်လည်း ငါမလာမီမတိုက်နှင့်ဟု မင်းတရားရွှေထီးထံမှ အပြောရောက်သည်ကိုပင် ဘုရင့်နောင်သည် မလိုက်နာနိုင် တော့ဘဲ မြန်မာတို့သတ္တိ ညံ့သည်ဟု ရန်သူ၏ အထင်မှား ခြင်း ခံရမည်ထက် အောင်ပွဲရပြီးမှ အမိန့်မနာခံ၍ ကွပ်မျက် ခံရခြင်းက ကျေးဇူးများသေးသည်ဟုဆိုကာ ယိုးဒယားတပ် အား တဟုန်တည်းလွှတ်၍ တိုက်တော့သည်။ ယင်းတိုက် ပွဲတွင် ဘုရင့်နောင်၏သားတော် ဧယျသီဟလည်း ခမည်း တော်အပါးမှ ထက်ကြပ်လိုက်၍တိုက်ရာ ယိုးဒယားဘုရင် သမက်တော် ဩယားလကွန်းအိန်မား၏ဆင်သည် ဧယျ သီဟ၏လှံချက်ထံ၍ ဩယားလကွန်းအိန်မားကိုရသည်။ တိုက်ပွဲပြီးမှ မင်းတရားရွှေထီး ရောက်လာသဖြင့် အောင်ပွဲရ သုံ့ပန်းလက်နက်ကိုရိယာတို့ကိုဆက်သော် ပဌမတွင် အမိန့် မနာခံ၍အပြစ်တင်သော်လည်း နောက်သော်အမှုတော်မလစ် လပ်အောင် စွမ်းဆောင်ပါပေသည်ဟု ချီးကျူး၍ ပတ္တမြားစီ သော ဦးပေါင်းသင်းကျစ်၊ လေးမျက်နှာ ပတ္တမြားသုံးရစ်စီ ကွမ်းခွက်၊ ပတ္တမြားစီ လက်ဖက်အိုး၊ ပတ္တမြားစီတကောင်း ဖုံး၊ ရွှေချက်လေးစင်း၊ ဝတ်တော်မူသော တုယင်တပ်ကတ္တီပါ ဝတ်လုံ၊ လက်တော် ၂ဖက်တွင် ဝတ်တော်မူသော ပတ္တမြား လက်ကောက်၊ ပတ္တမြားလက်စွပ်၊ သဗ္ဗာဏီကနှင့်တကွ စီး တော်မူသော နာဂါဝရဆင်တော်၊ ရွှေကနှင့် စီးတော်မူသော မြင်းတော်တို့ကို ဘုရင့်နောင်အား ချီးမြှင့်သည်။ ဘုရင့်နောင် သားတော် ဧယျသီဟလည်း အင်းဝမင်းခေါင်သား မင်းရဲ ကျော်စွာကဲ့သို့ ရဲရင့်ပေသည်ဟု ချီးမွမ်းကာ မင်းရဲကျော် စွာကဲ့နှင့် ဆုလာဘ်များစွာ ပေးသနားခံရသည်။

ဒုတိယမြန်မာနိုင်ငံတော်ကြီးကို စည်းလုံးစွာ ထူထောင် ရန် ရည်ရွယ်ချက်မအောင်မီ မင်းတရားရွှေထီးသည် ပေါ်တူ ဂီတို့နှင့် ပေါင်းမိကာ အပျော်အပါးကြူး၍နေရာ၊ နိုင်ငံ တော်အုပ်ချုပ်ရေးကို ဘုရင့်နောင်အားသာ လွှဲထားလေ သည်။ များမတ်များကပင် တပင်ရွှေထီးအား နန်းချ၍ နန်း တက်ရန် ဘုရင့်နောင်အား တိုက်တွန်းပေးကြသော်လည်း အရှင်၏သစ္စာကို စောင့်သိစွာဖြင့် ခါးခါးသီးသီးငြင်းပယ်ကာ

အိမ်ရှေ့မင်း အဖြစ်နှင့်ပင် နိုင်ငံအလုံးကို မတိမ်းမစောင်း အောင် အုပ်ချုပ်နေလေသည်။

၉၁၂ ခုနှစ်တွင် မင်းတရားရွှေထီး လုပ်ကြံခံရ၍ နတ်ရွာစံ သောအခါ ဘုရင့်နောင်သည် ဒလ၌ ရောက်နေခိုက် ဖြစ် သည်။ ဟံသာဝတီတွင် သမိန်ထောရာမ၊တောင်ငူတွင် ညီ တော်မင်းခေါင်၊ ပြည်တွင်သတိုးသူနှင့် မွန်သုံးရပ်တို့ အစုစု ခြားနားလျက် ရှိကြသည်။ ထိုနှစ် တပို့တွဲလဆန်း ၃ရက် နေ့တွင် ဘုရင့်နောင်သည် ကေတုမတီ ရွှေနန်းကို သိမ်း၍ ဆရာတော်များ၏ တောင်းပန်ချက်အရ ညီတော် တောင် ငူမင်းအား မည်သို့မျှမပြုဘဲ အမှုတော်ကို ထမ်းရွက်မြဲထမ်း ရွက်စေသည်။ ၉၁၃ခုနှစ်တွင် ပြည်မြို့ကိုတိုက်ရာ ပြည်စား သတိုးသူ ထွက်ပြေး၍ မြို့ကိုရလိုက်သည်။ ဘုရင့်နောင်သည် ညီတော်သတိုးဓမ္မရာဇာအား ပြည်မြို့ကိုပေးလေသည်။ ထိုနှစ် တွင်ပင် ဟံသာဝတီ၌ အခိုင်အမာပြုနေသော သမိန်ထော ရာမကို အပြင်းတိုက်ရာ သမိန်ထောရာမအား ၉၁၄ ခုနှစ် တွင်ရမိ၍ ကွပ်မျက်တော်မူသည်။ သမိန်ထောရာမကို အလို တော်ပြည့်လျှင်၊ ပုသိမ်၊ မြောင်းမြ၊ မုတ္တမစသော မြို့စားတို့ ကျွန်ခံ လာကြသည်။ မုတ္တမကို ညီတော် မင်းရဲစည်သူအား စားစေသည်။

၉၁၅ခုနှစ် နတ်တော်လဆန်း ၁၃ရက်နေ့တွင် ဟံသာဝတီ နန်းတော်မြေရာကို ကမ္မောဇောဒီဟု သမုတ်၍ နန်းသစ် ဆောက်တော်မူပြီးလျှင် တပို့တွဲလဆန်း ၆ရက်နေ့တွင် ခေ မာဒွါရ တံခါးမှဝင်၍ နန်းတက်တော်မူသည်။ ကိုယ်တော် တိုင် သီရိသုဓမ္မရာဇာဘွဲ့ကို ခံယူ၍ မိဖုရားခေါင်ကြီးအား အဂ္ဂမဟေသီဘွဲ့ နှင်းတော်မူသည်။ များတော်မတ်တော် မင်း ဆွေမင်းမျိုးတို့အားလည်း အကွက်အရပ်ချ၍ အိမ်ရာ ဆောက်လုပ်ပေးသည်။

မင်းတရားရွှေထီး၏ နိုင်ငံရင်းနယ်ပယ်တို့ကို သိမ်းသွင်း ပြီးနောက် ဘုရင့်နောင်သည် နိုင်ငံချဲ့ထွင်စပြုတော်မူသည်။ သားတော် ညီတော်တို့အား အားမတန်၍ မတိုက်ဘဲ ပြန်ခွဲရ သောအင်းဝမြို့သို့ ၉၁၆ခုနှစ်တွင် ကိုယ်တော်တိုင်ချီ၍ လုပ် ကြံရာ အလိုပြည့်တော်မူသည်။ အင်းဝဘုရင်နရပတိကို အသက်အရွယ်ကြီးရင့်၍ သနားသဖြင့် သစ္စာတော်ပေးပြီး လျှင် ဟံသာဝတီသို့ပို့ကာ အလုပ်အကျွေး ၃၀ ကျော်ပေး၍ ကောင်းမွန်စွာထားသည်။ ညီတော်မင်းရဲကျော်ထင်ကိုလည်း သတိုးမင်းစောအမည်ပေး၍ အင်းဝဘုရင်ခံအဖြစ် ခန့်တော် မူပြီးလျှင် မိဖုရားခေါင်ကြီးတွင်မြင်သော သမီးတော်ကြီးနှင့် စုလျားရစ်ပတ် လက်ထပ်ပေးတော်မူသည်။

အင်းဝကို ရပြီးနောက် အုံးပေါင်ခုံမိုင်းသား စားသော စဉ့်ကူးမြို့ကို ရေကြောင်းဆန်၍လုပ်ကြံစေပြန်သည်။ ၉၁၆ ခုနှစ် တပေါင်းလခန့်တွင် ဗန်းမော်ရမ်းပြည်ဖက်သို့ ချီတော် မူရာ မိကျည်၊ကောင်းတုံ၊ကောင်းစင်၊ ငရင်၊ ဗန်းမော်စသည်

ဘုရင့်နောင်

တို့မှ လက်ဆောင်တို့ဖြင့် ခိုဝင်လာသည်။ ထိုနောက် မိုးကောင်း၊ မိုးညှင်း၊ မိုးနဲ၊ ညောင်ရွှေ၊ ရုပ်စောက်၊ လဲချား၊ မိုင်းကိုင် စသော ရှမ်းပြည်တလွှားကို သိမ်းယူတော်မူသည်။

ဥပဒေအရ တွင် မိုးနဲကိုရသော် ထားစင်ဆိပ်မှ သံလွင်မြစ် ကို ကူးပြီးလျှင် ဇင်းမယ်သို့ ချီ၍လုပ်ကြံသည်။ ဥပဒေပြည့် နှစ်တွင် မင်းနှင့်တကွမြို့ကို ရသည်။ ဇင်းမယ်မင်းကို မင်းပြု မြဲပြုစေ၍ ဇင်းမယ်တွင် မြန်မာတပ်ကို အစောင့်အနေထား ကာ ပြန်တော်မူသည်။ အပြန်တွင် ဇင်းမယ်သား ပညာ သည်တို့ကိုခေါ်ခဲ့၍ ဟံသာဝတီတွင်အကွက်အရပ်ချ၍ နေ စေသည်။ ထိုအခါမှစ၍ မြန်မာနိုင်ငံသို့ ဇင်းမယ်ယွန်းထည် ပညာ ရောက်လာသည်ဟုဆိုကြသည်။ ဇင်းမယ်ကိုရလျှင် သိန္နီစော်ဘွား ကျွန်ခံလာသည်။

ဥပဒေအရ တွင် ကလေးမင်းခင်းနယ်ပယ်များကို ကသည်း စော်ဘွားက ထိပါးလာသောကြောင့် ချီတက်တိုက်ခိုက်စေ ရာ ကသည်းစော်ဘွားက သစ္စာတော်ခံ၍ သမီးဆက်သည်။ ဥပဒေအရ တွင် တရပ်ပိုင် ယူနန်နယ်သို့ ချဉ်းနင်းဝင်ရောက် ကာ မိုင်းမော၊ စည်ခွင်၊ ဟိုသာ၊ လာသာ၊ မိုးနား၊ စန္ဒား စသော ရှမ်းတရပ်နယ်ပယ်တို့ကိုသိမ်းယူတော်မူသည်။ ထို ဒေသတို့တွင် ဘုရင့်နောင်နှင့် သားတော် အိမ်ရှေ့ဥပရာဇာ နန္ဒဘုရင်တို့ အုပ်ချုပ်သော မြန်မာတပ်သားတို့၏ တိုက်ခိုက် မှုများမှာ အံ့ဖွယ်သရဲရှိလှကြောင်းနှင့် ထိုခေတ်တရပ် သ မိုင်းတို့တွင် မှတ်တမ်းတင်ထားလေသည်။ အမှန်မှာ ဘုရင့် နောင်လက်ထက် မြန်မာတပ်များသည် အာရှအရှေ့ပိုင်း၌ တန်ခိုးထွားလျက်ရှိသော တရပ်နိုင်ငံမင်းဆက်၏စစ်တပ် များကို အောင်နိုင်စွာ တိုက်ခိုက်နိုင်ခဲ့သဖြင့် အာရှတိုက်အ ရှေ့ပိုင်းနှင့်တောင်ပိုင်းတွင် ပြိုင်ဖက်ကင်း တပ်မတော်ကြီး ဖြစ်လာခဲ့သည်ဟု ဆိုနိုင်ပေသည်။

သိမ်းသွင်းထားပြီးဖြစ်သော နယ်အသီးအသီးမှ စစ်သား များကို စုဆောင်း၍ ဖွဲ့စည်းထားသော လွန်စွာ တောင့်တင်း သည့် ဘုရင့်နောင်၏ တပ်မတော်ကြီးသည် ဥပဒေ ခုနှစ်တွင် ယိုးဒယားပြည်တောင်ပိုင်းကို ချီတက်တိုက်ခိုက်သည်။ ဘု ရင့်နောင်က ယိုးဒယားသည် မြန်မာတို့၏ လက်နက်နိုင်ငံ ဖြစ်ကြောင်း ထင်ရှားစေလိုသည့်သဘောနှင့် ယိုးဒယား၌ ရှိသော ဆင်ဖြူ ၄ စီးအနက် တစ်စီးတောင်းသည်ကို ယိုးဒ ယားတို့ မပေးသဖြင့် ချီတက်ခြင်းဖြစ်သည်။ ယိုးဒယားမင်း ကိုယ်တိုင် ကွပ်ကဲတိုက်ခိုက်သော လုံကလီ တပ်ကြီးကို သင်္ဘော ၃စင်းနှင့်တကွ ရသည်တွင် ယိုးဒယားမင်း လက် နက်ချ၍ ဆင်ဖြူတော်များကို ဆက်သည်။ ဤတွင် ဘုရင့် နောင်မင်းတရားသည် ဟံသာဝတီ ဆင်ဖြူများသခင် ဘွဲ့ကို ခံယူရရှိသည်။

ယိုးဒယားကို အောင်နိုင်ပြီးနောက် ဟံသာဝတီ ဆင်ဖြူ များသခင် ဘဝရှင်မင်းတရားကြီးသည် ယိုးဒယားမင်းသား

တော်ကြီးမြမဟိန်အား ယိုးဒယားကိုမင်းပြုစေပြီးလျှင် တပ် သား ၃,၀၀၀ ခန့်ပါဝင်သော မြန်မာမြို့စောင့်တပ်တစ်ချထား ခဲ့သည်။ ယိုးဒယားမင်းကြီး ဗြာမာဓိရာဇာ၊ သားအငယ်ဗြ ရာမသွန်၊ အမတ်ကြီး အောက်ဗြစက္ကီနှင့် ဆင်ဖြူ ၄စီးကို ဆောင်ယူခဲ့သည်။ ထိုမှတစ်ပါး အနုပညာဆိုင်ရာ အဖိုးတန် ပစ္စည်း၊ ယိုးဒယားသားအချက်အပြုတ်၊ အတီးအမှုတ်၊ လက်မှု ပညာသည်တို့ကို သားမယားနှင့်တကွဆောင် ယူခဲ့၍ အသီး အသီး အကွက်အရပ်ချ၍ နေစေသည်။

ဤတွင် ဘုရင့်နောင်လက်ထက် မြန်မာနိုင်ငံတော်ကား အနောက်မြောက်ဖက် မဏိပူရမြစ်ဝှမ်းမှ အရှေ့တောင်ဖက် မဲခေါင်မြစ်ဝှမ်းတောင်ပိုင်းအထိ ကျယ်ပြန့်ခဲ့၍ လူမျိုးပေါင်း စုံ၊ နိုင်ငံနယ်ပယ်ပေါင်းစုံ၊ ယဉ်ကျေးမှု ဘာသာစကားပေါင်း စုံပါဝင်သော မြန်မာအင်ပိုင်ယာကြီး ဖြစ်လာခဲ့သည်။

ဆင်ဖြူများသခင်မင်းတရားကြီးသည် ရန်သူကိုပင် စိတ် ထားကြီးစွာဖြင့် ခွင့်လွှတ်တော်မူတတ်သည့်ဝါသနာအတိုင်း ယိုးဒယားဘုရင် ဗြာမာဓိရာဇာအား ရဟန်းဝတ်ခွင့်ပြုပြီး လျှင် ယိုးဒယားသို့ပြန်လိုသည်ဆို၍ ပြန်ခွင့်ပြုသည်။ သို့ရာ တွင် ယိုးဒယားဘုရင်သည် ယိုးဒယားသို့ရောက်သော် လူ သူလက်နက် စုဆောင်း၍ တော်လှန်ပုန်ကန်လေသည်။ ဥပဒေ ပြည့်နှစ်တွင် မင်းတရားကြီး ယိုးဒယားသို့ ချီတော်မူပြီး၍ ၁၀ လခန့် မြို့ကို ပိုင်းရံကာ ဥပါယ်တံမျဉ်ဖြင့် အပြင်းလုပ် ကြံမှုမြို့ပေါက်၍ မင်းနှင့်တကွတမြို့လုံးကိုရသည်။ ယိုးဒယား ကို ရပြီးနောက် လင်းဇင်းသို့ချီတော်မူသည်။ (ဗီယင်းတျန်း- ရှူ) လင်းဇင်းမင်းဖြစ်စစ် ထွက်ပြေး၍မရလိုက်သော်လည်း မိဖုရား၊ သမီး၊ ကိုယ်လုပ်မောင်းမနှင့်မျိုးမတ် ဆင်မြင်း လူသူ တို့ကိုရသည်။ မိဖုရား၊ သမီး၊ ကိုယ်လုပ်တော်များကို အသုံး အဆောင် အဝတ်အစား အစေအပါးပေးတော်မူ၍ နန်း တော်တွင်း၌ ကောင်းမွန်စွာ ထားတော်မူသည်။ လင်းဇင်း မင်းညီ မိုင်းခံစားစော်ဘွားအားလည်း အဆောင်ယောင် အခြံအရံ အိမ်ယာပေးတော်မူ၍ အပါးတော်တွင် မပြတ်မြဲစွဲ စေသည်။ လင်းဇင်းမှရခဲ့သော လူတထောင်ကျော်ကိုလည်း အကြီးခေါင်းနှင့် အစုအကွက်ချ၍ အမှုတော်ကို ထမ်းစေ လေသည်။

ယင်းသို့ ဇင်းမယ်၊ ယိုးဒယား၊ လင်းဇင်းတို့သို့ ထွက်၍ တိုက်တော်မူစဉ် ဟံသာဝတီနေပြည်တော်တွင် ရှမ်းပြည် အရပ်ရပ်မှ ယူခဲ့သော သုံးပန်း လူအပေါင်းတို့သည် ပုန်ကန် သောင်းကျန်း၍ နေပြည်တော်ရှိ ဇရပ်၊ ကျောင်းကန်၊ တန် ဆောင်းတို့ကိုမီးတိုက်ကြသည်။ မင်းတရားကြီးမရှိခိုက် အင်း ဝဘုရင်ဟောင်း နရပတိစည်သူနှင့် တာနောအမတ်တို့ ဦးစီး ၍ သူပုန်တို့ကိုတိုက်ရာ သူပုန်တို့ပျက်၍ ဒလသို့ ပြေးသည်။ ဘုရင့်နောင်မင်းတရားကြီး ကြားသိလေသော် ဟံသာဝတီ သို့ ဥပဒေအရ တွင် ပြန်တော်မူရာ အပျက်အစီးများကို မြင်

ဘုရင့်နောင်

တော်မူ၍ ပြင်းစွာအမျက်ထွက်တော်မူသဖြင့် ရွှေနန်းတော် သို့ မပင်တော့ဘဲ ဒလသို့ချီသည်။ သူပုန် ၇၀၀ ကျော်သေ၍ ၇,၀၀၀ ကျော်လက်ရဖမ်းမိသည်။ ဗားတော်ဆရာတော်အမျိုး ရှိသော မွန်မြန်မာ ဆရာတော်များ၏ ဟောပြောချက်အရ သူပုန်ခေါင်းအကြီး ၇ ကျိပ်ကိုသာ ကွပ်မျက်သည်။ ကျန် သူပုန်များအား ကြောက်လန့်စေရန် မီးထင်းတိုက်ဟန်ပြုပြီး မှ ဆရာတော်တို့ တောင်းပန်ချက်အရ လွှတ်ရဟန်ပြုသည်။ ဤသို့လျှင် ဘုရင့်နောင် မင်းတရားကြီးသည် မင်းတကာတို့ ပြုခဲ့လှစွာသော အမှုကို ပြုတော်မူသည်။

သူပုန်သူကန်တို့ ထကြွသောင်းကျန်း၍ လွယ်ကူစွာ ဖျက် ဆီးနေကြခြင်းမှာ မြို့မခိုင်လုံသဖြင့်သာ အလျင်အမြန် ထ ကြွအောင်မြင်ကြသည်ဟုဆိုကာ လူပညာရှိ ရဟန်းပညာရှိ ပုဏ္ဏားပညာရှိတို့နှင့် ညှိနှိုင်းတိုင်ပင်လျက် သက္ကရာဇ် ၉၂၈ ခု တန်ဆောင်မုန်းလဆန်း ၁၀ရက်နေ့မှစ၍ အင်္ဂါ ၇ပါး နှင့်ညီညွတ်သော စတုရန်း အတာသုံးထောင်လေးရာရှိ နန်း မြို့တော်ကို တည်ဆောက်တော်မူသည်။ ၉၂၉ ခု တန်ခူးလ ပြည့်ကျော် ၄ရက်နေ့တွင် မင်းတရားကြီးသည် ရထား ပြသားစီးတော်မူ၍ တောင်ခေမာဒွါရတံခါးက ဝင်တော် မူပြီးလျှင် အနောက်ကိုလည်၍ နန်းတက်တော်မူသည်။ နန်းမြို့ကိုလည်း ပဌမကအတိုင်း ကမ္ဘောဇသောဒိဟူ၍ သမုတ်တော်မူသည်။

၉၃၆ ခုနှစ်တွင် သီဟိုဠ်မင်းဓမ္မပါလသည် မြတ်စွာဘုရား သခင်အား တပုဿာသလ္လိကညီနောင်တို့လှူသော မုန်ကြွက် ကြစ်များမုန့်ဆုပ်ကို အလှူခံရန်စတုလောကပါလနတ်သား တို့ဆက်ကပ်သော အနားရစ်လေးရစ်ရှိသည့် ကျောက်မြည့် သပိတ်နှင့်တကွ ထည်မျိုးအုပ်မျိုး ရွှေငွေရတနာမျိုး အ ပေါင်းတို့နှင့် သဝဏ်စာရေးပြီးလျှင် သင်္ဘောကြီး ၂စင်း၌ ရဟန်းတော်များ၊ မျိုးမတ်များအားသံတမန်ပြုလျက် ဟံသာ ဝတီဘုရင့်နောင်မင်းတရားထံ ကွတ်တည်မင်းခန္တီမင်း၊ သီ တာဝတ်မင်းစသောမိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ ကုလားမင်းများကို တိုက်ထုတ် ရန် စစ်ကူတောင်းဖို့ စေလွှတ်သည်။ ဘုရင့်နောင်က ခုတ်မရ ထိုးမပေါက်သူ ယိုးဒယားသား ၁၀၀၊ တနင်္သာရီသား ၁၀၀၊ လင်းဇင်းသား ၁၀၀၊ မိုင်းမောသား ၁၀၀၊ စည်ခွင်သား ၁၀၀ တရပ် ၁၀၀၊ ရှမ်းစလုံ ၁၀၀၊ မွန် ၅၀၀၊ မြန်မာ ၅၀၀တို့အား လက်နက်ကိရိယာ အပြည့်အစုံပေးအပ်ကာ သင်္ဘော ၅စင်း ဖြင့် စစ်ကူလွှတ်သည်။ ဘုရင့်နောင်၏စစ်ကူတပ် သီဟိုဠ်သို့ ရောက်သော် မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကုလားမင်းတို့သည် အထူးပင် တုန် လှုပ်ကာ ဓမ္မပါလမင်းထံ လက်ဆောင်ပဏ္ဏာဆက်၍ အညံ့ခံ လာကြသည်။ မိစ္ဆာအယူကို စွန့်ကာ ဗုဒ္ဓအယူကိုသာ ကိုး ကွယ်ကြကုန်သည်။ ဓမ္မပါလမင်းလည်း ဆင်ဖြူများရှင်မင်း တရား၏ ကျေးဇူးတော်ကြီးလှပေသည်ဟုဆိုကာ မြတ်စွာ ဘုရား၏စွယ်တော်စစ်ကို ရွှေစေတီ၌ထည့်၍ ဆင်ဖြူများရှင်

မင်းတရားကြီးအား ဆက်သလေသည်။ သမီးတော်မင်းသမီး ကိုလည်း အခြွေအရံများနှင့်တကွဆက်သလေသည်။

ဘုရင့်နောင်ကျော်ထင်နော်ရထာဘွဲ့ခံ ဟံသာဝတီ ဆင် ဖြူများရှင်မင်းတရားကြီး၏ ယင်းသို့ နိုင်ငံတော်ကို ချဲ့ထွင် စည်းရုံးရန် ကြိုးပမ်းခဲ့မှုများကို ဆင်ဖြူရှင်အရေးတော်ပုံဟူ သောကျမ်းဖြင့် မှတ်တမ်းတင်ထားလေသည်။ (ဆင်ဖြူရှင် အရေးတော်ပုံ-ရှု။) မင်းတရားကြီးသည် သက္ကရာဇ် ၉၄၃ခုနှစ် တန်ဆောင်မုန်းလပြည့်နေ့တွင် စည်းစိမ်တော် ၃၂နှစ်၊ သက်တော် ၆၆ နှစ်တွင် နတ်ရွာစံလွန်တော်မူသည်။ ဆင်ဖြူများရှင်မင်းတရားကြီးတွင် မိဖုရားကြီး ၃ ပါး၊ မိဖုရားငယ် ၄၃ပါးရှိရာ မိဖုရားခေါင်ကြီးမှာ တပင်ရွှေထီး၏ နှမတော် ခင်ကြီးခေါ် အတုလသီရိမဟာရာဇာဒေဝီ ဖြစ် သည်။ မိဖုရားခေါင်ကြီးမှ အင်းတရက်သတိုးမင်းစောမိဖုရား တပါး၊ နန္ဒဘုရင်ခေါ် ငါးဆူဒါယကာဘွဲ့ခံ တောင်ငူရောက် မင်းတပါး ပေါင်း၂ပါးမြင်သည်။ ကျန်မိဖုရားကြီး ၂ပါး ဖြစ်သော အင်းဝရွှေနန်းကြော့ရှင်သမီး နန်းကျပြည့်ဘုရင် မင်းခေါင်၏ မိဖုရားဟောင်း သီရိဘုန်းထွတ်ခေါ် စန္ဒာဒေဝီ မိဖုရားမှ တောင်ငူ ရွှေနန်းတည်မင်းမိဖုရားတပါး၊ ရှင်ထွေး လှခေါ် ရာဇဒေဝီမှ ဇင်းမယ်ဘုရင် နော်ရထာမင်းစောတပါး မုတ္တမမင်း (သင်္ဃာဒတ္တ) သီရိသုဓမ္မရာဇာတပါး၊ ရာဇဇာတု ကလျာတပါးမြင်သည်။ မိဖုရားငယ်များမှ မြင်သော သား တော်သမီးတော်များနှင့် ပေါင်းသော် သားတော် ၃၈ပါး၊ သမီးတော် ၅၉ပါး စုစုပေါင်း ၉၇ ပါးဖြစ်သည်။

ဆင်ဖြူများရှင်မင်းတရားကြီးကား တောင်ငူဆက်တွင် ဘုန်းတန်ခိုးအကြီးဆုံးမင်းဖြစ်သည်။ မင်းတရားကြီးလက် ထက် နိုင်ငံတော်အကျယ်အဝန်းကား ရခိုင်ကို ချန်လှပ်၍ ယခုမြန်မာတနိုင်ငံလုံးနှင့် ကသည်းပြည်၊ရှမ်းပြည်၊ယိုးဒယား၊ ဇင်းမယ်၊ လင်းဇင်း၊ အာနမ် စသောဒေသတို့ ပါဝင်သည်။ မင်းတရားကြီးကား ရတနာ ၃ပါးကို ယုံကြည်တော်မူ၍ ကုသိုလ်ကောင်းမှု၌ မွေ့လျော်တော်မူခြင်း၊ ပညာရှိသူတော် ကောင်းများကို မြတ်နိုးတော်မူခြင်း၊ သူ့ကျေးဇူးကို သိ တတ်ခြင်း၊ တည့်မတ်ဖြောင့်မှန်ခြင်း၊ ရာဇပရိယာယ် လိမ္မာ တော်မူခြင်း၊ သည်းခံတတ်ခြင်းတို့နှင့် ပြည့်စုံတော်မူသည်။ ကိုယ်တော်၏အသက်ကို ရန်ရှာသူကိုပင် အပြစ်မပြုဘဲ သည်းခံတော်မူနိုင်သည်။ သို့ရာတွင် စစ်ရေးမှုခင်း၌ အမှု ထမ်းပေါ့လျော့သည်ကိုမူ သည်းခံတော်မမူတတ်ချေ။ ညီ တော်သားတော်များပင်ဖြစ်စေ ကြီးစွာသော အပြစ်ဒဏ် ပေးတော်မူတတ်သည်။ မွန်သူရဲကောင်းအမတ်ကြီးဗညား ဒလသည် ကျေးဇူးသစ္စာတော်ကို မထောက် ဖောက်ပြန် သောအားဖြင့် မင်းကြီးမြို့လှည့်ရာတွင် တကြိမ်၊ ရွှေမော် ဓောဘုရားတွင် တကြိမ်၊ ရွှေတိဂုံဘုရားသို့ အဖူးအမြော်သွား ရာတွင်တကြိမ် ယင်းသို့ သုံးကြိမ်တိုင်တိုင် လုပ်ကြံရန်စီမံ

ဘုရင့်နောင်

သည်ကို လက်ပူးလက်ကြပ်မိသော်လည်း ဉာဏ်ပညာနှင့် ပြည့်စုံသော သူရဲကောင်းအမတ်ကြီးအား အပြစ်မပြုဘဲ သည်းခံနေတော်မူသည်။ နောင်သောအခါ စစ်ရေး၌ဖောက်ပြန်လွန်းသဖြင့် အပြစ်မပေးဘဲ မနေနိုင်သောကြောင့် ကွပ်မျက်ရန် ဒဏ်ထိုက်သော်လည်း မကွပ်မျက်ဘဲ တိုင်းစွန့်ပြည်နားဖြစ်သော ဇနက်၊ ကမန်စသော အရပ်များသို့ ပြောင်းရွှေ့ပို့ထားလေသည်။ မင်းတရားကြီးသည် ချီးမြှင့်ထိုက်သူကို မနှောင့်မနှေးချီးမြှင့်တတ်၍လည်း ရဲမက်တော်တို့ ကျေးဇူးသစ္စာတော်ကို စောင့်သိရှိသေသဖြင့် နှစ်ရှည်လများ နေရပ်ဒေသနှင့် သားမယားတို့ကို ပစ်ကာ နိုင်ငံရပ်ခြား တောအုံတောင်ကြား သွားလာတိုက်ခိုက်၍ အမှုတော်ထမ်းကြသည်။

စစ်အောင်နိုင်သော ဒေသတို့တွင် ဒေသဆိုင်ရာ ခေါင်းဆောင်အကြီးအကဲများကို အုပ်ချုပ်စေသည်။ ပြည်တွင်းရေး အုပ်ချုပ်မှုကို ကိုယ်တိုင်စွက်ဖက်ခြင်းမပြုပေ။ ကိုယ်တော်တိုင်မှာမူ ပဲခူးကို အခြေပြု၍ အောက်မြန်မာနိုင်ငံဧရာဝတီမြစ်ဝကျွန်းပေါ်နှင့် စစ်တောင်းမြစ်ဝှမ်း အောက်ပိုင်းတို့ကို တိုက်ရိုက်အုပ်ချုပ်သည်။ ဒေသဆိုင်ရာ ဘုရင်ခံများက နှစ်စဉ်ကျသင့်သော အခွန်ဘဏ္ဍာများကို ဆက်သခြင်း၊ နိုင်ငံပတ်ဝန်းကျင်အတွက် လိုလျှင်လိုသလို စစ်သည်အင်အား ရှာဖွေပေးခြင်းတို့ပြုရသည်။ ၉၂၈ခုနှစ်တွင် နန်းမြို့သစ်ဆောက်လုပ်စဉ်က မြို့တံခါး၂၀ထားရှိရာ၊ တံခါးတခုကို ပဒေသရာဇ်မင်းတပါးက တာဝန်ယူ၍ ပြုလုပ်ရသည်။ ထိုကြောင့် ဇင်းမယ်တံခါး၊ တောင်ငူမင်းတံခါး၊ အင်းဝတံခါး စသည်ဖြင့် အမည်ပေးထားကြောင်းဖြင့် ထိုခေတ်နေပြည်တော်၌ ရောက်နေသည့် ပေါ်တူဂီတို့၏မှတ်တမ်းတွင် တွေ့ရှိရသည်။ ယင်းသို့ နိုင်ငံအုပ်ချုပ်မှု၊ စီးပွားရေး စသည်တို့တွင် ဝင်ရောက်လက်ဝါးကြီးအုပ်မှု လုံးဝမပြု၊ အုပ်ချုပ်ရေး စံနစ်တကျ မပေးသဖြင့် တိုက်ခိုက်မှုဖြင့်အုပ်ချုပ်ရေးကို တည်မြဲစေရသည်။ မင်းတရားကြီး နတ်ရွာစံလျှင်ပင် ယခင်က ကြောက်ရွံ့၍၎င်း၊ ပုဂ္ဂိုလ်စွဲဖြင့်၎င်း၊ ဝါဒကိုနှစ်ခြိုက်၍၎င်း စည်းလုံးခဲ့သောနိုင်ငံတော်ကြီး ဖရိုဖရဲဖြစ်ကာ ပဒေသရာဇ်နိုင်ငံတို့သည် ကိုယ့်မင်းကိုယ်ချင်းနှင့် သီးခြားနေကြရန် ရည်ရွယ်၍ အသီးအသီးခွဲထွက်ရန် ခြေလှမ်းပြင်ကြခြင်းဖြစ်သည်။ (နန္ဒဘုရင်၊ ငါးဆူဒါယကာ-၅။)

ဘုရင့်နောင်လက်ထက် ထင်ရှားသောပညာရှိများကား ရာဇာဓိရာဇ်အရေးတော်ပုံကို ရေးသားသောမွန်အမတ်ကြီး ဗညားဒလ၊ ရတုပေါင်းများစွာနှင့် မင်းတရားမယ်တော်ဇေလင်း၊ ဆင်ဖြူရှင် မယ်ဇေလင်း၊ ဘုရင့်နမတော် ဇေလင်းတို့ကို ရေးသားသူ ပြည်နဝဒေးကြီးတို့ဖြစ်သည်။ မင်းတရားကြီးလက်ထက် ရဟန်းပညာရှိလူပညာရှိတို့ ဝါရီဓမ္မသတ်ကို အခြေပြု၍ ဓမ္မသတ်ကျော်နှင့် ကိုးစောင်ချုပ်ကို ပြုစုကြ

သည်။ မင်းတရားကြီးလက်ထက် တရားစီရင်သည့်ဖြတ်ထုံးတို့ကို ဟံသာဝတီဆင်ဖြူများရှင်ဖြတ်ထုံးဟု တွင်သည်။

မင်းတရားကြီး၏ ကောင်းမှုတော်တို့ကား ပုဂံရွှေစည်းခုံ၊ စစ်ကိုင်းပုညရှင်၊ ဒဂုံဆံတော်ရှင်၊ ပဲခူးရွှေမော်ခေမာ စသော ဘုရားရှင်များ ကိုယ်လုံးတော်ပြည့် ရွှေသင်္ကန်းကပ်လှူတော်မူသည်။ ဟံသာဝတီနေပြည်တော်၏ အနောက်ဖက်တောင်ချောင်ရပ်၌ စတုရန်း ၄ မျက်နှာရှိ၍ သံတောင် ၃၄၀ရှိသော မဟာစေတီကို တည်တော်မူပြီးလျှင် လုံးတော်ပြည့် ရွှေသင်္ကန်းလှူတော်မူသည်။ သမိန်ထောရာမကို ဥပေါသထဆင်တော်နှင့်အောင်မြင်တော်မူရာ အရပ်တွင်လည်း ဝိဇယစေတီကြီးကို တည်တော်မူသည်။ ရှမ်း၊ယိုးဒယား၊ လင်းဇင်း၊ အာနုမစသော ပိုင်ဆိုင်ရာနိုင်ငံတော်တို့၌ ဘုရားစည်းခုံစေတီတော်တို့ကို တည်တော်မူသည်။ ဘုရားဂူကျောင်း၊ ဇရပ်ပျက်တို့ကိုလည်း ပြင်တော်မူသည်။ ပိဋကတ် ၃ပုံအစုံ ၄၀ရေး၍ ပရိယတ္တိသာသနာ ပြန့်ပွားအောင် ပြုသည်။ နိုင်ငံအရပ်ရပ်သို့လည်း သာသနာပြုစေလွှတ်တော်မူသည်။

ပုဂံ၊ ရွာသာ၊ စလေ၊ ပုခန်းငယ်၊ ငသရောက်၊ တူရွင်းတိုင်၊ ကျောက်ပန်းတောင်း စသော အရပ်တို့တွင် နှစ်စဉ်ကျွဲနွားဝက်ကြက်တို့ကိုသတ်၍ ပုပွားနတ်တို့အား ယဇ်ပူဇော်သည့်ထုံးစံကို အပါယ် ၄ပါး၌ ရှည်လျားကြာမြင့်စွာ ခံရမည့်အလုပ်မျိုး ဖြစ်ချေသည်ဟု အမိန့်တော်ဖြင့် တားမြစ်တော်မူရာမှအစ တစတစပျောက်ကွယ်ခဲ့ရသည်။

ရှမ်းပြည်တလွှား၌ မိစ္ဆဒိဋ္ဌိအယူဖြင့် စော်ဘွားတို့သေလျှင် စော်ဘွားစီးသော ဆင်မြင်း၊ ချစ်သောကျွန်တို့ကို သတ်၍ တွင်း၌ အတူမြှုပ်သောအကျင့်ကိုလည်း မြစ်တော်မူသည်။ ပရိယတ္တိသာသနာတော် မတည်လေဟူ၍ မိုးမိတ်၌ တဆူ၊ အုန်းပေါင်၌တဆူ စေတီတည်တော်မူကာ ဝတ္တကမိုးမြေလှူတော်မူသည်။ ဇေတဝန်ကျောင်းရံ တဆယ်နှင့်တကွ မိုးမိတ်တွင် ကျောင်းတကျောင်းဆောက်၍ ပါဠိအဋ္ဌကထာဋီကာကျနသော အရိယာသံဃာတို့ကို တောင်းပန်၍ ထားတော်မူသည်။ ပိဋကတ်တော်များကိုလည်း ကျောင်း၌ထားတော်မူသည်။ စော်ဘွားမှစ၍ အမှူးအမတ်ခေါင်းအကြီးတို့ကိုလည်း တလလေးသီတင်း၅ပါးသီလ၊ ၈ပါးသီလတို့ကို ခံ၍ တရားနာစေသည်။ မြို့သူရွာသားတို့အားလည်း စစ်ကဲတော်တို့ကဆော်ဖန်၍ တလလေးသီတင်း တရားနာရသည်။

မွန်သုံးရပ်ကို သိမ်းပြီးစကာလည်း အရည်ဝါသီ၊ ဂါမဝါသီ ပုဂ္ဂိုလ်တို့အား ပင့်တော်မူ၍ ရွှေမော်ခေမာဘုရား၌ ပရိက္ခရာ ၈ပါးနှင့်တကွ ဆွမ်းလုပ်ကျွေးတော်မူသည်။ သီတင်းသုံး၊ သူတော်အစရှိသည့် မစားရတတ်၊ မဝတ်ရတတ်သော သူတို့အား ပုဆိုးအင်္ကျီ ကြေးငွေဆန်စပါး၊ ငပိတိုက်တော် မှုများစွာထုတ်၍ အလှူကြီးပေးတော်မူသည်။

နိုင်ငံတော်အလုံးကိုလည်း ရေအပြင်ကဲ့သို့ တချက်တည်း

ညီညွတ်အောင်စီရင်တော်မူ၍ ဘုရင့်နောင်လက်ထက် အလွန်သာယာစည်ပင်သည်။ အလေးတင်းတောင်းကို ဟံသာဝတီနေပြည်တော်နှင့် တညီတည်းပြုတော်မူသည်။ နိုင်ငံခြားကုန်ကူးသန်းမှုကို အားပေးရုံမက သင်္ဘော ဆိပ်မြို့ကြီးများသို့ လွယ်ကူစွာ ဝင်ထွက်နိုင်ရန် လမ်းဖွင့်ပေးသဖြင့် သင်္ဘောလမ်း ချောင်းကမ်းဘေးတလျှောက်တွင် ရွာများ ထိစပ်လှမတတ် စည်ကားသည်။ နိုင်ငံခြားကုန်စည်များ ကူးသန်းရောင်းဝယ်မှု အုပ်ချုပ်ရန် ပွဲစားကြီး ၈ ယောက်ခန့်ထားသည်။ ဆိပ်ကမ်းအကောက်နှုန်း၊ ပွဲခစသည်တို့ကို သက်ညှာစွာယူ၍ နိုင်ငံခြားကုန်ကူးသန်းမှု စည်ပင်သည်။

လွှတ်တော်ရုံးတော်များမှ တရားစီရင်သော်လည်း မကျေနပ်သည့် ဆင်းရဲနွမ်းပါးသူ တရားမစွဲနိုင်သူတို့အဖို့ ရွှေနားတော်ကြား ခေါင်းလောင်းထိုး၍ လျှောက်ကြားစေရန် ခေါင်းလောင်းကြီးကို ဝင်းတော်၌ ဆွဲထားသည်။ လယ်ယာစိုက်ပျိုးရေးကို အားပေး ထောက်ပံ့တော်မူသောအားဖြင့် နယုန်လမှ တန်ဆောင်မှန်းလအထိ ဖိလအတွင်း မှုခင်းတရား မဖြစ်ပွားစေရန်နှင့် မင်းတရားကြီး စိုးပိုင်တော်မူသော တိုင်းပြည်မြို့ရွာ ဟူသမျှတို့မှ ရာဇဝလ္လာ မင်းခမူထမ်းအရာရှိတို့က အဆင့်အခေါ်မရှိစေရန် အမိန့်ထုတ်ပြန်ထားတော်မူသည်။

ဘုရင့်အစိုးရစံနစ်။ ။ဘုရင့်အစိုးရစံနစ်သည် ရှေးအကျဆုံးအစိုးရစံနစ်တစ်ခုဖြစ်သည်။ ယင်းစံနစ်အရ နိုင်ငံ၏အုပ်ချုပ်ရေးအာဏာသည် အုပ်ချုပ်သူ ဘုရင့်လက်၌ တည်ရှိလေသည်။ ဘုရင့်တဦးတည်းလက်ထဲ၌သာ အချုပ်အခြာအာဏာတည်သော အုပ်ချုပ်ရေးမျိုးဖြစ်သည်။ သို့ရာတွင် ယခုခေတ်တွင်မူ နိုင်ငံ၏အထွတ်အထိပ်ဘုရင်ဟုတင်မြှောက်ထားသူလက်တွင် အုပ်ချုပ်ရေးအာဏာသည် လုံးဝသော်၎င်း၊ တစ်တံတဒေသသော်၎င်း မထင်မရှားသော်၎င်း မည်မျှပင်ရှိစေကာမူ၊ အစိုးရလုပ်ကိုင်သမျှကို ထိုသူတဦးတယောက်တည်း၏ အမည်ဖြင့်ထားကာ လုပ်ကိုင်ဆောင်ရွက် သွားလျှင်ပင် ဘုရင့်အစိုးရစံနစ်ဟုတွင်သည်။ ယခုခေတ် ဘုရင့်အစိုးရဟူသည်မှာ ရွေးကောက်တင်မြှောက်ရသော ဘုရင့်အစိုးရသို့မဟုတ် ပြည်သူ့အလိုကျဘုရင့်အစိုးရနှင့် မိရိုးဖလာဘုရင့်အစိုးရဟူ၍၎င်း၊ သက်ဦးဆံပိုင်ဘုရင့်အစိုးရနှင့် စည်းမျဉ်းခံဘုရင့်အစိုးရ၊ သို့မဟုတ် အာဏာကန့်သတ်ထားခြင်းခံရသည့် ဘုရင့်အစိုးရဟူ၍၎င်း နှစ်မျိုးနှစ်စားစီ ကွဲပြားခြားနားနေသည်ကို တွေ့ရသည်။

မိရိုးဖလာ ဘုရင့်အစိုးရစံနစ်မှာ မိဘ၏ အရိုက်အရာကို သားသမီးဖြစ်သူများက ဆက်ခံ၍ တိုင်းနိုင်ငံကို အုပ်ချုပ်သောစံနစ်ဖြစ်သည်။ ရှေးအခါက ခေါင်းဆောင် အကြီးအကဲ သို့မဟုတ် ရှင်ဘုရင်လုပ်၍ အုပ်ချုပ်သူများသည် ကျွမ်း

ကျင်လိမ္မာစွာ အုပ်စိုးသောအခါ သူတို့၏ သားသမီးများသည်လည်း သူတို့ကဲ့သို့ပင် အုပ်ချုပ်မှု၌ ကျွမ်းကျင်လိမ္မာမည်ဟူသောအယူအဆဖြင့် သားစဉ်မြေးဆက် ဆက်ခံအုပ်ချုပ်စေရာမှ မိဖအရိုက်အရာဆက်ခံရသော အစဉ်အလာဖြစ်ပေါ်ခဲ့သည်။ ထိုစံနစ်သည် ယခုထက်တိုင်ကမ္ဘာပေါ်၌ တည်မြဲနေသေးသည်။ ဂရိတ်ဗြိတိန် အစရှိသော ခေတ်မီနိုင်ငံများတွင် မိရိုးဖလာဘုရင့်အစိုးရစံနစ်ကို လက်ခံထားသော်လည်း၊ ထီးနန်းဆက်ခံရေးကို ဥပဒေစည်းမျဉ်းဖြင့် သတ်မှတ်ထားလေသည်။ ရွေးကောက်တင်မြှောက်ရသော ဘုရင့်အစိုးရစံနစ်မျိုးသည် မိရိုးဖလာ ဆက်ခံသော ဘုရင်များအုပ်ချုပ်မှုတွင် မကျွမ်းကျင် မနိုင်နင်း၍ အမှားမှားအယွင်းယွင်း ဖြစ်ခဲ့သောကြောင့် ပေါ်ပေါက်လာသည်ဟု ယူဆရန်အကြောင်းရှိသည်။ ရှေးရောမတို့ ကောင်းစားစဉ်က ရှင်ဘုရင်များကို ထိုကဲ့သို့ အများသဘောတူ ရွေးကောက်တင်မြှောက်ခဲ့ကြသည်။ ရောမသာသနာစောင့် နိုင်ငံတော်ဧကရာဇ်မင်းကိုလည်း ရွေးကောက်၍ တင်မြှောက်ခဲ့လေသည်။ ပိုလန်နိုင်ငံတွင်လည်း ဘုရင်ကို ရွေးကောက် တင်မြှောက်သည့်စံနစ်ကို တခါက အသုံးပြုခဲ့သည်။ ကမ္ဘာဦးက လူများသည် ခွန်အားအကြီးမားဆုံးနှင့် လက်နက်အကောင်းဆုံးရှိသူတို့၏ ကာကွယ်စောင့်ရှောက်မှုကို ခံလိုသဖြင့် ထိုသူတို့ကို ခေါင်းဆောင်အကြီးအကဲအဖြစ်ဖြင့် တင်မြှောက်ခဲ့ကြသည်။ ထိုခေါင်းဆောင် အကြီးအကဲများမှာ ဘုရင်များ၏ ရှေ့တော်ပြေးများဖြစ်၍ အစတွင် ဘုရင်များကိုလည်း ထိုသူတို့ကဲ့သို့ ရွေးကောက်တင်မြှောက်ကြမည်မှာ ယုံမှားဖွယ်ရာ မရှိချေ။

သက်ဦးဆံပိုင် ဘုရင့်အစိုးရစံနစ်တွင် အုပ်စိုးသူ ဘုရင်၊ သို့မဟုတ် ဘုရင်မသည် လက်အောက်ခံ နိုင်ငံသားများ၏ အသက်ဦးဆံကို ပိုင်သည်ဟု နားလည်ကြသည်။ ဥပဒေများပြုရာတွင်၎င်း၊ ဥပဒေအရ ဆောင်ရွက်ရာတွင်၎င်း၊ ဥပဒေအရ တရားစီရင်ရာတွင်၎င်း ဘုရင်သည် အချုပ်အခြာပင်ဖြစ်တော့သည်။ ဘုရင့်ဆန္ဒသည် နိုင်ငံ၏ ဆန္ဒဖြစ်ပေ၏။ ကမ္ဘာ့သမိုင်း တလျှောက်လုံးတွင် သက်ဦးဆံပိုင်ဘုရင်များကို အတော်ပင် တွေ့ရှိခဲ့ရလေသည်။ ရှေးခေတ် မြန်မာဘုရင်များသည်၎င်း၊ ရုရှ၊ တူရကီဘုရင်များသည်၎င်း သက်ဦးဆံပိုင် ဘုရင်များဖြစ်ကြသည်။ သက်ဦးဆံပိုင် စံနစ်သည် ယခုထက်တိုင် အာရှနှင့် အာဖရိကတိုက်များရှိ အချို့ နိုင်ငံများတွင် အမြစ်တွယ်လျက် ရှိနေသေးသော်လည်း လူတို့၏ အသိဉာဏ် တိုးပွားလာသည်နှင့်အမျှ တဖြည်းဖြည်း တိမ်ကောလျက် ရှိနေလေပြီ။ သက်ဦးဆံပိုင်စံနစ်သည် တခါတရံ ရဟန်းမင်းအစိုးရစံနစ်နှင့် ရောထွေးနေတတ်သည်။ ရဟန်းမင်းအစိုးရစံနစ်တွင် အုပ်ချုပ်သူသည် ဘုရား သခင်၏ဆန္ဒ သို့မဟုတ် တိုက်ရိုက်ညွှန်ကြားချက်အတိုင်း ဆောင်

ရွက်သူဟု ယူဆလေသည်။ ထိုကဲ့သို့သော အစိုးရစံနှစ်မျိုး မှာ သက်ဦးဆံပိုင် အစိုးရစံနှစ်နှင့် မည်သို့မျှ မခြားနား တော့ချေ။

စည်းမျဉ်းခံဘုရင့်အစိုးရစံနှစ်အရဘုရင်၊ သို့မဟုတ် ဘုရင်မသည် နိုင်ငံအုပ်ချုပ်မှုဆိုင်ရာအကြီးအကဲပင် ဖြစ်သော်လည်း၊ အချုပ်အခြာအာဏာကို မိမိထင်သလို သုံးစွဲပိုင်ခွင့် မရှိချေ။ နိုင်ငံကို ဘုရင့်ဆန္ဒအရမဟုတ်ဘဲ နိုင်ငံ၏ ဖွဲ့စည်း အုပ်ချုပ်ပုံ အခြေခံဥပဒေအရ အုပ်ချုပ်သည်။ ဘုရင်၏ အာဏာကို ကန့်သတ်၍ စည်းကမ်းချထားသော အစိုးရစံနှစ် မျိုးဖြစ်သည်။ စည်းမျဉ်းခံဘုရင့်အစိုးရ ဖြစ်ပေါ်လာစေရန် တခါတရံ လူထုသည် မိမိတို့၏ အခွင့်အရေးများကို ခေါင်းမာသော ဘုရင်များထံမှ တိုက်ယူရသည်။ တခါတရံတွင် ကား ဘုရင်များကိုယ်တိုင်ကပင် အလိုအလျောက် အခွင့်အရေးများကို ပေးအပ်လေသည်။ အမှန်အားဖြင့် စည်းမျဉ်းခံဘုရင့်အစိုးရသည် အခြေခံဥပဒေအရ တည်ထောင်ထားသော အစိုးရတမျိုးဖြစ်၍၊ သမ္မတအစိုးရနှင့် မူအားဖြင့် အတူတူဖြစ်လေသည်။ သို့ရာတွင် သမ္မတအစိုးရ၏ အကြီးအကဲဖြစ်သော သမ္မတမှာ မဲဆန္ဒဖြင့် ရွေးကောက်တင်မြှောက်ရသူဖြစ်၍၊ ဘုရင်မှာမူကား မိဘရိုးရာအလိုက် ဆက်ခံရသူဖြစ်လေသည်။ စည်းမျဉ်းခံဘုရင့်အစိုးရစံနှစ်၏ နှစ်လို ဖွယ်အချက်တရပ်မှာ အစိုးရအကြီးအကဲ သို့မဟုတ် ဘုရင်များ တဦးပြီးတဦး ဆက်ခံစိုးစံရာတွင် အဆက်မပြတ်ခြင်း ဖြစ်လေသည်။ အဓိက ချွတ်ယွင်းချက်မှာကား သဘာဝမကျသော မိရိုးဖလာ ဆက်ခံရေးစံနှစ်ကို လက်ခံထားခြင်းပင်ဖြစ်သည်။ စင်စစ်အားဖြင့် ခေတ်သစ်စည်းမျဉ်းခံ ဘုရင့်အစိုးရများတွင် ဘုရင်သို့မဟုတ် ဘုရင်မများသည် အုပ်ချုပ်ရေး အကြီးအကဲဟူ၍ အမည်ခံသူများသာလျှင် ဖြစ်နေပေသည်။ တကယ့်အချုပ်အခြာအာဏာများကိုမူ လူထုက တင်မြှောက်ထားသော ကက်ဗီနက်ဝန်ကြီး အဖွဲ့ကသာ ပိုင်ဆိုင်အသုံးပြုပိုင်ခွင့် ရှိလေသည်။ ဂရိတ်ဗြိတိန်နိုင်ငံ အစိုးရသည် အထင်ရှားဆုံးသော စည်းမျဉ်းခံ ဘုရင့်အစိုးရ ဖြစ်သည်။ ဒိန်းမတ်၊ နော်ဝေး၊ ဆွီဒင်၊ ယိုးဒယား၊ လာအို၊ နယ်သာလန် စသော နိုင်ငံများတွင်လည်း အလားတူ စည်းမျဉ်းခံဘုရင့် အစိုးရများ ထွန်းကားလျက်ရှိလေသည်။

ဘူတန်နိုင်ငံ။ ။ဟိဝမန္တာတောင်တန်း၏ အရှေ့တောင် တောင်စောင်းတွင်တည်ရှိသော ဘူတန်နိုင်ငံသည် လွတ်လပ် သည့်နိုင်ငံကလေး တနိုင်ငံဖြစ်သည်။ မြောက်ဖက်တွင်တိ ဗက်ပြည်ရှိ၍ အရှေ့အနောက်နှင့် တောင်ဖက်တို့တွင် အာသံ၊ ဆစ်ကင်နှင့် ဗင်္ဂလားပြည်နယ်များ အသီးအသီးတည်ရှိ သည်။ မြောက်လတ္တီတွဒ် ၂၆° နှင့် ၂၈° ကြားနှင့် အရှေ့ လောင်ဂျီတွဒ် ၈၉° နှင့် ၉၂° ကြားတွင် တည်ရှိလေသည်။

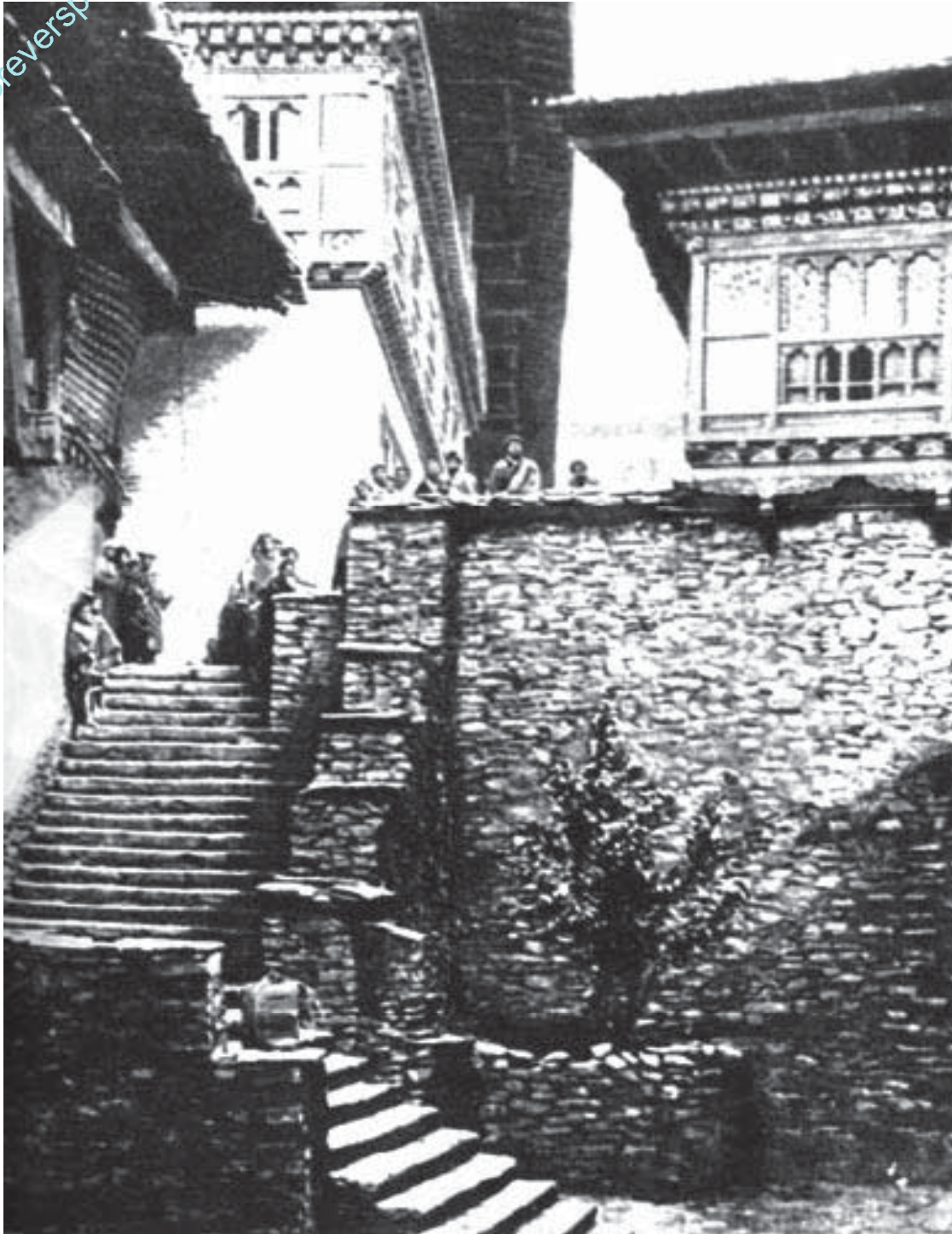
ဘူတန်နိုင်ငံ၏အကျယ်အဝန်းသည် စတုရန်းမိုင်၁၈,၀၀၀ ကျော်ကျော်ခန့်ရှိ၍ တနင်္သာရီတိုင်း၏ ထက်ဝက်ခန့် ရှိပြီး လျှင် ရခိုင်တိုင်းသာသာ ကျယ်ဝန်းသည်။ အရှေ့မှအနောက် သို့ မိုင် ၁၉၀ ရှည်၍ တောင်နှင့်မြောက် မိုင် ၉၀ ကျယ်သည်။ ၁၉၅၄ ခုနှစ် ခန့်မှန်းခြေအရ ဘူတန်နိုင်ငံ၏ လူဦးရေသည် ၃၀၀,၀၀၀ ခန့်ရှိသည်။ ဘူတန်နိုင်ငံသည် အများအားဖြင့် တောင်ထူထပ်သောဒေသဖြစ်သည်။ ဗြဟ္မပုတ္တရမြစ်၏ မြစ် လက်တက်များဖြစ်သော မားနတ်စသည့် မြစ်ကလေးများ သည် ဘူတန်နိုင်ငံကို တောင်မှမြောက်သို့ ဖြတ်၍ စီးဆင်း လေသည်။

ဘူတန်နိုင်ငံသည်ကျဉ်းသော်လည်း ဘူတန်နိုင်ငံ၏ ရာသီ ဥတုသည် တနေရာနှင့်တနေရာမတူပေ။ တနေရာနှင့် တနေ ရာ ခရီးမကွာလှမ်းသော်လည်း တည်ရာဒေသ အနိမ့်အမြင့် ကွာလှသဖြင့် ဘူတန်နိုင်ငံ၏ ရာသီဥတုသည် ထိုသို့တနေရာ နှင့်တနေရာ မတူခြင်းဖြစ်သည်။ မိုးရေချိန်သည် တနှစ်လျှင် လက်မ ၂၀၀မှ ၃၀၀အထိရွာသည်။ တောင်များသည် သစ် တောများဖြင့် ဖုံးအုပ်လျက်ရှိ၍ အနိမ့်ပိုင်းများတွင် ပိုင်း ထင်းရှူးပင်၊ ဝက်သစ်ချပင်၊ သင်းဝင်ပင် စသည့်အပင်များ ပေါက်ပြီးလျှင် အမြင့်ပိုင်းတွင် ကွန်နီဖာ ထင်းရှူးပင်များ ပေါက်သည်။ ဘူတန်နိုင်ငံတွင် မြေပြန့်ဒေသဟူ၍ အလွန် နည်းသဖြင့် လယ်ယာစိုက်ပျိုးရေးကို အနည်းငယ်သာ လုပ် ကိုင်နိုင်ကြသည်။ တောင်ခါးပန်းများတွင် လှေကားထစ် ကွင်းများ ပြုလုပ်၍ လယ်ယာစိုက်ပျိုးနိုင်က အကျိုးရှိမည် ဖြစ်သော်လည်း အကုန်အကျ ခံ၍ မပြုပြင်နိုင်ကြသဖြင့် ကြီးပွားတိုးတက်မှုမရှိချေ။ အဓိကစိုက်ပျိုးကြသော ကောက် ပဲသီးနှံများမှာ စပါး၊ ဂျုံ၊ ပြောင်းဖူး၊ နှံစားပြောင်း၊ ရှီမန် ဂျုံတို့ဖြစ်သည်။

ဘူတန်နိုင်ငံသူ နိုင်ငံသားတို့သည် အများအားဖြင့် ဘူတီး ယားလူမျိုးများဖြစ်၍ တောင်ပိုင်းတွင် နီပေါလူမျိုး အနည်း ငယ်နေထိုင်သည်။ ဘူတီးယားလူမျိုးများသည် အပင်ပန်း ခံနိုင်၍ လုံ့လဝီရိယ ရှိကြသည်။ လယ်ယာစိုက်ပျိုးရေးအ ပြင်၊ နွားမြင်းမွေးမြူရေးလုပ်ငန်းကိုလည်း လုပ်ကိုင်သည်။ ကိုးကွယ်သောအယူဝါဒမှာ လာမာ ဗုဒ္ဓအယူဝါဒဖြစ်သည်။

လွန်ခဲ့သည့်အနှစ် ၂၀၀ ကျော်က ဘူတန်နိုင်ငံ တိုင်းရင်း သားများဖြစ်သော တေးဖပ်လူမျိုးတို့ကို တိဗက်လူမျိုးတစု က တိုက်ခိုက်ကာ ဘူတန်နိုင်ငံကို သိမ်းပိုက်ထားခဲ့ကြသည်။ ဘူတန်နိုင်ငံသည် ထိုအခါကများစွာကျယ်ဝန်းပြီးလျှင် ယခု ဒါဂျီလင်မြို့တည်ရာ ဒေသတိုက်နှင့် တောင်ဖက်ရှိလွင်ပြင် များ၊ အိန္ဒိယသွား တောင်ကြားလမ်းများကိုပင် ပိုင်ဆိုင်ခဲ့ သည်။ ၁၇၇၂ ခုနှစ်တွင် ဗြိတိသျှတို့သည် ဘူတန် နယ်စပ် အထိနယ်ချဲ့လာသည်။ ထိုအခါ ဘူတန်နိုင်ငံပိုင် ဒါဂျီလင်မြို့ ဒေသတလွှားနှင့် တောင်ကြားလမ်းများကို အလိုရှိသော

ဘူတန်နိုင်ငံ

ဘူတန်နိုင်ငံပြည်ရှင် မဟာရာဇာမင်းမြတ် စိုးစံတော်မူရာ နန်းတော်ဖြစ်သည်။ ထိုနန်းတော်ကို တောင်ခါးပန်းတွင် တည်ထား၍ ခံတပ်သဖွယ် အသုံးပြုနိုင်ရန်လည်း ကျင်လည်ပါးနပ်စွာ ဆောက်လုပ်ထားသည်။ ဘူတန်နိုင်ငံသည် တိဗက်ပြည်နှင့် လွန်စွာနီးစပ်သဖြင့် တိဗက်လူမျိုးတို့ နှင့်မခြား နေထိုင်လေ့ရှိကြသည်။

ကြောင့် ဗြိတိသျှတို့သည် ဘူတန်ဘုရင်များနှင့် ရင်းနှီးစွာ ဆက်ဆံရန်ကြိုးစားသည်။ သို့ရာတွင် ဘူတန်နိုင်ငံက ဆက်ဆံရန် ငြင်းဆိုသောကြောင့် ၁၈၄၁ ခုနှစ်တွင် ဗြိတိသျှတို့က အလိုရှိသော လွင်ပြင်များနှင့် တောင်ကြားလမ်းများကို အဓမ္မသိမ်းယူရာမှအစ ဘူတန်နှင့်ဗြိတိသျှတို့ စစ်ဖြစ်သည်။ ၁၈၆၅ခုနှစ်တွင် စစ်ပြေငြိမ်းသောအခါ ဘူတန်နိုင်ငံက ဒါဂျီလင်နှင့် တောင်ကြားလမ်းများကို လက်လွှတ်ရ၍ ဗြိတိသျှအစိုးရက ဘူတန်နိုင်ငံအား ထောက်ပံ့ကြေးအဖြစ် တနှစ်လျှင် အိန္ဒိယငွေ ၅၀,၀၀၀ ပေးခဲ့သည်။ ၁၉၁၀ ခုနှစ်တွင် ဘူတန်နိုင်ငံ၏ ပြည်ပရေးရာများကို ဗြိတိသျှအစိုးရအား လက်ဝါးကြီးအုပ်ခွင့် ပေးလိုက်ပြန်သည်။ ပြည်တွင်းရေးရာများကို ကား ဗြိတိသျှတို့ လုံးဝစွက်ဖက်ချေ။ နှစ်စဉ် ငွေထောက်ပံ့ကြေးကိုလည်း အိန္ဒိယငွေ ၁၀၀,၀၀၀အထိ တိုးမြှင့်လိုက်သည်။ ဒုတိယကမ္ဘာစစ်အတွင်းကမူ ထောက်ပံ့ကြေးအဖြစ် အိန္ဒိယငွေ ၂၀၀,၀၀၀ ပေးသည်။ ၁၉၄၉ ခုနှစ်တွင်မူ ထောက်ပံ့ကြေး အိန္ဒိယ ငွေ ၅၀၀,၀၀၀ ပေးရန် သဘောတူစာချုပ်ချုပ်ဆို၍ ယင်းစာချုပ်အရ ၁၈၆၅ ခုနှစ်က ဗြိတိသျှတို့ သိမ်းပိုက်ထားသော ၃၂ စတုရန်းမိုင်ရှိ ဒေဝန်ဂီနီနယ်ကို ဘူတန်နိုင်ငံအား ပြန်လည်ပေးအပ်သည်။ သို့ရာတွင် နိုင်ငံခြားရေး၌မူ အိန္ဒိယဩဇာခံပင်ဖြစ်သည်။

ဘူတန်နိုင်ငံသည် တိဗက်နှင့်အိန္ဒိယနိုင်ငံတို့အကြားတွင်

တည်ရှိ၍ ထိုနိုင်ငံများမှယဉ်ကျေးမှုကိုရသည်။ ထို့ကြောင့် နိုင်ငံအုပ်ချုပ်ရေးတွင် တိဗက်စံနစ်လည်း ဆန့်သည်။ အိန္ဒိယ ရှေးခေတ်အုပ်ချုပ်ရေးစံနစ်လည်း ပါဝင်သည်။ တိဗက်နိုင်ငံ၌ကဲ့သို့ ဂိုဏ်းအုပ်လာမာဘုန်းတော်ကြီးက အုပ်ချုပ်သည်။ ထိုဘုန်းတော်ကြီးအား ဓမ္မရာဇာဟုခေါ်သည်။ ဓမ္မရာဇာ ပျံလွန်လျှင် တိဗက်နည်းအတိုင်း ရဟန်း၏လူဝင်စားကိုရှာ ဖွဲ့၍ နောက်ထပ် ဓမ္မရာဇာ တင်မြှောက်သည်။ သို့ရာတွင် နယ်စားအပေါင်းက ရွေးကောက်တင်မြှောက်သော ဒီဗ္ဗရာဇာခေါ် မင်းကသာ နိုင်ငံကို ကိုယ်ထိလက်ရောက် အုပ်ချုပ်သည်။ ၁၆ ရာစုနှစ်အလယ်မှစ၍ ယင်းစံနစ်အတိုင်း သာသနာပိုင်နှင့် ဘုရင်ပူးတွဲအုပ်ချုပ်ခဲ့ရာ ၁၉၀၇ ခုနှစ်အထိဖြစ်သည်။ ၁၉၀၇ခုနှစ်တွင် တနိုင်ငံလုံး၏ ဆန္ဒအတိုင်း တောင်ဆာနယ်စား ဆာ အပ်ယင်းဝန်ချုပ်အား မဟာရာဇာအဖြစ် ရွေးကောက်တင်မြှောက်၍ ဘုရင်တဦးတည်း အုပ်ချုပ်သော စံနစ်တီထွင်လိုက်သည်။ ထိုမဟာရာဇာ၏သားစဉ်မြေးဆက်တို့သည် ဘူတန်နိုင်ငံကို ယခုတိုင် ဆက်လက်အုပ်ချုပ်လျက် ရှိသည်။ ၁၉၅၂ ခုနှစ် အောက်တိုဘာလ ၂၇ ရက်နေ့တွင် မဟာရာဇာကြီး၏မြေး ယခုလက်ရှိ မဟာရာဇာ ဂျစ်ဂမီ ဒေါ်ဂျီဝန်ချုပ်အရိုက်အရာခံယူသည်။

ဘူတန်နိုင်ငံ၏ နွေရာသီမြို့တော်သည် တာရီချောဇွန်းမြို့ဖြစ်၍ ဆောင်းရာသီမြို့တော်သည် ပွန်နက်ခါး မြို့ဖြစ်သည်။

ကျောက်အမျိုးမျိုးကို လေ့လာသောပညာ

ပထဝီမြေကြီးတခုလုံးကို လေ့လာရသော ကျယ်ဝန်းနက်နဲသည့် ပညာရပ်ဖြစ်၍၊ နီးစပ်ရာသဘောတူ ဘာသာရပ်ခွဲ များစွာ ပါဝင်သည်။ ဘူမိဗေဒကို စံနစ်တကျ လေ့လာခြင်းသည် နှစ် ၂၀၀ ပင် မပြည့်တတ်သေးသော်လည်း ကျောက်အမျိုးမျိုး ဖြစ်ပေါ်ရပုံ၊ တောင်များ ပေါ်ပေါက်လာပုံ စသော မေးခွန်းများကို ဘူမိဗေဒပညာရပ်က ဖြေရှင်းပေးနိုင်သည်။

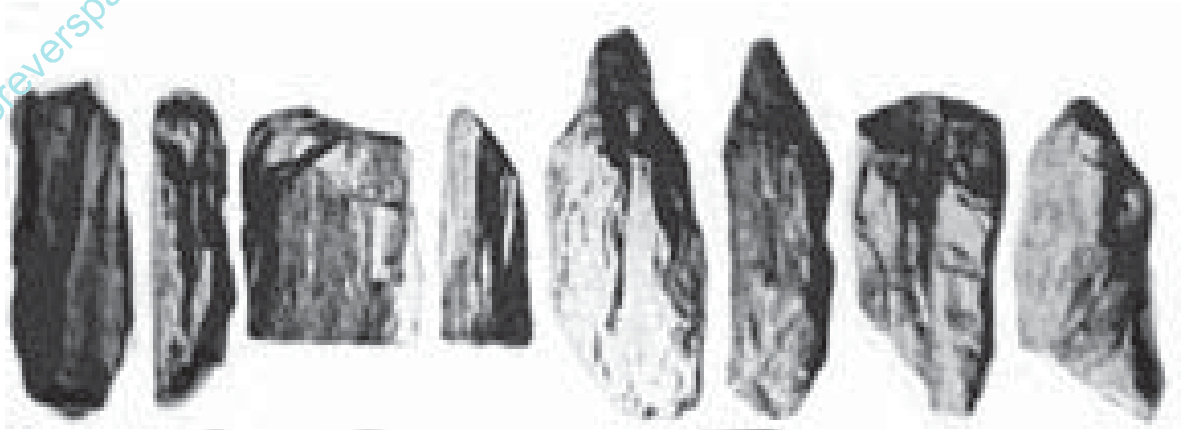
ဘူမိဗေဒ။ ။ ဘူမိဗေဒပညာဟူသည် ပထဝီမြေကြီးကို လေ့လာသော ပညာပင်ဖြစ်၏။ ကမ္ဘာဦးတည်စ လွန်ခဲ့သော နှစ်ပေါင်းသန်း ၄,၅၀၀ မှ မျက်မှောက်ခေတ်အထိ ကမ္ဘာမြေကြီး အတွင်းအပြင်ရှိသော ကျောက်အမျိုးမျိုး၏ သဘော၊ ပေါ်ပေါက်ပုံ၊ ပြောင်းလဲပုံ အစရှိသည်တို့ကို လေ့လာခြင်းပင် ဖြစ်လေသည်။

ကာလအားဖြင့် နှစ်ပေါင်း သန်း ၄,၅၀၀ အတွင်းဖြစ်ရပ်များအပြင်၊ လေ့လာဖွယ်ရာ ဝတ္ထုပစ္စည်းများမှာလည်း ကမ္ဘာတခုလုံး၏ အတွင်းအပြင်ရှိ ပထဝီမြေကြီးတခုလုံးဖြစ်လေရာ၊ အလွန်မှပင်ကျယ်ဝန်းနက်နဲလှ၏။ ဤသို့ကျယ်ဝန်းနက်နဲမှုကြောင့်လည်း ဘူမိဗေဒပညာရပ်တွင် အခြား သိပ္ပံပညာများနည်းတူ ဘာသာရပ်ခွဲများ စိတ်ပိုင်းကာ အသေးစိတ် လေ့လာမှုများ ပြုလုပ်ကြလေသည်။

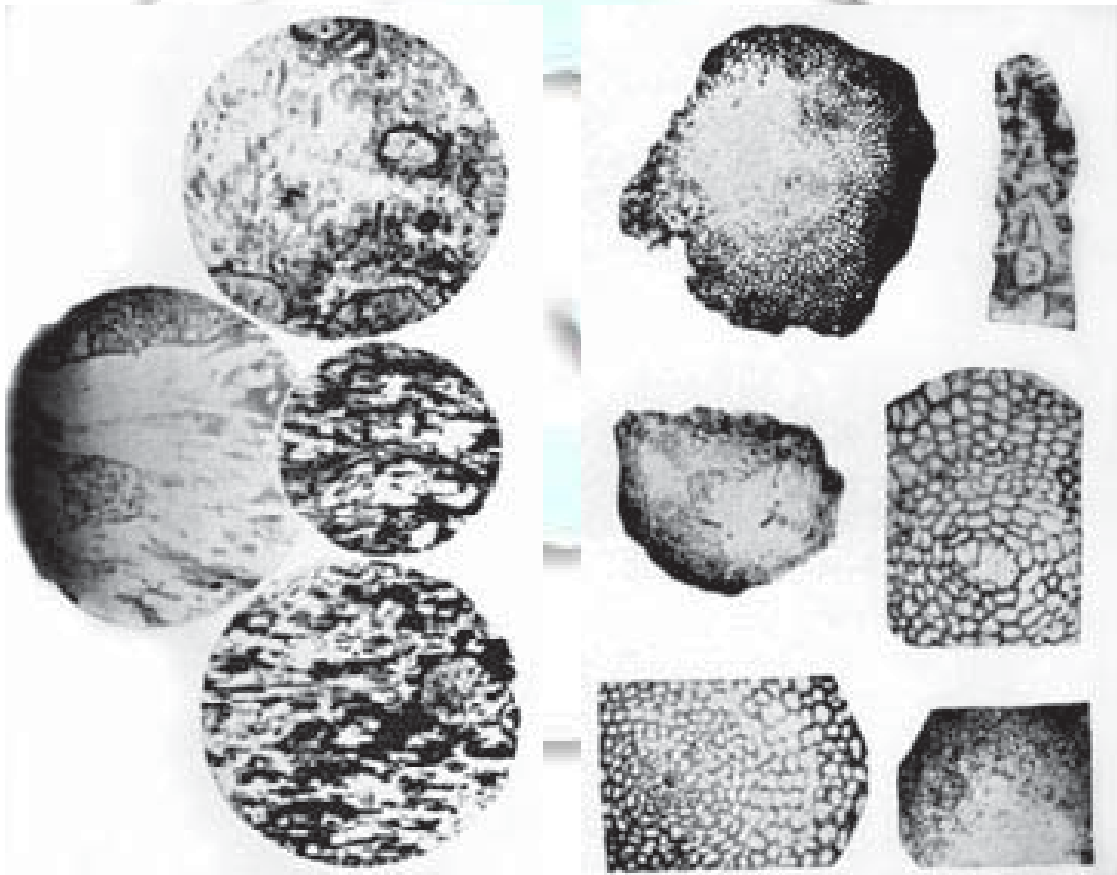
ဘူမိဗေဒပညာရပ်၏ ဘာသာရပ်ခွဲများကား အောက်ပါအတိုင်းပင် ဖြစ်၏။

ဂူပဘူမိဗေဒသည် ကမ္ဘာပထဝီမြေကြီး၏ အတွင်းအပြင်ရှိ ရုပ်ဝတ္ထုပစ္စည်းများ၏ပေါ်ပေါက်ပုံ၊ ပြောင်းလဲပုံ၊ ကြေမွပျက်စီးပုံ စသောလုပ်ငန်းအသီးအသီးကို လေ့လာခြင်းဖြစ်သည်။ ဤပညာရပ်တွင်ပင် ကဏ္ဍအလိုက် အနုစိတ်လေ့လာမှုများရှိ၏။ ပုံစံအားဖြင့် အဏ္ဏဝဗေဒသည် ပင်လယ်သမုဒ္ဒရာထုကို၎င်း၊ ငလျင်ပညာ(ဘူကမ္မဗေဒ)သည် မြေငလျင်ကို၎င်း ထပ်မံ၍ အသေးစိတ် လေ့လာကြသည်။

နေထားဘူမိဗေဒသည် ဖိအား၊ တွန်းအား၊ ကန်အား၊ ဒဏ်အားစသော အားအသီးအသီးတို့၏ ဒဏ်ကြောင့် ပေါ်ပေါက်လာသော ကျောက်လွှာကျောက်စိုင်တို့၏ နေထားကို လေ့လာခြင်းဖြစ်သည်။ **ဒိုင်နမစ်ဘူမိဗေဒ၊ တက်တိုးနစ်**

မြန်မာ့ကျောက်ခေတ်ဦးတွင် တွေ့ရှိရသော အင်ကြင်းကျောက်ဖြင့် ပြုလုပ်ထားသော လူသုံးကိရိယာများ ညောင်ဦးမှ ရရှိသည်။

ကျောက်ဆည်တောင်ပေါ်ရှိ ဝေဘူကျောက်ကို ပါးပါးလွှာလွှာဖြတ်ထားပြီး၊ မိုက္ကရိုစကုပ်အောက်တွင် ကြည့်သောအခါ တွေ့မြင်ရသည့် ဝေဘူကျောက် ဖြတ်ပိုင်းပုံ။ ဤပညာကို သေလဗေဒ ဟု ခေါ်သည်။

လွန်ခဲ့သောနှစ်သန်းပေါင်း ၅၀ခန့်က ဖြစ်ပေါ်ခဲ့သော ထုံးကျောက်လွှာများအတွင်းရှိအဏုရုပ်ကြွင်းကျောက်များ၏ဖြတ်ပိုင်းပုံ။အဏုရုပ်ကြွင်းကျောက်များကို လေ့လာသော ပညာမှာ အဏုနိခါတကဗေဒ ဖြစ်၍၊ ရေနံမြေဒေသရှိ ကျောက်လွှာများ ပြန်လှန်ဆက်စပ်ရေးတွင် အထူး အသုံးဝင်သည်။

စသော ပညာရပ်ခွဲများသည် နေထားဘူမိဗေဒတွင် ပါဝင်ကြသည်။

ခန့်ဗေဒသည် ခန့်ဗေဒ၏ ဓာတုဗေဒ တည်ဆောက်ပုံ၊ သွင်ပြင်၊ မူလအစရှိသော ခန့်ဗေဒ၏ သဘာဝကို လေ့လာသော ပညာဖြစ်သည်။

သေလဗေဒဟူသည်မှာ ခန့်ဗေဒ၏ စုပေါင်းတည်ဆောက်ထားသော ကျောက်များကို လေ့လာသော ပညာပင် ဖြစ်၏။ ဘူမိဗေဒသဘာဝအားဖြင့် မာသည် ပျော့သည်မဟု၊ ကမ္ဘာအပေါ်ယံ မြေလွှာတွင် ရှိသရွေ့ မြေဝတ္ထုပစ္စည်းအား လုံးကို ကျောက်ဟုပင် ခေါ်ဆိုသည်။ ကျောက်များသည်

ပထမဆုံး ဘူမိဗေဒမြေပုံကို ရေးဆွဲခဲ့သူ ဝီလျံစမစ်

ယေဘုယျအားဖြင့် မီးသင့်ကျောက်၊ အနည်ကျကျောက်နှင့် သွင်ပြောင်းကျောက်ဟူ၍ ၃ မျိုးရှိပေရာ သေလဗေဒပညာတွင်လည်း ဤကျောက် ၃ မျိုးကို အနုစိတ် လေ့လာသော ဘာသာစိတ်များ ရှိလေသည်။

နီခါတကဗေဒ (ရုပ်ကြွင်းကျောက်ပညာ)သည် ရုပ်ကြွင်းကျောက်များကို လေ့လာသောပညာဖြစ်၏။ ရုပ်ကြွင်းကျောက်များသည် အတိတ်တွင် နေထိုင်ခဲ့သော သက်ရှိဝတ္ထုပစ္စည်းများ၏ အကြွင်းအကျန်များဖြစ်လေရာ၊ ယင်းတို့ကို လေ့လာခြင်းဖြင့် ထိုခေတ်၏ အခြေအနေကို သိသာနိုင်သည်။ ရုပ်ကြွင်းကျောက်များသည် ကျောက်လွှာများ၏ သက်တမ်းကို စူးစမ်းရာတွင်လည်း အထူးအသုံးဝင်သည်။ နီခါတကဗေဒတွင် သစ်ရုပ်ကြွင်းကျောက်များကို လေ့လာ

သော ပုရာရက္ခဗေဒ၊ သတ္တဝါရုပ်ကြွင်းကျောက်များကိုလေ့လာသော ပုရာပါဏဗေဒ၊ အလွန်သေးငယ်သောရုပ်ကြွင်းကျောက်များကို လေ့လာသော အဏုနိခါတကဗေဒ ဟူ၍ ဘာသာစိတ်များ ရှိပြန်လေသည်။

ထရဗေဒကိုမူကား အခြားဘာသာရပ်ခွဲများ၏ လေ့လာမှုကို ပေါင်းစပ်ကာ ကျောက်လွှာထပ်များ၏ အတိတ်သမိုင်းကို လေ့လာခြင်း ဖြစ်သောကြောင့် အချို့ ပညာရှင်များက သမိုင်းဘူမိဗေဒဟူ၍လည်း ခေါ်သည်။

ဘောဂဘူမိဗေဒ ဘာသာရပ်ခွဲမှာမူ ဘူမိဗေဒ ပညာရှင်၏ စီးပွားရေးသဘော လေ့လာမှု ဖြစ်သည်။ ဘောဂအင်အား၏ အခြေခံကုန်ကြမ်းများဖြစ်သော သတ္တုများ၊ သတ္တု မဟုတ်သော အခြားခန့်ဗေဒများ၊ လောင်စာများ စသည်တို့၏ သဘာဝနှင့် စီးပွားရေးအရ ထုတ်လုပ်နိုင်မှုကို လေ့လာသော ပညာဖြစ်လေသည်။

အင်ဂျင်နီယာဘူမိဗေဒသည် အင်ဂျင်နီယာတည်ဆောက်မှုလုပ်ငန်းများတွင် လိုအပ်သောဘူမိဗေဒပညာရပ်ပင် ဖြစ်သည်။ ရေလျှောင်ကန်များ၊ တံခံများ၊ တံတားများ၊ ဥမင်များ ဖောက်လုပ်ရာဝယ် မြေအနေအထားကိုလေ့လာ၍ မည်သို့ဆောက်သင့်သည်ဟု ကြံဆရသောပညာမှာ အင်ဂျင်နီယာဘူမိဗေဒပင်ဖြစ်၏။ လူ့လောကတွင် အိမ်တွင်းသုံးရန်နှင့် စက်မှုလုပ်ငန်းများအတွက် ရေအမြောက်အမြား လိုအပ်လေရာ၊ ရေစိမ့်လွှာ၊ ရေအောင်း ကျောက် စသည်တို့ကို လေ့လာ၍ ရေရနိုင်သောကျောက်လွှာကို ရှာဖွေရသော လေဗေဒ(ဥဒကဗေဒ)သည် အင်ဂျင်နီယာ ဘူမိဗေဒ၏ အစိတ်အပိုင်း တရပ်ပင်ဖြစ်လေသည်။

ဘူမိဗေဒပညာရပ်သည် ဓာတုဗေဒ၊ ရူပဗေဒတို့ကဲ့သို့ အခြေခံသိပ္ပံပညာမဟုတ်ဘဲ၊ ပထဝီမြေကြီးကို ယင်းအခြေခံသိပ္ပံပညာ၏ နည်းစံနစ်သဘောများ အသုံးပြုကာ လေ့လာထားခြင်းဖြစ်၏။ ထိုကြောင့် ဘူမိဗေဒသည် အခြား သိပ္ပံပညာများနှင့် ဆက်သွယ်မှုရှိရှိရှိသည်။ ပုံစံအားဖြင့် နီခါတကဗေဒသည် ပါဏဗေဒနှင့်ဆက်သွယ်နေကာ၊ ခန့်ဗေဒနှင့် သေလဗေဒသည် ဓာတုဗေဒနှင့် ရူပဗေဒတို့နှင့် ကင်း၍မတည် နိုင်ချေ။ နေထားဘူမိဗေဒသည် ဘူမိဗေဒ ပုစ္ဆာများကို သင်္ချာနည်းဖြင့် ဖြေရှင်းခြင်းသာ ဖြစ်လေသည်။

မျက်မှောက်ခေတ်တွင်မှ ပေါ်ပေါက်ထွန်းကားလာ၍ ဘူမိဗေဒနှင့် နှယ်နေသော ဘာသာရပ်များမှာ ဘူမိရူပဗေဒနှင့် ဘူမိဓာတုဗေဒတို့ဖြစ်ကြသည်။ ဘူမိရူပဗေဒပညာသည်ခြိမ်ဆွဲအား၊ သံလိုက်အား၊ လျှပ်စစ်တုံ့ခံမှုနှင့် ငလျင်လှိုင်းတို့ကို အသုံးပြုကာ ပထဝီမြေကြီး(အထူးသဖြင့် အတွင်းပိုင်း)ကို လေ့လာသောပညာဖြစ်သည်။ (ဘူမိရူပဗေဒ-၅။) ဘူမိဓာတုဗေဒပညာသည်ကား ကမ္ဘာ့အပေါ်ယံ မြေလွှာ၏ ဓာတုဗေဒပညာကို လေ့လာခြင်းဖြစ်သည်။ ယင်းပညာ

လွန်ခဲ့သော နှစ်ပေါင်း သန်း ၃၀၀ ခန့်က ဖြစ်ပေါ်ခဲ့သော ရှမ်းပြည်တောင်ပိုင်းရှိ ကုန်းပြင်မြင့် ထုံးကျောက်လွှာများမှ ရရှိသော ရုပ်ကြွင်း ကျောက်များပုံဖြစ်သည်။ ယင်းကို လေ့လာသောပညာကို နိခါတက ဗေဒဟု ခေါ်သည်။

တွင် နောက်ဆုံးထွန်းကားလာသော လေ့လာမှုမှာ မြေဆီလွှာပွင့် ပါရှိသော ဓာတုဒြပ်ကို လေ့လာခြင်းဖြင့် မြေအောက်တွင် မည်သို့သောအကျိုးပြု သတ္တုသိုက်ရှိနိုင်မည်ကို စူးစမ်းခြင်းပင် ဖြစ်လေသည်။

ထိုကြောင့် ဘူမိဗေဒကို လေ့လာရာတွင်နည်း ၂ သွယ်ရှိသည်။ ပဌမနည်းမှာ သိပ္ပံပညာသဘောသက်သက် ဖြစ်ကာ ပထဝီမြေကြီး၏ သဘောနေထားအတိတ်သမိုင်းကို လေ့လာခြင်းဖြစ်၍၊ ဒုတိယနည်းက ဤပညာရပ်ကို အသုံးပြုကာ စီးပွားရေးရှုထောင့်မှ လေ့လာခြင်းပင်ဖြစ်၏။ သို့သော် မည်သည့်နည်းဖြင့် လေ့လာစေကာမူ အခြေခံမှာ ဘူမိဗေဒမြေပုံဖြစ်၍ ယင်းကို ကွင်းဆင်းဘူမိဗေဒ ပညာဖြင့် ရေးဆွဲရလေသည်။

ဘူမိဗေဒကို ဥရောပသမိုင်း ခေါမ (ဂရိ)ခေတ်၊ ရောမခေတ်တို့တွင်ပင် လေ့လာမှုရှိကြောင်း တွေ့ရှိရသော်လည်း စံနစ်တကျ လေ့လာမှုမှာ နှစ် ၂၀၀ ပင် မပြည့်သေးချေ။ ခေါမခေတ်ပညာရှိ အယ်ရစ္စတိုတယ်သည် ငလျင်လှုပ်ခြင်းကို ကမ္ဘာပထဝီမြေအတွင်းရှိ ဝါယောဓာတ်ကြောင့် ဖြစ်ပေါ်သည်ဟု ယူဆခဲ့၏။ ၁၆ ရာစုနှစ်တွင် ရောမပန်းချီကျော်ကဝိ လီယိုနာဒိုဒါဗင်ချီက ပင်လယ်ခရုများရှိရာ လက်ရှိကုန်းမြင့်များသည် တကြိမ်က ပင်လယ်အောက်တွင် ရှိခဲ့၍ နောက်မှ မြေမြင့်တက်လာခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်ဟု တွေးယူခဲ့ဖူးလေသည်။

ခေတ်သစ် ဘူမိဗေဒကိုကား ၁၇၉၅ ခုနှစ်တွင် စကော့လူမျိုး ဂျိမ်းဟတ်တန် ဖြူစသော “ကမ္ဘာပထဝီမြေန်ယာမ” စာအုပ်မှ စတင်ခဲ့သည်ဟု ယူဆရပေမည်။ ဂျိမ်းဟတ်တန်သည် “ပစ္စုပ္ပန်သည် အတိတ်၏သော့ချက်ဖြစ်သည်” ဟူသော ယူနီဖော်မီတေးရီးယန်း အယူအဆဖြင့် ဘူမိဗေဒ၏ အခြေခံအယူအဆကို အုတ်မြစ်ချခဲ့သူ ဖြစ်လေသည်။

၁၈၁၅ ခုနှစ်တွင် အင်္ဂလိပ်လူမျိုးဝီလျံစမစ်သည် အင်္ဂလန်ပြည်နှင့် ဝေလပြည်၏ဘူမိဗေဒမြေပုံကို ရေးဆွဲတင်ပြကာ ရုပ်ကြွင်းကျောက်များဖြင့် ကျောက်စဉ်ကို စူးစမ်း၍၊ ဘူမိအတိတ်ကာလကို သမိုင်းသဖွယ် လေ့လာနိုင်ကြောင်းဖြင့် ထရဗေဒအခြေခံသဘောကို တီထွင်ကြံဆခဲ့သည်။ ယင်းတို့၏ အယူအဆများကို ဆာ ချားလိုင်းယဲက ပိုမိုခိုင်မြဲပြန့်ပွားစေခြင်းဖြင့် ဘူမိဗေဒပညာသည် ဥရောပတိုက် အနောက်မြောက်ပိုင်းတွင် စတင်တည်မြဲခဲ့သည်။

ဂျိမ်းဟတ်တန်နှင့် ခေတ်ပြိုင်လောက်တွင် ဥရောပတိုက်၌လည်း ဘူမိဗေဒပညာသည် ထွန်းကားလျက်ရှိ၏။ ထိုခေတ်တွင် ကျော်ကြားသူမှာ ဂျာမန်လူမျိုး ပါမောက္ခ အဗရာဟမ် ဂေါ့တလော့ ဗာနာဖြစ်သည်။ ဗာနာသည် မီးသင့်ကျောက်အပါအဝင် ကျောက်များအားလုံး၏ မူလသည် အာပေါဓာတ်ကြောင့် ဖြစ်သည်ဟူသော နက်ပကျွန်း အယူ

အဆကို ဦးဆောင်ခဲ့သူဖြစ်၏။ ဤအယူအဆသည်မှားယွင်းသော အယူအဆဖြစ်သည်နှင့်အညီ ၁၉ ရာစု နှစ်ဦးတွင်ပင် ယုံကြည်သူ မရှိတော့ချေ။ ပြင်သစ်နိုင်ငံတွင်ကား ဘူမိယုဂ်ကုန်ဆုံးတိုင်းပင် ကပ်ဆေးကာ သတ္တဝါများ သေကြေပျက်စီး၍ ယုဂ်သစ်တွင် သတ္တဝါသစ်များ ဖန်ဆင်းခဲ့သည်ဟူသော ကပ်ဆေးပြောင်းလဲခြင်း အယူအဆကို တီထွင်ခဲ့သူ ဇောဇက် လေအိုပို ကူဗီယေးသည် ထိုခေတ်တွင် ထင်ရှားခဲ့လေသည်။

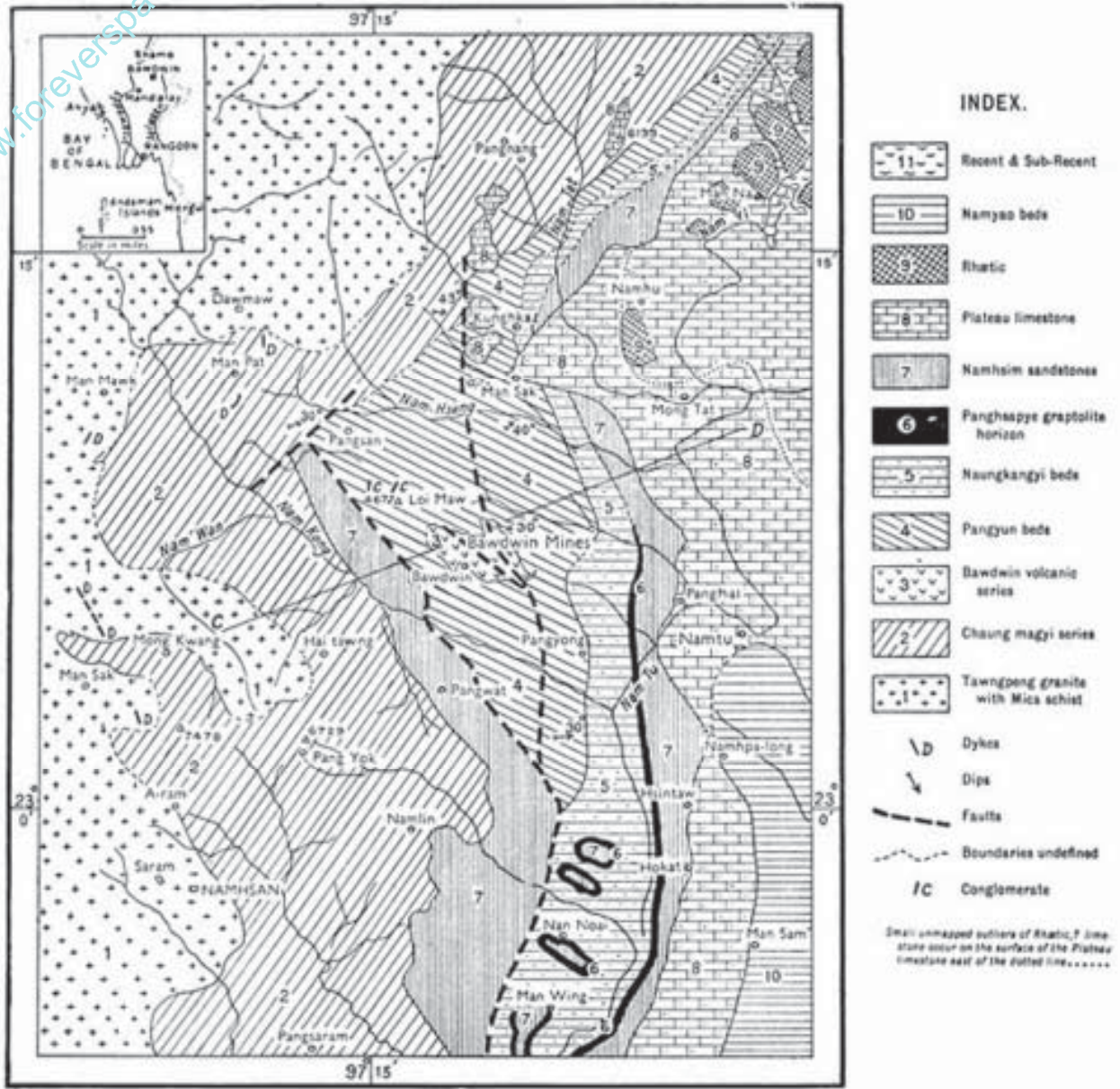
၁၉ ရာစုနှစ်တွင်မူကား မျက်မှောက်ခေတ် ဘူမိဗေဒအယူအဆအများပင် စတင်ပေါ်ပေါက်လာခဲ့ပြီးလျှင်၊ ဘူမိဗေဒပညာ လေ့လာမှုသည်လည်း ဥရောပတိုက်တွင်သာ မကတော့ဘဲ၊ မြောက်အမေရိကတိုက်၊ ဩစတြေးလီးယားတိုက်နှင့်အာရှတိုက်တို့သို့ ပြန့်ပွားလာခဲ့၏။ ၁၉ ရာစုနှစ်နှောင်းပိုင်းနှင့် ၂၀ ရာစုနှစ်တွင်မူကား အာဖရိကတိုက်သို့ပါ ပြန့်ပွားသွားလေသည်။

မြန်မာနိုင်ငံတွင်မူ ဘူမိဗေဒလေ့လာမှုသည် မြန်မာမင်းများလက်ထက်က ကျောက်မျက်ရတနာ အက်ဖြတ်နိုင်ရန်

ခေတ်သစ် ဘူမိဗေဒကို အုတ်မြစ်ချခဲ့သူ ဂျိမ်း ဟတ်တန်

အတွက်သာ အဓိကရှိခဲ့၍ သိပ္ပံပညာတရပ်အနေဖြင့် ပညာသက်သက်လေ့လာမှုကား မရှိခဲ့ပေ။ ဘူမိဗေဒမှတ်တမ်းအနေဖြင့် အစောဆုံးတွေ့ရှိရသောမှတ်တမ်းမှာ ၁၅၉၉ခုနှစ်တွင် ရေးသားခဲ့သော ရပ်ဖစ်၏ ခရီးသွားမှတ်တမ်းဖြစ်၏။

SECTION ALONG THE LINE C-D
 GEOLOGICAL MAP SHOWING BAWDWIN AND SURROUNDING COUNTRY.
 Scale, 1 inch = 4 miles.

ဘူမိဗေဒပညာ၏ အခြေခံသည် ဘူမိဗေဒမြေပုံပင်ဖြစ်သည်။ ယင်းမြေပုံများကို မြေပေါ်တွင်တွေ့ရှိရသော ကျောက်လွှာများကို မှတ်သားကာ ရေးဆွဲထားသည်။ အထက်ပါပုံမှာ ရှမ်းပြည်မြောက်ပိုင်းရှိ ခဲ၊ ဇွဲ၊ သွပ် စသော တွင်းထွက်ပစ္စည်းများထွက်သော တောင်ပိုင်းနယ်တော်တွင်းဒေသ၏ ဘူမိဗေဒ မြေပုံဖြစ်သည်။

ထိုမှတ်တမ်းတွင် တနင်္သာရီကမ်းရိုးတန်းဖက်တွင် တွေ့ရှိရသော သံဖြူအကြောင်း ဖော်ပြထားသည်ကို တွေ့ရှိရသည်။ ရှေးမှတ်တမ်းများအနက် ၁၇၉၉ ခုနှစ်ထုတ် ဟီရမ်ကောက်စစ်၏ အမရပူရမြို့တော်သို့ ဧရာဝတီမြစ်ကြောင်းဖြင့် ဆန်တက်သောခရီးသွားမှတ်တမ်းတွင် ရေနံချောင်း ရေနံတွင်းများအကြောင်း ရေးသားထားချက်သည်လည်း စိတ်ဝင်စားဖွယ်ကောင်းပေသည်။

မြန်မာနိုင်ငံ၏ ဘူမိဗေဒလုလော့မှ သမိုင်းကို စိစစ်ကြည့်သော် အင်္ဂလိပ်-မြန်မာစစ်ပွဲများနှင့် အထူး ဆက်စပ်နေကြောင်းတွေ့ရှိရသည်။ အင်္ဂလိပ်-မြန်မာစစ်ပွဲပြီးတိုင်း အင်္ဂလိပ်မစ်ရှင်တဖွဲ့ လာရိုးရှိလေရာ ထိုအဖွဲ့တိုင်းပင် ဘူမိဗေဒစူးစမ်းလေ့လာမှုများ ပြုလုပ်လေ့ရှိကြောင်း တွေ့ရှိရလေသည်။

ပဌမ အင်္ဂလိပ်-မြန်မာစစ်ပွဲအပြီးတွင် လာရောက်သော ကျောက်ပျံ့မစ်ရှင်အဖွဲ့မှ ကောက်ယူခဲ့သည့် ဘူမိဗေဒစံများကို လန်ဒန်ဘူမိဗေဒ တော်ဝင်အသင်းကြီး၏ ဥက္ကဋ္ဌ ဖြစ်ခဲ့ဖူးသူ ဝီလျံဗတ်ကလန်က လေ့လာခဲ့၍ ဒုတိယအင်္ဂလိပ်-မြန်မာစစ်ပွဲအပြီး လာသော ဆာဟင်နရီယူး မစ်ရှင်အဖွဲ့တွင် ကား ဘူမိဗေဒပညာရှင် တီ အိုလဒမ်ပါဝင်ခဲ့ရာ၊ ယင်းတို့၏ ဘူမိဗေဒမှတ်တမ်းများသည် မြန်မာနိုင်ငံ ဘူမိဗေဒ လေ့လာရာတွင် မှတ်တိုင်များပင် ဖြစ်ကြပေသည်။

မြန်မာနိုင်ငံ ဘူမိဗေဒကို လေ့လာစူးစမ်းသူများသည် ၄ မျိုး ၄ စားရှိသည်။ ယင်းတို့မှာ အစိုးရဘူမိဗေဒ တိုင်းတာရေးဌာန၊ ရေနံနှင့် သတ္တုတွင်းကုမ္ပဏီများ၊ တက္ကသိုလ်နှင့် ပုဂ္ဂလိက လေ့လာသူများဖြစ်ကြ၏။ အစိုးရဘူမိဗေဒ တိုင်းတာရေးဌာနသည် ဘူမိဗေဒတိုင်းတာ လေ့လာရေးလုပ်ငန်းကို အချိန်ပြည့် လုပ်သူများဖြစ်၍ လုပ်ငန်းအတွင်းဆုံး ဖြစ်သည်။

ပဌမအင်္ဂလိပ်-မြန်မာစစ်ပွဲအပြီးတွင် အင်္ဂလိပ်တို့က ရခိုင်နှင့် တနင်္သာရီကမ်းခြေဒေသကို သိမ်းယူခဲ့သော်လည်း ထိုကာလတွင် အိန္ဒိယပြည်၌ ဘူမိဗေဒတိုင်းတာရေး ဌာနဟူ၍ မဖွင့်လှစ်ရသေးချေ။ ဒုတိယ အင်္ဂလိပ်-မြန်မာ စစ်ပွဲအပြီး ကာလတွင်မှ ထိုဌာန စတင်ဖွင့်လှစ်ခဲ့ပြီးလျှင် ရခိုင်ကမ်းရိုးတန်းရှိ ရွှံ့မီးတောင်များနှင့် တနင်္သာရီကမ်းရိုးတန်းရှိ သံဖြူသတ္တုသိုက်များကို လေ့လာသည်။ ၁၈၇၀ ပြည့်နှစ်လောက် ရောက်သောအခါတွင်မူ အောက်မြန်မာပြည်ကို ပါလေ့လာကြလေသည်။

၁၈၈၅ ခုနှစ်တွင် အထက်မြန်မာနိုင်ငံပါ ကျရှုံးသောအခါတွင်မူ အိန္ဒိယဘူမိဗေဒ တိုင်းတာရေးဌာနသည် မြန်မာပြည်အဖွဲ့တဖွဲ့ ဖွဲ့ကာ သီးသန့်လေ့လာရန် စီစဉ်ခဲ့သည်။ ထိုစဉ်က အထူးလေ့လာခဲ့သော ဒေသများမှာ ရေနံမြေနှင့် ပတ္တမြားနယ်မြေတို့ ဖြစ်၏။ နောင်တွင် ရှမ်းပြည်၊ အထက်မြန်မာပြည်နှင့် မြေလတ်ပိုင်း၊ တနင်္သာရီ စသောဒေသများ

တွင် စံနစ်တကျ ဘူမိဗေဒ သဘောအားဖြင့် တိုင်းတာလေ့လာမှုများ ပြုလုပ်သည်။ ၁၉၃၇ ခုနှစ်တွင် မြန်မာပြည်သည် ဥာ ဌာန အုပ်ချုပ်ရေးအရ အိန္ဒိယပြည်နှင့် ခွဲခွာ လိုက်သောကြောင့် မြန်မာပြည် ဘူမိဗေဒဌာနဟူ၍ သီးခြားဌာန တခုတည်ထောင်ခဲ့၏။ သို့သော် ထိုဌာနသည်အိန္ဒိယ ဘူမိဗေဒ တိုင်းတာရေးဌာန၏ ဌာနခွဲမျှသာဖြစ်ကာ၊ လေ့လာရေးလုပ်ငန်းအားလုံးကို ပင်မဌာနနှင့် ပူးတွဲဆောင်ရွက်ခဲ့ရလေသည်။ မြန်မာပြည် ဘူမိဗေဒကို လေ့လာရာတွင် တိုင်းတာရေးဌာနအနေဖြင့် ကျော်ကြားသူများမှာ တီအိပ်ချဒီလာတု (ရှမ်းပြည်မြောက်ပိုင်း)၊ အက်ဒွင် ပတ်စကီ (နောင်တွင် ဆာဘွဲ့ရသည်) (မြန်မာ့ရေနံအင်အား)၊ ဂျေကော့ဂင်ဗရောင်း (ဘော်တွင်း၊ ရှမ်းပြည်မြောက်ပိုင်းနှင့် တောင်ပိုင်း၊ တနင်္သာရီဒေသ)၊ ဂျီဒီပီ ကော့တာ (မြေလတ်)၊ အီးအယ်ဂျီ ကလက် (ခရီးတေးရှပ်ကျောက်စဉ်စု၊ မြန်မာနိုင်ငံ သံဖြူနှင့် တန်စတင်၊ သရက်မင်းဘူး) တို့ဖြစ်ကြသည်။

ရေနံကုမ္ပဏီများအနက် ဘီအိုစီ ရေနံကုမ္ပဏီသည် ဘူမိဗေဒလေ့လာရာတွင် အတက်ကြွဆုံးဖြစ်၏။ ရေနံထွက်သော တတိယကပ်ကျောက်များရှိရာ မြန်မာပြည် အလယ်ပိုင်းချိုင့်ဝှမ်းကို ဘီအိုစီ ရေနံကုမ္ပဏီသည် အသေးစိတ် လေ့လာခဲ့၏။ တတိယကပ်အတွင်း ဖြစ်ပေါ်ခဲ့သော ကျောက်စဉ်များကို ခွဲခြားရာ၌ ၁၉၃၃ ခုနှစ်က တင်ပြခဲ့သော ဘီအိုစီ ဘူမိဗေဒပညာရှင်များ၏ အယူအဆကို ယခုအခါ အားလုံးကပင်လက်ခံကြသည်။ ဘီအိုစီရေနံကုမ္ပဏီ ဘူမိဗေဒပညာရှင်များအနက် ထင်ရှားသူများမှာ ဂျီဒီဗျူ လက်ပါး၊ အက်ဖ်အီအင်း၊ စီအေ ဆန်ဆန်နှင့်အိပ်ချအာ၊ တီနန်းရတို့ဖြစ်ကြ၏။ အင်ဒိုဘားမားရေနံကုမ္ပဏီခေါ် အိုင်ဘီပီရေနံကုမ္ပဏီတွင် ဘူမိဗေဒပညာရှင်များရှိသော်လည်း ကျော်ကြားမှုမရှိလှချေ။ တီအိုမောရစ်တဦးသာလျှင် မြန်မာ့ကျောက်ခေတ်ကရိယာများကို လေ့လာခြင်းတွင် ထင်ပေါ်ခဲ့လေသည်။

ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်အနေဖြင့်မူ ၁၉၂၃ ခုနှစ်တွင် ပါမောက္ခ အယ် ဒတ်ဒလေ စတမ်းကို စတင်ခန့်ထားခဲ့ရာမှ ဘူမိဗေဒဌာနစတင်ပေါက်ဖွားခဲ့၏။ စစ်ကြိုခေတ်တလျှောက်လုံးတွင် တက္ကသိုလ်ဘူမိဗေဒဌာနသည် ဌာနငယ်တရပ်အဖြစ်နှင့်သာရှိခဲ့သည်။ ပါမောက္ခစတမ်းသည် ရိုးမရေနံကုမ္ပဏီတွင် ခေတ္တထမ်းရွက်ခဲ့ဖူးရာမှ မြန်မာနိုင်ငံ၏ တတိယကပ်ကျောက်များကို အသေးစိတ်လေ့လာခဲ့ဖူးသည်။ ထိုလေ့လာမှုကို မှီငြမ်း၍ ပါမောက္ခ စတမ်းသည်နှင့် တတိယကပ်ကျောက်များနှင့်စပ်လျဉ်း၍ အရေးပါသော အခြေခံ အယူအဆများကို ထုတ်ဖော်ခဲ့သူဖြစ်၏။ ၁၉၃၀ ပြည့်နှစ်မတိုင်မီ တက္ကသိုလ်ကထိကဖြစ်ခဲ့ဖူးသူ အိပ်ချအယ်ချစ်ဗားသည် ထိုခေတ်အထိ လေ့လာပြီးသမျှသော ဘူမိဗေဒတွေ့ရှိ

ချက်များကို စုပေါင်းကာ မြန်မာနိုင်ငံဘူမိဗေဒနှင့် မြန်မာနိုင်ငံဓာတ်သတ္တုအရင်းအမြစ်များဟူသော စာအုပ် ၂ အုပ်ကို ပြုစုခဲ့သူဖြစ်လေသည်။

ပုဂ္ဂလိက လေ့လာသူများအနက် ၁၉ ရာစု နှစ်ဦးပိုင်းတွင် တနင်္သာရီကမ်းမြောင်းဒေသရှိ ကျောက်များနှင့် ဓာတ်သတ္တုများကို လေ့လာခဲ့သူ အက်ဖ် မေဆွန်သည် ထင်ရှား၏။ ထိုပုဂ္ဂိုလ်ကြီးသည် မြန်မာ ဓာတ်သတ္တုအခေါ်အဝေါ်များကိုလည်း သိပ္ပံအမည်များအရ စာရင်းပြုလုပ်သွားခဲ့သူဖြစ်သည်။ ၁၉ ရာစုနှစ် အလယ်ပိုင်းတွင် အီ၊ အိုရိုင်လေ၏ လေ့လာမှုများကို တွေ့ရှိရ၏။ ၂၀ ရာစုနှစ်တွင်ကား ဒုတိယကမ္ဘာစစ်ကြီး မတိုင်မီနှစ်များအတွင်း၌ အမေရိကန် ယထာဘူတအသင်းနှင့် အမေရိကန် သဘာဝသမိုင်းပြတိုက်ကြီး

က ကြီးများသော အရှေ့တောင်အာရှစမ်းလေ့လာရေး အဖွဲ့သည် စိတ်ဝင်စားဖွယ်လေ့လာမှုများ ပြုလုပ်ခဲ့သည်။ အဖွဲ့ခေါင်းဆောင်မှာ ဟဲလမတ် ဒါတာရားဖြစ်၍၊ ရည်ရွယ်ချက်မှာ ပီကင်းလူနှင့် ဂျာဗားလူ ပေါ်ပေါက်ရာ တရုတ်နိုင်ငံနှင့် အရှေ့ အိန္ဒိယကျွန်းစု (ယခုအခေါ် အင်ဒိုနီးရှားနိုင်ငံ) အကြားရှိ မြန်မာပြည်တွင် ရှေးဦးလူများ ရှိနိုင်ကောင်းသောကြောင့် စူးစမ်းရှာဖွေနိုင်ရန် လာရောက်ခြင်း ဖြစ်သည်။ ထိုအဖွဲ့သည် ကျောက်ခေတ်လူရိုးများ မတွေ့ရှိခဲ့သော်လည်း အထက်မြန်မာပြည်တွင် ကျောက်ခေတ်လူသုံးပစ္စည်းများ တွေ့ရှိခဲ့ခြင်းကို မှီငြမ်းပြုကာ မြန်မာ့ကျောက်ခေတ်လူကို “အညာသီယန်” ဟူ၍ပင် မှည့်ခေါ်သွားခဲ့လေသည်။

ဒေါက်တာဦးညီညီ

ကမ္ဘာမြေကြီး၏ အတွင်းပိုင်းလေ့လာခြင်း

လူတို့မျက်စိဖြင့်မြင်မတွေ့နိုင်သော ကမ္ဘာမြေကြီး၏အတွင်းပိုင်းကို လက်တွေ့လေ့လာစမ်းသပ်နည်းများဖြင့် အရေးကြီးသော သတ္တု၊ ရေနံစသည်တို့ကို ရှာဖွေလျက်ရှိကြသည်။ ဘူမိရူပဗေဒသည် မျက်မှောက်ခေတ်တွင်မှ ပေါ်ပေါက်လာသော်လည်း အရေးကြီးသောဘာသာရပ်အနေဖြင့် နိုင်ငံကြီးများတွင် လေ့လာလျက်ရှိကြလေပြီ။

ဘူမိရူပဗေဒ။ ။ဘူမိရူပဗေဒဆိုသည်မှာ ရူပဗေဒ၏ သဘောတရားများကို အသုံးပြု၍ ကျွန်ုပ်တို့နေထိုင်သော ကမ္ဘာမြေကြီးအကြောင်းကို လေ့လာသောသိပ္ပံပညာ ဖြစ်သည်။ ဤပညာသည် ဘူမိဗေဒနှင့် ရူပဗေဒပညာ နှစ်ရပ်ပေါင်းစပ်၍ ပေါ်ထွက်သောပညာဖြစ်၍ အထက်ပါ သိပ္ပံပညာနှစ်ရပ်စလုံးပင် အကျုံးဝင်နေသည်။ ကမ္ဘာမြေကြီး၏ နက်နဲလှသော အကြောင်းအရာများကို လက်တွေ့ စမ်းသပ်ချက်များဖြင့် ပိုမိုနားလည်အောင် ပြုလုပ်ခြင်းသည် ဘူမိရူပဗေဒပညာပင် ဖြစ်ပေသည်။

ဘူမိဗေဒပညာရပ်သည် ကမ္ဘာမြေကြီး၏ ခက်ခဲ နက်နဲမှုကြောင့် ရှေးယခင်အခါက စာဖြင့် ရေးသားဖော်ပြ နိုင်သော သိပ္ပံပညာအဖြစ်နှင့်သာ ဖွံ့ဖြိုးလာခဲ့သည်။ အခြားတဖက်မှာ ကြည့်မည်ဆိုလျှင် ရူပဗေဒပညာသည် အင်အားနှင့် စွမ်းအင်များအကြောင်းကို လေ့လာသော ဘာသာရပ်ဖြစ်သောကြောင့် လက်တွေ့သိပ္ပံပညာအဖြစ် တိုးတက်လာပေသည်။ ယခုအချိန်မှာဆိုလျှင် ဘူမိဗေဒပါရဂူများသည် ကမ္ဘာမြေအကြောင်းကို အတော်အတန် နက်နက်နဲနဲ သိလာကြပြီးဖြစ်၍ ယင်းတို့၏ ယူဆချက် အတွေးအခေါ်များကို လက်တွေ့စမ်းသပ်၍ အထောက်အထားပြုရန် လိုအပ်လာပြီဖြစ်ရာ၊ ရူပဗေဒပါရဂူများ၏ လက်တွေ့စမ်းသပ်ချက်တွင် ကျွမ်းကျင်မှုကို အသုံးပြုလာကြသည်။ ဘူမိရူပဗေဒသည် ဤကဲ့သို့ပြန့်ပွားလာသော သိပ္ပံပညာတရပ်ဖြစ်သည်။

အမေရိကန် ဘူမိဗေဒအသင်းကြီးသည် ဘူမိဗေဒပညာကို အောက်ပါအတိုင်း ၈ မျိုးခွဲခြားထားသည်။

- ၁။ မိုးလေဝသပညာ - လေအကြောင်း သိပ္ပံပညာ၊
- ၂။ ဥဒဗေဒ - မြေပေါ်မြေအောက်ရှိ ရေများအကြောင်းလေ့လာသောသိပ္ပံပညာ၊
- ၃။ အဏ္ဏဝဗေဒ - ပင်လယ် သမုဒ္ဒရာများ အကြောင်း လေ့လာသော သိပ္ပံပညာ၊
- ၄။ မီးတောင်ပညာ - မီးတောင်နှင့် သက်ဆိုင်သမျှကို လေ့လာသော သိပ္ပံပညာ၊
- ၅။ ဘူကမ္မဗေဒ - ငလျင်လှုပ်ခြင်းနှင့် အခြား မြေကြီး၏ တုန်လှုပ်ခြင်း အကြောင်းများကို လေ့လာသော သိပ္ပံပညာ၊
- ၆။ ဘူမိသံလိုက်ဗေဒ (မြေ၏ သံလိုက်ဓာတ်ပညာ) - ကမ္ဘာမြေကြီး၏သံလိုက်ဓာတ်၊ လျှပ်စစ်ဓာတ်များ အကြောင်း လေ့လာသော သိပ္ပံပညာ၊
- ၇။ မြေခုံးတိုင်းပညာ - ကမ္ဘာမြေ၏ ပုံပန်း သဏ္ဍန်နှင့် ဖြစ်ဆွဲအား အကြောင်း လေ့လာသော သိပ္ပံပညာ။

သရက်ခရိုင်အတွင်းရှိ ရင်းနိုင်ရွာတွင် ပဲခူးကျောက်စဉ်စု ကျောက်လွှာများ ခွာစောင်းနေထားနှင့် ထိပ်ပိုင်းတွင် အံလွှဲပြတ်နေပုံ။ ကျောက်လွှာများ၏ နေထားကို လေ့လာသည့်ပညာကို နေထား ဘူမိဗေဒဟု ခေါ်သည်။ (အပေါ်-ဝဲ)

လွန်ခဲ့သော နှစ်ပေါင်းတသန်းကျော်က အသက်ရှိခဲ့သော သစ်ပင်တပင်၏ ကျောက်ဖြစ် ရုပ်ကြွင်း ပုံ။ ယင်းကို မြန်မာနိုင်ငံ အလယ်ပိုင်းရှိ ဧရာဝတီကျောက်စဉ်စုတွင် အများအပြားတွေ့ရ၍ အင်ကြင်းကျောက်ဟု ခေါ်ဝေါ်ကြသည်။ (အပေါ်-ယာ)

ရေနံချပ် ရေနံမြေ။ နောက်ဖက်တွင် ခွာစောင်း တခုကို တွေ့ရှိနိုင်သည်။ (ယာ)

ရေနံချောင်း ရေနံမြေတွင် ရေနံတွင်းများကို တွေ့ရှိရပုံ။ ရေနံရှာဖွေရာ၌ ဘူမိဗေဒနှင့် ဘူမိရူပဗေဒ ပညာရပ်များသည် အခြေခံဖြစ်သည်။

၈။ တက်တိုက်ရူပဗေဒ - ကျောက်စိုင်ကျောက်ခဲများ ပုံသဏ္ဍာန် ပြောင်းလဲခြင်း၊ ရိုးမတောင်တန်းများ ပေါ်ပေါက်ခြင်း၊ ကမ္ဘာမြေ မြင့်တက်ခြင်း နိမ့်ဆင်းခြင်းတို့၏ အကြောင်းအရာကို လေ့လာသော သိပ္ပံပညာ။

အထက်ပါ ဘာသာရပ်များ အားလုံးကို ဘူမိဗေဒပညာ လေ့လာသူတစ်ဦးသည် အားလုံးကုန် မလေ့လာနိုင်ပေ။ ပဌမ ၃ ဘာသာသည် ကျယ်ပြန့်လွန်း၍ သီးသန့် ဘာသာတရပ်စီအဖြစ်ဖြင့် လေ့လာကြရသည်။ ကျန်ရှိသော ဘာသာရပ်များကိုမူ များသောအားဖြင့် ဘူမိရူပဗေဒ၏ ဘာသာရပ်များဟု ယူဆကာ လေ့လာခြင်း ပြုကြလေသည်။

ဘူမိရူပဗေဒသည် လူတို့၏ မျက်စိဖြင့် မမြင်နိုင်သော ကမ္ဘာမြေ၏ အတွင်းပိုင်းကို အဓိကအားဖြင့် လေ့လာသည်။ ကမ္ဘာမြေ၏အတွင်း၌ မည်ကဲ့သို့သောဓာတ်သတ္တု၊ ကျောက်ခဲများရှိသနည်း။ ထိုဓာတ်သတ္တု၊ ကျောက်ခဲများသည် အခဲလိုက်ရှိသလော၊ အရည်လော သို့မဟုတ် ကတ္တရာစေးကဲ့သို့ စေးပျစ်နေသလော စသည်ဖြင့် လူတို့အတွက် မသိသေးသောအကြောင်းအရာများကို သွယ်ဝိုက်သော နည်းဖြင့် သိနိုင်ရန် ကြိုးစားခြင်းပင်ဖြစ်သည်။ ထိုပြင် ကမ္ဘာမြေ၏ ပုံသဏ္ဍာန်၊ အတိုင်းအတာ၊ အဝန်းနှင့်အလေးချိန်များကို တွက်ဆခြင်းသည်လည်း ဘူမိရူပဗေဒပညာတွင် အကျုံးဝင်လေသည်။

ပမာအားဖြင့် ကမ္ဘာမြေ၏ သံလိုက်ဓာတ်သည် နှစ်ပေါင်းများစွာအတွင်း မည်သို့ပြောင်းလဲသည်ကို လေ့လာခြင်းဖြင့် ကမ္ဘာမြေ၏အတွင်း၌ ဓာတ်သတ္တုများ မည်ကဲ့သို့ ပေါင်းစပ်နေသည်ကို ခန့်မှန်းနိုင်သည်။ မြေလျှင်လျှင်ခြင်းကို လေ့လာ၍ ကမ္ဘာမြေအတွင်း၌ အလွှာများသည် ဘယ်နှစ်လွှာရှိသည်ကို ခန့်မှန်း တွက်ဆနိုင်သည်။ ကမ္ဘာမြေ၏ ခြစ်ဆွဲအား ပြောင်းလဲပုံကို လေ့လာ၍ ကမ္ဘာမြေ၏ ပုံပန်းသဏ္ဍာန်အကြောင်းကို လေ့လာ၍ ကမ္ဘာသည် ဘောလုံးကဲ့သို့ မလုံးဘဲ လိမ္မော်သီးကဲ့သို့ ဝင်ရိုးစွန်းနှစ်ဖက်တွင် အနည်းငယ်ပြားချပ်နေကြောင်းကို သိလာသည်။

ထိုလေ့လာချက်များမှ ထွက်ပေါ် ရရှိသော နည်းတို့ကို တိုးတက်ထွန်းကား လာစေ၍ ထိုလေ့လာနည်းများဖြင့် လူတို့အတွက် အရေးကြီးသောသတ္တု၊ ရေနံစသည် ရှာဖွေရာတွင် အသုံးပြုသည်။ ဘူမိရူပဗေဒနည်းဖြင့် သတ္တု၊ ရေနံရှာဖွေခြင်းသည် ယခုအခါ ကမ္ဘာပေါ်တွင် အလွန်ပင် အသုံးတွင်လျက်ရှိသည်။ ဘူမိရူပဗေဒ သတ္တု၊ ရေနံ ရှာနည်းသည် ပင်ရင်းဘူမိဗေဒပညာထက်ပင် တိုးတက် ပြန့်ပွားလာ၍ ယင်းကို ယခုအခါ အလွန်အရေးကြီးသော ဘာသာတရပ်

အနေဖြင့် ကမ္ဘာရှေ့ဆောင် တိုင်းပြည်ကြီးများတွင် လေ့လာလျက်ရှိကြသည်။

ဘူမိရူပဗေဒ သတ္တု၊ ရေနံရှာဖွေနည်းကို အောက်ပါအတိုင်း ၄ မျိုး ၄ စား ခွဲခြားနိုင်သည်။

၁။ ခြစ်ဆွဲအားကို အသုံးပြု၍ရှာနည်း။

ဤနည်းသည် ကမ္ဘာ၏ခြစ်ဆွဲအား ပြောင်းလဲပုံကို လေ့လာခြင်းဖြင့် မြေအောက် ၂ မိုင် ၃ မိုင်ခန့်တွင် မည်သည့် ကျောက်များ မည်ကဲ့သို့တည်ရှိနေမည်ကို ခန့်မှန်းနိုင်သည်။

၂။ သံလိုက်ဓာတ်အားကို အသုံးပြု၍ရှာနည်း။

ဤနည်းသည် ကမ္ဘာ၏ သံလိုက်ဓာတ် ပြောင်းလဲပုံကို လေ့လာခြင်းဖြင့် မြေအောက်၌ သံလိုက် သတ္တုရှိမရှိကို ခန့်မှန်းနိုင်သည်။

၃။ မြေကြီးကို တုန်လှုပ်စေခြင်းဖြင့် ရှာဖွေနည်း။

ဤနည်းသည် ပေ ၁၀၀ ခန့်နက်သော တွင်းခေါင်းထဲ၌ ဒိုင်းနိုမိုက် (ယမ်းဘီလူး)ထည့်ဖောက်ခြင်းဖြင့် မြေကြီးကို တုန်လှုပ်စေကာ၊ ထိုဗဟိုနေရာမှ ဖြာထွက်လာသော တုန်ခါလှိုင်းများကို မြေပေါ်တွင် ဖမ်းယူလေ့လာခြင်းဖြင့် မြေအောက်ရှိ ကျောက်လွှာများ အကြောင်းကို တွက်ဆခန့်မှန်းနိုင်သည်။

၄။ လျှပ်စစ်ဓာတ်အား အသုံးပြု၍ ရှာဖွေနည်း။

ကမ္ဘာမြေ၏မူလလျှပ်စစ်ဓာတ်အား ပြောင်းလဲပုံကို လေ့လာခြင်းဖြင့်၎င်း၊ မြေပေါ်မှ မြေအောက်သို့ လျှပ်စစ်ဓာတ်များ လွှတ်၍ ပြန်လည်ဖမ်းယူကာ လေ့လာခြင်းဖြင့်၎င်း ဓာတ်သတ္တုများရှိ မရှိကို ခန့်မှန်းတွေးဆနိုင်သည်။

ထိုကြောင့် နိဂုံးချုပ်အားဖြင့် ဘူမိရူပဗေဒပညာသည် အလွန်ပင် ကျယ်ပြန့်လှသည်။ သိပ္ပံပညာရပ်အနေနှင့် လေ့လာရာတွင်လည်း ဘူမိဗေဒနှင့် ရူပဗေဒပညာ နှစ်ခုစလုံး လေ့လာရ၍ စိတ်ဝင်စားဖွယ် ကောင်းသည်။ ရေနံ၊ သတ္တု ရှာဖွေရာတွင်လည်းအသုံးဝင်ခြင်းကြောင့် စီးပွားရေးသမား ဖြစ်သည့် သတ္တုတွင်းရေနံတွင်းရှာဖွေသူများကို အထောက်အပံ့ အကူအညီဖြစ်စေ၍ ပိုမို စိတ်ဝင်စားဖွယ် ကောင်းပေသည်။

ဦးထွန်းဦးမောင်

ဘူမိရူပဗေဒနှစ်၊ကမ္ဘာ။ ။ ၁၉၅၇ ခုနှစ် ဇူလိုင်လ ၁ ရက်မှ ၁၉၅၈ ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာလ ၃၁ ရက်နေ့အထိ၊ ၁ နှစ်နှင့် ၆ လ အချိန်ကာလကို “ကမ္ဘာ ဘူမိရူပဗေဒ နှစ်” ဟူ၍ သတ်မှတ်ထားလေသည်။ ဤအချိန်ကာလအတွင်း ကမ္ဘာအရပ်ရပ်မှ သိပ္ပံပညာရှင်များ ပူးပေါင်းပြီးလျှင်

ဘူမိရူပဗေဒနှစ်၊ကမ္ဘာ

ဤကမ္ဘာကြီး၏အကြောင်းခြင်းရာတို့ကို ပိုမိုပြည့်စုံစွာ သိရှိနားလည်ရန်အတွက် စူးစမ်းလေ့လာသုတေသန ပြုလုပ်ကြလေသည်။

ဤသို့ ပြုလုပ်ကြသည့် သုတေသနလုပ်ငန်းရပ်သည်ကား ကမ္ဘာတဝန်းလုံးရှိ သိပ္ပံပညာရှင်များ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်သည့် လုပ်ငန်းဖြစ်သဖြင့် လူ့လောကသမိုင်းတွင် အကြီးကျယ်ဆုံးသော စံနမူနာပြု ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှု လုပ်ငန်းကြီးတစ်ရပ်ပင် ဖြစ်လေသည်။

ကမ္ဘာ့ဘူမိရူပဗေဒနှစ်ဖြစ်ပေါ်လာပုံ

ကမ္ဘာ့သိပ္ပံပညာရှင်များ စုပေါင်း၍ သုတေသန ပြုလုပ်ကြသည်မှာ ဤအကြိမ်သည် တတိယအကြိမ် ဖြစ်သည်။ ပဌမနှင့် ဒုတိယအကြိမ် သုတေသနပြုခဲ့သော သိပ္ပံပညာရှင်များသည် ကမ္ဘာ့ဝင်ရိုးစွန်းဒေသဆိုင်ရာ အတွက်မျှသာဖြစ်သဖြင့် ယင်းလုပ်ငန်းများ၏ နှစ်ကာလ အပိုင်းအခြားကို “ကမ္ဘာ့ဝင်ရိုးစွန်းနှစ်” ဟု ခေါ်တွင်ခဲ့လေသည်။

ပဌမကမ္ဘာ့ဝင်ရိုးစွန်း နှစ်ကို ၁၈၈၂-၈၃ ခုနှစ်တွင် ကျင်းပခဲ့၍ တိုင်းနိုင်ငံပေါင်း ၁၂နိုင်ငံ ပါဝင်ပြီးလျှင် ဝင်ရိုးစွန်းဒေသဆိုင်ရာ မိုးလေဝသ၊ ဘူမိသံလိုက်ဗေဒ၊ ဩဘာသများ (အာကာသ ရောင်ခြည်) အကြောင်းများကို သုတေသနပြုခဲ့ကြလေသည်။

ထိုနောက် နှစ်ပေါင်း ၅၀ အကြာ၊ ၁၉၃၂ -၃၃ ခုနှစ်တွင် “ဒုတိယကမ္ဘာ့ဝင်ရိုးစွန်းနှစ်” ကို တဖန်ကျင်းပပြုလုပ်ခဲ့ကြပြန်သည်။ ဤအကြိမ်၌ ပဌမအကြိမ်က လုပ်ငန်းစဉ်များအပြင် လျှပ်စစ်ကဲ့သို့ ဓာတ်ငွေ့ထုရှိ ရေဒီယိုဓာတ်အကြောင်းကိုပါ စူးစမ်းလေ့လာ သုတေသန ပြုလုပ်ခဲ့ကြလေသည်။

ဤကဲ့သို့ ကမ္ဘာ့ဝင်ရိုးစွန်းနှစ် ၂ ကြိမ် ကျင်းပပြုလုပ်ခဲ့သဖြင့် ဝင်ရိုးစွန်း ဒေသများဆိုင်ရာ အဖိုးတန်လှသော ဗဟုသုတများ ရှာဖွေတွေ့ရှိခဲ့ရလေသည်။

လွန်ခဲ့သော နှစ်အနည်းငယ် အတွင်းက သိပ္ပံပညာရှင်များ လျင်မြန်စွာ တိုးတက် ထွန်းကားလာမှုကြောင့် ဒုတိယကမ္ဘာ့ဝင်ရိုးစွန်းနှစ် ကျင်းပပြီးနောက် နှစ်ပေါင်း ၂၅ နှစ်ကြာသောအခါ၊ တတိယကမ္ဘာ့ဝင်ရိုးစွန်းနှစ် ၁၉၅၇-၅၈ ခုနှစ်တွင် ကျင်းပရန် တောင်းဆိုကြလေသည်။

ကမ္ဘာ့ဝင်ရိုးစွန်းနှစ် ၂ကြိမ်ကျင်းပပြုလုပ်၍ သုတေသနလုပ်ငန်းများ ဆောင်ရွက်ခဲ့ကြသည်မှာ ဒေသအားဖြင့်၎င်း၊ သိပ္ပံပညာရှင် လုပ်ငန်းစဉ်အားဖြင့်၎င်း ကျဉ်းမြောင်းလှပေသည်။ ဝင်ရိုးစွန်း ဒေသဆိုင်ရာ အကြောင်းတို့ကိုသာလျှင် ပိုမိုသိကျွမ်းနားလည်ရန် လိုအပ်သည်မဟုတ်သေး။ အပူပိုင်းဒေသများနှင့် စပ်လျဉ်းသော အချို့ အကြောင်းချင်းရာတို့ကို သိပ္ပံပညာရှင်များ သိကျွမ်းနားလည်ရန် လိုအပ်သေးကြောင်း ဝန်ခံရပေမည်။

ထို့ကြောင့် တတိယအကြိမ်၌ တကမ္ဘာလုံး နေရာအနှံ့အပြား သိပ္ပံပညာရှင်မျိုးစုံကို ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် စူးစမ်းလေ့လာသုတေသန ပြုလုပ်ကြရန် သဘောတူညီကြပြီးလျှင် “တတိယ ကမ္ဘာ့ဝင်ရိုးစွန်းနှစ်” ဟူသောအမည်အစား “ကမ္ဘာ့ဘူမိရူပဗေဒနှစ်” ဟူ၍ ပြောင်းလဲခေါ်ဝေါ် လိုက်လေသည်။

သိပ္ပံပညာအစည်းအရုံးများ၏အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ကောင်စီ

ကမ္ဘာ့ဘူမိရူပဗေဒနှစ် ကျင်းပရေးလုပ်ငန်းကို စိတ်ပါဝင်စားသော တိုင်းနိုင်ငံအသီးသီးမှ သိပ္ပံပညာ အစည်းအရုံးများ စုပေါင်း၍ သိပ္ပံပညာအစည်းအရုံးများ၏ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာကောင်စီကို ဖွဲ့စည်းတည်ထောင်ထားလေသည်။ ကမ္ဘာ့ဘူမိရူပဗေဒနှစ် စီမံကိန်း အကောင်အထည်ဖော်ရန်အတွက် ယင်းကောင်စီက အထူးကော်မတီတစ်ရပ် ဖွဲ့စည်းထားသည်။ ထိုအထူး ကော်မတီ၌ တိုင်းနိုင်ငံအသီးသီးမှ ကိုယ်စားလှယ်များ ပါဝင်လေသည်။ ထိုအထူးကော်မတီကို ကမ္ဘာ့ဘူမိရူပဗေဒနှစ် အထူးကော်မတီဟူ၍ ခေါ်သည်။ ထိုကော်မတီမှ ပုဂ္ဂိုလ်များသည် ကမ္ဘာ့အနှံ့အပြားသို့သွားရောက်၍ သုတေသန လုပ်ငန်းကို ပြုလုပ်ဆောင်ရွက်နိုင်မည် ဟုတ်ပေ။ ထို့ကြောင့် တိုင်းနိုင်ငံအသီးသီး၌ အမျိုးသားကော်မတီများ ဖွဲ့စည်းစေပြီးလျှင်၊ ကမ္ဘာ့ဘူမိရူပဗေဒနှစ် လုပ်ငန်းများကို ဆောင်ရွက်စေလေသည်။

ဆောင်ရွက်သည့်လုပ်ငန်းစဉ်များ

ကမ္ဘာ့ဘူမိရူပဗေဒနှစ်အတွင်း ကမ္ဘာတဝန်းလုံး နေရာအနှံ့အပြားတွင် အောက်ပါ သိပ္ပံပညာရှင်များနှင့် စပ်လျဉ်း၍ သုတေသန လုပ်ငန်းများကို ပြုလုပ် ဆောင်ရွက်ကြလေသည်။

- (၁) ဩဘာသ (အာကာသရောင်ခြည်)တောက်ပခြင်း၊
- (၂) ကော့စမစ်ရောင်ခြည်
- (၃) ဘူမိသံလိုက်ဓာတ်အား
- (၄) ရေခဲထုဗေဒ
- (၅) ကမ္ဘာ့ဆွဲအား တိုင်းတာမှု
- (၆) လျှပ်စစ်ကဲ ဓာတ်ငွေ့ထု
- (၇) လောင်ဂျီတွဒ်နှင့် လတ္တီတွဒ်
- (၈) မိုးလေဝသပညာ
- (၉) နျူကလီယာရောင်ခြည် ဖြာထွက်ခြင်း
- (၁၀) အဏ္ဏဝဗေဒ
- (၁၁) ဘူကမ္မဗေဒ
- (၁၂) နေရောင်အင်အားလှုပ်ရှားမှု
- (၁၃) ဒုံးပျံနှင့် ဂြိုဟ်တုများ

မိုးလေဝသလုပ်ငန်းများ

ကမ္ဘာ့ဘူမိရူပဗေဒနှစ် အတွင်း ဆောင်ရွက်ရသည့် မိုးလေဝသလုပ်ငန်းများမှာ -

- (၁) မြေပြင်နှင့် အထက်လေကြောင်း တိုင်းထွာချက်များ
- (၂) နေရောင်ခြည်အားနှင့် နေရောင်ခြည် ဖြာထွက်ခြင်း
- (၃) အိုဇုန်း
- (၄) လေထု
- (၅) လေထုလျှပ်စစ်ဓာတ်
- (၆) လေထုဓာတုဗေဒ
- (၇) လေထုနူကလီယာ ရောင်ခြည်ဖြာထွက်ခြင်း ဟူ၍ လုပ်ငန်း ၇ မျိုးရှိလေသည်။

ကမ္ဘာ့မှတ်တမ်းများ စုဆောင်းရာဗဟိုဌာန

ကမ္ဘာ့ဘူမိဗေဒနှစ်အတွင်း ကမ္ဘာတဝန်းလုံး နေရာအနှံ့အပြားတွင် တိုင်းထွာချက်များ မှတ်ယူကြရန်နှင့် ဤစီမံကိန်း၏ လုပ်ငန်းများ ဆုံးခန်းတိုင်ရောက်ပြီဟု မဆိုနိုင်သေးပေ။ ကမ္ဘာအရပ်ရပ်မှ မှတ်တမ်းများကို စုဆောင်းခြင်း၊ ထိုနောက် ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေ ဖြန့်ချိခြင်းသည်လည်း အရေးကြီးသော လုပ်ငန်းတရပ်ပင် ဖြစ်သည်။

ထိုကြောင့် ကမ္ဘာ့အရပ်ရပ်၌ တိုင်းထွာမှတ်ယူထားသော မှတ်တမ်းများ စုဆောင်းရန်အတွက် ကမ္ဘာ့မှတ်တမ်းများစုဆောင်းရာ ဗဟိုဌာနများကို (၁) ဆွစ်ဇာလန်နိုင်ငံ ဂျီနီဗားမြို့၌၎င်း၊ (၂) အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု၊ ကယ်ရိုလီနားပြည်နယ် အက်ရှဗီးမြို့၌၎င်း၊ (၃) ဆိုဗီယက်ရုရှနိုင်ငံ မော်စကိုမြို့၌၎င်း၊ ဖွင့်လှစ်ထားရှိလေသည်။

ကမ္ဘာ့ဘူမိရူပဗေဒနှစ် စီမံကိန်းတွင် ပါဝင်ဆောင်ရွက်ကြသော တိုင်းပြည်များတွင် သက်ဆိုင်ရာ အမျိုးသားကော်မတီက မိမိတို့တိုင်းပြည်အတွင်း မှတ်ယူသော မှတ်တမ်းများကို စုဆောင်း၍ ကမ္ဘာ့မှတ်တမ်းများ စုဆောင်းရာ ဗဟိုဌာနများသို့ ပေးပို့ရလေသည်။

ကမ္ဘာ့မှတ်တမ်းများ စုဆောင်းရာ ဗဟိုဌာနသည် ကမ္ဘာ့အရပ်ရပ်မှ မှတ်တမ်းများကို စုဆောင်း၍ အသေးစိတ်မှတ်တမ်းတင်ဓာတ်ပုံ စက္ကူ ကတ်ပြားများဖြင့် ကူးယူပြီးလျှင်၊ ကမ္ဘာတဝန်းလုံးသို့ ဈေးနှုန်းသက်သာစွာဖြင့် ဖြန့်ချိရောင်းချရန် တာဝန်ယူရလေသည်။

“ကမ္ဘာ့ဘူမိရူပဗေဒနှစ်” လုပ်ငန်းများသည် သိပ္ပံပညာရပ်များ တိုးတက်မှုအတွက် လေ့လာသော သုတေသနလုပ်ငန်းရပ် ဖြစ်သောကြောင့် ဤလုပ်ငန်းကို ကမ္ဘာ့အကျိုးပြုလုပ်ငန်းဟူ၍ ခေါ်ဆိုထိုက်လေသည်။ ဦးစီး ဆောင်ရွက်ကြသော သိပ္ပံပညာရှင်များအားလည်း ကမ္ဘာ့အကျိုးပြု

ပုဂ္ဂိုလ်များအဖြစ် မှတ်တမ်းတင်၍ ဂုဏ်ပြုအပ်လှပေသတည်း။ **ဦးထွန်းရင်**

ဘူရိဒတ်ဇာတ်တော် ။ ။ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ၏ ထင်ရှားသော ဘဝကြီး ဆယ်ပါးကို ပြသည့်ဇာတ်တော်ကြီး ဆယ်ဘွဲ့တွင် ဘူရိဒတ်ဇာတ်တော်သည် ဆဋ္ဌမြောက်ဖြစ်သည်။ ဘုရားရှင်သည် သာဝတ္ထိပြည်၊ ဇေတဝန်ကျောင်းတော်၌ သီတင်းသုံးတော်မူစဉ်၊ ဥပုသ်သီတင်းဆောက်တည်ကြသော ဒါယကာတို့ကိုအကြောင်းပြု၍၊ ဘုရားရှင်ကိုယ်တော်တိုင်လည်း၊ ရှေးရှေးဘဝ၊ ဘူရိဒတ်နဂါးမင်းဖြစ်စဉ်က၊ ကြီးစွာသော စည်းစိမ်ကိုစွန့်၍ ကြီးစွာသောဆင်းရဲဒုက္ခကိုခံကာ၊ သီလပါရမီကိုထိန်းသိမ်းဖြည့်တင်းတော်မူခဲ့ကြောင်း အတိတ်ဆောင်ဟောကြားတော်မူခြင်းဖြစ်သည်။ ဂါထာပေါင်း ၂၉၈ ပုဒ်ဖြင့်တန်ဆာဆင် ဟောကြားတော်မူသော ထိုဘူရိဒတ် ဇာတ်တော်တွင် ယဇ်ပူဇော်ခြင်း၏ အပြစ်များကို ညွှန်ကြားဖော်ပြဟောကြားထားသည်။ ထိုဇာတ်တော်၏ အကြောင်းအရာကား ဤသို့တည်း။

ရှေးလွန်လေပြီးသောအခါ ဗာရာဏသီပြည်၌ တပါးသော ဗြဟ္မဒတ်မင်းကြီးသည် မိမိ၏ သားတော် ဥပရာဇာ၌ စည်းစိမ် အခြံအရံ များပြားပြန်ပွားလှသဖြင့်၊ ထီးနန်းအန္တရယ်ဖြစ်မည်စိုးသောကြောင့်၊ သားတော်ကို မိမိလွန်မှသာလျှင်၊ တိုင်းပြည်သို့ ပြန်လာရန် မိန့်ကြား၍၊ ပြည်မှထွက်စေသည်။ သားတော်ဥပရာဇာသည် ခမည်းတော်၏ အမိန့်အတိုင်း တိုင်းပြည်မှထွက်ခဲ့ရာ၊ ယမုနာမြစ်၏ အနီး တခုသော တောင်ကြား၌ ရသေ့အသွင်ဖြင့် တောရပ်ခိုမှီး နေခဲ့လေသည်။

ထိုအခါ ယမုနာမြစ်အောက်ရှိ နဂါးပြည်မှ မုဆိုးမဖြစ်သော နဂါးမသည် ကာမတော်ဖြင့် ပျော်ပါးလိုသဖြင့် နဂါးပြည်မှထွက်ခဲ့ရာ၊ မြစ်အနီးအနားရှိ ရသေ့၏ကျောင်းသစ်ခန်းသို့ ရောက်လာသည်။ နဂါးမသည် သဒ္ဓါကြောင့် ရသေ့ဝတ်ခြင်း မဟုတ်သည်ကို စူးစမ်းသိရှိရ၍ ရသေ့နှင့်အတူ ရင်းနှီးနေထိုင်ခဲ့ရာ၊ သားတယောက်၊ သမီးတယောက် ပေါက်ဖွားခဲ့သည်။ တနေ့တွင် ဗာရာဏသီမင်းကြီး နတ်ရွာလားသဖြင့် ရသေ့အား ထီးနန်းဆက်ခံရန် မျှူးမတ်တို့က လာရောက်ခေါ်ဆောင်သည်။ နဂါးမသည် ဇာတ်မတူသော လူတိုင်းပြည်လိုက်ပါနေထိုင်ခြင်း မပြုလိုသဖြင့်၊ မင်းသားသည် သားတော် သမီးတော် နှစ်ပါးကိုသာ ခေါ်ဆောင်၍ တိုင်းပြည်သို့ ပြန်ကာ မင်းပြုလေသည်။

ထိုမင်းသည် နဂါးမ မှာသည့်အတိုင်း နဂါးသွေးပါသော သားတော် သမီးတော်တို့အတွက် ရေကန်ကြီးတူး၍ ရေကစားပျော်ရွှင်စေသည်။ တနေ့တွင် လိပ်တကောင်ကို ရေကန်တွင်း၌ တွေ့ကြသည်။ လိပ်ကို သားတော် သမီးတော်တို့က

ဘူရိဒတ်ဇာတ်တော်

ကြောက်ရွံ့ကြသဖြင့်ငိုကြရာ၊ မင်းကြီးသည် လိပ်ကိုဖမ်းစေ၍ အပြစ်ပေးစေသည်။ မင်း၏အမတ်တို့က အပြစ်ဒဏ်အမျိုးမျိုးဖြင့် ခြိမ်းခြောက်ရာ ထိုစုဠလိပ်က မတုန်မလှုပ်နေခဲ့သည်။ အမတ်တစ်ဦးက ယခုနာမိတ်ဝဲတွင် ချမည်ဟု ခြိမ်းခြောက်သောအခါ၊ လိပ်က သည်းစွာ ငိုသည်။ ထိုအခါမင်းချင်းတို့က လိပ်၏ပရိယာယ်ကို မသိနားမလည်ကြသဖြင့်၊ လိပ်ကို ဝဲ၌ချခြင်းသည် လိပ်အတွက်ကြီးလေးသောအပြစ်ဖြစ်မည်ဟု ယူဆကြ၍ ယခုနာမိတ်ဝဲ၌ချလေသော်၊ လိပ်သည် ဘေးအန္တရာယ်ကင်းစွာဖြင့် ရေအယဉ်၌ မျောပါ၍၊ နဂါးပြည်သို့ ရောက်သွားသည်။ ထို့ကြောင့် “စုလိပ်ကို ရေ၌ လွှတ်သကဲ့သို့” ဟု ဆိုရိုးစကား ပြုခဲ့ကြလေသည်။

လိပ်သည် နဂါးလုလင်ပျိုတို့နှင့် တွေ့လေရာ၊ ပရိယာယ်ကြွယ်သောလိပ်ဖြစ်၍၊ ဘေးကင်းစေရန် မိမိသည် ဗာရာဏသီမင်းက နဂါးမင်းကြီးအား မိမိ၏ သမီးတော် သမုဒ္ဒဇာကိုဆောက်နင်းလို၍ သံတမန်အဖြစ် စေလွှတ်သဖြင့် ရောက်လာခြင်းဖြစ်ကြောင်းပြောကြားရာ၊ နဂါးတို့ ယုံကြည်ကြသည်။ ထို့ကြောင့် တန်ခိုးကြီးသော ဓတရဋ္ဌနတ်နဂါးမင်းထံပို့ပေးရာ၊ နဂါးမင်းအားလည်း လိပ်က အထက်ပါအတိုင်း လျှောက်ထားသဖြင့် နဂါးမင်းကလည်း မင်္ဂလာကိစ္စစီစဉ်ရန် နဂါးလုလင်တမန်များကို ဗာရာဏသီမင်းထံ စေလွှတ်လိုက်လေသည်။

ဗာရာဏသီမင်းထံ နဂါးတမန်တို့ ရောက်ရှိ၍ အကျိုးအကြောင်း ကြားလတ်သော်၊ လူမင်းသမီးတော်ကို ဖားစိမ်းငါးစိမ်းစား တိရစ္ဆာန်မျိုးဖြစ်သော နဂါးမင်းနှင့် မဆောက်နင်းနိုင်ကြောင်း ငြင်းဆိုသည်။ နဂါးလုလင်တို့ ပြန်သွား၍ နဂါးမင်းအား လျှောက်ကြားလေသော် နဂါးမင်းကြီး အမျက်ထွက်၍ နဂါးအပေါင်းကို ဆင့်ခေါ်ကာ ဗာရာဏသီတပြည်လုံးကို နဂါးတို့ဖြင့် ပြည့်စေ၍၊ တိုင်းပြည်လူထုချောက်ချားတုန်လှုပ်အောင် ခြိမ်းခြောက်စေသည်။ ထိုအခါ ဗာရာဏသီမင်းလည်း မနေသာသဖြင့် သမီးတော်ကို ဓတရဋ္ဌနဂါးမင်းအား ဆောက်နင်းရလေသည်။

နဂါးမင်းသည် သမုဒ္ဒဇာအား နဂါးပြည်သို့ ခေါ်ဆောင်ခဲ့သော်လည်း၊ နဂါးပြည်ဟူ၍၎င်း၊ မိမိတို့သည် နဂါးများဖြစ်သည်ဟူ၍၎င်း မသိရလေအောင် နဂါးပြည်ကို နတ်ပြည်ကဲ့သို့ဖန်ဆင်းကာ နတ်နှင့်တူသော စည်းစိမ်အခြံအရံကို ပေးထားသဖြင့် မင်းသမီးသည် နဂါးပြည်၌ နဂါးမင်း၊ ချစ်ခင်မြတ်နိုးမှုကို ခံယူကာ ပျော်ရွှင်စွာ စံစားနေခဲ့သည်။ ကာလကြာသော် သုဒဿန၊ ဒတ္တ၊ သုဘောဂနှင့် အရိဋ္ဌဟူသော သားတော် ၄ ပါးကို ဖွားသည်။ တခါသော် သားတော်အငယ် အရိဋ္ဌက နဂါးအသွင် ဇာတိရုပ်ပေါ်အောင် ဖန်ဆင်းပြမှု မိမိသည် နဂါးပြည်၌ နဂါးမင်း၏မိဖုရားဖြစ်နေကြောင်းကို သမုဒ္ဒဇာမင်းသမီး သိတော်မူသည်။ အရိဋ္ဌ

သည်လည်း မယ်တော်ကို နဂါးဇာတိ ဖန်ဆင်းပြသရာတွင် မယ်တော်ကြောက်လန့်ကာ လွှတ်ချလိုက်၍ မျက်စိတဖက်ပျက်လေသဖြင့် ကာဏရိဋ္ဌဟု အမည်တွင်လေသည်။ ဓတရဋ္ဌနဂါးမင်းသည် သားတော်များ အရွယ်ရောက်လတ်သော် နိုင်ငံတော်ကို ၅ စုခွဲ၍၊ ၄ စုတွင် သားတော် တပါးစီ အုပ်ချုပ်မင်းပြုစေသည်။ ဒတ္တနဂါးမင်းသည် မိမိပိုင်နက်အတွင်း၌ နေထိုင်၍ တရားသဖြင့်မင်းပြုသည်။ နဂါးတို့၏ ပြဿနာ အရပ်ရပ်တို့ကိုလည်း ဖြေရှင်း ပေးလေသည်။ အခြား သားတော်တို့သည် ခမည်းတော် မယ်တော်တို့အား တလတကြိမ် အဖူးအမြင် အခစားလာကြသည်။ ဒတ္တနဂါးမင်းကမူ လခွဲတကြိမ် အဖူးအမြင်လာသည်။

တရံခါသော် နတ်နဂါးတို့ကိုအစိုးရသောဝိရူပက္ခနတ်မင်းကြီးသည် ဓတရဋ္ဌနဂါးမင်းကြီးနှင့် သားတော်များ အပါအဝင် နဂါးပရိသတ်နှင့်တကွ၊ သိကြားမင်းထံ အခစားဝင်ရောက်သည်။ ထိုအခါတွင် နတ်နဂါး သိကြားပရိသတ်၌ ပြဿနာတခုပေါ်သည်။ ထိုပြဿနာကို ဒတ္တနဂါးမင်းက ဖြေရှင်းပေးနိုင်သဖြင့်၊ သိကြားမင်းက မြေကြီးနှင့်တူသော ကျယ်ပြန့်သော ပညာရှိပေသည်ဟု ချီးကျူး၍ ဘူရိဒတ် (ဘူရိဒတ္တ)ဟုအမည်ပေးသည်။ ထိုအခါမှစ၍ ဒတ္တနဂါးမင်းအား ဘူရိဒတ်ဟု ခေါ်ဝေါ်ကြလေသည်။

ဘူရိဒတ်သည် ထိုအခါမှစ၍ သိကြားမင်းထံ မပြတ်ခစားရသည်။ သိကြားမင်း၏ စည်းစိမ်ကို တွေ့မြင်ရဖန် များလေသော် သိကြားမင်း၏စည်းစိမ်ကို တောင့်တလေသည်။ ထိုကြောင့် ဖားစိမ်းစား ငါးစိမ်းစား နဂါးအဖြစ်ထက်၊ နတ်အဖြစ်ကို ရလိုသည်အတွက် ဥပုသ်သီတင်း ဆောက်တည်ရန် ခမည်းတော် မယ်တော်တို့ထံ ခွင့်ပန်၍ ဥပုသ်သီတင်းသုံးလေသည်။

နဂါးပြည်၌ ဥပုသ်ဆောက်တည်ရာ၌ အနှောင့်အယှက်မကင်း၍ လူ့ပြည်သို့ သွားရောက်၍ အေးချမ်းစွာ ဥပုသ်သီတင်းသုံးရန် အကြံဖြစ်ခဲ့သည်။ ထို့ကြောင့် ဗာရာဏသီပြည်အနီး ယခုနာမိတ်ကမ်းပါးထက်တွင် ဥပုသ်သီတင်းသုံး၍ နေခဲ့သည်။ ထိုအချိန်တွင် နေသာဒမုဆိုးပုဏ္ဏား သားအဖသည် သမင်လိုက်ရာမှ ဘုရားလောင်းဘူရိဒတ် ဥပုသ်သီတင်းသုံးရာအရပ်သို့ ရောက်လာသည်။ နဂါးမင်းသည် ထိုပုဏ္ဏားသားအဖက မိမိအား ဤနေရာ၌တွေ့ကြောင်းကို အလမ္ပိယသမားအား လမ်းညွှန်လေသော်၊ မိမိဥပုသ်ဆောက်တည်ခြင်းကို အနှောင့်အယှက်ပြုမည်စိုး၍၊ ထိုသားအဖကို နဂါးပြည်သို့ဆောင်ပြီးလျှင် နတ်နှင့်တူသော စည်းစိမ်အခြံအရံကို ပေးထားသည်။ သို့သော် ကာလကြာညောင်းလာလျှင် နေသာဒ ပုဏ္ဏားသားအဖတို့ မပျော်ပိုက်သဖြင့်၊ လူ့ပြည်သို့ပြန်ပို့ရသည်။ ဘူရိဒတ်နဂါးမင်းသည် ပုဏ္ဏားသားအဖ လူ့ပြည်သို့ပြန်ရောက်၍ ဆင်းရဲပင်ပန်းစွာ နေခဲ့ရ

ဘူရိဒတ်ဇာတ်တော်

သော်၊ မိခိဥပုသ်သီတင်းသုံးရာအရပ်ကို အလမ္ဗါယ်သမား အား ညွှန်ပြမည်ကိုစိုးရိမ်သဖြင့် ခပ်သိမ်းသောအလိုကို ပေး နိုင်သည့် ပတ္တမြားကို လက်ဆောင်ပေးသည်။ သို့သော် နေသာဒပုဏ္ဏားသည် ရဟန်းပြုလို၍ လူ့ပြည်သို့ ပြန်လိုပါ သည်ဟု ဘူရိဒတ်အား ပြောကြားထားမိပြီဖြစ်ရကား ထို ပတ္တမြားကို ငြင်းပယ်ခဲ့လေသည်။

အခြား ပုဏ္ဏားတစ်ဦးသည် ဂဠုန်တခုက ရသေ့တပါး အားပေးသည့် နဂါးနှင့်မြွေတို့ ကြောက်သော မန္တန်တခု ကို ထိုရသေ့ထံမှ ရခဲ့၍ အလမ္ဗါယ်အဖြစ် အသက်မွေးရန် ထွက်ခဲ့သည်။ ယခုနာမြစ်ကမ်းဘေးတွင် အလိုခပ်သိမ်းရစေ သော ပတ္တမြားကိုထား၍ ရေကစား ရှင်ပျော်နေသော နဂါး မပျိုတို့သည် ပုဏ္ဏား၏ မန္တန် ရွတ်ဆိုသံကို ကြားလျှင် ကြောက်လန့်ထွက်ပြေးကြသဖြင့် ပတ္တမြားကို ပုဏ္ဏားရ လေသည်။

နေသာဒပုဏ္ဏားသားအဖနှင့် ထိုပုဏ္ဏားတို့ တွေ့ကြလေရာ ပတ္တမြားကို နေသာဒပုဏ္ဏားသားအဖတို့မြင်လျှင် နေသာဒ သည် ပတ္တမြားကိုရလိုပြန်သည်။ ထိုပတ္တမြား လက်ထဲရောက် က အလိုခပ်သိမ်း တောင့်တ၍ ပြည့်စုံနိုင်သည်ကို သိသဖြင့် ရွှေအချိန်တရာနှင့် လဲမည်ဟုဆိုသည်။ သို့သော် ပုဏ္ဏားက ငြင်းဆန်သဖြင့် ထူးခြားသော နဂါးမင်းနေရာကို ညွှန်ပြ သောအားဖြင့် ပတ္တမြားနှင့်နဂါးလဲလေသည်။ နေသာဒ၏ သား သောမဒတ်ကမူ အဖသည် ကျေးဇူးရှင်ကို ပြစ်မှား သည်ဟု အဖကို စွန့်ခွာထွက်ပြေးပြီးလျှင် ဟိမဝန္တာ၌ ရသေ့ ပြုလေသည်။

အလမ္ဗါယ်ပုဏ္ဏားသည် နေသာဒညွှန်ပြသော ဘူရိဒတ် နဂါးမင်း ဥပုသ်ပြုရာသို့လာခဲ့သည်။ ထိုအချိန်တွင် နဂါးမင်း သည် အဓိဋ္ဌာန်ဆောက်တည်၍ ဥပုသ်ပြုလျက်ရှိရာ နေသာ ဒနှင့် အလမ္ဗါယ်သမားတို့ကို မြင်၍၊ ယင်းတို့၏ အမှုကိုသိ သော်လည်း ဥပုသ်ပျက်မည်စိုးသဖြင့် အမျက်ကိုထိန်းသိမ်း ပြီးလျှင် ရန်တုံ့မမှုတ် အလမ္ဗါယ်သမား၏ ဖမ်းဆီးခြင်းကို ခံတော်မူသည်။ အလမ္ဗါယ် ပုဏ္ဏားသည် ဘုရားလောင်း နဂါးမင်းကို အားနည်းလေအောင် ရိုက်ဖွပ် နင်းခြေပြီးမှ ပခြေပြင်တွင် ထည့်သည်။ ဘုရားအလောင်းတော်သည် မိမိ၏ ဥပုသ်ကို မပျက်စေရန် ဆင်းရဲဒုက္ခကြီးစွာခံ၍ သီလကို ထိန်းသိမ်းတော်မူခဲ့လေသည်။ အလမ္ဗါယ်ပုဏ္ဏားလည်း နဂါး မင်းကို ယူဆောင်၍ အရပ်ရပ်၌ လှည့်လည်ကာ နဂါးမင်း အား ကပြစေရာ လာဘ်သပ်ပကာ များစွာရရှိ၍ ကြွယ်ဝ ချမ်းသာလေသည်။

ထိုအချိန်တွင် မယ်တော် သမုဒ္ဒဇာသည် မကောင်းသော အိပ်မက်ကို မြင်မက်သဖြင့် လူ့ပြည်သို့ သွား၍ ဥပုသ်သီ တင်းသုံးနေသော ဘူရိဒတ်အတွက် စိုးရိမ်ပူပန်နေသည်။ အခြား သားတော်များ တလတကြိမ် အဖူးအမြင်ရောက်

လာကြသောအခါ သားတော်များအား ဘူရိဒတ်ကို လိုက် လံရှာဖွေစေသည်။ သားတော်ကြီး သုဒဿနသည် ညီတော် လတ် သုဘောဂအား ဟိမဝန္တာသို့သွား၍ မြစ်ကြီး ၅စင်း၌ ဘူရိဒတ်မင်းအား ရှာစေသည်။ ညီတော်အငယ် ကာဏရိဋ္ဌ ကိုမူ နတ်ပြည်၌ရှာစေသည်။ မိမိကိုယ်တိုင်မူ လူ့ပြည်သို့ ရသေ့ရောင် ဖန်ဆင်း၍ရှာဖွေရန်ထွက်ခဲ့သည်။ သုဒဿနနှင့် အတူ မိထွေးတော်၏ သမီး အဓမ္မဒီ နဂါးမင်းသမီးလည်း ဖားမငယ်သဏ္ဌာန် ဖန်ဆင်း၍ လိုက်ပါခဲ့သည်။

အလမ္ဗါယ်ပုဏ္ဏားသည် ဗာရာဏသီမင်းသာဂရဗြဟ္မဒတ် ၏ ရှေ့၌ အလမ္ဗါယ်ကစားပြရန် ရောက်ရှိနေသည်။ ဗာရာ ဏသီမင်းကား ခမည်းတော်၏ရိုက်ရာကို ဆက်ဆံသူ ဖြစ်၍ သမုဒ္ဒဇာ၏ မောင်တော်ပေတည်း။ ထိုကြောင့် ဘူရိဒတ် နဂါးမင်းတို့၏ဦးရီးတော်ဖြစ်ပေသည်။ ထိုနေရာသို့ သုဒဿ နနှင့် နမတော်တို့သည်လည်း ရောက်ရှိလာကြသည်။

အလမ္ဗါယ်ပုဏ္ဏားသည် ပခြေပြင်တွင်းမှ နဂါးမင်းကို ထုတ် ၍ အမျိုးမျိုးဖန်ဆင်းကပြရန် စေခိုင်းသည်။ နဂါးမင်းသည် ပခြေပြင်တွင်းမှထွက်၍ ပရိသတ်ကို ကြည့်သည်ရှိသော်၊ မိမိ၏ နောင်တော်နှင့် နမတော်တို့ကို မြင်သဖြင့် မျက်ရည်ယိုစီး ကာ နောင်တော်ထံသို့ ရှေးရှုသွားသည်။ ပရိသတ်တို့လည်း ကြောက်လန့်တကြားဖြစ်၍ တိမ်းရှောင်ပြေးကြရာ သုဒဿ နတပါးတည်းကျန်ရစ်သည်။ ထိုအခါ ဘူရိဒတ်သည် နောင် တော်၏ခြေဖမိုး၌ ဦးခေါင်းတင်၍ ငိုသည်။ သုဒဿနလည်း ငိုသည်။

ထိုအချင်းအရာကို အလမ္ဗါယ်သမား မြင်လျှင် ရှင်ရသေ့ အား နဂါးကပေါက်လိုက်သည်ဟု ထင်မှတ်၍ နဂါးဆိပ်ကျ အောင် မန္တန်ဖြင့်ကုမည်ဟုဆိုသည်။ ထိုအခါ သုဒဿနက မိမိအား ကုရန်မလို၊ မိမိထက်တတ်သော မြွေသမား မည် သည်မရှိဟု ဆိုရာမှစ၍ အလမ္ဗါယ်ပုဏ္ဏားနှင့် သုဒဿနတို့ ပညာစွမ်း ပြိုင်ကြသည်။ သုဒဿနသည် အဓမ္မဒီဖားငယ်၏ အကူအညီဖြင့် မိမိတို့၏ တန်ခိုးကို ပြလေသော် အလမ္ဗါယ် သမားရှုံး၍ တကိုယ်လုံး နှုသွားသဖြင့် ကြောက်ရွံ့ထိပ် လန့်ကာ ဘူရိဒတ်နဂါးမင်းအား လွှတ်ရလေသည်။

ထိုအခါမှ ဘူရိဒတ်၊ သုဒဿနနှင့် အဓမ္မဒီတို့သည် မိမိတို့ ၏ အဖြစ်မှန်ကို ဖော်ပြကြသဖြင့် ဗာရာဏသီမင်းလည်း မိမိ၏တူတော်များဖြစ်ကြောင်းကို သိရှိရသည်။ ထိုနောက် တောထွက်၍ ရသေ့ပြုကာ တရားအားထုတ်လျက်ရှိနေ သော ဗာရာဏသီမင်းကြီးဟောင်း ဘူရိဒတ်တို့၏ ဘိုးတော် ထံသွားရောက် ကန်တော့ကြရန် အချိန်းအချက်ပြုကြပြီး သော် ဘူရိဒတ်တို့သည် နဂါးပြည်သို့ ပြန်ခဲ့ကြလေသည်။

ထိုအချိန်တွင် ဟိမဝန္တာ၌ ဘူရိဒတ်ကို ရှာဖွေသော သု ဘောဂနဂါးမင်းသည် ကျေးဇူးသစ္စာမဲ့သော နေသာဒပုဏ္ဏား ကို တွေ့သဖြင့် နဂါးပြည်သို့ ယူဆောင်ခဲ့သည်။ အပန်းဖြေ

လျက်ရှိသော ဘူရိဒတ်၏ အိပ်ဆောင်တံခါးဝတွင် စောင့်ရှောက်လျက်ရှိသော ကာဏာရိဋ္ဌသည် ယခင်ဘဝက ပုဏ္ဏားဖြစ်ခဲ့ဖူးသဖြင့်၊ နေသာဒကိုမြင်လျှင် ပုဏ္ဏားတို့သည် ဗြဟ္မာမင်း၏ သားဖြစ်၍ မညှဉ်းဆဲအပ်၊ ညှဉ်းဆဲသော် ဗြဟ္မာမင်းအမျက်ထွက်၍ နဂါးပြည်အလုံး ပျက်စီးလတ္တံ့။ ပုဏ္ဏားတို့သည် မြင့်မြတ်၏။ ယဇ်ပူဇော်ခြင်းကိုပြုသည်။ ယဇ်ပူဇော်ခြင်းသည် ကျေးဇူးကြီးမားလှသည်ဟူ၍ ယဇ်ပူဇော်ခြင်း၏ အကျိုးရှိပုံတို့ကို ထုတ်ဖော်ချီးကျူးသည်။ ထိုအခါ ဘူရိဒတ်အား လာရောက်ဖူးမြင် ကန်တော့ကြသော နဂါးပရိသတ်တို့သည် ကာဏာရိဋ္ဌ၏ စကားကိုနာရလျှင် ယဇ်ပူဇော်မှုဘက်သို့ စိတ်ညွတ်ကြလေသည်။

ဘူရိဒတ် နဂါးမင်းသည် လဲလျောင်းအပန်းဖြေရာမှ ကာဏာရိဋ္ဌ၏စကားကိုကြားလျှင်၊ နဂါးပရိသတ်ကိုလည်း သမ္မာဒိဋ္ဌိအယူကို ညွှန်ပြလိုသဖြင့်၊ ယဇ်ပူဇော်ခြင်းမှာ မှားယွင်းပုံတို့ကို ရှင်းလင်းဟောကြား၍ နဂါးပရိသတ်တို့အား အယူမှန်ကို ရစေသည်။ နေသာဒပုဏ္ဏားအားလည်း နဂါးပြည်မှ နှင်ထုတ်စေသည်။

ဘူရိဒတ်နဂါးမင်းသည် အချိန်းအချက်ပြုသောနေ့တွင် ဘိုးတော် ဗာရာဏသီမင်းဟောင်းအား ပူဇော်ကန်တော့ရန် အခြံအရံပရိသတ်နှင့် သွားသည်။ မယ်တော်နှင့် နောင်တော် ညီတော်များလည်း နောက်မှလိုက်ပါကြသည်။ သာဂရဗြဟ္မဒတ်မင်းလည်း ခမည်းတော်ထံ အဖူးအမြင် လာသဖြင့် ဆွေတော်မျိုးတော်တစု ပြန်လည်တွေ့ဆုံကြရသည်။ ဘူရိဒတ်နဂါးမင်းသည် အသက်ထက်ဆုံး သီတင်းသီလဆောက်တည်၍ အသက်တမ်းစေ့ လတ်သော် ပရိသတ်နှင့် တကွ နတ်ပြည်၌ ဖြစ်သည်။ မယ်တော် သမုဒ္ဒဇာလည်း နဂါးပြည်၌ပင် အနိစ္စရောက်သည်။

ဇာတ်ပေါင်းသော် ဘူရိဒတ်နဂါးမင်း၏ ခမည်းတော် မယ်တော်တို့သည် ဘုရားရှင်၏ ခမည်းတော် မယ်တော်များဖြစ်လာကြသည်။ နေသာဒပုဏ္ဏားမှဆိုးသည် ဒေဝဒတ်၊ သားသောမဒတ်သည် အာနန္ဒာ၊ အဇမုခိသည် ဥပ္ပလဝဏ်ထေရီ၊ သုဒဿနသည် ရှင်သာရိပုတ္တရာ၊ သုဘောဂသည် ရှင်မောဂ္ဂလာန်၊ ကာဏာရိဋ္ဌသည် သုနက္ခတ်စသည်ဖြင့် အသီးအသီးဖြစ်လာ၍၊ ဘူရိဒတ်နဂါးမင်းကား သုံးလူထွတ်ထား ရှင်တော်ဘုရား ဖြစ်လာလေသည်။

ဘူးသီးတောင်မြို့။ ။ဘူးသီးတောင်မြို့သည် မေယုနယ်ခြား ခရိုင်အတွင်းရှိ ဘူးသီးတောင်မြို့နယ်၏ ရုံးစိုက်မြို့ဖြစ်သည်။ မယူမြစ်ဖျား လက်ျာဖက်ကမ်းတွင် မြို့တည်ထား၍၊ မယူမြစ်ကမ်း၏မြေပြန့်အရပ်တွင် အကျယ်ဆုံးသောနေရာ၌ တည်ရှိပြီးလျှင်၊ လေကွယ်သော ချောင်းကောင်း ရှိသော သင်္ဘောဆိပ်မြို့ တမြို့လည်းဖြစ်သည်။ ဘူးသီးတောင်မြို့

သည် စစ်တွေမြို့မှ မြောက်ယွန်းယွန်း ၇၅မိုင်ခန့် အကွာတွင် တည်ရှိသည်။ ပင်လယ်မှ မိုင် ၈၀ ခန့်ဝေးကွာသည်။

ဘူးသီးတောင် မြို့နယ်သည် စတုရန်းမိုင် ၇၉၀ ခန့်ကျယ်ဝန်းသည်။ တောင်ကုန်းထူထပ်သောမြို့နယ်ဖြစ်သည်။ မယူမြစ်သည် မယူတောင်တန်းနှင့် ယှဉ်ပြိုင်လျက် ဘူးသီးတောင်မြို့နယ်အတွင်း မြောက်ဖက်မှ တောင်ဖက်သို့ ဖြတ်သန်းစီးဆင်းသည်။ မယူမြစ်ကို ဘူးသီးတောင်မြို့အနီးတွင် ကုလားပန်းဇင်မြစ်ဟု ခေါ်သည်။ မိုးရာသီအခါ မိုးများသောဒေသဖြစ်သည်။ နွေရာသီအခါ အတော်အတန် ပူအိုက်သည်။ ဘူးသီးတောင်မြို့၏ အကျယ်အဝန်းမှာ ၄၀၉ ဧကခန့်ရှိ၍၊ ၁၉၅၃ ခုနှစ် သန်းခေါင်စာရင်းအရ မြို့ပေါ်ရှိ လူဦးရေမှာ ၃,၁၉၃ ယောက်ဖြစ်သည်။ ရခိုင်ဗုဒ္ဓအယူဝါဒီများက ၄၀ရာခိုင်နှုန်းခန့်သာ ရှိ၍၊ အစ္စလာမ်အယူဝါဒီတို့သည် လူဦးရေအများဆုံး ဖြစ်ကြလေသည်။

မြို့နယ်၏ အဓိကလုပ်ငန်းမှာ ဆန်စပါးစိုက်ပျိုးရေး ဖြစ်၍၊ အဓိကထွက်ကုန်သည်လည်း ဆန်းစပါးပင် ဖြစ်သည်။ ငြုတ်၊ ကြက်သွန်နှင့် အခြား သစ်သီးသစ်နှံများကိုလည်း စိုက်ပျိုးလုပ်ကိုင်ကြသည်။

မြို့နယ်အတွင်း၌၎င်း၊ ခရိုင်အတွင်း၌၎င်း ကူးသန်းရေး သွားလာရေးအတွက် များသောအားဖြင့် ရေကြောင်းလမ်းကို အားပြုကြရသည်။ ရေကြောင်းလမ်းများတွင် ပြည်တွင်းရေကြောင်း သယ်ယူပို့ဆောင်ရေး အဖွဲ့ပိုင် သင်္ဘောများ ခုတ်မောင်းသွားလာလျက်ရှိသည်။ ဘူးသီးတောင်နှင့် နတ်မြစ်ပေါ်ရှိ မောင်းတောမြို့ကို ကုန်းလမ်းခရီးဖြင့်လည်း သွားလာနိုင်၍၊ ၁၅ မိုင်ခန့်ရှည်လျားသော မော်တော်ကားလမ်းရှိသည်။

ဘူးသီးတောင်မြို့ပေါ်နှင့် အနီးအနားတွင် ရှေးရှေး ဗုဒ္ဓအယူဝါဒီ ရခိုင်မင်းတို့တည်ထားသော စေတီပုထိုးများ ရှိခဲ့သော်လည်း မူဂျာဟစ်များ လက်ချက်ကြောင့် အများအပြား ပျက်စီးခဲ့ရသည်။ တန်ခိုးကြီးဘုရားတဆူဖြစ်သော ရင်ငွေတော်ဘုရား (ဗုဒ္ဓမြတ်စွာဘုရား၏ ရင်ငွေတော်ဖြင့် သွင်းလုပ်ထားသည်ဟု ဆိုသည်။) သည် ၁၉၄၂ ခုနှစ်ကပင် သောင်းကျန်းသူများ လက်ချက်ကြောင့် ပျောက်ကွယ်နေခဲ့သည်။ မြို့ပေါ်တွင်ထင်ရှားသော ဗုဒ္ဓအယူဝါဒီဘုန်းကြီးကျောင်းများမှာ (၁) သူဌေးကုန်းကျောင်း၊ (၂) သပြေကုန်းကျောင်း၊ (၃) တပ်ရာမြင်ဒင်ကျောင်းတို့ဖြစ်ကြသည်။ တပ်ရာကျောင်းဟု ခေါ်ခြင်းမှာ မြန်မာနိုင်ငံကို ဗြိတိသျှတို့စစ်ပြုရန် စစ်ပြင်စဉ်အခါက ထိုအရပ်တွင် တပ်စွဲပြီး စစ်သားစုဆောင်းခဲ့သောကြောင့်ဟုဆိုသည်။

ရှေးရခိုင်မင်းတို့ စိုးမိုးစဉ်က ဘူးသီးတောင်မြို့အနီးတဝိုက်တွင် မြို့တည်၍ ထီးနန်းစိုက်ခဲ့ဟန်တူသည်။ ဘူးသီးတောင်မြို့မှ တမိုင်ခန့်အကွာတွင် နန်းတော်ရာကုန်းမြင့်တခု

ကို တွေ့ရှိရ၍ ထိုနန်းတော်ရာကို အစွဲပြုပြီးလျှင် ဘူးသီး
တောင်မြို့၏ အရှေ့ဖက်၊ မြစ်တဖက်ရှိ ရွာကို နန်းရာကုန်းရွာ
ဟုခေါ်ဝေါ်ကြသည်။

ဘူးသီးတောင်မြို့မှ ၁၅ မိုင်ခန့်ဝေးသော အရပ်တွင်
မြန်မာနိုင်ငံ၌ အကြီးဆုံး ရေတံခွန်တခုဖြစ်သော စိုင်းတင်
ရေတံခွန်ရှိသည်။

ဘူးသီးတောင်ဟု ခေါ်ဆိုခြင်းမှာ မြို့အရှေ့ဖက် ချောင်း
ဖျားတွင် သိုက်နန်းတခု ရှိသည်။ ထိုသိုက်နန်း၌ ရွှေဘူးသီး
ငွေဘူးသီးများရှိသည်ကို အစွဲပြု၍ ဘူးသီးတောင်ခေါ်သည်
ဟု ဆိုကြလေသည်။

ဘောဒါရီ။ ။ဘောဒါရီ မင်းသမီးကလေး၏ ဘဝဖြစ်စဉ်တို့
သည် ဆန်းကြယ်စိတ်ဝင်စားဖွယ်ကောင်း၍ ဒဏ္ဍာရီပုံပြင်
ဆန်လှပေရာ၊ မြန်မာလူမျိုးတို့ နှစ်သက်စွဲလမ်းသော ပုံ
ပြင်များတွင် တခုအပါအဝင် ဖြစ်ပေသည်။

ဘောဒါရီသည် သရေခေတ္တရာပြည်ကို တည်ထောင်သော
ဒုတ္တဘောင်မင်းကြီး၏ မယ်တော်ဖြစ်သည်။ ဘောဒါရီ၏ဘဝ
ဖြစ်စဉ် (အရပ်ရပ်) ကို ရာဇဝင်သမိုင်းများ၌ အောက်ပါအ
တိုင်း ပါရှိလေသည်။

သာသနာသက္ကရာဇ် ၄၀ ခန့်တွင် ဒုတိယတကောင်း
ဆက် အစွန် သာကီဝင်မင်းမျိုး သတိုး တဆဲ့ခုနစ်ဆက်
မြောက် သတိုးမဟာရာဇာမင်းကြီး၏ လက်ထက်တွင် အ
ရပ် ၁၂ တောင်ရှိသော တောဝက်ကြီး တကောင်သည်
တကောင်းပြည်၏ ရွာစွန်ပြည်နားသို့ ဝင်ရောက် ဖျက်ဆီး
သည်။ မင်းကြီးသည် မိဖုရားကြီး၏ မောင်တော် အိမ်ရှေ့
ဥပရာဇာ ခေပဒူတမင်းသားကို ဝက်ကြီး၏ရန်ကို နှိမ်နင်း
ရန် စေလွှတ်တော်မူသည်။ (ခေပဒူတ-ရှု။)

ခေပဒူတမင်းသားသည် ဝက်ကြီးကို အစဉ်တစိုက် လိုက်
လံနှိမ်နင်းရာ၊ သရေခေတ္တရာပြည် တည်ရာ အနီး ကျွန်းတ
ကျွန်းသို့ ရောက်မှ ဝက်ကြီးကိုခွင်းရသည်။ သို့သော် တ
ကောင်းပြည်မှ အလွန်ဝေးလှသော အရပ်သို့ ခရီးလွန်ခဲ့ပြီး
ဖြစ်၍ မင်းသား၏ စိတ်ဆန္ဒတွင်လည်း ပစ္စုပ္ပန်စီးပွားကို
မရှာလိုတော့ဘဲ သံသရာစီးပွားကို ရှာလိုသောကြောင့် ထို
အရပ်တွင်ပင် ရသေ့ရဟန်းပြုနေရာ များမကြာမီ ဈာန်
အဘိညာဉ် ရတော်မူသည်။

ထိုအချိန်ခန့်တွင် သမ္ဗုလမည်သော ပျူမင်းကို ခေပ
တီက နှောင့်ယှက်သိမ်းယူလေသဖြင့် ထိုမင်း၏ မိဖုရား
နန်းခန်းသည် အလုံးအရင်းနှင့် ထွက်ခွာလာပြီးလျှင် သကျ
အင်းအရပ်တွင် နေထိုင်သည်။ မိဖုရားမှစ၍ ထိုအရပ်၌
နေကုန်သော သူတို့သည် ခေပဒူတရှင်ရသေ့အား ကိုးကွယ်
မှီခိုရာ ပြုကုန်သည်။

ရှင်ရသေ့သည် တခုသော ကျောက်ခွက်၌ ရေဟောင်း

မပြတ် သန့်စင်တော်မူသည်။ သမင်မငယ်တခုသည် ထိုရေ
ဟောင်းကို မပြတ် လျက်စမှတ်ပြုလေ၍ ကာလရှည်လျား
လတ်သော သမင်မငယ်ဝမ်း၌ ပဋိသန္ဓေတည်သည်။ နေ့လ
စေ့သော် လူမိန်းမငယ်ကို ဖွားလေသည်။

ဖွားမြင်သော ကလေးငယ်၏ ငိုသံကြားလျှင်၊ အမိဖြစ်
သော သမင်မသည် လန့်၍ ပြေးသည်။ ရှင်ရသေ့သည်
ကလေးငိုသံကြား၍ သွားရောက်ကြည့်လတ်သော၊ အဆင်း
အင်္ဂါနှင့်ပြည့်စုံသော သတို့သမီးငယ်ကို တွေ့ရသည်။ ထိုအ
ခါ အကျိုးအကြောင်း ဆင်ခြင်ပြီးသော်၊ အဓိဋ္ဌာန် ပြုလေ
သဖြင့် လက်ချောင်းမှ ထွက်သော နို့ရည်ကို တိုက်ကျွေး
သည်။ ယင်းသို့ဖြင့် ကလေးငယ်အား ပြုစုကျွေးမွေးလာခဲ့၍
ဘောဒါရီဟူသောအမည်ကို ပေးလေသည်။

ဘောဒါရီသည် အသက် ၁၇ နှစ်အရွယ်သို့ ရောက်
လတ်သော် ရသေ့ရဟန်းတို့မည်သည် မိန်းမတို့နှင့် အတူနေ
ခြင်းငှာမသင့်၊ သူတပါးမြင်သော်လည်း မလျော်ဟု ရှင်ရ
သေ့၌အကြံဖြစ်သည်။ ထိုကြောင့် တနေ့လုံး ရေမှာကြာ၍၊
ညဉ့်အချိန်တန်မှ ပြန်ရောက်နိုင်လေအောင် ရေဆိပ်မှ ရေ
သယ်ရန် မထွင်းသော ဗူးမျောက်မြီးကို ပေးသည်။ ဗူး
မျောက်မြီးကို ရေမှာ နှစ်စေပြီးလျှင်၊ ထိုဗူးစက်တွင် ကျည်
တောက်ဖြင့်ခံ၍ ရေကို ပြည့်စေရသည်။ ယင်းသို့ဖြင့် ဘောဒါ
ရီကို တနေ့ကုန် ရေဆိပ်၌ ကြာစေလျက်၊ ညဉ့်အချိန်တန်မှ
ကျောင်းသင်္ခမ်းသို့ ပြန်ရောက်စေသည်။

ခေပဒူတမင်းသားသည် ဝက်ကြီးရန်ကို ခွင်းသည့်နှစ်၊
သာသနာသက္ကရာဇ် ၄၀ ပြည့်နှစ်၌ပင် တကောင်းမင်း
၏ မိဖုရားကြီး ကိန္နရီဒေဝီသည် မဟာသမ္ဗာဝ၊ စူဠသမ္ဗဝ
မျက်မမြင် ညီနောင်ကို အမြွှာဖွားသည်။ မင်းကြီးက ရှက်
စနိုး၍ သူမသိအောင် ဖျောက်ဖျက်ရန် မိန့်ကြားသော်လည်း
ရင်၌ဖြစ်သောအသွေးအရည်ဖြစ်၍ မိဖုရားသည် မစွန့်ပစ်နိုင်
ဘဲ ဝှက်ထားသည်။ သို့သော် သာသနာသက္ကရာဇ် ၅၉
ခုနှစ်တွင် သားတော်တို့အား ဝှက်ထားကြောင်း မင်းကြီးသိ
လေ၍၊ သတ်ခိုင်းရာ မိဖုရားသည် သားတော်တို့အား
ဖောင်၌တင်၍ မျှောလိုက်သည်။

ဖောင်သည် ဧရာဝတီမြစ်ကြောင်းတလျှောက် စုန်လာခဲ့
ရာ၊ လမ်းခရီးတွင် စန္ဒမုခိဘီလူးမ၏ကုစားမှုကြောင့် မင်း
သားများသည် မျက်စိအလင်း ရရှိခဲ့ကြသည်။ မင်းသားတို့
၏ဖောင်သည် အစဉ်တစိုက် စုန်လာခဲ့ရာ ဘောဒါရီ ရေခပ်
ရာ ရေဆိပ်သို့ ရောက်ခဲ့သည်။

မင်းသားတို့သည် ဘောဒါရီ ရေခပ်ပုံကိုမြင်လျှင် ဗူးကိုယူ
၍ သန်လျက်ဖြင့် မျက်နှာဝကို လှီးပြီးလျှင် အစေ့ကိုသွန်
ကာ ရေမှာခပ်စေ၍ ကျည်ထောက်ကို ပြည့်စေသည်။ ဘော
ဒါရီလည်း ကျည်ထောက်တွင် ရေပြည့်လျှင် ခမည်းတော်
ရှင်ရသေ့၏ ကျောင်းသို့ ပြန်သွားလေသည်။

ရေဆိပ်မှ စောစီးစွာ ပြန်လာသော ဘောဒါရီအား ရှင်ရ
သွေ့တွေ့လျှင် အကြောင်းကို စုံစမ်း၍ မင်းသားတို့အား
ခေါ်ယူပြီးသော် စေ့စုံစွာမေးမြန်းသည်။ မင်းသား နှစ်ပါး
လည်း အကြောင်းကို လျှောက်ထားသော်၊ မိမိ၏ တူတော်
ရင်းများဖြစ်နေသည့်အတွက် မင်းသားအကြီး မဟာသမ္ဘဝ
နှင့် သမီးတော် ဘောဒါရီကို စုံဖက်ပေးလေသည်။

ရှင်ရသေ့သည် ဘုန်းတန်းခိုးကြီးမားသူလည်း ဖြစ်သည်။
အဋ္ဌာရသည့်လည်း အပြီးတိုင်တတ်သူ ဖြစ်သည်။ ရာဇပရိ
ယာယ်၌ အလွန်လိမ္မာတော်မူသည်။ ထိုကြောင့် မိမိအား
ဆည်းကပ်ကိုးကွယ်လျက်ရှိသော ပျူမိဖုရားအမှူးရှိသော
သူတို့အား တူတော်မဟာသမ္ဘဝကို မင်းအဖြစ် ပေးအပ်ရန်
ရှင်ရသေ့ကမိန့်ကြားသည် ပျူမိဖုရားလည်း မဟာသမ္ဘဝမင်း
သား၏ဘုန်းလက်ရုံးနှင့် ပြည့်စုံသည့်အဖြစ်ကိုသိ၍ သဘော
ကြိုက်ညီကာ၊ မင်းသားအား မင်းမြှောက်သည်။ ယင်းသို့
ဖြင့် မဟာသမ္ဘဝမင်းသားသည် သကျအင်းအရပ်တွင် သာ
သနာသက္ကရာဇ် ၆၀ ပြည့်နှစ်၌ မင်းအဖြစ် အုပ်စိုးသည်။
မဟာသမ္ဘဝမင်းသည် ဘောဒါရီမိဖုရားအပြင်၊ ပျူ
မိဖုရားကိုလည်း မိဖုရားအဖြစ် တင်မြှောက်လေသည်။ သို့
သော် ပျူမိဖုရား၌ သမီးတော်တပါး ဖွားမြင်ပြီးနောက်
မကြာမီအနိစ္စ ရောက်လေသည်။

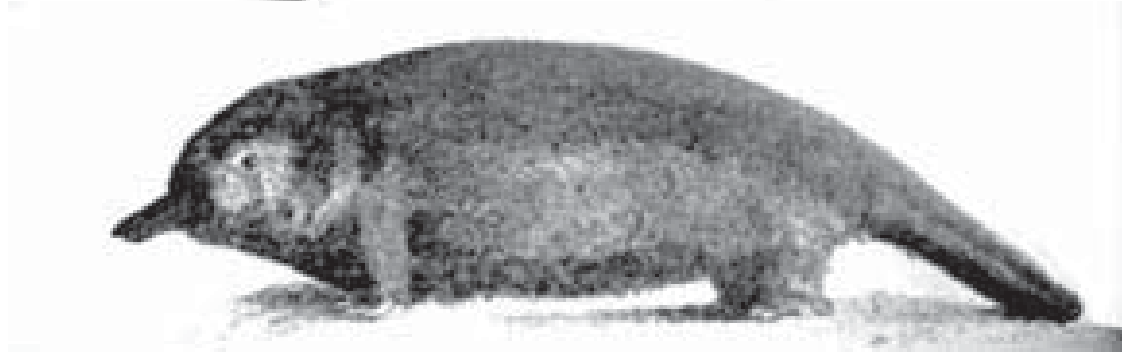
ဘောဒါရီမိဖုရားတွင် ဒုတ္တဘောင်မင်း ပဋိသန္ဓေ ၃ လရှိ
သောအခါ၊ မဟာသမ္ဘဝမင်းသည် သက်တော် ၂၆နှစ်တွင်
နတ်ပြည်စံသည်။ ထိုကြောင့် သာသနာသက္ကရာဇ် ၆၆နှစ်
တွင် စူဠသမ္ဘဝသည် နောင်တော်၏ရိုက်ရာကို ဆက်ခံ၍
မင်းပြုသည်။ စူဠသမ္ဘဝမင်းသည် မရီးတော် ဘောဒါရီကိုပင်
မိဖုရားမြှောက်သည်။ ဘောဒါရီ မိဖုရား၏ သားတော်
ဒုတ္တဘောင်ကား နောင်အခါတွင် သူမြတ် ၇ဦးတို့၏ အ
စောင့်အရှောက် အကူအညီဖြင့် သရေခေတ္တရာမြို့ကို တည်ခဲ့
သည်။ ဘောဒါရီမိဖုရား အနိစ္စရောက်သည့် နှစ်ကိုကား
မတွေ့ရချေ။

ဘဲ။ ။ ဝမ်းဘဲ-ရှူ။

ဘဲငန်း။ ။ ငန်း-ရှူ။

ဘဲတူဖျံတူကောင်။ ။ ဘဲတူဖျံတူကောင်သည် ငါးလည်း
မဟုတ်၊ ကြက်ငှက်လည်းမဟုတ်၊ ဖျံဟုလည်း လုံးလုံးလျား
လျား မခေါ်သာ၊ တွားသွားသတ္တဝါဟုလည်း မဆိုနိုင်သော်
လည်း ထိုသတ္တဝါလေးမျိုးတို့၏ အနေအကျင့် အသွင်အပြင်
များရောထွေးရှိနေသည့် ထူးဆန်းသောသတ္တဝါမျိုးဖြစ်
သည်။ ဘဲနှုတ်သီးကဲ့သို့ နှုတ်သီးပြားပြား ရှိ၍၊ ခြေချောင်း
လက်ချောင်းများအကြား အရေပြားဖြင့် ဆက်နေကာ၊ ဖျံ၏
အမွှေးမျိုး ဖျံ၏အမြီးကဲ့သို့ အမွှေးထူ အမြီးပြားကြီးမျိုး
လည်းရှိပြန်သဖြင့် ထိုသတ္တဝါကို ဘဲတူဖျံတူကောင်(ဒပ်ဗီး၊
သို့မဟုတ် ပလက်တီပတ်) ဟုခေါ်လေသည်။

ဘဲတူဖျံတူကောင်သည် ဩစတြေးလျားတိုက် တောင်
ပိုင်းဒေသများနှင့် တက်စမေးနီးယား စသော အနီးအနား
ကျွန်းများ၌သာ တွေ့ရှိရသည်။ ရှေးကျသော သတ္တဝါများ
၏အသွင်အပြင် အင်္ဂါလက္ခဏာများရှိ၍၊ သက်ရှိသတ္တဝါ
များတဖြည်းဖြည်း တဆင့်ပြီးတဆင့် ပြောင်းလဲဖြစ်ပေါ်
လာပုံကို သာကေပြုသည့်သတ္တဝါဖြစ်လေသည်။ ထိုသတ္တဝါ
သည် ဘဲများ၊ ကြက်များ၊ မိကျောင်းများကဲ့သို့ ဥများ
အုသော်လည်းအကောင်ငယ်များ ပေါက်လာသည့်အခါ
နို့တိုက်သည်။ ဘဲတူဖျံတူကောင်၏ကိုယ်အလျားသည် ၁၈
လက်မမ လက်မ ၂၀အထိ ရှိသည်။ ဝမ်းဘဲမျိုးတို့၏ခြေ
ထောက်ကဲ့သို့ ခြေချောင်းများအကြား အရေပြားဖြင့်
ဆက်နေသဖြင့်၎င်း၊ လှော်တက်ပုံနှင့် ဆင်ဆင်တူသောအ
မြီးပြားရှိသဖြင့်၎င်း ရေကူးခြင်းနှင့် ရေငုပ်ခြင်း၌ အလွန်
ကျင်လျင်လေသည်။ နူးညံ့ ချောမွတ် သိပ်သည်းသော
သားမွှေးရှိသဖြင့် ယင်း၏ ခန္ဓာကိုယ်တွင် ရေမတင်ချေ။
နားရွက်အင်္ဂါကို ထင်ထင်ရှားရှား မမြင်တွေ့နိုင်သော်လည်း

ဩစတြေးလီးယားနိုင်ငံတွင် တွေ့ရလေ့ရှိသည့် ဘဲတူဖျံတူကောင်

ဘော်ကြိုဘုရား

ဘော်ကြိုဘုရားဟုအမည်တွင်သော မုဋ္ဌောစေတီအနီး၌ပင် တည်ရှိ၍ စင်စစ်ဘော်ကြိုဘုရားဟု ခေါ်ဝေါ်ထိုက်သည်ဟု အချို့က ယူဆလျက်ရှိသော စောမွန်လှ ခေါ် ရှင်မွန်လှစေတီအား အသစ်ပြန်လည် မွမ်းမံပြီးနောက် ဖူးမြင်ရပုံဖြစ်သည်။ ဘော်ကြိုသည် ပေါကြိုဟူသော ရှမ်းစကားမှ ရွေ့လျောလာခြင်းဖြစ်၍ အဖကြိုဆိုသောနေရာဟု ဆိုလိုသည်။ အနော်ရထာမင်းသည် မိုင်းမောပြည်သူ မိဖုရားစောမွန်လှအား မိဖုရားအရာမှချကာ နေရင်းအရပ်သို့ပြန်ပို့စေသည်တွင် ခမည်းတော်မိုင်းမောစော်ဘွားကြီးက မုဋ္ဌောစေတီအနီးရှိအရပ်မှ သမီးတော် စောမွန်လှအား လာ၍ကြိုသဖြင့် ထိုအရပ်ကို နောင်သော်ပေါကြိုဟုခေါ်တွင်ခဲ့သည်။ ထိုအရပ်တွင် စောမွန်လှသည်ရင်ကွဲနာကျ၍ကွယ်လွန်လေသော် ခမည်းတော် စော်ဘွားကြီးက သမီးတော်အားရည်စူး၍ ထိုအရပ်ရှိ နမ္မတူမြစ်ကမ်းနဖူး၌ပင် ရုပ်ပွားတော်၊ဆင်းတုတော်နှင့် သရိယဓာတ်တော်များကို ဌာပနာ၍ စေတီတဆူတည်ထားရာ ထိုစေတီကို စောမွန်လှ(ဝါ)ရှင်မွန်လှစေတီဟုခေါ်ဝေါ်ခဲ့ကြသည်။ ထိုပြင် စော်ဘွားကြီးသည် ရှင်မွန်လှစေတီအနီးအနား၌လည်း ရွာကြီးတည်ပေးခဲ့ရာ စော်ဘွားကြီးက သမီးတော်အား ကြိုလာသောအရပ်ဖြစ်သဖြင့် ပေါကြိုရွာဟု ခေါ်ဝေါ်ခဲ့ရာမှ ကာလကြာရှည်သော် ဘော်ကြိုရွာဟု အမည်တွင်ခဲ့သည်။ ထိုကြောင့် ရှင်မွန်လှစေတီသာလျှင် ဘော်ကြိုဘုရားဟု ခေါ်ဝေါ်ထိုက်သည်ဟု အချို့က ယူဆကြသည်။

ယင်းကို ယည်အလွန်နားပါကြသည်။ ယင်း၏နှုတ်သီးသည် အပြေးဖြင့် ဖုံးအုပ်လျက်ရှိ၍၊ ထိုနှုတ်သီး၏ ထိပ်ဖျားတွင် နှာခေါင်းပေါက်များ ရှိသည်။ ရေအောက်သို့ ငုပ်လျှိုပြီး သော် ရေအောက်မှငင်း ရွံ့နွံထဲမှငင်း ပိုးမွှားတီကောင် စသည်တို့ကို နှုတ်သီးဖြင့်ထိုး၍ ရှာဖွေစားသောက်ကြသည်။ ငယ်စဉ်က သွားများပေါက်သော်လည်း၊ မကြာမီ ထိုသွား များကျောသွားကာ၊ ယင်းတို့အစား ချိုသားကဲ့သို့မာကြော သော သွားနှင့်ဆင်ဆင်တူသည့် အချွန်များထွက်လာသည်။ အစာများကို ထိုချိုသွားများနှင့်ဝါးစားသည်။

ခြေလေးချောင်းရှိရာ၊ ယင်းခြေတို့၌ ချွန်မြသော ခြေ သည်းများရှိသည်။ ဘဲတူဖျံတူကောင်အမသည် ထိုခြေ သည်းများဖြင့် မြစ်ချောင်းကမ်းပါးတွင် လိုဏ်ခေါင်းတူး၍ နေတတ်သည်။ ထိုလိုဏ်ခေါင်းသည် ပေ၂၀ မှ ၅၀ အထိ ရှည်လျားသည်။ ထိုလိုဏ်ခေါင်းအဆုံးတွင် ဥများ အုသည်။ ဥများသည် မြေဥ၊ လိပ်ဥများကဲ့သို့ အခွံပါးသည်။ ဥများမှ အကောင်ငယ်များ ပေါက်လာသောအခါ၊ မိခင်ဖြစ်သူသည် ယင်း၏အမြီးဖြင့် အကောင်ပေါက်စ ကလေးများကို ပိုက် ထွေးပြီးသော် နို့တိုက်လေ့ရှိသည်။ အကောင်ငယ်များ ပေါက်ပြီးစအချိန်တွင် သားမွေးမရှိသေးချေ။ ယင်းတို့သည် အသိုက်ထဲတွင် လပေါင်းများစွာ ကြာအောင်နေတတ်ကြ လေသည်။

ဘဲတူဖျံတူကောင် အထီး၏ နောက်ခြေချောင်းများတွင် ဆူးရှိသည်။ ထူဆူးများသည် အဆိပ်ဂလင်းများနှင့် ဆက် သွယ်နေသည်။ ယင်းတို့အား ရန်မူလာလျှင် ကုတ်ခြစ်၍ အဆိပ်တက်စေခြင်းဖြင့် ရန်ကိုကာကွယ်ရန်ဖြစ်သည်။ သို့ သော် ယင်းတို့သည် အလွန်နူးညံ့သိမ်မွေ့၍ ကြောက်တတ် သော သတ္တဝါများဖြစ်ကြသည်။ ယင်းတို့အား ဖမ်းမိလျှင် လည်း ကြောက်တတ်လွန်းလှ၍ မကြာမီ သေကြသည်။ ယင်းတို့၏ အသံသည် ခွေးပေါက်စကလေးများ၏ ဟိန်းသံ နှင့် တူလေသည်။

ဘဲတူဖျံတူကောင်တို့ကို ယခင်က သားမွေးပလိုငှာ ဖမ်း ဆီးခဲ့ကြသည်။ ယခုမူ သြစကြေးလျားအစိုးရက ဖမ်းဆီး ခွင့် မပြုတော့ချေ။

ယင်းတို့သည် နို့တိုက်သတ္တဝါများအနက် မွန်နိုထရီးမာ တာခေါ် အနိမ့်ဆုံးမျိုးစဉ်၌ ပါဝင်ကြသည်။ ဘဲတူဖျံတူ ကောင်ကို ပါဏဗေဒ အလိုအားဖြင့် အော်နီသိုရင်းကျူး အနွာတီနပ်ဟုခေါ်သည်။

ဘော်။ ။ငွေသတ္တု-ရှု။

ဘော်ကြိုဘုရား။ ။ရှေးကမွေတော်ဟူ၍ငင်း၊ မုဋ္ဌောဟူ ၍ငင်း ခေါ်ဆိုပြီးလျှင် ယခု ဘော်ကြိုဘုရားဟု ခေါ်တွင်နေ

သောစေတီသည် ရှမ်းပြည်မြောက်ပိုင်း ကျောက်မဲခရိုင် သီ ပေါမြို့နယ်တွင်ပါဝင်သော ဘော်ကြိုရွာကြီး၌ တည်ရှိသည်။ ဘော်ကြိုရွာသည် သီပေါနှင့် ကျောက်မဲအကြားတွင် ရှိ၍၊ မန္တလေး-လားရှိုး မီးရထားလမ်းနှင့် မော်တော်ကားလမ်း သည် ဘော်ကြိုရွာကြီးကို ဖြတ်သန်းသွားသည်။ မီးရထား လမ်းအားဖြင့် ဘော်ကြိုသည် သီပေါမြို့မှ ၁၄ မိုင်ခန့်၊ ငင်း၊ ကျောက်မဲမြို့မှ ၁၄ မိုင်ခန့်၊ ငင်း ကွာဝေး၍ ဘော်ကြိုဘုရား ပွဲတော်အခါတွင် သွားရေးလာရေး အဆင်ပြေပေသည်။

ဘော်ကြိုစေတီသည် ဘော်ကြိုရွာ၏အနောက်ဖက်တွင် တည်ရှိသည်။ စေတီ၏သမိုင်းအဆိုမှာ သီရိဓမ္မာသောက မင်းတရားကြီး လက်ထက် ကိုးတိုင်းကိုးဌာနသို့ ဗုဒ္ဓသာသ နာ ပျံ့နှံ့စေရန် သာသနာပြုစေလွှတ်ရာ ထိုအရပ်ဒေသသို့ လည်း သာသနာပြုမထေရ်တပါး ရောက်ရှိလာသည်။ ထို မထေရ်သည် ဂေါတမဘုရားအလောင်း ဝက်မင်း ဖြစ်စဉ်က ကျက်စားပျော်ပါးခဲ့ရာဖြစ်သော ဝက်လူးအိုင်နေရာ၊ နမ္မတူ မြစ်ကမ်းဘေးတွင် သရီယဓာတ်တော် မွေတော်များကို ဌာပနာ၍ စေတီတည်ထားပြီးသော် မုဋ္ဌောစေတီဟု ဘွဲ့ တော် သခဲ့သည်ဟုဆိုလေသည်။

အထက်တွင်ဆိုခဲ့သော မုဋ္ဌောစေတီကို ဘော်ကြိုရွာ အ နီး၌ တည်ရှိသဖြင့် နောင်အခါ ဘော်ကြိုဘုရားဟုလည်းခေါ် တွင်လာသည်။ ပြုပြင်မွမ်းမံခြင်းကိုလည်း အထပ်ထပ် ပြုခဲ့ ကြသည်။ စင်စစ် ဘော်ကြိုဘုရားဟုခေါ်ဝေါ်ထိုက်သော စေတီမှာ ရှင်မွန်လှ၊ သို့မဟုတ် စောမွန်လှစေတီသာလျှင် ဖြစ်သည်ဟု ဆိုကြသည်။ ထိုစေတီသည် မုဋ္ဌောစေတီအနီး ၌ပင် ရှိသည်။ စောမွန်လှစေတီသည် စောမွန်လှနှင့်စပ်လျဉ်း ၍ တည်ထားခဲ့သောစေတီဖြစ်ပေသည်။ အချို့လူတို့၏ အ ယူအဆမှာ ဘော်ကြိုသည် ပေါ့ကြိုဟူသော ရှမ်းစကားမှ ရွှေလျောလာခြင်းဖြစ်သည်။ “ပေါ့”သည် ရှမ်းဘာသာ အားဖြင့် အဖဟု အဓိပ္ပါယ်ရ၍၊ “ကြို”သည် ကြိုဆိုသည်ကို ဆိုလိုရာ၊ အဖကြိုဆိုသောနေရာဟု ဆိုလိုသည်။ ယင်းသို့ ခေါ်ဆိုရသောအကြောင်းရင်းကား ဤသို့တည်း။

ကောဇာသက္ကရာဇ် ၄၀၀ ခန့်က ပုဂံပြည်ရှင် အနော်ရ ထာမင်းသည် မိုင်းမောပြည်သူ မိဖုရားစောမွန်လှ(ဝါ)ရှင် မွန်လှအား အချို့မောင်းမမိသံတို့၏ ကုန်းချောချက်ကြောင့် မိဖုရားအရာမှချ၍ မိုင်းမောပြည်သို့ ပြန်ပို့သည်။ ထိုအခါ စောမွန်လှ၏ ခမည်းတော် မိုင်းမောစော်ဘွားကြီးသည် မုဋ္ဌောစေတီအနီး၊ ယခုဆားတွင်းရှိသော နေရာမှ သမီး တော်အားလာ၍ကြိုသဖြင့် ထိုနေရာကို “ပေါ့ကြို”ဟု နောင် အခါ ခေါ်တွင်ခဲ့ကြသည်ဟု ဆိုသည်။

ထိုနေရာတွင် စောမွန်လှသည် ရင်ကွဲနာကျ၍ ကွယ်လွန် သွားလေရာ၊ ခမည်းတော်သည် သမီးတော်အား ရည်စူး၍၊ နမ္မတူမြစ်ကမ်းနဖူး၌ပင် ရုပ်ပွားတော်၊ဆင်းတုတော်နှင့် သရီ

ဘော်ကြိုဘုရား

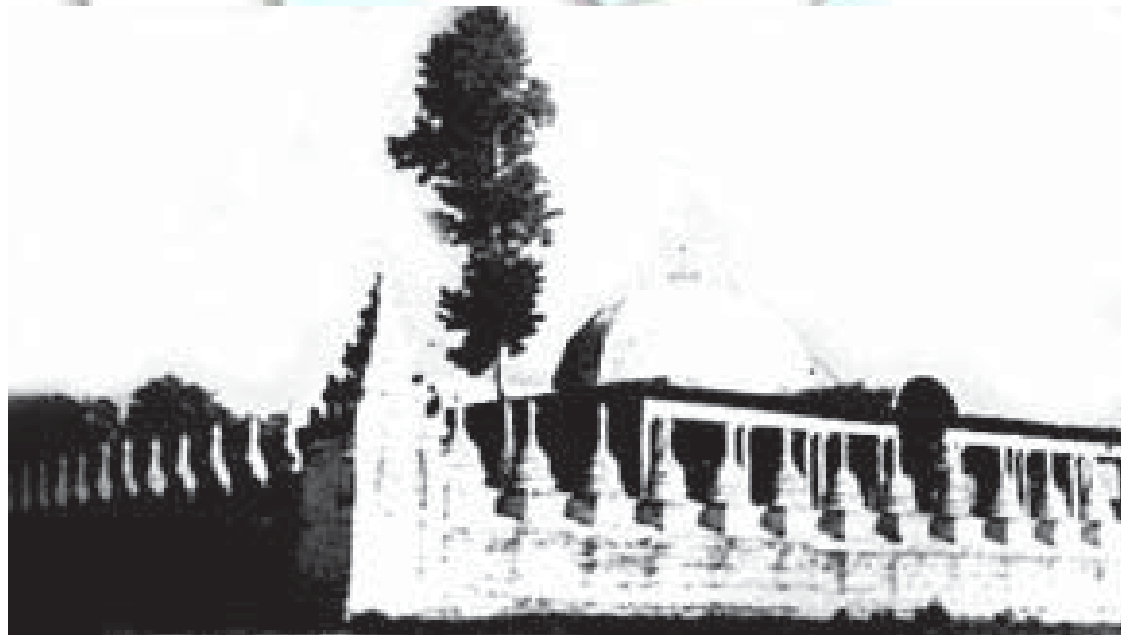
ယခင်တော်များကို ငှာပနာ၍ စေတီတဆူ တည်ထားရာ ထိုစေတီကို စောမွန်လှ (၁၁) ရှင်မွန်လှ စေတီဟု ခေါ်ဝေါ်ခဲ့ကြသည်။ စော်ဘွားကြီးသည် အနီးအနား၌လည်း ရွာ တည်ပေးခဲ့ရာ၊ စော်ဘွားကြီးက သမီးတော်အား အကြိုလာ သော အရပ်ဖြစ်သဖြင့် နောင်အခါ ပေါ့ကြိုရွာဟု ခေါ်ဝေါ် ခဲ့ကြရာမှ ကာလရှည်ကြာသော် ဘော်ကြိုရွာဟု ဖြစ်လာ လေသည်။

ရှင်မွန်လှစေတီသည်ဆိုခဲ့သည့်အတိုင်း ဘော်ကြိုရွာ အ မည်တွင်ခဲ့သည့် အကြောင်းရင်းနှင့် ဆက်စပ်နေသဖြင့် အ ချို့က ဘော်ကြိုဘုရားဟု သာ၍ခေါ်သင့်သည်ဟုဆိုကြခြင်း ဖြစ်သည်။ ထိုစေတီသည် ကာလကြာမြင့်သဖြင့် ပျက်စီးယို ယွင်းခဲ့ရာ ပြုပြင်ရန် ကြိုးစားခဲ့သော်လည်း မအောင်မြင်ခဲ့ ဟု သိရသည်။ သို့သော် ၁၃၂၂ ခုနှစ် ပြာသိုလအတွင်းမှစ၍ မြို့နယ်ဆိုင်ရာ အုပ်ချုပ်ရေးအရာရှိ အရာခံများ၊ ရဲ၊ တပ်မ တော်နှင့် လူထုတို့တွဲဖက်၍ ပြုပြင်ခဲ့ကြရာ ၁၃၂၃ ခုနှစ်၊ သီတင်းကျွတ်လတွင် ပြီးစီးအောင်မြင်၍ ပွဲလမ်းသဘင် ခြံမိမိမဲ့သဲသဲ ကျင်းပခဲ့လေသည်။

ဘော်ကြိုဘုရားပွဲတော်ကို နှစ်စဉ် တပေါင်းလ၌ ကျင်းပ လေ့ရှိသည်။ စေတီငယ်တဆူပင်ဖြစ်လင့်ကစား ရှမ်းပြည်ဘု ရားပွဲများအနက် အကြီးကျယ်ဆုံးအစည်ကားဆုံးဖြစ်၍ မြန် မာနိုင်ငံအရပ်ရပ်၌ ဘော်ကြိုဘုရားပွဲတော်သည် လူသိများ ပြား ထင်ရှားလှသည်။ ထိုဘုရားပွဲတော်အခါတွင် ရှမ်းပြည်

အရပ်ရပ်မှသာမက၊ မြန်မာပြည်မမှ ဘုရားဖူးများ၊ ဈေး သည်ကုန်သည်များလည်း လာရောက်ကြ၍ ဘုရားပွဲတော် ဈေးစည်းကားလှသည်။ ပွဲတော်သို့ လာရောက်ကြသော ပရိတ်သတ် ဦးရေသည် ၅ သောင်းကျော်ခန့်မျှပင် ရှိတတ် သည်။ အဓိကရ တန်ခိုးကြီးစေတီမဟုတ်ဘဲ၊ ထိုမျှကြီးကျယ် စည်ကားရသည်မှာ ဘော်ကြိုဘုရားပွဲတော်တွင်၊ ယခင်က ဆိုင်ရာအာဏာပိုင်များသည် လောင်းကစားပွဲများကို အ ကြီးအကျယ်ကျင်းပနိုင်ရန် ခွင့်ပြုထားခဲ့သောကြောင့် ဖြစ် သည်။ ဘုရားပွဲတော် ကျင်းပသည့် ရက်သတ္တပတ်အတွင်း ဘုရားပွဲသွားများ စရိတ်သက်သာစွာဖြင့် သွားလာနိုင်စေရန် အစိုးရက မီးရထားခနှုန်းများကိုလည်း လျှော့ပေးရသည်။

ဘော်ကြိုဘုရားကို အကြောင်းပြု၍ ဘော်ကြိုရွာကို လည်း လူသိများခဲ့သည်။ ထိုရွာသည် အိမ်ခြေ ၁ ရာခန့်မျှ သာရှိ၍ လူဦးရေ ၅ ရာခန့်သာရှိသော ရှမ်းရွာကြီး တရွာ ပေတည်း။ မော်တော်ကားလမ်း၏ တဖက်တချက်တွင် အိမ် များ ဆောက်လုပ်ထား၍ ရွာတန်းရှည်တခုဖြစ်သည်။ မီးရ ထားဘူတာရုံကို ၁၈၉၈ ခုနှစ်ကပင် ဘော်ကြိုရွာ၌ ဖွင့်လှစ် ထားခဲ့သည်။ မီးရထားလမ်းသည် ရွာ၏ နောက်ကျော ဖက်မှ ဖြတ်သန်းသွား၍ ဘူတာရုံသည် ရွာ၏အနောက်ဖက် မိုင်တမတ်ခန့်တွင်ရှိသည်။ ထိုမှာဖက်တွင် ဘုန်းကြီးကျောင်း နှင့် ဘုရားစေတီများလည်းရှိရာ ဘော်ကြိုဘုရားလည်း ပါ ဝင်သည်။

ဘော်ကြိုဘုရားဟု အများခေါ်တင်လျက်ရှိသည့် မုဋ္ဌောစေတီ

ဘော်ကြိုရွာနှင့် ပတ်ဝန်းကျင်မှထွက်ကုန်များမှာ ဆား၊ လိမ္မော်၊ ရှောက်ချို၊ သံပရာနှင့်ဆန်စပါးတို့ဖြစ်သည်။ ရွာ၏အရှေ့မြောက်ဖက်တွင် ဆားတွင်းများရှိ၍ ရွာ၏ နောက်ကျောတွင် စပါးလယ်ကွင်းများရှိသည်။ ဘော်ကြိုတွင် ငါးရက်တဈေးရှိသည်။ ဈေးရှိသောအပိုင်းကို ရွာသစ်ဟု ခေါ်ကြ၍ စေတီများရှိသောအပိုင်းကို ရွာဟောင်းဟု ခေါ်ကြလေသည်။

ဘော်ဆိုင်းမြို့ ။ ရှမ်းပြည်နယ် တောင်ပိုင်း၊ မြေလတ်ဒေသ၌ရှိသော မြို့ကလေးတစ်မြို့ဖြစ်သည်။ ဟံတိုးမြို့၏ မြောက်ဖက် ၁၉ မိုင်ကွာ၊ ပင်းတယမြို့၏ အရှေ့ဖက် ၁၂ မိုင်ကွာ၊ ရပ်စောက်(ဗထူးတပ်)မြို့၏ တောင်ဖက် ၃၆ မိုင်ကွာတွင် တည်ရှိလျက် တောင်များဖြင့် ဝိုင်းရံပတ်ကာ စိမ်းစိုသာယာကြည်နူးဖွယ်ကောင်းသောမြို့လည်း ဖြစ်သည်။ အောင်ပန်း-ရပ်စောက် လမ်းနှင့် ရွှေညောင်-ရပ်စောက်လမ်းအကြား၌ ရှိပြီးလျှင် ပင်လယ်ရေပြင်မှ အမြင့်ပေ ၄,၃၈၀ ကျော်တွင် မြို့တည်ထားသည်။ ကုန်းမြင့်တွင် တည်ထားသောမြို့ဖြစ်၍ နွေရာသီအခါ အပူချိန်ဗဟရင်ဟိုက်စ် ၆ ဒီဂရီခန့်ရှိ၍၊ ဆောင်းအခါ ၄၈ဒီဂရီခန့်ရှိသဖြင့် ရာသီဥတုအပူအအေး မပြင်းထန်လှချေ။ မိုးရေချိန်မှာ အများဆုံးလက်မ ၅၀၊ အနည်းဆုံးလက်မ ၃၀ ခန့် ရွာသွန်းသည်။

ဘော်ဆိုင်းမြို့သည် ဘော်ဆိုင်းနယ်၏ ရုံးစိုက်မြို့ ဖြစ်သည်။ ဘော်ဆိုင်းနယ်၏ အကျယ်အဝန်းသည် စတုရန်းမိုင် ၅၀ ခန့်ရှိ၍ ကျေးရွာပေါင်း ၃၂ ရွာပါဝင်သည်။ လူဦးရေ ၅,၀၉၁ ယောက်ရှိသည်။ ဘော်ဆိုင်းနယ်၏ မြောက်ဖက်၌ ရပ်စောက်၊ အရှေ့ဖက်၌ ညောင်ရွှေ၊ တောင်ဖက်၌ ပွေးလှ၊ အနောက်ဖက်၌ ပင်တယနယ်တို့ရှိသည်။ ကုန်းခေါင်ခေါင်ဒေသမျိုးဖြစ်၍ မြစ်ချောင်းအလွန် နည်းပါးသည်။ သို့သော် ဘော်ဆိုင်းမြို့၏တောင်ဖက် ၈ မိုင်ကွာတွင် ရေထွက်စခန်းဟုရှိသည်။ ထိုရေထွက်စခန်းမှ ဆွဲနစ်ရာသီပတ်လုံး အဆက်မပြတ်စမ်းရေထွက်ကျနေ၍ ပတ်ဝန်းကျင်ရပ်ရွာများမှ လူသူတိရစ္ဆာန်အပေါင်းတို့ သုံးစွဲ မကုန်ရှိသည်။ ထိုပြင် ထိုရေထွက်စခန်း၏ အရှေ့တောင် ယွန်းယွန်းရှိ မြင့်မားသော တောင်ထိပ်ပေါ်၌လည်း အစဉ် မကုန်မခန်းနိုင်သော ရေထွက်ကန်ကြီးတခု ရှိလေသည်။

ဘော်ဆိုင်းမြို့၏ အကျယ်အဝန်းသည် အလျား ၁ မိုင်ခွဲအနံ ၆ဖာလုံရှိ၍၊ မြို့မရပ်၊ သဖန်းပင်ရပ်၊ ကံဦးရပ်၊ ပြည်သာရပ်၊ ကံသာရပ်၊ ကံပြင်ရပ်၊ ကျောင်းတောင်ရပ် ဟူ၍ ရပ်ကွက် ၇ကွက်ရှိသည်။ မြို့ပေါ်၌ အိမ်ခြေ ၃၇၀ ခန့်ရှိပြီးလျှင် လူဦးရေမှာ ၁,၇၃၇ ယောက်ဖြစ်သည်။ မြို့ပေါ်၌ ၎င်း၊ နယ်အတွင်း၌၎င်း နေထိုင်ကြသူများမှာ၊ ဓနု၊ တောင်ရိုး၊ တောင်သူ စသော အမျိုးသားများသာ အများအား

ဖြင့် ဖြစ်ကြ၍ ဗုဒ္ဓအယူဝါဒကို သက်ဝင်ယုံကြည်သူများဖြစ်ကြလေသည်။

ဘော်ဆိုင်းမြို့ကို ရှမ်းဘာသာဖြင့် “မော်ဆုံ” ဟုလည်းခေါ်ဝေါ်သည်။ “မော်”ဟူသော ဝေါဟာရမှာ ရှမ်းဘာသာဖြင့် ငွေသတ္တုဟုအဓိပ္ပာယ်ရသည်။ ထိုဒေသတွင် ငွေ၊ ခဲ စသောသတ္တုများ ထွက်ရှိခြင်းကြောင့် “မော်ဆုံ” ဟု ရှမ်းဘာသာဖြင့် ခေါ်ဝေါ်ရာမှ “ဘော်ဆိုင်း” ဟု မြန်မာသံဖြင့် ခေါ်ဝေါ်လာဟန် ရှိသည်။

သို့သော် ရှေးဟောင်းတို့အလိုမှာကား ရှေးရှေးက အလောင်းစည်သူမင်းကြီးသည် ဖောင်စကြာဖြင့် တိုင်းခမ်းလှည့်လည်တော်မူရာ၊ ထိုအရပ်သို့ရောက်လျှင် ဖောင်သည် ရှေ့မသွား၊ နောက်မဆုတ်ဘဲ ဆိုင်းငံ့နေသည်။ ထိုကြောင့် ပုဏ္ဏားဖြူ၊ ပုဏ္ဏားညိုတို့အား မေးမြန်းစုံစမ်းသောအခါ၊ ထိုအရပ်သည် နောင်အခါသာသနာပွင့်လင်း၍ စည်ပင်ဖွံ့ဖြိုးမည့်အရပ်ဖြစ်ကြောင်းကိုလျှောက်ထားသည်။ ထိုအခါ မင်းတရားကြီးသည် ယခုမြို့၏တော်ဖက်တွင် ရွှေခြယ်မြစည်းလက်ဝတ်ရတနာနှင့်တကွ အဖိုးတန် ရွှေငွေ ကျောက်သံပတ္တမြားတို့ကို ဌာပနာ၍ စေတီတဆူတည်သည်။ ယခုအခါ ရွှေမြစည်းစေတီတော်ဟု ခေါ်သည်။ ထိုပြင် ရေထွက်ကန်ကြီးရှိသော တောင်ပေါ်၌လည်း ဘုရားရှင်၏ ဓာတ်တော်မွေတော်များနှင့် အဖိုးထိုက်သော ရတနာများကို ဌာပနာ၍ စေတီတဆူတည်ထားရာ၊ ယခုအခါ မွေတော်စေတီဟု ခေါ်သည်။ ယင်းသို့မင်းတရားကြီးသည် ထိုဒေသကို ချီးမြှင့်ပြီးနောက်၊ ထိုအရပ်၌ ဖောင်တော်ဆိုင်းသဖြင့် ဖောင်တော်ဆိုင်းအရပ်ဟု သမုတ်ခဲ့သည်။ ထိုကြောင့် ဖောင်တော်ဆိုင်းဟု ခေါ်တွင်ခဲ့ရာမှ ဖောင်ဆိုင်း၊ ထိုမှတဖန် ဘော်ဆိုင်းဟု တွင်လာပြီး ဘော်ဆိုင်းဟု ရွေ့လျားလာသည်ဟုဆိုသည်။ အထက်တွင် ဖော်ပြခဲ့သော ရေထွက်စခန်းနှင့် ရေထွက်ကန်ကြီးသည်လည်း နောင်အခါ ထိုဒေသ၌ အခြေစိုက်နေထိုင်ကြမည့်လူအများနှင့် သတ္တဝါတို့အတွက် ရေရစေရန် အလောင်းစည်သူမင်းကြီး အဓိဋ္ဌာန်ကြောင့် ပေါ်ထွက်ခဲ့သော ရေထွက်များဟု ဆိုလေသည်။

ဘော်ဆိုင်းမြို့ ဖြစ်ပေါ်လာမည့် ဒေသတွင် အလောင်းစည်သူခေတ် (မြန်မာသက္ကရာဇ် ၄၇၀ ကျော်ခန့်) အခါက ပင် လူအနည်းအကျဉ်း ရှိနေပြီဟုဆိုသည်။ ဘော်၊ ငွေ၊ ခဲ စသော သတ္တုများ သယံဇာတဖြစ်ပေါ်နေသဖြင့် ယင်းတို့ကို တူးဖော်၍ ရောင်းဝယ်ဖောက်ကား နေထိုင်ကြသည်။ မြန်မာ သက္ကရာဇ် ၇၈၈ (ခရစ်နှစ် ၁၄၂၆ခုနှစ်)တွင် နန်းတက်သော မိုးညှင်းမင်းတရားကြီးသည် ထိုဒေသမှ ဘော်၊ ခဲတို့ ထွက်ရှိကြောင်း ကြားသိတော်မူသဖြင့် ဓာတုဗေဒပညာရပ်ကို ကျွမ်းကျင်သော ဦးမုနွယ်နှင့် ဦးမုသီးညီနောင်နှစ်ဦးအား ထိုဒေသသို့သွားစေ၍၊ ထိုဒေသ၌ ဖွားစားအုပ်

ဘော်ဆိုင်းမြို့

ဘော်ဆိုင်းမြို့၏ ရှခင်း တစ်စိတ်တဒေသ ဘော်ဆိုင်းမြို့သည် သာယာစိုပြည်၍ ခဲသတ္တုလုပ်ငန်းထွန်းကား သောမြို့ဖြစ်သည်။ တူးပြီးသော သတ္တုများကို ရွေးချယ်ပြီး နောက် (ယာ)၊ ရေဖြင့် စင်စွာဆေးကြောပြီးလျှင် (အောက်၊ ဝဲ)၊ အိတ်များထဲထည့်၍ (အောက်၊ယာ) တင်ပို့ရောင်းချလေ့ ရှိကြသည်။

ဘော်ဆိုင်းမြို့

ချုပ်စေပြီးလျှင်၊ သတ္တုတွင်းများမှ တူးဖော်ရရှိသော ဘော်
ငွေသားတို့ကို ဆက်သရန် အမိန့်တော်ဖြင့် စေလွှတ်သည်။
ထိုကြောင့် ဦးမူနွယ်နှင့် ဦးမူသီးညီနောင်တို့ သားမယား
အခြွေအရံနှင့် ထိုဒေသသို့ ရောက်လာသည်။ ညီနောင်နှစ်
ဦးသည် တူးဖော်ရရှိသော သယံဇာတ ခဲရိုင်း၊ သတ္တုများကို
ကျိုချက်ပြီးလျှင် ထုတ်ယူရရှိသော ဘော်ငွေသားတော်များ
ကို မိုးညှင်းမင်းတရားထံ ဆက်သရသည်။ ဘော်ငွေများ
ထွက်ရှိသဖြင့် ထိုနယ်ကို ဘော်တွင်းနယ်ဟုလည်း ခေါ်ဝေါ်
ကြလေသည်။

ဦးမူနွယ်တို့ ညီနောင်၏ ပြုပြင်အုပ်ချုပ်မှုကြောင့် ထိုဒေ
သသည် လူနေစည်ကားများပြားလာသည်။ ဦးမူနွယ်သည်
ဘော်ဆိုင်းဒေသကို အုပ်ချုပ်ပြီးလျှင်၊ ဦးမူသီးကမူ ဘော်
ဆိုင်းမှ တောင်ဖက် ဇမိဇ်ခန့်အကွာရှိ ကျောက်ထပ်ဒေ
သကို အုပ်ချုပ်သည်။ ထိုအခါမှစ၍ ထိုဒေသတို့သည် မြန်
မာဘုရင်၏ လက်အောက်ခံ သီးခြားနယ်ဖြစ်ခဲ့သည်။ ဘော်
ဆိုင်းတွင် ဦးမူနွယ်ကွယ်လွန်သည့်အခါ နယ်လူထုက တင်
မြောက်ဟန်တူသော ဦးအုန်းခိုင်က အုပ်ချုပ်သည်။ ထို
နောက် ဦးသာစု ဆိုသူက အုပ်ချုပ်၍ ဦးသာစု ကွယ်လွန်
လျှင် သားဖြစ်သူ ဦးနွယ်ကဆက်ခံသည်။ ဦးနွယ်အားဆက်
ခံသူမှာ ဦးပွဲဖြစ်သည်။ ဦးပွဲ၏လက်ထက်တွင်(ခရစ် ၁၇၈၄
ခုနှစ်) ငွေခွန်မှူးဟူသော ရာထူးအမည်အရည်ဖြင့် ခန့်အပ်
ခြင်းခံရ၍ ဘော်ဆိုင်းနှင့် ကျောက်ထပ်နှစ်နယ်ကို ပူးပေါင်း
အုပ်ချုပ်သည်။

ထိုနောက် ဦးပွဲ၏ညီ မင်းဘိုးကျော်၏ သား တဦးပင်
ဖြစ်သော မင်းမောင်ထွန်း (မင်းမောင်ညွန့်)၊ မင်းမောင်ဝိုင်း
၏သား မင်းကြာရွက်၊ သို့မဟုတ် စောကြာရွက်တို့ အစဉ်
တစိုက် အုပ်ချုပ်လာသည်။ စောကြာရွက်သည် မြန်မာ
သက္ကရာဇ် ၁၂၄၀ ပြည့်နှစ် (ခရစ် ၁၈၇၈)တွင် ရာထူးကို
လက်ခံခဲ့ရာ၊ စောကြာရွက်၏ လက်ထက်တွင် မြန်မာနိုင်ငံ
တော်သည် ဗြိတိသျှ အစိုးရလက်အောက်သို့ ရောက်သည်။
ဗြိတိသျှတို့ မသိမ်းပိုက်မီကလေးတွင် ဘော်ဆိုင်းနယ်တွင်
လူနေအိမ်ခြေများ မီးရှို့ဖျက်ဆီးခြင်း ခံရသေးသည်။

မင်းကြာရွက် ကံကုန်လျှင် သားသမီးမထွန်းကား၍ မင်း
မောင်ဝိုင်း၏သမီးတဦးဖြစ်သော မခင်သဲနှင့် နန်းခုံမင်းသား
စောခေါင်တို့မှ ထွန်းကားသော စောခမ်းဆိုင်က ဆက်ခံ
သည်။ စောခမ်းဆိုင်လက်ထက်တွင် အင်္ဂလိပ်မင်းတို့ အလို
ကျ ညောင်ရွှေနယ်နှင့် ပူးပေါင်း (မြန်မာ ၁၂၈၉ ခုနှစ်၊
အင်္ဂလိပ် ၁၉၂၈ခုနှစ်)လိုက်သည်။ ထိုကြောင့် စောခမ်းဆိုင်
သည် ညောင်ရွှေစော်ဘွား လက်အောက်ခံ မြို့စားအဖြစ်
အုပ်ချုပ်ရသည်။ ထိုအခါမှစ၍ ဘော်ဆိုင်းနယ်သည်
ညောင်ရွှေနယ်၏လက်အောက်ခံ ဖြစ်သွားလေသည်။

စောခမ်းဆိုင် အငြိမ်းစားယူပြီးနောက်တွင် ညောင်ရွှေမှ

ထမုံစာအမည်ရှိ ပုဂ္ဂိုလ်တဦးကို စေလွှတ်အုပ်ချုပ်သည်။
နယ်သူနယ်သားများနှင့် ဆက်ဆံရေး မပြေပြစ်သဖြင့် မကျေ
နပ်မှုများ ရှိခဲ့သည်။ ထမုံစာ ကွယ်လွန်သောအခါ နယ်သူ
နယ်သားများ ဆန္ဒအရ၊ မင်းမောင်ဝိုင်း၏သမီး တဦးဖြစ်
သော မခင်ဖိုးမှ ပေါက်ဖွားသည့် မခင်တိုင် (ဒေါ်တော်)နှင့်
သတ္တုတွင်းသူဌေး တန်ဘိုးရင်တို့၏သား တန်စစ်ဟန်ခေါ်
ဦးစစ်ဟန်အား အုပ်ချုပ်စေခဲ့သည်။ မိဖုရားဖြစ်ကြသော
တန်ဘိုးရင်နှင့် ဒေါ်တော်တို့သည် နယ်အတွင်း၌ လောကီ
လောကုတ္တရာရေးဆိုင်ရာ အဆောက်အအုံ ကုသိုလ်ကောင်း
မှုတို့ကို ပြုခဲ့သည့်နည်းတူ၊ ဦးစစ်ဟန်သည်လည်း မိဘတို့
လက်ငုတ်လက်ရင်းအတိုင်း မြို့ရောနယ်ပါ စည်ပင်ဖွံ့ဖြိုးရေး
အတွက် အထူးဆောင်ရွက်လျက်ရှိသည်။ ဦးစစ်ဟန်သည်
၁၉၅၀ ပြည့်နှစ်တွင် ဟံဟိုးမြို့စားအဖြစ်လည်း ဆောင်ရွက်
ရသည်။ ၁၉၅၉ ခုနှစ်တွင် ရှမ်းပြည်နယ်များ၌ ပဒေသရာဇ်
အုပ်ချုပ်ရေးစံနစ်မှ ပြည်သူ့အုပ်ချုပ်ရေးစံနစ်သို့ ပြောင်း
ခဲ့သည်။ ၁၉၆၀ ပြည့်နှစ် အထွေထွေ ရွေးကောက်ပွဲကြီး
တွင် ဦးစစ်ဟန် ညောင်ရွှေမြောက်ပိုင်း မဲဆန္ဒနယ်မှ အမတ်
အဖြစ်အရွေးခံ၍ ရှမ်းပြည်နယ်ကောင်စီ၏ ဒုတိယ သဘာ
ပတိအဖြစ် ဆောင်ရွက်ရသည်။ ထိုနောက် ထိုနှစ်အတွင်း
၌ပင် ရှမ်းပြည်နယ်အစိုးရ၏ ဘဏ္ဍာရေး၊ အခွန်တော်နှင့်
သာသနာရေးဝန်ကြီးအဖြစ် ဆောင်ရွက်ရလေသည်။

ခဲသတ္တု တူးဖော်ရေးလုပ်ငန်းသည် မြို့နယ်၏ အဓိကဖြစ်
သည်။ ဦးမူနွယ်တို့လက်ထက်က သယံဇာတ ဖြစ်ပေါ်နေ
သော ခဲရိုင်းများကို ကျိုချက်ရရှိသည့် ခဲသားမှ ဘော်ငွေကျို
ချက်ထုတ်ယူသည့် တိုင်းရင်းသား နည်းစံနစ်သည် ကွယ်
ပျောက်သွားသည်။ ထိုကြောင့် ယခုအခါ ခဲရိုင်းများ၊ ခဲ
သားများ၊ ချော်ဖြူများနှင့်ချော်ချေးများအတိုင်းသာ နိုင်ငံ
ခြားသို့ တင်ပို့ရောင်းချနိုင်ခဲ့သည်။ ခဲရိုင်းမှ ခဲကျိုချက်ရာတွင်
ကျန်ရှိသော ချော်ချေးများကို နိုင်ငံခြားသို့ တင်ပို့ရုံသာမက
မြန်မာနိုင်ငံအတွင်းရှိ ရွှေဘို၊ ကျောက်မြောင်း၊ တွံတေး၊
ပုသိမ်၊ ပျဉ်းမနား၊ တောင်ငူ၊ မော်လမြိုင်မြို့များမှ စဉ့်အိုး
လုပ်ငန်းတွင် စဉ့်ချော်အဖြစ် အသုံးပြုရသဖြင့် ထိုမြို့များသို့
လည်း တင်ပို့ရောင်းချရသည်။

ခဲသတ္တုလုပ်ငန်းအပြင် စိုက်ပျိုးရေးလုပ်ငန်းထွက် ပစ္စည်း
များဖြစ်သော သနပ်ဖက်၊ လက်ဖက်ခြောက်၊ လက်ဖက်စို၊
အာလူး၊ မြေပဲ၊ ဂျုံစသည်တို့ကို တိုးတက်ထွက်အောင်
ဆောင်ရွက်လျက် ရှိကြ၍၊ မြို့နှင့်တကွ နယ်၏စီးပွားရေးအ
ခြေအနေမှာ စည်ပင်ဖွံ့ဖြိုးလျက် ရှိသည်။

လမ်းပန်း ဆက်သွယ်ရေးတို့မှာ မီးရထားဘူတာရုံနှင့်
လေယာဉ်ဆိပ်ရှိသော ဟံဟိုးသို့ နှစ်လုံးပေါက် သွားလာနိုင်
သည့် ၁၉ မိုင်ရှည်လျားသော ကျောက်လမ်းရှိသည်။ ထိုပြင်
ပင်းတယသို့ နှစ်လုံးပေါက် သွားလာနိုင်သည့် ၁၂ မိုင်ရှည်

လျားသော ကျောက်လမ်းလည်း ရှိသည်။ ဘော်ဆိုင်းမြို့တွင် ငါးရက်တစ်ရက်၊ တောင်ကြီး၊ ညောင်ရွှေ၊ ဟဲဟိုး၊ ပင်းတယစသော မြို့များမှ ရောင်းဝယ်သူများ လာရောက်ကြ၍ စည်ကားပေသည်။

အလောင်းစည်သူမင်း တည်ထားခဲ့သည်ဆိုသော ရွှေမြစည်းစေတီ၊ မွေတော်စေတီတို့အပြင်၊ ဘော်ဆိုင်းမြို့၏ အနောက်တောင်ဖက်၊ သာယာလှသော ကုန်းမြေမြင့်တွင် အလောင်းစည်သူမင်းပင် တည်ထားခဲ့သည်ဆိုသော ဖောင်ဆိုင်းစေတီတော် တခုလည်း ရှိသေးသည်။ ရွှေမြစည်းစေတီတော်ကို ဦးမုနွယ်၏ လက်ထက်တွင်၎င်း၊ မင်းကြာရွက်လက်ထက်တွင်၎င်း၊ ထပ်မံပြုပြင်၍၊ ယခုဦးစစ်ဟန်၏ လက်ထက်တွင်လည်း ထပ်မံပြုပြင်ပြန်သည်။ ဂန္ဓကုဋ်တိုက်၊ သာသနာဗိမာန် အဆောက်အအုံများစသည်တို့ကို အသစ်ဆောက်လုပ်လှူဒါန်းသည်။ ရွှေမြစည်းစေတီပုရဏအတွင်း၌ ဆင်ဖြူရှင်များ မင်းတရားလက်ထက်၊ ၁၂၂၅ခုနှစ်က အမိန့်စာချွန်တော်ဖြင့် တည်ဆောက်၍ သိမ်သမုတ်ခဲ့သော သိမ်တခုလည်းရှိသည်။ မြို့၏အလယ်တွင် ကျောက်တန်းစိခြယ်လုပ်ကိုင်ထားသော အလျား ၄ ဖာလုံ၊ အနံ ၂ ဖာလုံ ရှိသည့် ရေကန်ကြီးရှိသည်။ ဘော်ဆိုင်းမြို့၏ အလယ်ကုန်းမြင့်ထက်တွင်လည်း ကံဦးစေတီတော်နှင့် ကံဦးကျောင်းတိုက်ကြီးရှိလေသည်။

သာသနိက အဆောက်အအုံများအပြင် အလယ်တန်းကျောင်း၊ ပြည်သူ့ဆေးပေးဌာန၊ သတ္တုဆေးကြောရာဌာန စသည်တို့လည်း ရှိ၍၊ ရပ်ကွက်အလိုက် ဖြောင့်ဖြူးသော လမ်းများဖြင့် အနေအထား လှပသောမြို့ ဖြစ်လေသည်။ မြို့နှင့်နယ်အတွင်း အစည်ကားဆုံး ပွဲတော်မှာ ကဆုန်လဆန်း ၁၀ရက်မှ လပြည့်နေ့အထိ ကျင်းပသော ရွှေမြစည်းစေတီ ဘုရားပွဲတော်နှင့် ဗောဓိညောင်ရေသွန်းပွဲတော်ဖြစ်သည်။ ရွှေမြစည်းစေတီ ဘုရားပွဲတော်ကို ကဆုန်လ၌ ပြုလုပ်မှသာ မိုးကောင်း၍ မြို့နယ်လူထု ချမ်းသာပြောမည်ဟု ယုံကြည်ကြလေသည်။ မြန်မာ နှစ်သစ်ကူးချိန်တွင် တောင်ရိုး၊ ဓနုအမျိုးသားများ၏ သင်္ကြန်တက်ပွဲခေါ်သော တာတက်ပွဲကိုလည်း ဘုန်းတော်ကြီးကျောင်းများ၌ ကျင်းပ၍၊ အိုးစည်ပုံမောင်များ တီးမှုတ်ကာ တပျော်တပါး ဆွမ်းကပ်လှူဒါန်းကြလေသည်။

ဘော်တွင်း(သတ္တုတွင်း)။ နမ္မတူ ဘော်တွင်းဟူသောအမည်ဖြင့် ပို၍လူသိများသော ဘော်တွင်းဒေသသည် ရှမ်းပြည်မြောက်ပိုင်း တောင်ပိုင်နယ်တွင်ရှိသည်။ နမ္မတူဘော်တွင်းဟု တဆက်တည်း ခေါ်လေ့ရှိကြသော်လည်း ဘော်တွင်းနှင့် နမ္မတူသည် တနေရာစီဖြစ်သည်။ ဘော်တွင်းသည် နမ္မတူမြို့၏ အရှေ့မြောက်ဖက် ၁၂မိုင်ခန့် ဝေးသော

အရပ်တွင်ရှိ၍၊ မြေအောက်တူးဖော်ရေးလုပ်ငန်း သက်သက်လုပ်ကိုင်ရာ စခန်းဖြစ်သည်။ နမ္မတူတွင် ဘော်ချက်စက်ရုံကြီးရှိ၍၊ ဘော်တွင်းမှ တူးဖော်ရရှိသော သတ္တုရိုင်းများကို ကျိုချက်သန့်စင်ပေးခြင်းကို ဆောင်ရွက်ပေးရသော ဌာနဖြစ်သည်။ စင်စစ် နမ္မတူသည် ဘော်တွင်းဒေသမှ သတ္တုလုပ်ငန်းကို အကြောင်းပြု၍ နာမည်ထင်ရှားလာခြင်း ဖြစ်သည်။ (နမ္မတူမြို့-ရှု။) အလုပ်သဘောအားဖြင့် ဆက်စပ်နေသဖြင့် နမ္မတူဘော်တွင်းဟု ခေါ်ခဲ့ကြဟန် တူပေသည်။ ဘော်တွင်း၌ ပြည်ထောင်စု မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရနှင့် ဗြိတိသျှပိုင် ဘားမားကော်ပိုရေးရှင်းလီမိတက်တို့ ပူးပေါင်းကာ ဘားမားကော်ပိုရေးရှင်း (၁၉၅၁)လီမိတက်အမည် သစ်ဖြင့်၊ ၁၉၅၂ခုနှစ်အတွင်းမှစ၍၊ သတ္တုတူးဖော်ရေး ဖက်စပ်လုပ်ငန်းကို တည်ထောင်ဆောင်ရွက်လျက် ရှိလေသည်။

ဘော်တွင်းဒေသသည် ပြည်ပိုင် အစိုးရက သတ္တုတူးဖော်ခွင့် ပြုထားသည့် အကျယ်အဝန်းအရ၊ စတုရန်း ၁၀မိုင်ပတ်လည်ရှိသည်။ ပျမ်းမျှခြင်းအားဖြင့်၊ ပင်လယ်ရေပြင်မှ ပေ ၃,၂၀၀ ကျော်မြင့်၍၊ အနိမ့်ဆုံးအပိုင်းသည် ပေ ၂,၆၀၀ ဖြစ်ပြီးလျှင်၊ အမြင့်ဆုံးအပိုင်းသည် ၄,၆၁၅ ပေဖြစ်သည်။ ထိုဒေသကို ဖြတ်သန်းစီးဆင်းသည့်မြစ်ကို စတန်းမြစ်ဟူ၍ ၎င်း၊ ရှမ်းဘာသာဖြင့် နမ့်ပန်းယန်၊ သို့မဟုတ် နမ့်ဟောင်မို၊ သို့မဟုတ် နမ့်မော်မြစ်ဟူ၍၎င်း ခေါ်ဆိုကြသည်။ ထိုမြစ် ဖြတ်သန်းစီးဆင်းရာတလျှောက်တွင် ပေ တထောင်ခန့် နက်သော ချောက်ကမ္ဘားကြီးကို ဖြစ်ပေါ်စေသည်။

ဘော်တွင်းဒေသတိုက်သည် တောင်ကုန်းထူထပ်သည်။ နမ္မတူမှ ဘော်တွင်းတလျှောက်တွင်၊ စတန်းမြစ် အောက်ပိုင်း၌၊ သစ်ပင် ဝါးပင်အတော်အသင့် ပေါက်ရောက်သော်လည်း နမ္မတူမှ ၇ မိုင်အကွာ လိုပါမှ လွန်သော် သစ်ပင် ဝါးပင်တို့ တဖြည်းဖြည်းပါးသွားပြီးလျှင် ဘော်တွင်း ဒေသသို့ ရောက်သည့်အခါ တောင်ကုန်း တောင်တန်းများတွင် မြက်ပင်များသာ ပေါက်ရောက်သည်ကို တွေ့ရသည်။ အထူးသဖြင့် သတ္တုတွင်းများအနီးနှင့် အရှေ့မြောက်ဖက် ယွန်းယွန်းတွင် တောင်များသည် တောင်ကတုံးများ ဖြစ်ကြ၍ အခြား သစ်ပင်ဝါးပင်များ မပေါက်ရောက်ပေ။

ဘော်တွင်း၌ အထက်တွင် ဖော်ပြခဲ့သည့်အတိုင်း မြေအောက်တူးဖော်ရေး လုပ်ငန်းများကိုဆောင်ရွက်သည်။ မြေအောက်လိုက်ခေါင်းများသို့ မာမီယန်ထွက်ပေါက်ရှိ ဓာတ်လှေကားဖြင့် ဆင်းကြရသည်။ လိုက်ခေါင်း အထပ်ထပ်မှ တူးဖော်ရရှိသော သတ္တုရိုင်းများကို မြေအောက် ဥမင်လမ်းကြောင်းအတိုင်း ဓာတ်ရထား တွဲငယ်ကလေးများဖြင့် ၁ မိုင်ခန့်ဝေးသော ကျားစခန်းဘူတာရုံ (ဘော်တွင်းနှင့် နမ္မတူအကြားရှိ ဘူတာရုံ) အထိ ပို့ပေးရသည်။ ယင်းမှတဖန်၊ နမ္မတူဘော်ချက်စက်ရုံအထိ မီးရထားဖြင့်ပို့ပေးရသည်။

ဘော်တွင်း

နာမည်ကျော် ဘော်တွင်း၏ ရှုခင်းတရပ်

ဘော်တွင်းမြို့သည် မြို့ပိုင်ရုံးစိုက်မြို့ဖြစ်သည်။ ဘားမား ကော်ပိုးရေးရှင်း ကုမ္ပဏီပိုင် အလုပ်ရုံများ၊ စတိုးများ၊ စာကြည့်တိုက်၊ ရဲဌာန စသည်တို့ဖြင့် သိုက်သိုက်မြိုက်မြိုက် ရှိ၍၊ ကုမ္ပဏီပိုင် သတ္တုတွင်းမြို့ကလေးတမြို့ သဖွယ်ရှိ၏။

ယင်းသို့ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်သောဒေသအဖြစ် ရောက်ရှိလာ သည့် ဘော်တွင်းဒေသ သမိုင်းသည် ရာစုနှစ်များနှင့် ချီ၍ ကာလကြာရှည်ခဲ့ပေပြီ။ ယခုလက်ရှိ အခြေအနေသို့ရောက် ရှိခဲ့ခြင်းသည် ဘားမားကော်ပိုးရေးရှင်းလီမိတက်၏ စွမ်း ဆောင်ချက်ကြောင့်ဖြစ်ရာ ဘော်တွင်း၏သမိုင်းတွင် ထို ကုမ္ပဏီသည် အရေးကြီးဆုံးသော ကဏ္ဍမှ ပါဝင်ခဲ့ပေသည်။

ရှေးရာစုနှစ်ပေါင်းများစွာကပင် ဘော်တွင်း ဒေသ၌ သတ္တုများ တူးဖော်လုပ်ကိုင်ခဲ့ကြသည့် အထောက်အထား များကို တွေ့ရှိကြရသည်။ အချို့က ရှေးနှစ်ပေါင်း ၁,၀၀၀ ကျော်ခန့်ကပင် စတင်လုပ်ကိုင်ခဲ့သည်ဟုဆိုကြသည်။ သို့ သော် ထိုအဆိုကို အထောက်အထားခိုင်လုံစွာ မပြနိုင်ချေ။ ထောက်လှမ်းစုံစမ်းရသမျှတို့ကို အထောက်အထား ပြုရ လျှင်၊ ဘော်တွင်းဒေသ၌ သတ္တုတူးဖော်ရေးလုပ်ငန်းသည် အနှစ်တထောင်ကျော် မရှိနိုင်သေးကြောင်း သိရသည်။ ဘော်တွင်း၌ တွေ့ရှိရသော (တရုပ်ဘာသာဖြင့် ရေးထိုး ထားသည့်) ကျောက်စာအရ၊ ဘော်တွင်း၌ သတ္တုတူးဖော် ခြင်းကို ခရစ်နှစ် ၁၄၁၂ခုနှစ်ခန့်က စတင်ခဲ့သည်ဟုသိရ၏။

ဘော်တွင်း၌ သတ္တုတူးဖော်ခြင်းကို စတင် ခဲ့သူများသည် တရုပ်လူမျိုးများ ဖြစ်ကြသည်။ ထိုအချိန်က တရုပ်နိုင်ငံ တွင် “မင်” မင်းဆက်ဖြစ်သော ရင်ဟိုမင်း လက်ထက်တော် ဖြစ်သည်။ ထိုမင်းသည် နန်းစံ ၉ နှစ်မြောက်သောနှစ်တွင် ဘော်တွင်းဒေသကို တိုက်ခိုက်သိမ်းပိုက်သည်။ ထိုနောက် တွင် သတ္တုတူးဖော်ခြင်းကို စတင်ခဲ့သည်။ သို့သော် ထိုမင်း လက်ထက်တွင် သတ္တုလုပ်ငန်း မဖွံ့ဖြိုးခဲ့ချေ။ ၁၇၉၆ ခုနှစ်မှ ၁၈၂၁ ခုနှစ် အတွင်းဖြစ်သော ချီယာချင်းမင်း လက်ထက်မှ စတင်၍ လုပ်ငန်းအောင်မြင်လာသည်။ ၁၈၆၈ ခုနှစ်အထိ ထိုဒေသတွင် ဘော်လုပ်ငန်းသည်တိုးတက်ဖွံ့ဖြိုးခဲ့သည်။

ထိုခေတ်ကာလတွင် ဘော်တွင်းဒေသသို့ ပဌမဆုံးရောက် ရှိလာသော ဥရောပတိုက်သားသည် ဆိုင်းဆိုသူဖြစ်၍၊ ဗန်း မော်မြို့မှ ၆ ရက် ခရီးကွာဝေးသော ဘော်တွင်းဒေသသို့ ၁၇၉၅ ခုနှစ်တွင် ရောက်ရှိကြောင်း၊ ခရီးသွားမှတ်တမ်း၌ ဖော်ပြခဲ့သည်။

၁၈၂၇ ခုနှစ်တွင် ဘော်တွင်းမှ ကုန်သည်များနှင့် တွေ့ဆုံ ရသော ကရော့ဖို့အမည်ရှိ ဥရောပတိုက်သားက၊ ဘော်တွင်း မှ နှစ်စဉ်ထွက်ရှိသော ဘော်ငွေသား၏ အလေးချိန်သည် ကျပ် အချိန် ၉၆၀,၀၀၀ (ပေါင်စတာလင် ၁၂၀,၀၀၀)ဟု သိရှိရကြောင်း၊ အင်းဝမင်းသို့ နှစ်စဉ် ဘဏ္ဍာတော်အဖြစ် ဆက်သရသော ဘော်ငွေသားသည် ကျပ်အချိန် ၄,၈၀၀

ဘော်တွင်း

(ပေါင်စောလင် ၆၀၀)ဖြစ်ကြောင်း၊ ဘော်တွင်း၌ အလုပ် သမားဦးရေ တထောင်ခန့်ရှိကြောင်း စသည်တို့ကို ကြား သိရသမျှ မှတ်တမ်းတင်ခဲ့လေသည်။

၁၈၅၅ ခုနှစ်တွင် ဆာအာသာဖယ်ယာ၏ အဖွဲ့ဝင် တဦး အဖြစ် အထက်မြန်မာနိုင်ငံသို့ ရောက်ရှိခဲ့သော ဒေါက်တာ အိုလဒမ်၏ မှတ်တမ်းအရမှာမူ၊ ဘော်တွင်း၌ ထိုအချိန်က လူပေါင်း တသောင်းကျော်ခန့် အလုပ်လုပ်နေကြကြောင်း၊ ဘော်တွင်းမှ တနေ့လျှင် ဘော်ငွေသားပိဿာချိန် လေးဆယ် ထွက်ကြောင်း စသည်တို့ကို ဖော်ပြခဲ့သည်။ အဆိုပါ အချက် များတွင် ချဲ့ထွင်ပြောဆိုချက်များ ပါရှိကောင်း ပါရှိမည် ဖြစ်သော်လည်း ၁၈၅၅ ခုနှစ်ခန့်က ဘော်တွင်း၌ သတ္တု လုပ်ငန်း စည်ပင်ဖွံ့ဖြိုးလျက်ရှိကြောင်းကိုမူ ခိုင်ခိုင်လုံလုံ သိရှိရလေသည်။

တရပ်တို့ ကြီးစိုးသည့်အချိန်ကလည်း ဘော်တွင်း ဒေသ တွင် ကြီးကျယ်စည်ကားခဲ့ဟန်တူပေသည်။ ကျောက်စာ ဝန် တော်စိန်ခို၏အလိုအရ မဝေးလှသော ခေတ်က ဘော် တွင်းဒေသ၌ လူပေါင်း ၂၀,၀၀၀ခန့်နေထိုင်ခဲ့သည်ဟု ဆို သည်။ ယခုတွေ့ရှိရသော အထောက်အထားများအရ ထို လူဦးရေကဏန်းသည် များလွန်းလှသည်ဟုဆိုရပေမည်။ သို့ သော် ဘော်တွင်းဒေသ၏ အနောက်ဖက်၊အနောက်မြောက် ဖက်နှင့် မြောက်ဖက်တို့တွင် ရန်သူများ တိုက်ခိုက်လာပါက ခုခံတွန်းလှန်ရန် အခိုင်အမာ ပြုလုပ်ထားသော ရှေးခံတပ် အပျက်အစီးများသည် ၁၂-၁၄ မိုင်ခန့် ရှည်လျားသည်ကို တွေ့ကြရသည်။

ဘော်တွင်းတဝိုက်ရှိ တောင်စောင်း၊ တောင်ခါးပန်း စသော လူနေအိမ်ခြေတည်နိုင်သည့် နေရာများတွင် လူနေ အိမ်ခြေ ထူထပ်စွာရှိခဲ့ပြီးလျှင်၊ ကျောက်ခင်းလမ်း တလမ်း ဖြင့် ဆက်သွယ်ထားခဲ့ကြောင်းများကိုလည်း တွေ့ရသည်။ ဘော်တွင်းကို ဖြတ်သန်းစီးဆင်းသည့် ချောင်းကို ကျောက် ဖြင့်ပြီးသော ခုံးတံတား ၃ခုဖြင့် ကျော်ဖြတ်ထားရာ၊ တံ တားတို့၏ အလျားသည် ၁၆-၂၀ပေခန့်ရှိ၍၊ အနံ ၆ပေ ခန့်ရှိသည်။ ကျောက်ခံတံတား ၃ ခုအနက် တခုကိုသာ မပျက်မစီး တွေ့ကြရသည်။ လှေကား ပြက်ကျယ်ကျယ် ကြီးများဖြင့် ဆင်းတက်ရသော ကျကျနန ဆောက်လုပ် ထားခဲ့ဟန်တူသည့် တန်ဆောင်း အပျက်အစီးများကို ထောက်ရှု၍ တခေတ်က ထိုဒေသတွင် လူအများအပြား နေထိုင်ခဲ့ကြကြောင်း မှန်းဆရလေသည်။

၁၈၆၈ ခုနှစ်တွင်မူ ဘော်တွင်း၌ သတ္တုလုပ်ငန်း ရပ်ဆိုင်း သွားကြောင်း သိရသည်။ ရပ်ဆိုင်းခဲ့ရသောအကြောင်းမှာ အမျိုးမျိုး ဖြစ်နိုင်သည်။ အဓိက အကြောင်းသည် ပန်း သေးများထကြွခြင်းနှင့် တိုင်းရင်းသား ရှမ်း၊ ကချင် စသည် တို့ တော်လှန်ပုန်ကန်ခြင်းကြောင့်ဟု ယူဆရလေသည်။

ဆိုခဲ့သောနှစ်တွင် တရပ်ပြည်မနှင့်နမူတူအပါအဝင် မြန် မာနိုင်ငံအကြားရှိ တောင်ကုန်းဒေသမှ ပန်းသေးလူမျိုးတို့ ထကြွကြသည်။ ယင်းတို့ ထကြွကြလျှင် ဘော်တွင်းဒေသ မှ ကချင်နှင့် ရှမ်းတို့ကလည်း ဘော်တွင်း၌ ကြီးစိုးနေသော တရပ်တို့ကို ပုန်ကန်ကြသည်။ ထိုအခါ တရပ်ပြည်မနှင့် ဘော်တွင်းဒေသမှ တရပ်တို့ အဆက်ပြတ်ကာ၊ ထိုဒေသကို စွန့်ပြေးရန် ဖြစ်လာသည်။ ဘော်တွင်း၌ ကြီးစိုးခဲ့သော တရပ်တို့သည် ဘော်တွင်းအတွက် အလုပ်သမားများကို တရပ်နိုင်ငံမှ ခေါ်ယူခဲ့ကြသည်။ ယင်းတို့ကို ကျေးပိုင်ကျွန် ပိုင် စံနစ်ဖြင့်ရင်း၊ ရာဇဝတ်ကြောင်းဖြင့် မင်းဒဏ်ခတ်၍ရင်း ခေါ်ယူခဲ့ခြင်းဖြစ်ရာ၊ တိုင်းရင်းသားတို့ အံ့ကြွမှုကို အခါအ ခွင့်ယူလျက် ထိုတရပ်အလုပ်သမားတို့သည်လည်း ဘော် တွင်းဒေသကို စွန့်၍ နေရင်းဇာတိသို့ ပြန်ထွက်ပြေးကြ သည်။ ထိုကြောင့် သတ္တုလုပ်ငန်းများ ရပ်ဆိုင်းသွားပြီး သော်၊ ထိုအချိန်မှစ၍ တရပ်တို့ ကြီးစိုးသော သတ္တုလုပ်ငန်း သည် ဘော်တွင်း၌ အဆုံးတိုင်ခဲ့လေသည်။

ထိုစဉ်က တရပ်တို့တူးဖော်လုပ်ကိုင်ခဲ့သော ဘော်ငွေသား စံချိန်သည် ယနေ့စံချိန်ထက် မညံ့ဟုသိရသည်။ တရပ်တို့ သည် ငွေသားကိုသာ ထုတ်ယူ၍ အခြားပါဝင်သော သတ္တု များကို ခေတ်အလျောက် တန်ဖိုးမရှိ၍ စွန့်ပစ်ကြသည်။ ယခုထက်တိုင် နမူတူဘော်တွင်း မီးရထားလမ်းဘေးရှိ ပန်း ယန်မြစ်ကမ်းနဖူး၌ တရပ်တို့စွန့်ပစ်ထားခဲ့သော သတ္တုရိုင်း အစအနများ၊ ချော်ချေးများကို တွေ့ကြရသေးသည်။

တရပ်တို့ စွန့်ပစ်သော ချော်ချေးများ၊ သတ္တုရိုင်း အစအနများတွင် ခဲသားနှင့် အခြားသတ္တုရိုင်းများလည်း ပါရှိသည်။ တရပ်တို့တူးဖော်ခဲ့သော သတ္တုရိုင်းတန်ချိန်သည် ၂၅၀,၀၀၀(ထိုအထဲတွင် တန်ချိန် ၅၀,၀၀၀ခန့်သည် ငွေနှင့်ခဲ ရောနှောပါရှိသော သတ္တုရိုင်းများဖြစ်ကြသည်) ဟု ခန့် မှန်းကြသည်။ အချို့ကမူ သတ္တုရိုင်းတန်ချိန် ၁,၀၀၀,၀၀၀နှင့် ဘော်ငွေသား အောင်စ ၁၀,၀၀၀,၀၀၀ ဟု ခန့်မှန်းသည်။ တရပ်တို့ စွန့်ထားသည့် ဘော်ငွေသားကိုသာ ထုတ်ယူပြီး ခဲသားများ ကျန်နေသေးသော ချော်ချေးများသည် တောင် ပုံရာပုံဖြစ်နေရာ ယင်းတို့ကို အကြောင်းပြု၍ ဥရောပတိုက် သားများသည် ဘော်တွင်း၌ သတ္တုလုပ်ငန်းကို ပြန်၍ အ သက်သွင်းခဲ့ကြလေသည်။

တရပ်တို့ စွန့်ခွာသွားလေသဖြင့် ဘော်တွင်းသတ္တုလုပ် ငန်းများ ရပ်ဆိုင်းနေခဲ့ရာ၊ ၁၈၉၁ ခုနှစ်တွင် အေစီ မာတင် ဆိုသူ ဗြိတိသျှလူမျိုး တဦးသည် ဘော်တွင်းဒေသသို့ ရောက် ရှိလာသည်။ အေစီမာတင်သည် တရပ်တို့ စွန့်ထားသော သတ္တုရိုင်း အစအနများ တောင်ပုံရာပုံဖြစ်နေသည်ကို တွေ့ မြင်ရာမှ ယင်းတို့ကို ကျိုချက်ယူလျှင် အခြားအဖိုးတန်သတ္တု များ ရရှိနိုင်သေးကြောင်း တွေ့မြင်သိရှိရသဖြင့်၊ ဘော်

ဘော်တွင်း

တွင်း၌ သတ္တုလုပ်ငန်းကို ဥရောပတိုက်သားများ ပြန်၍ စကြာပြန်လေသည်။

အေစီမာတင်သည် ဂျေ ဆာကီဆိုသူနှင့် နှစ်ဦး စပ်ကာ စတုရန်း ၄ မိုင်ကျယ်သောမြေကို ပြည်ပိုင်အစိုးရထံမှ ဂရန် ယူ၍ သတ္တုလုပ်ငန်းကို စတင်ခဲ့သည်။ ယင်းတို့၏လုပ်ငန်း သည် ချော်ချေးများမှ ခဲစသော သတ္တုများ ကျိုချက်ထုတ် ယူခြင်းဖြစ်သည်။ သို့သော် အကျိုးများစွာ မဖြစ်ထွန်းခဲ့ ချေ။ ထိုကြောင့် အမ် အီး ကင်ဒါစလေ ဆိုသူနှင့် တွဲဖက်၍၊ မြန်မာပြည် သတ္တုတူးဖော်တိုးချဲ့ရေး အေဂျင်စီကို ဖွဲ့စည်း ဆောင်ရွက်ကြသည်။ ထိုအေဂျင်စီအဖွဲ့ကို ၁၉၀၃ ခုနှစ်တွင် ဂရိတ်အိစတင်းမိုင်းနင်း ကုမ္ပဏီဟုခေါ်တွင် အသိအမှတ်ပြု သည်။ ထိုကုမ္ပဏီသည်လည်း များစွာ အကျိုးကျေးဇူးမခံ စားရချေ။ ထိုကြောင့် ဘားမားမိုင်း အင် စမယ်လတင်း လီမိတက်သို့ရောင်းချလိုက်ပြန်သည်။ ၁၉၀၈ခုနှစ်တွင် ထို ကုမ္ပဏီသည် ဘားမားမိုင်းလီမိတက်ဟု အမည်ပညတ် ပြောင်းပြန်သည်။ နောင်အခါ ဘားမားမိုင်းလီမိတက်၏ ငွေရင်းတွင် ၉၉. ၈ ရာခိုင်နှုန်း အစုပါဝင်ထားသောဘားမား ကော်ပိုးရေးရှင်းလီမိတက် (လန်ဒန်)၏အမည်ကို ယူလိုက် ပြန်လေသည်။ ယင်းသို့ဖြင့် ဘားမားကော်ပိုးရေးရှင်း လီမိ တက်သည် ဘော်တွင်းဒေသတွင် စခန်းထလာခဲ့လေသည်။

ဘားမားကော်ပိုးရေးရှင်း လီမိတက်၏ လက်အောက်သို့ ဘော်တွင်းသတ္တုလုပ်ငန်း ရောက်သွားသောအခါ ကုမ္ပဏီ၏ ပဌမဆုံးရည်ရွယ်ချက်သည် တရပ်တို့ စွန့်ထားခဲ့သော ချော် ချေး သတ္တုရိုင်းအစအနများကို မန္တလေးတွင် ရှိနေသော သတ္တုကျိုစက်သို့ ပို့ဆောင်နိုင်ရန် ဘော်တွင်းမှ မန်ပွေးသို့ မီးရထားလမ်းဖောက်လုပ်ရေးဖြစ်သည်။ သို့သော် ၁၉၀၉ခု နှစ်တွင်သာ ထိုရည်ရွယ်ချက် ပေါက်မြောက်၍ ရထားလမ်း ဖောက်လုပ်ပြီးစီးခဲ့သည်။ ပြည်မမီးရထားလမ်းနှင့် ဆက်မိ လေအောင် နမ့်ယော်အထိ ဖောက်လုပ်သည်။ နမ့်ယော် သည် မန္တလေးမြို့ဟောင်းဘူတာမှ ၁၆၅ မိုင်ကွာ၍၊ ဘော် တွင်းမှ နမ့်ယော်အထိ မီးရထားလမ်းသည် ၄၄မိုင်ရှည်လျား ပေရာ၊ တောတောင်အထပ်ထပ်၊ လျှိုမြောင်အသွယ်သွယ်တို့ ကို ဖြတ်သန်းကာ ခဲယဉ်းပင်ပန်းစွာ ဆောက်လုပ်ခဲ့ရသဖြင့် ကုမ္ပဏီ၌လည်း ငွေရေးကြေးရေး များစွာပင် ထိခိုက်ခဲ့လေ သည်။ သို့သော် နောင်အခါတွင်မူ ထိုမီးရထားလမ်းကြောင့် တဖက်တလမ်း ပြန်၍ အကျိုးရှိခဲ့သည်။ ထိုမီးရထားလမ်း ကို ယခုတိုင်လည်း အသုံးပြုလျက်ရှိသည်။

ယင်းမီးရထားလမ်းကို ဖောက်လုပ် ပြီးစီးခဲ့သော်လည်း သတ္တုကျိုစက်ရုံကို မန္တလေး၌ ထားရှိသဖြင့်၊ သယ်ယူပို့ ဆောင်ရေးအတွက် ပြည်ပိုင်အစိုးရ မီးရထားကိုလည်း အ သုံးပြုနေရပြန်ပေရာ စရိတ်တက်လှသောကြောင့် ထင်သ လောက် အကျိုးမရှိခဲ့ပေ။ ထိုကြောင့် ဂဏန်းကြေ၍ အရှည်

မှန်းတတ်သောကုမ္ပဏီသည် ၁၉၁၁ခုနှစ်တွင် သတ္တုကျိုစက် ရုံကို မန္တလေးမှဖြုတ်ပြီးသော် နမ့်တူ၌ ပြောင်းရွှေ့တပ်ဆင် လေသည်။ ထိုအခါမှသာလျှင် ကုမ္ပဏီ၌ အကျိုးခံစားမှုကို တစတစ ရရှိလာသည်။

စင်စစ် ကုမ္ပဏီဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်လာခြင်းသည် တရပ်သတ္တု ကျောခေါ် သုံးမကုန် ယူမခန်းအောင် ကြွယ်ဝလှသောသတ္တု ကျောက် တွေ့ရှိပြီးသည့်နောက်ပိုင်းတွင်သာ ဖြစ်သည်။ ၁၉၁၀ပြည့်နှစ်အထိ၊ ကုမ္ပဏီသည် မြေအောက်သတ္တု တူး ဖော်ရေးကို ထိရောက်စွာမလုပ်ကိုင်သေးဘဲ တရပ်တို့ စွန့်ခဲ့ သော ချော်ချေးများ၊ သတ္တုရိုင်း အစနအနများမှ ဘော်ငွေ သား၊ ခဲသားနှင့် အခြားသတ္တုများကို ကျိုချက်ထုတ်ယူခြင်း သာ ပြုခဲ့သည်။ ၁၉၁၃ ခုနှစ်တွင်သာ ထုတ်ယူမကုန်အောင် အဖိုးထိုက်လှသော ငွေတွင်းကြီးနှင့် ပမာတူသည့် တရပ် သတ္တုကျောက် တွေ့ရှိခဲ့ပေသည်။ ထိုအချိန်မှစ၍ ကုမ္ပဏီ သည် အလွန်ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ခဲ့လေသည်။

ဘားမား ကော်ပိုးရေးရှင်း လီမိတက်သည် ကြီးပွားတိုး တက်ခဲ့ပေရာ၊ ဒုတိယကမ္ဘာစစ်ကြီးခေတ်က မြန်မာနိုင်ငံတွင် အမြတ်စွန်းဆုံးဖြစ်သော ဘီအိုစီရေနံကုမ္ပဏီနှင့်ပင် ပခုံး ချင်းယှဉ်နိုင်အောင် အမြတ်အစွန်းများခဲ့သည်။ လစဉ် မြေ အောက်တူးဖော်ရေးလုပ်ငန်းမှ သတ္တုရိုင်း တန်ချိန်ပေါင်း ၄၀,၀၀၀ မျှ တူးဖော်နိုင်ခဲ့၍၊ နမ့်တူဘော်ချက် စက်ရုံမှ တန်ချိန် ၃၀,၀၀၀ ကျော်ကို လစဉ် ကျိုနိုင်ခဲ့သည်။ ထိုစဉ် က သတ္တုတွင်း အလုပ်သမားသက်သက် ၆,၀၀၀ ကျော် မျှ ရှိခဲ့သည်။ သတ္တုချက်စက်ရုံကြီးတခုနှင့်ပင် မနိုင်နင်း၍၊ နမ့်တူမှ ၃၂ မိုင်တွင် စက်ရုံကြီးတခုကို ဒုတိယကမ္ဘာစစ် ကြီးခေတ်ကတည်ဆောက်ခဲ့ရာ အထပ် ၇ထပ်ရှိသော စက်ရုံ ကြီးဖြစ်သည်။ သို့သော် ဒုတိယကမ္ဘာစစ်ကြီး အတွင်းက စစ်ဒဏ်ကြောင့် ပျက်စီးသွားခဲ့လေသည်။

ဘားမား ကော်ပိုးရေးရှင်း ကုမ္ပဏီသည် ပဌမကမ္ဘာစစ် နှင့် ဒုတိယကမ္ဘာစစ်အကြားတွင် တရိုက်ရိုက်တိုးတက်လာ သည်။ ငွေနှင့်ခဲသာမက၊ ဘော်တွင်းမှ ကြေး၊ သွပ်၊ ချော်၊ သံ၊ ပလက်တီနံနှင့် ရွှေအနည်းငယ်လည်း ထွက်ရှိသည်။

ဘားမားကော်ပိုးရေးရှင်း ကုမ္ပဏီသည် တိုးတက်ကြီးပွား လာသည့်အလျောက်၊ ၁၉၁၉ ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာလတွင် ဘား မားကော်ပိုးရေးရှင်းကုမ္ပဏီ(လန်ဒန်)ကို ဖျက်သိမ်း၍ ဘား မားကော်ပိုးရေးရှင်းကုမ္ပဏီ (အိန္ဒိယ)ဟု မြန်မာပြည်၌ ပြန်၍ ဖွဲ့စည်းတည်ထောင်ပြီးနောက်၊ လန်ဒန်ကုမ္ပဏီ၏ လုပ်ငန်း များကို ဆက်လက်ဆောင်ရွက်သည်။ ဂရိတ်အိစတင်း မိုင်း နင်းကုမ္ပဏီက မြေစတုရန်း ၄ မိုင်ပတ်လည် ဂရန်ခံထား သော သတ္တုတူးဖော်ခွင့် မြေငါးစာချုပ်ကို ဖျက်သိမ်း၍ အိန္ဒိယအစိုးရနှင့် ဂရန်မြေငှားစာချုပ်သစ် ထပ်မံချုပ်ဆို သည်။ ထိုဂရန်သစ်အရ၊ ၁၀ စတုရန်းမိုင် ပတ်လည်မြေဥ

သတ္တု ဘူးဖော်ခွင့် ရရှိ၍၊ ၁၉၂၀ပြည့်နှစ် ဇန်နဝါရီလမှစတင် ပြီးလျှင် အနှစ် ၃၀ ဂရန် ခံယူရရှိခဲ့လေသည်။

ထိုဂရန် နှစ်မစေ့မီကလေးဖြစ်သော ၁၉၄၉ ခုနှစ်တွင် မြန်မာနိုင်ငံသည် လွတ်လပ်ရေး ရရှိခဲ့သည်။ ပြည်ထောင်စု မြန်မာနိုင်ငံ၏ သယံဇာတပစ္စည်းများနှင့် စပ်လျဉ်း၍ ပြည် ထောင်စု၏ အခြေခံဥပဒေအရ၊ ပြည်ထောင်စုအစိုးရသည် ဘားမားကော်ပိုရေးရှင်း လီမိတက်၏ သတ္တုတူးဖော်ခွင့် ဂရန်နှစ်စေ့လျှင် နောက်ထပ်ဂရန် ၂၅နှစ် ထပ်ခံခွင့်ပြုပေး သည်။ သို့သော် ၁၉၅၂ ခုနှစ်တွင် ကုမ္ပဏီကို ဖျက်သိမ်း၍ ကုမ္ပဏီအသစ် တည်ထောင်သည်။ ထိုကုမ္ပဏီသစ်ကို ဘား မားကော်ပိုရေးရှင်း လီမိတက်(၁၉၅၁)ဟု အမည်ပညတ် ပြောင်း၍ ပြည်ထောင်စုအစိုးရက ကုမ္ပဏီ၏အရင်းငွေထက် ၀က် အစု ၅၀ ရာခိုင်နှုန်းပါဝင်၍၊ ဘားမားမိုင်း လီမိတက် (လန်ဒန်)က အစု ၅၀ ရာခိုင်နှုန်း ပါဝင်လေသည်။

စစ်ကြိုခေတ်က အမြတ်အစွန်း အလွန်များ၍ ကြီးကျယ် သော လုပ်ငန်းကြီးများ ဆောင်ရွက်လျက် ရှိသော်လည်း၊ မြန်မာတိုင်းရင်းသားတို့သည် နမ္မတူနှင့်ဘော်တွင်း ဒေသ အကြောင်းကို ကောင်းစွာ မသိခဲ့ကြချေ။ သို့သော် ကမ္ဘာ ကမူ မြန်မာပြည်မှ ဘော်တွင်းသား ရတနာမြေအကြောင်း သိရှိနေခဲ့ကြသည်။ စစ်ပြီးခေတ်တွင်မူ စစ်ကြိုခေတ် အခြေ အနေအတိုင်း ဘော်တွင်း၌ ရင်းစားပြန်ထိုးနိုင်ရန် ဘားမား ကော်ပိုရေးရှင်း လီမိတက်သည် ကြိုးစားနေရဆဲဖြစ်သည်။ များသောအားဖြင့် မြေအောက် တူးဖော်ရေးကို ကောင်း စွာ မဆောင်ရွက်နိုင်သေးဘဲ၊ ယခင်က တူးဖော်ပြီးကျန်ခဲ့ သော သတ္တုမြေဟောင်းများကိုသာ ပြန်လည် ကျိုချက်နေ ရရာ၊ အလုပ်သဘောအားဖြင့် စက်လည်ရုံမျှသာ ဖြစ်ခဲ့ သည်။ ထိုရောက်စွာ ပြန်လည်လုပ်ကိုင်နိုင်ပါက ဘော်တွင်း သည် ပြည်ထောင်စု မြန်မာနိုင်ငံအတွက် နိုင်ငံခြား ဝင်ငွေ အများအပြား ရရှိစေနိုင်သော ဒေသဖြစ်လာပေလိမ့်မည်။

ဘော်နယ်။ ။ ရှမ်းပြည်နယ်တောင်ပိုင်း မြေလတ်ပိုင်း၌ ရှိသော ဘော်နယ်သည် မြေလတ်ပိုင်းတွင် မြောက်ဖက်စွန်း အကျဆုံးဖြစ်သည်။ မြန်မာပြည်မဖက်မှ ကျောက်ဆည်ခရိုင် နှင့် နယ်ချင်း စပ်လျက်ရှိသည်။ မြောက်ဖက်တွင် ကျောက် ဆည်ခရိုင်မှ ရဲယမန်းကျေးရွာရှိသည်။ အရှေ့ဖက်တွင် ရပ် စောက်နယ်၊ တောင်ဖက်တွင် ရေငံ(ရွာငံ)နယ်နှင့် အ နောက်ဖက်တွင် ကျောက်ဆည်ခရိုင်တို့ ရှိသည်။ နယ်၏ အကျယ်အဝန်းသည် စတုရန်းမိုင် ၇၄၀ရှိပြီးလျှင် လူဦးရေမှာ ၉,၀၀၀ ကျော်ခန့်ဖြစ်သည်။ နယ်အတွင်း၌ နေထိုင်ကြ သူများသည် များသောအားဖြင့် ဓနုလူမျိုးများ ဖြစ်ကြ၍၊ ဗုဒ္ဓအယူဝါဒီများ ဖြစ်ကြလေသည်။

ဘော်နယ်၏ မြို့တော်ကို တောင်ခြေရှိ မြို့ကြီးခေါ်သည်

မြို့ကို၎င်း၊ တောင်ပေါ်ဒေသရှိ ရေဦးမြို့ကိုလည်း တောင် ပေါ်ဒေသဆိုင်ရာ မြို့တော်အဖြစ်၎င်း ထားရှိလေသည်။

ဘော်နယ်သည် တောတောင်ထူထပ်သည်။ မြေမျက်နှာ ပြင်ကို ပကတိအပိုင်းအခြားအားဖြင့် နှစ်ပိုင်း ခွဲခြားထား သည်။ ဇော်ဂျီမြစ်ရိုး တလျှောက်ကို မြောက်လက်ဟုခေါ် ၍၊ မြေလတ်ကုန်းမြင့်ဒေသများကို တောင်လက်ဟု ခေါ် သည်။ ဇော်ဂျီမြစ်ဝှမ်းမြေပြန့်နှင့် ကုန်းပြင်မြင့် အကြားရှိ ဒေသသည် အလွန်တောင်ကုန်း ထူထပ်သည်။

ဘော်နယ်၏အနောက်ဖက်၊ မြောက်ဖက်နှင့်အရှေ့ဖက် နယ်နိမိတ်တို့ကို တောင်ရိုးတောင်တန်းများက သတ်မှတ် ပိုင်းခြားထားသည်။ အနောက်ဖက်မှ တောင်တန်းသည် မြန်မာပြည်မ ထဲသို့ တဖြည်းဖြည်း ဝင်ရောက်သွားသည်။ ပေ ၅,၀၀၀ ကျော်သော တောင်ထွတ်အနည်းငယ်ခန့်သာ ရှိသည်။

မြစ်ငယ်နှင့် ဇော်ဂျီမြစ်ကို ပိုင်းခြားထားသော တောင် တန်းသည် ဘော်နယ်၏ မြောက်ဖက်နယ်နိမိတ်ဖြစ်၍၊ ထို တောင်တန်းမှ အချို့တောင်ထွတ်များသည် ပေ ၅,၀၀၀ နီး ပါးရှိသည်။ အရှေ့ဖက်၌ ရပ်စောက်နှင့် ဘော်နယ်ကို ခြား ထားသော တောင်တန်းသည် ပင်းတယနှင့် ရေငံ(ရွာငံ) နယ်တို့မှ လာသော မဲနယ်တောင်၏ အဆက်ဖြစ်သည်။ ပေ ၆,၀၀၀ ကျော်မြင့်သော တောင်ထွတ်များရှိသည်။ အရှေ့တောင်ရိုးနှင့် အနောက်တောင်ရိုး အကြားရှိ တောင် ထွတ်ကို ငွေတောင်ဟု ခေါ်၍ ၅,၆၀၄ ပေမြင့်သည်။ လွယ်မွေ တောင်ထွတ်သည် ပေ ၅,၁၄၀ ပေမြင့်သည်။

နယ်အတွင်းရှိ မြစ်ချောင်းများမှာ ဇော်ဂျီမြစ်နှင့် ယင်း ၏လက်တက်များဖြစ်သည်။ ဇော်ဂျီမြစ်သည် မြေလတ်ပိုင်း ကို ဖြတ်သန်း၍ ကျောက်ဆည်ခရိုင်အတွင်းသို့ စီးဝင်သည်။ ထိုမြစ်သည်၎င်း၊ ယင်း၏လက်တက်များဖြစ်ကြသော တ တားနီ၊ တောင်ဗို၊ နမ့်လွယ်ချောင်းတို့သည်၎င်း လှေ သဘောဖြင့် သွားလာရေးအတွက် အသုံးမပြုနိုင်ချေ။ နယ် အတွင်း လယ်မြေယာမြေတို့ကို ရေပေးသွင်းရန်အတွက်မူ အသုံးဝင်လေသည်။

ငွေတောင်အနီးတွင် ငွေတွင်းများရှိ၍ ရှေးအခါက တူး ဖော် လုပ်ကိုင်ခဲ့ကြသော်လည်း များစွာ အကျိုးကျေးဇူး မရှိခဲ့ချေ။ ဇော်ဂျီမြစ်နှင့် တတားနီချောင်းများ တလျှောက် တွင် ကျွန်းသစ်၊ မွဲယွန်း (သစ်ကတိုး) နှင့် ရှားအနည်းငယ် ထွက်သော သစ်တော်များ ရှိလေသည်။

ရှမ်းပြည် မြေလတ်ပိုင်းရှိ နယ်များအနက် ဘော်နယ်သည် မြေဩဇာကောင်းမွန်သဖြင့် စိုက်ပျိုးရေးလုပ်ငန်းသည် အဓိ ကဖြစ်သည်။ ဇော်ဂျီမြစ်နှင့် ယင်း၏လက်တက် မြစ် ချောင်းများ၏မြစ်ဝှမ်းမြေပြန့်ဒေသများ၌၎င်း၊ တောင် ကုန်းစောင်းများ၌၎င်း စိုက်ပျိုးခင်းများ ယာခင်းများကို

လုပ်ကိုင်ကြသည်။ အာလူး၊ ဂျုံ၊ ကော်ဖီ၊ ပဲအမျိုးမျိုးနှင့် သနပ်ဖက်ဆေးလိပ် လိပ်ရသော သနပ်ဖက်ပင်တို့ကို စိုက်ပျိုးလုပ်ကိုင်ကြသည်။ မြေဩဇာကောင်း၍ စိုက်ပျိုးရေးဖြစ်ထွန်းစေကာမူ၊ ယခင်က တောတောင်ထူထပ်၍ သယ်ယူပို့ဆောင်ရေး မလွယ်ကူသဖြင့် ရောင်းဝယ်ဖောက်ကားမှု ဖွံ့ဖြိုးသင့်သလောက် မဖွံ့ဖြိုးခဲ့ပေ။ ထို့ကြောင့် ၁၉၄၅ ခုနှစ်မှစ၍ ဖော်ဘွားကြီးစစ်ခွန်အောင်က ဦးစီးခေါင်းဆောင်ပြီးလျှင် နယ်လူထုအကူအညီဖြင့် ရေဦးမှ ကျောက်ဆည်အထိ ပေါက်သော ၃၇ မိုင်ရှည်လျားသည့် မော်တော်ကားလမ်းမကြီးကို ဖောက်လုပ်ခဲ့ရာ၊ ၆ နှစ်အကြာတွင် ဦးစီးခဲ့သည်။ အခြားလမ်းပန်းအဆက်အသွယ်များမှာ အောင်ပန်းမြို့မှ ရေဦးအထိ ၄၇ မိုင်၊ ကျုံးမှရေဦးထိ ၃၇မိုင်၊ ရေဦးမြို့မှ မြို့ကြီး အထိ ၃၇ မိုင်၊ မြို့ကြီးမှ ကျောက်ဆည်အထိ ၂၂ မိုင် မော်တော်ကားလမ်း အသီးသီးရှိလေသည်။

ဘော်နယ်၏ နောက်ကြောင်းသမိုင်းကို ပြန်လှန် ကြည့်သည့်အခါ ထိုဒေသကို စတင်အုပ်ချုပ်ခဲ့သူသည် ကိုးသိမ်ရှင်ဟုခေါ်တွင်သူ တဦးဖြစ်ကြောင်းသိရ၍၊ အမည်နာမအတိအကျ မသိရချေ။ အလောင်းစည်သူမင်းသည် တောင်တန်းဒေသတစ်ခု တိုင်းခမ်းလှည့်လည်စဉ်က ထိုပုဂ္ဂိုလ်လိုက်ပါခဲ့သည်ဟုဆိုသည်။ ကိုးသိမ်ရှင်သည် အကျင့်သီလဉာဏ်ပညာနှင့် ပြည့်စုံသူတဦးလည်းဖြစ်သဖြင့် မင်းတရားကြီးနှစ်သက်တော် မူသောကြောင့် ဘော်နယ်ဒေသတစ်ခုနှင့် တကွ ဆင်တစ်ကိုးအပိုင်စားပေးခဲ့သည်။ ကိုးသိမ်ရှင် စီရင်အုပ်ချုပ်ရသောဒေသသည် အရှေ့ဖက်၌ ယခုရပ်စောက်နယ်ရှိ ရွှေအင်းတောင်စေတီ၊ တောင်ဖက် ယခုရောင် (ရွာငံ) နယ်ရှိ ရွှေပွင့်လန်းစေတီ၊ အနောက်ဖက်၌ ယခု ကျောက်ဆည်ခရိုင်ရှိ ရွှေပွင့်လန်းစေတီ၊ မြောက်ဖက်၌ မြစ်ငယ်-သုံးဆယ်နယ်ခြား စသည်ဖြင့် အပိုင်အခြား ရှိလေသည်။

ကိုးသိမ်ရှင်ကို ဆက်ခံသူမှာ မြေးဖြစ်သူ သုဒေဝ ဖြစ်သည်။ ထိုနောက် အဆက်ဆက်အုပ်ချုပ်လာခဲ့ရာ နောက်ပိုင်းတွင် ဦးကြာအိုဆိုသူ အုပ်ချုပ်သည်။ ဦးကြာအိုသည် ၁၈၇၃ ခုနှစ်တွင် ကွယ်လွန်ရာ ဦးညိုလှိုင် အုပ်ချုပ်သည်။ ဗြိတိသျှတို့ မြန်မာနိုင်ငံကို သိမ်းပိုက်ပြီးနောက်တွင် ဘော်နယ်၌ ခိုးသား ဓားပြ ထူပြောလွန်းသဖြင့် ဘော်နယ်မြောက်ပိုင်းဒေသကို ကျောက်ဆည်ခရိုင်ဝန်လက်သို့ လွှဲအပ်ခဲ့ရာ ၁၈၉၅ ခုနှစ်တွင်မှ မြေလတ်နယ်ထံသို့ ပြန်၍ ပူးပေါင်းစေခဲ့သည်။ မြို့စားဖြစ်သူ ဦးညိုလှိုင်ကို ဗြိတိသျှအစိုးရက ခရစ်နှစ် ၁၈၈၆ခုနှစ်တွင် ငွေခွန်မှူးဟူ၍ အသိအမှတ်ပြုပြီးလျှင် ၁၉၀၇ ခုနှစ်တွင်မူ မြို့စားအဖြစ် ဆက်လက် အသိအမှတ်ပြုသည်။ ထိုပြင် ဦးညိုလှိုင်အား အေ၊ တီ၊ အမ်နှင့် ကေ၊ အက်စ၊ အမ်ဘွဲ့များဖြင့် ချီးမြှင့်ခဲ့လေသည်။

ဦးညိုလှိုင် ကွယ်လွန်ပြီးနောက်တွင် မြေးဖြစ်သူ စစ်ခွန်

နောင်က မြို့စားရာထူးကိုဆက်ခံသည်။ စစ်ခွန်နောင် ကွယ်လွန်ပြီးနောက်တွင် ညီဖြစ်သူ စစ်ခွန်အောင်က ဆက်ခံအုပ်ချုပ်သည်။ စစ်ခွန်အောင်သည် ဒုတိယကမ္ဘာစစ် မတိုင်မီနှစ်များတွင် မြို့စားရာထူးဆက်ခံရန် အလုပ်သင်နေဆဲဖြစ်သည်။ စစ်ဖြစ်လာသောအခါ အခြေအနေရှုပ်ထွေးနေသဖြင့် ၁၉၄၅ ခုနှစ် ဗြိတိသျှအစိုးရတို့ ပြန်လည်ရောက်ရှိလာပြီးနောက်မှ မြို့စားအဖြစ် ခန့်အပ်ခံရသည်။ မြန်မာနိုင်ငံလွတ်လပ်ရေးရပြီးသည့်နောက်တွင် မြို့စားအဖြစ်မှ ဖော်ဘွားအဖြစ် တိုးမြှင့် အသိအမှတ်ပြုခြင်းခံရ၏။ ၁၉၅၉ ခုနှစ်တွင် ရှမ်းပြည်နယ်အုပ်ချုပ်ရေးစံနစ် ပြောင်းပြီးသည့်နောက်၌ ၁၉၆၀ ပြည့်နှစ် အထွေထွေရွေးကောက်ပွဲကြီးတွင် အမတ်အဖြစ် အရွေးခံရပြီးလျှင် ရှမ်းပြည်နယ်အစိုးရ ပြန်ကြားရေးနှင့် ယဉ်ကျေးမှုဝန်ကြီးအဖြစ် ဆောင်ရွက်ခဲ့ရသည်။

ဘော်နယ်တွင် မြို့ကြီးရှိငါးဆူဘုရားသည် အထင်ရှားဆုံးဖြစ်၍၊ ဘုရားပွဲတော်သည်လည်း အကြီးကျယ်ဆုံးဖြစ်သည်။ ငါးဆူဘုရားဟု ခေါ်ဝေါ်ခြင်းမှာ ဇော်ဂျီမြစ်အတွင်းမှ ဆယ်ယူရရှိသော ရုပ်ပွားတော်ငါးဆူကို တည်ထားခြင်းဖြစ်သည်။ ထိုပြင် အလောင်းစည်သူမင်း၏ ရွှေလှံတော်စိုက်ခဲ့ရာအရပ်၌ တည်ထားသည်ဆိုသော ရေဦးမြို့အနီးရှိ ရွှေလှံတော်စေတီ၊ ဒလပင်ရွာအနီး ရှေးနှစ်ပေါင်း ၃၀၀ ခန့်က ရွှေဥဒေါင်း၏ ဥများတွေ့သဖြင့် တည်ထားသော ရွှေဥဒေါင်းစေတီ၊ ငွေတောင်အနီးမှ ငွေတောင်ဘုရားစသည်တို့ ရှိခဲ့သော်လည်း ယခုအခါ ထင်ရှားခြင်း မရှိတော့ချေ။

ရေဦးမြို့တွင် အထက်တန်းကျောင်းတကျောင်းရှိ၍၊ မြို့ကြီး၊ ဆည်ရွာ၊ ကျောက်ဂူပြင်၊ ကျောက်ဂူထိ၊ ဒလပင်၊ ရေးကြမ်းပျဉ် စသည့် ကျေးရွာများတွင်လည်း မူလတန်းကျောင်းများရှိသည်။ နယ်လူထုကျန်းမာရေးအတွက် ရေဦးမြို့တွင် မကြာမီက ဆေးရုံတရုံ ဆောက်လုပ်ထားရှိသည်။ ယခင်က ဘော်နယ်၌ဆေးရုံမရှိသဖြင့် မကျန်းမမာ၍ ဆေးရုံတက်ပြီး ကုသလိုသူတို့သည် ကျောက်ဆည်၊ သို့မဟုတ် ကလေးမြို့ဆေးရုံများသို့သွား ရောက်ခဲ့ကြရလေသည်။

ဘောဂဗေဒ။ ။ဘောဂဗေဒ ပညာသည် လူတိုင်းချင်း သော်ငှား၊ လူအစုလိုက်သော်ငှား အချင်းချင်း ဆက်သွယ်ပုံ အကြောင်းရပ်နှင့် လူတို့၏ ရုပ်ဝတ္ထု အလိုဆန္ဒဖြည့်စွမ်းမှုဆိုင်ရာ ပြဿနာများကို စံနစ်တကျ သိပ္ပံနည်းအရ လေ့လာတင်ပြထားသော အကြောင်းရပ်များ ပါဝင်သည့် လူမှုရေး သိပ္ပံပညာတရပ် ဖြစ်သည်။

တချိန်က ဘောဂဗေဒပညာသည် ဓနအကြောင်း လေ့လာသော ပညာဖြစ်သည်ဟုဆိုကြသည်။ သို့ရာတွင် ယခုအခါ ဘောဂဗေဒဟူသည်မှာ လူတို့၏ စီးပွားရေး အပြုအမူကိုငင်း၊ ရှားပါးသော ကုန်ထုတ်လုပ်မှုအားစုများကို အကျိုး

အများဆုံးရရှိရန် မည်ကဲ့သို့ ခွဲဝေအသုံးချခြင်းကို၎င်း၊ ထုတ်လုပ်ပြီးသော ကုန်စည်များကို မည်သို့ ခွဲဝေပုံအကြောင်းများကို၎င်း၊ လေ့လာသော လူမှုရေး သိပ္ပံပညာတရပ် ဖြစ်သည်ဟု ယေဘုယျအားဖြင့် လက်ခံလာခဲ့ကြသည်။

ဘောဂဗေဒကို ၁၉ ရာစုနှစ်ကုန်ခါနီးကျမှ အင်္ဂလိပ်ဘာသာဖြင့် အီကောနိုမစ်ဟု ခေါ်ဝေါ်၍၊ ထိုအလျင်ကမူ ပေါ်လစိတိကယ်အီကောနိုမစ်ဟုခေါ်သည်။ ထိုစဉ်အခါက ထိုဝေါဟာရနှင့် ဆီလျော်စွာပင် ဘောဂဗေဒပညာရှင်တို့သည် နိုင်ငံတစ်ခုလုံးနှင့် သက်ဆိုင်သော စီးပွားရေး ပြဿနာများနှင့် နိုင်ငံတော်အစိုးရတို့ လက်ခံကျင့်သုံးသော သဘောထားဝါဒများကို၎င်း၊ လေ့လာဆွေးနွေးပြဋ္ဌာန်းခဲ့ကြသည်။ နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံသည် သွင်းကုန်ထက် ထုတ်ကုန်ကများသည်ဟူသော ဝါဒကို ၁၆ ရာစုနှင့် ၁၇ ရာစုနှစ် ကုန်သွယ်မှုရေးရာပညာရှင်များက ပြဋ္ဌာန်းခဲ့သည်။ နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံ၏စီးပွားရေး အဖွံ့ဖြိုးစေနိုင်ဆုံးသော နည်းသည် နိုင်ငံတော် အစိုးရများက စီးပွားရေး လုပ်ငန်းများတွင် ဝင်ရောက် မစွက်ဖက်ဘဲ ပုဂ္ဂလိကလုပ်ငန်းပိုင်ရှင်များကို လွတ်လပ်စွာ လုပ်ကိုင်ခွင့်ပေးသင့်သည်ဟူသော မစွက်ဖက်ဝါဒအကြောင်းကို ၁၇၇၆ခုနှစ်တွင် အက်ဒမ် စမစ်ဆိုသူ စကော့လူမျိုး ဘောဂဗေဒပညာရှင်က သူ၏စာအုပ်တွင် ရေးသားဖော်ပြခဲ့သည်။(စမစ်၊အေ-ရှူ။) တီ၊အာ၊မယ်သူ့ ဆိုသူအင်္ဂလိပ်လူမျိုး ဘောဂဗေဒပညာရှင်ကလည်း လူဦးရေတိုးပွားမှုများလွန်းပါက တိုင်းပြည်၏ စီးပွားရေး ထိခိုက်မည့် အကြောင်းတို့ကို အကျယ်တဝင့် တင်ပြခဲ့ဘူးသည်။ ဒေးဗစ် ရီကာဆိုဆိုသူဘောဂဗေဒပညာရှင်ကလည်း နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံတွင် မည်သည့်ဘက်စံနစ်မျိုး ရှိသင့်ကြောင်းနှင့် မည်သည့်အခွန်တော်စံနစ်မျိုး ရှိသင့်ကြောင်းကို၎င်း၊ နိုင်ငံခြားနှင့် ကုန်ကူးသန်းရောင်းဝယ်ခြင်းဖြင့် မည်သို့ အကျိုးဖြစ်ထွန်းနိုင်ကြောင်းကို၎င်း၊ လေ့လာရေးသားခဲ့၏။ စီးပွားရေး စံနစ်များအဆင့်ဆင့် ပြောင်းလဲလာပြီးလျှင် နောက်ဆုံး၌ ဘုံနိုင်ငံပေါ်ပေါက်လာမည်ဟူသော အကြောင်းကို ကားလမတ်က တင်ပြခဲ့ဘူးသည်။ (မတ်၊ကားလ-ရှူ။) ထိုပညာရှင်ကြီးများသည် နိုင်ငံတစ်ခုလုံး၏ စီးပွားရေးပြဿနာများကို ခြုံ၍ လေ့လာတင်ပြကြကာ၊ ယင်းပြဿနာများကို ဖြေရှင်းရာတွင် သုံးသင့်သော သဘောထားဝါဒကိုပါ တင်ပြကြ၏။ ထိုကြောင့် ဘောဂဗေဒကို ထိုအချိန်က ပေါ်လစိတိကယ်အီကောနိုမစ်(ဝါ) နိုင်ငံရေးရာ စီးပွားရေးပညာဟု ခေါ်ခြင်းဖြစ်သည်။

အထက်ပါ လေ့လာမှုများကိုထောက်ရှု၍ ဘောဂဗေဒ၏ အဓိကလေ့လာချက်သည် စီးပွားရေးစံနစ်၏ သဘောတရားဖြစ်ကြောင်းကို တွေ့ရသည်။ ထိုထက် တိကျစွာ ဖော်ပြပြီးမည်။ တိုင်းပြည် တပြည်တွင် ကုန်ထုတ်လုပ်မှု အားစု

များဖြစ်သော မြေယာလုပ်သားနှင့် အရင်းအနှီးတို့ကို လုပ်ငန်းအမျိုးမျိုး၌ ခွဲဝေလုပ်ကိုင်ခြင်းဖြင့် ကုန်ပစ္စည်း အမျိုးမျိုးထွက်၏။ ဤသို့ခွဲဝေရာ၌ မည်သည့်လုပ်ငန်းတွင် မည်သည့် ကုန်ထုတ်လုပ်မှုအားစု မည်မျှအသုံးပြုပြီးလျှင် မည်သည့်ကုန်ပစ္စည်းမျိုး မည်မျှထုတ်မည်ဟူသော ပြဿနာပေါ်ပေါက်ရခြင်း၏ အကြောင်းရင်းမှာ ထုတ်လုပ်မှု အင်အားစုများကို လိုသမျှမရရှိနိုင်ဘဲ ရှားပါးသောကြောင့် ဖြစ်၏။ သို့ဖြစ်၍ ထိုရှားပါးသော ကုန်ထုတ်လုပ်မှု အားစုများကို အကျိုးအရှိဆုံးနည်းဖြင့် အသုံးပြုရန်လို၏။ ဤနေရာ၌ သတိပြုရန်အချက်မှာ မည်သည့်ကုန်ပစ္စည်းများကို ထုတ်လုပ်သင့်သည်ဟုဆုံးဖြတ်ရာတွင် လောကီတိသဘောတရားအားဖြင့် ဆုံးဖြတ်ခြင်းမျိုး မဟုတ်ဘဲ၊ စီးပွားရေးအကျိုးအများဆုံး ရရှိရေးကို ရှေးရှု၍ ဆုံးဖြတ်ခြင်းကိုသာ ဆိုလိုသည်။ မည်သည့် ကုန်ပစ္စည်းမျိုး မည်မျှ ထုတ်လုပ်ရမည်ဟူသော ပြဿနာများကို အာဏာရှင်နိုင်ငံများ၌ အာဏာရှင်လုပ်သူက ဆုံးဖြတ်ပေး၍၊ စီးပွားရေးတွင် လွတ်လပ်စွာ လုပ်ကိုင်ခွင့်ရှိသောနိုင်ငံများတွင် အလုပ်ရှင်နှင့် စားသုံးသူပေါင်း မြောက်မြားစွာတို့က ဆုံးဖြတ်ကြသည်။ ဤသို့ လူပေါင်းမြောက်မြားစွာတို့က ဆုံးဖြတ်ကြသော်လည်း ယင်းတို့၏ ဆုံးဖြတ်ချက်များသည် တခုနှင့်တခုဆက်စပ်မှု ကင်းမဲ့ခြင်း မရှိပေ။ အကြောင်းမှာ လူတို့၏ ဆုံးဖြတ်ချက်များသည် ကုန်ပစ္စည်းအသီးအသီး၏နှိုင်းရှည့်တန်ဖိုးနှင့် ဈေးနှုန်းတို့ကို အကြောင်းပြု၍ ပြုလုပ်ကြသောကြောင့် ဖြစ်သည်။

တဖန် ကုန်ပစ္စည်းအသီးအသီးတို့၏ နှိုင်းရှည့်တန်ဖိုးသည် မည်သည့်အချက်များအပေါ်၌ တည်သနည်းဟုမူဝယ်လိုအားနှင့် ရောင်းလိုအားတည်းဟူသော အချက်အလက်များအပေါ်၌ တည်ရှိနေသည်ဟု ဆိုရပေမည်။ ဤတွင် ဤအချက်များကို လေ့လာကြပြန်၏။ ဤသို့လေ့လာရာ၌ သိပ္ပံနည်းများကို အသုံးပြု၍ ဘောဂဗေဒသီအိုရီများဖြစ်ကြသော ဝယ်လိုအားနှင့် ရောင်းလိုအား သဘောတရားစသည်တို့ကိုထုတ်ဖော်ကြ၏။ ဤသို့ဖြင့် ယင်းဘာသာရပ်ကို သိပ္ပံဆန်ဆန် အီကောနိုမစ်ဟူ၍ ခေါ်ဆိုလာကြခြင်း ဖြစ်သည်။ ထိုကြောင့် အက်ဒမ်စမစ်မှစ၍ ယခုခေတ် ဘောဂဗေဒပညာရှင်များ လက်ထက်တိုင် စားသုံးသူ ကြိုက်ဈေးနှုန်းစံနစ်၏ သဘောတရားကို လေ့လာသော တန်ဖိုးသီအိုရီသည် ဘောဂဗေဒပညာရပ်၏ အဓိက အပိုင်းကြီးတိုင်းဖြစ်သည်ကို တွေ့ရ၏။

ဘောဂဗေဒ ပညာရပ်တွင် ဤသို့ ကုန်ပစ္စည်းအမျိုးမျိုး၏ ဈေးနှုန်းအချိုးအစားများကို လေ့လာသည့်အပြင် ကုန်ပစ္စည်းအားလုံး၏ ပျမ်းမျှဈေးနှုန်း အခြေအနေ အကြောင်းကို လေ့လာသည့်အပိုင်းလည်း ပါရှိသည်။ ဒုတိယ အပိုင်းတွင် ငွေနှင့် ဈေးနှုန်းများ၏ ဆက်သွယ်မှုကို အဓိကထား၍

လေ့လာထား၏။ ယင်းအပိုင်းသည် ဈေးနှုန်းများ မငြိမ်သက်မှုနှင့် စီးပွားရေးအခြေအနေ မငြိမ်သက်မှုတို့၏ အကြောင်းရင်းများကို လေ့လာ စူးစမ်းသည့် ဘောဂဗေဒပညာပိုင်းဖြစ်၍ ဘောဂဗေဒ၏ အရေးကြီးသော အပိုင်းတစ်ပိုင်းဖြစ်သည်။

အထက်ဖော်ပြပါ ဘောဂဗေဒပညာရပ်၏ အပိုင်းကြီး၂ပိုင်းသည် တပိုင်းနှင့်တပိုင်း ဆက်စပ်နေသည်ဟု သိရှိကြသော်လည်း၊ ၁၉၃၅ ခုနှစ်အထိ ယင်းအပိုင်းတို့၏ ဆက်စပ်မှုကို တိတိကျကျ ရှင်းလင်းဖော်ပြနိုင်ခြင်း မရှိခဲ့ပေ။ ၁၉၃၅ ခုနှစ်တွင် ဂျေ၊ အမ်၊ ကိန်းဆိုသူဘောဂဗေဒပညာရှင်တဦးက အလုပ်အကိုင်၊ အတိုးနှင့်ငွေတို့၏ အထွေထွေသီအိုရီခေါ် စာအုပ်ကို ရေးသားထုတ်ဝေသည့်အခါကျမှသာ ဘောဂဗေဒပညာရပ်၏ အပိုင်း ၂ပိုင်းသည် ဆက်စပ်မိသွားလေသည်။ သို့သော် ကိန်း၏အထွေထွေသီအိုရီသည် ဘောဂဗေဒနယ်ပယ်တွင်အလွန်နာမည်ကြီးခဲ့ခြင်းမှာ ထိုအချက်ကြောင့်သာ မဟုတ်ဘဲ၊ ထိုထက်ပို၍ အရေးကြီးသော အချက်များပါရှိသောကြောင့်ဖြစ်၏။ အထူးသဖြင့်ကိန်း၏ သီအိုရီကြောင့် ကျွန်ုပ်တို့သည် စီးပွားရေးစံနှုန်း၏ အသွင်အပြင်ကို ကြေးငွေဝါဒ၊ အစိုးရဏ္ဍာရေးဝါဒ စသည်တို့ဖြင့် လိုသလိုပြုပြင်နိုင်ကြောင်းကိုလည်း သိရှိနားလည်လာကြ၏။ ထိုအခါမှစ၍ စီးပွားရေးစံနှုန်းကို ထိန်းသိမ်းပေးရန်နှင့် လိုသလို ပြုပြင်နိုင်ရန် သင့်တော်သောဝါဒနှင့် နည်းလမ်းများကို နိုင်ငံတော်အစိုးရတို့က ရှာဖွေရရှိနိုင်တော့၏။ ဤတွင် ဘောဂဗေဒသည် နိုင်ငံအုပ်ချုပ်မှုနှင့် ပြန်လည် ဆက်သွယ်လာပြန်သည်ကို တွေ့ရ၏။

ဤသို့ ပြန်လည်ဆက်သွယ်လာသည်နှင့်အညီ နိုင်ငံတော်အစိုးရတို့သည် စီးပွားရေးနယ်၌ တိုက်ရိုက်သော်၎င်း၊ သွယ်ဝိုက်၍သော်၎င်း ပါဝင်စွက်ဖက်လာကြ၏။ ဤသို့ ပါဝင်စွက်ဖက်လာရာ၌ စံနှုန်းတကျဖြစ်စေရန် စီမံကိန်းများ နည်းဖြင့် ဆောင်ရွက်လာကြ၏။ ဤတွင် စီမံကိန်းဆိုင်ရာ ဘောဂဗေဒပညာတရပ် တိုးလာပြန်၏။

စီးပွားရေးစံနှုန်း၏ အသွင်အပြင်ကို ပြုပြင်နိုင်သည့်နည်းများ ဤသို့ရရှိသော်လည်း ယင်းသည့်နည်းများသည် တိုးတက်ဖွံ့ဖြိုးနေသော တိုင်းပြည်များနှင့်သာ သက်ဆိုင်သည်က များ၏။ မဖွံ့ဖြိုးသေးသော တိုင်းပြည်များတွင် ပုံသေကားချ အသုံးမပြုနိုင်ပေ။ စီးပွားရေးအခြေအနေ မငြိမ်သက်ခြင်းဟူသော ပြဿနာသည် မဖွံ့ဖြိုးသေးသော တိုင်းပြည်များတွင် အရေးကြီးလှပေ။ စီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုးရန်နှင့် နိုင်ငံ၏ ကုန်ထုတ်လုပ်မှုအားစု လျင်မြန်စွာ တိုးတက်ရေး၊ ထွက်ကုန်တိုးတက်ရေး စသည်တို့သာ ထိုနိုင်ငံများ၏အဓိက ပြဿနာများဖြစ်၏။ သို့ဖြစ်၍ မဖွံ့ဖြိုးသေးသော နိုင်ငံများအတွက်ကိုမူ နိုင်ငံ၏စီးပွားရေးတိုးတက်မှုသည် မည်သည့်

အချက်များအပေါ်၌ တည်နေသည်ကို၎င်း၊ တိုးတက်မှုမြင့်မားစေရန် မည်သို့ဆောင်ရွက်ရန်ကို၎င်း၊ လေ့လာဖို့ လိုအပ်၏။ ယင်းအကြောင်းအရာများလေ့လာသောအပိုင်းကို ဖွံ့ဖြိုးမှုဆိုင်ရာ ဘောဂဗေဒနှင့် တိုးတက်မှု ဆိုင်ရာဘောဂဗေဒဟု ခေါ်ကြ၏။ ဤပညာရပ်များကို မျက်မှောက်ခေတ် ဘောဂဗေဒပညာရှင် အမြောက်အမြား စိတ်ဝင်စားစွာလေ့လာလျက် ရှိကြသည်။ ဆက်စပ်လျက်ရှိသော အခြားပညာရပ်များမှာမူ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ဘောဂဗေဒနှင့် နိုင်ငံတော်ဘဏ္ဍာရေးအကြောင်းများ ဖြစ်ကြ၏။ ထိုပညာရပ်များသည်လည်း ဘောဂဗေဒပညာရပ်၏အရေးကြီးသောအပိုင်းများဖြစ်ကြသည်။

အထက်၌ ဖော်ပြခဲ့သော ဘောဂဗေဒပညာ အပိုင်းအမျိုးမျိုး၌ သဘောတရား၊ သို့မဟုတ် သီအိုရီများကို ထုတ်ဖော်ရာ၌ သိပ္ပံပညာနည်းများဖြစ်သော သာမညမု ကြိနည်းနှင့် အချက်နည်းများကို အသုံးပြု၏။ ပဌမနည်းတွင် ဆန်းစစ်လိုသော စီးပွားရေးအချက်အလက်များကို အဆိုများအဖြစ်ယူဆ၍၊ ယင်းအဆိုများမှ တက္ကဗေဒဆိုင်ရာ ဆင်ခြင်ခြင်းနည်းဖြင့် သီအိုရီကို ကောက်နုတ်ဆွဲယူကြသည်။ ဒုတိယနည်းတွင် စီးပွားရေး အချက်အလက်များကို စုဆောင်းရာ၌ စာရင်းစုနည်းလမ်းကို အသုံးပြု၏။ ထိုကြောင့် စီးပွားရေးစာရင်းစုများသည် ဘောဂဗေဒ၏ အရေးကြီးသော အပိုင်းတစ်ပိုင်းဖြစ်၏။ ထို့အပြင် လက်ရှိစီးပွားရေး အခြေအနေကို ပိုမိုနားလည်ရန် စီးပွားရေး သမိုင်းကို ပြန်လည်သုံးသပ်သည့်နည်းကိုလည်း အသုံးပြု၏။ ထိုကြောင့် စီးပွားရေးသမိုင်းကိုလည်း ဘောဂဗေဒပညာရှင်တို့ လေ့လာကြ၏။ သိပ္ပံနည်းအမျိုးမျိုးဖြင့် ထုတ်ဖော်၍ ရရှိသော သဘောတရားနှင့် သီအိုရီများကို လက်တွေ့စီးပွားရေးပြဿနာများ လေ့လာရာ၌ အသုံးပြု၏။ ဤသို့ လေ့လာဆွေးနွေးသည့်အပိုင်းကို အသုံးချဘောဂဗေဒဟူ၍ ခေါ်သည်။ **ဦးအေးလှိုင်**

ဘောလခဲနယ်။ ။ကယားပြည်နယ်၏ အနောက်ဖက်ဒေသဖြစ်၍ တောင်ပိုင်း ဘောလခဲနှင့် မြောက်ပိုင်း ဘောလခဲဟူ၍ နယ် ၂နယ်ရှိသည်။ ထိုနယ် ၂နယ်သည် ဆက်စပ်လျက်မရှိဘဲ ကြယ်ဖိုးကြီးနယ်က ကြားခံလျက်၊ မြောက်ဖက်တွင်တနယ်၊ တောင်ဖက်တွင်တနယ်အဖြစ် တည်ရှိနေကြသည်။ တောင်ပိုင်းဘောလခဲနယ်သည် မူလဘောလခဲနယ်ဖြစ်၍၊ မြောက်ပိုင်းနယ်သည် နောက်မှ ပူးပေါင်းပါဝင်ခဲ့ခြင်းဖြစ်လေသည်။

တောင်ပိုင်းဘောလခဲနယ်၏ အရှေ့ဖက်နှင့် တောင်ဖက်တွင် ကန္တာရဝတီနယ်ရှိ၍ မြောက်ဖက်နှင့် အနောက်ဖက်တွင် ကြယ်ဖိုးကြီးနယ်ရှိသည်။ မြောက်ပိုင်း ဘောလခဲနယ်၏အရှေ့ဖက်တွင်ကန္တာရဝတီနယ်၊ တောင်ဖက်တွင် ကြယ်

ဖိုးကြီးနယ်နှင့် မြောက်ဖက်နှင့် အနောက်ဖက်တွင် မိုးမြန်မယ် ရှိလေသည်။

တောင်ပိုင်းနှင့်မြောက်ပိုင်း ဘောလခဲနယ် ၂ရပ်ပေါင်း ၏အကျယ်အဝန်းသည် ၅၆၅စတုရန်းမိုင်ဖြစ်သည်။ ထိုနယ် သည် မြောက်ပိုင်းရှိ နန်းမယ်ခုံမြို့၏ ပတ်ဝန်းကျင်မှအပ ကျန်ဒေသတို့တွင် တောင်ကုန်းထူထပ်သည်။သစ်တောကြီး များနှင့် ရေတံခွန်စိမ့်စမ်းပေါများသည်။ တောင်ပိုင်း ဘော လခဲနယ်၏ အနောက်မြောက်နယ်စပ်မှ စီးဆင်းလာသော ထူးချောင်းသည် အရှေ့မြောက် နယ်စပ်မှ စီးဆင်းလာသည့် ပွန်ချောင်းနှင့် ထူးချောင်းရွာတွင်ဆုံ၍ တောင်ဖက်သို့ စီး ဆင်းလာပြီးလျှင်၊ ဖားစောင်းရွာ အထက်နားတွင် သံလွင် မြစ်အတွင်းသို့ စီးဝင်လေသည်။

တောင်ပိုင်းဘောလခဲနယ်ရှိ မော်ချီသတ္တုတွင်းများသည် ကမ္ဘာကျော် သတ္တုတွင်းများ ဖြစ်ကြသည်။ ခဲမဖြူနှင့် တန် စတင် ထွက်သည်။ သတ္တုတူးဖော်ရေးလုပ်ငန်းသည် ဘော လခဲနယ်၏ အဓိကလုပ်ငန်းတရပ် ဖြစ်သည်။ ထိုနယ်၏အ ရေးပါသော အခြားလုပ်ငန်းကြီးတရပ်မှာ သစ်လုပ်ငန်းဖြစ် သည်။ မြောက်ပိုင်း ဘောလခဲနယ်မှ နန်းမယ်ခုံမြို့၏ ပတ် ဝန်းကျင်ရှိ မြေပြန့်ဒေသများတွင် လယ်ယာစိုက်ပျိုးရေးကို လုပ်ကိုင်ကြသည်။ တောင်ကုန်းဒေသများတွင် တောင် ယာလုပ်ကိုင်ခြင်း၊ ရှားစေးချက်ခြင်း စသည်တို့ကို လုပ်ကိုင် ကြလေသည်။

၁၉၅၆ ခုနှစ်ခန့်မှန်းသန်းခေါင်စာရင်းအရ ဘောလခဲနယ် ၏လူဦးရေသည် ၁၉,၃၁၈ ယောက်ဖြစ်သည်။ နယ်အတွင်း ၌ နေထိုင်ကြသောလူမျိုးများမှာ ကယား၊ယင်းဘော်၊ ယင်း တလဲ၊ ပဒေါင်၊ မနုမနော၊ ဗရဲ(ပရဲ) စသည်တို့ဖြစ်ကြသည်။ ယင်းတို့သည် ဗုဒ္ဓအယူဝါဒ၊ ဗရင်ဂျီရိုဏ်းဝင်၊ နှစ်ခြင်းရိုဏ်း ဝင်နှင့် နတ်ကိုးကွယ်သူဟူ၍ အသီးအသီး ရှိကြလေသည်။

ဘောလခဲနယ်တွင် တိုက်နယ် ၇နယ်ပါဝင်၍၊ ကျေးရွာ ပေါင်း ၁၁၆ ရွာပါဝင်သည်။ ဘောလခဲနယ်၏ မြို့တော်မှာ တောင်ပိုင်းဘောလခဲနယ်ရှိ ဘောလခဲမြို့ဖြစ်သည်။ (ဘော လခဲမြို့-၅။)

ကူးသန်းသွားလာရေး လမ်းပန်း အဆက်အသွယ်များ မှာ ဘောလခဲမြို့မှတောင်ဖက်၊ သံလွင်မြစ်ကမ်းပေါ်ရှိ ခဲမ ဖြူမြို့အထိ မော်တော်ကားလမ်းရှိ၍၊ ထိုမှတဖန် မော်ချီ သတ္တုတွင်းများကိုဖြတ်လျက် ပြည်နယ်၏အပဖြစ်သော သံ တောင် (ကရင်ပြည်နယ်) နှင့် တောင်ငူ (ပြည်မ) တို့အထိ လမ်းပေါက်သည်။ ဘောလခဲမြို့မှ မြောက်ဖက်သို့ ကြယ်ပိုး ကြီးနယ်နှင့် မြောက်ပိုင်းဘောလခဲမှ နောင်ပုလဲမြို့ကို ဖြတ် ကာ၊ ပြည်နယ်၏ မြို့တော် လွိုင်ကော်အထိရောက်သည်။ လွိုင်ကော်မှတဖန် ပြည်နယ်၏အပြင်အပဖြစ်သော တောင် ကြီးမြို့ (ရှမ်းပြည်နယ်တောင်ပိုင်း)အထိ မော်တော်ကားလမ်း

ရှိသည်။ နောင်ပုလဲမှ နန်းမယ်ခုံကို ဖြတ်၍၊ မိုးမြို့မြို့အထိ လမ်းကြမ်းရှိလေသည်။

ဘောလခဲနယ်ကို မြန်မာသက္ကရာဇ် ၁၁၂၀ ပြည့်နှစ်တွင် ဖာန့်(ပဗန်း) အမည်ရှိ မင်းက စတင်တည်ထောင်ခဲ့သည်။ ယင်းအခါက နယ်မှာ တောင်ပိုင်းဘောလခဲနယ် ဖြစ်သည်။ မြောက်ပိုင်း ဘောလခဲနယ် ပါဝင်ခြင်း မရှိသေးပေ။ သက္က ရာဇ် ၁၂၇၅ ခုနှစ်တွင် နန်းတက်အုပ်ချုပ်သော စောဖျာစင် ခွန်ငယ်လက်ထက်တွင် မြောက်ဖက်မှ နန်းမယ်ခုံနှင့် နောင်ပု လဲနယ်တို့၌ မင်းဆက်ပြတ်သဖြင့် နယ်သူနယ်သားများ၏ ဆန္ဒအရ အနောက်ပိုင်းကယားနယ်ချင်းဖြစ်သော ဘောလ ခဲနယ်တွင် ပူးပေါင်းပါဝင်ခဲ့ရာ၊ ထိုနယ်၂နယ် (နန်းမယ်ခုံနှင့် နောင်ပုလဲ)ကို စောဖျာစင်ခွန်ငယ်က မြောက်ပိုင်း ဘော လခဲနယ်ဟု သတ်မှတ်အုပ်ချုပ်လေသည်။

ဒုတိယကမ္ဘာစစ်ကြီး ပြီးဆုံးပြီးနောက် ခရစ်နှစ် ၁၉၄၅ခု စက်တင်ဘာလတွင် စင်စွန်ငယ်သည် အိုမင်းမစွမ်း ရှိလာ သဖြင့်၊ သားတော် စင်ငယ်ဒူးအား အရိုက်အရာကို ဆက်ခံ အုပ်ချုပ်ရန် လွှဲအပ်သည်။ စင်ငယ်ဒူးသည် ကယားပြည်နယ် အား ပြည်ထောင်စု မြန်မာနိုင်ငံနှင့် ပူးပေါင်းရေးကို လိုလား၍ ပူးပေါင်းရေးကို ကိုယ်တိုင် ပါဝင်ဆောင်ရွက်ခဲ့ လေသည်။

ဘောလခဲမြို့။ ။ဘောလခဲမြို့သည် ကယားပြည်နယ် ဘောလခဲမြို့နယ်၏ မြို့တော်ဖြစ်သည်။ လွိုင်ကော်-မော်ချီ ကားလမ်းတွင် တည်ရှိ၍၊ လွိုင်ကော်မြို့မှ တောင်ဖက်မိုင်၅၀၊ မော်ချီမြို့အောက်ရွာမှမြောက်ဖက် ၄၃ မိုင်ကွာဝေးပြီးလျှင် ပွန်ချောင်း၏ အနောက်ဖက်ကမ်းပါးတွင်တည် ရှိသည်။

ဘောလခဲမြို့သည် အရှေ့နှင့်အနောက် မိုင်ဝက်ခန့်ရှိ၍ တောင်နှင့်မြောက် တမိုင်ခန့်ရှိသည်။ ရှေးခေတ်ကောင်းစဉ် က လူဦးရေ ၅,၀၀၀ ခန့် ရှိခဲ့သော်လည်း လွတ်လပ်ရေးရပြီး သည့်နောက်ပိုင်းတွင် နယ်အခြေအနေမငြိမ်သက်သဖြင့် လူ ဦးရေ ၇၀၀ ခန့်မျှသာ ရှိသည်။ မြို့ပေါ်တွင်နေထိုင်ကြသူ များသည် အများအားဖြင့် ယင်းတလဲနှင့် ကယားလူမျိုး များဖြစ်ကြ၍ ဗုဒ္ဓအယူဝါဒနှင့် နတ်ကိုးကွယ်သူများဖြစ်၏။

ဘောလခဲမြို့ကို စတင်တည်ထောင်ခဲ့သူမှာ ပဌမ ဖာန့် မင်းကြီးဖြစ်သည်။ မြို့၏ မြောက်ဖက်ရှိ တဘောလျာချောင်း နှင့် မြို့လယ်ရှိ တခဲလျာချောင်းတို့ကို အစွဲပြု၍ တဘော- တခဲဟု ခေါ်ရာမှ ကာလရွေ့လျောသော် ဘောတခဲ၊ ဘော တခဲမှ ဘောလခဲဟု ခေါ်တွင်လာသည်။ ယင်းတလဲ စကား ဖြင့် တဘောလျာချောင်းသည် အမိချောင်းဟုအဓိပ္ပာယ်ရ၍၊ တခဲလျာချောင်းသည် အဖချောင်းဟု အဓိပ္ပာယ်ရသည်။ ထိုကြောင့် ဘောတခဲ၊ သို့မဟုတ် ဘောလခဲမြို့ကို မိဘမြို့ဟု ခေါ်ဆိုနိုင်ပေသည်။

ရေးက စော်ဘွားအုပ်ချုပ်သော မြို့ဖြစ်သည်။ သို့သော် ၁၉၆၀ပြည့်နှစ် စက်တင်ဘာလ ၁ရက်နေ့မှစ၍ ကယားပြည်နယ် အစိုးရအုပ်ချုပ်ရေးလက်အောက်သို့ ပြောင်းကာ လက်ထောက်မြို့ပိုင်၏ ရုံးစိုက်မြို့ ဖြစ်နေလေသည်။

မြို့နှင့်ပတ်ဝန်းကျင်ဒေသများမှ ကျွန်းသစ်၊ ရှား၊ နှမ်း၊ ဝါထွက်သည်။ မြို့နယ်လူထု၏အလုပ်အကိုင်မှာ ကုန်သည်နှင့် ယာလုပ်ငန်းတို့ဖြစ်သည်။ ကူးသန်းသွားလာရေး အတွက် လွိုင်ကော်-မော်ချီ ကားလမ်းကို အသုံးပြုကြရသည်။

ထင်ရှားသော အဆောက်အအုံမှာ ဒုတိယ ဖာန့်မင်း တည်ထားခဲ့၍၊ သားတော် စော်ဘွားကြီး စဝ်ခွန်ငယ်က ထီးတော်တင်ခဲ့သော စေတီတဆူနှင့် ဘုန်းကြီးကျောင်း တကျောင်းရှိသည်။ ဘောလခဲစော်ဘွားကြီး၏ ဟော်နှင့် နတ်ဟော်တို့မှာမူ ပျက်စီးယိုယွင်းလျက် ရှိနေသည်။

မြို့ပေါ်နှင့် နယ်တွင် စည်ကားသော ပွဲတော်တို့မှာ အထက်တွင် ဖော်ပြခဲ့သော စေတီတော်ကို နှစ်စဉ် တပေါင်းလတွင် ပွဲတော်ကျင်းပသည်။ ယင်းတလဲစကားဖြင့် မာလပွဲခေါ် တံခွန်တိုင်ပွဲတော်ကို တန်ခူးလတွင်၎င်း၊ ဆော့ဒေါင်းပွဲခေါ် ကောက်ညှင့်ထုပ် ပွဲတော်ကို သီတင်းကျွတ်လတွင်၎င်း ကျင်းပကြသည်။

ဘောလယ်။ ။ဘောလယ်သည် ကုန်းဘောင်ခေတ် ဒုတိယပိုင်းဖြစ်သော သက္ကရာဇ် ၁၂၀၀ ကျော်ကျော် အခါမှ စတင်၍ ပေါ်ပေါက်လာသည့် ကဗျာတမျိုးဖြစ်သည်။ ယင်းကဗျာမျိုးကို ရွှေတိုမင်းတရားကြီးနှင့် အနောက်နန်း မိဖုရား မမြကလေးတို့မှမြင်သည့် သမီးတော် လှိုင်ထိပ်ခေါင်တင် စတင် တီထွင်စပ်ဆိုခဲ့ဟန်တူသည်။ စိန်ခြူးညာကြောင်၊ ပုလဲမြတ်စုံ၊ ထုံပန်းမာလာ၊ နာဂဆဒ္ဒန်၊ ရှုလဲညာထွေချီ ကဗျာများမှာ ဘောလယ်များ ဖြစ်ကြသည်။ ယင်းကဗျာမျိုးကို လှိုင်ထိပ်ခေါင်တင် ကိုယ်တိုင် ဘောလယ်ဟု မှည့်ခေါ်ခဲ့ခြင်း ဖြစ်တန်ရာသည်ဟု အချို့ကယူဆကြသည်။ (လှိုင်ထိပ်ခေါင်တင်-ရှု။)

ဘောလယ်ဟု မည်တွင်ခြင်း အကြောင်းကို ပညာရှိတို့ အမျိုးမျိုး ကြံဆကြသည်။ အချို့ ပညာရှင်တို့က ဘောလယ်ဟူသော ဝေါဟာရသည် ဘဝလယ်ဟူသော စကားမှရွှေလျောလာသည်။ ဤလူ့ဘုံ လူ့ဘဝကြီး၌ ဆင်းရဲချမ်းသာသည် အစဉ်မဟုတ်၊ အမျိုးမျိုးသော ဒုက္ခသုခတို့နှင့် စုန်ဆန် တက်သက်တွေ့ကြုံနေကြရသည်။ ယင်းသို့တွေ့ကြုံနေကြရခြင်းကား ရှေးဘဝကပြုခဲ့ဘူးသော ကံအကြောင်း ပြန်လည်လာသောကြောင့်ဖြစ်သည်။ ဤသို့ မိမိဘဝ လည်လာသည်ကို အစွဲပြု၍ ဘဝလည်၊ ထိုမှဘဝလည်၊ ဘောလည်၊ ဘောလယ်ဟူ၍ ဖြစ်လာသည်ဟု ယူဆကြသည်။ အချို့ကလည်း ပါဠိအဘိဓာန် ကျမ်းတွင် ဘာဝသဒ္ဒါ၏ အနက် ၇ ချက်ပြ

ရာ၌ တင့်တယ် စံပယ်ခြင်းအနက် ပါဝင်သည်ဖြစ်၍ ကဗျာ သီချင်းတို့၏ အလယ်မှာ တင့်တယ်သော ဂုဏ်ထူးရှိသည့် သီချင်းဟုဆိုလိုသည်ဟု ယူကြပြန်သည်။ အချို့ဆရာတို့ကမူ လှိုင်မင်းသမီးသည် လှိုင်မြို့ကို စားရသောကြောင့် ဘောလယ် ဟူသောမြို့လည်း လှိုင်မြို့နယ်ပယ်တွင် ပါဝင်ရကား ဘောလယ်တွင် ဤသီချင်းကို စတင်စပ်ဖွဲ့သည်ကို အစွဲပြု၍၎င်း၊ လှိုင်မြို့နှင့်ဘောလယ်မြို့စား စတင်စပ်ဆိုသည်ကိုစွဲ၍၎င်း ဘောလယ်တွင်သည်ဟုထင်မြင်တွေးဆကြသည်။ သုံးထောင့်ရွာတွင် အစပြုသည်ကိုအစွဲပြု၍ သုံးထောင့်အိုင်ခေါ်ကြကြောင်းကို အထောက်အထားပြကြလေသည်။ အချို့ပညာရှင်တို့ကမူကား လှိုင်မင်းသမီး၏ ကြင်ဖက်တော် ကနောင်မင်းသားသည် မိဖုရားငယ်များနှင့်သာ ပျော်ပါးစံစားပြီးလျှင် မိမိအပေါ်၌ စိုက်ပျိုးခဲ့သော ရွှေမေတ္တာတော် ယိမ်းယိုင်နေသည့်အတွက်မောင်တော်ဘုရားမိမိအပေါ်သို့ သဘောတော် ပြန်လည်လာစေရန် ဖွဲ့ဆိုအပ်သော သီချင်းဖြစ်သောကြောင့် သဘောလယ်ဟုခေါ်ရာမှ “သ” ကျေ၍ ဘောလည် ဖြစ်ကာ၊ ယင်းမှ ဘောလယ်ဖြစ်လာသည်ဟု ဆိုကြသည်။

ဘောလယ်ကဗျာ၌ အများအားဖြင့် အချိုး ၅ချိုးရှိပြီး လျှင် အဆုံးတွင် ပတ်ပျိုး သီချင်းခံကြီးများကဲ့သို့ သဖြန်နှင့် နိဂုံးအုပ်သည်ကို တွေ့ရသည်။ အချိုး ၄ချိုး၊ ၆ချိုး၊ ၇ချိုး စသည်ဖြင့် စပ်ထားသော ဘောလယ်များလည်းရှိ၍ သဖြန်ဖြင့် နောက်ဆုံးမအုပ်သော ဘောလယ်များလည်း ရှိသည်။ အချိုးတိုင်း၌ အခံပိုဒ်၊ အအုပ်ပိုဒ်ဟူ၍ ၂ပိုဒ်စီ ပါလေသည်။ ပုံစံအားဖြင့်၊ စိန်ခြူးကြာညောင်ချီ ဘောလယ်ကို အောက်တွင် ဖော်ပြထားသည်။

“စိန်ခြူးကြာညောင်၊ လရောင်လင်းပါလို့၊ မှန်ရွှေဖြူပြတင်းငယ်က၊ မယ်ခုမျှော်၊ သုံးချက်စည်တော်၊ ရိုက်ခေတ်ညှင်းတယ်လေး၊ လင်းပြန်လှုနော်။ ။သဇင်သင်းပါတဲ့...ခင်းပြန်ပေါ်၊ လာနိုးငယ်မယ်မျှော်လို့၊ တကိုယ်တော်ထူး၊ ထွေရာစိတ်ကူးပါလို့၊ ဖူးရွှေလက်တင်၊ ဖြစ်ရေးကုန်စဉ်၊ ဘဝင်တုန်ဆွေးတယ်လေး၊ တွေးကြံလိုက်ရင်။ ။သစ္စာတော်စူးပါစေ၊ ဆိုဦးကပင်၊ ခင်လေးကိုမောင်ကြင်ငဲ့၊ သည်သက်တွင်ဘဲ၊ ရောင်သွေမလွဲပါဘု...ယုံတော့မေ၊ ပြဒုမတွေ...သီဟာဆင့်တယ်လေး၊ စိုးညာမြင့်နေ။ ။နတ်ဒေဝီ ဖြားသော်လဲ... တပါးကိုမသွေ၊ ရှစ်ပြဟွာချွေပါလို့၊ ဒေအင်ဇေယျညွှန်း၊ မတ်ချွေရွှေဝန်းငယ်နှင့်၊ ရေသွန်းတော်ခံ၊ မဟေသီမှန်၊ ဒေဝီတပ်တယ်လေး၊ ဦးဆယ်ထပ်ရံ။ ။သည်မယ် ထင်စားပါလို့၊ ကြင်အားငယ်သန်၊ ခုများမှာ၊ သူတဉာဏ်နဲ့ မူဟန်တော်ခြား၊ ပြုတော်မူအားရန်ကော့၊ မျက်ထားသော်သုန်၊ မချစ်ပြင်ပြင်...သခင်ကိုယ်တော် စိမ်းတယ်လေး၊ ပိန်းပိတ်လို့မှန်။”

ထိုစိန်ခြူးကြာညောင်ချီ ဘောလယ်တွင် “စိန်ခြူးကြာညောင်၊ လရောင်လင်းပါလို့၊ မှန်ရွှေဖြူ ပြတင်းငယ်က၊

မယ်ခန္ဓာ”ဟုအခံပိုဒ်ပြုပြီးနောက် ‘သုံးချက်စည်တော်၊ ရိုက်ဆော်ညှင်းတယ်လေး၊ လင်းပြန်လှနော်’ ဟု အအုပ်ပိုဒ်ဖြင့် ချထားလေသည်။ ထိုအတူပင် ကျန်အချိုးများ၌လည်း ‘ဖူးရွှေလက်တင်’ နှင့် အဆုံးသတ်သောအခံပိုဒ်ကို ‘တွေးကြံလိုက်ရင်’ အဆုံးသတ်သော အအုပ်ပိုဒ်နှင့်၎င်း၊ ‘ယုံတော့မေ’ အဆုံးသတ်သော အခံပိုဒ်ကို ‘စိုးညာမြင့်နေ’ အဆုံးသတ်သော အအုပ်ပိုဒ်ဖြင့်၎င်း၊ ‘ရေသွန်းတော်ခံ’ နှင့် အဆုံးသတ်သော အခံပိုဒ်ကို ‘ဦးဆယ်ထပ်ရံ’ နှင့် အဆုံးသတ်သော အအုပ်ပိုဒ်ဖြင့်၎င်း၊ ‘မျက်နှာထားသော်သုန်’ နှင့် အဆုံးသတ်သော အခံပိုဒ်ကို ‘ပိန်းပိတ်လိုမှုန်’ နှင့် အဆုံးသတ်သော အအုပ်ပိုဒ်ဖြင့်၎င်း စီကုံးထားသည်ကို တွေ့ရပေမည်။ စပ်ဆိုရာတွင် ပဌမပဒကို အက္ခရာ လေးလုံးဖြင့် ဂရုသဖြင့် ချီးမြှင့်လျှင်၊ အဆုံးပိုဒ်တွင်လည်း အက္ခရာ လေးလုံးဖြင့်ပင် ဖွဲ့ကာ သံလျော့ခေါ် ဂရုသနှင့်ပင် ချရလေသည်။

ပဌမချိုးမှတစ်ပါး ကျန်အချိုးများမှာ အခံပိုဒ်၌ အက္ခရာ ၈ လုံးမှ ၁၀လုံးအထိထား၍ ဂရုသဖြင့်ချီးမြှင့်လျှင် အဆုံးတွင် အက္ခရာ ၄ လုံးထား၍ ဂရုသဖြင့်ပင် ချရလေသည်။ အချိုး ၅ ချိုးစလုံး၌ပင် အစချီသော ဂရုကာရန် အဆုံးသတ်သော ဂရုကာရန်တို့ကို ညီညွတ်မှန်ကန်စေရသည်။ အချိုးတိုင်း၏ အအုပ်ပိုဒ်များတွင် ‘လေး’ ဟူသော အက္ခရာ အမြဲပါရလေသည်။ ပုံစံအားဖြင့်ဆိုသော ‘စိန်ခြူးကြာညောင်’ ချီဘောလယ်၌ ပဌမချိုး၏အအုပ်ပိုဒ်တွင် ‘ရိုက်ဆော်ညှင်းတယ်လေး’ ဟု၎င်း၊ ဒုတိယချိုး အအုပ်ပိုဒ်တွင် ‘ဘဝင်တုန်ဆွေးတယ်လေး’ ဟု၎င်း၊ တတိယချိုးတွင် ‘ဘွေသီဟာ ဆင့်တယ်လေး’ ဟု၎င်း၊ စတုတ္ထချိုးတွင် ‘ဒေဝီတပ်တယ်လေး’ ဟု၎င်း၊ ပဉ္စမချိုးတွင် ‘သခင်ကိုယ်တော်စိမ်းတယ်လေး’ ဟု၎င်း ပါသည်ကိုတွေ့ရပေလိမ့်မည်။

ဘောလယ်၏အခြား ထူးခြားချက်တစ်ခုမှာ အချိုး တခုနှင့်တခု ကာရန် ဆက်စပ်နေခြင်းပင် ဖြစ်သည်။ ပဌမချိုး၏ အချကာရန်နှင့် ဒုတိယချိုး၏ အချကာရန်သည်၎င်း၊ ဒုတိယချိုး၏ အချကာရန်နှင့် တတိယချိုး၏ အချကာရန်သည်၎င်း၊ တတိယချိုး၏ အချကာရန်နှင့် စတုတ္ထချိုး၏ အချကာရန်သည်၎င်း၊ စတုတ္ထချိုး၏ အချကာရန်နှင့် ပဉ္စမ

ချိုး၏ အချကာရန်သည်၎င်း ထပ်မံဟပ်မိစေရသည်။ စိန်ခြူးကြာညောင်ချီ ဘောလယ်ကိုပင် ပုံစံအားဖြင့် ကြည့်မူ ပဌမချိုးတွင် ‘လင်းပြန်လှနော်’ ဟု ချ၍ ဒုတိယချိုးတွင် ‘ခင်းပြန်ပေါ်’ နှင့် ချီသည်။ ဒုတိယချိုးတွင် ‘တွေးကြံလိုက်ရင်’ နှင့် ချ၍ တတိယချိုးတွင် ‘ဆိုဦးကပင်’ နှင့်ချီသည်။ တတိယချိုးတွင် ‘စိုးညာမြင့်နေ’ နှင့်ချ၍ စတုတ္ထချိုးတွင် တပါးကိုမသွေ’ နှင့် ချီသည်။ စတုတ္ထချိုးတွင် ‘ဦးဆယ်ထပ်ရံ’ နှင့်ချ၍ ပဉ္စမချိုးတွင် ‘ကြင်အားငယ်သန်’ နှင့် ချီထားသည်ကို တွေ့နိုင်သည်။ အခြားဘောလယ်များ၌လည်း ယင်းသို့ ချည်းနှင်နှင်တွေ့ရလေသည်။ ဤကား ရိုးရိုးဘောလယ်များ အကြောင်းဖြစ်သည်။

ယခုခေတ် ဘောလယ်ကဗျာကို အမျိုးမျိုး ဆန်းကွန့်ရေးစပ်ကြသေးသည်ကို တွေ့ရသည်။ ကာရန်နဘောပိုဒ်ပေါင်းများစွာ တွန့်၍ကွန့်၍ ထားခြင်းကြောင့် ယင်းခေတ်ဆန်းဘောလယ်ကို ထပ်တွန့်ဘောလယ်ဟုလည်းခေါ်ကြသည်။ နဘောကာရန် အတွန့်အကွန့်များမှလွဲ၍ ရေးသားပုံရေးသားနည်းမှာ ရိုးရိုး ဘောလယ်အတိုင်းပင် ဖြစ်ပေသည်။

ဘောလယ်မြစ်။ ။ဘောလယ်မြစ်သည် ပဲခူးတိုင်း အင်းစိန်ခရိုင်နှင့် ဧရာဝတီတိုင်း မအူပင်ခရိုင်ကို ပိုင်းခြားထားသကဲ့သို့ စီးဆင်းလျက်ရှိသော မြစ်ဖြစ်သည်။

လှည်းဆိပ်ရွာ အထက်နားမှနေ၍ လှိုင်မြစ်မှ အနောက်ဖက်သို့ ခွဲထွက်ပြီးနောက်တဖန် တောင်ဖက်သို့ စီးဆင်းလာကာ ကုက္ကိုဝရွာအနားတွင် ကုက္ကိုဝမြစ်ထဲသို့ စီးဝင်သည်။ ကုက္ကိုဝမြစ်သည်လည်း ထန်းတပင်မြို့အထက်နား၌ လှိုင်မြစ်မှ အနောက်ဖက်သို့ ခွဲထွက်လာသော မြစ်ဖြစ်သည်။ ဘောလယ်မြစ်တလျှောက် အနီးဝန်းကျင်တွင် အင်းများ အလွန်ပေါသဖြင့် အင်းကုန်းများ ကူးသန်းရောင်းဝယ်ရာတွင် ဘောလယ်မြစ်သည် အလွန်အသုံးဝင်သည်။ ဥတုသုံးပါးစလုံးတွင် လှေသင်္ဘောများသွားလာနိုင်သည်။

ဘောလယ်မြစ်ပေါ်တွင် တည်ရှိသော ထင်ရှားသည့် မြို့ရွာများမှာ ဘောလယ်၊ နဲသမိန်၊ ညောင်ဆိပ်၊ ချောင်းဝှ၊ ဓာတ်တော်ကုန်း၊ တော်လတုံ စသည်တို့ ဖြစ်သည်။

လူသိများသောကစားရုန်းစား

အနောက်တိုင်းများတွင် လူကြိုက်အများဆုံးသော ကစားနည်းဖြစ်သည့် ဘောလုံးကစားခြင်းကို မြန်မာနိုင်ငံကလည်း လက်ခံကာ ရာသီမရွေး ကစားနေလေပြီ။ ထိုကစားနည်းမှာ တဦးကောင်း တယောက်ကောင်း မဟုတ်ဘဲ အများနှင့် အဖွဲ့လိုက်ကစားရသည့်ပြင် အားကစားစိတ်ဓာတ်ကို လှုံ့ဆော်ပေးလေသည်။

ဘောလုံးကစားခြင်း။ ။အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ကစားနည်းလုံးကို အပြိုင်အဆိုင် အရူးအနိုင်ကန်၍ ဂိုးသွင်းကစားခြင်း ဥပဒေဖြင့် ကစားကွင်းအတွင်း၌ တဖက်နှင့် တဖက် ဘောကို ဘောလုံးကစားခြင်းဟု ခေါ်သည်။ ဘောလုံးကို မြေပြင်

ဘောလုံးကစားခြင်း

၁၉၆၁ ခုနှစ်၊ ဧပြီလတွင် ဗန်ကောက်မြို့၌ ကျင်းပသော အာရှလူငယ် ဘောလုံးပိုလ်လုပွဲတွင် ပဌမရွှေဖလားဆုကြီးကို ဆွတ်ခူးခဲ့သော မြန်မာလူငယ် ဘောလုံးအသင်းသားများ

ကန်၍ ကစားရသောကြောင့် အင်္ဂလိပ်ဘာသာဖြင့် ဖွတ် (ခြေ) ဘော(ဘောလုံး) ဟုခေါ်သည်။

ဘောလုံးကစားရာတွင် ဆော့ကာနှင့် ရပ်ဗီဟူ၍ ဘောလုံး ကစားနည်း ၂ မျိုးရှိသည်။ ဆော့ကာ ဘောလုံး ကစားနည်းသည် ယခု မြန်မာနိုင်ငံ၌ လူသိများ၍ ခေတ်စားသော ဘောလုံးကစားနည်းဖြစ်၍ ရပ်ဗီဘောလုံးကစားနည်းသည် အမေရိကန် ဘောလုံးကစားနည်းဟု မြန်မာတို့ ခေါ်ကြသည့် ကစားနည်းဖြစ်သည်။

ဆော့ကာဘောလုံးကစားနည်း။ ။မြန်မာနိုင်ငံ၌ ခေတ်စားသော ဆော့ကာ ဘောလုံးကစားနည်းသည် ရှေးဗက်ဗီလုံးနှင့် အီဂျစ်လူမျိုးများ ခေတ်ကောင်းချိန် အခါကပင် ပေါ်ပေါက်ခဲ့ပြီး ဖြစ်သည်။ ထို့နောက် ဂရိနိုင်ငံမှ စပါးတန်းစစ်သည်တော်များ ကစားကြသည်မှစ၍ ရောမနိုင်ငံဖက်သို့ ကူးစက်လာသည်။ ရောမနိုင်ငံကြီး ယိုင်လဲသွားသောအခါ ဘောလုံးကစားခြင်းအလေ့ ပျောက်သကဲ့သို့ ဖြစ်သွားပြီးမှ ၁၉၆၁ ခုနှစ်တွင် ဣတလီနိုင်ငံကြီးကို သွေးစည်းထူထောင်နိုင်လာသောအခါ တဖန်ခေတ်စားလာပြန်သည်။ အင်္ဂလန်ပြည်သို့ ရောမစစ်သည်တို့ သွားရောက်တိုက်ခိုက်သောအခါ ယင်းဘောလုံးကစားခြင်းအလေ့သည် အင်္ဂလန်ပြည်သို့ ရောက်သွားသည်။ သို့ရာတွင် ၁၄ ရာစုနှင့် ၁၅ ရာစုနှစ်များအတွင်း တတိယ အက်ဒွပ်ဘုရင်၊ ဒုတိယ ရစ်ချတ်ဘုရင်နှင့်

စတုတ္ထဟင်နရီဘုရင်များ လက်ထက်က ဘောလုံးကစားခြင်းသည် ကြမ်းတမ်းသော ကစားနည်း တမျိုးဖြစ်သည်ဟု ယူဆကာ၊ ရာဇဝတ်ပြစ်မှုနည်းတူ တရားဥပဒေဖြင့် တားမြစ်ခဲ့ဘူးသည်။ ထိုအချိန်က ဘောလုံးကစားပုံမှာ ယခုခေတ်ကဲ့သို့မဟုတ်ဘဲ၊ ဝိုင်းပေါက်တခုနှင့်တခု ညှိမိုင် ညှိမိုင်ကွာ၍ တခါကစားလျှင် မွန်းလွဲ ၂ နာရီချိန်မှ ညနေ နေဝင်ချိန် အထိ ကြာသည်။ သို့ရာတွင် ၁၉ ရာစုနှစ် ရောက်သောအခါ အင်္ဂလိပ်လူမျိုးတို့သည် စည်းစံနစ်ကျနစွာ သတ်မှတ်၍ ဘောလုံးကစားလာကြရာ၊ ယခုအခါ လောလုံးကစားခြင်းသည် အင်္ဂလိပ်လူမျိုးတို့၏ ကစားနည်းကဲ့သို့ဖြစ်လာသည်။ ၁၈၉၆ ခုနှစ်တွင် ကျင်းပသော အိုလင်းပစ်အားကစားပြိုင်ပွဲကြီးမှစ၍ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ စည်းမျဉ်းဥပဒေတခု သတ်မှတ်၍ ဘောလုံးကစားသည့် အလေ့ ပေါ်ပေါက်လာသည်။

မြန်မာနိုင်ငံသို့မူ ဘောလုံးကစားခြင်းအလေ့သည် ဗြိတိသျှတို့ သိမ်းပိုက်အုပ်စိုးစမှ စတင် ရောက်ရှိလာသည်။ ၁၈၉၅ ခုနှစ်တွင် မြန်မာနိုင်ငံ၌ ဝါတာလော့ ဒိုင်းဆုလုပွဲ စတင်ပေါ်ပေါက်လာသည်။ ၁၉၀၀ ပြည့်နှစ်တွင် စီနီယာ တန်းနှင့် ဂျူနီယာတန်း ဘောလုံးအမှတ်ပေး ပြိုင်ပွဲစတင်ကျင်းပသည်။ ထိုအချိန်အထိ မြန်မာဘောလုံးအသင်းဟူ၍ ကျကျနန မရှိသေးဘဲ၊ အင်္ဂလိပ်စစ်တပ်များမှ ဂေါ်ရာများသာ ကစားလျက်ရှိကြသည်ကို တွေ့ရသည်။ ၁၉၀၃ ခုနှစ်မှ

ဘောလုံးကစားခြင်း

စတင်၍ မြန်မာဘောလုံးအသင်းများ ပေါ်ပေါက်လာသည်။ ၁၉၃၄ ခုနှစ်မှစ၍ အထက်မြန်မာပြည်နှင့် အောက်မြန်မာပြည် လက်ရွေးစင် အသင်းချင်း ယှဉ်ပြိုင်ကစားပွဲ ပေါ်လာရာ ၁၉၃၉ ခုနှစ်အထိဖြစ်သည်။ ၁၉၁၂ခုနှစ်တွင် ခရိုင်လက်ရွေးစင် အသင်းချင်း ယှဉ်ပြိုင်ကစားပွဲ ပေါ်လာခဲ့၍ ၁၉၃၃ ခုနှစ်အထိ ကစားခဲ့ကြသည်။ ၁၉၄၉ ခုနှစ်တွင် ဝါတာလော့ဒိုင်းလုပွဲကို ဒန်းလော့ဒိုင်းလုပွဲဖြင့် အစားထိုးခဲ့၏။ ထိုမှတစ်ဖန် ၁၉၅၇ ခုနှစ်တွင် ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်း ဒိုင်းလုပွဲဖြစ်လာကာ နှစ်စဉ်ကျင်းပလျက် ရှိသည်။ ၁၉၅၂ ခုနှစ်မှစ၍ တိုင်းနှင့် ပြည်နယ် ဘောလုံးပွဲများ ကျင်းပကာ၊ အထက်အောက် မြန်မာပြည် လူငယ်ဘောလုံးပွဲများ၊ နိုင်ငံခြားဘောလုံးအသင်းများနှင့် ယှဉ်ပြိုင်ကစားပွဲများလည်း နှစ်စဉ်ကျင်းပနိုင်ခဲ့သည်။ အာရှကစားပြိုင်ပွဲနှင့် အရှေ့တောင်အာရှကျွန်းဆွယ် အားကစား ဘောလုံးပွဲများသို့လည်း မြန်မာဘောလုံးအသင်းများ သွားရောက်ယှဉ်ပြိုင်နိုင်ခဲ့ကြသည်။ ၁၉၆၁ ခုနှစ် ဧပြီလတွင် ယိုးဒယားနိုင်ငံ ဗန်ကောက်မြို့၌ ကျင်းပသော တတိယအကြိမ်မြောက် အာရှလူငယ်ဘောလုံးဗိုလ်လုပွဲ၌ မြန်မာလူငယ်အသင်းက တပွဲမျှ ရှုံးနိမ့်ခြင်းမရှိဘဲ၊ ရွှေဖလားဆုကြီးကို ဆွတ်ခူးရရှိခဲ့သည်။

၁၉၆၁ ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာလအတွင်း မြန်မာနိုင်ငံ ရန်ကုန်မြို့တွင် ကျင်းပခဲ့သော ဒုတိယ အကြိမ်မြောက် အရှေ့တောင်အာရှကျွန်းဆွယ် အားကစားပွဲတော်တွင် မြန်မာအသင်းက ဒုတိယငွေတံဆိပ်ဆု ဆွတ်ခူးခဲ့သည်။ ထိုပြင် ၁၉၆၃ ခုနှစ် ဧပြီလတွင် မလ္လာယုနိုင်ငံ၌ ကျင်းပခဲ့သော ပဉ္စမအကြိမ်မြောက် အာရှလူငယ် ဘောလုံးဗိုလ်လုပွဲတွင်လည်း မြန်မာလူငယ်အသင်းသည် တပွဲမျှ မရှုံးဘဲ၊ ရွှေဖလားဆုကြီးကို ဆွတ်ခူးရရှိခဲ့ပြန်လေသည်။

ဆော့ကာဘောလုံး ကစားသည့်အခါ အဖွဲ့ ၂ ဖွဲ့ ယှဉ်ပြိုင်ကစားရသည်။ တဖွဲ့တွင် ၁၁ ယောက်စီ ယှဉ်ပြိုင်ကစားရ၍ ရှေ့တန်းတွင် လူ ၅ယောက်၊ အလယ်တန်း လူ ၃ယောက်၊ နောက်ဆုံးတန်းတွင် လူ ၂ယောက်နှင့် ဂိုးစောင့် တယောက် ရှိသည်။ ထိုကြောင့် မြန်မာတို့က နားလည်လွယ်အောင် ငါးယောက်တန်း၊ သုံးယောက်တန်း၊ နှစ်ယောက်တန်း၊ ဂိုးစောင့်ဟုခေါ်သည်။ ကစားသူများသည် ဘောလုံးကို ခြေဖြင့်သာကန်၍ ကစားရသည်။ ဂိုးစောင့်သူမှတစ်ပါး ကျန်ကစားသူများသည် ဘောလုံးကို လက်ဖြင့် မထိရချေ။ ဆော့ကာဘောလုံးကစားရာ၌ သုံးသော ဘောလုံးသည် လုံးဝိုင်း၍ လုံးပတ် ၂၇ လက်မမှ ၂၈ လက်မအထိရှိသည်။ အလေးချိန် ၁၃အောင်စမှ ၁၅အောင်စအထိ ရှိသည်။ ဘောလုံးသည် အတွင်းမှ လေသွင်းထားသော ကြက်ပေါင်စေး ဘောလုံးဖြစ်၍ အပြင်မှသားရေဖြင့် ချုပ်ထားသော ဘောလုံးစွပ်ထားသည်။ ဘောလုံးကစားကွင်း၏ အလျားမှာ အနည်းဆုံး

ကိုက် ၁၀၀ နှင့်အများဆုံး ကိုက် ၁၃၀အတွင်းရှိ၍၊ အနံမှာ အနည်းဆုံးကိုက် ၅၀ နှင့် အများဆုံးကိုက် ၁၀၀အတွင်းရှိသည်။ ဘောလုံးကွင်း၏ နယ်နိမိတ်များကို မျဉ်းကြောင်းတို့ဖြင့် သတ်မှတ်ထားလေသည်။

ဂိုးတိုင်များသည် တည့်မတ်နေရ၍ ဂိုးတိုင်နှစ်တိုင်မှဘောလုံးကွင်း၏ ထောင့်နှစ်ခုသို့ အကွာအဝေးမှာ တဖက်နှင့်တဖက် တူညီရလေသည်။ တိုင်နှစ်တိုင်ကြားရှိ ဂိုးပေါက်သည် ၈ ကိုက်ကျယ်၍ အမြင့် ၈ ပေရှိလေသည်။ ဂိုးတိုင်နှစ်ခု၏ ဘေးဖက် ၆ကိုက်စီကွာဝေးသည့် နေရာများမှ ကွင်းထဲသို့ ထောင့်မှန်မျဉ်းကြောင်းကို ၆ ကိုက်မျှဝေးအောင်ဆွဲပြီးလျှင် ထောင့်လေးခုကိုဆက်ထားသော မျဉ်းကြောင်းအတွင်းရှိ ဧရိယာသည် ဂိုးဧရိယာ၊ သို့မဟုတ် ဂိုးသမား၏ နယ်ဖြစ်သည်။ ပင်နယ်တီဧရိယာဆိုသည်မှာ ဂိုးတိုင်နှစ်ခု၏ ဘေးဖက် ၁၈ ကိုက်အကွာ ဂိုးမျဉ်းကြောင်းပေါ်မှနေ၍ ကွင်းထဲသို့ ထောင့်မှန်မျဉ်းကြောင်းများကို ၁၈ကိုက်မျှ အရှည်ရှိအောင်ဆွဲပြီးလျှင် ထိုနေရာလေးခုကို ဆက်ထားသောမျဉ်းကြောင်းများအတွင်းရှိ ဧရိယာဖြစ်လေသည်။ ပင်နယ်တီဘောလုံး ထားရမည့်နေရာမှာ ဂိုးပေါက်၏ အလည်တည့်တည့်မှ ကွင်းအတွင်းဖက်သို့ ၁၂ ကိုက် ကွာဝေးသည်။

ဘောလုံးစတင်မကစားမီ မည်သည့်အသင်းက ဘောလုံးကွင်း၏ မည်သည့်ဖက်မှကစားရမည် သို့မဟုတ် မည်သည့်အသင်းက ဘောလုံးစတင်ပေး၍ ကစားရမည် စသည်တို့ကို ခရာကိုင်ဒိုင်လူကြီးက မျောက်ပန်းလှန်ခြင်းဖြင့် ဆုံးဖြတ်ပေးသည်။ မျောက်ပန်းလှန်ရာတွင် နိုင်သည့်အသင်းက ကြိုက်သည့်ဖက်မှ စတင်ကစားနိုင်သည်။ မျောက်ပန်းလှန်ရာတွင် ရှုံးသည့်အသင်းက ဘောလုံးစတင်ပေး၍ကစားရသည်။ ဘောလုံးကစားသူများ၏ ရည်ရွယ်ချက်မှာ ဘောလုံးကို မိမိတို့ဖက်သားအချင်းချင်း အပေးအယူပြုလုပ်ကာ တဖက်ရှိ ဂိုးအနီးသို့ အရောက်ယူဆောင်ပြီးနောက် ဂိုးပေါက်ထဲသို့ ဝင်အောင်ကန်သွင်းရန်ဖြစ်လေသည်။ ဘောလုံးကစားရာတွင် ဂိုးအများဆုံးရသည့်ဖက်မှ အနိုင်ရလေသည်။

ဘောလုံးပွဲစတိုင်း ဘောလုံးကို စတင်ကန်ရသူမှာ ငါးယောက်တန်း အလယ်လူ ဖြစ်လေသည်။ ဘောလုံး ကစားနေစဉ် တဖက်မှ ကန်လိုက်သော ဘောလုံးသည် တဖက်ရှိ ဂိုးပေါက်ထဲသို့ စည်းကမ်းနှင့် လျော်စွာ ဝင်ရောက်သွားလျှင် ဂိုးရလေသည်။ အကယ်၍ တဖက်မှ သွင်းလိုက်သော ဘောလုံးသည် ဂိုးပေါက်ထဲသို့ မဝင်ဘဲ ဂိုးတိုင်၊ သို့မဟုတ် ဂိုးတိုင်အပေါ်တန်းကို ထိမှန်၍ ကွင်းထဲသို့ ပြန်ကျလာလျှင် ကစားမြဲ ကစားသွားရ၏။ ဘောလုံးသည် ကွင်းနယ်နိမိတ်ဖြစ်သော ဘေးနှစ်ဖက် မျဉ်းကြောင်းအပြင်ဖက်သို့ ရောက်ရှိသွားလျှင် ဒိုင်လူကြီးက ခရာမှုတ်၍ အချက်ပေးရသည်။ ထိုအခါ ထိုသို့ဘောလုံးအပြင်ဖက်သို့ ထွက်သွားသည့် အ

ဘောလုံးကစားခြင်း

တွက် ဘာဝန်မရှိသည့်ဖက်မှ ကစားသူ တယောက်သည် ဘောလုံးထွက်သွားသည့် နေရာမျဉ်းကြောင်း နောက်နားတွင် တည်မတ်စွာရပ်၍ ဘောလုံးကို လက်နှစ်ဖက်နှင့် ကိုင်ကာ ခေါင်းပေါ်သို့ မြှောက်ပြီးလျှင် မိမိဖက်သားရှိရာ ကွင်းထဲသို့ ပစ်ပေးရသည်။ ထိုသို့ ပစ်ပေးသည့်အခါ ခြေထောက်နှစ်ဖက်စလုံးသည် မြေကြီးမှ ကြွမသွားစေရချေ။ ဤသို့ ပစ်လိုက်သောဘောလုံးသည် ကွင်းထဲရှိ ကစားသူတယောက်နှင့်ထိပြီးမှသာ ဘောလုံးပစ်သူသည် ဘောလုံးကိုဆက်လက်ကန်နိုင်ခွင့်ရှိ၏။ ဘောလုံးကစားသူ တယောက်သည် ဘောလုံးကစားနေစဉ် တဖက်မှ ကစားသူများ၏ နောက်ဖက်ရိုးမျဉ်းကြောင်းအနီးသို့ ရောက်နေလျှင် စည်းကျော်သည် ဟုခေါ်သည်။ ထိုသို့ စည်းကျော်သွားလျှင် ဒဏ်အပေးခံရလေသည်။

တဖက်မှ ကန်လိုက်သောဘောလုံးသည် အခြား တဖက်ရှိ ရိုးမျဉ်းကြောင်းအပြင်သို့ ရောက်သွားလျှင် ဘောလုံးကို ကောက်ယူလာကာ ဘောလုံးထွက်သွားသည့်ဖက် ရိုးတိုင်အနီးကွင်းထဲရှိ ရိုးမျဉ်းကြောင်းထောင့်တွင် ဘောလုံးတည်ကာ ဘောလုံးထွက်သွားသည့်ဖက်မှ ရိုးစောင့်သူကဖြစ်စေ၊ နှစ်ယောက်တန်း လူတစ်ဦးကဖြစ်စေ တဖက်သို့ ကန်ထုတ်ရသည်။ ထိုသို့ ကန်ရသည်ကို ရိုးကန်ဟုခေါ်၏။ အကယ်၍ ဘောလုံးသည် တဖက်မှကစားသူကြောင့် မဟုတ်ဘဲ မိမိတို့ဖက်မှ ကစားသူတယောက်ယောက်ကြောင့် မိမိတို့၏ ရိုးမျဉ်းကြောင်း အပြင်သို့ ရောက်ရှိသွားခြင်း ဖြစ်ပါမူ ထောင့်ကန်အဖြစ်အပေးခံရသည်။ ထိုအခါ တဖက်မှ ကစားသူတယောက်သည် ဘောလုံးအပြင်သို့ ထွက်သည့်နေရာနှင့်အနီးဆုံးဖြစ်သော အလံထောင်ထားသည့် ဘောကွင်းထောင့်အနီးမှနေ၍ဘောလုံးကို ရိုးဆီသို့ကန်ပို့ရသည်။ ထိုသို့ထောင့်မှ ကန်ပို့ခြင်းကို ထောင့်ကန်ဟုခေါ်သည်။

ရိုးသမားသည် ပင်နယ်တီဧရိယာအတွင်းတွင် လက်များကို အသုံးပြုနိုင်ခွင့်ရှိသည်။ သို့ရာတွင် ဘောလုံးကို လက်တွင်ကိုင်၍ သယ်ယူသွားခြင်း မပြုနိုင်ပေ။ ရိုးသမားသည် ဘောလုံးကို ယှဉ်ပြိုင်ကစားသူထံမှ လူယူနေစဉ် ရိုးသမား၏ လက်ထဲသို့ မရောက်ခင်တွင်၎င်း၊ ရိုးသမားသည် ရိုးဧရိယာအပြင်ဘက်သို့ ရောက်ရှိနေစဉ်တွင်၎င်း၊ ကစားသူများက ဘောလုံးကို ဝင်ရောက်တိုက်ခိုက် ကန်ကြောက်နိုင်လေသည်။ ရိုးသမားက မြဲမြံစွာ ဖမ်းမိထားပြီးလျှင်ကား မည်သူမျှ ဝင်မလှနိုင်ပေ။ ရိုးသမားမဟုတ်သော အခြားပါဝင်ကစား သူတယောက်ယောက်သည် ဘောလုံးကို လက်ဖြင့် ထိကိုင်ပုတ်ခတ်မိလျှင် ထိုသည့်နေရာမှ ဘောလုံးကိုထိသူ၏ ဖက်သို့ အခြားတဖက်မှ ကန်ပို့ခွင့်ရလေသည်။ ကစားသူတယောက်သည် မိမိနှင့် ယှဉ်ပြိုင်ကစားသူ တယောက်အား လက်နှင့်ဆွဲခြင်း၊ တွန်းခြင်းစသည်တို့ကိုမပြုလုပ်ရ။ ထိုအပြင်

နောက်မှနေ၍ အတင်းဝင်ရောက် တိုက်ခိုက်ခြင်းမပြုရ။ ဖော်ပြခဲ့ပြီးသော အပြစ်များကို ကျူးလွန်လျှင် ဖရီးကစ်ခေါ် ဘောလုံးကို အပြစ်ကျူးလွန်သည့် နေရာမှနေ၍ မိမိဖက်သို့ အသားလွတ် ကန်ပို့ခြင်းခံရလေသည်။ ယင်းအပြစ်များကို ပင်နယ်တီဧရိယာအတွင်း ကျူးလွန်ခဲ့လျှင် ပင်နယ်တီပေးခြင်း ခံရ၏။ ပင်နယ်တီရသောအခါ ရသည့်ဖက်မှ ကစားသူတစ်ဦးသည် ပင်နယ်တီဘောလုံး ထားသည့် ၁၂ ကိုက်ကွာ ပင်နယ်တီအမှတ်မှနေ၍ ပင်နယ်တီအပေးခံရသည့်ဖက်၏ ရိုးထဲသို့ ဘောလုံးကို ကန်သွင်းရ၏။ ထိုသို့ ကန်သွင်းစဉ် ဘောလုံးကို ရိုးသမားမှတပါး အခြားမည်သူမျှ တားဆီးနိုင်ခွင့် မရှိချေ။

အင်္ဂလန်ပြည်တွင် ဘောလုံးကစားလျှင် မိနစ် ၉၀ ကြာသည်။ ယခင်က မြန်မာနိုင်ငံတွင် တနာရီသာ ကစားသော်လည်း ယခုအခါတွင် တကမ္ဘာလုံးတွင် ကစားနေသကဲ့သို့ မိနစ် ၉၀ ပင်ကစားသည်။ ကစား၍ ၄၅ မိနစ်ရှိလျှင် ၁၀ မိနစ်မျှ အနားပေးသည်။ အနားပေးပြီးနောက် ရိုးနေရာချင်း ပြောင်းလဲ၍ နောက်ထပ် ၄၅ မိနစ် ဆက်လက်ကစားကြလေသည်။

ရပ်စီဘောလုံးကစားခြင်း။ ။ရပ်စီ ဘောလုံးကစားနည်းကို ၁၈၄၁ ခုနှစ်တွင် ရပ်စီမြို့၌ စတင်တီထွင်ကစားရာမှထိုအမည်ရလာခြင်းဖြစ်သည်။ ၁၈၂၃ ခုနှစ်တွင် အင်္ဂလန်ပြည် ရပ်စီမြို့၌ ဘောလုံးကန်ကစားပြိုင်ပွဲ ကျင်းပစဉ် ဘောလုံးသမားတစ်ဦးသည် ဘောလုံးကို ခြေဖြင့်ကန်ရုံဖြင့် အားမရ၍ လက်ဖြင့်ပါ ထိကိုင်ပုတ်ခတ် ကစားခဲ့သည်။ ဘောလုံးကန်ကစားရာ၌ ဘောလုံးကို လက်ဖြင့်ကိုင်ခြင်းသည် စည်းမျဉ်းမကျသော်လည်း ကစား၍ ကောင်းကြောင်းကို ထိုအခါမှစ၍ သိသဖြင့် ယင်းကစားနည်း ပေါ်ပေါက်လာခဲ့သည်။ ရပ်စီ ဘောလုံးကစားသည့်အခါ ဘောလုံးကို ခြေဖြင့် ကန်ရုံသာမက လက်ဖြင့်လည်း ပုတ်ခတ် သယ်ယူကစားနိုင်သည်။ ဆော့ကာ ဘောလုံးကစားသကဲ့သို့ပင် အဖွဲ့ ၂ဖွဲ့ ယှဉ်ပြိုင်ကစားကြရသည်။ သို့ရာတွင် တဖွဲ့လျှင် ရှေ့တန်း ၈ယောက်၊ အလယ်တန်း ၂ယောက်၊ နောက်ဆုံးတန်း ၂ယောက်နှင့် ရိုးစောင့် တယောက် ပေါင်း၁၅ယောက်စီထက် မများ ကစားလေ့ရှိသည်။

ရပ်စီဘောလုံးကစားရာ၌ မိနစ် ၈၀ ကြာသည်။ ကစား၍ မိနစ် ၄၀ကြာလျှင် ၅မိနစ်မျှ အနားပေးရသည်။ အနားပေးပြီးနောက် ရိုးနေရာချင်းလဲ၍ နောက်ထပ် မိနစ် ၄၀ ထပ်ကစားရသည်။

ရပ်စီဘောလုံးကစားရာ၌ ဘဲဥပုံ ဘောလုံးကို သုံးသည်။ ဘောလုံးသည် အလျား ၁၁လက်မမှ ၁၁ ၃/၄ လက်မအထိ ရှည်၍ အဝန်း ၂၄လက်မမှ ၂၅ ၁/၂ လက်မထိ ရှိသည်။ အလေးချိန်အားဖြင့် ၁၃ ၁/၂ မှ ၁၅အောင်စအထိ ရှိသည်။

ရပ်ဇီ ဘောလုံးကစားကွင်းသည် အလျားကိုက် ၁၁၀၊ အနံ ၇၅ ကိုက်ရှိသည်။ ဂိုးပေါက်များ၏ နောက်တွင် ဘောလုံးသေစည်းနှင့် သတ်မှတ်ထားသော မြေကွက်ငယ် တခုစီ ရှိ သည်။ ဂိုးပေါက်အကျယ်မှာ ၁၈၂ ပေရှိ၍ ဖြတ်တင်ထားသော တန်းအမြင့်မှာ ၁၀ ပေမြင့်သည်။

ကစားသူများသည် ဘောလုံးကို ဂိုးသွင်းခြင်းဖြင့်၎င်း၊ တဖက်ရှိ ဂိုးစည်းအပြင်ဖက်သို့ ဘောလုံးကို လက်နှင့်ကိုင်၍ ထိစေခြင်းဖြင့်၎င်း ထရိုင်းခေါ် အမှတ်ရအောင် လုပ်ရသည့် ဘောလုံးကို ဂိုးတိုင် ၂တိုင်ကြား ဖြတ်တင်ထားသော တန်းပေါ်မှကျော်၍ ဝင်အောင် ကန်နိုင်လျှင် ဂိုးတဂိုး ရသည်။ ဘောလုံးသည် ဂိုးတိုင်၊ ဂိုးတန်းတို့ကို ထိသွားသည်ဖြစ်စေ၊ ကျော်ထွက်ပြီးမှ ပြန်ဝင်လာသည်ဖြစ်စေ တန်းကျော်လျှင် ဂိုးရသည်။ ရပ်ဇီ ကစားရာ၌ အနိုင်အရှုံးကို အမှတ်ဖြင့်ဆုံးဖြတ်သည်။ တဖက်ဂိုးစည်းပြင်ဖက်သို့ ဘောလုံးကို ကိုင်၍ လက်နှင့် ထိစေနိုင်က ၃မှတ်ရ၍ သာမန်ဂိုးတဂိုးအတွက် လည်း ၃ မှတ်ရသည်။ အထူးဂိုးဖြစ်လျှင် ၄ မှတ်ပေးသည်။

ရပ်ဇီ ဘောလုံးကစားခြင်းသည် ကစားရာ၌ ကြမ်းတမ်းနိုင်၍၊ မြန်မာတို့ စိတ်ဝင်စားခြင်း မရှိသဖြင့် မြန်မာနိုင်ငံ၌ ခေတ်မစားချေ။ အင်္ဂလန်နှင့် အမေရိကန် နိုင်ငံတို့တွင် အထူးခေတ်စားသော ကစားနည်းမျိုး ဖြစ်သည်။

ဘို့မယ်၊ရှင်။ ။ “မင်းဆက်ငါးသွယ်၊ ရှင်ဘို့မယ်၊ နန်းလယ် တင်သည်သာ” ဟုကဝိလက္ခဏာသတ်ပုံတွင်ရည်ညွှန်းစပ်ဆိုခံရလောက်အောင် မင်း၅ဆက်တိုင်တိုင် မိဖုရားတင်မြောက်ခံရသူ ရှင်ဘို့မယ်ကား ပင်းယတစီးရှင်သီဟသူ၏ မြစ်၊ မင်းကြီးစွာစော်ကဲ၏ တူဖြစ်သော သိင်္ခသူငယ်နှင့် မင်းကြီးစွာစော်ကဲ၏ သမီးတော် စောစလကာဒေဝီတို့ စုံဖက်ရာမှ မြင်သော သမီးတော်ဖြစ်သည်။ ဘို့မယ်ကား ရုပ်အဆင်း လှသည်။ မာနခက်ထန်သည်။ ရက်စက်လေသည်။

ဘို့မယ် ၈ နှစ်အရွယ်တွင် အင်းဝပထမမင်းခေါင်(၇၆၇-၇၈၃) က မိဖုရားမြောက်၍ တောင်ညာတင်သည်။ ၇၆၉ခုနှစ်တွင် မွန်တို့ ပြည်သို့ ဘုရင်မင်းခေါင် စစ်ချီရာတွင် မိဖုရားရှင်ဘို့မယ်နှင့် မိဖုရားရှင်မိနောက်တို့လည်း ပါသွားသည်။ စားရေရိက္ခာ မလုံလောက်၍ မြန်မာတပ်များ တပ်ဆုတ်သည်ကို မွန်တို့အပြင်းအထန် လိုက်တိုက်ရာ ရှင်မိနောက်ကို ဆင်နှင့်တကွ မွန်မင်း ရာဇာဓိရာဇ် ရလိုက်သည်။ ရှင်ဘို့မယ်မှာမူ ဆင်ထက်မှ လျောကျ၍ ချောင်းနားတွင် ကျန်ခဲ့သည်ကို ဆင်လေးသဖြင့် နောက်မှ ဖြည်းဖြည်းလိုက်လာသူ ဆင်ကဲတွေ၍ ဆောင်ယူခဲ့ရသည်။ ရှင်ဘို့မယ်နှင့် ဆင်ကဲကို ဘုရင်မင်းခေါင် ယုံကြည်တော်မမူသဖြင့် ဆင်ကဲအား ကွပ်သည်။ နောက်မှ မှားကြောင်းသိသည်။ ဆင်ကဲ

နှင့်ဘို့မယ် အဖြစ်အပျက်ဇာတ်လမ်းကို အလွမ်းအသောကလေးများဖြည့်၍ ဇာတ်ကပြကြသဖြင့် လူသိများလေသည်။ ဦးကုလားမဟာရာဇဝင်၌ကား ဘို့မယ်ဟုမဆို၊ မောင်းမငယ်တဦးဟုသာ ဆိုသည်။ ဘုရင်မင်းခေါင် နတ်ရွာစံသောအခါ မိဖုရားရှင်မိနောက်တွင် မြင်သောသားတော် ဆင်ဖြူရှင်သီဟသူ(၇၈၃-၇၈၇) နန်းတက်၍ ရှင်ဘို့မယ်အားပင်ဆက်လက် မိဖုရားမြှောက်သည်။ ဆင်ဖြူရှင် သီဟသူတွင် မိဖုရားကြီး စောမင်းလှရှိသော်လည်း သီဟသူသည် ရှင်ဘို့မယ်အား သာလွန်စွာ မြတ်နိုးယုယတော်မူသဖြင့် မိဖုရားစောမင်းလှသည် နန်းတွင်းမှဆင်း၍၊ ရွှေစေတီအနောက်ဖက်၌ တန်ဆောင်းကြီး ဆောက်နေလေသည်။ ထိုကြောင့် မိဖုရား စောမင်းလှကို ရာဇဝင်များ၌ တန်ဆောင်းရှင် စောမင်းလှဟု တွင်ခြင်းဖြစ်သည်။ သို့ရာတွင် ၇၈၄ ခုနှစ်တွင် မွန်မင်းသမီးရှင်စောပု(ရှင်စောပု-ရှူ) ရောက်လာသောအခါ၊ သီဟသူသည် ရှင်ဘို့မယ်အား အမေ့အလျော့ထား၍ ရှင်စောပုအားသာ ယုယတော်မူလှသဖြင့် ရှင်ဘို့မယ်သည် စိတ်နာကာ အုန်းဘောင်လယ်သံဘွားထံသို့ စေသည်။ သီဟသူသည် အောင်ပင်လယ်အရပ်၌ ကိုယ်လုပ်မောင်းမနှင့် ပျော်ပါးနေခိုက် လုပ်ကြံပြီးလျှင် အင်းဝရွှေနန်းကို တက်၍ မင်းပြုပါဟုမှာသည့်အတိုင်း အုန်းဘောင်လယ်သံဘွား အလုံးအရင်းနှင့်ချီလာကာ ဆင်နှင့်တိုက်သည်။ သီဟသူလည်း ရဲခက်စံလှဟူသော ဆင်ကိုစီး၍ ခံတော်မူသည်တွင် မခံနိုင်ချေ၍၊ ဆင်တော် ညံ့သို့ကျလျှင် ကိုယ်တော်ကိုလည်း မြား၃ချက်သင့်လေသည်။ ဆင်ဖြူရှင်ကံကုန်လျှင် အမှူးအမတ်တို့စည်းရုံး၍ ရှမ်းတို့ကိုတိုက်ရာ၊ ရှမ်းတို့ပြေးရသဖြင့် အုန်းဘောင်လယ်သံဘွား အင်းဝနန်းကို မရချေ။

၇၈၇ခုနှစ် တော်သလင်းလတွင် ခမည်းတော်၏အရိုက်အရာကို တန်ဆောင်းရှင် စောမင်းလှသားတော် မင်းလှငယ် ဆက်ခံသည်တွင် ရှင်ဘို့မယ်အား ထုံးစံအတိုင်း ဆက်လက် မိဖုရားမြှောက်သည်။ နန်းတက်စဉ်က မင်းလှငယ်သည် အသက်၉နှစ်မျှသာ ရှိသေးသည်။ ရှင်ဘို့မယ်သည် ရှေးက ရည်ငံရင်းရှိသော ကလေးကျေးတောင်ညိုအား အလျင်ချီလာရန် အခေါ်လွှတ်သဖြင့် ချီလာသော် မင်းလှငယ်အား အဆိပ်ကျွေးသတ်ကာ ကလေးကျေးတောင်ညိုအား နန်းတင်သည်။ ရှင်ဘို့မယ် မိဖုရား ဖြစ်ပြန်သည်။

၇၈၇ ခုနှစ် နတ်တော်လတွင် ကလေးကျေးတောင်ညို နန်းတက်စဉ်ပင် မိုးညှင်းစားသတိုး အင်းဝသို့ ချီလာသဖြင့် ကလေးကျေးတောင်ညိုမင်းသည် ဘယဂါမဏိကို ရှေ့တည်စေပြီးလျှင် အလုံးအရင်း ဆင်မြင်းနှင့်တကွမိဖုရားဘို့မယ်ကို ယူ၍ ညဉ့်တွင် ရခိုင်ဖက်သို့ ပြေးတော်မူသည်။ ရခိုင်သို့ မရောက်မီ ပဲလွန်တောင်သို့ရောက်လျှင် ရုတ်တရက် နာမကျန်းဖြစ်၍လွန်သည်။ ဘို့မယ်သည် ဟံသာဝတီသို့ ပြေး

ဝင်ရန် အကြံပြုသော်လည်း၊ ရာဇဘိသေကခံ မိဖုရားကို နောက်ဆက်၍ မင်းပြုသောမင်းတို့သည် မရှုတ်မချဘူးလေ။ ဤတွင်ပင် ပြည်ထဲရေးကို မြှင့်တင်၍နေတော်မူသင့်သည် ဟုလျှောက်သဖြင့် မန်းစက်တော်ရာတွင် တပ်တည်၍ အလုံးအရင်းနှင့် နေသည်။

၇၈၈ ခုနှစ်တွင် မိုးညှင်းမင်းတရား အင်းဝရွှေနန်းကိုသိမ်းပိုက်ပြီးနောက် မန်းစက်တော်ရာတွင် အလုံးအရင်းနှင့် နေသော မိဖုရားဘို့မယ်ကို ဝေါ၊ ရွှေလှေစသည်တို့ဖြင့် ဆောင်ယူ၍၊ ဘယဂါမဏီကို သံခြေကျဉ်းနှင့် ဆောင်ယူခဲ့သည်။ မင်းတရားကြီးက ရှင်ဘို့မယ်ရောက်လျှင် ကိုယ်တော်မကျန်းသည်ကိုစမ်းသပ်၍ မေးတော်မူသည်ကို ရှင်ဘို့မယ်က ကျွန်စော်နံသည်ဟု ဆိုသည်။ (မိုးညှင်းမင်းတရား-ရှု။) မိုးညှင်းမင်းတရားကား အင်းဝ ပထမမင်းခေါင်မင်းသားဘဝက အလုပ်အကျွေးအဖြစ် လိုက်နေသော မင်းဥဒိန်ဖြစ်သောကြောင့် ရှင်ဘို့မယ် ဤသို့ဆိုခြင်း ဖြစ်သည်။ ရှင်ဘို့မယ်အား အင်းဝနန်းတွင်းတွင် သာယာစွာ အိမ်ဆောက်၍ နေတော်မူစေသည်။

ယင်းသို့လျှင် အင်းဝပထမမင်းခေါင်မှ မိုးညှင်းမင်းတရားလက်ထက်တိုင်အောင် မင်း ၅ဆက်လုံး မိဖုရားတင်မြှောက်ခံရသောရှင်ဘို့မယ်သည် မိုးညှင်းမင်းလက်ထက် အင်းဝတွင် ကံကုန်သည်။ မိဖုရားဘို့မယ်တွင် သားသမီးထွန်းကားသည် ဟု သမိုင်းများ၌ မရှိပါချေ။

ဘို့ကလေးမြို့ ။ ။ဘို့ကလေးမြို့သည် အောက်မြန်မာနိုင်ငံ ဧရာဝတီတိုင်း၊ ဖျာပုံခရိုင် အတွင်းရှိ ဘို့ကလေးမြို့နယ်၏ ရုံးစိုက်မြို့ ဖြစ်သည်။ ခုနည်းတန်းမြစ်နှင့် ကျိုက်ပိမြစ်တို့ ပေါင်းဆုံရာအရပ်၌ ခုံညှင်းတန်းမြစ်၏ မြစ်ကွေ့ လက်ဝဲဖက်ကမ်းပေါ်တွင် မြို့တည်ထားသည်။ မြစ်အကွေ့ပေါ်၌ တည်ထားသောမြို့ဖြစ်၍၊ မြစ်ကို နှစ်ဖက်မျက်နှာစာပြုထားသည်။ ပင်လယ်ကမ်းရိုးတန်း မြို့နယ်အတွင်း၌ရှိသော ဘို့ကလေးမြို့သည် ပင်လယ်မှ ၄၃မိုင်ခန့်ကွာဝေးသည်။ ဖျာပုံခရိုင်အတွင်း လူဦးရေအများဆုံးနှင့် အရောင်းအဝယ် စည်ကားဆုံးမြို့ ဖြစ်လေသည်။

ဘို့ကလေးဟုခေါ်တွင်ခဲ့ခြင်းမှာ လွန်ခဲ့သော နှစ်ပေါင်း ၆၀-၇၀ ခန့်က ယခု ဘို့ကလေးမြို့၏ တဖက်ကမ်းတွင် သာပေါင်းရွာကြီးဟူ၍ရှိသည်။ ထိုစဉ်က ဘို့ကလေးမြို့ဖက်တွင် ဆင်နေကျားအောင်း မြက်တိုကွင်းနှင့် ကနစိုတောကြီးမျှသာဖြစ်နေသည်။ အင်္ဂလိပ်ကပြား အမဲလိုက်မှဆိုးတဦးသည် ယခုမြို့တည်ထားသည့်နေရာနှင့် မနီးမဝေး နတ်ချောင်းခေါ်သည့် ချောင်းဝတွင် ဗိုလ်တဲသဏ္ဌာန် အိမ်ကလေး ဆောက်၍နေသည်။ အနီးအနား နတ်ချောင်း ကမ်းစပ်တွင်လည်း တဲလေးငါးလုံးရှိသည်။ ထိုတဲအိမ်ကလေးများနှင့်

အမဲလိုက်ကပြားတို့ နေထိုင်ရာအစုကို အမဲလိုက်အင်္ဂလိပ်ကပြားကို အစွဲပြုပြီးလျှင် ဗိုလ်ကလေးစုဟုခေါ်သည်။ အရပ်ရပ် အနယ်နယ်မှ သစ်ခုတ်ထင်းခုတ်လာကြသော လှေသမ္ဗန်တို့သည် သေနတ်လက်နက်ရှိရာ ဗိုလ်ကလေးအစု၌ ရပ်နားခိုလှုံကြသည်။ ယင်းသို့ဖြင့် ထိုအိမ်စုကို လူသိများ၍ လာရောက်နေထိုင်ကြသူများလည်း တဖြည်းဖြည်း များပြားလာသဖြင့် ရွာဖြစ်လာသောကြောင့် ဗိုလ်ကလေးရွာ၊ ထိုနောက် မြို့ဖြစ်လာကာ၊ ဗိုလ်ကလေးမြို့ (ဘို့ကလေးမြို့)ဟု တွင်လာခဲ့သည်ဟု ဆိုကြလေသည်။

ဘို့ကလေးမြို့နယ်သည် ဖျာပုံခရိုင်အတွင်း အနောက်တောင်ဖက်ကျသော မြို့နယ်ဖြစ်သည်။ ဧရာဝတီ မြစ်ဝကျွန်းပေါ်ဒေသဖြစ်၍ မြေနိမ့်မြေပြန့်များဖြစ်ပြီးလျှင် မြစ်ချောင်းပေါများသည်။ ခုနည်းတန်းမြစ်နှင့် ကျိုက်ပိမြစ်တို့ပေါင်းဆုံပြီးနောက်၊ တောင်ဖက်သို့ ဆက်လက်စီးဆင်းရာ ထိုအခါတွင် ဘို့ကလေးမြစ်ဟု ခေါ်တွင်၍ ဗင်္ဂလားအော်အတွင်းသို့စီးဝင်သည်။ ထိုမြစ်သည် ပင်လယ်ပိုင်းသို့စီးဆင်းရာတွင် အောက်မြန်မာနိုင်ငံ ရေငန်ပိုင်း၌ ထင်ရှားလှသော ရေငန်ပိုင်း ဦးရှင်ကြီးနတ်နှင့်စပ်လျဉ်းသည့် ကျွန်းညိုကြီး၊ မိန်းမလှကျွန်း၊ ဆတ်ကျွန်းစသော စိမ်းစို သာယာသော ကျွန်းများကို ဖြတ်သန်းသွားလေသည်။ ဘို့ကလေးမြို့၏ အနောက်ဖက်တွင် နတ်ချောင်းခေါ်သော ချောင်းကြီးသည် ခုနည်းတန်းမြစ်အတွင်းသို့ စီးဝင်လေသည်။

ဘို့ကလေးမြို့နယ်၏ ထက်ဝက်သာသာမျှသော ဒေသများသည် ထင်းတောများဖြစ်ကြသည်။ မြေနုကျွန်းပေါ်ဒေသဖြစ်၍၊ ကနစို၊ ကြတ်နံ၊ ကန့်ပလာ၊ မြင်းက၊ ဗျူး၊ လမုစသော ထင်းတောများ ပေါက်ရောက်သည်။ ထိုကြောင့် ဘို့ကလေးမြို့နယ်၏ အဓိကထွက်ကုန်တမျိုးသည် ထင်းဖြစ်သည်။ အစိုးရကြီးဝိုင်း ထင်းတောများဖြစ်၍၊ ထင်းတောများ မပြုန်းရလေအောင်၊ ထင်းခုတ်ယူနိုင်ရန် ကြီးဝိုင်းထင်းတောများကို အလှည့်ကျ ဖွင့်ပေးရသည်။ ဧရာဝတီမြစ်ဝကျွန်းပေါ်တလင်း၌ သုံးနေကြသော ထင်းများသည် များသောအားဖြင့် ဘို့ကလေးမြို့နယ်ထွက် ဖြစ်ကြသည်။ ထိုပြင် မီးသွေးလည်း ဖုတ်၍ တင်ပို့ရောင်းချသဖြင့် ရန်ကုန်တွင် ဘို့ကလေးမီးသွေးကိုလူသိများသည်။ ကနေစိုသစ်ကြီးများကို အိမ်သုံး၊ ကျောင်းဆောက်သစ်အဖြစ် သုံးနိုင်ရန် သစ်စက် ၁၅ စက်ဖြင့် ခွဲစိတ်တင်ပို့ ရောင်းချလေသည်။

အခြားအရေးပါသော ထွက်ကုန်မှာ ဆန်စပါးဖြစ်သည်။ မြို့၏ ဆင်ခြေဖုံးနှင့်မြို့နယ်အတွင်း ဆန်စက်များ ၂၀ကျော် ၃၀ ခန့်ရှိသည်။ ပင်လယ်ဆိပ်ကမ်းရွာကြီးများ ဖြစ်ကြသော ဧရာရွာ၊ အမာရွာ၊ ကခုန်ရွာကြီးများမှ ငါးပိ၊ ငါးခြောက်၊ ငံပြာရည် စသော ပင်လယ်ထွက်ကုန်များကို အကြီးအကျယ် လုပ်ကိုင်ကြသည်။ ကိုင်းသောင်၊ သောင်ကတုံး

စသော ပင်လယ်ကမ်းရိုးတမ်းရှိ သဲသောင်ကြီးများမှ လိပ်ဥများကိုလည်း မြောက်မြားစွာ ရရှိလေသည်။

ဘိုကလေးမြို့နယ်၏ အကျယ်အဝန်းသည် ၁,၀၈၈ စတုရန်းမိုင်ဖြစ်၍ ဖျာပုံခရိုင်အတွင်း အကျယ်ဝန်းဆုံးသော မြို့နယ်ဖြစ်သည်။ သူကြီးတပိုင်ကျေးရွာပေါင်း ၇၆ ရွာပါဝင်၍ မြို့နယ်တစ်ခုလုံး၏ လူဦးရေသည် ၁၃၁,၁၈၅ယောက် (၁၉၅၆ ခုနှစ် ခန့်မှန်းခြေသန်ကောင်စာရင်း) ဖြစ်သည်။ မြို့ပေါ်ရှိ လူဦးရေမှာ ၂၃,၂၁၁ယောက် (၁၉၅၃ ခုနှစ်သန်ကောင်စာရင်း) ဖြစ်သည်။ မြို့ပေါ်နှင့် မြို့နယ်အတွင်း နေထိုင်ကြသော လူမျိုးများအနက် ဗုဒ္ဓအယူဝါဒီ မြန်မာလူမျိုးများ၏ ဦးရေသည် အများဆုံးဖြစ်၍၊ ကရင်၊ တရုတ်နှင့် အိန္ဒိယလူမျိုးများလည်း ရှိလေသည်။

မြို့နယ်အတွင်း ပူအိုက်စိုစွတ်သော ရာသီဥတုရှိ၍၊ မိုးရာသီအခါ မိုးများလေသည်။

မြစ်ချောင်းပေါများသော အရပ်ဒေသဖြစ်၍ မြို့နယ်အတွင်း၌၎င်း၊ မြို့နယ်မှ အပသို့၎င်း ရေလမ်းခရီးဖြင့် သွားလာကူးသန်းခြင်းကို ပြုလုပ်ကြသည်။ ရန်ကုန်-မော်လမြိုင် ကျွန်း(မြောင်းမြခရိုင်)သွား ပရသဖအဖွဲ့ပိုင် သင်္ဘောများသည် ဘိုကလေးမြို့နှင့် ဘိုကလေးမြို့နယ်အတွင်းရှိ မြင်းကကုန်းရွာကြီးကို ဖြတ်သန်းသွားသည်။ ထိုသင်္ဘောများသည် ဖျာပုံခရိုင်၏ နယ်ပိုင်ရုံးစိုက်မြို့ဖြစ်သော ကျိုက်လတ်မြို့၌ ရပ်နားသည်။ ဖျာပုံမြို့နှင့် ဘိုကလေးမြို့သို့ ရက်ခြား ခုတ်မောင်းသော ပရသဖသင်္ဘောများလည်း ရှိသည်။

ထိုပြင် မြို့နယ်အတွင်းနှင့်အပသို့ သွားလာရုတ်မောင်းသော ပုဂ္ဂလိကပိုင် သင်္ဘောများလည်း ရှိလေသည်။

ဘိုကလေးမြို့သည် ဗြိတိသျှတခေတ်လုံး ဒီစကြိုတ်ကောင်စီ အုပ်ချုပ်ရေးဖြင့်သာ ရှိနေခဲ့ရာ ၁၉၅၉ ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာလ ၄ ရက်နေ့မှစ၍ ဗျူနီစီပယ် အုပ်ချုပ်ရေးသို့ ပြောင်းခဲ့လေသည်။

ဘိုကလေးမြို့တွင် အထက်ပိုင်းနှင့်အောက်ပိုင်းဟူ၍ ရပ်ကွက်ခွဲခြားထားသည်။ မြို့ပေါ်၌ မြို့ပိုင်ရုံး၊ သမဝါယမရုံး၊ အစိုးရတန်းမြင့်ကျောင်း၊ အလယ်တန်းကျောင်း၊ ဆေးရုံ၊ ရဲဌာနစသော အစိုးရအဆောက်အအုံများရှိသည်။ ကြီးကျယ်ထင်ရှားသော အဆောက်အအုံများမှာ သာသနိက အဆောက်အအုံများ ဖြစ်ကြသည်။ ယင်းတို့မှာ စေတီ သုံးထပ်ငုံ၍ တည်ထားသော အောင်စကြာ စေတီ၊ မြို့လည် ဘုရားတန်ဆောင်းကြီး၊ အင်္ဂလိပ်ခေတ်ကပင် ငွေ ၃သိန်းခန့် အကုန်အကျခံကာ ခမ်းနားစွာ ဆောက်လုပ်ထားသော စံကျောင်းခေါ်သည့် စာသင်တိုက်ကျောင်းကြီးနှင့် ဒွါရကျောင်း၊ ကံဦးကျောင်း၊ မိတ္ထီလာကျောင်းဟူ၍ ကျောင်းကြီး ၄ ကျောင်းအပြင် ကျောင်းငယ်ပေါင်း ၄၀ ကျော်ခန့်ရှိသည်။

မြို့ပြင်အစပ်တွင် ၁၉၅၁ ခုနှစ်က တူးဖော်ခဲ့သော အလျားပေ ၁,၃၆၀၊ အနံပေ ၆၃၀ရှိ မဟာသီလဝံကန်တော်ကြီးသည် နွေရာသီအခါ ရေရှားပါးမှု အခက်အခဲကို ဖြေရှင်းပေးသော ဘိုကလေးမြို့၏ ကျက်သရေဆောင် ကန်ကြီးလည်း ဖြစ်ပေသည်။

မြန်မာ့ဇာတ်သဘင်ပါရမီရှင်

ရုပ်ချော အသံကောင်း၍ အဆိုပိုင်၊ အကနိုင်သူအဖြစ် ကျော်ကြားသူမှာ မြန်မာ့ဇာတ်သဘင်လောကတွင် ရှာမှရှားပေမည်။ ထိုကဲ့သို့သော ပါရမီထူးသူပေါ်ပေါက်လာသည်နှင့်အမျှ ဇာတ်သဘင် တခေတ် မဆန်းဘဲမနေနိုင်သည်ကို တင်ပြထားသည်။ ထူးခြားသော သဘင်ပါရမီရှင် တဦးဖြစ်၍၊ အဆို၊ အကသာမက အပြကိုလည်း ဆန်းသစ်တီထွင်ကာ မြန်မာ့သဘင်ကို တိုးချဲ့ခဲ့သဖြင့် မြန်မာ့ဇာတ်သဘင်ကို တခေတ်ထွင်ခဲ့သူဟု ခေါ်ဆိုကြလေသည်။

ဘိုးစိန်ဦး(မြန်မာ ၁၂၄၄-၁၃၁၅)။ ။ မြန်မာ့သဘင်လောကတွင်သာမက အနောက်နိုင်ငံတလွှား၌ပါ ထင်ရှားသော ဇာတ်ဆရာနှင့် ဇာတ်မင်းသားကြီးကား ဘုရားဒါယကာဦးဘိုးစိန်ဟူ၍၎င်း၊ ဂရိတ်ဘိုးစိန်ဟူ၍၎င်း ကျော်ကြားသော ဦးဘိုးစိန်ကြီး ဖြစ်သည်။

ဦးဘိုးစိန်ကို ၁၂၄၄ခုနှစ် ကဆုန်လဆန်း ၁ရက် တနင်္လာနေ့တွင် မြောင်းမြမြို့နယ် လူဂေါင်းကျွန်းဌာနအပိုင် ခလောက်သိုက်ရွာ၌ အဖဦးစံဒွန်း၊ အမိဒေါ်ရွှေရုပ်တို့မှ ဖွားမြင်သည်။ ဖွားမြင်ရာ ခလောက်သိုက်ရွာကို အကြောင်းပြု၍ ငယ်မည်မောင်သိုက်ဟုတွင်သည်။ မိခင်ရောဖခင်ပါ မြေပိုင်း

ခေတ် မင်းသမီး မင်းသားကြီးများ ဖြစ်သည်။ ဦးဘိုးစိန်၏ မွေးချင်းမောင်နှမတို့သည် မင်းသမီး၊ မင်းသား၊ ဇာတ်သမားများပင်ဖြစ်သည်။ ဦးဘိုးစိန်၏အစ်မကြီးမသက်ပု၊ ယောက်ဖကိုအောင်မင်း အစ်ကိုကိုကြာယုံတို့သည် ထိုခေတ်က မင်းသမီး မင်းသားများဖြစ်ကြသည်။ ချစ်စရာရေးမွှေးဟူသော အမည်တွင်သည့် နာမည်ကျော် မင်းသားလတ် ကိုချစ်စရာသည် ဦးဘိုးစိန်၏ အစ်ကို ကိုကြာယုံဖြစ်သည်။

အသက် ၇ နှစ်အရွယ်မှစ၍ မောင်ဘိုးစိန်သည် ကျွဲပျော်မြို့ဦးနန္ဒိယကျောင်း၌ ပညာဆည်းပူးရာ ၁၂နှစ်သားအထိဖြစ်သည်။ တခါတရံ အကခုန်များရှိသောအခါ မောင်ဘိုးစိန်

ဘိုးစိန်ဦး

ကလေးအား သင်ကြားပြသ၍ ပါဝင်ကပြစေသည်။ ပညာ သင်နေခိုက်ပင် အစ်မဖြစ်သူ မင်းသမီးကြီး မစိန်တုပ်နှင့် ဦးရီး စမွယ်ညွန့်တို့ဇာတ်ထဲတွင် လင်းကွင်းတီးမှအစ ဆိုင်း နောက်ထအဖြစ်အထိ ဝင်ရောက်အမှုထမ်းခဲ့ရသည်။ ညီဖြစ် သူ၏ သဘင်ဝါသနာကိုရိုပိမိသော အစ်ကိုကြာယုံသည် ဘိုးစိန်ကလေးအား ညောင်တုန်းမြို့မှ ကျပျော်မြို့သို့ ဇာတ်က ရန်ရောက်လာသော ဆိုင်းဆရာဦးစံချိန်ထံတွင် ပညာသင်ရန် အပ်နှံလိုက်သည်။ ထိုအခါမှစ၍ မောင်သိုက်ဟူသော ငယ် မည်မှ မောင်စိန်ဟူသောအမည်သို့ပြောင်းသည်။ ဦးစံချိန် ထံတွင် ရှေးဦးစွာဝါးလက်ခုပ်တီးရ၍ မကြာမီပင် လင်းကွင်း ကြီးနှင့် ဝါးလက်ခုပ်ဖက်၍ကိုင်နိုင်လာသည်။ အားလပ်သည့် အခါတွင်လည်း ကြေးနောင်ပိုင်းထဲဝင်၍တီးယင်း ဆိုင်းပါ တီးတတ်လာသည်။ ရုပ်ရွာဘုရားပွဲများရှိသည့်အခါ အရပ် ဇာတ်မင်းသားအဖြစ်ဝင်ရောက်ကပြသည်။ ကျပျော်မြို့ မြတ် ချမ်းသာဘုရားပွဲတော်တွင် ဘုရားလူကြီးဦးစံဦးက ညောင် တုန်းမြို့မှ အငြိမ့်မင်းသမီးမစိန်ခင်နှင့် ဘိုးစိန်ကလေးအား တွဲဖက်ကစေရာ၊ နာမည်ရမင်းသမီးကိုပင် မိအောင်ကနိုင် သောကြောင့် နာမည်ပို၍ ထွက်လာသည်။ ထိုအချိန်က ဘိုးစိန်ကလေးသည် ၁၂နှစ်သားသာ ရှိသေးကြောင်းကို “လက်တသစ်ကယ်မှ မကြွားပါဘူး၊ ၁၂ နှစ်သားရယ်က မင်းသားဖြစ်တယ်တဲ့ကွယ်” ဟု သူ့သီချင်းထဲတွင် ထည့်၍ ဆိုထားလေသည်။ ထိုအချိန်က ရှင်ပင်မပြုရသေးချေ။

၁၂၅၈ ခုနှစ်တွင် သာမဏေဝတ်ပြီးနောက် လူထွက်သော အခါ အစ်ကိုဖြစ်သူထောင်သော ဇာတ်အဖွဲ့တွင် မောင်ဘိုး စိန်သည် အကူအညီဇာတ်ဆရာဖြစ်လာသည်။ ယင်းဇာတ်ဖွဲ့ တွင် ကံကြီးဒေါင့်သူ မင်းသမီး မမြညွန့်နှင့်တွဲဖက်၍ ခေါင်း ဆောင်မင်းသားအဖြစ် ကခဲ့ရသည်။ ၁၆ နှစ်သားအရွယ်တွင် မင်းသမီးမမြညွန့်နှင့်အကြောင်းပါသည်။ သဘင်ပညာဆက် လက်မကြိုးစားနိုင်မည်စိုးသဖြင့် ဆွေမျိုးများက မမြညွန့်နှင့်ခွဲ သည်။ ထိုနောက် အစ်ကိုဖြစ်သူဦးချစ်စရာက မန္တလေးမြို့တွင် သဘင်ပညာဆည်းပူးရန်ခေါ်သွားရာ တွဲဖက်ကရန် မင်းသား ကောင်း အရှာထွက်လာကြသော ဆင်ဖြူကျွန်း ဆရာအေး၊ ယောက်ျားမင်းသမီးအောင်ဗလတို့နှင့် ဘိုးစိန်တို့ အစမ်းတပွဲ တွဲဖက်ကပြသောအခါ၊ ပရိသတ် အလွန် ကြိုက်လေသည်။ ဘိုးစိန်နှင့်အောင်ဗလတို့သည် ၁၂၆၀ပြည့်နှစ်မှ ၁၂၆၅ ခုနှစ် အထိ ၅နှစ်နီးနီး တွဲဖက် ကပြရာမှာ ဘိုးစိန် အောင်ဗလဟူ သောအမည်သည် တောရောမြို့ပါ ထင်ရှားလာသည်။ သူတို့ ၂ ဦးတွဲမိမှပင် ဘိုးစိန် ရန်ကုန်ရောက်လာသည်။ (အောင် ဗလ-ရှု။)

၁၂၆၅ခုနှစ်တွင် ဘိုးစိန်သည် ဇာတ်ဆရာ ဦးစိန္တာ၊ မ သောင်းတို့၏ဇာတ်အဖွဲ့တွင် မင်းသမီး ငွေစိန်၊ ငွေရီ၊ ညိုညို စသော ညီအစ်မတစုနှင့် တွဲဖက်ကပြသည်။ ငွေစိန် အခြား

ဦးဘိုးစိန် နပျိုစဉ်က မင်းသမီး ကောလိပ်စိန်နှင့်အတူ တွဲဖက်ကပြစဉ်

ဇာတ်သို့ရောက်သွားသောအခါမှ မင်းသမီး မစိန်ဥနှင့် တွဲက ရသည်။ ယင်းသို့ ကပြရင်း မစိန်ဥနှင့် အကြောင်းပါသည်။ တဖန် ၁၂၆၉ ခုနှစ်တွင် မြန်မာမင်းလက်ထက် ရွှေတိုက်စိုး တောင်ခွင်မင်းကြီး၏ သမီး ခင်ခင်လတ်ကြီးနှင့် လက်ထပ် လေသည်။ ထိုအချိန်ကစ၍ ကိုယ်ပိုင်ဇာတ်ဆရာနှင့် ဇာတ် မင်းသား၊ ဇာတ်ဆရာနှင့် ဇာတ်ပိုင်ရှင်ဖြစ်လာသည်။ ထို နောက် လက်ထောက် မင်းသမီးလေး မကြင်ယုံနှင့် အ ကြောင်းပါရာ ဦးဘိုးစိန်ကွယ်လွန်သည်အထိ ထင်းပုံခေါင်း ချ ပေါင်းကြလေသည်။ ဦးဘိုးစိန်နှင့် ဒေါ်ကြင်ယုံတို့တွင် သားသမီး ၇ ယောက် ရှိသည့်အနက် သားများဖြစ်သော ကနက်စိန်၊ ကိုစန်ကြိုင်နှင့် တသက်စိန်တို့သည် ဖခင်၏သ ဘင်ပညာမတိမ်ကောစေရန် စိန်မဟာသဘင် အဖွဲ့ကြီးကို ဆက်လက် ကပြနေကြသည်။ ဦးဘိုးစိန်သည် ၁၃၁၅ ခုနှစ်၊ ပြာသိုလဆန်း ၇ရက်နေ့တွင် အသက် ၇၁ နှစ်အရွယ်၌ ရန်ကုန်မြို့နေအိမ်တွင်ကွယ်လွန်သည်။ မကွယ်လွန်မီ၊ လွတ် လပ်ရေးရပြီး နောက်တနှစ်တွင် ပြည်ထောင်စု မြန်မာနိုင်ငံ အစိုးရက ဦးဘိုးစိန်အား ဝဏ္ဏကျော်ထင်ဘွဲ့ဖြင့် ချီးမြှင့် သည်။ ဗြိတိသျှအစိုးရလက်ထက် ပဌမကမ္ဘာစစ်ကြီးအတွင်း ကလည်း ကြက်ခြေနီသူနာပြုတပ် ရန်ပုံငွေအတွက် ကပြကူ ညီသည်ကို ဂုဏ်ပြုသောအားဖြင့် တီ၊ပီ၊အက်(စ)ခေါ် တိုင်း ကျိုး ပြည်ကျိုးဆောင်ဘွဲ့ ချီးမြှင့်ခြင်း ခံခဲ့ရလေသည်။

ဘိုးစိန်ဦး

ဦးဘိုးစိန်သည် ဗုဒ္ဓစာပေ၌နဲ့စပ်သည်။ ဗဟုသုတကြွယ်ဝသည်။ ဗုဒ္ဓတရားတော်ကို လူအများဆုံး အလွယ်တကူ နားလည်သဘောပေါက်အောင် ဝါဒဖြန့်ရန်လည်း စေတနာအလွန်ထက်သန်သည့်အလျောက်၊ သီချင်းဆိုရာ၌ပင် ပါဠိပါဌ်သားတရားစကားများကို ထည့်၍ဆိုတတ်သည်။ တရားမသိဘဲ သဘင်လုပ်ခြင်းသည် တဏှာသက်သက် အားပေးခြင်းဖြစ်သည်ဟုယူဆသော ဦးဘိုးစိန်သည် သဘင်ပညာကို အနုပညာမြောက်အောင်ပြုရုံသာမက၊ တရားအနှစ်သာရ ပါအောင်လည်း အားထုတ်သည်။ ဦးဘိုးစိန်တို့ ဇာတ်စကစဉ်က ဇာတ်သဘင်လောကတွင် ချင်းဖဝေး၊ ချင်းရွှေလုံး၊ ဆင်ကဲ ဘုံမယ်၊ ကံသဒေဝကြည် လက်ခြောက်ဖက်စသော ဒဏ္ဍာရီဇာတ်များကို အကများသော်လည်း ဦးဘိုးစိန်သည် ဇာတ်နိပါတ်တော်များကို ကပြလျှင် အပြစ်ရှိမရှိ၊ မန်လည် ဆရာတော် ဘုရားကြီးအား မေးလျှောက်ပြီးနောက် တရားပြသည့်သဘောနှင့် ကလျှင် အပြစ်မရှိကြောင်း အဆုံးအဖြတ်ပေးသည်နှင့် ဒဏ္ဍာရီများကို စွန့်ကာ၊ ဇာတ်နိပါတ်များကိုချည်း ကသည်။ ပဌမကသည်ဇာတ်မှာ ဝိနည်းတော်မှ ရှင်သုဒိန္နဇာတ်ဖြစ်သည်။ ဦးဘိုးစိန်၏ ဇာတ်ကို ကြည့်မြင်ရသောဆရာတော်အချို့က တရားဟောသည်ထက် ဘိုးစိန် ကပြသည်က ပို၍ထိရောက်ကြောင်း မိန့်မြွက်ကြသည်ဟု ဆိုလေသည်။

ဦးဘိုးစိန်တွင် ထူးခြားသော သူပိုင်ဟန်ရှိသည်။ ထိုဟန်ကို လူကြိုက်များသည်။ ရှေးဆိုဟန်ဆိုနည်းတို့ဖြင့် မရောင့်ရဲဘဲ ယင်းတို့ကိုအခြေခံ၍ ဟန်သစ် ဖန်တီးလေ့ရှိသည်။ သီချင်းများကို နိုင်ငံခြားသံယူ၍ စသုံးသူမှာလည်း ဦးဘိုးစိန်ပင်ဖြစ်သည်။ သို့ရာတွင် နိုင်ငံခြားသံကို ငုံ့ယူပြီးနောက် မြန်မာအသံထဲသို့ နားဝင်ချိုအောင်၊ မထောင့်အောင် ပြုပြင်သွင်းယူသည်။ ဦးဘိုးစိန်သည် ငိုချင်းဆို၍လည်း တမူထူးသူဖြစ်သည်။ အထူးသဖြင့် ပတ်စာပိုးငို၊ သို့မဟုတ် တပေါက်တင်ငိုသည် ဦးဘိုးစိန် စထွင်သည့် ငိုချင်းဖြစ်သည်ဟုကျော်ကြားသည်။ “ဆွဲမြညာငယ်လေ ခွဲရမှာ တဖေလွမ်းပါဘိ၊ ငွေစန်းယုန်စန္ဒီသို့၊ ပုံဟန်ချိုလှလှဝင်းငယ်ကြောင့်” အစချီသော ဒွေးချိုးကို၎င်း၊ “လှဒေဝီ မေမျိုဖြန်းငယ်ကြောင့်၊ ညနေရီ နေညိုသန်းမှာဖြင့်၊ ဖေငိုခန်းပေါ်တော့တယ်” အစချီသောလေးချိုးကို၎င်း ပတ်စာပိုးငိုဟန်သစ်ဖြင့်ဆိုလေရာ ပရိသတ်များစွာ စွဲလမ်းနှစ်သက်သည်။ ဇာတ်ခုံပေါ် ၅ပေါက်သံဖြင့် ရှေးက သီချင်းဆိုရိုး ရှိခဲ့သော်လည်း ၆ ပေါက်သံဖြင့် စထွင်သီဆိုသူမှာ ဦးဘိုးစိန်ဖြစ်သည်။ မဲဇာတောင်ခြေပတ်ပျိုးမှ ၆ ပေါက်သံကို ဦးဘိုးစိန် စယူလေသည်။

အဆိုပိုင်ရုံသာမက ဦးဘိုးစိန်သည် အသံလည်းသာသည်။ အသံကိုသာအောင်၊ စိတ်နေသဘာဝနှင့်လိုက်လျောအောင် နေရာနှင့်နေရာ သွင်းသွားတတ်သူဖြစ်သည်။ ပိုးခန်းပန်းခန်း

၌ ထေ့သံ၊ ငေါ့သံ၊ ကြွသံ၊ ထသံ၊ ညှသံ၊ ဆွေးသံများသွင်းနိုင်သည်။ အသံကောင်းရုံသာမဟုတ်၊ အပြောလည်း ပိုင်သူဖြစ်သည်။ ဇေနဉာဏ်ထက်သူဖြစ်သည့်အလျောက် ခဏခြင်း၌ပင် လိုရာကိုစိကာပတ်ကုံး ပြောလိုက်ဆိုလိုက် လုပ်နိုင်သည်။ နာရီဝက် ၄၅ မိနစ် အမျှင်မပြတ်အောင် ပြောပြီးနောက်မှ သီချင်းကို ဖြတ်ထားသောနေရာမှ ပြန်ကောက်ဆိုနိုင်သူဖြစ်သည်။ အပြောတွင် ဦးဘိုးစိန်ကို မိသူ မည်သည့်ဇာတ်မင်းသားမျှ ယခုတိုင် မပေါ်သေးချေ။

ဦးဘိုးစိန်သည် အဆိုအပြော၌သာမက၊ အက၌လည်း ထွင်သူဖြစ်သည်။ မင်းသမီးတလက်သာမဟုတ်၊ ၂လက် ၃လက်နှင့် တွဲကသည်မှာလည်း ဦးဘိုးစိန်အစဖြစ်သည်။ အနောက်နိုင်ငံ ခြေကကို အတုခိုး၍ နရီစည်းပိုကျအောင်ထွင်ယူသည်။ လူဟန်အလှ၊ ကိုယ်ခါးပန်းတို့ကိုလည်း မြန်မာပီအောင် ဖြည့်စွက်ပေးရာ၊ “ဘိုးစိန်ခြေက” ဟူ၍ပင် ဇာတ်သဘင်လောကတွင် ထင်ရှားလာသည်။ မြန်မာအက ရိုးရိုးတွင် ဘိုးစိန်သည် ခြေကိုနောက်ထိုး၍ကသည်။ ယခုခေတ် အရပ်သူအရပ်သားများကစ၍ သင်လျှင်သင်ခြင်း ခြေကိုနောက်ထိုး၍ကခြင်းသည် ဘိုးစိန်စကသော အကဖြစ်သည်။ သစ္စာထားခန်းတို့၌ တီးလုံးနှင့်အကိုက်၊ ခူးကြိုး၊ ပေါင်ကြိုး၊ လက်ကြိုး၊ ခေါင်းကြိုးတို့ဖြင့် ထထကြွကြွ ခြေမြှောက် လက်မြှောက်၊ ခုန်က၊ လက်မြှောက်က၊ ပရိသတ်အာရုံမပြတ်အောင် ကကြိုးတပုဒ် ဆိုဆိုသလောက် ကခုန်စွမ်းနိုင်အောင် အရည်အချင်းရှိသည်။ ယင်းအကကိုပင် ဇာတ်သမားများ အတုခိုး၍ ဘိုးစိန်အကဟုဆိုကြသည်။ မင်းသမီး၁၂ယောက်၊ ၁၆ယောက်၊ အယောက် ၂၀ စသည်နှင့် ယိမ်းဟူ၍ စသည်မှာလည်း ဦးဘိုးစိန် ထွင်မှုဖြစ်သည်။ အင်္ဂလိပ်ကပြားမကလေးများကိုပင် ယိမ်းသမအဖြစ် ငှား၍ကသည်။ (ယိမ်း-ရှု။)

အက၌သာမဟုတ် အပြဖက်၌လည်း ဦးဘိုးစိန်သည် ကောင်းသူဖြစ်သည်။ သူ့လက်ထက်ကျမှ ဇာတ်ခုံပေါ်တွင်အဆောင်အယောင် ဟိတ်ဟန်ဆန်းပြားလာသည်။ ဇာတ်ခုံပေါ်၌ ရေနံဆီမီးတိုင်ထွန်း၍ကရာမှ လသာမှန်အိမ်၊ လျှပ်စစ်ဓာတ်မီးစသည်ဖြင့် စ၍ ထွန်းသူမှာ ဦးဘိုးစိန်ဖြစ်သည်။ “ဘိုးစိန်တို့ကတော့ ဖန်သီးကတောင် မီးထတောက်အောင် လုပ်နိုင်သဟေ့” ဟု ရင်သပ်အံ့ဩရသည်အထိ ဖြစ်သည်။ ဇာတ်ကွက်နှင့်လိုက်အောင်လည်း မီးအလင်းအမှောင် ပြုပြင်ပေးသည်။ အဝတ်အစားကိုလည်း လှသည်ထက် လှ၍ ပရိသတ် စွဲသည်ထက်စွဲအောင် မင်းသမီး မင်းသား ဆင်တူဝတ်သည့်အလေ့ကို ဦးဘိုးစိန်ပင် စထွင်သည်။ လူရွှင်တော်များအား တိုက်ပုံအင်္ကျီ၊ ခေါင်းပေါင်း စသည်တို့နှင့် ဆင်ပေးကာ အပြကို အရေးပေးခဲ့သည်။

ဇာတ်သဘင်လောကတွင် ဦးဘိုးစိန်သည် ဇာတ်ဆောင်လှုပ်ရှားမှု၊ သီချင်းအဆို၊ အက၊ အပြော၊ ဇာတ်ခန်း၊ ဇာတ်

ကွက်၊ အဆင်အပြင်၊ မီးအယူအဆစသည်ဖြင့် ဇာတ်ပွဲတခု တွင် သဘာဝကျအောင် သရုပ်ဆောင်ရာ၌ အများအပြား တီထွင်ခဲ့သဖြင့် ဦးဘိုးစိန်အား သဘင်ဥသျှောင်အဖြစ် ဥ ဒါန်းတွင်စေသည်။ နာမည်ကျော် ဇာတ်မင်းသားကြီးများ ဖြစ်ကြသော ဦးစိန်အုပ်၊ အီနောင် ဦးစံတုပ်၊ ဦးစိန်ကတုံးတို့ နှင့် အပြိုင် ကရသည့်ကြားမှပင် ဦးဘိုးစိန်၏နာမည် မသေဘဲ ကျော်သည်ထက်ကျော်လာခြင်းမှာ ဦးဘိုးစိန်သည် အ

မျိုးသား အနုပညာကို ထိန်းရုံမက နယ်ကျယ်အောင် တိုးချဲ့နိုင်သူ ဖြစ်ခြင်းကြောင့်ဟု ဆိုရပေမည်။ သဘင်သည် ကလေးများသည် ဦးဘိုးစိန် ကပြသော ဇာတ်ထုပ် ဇာတ်ကွက် ငိုချင်းများကို ရိုသေစွာ လာရောက် တောင်းယူကာ မိမိတို့မြို့ရွာရောက်သောအခါ “ကိုဘိုးစိန် ကပြသော မည်သည့် ဇာတ်ကို ယနေ့ ကမည်”ဟု ကြော်ညာလိုက်လျှင် ရုံလှုံအောင် စည်လှသည်ဟု ဆိုကြသည်။

ဘုန်းတော်သောတဝရှင်မင်းတရား

ဘိုးတော်ဦးဝိုင်းဟုဆိုလျှင် ကုန်းဘောင်ဆက်တွင် အထူးထင်ရှားသော ဘုရင်တစ်ဆူဟု လူသိများသည်။ ထိုမင်းလက်ထက်၊ မြန်မာနိုင်ငံသည် များစွာကျယ်ဝန်းလာ၍ နိုင်ငံခြားသားများ ဂရုစိုက်လေ့လာခြင်း ခံခဲ့ရသည်။ တိုင်းပြည်ဝပြောစည်ပင်၍ စာပေနှင့် သာသနာရေး ထွန်းပြောင်ခဲ့လေသည်။

ဘိုးတော်ဘုရား(မြန်မာသက္ကရာဇ် ၁၁၀၆-၁၁၈၁)။ ။ဘိုးတော်ဘုရားသည် ကုန်းဘောင်နန်းတည် အလောင်းမင်း တရားကြီးနှင့် မဟာမင်္ဂလာ ရတနာဓိပတိ သီရိရာဇာဓိပတိဘွဲ့ခံ မိဖုရားခေါင်ကြီးတို့မှမြင်သည့် စတုတ္ထသားတော် ဖြစ်သည်။ (အလောင်းဘုရား-၅။) ၁၁၀၆ ခုနှစ် တန်ခူး လပြည့်ကျော် ၆ ရက် တနင်္လာနေ့တွင် ဖွားမြင်၍ ငယ်မည်မှာ မောင်ရွှေဝိုင်းဖြစ်သည်။

သက်တော် ၁၀ နှစ်အရွယ်တွင် သတိုးမင်းလှရွှေတောင်၊ ၁၆ နှစ်တွင် သတိုးမင်းစော၊ ၂၀ တွင် သုဓမ္မရာဇာဘွဲ့အမည်များကို ချီးမြှင့်ခြင်းခံရသည်။ ခမည်းတော်နှင့်နောင်တော်၂ပါး လက်ထက် ဗဒုံမြဝတီမြို့များကို ကံကျွေးခံရ၍ ဗဒုံမင်းသား ဟုထင်ရှားသည်။ ထိုကြောင့်လည်း ၁၁၄၃ခု တပို့တွဲလပြည့်ကျော် ၁၄ ရက်တနင်္လာနေ့တွင် မင်းအဖြစ်သို့ ရောက်တော်မူသောအခါ ဗဒုံမင်းတရားကြီးဟု ခေါ်ကြသည်။ မင်းတရားကြီးနောက် ထီးနန်းဆက်ခံသူ စစ်ကိုင်းမင်းနှင့်သာယာဝတီမင်း၏ ဘိုးတော် ဖြစ်သဖြင့်လည်း ဘိုးတော်ဘုရားဟု ရာဇဝင်တွင်ကျော်ကြားခဲ့သည်။ ၁၁၄၄ခုနှစ် တပို့တွဲလဆန်း ၇ရက်နေ့တွင် မြစ်ငယ်မြစ် မြောက်ဖက် ထီးပေါင်းကား အရပ်၌ အမရပူရမြို့နှင့်တကွ ထီးနန်းကို စတင်တည်စိုက်သောကြောင့် အမရပူရပဌမမြို့နန်းတည်မင်းဟုလည်း တွင်သည်။(အမရပူရမြို့-၅။) ဘိုးတော်ဘုရားသည် ၁၁၄၅ ခုနှစ်တွင် တကြိမ်၊ ၁၁၄၆ ခုနှစ်တွင် တကြိမ် ရာဇာဘိသေက မုဒ္ဒါဘိသေခံပြီးလျှင် ထီးဆောင်းမင်္ဂလာ မဟာဥကင်သဖွင့်တော်မူ၍ သီရိ ပဝရ တိလောက ပဏ္ဍိတ မဟာဓမ္မရာဇာ၊ သီရိ ပဝရ ဝိဇယာ နန္ဒယသ ဩဘဝနာ ဒိတျာဓိပတိ ပဏ္ဍိတမဟာဓမ္မဓိရာဇာ တံဆိပ်နာမံများကို ခံတော်မူသည်။ ၁၁၆၆ခုနှစ်တွင် သီရိမလ္လာ မဟာသုဘတ္တဟူသော ဆင်ဖြူ

မတစ်စီးနှင့် ၁၁၆၈တွင် နိဗ္ဗာန ပစ္စယနာဂရာဇာ ဆင်ဖြူတစ်စီးကို ရတော်မူ၍ ရွှေစက်တင်တော်မူပြီးလျှင် ဆဒ္ဒန်ဆင်မင်းသခင်ဘွဲ့ ခံတော်မူသည်။

ဘိုးတော်ဘုရားသည် ခမည်းတော်၏ ဆန္ဒအရ ကုန်းဘောင်မင်းဆက်တွင် စတုတ္ထမင်း ဖြစ်ရန်ရှိသော်လည်း နောင်တော်ဆင်ဖြူရှင်မင်းက သားတော် စဉ့်ကူးမင်းအား အရိုက်အရာ လွှဲအပ်ခဲ့သဖြင့် တူတော်များဖြစ်သော စဉ့်ကူးမင်းနှင့် ဖောင်းကားစားမင်းတို့အား ဖယ်ရှင်းပစ်ပြီး နောက်မှ ထီးနန်းကို ဆက်ခံရသဖြင့် ကုန်းဘောင်မင်းဆက်တွင် ဆဋ္ဌမမင်းဖြစ်ခဲ့ရသည်။ (ကုန်းဘောင်မင်းဆက်။ စဉ့်ကူးမင်း-၅။)

နန်းတက်စတွင် ဘိုးတော်ဘုရားသည် ထီးနန်းအန္တရာယ်ကြောင့် မင်းဆွေစိုးမျိုး များမတ်အမှုထမ်း အမြောက်အမြားတို့ကို ကွပ်မျက်သုတ်သင်ခဲ့ရသည်။ တရုတ်မြန်မာ စစ်ပွဲတွင် ထင်ရှားသောဝန်ကြီးမဟာသီဟသူရကို မရှုတ်မချခန့်ကြီးအရာနှင့် သူကောင်းပြုသော်လည်း မကြာမြင့်မီ ညီတော်စည်သာမင်းသားနှင့် မသင့်သော အကြံအစည် ကြံစည်ကြောင်းသိသဖြင့် ကြံရာပါသူတို့နှင့်တကွ ထုံးစံနှင့်အညီစီရင်တော်မူရသည်။(မဟာသီဟသူရဗိုလ်မှူး-၅။) ၁၁၄၄ ခုနှစ်တွင် ငဖုန်းဆိုသူ ရှမ်းအမျိုးသားတယောက်က မိမိကိုယ်ကို ဟံသာဝတီရောက်မင်းတရားကြီး၏သားတော် မင်းရဲမြတ်ဖုန်းဟုဆိုကာ ဖောင်းကားစားမောင်မောင်၏ ကြွင်းကျန်ပုန်းလျှိုးနေသေးသော ကျေးကျွန်တို့နှင့် ပေါင်း၍ နန်းမြို့တွင်းသို့ အတင်းဝင်ရောက် ပုန်ကန်ရာ နှိမ်နင်းတော်မူပြီးနောက် ငဖုန်းနှင့် အပေါင်းပါတို့ကို ကွပ်မျက်တော်မူရသည်။ ပုသိမ်နယ်မှ မွန် ၃၀၀ ကျော်တို့သည် ရန်ကုန်သို့ ချီတက်တိုက်ခိုက်သိမ်းယူကြသည်ကိုလည်းနှိမ်နင်းရသည်။ ၁၁၄၅ခု

ဘိုးတော်ဘုရား

နှစ်တွင် ဘိုးတော်ဘုရားသည် သားတော်ကြီး သတိုးဓမ္မရာဇာဘွဲ့ခံ ရတနာရွှေတောင်မင်းကို အိမ်ရှေ့အရာ နှင်းတော်မူရာ ညီတော် ပင်းတလဲမြို့စား စိတ်ထောင့်၍ ထီးနန်းကို ကြံစည်သဖြင့် ထုံးစံနှင့်အညီ စီရင်ရသည်။ ၁၁၇၀ ပြည့်နှစ်တွင် သားတော် မဟာဥပ ရာဇာ နတ်ပြည်စံသောအခါ မြေးတော်စစ်ကိုင်းမင်းသားအား အိမ်ရှေ့နှင်းတော်မူသည်။ (ဘကြီးတော်-ရှု။)

သက္ကရာဇ် ၁၁၄၆ ခုနှစ် တန်ဆောင်မုန်းလတွင် ရခိုင်ဓညဝတီပြည်ကြီးကို သိမ်းယူတော်မူမည်ဟု သားတော် မဟာဥပရာဇာကို အချုပ်ခန့်၍ အလုံးအရင်းနှင့်ချီစေသည်။ မဟာဥပရာဇာသည် စစ် ၄ ကြောင်းဖြန့်၍ချီတက်ရာ ရခိုင်တို့ အပြင်းအထန် ခုခံတိုက်ခိုက်ကြသော်လည်း ရခိုင်တို့ရှုံးကာ သံတွဲမြို့နှင့်တကွ တောင်စဉ်ခုနစ်ခရိုင်သာမက ရခိုင်တပြည်လုံးကို မင်းနှင့်တကွရရှိသည်။ ရခိုင်ဘုရင်နှင့်တကွ မင်းဆွေမင်းမျိုး များမတ်ပညာသည်များ၊ အလျားအတောင် ၂၀လုံးပတ် ၆တောင်ရှိ အမြောက်ကြီးနှင့် ခဲယမ်းမီးကျောက် အမြောက်သေနတ်များ၊ ဆင်မြင်းလူသူ ၃ သောင်းကျော်နှင့်တကွ ယိုးဒယားလုပ် ကြေးရုပ် ၃၀ကျော်တို့ကို ဆောင်ယူ၍ တပို့တွဲ လပြည့်ကျော် ၇ ရက်နေ့တွင် ရခိုင်မှ ပြန်လာသည်။

ထိုပြင် ရခိုင်မင်းများ အစဉ်အဆက်ကိုးကွယ်သော မဟာမုနိ ရုပ်ပွားတော်ကြီးကိုလည်း တောင်ကုပ်လမ်းဖြင့် ပင့်ဆောင်ကာ ပန်းတောင်းမြို့ဆိပ်ကမ်းမှ ရွှေဖောင်တော်နှင့် တင်ဆောင်၍ အမရပူရမြို့သို့ရောက်လျှင် မြို့မြောက်ဖက်၌ ရွှေပြဿာဒ်နှင့် တည်ထားကိုးကွယ်သည်။ ရှေးကရခိုင်ပြည်ကို မြန်မာတို့ တိုက်ခိုက်အောင်မြင်ခဲ့ဖူးသော်လည်း ခရီးအထောက်အလှမ်း မသင့်ခြင်းကြောင့် ကြာရှည်သိမ်းပိုက်မထားနိုင်ခဲ့ချေ။ ဘိုးတော်ဘုရားလက်ထက်တော်တွင်မှ ရခိုင်မင်းဆက် ပြတ်လေတော့သည်။

ရခိုင်ကို ဘိုးတော်ဘုရား သိမ်းပိုက်လိုက်သဖြင့် မြန်မာ့နယ်စပ်သည် ဗြိတိသျှတို့ သိမ်းပိုက်ထားသော ဗင်္ဂလားနယ်နှင့် တစ်စပ်တည်းဖြစ်ခဲ့ရာ နယ်စပ်အရှုပ်အထွေးများ ပေါ်ပေါက်ခဲ့သည်။ ထိုအပြင် မြန်မာတို့ အိန္ဒိယသို့စေလွှတ်သော သာသနာရေးအဖွဲ့အား ဗြိတိသျှတို့က နိုင်ငံရေး မကင်းဟု ယူဆကာ တားမြစ်သည်။ ဤအချက်များကြောင့် ဘိုးတော်ဘုရားနှင့် ဗြိတိသျှတို့ အဆက်အသွယ် ပြုလာရသည်။

သက္ကရာဇ် ၁၁၅၆(ခရစ်နှစ် ၁၇၉၅)ခုနှစ်တွင် အရှေ့အိန္ဒိယကုမ္ပဏီမှ ကက်ပတိန် မိုက်ကယ်ဆိုင်အား ဘိုးတော်ဘုရား ထံသို့စေလွှတ်ကာ မြန်မာဘုရင်နှင့်ကုမ္ပဏီတို့အကြား ဖြစ်ပေါ်နေသော အရှုပ်အထွေးများကို ဖြေရှင်းစေသည်။ ဘိုးတော်ဘုရားက ကက်ပတိန်ဆိုင်သည် ဗင်္ဂလားအစိုးရက စေလွှတ်သောကိုယ်စားလှယ်သာဖြစ်သည်ဟုယူဆကာ အ

ရေးမပေးနေသည်။ သို့ရာတွင် မြန်မာမှူးမတ်များနှင့်ကက်ပတိန်ဆိုင်သည် ကုန်သွယ်ရေး ခွင့်ပြုချက်အချို့ကို သဘောတူညီမှု ရရှိအောင် စွမ်းဆောင်နိုင်ခဲ့သည်။

ကက်ပတိန်ဆိုင်၏အစီရင်ခံချက်အရအရှေ့အိန္ဒိယကုမ္ပဏီသည် မြန်မာတို့နှင့်သံတမန်လဲလှယ်ရန်နှင့် ကုန်ကူးသန်းရောင်းဝယ်ရန်အလို့ငှါ သက္ကရာဇ် ၁၁၅၆(ခရစ် ၁၇၉၆)ခုတွင် ကက်ပတိန်ကောက်စအား ကိုယ်စားလှယ်အဖြစ် ရန်ကုန်သို့ စေလွှတ်ပြန်သည်။ ကက်ပတိန်ကောက်စသည် ၁၁၅၈ ခုနှစ်တွင် အမရပူရနေပြည်တော်သို့ ဆန်တက်၍ ဘိုးတော်ဘုရားထံ လက်ဆောင်ပဏ္ဏာများနှင့်တကွ အဖူးအမြော်ဝင်သည်။ ကက်ပတိန်ကောက်စက မိမိအားဗြိတိသျှတို့၏ တရားဝင်ကိုယ်စားလှယ်အဖြစ် အသိအမှတ်ပြုရန် တောင်းဆိုသည်ကို မြန်မာတို့ကငြင်းပယ်သည်။ မြန်မာတို့အမြင်တွင်ကက်ပတိန်ကောက်စသည် မြန်မာပြည်ရှိ ဗြိတိသျှကုန်သည်များအား ကြီးကြပ်ရန်လာသော ကုန်သည်တစ်ဦးဟုသာမြင်သည်။ သို့ဖြင့် ကက်ပတိန်ကောက်စသည် ရန်ကုန်မှပြန်လာခဲ့ရသည်။

၁၁၅၉ခုနှစ်တွင် ရခိုင်တွင်မြို့သူကြီးငသန်တဲဆိုသူ ခေါင်းဆောင်သော ပုန်ကန်မှုတစ်ပေါ်ပေါက်လာခဲ့သည်။ မြန်မာတို့သည် ငသန်တဲအား လိုက်လံတိုက်ခိုက်သောအခါ ဗြိတိသျှပိုင်နက်ဖြစ်သော ဗင်္ဂလားနယ်ထဲသို့ အလုံးအရင်းဖြင့် ခိုဝင်သည်။ မြန်မာတို့ကလည်း ဗြိတိသျှပိုင်နက်တွင်းသို့ပင် လိုက်လံဝင်ရောက် တိုက်ခဲ့သည်။ သို့ဖြစ်၍ ဗြိတိသျှနှင့် မြန်မာဆက်ဆံရေးမှာ တင်းမာသည်ထက် တင်းမာလာသည်။ ကလကတ္တားရှိ ဗြိတိသျှဘုရင်ခံ ဝယ်လက်စလေသည် ဘိုးတော်ဘုရားအား သားတော်အိမ်ရှေ့မင်းနှင့် တောင်ငူမင်းတို့က နန်းချမည်ဆိုက နန်းချနိုင်လောက်အောင် အားနည်းသည်ဟုအယူရှိသည်။ ထိုကြောင့် ကက်ပတိန် ဆိုင်အား အိမ်ရှေ့မင်းနှင့်တောင်ငူမင်းထံ ချဉ်းကပ်ရန် ဒုတိယအကြိမ်စေလွှတ်သည်။ သို့ရာတွင် ဝယ်လက်စလေထင်မြင်သကဲ့သို့ ဘိုးတော်ဘုရားသည် အားနည်းသောဘုရင်မဟုတ်ကြောင်းကို ကက်ပတိန်ဆိုင် သိရှိရသည်။ ဘိုးတော်ဘုရားသည် ဒုတိယအကြိမ် ထပ်မံရောက်လာသော ကက်ပတိန်ဆိုင်အား ပဌမခေါက်ထက်ပင် အရေးမပေးရှိသည်။ ဗြိတိသျှ ကိုယ်စားလှယ်ထက် ပြင်သစ်ကိုယ်စားလှယ်မှာ ပိုမို၍ အရေးပေးခံရသည်ကို ကက်ပတိန်ဆိုင် သိမြင်ခံစားခဲ့ရသည်။ သို့ဖြစ်၍ မြန်မာတို့ထံပါး ပြင်သစ်တို့ အရေးသာနေမှုကို ဖြိုဖျက်ရန် ကလကတ္တားရှိ ဗြိတိသျှတို့အဖို့ လိုအပ်လာသည်။ ထိုကြောင့် ကက်ပတိန်ဆိုင် ပြန်လာသောအခါ ကက်ပတိန်ကန်းနင်းကို ထပ်မံ၍စေလွှတ်ပြန်သည်။

ကက်ပတိန်ကန်းနင်းအဖွဲ့သားများသည် အင်းဝသို့ သက္ကရာဇ် ၁၁၇၀ပြည့်နှစ်တွင် ရောက်လာကြသည်။ ကက်ပတိန်ကန်းနင်း၏ အစီရင်ခံစာတွင် မြန်မာနိုင်ငံအခြေအနေသည်

ဘိုးတော်ဘုရား

အင်အားနည်းပါးနေကြောင်း၊ ဗြိတိသျှတို့၏ အင်အားကို မြန်မာတို့ အထင်မကြီးကြောင်းနှင့် စစ်တကောင်းနှင့် ဒက္ကားကို မြန်မာတို့ တိုက်ခိုက်ရန်ကြံရွယ်နေကြောင်း ပါရှိသည်။

သက္ကရာဇ် ၁၁၇၂ ခုနှစ်တွင် သူပုန်သင်္ဘောသားချင်း ပျံ့သည် ဗင်္ဂလားနယ်မှ ရခိုင်သို့ ဝင်ရောက်တိုက်ခိုက်သည်။ မြန်မာတို့ကချင်းပျံ့ကို ဗြိတိသျှတို့ အားပေးသည်ဟု ယူဆသဖြင့် ဗြိတိသျှ မြန်မာ ဆက်ဆံရေးမှာ ပိုမိုဆိုးရွားလာလေသည်။

ဘိုးတော်ဘုရားလက်ထက်တွင် မြန်မာတို့သည်ယိုးဒယားသို့ မကြာခဏ ချီတက်ရလေသည်။ သက္ကရာဇ် ၁၁၄၇ ခုနှစ်တွင် မင်းတရားကြီးကိုယ်တော်တိုင် တကြိမ်၊ ၁၁၄၈ ခုနှစ်တွင် မင်းကြီးနန္ဒကျော်ထင်ကို အအုပ်အချုပ်ခန့်၍တကြိမ်၊ ၁၁၅၂၊ ၁၁၅၄ ခုနှစ်များတွင် သားတော် မဟာဥပရာဇာ အုပ်ချုပ်၍ တကြိမ် ယိုးဒယားသို့ချီရာ အရေးမလှ၍ ဆုတ်ခွဲရသည်က များသည်။

ဘိုးတော်ဘုရားလက်ထက်တွင် တရုတ်မြန်မာဆက်ဆံရေးပြေပြစ်ချောမွေ့သည်။ ၁၁၄၉ ခုနှစ် တန်ခူးလပြည့်ကျော် တရုတ်နေ့တွင် တရုတ်ဥတည်မင်းထံမှ ၂ ပြည့်တပြည် မဟာမိတ်ဖြစ်လိုကြောင်း ရွှေပေရာဇာသံ၊ အထူးထူးသော လက်ဆောင်တော်များနှင့် အေးဆော်ရဲကို သံအကြီး ခန့်၍ လူ ၃၀၀ ကျော်နှင့် ဘိုးတော်ဘုရား ရွှေဘဝါးတော်အောက်သို့ လာရောက်ရာ လက်ခံတော်မူပြီးနောက် တရုတ်ဥတည်မင်းထံသို့ ပြန်လည်ဆက်သရန် ရွှေပေရာဇာသံလက်ဆောင်တော်များနှင့်တကွ လက်ရွေးကြီးမှူး၊ နေမျိုးရွှေတောင်၊ သီဟကျော်ခေါင်၊ ဝေလုသာရတို့ကို သံဘက်ခန့်၍ အေးဆော်ရဲနှင့် အတူပြန်ထည့်လိုက်သည်။ ၁၁၅၁ ခုနှစ် ကဆုန်လတွင် တရုတ်ဥတည်မင်းက သကျမုနိရုပ်တုတော် စွယ်တော်ပွားများ ပင့်ဆောင်ပို့ရောက်သည်ကို မြစ်ညာ အုန်းတစ်ရောက် ကိုယ်တော်တိုင် ကြိုတော်မူပြီးလျှင် ရတနာ ရွှေပန်းတောင်းတို့ဖြင့် ခံတော်မူ၍ ဘုံ ငြိဆင့်ရှိသော ရန်နိုင် လှော်ကားတော်ထက် တင်ဆောင် ပင့်ယူတော်မူသည်။ ထိုနှစ် တန်ဆောင်မုန်းလတွင် တရုတ်ဥတည်မင်းက ဆက်သသော အဖိုးအတိုင်းမသိ ထိုက်သည့် လက်ဆောင် ရတနာများနှင့်တကွ သမီးကညာ ၃ ပါး နေပြည်တော်သို့ ရောက်ရာ အခမ်းအနားကြီးကျယ်စွာဖြင့် ကြိုဆိုဆက်သံသည်။ သမီးအကြီး တာကူငြင်ကို သီရိမဟာဂန္ဓာရ ဒေဝီ၊ သမီးအလတ် ဧကူငြင်ကို သီရိမဟာပဉ္စာလဒေဝီ၊ သမီးအငယ် သံကူငြင်ကို သီရိမဟာဂန္ဓာရစန္ဒာ ဒေဝီဟူသော ဘွဲ့အမည်ဖြင့် မြှောက်စားတော်မူသည်။

ဝဇ္ဇီတိုင်း ဝေသာလီပြည်ကြီးကို အစိုးရသောမင်းကလည်း ၁၁၅၈ ခုနှစ်တွင် လက်ဆောင်ပဏ္ဏာများနှင့်တကွ သမီးတော်စွဲပါဝတီကို ဆက်သ၍ ဘဝါးကျွန်းအဖြစ်ခံရာ ဝေသာလီမင်းသမီးအား သီရိမဟာ ဝိမလာဒေဝီဘွဲ့ဖြင့် မြှောက်စား

လေသည်။ ထိုနောက် စွဲပါဝတီ၏ညီမတော် ရွတ်ပုရီ၊ ပဒုမ္မနီ ဥပေါထရာ သမီးကညာ ၃ ပါးကို ဝေသာလီမင်းကဆက်သ၍ ဘဝါးကျွန်းအဖြစ် ခံတော်မူသည်။ မန္တိမတိုက် ၁၆ တိုင်းကလည်း အထူးထူးသော လက်ဆောင်ပဏ္ဏာတို့ဖြင့် နှစ်စဉ် မပြတ် ဆက်သပို့ရောက်သည်။ သီဟိုဠ်မင်းကလည်း သာသနာတော် တည်ထွန်းပွင့်လင်းအောင် မစ ပြုစုတော်မူပါမည့် အကြောင်း အထူးထူးသော လက်ဆောင်များဖြင့် ခြေတော်ဦးခိုက်၍ သီဟိုဠ်တကျွန်းလုံး နှင်းအပ် ဆက်သသည်။

၁၁၇၄ ခုနှစ်တွင် မဏိပူရ ကသည်းစော်ဘွား မဟာရာဇာနှင့် ဇူပရာဇာတို့ မသင့်မတင့် ရှိသောကြောင့် ဇူပရာဇာထွက်ပြေးလာ၍ ဘိုးတော်ဘုရားထံ ခြေတော်ဦးခိုက် ခိုဝင်လာသည်။ မဟာရာဇာဇူပရာဇာ ညီနောင် ၂ ဦး သင့်တင့်ရန်ဖြန်ဖြေဖို့ မဟာရာဇာအား အခေါ်လွှတ်ရာ မလာမရောက်နေသဖြင့် ချီတက်တိုက်ခိုက်စေရာ မဏိပူရမြို့ကို သိမ်းယူရရှိလေသည်။

ဘိုးတော်ဘုရားသည် သူပုန်သူကန်တို့အား တဖက်တွင် အောင်မြင်စွာနှိမ်နင်းငြိမ်ဝပ်စေခဲ့၍ တဖက်ကလည်း နိုင်ငံတော်စည်ပင်ပြောတိုးတက်ရေးကို ဆောင်ရွက်ခဲ့သည်။ မြန်မာနိုင်ငံအရပ်ရပ်၌ရှိသည့် ရှေးဟောင်းမင်းတို့ စိုက်ထားခဲ့သော ကျောက်စာများကို စုဆောင်း၍ နေပြည်တော်သို့ပို့စေကာ အသစ်ပြင်ဆင်စိုက်လုပ်စေသည်။ ယင်းသို့ ကျောက်စာများကို စုဆောင်းခြင်းအားဖြင့် ဘုရင်ပိုင်ဆိုင်သောမြေ၊ သံဃာ့မြေ၊ ဘုရားမြေ စသည်တို့ကို ကွဲကွဲပြားပြား သိနိုင်ခဲ့သည်။ ထိုနောက် ငယ်ဆရာ ဖြစ်သော တွင်းသင်းတိုက်ဝန် မဟာစည်သူအား ကျောက်စာဝန် ခန့်တော်မူသည်။ တွင်းသင်းတိုက်ဝန်သည် ထိုကျောက်စာတို့ဖြင့် ညှိနှိုင်းကာ ညောင်ရမ်းခေတ်က ဦးကုလားရေး မဟာရာဇဝင်ကြီးကို ပြင်ဆင်၍ ရာဇဝင်သစ်ကို ရေးသားပြုစုသည်။ ၁၁၄၅ ခုနှစ်တွင် ဘိုးတော်ဘုရားသည် သာလွန်မင်းတရားကြီး လက်ထက်တော်ကကဲ့သို့ မြို့ရွာနယ်ပယ် လူနေအိမ်ခြေ၊ ထွက်သောအသီးအနှံ၊ အရောင်းအဝယ်အခွန် အကောက်နှုန်း စသည်တို့ကိုစစ်တမ်းထုတ်စေသည်။ ထိုပြင် မြို့ရွာ နယ်နိမိတ်အလိုက် အပိုင်းအခြား လက်စွဲကိုယ်ရံတော်စုသား ငန်းသား အသည် ခိုင်ထမ်းတို့ကို ရှေးအစဉ်အဆက် အတိုင်း မငုပ်မတိမ်စေရ၊ အမှန်အကန် သီးသန့်ခြားနားတော်မူ၍ အသည်ခိုင်ထမ်းတို့မှာ အိမ်ခြေ ၂၅ လျှင် တခိုင်စည်းကြပ် ဖွဲ့စုတော်မူသည်။ ယင်းစာရင်း စုငန်းစာရင်းများကိုလည်း ပေထက်တင်၍ ရွှေတိုက်တော်၌ သွင်းတော်မူသည်။

သာသနာရေးဖက်၌လည်း ဘိုးတော်ဘုရားသည် အထူးဂရုပြုကာ ဆောင်ရွက်တော်မူ၏။ စစ်ကိုင်း အိမ်တော်ရာရှိ အောင်မြင်လောကစေတီတော်၊ ဧရာဝတီမြစ်၏ အနောက်

ဘိုးတော်ဘုရား

ဖက်ရှိ မင်းကွန်းစေတီတော်တို့သည် ဘိုးတော်ဘုရား၏ ကောင်းမှုတော်များဖြစ်သည်။ မင်းကွန်းစေတီကြီးမှာ အထူးအထည် ကြီးမားလွန်းရကား ပြီးဆုံးသည့်တိုင်အောင် မတည်ဆောက်နိုင် ဖြစ်ခဲ့ရသည်။ မင်းကွန်းစေတီအနီး၌ပင် ပိဿာ ၅၅၅၅၅၅၅၅၅ အချိန်ရှိသောကြေးခေါင်းလောင်းကြီး ကိုလည်း ဘိုးတော်ဘုရားက သွန်းလုပ်လှူဒါန်းတော်မူ သည်။ (မင်းကွန်း-ရှု။) နိုင်ငံတဝန်းရှိ မြို့ပေါင်း ၅၆မြို့သို့ တဖြည်းဖြည်း ပိဋကတ်တော်တစ်စုံနှင့် သံဃာတော်၅ပါးကို သာ သနာပြု စေလွှတ်တော်မူသည်။ သီဟိုဠ်မှလည်း သာသနာပြု စုပေါင်းအကြောင်း လျှောက်ထားသဖြင့် ပိဋကတ်စာပေနှင့် ရဟန်းတော်များပို့၍ သာသနာပြုသည်။ သီရိဓမ္မာသောက မင်းကြီးသည် မုဋ္ဌောဘုရားများကို တချိန်တခါတည်း တည် လုပ်သကဲ့သို့ ဘိုးတော်ဘုရားသည် မြန်မာနိုင်ငံ အရပ်ရပ်ရှိ ဌာန ၂၃၀၅၅၅၅၅၅၅ တချိန်တည်း တည်တော်မူသည်။ ထိုပြင် သပိတ်မှောက်အောက်တိုင် ပြုပျက်နေသော ဟံသာ ဝတီ-မော်ဓောရင် စေတီတော်ကို ပြန်လည် တည်လုပ်ရန် ဝန်ကြီးမဟာသီဟသူရအား ကံကျွေးလက်ခံ ငွေတော်ပေး အပ်၍ စေလွှတ်ပြင်ဆင်တော်မူစေသည်။ ပြိုကျပျက်စီးသော အခြား ထင်ရှားသည့် ဘုရားစေတီတော်များကိုလည်း အ သစ်တည်၍ ရွှေထီးအထွတ်တင်လှူတော်မူသည်။ ရဟန်းသံ ဃာတော်များ အတင်ဂိုဏ်း အရံဂိုဏ်းဟူ၍ ဂိုဏ်းကွဲကြရာ ဘိုးတော်ဘုရားက ကျောင်းတိုက်အပြင်အပတ် သို့ ထွက်ကြွ တော်မူသည့်အခါ သင်္ကန်းကို ရုံသင့်သည်ဟု အရံဂိုဏ်းကို အနိုင်ပေး၍ ဆုံးဖြတ်ကာ သာသနာတော်အား တညီတ ညွတ်တည်း ဖြစ်စေခဲ့သည်။

ဘိုးတော်ဘုရား လက်ထက်၌ အနောက်အိန္ဒိယ မန္တိမ ဒေသ တိုင်းကြီးအရပ်ရပ်သို့လည်း များမတ်အရာရှိတို့ကို ပညာ တော်သင်အဖြစ် အကြိမ်ကြိမ်စေလွှတ်၍ လောကီ လောကုတ္တရာကျမ်းများ၊ ဆေးကျမ်း၊ ဓာတ်ကျမ်း၊ ဗေဒင် ကျမ်း၊ အကျင့်သိက္ခာနှင့် စပ်သောကျမ်းစသည်ဖြင့် ဗင်္ဂလီ၊ နာဂရီ၊ သက္ကတဘာသာတို့ဖြင့် ရေးသားထားသော ကျမ်း ပေါင်း ၁၀၀ ကျော်ကို ရှာဖွေစုဆောင်းပြီးလျှင် ပါဠိဘာ သာ၊ မြန်မာဘာသာ ပြန်ဆိုစေသည်။ အိန္ဒိယနိုင်ငံတဝန်းကို လှည့်လည်ခဲ့သော မြန်မာမျိုးမတ်တို့သည် မဟာဗောဓိပင်ကို ဝင်ရောက်ဖူးမြော်၍ ဗောဓိပင်ပွား ၂ ပင်ကို ပင့်ဆောင် ခဲ့ကြသည်။

ဘိုးတော်ဘုရားသည် နိုင်ငံတော် စည်ပင်ပြောရေး အတွက် မန္တလေးအရှေ့ဖက် အောင်ပင်လယ်ကန်နှင့် ယင်း ကန်၏ မြောက်ဖက်ရှိ မောင်းမကန်ဟုလည်း ခေါ်သော နန္ဒာကန်တို့ကို ပြုစုတော်မူသည်။ ယခုအခါ မေမြို့သို့တက် သော ကားလမ်းကြီးဖြစ်သည့် အောင်ပင်လယ်ကန်၏ လက် ရှိ ကန်ရိုးကြီးမှာ ဘိုးတော်ဘုရား ထပ်မံဆည်ဖို့တော်မူသော

ကန်ရိုးသစ်ကြီးပင် ဖြစ်သည်။ ၁၁၅၈ ခုနှစ်တွင် သတ္တဝါ အပေါင်းတို့ မှီခိုရာ ဖြစ်စိမ့်သောငှာ ဘိုးတော်ဘုရားသည် မိတ္ထီလာကန်ကို ဆည်ဖို့တော်မူသည်။ သက္ကရာဇ် ၁၆၂၅ခုနှစ် တွင် ပြည်သူပြည်သားတို့အား စပါးတသိန်း ဝေပေးလှူ တော်မူသည်။ နိုင်ငံတော်အတွင်း အရက်သေစာသောက် စားခြင်း၊ သားကြီးငါးကြီးတို့ကို သတ်ဖြတ်ရောင်းချခြင်း တို့ကို တားမြစ်တော်မူသည်။

ဘိုးတော်ဘုရား လက်ထက်မှစ၍ မြန်မာနိုင်ငံ၌ မြန်မာ ငွေဒင်္ဂါးများ စတင် သွန်းလုပ်သည်။ ၁၁၄၃ ခုနှစ်တွင် အင်္ဂလန်ပြည်မှ ဆက်သလာသော ဒင်္ဂါးစက်ဖြင့် အမရပူရ ရွှေမြို့တော်၌ ငွေဒင်္ဂါး၊ ကြေးနီဒင်္ဂါးများ သွန်းလုပ်သည်။

ယင်းသို့ သာသနာတော်အကျိုး၊ နိုင်ငံတော် အကျိုးများ ကို မပြတ်ဆောင်ရွက်တော်မူသော ဘိုးတော်ဘုရားသည် သက္ကရာဇ် ၁၁၈၁ ခုနှစ် နယုန်လဆန်း ၁၃ ရက်နေ့တွင် စည်းစိမ်တော် ၃၈ နှစ်၊ သက်တော် ၇၅ နှစ် အရွယ်၌ နတ်ပြည်စံတော်မူသည်။

ဘိုးတော်ဘုရား၏ မိဖုရားခေါင်ကြီးကား မင်းသီရိရန္တဇ သမီးတော် မဟာအတုလ ဒေဝီနှင့် အင်းဝ ဗိုလ်မှူးတို့၌ ၁၁၀၅ ခုနှစ်တွင် မြင်သည့် သမီးတော် အောင်မြေဘုံကျော် ကျောင်းဒါယိကာမ သီရိ ပဝရ မဟာရာဇိန္ဒာ မင်္ဂလာရတနာ ဒေဝီဖြစ်သည်။ ၁၁၂၂ ခုနှစ်တွင် မင်းတရားကြီးနှင့်စုလျာ ရစ်ပတ်၍ ၁၁၆၈ခုနှစ် တပေါင်းလတွင် နတ်ပြည်စံသည်။

ဘိုးတော်ဘုရားတွင် သားတော် သမီးတော်ပေါင်း ၁၂၂ ယောက် ရှိသည်တွင် သမီးတော် ၆၁ ပါး၊ သားတော် ၆၁ ပါးဖြစ်သည်။

ဘိုးတော်ဘုရားသည်အတတ်ပညာရှိသည်။ ဆင်ခြင်တိုင်း ထွာတတ်သောဉာဏ်လည်းရှိသည်။ ရဲရင့်တည်ကြည်သည်။ ပညာရှိတို့ကို မြတ်နိုးတော်မူ၍ ပညာရှိတို့နှင့်မပြတ်တိုင်ပင် လေ့ရှိသည်။ ဘိုးတော်ဘုရားလက်ထက်၌ လုပ်ရည်ကြံ့ရည် နှင့်ပြည့်စုံသော အမှုထမ်းကောင်း များမတ်သူရဲကောင်း ပေါ် များသဖြင့် နိုင်ငံတကာမှဘဝါးကျွန်အောက်ပြု၍ ချစ်ကြည် မှုကို ပြုကြသည်။ ဘိုးတော်ဘုရားသည် ရန်သူတို့ကိုအကျပ် အတည်းနှိပ်ကွပ်သော်လည်း သစ္စာစောင့်သိသောကျွန်တော် မျိုးတို့ကိုကား မြှောက်စား ချီးမြှင့်တော်မူသည်။ ဘိုးတော် ဘုရားလက်ထက်၌ များကောင်းမတ်ကောင်း သူရဲကောင်းတို့ သာပေါသည်မဟုတ်၊ စာဆိုပညာရှိကြီး များစွာလည်း ထွန်း ကားခဲ့သည်။ မင်းလက်ဝဲသူနွဲ့၊ တွင်းသင်းမင်းကြီး မဟာ စည်သူ၊ ဝက်မစွတ်မြို့စား နဝဒေး၊ အမတ်ကြီး ဦးပေါ်ဦး၊ သာချင်းဆရာကြီး ဦးအောင်ဖြိုး၊ ဝန်ကတော်မယ်ရွှေ၊ မင်းပူး ဆရာတော် ဦးညွှာဘာသ စသည်တို့သည် ဘိုးတော်ဘုရား လက်ထက် ကျော်ကြားသော စာပြု စာဆို ပညာရှိကြီးများ ဖြစ်သည်။

ဘိုးရာဇာ (လွန်မြန်မာ ၇၈၃)။ ။ဘိုးရာဇာသည် အင်းဝခေတ်တွင် အလွန်ထင်ရှားသော ပညာရှိ မတ်ကြီး တဦး ဖြစ်သည်။ မင်းပေးသည့် ရာဇာဟူသောအမည်တွင် ဝယဝုဒ္ဓိ ကိုထောက်၍ အဘိုးထပ်ဆင့်လျက်၊ မင်းနှင့်တကွ များမတ် ပြည်သူတို့က အဘိုးရာဇာဟူ၍ ခေါ်ဝေါ်ခဲ့ကြရာမှ ဘိုးရာဇာ ဟုတွင်ခဲ့ခြင်းဖြစ်၏။ မင်းရာဇာဟူ၍လည်း ခေါ်ဝေါ်ခဲ့ကြ သည်။ထိုပြင် မူလနေရပ်ကိုအစွဲပြု၍လည်း ဝန်စင်းမင်းရာဇာ ဟူ၍ ခေါ်ဝေါ်ကြသေး၏။ ဘိုးရာဇာသည် ထွန်တုံးမှထိပ်ဆုံး သို့ရောက်အောင် ကြိုးပမ်းခဲ့သူဖြစ်လေသည်။ ဘိုးရာဇာ၏ မိဖ မည်ရည် မွေးဖွားသက္ကရာဇ်များကိုမူ အတိအကျမတွေ့ရ ပေ။ သုသာမိတ မဟာရာဇဝင်နှင့် မဏိရတနာပုံကျမ်း များအလိုအရ ဘိုးရာဇာသည် အင်းဝနေပြည်တော်မှ ၇၂ မိုင်ဝေးကွာသော မိတ္ထီလာနယ် ဝန်စင်းရွာမှ အသည်သား တဦးဖြစ်သည်။ ထိုအသည်သားသည် ငယ်ရွယ်စဉ်ကပင် ဗဟုသုတကိုလေ့လာလိုက်စားခဲ့သည်။ အရွယ်ရောက်ကာလ ဝန်စင်းရွာသူကြီး၏ သမီးနှင့်ရည်ငံသည်။ သူကြီးက ဤသူ ငယ်သည် ဗဟုသုတကိုသာလေ့လာလိုက်စားသည်။ ကြိုး ကြိုးပမ်းပမ်းဆင်းရဲခံ၍ လုပ်ကိုင်စားမည့်သူမဟုတ်ဟု ယူဆ ၍ မနှစ်သက်ချေ။ သို့သော် သမီးနှစ်သက်သူဖြစ်သဖြင့် သမီးအလိုကျ ခွင့်ပြုလျက်၊ လယ်နှင့် နွားတရည်းကိုပေး၍ လွတ်ရာတွင် နေစေလေသည်။

မြန်မာသက္ကရာဇ် ၇၃၀ ပြည့်နှစ်တွင် မိတ္ထီလာကန်တော် ကျိုးပေါက်သဖြင့် အင်းဝဘုရင် မင်းကြီးစွာစော်ကဲ ကိုယ် တော်တိုင် လာရောက်ဆည်ဖို့ ပြုပြင်ရာ၊ ကန်ရိုးပေါ်တွင် မိန်းမရုပ်နှင့် နတ်ကွန်း တခုကို တွေ့ရှိ၏။ ထိုနတ်ကွန်း အကြောင်းကို သိမိလောက်သော သူတို့အား မေးမြန်းရာ မတင်မလျှောက်နိုင် ရှိကြသည်။ ပြောကြားနိုင်မည့်သူကိုမေး စစ်ရာ၊ ဝန်စင်းသူကြီးသမက်သည် အမှတ်အသားအကြား အမြင်နှင့်ပြည့်စုံကြောင်း လျှောက်၍ ခေါ်စေ၏။ ဝန်စင်း သူကြီးလည်း သမီးကိုခေါ်လျက်၊ အသည်သားအား မင်း ဧကရာဇ်က တောင်းခေါ်ကြောင်း ကြောက်လန့်တကြား ပြောသည်။ သမီးဖြစ်သူလည်း စိုးရိမ်ကြီးစွာဖြင့် ခင်ပွန်း သည် ယာထွန်ရာသို့ လိုက်ကာ အကြောင်းကြား၏။ အ သည်သားလည်း မိမိပညာအကျိုးကို ခံစားရတော့မည်ဟု ပြောကြား၍၊ ဇနီးသည်၏ ပူပန်မှုကို ပြေပျောက်စေလျက် ခိုင်းစေနေသော နွားတရည်း၏ဦးချိုတွင် သပြေပန်းစည်း၍ အပြီးတိုင် လွှတ်လိုက်ပြီးမှ ဘုရင်ထံ ခစားဝင်လေသည်။

မင်းကြီးစွာက ထိုနတ်ကွန်းအကြောင်းကို မေးမြန်းတော် မူရာ၊ နတ်ကွန်း မဟုတ်ပါ။ အရှင့်ဘေးလောင်းတော် အ နော်ရထာမင်းစောသည် မိတ္ထီလာကန် ဆည်လာရာတွင်၊ အလွန်မြတ်နိုးသော မိဖုရားငယ် ကြမ္မာကုန်၍၊ ရွှေစင်ဖြင့် သွန်းလုပ်ထားသည့် ထိုမိဖုရားငယ်၏ရုပ်တုကို ကန်ရိုးတွင်

အခိုင်အခံမြှုပ်နှံထားပြီးသော်၊ ထိုရွှေရုပ်နှင့် တူသော သစ် သားရုပ်ကို တန်ဆောင်းပြာသားပြုလျက် ကန်ရိုးပေါ်တွင် ထားတော်မူခဲ့ခြင်းဖြစ်ပါသည်။ ထိုအရုပ်ကို လူတို့က စားဦး သောက်ဦးတင်၍ နတ်ကွန်းခေါ်ဝေါ် ပညတ်ကြခြင်း ဖြစ်ပါ သည်ဟူ၍ အသည်သားကတင်လျှောက်၏ ထိုတင်လျှောက် ချက်အရ ကန်ရိုးကန်ပေါင်ကို ဖျက်ယူတူးဖော်စေရာ၊ ရွှေ သားရုပ်ပုံကို ရလေသည်။ မင်းကြီးစွာလည်း ဝန်စင်းအသည် သား၏ အမှတ်အသား အတင်အလျှောက် ရုပ်ရည်သဏ္ဍာန် တို့ကို နှစ်သက်သဖြင့် ဆုလာဘ်များစွာ ပေးပြီးနောက် နန်းတော်သို့ ခေါ်ယူတော်မူ၏။ အသည်သားသည်လည်း အင်းဝသို့ ရောက်သောအခါ တောင်မြင့်ကျောင်းတွင် တည်း နေသည်။ ထိုည၌တွင် ဝန်စင်းအသည်သားထွေးသော တံ ထွေးကို ကျောင်းဦး၌ကိုးကွယ်သော ရုပ်တုတော် ခံတွင်းဖြင့် ခံသည်ဟု ကျောင်းနေသူမြတ် အိပ်မက်မြင်၏။ အိပ်မက်ကို ဝန်စင်းအသည်သားအား ပြန်ကြားလျှင်၊ မင်းမြတ်သည် ကျွန်ုပ်လျှောက်လဲသမျှကို ယူတော်မူမည်ဟု ဖတ်ကြားသည်။

ဝန်စင်းအသည်သား အင်းဝသို့ရောက်၍ တနင်္ဂနွေကြာ လျှင်၊ အတွင်းသင်းမျိုး ငနု ပုန်ကန်သောကြောင့် ငနု၏အစ် ကို မင်းကြီး၏ ယောက်ဖတော် ရာဇသင်္ကြံအား အမျက် တော်ရှိ၍ အရေးယူရန် မင်းကြီးက အသည်သားနှင့် တိုင် ပင်၏။အသည်သားသည် မင်းကြီးနှင့်တကွ သားတော်အစဉ် မြေးတော်အဆက် မြစ်တော်အညွန့် တိုင်အောင် အကျိုး များမည့် စကားတို့ဖြင့်လျှောက်ကြားလေသည်။ မင်းကြီး နှစ်သက်တော်မူသဖြင့်၊စည်းတပြစ်ကြီး မရှိသည်ဖြစ်၍ စည်း တပြစ်အမည်နှင့် အဆောင်အယောင် ပေးတော်မူလေသည်။ (စည်းတပြစ်-ရှု။) ထိုနောက်တွင် ပြည်ရေး ပြည်မှု အစုစု ကို မင်းကြီးလည်း စည်းတပြစ်အမတ်ကိုတိုင်ပင်၏။ စည်း တပြစ်အမတ်လည်း မင်းနှင့်တကွသော တိုင်းပြည်အကျိုး ကိုရှေးရှုလျက် အထူးထူးသော ပုံပြင်နည်းနာတို့ဖြင့် အ ရေးမှန်ရာကို လျှောက်ထားခဲ့လေသည်။ သားတော် ဘုရင် မင်းခေါင်လက်ထက်တွင် စည်းတပြစ်အမတ်သည် ရာဇာဟူ သောအမည်နှင့် ကြီးစွာသော အဆောင်အယောင် ပေးသ နားခြင်းခံရလေသည်။ မင်းရာဇာကား ဘုရင်မင်းကြီးစွာ လက်ထက် စည်းတပြစ်အမတ်ကို ခံသည်။ သားတော်ဘုရင် မင်းခေါင်လက်ထက်တွင်မှ ရာဇာအမည်ကို ခံသည်။

မင်းရာဇာသည် ပေါ်ပေါက်လာသော ပြဿနာအရပ် ရပ်တိုင်းကို ချိန်နှိုင်းမှန်းဆလျက် လျော်ကန်သင့်မြတ်လှ သည့် ဥပမာ ပုံဆောင်ပြီးလျှင် ဘုရင်မင်းတို့ နားဝင်လွယ် အောင် လျှောက်နိုင်စွမ်းရှိပေသည်။ မင်းရာဇာ၏ လျှောက် ထားချက် စကားများမှာလည်း နေ့စဉ်တွေ့ကြုံနေရသည့် အဖြစ်အပျက်များကို ပမာတင်စား ပုံခိုင်းထားခြင်းဖြစ် သဖြင့် လူတိုင်းပင် နားလည်လွယ် သိမှတ်လွယ်၏။

ထင်ရှားသော လျှောက်ထုံးတခုမှာ မြန်မာ သက္ကရာဇ် ၇၃၂ ခုတွင် ကလေးမြို့နှင့် မိုးညှင်းမြို့တို့ စစ်ဖြစ်၍ အင်းဝ မင်းထံ နှစ်ဖက်လုံးမှ စစ်ကူတောင်းလာလေသည်။ ကလေး ကလည်း နိုင်လျှင် မိုးညှင်းကိုဆက်ပါမည်ဆိုလာ၏။ မိုးညှင်းကလည်း နိုင်လျှင် ကလေးကို ဆက်ပါမည် ဆိုလာ၏။ ထိုအရေးကို မင်းကြီးစွာစော်ကဲက စည်းတပြစ်အား တိုင်ပင်လေသော်၊ လယ်ထွန်ယောက်ျား ဥပမာပြကာ လျှောက်သည်။ လယ်ထွန်ယောက်ျားတဦးသည် လယ်ထွန်နေစဉ်တွင် တောစပ်၌ ကြက်၂ကောင် ခွပ်နေသည်ကို မြင်၍ ဤသို့ကြံ၏။ ယခု ကြက်ကိုဖမ်းလျှင် လယ်လည်းမညက်သေးကြက်လည်း မပန်းသေး၊ လယ်လည်းညက်စေ၊ ကြက်လည်းပန်းစေဦး ဟူ၍ လယ်ကို ဆက်၍သာ ထွန်လေသည်။ လယ်ညက်၍ ကြက်ပန်းချိန်မှပင် ခြေကိုငင်ကာယူလေသကဲ့သို့ ပြုတော်မူဟုလျှောက်လေသည်။ လျှောက်ထားချက်အတိုင်း မင်းကြီးလိုက်နာတော်မူခဲ့ရာတွင် နှစ်ပြည်ထောင်လုံးကိုရသည်။

မင်းရာဇာသည် အင်းဝနေပြည်တော်တွင် မင်းကြီးစွာစော်ကဲလက်ထက်တွင် သာမက၊ ၇ လသာ နန်းစံရသော ဆင်ဖြူရှင် တရဖျားအပြင်၊ ဘုရင်မင်းခေါင်၏ လက်ထက်တိုင် မင်းသုံးဆက်၊ နှစ်ကာလ ၅၃နှစ်မျှကြာအောင် တိုင်းကျိုး ပြည်ပြုမှုများကို ထမ်းဆောင်ခဲ့သည်။ မြန်မာသက္ကရာဇ် ၇၈၃ ခုနှစ် ဘုရင်မင်းခေါင် နတ်ရွာစံသည့် နှစ်တွင်ပင် ပညာရှိအမတ်ကြီး ဘိုးရာဇာ ကြမ္မာကုန်လေသည်။

ဘိုးလှိုင်၊ ဦး၊ ယောအတွင်းဝန် (မြန်မာ ၁၁၉၁ - ၁၂၅၅)။ ။မြန်မာ့သမိုင်းနှင့် မြန်မာ့ဂန္ထဝင်တို့တွင် ယောအတွင်းဝန်ဟူ၍၎င်း၊ ရွှေပြည်ဝန်ဟူ၍၎င်း၊ ရွှေပြည်မင်းကြီးဟူ၍၎င်း၊ ယောမင်းကြီးဟူ၍၎င်း၊ ဝက်မစွတ်မြို့စားဟူ၍၎င်း၊ မကွေးမြို့စား ဝန်ရှင်တော်မင်းကြီးဟူ၍၎င်း ဘွဲ့အမည်နာမအမျိုးမျိုးနှင့် ထင်ရှားကျော်စောသော ဦးဘိုးလှိုင်သည် မြန်မာ့ နိုင်ငံရေးနှင့် အုပ်ချုပ်ရေး အတွေးအခေါ် အယူအဆတို့ကို ခေတ်နှင့်လျော်အောင် တိုးတက်ဖွံ့ဖြိုးစေရန် ကြံဆရွက်ဆောင်ခဲ့သော မြန်မာ့နိုင်ငံရေး သုခမိန့်တဦးဖြစ်သည်။

မြန်မာ့ဂန္ထဝင်တွင် နိုင်ငံတော် တည်တံ့ကြီးပွား တိုးတက်ရေးကို ဦးထိပ်ထား၍ အများပြည်သူတို့ ကျင့်ဝတ်မည်သို့ ရှိအပ်သည်ကို ပြဆိုသော စာဏကျနီတိကျမ်း၊ ရာဇနီတိကျမ်း၊ လောကနီတိကျမ်းစသော နီတိကျမ်းတို့သည် များစွာရှိကုန်သည်။ ထိုကျမ်းတို့သည် မင်းနှင့်တကွသော တိုင်းသူပြည်သားတို့ ပါဝင်သည့် လူ့အဖွဲ့အစည်းကို ကွပ်ကဲထိန်းသိမ်း လမ်းညွှန်ပေးသော သဘောရှိသည်ဖြစ်၍၊ ယခုခေတ်မျက်စိနှင့်သော် နီတိကျမ်းဟူသည်မှာ နိုင်ငံရေး အတွေးအခေါ် အယူအဆ အခြေခံတို့ကို ပြဆိုသောကျမ်းများ ဖြစ်

သည်ဟု ဆိုရလိမ့်မည်။ ဦးဘိုးလှိုင်သည် ထိုရေးနီတိကျမ်းတို့၌ဖွင့်ဆိုသော ရှေးရိုးစဉ်လာ မြန်မာ့အတွေးအခေါ် အယူအဆတို့ကို နိုင်ငံခြားနှင့် ကူးလူးဆက်ဆံရာမှ ရရှိအပ်သော နိုင်ငံရေး၊ အုပ်ချုပ်ရေး၊ စီးပွားရေး၊ လူမှုရေး အသိတရားများနှင့် နှိုင်းဆ၍၊ ထိုခေတ် မြန်မာနိုင်ငံသားတို့အား အမြင်သစ်တရပ် ပေးခဲ့သည်။ ဦးဘိုးလှိုင် ရေးသားစီရင်သော ရာဇဓမ္မသင်္ဂဟကျမ်းသည် ဤအချက်ကို သက်သေပြုသည်။ ထိုကျမ်းတစ်စောင်နှင့်ပင် ကျမ်းပြုပုဂ္ဂိုလ်သည် နိုင်ငံရေး သုခမိန့်ဟူသော ပညတ်ကို ခံယူထိုက်သည်။ စင်စစ် ဦးဘိုးလှိုင်သည် သက္ကတ၊ပါဠိ၊ မြန်မာစာပေတို့၌သာ နဲ့ စပ်သည်မဟုတ်၊ အနောက်တိုင်း ဝိဇ္ဇာနှင့် သိပ္ပံပညာတို့၌လည်း နဲ့စပ်သည်။ သို့ဖြစ်၍ အနောက်တိုင်းမှ ရအပ်သော ပညာဗဟုသုတတို့ကို မြန်မာပစ္စည်းဖြစ်အောင် ကြံဆောင် ရင်းနှင့် မြန်မာ့ရိုးရာကိုလည်း ထိန်းသိမ်းပေးသည်။ ဤ၌ နိုင်ငံခြား ဗဟုသုတပြန့်ပွားအောင်ပြု၍၊ မြန်မာ့ရိုးရာ ယဉ်ကျေးမှုတို့ကိုလည်း ပြန်လည်ထုတ်ဖော်သော မြဝတီဝန်ကြီးဦးစ၏ အစဉ်အလာကို ယောအတွင်းဝန် ဦးဘိုးလှိုင်က ဆက်လက် ထိန်းသိမ်းသည်ဟု ဆိုရမည်ဖြစ်၏။ (စ၊ ဦး၊ မြဝတီဝန်ကြီး-ရှု။)

ယောအတွင်းဝန်သည် ဘကြီးတော် လက်ထက် ၁၁၉၁ခုနှစ် နှောင်းတန်ခူးလဆန်း ၁၀ရက် သောကြာနေ့တွင် မြင်းခြံမြို့အထက် တလုပ်မြို့အဝင်အပါ ရွာပုလဲရွာ၌ အဖ ရေနံချောင်းမြို့စား၊ ယင်းတော်ဝန်ကြီးမင်း၊ သတိုးမင်းလှကျော်ထင်နှင့် အမိဝန်ကြီးကတော် မယ်ငြိမ်းတို့က ဖွားမြင်သည်။ ငယ်မည်မှာ မောင်ဘိုးလှိုင်ဖြစ်သည်။ မောင်လှိုင်ဟူ၍လည်း တွင်၏။ မျိုးရိုးအားဖြင့် မျိုးမတ်မျိုးဖြစ်သည်။

ယင်းတော်ဝန်ကြီးသည် ဘိုးတော်မင်းတရားကြီး၏ ချစ်ကျွမ်းဝင်သော ရဲဘော်ရွှေပြည်ဝန် လက်ဝဲဝင်းတော်မျိုး၏ သမက်ဖြစ်သူ စာရေးတော်ကြီး၏ သားတည်း။ ဤသည်ကို ရည်၍၊ ဘိုးတော်မင်းတရား၊ ဘကြီးတော်မင်းတရား၊ မင်းတုန်းမင်းတရား တည်းဟူသော မင်း ၃ဆက်စလုံး၌ အဘိုးသည်၎င်း၊ အဖသည်၎င်း၊ မိမိသည်၎င်း အစဉ်အဆက် မပြတ် ပြည့်ရှင်မင်းတို့၏ ရဲဘော်ချည်းသာ ဖြစ်ခဲ့သည်ကို ဦးဘိုးလှိုင်သည် များစွာဂုဏ်ယူသည်။

မောင်ဘိုးလှိုင်သည် ရှေးဦးစွာ တလုပ်မြို့နယ် ကျပို့ရွာလျှင် ဖွားရာဇာတိ ရှိသော မဟာထေရ်ထံ သာမဏေဘဝနှင့် ပညာသင်ယူသည်။ မောင်ဘိုးလှိုင် အသက် ၉နှစ်အရွယ် ရောက်သော်၊ သာယာဝတီမင်းသည် ဘကြီးတော်မင်းတရားကို ထီးနန်းချ၍ စိုးစံတော်မူသည်။ ၁၂၀၆ ခုနှစ် နယုန်လဆန်း ၇ရက်နေ့တွင် သာယာဝတီမင်းသည် ယင်းတော်ဝန်ကြီးအား ပြည်မင်းနှင့်ကြံရာပါဟုဆို၍၊ ကိုယ်တော်တိုင် ကွပ်မျက်တော်မူသည်။ ထိုအခါ ယင်းတော်ဝန်ကြီးကတော်

ဘိုးလှိုင်ဦး

လောကီလောကုတ္တရာနှစ်ဖြာနှစ်ဝ နဲ့စပ်ကာ ကျမ်းပေါင်းများစွာ ပြုစုခဲ့သူ ရွှေပြည်ဝန်ကြီး ယောအတွင်းဝန် ဦးဘိုးလှိုင်

သည် ခမိနှစ်သားအရွယ် မောင်ဘိုးလှိုင်အား ကိုရင် လူ ထွက်စေ၍၊ မင်းတုန်းမင်းသားနှင့် မြောက်ဆောင်တော် မိဖုရားတို့ထံ သားအဖြစ် မွေးစားရန်အပ်နှံသည်။ အရှင် နှစ်ပါးတို့လည်း မောင်ဘိုးလှိုင်ကို ထပ်မံရှင်သာမဏေပြု ပြီးလျှင် ပင်းဆရာတော်၊ ပြည်ဆရာတော်၊ ဗားဂရာ သာသ နာပိုင် ဆရာတော်တို့ထံ အပ်နှံ၍ ပညာသင်ကြားစေသည်။

၁၂၁၄ ခုနှစ်၌ မြန်မာနှင့် အင်္ဂလိပ်တို့ ဒုတိယအကြိမ်စစ် ဖြစ်၍ ပဲခူးကို သိမ်းပိုက်သည်ကို အကြောင်းပြု၍ တိုင်းပြည် မငြိမ်မသက်ရှိစဉ် နောင်တော် ပုဂံမင်း အထင်လွဲမှားမှု ကြောင့် မင်းတုန်းမင်းသားနှင့် ကနောင်မင်းသား ညီနောင် တို့သည် ရတနာသိင်္ဃာသို့ တိမ်းရှောင်ကြရသည်။ ထိုအခါ မင်းတုန်းမင်းသားသည် မဲထီးကျောင်း၌ ပဉ္စင်းပျိုအဖြစ်နှင့် ပညာသင်ကြားနေဆဲဖြစ်သော မောင်ဘိုးလှိုင်ကို လူဝတ် လဲစေ၍ ခေါ်ဆောင်သွားသည်။ ၁၂၁၄ ခုနှစ် ပြာသိုလဆန်း ၁၁ရက်နေ့တွင် ရတနာသိင်္ဃာမြို့အနီး တအံ့ရွာညောင်ပင် ကြီးစခန်းသို့ရောက်သော် စစ်နှစ်ဖက်ညှပ်၍ မဆုတ်သာ မတက်သာရှိနေသော မင်းတုန်းမင်းသားအား ကသည်းနယ် ထဲတွင် ခိုလှုံ၍ အရေးတော်ပုံကို ကြံမည့်အစား၊ စစ်ဦးစစ်စ ကောင်းဆဲတွင် တော်လှန်မှုသာ အရေးတော်ပုံ အောင်မြင် မည်ဟု မောင်ဘိုးလှိုင်က အကြံပေးသည်။ ဤအကြံအတိုင်း ဆောင်ရွက်၍ အလိုတော်ပြည့်လတ်သော်၊ မင်းတုန်းမင်းသား သည် ပုဂံမင်းကို နန်းချ၍ မင်းအဖြစ်ကို ယူတော်မူသည်။ မင်းတုန်းမင်းတရားလည်း မောင်ဘိုးလှိုင်ကို အရည်အသွား ထောက်မြှော်၍၎င်း၊ ရင်နှစ်မပြား မွေးစားတော်မူခဲ့ရင်းကို အကြောင်းပြု၍၎င်း မင်းလှစည်သူဘွဲ့ဖြင့် ယောမြို့ကို စား

စေသည်။ ဤသည်တွင် ယောမြို့စားမင်းသားဟု ထင်ရှား လာသည်။ ယောမြို့စားမင်းသားသည် မြင်းတင်ခွန်ကို စား ရ၍၊ ကုလားဝန်အရာ၌ ခန့်အပ်ခြင်းကို ခံရကြောင်း အဆို ရှိသည်။ ကုန်းဘောင်ဆက် မဟာရာဇဝင်တော်ကြီး၌ကား ဤအကြောင်းကို ဖော်ပြထားခြင်းမရှိချေ။ သို့ရာတွင် နိုင်ငံ ခြား ဆက်ဆံရေးကိစ္စတို့တွင် ယောမြို့စား မင်းသားသည် လက်တွေ့ ပါဝင်ဆောင်ရွက်ရသည့် သာဓကများစွာ ရှိ လေသည်။

၁၂၁၅ ခုနှစ်တွင် ယောမြို့စား မင်းသားသည် မကျေးမြို့ စားဝန်ကြီး သတိုးမင်းကြီး မင်းလှမဟာသီဟသူ၏ သမီး အသက် ၂၀ အရွယ်ရှိ ခင်ဖြူနှင့် ထိမ်းမြားလက်ထပ်သည်။ ၁၂၁၉ ခုနှစ်တွင် အသက် ၂၈ အရွယ်၌ ယောမြို့စားသည် မင်းကြီးမင်းလှမဟာစည်သူဘွဲ့နှင့် အတွင်းဝန်အရာ၌ သူ ကောင်းပြုခြင်း ခံရပြီးလျှင်၊ ငွေခွန် ၁၂ ရပ်၊ အကောက်၊ ရေနံ၊ ဈေး၊ ပွဲ၊ ကင်း၊ ကူးတို့တို့ကို စားရသည်။ ယောမြို့ စားအတွင်းဝန်ဖြစ်လျှင်ဖြစ်ချင်း ပိဋကတ်သုံးပုံကို ကျောက် ထက်အက္ခရာတင်သည့် ကိစ္စ၌ကြီးမှူး ဆောင်ရွက်ရသည်။

၁၂၂၇ ခုနှစ်တွင် မင်းအမျက်တော်ရ၍ ယောအတွင်းဝန် သည် ပဌမဦးစွာ ရာထူးမှ နုတ်ပယ်ခြင်းကို ခံရလေသည်။ သို့ရာတွင် ၁၂၂၈ ခုနှစ် မြင်ကွန်းခြင်းခုန်တိုင် အရေးတော် ပုံ၌ ကနောင်မင်းသားကြီး လုပ်ကြံခံရသည်တွင် တိုင်ပင် ဖော် တိုင်ပင်ဖက်ကို အလိုရှိတော်မူသော မင်းတုန်း မင်း တရားကြီးသည် ဦးဘိုးလှိုင်ကို ယောမြို့စား မင်းကြီး မဟာ မင်းလှစည်သူဘွဲ့ဖြင့် ဆောင်ကြီးရွက်ကြီး အစီးအနင်း နေရာ တော်များကို အထက်က သူကောင်းပြုတော်မူရင်း အတိုင်း ပြန်၍ ပေးသည်။ သို့ရာတွင် အတွင်းဝန်ရာထူးကိုမူကား ၁၂၃၁ ခုနှစ်ကျမှသာ ပြန်၍ပေးသည်။ ထိုအခါ ကျီဝန်အ ရာကိုပါ ရခြင်းကြောင့်၊ ယောအတွင်းဝန်သည် အတွင်းဝန် ကျီဝန် ယောမြို့စား မင်းကြီးမင်းလှမဟာစည်သူ ဟူသောဘွဲ့ အမည်ကို ခံယူရသည်။ ဤအတွင်း ယောအတွင်းဝန်သည် မြန်မာ-အင်္ဂလိပ် ရောင်းရေးဝယ်မှုစာချုပ် ချုပ်ဆိုရာ၌၎င်း၊ အင်္ဂလိပ်တို့က ဗန်းမော်ကို စခန်းပြု၍ ယူနန်နယ်နှင့် ကူး သန်းရောင်းဝယ်ရန် နည်းလမ်းရှာရာ၌၎င်း သံတမန်ဆက် ဆံရေးလုပ်ငန်းတို့တွင် ဘုရင်မင်းမြတ်၏ အတိုင်ပင်ခံအဖြစ် ဖြင့် ဆောင်ရွက်သည်။

၁၂၃၃ ခုနှစ် ပဉ္စမသင်္ဂါယနာတင်သောနှစ်တွင် မင်းတုန်း မင်းတရားသည် ယောအတွင်းဝန်အား ပုဂံပြည် ကျော်စွာ မင်း တည်ထားသော ဘုရားကိုပြင်ရန် စလင်းမြို့သို့စေလွှတ် သည်။ သို့ရာတွင် ဗျစ်ရည်ကို ဆေးခါးကြီးရည်နှင့် တူ ကြောင်း ပြောမိသည်ကို အကြောင်းပြု၍ ယောအတွင်းဝန် အား ကုန်းချောကြရာ၊ မင်းတုန်းမင်းတရားသည် စလင်းသို့ အသွား မြင်းခြံမြို့သို့ ရောက်နေသော ယောအတွင်းဝန်ကို

ဘိုးလှိုင်၊ဦး

ရာထူးမှချ၍ အကျယ်ချုပ်နှင့် တောင်မြို့(အမရပူရ)သို့ ပို့ သည်။သို့ရာတွင် ယောအတွင်းဝန်သည် ဖိလမ္မာ အချုပ်ခံ ရ၍၊ ရာထူးသို့ ပြန်လည်ခန့်အပ်ခြင်းခံရသည်။ ထိုနောက်တ ဖန် ပညာမရှိသော အမတ်တို့ ဘုန်းကြီးလျှင်၊ ပြည်ရွာပျက် တတ်ကြောင်း မင်းတုန်းမင်းတရားကြီးအား မထောက်မညှာ လျှောက်ထားမိသောကြောင့်၊ နောက်တနှစ်တွင် အကျယ် ချုပ်နှင့် ရာထူးမှ လျှော့ချခြင်းကို ခံရပြန်သည်။ သို့သော် ၁၂၃၆ ခုနှစ်တွင် ပတ္တမြားနယ်မြေ ဓာတ်သတ္တုတူးဖော်ရေး ဆိုင်ရာ မြန်မာ-ပြင်သစ် စာချုပ်ကိစ္စနှင့် စပ်လျဉ်း၍၊ နိုင်ငံ ခြား သံတမန်ဆက်ဆံရေးအကြောင်းကိစ္စ ပေါ်လာသောအ ခါ မင်းတုန်းမင်းတရားသည် ယောအတွင်းဝန်ကို ပြန်ခေါ် ၍၊ မင်းကြီးမင်းလှမဟာစည်သူဘွဲ့အမည် အပ်နှင်းပြီးလျှင် ဝက်မစွတ်မြို့ကို စားစေသည်။ အတွင်းဝန်ရာထူးအပြင်၊ ရွှေပြည်ဝန်လည်းခန့်တော်မူသည်။ ဤသည်တွင် အတွင်းဝန် ရွှေပြည်ဝန် ဝက်မစွတ်မြို့စားဟု ထင်ရှားပြန်သည်။

၁၂၃၆ ခုနှစ်တွင် မင်းတုန်းမင်းတရားကြီးသည် မဟာ သမ္မတတင်မြှောက်သောနည်းအတိုင်း မုဒ္ဒါဘိသိက် ခံတော် မူသည်။ ထိုအခမ်းအနားတွင် ရွှေပြည်ဝန်သည် ကြီးမှူးစီ စဉ်ရသည်။ ၁၂၃၈ ခုနှစ်တွင် မင်းတုန်းမင်း၏ အရှေ့နန်းမ တော် မိဖုရားခေါင်ကြီး နာမကျန်းရှိသောအခါ ရွှေပြည် ဝန်သည် အနောက်နိုင်ငံဆေးအတတ်တတ်သော ဂျာမန် အမျိုးသား သစ်တောဝန်တစ်ဦးနှင့်အတူ မိဖုရားခေါင်ကြီး အား ပြုစုစောင့်ရှောက်သည်။ သို့သော် မိဖုရားခေါင်ကြီး သည် ဝေဒနာမှမသက်သာဘဲ နတ်ပြည် စံတော်မူသည်။ ၁၂၃၉ ခုနှစ်တွင် ရွှေပြည်ဝန်ကြီးကိုယ်တိုင် ကြီးမှူးကြပ်မ လုပ်ဆောင်သော မဟာအတုလ ဝိဇိကာရာမတိုက် မဟာ အတုလ ဝေယန်ကျောင်းတော်ကြီး ပြီးစီးသည်။ ၁၂၄၀ပြည့် နှစ် သီတင်းကျွတ်လဆန်း ၆ ရက်နေ့၌ မင်းတုန်းမင်းတရား ကြီး နတ်ပြည်စံလေသည်။

သီပေါမင်းတရား ထီးနန်းဆက်ခံသောအခါ ရွှေပြည်ဝန် ဝက်မစွတ်မြို့စားသည် သတိုးမင်းကြီး မင်းလှမဟာမင်း ခေါင် သီဟသူဘွဲ့ဖြင့် ဝန်ကြီး ခန့်အပ်ခြင်းကို ခံရသည်။ ၁၂၄၀ ပြည့် နတ်တော်လဆန်း ၇ရက်နေ့တွင် မင်းအစရှိ သော အစိုးရသူကြီးတို့ ကျင့်အပ်သော ကျမ်းဖြစ်သည့် ရာဇဓမ္မသင်္ဂဟကျမ်းကို ရေးသားဆက်သသည်။ ဤအတွင်း ဝက်မစွတ်မြို့စား ဝန်ကြီးသည် မကွေးမြို့စားဝန်ကြီး ဖြစ်လာ ဟန်တူသည်။ သို့ရာတွင် ရာဇဓမ္မသင်္ဂဟကျမ်းကို ရေးသား ဆက်သွင်းပြီး ၂လမျှ အကြာတွင် မကွေးမြို့စား ဝန်ကြီး သည် အရာကျပြန်သည်။ ဤကား နောက်ဆုံးအရာကျခြင်း ပင်ဖြစ်သည်။ ထိုနောက်၌ကား မကွေးမြို့စားဝန်ကြီးဟောင်း သည် မင်းခစားအဖြစ်မှ လွတ်ပြီဖြစ်၍ မိမိဝါသနာပါသော ကျမ်းပြုစုခြင်း လုပ်ငန်းတို့ကို လွတ်လပ်စွာ ပြုစုနိုင်ခဲ့လေ

သည်။ ရွှေပြည်ဝန်ကြီးသည် မိမိ၏ အာယုဒါယ အပိုင်းအ ခြားကိုသိခြင်းကြောင့်၊ တလခန့်က တင်ကြို၍ မိမိ၏နောက် ဆုံးနေ့အတွက် ပြင်ဆင်သည်ဟုဆိုကြသည်။ မကွေးမြို့စား ဝန်ကြီးဟောင်း ဦးဘိုးလှိုင်သည် သတိပဋ္ဌာန် တရားတော်ကို နာယူရင်း၊ ၁၂၄၅ ခုနှစ် ဝါခေါင်လပြည့်ကျော် ၈ ရက် နေ့ညတွင် ကွယ်လွန်လေသည်။

ကျန်ရစ်သော သားသမီးတို့ကား ရွှေပြည်ဝန် မင်းလှ ကျော်ထင်ဘွဲ့ခံ သားအကြီး မောင်မောင်ဘ၊ မှန်နန်း အပျို တော်စဉ်ကိုင်ရွာစား သုသီရိကဋ္ဌနာဘွဲ့ခံ သမီးစောဘို့မယ်နှင့် မှန်နန်းအပျိုတော် ယင်းတောရွာစား သုသီရိပဘာ ဘွဲ့ခံ သမီးစောဥမ္မာတို့ ဖြစ်သည်။ ရွှေပြည်ဝန်ကြီး ပြုခဲ့ဖူးသော ကောင်းမှုမှာ ၁၂၃၃ ခုနှစ်တွင် ငွေ ၃ သိန်းကျော် အကုန် အကျခံ၍ ဆောက်လုပ်ရေစက်ချလျှင်ဒါန်းသော ဣဋ္ဌကာရာမ အုတ်ကျောင်းဖြစ်သည်။

ယောအတွင်းဝန်သည် မြောက်မြားစွာသော ကျမ်းတို့ကို ပြုစုစီရင်ခဲ့သည်။ ၁၂၂၅ ခုနှစ်တွင် အိမ်ရှေ့စံ ကနောင် မင်းသားကြီး၏ အမိန့်အရ ဘာသူကာရသရာ စီရင်သော လီလာဝတီ ဂဏန်းကျမ်းကို သက္ကတမှမြန်မာသို့ ပြန်ဆိုရေး သားသည်။ အိမ်ရှေ့စံ ကနောင်မင်းသားသည် ဥရောပတိုက် ၌ ထွန်းကားသော ပညာရပ်များကို မြန်မာနိုင်ငံ၌ ပြန့်ပွား အောင် ခေတ်လူငယ်များကို စည်းရုံးခဲ့သည်။ ဤစီမံကိန်း ဖြင့် ပြင်သစ်၊ ဣတလီ၊အင်္ဂလန်စသော နိုင်ငံတို့သို့ ပညာ တော်သင် ၉၀ကို စေလွှတ်ခဲ့သည်။ ထိုပညာတော်သင်တို့ အနက် ဖန်ချက်ဝန်ထောက်သည် ယောအတွင်းဝန်ထံပါး တွင် အမှုတော်ထမ်းရွက်ရဖူးသည်။ ၁၂၃၀ပြည့်နှစ်၌ ယော အတွင်းဝန်သည် ထိုဖန်ချက်ဝန်ထောက် မင်းထင်ပညာသိဒ္ဓိ ကျော်၏အကူအညီဖြင့် ဓာတုဗေဒပညာရပ်တို့ကို မြန်မာ ဘာသာသို့ ပြန်ဆိုသော လောကဓာတ် ဆေးကျမ်းကြီးကို ပြုစုသည်။ ၁၂၃၁ခုနှစ်တွင် မြန်မာဘာသာဖြင့် ကြေးနန်း ရိုက်နည်းကို ယောအတွင်းဝန်ကိုယ်တိုင် တီထွင်၍ လိပိဒိပိ ကာ ကျမ်းအမည်ဖြင့် စီရင်ရေးသားသည်။ ထိုကျမ်းကို မန္တလေးမြို့၌ ရုံးစိုက်သော ဗြိတိသျှကိုယ်စားလှယ် မေဂျာ မက္ကမေဟန်က အင်္ဂလိပ်ဘာသာ ပြန်ဆိုသည်။ ထိုနှစ်တွင် ဘုရင့်အမိန့်အရ မြင်းတို့၏ ဗျေကြန်လက္ခဏာကို ပြဆိုသော အဿဗေဒကျမ်းကို ရေးသားသည်။

၁၂၃၃ခုနှစ်တွင် ယောအတွင်းဝန်သည် အမရပူရမြို့၌အ ကျယ်ချုပ်နှင့်နေစဉ် ဝိမုတ္တိရသကျမ်းကိုပြုစုသည်။ ထိုကျမ်း မှာ မဂ္ဂင်ရှစ်ပါးကို အရှေ့တိုင်းအနောက်တိုင်းအယူဝါဒတို့နှင့် ယှဉ်၍ ဆန်းစစ်သောကျမ်းဖြစ်ရာ၊ အချို့သော အဆိုအမိန့် တို့နှင့်စပ်လျဉ်း၍ မဟာဝိသုဒ္ဓါရုံဆရာတော်ဘုရားကြီးက ပြင်းထန်စွာဝေဖန်သည်။ သို့သော် 'ကောင်းမွန်နက်နဲ' သော အချက်တို့ကိုလည်း ဝန်ခံတော်မူသည်။ ဤကျမ်း၌ တင်ပြ

သော အယူအဆတို့၌ ခေတ်ဟောင်း အယူဝါဒတို့ကို တော်လှန်ပြုပြင်သည့် သဘောများပါရှိသည်။

၁၂၃၄ခုနှစ်တွင် “မဟာသမ္မတ တဆယ့်တပါးနှင့် ကပ်အဆုံးအဖြတ် ကပွဲဝိနိစ္ဆယကျမ်း” ဟုခေါ်သော မဟာသမ္မတ ဝိနိစ္ဆယကျမ်းကို ရေးသားသည်။ ၁၂၃၅ ခုနှစ်၌ ယခင် ၁၂၃၁ ခုနှစ်တွင် ရေးလက်စဖြစ်သော သဒ္ဒသင်္ဂဟ ကျမ်းကို ဆက်လက်စီရင်၍ ပြီးသည်။

၁၂၃၇ နှစ်တွင် မင်းတုန်းမင်းတရား၏ သမီးတော် စလင်းမြို့စား မင်းသမီး တောင်းပန်ချက်အရ ယောအတွင်းဝန်သည် အနောက်နိုင်ငံ၌ ထွန်းကားလျက်ရှိသော “အနာတမီ” ခေါ် လူ့ခန္ဓာအိမ်ဖွဲ့စည်းပုံကိုပြဆိုသည့် ခန္ဓာဗေဒကျမ်းကို ကူတာလျံတာသာမှယူ၍ ကာယာနုပဿနာကျမ်းအဖြစ် ပြုစုသည်။ ထိုကျမ်း၌ ကမ္မဋ္ဌာန်းတရားတို့ကို အနောက်တိုင်းသိပ္ပံပညာ အယူအဆနှင့် ညှိနှိုင်းပြဆိုသည်။

ပုဂံဝန်ထောက်မင်းဦးတင်၏ အဆိုအမိန့်တရပ်တွင် ရှေ့ကပြဆိုခဲ့သော ၁၂၄၀ပြည့်နှစ်ရေး ရာဇဓမ္မသင်္ဂဟကျမ်းသည် သီပေါမင်းကို ဆုံးမသော ကျမ်းဖြစ်သည်ဟု ဖော်ပြသည်။ ထိုကျမ်းသည် မြန်မာနိုင်ငံရေးနှင့် အုပ်ချုပ်ရေး ဝါဒသစ်တို့ကို ဘုရားဟောကျမ်းဂန်နှင့်ယှဉ်၍ ချမှတ်သောကျမ်းဖြစ်သည်။ အနောက်နိုင်ငံ ပါလီမန်အုပ်ချုပ်ရေးစံနစ်တို့ကို မူတည်၍ ဥပဒေနှင့်အုပ်ချုပ်သော ဘုရင်စံနစ်ကိုတည်ထောင်ရန်နှင့် ဘုရင်မင်းမြတ်တို့၏ ဘဏ္ဍာရေးအာဏာကိုကန့်သတ်ရန်ဟူသော သဘောတရားများကို ထိုကျမ်း၌တွေ့ရသည်။ ထိုခေတ်မျက်စိနှင့်ကြည့်သော် ထိုသဘောတရားတို့သည် အုပ်ချုပ်ရေးစံနစ်တရပ်ကို အကြီးအကျယ် ပြောင်းလဲစေသည့် ရည်ရွယ်ချက်၌ သက်ဝင်လေသည်။ ဤအကြောင်းကြောင့် ဝက်မစ္စတ်မြို့စား ဝန်ကြီးသည် ရာထူးမှကျရသည်ဟု ယူဆနိုင်သည်။ ၁၂၄၂ ခုနှစ်တွင် မင်းစစားအဖြစ်မှ လွတ်သော ဦးဘိုးလှိုင်သည် ကင်းဝန်မင်းကြီး တောင်းပန်ချက်အရ ဥတုဘောဇနသင်္ဂဟကျမ်းကို စီရင်သည်။ ထိုကျမ်းသည် ထိုခေတ်ရှိ မြန်မာတို့အတွက် ပြည်သူ့ကျန်းမာရေးလမ်းညွှန်ဖြစ်သည်။ ထိုကျမ်းတွင် အရှေ့တိုင်း အနောက်တိုင်းဆေးပညာရပ်တို့ကို ပိုင်းခြား ထုတ်ဖော်ထားသည်။ ၁၂၄၂ခုနှစ်၌ပင် ကင်းဝန်မင်းကြီး၏ တောင်းပန်ချက်အရ သုဗောဓာလင်္ကာရကျမ်းနိဿယသစ်ဖြစ်သော အလင်္ကာနိဿယကျမ်းကို ရေးသားစီရင်သည်။ ထိုကျမ်း၌ ဦးဘိုးလှိုင်သည် ဗန္ဓတည်းဟူသော ဖွဲ့နွဲ့ခြင်း၌ အောင်မြင်လျှင် စာပေမြောက်သည် ဟူသော အယူအဆကို တင်ပြသည်။

၁၂၄၄ ခုနှစ်တွင် ဗေဒင်ပညာကို ဖွင့်ဆိုသော မဟာသုဇာတကကျမ်းကို ရေးသားစီရင်သည်။ ထိုကျမ်းတွင် ဦးဘိုးလှိုင်သည် “အယူဒါယတွက်ပုံနှင့် စုတိရမည်ကို ဆိုသော နိယျာနိကအပိုင်း” တို့ကို ပြဆိုထားသည်။ ဤသည်ကို ရည်

၍ ဦးဘိုးလှိုင်သည် မိမိ၏ အာယုဒါယအပိုင်းအခြားကို ကြိုတင်သိရှိသည်ဟု နှောင်းလူတို့က ယူဆကြသည်။ ယောအတွင်းဝန် ရွှေပြည်ဝန် ဝက်မစ္စတ်မြို့စားဝန်ကြီး ပြုစုသော အထက်ပါ ကျမ်းတို့ကို ကြည့်ခြင်းအားဖြင့် ကျမ်းပြုပုဂ္ဂိုလ်သည် ပညာဗဟုတုတအရာ၌ စွယ်စုံဖြစ်သည်မှာ ထင်ရှားသည်။ ထိုကြောင့်လည်း ထိုပုဂ္ဂိုလ်ကို ခေတ်၏ခေါင်းဆောင်ဟု ခေါ်ဆိုအပ်ပေသည်။

ဗြိတိသျှ မြန်မာနိုင်ငံ ဝန်ရှင်တော်မင်းကြီး၏ အတွင်းဝန်ဖြစ်သူ ဂျေ၊ တဲလဗျိုက်ဂိုးလားသည် ၁၂၃၂ ခုနှစ်၌ မန္တလေးနေပြည်တော်သို့ လာရောက်၍ နန်းတော်တွင်း ဝင်ရောက်ခစားသောအခါ၊ ယောအတွင်းဝန်နှင့် တွေ့ရကြောင်းကို မှတ်တမ်းတင်ထားသည်။ ထိုမှတ်တမ်းတွင် ယော အတွင်းဝန်သည် ရွှေကြိုး ၁၂ကြိုးပါဝင်သောစလွယ်နှင့် ပိုးပုဆိုးဝတ်ဆင်သည်ကို တွေ့ရကြောင်း၊ အဝတ်အစားမှာ အဖြူချည်းသာဖြစ်ကြောင်း၊ ရုပ်ရည်ရူပကအားဖြင့် တင့်တယ်ခန့်ညားကြောင်း၊ ယောအတွင်းဝန်သည် အိန္ဒိယသမိုင်း၌ စိတ်ပါဝင်စားကြောင်း စသည်ဖြင့် ရေးသားထားသည်ကို တွေ့ရသည်။

ယောအတွင်းဝန်၌ အကြောင်းခြင်းတို့ကို စူးစမ်းမေးမြန်း၍ အကြိမ်ကြိမ်အဖန်ဖန် စစ်ဆေးတတ်သော ဝါသနာရှိသည်။ ထိုဝါသနာမှာ ငယ်ဆရာ ပခန်းမင်းကြီးထံမှ ဥပနိသျှခံယူခဲ့သော ဝါသနာဖြစ်သည်ဟု မှော်ဘီဆရာသိန်းကြီးက ဆိုသည်။ ထိုဝါသနာကြောင့် ယောအတွင်းဝန်နှင့် တွေ့ဆုံရသော နိုင်ငံခြားသားအချို့တို့က ယောအတွင်းဝန်သည် အမေးအမြန်းထူ၍ သူတပါးကို မယုံသင်္ကာ ရှိတတ်သူဟု အထင်လွဲကြသည်။ သို့သော် ထိုဝါသနာကြောင့် ယောအတွင်းဝန်သည် သိပ္ပံနည်းအရ စူးစမ်းတတ်သော အလေ့ကို ရရှိသည်။ ယင်းသို့ စူးစမ်းဆင်ခြင်ပြီး၍ မှန်ပြီဟု ဆုံးဖြတ်မိလျှင် ထိုဆုံးဖြတ်ချက်အတိုင်း မထောက်မညှာ မှန်ရာကို ဆိုသောသတ္တိရှိသည်။ ထိုသတ္တိကြောင့် ယောအတွင်းဝန်၏ ယထာဘူတစကားတို့သည် တော်လှန်ရေး သဘောတရား၌ သက်ဝင်၍ နေလေသည်။ ဤအကြောင်းကြောင့် ယခုခေတ်လူတို့သည် ယောအတွင်းဝန်အား နှလုံးရည် တော်လှန်ရေးခေါင်းဆောင်တဦး အနေဖြင့် ပူဇော်သက္ကာရပြုလျက် ရှိကြသည်။ **ဦးထင်ဖတ်**

ဘိုးသာဆာ(ခရစ် ၁၈၇၅-၁၉၃၃) ။ ။ဆာဘိုးသာသည် ဗြိတိသျှခေတ် မြန်မာစီးပွားရေးလောကတွင် ထွန်းပေါက်ကျော်ကြားလှသော ပုဂ္ဂိုလ်ကြီးတဦးဖြစ်သည်။ ဟံသာဝတီခရိုင် ဖားကူးရွာတွင်ဖွားမြင်၍ မိဖုရားမှာ မြေပိုင်ရှင် ဦးညွန့်နှင့် ဒေါ်ဒွေးတို့ဖြစ်ကြသည်။ မွေးချင်း ၅ ယောက်ရှိရာ၊ အစ်ကို ၄ယောက်နှင့် နှစ်မ ၁ ယောက်ဖြစ်လေသည်။

ဦးဘိုးသာသည် ငယ်စဉ်က ဘုန်းတော်ကြီး ကျောင်းတွင် ပညာဆည်းပူးခဲ့သည်။ အသက် ၂၀ အရွယ်တွင် စပါးလုပ်ငန်းသို့ ဝင်ရောက်၍ စပါးပွဲစားအဖြစ် လုပ်ကိုင်သည်။ ဖြောင့်မတ်တည်ကြည်ခြင်း၊ ဉာဏ်ပညာဖြင့် ပြည့်စုံခြင်း၊ စီးပွားရေးလာဘ်မြင်တတ်ခြင်း စသော လုပ်ရည်ကိုင်ရည်တို့နှင့် ပြည့်စုံသူဖြစ်သဖြင့် တရိုက်ရိုက် တိုးတက်ကြီးပွားလာခဲ့ရာ မြန်မာ့စီးပွားရေးလောကတွင် ခေါင်းဆောင်ကြီး တဦး ဖြစ်လာ၍ ဆန်စပါးလုပ်ငန်းတွင် မြန်မာလူမျိုးထဲမှ အကျွမ်းကျင်ဆုံးသော ပုဂ္ဂိုလ်ကြီးအဖြစ်ကို စီးပွားရေးလောကမှ အသိအမှတ်ပြု ဝန်ခံလာကြရသည်။

ဦးဘိုးသာသည် ဘုရားတရား အလွန်ကြည်ညို၍ စေတနာသဒ္ဓါတရား ထက်သန်သူလည်း ဖြစ်သည်။ ငွေကြေးအကူအညီဖြစ်စေ၊ အကြံဉာဏ် အကူအညီဖြစ်စေ တောင်းခံလာလျှင်၊ မည်သည့်အခါမျှ နှောင့်နှေးငြင်းပယ်လေ့ မရှိဟုဆိုကြသည်။ သာသနာရေးဖက်တွင် ရွှေတိဂုံစေတီတော်ကြီး မြောက်ဖက်စောင်းတန်းရှိ ဆာဘိုးသာ တန်ဆောင်း၊ အခြား စရပ်များနှင့် ဘုန်းကြီးကျောင်း များစွာတို့ကို ဆောက်လုပ်လှူဒါန်းခဲ့၍၊ လူမှုရေးဖက်တွင် အင်းစိန်၌ ဆေးရုံတခု ဆောက်လုပ်လှူဒါန်းခဲ့သည်။ ပရိယတ္တိစာပေအားပေးချီးမြှင့်ရေးအတွက်လည်း ငွေအား လူအားဖြင့် လှိုက်လှိုက်လှဲလှဲ ဆောင်ရွက်ခဲ့သည်။

ဆာဘိုးသာ

ဦးဘိုးသာသည် အမျိုးသားအချင်းချင်း ယိုင်ပင်းကူညီမှု၊ လူသားအချင်းချင်း ယိုင်ပင်းကူညီမှုများစွာကို ဆောင်ရွက်ခဲ့သော ပုဂ္ဂိုလ်ကြီးတဦး ဖြစ်သည်။ ပဌမကမ္ဘာစစ်အတွင်းက ဗြိတိသျှအစိုးရအတွက် စစ်သားစုဆောင်းရေးကိုလည်း ကူညီဆောင်ရွက်ပေးခဲ့သည်။ ဗြိတိသျှခေတ် မြန်မာပြည် ဥပဒေပြု လွှတ်တော်အမတ်အဖြစ်၎င်း၊ သမာဓိမြို့ဝန်အဖြစ်၎င်း နှစ်ပေါင်းများစွာ ဆောင်ရွက်ခဲ့သည်။ ရွှေတိဂုံစေတီတော်၏ ဂေါပကအဖွဲ့ဝင် တဦးအဖြစ်လည်း နှစ်ပေါင်းများစွာ တာဝန်ယူ လုပ်ကိုင်ခဲ့သည်။ ထိုပြင် အခြားလောကီ လောကုတ္တရာ အသင်းအဖွဲ့များတွင်လည်း ပါဝင်ဆောင်ရွက်ခဲ့လေသည်။

ဦးဘိုးသာအား ဗြိတိသျှ အစိုးရက ၁၉၁၇ ခုနှစ်တွင် ဧက၊ အိုင်၊ အိပ် ဘွဲ့ဖြင့်၎င်း၊ ၁၉၁၉ ခုနှစ်တွင် အို၊ ဘီ၊ အီး ဘွဲ့ဖြင့်၎င်း၊ ၁၉၂၃ခုနှစ်တွင် စီ၊ အိုင်၊ အီး ဘွဲ့ဖြင့်၎င်း ချီးမြှင့်ခဲ့သည်။ ဦးဘိုးသာသည် ဆာဘွဲ့ ကို ၁၉၂၇ ခုနှစ်တွင် ရရှိလေသည်။

ဆာဘိုးသာသည် ဒေါ်ရီနှင့်လက်ထပ်ထိမ်းမြားခဲ့၍ သား ၂ ယောက် သမီး ၁ ယောက် ထွန်းကားသည်။ ကင်းဗဲလမ်း (ငါးထပ်ကြီးဘုရားလမ်း) နေအိမ်တွင် ၁၉၃၃ ခုနှစ် ဩဂုတ်လ ၂၆ ရက်နေ့၌ ကွယ်လွန်အနိစ္စရောက်လေသည်။

ဘင်ခရာ။ ။ ဘင်ခရာဟူသော ဝေါဟာရသည် ဘင်နှင့် ခရာခေါ် တူရိယာ ၂ မျိုးကို အလိုက်သင့် တွဲခေါ်ထားခြင်း ဖြစ်သည်။ ဘင်သည် အနောက်နိုင်ငံသုံး တီးစရာ တူရိယာ ဖြစ်၍ ခရာသည် မှတ်စရာတူရိယာဖြစ်သည်။ ယင်းတူရိယာ ၂မျိုးကို တွဲဖက်၍ တီးမှုတ်သော တူရိယာသမားများ အဖွဲ့ကို ဘင်ခရာ တီးဝိုင်းအဖွဲ့ဟု ခေါ်ကြသည်။

ဘင်သည် သစ်သား၊သို့မဟုတ်သတ္တုဖြင့်ပြုလုပ်ထားသော စည်ပြတ်သဏ္ဍာန်ကိုယ်ထည်တွင် အဝဋ်သားရေကြက်၍ဖုံးအုပ်ထားသော တူရိယာမျိုး ဖြစ်သည်။ ပုံနှင့်ခပ်ဆင်ဆင် တူသော်လည်း ပုံသည် အဝထက် ကိုယ်ထည်ရှည်၍ ဘင်သည် အဝက ကိုယ်ထည်ထက် ကျယ်သည်။ ယခုခေတ်အသုံးများသော ဘင်မှာ ၃မျိုးရှိသည်။ (၁) ထိပ်၂ဖက် စလုံး သားရေကြက်ထားသောဘင်မျိုး။ ယင်းကိုထောင်၍ ထိပ်ဖု တပ်ထားသောတုတ်ဖြင့် ၂ဖက်စလုံးတီးနိုင်သည်။ (၂)အဝ တဖက်၌သာ သားရေကြက်၍ အောက်ဖက်ကို တိရစ္ဆာန်အူကြီးဖြင့်ခက်ထားသောဘင်မျိုး။ ယင်းကို သားရေကြက်သောဖက်ကို အပေါ်ကထားပြီးလျှင် တုတ်ဖြင့် တီးရသည်။ (၃) ခရားပုံ အောက်ဖက်သို့ ရှူးလုံးသွား၍ ထိပ်ဝတခု၌သာ သားရေကြက်ထားသောဘင်မျိုး။ ယင်းကို တုတ်ဖြင့်ပင်တီးရသည်။ ဘင်သည် ရှေးအီဂျစ်များ ကောင်းစားစဉ် ခေတ်ကပင် သီးဗီးလူမျိုးများ အသုံးပြုခဲ့သော တူရိယာဖြစ်ခဲ့သည်။

အထူးသဖြင့် စစ်တပ်များ၌ စတင် အသုံးပြုသော တူရိယာ မျိုးဖြစ်သည်။

ခရာဟူသည်မှာ မြေတံရှည်ကို ရစ်ခွေထားသော အ နောက်နိုင်ငံသုံး မြေတံမျိုး ဖြစ်သည်။ သို့ရာတွင် မြေကဲသို့ အစအဆုံး တဖြောင့်တည်းမဟုတ်ဘဲ၊ အဝသည် ကားကျယ် နေသည်။ မြေတံတခုသာမက အပိုမြေတံတခုပါပါ၍ မှတ် သည့်အခါ လိုရာတူရိယာသံကိုဖြစ်စေခြင်းငှာအပိုမြေတံကို ဆွဲထုတ်ဆွဲသွင်းပြု၍ မှတ်ရသောမြေမျိုးကို ခရာရှည်ကြီး ဟု ခေါ်သည်။ ခရာကို ယေဘုယျအားဖြင့် ကြေးသတ္တုဖြင့် ပြုလုပ်၍ တခါတရံ ငွေဖြင့်လည်းလုပ်တတ်သည်။ ရှေးအခါ က ခရာအတံသည်ဖြောင့်စင်းနေသော်လည်း အကိုင်အတွယ် ခက်သဖြင့် ယခုခေတ် ခရာတံကို ရစ်ခွေပြုလုပ်ထားကြ သည်။ ယခုခေတ်သုံး ခရာများတွင် အသံတွင် လိုသလိုမှတ် နိုင်ရန် အခင်ပါရှိသည်။ သံစုံတီးဝိုင်းများတွင် မှတ်သော ခရာသည် ၅ ပေခွဲခန့်အထိ ရှည်တတ်သည်။

စစ်တပ်များတွင် အလေးပြု၊ လူခေါ်၊ သတိပေး စသည် တို့ ပြုလုပ်သည့်အခါ ခရာမှတ်သည့် အလေ့သည် ယခုတိုင် ရှိလေသည်။

ဘင်နှင့်ခရာကို အသားပေးကာ သယ်ဆောင်၍ ရသော အခြား အတီးအမှုတ်ကိရိယာများကိုပါ ယှဉ်တွဲတီးမှုတ်သော ဘင်ခရာတီးဝိုင်းအဖွဲ့မျိုးသည် ရှေးနှစ်ပေါင်းများစွာမှ စတင် ပေါ်ပေါက်ခဲ့လေသည်။ သို့ရာတွင် အတီးအမှုတ် ကိရိယာ များ တဖြည်းဖြည်းတိုးတက်ပေါ်ပေါက်လာသောအခါ ပိုမို ခမ်းနားသော ဘင်ခရာတီးဝိုင်းများ ပေါ်ပေါက်လာလေ သည်။ ယခုခေတ် ဘင်ခရာတီးဝိုင်းမျိုးသည် ၁၇၆၃ ခုနှစ် လောက်က ပရပ်ရှားဘုရင် ဖရက်ဒရစ်-သ-ဂရိတ်က စစ် ဘင်ခရာတီးဝိုင်းဖွဲ့စည်းရန် အမိန့်ပေးလိုက်သည်မှစခဲ့သည် ဟုဆိုရပေမည်။ စစ်တပ်များ ချီတက်ရာ၌ မြိုင်မြိုင်ဆိုင်ဆိုင် ညီညီညာညာ ချီတက်ရန် စစ်ဘင်ခရာ တီးဝိုင်းများက ဦးဆောင်ရသည်။

ဘင်ဂျီ။ ။ဘင်ဂျီသည် ကြိုးနှင့် သားရေ ပေါင်းစပ်ထား ၍ လက်ဖြင့်တီးခတ်ရသော တူရိယာတမျိုးဖြစ်သည်။ ပုံ သဏ္ဍာန်အားဖြင့်သော်ကား သစ်သား၊ သို့မဟုတ် သတ္တုခွေ ဝိုင်းအပေါ်၌ သားရေပြား ပါးပါး ကြက်ထားသည့် စည် မျက်နှာတွင် ၂ ပေခန့်ရှည်လျားသော လက်တံတပ်ထား သည်။စည်မှာ တဖက်ပိတ်စည်ပြားဖြစ်၍ ဘင်ဂျီအိုးမည်၏။ မူလက ဘင်ဂျီတွင် ကြိုး ၅ချောင်းတပ်၏။ နှိပ်နိုင်သော ကြိုး ၄ကြိုးနှင့် နှိပ်မရဘဲ လက်မဖြင့်ခတ်ရသော ကြိုးတို တချောင်းဖြစ်၏။ နောင်သော် အသံကြီးများ တီးခတ်နိုင် ရန်အတွက် ကြိုး ၆ ချောင်း၊ ၇ ချောင်း၊ ၉ ချောင်း တပ် ဘင်ဂျီများ ပေါ်လာသည်။ ယင်းကြိုးများကို တပ်

ဆင်ရာ၌ လက်တံထိပ်တွင် ရှိသော ဒလက်ကလေးများတွင် ကြိုးကိုရစ်လျက် ဘင်ဂျီအိုးဖြစ်သော ခွေဝိုင်းစည်၏အောက် ဖက်ထိပ်အထိ သွယ်တန်းပြီးလျှင် စည်မျက်နှာ အစွန်းတွင် ရှိသော ခုတုံးပေါ် နေထားတကျ တွယ်ထားရ၏။ ကြိုးများ ၏အောက်နှင့် လက်တံပေါ်တွင် အသံစဉ်အမျိုးမျိုး ညှိယူရ ရှိနိုင်သည့် ကန့်လန့်ဖြတ် သတ္တုချောင်းကလေးများ ရှိ၏။ လက်ဝဲလက်ဖြင့် ဆိုင်ရာကြိုးကို နှိပ်ယူကာ လက်ျာလက်ဖြင့် ကြိုးကို တီးခတ်ရ၏။ ကြိုးများကို တင်းစွာရစ်လျက် အသံ ကို ညှိကာတီးခတ်သည်တွင် ကြိုးသံသည်သားရေသံနှင့်ရော နှော ထွက်ပေါ်လာသောကြောင့် စောင်းသံပုံသံနှင့် မတူ ဘဲ၊ တမူထူးခြားသော ဂီတသံ ဖြစ်လာသည်။

ဘင်ဂျီကို အမေရိကတိုက်သို့ အာဖရိကတိုက် အနောက် ပိုင်းမှ နီးဂရိုးများ ယူဆောင်လာသည်ဟု အချို့က ယူဆ ကြ၏။ အာရပ်လူမျိုးတို့၏ဂီတာနှင့်တူသော တူရိယာတမျိုး ကို နီဂရိုးများ အတုယူကြဟန်တူ၏။ ယခုအမေရိကန်ပြည် ထောင်စုရှိ နီးဂရိုးများ တီးသော ဘင်ဂျီမှာ အဆိုပါ 'ဘောနီ ယာ'ခေါ်တူရိယာမှ ဆင်းသက် ကွဲပြားလာသည်ဟု ယူဆ နိုင်ပေသည်။ အချို့ကမူ ကြိုးတပ်တူရိယာဟု အဓိပ္ပာယ်ရ သော 'ဘန်ဒေါ'ဟူသော စကားမှ ပျက်လာသည်ဟု ယူဆ ကြ၏။ ဘင်ဂျီကို နီးဂရိုးတို့က ဘန်ဂျာဟု၍၎င်း၊ ဘွန်ဂျာ ဟု၍၎င်း ရှေးအခါက ခေါ်ခဲ့သည်ဟုလည်း ဆိုသည်။

ဘင်ဂျီတီးနေပုံ

ဘင်ဂျီကို ၁၈ ရာစုနှစ်ခန့်က စတင်တီးခတ်၍ တဖြည်းဖြည်း ခေတ်စားလာလေသည်။ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု တောင်ပိုင်းရှိ ပြည်နယ်များမှ နီးဂရိုးများ သီချင်းဆိုရင်းတွဲ ဖက်တီးမှုတ်သော ဘင်ဂျီများသည် အစတွင် သပ်ရပ်ခြင်း မရှိလှချေ။ မူရင်းဘင်ဂျီများမှာ ကြိုး ၅ ချောင်း တပ်ဖြစ်၍ လက်တံ အလွန်ရှည်သည်။ နောက် ကြိုး ၄ ချောင်းတပ် လက်တံတို ဘင်ဂျီတမျိုးပေါ်လာ၏။ ယူကလေလီဟုခေါ်လျက် ပို၍ ငယ်သော ဘင်ဂျီသည်လည်း ခေတ်စားသော ဘင်ဂျီတမျိုးဖြစ်သည်။

ဘင်ဂျီသည် တူရိယာ သံစုံတီးခိုင်းကြီးများတွင် ပါဝင်လေ့ရှိသော တူရိယာမျိုး မဟုတ်ပေ။ သို့သော်လည်း မည်သည့် သီချင်းမျိုးကို မဆို သာယာနာပျော်ဖွယ် ဖြစ်အောင် တီးခတ်နိုင်သောကြောင့် ယခုအခါ ကမ္ဘာ့ အနှံ့အပြားတွင် တီးခတ်လျက် ရှိကြသည်။ မြန်မာနိုင်ငံတွင်လည်း ဘင်ဂျီကို မြန်မာသံစဉ်ညီယူ၍ တီးခတ်ကြလေသည်။

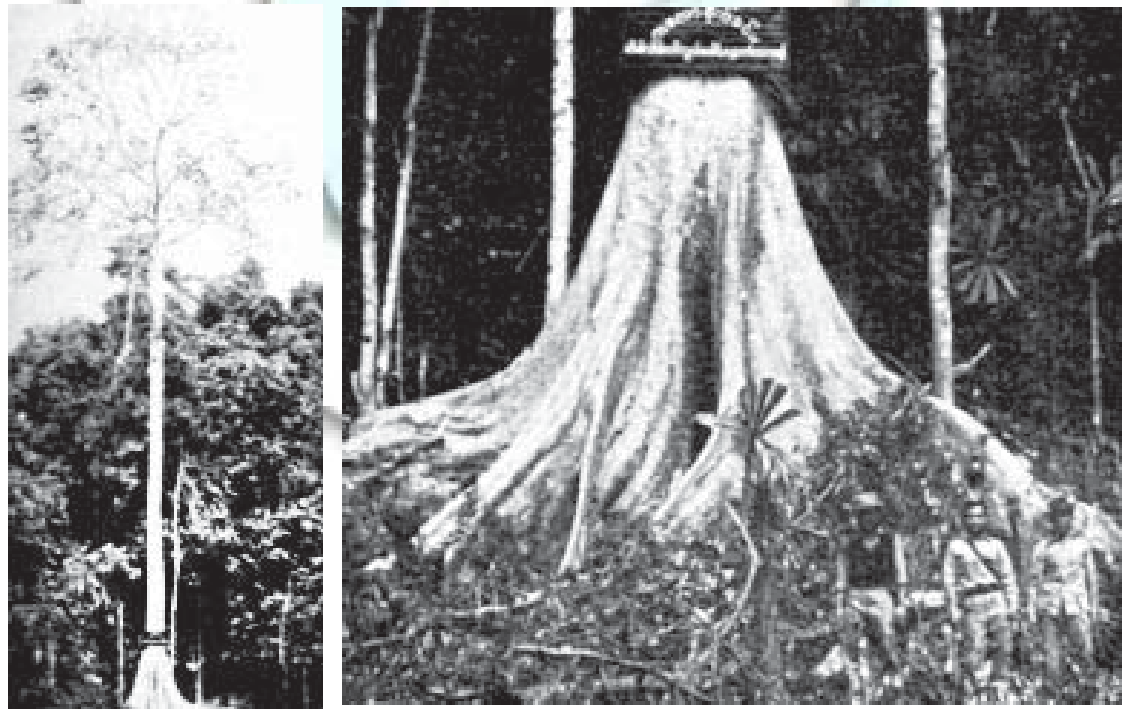
ဘင်းပင် ။ ။ဆေးခြောက်ပင်-ရှု။

ဘိုင်ပင်။ ။သစ်ပုပ်ပင်ဟူ၍၎င်း၊ စောဖျပင်ဟူ၍၎င်း ခေါ်သော ဘိုင်ပင်သည် ဒက်တစ်ကေစီအီး မျိုးရင်းတွင်ပါ

ဝင်၍ ယင်းကို ရုက္ခဗေဒအလိုအားဖြင့် တက်ကြာမီလီနျူဒီ ဖလိုရာဟုခေါ်သည်။ အထက်နှင့်အောက် မြန်မာနိုင်ငံချိုင့်ပွမ်းဒေသများ၌ပေါများ၍ တခါတရံ အစုလိုက်ပေါက်တတ်သော တောသစ်ပင်ကြီးမျိုးဖြစ်သည်။ ဘိုင်ပင်တို့သည် များသောအားဖြင့် အမြင့်ပေ ၁၀၀ ကျော်ရှိ၍ မြန်မာနိုင်ငံ သစ်ပင်တို့တွင် ပင်စည်အရင်း၌ ကျားကန်မြစ်များ အထူအတုတ်ဆုံး အပင်များ ဖြစ်ကြသည်ဟု ယူဆရသည်။

ဘိုင်ပင်၏ အသားမှာ မွဲပြာရောင်ဖြစ်၍ ပျော့လည်း ပျော့၊ ပေါ့လည်း ပေါ့သည်။ သို့သော် ကြာရှည်ခံသော သစ်မျိုး မဟုတ်ပေ။ ခွဲဖြတ် စိတ်ဖြာပြီးနောက် အမြန်ခြောက်သွေ့အောင် မပြုလုပ်နိုင်ပါက သစ်သား၏အရောင်အဆင်း ပျက်ပြားသွားတတ်သည်။

သို့ရာတွင် ဘိုင်ပင်၏ အသားသည် ထင်းရှူးသေတ္တာကဲ့သို့ ပစ္စည်းထည့်ရန် ပေါ့ပါးသော သေတ္တာများပြုလုပ်ရာ၌ အသုံးကျသော သစ်သားဖြစ်ရာ၊ အိန္ဒိယနိုင်ငံတွင် ထိုသေတ္တာမျိုးကို ဘိုင်သားဖြင့် အများအပြား ပြုလုပ်လေ့ရှိကြသည်။ မီးခြစ်သေတ္တာအိမ်များကိုလည်း ထိုသစ်သားဖြင့် ပြုလုပ်နိုင်သည်။ မြန်မာနိုင်ငံတွင် ဘိုင်သားကို လှေများစပ်ခြင်း၊ ပုဂံနယ်တွင် ကျောက်ကာသေတ္တာပြုလုပ်ခြင်း စသည်တို့၌ အသုံးပြုကြသည်။

အမြင့်ပေ ၁၀၀ ကျော်အထိ ပေါက်တတ်၍ သစ်ပုပ်ပင်ဟူ၍၎င်း၊ စောဖျပင်ဟူ၍၎င်း ခေါ်တွင်သည့် ဘိုင်ပင် (ဝဲ)၊ ဘိုင်ပင်သည် ပင်စည်ရင်း၌ ကျားကန်မြစ်အထူဆုံးသော အပင်ဖြစ်သည်။ (ယာ)

မြန်မာနိုင်ငံ ပင်လယ်ကမ်းရိုးတန်း ဒေသများ၌ ဘိုင်
 တောင်ရှည်ခေါ် ချုံပင်များ ပေါက်ရောက်သည်။ တနင်္သာ
 ရီတိုင်း တောင်ဖက်ပိုင်းရှိ ပင်လယ်ကမ်းတလျှောက်တွင်
 ကဘိုင်ပင်၊ ဘိုင်တောင်ပင်၊ ကမြိုင်ပင် ဟူ၍အမည် ၃မျိုး
 ဖြင့်ခေါ်သော သစ်ပင်တို့ကို တွေ့မြင်နိုင်သေးသည်။

ဘဒ္ဒကမ္ဘာ။ ။ဘုရားငါးဆူပွင့်သော ကမ္ဘာကို ဘဒ္ဒ
 ကမ္ဘာဟု ခေါ်သည်။ ဘုရားမပွင့်သော ကမ္ဘာလည်း ရှိ၏။
 ဘုရားမပွင့်သောကမ္ဘာကို ဘုရားမှ ဆိတ်ခြင်းကြောင့် သုည
 ကမ္ဘာဟု ခေါ်၏။ သုညကမ္ဘာမျိုး၌ ဘုရားပွင့်ရိုး ထုံးစံ
 မရှိသည်သာမက၊ ပစ္စေကဗုဒ္ဓါ၊ ရဟန္တာနှင့် စကြဝတေးမင်း

တို့သော်မှမပေါ်ချေ။ ဘုရားပွင့်သော ကမ္ဘာကိုကား ဘုရား
 မှ မဆိတ်ခြင်းကြောင့် အသုည ကမ္ဘာဟုခေါ်သည်။ ထို
 ဘုရားပွင့်သော အသုညကမ္ဘာသည်လည်း ဘုရားတဆူပွင့်
 လျှင် သာရကမ္ဘာ၊ နှစ်ဆူပွင့်လျှင် မဏ္ဍကမ္ဘာ၊ သုံးဆူပွင့်လျှင်
 ဝရကမ္ဘာ၊ လေးဆူပွင့်လျှင် သာရမဏ္ဍကမ္ဘာ၊ ငါးဆူ ပွင့်
 လျှင် ဘဒ္ဒကမ္ဘာဟု ငါးပါးအပြားရှိသည်။ ငါးဆူထက်လွန်
 ၍ကား မပွင့်ချေ။ ယခု ဤကမ္ဘာကား ဘုရားငါးဆူပွင့်
 သော ဘဒ္ဒကမ္ဘာတည်း။

ဤကမ္ဘာမှ စ၍ ရေတွက်လျှင် အထက် လေးသင်္ချေနှင့်
 ကမ္ဘာတသိန်းကာလအတွင်း၊ ပွင့်လင်းတော်မူကြသော ဘု
 ရားရှင်များနှင့် ကမ္ဘာ၏ အရေတွက်တို့မှာ-

ကမ္ဘာ	ဘုရား
သာရမဏ္ဍကမ္ဘာ	(၁) တဏှာကံရာဘုရား (၂) မေဏီရာဘုရား (၃) သရ ဏကံရာဘုရား (၄) ဒီပကံရာဘုရား
ထိုနောက် သေလ အသင်္ချေ သုဉ်း၏။	- - - -
သာရကမ္ဘာ	(၁) ကောဏ္ဍညဘုရား
ထိုနောက် ဘာသ အသင်္ချေ သုဉ်း၏။	- - - -
သာရမဏ္ဍကမ္ဘာ	(၁) မင်္ဂလဘုရား (၂) သုမနဘုရား (၃) ရေဝတဘုရား (၄) သောဘိတဘုရား
ထိုနောက် ဇယ အသင်္ချေ သုဉ်း၏။	- - - -
ဝရကမ္ဘာ	(၁) အနောမဒဿီဘုရား (၂) ပဒုမဘုရား(၃) နာရဒဘုရား
ထိုနောက် ရုစိရ အသင်္ချေ သုဉ်း၏။	- - - -
သာရကမ္ဘာ	(၁) ပဒုမတ္တရ ဘုရား (ကမ္ဘာ တသိန်းထက်)
ထိုနောက် ကမ္ဘာ ၇၀,၀၀၀ ခန့် သုဉ်း၏။	- - - -
မဏ္ဍကမ္ဘာ	(၁) သုမေဓ ဘုရား (၂) သုဇာတ ဘုရား (ကမ္ဘာသုံး သောင်းထက်)
ထိုနောက် ကမ္ဘာ ၂၈,၂၀၀ ခန့် သုဉ်း၏။	- - - -
ဝရကမ္ဘာ	(၁) ပိယဒဿီဘုရား (၂) အတ္ထဒဿီဘုရား (၃) ဓမ္မဒဿီ ဘုရား (ကမ္ဘာ ၁,၈၀၀ ထက်)
ထိုနောက် ကမ္ဘာ ၁,၇၀၅ သုဉ်း၏။	- - - -
သာရကမ္ဘာ	(၁) သိဒ္ဓတ္ထဘုရား (၉၄ ကမ္ဘာထက်)
ထိုနောက် တကမ္ဘာ သုဉ်း၏။	- - - -
မဏ္ဍကမ္ဘာ	(၁) တဿ ဘုရား (၂) ဖုဿ ဘုရား(၉၂ ကမ္ဘာထက်)
သာရကမ္ဘာ	(၁) ဝိပဿီဘုရား (၉၁ ကမ္ဘာထက်)
ထိုနောက် ၅၉ ကမ္ဘာ သုဉ်း၏။	- - - -
မဏ္ဍကမ္ဘာ	(၁) သိဒ္ဓိဘုရား (၂) ဝေဿဘူဘုရား (၃၁ ကမ္ဘာထက်)
ထိုနောက် ၂၉ ကမ္ဘာ သုဉ်း၏။	- - - -
ဘဒ္ဒကမ္ဘာ	(၁) ကကုသန် ဘုရား (၂) ကောဏာဂုံဘုရား (၃) ကဿ ပဘုရား (၄) ဂေါတမ ဘုရား (၅) မေတ္တေယျဘုရား(ပွင့် တော်မူလတ္တံ့။)

ကမ္ဘာဖြစ်ပေါ်လာသည်ရှိသော် အကယ်၍ ဘုရားတစ်ဆူ သာ ပွင့်သော ကမ္ဘာဖြစ်ကြားအံ့၊ ကမ္ဘာဦးအစ မဟာဗောဓိပင် ပေါက်ရောက်ရာ၌ ရှစ်ပါးသော ပရိက္ခရာတစ်ခုသီးသော ပဒုမာကြာ တပင်ပေါက်၏။ နှစ်ဆူပွင့်ကြားအံ့၊ ပရိက္ခရာနှစ်ခု သီးသော ပဒုမာကြာတပင် ပေါက်၏။ သုံးဆူ ပွင့်ကြားအံ့၊ ပရိဆရာသုံးစုံသီးသော ပဒုမာကြာတပင်ပေါက်၏။ လေးဆူ ပွင့်ကြားအံ့၊ ပရိက္ခရာလေးစုံသီးသော ပဒုမာကြာ တပင် ပေါက်၏။ ငါးဆူပွင့်ကြားအံ့၊ ပရိက္ခရာငါးစုံသီးသော ပဒုမာ ကြာတပင် ပေါက်၏။

ဘုရားပွင့်မည့် ကမ္ဘာလော၊ မပွင့်မည့်ကမ္ဘာလောဟု ပုဗ္ဗ နိမိတ် အကြည့်အရှုလာကြသော သုဒ္ဓါဝါသမြဟာတို့သည် ထိုပရိက္ခရာတို့ကို တွေ့မြင်သောအခါ အလွန်ဝမ်းမြောက် ဝမ်းသာဖြစ်ကြ၍ ယူထားပြီးလျှင်၊ နောင်ပစ္စိမာတဝိက ဘုရားလောင်းတို့ တောထွက်သောအခါ ကပ်လျှောက်ကြသည်။ ထိုထို ပွင့်ကုန်သော ဘုရားတို့သည် ဤဇမ္ဗူဒီပါ လက်ျာ တောင်ကျွန်း၌သာလျှင် ပွင့်တော်မူကြကုန်သည်။

ဘဒ္ဒဝဂ္ဂိုဠ်နောင်။ ။ဘဒ္ဒဝဂ္ဂိုဠ်နောင်တို့ကား ဂေါတမ မြတ်စွာဘုရား လက်ထက်တွင် ဧကသလမင်းကြီး၏ သား တော် သုံးကျိပ်ဖြစ်၏။ လှပတင့်တယ်သော အဆင်း အ ရောင်ရှိ၍ ပျိုမြစ်နုနယ်သော အသက်အရွယ် ရှိကုန်သော ထိုဘဒ္ဒဝဂ္ဂို ဠ်နောင်သုံးကျိပ်တို့သည် မြို့ပြည်ရွာဝယ် လူများ တို့အလယ်၌ ငါတို့လိုရှိတိုင်း ကာမဂုဏ်ချမ်းသာကို ခံစား မြူးထူးလျှင် သူတထူး ကဲ့ရဲ့လေရာသည်။ တောခန်းဝါ၌ နေရာမကား သူတပါးကို မငဲ့ကွက်မရှက်မကြောက်ရပြီ၊ ငါတို့ ဆန္ဒရှိတိုင်းပင် ပျော်ပါးရတော့မည်ဟု ကြံ၍ မိဂဒါဝန်တော နှင့် ဥရဝေလတောအကြား တခုသော တောအုပ်သို့ မိမိတို့ မယားများနှင့် တကွ သွားရောက် ပျော်ပါးလျက်နေကြ လေသည်။ ထိုသုံးကျိပ်တို့တွင် တယောက်သော မင်းသား သည် မယားမရှိ၍ အဆင်းပြင်လျာ လှပသောပြည့်တန်ဆာ တယောက်ကို မယားပြု၍ ပျော်ပါးလေသည်။ တနေ့သ၌ မင်းသား အိပ်ပျော်နေသောအခိုက်တွင် အဖိုးထိုက်သော ဥစ္စာရတနာတို့ကို ထိုပြည့်တန်ဆာမသည် ယူ၍ပြေးလေ၏။ ထိုအကြောင်းကို ကျွန်မင်းသား နှစ်ကျိပ်ကိုးယောက် သိ ကြသောအခါ အားလုံး လိုက်လံရှာဖွေကြ၏။

ထိုအချိန်၌ ဂေါတမ မြတ်စွာဘုရားသည် မိဂဒါဝန်တော အရပ်မှသည် ဥရဝေလတောသို့ရှေးရှုကြွတော်မူရာတွင် ခရီး အကြား၌ တောအုပ်တခုကို တွေ့၍ ထိုတောအုပ်ကို ဝင် ပြီးသော် သစ်ပင်ကြီးရင်း၌သီတင်းသုံးနေတော်မူလေသည်။

မင်းသားသုံးကျိပ်လည်း သစ်ပင်ရင်း၌ သီတင်းသုံးနေ တော်မူသော ဘုရားသခင်ကို မြင်၍ ချဉ်းကပ်ပြီးလျှင် မိန်းမ တယောက်ပြေးသွားသည်ကိုမြင်ပါ၏လောဟု မေးမြန်းကြ

၏။ အဘယ်ကြောင့် ထိုမိန်းမကို ရှာကြကြောင်း မြတ်စွာ ဘုရားက မေးမြန်းလေလျှင်၊ မင်းသားသုံးကျိပ်လည်း အကျိုး ကြောင်းကို လျှောက်ကြားကြ၏။ ထိုအခါ မြတ်စွာဘုရား က မယားကိုရှာဖွေခြင်းနှင့် မိမိကိုယ်ကိုရှာဖွေခြင်းတွင် မည်သည်က မြတ်ကြောင်း မေးမြန်း၏။ မင်းသား သုံးကျိပ် လည်း မိမိကိုယ်ကို ရှာဖွေခြင်းက မြတ်သည်ထင်ကြောင်း လျှောက်ထားကြ၏။ ထိုအခါတွင် ရှင်တော်ဘုရားက မာတု ဂါမတို့နှင့် ပေါင်းဖက်ခြင်းကြောင့် ပျက်စီးဆုတ်ယုတ်တတ် ကြောင်း၊ ဆင်းရဲဒုက္ခဟူသမျှတို့သည် မာတုဂါမတို့ကို မှီ၍ သာ ဖြစ်ကုန်ကြောင်း၊ မိန်းမတို့ကို ကြည်ညိုယှဉ်နှိုခိုဝဲသော သူသည်ကား ယောက်ျားတကာတို့တွင် အယုတ်မာဆုံးဖြစ် သော ယောက်ျားဖြစ်ကြောင်းတို့ကို တရားဒေသနာဖြင့် ပြတော်မူ၏။

ဤသို့ ကာမဂုဏ်တို့၏အပြစ်ကို ပြတော်မူ၍ သစ္စာလေး ပါးကို ဟောကြားတော်မူလျှင် မင်းသားတို့သည် အချို့ကား သောတာပန်၊ အချို့ကား သကဒါဂါမ်၊ အချို့ကား အနာဂါမ် တည်၍ ဧဟိဘိက္ခုရဟန်းချည်း ဖြစ်ကြကုန်၏။ ထိုမင်းသား သုံးကျိပ်တို့ကား တုဏ္ဍိလဇာတ်၌ သေသောက်ကြပြီး သုံး ကျိပ် ဖြစ်ကုန်၍၊ ဘုရားလောင်း မဟာတုဏ္ဍိလဝဂ်မင်း၏ အဆုံးအမ၌ တည်သဖြင့် ပဉ္စသီ၊ အဋ္ဌင်္ဂီ၊ ဒသသီတို့ကို ဆောက်တည်ကြ၏။ ထိုကောင်းမှုအကျိုးကြောင့် မဂ်ဖိုလ်ကို ရကြလေသတည်း။

ဘိက္ခု။ ။ ဘိက္ခုဟူသော အမည်သည် ပါဠိအမည်ဖြစ်၏။ ပိဋကတ်တော်၌(ဘိက္ခု-ဘိက္ခဝေ-ဘိက္ခဝေါ)စသည်ဖြင့် နေ ရာအနံ့အပြား သုံးစွဲလေ့ရှိသည်။ အချို့နေရာ၌ ရဟန်းနှင့် သာ သက်ဆိုင်သည်။ အချို့နေရာ၌ အများနှင့် သက်ဆိုင် သည်။ သို့သော်လည်း မြတ်စွာဘုရား တရားဟောရာ၌ ပရိသတ်လေးပါး၊ ပရိသတ်ရှစ်ပါးရှိရာ ရဟန်းသာလျှင်အ ကြီးအမှူး အဓိကပဓာနဖြစ်သောကြောင့် (ဘိက္ခု-ဘိက္ခဝေ- ဘိက္ခဝေါ)စသည်ကိုရဟန်းဟူ၍သာ မြန်မာပြန်ဆိုကြသည်။ ထိုကြောင့် ဘိက္ခုကို ရဟန်းဟူ၍သာ မှတ်ယူအပ်သည်။ ရဟန်းသည်လည်း ရဟန်းယောက်ျား၊ ရဟန်းမိန်းမ နှစ်မျိုးရှိ ရာ ရဟန်းယောက်ျားကိုသာ ယူရမည်။ (ရဟန်း-ရှူ) **ဦးကြီးဇေ**

ဘိက္ခုနီ။ ။ ဘိက္ခုနီ ဟူသော အမည်သည် ပါဠိအမည် ဖြစ်၏။ မြန်မာပြန်ဆိုလျှင် ရဟန်းမိန်းမဟု အဓိပ္ပာယ်ရ၏။ (ရဟန်း-ရှူ)။ ထိုရဟန်းမိန်းမကား မြတ်စွာဘုရား လက် ထက်တော်ကပင် ရှိခဲ့၏။ မိထွေးတော်ဂေါတမီသည် သာကီ ဝင်မင်းသမီး ငါးရာနှင့်တကွ ရှေးဦးစွာရဟန်းပြု၏။ နောက် အဆင့်ဆင့် ပွားများလာ၍ သာသနာတော်တွင် ရဟန်း

မိန်းမသာသနာ ရဟန်းမိန်းမသံဃာဟု သီးခြား ဖြစ်လာသည်။ ထိုစဉ်အခါက မဇ္ဈိမဒေသတွင် ရဟန်းမိန်းမတို့သည် အလွန် များကုန်၏။

သာသနာနှစ် ၂၃၅ ခုသို့ ရောက်သောအခါ အရှင်မဟာမောဂ္ဂလိပုတ္တတိဿမထေရ်သည် တတိယသင်္ဂါယနာတင်ပြီး ကိုးတိုင်းကိုးဌာနသို့ သာသနာပြု စေလွှတ်တော်မူရာ အရှင်မဟိန္ဒမထေရ်သည် သီဟိုဠ်ကျွန်းသို့ သာသနာပြု ကြွတော်မူ၏။ ထိုအခါ အနုဋ္ဌာဒေဝီသည် သတို့သမီးငါးရာ၊ နန်းတွင်းသူငါးရာအားဖြင့် နောက်ပါမိန်းမတထောင်နှင့်တကွ ရဟန်းပြုသဖြင့် သီဟိုဠ်ကျွန်း၌ ရဟန်းမိန်းမသာသနာ ပြန့်ပွားထွန်းကားခဲ့သည်။

အရှင် ယောနက မဓမ္မရက္ခိတ မထေရ်သည် မြန်မာနိုင်ငံ အထက်ပိုင်း အပရန္တတိုင်း (သုနာပရန္တတိုင်း)သို့ သာသနာပြု ကြွလာတော်မူ၏။ ထိုအခါ အမျိုးသမီး ခြောက်သောင်းတို့သည် ရဟန်းပြုသဖြင့် အပရန္တတိုင်း၌ ရဟန်းမိန်းမသာသနာပြန့်ပွားထွန်းကားခဲ့သည်။

အရှင် သောဏမထေရ်နှင့် အရှင်ဥတ္တရ မထေရ်တို့သည် မြန်မာနိုင်ငံ အောက်ပိုင်း သုဝဏ္ဏဘူမိတိုင်း သထုံပြည်သို့ သာသနာပြု ကြွလာတော်မူကြ၏။ ထိုအခါ အမျိုးသမီး တထောင်ငါးရာတို့သည် ရဟန်းပြုသဖြင့် ရဟန်းမိန်းမသာသနာ ပြန့်ပွား ထွန်းကားခဲ့သည်။ (အခြား ဌာနတို့၌ ရဟန်းမိန်းမ သာသနာပြန့်ပွား ထွန်းကားခြင်း မရှိ၊ ရဟန်းယောက်ျား သာသနာသာ ပြန့်ပွားထွန်းကားခဲ့သည်။)

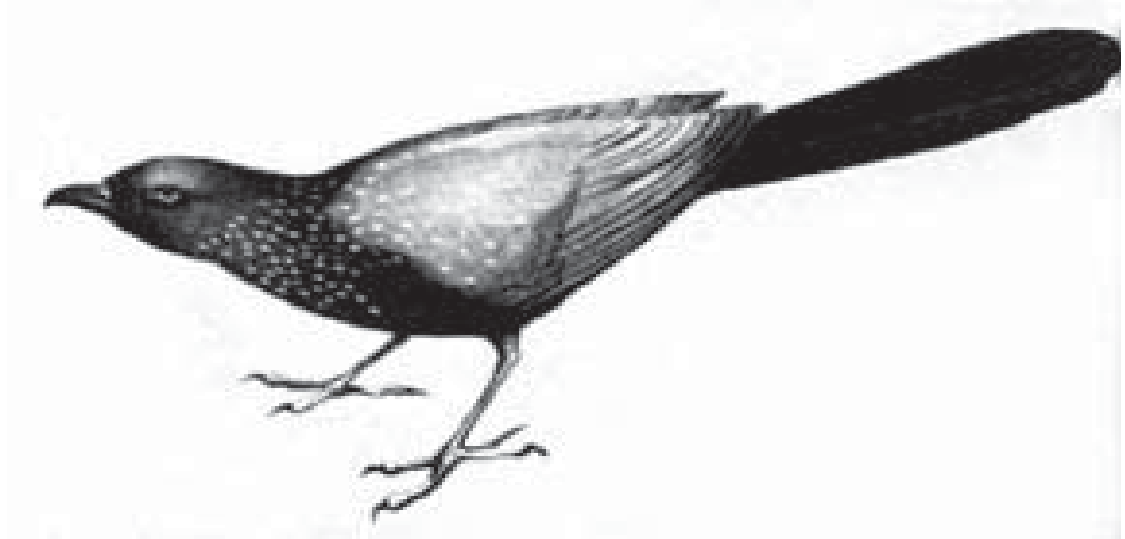
ဤသို့ မြန်မာနိုင်ငံအထက်ပိုင်း၊ အောက်ပိုင်းတို့၌ သာသနာနှစ် ၂၃၅ ခုလောက်က ပြန့်ပွား ထွန်းကားခဲ့သော်

လည်း သာသနာနှစ် ၁၆၀၁ ခုတွင် ပုဂံပြည် နော်ရထာမင်းစောသည် သထုံပြည်သို့ ချီတက်၍ ပိဋကတ်တော်တို့ကို ပင့်သောအခါ၌ ဓာတ်တော်မွေတော် ပိဋကတ်တော် အစုံသုံးဆယ်နှင့် ပိဋကတ်ကျမ်းဂန် တတ်မြောက်သော အရိယာသံဃာတော် တထောင်တို့ကို ပင့်ဆောင်သည်ဟု မဟာရာဇဝင်ကြီးနှင့် သာသနာလင်္ကာရ၌ အဆိုရှိသဖြင့် ထိုစဉ်အခါက ရဟန်းမိန်းမ မပါလာသည့်ပြင် ပုဂံပြည်၌ ရဟန်းယောက်ျားများပင် အဆက်ပြတ်၍ မရှိတော့ကြောင်း ထင်ရှားသည်။

ထိုအတွက်မဇ္ဈိမဒေသ၌ ရဟန်းမိန်းမသာသနာသည် နှစ်ပေါင်းမည်မျှလောက်တည်ရှိ၏ဟု မခန့်မှန်းနိုင်သော်လည်း မြန်မာနိုင်ငံ၌ကား နှစ်ပေါင်း တထောင် သို့မဟုတ် တထောင်ကျော်မျှလောက်သာ တည်ရှိလိမ့်မည်ဟု ခန့်မှန်းနိုင်သည်။ ပိဋကတ်ကျမ်းဂန် တတ်မြောက်သော ဆရာတော်ကြီးတို့ကလည်း ရဟန်းမိန်းမ သာသနာကား နှစ်ပေါင်းတထောင်လောက်သာ တည်ရှိ၏ဟု အမိန့်ရှိသည်ကို ကြားရဘူး၏။

ဦးကြီးဖေ

ဘုတ်ငှက်။ ။ဘုတ်ငှက်သည် ဥဩမျိုးနှင့်အတူ ကျူကျူလီဒီးမျိုးရင်းတွင် ပါဝင်၍ ပါဏဗေဒအလိုအားဖြင့် စင်ထရီပတ် ဆိုင်နင်ဆစ်ဟု ခေါ်သည်။ ဥဩနှင့် မျိုးတူသော်လည်း ဥဩကဲ့သို့ အခြားငှက်၏အသိုက်တွင် ဥအုလေ့မရှိ။ မိမိအသိုက်နှင့် မိမိဥအုသည်။ တောကျီးကန်းရွယ် အလျား၁၈ လက်မရှိ၍ ကိုယ်မှာ တောက်ပြောင်မည်းနက်ပြီးလျှင် အတောင်သည် အုန်းခွံရောင် နီကျင့်ကျင့်ဖြစ်သည်။ အတောင်

ပျင်းရိလေးတွဲစွာ အသံကို မြှင့်လိုက်နှိမ့်လိုက် အော်တတ်သည့် ဘုတ်ငှက်

နှင့် အမြီးသည် ကြီး၍ လေးလေးယုံတတ်သည်။ အဖိုနှင့်အမ ပုံသဏ္ဍာန်ချင်း တူသည်။

ဘုတ်သည် ပုန်းလျှိုးနေ၍ မြေပြင်ပေါ်တွင် အစာရှာ စားသည်။ အထူးသဖြင့် စိုက်ပျိုးခင်းနှင့် မြေကွပ်လပ်များ တွင် အတွေ့ရများသည်။ ချုံထူ၍ စွတ်စိုသောနေရာများကို ကြိုက်နှစ်သက်၍ ရေနှင့်ဝေးဝေး မနေချေ။ တောတွင်းရှိ စမ်းချောင်း ကမ်းပါးတလျှောက် ပေါက်သော ကိုင်းတော၊ ဗီဇတောများတွင် ပိုးကောင်များ၊ နံ့ကောင်၊ ဖွတ်၊ ပု တတ်၊ မြွေနှင့် အလားတူ အစာများကို ရှာဖွေစားကြသည်။ အစာရှာဖွေရာတွင် မြေပေါ်၌ အမြီးကိုမ၍ တည်ငြိမ်စွာ သွားလာနေသည်ကို တွေ့ရတတ်သည်။ အနှောင့်ယှက်နှင့် တွေ့သောအခါတွင် ထူးခြားစွာ ဖြည်းဖြည်းနှင့်မှန်မှန် မြက် တော၊ ချုံတောထဲသို့ ပျံသွားလေ့ရှိသည်။ မိုးရွာပြီးစတွင် ဘုတ်သည် ချုံဖျား၌ ဖြစ်စေ၊ ဝါးရံဖျား၌ဖြစ်စေ နှစ်ခြိုက် စွာ နေစာလှုံလေ့ရှိသည်။

ဘုတ်၏အသံမှာ လေးနက်၍ အု-အု ဟု ဖြည်းဖြည်းနှင့် မှန်မှန်အော်လေ့ရှိသည်။ အထူးသဖြင့် နွေဥတုတွင် အော် တတ်၍ အဝေးကပင်ကြားနိုင်သည်။ အော်သည့်အခါ အမြီး ကို မ၍ ဖြန့်ထားသည်။ ဦးခေါင်းသည် အောက်သို့ စိုက် လာ၍ လည်ချောင်းလည်း ပွလာသည်။ တကိုယ်လုံးလည်း တုန်နေသည်။ တခါတရံ ကု-ကု ဟုလည်း ဖြေကြိမ်မှ အ ကြိမ် ၂၀ ခန့်အထိ အော်လေ့ရှိသည်။ တကောင် အော် လျှင် အနီးအနားတဝိုက် ဘုတ်များကပါ ဝိုင်း၍ အော်တတ် ကြသည်။

ဘုတ်သည် အသိုက်ကို ချုံဖုတ်၊ မြက်ဖုတ်၊ သစ်ကိုင်းခွ များတွင်ပြုလုပ်၍ မိုးဥတုတွင်သားပေါက်တတ်သည်။ တ မြို့လျှင် ၃ ဥမှ ၅ဥအထိရှိ၍ ပုံသဏ္ဍာန်မှာ ရှည်မျောမျော ဖြစ်ပြီးလျှင် ကြမ်းတမ်းသည်။ အပြောက်အစက် မရှိချေ။

အရောင်မှာ အဖြူခွဲရောင် ဖြစ်သည်။ အဖိုအမ နှစ်ဦးလုံးပင် အသိုက်လုပ်ခြင်း၊ ဝပ်ခြင်းနှင့် သားငယ်များ ထိန်းကျောင်း ပြုစုခြင်းများကို ခွဲဝေလုပ်ဆောင်ကြသည်။

ဘုတ်များကို အရှေ့တိုင်းနိုင်ငံများတွင် အနှံ့အပြား တွေ့ရသည်။ မြန်မာနိုင်ငံ တဝန်းလုံးတွင် နေ၍ အမြင့်ပေ ၄,၀၀၀ အထိ တွေ့ရတတ်လေသည်။

ဘုတ်နံ့။ ။ဘုတ်နံ့ငှက်သည် ဘုတ်အငယ်စားပင် ဖြစ် သည်။ ဘုတ်ကဲ့သို့ ကျူကျူလီဒီးမျိုးရင်းတွင်ပါဝင်၍၊ ပါဏ ဗေဒအလိုအားဖြင့် စင်ထရိုပတ် ဗင်ဂါလင်ဆစ်ဟု ခေါ် သည်။ အလျား ၁၅လက်မရှိသည်။ အတောင်များမှာ အုန်း ခွံရောင် နီကျင့်ကျင့်ရှိသော်လည်း ဘုတ်ငှက်ထက် အရောင် ဖျော့သည်။ ကိုယ်ထည်မှာ မည်းနက်၍ အဝါရောင်ဖျော့ ဖျော့ အစင်းများ ပါရှိသည်။ ဆောင်းတွင်းအခါတွင် ကိုယ် မွေးများမှာ အညိုရောင် ဖြစ်လာသည်။ အော်သံမှာ ကျယ် လောင်၍ ပြတ်သားသည်။ ကိုင်းတောနှင့် သက်ငယ်တော များတွင် ကျက်စား၍ တခါတရံမှသာ အခြားအရပ်များ၌ တွေ့ရတတ်သည်။

ဘုတ်နံ့သည် မိုးတွင်းအခါတွင် သားပေါက်သည်။ အ သိုက်ကို ကိုင်းတောထဲတွင် သစ်ရွက်ခြောက်များနှင့် ပြုလုပ် လေ့ရှိသည်။ ဥများမှာ ဘုတ်ငှက်ထက် အနည်းငယ် ငယ်သည်။ ဘုတ်နံ့ကို အရှေ့နိုင်ငံများတွင် အနှံ့အပြား တွေ့ရ၍ မြန် မာနိုင်ငံ အနှံ့အပြား ကွင်းပြင်နှင့် မြစ်ဝှမ်းများတွင် တွေ့ နိုင်လေသည်။

ဘုတ်ပြင်းမြို့။ ။ဘုတ်ပြင်းမြို့သည် မြန်မာနိုင်ငံ အောက် ပိုင်း၊ တနင်္သာရီတိုင်း မြိတ်ခရိုင်အတွင်းရှိ ဘုတ်ပြင်းမြို့နယ် ၏ ရုံးစိုက်ရာမြို့ ဖြစ်သည်။ တနင်္သာရီ ကမ်းခြေပေါ်တွင်

မြိတ်ခရိုင်ရှိ ဘုတ်ပြင်းမြို့ကို ဂါတ်တောင်ပေါ်မှ ဤသို့သာယာကြည်နူးဖွယ်ရာ ရှုမြင်ရသည်။

တည်ရှိသည်။ မြို့နယ်အကျယ်အဝန်းမှာ ၂,၃၇၁ စတုရန်းမိုင် ဖြစ်၏။

မြို့နယ်တနယ်လုံးမှာ တောတောင်ထူထပ်၍ ပင်လယ် ကမ်းခြေတွင် လမုတောများရှိ၏။ ကမ်းခြေမှာ သောင်တိမ် ဖြစ်သောကြောင့် သင်္ဘောကြီးများ မဝင်နိုင်ချေ။ ဘုတ် ပြင်းမြို့သို့ သင်္ဘောငယ်ကလေးများသာ ဝင်နိုင်သည်။ ဘုတ် ပြင်းမြို့နှင့် မိုင် ၄၀ အကွာတွင်ရှိ၍ တောအုပ်ထူထပ်သော ကျွန်းကလေးများကြားရှိ ရေကြည်တဝိုက်မှာ ပုလဲငုပ်ရာ စခန်းဖြစ်၏။ ဘုတ်ပြင်းမြို့အနီး တောင်ဖက်တွင် သံဖြူ တွင်းများရှိ၍ ယင်းဒေသသို့ ကုန်းလမ်းပေါက်သည်။ ရေ လမ်းလွယ်ကူသောကြောင့် ကုန်းလမ်းများ မရှိသလောက် ပင်ဖြစ်သည်။

ကမ်းခြေတလျှောက်တွင် မြန်မာလူမျိုးနှင့် မလေး (ပ သျှူး) လူမျိုးတို့နေထိုင်၍ အတွင်းဖက် မြစ်ချောင်း တ လျှောက်တွင် ယိုးဒယားလူမျိုးများ နေထိုင်ကာ တောင် ပေါ်တွင် ကရင်များ နေထိုင်ကြသည်။ မြိတ်နယ်ကို ယိုးဒ ယားတို့ပိုင်ဆိုင်စဉ်အခါက ဘုတ်ပြင်းသည် အရေးပါ အရာ ရောက်ခဲ့သော်လည်း ယခုအခါ မစည်ကားတော့ချေ။ ဘုတ် ပြင်းမြို့ လူဦးရေမှာ ၁၉၅၃ ခုနှစ် သန်းခေါင်စာရင်းအရ ၆၃၁ ယောက်ခန့် ဖြစ်လေသည်။

ဘဏ်နှင့်ဘဏ်လုပ်ငန်း။ ဘဏ်တိုက်သို့ လူတိုင်း ရောက် ဖူးကြမည် မဟုတ်သော်လည်း ဘဏ်တိုက်အကြောင်းကို ကြားဖူးသူများကား နည်းလှမည်မဟုတ်ချေ။ ဘဏ်၌ စုငွေ ထားရှိသည်။ ဘဏ်မှ ငွေထုတ်လာသည် စသော အသုံးအ နှုန်းများကို ရံဖန်ရံခါ ကြားသိကြမည့်နည်းတူ ချက်လက် မှတ်ဟူသော ဝေါဟာရကိုလည်း ကြားဖူးနားဝ ရှိကြပေ မည်။ သို့သော် ချက်လက်မှတ်၊ ချက်လက်မှတ် သုံးသည့် စံနစ် စသည်တို့ကား အဘယ်ကဲ့သို့နည်းဟူ၍ အသေးစိတ် သိသောသူကား မများလှသေးချေ။

ချက်လက်မှတ်ဆိုသည်မှာ ဘဏ်တခု၌ ငွေအပ်နှံထား သော သူသည် ထိုဘဏ်တွင် သူအပ်နှံထားသော ငွေများမှ ငွေမည်ရွှေမည်မျှကို သူ၏ချက်လက်မှတ် ရရှိသောသူအား ထုတ်ပေးစေရန် ထိုဘဏ်သို့ ညွှန်ကြားလိုက်သောအမိန့်လွှာ ပင်ဖြစ်သည်။ ယခုခေတ်တွင် ငွေအပေးအယူ အပြောင်း အလွှဲလုပ်ကြရာ၌ ငွေစက္ကူ၊ ငွေဒင်္ဂါးစသည်တို့ကိုအသုံးနည်း ၍ ချက်လက်မှတ်ကို အသုံးများလာကြ၏။ အနောက်နိုင် င်များတွင် ချက်လက်မှတ် သုံးစွဲသောအလေ့အထမှာ တိုး တက်လျက် ရှိလေသည်။ ယူနိုက်တက်ကင်းဒမ်းခေါ် ဗြိတိန် နိုင်ငံ၌ ယခုအခါတွင် ရောင်းဝယ်ရေး လုပ်ငန်းအဝဝတို့တွင် ချက်လက်မှတ် သုံးသော စံနစ်ဖြင့်သာ ဆောင်ရွက်ကြ၏။ အနောက်တိုင်းနိုင်ငံများမှာကဲ့သို့ ချက်လက်မှတ်သုံး အ

လေ့အထ မတိုးတက်သေးသော မြန်မာနိုင်ငံ၌ပင် ယခုအခါ ချက်လက်မှတ်များကို ရှေးကထက် ပို၍ သုံးစွဲလာလေပြီ။

ရှေးအခါက လူအများသည် ငွေပိုငွေလျှံများကို စဉ့်အိုး၌ ဖြစ်စေ၊ ဝါးကျည်တောက်၊ သေတ္တာ၊ ဘူး၊ ခွက်၊ ကြွတ် စသည်တို့၌ဖြစ်စေ၊ ကျစ်ကျစ်ပါအောင်ထည့်၍ လူသူလေး ပါး မသွားလာသည့် ချောင်ကျကျနေရာတွင် မြှုပ်နှံသိုမှီး ထားတတ်ကြလေသည်။ သို့မဟုတ်ခွဲလျှင်လည်း ထိုငွေပို ငွေလျှံကို အသိမ်းရလွယ်ကူ၍ ငွေပြန်ပေါ်လွယ်သော ရွှေ များ၊ ကျောက်မျက်ရတနာများဖြင့် ဖလှယ်ကာ လုံခြုံမည် ထင်ကြသည့် စိတ်ချရသောသေတ္တာတွင်း၌၎င်း၊ သူတပါး မထင်စားသည့် တိုင်ခေါင်း နံရံခေါင်းများ၌၎င်း၊ သိုဝှက် သိမ်းဆည်းထားလေ့ ရှိကြလေသည်။ ဤအလေ့အထမျိုးကို နယ်စွန်နယ်ဖျားကျသည့် တောလက်ကျေးရွာများ၌ ယခု တိုင်အောင် ပြုလုပ်လျက်ရှိသည်ကို တွေ့ရ၏။

ယခုခေတ်တွင်ကား မြို့ကြီးများ၌ နေထိုင်သူများသည် မိမိတို့၏ငွေပိုငွေလျှံများကို မိမိတို့ ကိုယ်တိုင်မသိမ်းထား ဘဲ ဘဏ်များသို့ လွှဲအပ်ကာ ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်စေ ကြလေသည်။

ဘဏ်၌ ငွေအပ်ငွေထုတ်ပြုလုပ်သည့် စံနစ်ကို အောက် တွင် ပုံစံတခုအနေဖြင့်ဖော်ပြထားသည်။ ဦးမူဆိုသူ၌ ငွေ ဒင်္ဂါး၊ ငွေစက္ကူမှစ၍ ငွေပိုငွေလျှံ များစွာရှိရာတွင် ထိုငွေ များကို တနေရာရာ၌ သိုဝှက် သိမ်းဆည်းထားရန်လည်း စိတ်မချနိုင်၊ သွားလေရာရာသို့ မိမိနှင့်တပါတည်း ယူဆောင် ရန်လည်း မလိုလားသဖြင့် ဦးမူသည် ယင်းငွေများကို ဘဏ် သို့ ယူသွားပြီးလျှင် ဘဏ်မန်နေဂျာအား သိမ်းဆည်းထား ရန်အပ်နှံလိုက်၏။ ထိုအခါ ဘဏ်မန်နေဂျာသည် ဦးမူ လို သည့်အခါ၌ ထိုအပ်ငွေ၏ တချို့တဝက်ကိုဖြစ်စေ၊ အားလုံး ကိုဖြစ်စေ ပြန်လည်ထုတ်ပေးမည်ဟူသော ကတိဝန်ခံချက် ဖြင့် ဦးမူအပ်လာသော ငွေများကို လက်ခံလျက် အပ်ငွေ စာရင်းကို ဖွင့်ပြီးလျှင် ဦးမူအား ချက်လက်မှတ် စာအုပ်တ အုပ်ကို ထုတ်ပေးလိုက်လေသည်။

ငွေအပ်ခြင်း နှစ်မျိုးနှစ်စားရှိသည်။ ဦးမူအပ်သကဲ့သို့ ငွေရှင်၏ သဘောအလျောက် အလိုရှိသည့်အခါ လိုသမျှငွေ ကို ထုတ်ယူနိုင်သည့် စည်းကမ်းချက်ဖြင့်အပ်နှံခြင်းကို “စာ ရင်းရှင်” ငွေအပ်ခြင်းဟုခေါ်သည်။ စာရင်းရှင်အပ်ငွေ များကို အချိန်မရွေး ထုတ်ပေးရသည့် စည်းကမ်းချက် ကြောင့် ဘဏ်သည် (ငွေကို) လှည့်၍ သုံးစွဲရန် အခွင့်အ လမ်းနည်းပါးသည်ဖြစ်ရာ အချို့ဘဏ်များက ထိုသို့သော အပ်ငွေများအတွက် အတိုးမပေးကြချေ။ အချို့ဘဏ်များ ကမူ စတိသဘောမျိုးဖြင့် အနည်းငယ်ပေးလေ့ ရှိကြသည်။ အခြား အပ်နှံခြင်းတမျိုးကား ငွေရှင်သည် ဘဏ်နှင့် သ ဘောတူညီထားသော အချိန်စေ့မှသာလျှင် မိမိ၏ ငွေကို

ဘဏ်နှင့် ဘဏ်လုပ်ငန်း

ရန်ကုန်မြို့ ဆူးလေဘုရားလမ်းနှင့် ကုန်သည်လမ်းဒေါင်ရှိ ပြည်ထောင်စု မြန်မာနိုင်ငံဘဏ်

ထုတ်ယူရမည်။ထိုအတောအတွင်း၌ မထုတ်ယူရဟူ၍ စည်းကမ်းသတ်ထားသော အပ်နှံခြင်းပင်ဖြစ်သည်။ ထိုသို့ အပ်နှံခြင်းကို “စာရင်းသေ” ငွေအပ်ခြင်း (ဝါ) “အပ်ငွေစာရင်းဖွင့်ခြင်း” ဟုခေါ်သည်။ အချိန် သတ်မှတ်ထားသည့်အလျောက် ဘဏ်များသည် ထိုသို့သော အပ်ငွေမျိုးကို အခြားလုပ်ငန်းတို့၌ လှည့်၍ အသုံးပြုနိုင်ကြသည်ဖြစ်ရာ၊ စာရင်းသေ အပ်ငွေများအတွက် အတိုးငွေ ခပ်များများ ပေးလေ့ရှိကြသည်။

ဦးမူသည် ချက်လက်မှတ် စာအုပ်ရသောအခါ မိမိ၏ထိုးမြဲလက်မှတ်ပုံစံကို ရေးထိုး၍ ဘဏ်သို့ ပေးအပ်ခဲ့ရပေသည်။ ငွေထုတ်လိုသည့်အခါ ချက်လက်မှတ်တွင်မည်သူမည်ဝါအား ငွေမည်မျှပေးပါဟု ညွှန်ကြားဖော်ပြလျက် ထိုးမြဲလက်မှတ်ကိုရေးထိုးပေးရ၏။ ချက်လက်မှတ်ရသူက ဘဏ်သို့တဆင့် ပို့ရပြန်၏။ ထိုအခါဘဏ်တိုက်က ဦးမူ၏ထိုးမြဲလက်မှတ်ကို ယခင်က ထားခဲ့သောပုံစံနှင့် တိုက်ဆိုင်စစ်ဆေးပြီးနောက် မှန်ကန်သည်ဟုကျေနပ်လျှင် ချက်လက်မှတ်တွင် ဖော်ပြထားသော ငွေကိုထုတ်ပေးရလေသည်။

ပုံစံအားဖြင့် ဦးမူသည် ကုန်စုံဆိုင်ရှင် ဦးထွန်းအား ကုန်ဖိုးငွေသော်၎င်း၊ အကြွေးကိုသော်၎င်း၊ ပေးဆပ်ရန်ငွေလိုသည်ဟုဆိုကြပါစို့။ ထိုအခါ ဦးမူသည် ဘဏ်သို့ ကိုယ်တိုင် သွားရောက်ပြီးလျှင် မိမိ၏ စာရင်းရှင် အပ်ငွေများမှ လိုသမျှသောငွေကို ထုတ်ယူလျက် ဦးထွန်းအား လက်ထိ လက်ရောက် ရှင်းလင်းပေးဆပ်မည်ဆိုက ကိုယ်တိုင် ပေးဆပ်နိုင်လေသည်။ ထိုသို့မဟုတ်ဘဲ ကိုယ်တိုင်ဒုက္ခမခံလိုသော် ချက်လက်မှတ်တွင် ဦးထွန်းအားပေးရန်ရှိသောငွေကို အတိအကျ ဖော်ပြပြီးလျှင် ဦးထွန်းအား၊ သို့မဟုတ် ဦးထွန်းက စေလွှတ်လိုက်သောသူအား ထုတ်ပေးရန်ညွှန်ကြား၍ မိမိထိုးမြဲလက်မှတ်ကိုရေးထိုးပြီးနောက် ထိုချက်လက်မှတ်ကို ဦးထွန်းအားပေးလိုက်နိုင်သည်။ ဦးထွန်းသည် ချက်လက်မှတ်ကိုရရှိသောအခါ ချက်လက်မှတ်၏ကျောဖက်တွင် မိမိ၏ နာမည်ကို ထပ်မံရေးထိုးလျက် ဘဏ်သို့ မိမိကိုယ်တိုင်ဖြစ်စေ၊ တဦးတယောက်ကို စေလွှတ်၍ဖြစ်စေ အဆိုပါ ချက်လက်မှတ်ပြပြီးသော် ငွေထုတ်ယူနိုင်၏။ အကယ်၍ ဦးထွန်းသည် ဘဏ်၌အပ်ငွေရှိက ဦးမူထံမှရသော ထိုငွေကို ထုတ်

ဘဏ်နှင့် ဘဏ်လုပ်ငန်း

မယူဘဲခံမိ၏ အပ်ငွေစာရင်း၌ လွှဲပြောင်းထည့်သွင်းနိုင်သည်။

အကယ်၍ ဦးမူအပ်ငွေရှိသော ဘဏ်သည် ဦးထွန်းအပ်ငွေရှိသောဘဏ်နှင့်မတူလျှင် ဦးမူထံမှ ရရှိသော ချက်လက်မှတ်ကို ဦးထွန်းသည် မိမိအပ်ငွေရှိသောဘဏ်သို့ပင် ပေးပို့ကာ ထိုဘဏ်မှတစ်ဆင့် ဦးမူ အပ်ငွေရှိသောဘဏ်နှင့် အပြန်အလှန်စာရင်းရှင်းယူနိုင်သည်။ ထို့ကြောင့် ဘဏ်ပိတ်ချိန်ရောက်သည့်အခါ ဘဏ်တိုက်ခွဲတို့၌ လက်ခံရရှိသမျှသော ချက်လက်မှတ်ကို ဗဟိုဘဏ်တိုက်ကြီးသို့ပို့ကြရသည်။ ထိုမှတစ်ဆင့် အခြားဘဏ်များနှင့် ဆိုင်သော ချက်လက်မှတ်များကို ဘဏ်စာရင်းရှင်းရုံသို့ ပို့လျက် မိမိနှင့်ဆိုင်သော ချက်လက်မှတ်များနှင့် အပြန်အလှန်စာရင်းရှင်း၍ ငွေထုတ်ယူကြရလေသည်။ ဘဏ်စာရင်းရှင်းရုံဆိုသည်မှာ အဖွဲ့ဝင်ဘဏ်တိုက်ကြီးများ၏ ချက်လက်မှတ်ပေါင်း များစွာတို့ကို နေ့စဉ် အပြန်အလှန် စာရင်းရှင်းပေးရာ ဌာနဖြစ်သည်။ ချက်လက်မှတ်များကို အပြန်အလှန် စာရင်းရှင်းပြီးသည့်နောက် အဖွဲ့ဝင် ဘဏ်တစ်ခုသည် အခြားအဖွဲ့ဝင် ဘဏ်တစ်ခုပေါ်၌ ငွေရရှိနေသေးလျှင် ဗဟိုဘဏ်တိုက်ချုပ်မှ တဆင့် ငွေထုတ်ယူရ၏။ သို့မဟုတ် စာရင်းလွှဲပြောင်း ယူရ၏။ လုပ်ငန်းဖွံ့ဖြိုးထွန်းကားသည့် မြို့ကြီးများတွင် အပြန်အလှန်စာရင်းရှင်းသော အလုပ်ကို နေ့စဉ်နှစ်ကြိမ်မျှ ဘဏ်စာရင်းရှင်းရုံက ဆောင်ရွက်ပေးရလေသည်။

ယူနိုက်တက်ကင်းဒမ်း နိုင်ငံတွင် လန်ဒန် မြို့ရှိ အင်္ဂလန်နိုင်ငံတော်ဘဏ်သည် ဘဏ်တကာတို့၏ ဗဟိုဘဏ်တိုက်ချုပ်ဖြစ်သည်။ ဒုတိယကမ္ဘာစစ် မဖြစ်မီက မြန်မာနိုင်ငံတွင် ရန်ကုန်မြို့ရှိ အိန္ဒိယရီဇော်ဘဏ်(အိန္ဒိယသီးသန့်ဘဏ်)သည် အခြားဘဏ်များ၏ ဗဟိုဘဏ်တိုက်ချုပ်ပင် ဖြစ်၏။ အိန္ဒိယရီဇော်ဘဏ်၏ စီမံအုပ်ချုပ်မှုဖြင့် ဆောင်ရွက်လျက်ရှိသော ရန်ကုန် ဘဏ်စာရင်းရှင်းရုံသည် ၁၉၄၀ ပြည့်နှစ်တွင် ချက်လက်မှတ်ပေါင်း ၈၈၆,၅၀၂ စောင်၊ သင့်ငွေပေါင်း ၁၀၈၆,၈၂၇,၁၂၃ ကျပ်မျှကို စာရင်းရှင်းပေးခဲ့ရလေသည်။ ၁၉၄၈ ခုနှစ်တွင် ပြည်ထောင်စု မြန်မာနိုင်ငံ ပေါ်ပေါက်လာသောအခါ၌ကား ဗဟိုဘဏ်တိုက်ချုပ်သည် ပြည်ထောင်စု မြန်မာနိုင်ငံဘဏ်ဖြစ်၍ ယခင်က အိန္ဒိယ ရီဇော်ဘဏ်၏လုပ်ငန်းဆောင်တာများကို ဆက်လက် ဆောင်ရွက်လျက် ရှိလေသည်။

ဗဟို ဘဏ်တိုက်ချုပ်သည် ငွေလွှဲစာချုပ်များအတွက် ဘဏ်နှုန်းများကို သီတင်းစဉ် သတ်မှတ် ကြေညာလေ့ရှိသည်။ ဘဏ်နှုန်းဆိုသည်မှာ ငွေလွှဲစာချုပ်များကို ဝယ်ယူ၍ ငွေချေရာတွင် စာချုပ်တန်ဖိုးမှ ဘဏ်က နုတ်ယူလိုက်သည့် အနည်းဆုံးသော လျှော့ငွေပင်ဖြစ်သည်။ ဗဟိုဘဏ်တိုက်ချုပ်မှ ကြေညာသောဘဏ်နှုန်းကို အမှီပြု၍သာလျှင် အ

ခြားသောဘဏ်များသည် မိမိတို့ထံ အပ်နှံထားသော အပ်ငွေများအတွက် အတိုးနှုန်းထားကို သတ်မှတ်လေ့ရှိသည်။

ငွေလွှဲစာချုပ်ဟူရာ၌ လူတစ်ဦးမှတစ်ဦးသို့၎င်း၊ ကုမ္ပဏီတစ်ခုမှတစ်ခုသို့၎င်း ဖော်ပြပါငွေကို သတ်မှတ်ထားသော အချိန်ကာလတွင် ပေးရန် ကတိပြုချုပ်ဆိုထားသော စာချုပ်စာတမ်းကို ဆိုလိုလေသည်။ ကုန်သည်တစ်ဦးသည် အခြားတစ်ဦးထံမှ ကုန်သည်တစ်ဦးအား ကုန်များရောင်းချလိုက်သည်တွင် ကျသင့်သောကုန်ဖိုးငွေကို ဖော်ပြပြီးနောက် ၃လဆိုင်၊ ၄လဆိုင်၊ စသည်ဖြင့် အချိန်ကာလကို သတ်မှတ်ပြီးလျှင် စာချုပ်စာချုပ်လုပ်၍ ကုန်ဝယ်သူထံပို့လိုက်၏။ ကုန်ဝယ်သူသည် စာချုပ်ပါ စည်းကမ်းချက်များကို သဘောတူခဲ့သော် စာချုပ်တွင် လက်မှတ်ရေးထိုး၍ ကုန်ရောင်းသူထံသို့ ပြန်ပို့ရ၏။ ထိုစာချုပ်မှာ ငွေလွှဲစာချုပ်ပင်ဖြစ်လေသည်။ ကုန်ရောင်းသူသည် စာချုပ်ပါငွေကို ထုတ်ယူမည့်သူဖြစ်၍ ကုန်ဝယ်သူသည် စာချုပ်ကို ဝန်ခံသူဖြစ်လေသည်။ စာချုပ် ဝန်ခံသူသည် အခြေခိုင်လုံ၍ နာမည်ကောင်းရှိသောသူ ဖြစ်မှသာလျှင် စာချုပ်၏ တန်ဖိုးမှာကောင်း၍ ရောင်းရာ၌လျှော့နှုန်းသက်သာလေသည်။ ငွေလွှဲစာချုပ်များမှာ လက်ပြောင်းရောင်းချနိုင်သော စာချုပ်များ ဖြစ်ကြ၏။

စုရိုးစုစဉ် ငွေစုသောသူများအတွက် ငွေစုဘဏ်များလည်း ရှိကြသေးသည်။ ယင်းတို့မှာ အစုစပ်ဘဏ်များ (ရင်းဖက်စုဖက် ဘဏ်များ) နှင့် စာတိုက်ငွေစုဘဏ်များ ဖြစ်ကြ၏။ အင်္ဂလန်ပြည်တွင် အစုစပ်ဘဏ်များမှာ ကြီး ၅ ကြီးဟုခေါ်လေခေါ်ထရှိသော ဘဏ်တိုက်ကြီး ၅ ခုတို့၏ ဘဏ်တိုက်ခွဲများဖြစ်ကြသည်။ ကြီး ၅ကြီးကား ဗာကလေး၊ လျိုက်၊ မစ်ဒလန်၊ နေရှင်နယ် ပရောဗင်ရှယ်နှင့် ဝက်စမင်စတာဘဏ်လီမိတက်တို့ဖြစ်ကြသည်။ ထိုသို့ စုဆောင်း အပ်နှံထားသော ငွေများအတွက် ဘဏ်များက အတိုးအနည်းငယ်ပေးကြသည်။ စာတိုက်ငွေစုဘဏ်သည် စုငွေတရားအတွက် တန်ဖိုးလျှင် ၂၃ရာခိုင်နှုန်း အတိုးပေးလေသည်။

ဘဏ်လုပ်ငန်း၏ ဇာစ်မြစ်ကို ပြန်ပြောင်းလေ့လာသော် အလယ်ခေတ်တွင် ထွန်းကားခေတ်စားခဲ့သော ဣတလီနိုင်ငံရှိ ငွေလဲစားသူများနှင့် သူတို့၏လုပ်ငန်းများမှ တဆင့် တိုးတက်ကြီးပွား ပေါ်ပေါက်လာသည်ကို တွေ့ရမည်ဖြစ်သည်။ ထိုငွေလဲစားသူများသည် ဣတလီနိုင်ငံရှိ မြို့အသီးအသီးတို့တွင် လမ်းဘေး၌ခုံတန်းလျားများတည်ခင်း၍ ငွေလဲလှယ်သောအလုပ်ကို လုပ်ကိုင်ကြရာမှ စုပေါင်းဖွဲ့စည်း၍ လုပ်ကိုင်သောဘဏ်လုပ်ငန်းကို စတင်ခဲ့ကြလေသည်။ (ခုံတန်းလျားကို ဣတာလျံဘာသာဖြင့် ဗန်က ဟုခေါ်၍ ထိုစကားမှ ယခုခေတ်သုံးသောဘဏ်ဟူသောဝေါဟာရ ဆင်းသက်လာသည်ဟု ဆိုသည်။) သို့အားဖြင့် ပဌမဆုံး ဖြစ်သောကုန်သွယ်ရေးဆိုင်ရာဘဏ်ကို ၁၅၈၈ခုနှစ်တွင် ဗင်းနစ်

မြို့၌ ကျွန်ုပ်တို့ထောင်ဖွင့်လှစ်ခဲ့လေသည်။ ထိုဘဏ်ကား ဗန်ကိုဒယ်လာပီအာဇာဒယ်ရီ အယ်လတိုပင်ဖြစ်၏။ ဣတလီနိုင်ငံ၌ အမြစ်တွယ်ခဲ့သော ဘဏ်လုပ်ငန်းသည် အင်္ဂလန်ပြည်သို့ ၁၃ ရာစုနှစ်တွင် မျိုးပြန့်ခဲ့သည်။ ဣတလီနိုင်ငံမှ လောင်းဗတ်လူမျိုးတို့သည် အစပဌမ၌ပုပ်ရဟန်းမင်းကြီး အတွက် အခွန်ဘဏ္ဍာကောက်ခံရန် ကိုယ်စားလှယ်တော်များအဖြစ်ဖြင့် ၁၃ရာစုနှစ်တွင် အင်္ဂလန်ပြည်သို့ ရောက်ရှိလာကြ၏။ လောင်းဗတ်တို့သည် ဇာတိမျိုးရိုးအားဖြင့် ရွှေပန်းတိမ်သည်များဖြစ်ကြသည်။ သူတို့သည် လန်ဒန်မြို့ တနေရာတွင် နေထိုင်ကြလျက် နေသားထိုင်သား ကျလာသောအခါ သူတို့၏ လာရင်းလုပ်ငန်းပြင်၊ သူတို့၏ မိရိုးဖလာလုပ်ငန်းဖြစ်သော ငွေချေးငှားခြင်း၊ အပ်ငွေလက်ခံခြင်း၊ ငွေလဲလှယ်ခြင်းများကို လုပ်ကိုင်လာကြသည်။ ထိုမှ တဆင့်ထက်တဆင့် တိုးတက်လျက် ဘဏ်လုပ်ငန်းသည် ပေါ်ထွက်ပွင့်ကားလာသည်။ ၁၆၉၄ ခုနှစ်တွင် အင်္ဂလန်ဘဏ်ကို အစိုးရအကူအညီနှင့်တည်ထောင်ခဲ့၏။ လောင်းဗတ်တို့နှင့်သူတို့၏ လုပ်ငန်းဆောင်တာတို့ကို အမှတ်တရဖြစ်စိမ့်သောငှာ ယင်းတို့မူလ အခြေတည်ရာနေရာကို လောင်းဗတ်လမ်းဟု ခေါ်ခဲ့ကြ၏။ ယခုအခါ လောင်းဗတ်လမ်းသည် လန်ဒန်မြို့၏ ကူးသန်းရောင်းဝယ်ရေးဆိုင်ရာ အချက်အချာ နေရာဖြစ်သည့်ပြင် ကမ္ဘာ့စီးပွားရေး ယန္တရားများဖြစ်သော အလုပ်တိုက်နှင့်ဘဏ်တိုက်များ တည်ရှိရာ ဗဟိုရပ်ကွက်ကြီးလည်း ဖြစ်နေလေသည်။

ဘန်းစကား။ ။ဘန်းစကားသည် များသောအားဖြင့် သဘင်သည်တို့ ပြောဆိုသုံးစွဲသော စကားတမျိုး ဖြစ်သည်။ သဘင်သည်တို့သာ ပြောဆို သုံးစွဲသောကြောင့်လည်း ဘန်းစကားဟု တွင်နေဟန်တူသည်။ ယခုအခါတွင် သဘင်သည်လောကနှင့် ကားသမားလောကတွင် အများအားဖြင့် အသုံးပြုပြောဆိုလျက် ရှိသည်။ စာပေသုံးမဟုတ်သော အရပ်စကားကို လူအများနားလည်နိုင်မည် ဖြစ်သော်လည်း ဘန်းစကားကိုမူကား လူတိုင်းနားလည်နိုင်ရန် ခဲယဉ်းသည်။ သို့တစေ ဘန်းစကားသည် ရပ်စကားမှ ပေါက်ဖွားကြီးထွားလာရသည်ဟု ဆိုရမည်ဖြစ်သည်။ အကယ်၍ ဘန်းစကား တလုံးသည် အသုံးတွင်ကျယ်လာကာ စာပေသုံးဝေါဟာရ ဖြစ်သွားလျှင်မူကား ဘန်းစကားဟု မခေါ်နိုင်တော့ချေ။ ဘန်းစကားသည် မည်သည့်ဘာသာစကားရပ်၌မဆိုရှိကြစမြဲဖြစ်သည်။

ယခုခေတ် လူများပြောဆိုနေကြသည့် “အသုံးမကျ အရာမဝင်သူ” ဟုအဓိပ္ပာယ်ရသော “ဖွဲ” ကို၎င်း၊ “အလွန်ချောသည်” ဟု အဓိပ္ပာယ်ရသော “ရက်စက်သည်” ကို၎င်း၊ ကားသမားလောကတွင် ပြောဆိုနေကြသည့် “ပိုက်ဆံ မရ

သည့်သူ၊ တန်ဖိုးမရှိသည့်သူ” ဟု အဓိပ္ပာယ်ရသော “ခဲပဲစေ့” ကို၎င်း လူတိုင်း နားလည်ကြမည် မဟုတ်ချေ။ ထိုနည်းတူစွာ မန္တလေးဖက်တွင် ပြောဆိုနေသော “ကာတစ်” (မိန်းမတင်ပါးဆုံ)နှင့် “ဝါဟစ်” (မိန်းမရင်သား) စသည်တို့ကို အောက်ပြည်အောက်ရွာတွင် နေထိုင်ကြသူများ နားလည်သူနည်းသည်။ လက်ဖက်ရည်ဆိုင်တွင် “နောင်ဂျိန်” ဟုပြောလျှင် “ရေနှေးကြမ်း၊ လက်ဖက်ရည်ကြမ်း” ဟုနားလည်သည်။ ဘောလုံးပွဲတွင် “ပင်မှည့်” ဟုပြောလျှင် “သူနာပြုသမား” ဟု နားလည်သည်။ “ခေါက်ဆွဲစားသည်” ဟု ပြောလျှင် “ငွေစားသည်” ဟုနားလည်သည်။ ယင်းသို့ဖြင့် ဘန်းစကားကို သူ့အသိုက်ဝန်းနှင့် သူသာ နားလည်သည်။ အသိုက်အဝန်း ပြင်ပမှ ပုဂ္ဂိုလ်များ မသိမလေသော စကားလုံးများကို ဘန်းစကားဖြင့် ပြောလေ့ရှိသည်။ ထိုအခါ ဘန်းစကားသည် လျှို့ဝှက်စကားသဘောသို့ သက်ရောက်သွားသည်။

ဘန်းစကားကို များသောအားဖြင့် စာသင်ကျောင်းများ၊ ရုံးများ စသည်တို့က စတင် ထွင်တတ်ကြောင်း သိရသည်။ တောင်ပန်နီ (ခားပြိုက်ကြီးကြီး)၊ မြေပွေး (သတ္တိရှိသော ဓားပြ)၊ ဇိတ် (သွေးကြောင်သူ)၊ အာကာ (အောက်စောင့်)၊ ဗျောက်၊ အတို (ခြောက်လုံးပူးသေနတ်)၊ နာနတ် သီး(လက်ပစ်ဗုံး)စသည်တို့သည် ရဲအဖွဲ့ကြီးက ထွင်သော ဘန်းစကားအချို့ဖြစ်သည်။ ထိုနည်းတူစွာ ပြည်တွင်းရေကြောင်းသယ်ယူပို့ဆောင်ရေးဌာန၊ မီးရထားဌာနစသော လုပ်ငန်းဌာနကြီးများကလည်း ဘန်းစကားများကိုထွင်ကြမည်သာဖြစ်၏။ ယင်းကဲ့သို့ထွင်ကြရာ၌အကြောင်းယုတ္တိတန်သည်မတန်သည်၊ ဆီလျော်သည် မဆီလျော်သည်မှာ ပဓာနမဟုတ်။ သက်ဆိုင်ရာအသိုက်အဝန်းတွင်းရှိ လူအများက နားလည် လက်ခံသုံးစွဲခြင်းသည်သာလျှင် ပဓာနဖြစ်သည်။

ဘန်းစကားတွင် ပြောင်လျှောင်သရော်လိုဟန် အရိပ်အယောင်များ တွေ့ရတတ်သည်။ ထွင်ထားသောစကားလုံး၏အသံထွက်သည်ပင်လျှင် တခါတရံရယ်ဖွယ်ဖြစ်နေသည်။ ပုံစံများမှာ ရှူးတေ့-ဆီးသွားသည်။ ဟားငနဲ-လူပြက်။ ဆိတ်လစိ-ဖြောင့်ချက်ပေးသူဟူသော စကားမျိုးများ ဖြစ်သည်။ “စိတ်ဆိုး စိတ်ကောက်သည်” ကိုပင် အဘိဓမ္မာ ဆံဆံ “စေတသိက်ယိုင်သည်” ဟုသုံးစွဲနေကြသည်။ “ဆော့သည်” ကို “ဈာန်ပျံသည်” ဟု မအပ်မရာ ချဲ့ကားထားသည်ကို တွေ့ရသည်။

ဘန်းစကားတွင် ပါဝင်သော စကားလုံးတို့သည် နာမ်သာများ၍ ကြိယာ အလွန်နည်းသည်။ ထိုပြင် ဘန်းစကားဖြင့် ဝါကျ တပုဒ်ဖြစ်အောင် မဖွဲ့နိုင်။ သာမန်စကားတွင် ညှပ်၍ ပြောမှ ဝါကျတပုဒ်ဖြစ်သည်။

ဘန်းစကားတွင် မွန်စကားလုံး အနည်းငယ်တွေ့ရသည်။

ဘန်းစကား

(မွန်၊ က-ငါး။ မွန်၊ ဇမ္ဗု-ကွမ်းသီး။ ပုင်-ထမင်း။) သို့
 သော ဘန်းစကားအားလုံးသည် မွန်ဘာသာစကားမှ ဆင်း
 သက်လာသည်ဟု မဆိုနိုင်ပေ။

ဘန်းစကား

က ငါး (မွန်-က)။
 ကကြီး မိန်းမရွှင်၊ ပြည့်တန်ဆာမ။
 ကထစ် ငါးခုတ်သည်။
 ကနဓိုး မင်းသား။ ဇာတ်မင်းသား။
 ကပုပ် ငါးပိ (မန္တလေး)။
 ကော် ပြောဆိုသည်။
 ကုန်း ပဋိသန္ဓေ။ ကိုယ်ဝန်။
 ကုန်းထောက် ပဋိသန္ဓေရှိသည်။
 ကုန်းပွင့် ကလေးမွေးသည်။ မီးဖွားသည်။
 မျက်နှာမြင်သည်။

ခ ခါ မနှစ်သက်။ သဘောမကျ
 (မန္တလေး)။
 ခေါက် သေသည် (မန္တလေး)။
 ချင်း လုံချည်။
 ချင်းရှည် ပုဆိုး။
 ချိန်သီး တိုင်ကပ်နာရီ (ဟံသာဝတီ)။
 ခွါရေသောက် ပင်ပန်းသည်။

ဂ ဂနိုင် တောသား။
 ဂနိုင်ကျ တောကျသည်။
 ဂေါ် နောက်ပိုးသည်။ ပိုးပန်းသည်။
 ဂေါ်ငနဲ နောက်ပိုး။
 ဂေါ်မစွဲ နောက်ပိုး၍မရသူ။
 ဂေါက် မြင်း။
 ဂတ် ဝမ်းဘဲ။
 ဂုမ္ဘ အိုး။
 ဂုံးလုံး အုန်းသီး။
 ဂျမ်းငနဲ လူးဆိုး၊ ဓားပြ (မန္တလေး)။
 ပွဲကျန်း လူးဆိုး၊ ဓားပြ (ဟံသာဝတီ)။

င ငတေယော် နဲ။
 ငနဲ ယောက်ျား။
 ငနံ ရွှေ၊ လက်ဝက်လက်စား
 (ဟံသာဝတီ)။
 ငဝက် ငွေ။ ပိုက်ဆံ။

စ ရေ။
 စပယ် စပယ်တော့
 စပယ်ဘိ ရေချိုးသည်။
 စာပေါင်ပဲ့ ရေကန်။
 စေတသိက်ယိုင် ပြတ်သားသည် (မန္တလေး)။
 စနံ စိတ်ကောက်သည် (မန္တလေး)။
 စွာကျန် ခင်းသည်။
 စွတ်ဖား (ပုံစံ။ ဗျန်တပွေစနံပါ)။
 ဇ ဇပျူ ဖိပြောသည်။ ဖိသည်။
 ဇဝ ကွမ်း (မွန်-ဇမ္ဗု)။
 ဇဝအစ် ကွမ်းသီး။
 ဇဝက် ကွမ်းအစ်။
 ဇာ ပတ္တလား။
 ဇာ ဘိန်း။
 ဇာငနဲ ဘိန်းစား။
 ဇိ မျက်စိ။
 ဇိခေ မျက်စိမှုန်သည်။
 ဇိရှေး မျက်စိပျက်သည်။
 ဇု မျက်စိ။
 ဇုဝံ ဝက်သား။
 ဇုဒေါ နွားသား (မန္တလေး)။
 ဇုဝံ လိပ် (ဟံသာဝတီ)။
 ဇုဒေါ နွားသား။
 ဇုဝံ အရက် (မန္တလေး)။
 ဇုဝံ အရက်သမား။
 ဇုဝံ မိဖုရား။ (ဟံသာဝတီ)။
 ဇုဝံ ဆိုင်း။
 ဇုဝံ ဆိုင်းသမား။
 ဇုဝံ ပတ်မတီး။
 ဇုဝံ ဆိုင်းဆရာ။
 ဇုဝံ သွားသည်။
 ဇုဝံ နားရွက် (မန္တလေး)။
 ဇုဝံ ဝန်ကြီး (မန္တလေး)။
 ဇုဝံ ဝန်ကြီး (ဟံသာဝတီ)။

ဈ ဈာန်ပျံ ဆော့သည်။

ည ညာနုမွေ နာရီကြီး (မန္တလေး)။
 ညွတ် နှစ်သက်သည်။
 သဘောကျသည်။

ဘန်းစကား

ထ		မ	
ထီဇယ်	မိဖုရား (မန္တလေး)။	မကွဲ	သူခိုး။
ထစ်	ခုတ်သည်။	မဏိ	ဦးခေါင်း။ ခေါင်း။
ဒ		မဏိကွမ်းစား	ဦးခေါင်းကွဲကာ သွေးထွက်သည်။
ဒလိမ့်	လှည်း။	မဒီ	မင်းသမီး။
ဒေါက်	ဖိနပ်။	မနုဿမုည့်	ပွဲကြည့်ပရိသတ်များသည်
ဒေါက်တော့	ဝါးလက်ခုတ်တီးသည်။		(ဟံသာဝတီ)။
	စည်းလိုက်သည်။	မလေး	ဆေးလိပ်။
ဒေါက်ရှပ်	ရှေ့ထိုးဖိနပ်။ ခုံဖိနပ်။	မလေးပေါ့	ဆေးပေါ့လိပ်။
ဒေါင်	လက်ဖက်။	မလေးပြင်း	ဆေးပြင်းလိပ်။
ဒေါင်ခြောက်	လက်ဖက်ခြောက်။	မိုးကာ	ထီး။
ဒေါင်စပယ်	လက်ဖက်ရည်ကြမ်း။	မိုးပွဲ	ကန်တော့ပွဲ (နတ်အတွက်)။
	ရေခွေးကြမ်း။	မောင်မှိုင်း	ချဉ်ပေါင်ရွက်။
န		မံသ	နွားသား။ အမဲသား။
နိဂြေခလေး	ကိုရင်လေး။	မျာ	မိန်းမ။
နက်	မစင်။ ချေး။	မြ	ဓား။
နက်ခါ	မစင်စွန့်သည်။ ချေးပါသည်။	မြတော့	ဓားဖြင့်ထိုးသည်။
နက်ပြေ	အိမ်သာ (မန္တလေး)။	မွေ	အိပ်သည်။
နက်ဘိ	အိမ်သာ (ဟံသာဝတီ)။	မုံ	သနပ်ခါး။
ပ		မုံတော့။ မုံခြယ်	သနပ်ခါးလိမ်းသည်။
ပဂိုး	ဆား။	ယ	
ပလော	ငှက်ပျောသီး။	ယော	ဘုန်းကြီး။
ပုံး	ထမင်း (မွန်-ပိုင်)။	ယောပွဲ	ကန်တော့ပွဲ (ဘုန်းကြီးအတွက်)။
ပုံးတွတ်	ထမင်းစားသည်။	ယောဘိ	ဘုန်းကြီးကျောင်း။
ပုံးပြုတ်	ထမင်းချက်သည်။	ရ	
ပုံးဖတ်	ဟင်း။	ရစ်	ကြက်။
ပုံးရှည်	ခေါက်ဆွဲ။ ကြာဆံ။ မုံဟင်းခါး။	ရပ်	သေသည်။
ပွေ	ခု။ ယောက်။	ရွဲ	မျက်စိ (မန္တလေး)။
	(သင်္ချာပစ္စည်းစကား)။	ရွဲပွဲ	မျက်စိပျက်သည်။
ဖ		ရွ	ပွဲကြည့်ပရိသတ်။
ဖလော့	ငါးပိ။	ရွကွက်	မျက်နှာ။
ဗ		ရွကွက်မှည့်	ရုပ်ချောသည်။ လှပသည်။
ဗလတ်	ပွဲ။	ရွကွက်ယိုင်	အရုပ်ဆိုးသည်။
ဗလတ်ချိုး	အက (ဟံသာဝတီ)။	ရွမှည့်	ပရိသတ်စည်ကားသည်။
ဗလတ်ပျံ	အက (မန္တလေး)။		(မန္တလေး)။
ဗျန်	ဖျာ။	ရှူးတော့	အပေါ့သွားသည်။
ဗျပ်	ဝါးလက်ခုတ် (မန္တလေး)။		သေးပေါက်သည်။ ဆီးသွားသည်။
ဗျပ်	ဖဲ။ ကက်ဖဲ (ဟံသာဝတီ)။	ရှုပ်	အရက် (ဟံသာဝတီ)။
ဗျပ်ခြောက်တော့	ကက်ဆွဲသည်။	ရှုပ်တော့	လင်းကွင်းသမား။
ဗျပ်တော့	ဖဲကစားသည်။	လ	
ဘ		လောင်	မီး။
ဘိ	အဆောက်အအုံ။ အိမ်။	လောင်ဆီ	ရေနံဆီ။

လောင်ခော့ မီးရှို့သည်။ မီးညှိုသည်။
 လုံကာ စောင်။
 လုံးငနဲ လူပေါ။ ပေါတာ။ အရူး။
 လျှော မြွေ။
 လွှာ စာ။ (သဝန်စာ)။ (မန္တလေး)။
 လွှာ ကန့်လန့်ကာ (ဟံသာဝတီ)။
 လွှား ပုဝါ။
 ဝ
 ဝ တော်တော့။ ရပ်ထားတော့။
 ရပ်ထား။
 သ
 သောတ နား။ နားရွက်။
 သဒ္ဒ အသံ။
 သဒ္ဒမှည့် အသံကောင်းသည်။
 သဒ္ဒလျှော အသံမကောင်း။
 သဒ္ဒလွင့် သီချင်းဆိုသည်။
 ဟ
 ဟားငနဲ လူပြက်။
 (အ)
 အိမ်မြှောင် နာရီ (ဟံသာဝတီ)။
 အုံကန် ဆီးသွားသည်။ အပေါ့သွားသည်။
 သေးပေါက်သည်။

ဦးတင်လှ

ဘန်းယဉ်နယ်။ ။ဘန်းယဉ်နယ်သည် ရှမ်းပြည်နယ် တောင်ပိုင်းတွင်တည်ရှိသော ပြည်နယ်တစ်ခုဖြစ်သည်။ ရှမ်းပြည်နယ်တောင်ပိုင်းတိုင်း၊ တောင်ကြီး ခရိုင် အတွင်း၌ပါဝင်၏။ ဘန်းယဉ်နယ်သည် နယ်နိမိတ်အားဖြင့် မြောက်ဖက်တွင် နောင်မွန်နယ်၊အရှေ့ဖက်တွင် မိုင်းပွန်နယ်၊ တောင်ဖက်တွင်သထုံနယ်၊အနောက်ဖက်တွင် သောင်ရွှေနယ်တို့ဖြင့် ဝန်းပတ်လျက် ရှိသည်။ အကျယ်အဝန်း အားဖြင့် ၂၁၄ စတုရန်းမိုင်၊ ကျေးရွာပေါင်း ၁၄၉ ရွာ ပါဝင်၍ ၁၉၃၁ ခုနှစ် သန်းခေါင်စာရင်းအရ လူဦးရေ ၁၀,၂၃၈ ယောက်ရှိသည်။ ရုံးစိုက်မြို့ဖြစ်သော ဘန်းယဉ်မြို့သည် နယ်၏မြောက်ဖက်စိုစွတ်သော ဒေသတွင် တည်ရှိသည်။

ဘန်းယဉ်နယ်၏ မြေမျက်နှာပြင်မှာ များသောအားဖြင့် သစ်ပင်ကင်းမဲ့သော ကုန်းမြင့်ပြန့်များသာ ဖြစ်သည်။ နယ်၏ အရှေ့ဖက်တွင် တောင်တန်းမြင့် တခု ဖီလာသန်းလျက်ရှိကာ အမြင့်ဆုံးတောင်ထွတ်ဖြစ်သော လွယ်မော်သည် ၈,၀၉၉ ပေမျှ မြင့်သည်။ ဘန်းယဉ်နယ် အတွင်း တံဖတ် (တံပက်)၊ နမ့်လွတ်၊ နမ့်တံနှင့် နမ့်ဝန်ချောင်းများ စီးဆင်းသည်။ စင်စစ်သော်ကား ဘန်းယဉ်နယ်

သည် တံဖတ်ချောင်းချိုင့်ဝှမ်းအတွင်း၌ တည်ရှိသည်ဟု ဆိုနိုင်လေသည်။

ဘန်းယဉ်နယ်တွင် အဓိကစိုက်ပျိုးသော ကောက်သီးကောက်နှံမှာ စပါးဖြစ်သည်။ ဆည်မြောင်းအားဖြင့် ရေသွယ်ယူစိုက်ပျိုးခြင်းဖြင့်လည်း တော်တော်များများပင် ထွက်သည်။ ကုန်းမြင့်တွင် တည်ရှိသော နေဆန်တိုက်နယ်တွင် တောင်စောင်းများကို လှေကားထစ်သဖွယ် ပြုလုပ်စိုက်ပျိုးသည်။ လွယ်ဟွမ်တွင် သနပ်ဖက် အများအပြား စိုက်ပျိုးသည်။ ရှေးအခါက မဲနယ် စိုက်ပျိုးခဲ့သော်လည်း ထိုလုပ်ငန်းကို ယခုခါ မလုပ်ကိုင်တော့ပြီ။ ဆန်စပါးအပြင် မည်သည့်ပစ္စည်းမျှ တင်ပို့ရောင်းချခြင်း မရှိချေ။ ဘန်းယဉ်နယ်တွင် သစ်တောဟူ၍ မရှိပေ။

ဘန်းယဉ်နယ်တွင် နေထိုင်သူအများစုမှာ တောင်သူများဖြစ်၏။ ရှမ်းလူမျိုးများနှင့် အင်းသားတို့လည်း နေထိုင်ကြသည်။ တောင်သူတို့သည် မြေနိမ့်ပိုင်းတွင် မနေကြပေ။ ရှမ်းများသည် အနောက်ဖက်နှင့် မြောက်ဖက် မြေပြန့်အရပ်များတွင် နေထိုင်ကြသည်။ အင်းသားများသည် ပြည်နယ်အတွင်း ချောင်းရိုးများ တလျှောက်တွင် နေထိုင်ကြလေသည်။

ဘိဝံပင်။ ။ဘိဝံပင်သည် ရူမီအေစီအီး မျိုးရင်းတွင် ပါဝင်၍ ယင်းကို ရုက္ခဗေဒအလိုအားဖြင့် စတက်ဖီဂျင်နီဒိုင်ဗာစီဖိုလီယာ ဟုခေါ်သည်။ မြန်မာနိုင်ငံတလျှောက်

အိမ်သုံးမီးသွေးအဖြစ် အသုံးဝင်သည့် ဘိဝံပင်၏ အပွင့်နှင့်အရွက်များ

တွင် ခြောက်ဖက် အထက်ချင်းတွင်းအရပ်မှ တောင်ဖက် ထားပယ်နယ်အထိ မြေညီသစ်တောများ၌ ဘိဝံသများကို တွေ့နိုင်သည်။ ဘိဝံသနှင့် နှောဘိဝံသ၊ နှောသိမ်ပင်တို့မှာ အပင်တူများ ဖြစ်ကြသည်။ ဘိဝံသတို့သည် တောသစ်ပင် အလတ်စားများဖြစ်ကြ၍ အမြင့်ပေ ၅၀ အထိ ရှိကြသည်။ ပင်စည်လုံးပတ်မှာ ၆ ပေအထိရှိသည်။

ဘိဝံသားသည် ဝါကြန့်ကြန့်အရောင်ရှိ၍ အတော် အသင့်မာသည်။ အသားပြင်မှာ ညက်ညော၍ ပြုပြင်ရန်လွယ်ကူသည့်ပြင် အသားသေလွယ်သည်။ နိုင်ငံခြားမှ လာသော ဗတ်(ချ)ခေါ် ဘုဇပတ် သစ်သားအစား အသားသေပြီးသော ဘိဝံသားကို ဓာတ်ပုံဘလောက်များ ပြုလုပ်ရာ၌ အသုံးပြုကြသည်။

တံစည်း၊ စို့ဆောက်စသော လက်နက်ကိရိယာများ၏ လက်ကိုင်ရိုးများ၊ သစ်သား ပွတ်တိုင်စင်များ၊ စားပွဲ၊ သေတ္တာမှစ၍ အိမ်အသုံးအဆောင်များကို ဘိဝံသားဖြင့် ပြုလုပ်ကြသည်။ ဘိဝံသား မီးသွေးမှာ အိမ်အတွက် အကောင်းဆုံး မီးသွေးဖြစ်သည်။

သာယာဝတီနယ်နှင့် ပဲခူးနယ်တွင်းရှိ မြေညီ သစ်တောများ၌ ပေါက်ရောက်သော သစ်ဖယောင်းပင်မှ သစ်သားသည်လည်း ပြုပြင်ရ လွယ်ကူသလိုရှိ၍ တော်အတန် ခိုင်ခံ့သဖြင့် ဘိဝံသားကို အသုံးချသည့် နေရာများတွင် ထိုသစ်သားကို အသုံးပြုနိုင်ဖွယ်ရာ ရှိပေသည်။

ဘိဝံသကို ကရင်အမျိုးသားတို့က ကဘောဟူ၍၎င်း၊ ရှမ်းအမျိုးသားတို့က မဲ့နောဟူ၍၎င်း အသီးအသီးခေါ်ကြသည်။

ဘိန်း။ ။ဘိန်းသည် ဘိန်းသီးမှ ရရှိသော အဆီဖြစ်သည်။ ဘိန်းပင်မှ ဖေဖော်ဝါရီလကုန်လောက်တွင် ပန်းများပွင့်၍ မိုးမကျမီ အသီးများကောင်းစွာ ကြီးရင့်ကြသည်။ ဘိန်းပင်သည် ပန်းပင်အရွယ် အပင်ငယ်ကလေးများဖြစ်သည်။ ပန်းပွင့်များမှာ ဆွတ်ဆွတ်ဖြူ၍ အသီးများမှာ အစိမ်းရောင်ဖြစ်သည်။ ဘိန်းပင်သည် စွတ်စိုသောရာသီဥတုကို ခံနိုင်ရည်မရှိသည့်အတွက် ဘိန်းသီးများမှ ဘိန်းဆီကို မိုးမကျမီ ထုတ်ယူကြရသည်။ (ဘိန်းပင်-ရှု။)

ဘိန်းဆီ ထုတ်ယူပုံမှာ ဘိန်းသီးများ၏ အခွံပေါ်၌ခြစ်ကြောင်းကလေးများ ပြုလုပ်ပေးရ၍၊ ထိုခြစ်ကြောင်းများမှ ထွက်လာသော ပန်းရောင်ဖြစ်သည့် စေးကပ်ကပ်အဆီကို သိမ်းဆည်းယူရသည်။ ဘိန်းခင်းအလုပ်သမားတို့သည် ၂ ရက်ခြား ၃ ရက်ခြားတခါ ပင်တိုင်းစေ့ လိုက်ပြီးလျှင် ဘိန်းသီးများကို ခြစ်ပေးရ၍၊ ၂ ကြိမ် မှ ၆ ကြိမ်အထိ ထိုကဲ့သို့ ခြားပြီး ခြစ်ပေးရသည်။

ဘိန်းသီးများမှ ရသော ဘိန်းဆီကို ခွက်ပြားကြီးများ

ဘိန်းပန်းပွင့်အလယ်၌ ထင်ရှားစွာ တွေ့မြင်ရသော အစေ့အိမ်သည် ဘိန်းဆီထုတ်ယူရရှိမည့် အသီးတောင့် ဖြစ်လာသည်။

တွင်ထည့်၍ ရက်သတ္တ ၄ပတ်ခန့် နေပူလှန်းပေးသောအခါ ရေခြောက်ခန်းသွားသည့်အတွက် ပျစ်ခဲလာသည်။ ထိုနောက် ပျစ်ခဲနေသော အဆီကို နယ်ပေးရ၍ အလုံးများပြုလုပ်ပြီးလျှင် ဘိန်းလုံးများကို လုံးဝသွေခြောက်သွားသည်အထိ နေပူတွင် ထပ်တလဲလဲ လှန်းလှောပြီး လှန်းပေးရပြန်သည်။ သွေခြောက်သွားသောအခါ ဘိန်းလုံးများကို သေတ္တာများတွင်ထည့်၍ ကာလအတော်ကြာအောင် သိမ်းဆည်းထားလိုက်လေသည်။

ဘိန်းသည် ဆေးဝါးဖက်၌ အလွန် အဖိုးတန်အသုံးဝင်သော ပစ္စည်းဖြစ်သော်လည်း၊ ဘိန်းစားသူ ဘိန်းရှူသူများတွက် အကြီးအကျယ် တိတ်တိတ်ပုန်း ဘိန်းကုန်ကူးမှုများ ရှိခဲ့လေသည်။ ဘိန်းကုန်ကူးသည့်ကိစ္စကို လက်ဝါးကြီးအုပ်လိုမှုကြောင့် ရှေးက ပြည်ထောင်းချင်းချင်း စစ်မက်များပင်ဖြစ်ပွားခဲ့ဖူးလေသည်။ ဘိန်းသည် လူကို အကျင့်စာရိတ္တများ ပျက်ပြားစေခြင်း၊ စိတ်ဓာတ်ညံ့ဖျင်းစေခြင်း၊ ကျန်းမာရေး ချို့တဲ့စေခြင်းစသော ဆိုးကျိုးများကို ပေးတတ်သဖြင့် နိုင်ငံတိုင်းရှိအစိုးရများက ဘိန်းရောင်းဝယ် သုံးစွဲရေးကို ဥပဒေများဖြင့် ကြပ်မတ် ကာကွယ်ထားကြရသည်။ အထူးသဖြင့် တရုတ်နိုင်ငံတွင် ယခင်က ဘိန်းစားသူဘိန်းရှူသူ အလွန်ပေါများသည့်အတွက် ဥပဒေဖြင့် ပြင်းထန်စွာ အရေးယူပိတ်ပင်ခဲ့ရပေသည်။ ဤသို့အစိုးရအသီးအသီးက အရေးယူလျက်ရှိသော်လည်း တိတ်တိတ်ပုန်း ဘိန်းကုန်ကူးသူများနှင့် တိတ်တိတ်ပုန်းဘိန်းစားသူ ဘိန်းရှူသူများ

ကား ငါ့ မွှာအနံ့တွင် ရှိမြဲရှိကြသေး၏။ သို့သော် ဘိန်း ဖြတ်ဆေးရုံများတွင် ကုသပျောက်ကင်းသူများလည်း အများပင် ရှိပေသည်။

ဘိန်းသည် အလွဲသုံးစားပြုသူတို့ကို အကျိုးယုတ်စေနိုင်သည် မှန်သော်လည်း၊ ဆေးဖက်တွင်မူ လူတို့၏ရောဂါဝေဒနာ သက်သာရေးအတွက် အထူးပင် အသုံးဝင်သည်။ ဆေးဖက်တွင် အသုံးပြုမှုမှာ ဘိန်းမှ ဖော်စပ်ရရှိသော အိုပီယိတ်ခေါ် ဆေးတမျိုးကို အိပ်မပျော် နိုင်လောက်အောင် ဝေဒနာ ပြင်းထန်နေသော လူနာတို့၏ ကိုယ်တွင်းသို့ ထိုးသွင်းပေးရသည်။ ထိုအခါ ဘိန်းအရှိန်ကြောင့် ခံစားနေရသည့် ဝေဒနာသက်သာပြီးလျှင် လူနာမှာ ကောင်းစွာ အိပ်ပျော်သွားတော့သည်။

ကမ္ဘာတွင် ဘိန်းကို အကြီးအကျယ် စိုက်ပျိုးသော နိုင်ငံများမှာ အိန္ဒိယ၊ အီရန်၊ တူရကီ၊ မက်ဆီဒိုးနီးယား၊ ဗူလဂေးရီးယား၊ အီဂျစ်၊ အာရှပိုင်းနားနှင့်တရုတ်နိုင်ငံတို့ ဖြစ်ကြသည်။ ဘိန်းခင်းများကို မစိုက်ပျိုးမီ ကောင်းမွန်စွာ ပြုပြင်ပေးရ၍ အိန္ဒိယနိုင်ငံ ဂင်္ဂါမြစ်ရိုး တလျှောက်တွင် အလွန်ကျယ်ဝန်းသော မြေပြန့်ပေါ်၌ စိုက်ပျိုးထားသော ဘိန်းခင်းကြီးများကို တွေ့နိုင်ပေသည်။

ဘိန်းပင်။ ။ဘိန်းပင်သည် ဥယျာဉ်များထဲတွင် အလှစိုက်ပျိုးသောပန်းပင်မျိုးဖြစ်၍အမျိုးပေါင်း ၅၀ ခန့်မျှရှိ

သည်။ ပန်းပွင့်များမှာ အပင်အမျိုးကိုလိုက်၍ အဖြူ၊ အနီ၊ ပန်းရောင်၊ အဝါ၊ လိမ္မော်၊ ကြက်သွေး စသည်ဖြင့် အရောင်အမျိုးမျိုး ရှိကြသည်။ ငိုက်နေသော အဖူးများ လှပစွာ အစွမ်းကုန်ပွင့်နေကြသော အပွင့်များနှင့် ပိုးရောင်တောက်နေသည့် ပွင့်ချပ်များကို တွေ့ရသည်မှာ စိတ်ကို များစွာ ပျော်ရွှင်စေလေသည်။

ဤဥယျာဉ်စိုက်ဘိန်းပင်များကို ဘိန်းပင်အရိုင်း အမျိုးမျိုးတို့မှ ရွေးချယ်ခြင်းဖြင့်၎င်း၊ မျိုးစပ်ယူခြင်းဖြင့်၎င်း ရရှိခဲ့လေသည်။ ထိုဘိန်းပင်အရိုင်းများထဲတွင် ရုက္ခဗေဒအမည်အားဖြင့် ပါပေးဗားဆွမ်နီဖာရမ် ဟုခေါ်သော ဘိန်းထွက်သည့် ရှေးအကျဆုံး ဘိန်းပင်မျိုးသည် အရင်းခံပင်မ ဖြစ်သည်။ ဥရောပတောင်ပိုင်းနှင့် အာရှတိုက် အနောက်ပိုင်းဒေသများသည် ဤဘိန်းထွက်သော ဘိန်းပင်များ မူလပေါက်ရာ အရပ်များ ဖြစ်သော်လည်း ဘိန်းရရှိရေးအတွက် အီရန်၊ အိန္ဒိယနှင့် တရုတ်နိုင်ငံများတွင် အကြီးကျယ်စိုက်ပျိုးကြသည်။ ဘိန်းသီးအခွံပေါ်ရှိ ခြစ်ကြောင်းကလေးများမှ ထွက်သော အစေးသည် တဖြည်းဖြည်း ခြောက်လာ၍ နောက်တွင် ဘိန်းအကြမ်းစား ဖြစ်လာလေသည်။ (ဘိန်း-ရှု။) သီးတောင့်ထဲရှိ အစေ့များမှ ရောင်စုံဆေးခြယ်ရာတွင် သုံးသော ဆီဆေးနှင့် စားသုံးဆီများကို ရနိုင်သည်။

ကြက်သွေးရောင် ပွင့်သော ဘိန်းပင်များသည် ဂရိတ် ဗြိတိန်ရှိ ဂျုံခင်းများနှင့် ဥရောပနိုင်ငံများတွင် အလေ့ကျ

ဤသို့ဖြင့်လှစ်ထားသောဘိန်းခန်းများ ပပျောက်ရန် နိုင်ငံတိုင်း၌ နှိမ်နင်းလျက်ရှိသည်။

ဘိန်းဆီထုတ်ရန်မဟုတ်ဘဲ အလှစိုက်လေ့ရှိသော အနီရောင် ဝန်းပွင့်သည့် ဘိန်းပင်

ပေါက်ကြသည်။ သို့သော် တောင်သူလယ်သမားများ အဖို့ ကား ပေါင်းပင်များသာဖြစ်၍ အနှောင့်အယှက် ဖြစ်ပေသည်။ ပဋ္ဌမကမ္ဘာစစ်ကြီးအတွင်း ဖလန်းဒါးနယ်စစ်မြေပြင်များတွင် ပေါက်သော ဘိန်းပင်များသည် ဤကြက်သွေးရောင် ဘိန်းပင်များပင် ဖြစ်ကြသဖြင့် 'ပေါ်ပီနေ့' ဟူသော အမည်ပေါ်ပေါက်လာခဲ့ပေသည်။ တခါစိုက်ထားလျှင် ပြန်စိုက်ရန်မလိုဘဲ နှစ်တိုင်း အစေ့များကျ၍ ပြန်ပေါက်ကြသည်။

အဝါရောင်ပွင့်သော ဘိန်းပင်များသည် ဗြိတိန်နိုင်ငံရှိ တောင်တန်းဒေသများတွင် ပေါက်ရောက်၍ အခြားတမျိုးမှာ ပင်လယ်ကမ်းခြေ တလျှောက်တွင် ပေါက်ကြသည်။

ဘုန်းကြီးနှင့်ဘုန်းကြီးကျောင်း။ ။ဗုဒ္ဓအယူဝါဒအရ ဘုရား၊ တရား၊ သံဃာတည်းဟူသော ရတနာသုံးပါးတွင် တံပါးအပါအဝင်ဖြစ်သည့် ရဟန်းသံဃာတော်များကား လူ့လောကတွင် အမြင့်မြတ်ဆုံးတပါးဟု အသိအမှတ် ပြုကြသည်။ ရဲခဲသောဒုလ္လဘတရားငါးပါးတွင် မနုဿတ္တဘာဝဒုလ္လဘ လူ၏အဖြစ်ကိုရနိုင်ခဲ့သည်ထက် လူဖြစ်လာသော်လည်း ပဗ္ဗဇ္ဇိတဘာဝဒုလ္လဘ ဘုရားသာသနာတွင်း၌ ရဟန်းသာမဏေ၏ အဖြစ်ကို ရနိုင်ခြင်းက အဆပေါင်းများစွာသာလွန်ခဲ့သည်ဖြစ်သောကြောင့် ပါရမီထူးချွန်၍

ရဟန်းဘဝကိုရရှိကြသူများအား လူသာမန်တို့က အထူးပင် ရိုသေကိုင်းရှိုင်းကြလေသည်။

ရဟန်းဟူသည်မှာ ကိလေသာ ကာမဂုဏ်ဟူသမျှကို စွန့်ပယ်၍ သူတပါးပေးလှူအပ်သော သင်္ကန်းပစ္စည်း၊ ဆွမ်းပစ္စည်း၊ ဆေးပစ္စည်းနှင့် ကျောင်းပစ္စည်း တည်းဟူသော ပစ္စည်းလေးပါးတို့နှင့်သာ ရောင့်ရဲတင်းတိမ်ပြီးလျှင်၊ မြတ်စွာဘုရားသခင်ချမှတ်တော်မူခဲ့သည့် ဝိနည်းသိက္ခာပုဒ်များကို တရိုတသေ စောင့်ထိန်းကာ တရားအားထုတ်လျက် လောကုတ္တရာအကျိုးစီးပွားကို ရှာကြံသော သူတော်သူမြတ် ဖြစ်လေသည်။ ဇာတ်အားဖြင့် သံဃာတော် နှစ်မျိုးရှိ၏။ (၁)အရိယာသံဃာ (၀၁) ပရမတ္ထသံဃာတော် ခေါ် အာသဝေါကင်းသည့် အရိယာဇာတ်ဝင် သူတော်စင်များ၊ (၂)ထိုအရိယာသံဃာအနွယ်တော်မှ ဆင်းသက် ပေါက်ဖွားလာသည့် သံဃာတော်ဟု အသိအမှတ်ပြုခံရသော ပုထုဇဉ်သံဃာတော်များ ဖြစ်လေသည်။

သံဃာဘောင်တွင် သာမဏေနှင့် ရဟန်းဟူ၍ နှစ်မျိုး နှစ်စားရှိ၏။ သာမဏေမှာ သံဃာဂိုဏ်းဝင်တဦးပင် ဖြစ်သော်လည်း ရဟန်းနှင့်စာသော် အဆင့်အတန်းနိမ့်၏။ သို့ရာတွင် ရှင်သာမဏေများသည် ဆယ်ပါးသီလနှင့် လိင်ဆယ်ပါး၊ ဒဏ်ဆယ်ပါးအပါအဝင်ဖြစ်သည့် ၇၅ ပါးသော သာမဏေသိက္ခာပုဒ်တို့ကို ရိုသေစွာ လိုက်နာစောင့်ထိန်းကြရလေသည်။

ဗုဒ္ဓဝါဒီ ယောက်ျားမှန်လျှင် ရှင်သာမဏေ အဖြစ်ဖြင့် သာသနာ့ဘောင်သို့ ဝင်ရသော အစဉ်အလာရှိ၏။ ယင်းသို့ဝင်ခြင်းကို ရှင်ပြုသည်ဟုခေါ်သည်။ ရှင်ပြုသည့် အရွယ်မှာ အများအားဖြင့် လူပျိုဖော် မဝင်တဝင်နှင့် ဝင်စအရွယ် ဖြစ်သော်လည်း သရဏဂုံကို ဌာန်ကရိုဏ်းကျနပီသစွာ ရွတ်ဆိုနိုင်သော အရွယ်မှစ၍ အထက်သို့ အသက်အပိုင်းအခြား မရှိ ရှင်ပြုနိုင်လေသည်။ ရှင်ပြုရာတွင် ငွေကြေးတတ်နိုင်သူများသည် ငွေအမြောက်မြား အကုန်အကျခံလျက် ကြီးကျယ်သော မင်္ဂလာအခမ်းအနားကို ပြုလုပ်ကြ၏။ သို့ရာတွင် မည်သည့်ဆင်းရဲနွမ်းပါးသူမဆို ပရိက္ခရာရှစ်ပါးပြည့်စုံခဲ့လျှင် ဘုန်းတော်ကြီး တပါးပါးထံတွင် အကျဉ်းရုံး၍ ရှင်ပြုနိုင်လေသည်။ ရှင်သာမဏေဘဝတွင် အနည်းဆုံး ၇ရက်လည်သည်တိုင်အောင် နေလေ့ရှိကြသော်လည်း နေရမည့်ရက်ကို ပုံသေကားကျ ပိုင်းဖြတ်သတ်မှတ်ထားခြင်းကား မရှိချေ။ ရှင်ကျင့်ဝတ်သိက္ခာကို လုံခြုံအောင် စောင့်ထိန်း၍ နေနိုင်သမျှ နေခွင့်ရှိကြသည်။ ရှင်သာမဏေဘဝမှ လူမထွက်ဘဲ ပဉ္စင်းအဖြစ်သို့ ဆက်လက်ကူးပြောင်းပြီးလျှင် ရဟန်းဝတ်ဖြင့် အရိုးထုတ်သွားသူများလည်း ရှိသည်။ အိမ်ထောင် မပြုသေးမီ ရှင်သာမဏေအဖြစ်ခံယူ၍ ထိုဘဝမှ ရဟန်းဘဝသို့ ကူးပြောင်းကာ တသက်ပတ်လုံး ရဟန်း

ဘုန်းကြီးနှင့်ဘုန်းကြီးကျောင်း

မြန်မာနိုင်ငံတွင် နောက်ဆုံးစိုးစံတော်မူသော သီပေါမင်းနှင့်မိဖုရားခေါင်ကြီး စုဖုရားလတ်တို့ပါတော်မမူမီ နောက်ဆုံး ရေစက်သွန်းချလျှင်ဒါန်း ခဲ့သော မန္တလေး အနောက်ပြင် မြတောင်ကျောင်းတိုက်ကြီးပုံဖြစ်သည်။ ဤမြတောင်ကျောင်းတိုက်ကြီးကဲ့သို့ ကြီးကျယ်ခမ်းနားသော ကျောင်း တိုက်ကြီးများနှင့် ပရိယတ္တိသာသနာကို အားသွန်ခွန်စိုက် ကြိုးပမ်းနေကြသော ကျောင်းတိုက်ကြီးများမှာ မရိုးရိမ်ကျောင်းတိုက်၊ မိုးကောင်း ကျောင်းတိုက်၊ ဘုရားကြီးကျောင်းတိုက်၊ ညောင်ရမ်းကျောင်းတိုက်၊ မဟာဝေယံဘုံသာကျောင်းတိုက်၊ အရှေ့ဝိသုဒ္ဓာရုံ၊ အနောက်ဝိသုဒ္ဓာရုံ ကျောင်းတိုက်၊ ရွှေကျင်ကျောင်းတိုက် စသည်တို့ ဖြစ်ကြသည်။ ထိုထိုသော ကျောင်းတိုက်များတွင် သံဃာသုံးရာမှ ငါးရာ၊ တထောင်ထိ ရှိ၍ သာသနာအကျိုးကို ကြိုးပမ်းအားထုတ်လျက် ရှိကြသည်။

ဘုန်းကြီးနှင့်ဘုန်းကြီးကျောင်း

အနောက်နိုင်ငံများတွင် ဘုန်းကြီးကျောင်းဖွင့်၍ ဘုန်းကြီးလုပ်သော စံနစ်ကို ခရစ်တော်မပေါ်မီကပင် ယဟူဒီလူမျိုးများ လိုက်နာကျင့်သုံးခဲ့ကြလေသည်။ ထိုစံနစ်ပေါ်ပေါက် ထွန်းကားရာ ဒေသတို့ကား ဂျူဒီယားနှင့် အလက်ဇန္ဒြီးယားတို့ဖြစ်ကြ၏။

ခရစ်တော်ပေါ်ပြီးနောက် ခရစ်ယာန်အယူဝါဒပြန့်ပွားခါစ အချိန်တွင် အရည်ဝါသီ တောမှီကာ တရားဆောက်တည်သည့် ဓလေ့သည် ပေါ်ပေါက်ခေတ်စားလာခဲ့၏။ တောမှီပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ကျင့်စဉ်မှာ အိမ်ထောင် မပြုခြင်း၊ အသားမစားခြင်း၊ မူးယစ်စေသော သေရည်သေရက်တို့ကို ရှောင်ကြဉ်ခြင်း၊ ဘုရားဝတ်တက်ခြင်း၊ တရားတော်များကို ဆည်းပူးအားထုတ်ခြင်း၊ ပေးကမ်းစွန့်ကြဲခြင်း စသည်တို့ပင် ဖြစ်ကြလေသည်။

အီဂျစ်နိုင်ငံတွင် အေဒီ ၃ရာစုနှစ်အလယ်လောက်၌ ထိုသို့သော သူတော်စင်တို့သည် မြို့ရွာများနှင့် မလှမ်းမကမ်းနေရာတို့တွင် ကျောင်းသင်တန်းများ ဆောက်လုပ်လျက် တောရဆောက်တည်နေခဲ့ကြ၏။ ထိုပုဂ္ဂိုလ်တို့သည် စိန်အန်ထော်နီ၏ ဩဝါဒ စည်းမျဉ်းများကို လိုက်နာလေးစားခဲ့ကြသည်။ မြိုးခြံစွာ နေထိုင်ကျင့်ကြံခြင်း၊ သမ္မာကျမ်းစာကို ဖတ်ရှုခြင်း၊ ဘုရားဝတ်ပြုခြင်းတို့မှာ အဓိက လိုက်နာကြရသော စည်းမျဉ်းများဖြစ်၏။ စိန်အန်ထော်နီကြီးမျိုးသော တောရဆောက်တည်ရေးဂိုဏ်းသည် ပဌမဦးဆုံးသော ခရစ်ယာန်ဘုန်းကြီးအဖွဲ့အစည်းပင်ဖြစ်သည်ဟု ဆိုနိုင်ပေသည်။ ထိုဂိုဏ်းသည် အီဂျစ်နိုင်ငံတွင် ၅ ရာစုနှစ် အလယ်လောက်အထိ ထွန်းကားခဲ့၏။

အနောက်နိုင်ငံ ဘုန်းကြီးကျောင်း တည်ထောင်ရေး သမိုင်းတွင် အထင်ရှားဆုံးသောပုဂ္ဂိုလ်မှာ နာရှားနယ်မှ စိန်ဗင်နီဒစ်ဖြစ်၏။ သူ၏မွေးဖွားခုနှစ်မှာ ခရစ်နှစ် ၄၈၀ ပြည့်ပတ်ဝန်းကျင်တွင်ဖြစ်သည်ဟုဆိုသည်။ စိန်ဗင်နီဒစ်၏ အယူအဆကား အယူဝါဒရေးလုပ်ငန်းတွင် လူမှုရေးရာလုပ်ငန်းများလည်း အကျုံးဝင်နေသည့်အတွက် ဘုန်းကြီးများသည် ဘုရားဝတ်ပြုခြင်း၊ တရားအားထုတ်ခြင်းစသော အလုပ်တို့ကို နေ့စဉ် လူမှုရေးရာ တာဝန်တရားတို့နှင့် အလှည့်ကျထားကာ လုပ်ကိုင်သွားကြရမည်ဟူ၍ဖြစ်လေသည်။ စိန်ဗင်နီဒစ်၏ ဩဝါဒမှာ လိုက်နာလေးစားသူ များသည့်အလျောက် အနောက် ဥရောပနိုင်ငံများတွင် ပြိုင်ဖက်ကင်းစွာ ထွန်းကားခဲ့လေသည်။ ဗင်နီဒစ်ဩဝါဒခံ ဘုန်းကြီးများသည် မည်းနက်သော ဝတ်ရုံကို ဝတ်ဆင်ကြသည့်အတွက် “ဘုန်းကြီးမည်းဂိုဏ်း”ဟူသော အမည်ဖြင့် ထင်ရှားခဲ့ကြ၏။

ခရစ်ယာန် ဘုန်းကြီးကျောင်းများသည် ပင်ကို ဖူလုံမှုရှိသော အဖွဲ့အစည်းများ ဖြစ်ကြ၏။ ကျောင်းတိုက်တွင်းရှိ ဘုန်းကြီးအပေါင်းကို ကျောင်းထိုင်ဘုန်းတော်ကြီးက အုပ်

ချုပ်၍ ထိုဘုန်းတော်ကြီး၏ အစီအမံတို့ကို တိုက်အုပ်ဘုန်းကြီးနှင့် တိုက်ကြပ်ဘုန်းကြီးတို့က ကူညီဆောင်ရွက်ကြရ၏။ ကျောင်းတိုက်၏အလယ်တွင် ဘုရားဝတ်ကျောင်းကိုဆောက်လေ့ရှိကြ၍ ဝတ်ကျောင်းတွင် အောက်ပါ အချက်တို့ဖြင့် ပြည့်စုံအောင် စီမံထားကြရလေသည်။ ယင်းတို့မှာ (၁) ဘုန်းကြီးများ မေ့သိချင်းသိဆို၍ ဘုရားကြည်ညိုရာ နေရာ၊ (၂) ဘုရားအား ဆွမ်းကပ်ပူဇော်ရာ ပလ္လင်အချို့နှင့် (၃) တနင်္ဂနွေနေ့များတွင် စင်္ကြံလျှောက်ရန် နေရာများ ဖြစ်ကြ၏။

စိန်အန်ထော်နီဂိုဏ်းဝင် သူတော်စင်တို့သည် သီးခြားကျောင်းသင်တန်း တဲငယ်တို့၌သာ နေထိုင်ကြသည်။ ကျောင်းသင်တန်းတို့၌ တစုတဝေးတည်းနေထိုင်သည့်ဘုန်းကြီးကျောင်းစံနစ်ကိုမူ အေဒီ ၃၄၀ပြည့်နှစ်တွင် စိန်ပါခိုမိယကစတင်စီမံခဲ့လေသည်။ စိန်ပါခိုမိယသည် ၃၄၆ခုနှစ်တွင်ပျံလွန်၏။ မပျံလွန်မီအတွင်း ထိုအရင်သည် ဘုန်းကြီးကျောင်း ၉ကျောင်းနှင့် သီလရှင်ကျောင်း တကျောင်းကို ဆောက်နိုင်ခဲ့လေသည်။ စိန်ပါခိုမိယဂိုဏ်းဝင်များ လိုက်နာကြရသည့် စည်းမျဉ်းတို့မှာ စုဝေး၍ ဘုရားဝတ်တက်ခြင်း၊ စုဝေး၍ အစာစားခြင်းကျောင်းပရုဏ်တွင်အလုပ်ကြမ်းလုပ်ရခြင်းတို့ဖြစ်၏။

၄ရာစုနှစ်တွင် အီဂျစ်နိုင်ငံမှ ဘုန်းကြီးကျောင်းစံနစ်သည် အာရှမိုင်းနားနှင့် ဆီးရီးယားတို့သို့ ပြန့်ပွားသွားလေသည်။ ထိုမှတဆင့် ပါးရှား၊ ဗက်ဗီလုံးနှင့် အာရေဗျနိုင်ငံတို့သို့ ကူးစက် ရောက်ရှိသွားလေသည်။ ထင်ရှားသော ဂိုဏ်းခေါင်းဆောင်မှာ စိန်ဗားဆီးဖြစ်၏။ ခရစ်နှစ် ၃၆၀ ပြည့်ခန့်တွင် ပွန်တပ်ပြည်ရှိ နီယိုကေဆရီယားမြို့ အနီးတွင် စိန်ဗားဆီးသည် ဘုန်းကြီးကျောင်းကြီးတဆောင် ဆောက်လုပ်ခဲ့၏။ ထိုဂိုဏ်းကအဓိကထားသောစည်းမျဉ်းမှာ ဘုန်းကြီးများသည် ကိုယ့်အကျိုးစီးပွားထက် လူသတ္တဝါအများ၏ အကျိုးစီးပွားကို ဆောင်ကြရမည်ဟူ၍ဖြစ်၏။ သို့အားလျော်စွာ စိန်ဗားဆီးဂိုဏ်း ဘုန်းကြီးကျောင်းမှာ အနီးတွင် ဘုန်းကြီးများကိုယ်တိုင် ကြီးကြပ်လုပ်ကိုင်သော ဆေးရုံများ၊ တည်းခိုရန်စရပ်များ၊ မိဖမဲ့ ကျောင်းများကို တွေ့ရှိနိုင်ပေသည်။

အနောက်ဥရောပနိုင်ငံများသို့ ဘုန်းကြီးကျောင်း စံနစ် သွတ်သွင်းပေးသူမှာ စိန်အသနေးယုပ်ဖြစ်၏။ ခရစ်နှစ် ၃၄၀ပြည့်တွင် စိန်အသနေးယုပ်သည် အခြားဘုန်းကြီးနှစ်ပါးနှင့်အတူ ဣတလီနိုင်ငံ ရောမမြို့တော်သို့ရောက်လာပြီးလျှင် ဘုန်းကြီးကျောင်းစံနစ်ကို စတင် ဖွင့်လှစ်လိုက်လေသည်။ ထိုမှတဆင့် အခြားအနောက်နိုင်ငံများသို့ ပြန့်ပွားသွားခဲ့လေသည်။

ထိုနောက် အရေးကြီးသောအဆောက်အအုံမှာ တောရကျောင်း ဖြစ်သည်။ ထိုကျောင်းတွင် ဘုန်းကြီးအိုကြီးများသည် ကျမ်းပြုခြင်းဖြင့်၎င်း၊ ဘုန်းကြီးပျိုများသည် စာသင်

ခြင်းဖြင့်ပို၍ အချိန်ကို ကုန်လွန်စေကြရ၏။ ဘုရားဝတ် ကျောင်းနှင့် မလှမ်းမကမ်းနေရာတွင် ဘုန်းကြီးများ ဆွမ်းစား ခန်း ထားရှိလေသည်။ ဆွမ်းစားခန်း၏ကြမ်းပြင်မှာ ကောက် ရှိခင်း သို့မဟုတ် ကျွဲရိုးခင်းဖြစ်လျက် တနစ်လျှင်သုံးလေး ကြိမ်မျှလဲလှယ်ပေးကြရသည်။ ဆွမ်းစားခန်းနှင့်ကပ်၍ ဆွမ်း ချက်ရုံကို ထားရှိလေသည်။ ဘုန်းကြီးများအိပ်ခန်းဆောင် မှာမူတောရကျောင်းအနီးတွင်ထားရှိ၏။ ရှေးအခါက ထိုအိပ် ခန်းဆောင်ကို ခန်းဆီးများမကန့်ဘဲ အခန်းကျယ်ကြီးအဖြစ် ထားရှိခဲ့၍ နောက်မှ ဘုန်းကြီးတပါးစာ အိပ်ခန်းငယ်များကို ပြုလုပ်ခဲ့ကြသည်။

ဘုန်းကြီးကျောင်းတိုက်များတွင် မပါလျှင် မပြီးသော အခြားအဆောက်အအုံများလည်း ရှိသေးသည်။ တခုမှာ ဘုန်းကြီးအိပ်ခန်းဆောင်အနီး၌ ကပ်၍ ဆောက်လုပ်ထား လေ့ရှိသော “သူနာရုံ” ဖြစ်၏။ နာဖျားမကျန်းရှိသူများနှင့် အိုမင်းမစွမ်း ရှိသူများသည် ထိုသူနာရုံသို့ လာရောက်ကာ ဆေးဝါးအကူအညီနှင့် ကျွေးမွေးစောင့်ရှောက်ခြင်းကို ခံယူ နိုင်ကြသည်။ အခြားအဆောက်အအုံတခုမှာ ခရီးသွား ခရီးလာများ ရပ်နားတည်းခိုရန် သာလာယံစရပ် ဖြစ်သည်။ ထိုအဆောက်အအုံများအပြင် မရှိနှိမ်းပါး ဆင်းရဲသားများ အား ပေးကမ်းစွန့်ကြဲရာဖြစ်သည့် အယူတင်းကုပ်နှင့် မရှိ ဆင်းရဲသော ကလေးများအား စာသင်ကြားပေးသည့် အခ လွတ် စာသင်ကျောင်းတို့လည်း ရှိကြသေး၏။ ထိုပြင် ဘုန်းကြီး အသုံးအဆောင်များကို ကျောင်းတိုက်အတွင်း၌ ပင် ပြုလုပ်လေ့ရှိကြသည့်အလျောက် လက်သမားရုံ၊ ပန်း ပဲရုံ၊ စာအုပ်ချုပ်ရုံ၊ စက်ရုံ၊ မုန့်ဖုတ်ရုံ၊ ဂျုံပြောင်းများကို သိုလှောင်ရာကျိ စသည်ဖြင့် သက်ဆိုင်ရာအဆောက်အအုံ များကိုလည်း ကျောင်းတိုက်အတွင်း၌ပင် ဆောက်ထားကြ လေသည်။

ယခုခေတ်ကဲ့သို့ ခမ်းနားထယ်ဝါသောစာကြည့်တိုက်များ မရှိခဲ့သော်လည်း လက်ရေးမူများကို ဘုရားဝတ်ကျောင်း သို့မဟုတ် တောရကျောင်းတို့တွင် ဘီရီတွင်း၌ ထည့်ကာ တရှိတသေ သိမ်းဆည်းထားလေ့ရှိကြသည်။ ၁၅ ရာစုနှစ်သို့ ရောက်လာသောအခါ စာကြည့်တိုက်အတန်ပင် ပေါများ လာလျက်၊ စာရေးခန်းများနှင့် တွဲထားကြသဖြင့် ကျယ် ဝန်း၍ သပ်ရပ်လာလေသည်။

ခရစ်ယာန်ဘုန်းကြီးကျောင်းများတွင် ဘုန်းကြီးများ နေ့ စဉ် ကျင့်ဆောင်လိုက်နာရမည့် တာဝန် ဝတ္တရားတို့ကို စေ့စပ်သေချာသော အစီအစဉ်ဖြင့် ၁၂ ပိုင်း အညီအညာ ပိုင်းခြားကန့်သတ် ထားရှိ၏။ ယင်းတို့အနက် အရေးပါ သော ဝတ္တရားများမှာ ဘုန်းကြီးအားလုံးသည် နံနက် ၂ နာရီအချိန်တွင် အိပ်ရာထ၍ ဘုရားဝတ်ကျောင်းသို့ သွားပြီးလျှင် ဘုရားဝတ်ပြုကြရ၏။ နေထွက်တပြု အချိန်မှ

နံနက် ၁၀ နာရီအချိန်အထိ တာဝန်ကျသော ကျောင်းတိုက် ဆိုင်ရာ အလုပ်ဝတ္တရားများကို လုပ်ကိုင်ကြရ၍ ၁၀ နာရီမှ ၁၁ နာရီအထိ တရားစာပေတို့ကို လေ့လာဖတ်ကြားရလေ သည်။ ထို့နောက် ဆုတောင်းပတ္တနာပြု၍ နေ့လယ်စာကို စားသောက်ကြရသည်။ ဘုန်းကြီးများ သုံးဆောင်လေ့ရှိသော ခဲဖွယ်ဘော်ဇော်တို့မှာ ဟင်းသီးဟင်းရွက်၊ ကြက်ဥ၊ ငါး၊ ပေါင်မုံနှင့် စပျစ်ရည်များ ဖြစ်ကြသည်။ အဲသားကိုကား စာခွင့် မရကြချေ။ စားသောက်ပြီးသောအခါ ကျောင်း တိုက် အသုံးအဆောင်များ ပြုလုပ်ရာဌာန အသီးအသီးသို့ သွားရောက်၍ ညနေ ၅နာရီ အချိန်အထိ အလုပ်လုပ်ကြ ရပြန်သည်။ ညနေစာကို ၅ နာရီခွဲ အချိန်တွင် စားသောက် ကြ၍ တရားစာများကို ထိုနေ့အဖို့ နောက်ဆုံးအကြိမ် ရွတ်ဖတ်သရဇ္ဈာယ်ကြပြီးသော် ညနေ ၆ နာရီခွဲအချိန်တွင် အိပ်ရာသို့ ဝင်ကြရလေသည်။

အလယ်ခေတ်စောစောပိုင်းတွင် ပြင်သစ်၊ ကူတလီ၊ စပိန်၊ အင်္ဂလန်နှင့် အိုင်ယာလန် နိုင်ငံတို့၌ သီလရှင်ကျောင်း များပေါ်ပေါက်ခဲ့၏။ အဖွဲ့အစည်းအနေဖြင့်ကား ဘုန်းကြီး ကျောင်းနှင့်အတူတူပင် ဖြစ်၏။ သီလရှင်ကျောင်းတ ကျောင်းကို သီလရှင်ကျောင်းအုပ်တဦးအုပ်ချုပ်၏။ ဘုရား ရှိခိုးခြင်း၊ ကုသိုလ်ရေးလုပ်ငန်းများလုပ်ခြင်း၊ ဆင်းရဲ နွမ်း ပါးသူတို့အား စောင့်မကြည့်ရှုခြင်း၊ နာမကျန်းသူများအား ဆေးဝါးကုသပြုစုခြင်း စသည်တို့ကား သီလရှင်တို့၏ အဓိ ကဝတ္တရားများ ဖြစ်လေသည်။ ယခုအခါတွင် သီလရှင် ဂိုဏ်းအမျိုးမျိုး ထွန်းကားပေါ်ပေါက်နေလေသည်။

ဘုံဘိုင်ပြည်နယ်။ ။ဘုံဘိုင်ပြည်နယ်သည် အိန္ဒိယပြည် ထောင်စုနိုင်ငံတွင် ဖွဲ့စည်းပါဝင်သော ပြည်နယ်တခု ဖြစ်ခဲ့၍ အိန္ဒိယကျွန်းဆွယ်၏အနောက်ဖက်တွင် တည်ရှိသည်။ နယ် နိမိတ်အားဖြင့် မြောက်ဖက်တွင် ရာဇဌာန်၊ အရှေ့ဖက်တွင် မဇ္ဈပဒေသ၊ တောင်ဖက်တွင် မိုင်ဆိုပြည်နယ်နှင့် အန္တရပ ဒေသပြည်နယ်၊ အနောက်ဖက်တွင် အာရေဗျပင်လယ်နှင့် အနောက်မြောက်ဖက်တွင် အနောက်ပါကစ္စတန်တို့ တည်ရှိ သည်။ ဘုံဘိုင်ပြည်နယ်သည် အိန္ဒိယ ပြည်ထောင်စုတွင် အကျယ်ဝန်းဆုံး ပြည်နယ်ဖြစ်၍ ၁၉၀,၀၃၈ စတုရန်းမိုင် ရှိသည်။ လူဦးရေမှာ ၄၈,၂၆၅,၂၂၁ ယောက်ရှိသည်။ ပြည် နယ်၏မြို့တော်မှာ ဘုံဘိုင်မြို့ဖြစ်ခဲ့သည်။ ပြည်နယ်တွင်း အများဆုံးပြောဆိုသော ဘာသာစကားတို့မှာ မရာသီနှင့် ဂျရာဘီစကားတို့ဖြစ်သည်။

ဘုံဘိုင်ပြည်နယ်သည် မြေမျက်နှာပြင်အားဖြင့် အနောက် ဖက်ကမ်းရိုးတလျှောက်တွင် ရှည်လျားစွာတည်ရှိသော မြေ ပြန့်ကမ်းမြောင်ဒေသဖြစ်သည်။ အရှေ့ဖက်တွင် ပြည်နယ် တလျှောက်လုံး ဆိုသလိုပင် အနောက်ဂတ်တောင်တန်းများ

သွယ်တန်းလျက်ရှိသည်။ ဘုံဘိုင်ပြည်နယ်တွင်း စီးဆင်း
သောမြစ်ချောင်းတို့အနက် ထင်ရှားသော မြစ်များမှာ နာ
ဗဒ္ဒါ (နရဗဒ္ဒါ)နှင့် တပတီ(တာပီ) မြစ်များဖြစ်၍ မြစ် ၂
စင်းလုံးပင် အာရေဗျပင်လယ်တွင်းသို့ စီးဆင်းသည်။ ဘုံ
ဘိုင်ပြည်နယ်တွင် ရာသီဥတုပူပြင်းသည်။ဖာရင်ဟိုက် ဒီဂရီ
၈၀ ပျမ်းမျှရှိသည်။

ဘုံဘိုင်ပြည်နယ်မှထွက်ကုန်တို့အနက် ဝါဂွမ်းမှာ အဓိက
ဖြစ်၏။ အိန္ဒိယနိုင်ငံမှ ထွက်သမျှဝါဂွမ်း၏ ၄ ပုံ ၁ပုံမှာ
ဘုံဘိုင်ပြည်နယ်မှထွက်သည်။ ဝါဂွမ်းအပြင် ဆန်၊ဂျုံ၊နှံစား
ပြောင်း၊ လက်ဖက်၊ သကြား၊ အုန်းပင်ထွက်ပစ္စည်းတို့လည်း
ထွက်၏။ ဘုံဘိုင်ပြည်နယ်မှ သံအနည်းငယ် တူးဖော်ရရှိ
သည်။ ထိုပြင် ဗောက်ဆိုင်နှင့် ဂျစ်ပဆစ်တို့ကို၎င်း၊ ကမ်း
ရိုးတလျှောက်တွင် ဆားကို၎င်း ရရှိသည်။ သို့သော် လူ
ဦးရေ တဝက်ကျော်သည် လယ်ယာကိုင်းကျွန်းကိုမှီ၍ အ
သက်မွေးကြသည်။

ဘုံဘိုင်ပြည်နယ်သည် လမ်းပန်းဆက်သွယ်ရေး ကောင်း
မွန်ပေသည်။ ကုန်း၊ ရေ၊ လေလမ်းကြောင်းအသွယ်သွယ်
သည် မြို့တော်ဖြစ်သော ဘုံဘိုင်မြို့တွင် ဆုံကြသည်။(ဘုံဘိုင်
မြို့-ရှု။) သို့ဖြင့် ပြည်တွင်းပြည်ပ ကောင်းစွာ ပေါက်
ရောက်သောကြောင့် ဘုံဘိုင်ပြည်နယ်သည် ကူးသန်းရောင်း
ဝယ်ရေး ဖွံ့ဖြိုး၍ အိန္ဒိယနိုင်ငံတွင် အခြား ပြည်နယ်တို့ထက်
ကုန်သွယ်မှုတွင် စည်ကားသည်။

ဘုံဘိုင်ပြည်နယ်တွင်းသို့ အင်္ဂလိပ်တို့သည် ခရစ် ၁၆၁၈
ခုနှစ်က ဦးစွာ ဝင်ရောက်နေထိုင်သည်။ ထိုစဉ်က ဧကရာဇ်
ဂျဟန်ဂါ၏ခွင့်ပြုချက်အရ အရှေ့အိန္ဒိယကုမ္ပဏီသည် ရုတ်
တွင် ကုန်တိုက်ဖွင့်ခွင့်ရသည်။ ၁၆၆၁ ခုနှစ်တွင် ဘုံဘိုင်မြို့
သည် အင်္ဂလိပ်ပိုင်နယ်ဖြစ်လာသည်။ (ဘုံဘိုင်မြို့-ရှု။)
ဘုံဘိုင်နယ်သည် ၁၈၀၃ ခုနှစ်တွင် မကျယ်ဝန်းသေးချေ။
၁၈၀၅ ခုနှစ်၌ ဂျာဂရတ်နယ်များကို ဘုံဘိုင်ပြည်နယ်တွင်းသို့
သိမ်းသွင်း၍ အခြားနယ်များကိုလည်း တဖြည်းဖြည်းပေါင်း
စပ်လိုက်၏။ ဗြိတိသျှတို့အုပ်စိုးစဉ်က ဗြိတိသျှတို့ လုံးဝအုပ်
စိုးသည်မဟုတ်ဘဲ အချို့နယ်များတွင် မဟာရာဇာများ အုပ်
ချုပ်သည်။ဒုတိယကမ္ဘာစစ်အတွင်းက ဗြိတိသျှဘုရင်ခံ အုပ်
ချုပ်သည်။ သို့သော် ၁၉၃၅ ခုနှစ် အိန္ဒိယပြည် အုပ်ချုပ်
ရေးအက်ဥပဒေကို ပြဋ္ဌာန်းပြီးသည့်နောက်တွင် ပြည်သူ
တို့က ရွေးကောက်တင်မြှောက်ရသော ဝန်ကြီးအဖွဲ့သည်
အုပ်ချုပ်ရေးတွင် အတော်အတန် ပါဝင်ဆောင်ရွက်ခွင့်
ရလာခဲ့၏။ အိန္ဒိယနိုင်ငံ လွတ်လပ်ရေးရသောအခါ အိန္ဒိယ
ပြည်ထောင်စုတွင် ပါဝင်သည်။ ခရစ် ၁၉၄၈ခုနှစ်နှင့် ၁၉၄၉
ခုနှစ်တွင်၎င်း၊ ၁၉၅၆ခုနှစ်တွင်၎င်း နိုင်ငံကို ပြန်လည်ဖွဲ့စည်း
သောအခါ ပြည်နယ်တွင်းသို့ အခြားနယ်များကို သွတ်သွင်း
လိုက်သောကြောင့် ပြည်နယ်သည်ကျယ်ဝန်းလာကာ အိန္ဒိယ

နိုင်ငံတွင် အကျယ်ဝန်းဆုံး ဖြစ်လာသည်။ ၁၉၆၀ ပြည့်နှစ်
မေလ ၁ ရက်နေ့တွင် ဘုံဘိုင်ပြည်နယ်ကြီးကို ဂျာဂရတ်
ပြည်နယ်နှင့် မဟာရဋ္ဌပြည်နယ်ဟူ၍ ပြည်နယ် ၂ ခု ခွဲ
လိုက်သည်။ ဂျာဂရတ်ပြည်နယ်တွင် ယခင်က ဘုံဘိုင်ပြည်
နယ်အတွင်း၌ ပါဝင်ခဲ့သော အမိဒါဗတ်၊ ဗာရီဒါ၊ ဂျူနာ
ဂတ်၊ ရာဂျကော့ အစရှိသည့် ခရိုင် ၁၇ခရိုင်အပြင်၊ ဌာ
နာခရိုင်အတွင်းမှ ရွာပေါင်း ၅၀ နှင့် အနောက် ခန့်ဒက်ရှ
ခရိုင်အတွင်းမှ ရွာပေါင်း ၁၅၆ ရွာတို့ပါဝင်သည်။ အ
ကျယ်အဝန်းမှာ ၇၂,၁၃၇ စတုရန်းမိုင်ဖြစ်၏။ လူဦးရေ
၁၆.၃ သန်း နေထိုင်သည်။ မြို့တော်အဖြစ် အမိဒါဗတ်မြို့ကို
ယာယီအားဖြင့် သတ်မှတ်ထား၏။

မဟာရဋ္ဌပြည်နယ်တွင် ဂျာဂရတ်ပြည်နယ်အတွင်း မပါ
မဝင် ကျန်နေသော ယခင်က ဘုံဘိုင်ပြည်နယ်၏ အစိတ်
အပိုင်းများ ပါဝင်၏။ ၁၁၈,၉၀၃ စတုရန်းမိုင် ကျယ်ဝန်း
သည်။ လူဦးရေ ၃၂.၂ သန်းနေထိုင်လျက် ရှိသည်။
မြို့တော်မှာ ဘုံဘိုင်မြို့ဖြစ်လေသည်။

ဘုံဘိုင်မြို့။ ။ဘုံဘိုင်မြို့သည် ယခင်ဘုံဘိုင်ပြည်နယ်၏
မြို့တော်ဖြစ်သည်။ ယခုအခါတွင်မူ ၁၉၆၀ပြည့်နှစ်က အ
သစ်ဖွဲ့စည်းလိုက်သော မဟာရဋ္ဌပြည်နယ်၏မြို့တော် ဖြစ်
၏။ အိန္ဒိယနိုင်ငံ၏အနောက်ဖက်ကမ်းရိုးတန်း မြောက်ဖက်
အဖျားရှိ ကျွန်းကလေးပေါ်တွင် တည်ရှိသည်။ ထိုကျွန်း
သည် အလျား ၁၁ မိုင်ရှိ၍ အနံ ၃မိုင်ခန့်ရှိသည်။ ပုံဏ္ဍာန်
မှာ လက်မနှင့်လက်ညှိုးကို အောက်ဖက်သို့ ခပ်ကွေးကွေး
ညွှန်ပြသော ဘယ်လက်နှင့်တူ၏။ လက်မနှင့်တူသော အ
နောက်ပိုင်းမှာ ပေ ၂၀ခန့်ရှိသောတောင်ကုန်းဖြစ်၍ မာ
လာဗာတောင်ကုန်းဟုခေါ်တွင်လျက် ဘုံဘိုင်မြို့ရှိ ကြေးရ
တတ်များ နေထိုင်ရာရပ်ကွက်ဖြစ်သဖြင့် လှပသောနေအိမ်
တိုက်တာများရှိ၏။ အစွန်ဆုံးနေရာ၌ ကျယ်ဝန်းသော
ဥယျာဉ်ခြံကြီးအတွင်းတွင် ဘုရင်ခံ၏ အိမ်တော်တည်ရှိ၏။
လက်ညှိုးထိပ်နှင့်တူသောနေရာတွင် မီးပြတိုက်ရှိ၍ အထက်
သို့တက်လာလျှင် မြို့တွင်းသို့ရောက်၏။ ကျွန်း၏အရှေ့
ဖက်ပိုင်းဖြစ်ကာ လက်ညှိုးနှင့်တူသောအပိုင်းရှိ ကမ်းရိုးတန်း
နှင့် အိန္ဒိယ ကုန်းမတို့အကြားတွင် သဘာဝအားဖြင့်
ကောင်းမွန်လှသော သင်္ဘောဆိပ်ရှိ၏။ အိန္ဒိယနိုင်ငံအနောက်
ဖက်ကမ်းခြေတွင် ဘုံဘိုင်မြို့သင်္ဘောဆိပ်သည်အထူးကောင်း
မွန်သောကြောင့် အိန္ဒိယနိုင်ငံတွင် အရေးပါဆုံး ဆိပ်ကမ်း
ဖြစ်ရုံမကဘဲ ကမ္ဘာတွင်လည်း ထိပ်တန်းသင်္ဘောဆိပ် တ
ခုဖြစ်၏။ ဘုံဘိုင်သင်္ဘောဆိပ်သည် အဝ ၇ မိုင် ခန့်ကျယ်
၍ အတွင်းသို့ ကျဉ်းဝင်သွားကာ လုံခြုံသောဆိပ်ကမ်းဖြစ်
၏။ ဘုံဘိုင်သင်္ဘောဆိပ်ကမ်းတွင် သင်္ဘောကျင်းများလည်း
ရှိသည်။ ကမ္ဘာအရပ်ရပ်မှ ပင်လယ်ကူးသင်္ဘောများ ဆိုက်

ကပ်သည်နှင့်အညီ ပင်လယ်ကြောင်း ကုန်သွယ်မှု ဖွံ့ဖြိုးပေသည်။ ဘုံဘိုင်မြို့သည် အိန္ဒိယနိုင်ငံ၏ တံခါးမတခုဖြစ်ကာ ခေတ်မီတိုးတက်သော မြို့ပြကြီးတခုဖြစ်၏။ အိန္ဒိယနိုင်ငံ၏ ဒုတိယအကြီးဆုံး မြို့လည်း ဖြစ်သည်။ မြို့တွင်း၌လည်း ထယ်ဝါ ခန့်ညားလှပသော အစိုးရရုံးများ၊ ကျောင်းများ၊ ဆေးရုံ၊ တက္ကသိုလ် အစရှိသည့် အဆောက်အအုံများ ရှိလျက်စည်ကားလေသည်။ ခရစ် ၁၉၅၀ ပြည့်နှစ် ဧပြီလတွင် မဟာဘုံဘိုင်စီမံကိန်းအရ မြို့ကိုတိုးချဲ့ခဲ့ရာတွင် မြို့တော်အကျယ်အဝန်းကို စတုရန်းမိုင် ၂၅ မိုင်မှ ၉၁ မိုင်ဖြစ်အောင် ဆင်ခြေပုံးရုပ်ကွက်များကို ဘုံဘိုင်မြို့အတွင်းသို့ သွတ်သွင်းခဲ့၏။ သို့အားဖြင့် လူဦးရေမှာလည်း ၅၁၀,၀၀၀ ယောက်ခန့် ထပ်တိုးလာ၏။ ဘုံဘိုင်မြို့၏ လူဦးရေမှာ ၂,၈၃၉,၂၇၀ ဖြစ်သည်။

ဘုံဘိုင်မြို့သည် ပင်လယ်ကြောင်းကုန်သွယ်မှုဖွံ့ဖြိုးသော သင်္ဘောဆိပ်မြို့ဖြစ်သည်သာမက မီးရထားလမ်းများ ဆုံရာ မြို့လည်းဖြစ်၏။ ထိုကြောင့် မီးရထားဖြင့်လည်း သယ်ယူပို့ဆောင်နိုင်သဖြင့် ကုန်သွယ်မှု အထူးတလည် ကောင်းမွန်ဖွံ့ဖြိုး၏။ ဘုံဘိုင်မြို့သည် စက်မှုလက်မှုလုပ်ငန်း၏ အချက်အခြာ ဒေသလည်းဖြစ်၏။ အထူးသဖြင့် ချည်ထည်လုပ်ငန်းတွင် ကျော်ကြားထင်ရှား၏။ ချည်ထည်များ ရက်လုပ် ထုတ်ဝေရုံသာမဟုတ် နိုင်ငံခြားမှသွင်းသောချည်ထည်များကို ဖြန့်ဖြူးရာ၌လည်း ဘုံဘိုင်မြို့သည် အချက်အချာ ဌာနဖြစ်သည်။ ချည်ထည်လုပ်ငန်းမှတစ်ပါး အခြားလုပ်ငန်းများမှာ ဆေးဆိုးလုပ်ငန်း၊ သားရေးနယ်လုပ်ငန်းနှင့် ကြွေထည် ငွေထည်လုပ်ငန်းများဖြစ်၏။ ဝါရိုင်း၊ ကောက်သီးကောက်နှံများနှင့် သစ်စေ့များ စသည်တို့မှာ အဓိက ထုတ်ကုန်များဖြစ်လျက် အဓိကသွင်းကုန်များကား သတ္တု၊ စက်ကိရိယာများနှင့် အထည်အလိပ်များပင်တည်း။

ဘုံဘိုင်မြို့သည် မြို့တော်ကြီးတခု ဖြစ်သည့်အလျောက် လူမျိုးပေါင်းစုံ နေထိုင်ရာမြို့ဖြစ်၏။ အများစုမှာ ဟိန္ဒူအယူဝါဒီ အိန္ဒိယတိုင်းရင်းသားများ ဖြစ်၏။ ထိုအပြင် ဥရောပတိုက်သားများ၊ အာရပ် ကုန်သည်များ၊ အာဖဂန်လူမျိုးများ၊ သီဟိုဠ်လူမျိုးများ၊ တိဗက်လူမျိုးများ စသည်တို့လည်း နေထိုင်ကြသည်။ အိန္ဒိယသမ္မတရ အရှေ့ပိုင်း၌ ခိုဂျာမွတ်စလင်များသည် ကူးသန်းရောင်းဝယ်မှုတွင် သွက်လက်၏။ သို့သော် စက်မှုလက်မှု၊ ကုန်သွယ်မှုနှင့် အခြားအသက်မွေးမှုလုပ်ငန်း အဝဝတွင် ရှေ့တန်းမှနေ၍ အချုပ်အခြာ ဖြစ်လျက် ဩဇာကိတ္တိရှိသူတို့မှာ လူနည်းစုဖြစ်သော ပါရစီလူမျိုးတို့ဖြစ်၏။ အိန္ဒိယနိုင်ငံ၏စီးပွားရေးသည် ယင်းလူမျိုးတို့ လုပ်ကိုင် ဆောင်ရွက်ချက်ကြောင့် များစွာ တိုးတက်ခဲ့၏။

ဘုံဘိုင်ဟူသော အမည်သည် ဟိန္ဒူနတ်မင်း သိဝ၏ဇနီး

ဘန်းဘောမံဘနတ်သမီးကို အစွဲပြု၍ မှည့်ခေါ်သော အမည်ဖြစ်၏။ ဘုံဘိုင်မြို့ကို ၁၃ ရာစုနှစ်အတွင်းက စတင်တည်ထောင်ခဲ့၏။ ခရစ် ၁၃၄၈ ခုနှစ်အထိ ဟိန္ဒူတို့လက်အောက်တွင် ရှိနေခဲ့၍ ထိုနှစ်တွင် ဂျူရတ်မှ မွတ်စလင်တို့ လာရောက်တိုက်ခိုက်သိမ်းပိုက်သဖြင့် ၁၅၃၄ ခုနှစ်အထိ ဂျူရတ်ပိုင် နယ်ဖြစ်ခဲ့လေသည်။ ၁၅၃၄ ခုနှစ်တွင် စူလတန်ဗဟာဒူးက ဘုံဘိုင်မြို့ကို ပေါ်တူဂယ်နိုင်ငံသို့ ပေးအပ်ခဲ့၏။ ပေါ်တူဂီတို့လက်မှတစ်ဆင့် ၁၆၆၁ ခုနှစ်တွင် အင်္ဂလိပ်တို့လက်သို့ ရောက်ရှိခဲ့သည်။ အင်္ဂလန်ပြည်ရှင် ဒုတိယမြောက် ချားဘုရင်နှင့် ပေါ်တူဂီ မင်းသမီး ကက်သရင်းတို့ စုလျားရစ်ပတ်ရာတွင် ဘုံဘိုင်မြို့ကို မင်္ဂလာလက်ဖွဲ့အဖြစ် ပေါ်တူဂယ်နိုင်ငံက ပေးလိုက်၏။ ခရစ် ၁၉၄၇ခုနှစ်တွင် အိန္ဒိယနှင့် ပါကစ္စတန်ဟူ၍ နှစ်နိုင်ငံခွဲလိုက်သောအခါ ဘုံဘိုင်ပြည်နယ်၏ မြို့တော် ဘုံဘိုင်မြို့သည် အိန္ဒိယသမ္မတနိုင်ငံတွင် ပါဝင်လာခဲ့၏။ ၁၉၆၀ ပြည့်နှစ်တွင် ယခင်ဘုံဘိုင်ပြည်နယ်ကို ဂျူရတ်ပြည်နယ်နှင့် မဟာရတ္နပြည်နယ်ဟူ၍ ခွဲလိုက်သောအခါ ဘုံဘိုင်မြို့သည် မဟာရတ္နပြည်နယ်၏ မြို့တော်ဖြစ်လာလေသည်။

ဘုမ္မစိုး။ ။ဘုမ္မစိုး၊ ရုက္ခစိုး၊ အာကာသစိုးဟု သုံးမျိုးရှိရာ၊ ပါဠိဘာသာ၌ ဘုမ္မစိုးကို ဘုမ္မ-ဘုမ္မဋ္ဌ၊ ရုက္ခစိုးကို ရုက္ခဋ္ဌ၊ အာကာသစိုးကို အာကာသဋ္ဌဟု သုံးစွဲလေ့ရှိကြ၏။ ဘုမ္မ၊ ဘုမ္မဋ္ဌ-မြေ၌တည်သောနတ်၊ မြေကို အမိပြု၍ နေသောနတ်၊ မြေကို ပိုင်ဆိုင်အုပ်စိုးသောနတ်၊ ရုက္ခဋ္ဌ-သစ်ပင်၌တည်သောနတ်၊ သစ်ပင်ကို အမိပြု၍နေသောနတ်၊ သစ်ပင်ကိုပိုင်ဆိုင်အုပ်စိုးသောနတ်၊ အာကာသဋ္ဌ-ကောင်းကင်ကို အမိပြု၍ နေသောနတ်၊ ကောင်းကင်ကို ပိုင်ဆိုင်အုပ်စိုးသော နတ်ဟု အဓိပ္ပာယ်ရသည်။ ဘုမ္မစိုး၊ ရုက္ခစိုး၊ အာကာသစိုးတို့၌ စိုးဟူသောစကားမှာ ပိုင်ဆိုင် အုပ်စိုးခြင်း အဓိပ္ပာယ်ရ၏။ ပါဠိဘာသာနှင့် မြန်မာဘာသာကို တွဲစပ်၍ ခေါ်ဝေါ်ထားသော အမည်ဖြစ်သည်။

ထိုဘုမ္မဋ္ဌ၊ ရုက္ခဋ္ဌ၊ အာကာသဋ္ဌနတ်တို့သည်လည်း စတုမဟာရာဇ်စသော အထက်နတ်တို့လည်း ရှိကြ၏။ လူ့ပြည်၌ ဖြစ်သော အောက်နတ်တို့လည်း ရှိကြ၏။ ယင်းနှစ်မျိုးတို့တွင် စာတုမဟာရာဇ် စသော အထက်နတ်တို့ကို ဘုမ္မဋ္ဌ၊ ရုက္ခဋ္ဌ၊ အာကာသဋ္ဌဖြစ်သော်လည်း ဘုမ္မစိုး၊ ရုက္ခစိုး၊ အာကာသစိုးဟု ခေါ်ဝေါ်လေ့ မရှိကြ။ လူ့ပြည်၌ဖြစ်သော အောက်နတ်တို့ကိုသာ ဘုမ္မစိုး၊ ရုက္ခစိုး၊ အာကာသစိုးဟု ခေါ်ဝေါ်လေ့ရှိကြ၏။

စာတုမဟာရာဇ် စသော အထက်နတ်တို့ကား နတ်တို့အရေအတွက်အားဖြင့် နှစ်ပေါင်း ငါးရာ တထောင် စသည် အသက်တမ်းရှိကြ၏။ လူ့ပြည်၌ဖြစ်သော အောက်နတ်တို့

ဘုမ္မစိုး

ကား အသက်တမ်းမရှိကြ။ မိမိတို့ကံသာလျှင် ပမာဏရှိကြ၏။ အချို့ဘုမ္မစိုးနတ်တို့သည် ၇ရက်သာသက်ရှည်ကြ၏။ အချို့ဘုမ္မစိုးနတ်တို့သည် ကမ္ဘာ၏ ၄ပုံသို့ ဝိဇ္ဇာဌာယီအသင်္ချေယျကပ် တကပ်လုံး အသက်ရှည်ကြ၏။

စာတုမဟာရာဇ် စသောအထက်နတ်တို့သည် မိန်းမဖြစ်လျှင် အသက် တဆဲ့ခြောက်နှစ်အရွယ်၊ ယောက်ျားဖြစ်လျှင် အသက်နှစ်ဆယ်အရွယ်ကိုယ်အင်္ဂါအပြည့်အစုံ အရွယ်ရောက် လူလားမြောက်ပြီး ဥပပါတ် ပဋိသန္ဓေတမျိုးဖြင့်သာ နေသူများ ဖြစ်သောကြောင့် သားသမီးတို့ကို ဝမ်းဖြင့်လွယ်၍ မမွေးကြကုန်။ ချိုပိုးထိန်းယ မွေးမြူခြင်းလည်း မရှိကြကုန်။ လူ့ပြည်၌ဖြစ်သော အောက်နတ်ကား (၁) ဥပပါတ် ပဋိသန္ဓေ-အရွယ်ရောက် လူလားမြောက်ပြီးဖြစ်သော ပဋိသန္ဓေ။ (၂) သံသေဒဇပဋိသန္ဓေ - အပုပ်အစပ် စသောအညှို့ကိုစွဲ၍ဖြစ်သော ပဋိသန္ဓေ။ (၃) အဏ္ဏဇပဋိသန္ဓေ - အညှို့ဖြစ်သော ပဋိသန္ဓေ။ (၄) ဂမ္ဘာသေယျပဋိသန္ဓေ - အမိဝမ်း၌ဖြစ်သော ပဋိသန္ဓေ။ ဤလေးမျိုးတွင် တမျိုးမျိုးဖြင့် ပဋိသန္ဓေနေသူများ ဖြစ်သောကြောင့် အချို့ သားသမီးတို့ကို ဝမ်းဖြင့်လွယ်၍ မွေးကြရ၏။ ချိုပိုးထိန်းယ မွေးမြူကြရ၏။

လူ့ပြည်၌ ဖြစ်သော ဘုမ္မစိုး၊ ရုက္ခစိုး၊ အာကာသစိုးတို့သည် စာတုမဟာရာဇ်သို့ အကျုံးဝင်ကြ၏။ အချို့ ပညာဉာဏ် ထက်မြက်သော တိပဟိတ်များဖြစ်၍ ပါရမီဓာတ်ခံရှိသဖြင့် ကျွတ်တမ်းဝင်ကာအရိယာအဖြစ်သို့ရောက်နိုင်ကြ၏။ အချို့ တန်ခိုးအာနုဘော်နည်းပါးကြ၏။ အချို့တန်ခိုးအာနုဘော်ကြီးမားကြ၏။ အချို့နတ်၌ဖြစ်သော အစာအာဟာရကို စားသောက်ကြ၏။ အချို့ လူတို့အကိုးကွယ်ခံကာ စားသောက်ကြ၏။ အချို့ ဆင်းဆင်းရဲရဲ အထိုက်အလျောက် ရှာဖွေစားသောက်ကြ၏။

ဘုမ္မစိုး၊ ရုက္ခစိုး၊ အာကာသစိုး နတ်တို့သည် မိမိတို့ကံအားလျော်စွာ ပေါ်ပေါက်လာသော ဘုံဗိမာန်၌ နေကြ၏။ ထိုဘုံဗိမာန်များအနက် မြေ၊ တော၊ ချုံ၊ တောင်၌တည်ရှိသော ဘုံဗိမာန်တို့ကို အထူးမဆို။ သစ်ပင်၌ တည်ရှိသော ဘုံဗိမာန်ကိုကား (၁) ရုက္ခဋ္ဌ-သစ်ပင်၏ အထက်၌သစ်ပင်နှင့်စပ်၍ တည်ရှိသော ဘုံဗိမာန် (၂) သာဓဋ္ဌ-သစ်ပင်၏ အကိုင်းနှင့်စပ်၍ တည်ရှိသော ဘုံဗိမာန်ဟု နှစ်မျိုးရှိ၏။ ရုက္ခဋ္ဌဘုံဗိမာန်သည် သစ်ပင်၏ အမြစ်မျှကျန်ရှိသေးလျှင် မပျက်စီးနိုင်။ သာဓဋ္ဌ ဘုံဗိမာန်ကားသစ်ပင်၏ အကိုင်းတို့ မရှိလျှင် ပျက်စီးလေ၏ဟု အဆိုရှိသည်။

ထိုဘုမ္မစိုး၊ ရုက္ခစိုး၊ အာကာသစိုးတို့တွင် အာကာသစိုးသည် ကောင်းကင်ကို ပိုင်ဆိုင်အုပ်စိုးသောနတ်ဟု အဆိုရှိသဖြင့် အာကာသစိုးအတွက် ထင်ရှား၏။ ဘုမ္မစိုးနှင့်ရုက္ခစိုးကား မည်သည့်နတ်သည်ဘုမ္မစိုး မည်သည့်နတ်သည်ရုက္ခစိုးဟု အတိအကျမှတ်သားရန်ခဲယဉ်း၏။ ခဲယဉ်းပုံကား မြေ

ပြင်၊ သစ်ပင်၊ တော၊ ချုံ၊ တောင်စသည်တို့၌ ဘုမ္မစိုးနတ်တို့ကို သိမှတ်ကြရမည် ဟုဓမ္မပဒအဋ္ဌကထာ၌အဆိုရှိသည်။ 'မြေ၌' တည်သော နတ်ဟူသည်ကား 'မြေ၌ တည်သော ကျောက်တောင်၊ တော၊ သစ်ပင်စသည်တို့၌ တည်သော နတ်တို့ပင်တည်း' ဟု ဗုဒ္ဓဝံသ အဋ္ဌကထာ၌ အဆိုရှိသည်။ 'မြေ၌ တည်သော နတ်တို့ဟူသည်ကား မြေဟူ၍ ရအပ်သောနေရာရှိသော နတ်တို့ပင်တည်း။ ထိုပါဠိဖြင့် သစ်ပင်၊ တောင်၌နေသော နတ်တို့ကိုလည်း ယူရမည် ဟုသံယုတ္တဋီကာ၌ အဆိုရှိသည်။ ဤသို့ အဋ္ဌကထာ၊ ဋီကာတို့၌ အမျိုးမျိုးအဆိုရှိသော်လည်း အားလုံးခြုံ၍ကြည့်လိုက်လျှင် 'သစ်ပင်၊ တော၊ ချုံ၊ တောင် စသည်တို့၌ တည်နေသောနတ်သည် ဘုမ္မစိုး' ဟု အဓိပ္ပာယ်ရ၏။ ယင်းအဓိပ္ပာယ်အရယူလျှင် သစ်ပင်၊ တော၊ ချုံ စသည်တို့၌ တည်နေသော ရုက္ခစိုးဟု သီးခြားမရှိနိုင်။ ဘုမ္မစိုးထံသို့ ပါဝင်သွားသောကြောင့် အတိအကျမှတ်ရန် ခဲယဉ်း၏။ မည်သို့ပင်ဖြစ်စေကျွန်ုပ်တို့အယူအဆကားသစ်ပင်၊ တော၊ ချုံ၊ တောင် စသည်တို့၌ နေသည်ဖြစ်စေ၊ မနေသည်ဖြစ်စေ မြေကိုပိုင်ဆိုင်အုပ်စိုးသောနတ်ကား ဘုမ္မစိုး၊ သစ်ပင်၊ တော၊ ချုံကိုသာ ပိုင်ဆိုင်အုပ်စိုးသောနတ်ကား ရုက္ခစိုးဟု ခွဲခြား၍ အတိအကျမှတ်သားရမည်ဖြစ်၏။ ထိုနတ်တို့၏ ဝတ္ထုသက်သေအနည်းငယ်ကား အောက်ပါအတိုင်းဖြစ်၏။

မြတ်စွာဘုရားသည် ဗာရာဏသီပြည် တူသိပတနမိဂဒါ ဝုန်တော၌ ပဉ္စဝဂ္ဂါးဦးကို အမှူးထား၍ ဓမ္မစကြာတရားတော်ကို ဟော်တော်မူသောအခါ၊ တရားနာရန်လာရောက်ကြသော နတ်ဗြဟ္မာတို့ကား အလွန်များပြားလှ၏။ ထိုနတ်ဗြဟ္မာတို့တွင် မြတ်စွာဘုရား ဓမ္မစကြာတရားကို ဟောတော်မူကြောင်း ရှေးဦးစွာ ကြွေးကြော်သော နတ်တို့ကား ဘုမ္မစိုးတို့ဖြစ်သည်။

မြတ်စွာဘုရားသည် ကပိလဝတ်ပြည်အနီးမဟာဝုန်တောကြီးဝယ် မဟာသမယသုတ်ကို ဟောတော်မူသောအခါ စကြဝဠာတိုက်တသောင်းမှ တရားနာရန်လာရောက်ကြသော နတ်ဗြဟ္မာတို့ကား အလွန်များလှ၏။ ထိုလာရောက်ကြသော နတ်ဗြဟ္မာတို့တွင် ကပိလဝတ်ပြည်ကိုအဓိပြု၍ နေသော ခုနစ်ထောင်သော နတ်တို့ကား ဘုမ္မစိုးတို့ ဖြစ်သည်။

မြတ်စွာဘုရားသည် တနေ့သောအခါ ဂယာရွာကြီး၏ တံခါးအမှိုက်ပုံ၌နေသော သုစိလောမဘီလူးနှင့် ခရလောမဘီလူးတို့ကို တရားဟောတော်မူရာ၊ ထိုဘီလူးတို့သည် သောတာပန် အရိယာအဖြစ်သို့ ရောက်၍၊ ကိုယ်အင်္ဂါဆင်းအရောင်လှပလျက် ဘုမ္မစိုးနတ်တို့စည်းစိမ်ကို ခံစားကြရသည်။

မြတ်စွာဘုရားသည် အဂ္ဂါဠဝစေတီ၌ သီတင်းသုံးတော်မူစဉ် ရဟန်းတို့အား ကျောင်းဆောက်ရန် ခွင့်ပြုတော်မူသဖြင့်၊ ရဟန်းတပါးသည် ကျောင်းဆောက်ရန် တခုသောသစ်ပင်ကို ခုတ်မည်ပြုရာ၊ သစ်ပင်စောင့် ရုက္ခစိုးသည် သားငယ်

ကိုချီလျှောက် တားမြစ်သည်ကို မနာယူဘဲ ခုတ်သဖြင့်၊ သားငယ်၏လက်ကိုဖြတ်မိလေ၏။ ထိုအခါ ရုက္ခစိုးသည်အလွန် ဖတ်ဆိုးကာ၊ ပုတ်ခတ်၍သတ်တော့မည်ဟု ရဟန်း၏ လက်တို့ကိုကိုင်၍ မြောက်ချီပြီးမှ ဤရဟန်းကား သီလရှိသော ရဟန်းဖြစ်၏။ အကယ်၍သတ်လျှင် ငါ့မှာသေလွန်သောအခါ ငရဲသို့ကျချေမည်။ အခြားရုက္ခစိုးတို့လည်းငါ၏နည်းကိုယူ၍ ရဟန်းများကိုသတ်ကြလိမ့်မည်။ သို့အတွက်ရဟန်း၏အရှင်သခင်ဖြစ်သော မြတ်စွာဘုရားထံသွား၍ လျှောက်မည်ဟု ကြံစည်လျက်၊ ရဟန်း၏လက်တို့ကိုလွှတ်၍၊ မြတ်စွာဘုရားထံသွားကာ အကြောင်းစုံလျှောက်လေ၏။ မြတ်စွာဘုရားလည်း ဖြစ်လာသောဒေါသကို ချုပ်တည်းနိုင်ခြင်းသည် ကောင်းစွာဟု သာဓုခေါ်ပြီးလျှင် တရားဟောတော်မူရာ၊ ရုက္ခစိုးသည် သောတာပန် အရိယာ အဖြစ်သို့ ရောက်လေ၏။ နောက် နေရန် ဘုံဗိမာန် မရှိတော့ပြီဟု လျှောက်ပြန်ရာ၊ မြတ်စွာဘုရားက ဂန္ဓကုဋ်အဦးရှိ နတ်မရှိသော သစ်ပင်ကို ပေးတော်မူသဖြင့် ချမ်းသာစွာနေရသည်။

ကုသနာဋီဇာတ၌ ဗာရာဏသီမင်းကြီး၏ တပင်တိုင်နန်း ပြာသာဒ်သည် တိုင်နဲ့နေသဖြင့်၊ လက်သမားတို့သည် ကျားထောက်ရန် သစ်ကိုရှာဖွေရာ၊ ဥယျာဉ်တော်၌ မင်္ဂလာပြုသောသစ်ပင်ကို တွေ့သဖြင့် မင်းကြီးထံ ခွင့်ပန်ပြီးလျှင် ပူဇော်ပသ၍ နက်ဖြန်ခုတ်တော့မည်ဟု တိုင်ကြားပြီး ပြန်ကြ၏။ သစ်ပင်စောင့်ရုက္ခစိုးလည်း နက်ဖြန်ခုတ်တော့မည်ကိုသိလျှင် ငါ့ဗိမာန်ပျက်တော့မည် ငါ့မှာ ရွှေပြောင်းရန်နေရာလည်း မရှိဟု ပူပန်သောကရောက်လျက် သားငယ်တို့ကို ဖက်၍ ငိုကြွေးလေ၏။ အနီးရှိ အဆွေခင်ပွန်းဖြစ်သော ရုက္ခစိုးနတ်တို့လည်း ငိုကြွေးသံကိုကြားလျှင် လာရောက် မေးမြန်းကာ သစ်ပင်ကို ခုတ်တော့မည့်အကြောင်းကို သိလျှင် တားမြစ်ရန်စိတ်မကူးကြဘဲ အဆွေ ရုက္ခစိုးကိုသာ ဖက်၍ ငိုကြွေးကြပြန်၏။

ထိုအခါအနီးရှိ သမန်းမြက်ဖုတ်ကျူရုံစောင့် ရုက္ခစိုးသည် ငိုကြွေးသံတို့ကို ကြား၍ လာရောက်မေးမြန်းပြန်ရာ၊ သစ်ပင်ကို ခုတ်တော့မည့်အကြောင်းကိုသိလျှင်၊ အဆွေ ရုက္ခစိုးအား အဆွေမစိုးရိမ်ပါနှင့် နက်ဖြန်လက်သမားတို့လာသောအခါ မခုတ်ရအောင် ကြံဆောင်မည်။ ကျွန်ုပ်၏ပညာဉာဏ်စွမ်းကို စောင့်ကြည့်ပါ ဝန်ခံလေ၏။ နက်ဖြန် လက်သမားတို့လာသောအခါ သမန်းမြက်ဖုတ်ကျူရုံစောင့်ရုက္ခစိုးသည် လက်သမားတို့မြင်လောက်အောင် ပုတ်သင်ယောင်ဆောင်၍ ခုတ်တော့မည့် မင်္ဂလာသစ်ပင်၏အမြစ်ကြားသို့ဝင်ကာ အခေါင်းမှတက်သကဲ့သို့ပြု၍ ခွကြား၌နေလျက် ဦးခေါင်းကို ညိတ်ကာပြလေ၏။ ထိုအခါ လက်သမားတို့သည် ပုတ်သင်ကိုမြင်လျှင် ဤသစ်ပင်ကား အခေါင်းရှိသည် ကျားထောက်ရန် မသင့်ဟု မခုတ်တော့ဘဲ သွားကြ၏။

ထိုအခါ မင်္ဂလာသစ်ပင်စောင့် ရုက္ခစိုးသည် မိမိဗိမာန် မပျက်စီးသဖြင့် ဝမ်းမြောက်ဝမ်းသာ ရောက်လာကြသော ရုက္ခစိုးတို့အား အဆွေတို့ ကျွန်ုပ်တို့သည် တန်ခိုးအာနုဘော်ကြီးလျက် ပညာဉာဏ် သေးငယ်သောကြောင့် ဤအကြောင်းဥပါယ်ကို မသိမမြင်ကြကုန်။ သမန်းမြက်ဖုတ်ကျူရုံစောင့် ရုက္ခစိုးကား တန်ခိုးအာနုဘော် သေးငယ်သော်လည်း၊ ပညာဉာဏ်ကြီးမားသောကြောင့် ဤအကြောင်း ဥပါယ်ကို သိမြင်ပါပေ၏ဟု ချီးကျူးလေသည်။

ကောင်းကင်ကို ပိုင်ဆိုင်အုပ်စိုး၍နေကြသော စာတုမဟာရာဇ် နတ်များ၊ တာဝတိံသာနတ်များနှင့် ယာမာနတ်များမှ စ၍ နေဝသညာ နာသညာ ယတန ဗြဟ္မာများတိုင်အောင် နတ်ဗြဟ္မာတို့သည်အာကာသစိုးများဖြစ်ကြ၏။ ထိုပြင် စာတုမဟာရာဇ်နတ်များနှင့် တစပ်တည်း တည်လျက် စာတုမဟာရာဇ်နတ် အပါအဝင်၊ စကြာဝဠာတောင် တိုင်အောင် အဆင့်ဆင့် တည်ရှိကြသော၊ မောဟကြောင့် အာဟာရ မြတ်၍သေသော ခိဋ္ဌာပဒေါသိကနတ်၊ ဒေါသကြောင့် သေသော မနောပဒေါသိကနတ်၊ အအေးကိုဖြစ်စေသော သီတဝလာဟကနတ်၊ အပူကို ဖြစ်စေသော ဥဏှဝလာဟကနတ်၊ တိမ်ကို ဖြစ်စေသော အဗ္ဘဝလာဟကနတ်၊ မိုးကိုဖြစ်စေသော ဝဿဝလာဟကနတ်၊ လနတ်၊ နေနတ်၊ ဂြိုဟ်နတ်၊ နက္ခတ်တာရာ နတ်တို့ကား၊ အာကာသစိုးများဖြစ်၏။ (ထိုဘုမ္မစိုး၊ ရုက္ခစိုး၊ အာကာသစိုးတို့ကား ထိုထိုပိဋကတ်တော်နိပါတ်တော်တို့၌ အလွန်များပြားကုန်၏။ အနည်းငယ်မျှသာ ထုတ်ပြခြင်းဖြစ်သည်။) **ဦးကြီးဖေ**

ဘုမ္မဇေယျ။ ။ကျုံးဝန်ဘုမ္မဇေယျ-ရှု။

ဘုမ္မတီး။ ။ဘုမ္မသီးငှက်သည် ခို၊ချိုးတို့နှင့်အတူ ကိုလမ်ဗီဒီ မျိုးရင်းတွင်ပါဝင်၍ ထင်ရှားသော ငှက်မျိုးဖြစ်သည်။ ခိုလောက်ပင် အလျား ၁၃ လက်မရှိ၍ ကိုယ်ကာယ တုတ်ခိုင်သော ငှက်မျိုးဖြစ်သည်။ အမွေးအတောင်များမှာ တကိုယ်လုံး စိမ်းနေသောကြောင့် သစ်ရွက်စိမ်းများနှင့် ခွဲခြား၍ မရနိုင်ပေ။ တနှစ်လုံး အသင်းအအုပ်နှင့် နေတတ်၍ သစ်ပင်များပေါ်၌သာ ကျက်စားလေ့ ရှိသည်။ အထူးသဖြင့် အလှေပေါက် သဖန်းပင်များပေါ်၌ အတွေ့ရများသည်။ သစ်ပင်ပေါ်၌ မလှုပ်မရှား နေတတ်ကြသောကြောင့် ငှက်တအုပ်လုံးကိုပင် အောက်မှနေ၍ ကောင်းစွာ မမြင်နိုင်ချေ။ အသံကြားရမှသာ ယင်းတို့ရှိမှန်းသိရသည်။ လူလေချွန်သကဲ့သို့ အော်တတ်သည်။

ဘုမ္မတီး၏ ခြေထောက်သည် ဝါ၍၊ မေးစေ့နှင့် လည်ချောင်းသည် လိမ္မော်ရောင် ပေါက်နေသည်။ အမြီးရင်း၌ အညိုတွင် အဖြူတန်းများရှိသည်။ ပျံသန်းသည့်အခါ

ဘုမ္မတီး

ဘုမ္မရာဇာ

လူများ လေချွန်သကဲ့သို့ သာယာငြိမ်ငြောင်းစွာ ရင့်ရုတတ်သည့် ဘုမ္မတီးငှက်ကို အရှေ့အာရှတောင်ပိုင်းနိုင်ငံများတွင် တွေ့ရသည်။

တောင်ပံရှိ အဖြူမှတ်ကြီးကို ကောင်းစွာ တွေ့နိုင်သည်။ အရွယ်နှင့်မလိုက်အောင် သန်မာကြီးမားသော ခြေချောင်းများ ရှိသောကြောင့် သစ်ပင်တက်ရာ၌ ကျွမ်းကျင်သည်။ ဘုမ္မတီးသည် သစ်သီးများကို စားရာ သဖန်းသီးများကို

အထူးနှစ်သက်သည်။ အစေ့၊ အဆန်၊ အဖူး၊ အစို့များကိုလည်း စားသောက်သည်။

ဘုမ္မတီးငှက်သည် မတ်လမှ ဇွန်လအတွင်း သားပေါက်သည်။ ချိုးကဲ့သို့ အသိုက်ကို အကိုင်းအခက်များဖြင့် တော်သင့်ရုံ ပြုလုပ်တတ်သောကြောင့် မလုံခြုံသဖြင့် ဥများကို အောက်မှနေ၍ အထင်းသား မြင်နိုင်သည်။ တဖြည်းဖြည်း များသောအားဖြင့် ဥအဖြူ ၂လုံးရှိတတ်၏။ ဥများမှာ မာ၍ ချောမွတ်သည်။

ဘုမ္မတီးငှက်များကို အိန္ဒိယနိုင်ငံ၊ မြန်မာနိုင်ငံနှင့်သီဟိုဠ်ကျွန်းတွင် အနှံ့အပြား တွေ့ရ၍ အရှေ့ဖက်တွင် ဗီယက်နမ်တောင်ပိုင်းနှင့် ယိုးဒယားထိအောင် တွေ့ရသည်။ မြန်မာနိုင်ငံ၌ နေရာအနှံ့အပြားတွင် ကျက်စားကြသော်လည်း၊ အထူးသဖြင့် အပူပိုင်းဒေသများတွင် အတွေ့ရများသည်။

ဘုမ္မရာဇာ။ ။ဘုမ္မရာဇာပင်သည် အပေါ့ဆီနေစီအီးမျိုးရင်းနှင့် ရောဇောဖီးယား မျိုးစုတွင် ပါဝင်သည်။ ယင်း၏ ရုက္ခဗေဒအမည်မှာ ရောဇောဖီးယား ဆာပင်တီးနား ဖြစ်သည်။ ဘုမ္မရာဇာပင်သည် အမြင့် ၃ ပေကျော် ၄ ပေခန့်ရှိ၍၊ တည့်တည့်မတ်မတ် တက်သောချုံပင်မျိုးဖြစ်သည်။ ပင်စည်လုံးများတွင် ဖြူတူတူအခေါက်များရှိ၍ ယင်းတို့ကို ခွဲလိုက်သည့်အခါ၊ သို့မဟုတ် ယင်းတို့ အက်ကွဲလာသည့်အခါ အစေးများထွက်လာတတ်သည်။

အမြင့် ၃ ပေကျော်ရှိ၍ တည့်တည့်တက်သော ချုံပင်မျိုးဖြစ်သည့် ဘုမ္မရာဇာပင်၏အသီး၊ အပွင့်နှင့်အရွက်များ

အရွက်များသည် စိမ်း၍ လုံးစွပ်ပုံသဏ္ဍာန်ရှိပြီးလျှင်၊ ရွက်ညှာတိုဖက်သို့သွယ်၍ဆင်းသွားသည်။ အရွက် ၃ ရွက်မှ ၅ရွက်အထိ အခက်ထိပ်တွင် ပိုင်း၍ပေါက်သည်။ အပွင့်များမှာ အချို့ဖြူ၍ အချို့ပန်းရောင်ဖြစ်ပြီးလျှင် အချို့မှာ အနီဖြစ်သည်။ အပွင့်များသည် အခိုင်လိုက်ပွင့်သည်။ အသီးများသည် ပဌမ စိမ်းနေရာမှ မှည့်သောအခါ ခရမ်းရောင်ဖြစ်လာသည်။ အသီးအတွင်း၌ မာသောအစေ့ရှိသည်။

ဘုမ္မရာဇာပင်၏ အမြစ်သည် ဆေးဖက်ဝင်သည့် အလျောက်၊ ယခုအခါ သွေးတိုးအားပြင်းခြင်းရောဂါ ကုသရန်

သွေးတိုးရောဂါ ကုသမှုတွင် အထူးဆေးဖက်ဝင်သည့် ဘုမ္မရာဇာမြစ်

အတွက် များစွာ အသုံးပြုကြသည်။ သွေးတိုးအားကို လျော့စေသည်။ ဘုမ္မရာဇာမြစ်သည် ငြိမ်စေသည့်သတ္တိလည်း ရှိသောကြောင့် ယခုအခါ အရူးကုရာ၌လည်းအသုံးပြုကြသည်ဟုဆိုသည်။

ဘုမ္မရာဇာပင်သည် အပူပိုင်းတွင် ပေါက်ရောက်သော အပင်မျိုးဖြစ်သည်။ မြန်မာနိုင်ငံတွင် ကသာ၊နမ်းခမ်း၊ ပျဉ်းမနား၊တောင်ငူ၊ ဇီးကုန်း၊ ဥက္ကံ၊ တိုက်ကြီး၊ သထုံ၊ ကော့ကရိတ်၊ကျိုက်မရောမြို့နယ်များတွင်ပေါက်ရောက်သည်။တောင်ပိုင်းရှမ်းပြည်နယ်များ၌လည်း ပေါက်ရောက်လေသည်။

ဘလ္လိကနှင့်တပုဿ။ ။ဘလ္လိကနှင့် တပုဿတို့သည် ရာမညတိုင်း၊ဥက္ကလာဇနပုဒ်၊ ပေါက္ခရာဝတီမြို့(ဝါ)အသိတဉ္စန

နဂိုရ်မြို့မှ ကုန်သည် ညီနောင်တို့ဖြစ်၏။ တပုဿကား အကြီး၊ ဘလ္လိကကား အငယ်ဖြစ်သည်။

မြတ်စွာဘုရားသခင်သည် မဟာဗောဓိပင်မှ တောင်မျက်နှာ အလံ ၄၀ ကွာတွင် လင်းလွန်းပင်ရင်း၌ ခုနစ်ရက်ပတ်လုံး သမာပတ်ကို ဝင်စားတော်မူ၍ ခုနစ်ရက်စေ့သော နံနက်၌၊ မျက်နှာသစ်တော်မူလိုသော အကြံတော်ဖြစ်လေသော် သိကြားမင်းသည် ကြံစဉ်း၊ ကွမ်းရိုးဒန်ပူ၊ အနောတတ် ရေများကို ကပ်လှူလာ၍ သုံးဆောင်တော်မူပြီးစအခါတွင် ရာမညတိုင်း ဥက္ကလာဇနပုဒ်၊ ပေါက္ခရာဝတီမြို့မှ တပုဿနှင့် ဘလ္လိက ကုန်သည် ညီနောင်တို့သည် ကုန်သွယ်ခြင်းငှာ လှည်းငါးရာနှင့် မဇ္ဈိမဒေသသို့လာကြသည်တွင် ဘုရားရှင်ရှိရာအရပ်သို့ရောက်လေသော် မိမိတို့အဆွေဖြစ်ဖူးသော နတ်က လှည်းကို မသွားနိုင်အောင် ချုပ်နှောင်၍၊ ဗလိနတ်စာ ပြုသောကာလ၊ နတ်က ကိုယ်ထင်ပြုလျက် “လောကသုံးပါးတွင် အတုမရှိသော ဘုရားထင်ရှားဖြစ်တော်မူ၍ ယခု လင်းလွန်းပင်ရင်း၌ သီတင်းသုံးနေတော်မူသည်။ သင်တို့ အကျိုးစီးပွားများလိုမှုကား တစုံတခုဖြင့် လှူဒါန်းပူဇော်ချေ” ဟုဆို၏။

ထိုစကားကို ကြားလျှင် ညီနောင်နှစ်ပါးတို့သည် အားရဝမ်းသာရှိ၍ မိမိတို့တွင်ပါသော ကြွက်ကျစ်မုန့်၊ ပျားမုန့် ဆုပ်တို့ကို ယူ၍ ကပ်လာ၏။ထိုအခါ ဗဒ္ဓိကာရဗြဟ္မာလှူသော သပိတ်တော်သည် သုဇာတာ နို့ဆွမ်းလှူစကပင် ကွယ်ခဲ့၍ “အဘယ်ဝတ္ထုဖြင့် ခံသော် လျော်အံ့နည်း၊ နောင်တော် ဘုရားတို့သည် အဘယ်ဝတ္ထုဖြင့်ခံသနည်း” ဟု ရှုတော်မူသော်၊ နောင်တော်ဘုရားတို့သည် သပိတ်တော်ဖြင့် ခံတော်မူကြသည်ကို မြင်၍၊ သပိတ်တော်ကို အောက်မေ့လျက် ထိုမုန့်ကို ခံလိုသော အကြံတော်ဖြစ်လေသော် စာတုမဟာရာဇ် နတ်မင်းကြီး လေးယောက်တို့သည် ကုန္ဒနီလာကျောက်ညိုဖြင့် ပြီးသော သပိတ်လေးလုံးကို ကပ်လာ၏။ ဘုရားသခင်သည်လည်း သပိတ်ကို ခံတော်မမူ၊ ယင်းသို့ ခံတော်မမူသော် ပဲနောက် အဆင်းရှိသော ကျောက်သပိတ်လေးလုံးကို လှူပြန်၏။ ထိုကျောက်သပိတ်ကို ခံတော်မူလျက် လေးလုံးသော သပိတ်ကို မိဋ္ဌာန်၍ နှိပ်လျှင်၊ အနားရေး လေးခုရှိသော သပိတ်တလုံးတည်း ဖြစ်သဖြင့် ထိုသပိတ်နှင့် ခံတော်မူ၏။ ထိုကုန်သည် ညီနောင်တို့အားလည်း

ဗုဒ္ဓံ သရဏံ ဂစ္ဆာမိ၊
ဓမ္မံ သရဏံ ဂစ္ဆာမိ ဟူသော ဒွေဝါစိက သရဏဂုံကို ပေးတော်မူသည်။ ဦးခေါင်းတော်ကို သုံးသပ်၍ ဆံတော်ဓာတ် တလက်ဆုပ်ကိုလည်း အပ်တော်မူလိုက်၏။

ကုန်သည် ညီနောင်တို့လည်း အသိတဉ္စနနဂိုရ်မြို့သို့ ရောက် သောအခါ၊ လူအပေါင်းအား ကုသိုလ်ကောင်းမှု

ဖြစ်စေလိုသောကြောင့်၊ မိမိသွားရာရာ ပူဇော်အံ့သောရာ ဆံပင်နှစ်ဆူကို ထား၍၊ ကျန်သောဆံတော်တို့ကို ရွှေကြိုတ်၍ထည့်၍ အသိတဉ္စနုနုရိမြို့၏ အရှေ့မျက်နှာရှိ တမ္ပဂုတ္တ တောင်ထိပ်၌ဌာပနာ၍ စေတီလည်းကောင်း၊ စေတီယင်္ဂံထကိုလည်းကောင်း ပြု၍ပူဇော်ကုန်၏။

သွားရာရာဆောင်အံ့ဟူ၍ ယင်းတို့ထားသော ဆံတော်နှစ်ဆူကိုမူကား၊ ယင်းတို့၏မေ့လျော့သောအဖြစ်ကို ကြည့်၍ ဇယသေနမည်သော နဂါးမင်းသည် ဘူမိန္ဒရမည်သော နဂါးပြည်သို့ ဆောင်လေ၍ ပူဇော်ပသ၏။

ဤတပုဿ ဘလ္လိကမည်သော ညီအစ်ကို နှစ်ယောက် တို့တိုလည်း၊ ဘုရားသခင် ဇေတဝန်ကျောင်းတော်၌ နေတော်မူ၍၊ ဥပသကာများတို့ကို အစဉ်အတိုင်း ဌာနန္တရ၌ တည်တော်မူလတ်သော်၊ ရှေးဦးစွာသော သရဏဂမနကို ယူသော ဥပသကာများတို့တွင် ဇေတဝဂ္ဂ ထားတော်မူသတည်း။

အခါတပါး ဘုရားသခင် ရာဇဂြိုဟ်ပြည်၌ သီတင်းသုံးနေတော်မူလတ်သော်၊ တဖန်လည်းကောင်း ဤတပုဿ ဘလ္လိက ကုန်သည်နှစ်ယောက်တို့သည် ဘုရားသခင်သို့ ကပ်လေ၍၊ ဘုရားသခင်ကို ရိုခိုး၍၊ တင့်အပ်သောနေရာ၌ နေကုန်၏။ ဘုရားသခင်လည်း ယင်းတို့ကို တရားဟောတော်မူပေ၏။ တပုဿသည် သောတာပန်ဖြစ်၍ ဥပသကာလျှင်ဖြစ်၏။ ဘလ္လိကမူကား အဘိညာဉ် ခြောက်ပါးရှိသော ဘလ္လိကထေရ်မည်သော ရဟန္တလျှင် ဖြစ်၏။

တပုဿသည် အသိတဉ္စနုနုရိမြို့သို့ တဖန်ပြန်တုံ၍တမ္ပဂုတ္တတောင်ထိပ်ထက်၌ ဌာပနာသော ဆံတော်ဓာတ်စေတီ၌ ဝတ်ပဋိပတ်မူ၍၊ အသက်အတိုင်း နေပြီးသော် လွန်လေ၏။

ဘွဲ့ချုပ်ပင်။ ။ဘွဲ့ချုပ်ပင်သည် စွယ်တော်၊ ဖလံ၊ မဟာလှေကား၊ ဝါပင်တို့နှင့်အတူ လီဂူမီနိုးစီး မျိုးရင်းတွင် ပါဝင်၍ ယင်း၏ ရုက္ခဗေဒအမည်မှာ ဗော်ဟီးနီးယား ဗေရီးဂေတာဖြစ်သည်။ တောသစ်ပင် အလတ်စားဖြစ်၍ ပေ ၂၀ မှ ၃၀ ထိမြင့်သည်။ အခေါင်မှာ ကြမ်း၍ ညိုသောအရောင်ရှိသည်။

ဘွဲ့ချုပ်ပင်၏အရွက်များသည်အရင်းတွင် ၄ပုံ ၁ပုံမှ ၃ပုံ ၁ ပုံထိ ကွဲနေ၍ ရွက်ကြောကြီးများ ၁၁ ခုမှ ၁၅ ခုအထိ ရွက်ညှာထိပ်မှ ဖြာထွက်လျက်ရှိသည်။ တပင်လုံးအရွက်များ ကြောကုန်သည့်အခါမှ ပန်းများပွင့်ကြသည်။ ပန်းပွင့်များသည်ကြီး၍ အချို့မှာအဖြူရောင်၊ အချို့မှာခရမ်းရောင် မကျတကျ ရှိကြသည်။ များသောအားဖြင့် ပွင့်ချပ် ၄ ခုသည် ခရမ်းရောင်ဖျော့ဖျော့အရောင်ရှိ၍ အကြီးဆုံးပွင့်ချပ်၏ အရောင်မှာ ခရမ်းရောင်ရင့်ရင့်ဖြစ်သည်။ ပွင့်ဖတ်အုံ၏အောက်

ပိုင်းသည် ပြွန်ပုံကဲ့သို့ရှိ၍ လက်မဝက်မှ တလက်မအထိရှည်သည်။ အထက်ပိုင်းသည် ပြွန်ပုံလောက်မရှည်ပေ။ ထိပ်တွင် ခွေးသွားစိတ်ကဲ့သို့ အချွန်ကလေး ၅ ခုရှိသည်။ ပွင့်ချပ်များသည် ၂ လက်မမှ ၂ လက်မခွဲထိ ရှည်သည်။ ကြီးထွားသန်မာသောဝတ်ဆံဖို ၅ခုရှိသည်။ သီးတောင့်များသည် အလျား ၆ လက်မမှာ ၁၂ လက်မထိ ရှည်၍ပြက်တလက်မ မပြည့်တပြည့်ရှိသည်။ သီးတောင့်များ မှည့်သည့်အခါ ပေါက်ကွဲ၍ အစေ့များ လွင့်စင်သွားသည်။ ပန်းများသည် ဖေဖော်ဝါရီလမှဧပြီလထိ ပွင့်ကြသည်။

ထူးခြားသော အချက်တချက်မှာ ရွက်မြွှာများသည် ညချမ်းအခါတွင် အထက်ပိုင်း မျက်နှာပြင်ချင်းထိအောင် ပူးကပ်သွားသည်။ ရွက်ရင့်များမှာထက် ရွက်နုများတွင် ဤအချက်ကို ထင်ရှားစွာတွေ့ရသည်။

ဘွဲ့ချုပ်ပင်ကို များသောအားဖြင့် ဥယျာဉ်များတွင် အလှအပစိုက်ပျိုးတတ်ကြသည်။ ယင်း၏ အခေါက်သည် ဆေးဖက်ဝင်သောကြောင့် အခေါက်များ ခွာကြလွန်း၍ အပင်များသေတတ်သည်။ အခေါက်မှ အမျှင်များလည်း ရသည်။ ဘွဲ့ချုပ်ပင်ကို အစေ့မှ လွယ်ကူစွာစိုက်ပျိုးနိုင်၍ အမြင့် ၈ ပေ ၁၀ ပေခန့်ရောက်လျှင်ပင် ပန်းပွင့်တော့သည်။

ဘွဲ့ချုပ်ပင်များကို မြန်မာနိုင်ငံ၊ အိန္ဒိယနိုင်ငံ တောင်တန်းဒေသများတွင် စွတ်စိုသောဒေသများထက် ခြောက်သွေ့သော ဒေသများ၌ တွေ့ရသည်။

ဘွဲ့ချုပ်ပင်၏ အပွင့်နှင့်အရွက်များ

ဘွဲ့၊ တံဆိပ်၊ သင်္ဂဟ

ဘွဲ့၊ တံဆိပ်၊ သင်္ဂဟ။ ။ မြန်မာနိုင်ငံသည် ၁၉၄၈ ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီလ ၄ ရက်နေ့တွင် အချုပ်အခြာအာဏာပိုင် လွှတ်လုပ်သောနိုင်ငံအဖြစ်သို့ ရောက်ရှိကာ ပြည်ထောင်စုနိုင်ငံကို တည်ထောင်သည့်အချိန်မှစ၍ နိုင်ငံအစိုးရက ဂုဏ်ထူး၊ ဘွဲ့ထူးများ ပေးအပ်ခြင်း နည်းစနစ်သစ်တီထွင်၍ နိုင်ငံတော် သမ္မတက နှစ်စဉ် လွတ်လပ်ရေးနေ့ အထိမ်းမှတ်အဖြစ်ဖြင့် ချီးမြှင့်ခဲ့ပေသည်။

ဂုဏ်ထူးဘွဲ့ထူးများကို သင်္ဂဟ၊ ဘွဲ့၊ တံဆိပ်ဟူ၍ ၃မျိုး ခွဲခြားရာ၌ သင်္ဂဟပြီးလျှင် ဘွဲ့၊ ဘွဲ့၏အောက် တံဆိပ်ဟူ၍ ဖြစ်သည်။

သင်္ဂဟအဖွဲ့တွင် သုဓမ္မသင်္ဂဟနှင့် ပြည်ထောင်စုစည်သူ သင်္ဂဟဟူ၍ ၂ ဖွဲ့ထားရှိပေသည်။ သင်္ဂဟအဖွဲ့ ၂ ဖွဲ့စလုံး အတွက် စစ်ဖက်ဆိုင်ရာအရာရှိများအတွက်နှင့် နယ်ဖက် ဆိုင်ရာ အရာရှိများအတွက်ဟူ၍ ၂ မျိုးစီ ခွဲခြားထားသည်။ ယင်းသို့ ၂ မျိုး ခွဲခြားထားသော်လည်း၊ အဆင့်အတန်း မှာ ခြားနားခြင်းမရှိပေ။ သုဓမ္မသင်္ဂဟတွင် ပဌမတန်းကို အဂ္ဂမဟာသီရိသုဓမ္မ၊ ဒုတိယတန်းကို သတိုးသီရိသုဓမ္မ၊ တတိယတန်းကို မဟာသီရိသုဓမ္မဟူ၍ အဆင့် ၃မျိုးခွဲခြား ထားသည်။ ပြည်ထောင်စု စည်သူသင်္ဂဟတွင် ပဌမတန်းကို အဂ္ဂမဟာသရေစည်သူ၊ ဒုတိယတန်းကို သတိုးမဟာသရေ စည်သူ၊ တတိယတန်းကို မဟာသရေစည်သူ စတုတ္ထတန်း ကို သရေစည်သူ၊ ပဉ္စမတန်းကို စည်သူဟူ၍ အဆင့်အတန်း ၅ မျိုးခွဲခြားထားသည်။ ပြည်ထောင်စု စည်သူသင်္ဂဟတွင် ဖော်ပြခဲ့သည့် အဆင့်အတန်း ၅မျိုးအပြင်၊ စည်သူတံဆိပ်ဟူ ၍လည်း တံဆိပ်ရှိသည်။ နိုင်ငံတော် သမ္မတသည် သင်္ဂဟ အဖွဲ့နှစ်ခု၏ နာယကဖြစ်သည်။

သင်္ဂဟဂုဏ်ထူးများကို အခြားနိုင်ငံရှိ ဂုဏ်ထူးအဆင့် အတန်းများနှင့် နှိုင်းယှဉ်ထားခြင်းမရှိ။ ပြည်ထောင်စု မြန်မာနိုင်ငံတွင် အကောင်းဆုံး အမြင့်ဆုံးဟုထားသောဂုဏ်ထူး၊ ဘွဲ့ထူးများမှာ အခြားမည်သည့်နိုင်ငံများတွင်မဆို အကောင်း ဆုံး၊ အမြင့်ဆုံးဟုထားသော ဂုဏ်ထူး၊ဘွဲ့ထူးများနှင့် တန်း တူသည်ဟု ယူဆသည်။ ပြည်ထောင်စုနိုင်ငံအကျိုးအတွက် အသက်စွန့်ကြိုးပမ်း အမှုတော်ထမ်းရွက်ကြသော မြန်မာနိုင် ငံသားများနှင့် နိုင်ငံသားအဖြစ် ခံယူပြီးသူတိုင်း ဘွဲ့ထူး၊ ဂုဏ်ထူးများ ရရှိနိုင်သည့် အခွင့်အရေးရှိသည်။

ဘွဲ့များတွင် သီရိပျံချီဘွဲ့၊ ဝဏ္ဏကျော်ထင်ဘွဲ့၊ အလင်္ကာ ကျော်စွာဘွဲ့၊ သိပ္ပံကျော်စွာဘွဲ့၊ ဇေယျကျော်ထင်ဘွဲ့ ဟူ၍ ၅ မျိုးရှိသည်။ သီရိပျံချီဘွဲ့ကို ပြည်ထောင်စု မြန်မာနိုင်ငံ ၏ ကောင်းရာကောင်းကျိုးကို ဖြစ်ထွန်းအောင် ထူးကဲ ကောင်းမွန်စွာ ဆောင်ရွက်သောသူများအား ချီးမြှင့်နိုင် သည်။ ဝဏ္ဏကျော်ထင်ဘွဲ့ကို အများပြည်သူတို့၏ ကောင်း ရာကောင်းကြောင်းကို ဖြစ်ထွန်းအောင် ထူးကဲကောင်းမွန်စွာ

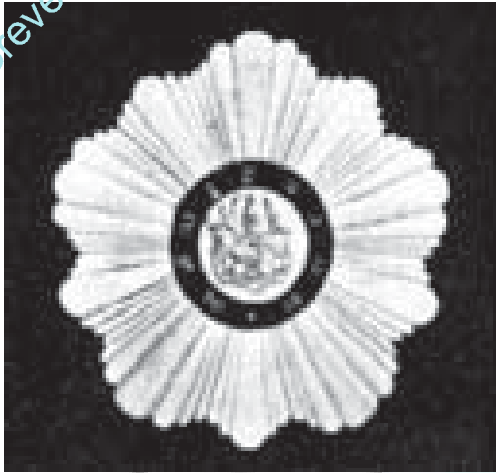
ဆောင်ရွက်ခြင်းအတွက် ချီးမြှင့်နိုင်သည်။ အလင်္ကာကျော် စွာဘွဲ့ကို စာပေပရိယတ္တိ၊ သုခုမပညာ၊ ကခြင်း၊ သီခြင်း၊ ဂီတ ပညာအရပ်ရပ်တို့တွင် ထူးခြားကောင်းမွန်စွာ တတ်မြောက် သူများအား ချီးမြှင့်နိုင်သည်။ သိပ္ပံကျော်စွာဘွဲ့ကို သိပ္ပံပညာ၊ ကုန်ကူးသန်းရောင်းဝယ်ရေးနှင့် စက်မှုလက်မှု ပညာရပ်များ တွင် ထူးကဲကောင်းမွန်စွာ ဆောင်ရွက်သည့်အတွက် ချီးမြှင့် နိုင်သည်။ ဤဘွဲ့များမှာ စစ်ဖက်ဆိုင်ရာ အရာရှိများ၊ နယ် ဖက်ဆိုင်ရာ အရာရှိများ၊ အစိုးရအရာရှိ အမှုထမ်းမဟုတ်သူ များကို ချီးမြှင့်နိုင်သော ဘွဲ့များဖြစ်သည်။ ယောက်ျားဖြစ် စေ၊ မိန်းမဖြစ်စေ ချီးမြှင့်ခြင်းခံနိုင်ခွင့်ရှိသည်။ ဇေယျကျော် ထင်ဘွဲ့ကိုမူ စစ်ဖက်ဆိုင်ရာ အမှုထမ်းကောင်းခြင်းအတွက် ချီးမြှင့်နိုင်သည်။

စစ်ဖက်ဆိုင်ရာတံဆိပ်များကား ပဌမအဆင့်အတန်းတွင် အောင်ဆန်းသူရိယ၊ ဒုတိယအဆင့်အတန်းတွင် သီဟသူရ၊ တတိယအဆင့်အတန်းတွင် သူရတံဆိပ်များဟူ၍ အဆင့် အတန်း ၃မျိုးရှိသည်။ ဤမည်သော တံဆိပ်များကို ရန်သူ နှင့်ရင်ဆိုင်တိုက်ခိုက်ရာတွင် သူရသတ္တိနှင့်တကွ မိမိတို့ထမ်း ဆောင်ရသည့် အလုပ်တာဝန်ဝတ္တရားများကို ခိုင်မြဲသော စိတ်နှင့် ဆောင်ရွက်မှုများအတွက် တပ်မတော်အရာရှိ အမှု ထမ်းတပ်သားများအား ချီးမြှင့်သည်။ တပ်မတော်များနှင့် အတူတကွ အမှုတော်ထမ်းရွက်သော နယ်ဖက်ဆိုင်ရာအစိုးရ အရာရှိ၊ အမှုထမ်း သို့မဟုတ် တပ်မတော်များအား ကူညီ ဆောင်ရွက်သော နယ်ဖက်ဆိုင်ရာအရာရှိ အမှုထမ်းများအား အထက်ပါတံဆိပ်များ ချီးမြှင့်နိုင်သည်။ ထိုပြင် ရန်သူတို့နှင့် ရင်ဆိုင်တိုက်ခိုက်ရာတွင် အသိအမှတ်ပြုထိုက်အောင် သူရ သတ္တိနှင့် မိမိတို့အတွက် ကျရောက်သော တာဝန်ဝတ္တရား များကို ခိုင်မြဲသောစိတ်နှင့်ဆောင်ရွက်သော တပ်မတော် အရာရှိ၊ အမှုထမ်းများအား သူရဲကောင်းမှတ်တမ်းဝင်ဟု အစိုးရအမိန့်ပြန်တမ်းတွင် ကြေညာနိုင်ခွင့်ရှိသည်။

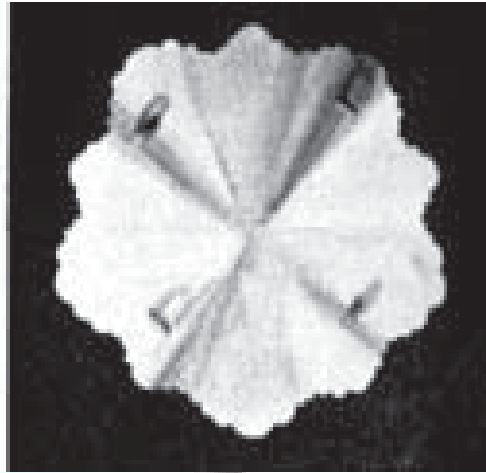
မိမိတို့ အသက်ဘေးအန္တရာယ် ဆုံးရှုံးလောက်နီးထိအောင် လွန်ကဲထူးချွန်သော သူရသတ္တိနှင့် ဆောင်ရွက်သော တပ်မ တော်အရာရှိ၊ အမှုထမ်းတပ်သားများအား အဆင့်အတန်း ၂ မျိုး ၂ စားခွဲခြား ချီးမြှင့်ပေးရာ ပဌမအဆင့်အတန်းမှာ အောင်ဆန်းတံဆိပ်ဖြစ်၍ ဒုတိယအဆင့်အတန်းမှာ သီဟ ဗလ တံဆိပ်တို့ဖြစ်သည်။ ဤတံဆိပ်များကို လက်နက်ကိုင် တပ်မတော်အရာရှိ၊ အမှုထမ်းတပ်သားများအားသာမဟုတ်၊ နယ်ဖက်ဆိုင်ရာအရာရှိ အမှုထမ်းများအားလည်း ချီးမြှင့် နိုင်ခွင့်ရှိသည်။ ဤတံဆိပ်များအပြင် စစ်ဖြစ်နေသော ကာ လအတွင်း ရန်သူတို့နှင့် ရင်ဆိုင်တိုက်ခိုက်ရာတွင် မဟုတ် သော်လည်း၊ အသိအမှတ်ပြုထိုက်အောင် သူရသတ္တိနှင့်မိမိ တို့အတွက် ကျရောက်သော တာဝန်ဝတ္တရားများကို ခိုင်မြဲ သောစိတ်နှင့် ဆောင်ရွက်သောတပ်မတော်အရာရှိ၊ အမှု

ဘွဲ့၊ တံဆိပ်၊ သင်္ကေတ

အဂ္ဂမဟာသီရိသုဓမ္မ

ကြယ်ပွင့်

(ရှေ့)

(ကျော)

တံဆိပ်

(ရှေ့)

(ကျော)

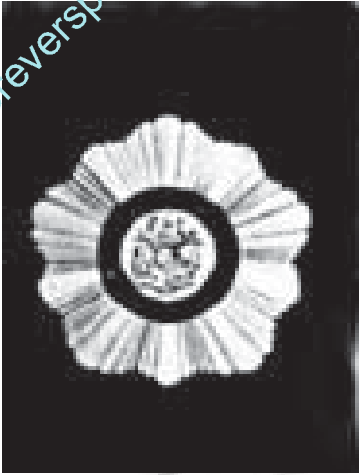
ထမ်းများအား စစ်အမှုထမ်းကောင်းမှတ်တမ်းဝင်ဟု အစိုးရအမိန့်ပြန်တမ်းတွင် ကြေညာနိုင်ခွင့်ရှိသည်။
 နှစ်ပေါင်းကြာရှည်စွာ အစိုးရ၏ ကျေးဇူးသစ္စာတော်ကို စောင့်သိရှိသေလျက် ဂုဏ်ထူးရှိလောက်အောင် အမှုတော်ကို ထမ်းရွက်သည့်အတွက် စစ်မှုထမ်းကောင်းတံဆိပ် ပထမတန်း၊ စစ်မှုထမ်းကောင်းတံဆိပ် ဒုတိယတန်း၊ စစ်မှုထမ်းကောင်းတံဆိပ် တတိယတန်းဟူ၍ ရာထူးအဆင့်အတန်းအလိုက်ချီးမြှင့်သည်။ ပထမတန်းတံဆိပ်ကို ဒုတိယဗိုလ်မှူးကြီးများနှင့် ယင်းအထက်မြင့်သောရာထူးအရာရှိကြီးများအားချီးမြှင့်သည်။ ဒုတိယတန်းတံဆိပ်ကို အထက်ဖော်ပြပါဗိုလ်တန်းအရာရှိများမဟုတ်သည့် အခြားဗိုလ်တန်းအရာရှိများအား ချီးမြှင့်သည်။ တတိယတန်းတံဆိပ်ကို ဗိုလ်တန်းအရာရှိမဟုတ်သော အခြားတပ်မတော်တပ်သားများအား ချီးမြှင့်သည်။ စစ်မှုထမ်းကောင်းတံဆိပ် တတိယတန်းဖြင့်

ချီးမြှင့်ခြင်းခံရသောတပ်မတော်သားများအတွက် အမှုတော် ထမ်းရွက်ခြင်းမှ အငြိမ်းစားယူခွင့်ရသောအခါ အမတ်တော်များဖြင့်လည်း ချီးမြှင့်သည်။
 မြန်မာနိုင်ငံတွင် ဖက်ဆစ်ရန်သူတို့အား နှင်ထုတ်ပြီးနောက်နှင့် တိုင်းတစ်ပါးနယ်ချဲ့သမားတို့ အုပ်ချုပ်ခြင်းမှ လုံးဝလွတ် လပ်ရေးရပြီးနောက် ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံအတွင်း ငြိမ်ဝပ်ပိပြားရေးအတွက် တိုက်ခိုက်သောစစ်ပွဲများတွင် ကျေနပ်အောင်ထူးကဲကောင်းမွန်စွာ ပါဝင်တိုက်ခိုက်ကြသော ကြည်းတပ်၊ ရေတပ်၊ လေတပ်များမှ တပ်ဗိုလ်တပ်သားတို့ အားချီးမြှင့်ရန် နိုင်ငံတော်စစ်မှုထမ်းတံဆိပ်ကို ပြဋ္ဌာန်းသည်။ ဤတံဆိပ်ကို တပ်မတော်များမှတပ်ဗိုလ်၊ တပ်သားများကိုလည်း ချီးမြှင့်နိုင်ကြောင်း အထူးအမိန့်ပြန်တမ်းထုတ်၍ ကြေညာနိုင်သည်။

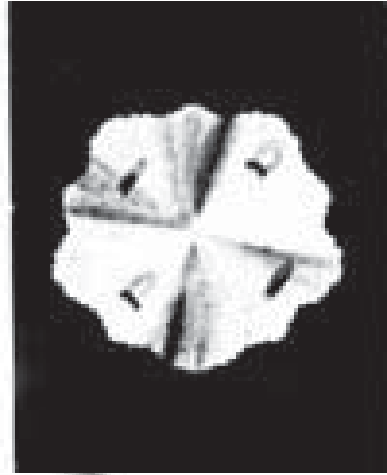
ဘွဲ့၊ တံဆိပ်၊ သင်္ဂဟ

သတိုးသီရိသုဓမ္မ

ကြယ်ပွင့်

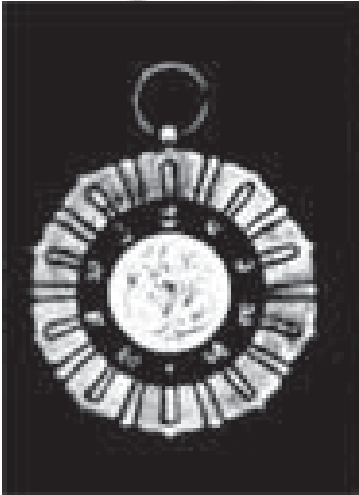

(ရှေ့)

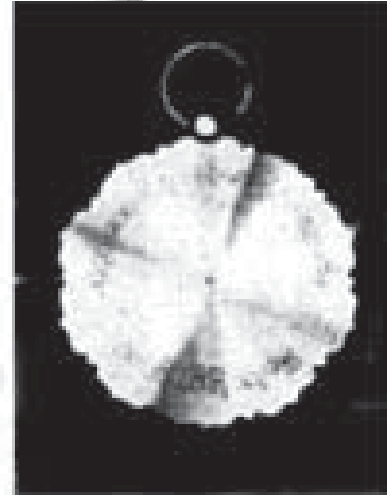

(ကျော)

တံဆိပ်

(ရှေ့)

(ကျော)

မဟာသီရိသုဓမ္မ

(ရှေ့)

(ကျော)

www.foreverspace.com.mm

ကြယ်ပွင့်

အဂ္ဂမဟာသရေစည်သူ

တံဆိပ်

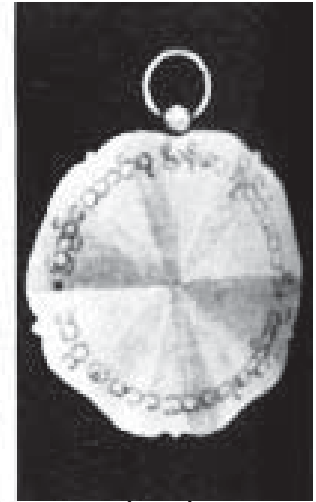
(ရှေ့)

(ကျော)

(ရှေ့)

(ကျော)

ကြယ်ပွင့်

သတိုးမဟာသရေစည်သူ

တံဆိပ်

(ရှေ့)

(ကျော)

(ရှေ့)

(ကျော)

မဟာသရေစည်သူ

သရေစည်သူ

(ရှေ့)

(ကျော)

(ရှေ့)

(ကျော)

စည်သူ

(ရှေ့)

(ကျော)

စည်သူ

တံဆိပ်

(ရှေ့)

(ကျော)

သီရိပျံချီ

(ရှေ့)

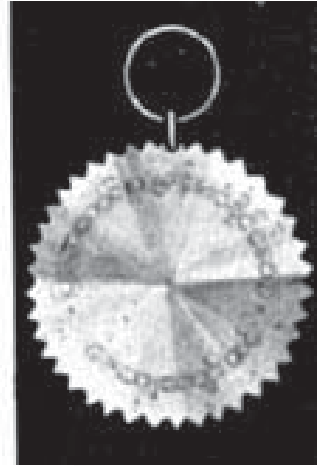

(ကျော)

ဇေယျကျော်ထင်

(ရှေ့)

(ကျော)

ဝဏ္ဏကျော်ထင်

(ရှေ့)

(ကျော)

အလံကာကျော်စွာ

(ရှေ့)

(ကျော)

သိပ္ပံကျော်စွာ

(ရှေ့)

(ကျော)

လွတ်လပ်ရေးတံဆိပ်

(ရှေ့)

(ကျော)

ပြည်ထောင်စုရွှေတံဆိပ်

(ရှေ့)

(ကျော)

ပြည်ထောင်စုငွေတံဆိပ်

(ရှေ့)

(ကျော)

အမှုထမ်းကောင်းတံဆိပ် ပဌမတန်း

(ရှေ့)

(ကျော)

အမှုထမ်းကောင်းတံဆိပ် ဒုတိယတန်း

(ရှေ့)

(ကျော)

ပြည်ထောင်စုတံဆိပ်များတွင် ပြည်ထောင်စု ရွှေတံဆိပ် နှင့် ပြည်ထောင်စု ငွေတံဆိပ်ဟူ၍ ၂ မျိုးရှိကာ၊ ယင်းတံဆိပ် များကို ရဲဌာန၊ စစ်ရဲဌာန၊ မီးသတ်ဌာန အရာရှိအမှုထမ်း များအား ချီးမြှင့်သည်။

ရဲအမှုထမ်းကောင်း တံဆိပ်များအတွက် ရဲအမှုထမ်း ကောင်းတံဆိပ် ပဌမတန်းနှင့် ရဲအမှုထမ်းကောင်း တံဆိပ် ဒုတိယတန်းဟူ၍ တံဆိပ် ၂ မျိုးပြဋ္ဌာန်း၏။ ရဲဌာန၊ စစ်ရဲ ဌာနနှင့် မီးသတ်ဌာနများတွင် နှစ်ပေါင်းကြာရှည်စွာ အစိုးရ ကျေးဇူးသစ္စာတော်ကို စောင့်သိရှိသေလျက် ဂုဏ်ထူးရှိ လောက်အောင် အမှုတော်ကို ထမ်းရွက်သူများအား ဤတံ ဆိပ်များကို ချီးမြှင့်သည်။

ဂုဏ်ထူး၊ ဘွဲ့၊ ဆု၊ တံဆိပ်တခုဖြင့် ချီးမြှင့်ခံရသော သူတစ်ပါးတယောက်မှာ ဤကဲ့သို့ ချီးမြှင့်ခြင်း ခံရပြီးနောက် သစ္စာဖောက်မှုဖြင့်သော်၎င်း၊ အစိုးရအဖွဲ့အား တော်လှန် ပုန်ကန်မှုဖြင့်သော်၎င်း၊ စစ်တပ်ဝင်ဖြစ်လျက် သစ္စာဖောက် တော်လှန်ပုန်ကန်မှုဖြင့်သော်၎င်း၊ အလုပ်တာဝန်ဝတ္တရားကို ဆောင်ရွက်ရာတွင်ကြောက်ရွံ့ခြင်း၊ သတ္တိကင်းမဲ့ခြင်း၊ စစ်တပ် မှထွက်ပြေးခြင်း၊ ဂုဏ်အသရေကင်းမဲ့သော အပြုအမူကို ပြုခြင်းတို့အတွက်သော်၎င်း ပြစ်မှုထင်ရှားအပြစ်ဒဏ်ထား ခြင်းခံရလျှင်၊ မိမိရရှိပြီးသော ဂုဏ်ထူး၊ ဘွဲ့၊ ဆု၊ တံဆိပ်ကို ပြန်လည်သိမ်းဆည်းခြင်း ခံရမည်ဖြစ်သည်။ ပြန်လည်သိမ်း ဆည်းထားသော ဂုဏ်ထူး၊ ဘွဲ့၊ တံဆိပ်ကို ပြည်ထောင်စု မြန်မာနိုင်ငံတော် သမ္မတက မိမိသဘောလျောက် ရရှိသူအား ပြန်လည်ပေးအပ်နိုင်ခွင့်ရှိသည်။

အဆောင်အယောင်များကား သုဓမ္မသင်္ဂဟအဖွဲ့တွင် အဂ္ဂ မဟာသီရိသုဓမ္မအတွက် စလွယ်၊ ကြယ်ပွင့်နှင့်တံဆိပ်တို့ကို ၎င်း၊ သတိုးသီရိသုဓမ္မအတွက် ကြယ်ပွင့်နှင့်တံဆိပ်တို့ကို၎င်း၊ မဟာသီရိသုဓမ္မအတွက် တံဆိပ်ကို၎င်း ပြဋ္ဌာန်းသည်။ ပြည် ထောင်စုစည်သူသင်္ဂဟအဖွဲ့တွင် အဂ္ဂမဟာသရေစည်သူ အ တွက် ကြယ်ပွင့်နှင့်တံဆိပ်တို့ကို၎င်း၊ သတိုးမဟာသရေစည် သူအတွက် ကြယ်ပွင့်နှင့်တံဆိပ်တို့ကို၎င်း၊ မဟာသရေစည် သူ၊ သရေစည်သူနှင့် စည်သူအတွက် တံဆိပ်များကို၎င်း ပြဋ္ဌာန်းသည်။ ဘွဲ့ရသူတို့အား ရွှေကျပ်သားထက်မနည်း ပါဝင်သောရွှေတံဆိပ်များ ချီးမြှင့်သည်။

အဆောင်အယောင်တို့ကို ပြဋ္ဌာန်းထားသည်နှင့်အညီ ဝတ်ဆင်ရပေသည်။ နိုင်ငံခြားစိုးရများက ပေးသောဘွဲ့၊ ဆု၊ တံဆိပ်များအတွက် ဖဲကြိုးများကို ပြည်ထောင်စု မြန်မာ နိုင်ငံတော်အစိုးရက ပေးသော ဘွဲ့တံဆိပ်များအတွက် ဖဲ ကြိုးများနောက် ပြီးဆုံးမှ တပ်ဆင်ရန် ပြဋ္ဌာန်းထားသည်။

ဘွဲ့သီချင်း။ ။ ကြိုး၊ ဘွဲ့၊ သီချင်းခံ၊ ပတ်ပျိုး အစရှိသည့် မြန်မာသီချင်းကြီးများ၏ အမည်နာမအခေါ်အဝေါ်များ အ

နက် “ဘွဲ့” ဟူသောဝေါဟာရမှာ “တျာဘွဲ့”၊ “တျာသံဘွဲ့” ဟူ သော ဝေါဟာရစကားကို အတိုကောက်ခေါ်ဝေါ်သုံးစွဲကြ ရာမှ ဆင်းသက်ပေါက်ပွားလာသောဝေါဟာရဖြစ်လေသည်။ ရှေးသီချင်းများနှင့် စပ်လျဉ်း၍ မှတ်သားခဲ့ကြသော ရှေးပေ ပုရပိုက်များကိုလေ့လာကြည့်ရှုမည်ဆိုပါက “ဘွဲ့” ဟူ၍ အတို ကောက်ရေးသားသော အသုံးအနှုန်းများ အလွန် နည်းပါး လျက် “တျာဘွဲ့”၊ “တျာသံဘွဲ့” ဟူ၍သာ သုံးနှုန်းရေးသား ကြသည်ကို တွေ့ရှိရပေမည်။ သို့သော် ဆင်ဖြူရှင်မင်းလက် ထက်၊ စလင်းစာဆိုတော် ရွှေတောင်နန္ဒသူရေးသားခဲ့သည့် ငွေတောင်ရေကန်၌ “လူယဉ်လူကြွ၊ ဆိုသမျှမှာ၊ တေးတျာ ကြိုးဘွဲ့၊ တကဲ့မင်းသုံး၊ နှုတ်ယဉ်သည့် ထုံးမှာ၊ နလုံးမွေ့ လျော်အံ့” ဟူ၍ သီကုံးစပ်ဆိုခဲ့သည်ကို ထောက်ထားလျက် “ဘွဲ့” ဟူသော အတိုကောက်အသုံးအနှုန်းမှာလည်း မည်မျှ လောက် ရှေးကျသည်ကို ခန့်မှန်းနိုင်ပေသည်။ “တျာဘွဲ့” ၏ အနက်အဓိပ္ပာယ်နှင့်စပ်လျဉ်းလျှင် “တျာ” ၏အနက်မှာ တီး မှုတ်ခြင်းဖြစ်၍ “ဘွဲ့” ၏အနက်မှာ ဖွဲ့နွဲ့ခြင်းပင် ဖြစ်သည်။ ထိုကြောင့် “တျာဘွဲ့” ၏အနက်မှာ “ဖွဲ့ဖွဲ့နွဲ့နွဲ့တီးမှုတ်ခြင်း” ဟူ၍ ဓိပ္ပာယ်ရရှိလေသည်။

ဘွဲ့သီချင်းများသည် ပုဂံခေတ်အခါလောက်ကပင် ပေါ် ပေါက် ထွန်းကားနေပြီဟုယူဆရသည်။ ယခုခေတ် ကြွင်း ကျန်ခဲ့သောဘွဲ့သီချင်းများအနက်၊ သက္ကရာဇ် ၆၇၄ခုနှစ်တွင် ပင်းယဦးနန်းတက်တော်မူသော သီဟသူမင်းလက်ထက်တွင် ရေးသားသည်ဟု မိုးလှိုင်ကိုယ်တော် ပေမူတွင် တွေ့ရှိရသည့် အောက်ဖော်ပြပါ ဘွဲ့သီချင်းမှာ ရှေးအကျဆုံး ဘွဲ့သီချင်း တပုဒ်ဟူ၍ ယူဆရသည်။

ခါးပတ်တော်မှာ ရွှေခြည်စုံ၊ မှိုင်းလုံးရွှေဝတ်လုံ ။ ။ မလုံသာချမ်းအေးမြ ။ ။ မိုးသောက်ထ ရောင်ဖြူလာ တယ်ကို၊ ထိပ်ပန်းပန်းငယ်၊ မြင်းခင်း ကြွပါလို့လေး ။ ။ အလှငယ်လာမည့် လမ်းငယ်ကို၊ မြော်ယောင်တမ်းလို့ လေး ။ ။ ရမန် ရမန်လယ်တွင်၊ မြင်ပါလိုက်တဲ့ မယ့်ထိပ် တင်၊ မြင်းတဲ့ မြင်းဖြူရှင် ။ ။ သျှောင်တွင်လေ တင့်ဆုံး၊ နားမှာသာ ပန်းကြက်ရုံးငယ်နှင့် လေး ။ ။ သျှောင်လုံး နားတွင်အပြည့်သာဆင်၊ မြင်ပင်မြင်လိုက်ပါစလေ၊ မြင် ပင်မြင်လိုက်ပါစလေး ။ ။ ရွှေနန်း ငွေနန်းသူငယ်မူ ငယ် ရာ သားနှင့်၊ သနားချစ်စရာ ။ ။

အထက်ပါဘွဲ့သီချင်း၏ သီကုံးစပ်ဆိုထားသော သီချင်း အပိုဒ်အနေအထားများကို လေ့လာကြည့်လျှင်၊ သီချင်းမချ မီ အပိုဒ်ဒုပိုဒ်သည် “အတိုင်းမသိ ဘုန်းတော်ကြီးပါဘိသက်” အစချီ ဝတ်တော်ရုံဘွဲ့သီချင်းနှင့် “တရေးမက မိုးသောက် ထငယ်ကို” အစချီ ဝတ်တော်ရုံဘွဲ့ သီချင်းနှစ်ပုဒ်တို့၏ သီ ချင်းမချမီ အပိုဒ်ဒုပိုဒ်လိုက် တေးသွားများကဲ့သို့ ဆင်တူ ယိုးမှားအလိုက် တေးသွားများ ဖြစ်နိုင်ရုံမျှမက၊ သီချင်း

ဘွဲ့သီချင်း

အချ “ရွှေနန်း၊ ငွေနန်းသူ၊ ငယ်မူငယ်ရာသားနှင့်၊ သနားချစ် စရာ” ဟူသော အပိုဒ်မှာလည်း အဆိုပါ ဝတ်တော်ရုံဘွဲ့ သီချင်း ၂ပုဒ်၏ အချပိုဒ်များနှင့် စာသားများ ထပ်တူထပ်မျှ ဖြစ်နေသည်ကို တွေ့ရှိရသောကြောင့်၊ အထက်ပါ “ခါး ပတ်တော်မှာ ရွှေခြည်စုံ” အစချီ ဘွဲ့ သီချင်းမှာ ဝတ်တော်ရုံ ဘွဲ့သီချင်းဟူ၍ ယူဆရသည်။

ရှေးကျသော ဘွဲ့သီချင်းများကို လေ့လာရာတွင် သက္က ရာဇ် ၇၂၆ခုနှစ် အင်းဝသတိုးမင်းဖျားလက်ထက် အမည်မသိ စာဆိုတော်တဦးရေးသားခဲ့သည့် အောက်ဖော်ပြပါ ဘွဲ့သီ ချင်းမှာလည်း ရှေးအကျဆုံးဘွဲ့သီချင်း တပုဒ်ပင် ဖြစ်သည်။

ဆိတ်စာငယ်လေမှတ်တမဲ့။ ငြီးငွေ့၍သာ။ စက်မေ့ရာ။ မှေးကာ ပျော်မိခဲ့သည်နှင့်လေ။ ။မင်းပျိုနွဲ့ငယ်ကို။ တ ကယ်နိုင်လို၊ မြင်းညိုကြီးငယ်နှင့်။ ။သူရောက်ကယ်ကြွ ဝင်။ ပျော်ရွှင်နှစ်သက်။ ယဉ်ပါလှတယ်မွေရာ။ တတောင် ထွာအသာနွဲ့၍ စက်သည်နှင့်လေး။ ။သည်ဖြစ်ချက် ကယ်ကြောင့်။ အိပ်မက်ကယ်နှင့်ပင်၊ ထင်ပြန်မိတော့ သည်။ ။သည်ဖြစ်ချက်ကယ်ကြောင့်။ အိပ်မက်ကယ်နှင့် ပင်၊ ထင်ပြန်မိတော့သည်။ ။

အထက်ပါ ဘွဲ့သီချင်း စပ်ဆိုသီကုံးထားသော အပိုဒ်အ နေအထားများကို လေ့လာစစ်ဆေး ကြည့်ရှုမည်ဆိုပါက၊ ဝန်ကြီး ပဒေသရာဇာနှင့် ကုန်းဘောင်ခေတ် စာဆိုတော်များ စပ်ဆိုသီကုံးခဲ့သည့် ဘွဲ့သီချင်းအလိုက် တေးသွားအပိုဒ်မျိုး အတိုင်း ထပ်တူထပ်မျှ စပ်ဆိုထားသည်ကို တွေ့ရှိရပေမည်။ ထိုပြင် ဝန်ကြီးပဒေသရာဇာနှင့်တကွ ကုန်းဘောင်ခေတ်စာ ဆိုတော်များ စပ်ဆိုခဲ့သော “မိုးဦးကာလ” အစချီ တောင် တက်ပိန်းဝင် ဘျာဘွဲ့၊ “ဥကင်ဘုံမြင့်” အစချီ ပလ္လင်ရှစ်ခန်း နှင့်ဥကင်တော်ဘွဲ့၊ “မင်္ဂလာသီရိ” အစချီ မန္တလေးမြို့တော် ဘွဲ့ စသည့် အချို့ ဘွဲ့သီချင်းမျိုးများ၏ အလိုက်တေးသွား များမှာ မိမိတို့ကိုယ်ပိုင်ဥာဏ်ဖြင့် တီထွင် စပ်ဆိုထားသော ဘွဲ့သီချင်းများ မဟုတ်ဘဲ၊ ရှေးက ရေးသားစပ်ဆိုပြီးဖြစ် သော ဘွဲ့သီချင်းအလိုက် တေးသွားများကို ထပ်တူလိုက်၍ အပိုဒ်များ ချဲ့ထွင်လျက် ရေးသားခဲ့ကြောင်း သိသာထင်ရှား လေသည်။

ယနေ့ ကျန်ရှိနေသော ဘွဲ့သီချင်းများအနက် အလိုက် တေးသွားအားဖြင့် ဘွဲ့သီချင်းအမျိုးအစားများကို အကြမ်း ခွဲခြားကြည့်မည်ဆိုပါက၊ (၁) မြဝတီမင်းကြီး ရေးသားခဲ့ သော “ဥကင်ဘုံမြင့်” အစချီ ပလ္လင်ရှစ်ခန်းနှင့် ဥကင်တော် ဘွဲ့ သီချင်းအမျိုးအစား၊ (၂) “ဂန္ဓမာတောင်” အစချီ မဉ္ဇူ သကနတ်ပန်းဘွဲ့သီချင်းအမျိုးအစား၊ (၃) သုံးထပ်ဘွဲ့ သီ ချင်းအမျိုးအစားနှင့် (၄) ဝတ်တော်ရုံဘွဲ့ သီချင်းအမျိုး အစားဟူ၍ ၄မျိုးလောက်သာလျှင် တွေ့ရှိရပေသည်။ အချို့ မြဝတီမင်းကြီးရေးသားခဲ့သော ဘွဲ့သီချင်းအလယ်တွင် ရတု

ညှပ်၍ စပ်ဆိုခဲ့သည့် “မန္တလာဘုံ” အစချီ မန္တလေးဘွဲ့ သီ ချင်းမျိုး၊ သီချင်းအလယ်တွင် သံထောက်ညှပ်၍ စပ်ဆိုခဲ့ သည့် “ဩဘာမင်္ဂလာ” အစချီ ဘုန်းတော်ဘွဲ့သီချင်းမျိုးနှင့် သီချင်းအချတွင် သဖြန်ဖြင့်ချသည့် ဘွဲ့သီချင်းမျိုး သုံးလေး ပုဒ်လောက်သာလျှင် အနည်းငယ် ထူးခြားစွာ စပ်ဆိုထား သည်ကို တွေ့ရှိရသည်။

အထက်ပါ ဘွဲ့သီချင်းအမျိုးအစား ၄ မျိုးအနက်၊ သုံးထပ် ဘွဲ့သီချင်း အမျိုးအစားမှာ “ဥကင်ဘုံမြင့်” အစချီ ဘွဲ့ရိုးရိုးအ မျိုးအစားနှင့် အလိုက်တေးသွားအားဖြင့် သိသိသာသာ ကွဲ ပြားခြားနားအောင်စပ်ဆိုသီကုံးထားသော သဘောမျိုးမဟုတ် ဘဲ။ ဘွဲ့ရိုး အက္ခရာအသံ ကာရန် ၂ လုံးနေရာ၌ ၃လုံး ထပ်၍၊ ကာရန် အနေအထားအားဖြင့် တမျိုးတဖုံ တီထွင် စပ်ဆိုထားခြင်းသာ ဖြစ်လေသည်။ ဘွဲ့ရိုးနှင့် သုံးထပ်ဘွဲ့တို့ ၏ အချိန်နှင့်အချိန်များတွင် အက္ခရာအသံ ကာရန် အနေ အထား ကွဲပြားခြားနားချက်ကို နှိုင်းယှဉ်လေ့လာကြည့်မည် ဆိုပါက၊ သုံးထပ်ဘွဲ့သီချင်းအမျိုး အစား စပ်ဆိုသီကုံးပုံကို ရိပ်စားနိုင်ပေမည်။

အချိန်

ဘွဲ့ရိုး	သုံးထပ်ဘွဲ့
(၁) ဥကင်ဘုံမြင့်၊	(၁) ရွှေဘုန်းပွင့်၊ နေနှုန်းမြင့်၊
(၂) သီဟာဘွဲ့၊	(၂) တောက်ထိန်ပြောင်၊
(၃) စိန်ကြောင်ရောင်လင်း၊	(၃) မန်းဂီရီ-ဆန်းညီညီ
(၄) သစ်မင်းယမနေ။ ။	(၄) နန်းသီရိလကျာ တောင်။ ။

အချပိုဒ်

ဘွဲ့ရိုး	သုံးထပ်ဘွဲ့
(၁) ဆောင်ဆောင်နန်းငယ်နှင့်	(၁) ရွှေမိုးငုံ-ငွေမိုး၊
(၂) လေးခန်းငယ်ဒီပါ၊	(၂) ထစ်ကြီးငယ်ပဲ့တင်၊
(၃) ချုပ်ကာစိုးရလေ။ ။	(၃) ထက်ခွင်ကျင်းတော့ သည်။ ။

သုံးထပ်ဘွဲ့ သီချင်းမျိုးများသည် အလောင်းဘုရားလက် ထက်ကပင် ထွန်းကားပေါ်ပေါက်နေပြီ ဖြစ်ကြောင်း သိရှိ ရသည်။ ယနေ့ကျန်ရှိနေသော ဘွဲ့သီချင်းများနက်၊ “ရွှေ ဘုန်းပွင့်-နေနှုန်းမြင့်” အစချီ အလောင်းဘုရား ယိုးဒယား ချီတော်မူမည့် အကြောင်းနှင့် စပ်လျဉ်း၍ သီကုံးထားသော ဘွဲ့သီချင်းနှင့် “ရွှေဘုန်းတော်-နေနှုန်းလျော်” အစချီ ဦးလွန်း ပြေ ရေးသားစီကုံးခဲ့သော ဘွဲ့သီချင်း ၂ ပုဒ်လောက်သာ လျှင် တွေ့ရှိရခြင်းအားဖြင့် သုံးထပ်ဘွဲ့သီချင်းများသည် ဘွဲ့ ရိုးသီချင်းများလောက် ခေတ်မစားဟု ယူဆရသည်။

ဝတ်တော်ရုံဘွဲ့ သီချင်းများသည် အခြားဘွဲ့ သီချင်း

ဘွဲ့သီချင်း

မျိုးများနှင့် အလိုက် တေးသွားအားဖြင့် လုံးဝမတူ၊ တမူ ကွဲပြား ခြားနားရုံမျှမက၊ သီချင်း အချိန်များ၌ အများ အားဖြင့် အခြားဘွဲ့သီချင်းအချိန်များကဲ့သို့ အတွဲ ၂ ချက်စည်းမျိုးဖြင့် မစဘဲ၊ ကြိုးသီချင်းအချိန်များ၌ကဲ့သို့ နရည် တချက်စည်းဖြင့် တခါတည်း စတင်သီဆို တီးမှုတ် ကြရသည်။ ထိုကြောင့် ဝတ်တော်ရုံဘွဲ့သီချင်းများကို အချို့ ပညာရှင်များက တချက်စည်းဖြင့် ကြိုးသီချင်းသဘောကဲ့သို့ သီဆိုတီးမှုတ်သော အလေ့အထများ ထွန်းကားပေါ်ပေါက် လာခဲ့ရလေသည်။ ထိုပြင် ဝတ်တော်ရုံဘွဲ့များ စပ်ဆိုသီကုံး ကြရာ၌ သီချင်းအပိုဒ် တိုတိုတုတ်တုတ် စပ်ဆိုသီကုံးခဲ့ခြင်း မှာ အခြားဘွဲ့သီချင်းများထက် ထူးခြားချက်တရပ်ပင် ဖြစ် လေသည်။ ဝတ်တော်ရုံဝေါဟာရ ခေါ်တွင်ခဲ့ခြင်းနှင့်စပ် လျဉ်း၍ “ခေါ်ပါယောင်နှင့် မျှော်ပါယောင်လေ” အစချီ သီ ချင်းနှင့် “တရေးမက သန်းကောင်၊ မိုးသောက်ထ ငယ်ကို” အစချီသီချင်း ၂ပုဒ်ကို အထောက်အထားပြုလျက်၊ လှိုင်ထိပ် ခေါင်တင်မင်းသမီးသည် အိမ်ရှေ့မင်းသား အဆောင်တော်သို့ မကြွလာသဖြင့် စိန်ချိုးညှာညှောင်ဘောလယ် ရေးသားဆက် သွင်းသကဲ့သို့ နန်းတွင်းသူတဦးသည် အလည်ကြားနေသော မိမိ၏လင်တော်မောင်အပြန်ကို စောင့်မျှော်နေရင်း၊ တကိုယ် တည်း အလွန်ချမ်းအေးလွန်းသဖြင့် အဝတ်များအထပ်ထပ် ခြုံရုံရုံရသည့်အကြောင်း စပ်ဆို သီကုံးဖွဲ့နွဲ့ရာမှ ဝတ်တော်ရုံ ဟူသောဝေါဟာရ ထွန်းကားပေါ်ပေါက်လာခဲ့သည်ဟု ယူဆ ရသည်။ ယနေ့အထိ ရှေးဝတ်တော်ရုံဘွဲ့သီချင်း ၅ ပုဒ် လောက်သာလျှင် ရှာဖွေတွေ့ရှိရသည်။ ဘွဲ့သီချင်းများအနက် ဝတ်တော်ရုံဘွဲ့ သီချင်းအမျိုးအစားများသည် ရှေးအကျဆုံး ဟူ၍ ယူဆရသည်။

ဘွဲ့သီချင်းများကို စပ်ဆိုသီကုံးကြရာ၌ အခြား သီချင်း များ စပ်ဆိုကြသည့်နည်းတူ အကြောင်းအရာမျိုးစုံတို့ကို ဖွဲ့နွဲ့သီကုံး ရေးသားသည်ကို တွေ့ရှိရငြားသော်လည်း၊ ကုန်း ဘောင်ခေတ် ဘွဲ့သီချင်းများသည် အများအားဖြင့် ဘုရင်နှင့် သက်ဆိုင်ရာ မင်းခမ်းမင်းနား ပွဲသဘင်များနှင့် ဘုရင့်အသုံး အဆောင် ပစ္စည်းများ အကြောင်းအရာနှင့် စပ်လျဉ်း၍ ဥကင်တော်ဖွင့် အခမ်းအနားဘွဲ့၊ ပလ္လင်ရှစ်ခန်းနှင့် ဥကင် တော်ဘွဲ့၊ ထီးရှစ်စင်းဘွဲ့၊ လက်ျာမင်းခမ်းတော်ဘွဲ့၊ လက်ဝဲ မင်းခမ်းတော်ဘွဲ့၊ မင်းခမ်းအလံ့ခနစ်စင်း ရွှေတံခွန်ဘွဲ့၊ မင်း ခမ်းတော်စုံဘွဲ့၊ မြို့တော်တံခါး ဆဲ့နှစ်ရပ်ဘွဲ့၊ လယ်ထွန် မင်္ဂလာဘွဲ့၊ နားထွင်းမင်္ဂလာဘွဲ့၊ ဆံထုံးတော်မင်္ဂလာဘွဲ့၊ သင်္ကြန်တော်ဘွဲ့၊ ရေသဘင်ဘွဲ့၊ ငါးသိုင်းဘွဲ့၊ မြင်းခင်းတော် ဘွဲ့၊ ဂူလီသဘင် မြင်းခင်းတော်ဘွဲ့၊ နတ်ကြီးဆွဲငါးပါး ပူ ဇော်သဘင်ဘွဲ့၊ မှန်စီဆိုင်ခိုင်းတော်ဘွဲ့၊ စောင်းတော်ဘွဲ့ အစရှိသည့် ဘွဲ့သီချင်းမျိုးများ အများအပြား ထူးခြားစွာ စပ်ဆိုသီကုံးခဲ့ကြသည်ကို တွေ့ရှိရလေသည်။

စာဆိုတော် ဝန်ကြီးပဒေသရာဇာ၊ မြဝတီဝန်ကြီးပြင်စည် မင်းသား၊ ဦးလွန်းပြေ၊ မယ်လုပ် တို့သည် ဘွဲ့သီချင်းများသီ ကုံးစပ်ဆိုရာတွင် အထူးခြားဆုံး စာဆိုတော်များဟု ဆိုရပေ မည်။ ဝန်ကြီးပဒေသရာဇာ သီကုံးဖွဲ့ဆိုခဲ့သော ဘွဲ့သီချင်း များမှာ မင်းခမ်းမင်းနားအကြောင်းအရာများနှင့် စပ်လျဉ်း ၍ ဖွဲ့ဆိုထားသော ဘွဲ့သီချင်းမျိုးများ မဟုတ်ဘဲ၊ ဆင်းရဲသား တောသူတောင်သား၊ လယ်သမား၊ လှေထိုးသား၊ ထန်း တက်သမား စသည်များ၏ ဆင်းရဲပင်ပန်းကြီးစွာ ရှာဖွေလုပ် ကိုင် စားသောက်နေထိုင်နေကြရသော ဘဝသရုပ်ဖော် အ ကြောင်းရာများကို ကွက်ကွက် ကွင်းကွင်း ဖွဲ့နွဲ့စပ်ဆိုခဲ့ သည့် သီချင်းများသာ ဖြစ်လေသည်။ မြဝတီဝန်ကြီးသည် မင်းခမ်းမင်းနားနှင့် စပ်ဆိုင်သည့် ပွဲသဘင်အကြောင်းအ ရာများသာမက ဘုန်းတော်ဘွဲ့၊ မြို့ဘွဲ့၊ ကန်ဘွဲ့၊ ပန်းဘွဲ့၊ ရာသီ ဘွဲ့၊ အလွမ်းဘွဲ့၊ မယ်ဘွဲ့စသည့်အကြောင်းအရာများနှင့်စပ် လျဉ်း၍ စာဆိုတော်များအနက် ဘွဲ့သီချင်းများကို အများဆုံး သီကုံးစပ်ဆိုသွားခဲ့လေသည်။ ပြင်စည်မင်းသားနှင့် ဦး လွန်းပြေတို့မှာ ဘုန်းတော်ဘွဲ့၊ မင်းခမ်းမင်းနားဘွဲ့၊ မြို့တော် ဘွဲ့၊ ကန်ဘွဲ့ စသည့်အကြောင်းအရာမျိုးစုံ ဘွဲ့သီချင်းများစပ် ဆိုခဲ့ကြသော်လည်း၊ မြဝတီဝန်ကြီး စပ်ဆိုခဲ့သော ဘွဲ့သီချင်း များနှင့် အရေအတွက်အားဖြင့် နှိုင်းစာလျှင် အလွန် နည်း ပါးလှသည်။ အမျိုးသမီးစာဆိုတော် မယ်လုပ် ရေးသား သီကုံးခဲ့သောဘွဲ့သီချင်းများအနက်၊ မင်းကွန်းခေါင်းလောင်း တော်ဘွဲ့သီချင်း ၃ပုဒ်နှင့် ဓားသိုင်းဘွဲ့ ၄ပုဒ် တို့မှာ အ ကြောင်းအရာများဖြင့် ထူးခြားစွာ စပ်ဆိုသီကုံးထားသည် ကို တွေ့ရှိရသည်။ ငယ်တိုးဝန်၊ သံတော်ဆင့် ဦးအောင်ပန်း၊ ဦးမင်းအောင်၊ ဝတ်မြေဝန်တို့သည်လည်း ဘွဲ့သီချင်းများ အနည်းအကျဉ်း စပ်ဆိုသီကုံးခဲ့ကြသည်ကို တွေ့ရှိရသည်။

ဘွဲ့သီချင်းများကို သီဆိုတီးမှုတ်မည်ဆိုပါက အဆိုတော် မသီဆိုမီ တွဲဖက်တီးမှုတ်မည့်သူက “ဘွဲ့ခံ” ဟုခေါ်သော တီးလုံး ပဌမတီးမှုတ်လေ့ရှိသည်။ “ဘွဲ့ခံ” တီးလုံးဆုံးမှသာ လျှင် သီဆိုသူက ဘွဲ့သီချင်းကို သီဆိုရသည်။ ဘွဲ့ရိုးသီချင်း မသီဆိုမီ တီးမှုတ်ရသော ဘွဲ့ခံတီးလုံးနှင့် ဝတ်တော်ရိုးဘွဲ့ အမျိုးစား မသီဆိုမီ တီးမှုတ်ရသော ဘွဲ့ခံတီးလုံးတို့သည် အလိုက်တေးသွားအားဖြင့်၎င်း၊ နရည်စည်းဝါးအားဖြင့်၎င်း၊ ကွဲပြားခြားနားလှပေသည်။ ဘွဲ့သီချင်းအပိုဒ်တပိုဒ် ဆုံးတိုင်း တီးမှုတ်ရသောအတောကို “ဘွဲ့တော” ဟူ၍ သီးခြားခေါ် ဝေါ်သတ်မှတ်ထားရှိလေသည်။ ဘွဲ့သီချင်းကို စောင်းဖြင့် သီဆိုတီးမှုတ်မည်ဆိုလျှင် သံရိုးသံစဉ်ဖြင့်သာလျှင် သီဆို တီးမှုတ်လေ့ရှိသည်။ ဘွဲ့သီချင်းဆုံးလျှင် ကြိုးသီချင်းကိုဆက် လက် သီဆိုတီးမှုတ်လေ့ရှိသည်။ ယခုခေတ်အခါတွင် ဘွဲ့သီ ချင်းများကို အထူးသဖြင့် မင်္ဂလာအခမ်းအနားများ၌သာ လျှင် သီဆိုတီးမှုတ်လေ့ရှိကြသည်။

ဦးမြင့်

မြန်မာဗျည်း ၃၃ လုံးတွင် မသည် ၂၅ ခုမြောက်အက္ခရာဖြစ်သည်။ ပါ၊ ဖ၊ ဗ၊ ဘ၊ မ ဟူသော ပ ဝက်တွင် ပါဝင်၍ မ အသံ၏ဖြစ်ရာဌာနမှာ သြဋ္ဌဌာန် နှုတ်ခမ်းအရပ်ဖြစ်သည်။ မ ကို မ ဟူ၍ ပင်အသံထွက်သည်။ မ အရေးအသား၏ မူလမှာ ဗြာဟ္မီ အက္ခရာ ဗ ဖြစ်သည်။ ဗြာဟ္မီ ဗ မှ ကုသန ငှ ဂတ္တ ဩ ဣ ကဒံဗ ငှ သို့ အဆင့်ဆင့် ပြောင်းလဲလာပြီး နောက်၊ ကျောက်စာများတွင် မ နှင့် ပေစာများတွင် မ ဟု ရေးသားသည်ကို တွေ့ရသည်။ ဗြာဟ္မီအရေးအသား ဗ ကို တဖြည်းဖြည်းရေးဖန်များ၍ လေးထောင့် ကျောက်စာတွင် ထွင်းသောအခါ မ ဖြစ်လာ၏။ ထိုမှတဆင့် ယခု ရေးနေကြသော မြန်မာအက္ခရာ မ ဖြစ်ပေါ်လာသည်။ မ အက္ခရာ၏ အဆင့်ဆင့် ပြောင်းလဲပုံကို အောက်တွင် အစဉ်အတိုင်း ယှဉ်တွဲ၍ ပြထားသည်။

ဗ ဗ မ မ မ မ မ

မကောကြက်တူရွေး။ ။မကော ကြက်တူရွေးသည် ကြက်တူရွေး မျိုးရင်းတွင် ပါဝင်၍ ရိုးရိုးကြက်တူရွေးထက် အကောင်ကြီးကာ အမြီးရှည်ပြီးလျှင် အရောင်အဆင်းမှာ ပို၍ လှပတောက်ပြောင်လေသည်။ အခွံမာသော သစ်သီး ဝလံများကိုစားလေ့ရှိသဖြင့် ကြီးမားချွန်ထက်၍ ကောက်ကွေးသောနှုတ်သီးရှိ၏။ မကောကြက်တူရွေးဟု ခေါ်ခြင်းမှာ တောင်အမေရိကတိုက် ဗရာဇီးနိုင်ငံတွင် ပေါက်ရောက်သော “မကော” ဟုခေါ်သည့် အုန်းပင်တစ်မျိုးမှ အသီးကို အမြဲစားတတ်သောကြောင့် ဖြစ်သည်။

မကောကြက်တူရွေးကို တောင်အမေရိကတိုက်နှင့် ကျူးဗားကျွန်းတို့၌တွေ့ရှိနိုင်သည်။ မြန်မာနိုင်ငံတွင် ထိုကြက်တူရွေးမျိုး မရှိပေ။ ယင်း၏ အရောင်အဆင်းမှာ တမျိုးတည်းမဟုတ်။ ကျက်စားနေထိုင်သည့်ဒေသကို လိုက်၍ ခြားနားမှုရှိသည်။ ပနားမားနိုင်ငံအရှေ့ပိုင်းမှ ဗရာဇီးနိုင်ငံအလယ်ပိုင်းစပ်ကြားရှိ ဒေသများတွင် တွေ့နိုင်သော မကောကြက်တူရွေးများ၏ အရောင်အဆင်းမှာ အပေါ်ပိုင်းတွင် အပြာရောင်ဖြစ်၍အောက်ပိုင်းတွင် အဝါရောင်ဖြစ်၏။ တောင်အမေရိကတိုက် ပါရာဂွေးနိုင်ငံမြောက်ပိုင်းရှိ မကောကြက်တူရွေးမျိုးမှာ မူကား အပေါ်ပိုင်း၌ အပြာရောင်ဖြစ်၍ အောက်ပိုင်းတွင် လိမ္မော်ရောင်ဖြစ်သည်။ အလျားမှာ ပျမ်းမျှလက်မ ၃၀ ကျော်သည်။

မကောကြက်တူရွေးများသည် ခရီးဝေးကို တဆက်တည်း ပျံသန်းနိုင်ကြ၏။ အသံမှာ ကျယ်လောင်စူးရှလှ၍ သူတို့ရှိ မှန်းကို အသံဖြင့် အဝေးကပင် သိနိုင်သည်။ အစုလိုက် အအုပ်လိုက်နေထိုင်တတ်ကြသော်လည်း မိတ်လိုက်ရာတွင် အဖိုအမတကောင်တည်းကိုသာ အာရုံပြုတတ်သော အလေ့အထ ရှိသည်။

မကောလေး၊ လော့ (ခရစ် ၁၈၀၀-၁၈၅၉)။ ။လူတဦး တယောက်သည် မှတ်ဉာဏ်အလွန်ကောင်းပါသည်ဟုဆိုစေကာမူ ထိုသူသည် မကောလေးအားမိနိုင်မည်မထင်။ မကောလေးကား ထူးထူးချွန်ချွန် မှတ်ဉာဏ်ကောင်းသူ ဖြစ်သောကြောင့် ကမ္ဘာကျော်ခဲ့လေသည်။

သူသည် စာအုပ်တအုပ်ကို တခေါက်တည်းဖတ်ရုံနှင့် ထိုစာအုပ်အတိုင်း တသွေမတိမ်း အလွတ်ပြန်ဆိုပြောပြနိုင်သည်။ ဤမျှ မှတ်ဉာဏ်ကောင်းပေသည်။ ထိုပုဂ္ဂိုလ်ကြီးကား အင်္ဂလိပ်စာပေသမိုင်းနှင့်အင်္ဂလန်နိုင်ငံသမိုင်းတွင် စာရေးဆရာကြီးအဖြစ်ဖြင့်၎င်း၊ နိုင်ငံပြု သုခမိန်အဖြစ်ဖြင့်၎င်း ထင်ရှားကျော်စောခဲ့သော လော့ တောမတ် ဗက်ဗင်တန် မကောလေးပင်တည်း။

မကောလေးသည် ၁၈၀၀ ပြည့်နှစ်တွင် ဖွားမြင်၍ ဖခင်မှာ ဇက်ခါရီမကောလေးဆိုသူ စကော့လူမျိုးဖြစ်၏။ မကောလေး၏ဖခင်သည် စိတ်ဓာတ်ပြင်းထန်သော လူမှုပြုပြင်ရေးသမားတဦးဖြစ်၍၊ ငွေဝယ်ကျွန်စနစ်ကို လွန်စွာ စက်ဆုပ်မုန်းတီးသူဖြစ်သည့်အတိုင်း၊ ထိုစံနစ်ကို တိုက်ဖျက်ယင်းပင် ဥစ္စာပစ္စည်း ဆုတ်ယုတ်ပျက်စီးခဲ့လေသည်။

မကောလေး၏ဖခင်သည် မကောလေးအား ငယ်ရွယ်စဉ်ကပင် အထူးဂရုစိုက်၍ ပညာသင်ကြားပေးခဲ့သဖြင့် မကောလေးသည် ၃ နှစ်သားအရွယ်ကပင် စာဖတ်ဝါသနာထုံခဲ့၏။ နေအိမ်ဧည့်ခန်းကော်ဇောကြီးပေါ်တွင် အလျားမှောက်လျက် လက်တဖက်မှ ပေါင်မုန့်ထောပတ်သုတ်တချပ်ကိုကိုင်ယင်း စာဖတ်လေ့ရှိသော မကောလေးအား ဧည့်သည်များက တွေ့မြင်ရသည့်အခါ ထိုကလေး၏ စာဖတ်ဝါသနာကြီးပုံကို အံ့သြချီးမွမ်းကြလေသည်။

စကားပြောရာတွင်လည်း ကလေးနှင့်မမျှအောင် ခမ်း

အင်္ဂလန်နိုင်ငံ သမိုင်းပြုစုရာတွင် ကျော်ကြားသူ လော့ မကောလေး နားသော စာပေစကားတို့ကို ပြောလေ့ရှိသဖြင့် မိခင်ဖခင်တို့ သည် သားငယ်ကလေးအား အထူးပင် ချစ်ခင်ကြသည်။

မကောလေးသည် အတန်ကြီးပြင်းလာသောအခါ ကိမ်း ဗရစ်တက္ကသိုလ်တွင် ပညာများဆည်းပူးခဲ့ရာ၌ သင်္ချာ ဘာသာမှတစ်ပါး ကျန်ဘာသာရပ်အားလုံးတွင် ထူးချွန်ခဲ့လေ သည်။ သင်္ချာဘာသာကိုကား သူသည် ကလေးအရွယ်ကပင် ဝါသနာမပါခဲ့ပေ။ တက္ကသိုလ်သို့မရောက်မီ မူလတန်း ကျောင်း၌ နေရစဉ်ကပင် ကျောင်းတက်နေရသဖြင့် စာဖတ် ချင်တိုင်း မဖတ်ရသည့်အပြင် သူစိတ်မဝင်စားသော အတွက် အချက်ပုစ္ဆာများကို ဖြေနေရသဖြင့် ကျောင်းသွားရန်ကို ပင် ပျင်းရိခဲ့လေသည်။ ထိုပြင် စကားအိုးကလေး ဖြစ်၍ ကျောင်းတွင် စကားပြောချင်တိုင်း မပြောရသည်ကို စိတ် ညစ်ညူးခဲ့သည်။ သို့သော်လည်း ကျောင်းမှန်မှန် တက်ခဲ့ သဖြင့် ကျောင်းတွင်သာမက တက္ကသိုလ်သို့ ရောက်ခဲ့သည့် တိုင်ထူးချွန်ခဲ့၍ ဆုအမျိုးမျိုးရခဲ့၏။ မကောလေးသည် ဂရိ ဘာသာ၊ လက်တင်ဘာသာ၊ ပြင်သစ်ဘာသာ၊ ဂျာမန်ဘာ သာ၊ စပိန်ဘာသာ၊ ဣတလျံဘာသာ၊ ဒပ်ချဘာသာ တို့ဖြင့် ရေးသားထားသော စာအုပ်များကိုလည်း ဖတ်ရှုနိုင် ခဲ့လေသည်။

မကောလေးသည် ဖခင်ကြီး၏ဆန္ဒအတိုင်း ဥပဒေပညာ ရပ်များကို ဆည်းပူးလေ့လာခဲ့သဖြင့် ဥပဒေဘွဲ့ထူးကို ရရှိခဲ့

သော်လည်း သူ၏အာရုံမှာ စာပေဖက်သို့သာ ညွှတ်လျက်ရှိ လေသည်။ ၁၈၂၅ ခုနှစ်တွင် မကောလေးသည် အက်ဒင်ဗာ ရာရီဗျူးခေါ် စာစောင်အတွက် ကဗျာစာဆို မီလတန် အ ကြောင်း ဆောင်းပါးတခုကို ရေးသားခဲ့ရာတွင် ၂၅နှစ်သား အရွယ်မကောလေး၏ဂုဏ်သတင်းမှာ တမဟုတ်ခြင်း လူသိ များပြီးလျှင် ထင်ရှားခဲ့လေသည်။ ထိုအချိန်မှစ၍ မကော လေးသည် အက်ဒင်ဗာရာရီဗျူးစာစောင်ကြီး၏ ပဌမတန်း စား စာရေးဆရာကြီးတဦးအဖြစ် အသိအမှတ်ပြုခြင်း ခံရပြီး နောက် သူရေးသားသမျှသော ဆောင်းပါးများကိုလည်း ထိုစာစောင်ကြီးတွင် မကြာခဏ ဖတ်ရှုကြရလေသည်။

မကောလေးသည် သူ၏အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းမှ အ တွက် စာရေးခြင်းဖြင့်ရရှိသော ဝင်ငွေအပေါ်၌သာ အမှီပြုရ လေသည်။ သူ၏ဖခင်သည် မူလက ပစ္စည်းဥစ္စာ အတော် အတန်ချမ်းသာကြွယ်ဝသူ ဖြစ်သော်လည်း မကောလေး ငယ်စဉ်ကပင် စီးပွားပျက်ခဲ့သောကြောင့် မကောလေးကြီး ပြင်းလာသောအခါ ဖခင်နှင့် နှမများကိုပင် မကောလေးက ထောက်ပံ့ခဲ့ရလေသည်။ သို့သော်လည်း မကောလေးကဲ့ သို့သော ပါရမီရှင်စာရေးဆရာ တယောက်အဖို့ ဆင်းရဲခြင်း သည် တာရှည်တည်မြဲနေလိမ့်မည်မဟုတ်ပေ။

မကောလေးသည် အခြားသောစာရေးဆရာများကဲ့သို့ စာရေးခြင်းအလုပ်တခုကိုသာ မလုပ်ကိုင်ဘဲ နိုင်ငံရေးခေါင်း ဆောင်တဦးအနေဖြင့် ပါလီမန်အမတ်၏ တာဝန်များကို လည်း တဖက်တလမ်းမှ ထမ်းဆောင်ခဲ့လေသည်။ သူ့ခေတ် သူ့အခါက မကောလေးသည် ပဌမတန်းစား ပြည်သူ့ကိုယ် စားလှယ် အမတ်တဦးပင်ဖြစ်သည်။ ပါလီမန်ထဲ၌ အချက် အလက်ကို ပိုင်ပိုင်နိုင်နိုင်နှင့် ပြတ်သားရှင်းလင်းစွာ စကား ပြောဆိုရာတွင် မကောလေးကို မှီသူမရှိပေ။ မကောလေး သည် ဝှစ် ပါတီ၏ဝါဒနှင့်သဘောထားကို ထောက်ခံသူ ဖြစ်၏။ သို့ရာတွင် သူ့ကို ပါတီနိုင်ငံရေးသမားဟူ၍ကား မခေါ်နိုင်ချေ။ သူ၏စိတ်၌မှန်ကန်ဖြောင့်မတ်သည်ဟု မထင် လျှင် သူသည် မည်သည့်ကိစ္စကိုမျှ လိုက်လောသည် မဟုတ် ပေ။ ပါလီမန်အမတ်ရာထူးကိုပင် စွန့်လွှတ်လိုက်ရန် ဦးလေး မည် မဟုတ်သော လူဖြောင့်ကြီး တဦးပေတည်း။

မကောလေး၏ နိုင်ငံပြု သုခမိန့်တယောက်အဖြစ် ဆောင် ရွက်ခဲ့သော ကိစ္စများတွင် အရေးပါအရာရောက်ဆုံးသော ကိစ္စတခုကား အိန္ဒိယနိုင်ငံသို့ ဥပဒေအတိုင်ပင်ခံအရာရှိ အဖြစ် သွားရောက်ပြီးလျှင် ဗြိတိသျှအုပ်ချုပ်ရေးစနစ်ကြီးတ ခုလုံးကို ပိုမိုကောင်းမွန်အောင် ပြုပြင်ခဲ့ခြင်းပင် ဖြစ်လေ သည်။ သူ၏လုပ်ငန်းတွင် သူသည် ပညာဉာဏ် အမြော်အ မြင် ပြည့်စုံစွာဖြင့် တော်ဖြောင့်မှန်ကန်သော လမ်းစဉ်များ အတိုင်း ပြုလုပ်ဆောင်ရွက်ခဲ့သည့်အတွက်လည်း နှောင်းကာ လတိုင်အောင် သူ၏ဂုဏ်ကျေးဇူးများကို အိန္ဒိယနိုင်ငံက

အစဉ်အောက်မေ့လျက်ရှိကြပေသည်။ မကောလေးသည် မိမိ၏ ဟာဝန်အလျောက် နိုင်ငံရေးလုပ်ငန်းများကို ထမ်းဆောင်လျက် နေရသော်လည်း သူ့အပျော်မွေ့ဆုံး အလုပ်သည်ကား စာရေးခြင်းအလုပ်သာဖြစ်၏။ ထိုစာရေးခြင်း အလုပ်ကပင် သူ၏ကြီးပွားတိုးတက်ရေးကို ဖန်တီးခဲ့ပေသည်။ ပစ္စည်းဥစ္စာ ချမ်းသာကြွယ်ဝလာသောအခါ သူသည် နိုင်ငံရေးမှ ထွက်ပြီးလျှင် စာရေးခြင်းဖြင့်သာ အချိန်ကို ကုန်လွန်စေခဲ့သည်။ မကောလေးသည် ကဗျာများကိုလည်း အများအပြားရေးသားခဲ့၏။ အထင်ရှားဆုံးကဗျာသည်ကား ၁၈၄၂ ခုနှစ်တွင် ထုတ်ဝေခဲ့သော ‘ရေးခေတ်ရောမနိုင်ငံ၏ တေးသံ’ အမည်ရှိ ကဗျာပင်ဖြစ်ပေသည်။

မကောလေးသည် ၁၈၄၁ ခုနှစ်တွင် သူ၏ ကမ္ဘာကျော် ‘အင်္ဂလန်နိုင်ငံသမိုင်း’ စာအုပ်ကြီးကို စတင်ရေးသားခဲ့၏။ ၁၈၄၉ ခုနှစ်တွင် ပဌမတွဲနှင့် ဒုတိယတွဲကို ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေနိုင်ခဲ့၏။ ကျန်အတွဲများကိုလည်း တတွဲပြီးတတွဲ ထုတ်ဝေခဲ့လေသည်။ သို့ရာတွင် လုပ်ငန်းမှာ ကြီးမားလွန်းရကား မကောလေး အနိစ္စရောက်သည့်တိုင်အောင် အပြီးမသတ်နိုင်ခဲ့ချေ။ ထိုနိုင်ငံသမိုင်း စာအုပ်ကြီးမှာ ပေါ်ပေါက်ခဲ့သမျှသော နိုင်ငံသမိုင်း စာအုပ်များတွင် အထင်ရှားဆုံးသော စာအုပ် ဖြစ်ပေသည်။

၁၈၅၇ ခုနှစ်တွင် မကောလေးသည် ဗဲရွန်ဘွဲ့ကို ရရှိလေသည်။ ထိုသို့ ချီးမြှင့်ခြင်းခံရပြီးနောက် ၂ နှစ်အကြာ ၁၈၅၉ ခုနှစ်တွင် ကွယ်လွန်အနိစ္စရောက်လေသည်။

မကိုဋ် ။ ။မင်းမြောက်တန်ဆာငါးပါး-ရှု။

မကန်း။ ။ “အော်-ဆွေမစုံဖက်၊ ဖြေပုံခက်အောင်၊ မကန်းကွက်ချွန်၊ တိမ်ရွက်ကွန်လဲ၊ လက်ပုစွန်ရိုး” အစချီသည့် ဦးကြင်ဥရေး ပဒေသာသီချင်းမှ တန်ခူးလဘွဲ့တွင် တိမ်များသည် မကန်းကောင်၏ အကြေးကွက်များသဖွယ် အထပ်ထပ်အကွက်ကွက် ထနေသည်ဟု ဆိုထားသည်တကြောင်း၊ မင်းပူးဆရာတော် ဦးညာသာရေး မဟာဇနကဇာတ်တော်ကြီးတွင် သင်္ဘောသားခုနစ်ရာတို့သည် ငါးလိပ်မကန်းတို့၏ အစာဖြစ်လေကုန်၏ ဟုဆိုထားသည်တကြောင်း၊ ပြာသိုလမကာရ ရာသီခွင်တွင် မကန်းကောင်အရပ်ရှိသည်ဟု ဆိုထားသည်တကြောင်းတို့ကြောင့် “မကန်း”သည် ရေသတ္တဝါတကောင်ဖြစ်ကြောင်း သိနိုင်လေသည်။ “မကန်း”သည် ပါဠိ “မကရ” သံသကြိုဋ် “မကရ”၊ မြန်မာ “မကာရ” ဟူသော စကားမှ လာသည်။ ပေါရာဏကထာ အဘိဓာန်တွင် ပင်လယ်ငါးကြီးတမျိုးဟု ဖော်ပြထား၍ အဘိဓာန်ဋီကာ ပါဠိတွင် လက်နှင့်ဖမ်းလျှင် ပါးစပ်ဟတတ်သော ငါးဟူ၍လည်း ဖော်ပြထားသည်။

အချို့သော ဟိန္ဒူဘာသာကျမ်းများ၌ မကန်းကို ဝါရဏမည်သော နတ်မင်း၏ စီးတော်ယာဉ်ဟု ဆိုထား၏။ အချို့ကျမ်းများတွင် ဂင်္ဂါမြစ်စောင့် နတ်သမီး၏ စီးတော်ယာဉ်ဟူ၍ ဆိုထားပြန်သည်။ ပုံသဏ္ဍာန်ကို ဖော်ပြရာ၌ ခြေလက်တို့သည် မြင်း၏ခြေလက်ကဲ့သို့ရှိပြီးလျှင် ခွာမှာ ကွဲသောခွာရှိသည်။ သွားများသည် ကျားခြင်သို့ကဲ့သို့ ချွန်ထက်သည်။ ဆင်၏နှာမောင်းရှိသည်။ ကိုယ်၏အမြီးပိုင်းသည်ငါး၏ကိုယ်ကာယကဲ့သို့ရှိ၍ အမြီးမှာငါးမြီးကဲ့သို့ဖြစ်သည်။ ဝက်နားရွက်ရှိသည်။ ပါးစပ်အမြဲဖြတ်ထားသည်ဟု ဖော်ပြထားသည်။ အချို့က မကန်းကောင်၏ ဦးခေါင်းနှင့် နှာမောင်းမှာ ဆင်၏နှာမောင်းနှင့် ဆင်၏ ဦးခေါင်းဖြစ်ပြီးလျှင် မျောက်၏ သွားကဲ့သို့သော သွားရှိသည်။ ခြင်္သေ့၏ခြေလက်ကဲ့သို့သော ခြေလက်နှင့် ခြေသည်းလက်သည်းများရှိသည်။ ကိုယ်ကာယမှာ ငါး၏ကိုယ်ကာယဖြစ်၍ အမြီးမှာ ဥဒေါင်း၏ အမြီးကဲ့သို့ဖြစ်သည်ဟု ဖော်ပြထားပြန်သည်။ ထို့ကြောင့် အချို့က မကန်းကောင်သည် အကယ်ရှိသော သတ္တဝါမဟုတ်၊ ဒဏ္ဍာရီပုံပြင်စကားတွင်ပါသော စိတ်ကူးယဉ်ဖန်တီးယူသည့် ရေသတ္တဝါမျိုးသာ ဖြစ်သည်ဟုယူဆကြသည်။

မည်သို့ပင် အမျိုးမျိုးတွေးတော ရေးသားကြစေကာမူ မကန်းဟုခေါ်သည့် ရေသတ္တဝါမျိုးရှိနေသည်မှာ အမှန်ပင်ဖြစ်၏။ မကန်းများသည် ပင်လယ်သမုဒ္ဒရာအောက်ရှိ ရွှံ့ညွှန်မြေပျော့များအတွင်း လိုဏ်ခေါင်းကြီးတူးဖော်၍ လျှို့ဝှက်စွာနေကြသည်။ အိန္ဒိယသမုဒ္ဒရာ၏ အရှေ့မြောက်မျက်နှာရှိ ဗင်္ဂလားပင်လယ်အော်ဖြစ်သော မြိတ်ခရိုင် မြိတ်ကျွန်းစု ပင်လယ်ရွှံ့ကုန်းများ အတွင်းဝယ် ၃ လက်မ အရွယ်မှသည် တပေထက်မကြီးလွန်းသောမကန်းများကို တံငါသည်များ ဖမ်းယူရရှိကြသည်။ ယင်းတို့အား ပင်လယ်ကျားပါးစပ်တိုက်၌၎င်း၊ ငါးပိလုပ်ရန်အတွက် ပုစွန်ဆိတ်ကလေးများကို ဝှံ့ဖြင့်ထိုး၍ ဖမ်းသည့် အခါ၌၎င်း၊ တကောင်စ၊ နှစ်ကောင်စ ဖမ်းဆီးရမိတတ်သည်။ အမြောက်အမြားကိုမူ ရွှံ့ကုန်းများအတွင်းမှ ပင်လယ်ဒီရေကျသောအချိန်တွင် လိုက်လံဖမ်းဆီးရသည်။ အလွန်ချိုသောအရသာရှိသဖြင့် သူဌေးများ ဈေးကြီးပေး၍ ဝယ်ယူစားသောက်တတ်ကြသည်။

မကန်းများသည် တကောင်ချင်း ပင်လယ်ရေအောက်၌ တွင်းဖော်နေတတ်ကြရာ ထိုတွင်းများသည်လိုဏ်ခေါင်းကြီးသဏ္ဍာန်ရှိ၏။ တွင်းပေါက်ဝမှာ တကောင်ဝင်ရုံသာ ဖောက်လုပ်ထားလျက် အတွင်း၌ကား အကျယ်ကြီး ထားကာ လိုဏ်ခေါင်းများနှင့် လျှို့ဝှက်ဂူများလည်း ထားရှိကြသည်။ ယင်းတို့သည် ပင်လယ်ရေအမြဲရှိသော နေရာ၌သာ နေထိုင်ကြသည်။ ပင်လယ်ရေမမီသောအရပ်တွင် မနေကြချေ။ ပင်လယ်ဒီရေကျသွားသည့်တိုင်အောင် ထိုပင်လယ် ဒီရေများ

မကန်း

ကို လိုက်ခေါင်းအတွင်း အလုံအလောက်ယူသွင်းထားကြ သည်။ လိုက်ခေါင်းတွင်းကြီးများမှာ ၆ လက်မ အရွယ်ရှိ မကန်းတကောင်အတွက် လိုက်ခေါင်းအနက်ကို ဥပမာပေး အထိတူးထားကြပြီးလျှင် တဖက်မှလည်း ထွက်ပေါက်လိုက် ခေါင်းတခုကို ဖောက်လုပ်ထားသေးသည်။ တပေအရွယ်မျှရှိ သော မကန်းကြီးများအတွက်မူကား ၄ ပေမှသည် ၆ ပေ အထိ တွင်းနက်ကြီးများကိုတူးလျက် ထွက်ပေါက်ဝင်ပေါက် လုပ်ထားကြလေသည်။ တွင်း၏အဝကို ကြည့်ကာအ ကောင်ကြီးသည်ငယ်သည်ကို ခန့်မှန်းနိုင်ကြသည့်ပြင် တွင်း ၏အနက်ကိုလည်း ခန့်မှန်းနိုင်ကြသည်။ တွင်းထဲတွင် ယင်း တို့ရှိသည်မရှိသည်ကိုလည်း သိနိုင်ပေသည်။ ယင်းတို့ရှိသော တွင်းတွင် သွင်းထားသောရေသည် ကြည်လင် သန့်ရှင်းနေ ၏။ ယင်းတို့မရှိက ရေမှာနောက်ကျနေသည်။ ယင်းတို့သည် တွင်းတတွင်းတွင်ကြာရှည်မနေဘဲ ၁၅ရက်မှ တလအကြာ ဆုံးသာနေတတ်ပြီးလျှင် တနေရာမှ တနေရာသို့ ပြောင်းရွှေ့ နေတတ်ကြသည်။ လူလောက်ကြီးသော မကန်းကြီးများနှင့် လူထက်ကြီးမားသောမကန်းကြီးများကား ပင်လယ်သမုဒ္ဒ ရာနက်ကြီးအတွင်း၌ ရှိကြောင်းသိရသည်။ ထိုသတ္တဝါကြီး များသည် ပင်လယ်ထဲ၌ ငါးကလေးများ၊ ပင်လယ်ပိုးများနှင့် ပင်လယ်ရွှံ့စေးတမျိုးကို စားသောက်ကြသည်။

မကန်း၏အသားသည် ကင်းနှင့် ပုစွန်တို့၏အသားနှင့် တူသော်လည်း ပုံသဏ္ဍာန်မှာအလွန်ကွာခြား၏။ ပျော့ပျောင်း သောကိုယ်ရေကို မာကျောသောအခွံဖြင့် ဖုံးအုပ်ထားရာတွင် အခွံလွှာမှာ အထပ်လိုက်ဖြစ်နေလျက် အထပ်တိုင်းတွင် ချွန်ထက်သော ဆူးများမှာ အထပ်လိုက်ဖြစ်နေသည်။ အ ထပ်တိုင်းတွင် ချွန်ထက်သော ဆူးများရှိ၏။ စိမ်းပြာညို ရောင်နှင့် ခရမ်းရောင်အသွင်လည်း ရှိကာ မကန်းကွက်ချွန်၊ တိမ်ရွက်ကွန်လဲ”ဆိုသော စာဆိုအတိုင်းပင် ဖြစ်နေသည်ကို တွေ့ရသည်။ ယင်းတို့၏ အကွက်အကြေးများအတိုင်း တန် ခူးလရာသီများတွင် ကြည်လင်တောက်ပသော မိုးသားတိမ် တိုက်များ၌ တွေ့ရတတ်သည်။

မကန်းကောင်၏ အခွံမှာ အဆက်လိုက် အဆက်လိုက် ပေါ်နေလျက် အမြီးပိုင်း၌ ကြီးလာသည်။ အမြီးပိုင်းမှာ ပိုင်းပု၍ ကားနေကာ ချွန်ထက်သော ဆူးများဖြင့် ဇောင်း တွန့်၍ရှိနေသည်။ ထိုအမြီးများ၏အနားတွင် လက်နှစ်ဖက် ကဲ့သို့သော လက်မနှစ်ခုရှိရာ ယင်းဖြင့် သွားလိုရာခရီးကို လှော်ခတ်သွားနိုင်သည့်ပြင် ပဲ့ကိုင်ပေးသေးသည်။ ဦးခေါင်း မှာ ပုလင်းတလုံး၏ ဘူးဝထိပ်သဏ္ဍာန်ကဲ့သို့ရှိပြီးလျှင် ခေါင်း ၏အောက်၊ ပခုံးနေရာနားတွင် တဖက်လျှင် လက် ဥခုစီ၊ ၆ခုထွက်နေ၏။ ထိုလက်များသည် ရေထဲ၌ ကူးခတ်နိုင် သည့်ပြင် ရွံ့ပြင်ပေါ်၌လည်း တွား၍ပြေးနိုင်၏။ ကိုယ်အန္ဓာ အောက်ပိုင်း ဝမ်းပိုက်နေရာတွင် တဖက်လျှင် ဆူးတောင်

ခုစီ၊ ပေါင်း ၁၆ခုစီရှိရာ ပင်လယ်ထဲ၌ အလွန်လျင်မြန်စွာ ကူးနိုင်သောသတ္တဝါဖြစ်သည်။ ဦးခေါင်းထိပ်တွင်မျက်လုံး ၂လုံးကို ကာကွယ်ပေးသည့် လက်ကဲ့သို့သော ဆူးတောင် ၂ခုရှိသေးသည်။ မျက်လုံး ၂လုံးသည် ပုစွန်မျက်လုံးကဲ့သို့ တောက်ပြောင်ကာ ရှေ့သို့ပြူးထွက်နေသည်။ ထိုမျက်လုံး များရှေ့၌ ရန်သူကို ဖယ်ရှားနိုင်သည့် လက်သေးကလေး ၄ချောင်းနှင့်တူသော အမွှေးတန်း ၄ပင်ရှိသည်။ ထိုအမွှေး တန်း ၄ပင်သည်လည်း မာကျောပြီးလျှင် မျက်လုံးကိုပင် အကာအကွယ်ပြုထားလေသည်။ မျက်လုံး၏အောက်အခွံရေ အတွင်းဝယ် ပါးစပ်ပေါက်၊ ဦးနှောက်၊ ဦးနှောက်အိမ်စသည် အကုန်လုံးသည် ပုစွန်ဦးခေါင်းအတွင်း စုပေါင်းနေသကဲ့သို့ စုပေါင်းနေ၏။

ဦးခေါင်း၏ တဖက်တချက်တွင် အလွန်ခိုင်မာထက်မြက် သော မကန်းလက်ခေါ် လက်ကြီး ၂ခုရှိသည်။ ထိုလက် ကြီး၂ခုမှာ အလွန်ကြီးမား၍ အခြားလက်များထက်ရှည် လည်းရှည်၏။ ထိုလက်ကြီးတဖက်စီတွင် မာကျောပြီးလျှင် အလွန်ထက်သန်၍ ချွန်မြဲနေသောဆူးများအချောင်း ၂၀မျှ ရှိရာ၊ မကန်းတွင် ထိုလက်ကြီး ၂ခုသည် ကြောက်မက်ဖွယ် ရာအကောင်းဆုံးဖြစ်တော့သည်။ အားလည်းအလွန်ကောင်း လျက် ထိုလက်ကြီးများဖြင့် ခုတ်မိလျှင် ပြတ်ပါသွားဖွယ် ရာအကြောင်းရှိပြီးသော် အလွန်တက်သော ရောဂါတမျိုးကို ခံစားရတတ်လေသည်။ မကန်းသည် ရန်ပြုမည်ဆိုလျှင် မိမိ ကိုယ်ကို ကွေးလိုက်ပြီးသည့်နောက်မှ တချက်တည်းဆန်၍ ရန်သူထံ ပစ်သွင်းလိုက်လေသည်။ ထိုအကွေးကို အထူးသ တိထားရသည်။ ရေသတ္တဝါတိုင်းသည် ယင်းမကန်းကို ကြောက်၏။ အော့တိုပတ်ခေါ် ဘဝဲကောင်ပင် ယင်းကို ကြောက်ရသည်။

မကန်းကောင်ကို အခြောက်လှန်း၍ အိမ်၌ထားလျှင် တစ္ဆေသူရဲ မိစ္ဆာမကောင်းဆိုးဝါးများ မချဉ်းကပ်နိုင်ဟု ရှေး လူများ အယူရှိကြသည်။ ကလေးပုခက်များတွင်လည်း မ ကန်းကောင် အခြောက်များကို ဆွဲပေးထားတတ်ကြသည်။

မကန်း၏ ထူးခြားသောအချက်တချက်မှာ အရွယ်နှင့်မ မျှအောင် လေမှုတ်အားကြီးခြင်းပင်ဖြစ်သည်။ မကန်းတွင်း တတွင်းကိုခဏချင်းလေဖြင့်မှုတ်၍ဖော်ပြီးသော် လိုက်ခေါင်း ကြီးကိုလည်း လေဖြင့်ပင်မှုတ်ကာ ရွံ့စေးများကို အပေါ်သို့ မှုတ်ထုတ်လေသည်။ အတွင်းပိုင်းရှိ ရှည်လျားသော လိုက် ဂူအရပ်ရပ်ကိုလည်း နာရီပိုင်းအတွင်း ဖောက်လုပ်နိုင်သော အစွမ်းသတ္တိရှိသည်။

မကန်းကို ဟင်းချိုပြုတ်၍ သောက်ရန်သာ ကောင်း၏။ အရှင်လတ်လတ်ကို ပွက်ပွက်ဆူနေသော ဟင်းရည်အိုးထဲသို့ ထည့်ပြီးမှ အရည်ကိုသောက်လျှင် အလွန်ချို၏။ အသား ကို စားလျှင်လည်း အလွန် ချိုမြဲသော အရသာထူးတမျိုး

ကို ခံစားရသည်။ သေမှဟင်းချက်လျှင် အတွင်း၌အချို့ရည်ကို မရသည့်ပြင် အသားလည်း မကျန်တတ်တော့ခြင်းကြောင့် အရှင်ချက်စားတတ်ကြသည်။ မကန်းကို ဖမ်းရာ၌ ဖမ်းယူတတ်မှရသည်ဖြစ်၏။ သို့မဟုတ်ပါက ဖမ်းသူ၏ လက်မှာ မကန်းတွင်းအထဲ၌ အမှန်ကျန်ရစ်ခဲ့မည်ဖြစ်သည်။

မကွေးခရိုင်။ ။မကွေးခရိုင်သည် မြန်မာနိုင်ငံအထက်ပိုင်း မကွေးတိုင်းတွင်ပါဝင်သည့် ခရိုင်တခုဖြစ်သည်။ နယ်နိမိတ်အားဖြင့် အနောက်မြောက်ဖက်စွန်းတွင် ပခုက္ကူခရိုင်၊ မြောက်ဖက်တွင် မြင်းခြံခရိုင်၊ အရှေ့မြောက်ဖက်အစွန်းတွင် မိတ္ထီလာခရိုင်၊ အရှေ့ဖက်၌ရမည်းသင်းခရိုင်၊ တောင်ဖက်၌ သရက်ခရိုင်၊အနောက်ဖက်၌ဧရာဝတီမြစ်တို့ရှိသည်။ဧရာဝတီမြစ်၏တဖက်တွင်မင်းဘူးခရိုင်ရှိသည်။မကွေးခရိုင်သည် ရေနံချောင်းနယ်နှင့် တောင်တွင်းကြီးနယ်တို့ဖြင့် ဖွဲ့စည်းထားသည်။ ရေနံချောင်းနယ်တွင် မကွေးမြို့နယ်၊ ရေနံချောင်းမြို့နယ်၊ချောက်မြို့နယ်တို့ပါဝင်၍ တောင်တွင်းကြီးနယ်တွင် တောင်တွင်းကြီးမြို့နယ်၊ မြို့သစ်မြို့နယ်နှင့် နတ်မော်မြို့နယ်တို့ပါဝင်သည်။ ခရိုင်၏အကျယ်အဝန်းမှာ ၃,၇၂၄စတုရန်းမိုင်၊ ကျေးရွာပေါင်း ၄၂၄နှင့် လူဦးရေမှာ ၁၉၅၆ ခုနှစ်တွင် ခန့်မှန်းခြေ ၆၅၃,၂၇၄ ယောက်ဖြစ်၏။

မကွေးခရိုင်သည် အနောက်ဖက် ဧရာဝတီမြစ်ကမ်း တလျှောက်တွင် နုံးတင်မြေနုရပ်ကွက်ဖြစ်သည်။ မြေသည်နိမ့်ရာမှ တဖြည်းဖြည်းမြင့်မားမတ်စောက်သွား၍ သစ်ပင်များ မပေါက်ဘဲရှိ၏။ တောင်ကြားတောင်ချောက်များလည်း ရှိသည်။ မြစ်ချောင်းများ၏ အောက်ပိုင်း မြစ်ဝှမ်းချောင်းဝှမ်းများမူကား မြေပြန့်ဖြစ်သည်။ ခရိုင်၏ မြောက်ဖက်မှာ တောင်လျှောက် တောင်ကုန်းများဖြစ်၍ အချို့ နေရာများတွင် ပေ ၁,၅၀၀ ပင်မြင့်သည်။ ခရိုင်၏ တောင်ဖက်တွင်မူ တောင်ကုန်းများပြီးလျှင် မြေနိမ့်မြေပြန့် ပေါ်လာပြန်သည်။ တောင်ဖက် အလယ်တည့်တည့်တွင် တည်ရှိသော လွင်ပြင်ကြီးမှာ မြောက်ဖက်မှသည် တောင်ဖက်သို့ ၄၅ မိုင်၊ အရှေ့ဖက်မှသည် အနောက်ဖက်သို့မိုင် ၃၀ ခန့်ကျယ်ပြန့်သည်။ ဤလွင်ပြင်ကား ယင်းချောင်းဝှမ်း တဝိုက်တွင်ဖြစ်၏။ လွင်ပြင်ဆုံးသောအခါ တောင်ကုန်းများ ပေါ်လာပြန်သည်။ ပဲခူးရိုးမနှင့် တဆက်တည်းရှိသော တောင်များဖြစ်၍ စိမ်းလန်းစိုပြေသော သစ်ပင်များ အုပ်ဆိုင်နေသဖြင့် ရှုမောဖွယ်ဖြစ်တော့၏။ တဖန် အလယ်ပိုင်း မြေပြန့်အလွန် တောင်စောင်းများ တလျှောက်တွင် ပြုလုပ်ထားသော တောင်ယာတို့မှာလည်း လှပသော ရှုခင်းဖြစ်၏။ ယင်းချောင်းဝှမ်းတလျှောက်မှာလည်း တမျိုးပင် သာယာပေသေး၏။

ခရိုင်တွင်းဖြတ်သန်းစီးဆင်းသော မြစ်ချောင်းတို့အနက်

အနောက်ဖက်တွင် နယ်နိမိတ်အဖြစ် တည်ရှိသော ဧရာဝတီမြစ်သည် အရေးပါအရာရောက်ဆုံး မြစ်ကြောင်း ဖြစ်၏။ သင်္ဘောကြီးငယ် စုန်ဆန်ခုတ်မောင်းနိုင်သည်။ ပင်းချောင်းသည် မြင်းခြံခရိုင်တွင်းရှိပုပ္ပားတောင်မှ အဦးအစ စီးဆင်းပြီးသော် ခရိုင်၏မြောက်ဖက်နယ်စပ်တလျှောက် အနောက်ဖက်သို့ စီးဆင်းပြီးလျှင် ရေနံချောင်းမြို့၏ အထက်နားဆီတွင် ဧရာဝတီမြစ်တွင်းသို့ စီးဝင်သည်။ ယင်းချောင်းသည် ရမည်းသင်းခရိုင် ယင်းတော်အနီးမှ စတင်စီးဆင်းကာ ပဲခူးရိုးမကိုဖြတ်ကျော်ပြီးလျှင် မကွေးခရိုင်တွင်းသို့ အရှေ့မြောက်ဖက်မှ စီးဝင်လာသည်။ တောင်ကုန်းများကို လွန်သောအခါ တောင်အရပ်သို့လှည့်၍စီးဆင်းသည်။ အောက်ဖက်မိုင် ၆၀ ခန့်အကွာတွင် စတုန်၊ ရန်ပယ်နှင့် တောင်ကူချောင်းတို့သည် ယင်းချောင်းတွင်းသို့ စီးဝင်သည်။ ထိုပြင် အခြားချောင်းများလည်း စီးဝင်သေးသည်။ အထက်တွင်ဖော်ပြခဲ့သော အလယ်ပိုင်း မြေပြန့်သည်ကား ဤချောင်းများဆုံစည်းရာ တဝိုက်ပင်ဖြစ်ပေသည်။ မြေဩဇာ အထူးကောင်းမွန်သည်။ ထိုနောက် ယင်းချောင်းသည် အနောက်ဖက်သို့ လှည့်၍ စီးဆင်းပြီးလျှင် မကွေးမြို့အထက် စီမိုင်းကွာ မြင်ကွန်းရွာအနီးတွင် ဧရာဝတီမြစ်တွင်းသို့ စီးဝင်သည်။ ပင်းချောင်းနှင့် ယင်းချောင်းတို့သည် ရုတ်ခြည်းရေလွှမ်းတတ်သည်။ ချောင်းငယ်များမူကား နွေအခါတွင် ခန်းခြောက်တတ်သည်။ ခရိုင်တွင်း အင်းကြီးအိုင်ကြီးဟူ၍ကားမရှိပေ။

မကွေးခရိုင်သည် မြန်မာနိုင်ငံအလယ်ပိုင်း မိုးပါးရေရှားရပ်ဝန်းတွင် တည်ရှိသောကြောင့် ရာသီဥတုမှာ အပူအအေးမမျှဘဲရှိ၏။နွေရာသီတွင် ပျမ်းမျှအပူချိန် ၉၇ ဒီဂရီအထက်ဖြစ်၍ ဆောင်းရာသီတွင် ၆၀ မျှအထိ ကျဆင်းသည်။ သို့သော် ခရိုင်တခုလုံးမှာ ယေဘုယျအားဖြင့် ကျန်းမာရေးနှင့် ညီညွတ်သည်။ မိုးရေချိန်မှာ တနှစ်လျှင် ၂၇ လက်မခန့်ဖြစ်သည်။

မကွေးခရိုင်တွင်း၌ စိုက်ပျိုးရေး ဖြစ်ထွန်းသည်။ ဆန်စပါးကို အဓိက စိုက်ပျိုးသည်။ အထူးသဖြင့် ပင်းချောင်းနှင့်ယင်းချောင်းတလျှောက်၊ တောင်တွင်းကြီးနယ် တဝိုက်တွင် အများဆုံး စိုက်ပျိုးသည်။ ဆန်စပါးအပြင် ကြက်သွန်ခင်းများကိုလည်းစိုက်ပျိုးသည်။ မြေအနိမ့်အမြင့် မညီသောကြောင့် ဆန်စပါး မစိုက်ပျိုးနိုင်သော အရပ်များ၌ နှမ်းနှင့်ပြောင်းတို့ကို စိုက်ပျိုးသည်။ မကွေးနှမ်းသည် ကောင်းမွန်သဖြင့် နာမည်ကျော်ပေသည်။ ရေနံချောင်း၊ နတ်မောက်နှင့် မကွေးမြို့နယ်များတွင် ပြောင်း၊နှမ်း၊ မြေပဲနှင့်အာလူးတို့မှာ အဓိကထွက်ကုန်ဖြစ်သည်။ ထိုပြင် ဧရာဝတီမြစ်ကမ်းတလျှောက်နှင့် မြစ်အတွင်း ပေါ်ထွန်းသော ကျွန်းငယ်များပေါ်တွင် ငရုတ်၊ ပြောင်းဖူး၊ ဆေးရွက်ကြီးနှင့် ပဲအမျိုးမျိုးကို စိုက်ပျိုးသည်။

မကွေးခရိုင်

မြန်မာနိုင်ငံအလယ်ပိုင်း မိုးပါးရေရှားရပ်ဝန်းတွင်တည်ရှိသော မကွေးခရိုင်၏ သဘာဝရှုခင်းတစ်ခုတည်းကို မကွေးမြို့၏ တန်ခိုးကြီး ဘုရားဖြစ်သော မြသလွန်ဘုရားနှင့်အတူ ကောင်းကင်မှ ရှုမြင်ရပုံဖြစ်သည်။

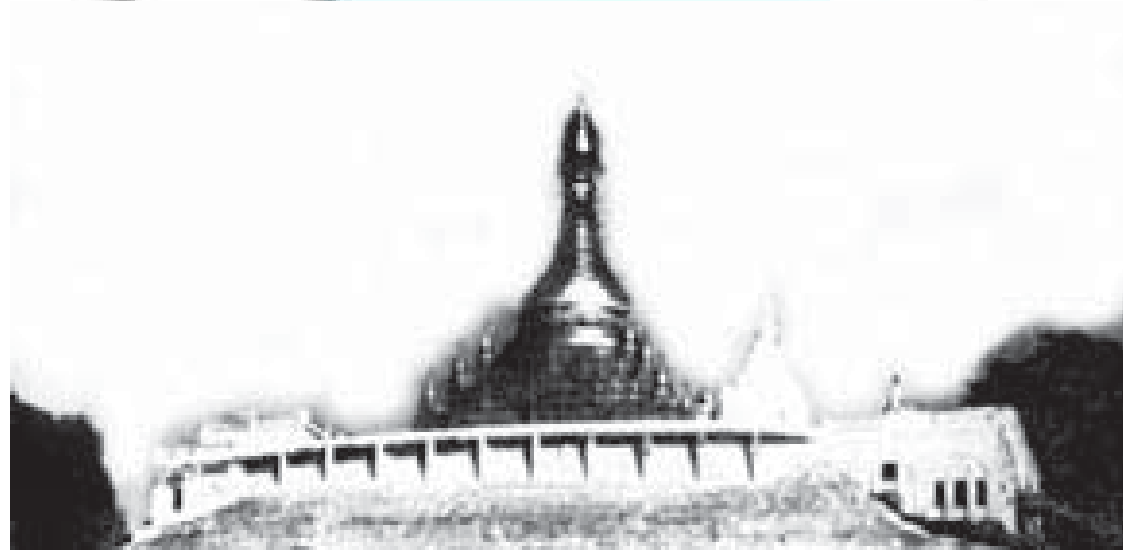
မကွေးခရိုင်သည် မြန်မာနိုင်ငံတွင် ရေနံအများဆုံးထွက်
 သောခရိုင်ဖြစ်သည်။ ရေနံချောင်းနှင့် ချောက်မြို့အနီးတွင်
 ရေနံတွင်းကြီး အမြောက်အမြားရှိသည်။ ခရိုင်တွင်းရှိ ပင်း
 ချောင်းကမ်းပေါ်တွင် ဆားတွင်းအနည်းငယ်ရှိ၍ ယင်း
 ချောင်းကမ်းတွင် ထုံးကျောက် အနည်းငယ်ရှိသည်။ ဤ
 သည်တို့အပြင် မကွေးခရိုင်အရှေ့ဖက်တွင်ကြီးပိုင်းသစ်တော
 များရှိ၍ ကျွန်းပင်အများအပြား ပေါက်ရောက်သည်။ နာ
 မည်ကျော် စလေဆီးသီးထွက်သော စလေသည် မကွေးခရိုင်
 တွင်းဥပါရှိသည်။ မကွေးဖန်ခါးသည်လည်း ထင်ရှားပေ
 သည်။ မကွေးမှ ကွမ်းညှပ်၊ ဓားများလည်း ထွက်သည်။
 ထိုကြောင့် မကွေးခရိုင်မှ ထွက်သောပစ္စည်းတို့ကား ရေနံ၊
 နှမ်းဆီ၊ ပဲဆီ၊ ဆန်စပါး၊ နှမ်း၊ ထန်းလျက်၊ မြေပဲ စသည်တို့
 ဖြစ်၏။

မကွေးခရိုင်သည် လမ်းပန်းဆက်သွယ်ရေး ကောင်းမွန်လှ
 ပေသည်။ ဧရာဝတီမြစ်သည် အနောက်ဖက် တလျှောက်မှ
 စီးဆင်းသည်နှင့်အညီ သင်္ဘောကြီးငယ်တို့သည် မကွေး၊
 ရေနံချောင်း၊ မြင်ကွန်း၊ မိကျောင်းရဲ၊ မင်းရွာ စသည်တွင်
 ဆိုက်ကပ်ရပ်နားသည်။ ရမည်းသင်းခရိုင်တွင်းရှိ ပျဉ်းမနား
 မြို့မှသည် မြင်းခြံခရိုင်တွင်းရှိ ကျောက်ပန်းတောင်းမြို့သို့ခွဲ
 ထွက်လာသော မီးရထားလမ်းသည် မကွေးခရိုင်အရှေ့ဖက်ရှိ
 မြို့များဖြစ်သော ဆတ်သွား၊တောင်တွင်းကြီး၊ မြို့သစ်၊ နတ်
 မောက်မြို့များကို ဖြတ်သွားပေသည်။ ယင်းမြို့များမှာ ကုန်
 စည်ဖြန့်ဖြူးရာဌာနများ ဖြစ်၏။ ပျဉ်းမနား ကျောက်ပန်း
 တောင်း မီးရထားလမ်းကို မကွေးခရိုင်တွင်းရှိ ချောက်
 မြို့နှင့် ဆက်မိအောင် စီစဉ်လျက်ရှိသည်။ မကွေးခရိုင်တွင်း
 ဖြတ်သန်းသွားသော ကားလမ်းတို့ကား ပဌမတန်း ကျောက်

ခင်းလမ်းများဖြစ်သည်။ ရန်ကုန် ပြည်ကားလမ်းမှ ဆက်၍
 မြင်းခြံသို့ ပေါက်သော ကားလမ်းသည် မကွေး၊ရေနံချောင်း
 မြို့များကို ဖြတ်သွားသည်။ မြင်းခြံရောက်လျှင် မြင်းခြံ-မန္တ
 လေးလမ်းနှင့် ဆက်မိသဖြင့် ရန်ကုန်-မန္တလေးသို့ တိုက်ရိုက်
 ကားလမ်းပေါက်သည်။ မကွေးမြို့တွင် လေယာဉ်ကွင်းလည်း
 ရှိပေသည်။ မကွေးခရိုင်တွင်း နေထိုင်သူတို့မှာ ဗုဒ္ဓအယူဝါဒီ
 မြန်မာလူမျိုးများသည်။

မကွေးခရိုင်တွင်းရှိ တန်ခိုးကြီးဘုရားများမှာ မကွေးမြို့
 တွင် မြသလွန်ဘုရား၊ တောင်တွင်းကြီးမြို့ရှိ ရွှေရောင်တော်
 နှင့် ရွှေအင်းတော်တို့ဖြစ်၏။ ရှေးအခါက ရွှေရောင်တော်
 ဘုရားတွင် နှစ်စဉ်ဘုရားပွဲကျင်းပသော်လည်း ယခုအခါ
 မကွေးမြသလွန်ဘုရားတွင်သာ သီတင်းကျွတ်လတွင် နှစ်စဉ်
 ဘုရားပွဲ ကျင်းပလျက် စည်ကားလှပေသည်။ (မြသလွန်
 ဘုရား-ရှု။) မကွေးခရိုင် တောင်တွင်းကြီးနယ်အတွင်းရှိ
 ဆတ်သွားမြို့အနီးတွင် မြို့တော်ဟောင်း တခုဖြစ်သော ဗိဿ
 နိုးမြို့ပျက်၏ အစအနအကြွင်းအကျန်များကို တွေ့နိုင်ပေ
 သေးသည်။ (ဗိဿနိုးမြို့ဟောင်း-လည်းရှု။)

မကွေးမြို့။ ။မကွေးမြို့သည် မြန်မာနိုင်ငံအထက်ပိုင်းရှိ
 မကွေးတိုင်းမကွေးခရိုင်နှင့်မကွေးမြို့နယ်တို့၏ ရုံးစိုက်မြို့ဖြစ်
 သည်။ ဧရာဝတီမြစ်၏ လက်ဝဲဖက်ကမ်းပေါ်တွင် တည်ရှိ၍
 မင်းဘူးမြို့နှင့်မျက်နှာချင်းဆိုင်ဆိုင်လှပေသည်။ ရေလမ်း
 အားဖြင့် ရန်ကုန်မြို့၏ အထက် ၃၇၈မိုင်ဝေးကွာ၍ မန္တလေး
 မြို့၏အောက် ၁၁၉ မိုင်အကွာတွင် တည်ရှိသည်။ ကားလမ်း
 အားဖြင့်မူရန်ကုန်မြို့မှမိုင် ၃၃၀ကွာဝေး၍ မြင်းခြံမြို့မှ ၁၂၆
 မိုင်ဝေးသည်။ မြင်းခြံရောက်လျှင် မြင်းခြံ-မန္တလေးကားလမ်း

မကွေးမြို့၏ ကျက်သရေဆောင် မြသလွန်ဘုရား

နှင့် ဆက်မိသည်။ မကွေးမြို့သည် ပြည်မြို့၊ မြင်းခြံမြို့များ သို့၎င်း၊ ခရိုင်တွင်းရှိ မြို့များဖြစ်သော နတ်မောက်မြို့နှင့် တောင်တွင်းကြီး မြို့များသို့၎င်း ကားလမ်းကောင်းများဖြင့် အဆက်အသွယ် ရှိသည်။ မကွေးမြို့တွင် လေယာဉ်ကွင်း လည်းရှိသည်။ အောက်သို့ ရန်ကုန်၊ အထက်သို့ လမ်းရွာ၊ မိတ္ထီလာ၊ မန္တလေးသို့ လေကြောင်းပေါက်သည်။

မကွေးမြို့နယ်သည် အကျယ်အဝန်းအားဖြင့် စတုရန်းမိုင် ၆၄၈ မိုင်ကျေးရွာပေါင်း ၇၁၈၅၅ နှင့် ၁၉၅၆ခုနှစ်တွင် ခန့်မှန်း ခြေအားဖြင့် လူဦးရေ ၉၃၅၉၄ ယောက်ရှိသည်။ မကွေးမြို့ နယ်သည် ရေနံချောင်းနယ်တွင် ပါဝင်သည်။ မကွေးမြို့နယ် တွင် အများစုမှာ ဗုဒ္ဓအယူဝါဒီ မြန်မာလူမျိုးတို့ဖြစ်၏။ မကွေးမြို့၏လူဦးရေမှာ ၁၉၅၃ ခုနှစ် ခန့်မှန်းသန်းခေါင် စာရင်းအရ ၁၃,၂၇၀ ဖြစ်သည်။

မကွေးမြို့သည် တိုင်း၊ ခရိုင်တို့၏ ရုံးစိုက်မြို့ဖြစ်သည်နှင့် အညီ မကွေးမြို့တွင် အစိုးရရုံးကြီးများ၊ အထက်တန်း အလယ်တန်းနှင့် မူလတန်းကျောင်းများ၊ ဈေး၊ ဆေးရုံ၊ မျူနီစီပယ်ရုံး စသည်တို့အပြင်၊ ၁၉၅၅ခုနှစ်က ဖွင့်လှစ်၍ မန္တလေး တက္ကသိုလ်တွင် ဖွဲ့စည်းပါဝင်ခဲ့သော မကွေးဥပစာ ကောလိပ်လည်း ရှိသည်။

မကွေးမြို့သည် စီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုးသော ခရိုင်တွင် တည်ရှိ ၍ ရေလမ်း၊ကားလမ်း၊ လေကြောင်းလမ်းတို့ဖြင့် ဆက်သွယ် လျက်ရှိသောကြောင့် အချက်အချာဌာနတခုဖြစ်၏။ ဆန် စက်၊ ဆီစက်၊ သစ်စက်နှင့် အခြားစက်မှုလက်မှု လုပ်ငန်း များ စုဝေးရာဖြစ်၏။ မကွေးမှ ကွမ်းညှပ်၊ ဓားဖန်ခါးသီး တို့မှာလည်း နာမည်ရဖြစ်၏။

ဤသည်တို့အပြင် မကွေးမြို့သည်မြသလွန်ဘုရားကြောင့် မြန်မာပြည်တဝန်းတွင် ထင်ရှားပေသည်။ ဧရာဝတီမြစ်ကမ်း ၏တောင်ထိပ် ကုန်းတခုပေါ်တွင် တည်ရှိသော မြသလွန် ဘုရားသည်ကား မြန်မာနိုင်ငံတွင် တန်ခိုးကြီးဘုရားတခု ဖြစ်၏။ မြစ်လမ်းတလျှောက် လှေ၊ သင်္ဘောစီးသွားသူသည် မြသလွန်ဘုရားနှင့် စောင်းတန်းများကို အဝေးမှပင် ဖူးမျှော် နိုင်ပေသည်။ နှစ်စဉ် သီတင်းကျွတ်လ၌ကျင်းပသော ဘုရား ပွဲသို့ မြန်မာနိုင်ငံအရပ်ရပ်မှ ဘုရားဖူးများသွား ကြပေသည်။ (မြသလွန်ဘုရား-ရှု။)

မဂ်လင်လူမျိုး။ (ချင်းလူမျိုး-ရှု။)

မဂ္ဂလင်၊အက်(ဖ) (ခရစ် ၁၄၀၈ ခန့်- ၁၅၂၁)။ ။ဖာဒီ နန် မဂ္ဂလင်သည် ကမ္ဘာတပတ်ကို ရေကြောင်းခရီးလမ်း အားဖြင့် ပဌမဆုံး ပတ်မိသူဖြစ်ကာ ကမ္ဘာကိုပတ်၍ သွား သော ရေကြောင်းခရီးကို တွေ့ရှိခဲ့သူဖြစ်လေသည်။ သူသည် ပေါ်တူဂီလူမျိုးဖြစ်၍ မှူးမတ်မျိုးရိုးမှဆင်းသက်လာသူ ဖြစ်

ပင်လယ်ရေကြောင်းခရီးဖြင့် ကမ္ဘာကိုဦးစွာပတ်ခဲ့သူ မဂ္ဂလင်

သော်လည်းဆင်းရဲလေသည်။ သို့ဖြစ်၍ ငယ်ရွယ်စဉ်က နန်း တော်အတွင်း လက်ပါးစေအဖြစ်ဖြင့်နေထိုင်ခဲ့ရ၏။ အသက် ၂၅နှစ်အရွယ်တွင် အိန္ဒိယရှိ ပေါ်တူဂီနယ်များ၏ ဘုရင်ခံ အား လမ်းခိုခင်းနှင့်လိုက်ပါ၍ စစ်မှုထမ်းလေသည်။ အိန္ဒိယ ပြည်သို့ သင်္ဘောနှင့် လပေါင်းအတော်ကြာအောင် သွားရ သည်ဖြစ်ရာ လမ်းခရီးတွင် သင်္ဘောသားများနှင့် ပင်လယ်အ ကြောင်းကို လေ့လာစူးစမ်းမှတ်သားယင်း အချိန်ကုန်ခဲ့လေ သည်။ အိန္ဒိယ၌ တိုက်ပွဲများတွင် ပါဝင်ခဲ့ပြီးနောက် စမဲ အမွှေးအကြိုင်များထွက်ရာ အရှေ့အိန္ဒိယကျွန်းစုများသို့တိုင် ရောက်ခဲ့၏။ အိန္ဒိယတွင် ၇နှစ်ခန့် စစ်မှုထမ်းခဲ့သည်ဖြစ်၍ စစ်ဗိုလ်အဆင့်အတန်းပင် ရရှိခဲ့၏။ သို့သော် မကြာမီပင် ဘုရင်ခံနှင့် ပန်မစားတော့သဖြင့် ပေါ်တူဂီနိုင်ငံသို့ ပြန် လေ၏။ မိုရော့ကိုနယ်၌ အာရပ်တို့ကို ပေါ်တူဂီတို့က သွားရောက်တိုက်ခိုက်သည်တွင် မဂ္ဂလင် လိုက်ပါထမ်း ဆောင်လေသည်။

ထိုအတောအတွင်း မဂ္ဂလင်သည် ပထဝီဝင်ပညာရပ်တွင် စိတ်ပါဝင်စားလာ၍ ထိုပညာရပ်ကို စူးစမ်းလေ့လာခဲ့၏။ ထိုပြင် ရေကြောင်းအတတ်ကိုလည်း အတော်ပင်တတ်ကျွမ်း လာလေသည်။ ပေါ်တူဂီနိုင်ငံမှ အနောက်စူးစူးအရပ်သို့ သင်္ဘောများဖြင့် ရှေးရှုသွားကာ တောင်အမေရိကတိုက် ကို ပတ်ပြီးလျှင် မကြာသေးမီက ဗဲလဗီအာ တွေ့ရှိခဲ့သော ရေပြင်ကျယ်ကို ဖြတ်ကျော်၍ သွားလေသော် အိန္ဒိယပြည်

သို့ ရောက်မည်ဟု မဂ္ဂလင် စွဲမြဲယုံကြည်လေသည်။ သို့ရာတွင် ပေါ်တူဂီဘုရင်ထံ တင်ပြသောအခါ ဘုရင်က သူ့ကို အားမပေးသဖြင့် စပိန်ဘုရင်ထံသို့ သွားရောက်၍ အကူအညီတောင်းလေသည်။ စပိန်ပြည်ရှင် ပဉ္စမချားဘုရင်ကား ကိုလံဗပ်ကိုသို့ပင် မဂ္ဂလင်လည်း အောင်မြင်လိမ့်မည်ဟု ယုံကြည်သဖြင့် သူ့အား သင်္ဘော ၅စင်းနှင့် လူ ၃၀၀ခန့် ပေးလေသည်။(ကိုလံဗပ်၊စီ-၅။)

ခရစ်၁၅၁၉ခုနှစ် စက်တင်ဘာလအတွင်း၌ မဂ္ဂလင်သည် ယင်းသင်္ဘော၅စင်းနှင့် ဆန်လုကာ ဆိပ်ကမ်းမှထွက်ခွာခဲ့၏။ နောက် ၄လခန့်အကြာတွင် တောင်အမေရိကတိုက်သို့ ရောက်သွားလေသည်။ ထို့နောက် မဂ္ဂလင်နှင့် အပေါင်းပါ သင်္ဘောသားတို့သည် ကမ်းရိုးတန်းတလျှောက် တောင်ဖက်သို့ ဆက်လက်သင်္ဘောလွှင့်သွားကြ၍ ဆောင်းဝင်လာသော အခါမှ ခရီးတထောက်နားကြလေသည်။ ထိုသို့ နားနေစဉ် မကျေမနပ်ဖြစ်နေသော သင်္ဘောသားအချို့က သူ့ကို တော်လှန်ရန် ကြံစည်ကြသည်။ သို့ရာတွင် မဂ္ဂလင်က တင်းတင်းမာမာ နှိပ်ကွပ်လိုက်သဖြင့် အားလုံးငြိမ်ဝပ်သွားကြလေသည်။ မဂ္ဂလင်သည် မည်သည့်အနှောင့်အယှက်များကိုမျှ ဂရုစိုက်သူမဟုတ်ချေ။ ရိက္ခာများ တဖြည်းဖြည်းလျော့နည်းလာသော်လည်း မဂ္ဂလင်သည် ရွက်များမှသားရေကိုပင် စားရစေ သူကား အလျှော့မပေးဘဲ သူ့အကြံ အထမြောက်ရေးအတွက်ကြိုးပမ်းမည်ဟု သန္နိဋ္ဌာန်ပြုလေသည်။ မဂ္ဂလင်သည် ကုန်းအနေအထားကို စုံစမ်းရန်အတွက် သင်္ဘောတစင်းလွှတ်လိုက်ရာ ထိုသင်္ဘောမှာ ပင်လယ်၌ ပျက်စီးနှစ်မြုပ်သွားလေသည်။

ဆောင်းရာသီကုန်မှ ဆက်လက် ထွက်ခွာသွားခဲ့ပြီးနောက် ၃ ရက်အကြာတွင် တောင်အမေရိကတိုက် တောင်ဖက်ဖျားရှိ အငူကို သူတို့ပတ်မိကာ ရေလက်ကြားကလေးတခုကို ဖြတ်လျှင် ရေပြင်ကျယ်ကြီးထဲသို့ ရောက်သွားကြလေသည်။ ယင်းရေလက်ကြားမှာ သူ့ခွဲသန်သန်နှင့် ရှာခဲ့သော ရေလက်ကြားဖြစ်၍ အနောက်ဖက်သို့ ထွက်ပေါက်ပင်ဖြစ်၏။ ယခုသော် ထိုရေလက်ကြားကို မဂ္ဂလင်ရေလက်ကြားဟု ခေါ်ကြသည်။ ထိုပြင် သူတို့ရောက်ရှိနေသောရေပြင်ကျယ်ကြီးမှာ သူတို့ဖြတ်သန်းလာခဲ့သော သမုဒ္ဒရာနှင့်စာသော် လှိုင်းလေငြိမ်သက်လှသဖြင့် ပစိဖိတ် (ဧချမ်း ငြိမ်သက်ခြင်း) သမုဒ္ဒရာဟု မှည့်ခေါ်ခဲ့လေသည်။ ထိုနောက်တွင်ကား သင်္ဘောတစင်းမှာ စပိန်နိုင်ငံသို့ လှည့်ပြန်သွားပြီဖြစ်၍ သင်္ဘော ၃ စင်းသာ ကျန်တော့၏။

ဤသို့ဖြင့် ရက်ပေါင်း ၉၈ ရက်ကြာအောင် အနောက်ဖျားသို့ ခရီးလွှင့်ခဲ့ကြရသောအခါ မဂ္ဂလင်နှင့် သင်္ဘောသားတို့မှာအစောရေစာပြတ်သွားသဖြင့် အတိဒုက္ခရောက်ကြကာ ဖျားနာကြ၏။ ထိုကြောင့် သင်္ဘောပေါ်ရှိ ကြွက်များနှင့်

သားရေကြိုးများကိုပင် စားကြရလေသည်။ စောစောပိုင်းက မဂ္ဂလင်ဆိုခဲ့သော စကားသည် နိမိတ်သဖွယ် ဖြစ်နေတော့၏။

ယင်းသို့ လူများပင် သေကြေပျက်စီးကြသော်လည်း မလျော့သော ဇွဲသတ္တိဖြင့် ဆက်လက်လွှင့်သွားကြရာ ယခုမယ်ရီယန္နားကျွန်းစုခေါ် ကျွန်းများသို့ ရောက်သွားလေသည်။ ထိုကျွန်းများမှာ အစာရေစာ ဖြည့်တင်း၍ အနောက်ဖျားသို့ လွှင့်ပြန်သော် ရက်အနည်းငယ်အတွင်း ဖိလစ်ပိုင်ကျွန်းစုသို့ ရောက်ကြလေ၏။

ကျွန်းသားများမှာ ပျူငှာဖော်ရွေ၍ စေဗူးခေါ် ကျွန်းတကျွန်းမှ လူရိုင်းဘုရင်က မဂ္ဂလင်နှင့်လာ၍ မိတ်ဖွဲ့လေသည်။ မဂ္ဂလင်က သူ၏မေတ္တာကို တုံ့ပြန်သောအားဖြင့် သူတိုက်တွန်းသည့်အတိုင်း အခြားကျွန်းတကျွန်းရှိ လူရိုင်းဘုရင်ကို သွားရောက်တိုက်ခိုက်နှိမ်နင်းပေးလေသည်။ ထိုသို့ လူရိုင်းများနှင့် တိုက်ခိုက်ရာ၌ မဂ္ဂလင်သည် အသက်ဆုံးရှုံးရလေသည်။ သူ၏နောက်လိုက်များမှာလည်း လူရိုင်းဘုရင်၏ ဖမ်းဆီးခြင်းကို ခံရလေသည်။

စပိန်နိုင်ငံမှထွက်သွားစဉ်က ပါသွားသော လူ ၃၀၀နီးပါး အနက် ၃၁ယောက်သာ သင်္ဘောတစင်းနှင့် ဖော်နီယိုကျွန်းမှတဆင့် ဝွတ်ဒဟုပ်အငူကိုပတ်၍ စပိန်နိုင်ငံသို့ ပြန်ရောက်ခဲ့လေသည်။ မဂ္ဂလင်ကား စပိန်နိုင်ငံသို့ပြန်မရောက်ခဲ့သော်လည်း သူသည် ယခင်က ကမ္ဘာအရှေ့ဖျား သူကျဆုံးသော အရပ်အထိသို့ပင် ရောက်ခဲ့ဖူးပြီဖြစ်၍ ကမ္ဘာကို သင်္ဘောဖြင့် ပဌမဆုံးပတ်ဖူးသည်ဟု ဆိုရမည်ဖြစ်ပေသည်။

မဏိပူရနယ်။ ။မဏိပူရနယ်သည် အိန္ဒိယပြည်ထောင်စုတွင် ပါဝင်သော နယ်တနယ်ဖြစ်သည်။ ရှေးဗြိတိသျှလက်ထက်က မဏိပူရနယ်သည် အာသံဘုရင်ခံ၏ အုပ်ချုပ်ခြင်းကို ခံခဲ့ရ၏။ အိန္ဒိယနိုင်ငံ လွတ်လပ်ရေးရပြီး၍ နယ်နိမိတ်များကို ပြန်လည်သတ်မှတ်ပြီးသည့်နောက်တွင် သီးခြားနယ် ဖြစ်လာသည်။ မဏိပူရနယ်သည် အိန္ဒိယနိုင်ငံ၏အရှေ့ဖက်တွင် အာသံပြည်နယ်နှင့် မြန်မာနိုင်ငံတို့၏အကြား၌တည်ရှိ၍ အကျယ်အဝန်းအားဖြင့် ၈,၄၅၆ စတုရန်းမိုင် မျှသာ ရှိသည်။ မြန်မာနိုင်ငံ၏ နယ်စပ်တွင် တည်ရှိခြင်းကြောင့် ရှေးမြန်မာမင်းများ အုပ်စိုးစဉ်အခါက မဏိပူရနယ်နှင့် မြန်မာတို့ အချင်းဖြစ်ပွားလျက် မဏိပူရနယ်သည် မြန်မာမင်းတို့၏ အာဏာစက် ပြန့်နှံ့ရာဒေသဖြစ်ခဲ့ဖူးသည်။ မြန်မာတို့က မဏိပူရကို ကသည်းပြည်ဟု၍၎င်း၊ မဏိပူရတွင် နေထိုင်သူတို့ကို ကသည်းလူမျိုးဟု၍၎င်း ခေါ်ဝေါ်သည်။ (ကသည်းလူမျိုး-၅။) မဏိပူရနယ်၏မြို့တော်သည် အင်ဖားမြို့ ဖြစ်၏။ အင်ဖားမြို့သည် ချင်းတွင်းမြစ်၏ လက်တက်ဖြစ်သော မြစ်သာမြစ်အတွင်း

မဏိပူရနယ်

စီးဝင်သော မဏိပူရမြစ်ဝှမ်းတွင် တည်ရှိလျက် မန္တလေး မြို့၏မြောက်ဘက် အနောက်ယွန်းယွန်း မိုင် ၂၅၀ အကွာတွင် တည်ရှိသည်။

မဏိပူရနယ်သည် တောင်ထူထပ်သောဒေသ၏ အလယ် ကျယ်ပြန့်သော ချိုင့်ဝှမ်းတွင် တည်ရှိသည်။ ယင်းနယ်၏ များသောအပိုင်းမှာ တောကြီးမျက်မည်းဖြစ်လျက်၊ ဆင်၊ ကြွဲ၊ ကျား၊ ကျားသစ်၊ ဝက်ဝံ၊ သမင်၊ ပြောင်များ ကျက်စား သည်။ မဏိပူရနယ်ရှိ အချို့တောင်များသည် ပေ ၁၀,၀၀၀ ကျော်မြင့်သော်လည်း အများအားဖြင့် ပေ ၅,၀၀၀၊ ၆,၀၀၀ အမြင့် ရှိကြသည်။ ချိုင့်ဝှမ်းသည် စတုရန်းမိုင် ၇၀၀ ကျယ်၍ ပင်လယ်ပြင်ထက် ပေ ၂,၆၀၀ မြင့်သည်။ တောင်ပေါ်ဒေသတွင် နေထိုင်သူများသည် နယ်ရှိ လူဦး ရေ၏ ၃ ပုံ ၁ ပုံရှိ၍ လူမျိုးအုပ်စုခွဲပေါင်း ၄၀ မျှ ပါဝင် သည်။ ယင်းတို့အနက် အုပ်စုကြီး ၂ခုမှာ နာဂနှင့် ကုကီ လူမျိုးများပင်တည်း။ မြို့တော်ဖြစ်သော အင်ဖားမြို့အနီး တဝိုက်တွင် နေထိုင်သူတို့မှာ အများအားဖြင့် မေထေး (မဏိပူရီ) လူမျိုးများဖြစ်၏။ မဏိပူရနယ်တွင် ပြောဆို ကြသော ဘာသာစကား အများအပြားပင်ရှိသော်လည်း မဏိပူရီ (ကသည်း) နှင့် အင်္ဂလိပ်စကားတို့မှာ ရုံးသုံး ဘာသာစကားများ ဖြစ်ကြသည်။ မဏိပူရတွင် နေထိုင် သော လူဦးရေမှာ ၁၉၅၉ ခုနှစ်တွင် ခန့်မှန်းခြေ ၅၇၇,၆၃၅ ယောက်ဖြစ်၏။ များသောအားဖြင့် ဟိန္ဒူ၊ မွတ်စလင်၊ ခရစ်ယာန်နှင့် ဗုဒ္ဓအယူဝါဒီများ ဖြစ်ကြ၏။

မဏိပူရနယ်တွင် စပါးသည် အဓိက စိုက်ပျိုးသော ကောက်နှံဖြစ်၏။ ဆန်အသင့်အတင့်ကို နယ်အပေါ် ထုတ် ရောင်းသည်။ သစ်တောထွက်ပစ္စည်းများသည်လည်း အ ရေးပါသော ထုတ်ကုန်ဖြစ်သည်။ လက်ရက်ကန်းလုပ်ငန်း သည် နာမည်ရသောလုပ်ငန်းဖြစ်၏။ အလုပ်အကိုင်များတွင် အမျိုးသမီးများ ဦးစီးလုပ်ကိုင်သည်က များ၏။ မဏိပူရ တွင် ထင်ရှားသော မြင်းတမျိုး ပေါက်ဖွား၍ ယင်းတို့ကို အမျိုးသား ကစားပွဲ တခုဖြစ်သော ပိုလိုကစားပွဲများတွင် အသုံးပြုသည်။ ယခုအခါတွင် မဏိပူရနယ်၌ လုပ်ငန်းများ တိုးတက်အောင် အစိုးရက စီမံစိုင်းပြင်းလျက် ရှိပေသည်။

မဏိပူရနယ်သည် ရှေးအခါက တိုင်းရင်း မဟာရာဇာ ဇော်ဘွား အုပ်ချုပ်ခံနယ်ဖြစ်၏။ အတွင်းကျ၍ မထင် ရှားသော ချိုင့်ဝှမ်းတွင် တည်ရှိသဖြင့် အခြားနိုင်ငံများ နှင့် အဆက်အစပ် မရှိသော်လည်း မြန်မာနိုင်ငံနှင့် ကပ် လျက်ရှိသောကြောင့် မြန်မာ့သမိုင်းတွင် ဘုရင့်နောင် လက် ထက်မှစ၍ ဖော်ပြပါရှိသည်ကိုတွေ့ရ၏။ သက္ကရာဇ် ၉၂၁ခု၊ ဘုရင့်နောင် လက်ထက်တွင် ကလေးမင်းခင်း နယ်ပယ်များ ကို ကသည်းဇော်ဘွားက ထိပါးလာသောကြောင့် ရဲမက် တော်တို့ ချီတက်ကြရသည်။ ကသည်းဇော်ဘွားက သစ္စာ

တော်ခံ၍ သမီးကိုဆက်သည်။ ဤသို့ဖြင့် ဘုရင့်နောင်လက် ထက်တွင် လက်ဆောင်ပဏ္ဏာများ ဆက်သလာသော်လည်း ကုန်းဘောင်ခေတ်အလျင် မြန်မာနိုင်ငံ ကစဉ်ကရဖြစ်နေ ချိန်များတွင် ကသည်းတို့သည် မြန်မာနိုင်ငံတွင်းသို့ ဝင် ရောက်ကာ သောင်းကျန်းဖျက်ဆီး၏။ သို့ထိပါးတိုက်ခိုက်ခဲ့ သည်ကို တုံ့ပြန်သောအားဖြင့် ကုန်းဘောင်ခေတ် ခရစ် ၁၇၅၈ ခုနှစ် အလောင်းဘုရားလက်ထက်၊ ၁၇၆၄ ခုနှစ် ကုန်းဘောင် ဆင်ဖြူရှင်မင်းတရားလက်ထက်၊ ၁၈၁၉ ခုနှစ် ဘကြီးတော်ဘုရားလက်ထက်တို့တွင် မြန်မာတို့က မဏိပူရ ကသည်းပြည်ကို အောင်မြင်သိမ်းပိုက်ခဲ့၏။ ဘကြီးတော်ဘု ရားလက်ထက်တွင် မဏိပူရ ကသည်းဇော်ဘွားမဟာရီန် ရာဇာသည် လက်ဆောင်ပဏ္ဏာ အဆက်အသ မရောက်သ ဖြင့် ၁၈၁၉ ခုနှစ်တွင် ညီတော် ဒွါရဝတီမင်းသား သတိုး မင်းရဲကျော်ထင်ကို ဗိုလ်ချုပ်ခန့်အပ်တော်မူ၍ တပ်များ ချီတက်သိမ်းယူစေရာ မဏိပူရ တမြို့လုံးကိုရ၍ အစောင့် တပ်များ ထားခဲ့ပြီးလျှင် ပြန်လာကြသည်။ ထိုမဏိပူရချီ တပ်တွင် အလုံမြို့ဝန်မင်းကြီးမဟာဗန္ဓုလမှာ လက်ဝဲကြောင်း စစ်က၊ မင်းကြီးမင်းခေါင်ကျော်မှာ လက်ယာကြောင်း စစ်က အဖြစ်ဖြင့် လိုက်ပါထမ်းရွက်ကြသည်။

မဏိပူရဇော်ဘွား မဟာရီန်ရာဇာကား ကချာနယ်သို့ ထွက်ပြေးတိမ်းရှောင်လေသည်။ ကချာတွင် မိမိအစ်ကို ဇော်ဘွားဟောင်း ချောဂျစ်ဆင် အုပ်ချုပ်နေနှင့်သည်ကို တွေ့ရှိ၍ ညီဂမ္ဘီရဆင်နှင့် ပူးပေါင်းပြီးလျှင် ချောဂျစ်ဆင်ကို တိုက်ခိုက်နှင်ထုတ်၍ ကချာတွင် အခိုင်အလုံ နေလေသည်။ ထိုနောက် မဟာရီန်ရာဇာ၏သားသည် ကချာမှလာ၍ မဏိပူရမြို့စောင့် မြန်မာတပ်ကို တိုက်လာ ပြန်သည်နှင့် သက္ကရာဇ် ၁၈၂၀ ပြည့်ခုနှစ်တွင် မြန်မာတပ်များ စစ်ကူထပ် မံလာရောက် တိုက်ခိုက်နှိမ်နင်းရပြန်သည်။ အင်္ဂလိပ်တို့ကား မြန်မာတို့ တန်ခိုးဖြန့်လာသည်ကို စိုးရိမ်သဖြင့် ကချာ ဇော်ဘွားဟောင်း ဂေါဝိန္ဒချန္ဒရာကို အားပေးကူညီပြီးလျှင် မဏိပူရ ဇော်ဘွားတို့ကို ပင်စင်ရိက္ခာပေး၍ အေးချမ်းစွာ နေထိုင်စေသည်။ ထိုနောက် မြန်မာတပ်တော်တို့က ကချာ နယ်သို့ ချဉ်းနင်းဝင်ရောက်သည်တွင် အင်္ဂလိပ်နှင့် မသင့် မတင့် ဖြစ်ရသည်။ ဤသို့ မဏိပူရဇော်ဘွားတို့ကို လိုက်လံ တိုက်ခိုက်သည်မှအစပြု၍ အင်္ဂလိပ်နှင့်မြန်မာတို့ စစ်ဖြစ် ကြသည်တွင် ပဌမအင်္ဂလိပ်-မြန်မာစစ်ပွဲအဆုံး ရန္တပိုစာချုပ် အရ မဏိပူရနယ် ကချာနယ်တို့ကို မြန်မာတို့က အနှောင့် အယှက် မပြုရတော့ချေ။ ဤတို့ဖြင့် မဏိပူရနယ်သည် မြန်မာတို့လက်မှ လွတ်မြောက်သွားသည်။ သို့ရာတွင် မဏိ ပူရ ဇော်ဘွားများသည် ထီးနန်းဆက်ခံရေးတွင် မသင့်မ တင့်အငြင်းပွားမှုများဖြစ်ခဲ့၏။ ခရစ် ၁၈၉၁ခုနှစ်တွင် နန်း ဆက်ခံမှုနှင့် စပ်လျဉ်း၍ အငြင်းပွားသည်တွင် အာသံပြည်

ဝန်ရှင်ဟော်မင်းကီးချုပ်က နှိမ်နင်းရန် ဂေါ်ရခါးစစ်သည် ၄,၀၀၀ နှင့် ဝင်ရောက်လာ၍ တိုက်ပွဲများ ဖြစ်ပွားခဲ့၏။ မဏိပူရကသည်းတို့က ဗြိတိသျှ ကိုယ်စားလှယ်တော် အိမ်ကို တိုက်ခိုက်ခဲ့ကြသည်။ ထိုနောက် နှစ်ဖက်သဘောတူ အတိုက်အခိုက် ရပ်စဲနေခိုက်တွင် ဝန်ရှင်တော် မင်းကြီးချုပ်နှင့် ဗြိတိသျှ ကိုယ်စားလှယ်တော်တို့သည် အခြား ဗြိတိသျှအရာရှိ ၃ ဦးနှင့်အတူ ဥပါယ်တံမျဉ်ဖြင့် ရက်ရက်စက်စက်သတ်ဖြတ်ခြင်းခံရသည်။ နောက်တလ အကြာတွင် ဗြိတိသျှစစ်တပ်က မဏိပူရကို သိမ်းပိုက်ပြီးလျှင် ယင်းနယ် တည်ရှိရေးကို အသိအမှတ်ပြု၍ အုပ်စိုးသော မင်းနွယ်မှ ဆင်းသက်လာသော ၅ နှစ်သားရွယ် မင်းသားကလေး ချူရာချန်အား စော်ဘွားခန့်အပ်ကာ ထိုစော်ဘွား အရွယ် မရောက်မီစပ်ကြား ဗြိတိသျှတို့က ကွပ်ကဲ၍အုပ်ချုပ်သည်။ ခရစ် ၁၉၀၇ခုနှစ်၌ စော်ဘွားအရွယ်ရောက်သည်တွင် အုပ်ချုပ်ရေးအာဏာကို ပြောင်းယူလိုက်ပေသည်။ ဒုတိယ ကမ္ဘာစစ်ကြီးအတွင်းဖြစ်သော ၁၉၄၄ ခုနှစ်က မဏိပူရနယ် အတွင်းသို့ မြန်မာပြည်၌ တပ်စွဲလျက်ရှိသော ဂျပန်တပ်များက ဝင်ရောက်တိုက်ခိုက်ကာ အင်ဖားမြို့တော်ကိုပင် ထိုနှစ် မတ်လမှစွန့်လွှတ်ထိ ဝိုင်းရံထားခဲ့သော်လည်း ဗြိတိသျှ နှင့်အိန္ဒိယတပ်များက တွန်းလှန်လိုက်၏။ အိန္ဒိယနိုင်ငံ လွတ်လပ်ရေး ရရှိသောအခါ မဏိပူရနယ်သည် အာသံနှင့် မဆိုင်တော့ဘဲ သီးခြားနယ် ဖြစ်လာသည်။

မဏိမေခလာ။ ။မြခါးရန်းကြီး၊ သို့မဟုတ် စိမ်းလဲ့သော အဆင်းရှိသည့် မြရတနာတို့ဖြင့် စီခြယ်ထားသောခါးကြီး တန်ဆာရှိသည့် သမုဒ္ဒရာစောင့် နတ်သမီးဖြစ်သည်။ မဏိမေခလာ နတ်သမီးသည် ကျွန်းကြီး လေးကျွန်းပြင်ဖက်၊ သမုဒ္ဒရာရေအယဉ်၌၊ အတွင်းကားငွေ၊ အပကား ရွှေအတိပြီးသော၊ ယူဇနာ ၁၅၀ အပြောအကျယ် အစောက်ရှိသော ဘုံနန်းပြသာဒ်၊ ပန်းမာန်သစ်ပင် ပဉ္စင်တူရိယာ ကချေသဘင်နှင့် ပျော်ရွှင်၍ နတ်သားနတ်သမီး ရှစ်သောင်းခြံရံလျက် စံစားကာနေ၏။ မိဖကို အရိုအသေ လုပ်ကျွေးခြင်း၊ သူတပါးတို့အား ချစ်ခင်သနားခြင်း၊ အလှူပေးခြင်း၊ သီလဆောက်တည်ခြင်း စသောဂုဏ်တို့နှင့် ပြည့်စုံသော ယောက်ျားမြတ်တို့ကို မဟာသမုဒ္ဒရာ၌ နှစ်မွန်းခဲ့သည်ရှိသော် ဆယ်တင်စိမ့်သောငှါ စတုလောကပါလနတ်ကြီးလေးယောက်တို့က မဏိမေခလာ နတ်သမီးအား သမုဒ္ဒရာ၌ အသီးအသီး အစောင့်ထားကြသည်။

မြန်မာပညာရှိ အမတ်ကြီး မဟာစည်သူ ရေးသားဖွဲ့ဆို အပ်သော မဟာဇနကပျို့တွင် -

“..... နတ်ပြည် ပဒုမ၊ အစိုးရသား၊ လောကပါလော်၊ နတ်လေးဖော်တို့၊ ထိုရော်အခါ၊ မဟာ

သမုဒ္ဒ၊ ပင်လယ်ဝဉ်၊ မိဖလုပ်ကျွေး၊ မွေးပေသသူ၊ လူဖြင့်အရှိ၊ ဘေးမထိအောင်၊ စောင်စောင် မမ၊ နေ့ညမြင်သိ၊ ကြည့်ရှုတိဟု၊ မဏိမေခလာ၊ နတ်လိမ္မာကို၊ အရာကိုယ်စား၊ အစောင့်ထား၏။.....”

ဟု မဏိမေခလာအကြောင်း ဖော်ပြပါရှိလေသည်။

ဂေါတမမြတ်စွာဘုရား အလောင်းဖြစ်သော မဟာဇနက မင်းသည် ခုနစ်ရာသော သင်္ဘောသားတို့နှင့်တကွ သမုဒ္ဒရာ အတွင်း သင်္ဘောလွှင့်သွားရာ လေအဟုန်ပြင်းထန်သဖြင့် မခံနိုင်သောကြောင့် သင်္ဘောနှစ်မြုပ်ခဲ့၏။ ခုနစ်ရက်မြောက် သောနေ့မှ မဏိမေခလာနတ်သမီးလာ၍ ဘုရားလောင်းအား ကယ်တင်သည်။ နတ်သမီးသည် ဘုရားလောင်းအား သမုဒ္ဒရာထဲမှချီပိုက်၍ မိထိလာပြည်၊ သရက်ဥယျာဉ် မင်္ဂလာကျောက်ဖျာအပြင်၌ သိပ်ထားကြောင်း မဟာဇနက ဇာတ်တော်တွင်ဆိုသည်။

မဏိဩဃပင်။ ။မဏိဩဃပင်ကို ရုက္ခဗေဒ အလိုအားဖြင့် ကရယ်လီးယား လူဆီးဒါးဟု ခေါ်၍ ရိုင်ဇိုဖိုရေစီအီးမျိုးရင်းတွင် ပါဝင်သည်။ မဏိဩဃပင်သည် အပင်ကြီးမျိုးဖြစ်၍ အမြင့်ပေ ၈၀ ထိရှိသည်။ပင်စည်၏လုံးပတ်မှာ ၆ ပေမှ ၇ပေထိရှိ၍ မြန်မာနိုင်ငံမြေညီသစ်တောများ၌ အတော်များများ တွေ့ရသောအပင်မျိုးဖြစ်သည်။ အပင်ကို ခုတ်လှဲပြီးသည့်နောက် သစ်လုံးသည် လျင်မြန်စွာ အက်ကွဲလွယ်သည်။ သစ်သားအရောင်မှာ နီကြန့်ကြန့်ဖြစ်၍ ဖယောင်းမှိုင်းတိုက်ပေးခြင်းဖြင့် အရောင်ညိုမှိုင်း၍ လာစေနိုင်သည်။

သစ်သားတွင် အကွက်အစက်များ ပေါ်ထွက်လျက်ရှိရာ လှပသော အသားဖြစ်သည့်ပြင် ပြုပြင်ရလည်း လွယ်ကူသည်။ မာ၍ လှပသော သစ်သားဖြစ်သောကြောင့် ဘီရိုကိုသို့ အဆက်အစပ်များသော အိမ်အသုံးအဆောင်များ လုပ်ရန်နှင့် ကြမ်းပြင်အလှဆင်ရန်အတွက် အလွန်အသုံးကျလေသည်။ ထိုပြင် မှန်ကူကွက်ပုံ တပ်ဆင်ရာ ဝက်မှင်ဘီးခုံများ ပြုလုပ်ရာ၌၎င်း အခြားအလှအပအတွက် သစ်သားဖြင့် တန်ဆာဆင်ရာ၌၎င်း အသုံးဝင်သော သစ်သားဖြစ်သည်။

မဏိဩဃသားသည် အသားကျစ်၍ မာသည့်ပြင် လေးသောကြောင့် အချို့ဒေသများတွင် ဆန်ဖွပ်ကျည်ဖွေ ပြုလုပ်ကြသည်။ အခေါက်နှင့်အမြစ်သည် ဆေးဖက်ဝင်သဖြင့် ဗိန္ဒောဆရာများ အသုံးပြုသည်ဟု ဆိုသည်။

တနင်္သာရီတောင်ပိုင်း၌ မဏိဩဃပင်ကို ယတ်ပင်ဟု ခေါ်ကြသည်။

မတူပီမြို့။ ။မတူပီမြို့သည် ချင်းဝိသေသတိုင်း တောင်ပိုင်း ချင်းတောင်ခရိုင်အတွင်းရှိ နယ်ပိုင်ရုံးစိုက်မြို့ ဖြစ်၍ နယ်ပိုင်ရုံးစိုက်မြို့ ၆ မြို့အနက် ချောင်အကျဆုံး ဖြစ်သည်။ မြန်မာ

နိုင်ငံ လွတ်လပ်ရေးရရှိပြီးနောက် ၁၉၄၉ ခုနှစ်တွင်မှ နယ်ပိုင် ရုံးကွယ်မြို့ ဖြစ်လာပေသည်။ မတူပီမြို့သည် မင်းတပ်မြို့၏ အနောက်ဘက် မိုင် ၇၀ခန့်ကွာဝေး၍ ပလက်ဝ၏ အရှေ့ဘက် ၇၅ မိုင်ကွာလှမ်းသည်။ အရှေ့ပါကစွတန်ပြည်နယ်စပ်နှင့် သော်ကား မိုင်၁၀၀ မျှသာဝေးသည်။ မတူပီနယ်တွင် လူဦး ရေ ၂၅,၀၀၀ ကျော်ရှိသည်။ မတူပီမြို့သည် ၂မိုင်ပတ်လည် ကျယ်ဝန်း၍ အိမ်ခြေ ၅၀၀ လူဦးရေ ၂,၀၀၀ ကျော်ရှိသည်။

မတူပီမြို့သည် အမြင့်ပေ ၄,၀၀၀ ရှိ၍ ကျယ်ပြန့်သော ကုန်းမြင့်ပေါ်တွင်တည်ရှိသည်။ တောကြီးတောင်ကြီးများ ပိုင်း ရံလျက်ရှိသည်။ ထိုပြင် လေးမြို့ချောင်းနှင့်ကောင်ဝါချောင်း များရစ်ဝိုင်းလျက်ရှိသည်။ တောတွင်းဝယ် တောငှက် သား ရဲတိရစ္ဆာန်များ ပေါများသည့်အလျောက် ထိုဒေသရှိ မ တူလူမျိုးသည် တောလည်ခြင်းကို နှစ်သက်ကြသည်။ နွေ ရာသီ၌ ခြောက်သွေ့ကြော့ကျနေသည့် သစ်ရွက်များကို မီးရှို့၍ အစုလိုက်အပြုံလိုက် တောလိုက်ထွက်ကြသည်မှာ မလေ့ ပင် ဖြစ်နေပေသည်။ တောကြီးများမှာ အလွန်နက်၍ ကျယ် ပြန့်သောကြောင့် စစ်မဖြစ်မီက တောတွင်း၌ တောဆင်ရိုင်း များ၊ ကြံများပင် ရှိသည်ဆို၏။ အချို့သူတို့သည် အားလပ် ချိန်များတွင် ချောင်းကမ်းဘေး၌ ပျော်ပွဲစားထွက်ခြင်း၊ ငါး မျှားခြင်းတို့ကို လူစုလူဝေးနှင့် တပျော်တပါး ပြုလုပ်လေ့ရှိ ကြသည်။ ဤသို့ တောတောင်ရေမြေ တင့်တယ်သည့်တွင် တောင်ယာလယ်ကွက်များမှာလည်း ရှုမျှော်ခင်းတရပ်ဖြစ်၏။

မတူပီမြို့သည် ချောင်အကျဆုံးမြို့ ဖြစ်သည့်အလျောက် လမ်းပန်းဆက်သွယ်ရေးမှာ ကောင်းမွန်တိုးတက်ခြင်း မရှိ သေးချေ။ မင်းတပ်နှင့် ပလက်ဝသို့ ဆက်သွယ်သော ကား လမ်း တပိုင်းတစမျှသာ ရှိသေးသည်။ ကားလမ်းဖောက်လုပ် ပြီးစီးသောအခါမှ လမ်းပန်းအဆက်အသွယ် အဆင်ပြေနိုင် ဖွယ်ရှိသည်။ အခြား တနေရာနှင့် တနေရာသို့ သွားနိုင်ရန် ၆ ပေလမ်းခေါ် လူသွားလမ်းများသာရှိသည်။ ရေကြောင်း နှင့်လေကြောင်းခရီး လုံးဝမရှိသဖြင့် ထုတ်ကုန်သွင်းကုန်ဟူ ၍ မရှိသလောက်ပင်။ အချို့လူကုံထံများမှအပ ကျန်နယ် သူနယ်သားတို့သည် မိမိတို့ လက်ဖြစ် အဝတ်အစားများကို သာ ဝတ်ဆင်ကြသည်။ နယ်သူနယ်သားများမှာ များသော အားဖြင့် တောင်ယာစပါးကို စိုက်ပျိုးကြသည်။ အချို့လည်း မင်းတပ်နယ်နှင့် ဟားခါးနယ်များသို့ သွားရောက်၍ လမ်း အလုပ်သမားအဖြစ် အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းကြသည်။ မတူပီနယ်သည် မည်မျှပင် ချောင်ကျစေကာမူ ဆန်စပါး လုံလောက်စွာ ရရှိသောကြောင့် ဝတ်စားနေထိုင်မှု ဖူလုံသည် ဟု ဆိုရပေမည်။

မတူပီနယ်တွင် ချင်းလူမျိုး ၃ မျိုးနေထိုင်ကြပေရာ ယင်း တို့မှာ မတူလူမျိုး၊ ဇိုးလူမျိုးနှင့် မေရန်လူမျိုးများ ဖြစ်ကြ သည်။ ဇိုးလူမျိုးမှာ အများစုဖြစ်၍၊ မတူပီမြို့၌ ချင်းလူ

မျိုးသာ နေထိုင်ကြရာ များသောအားဖြင့် မိရိုးဖလာ နတ် ကိုးကွယ်သူများဖြစ်၍ ခရစ်ယန်အယူဝါဒီ အနည်းငယ်မျှရှိ သည်။ ဗုဒ္ဓအယူဝါဒီဟူ၍ ပြောပလောက်အောင် မရှိသေး ပေ။ သို့သော် ယခုခါ မတူပီမြို့တွင် တောင်တန်းသာသ နာပြု ဘုန်းကြီးကျောင်း တကျောင်းရှိ၍ သာသနာပြုဘုန်း တော်ကြီးတပါး သီတင်းသုံးလျက်ရှိသည်။

နှစ်စဉ်နှစ်တိုင်း ဒီဇင်ဘာလမှ ဖေဖော်ဝါရီလအထိ ဆက် တိုက်ဆိုသလိုပင် ‘ယူဆုတ်ပွဲ’နှင့် ‘အွေပီပွဲ’ခေါ် ကောက်ရိတ် သိမ်းပွဲတော်များကို၎င်း၊ နတ်ကြီးတက်ပွဲကို၎င်း မြို့ပေါ်ရော နယ်တွင်ပါ ကျင်းပလေ့ရှိသည်။ နေဝင်ချိန်မှ မိုးလင်းသည့် တိုင် နွားနောက်သား၊ ဝက်သားများကို ချက်ပြုတ်စားကာ ခေါင်ရေကိုသောက်လျက် ပျော်ရွှင်မြူးထူးကြ၏။ တအိမ်နှင့် တအိမ် ထင်းရှူးမီးများဖြင့် ကူးသန်းသွားလာကြ၏။ ညအ ချိန်တွင် တညလုံးလိုပင် မအိပ်ကြဘဲ မီးပုံကြီးများ ပြုလုပ်၍ လူငယ်လူရွယ်အမျိုးသမီး အမျိုးသားတို့သည် ကောက်သိမ်း ခြင်းအကြောင်း ဖွဲ့နွဲ့သီကုံးထားသော သီချင်းများကို သံ ပြိုင်သီဆိုကြ၏။

မတူပီနယ်တွင် အင်္ဂလိပ်များ အုပ်စိုးစဉ်အခါက အစိုးရ စာသင်ကျောင်းဟူ၍ မရှိခဲ့ချေ။ ယခုအခါမူကား အထက် တန်းကျောင်း တကျောင်း၊ အလယ်တန်းကျောင်း ၂ ကျောင်းနှင့် မူလတန်းကျောင်း ၃၃ ကျောင်းရှိသည်။ ထို ပြင် ပြည်တော်သာ စီမံရေးအရ ချောင်းကူးတံတားများ ဆောက်လုပ်ပြီးစီးပြီ ဖြစ်၏။

မတူပီမြို့တွင် ရှေးအထက်ကျော်ကာရီက လူနေအိမ်ခြေ ၁,၀၀၀ ကျော်ပင်ရှိသည်ဟု သိရသည်။ မတူ ဆိုသည်မှာ မတူလူမျိုးကိုဆိုလို၍ ‘ပီ’ဆိုသည်မှာ ကြီးသည်ဟု အဓိပ္ပာယ် ရရှိလေသည်။ မတူပီနှင့် ကပ်လျက်ရှိသည့် ရွာကလေးများ ကို မတူသဲဟု ခေါ်ကြသည်။ ‘သဲ’ဟူသော စကားသည် ‘ငယ်’သည်ဟု အဓိပ္ပာယ်ရသည်။ မတူပီဆိုသည်မှာ မတူပီ လူမျိုးအကြီးအကဲများ နေထိုင်ရာဒေသဟုပင် ဆိုလိုသလော၊ သို့တည်းမဟုတ် မတူပီနယ်၏ အကြီးဆုံးမြို့ရွာကြီးဟုပင် ဆိုသလောဟူ၍ကား အတိအကျ မသိရပေ။

မဒမဝင်။ ။ရက္ခဗေဒ အလိုအားဖြင့် မဒမဝင်ကို ဒယ် လဗားဂျီးယား အိုဗားတား ဟုခေါ်သည်။ ထိုအပင်သည် လီဂူမီနိုးစီး မျိုးရင်းတွင် ပါဝင်သည်။ မဒမဝင်သည် အပင်လတ်မျိုးဖြစ်၍ အမြင့်ပေ ၃၀ မှ ၄၀အထိ ရှိသည်။ အသီးတောင့်သည် အလွန်ပြား၍ အထဲတွင် အစေ့တခု နှစ်ခုသာ ပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံ အထက်ပိုင်း၊ အောက်ပိုင်းရှိ နွေအခါ အရွက်ကြွေသောသစ်တောများတွင် မဒမဝင်များ ပေါက်ရောက်ကြသည်။ သို့ရာတွင် အခြား တောသစ်ပင် များလောက် ယင်းတို့ကို အမြောက်အမြား မတွေ့ရပေ။

သစ်သား၏ အရောင်သည်ညိုမွဲရောင်ဖြစ်စေ၊ သို့မဟုတ် ညိုဝါရောင်ဖြစ်စေ ရှိတတ်၍အတော်အသင့် မာသော ကြောင့် လှည်းသန်နှင့် လှေရွက်တိုင်များတွက်အသုံးပြု ကြသည်။ ပုဆိန်၊ ရဲတင်းစသည်တို့၏ လက်ကိုင်ရိုးများ ပြုလုပ်ရန်အတွက်လည်း အလွန်အသုံးကျသော သစ်သား ဖြစ်သည်။ မဒမခေါက်များကို ပြုတ်၍ရသော အရည်ကို မြန်မာ လှေရွက်များဆိုးရာ၌ အသုံးပြုကြသည်။

တနင်္သာရီတိုင်း တောင်ပိုင်းနှင့် ပင်လယ်ကမ်းရိုး တ လျှောက်၊ လမုတော၊ လမဲ့တောများ၌ ကတိုင်ပင်ခေါ် မဒမပင် တမျိုးကိုတွေ့ရှိရသည်။ ထိုမဒမပင်တို့သည် သစ် ပင်ငယ်များဖြစ်၍ ထင်းနှင့် မီးသွေးဖုတ်ရန်အတွက်သာ ခုတ်ယူ အသုံးပြုကြသည်။

မဒမသားသည် အတော်အသင့် တာရှည်ခံသော သစ်သား ဖြစ်သဖြင့် အချို့ဒေသများတွင် အိမ်တိုင်၊ ထုတ် လျှောက်၊ ခိုင်းစသည်တို့ကို မဒမသားဖြင့်ပြုလုပ်ကြသည်။

မှတ်ဆုံးမပင်ခေါ် မဒမပင် တမျိုးကိုလည်း မြန်မာနိုင်ငံ၌ တွေ့ရှိရသေးသည်။ ကချင်ဘာသာဖြင့် ထိုသစ်ပင်မျိုးကို နုဝါဥလန်ဟူ၍ ခေါ်သည်။ တနင်္သာရီတိုင်း၌ ထိုမဒမပင်ကို ဝန်မြောင်ပင်ဟု ခေါ်ကြသည်။ သာမန် မဒမပင်၏ အရွက် ထက် ဤမဒမပင်၏အရွက်တို့က ပိုကြီး၍ အဖျားတုံးသည်။

တောင်ငူနယ်နှင့် မေမြို့နယ်များ၌ မဒမပင်ခေါ် နွယ်ပင် တမျိုးကို တွေ့ရသေးသည်။

မဒမပင်များမှ ချိပ်ရရှိနိုင်သည်။

မဒရစ်မြို့။ ။မဒရစ်မြို့သည် ဥရောပတိုက်အနောက်တောင် ဖက်အစွန်းတွင် တည်ရှိသော စပိန်နိုင်ငံ၏ မြို့တော်ဖြစ်၏။ စပိန်ဘာသာဖြင့် မားသရီဟုခေါ်၏။ မဒရစ်မြို့သည် စပိန် နိုင်ငံ၏ အလယ်ဗဟိုဒေသ မန်းသာနာရေးမြစ်၏ လက်ဝဲ ဖက်ကမ်းပေါ်တွင် တည်ရှိ၍ ကုန်းပြင်မြင့်ပေါ်တွင် ဖြစ်၏။ ယင်းကုန်းပြင်မြင့်သည် ပင်လယ်ပြင်ထက်ပေ ၂,၁၅၀ မြင့် ၏။ မဒရစ်မြို့သည် စပိန်နိုင်ငံ၏ အလယ်ဗဟိုတွင် တည်ရှိ သောကြောင့် မြေထဲပင်လယ်၊ အတ္တလန္တိတ်သမုဒ္ဒရာ၊ ဗစ္စ ကေးပင်လယ်အော်တို့နှင့် အကွာအဝေးချင်း ညီမျှပေသည်။ (စပိန်နိုင်ငံ-ရှူ။) ၉ ရာစုနှစ်ဦးပိုင်းက မဒရစ်သည် မူးဝါး လူမျိုးတို့၏ပိုင်နယ် သိုလေသို၏ နယ်စပ်တွင် ကင်းစောင့်မြို့ ဖြစ်၏။ ရှေးအခါက ကြီးကျယ်ခမ်းနားသောမြို့ကြီး မဟုတ် ခဲ့စေကာမူ ယခုအခါတွင် ခေတ်မီသောမြို့ကြီး တမြို့ဖြစ်နေ ပေပြီ။ မဒရစ်မြို့တွင် နေထိုင်လျက်ရှိသော လူဦးရေသည် ၁၉၆၀ ပြည့်နှစ် ခန့်မှန်းခြေအရ ၂,၀၀၀,၀၀၀ ခန့်ဖြစ်၏။ မဒရစ်မြို့၏ရာသီဥတုသည် မျှတခြင်းမရှိဘဲ အပူဓာတ် အအေးဓာတ် လွန်ကဲပေသည်။

မဒရစ်မြို့၏အချက်အချာတွင်ရှိသော ပွားတိုဒေသခေါ်

စတုဂံလူထုပန်းခြံရပ်ကွက်သည် စီးပွားကုန်သွယ်ရေးဝယ် ဖောက်ကားမှု လုပ်ငန်းအဝဝစုဝေးရာဖြစ်၏။ မြို့တွင်းရှိလမ်း ကြီးလမ်းငယ် အသွယ်သွယ်တို့သည် ယင်းစတုဂံ ဥယျာဉ်မှ ဖြာထွက်လေသည်။ ကမ္ဘာတွင် လှပသောရိပ်သာများအ နက် တခုအပါအဝင်ဖြစ်သော ပရာဒိုရိပ်သာသည် ပွားတို ဒေသခေါ် အရှေ့ဖက်တွင်တည်ရှိ၏။ ပရာဒိုရိပ်သာ တ လျှောက်တွင် ရေပန်းများ၊ အထိမ်းအမှတ် ကျောက်တိုင် များနှင့် ရုပ်တုများရှိလျက် မြောင့်မတ်သော သစ်ပင်များ ကို လမ်းတလျှောက်လုံး တဖက်တချက်တွင် စီတန်းစိုက်ပျိုး ထားလေသည်။ ပွားတိုဒေသခေါ် အနောက်ဖက်တွင်မူ အမျိုးသား နန်းတော်ရှိ၏။

လက်နက်တိုက်တော်မှာ မဒရစ်မြို့ရှိ ထင်ရှားသောအ ဆောက်အအုံများတွင် အပါအဝင်ဖြစ်၏။ ယင်းလက်နက် တိုက်အတွင်းဝယ် အဖိုးမဖြတ်နိုင်အောင် တန်ဖိုးကြွယ်ဝ သော ရှေးခေတ် လက်နက်ပစ္စည်းများ စစ်ဝတ်တန်ဆာ များရှိလျက် စပိန်နိုင်ငံ၏ ရှေးဖြစ်ဟောင်းအောက်မေ့ဖွယ် နိုင်ငံ၏ကျက်သရေဆောင်အဆောက်အအုံပင်ဖြစ်၏။ ထိုပြင် တဝလည်း ပရာဒိုဟုခေါ်သော ပန်းချီနှင့်ပန်းပုဆိုင်ရာ အ မျိုးသားပြတိုက်သည် စပိန်နိုင်ငံ၏ အနုပညာကို ထင်ရှား စေသည့် ရတနာသိုက်ပင်ဖြစ်၏။ ယင်းပြတိုက်ထဲတွင် ဂိုး ယာ၊ဗေလက်ကတ်၊ မူရီလျို၊ ရူးဗင်း၊အယ်ဂရေးကို၊ ဗန်ဒိုက်၊ ရက်ဖီအယ် အစရှိသော အနုပညာရှင် ပန်းချီပန်းပု အကျော် အမော်များ၏လက်စွမ်းပြ ပန်းချီပန်းပုလက်ရာများကို တွေ့ နိုင်ပေသည်။ (စပိန်အနုပညာ-လည်းရှူ။) ရေတပ် ပိဋ ကတ်တိုက်နှင့် အခြား ပိဋကတ်ပြတိုက်များလည်း ရှိပေ သေးသည်။ ယင်းတို့ကြောင့် မဒရစ်မြို့သည် ခရီးသည်များ၊ ပညာရှင်များအတွက် အနုပညာ ယဉ်ကျေးမှုနှင့် စပ်လျဉ်း၍ စိတ်ဝင်စားဖွယ်ရာ ဒေသဖြစ်၏။ မဒရစ် တက္ကသိုလ်သည် ဥရောပတိုက်၏ အကြီးဆုံးသော တက္ကသိုလ်များတွင် အပါအဝင်ဖြစ်သည်။ မဒရစ်မြို့ရှိ အော်ပရာဇာတ်ရုံသည် လှပသောကြောင့် ကမ္ဘာတွင် ကျော်ကြားလေ၏။ ပလား ဆားဒေတိုးရီးခေါ် နွားကစားပွဲရုံသည် ပရိသတ် ၁၃,၀၀၀ ခန့်ဆုံသည်။

မဒရစ်မြို့သည် မီးရထားလမ်းဆုံရာဒေသဖြစ်၏။ သို့အား ဖြင့် သယ်ယူပို့ဆောင်ရေးတွင်အချက်အချာဖြစ်သည်။ ပါ ရစ်မြို့၊ လစ္စဗွန်းမြို့နှင့် ကျွန်းဆွယ်ပေါ်ရှိ အခြားမြို့ကြီးများသို့ မီးရထားလမ်း ပေါက်၏။ မဒရစ်မြို့တော်တွင် စက်မှုလက်မှု လုပ်ငန်းအဝဝသည် ခရစ် ၁၈၉၀ခုနှစ်နောက်ပိုင်းတွင် အထူး တလည် တိုးတက်လာ၏။ အရေးပါ အရာရောက်ဆုံးမှာ သားရေထည်လုပ်ငန်းဖြစ်၍၊ အခြားလုပ်ငန်းများမှာ ယင် တောင်၊ ထီး၊ ဓာတုဗေဒပစ္စည်းများ၊ အရောင်တင်ဆေး၊ ကြယ်သီးများ၊ ဖယောင်းတိုင်၊ အိမ်ထောင် ပရိဘောဂ၊

www.forever-space.com.mm

စပိန်နိုင်ငံ မဒရစ်မြို့တော်ရှိ ဘုရင့်နန်းတော်ရှုခင်း

ကြွေထည်၊ကြွေရည်သုတ်ထည်၊ မီးခြစ်၊ကော်ဇော၊ ရထားတွဲ၊ ဆေးရွက်ကြီး၊ အရက်၊ ဖော့၊ အထည်အလိပ်များအစရှိသည် ထုတ်လုပ်သော လုပ်ငန်းတို့ဖြစ်၍ သစ်စက်၊ ဂျုံစက်၊ ဆပ်ပြာစက်၊ အုတ်စက်၊ စက္ကူစက်၊ သားရေရုံ အစရှိသည်တို့လည်း ရှိပေသည်။ လက်ဝတ်ရတနာများလည်း ထွက်၏။ ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေရေးလုပ်ငန်းလည်း အရေးပါပေသည်။

မဒရစ်မြို့သည် သမိုင်းအားဖြင့် ထင်ရှားလှသည် မဟုတ်။ ရောမမြို့၊ ပါရစ်မြို့တို့နှင့် နှိုင်းယှဉ်၍ မရနိုင်ပေ။ ရောမနိုင်ငံတော် ခေတ်ကောင်းစဉ်အခါက ယခုမဒရစ်မြို့တည်ရာတွင် လူနေအိမ်ခြေ ရှိမရှိပင် အသေအခြာမသိရပေ။ ခရစ် ၉၀၀ ပြည့် နှစ်လွန်နှစ်များတွင် မူးဝါးတို့၏ ကင်းစခန်းတခုကို ယခု မဒရစ်မြို့တည်ရာတွင်တွေ့ရပေသည်။နှစ်ပေါင်း ၁,၀၀၀ ကျော်ခန့်က မူးဝါးတို့လက်မှ စပိန်လူမျိုးတို့ကသိမ်းယူလိုက်သော်လည်း ခရစ် ၁၅၀၀ ပြည့်နှစ်အထိ မထင်ရှားသေးပေ။ ခရစ် ၁၅၆၁ ခုနှစ်တွင် ဒုတိယဖိလစ်ဘုရင်က မဒရစ်မြို့ကို မင်းနေပြည်အဖြစ် ရွေးချယ်လိုက်၏။ ဤသို့ရွေးချယ်ခြင်းမှာ စပိန်နိုင်ငံ၏ အလယ်ဗဟိုတွင် တည်ရှိသည်က တကြောင်း၊ ထိုပြင် အနီးတစ်ဝိုက်တွင် တောလည်ထွက်ရန်ကောင်းသော တောစခန်းများလည်း ရှိသောကြောင့် တကြောင်းဖြစ်၏။ မဒရစ်မြို့သည် နိုင်ငံ၏ အလယ်ဗဟိုတွင် တည်ရှိမှုမှတစ်ပါး အခြားကောင်းခြင်းအင်္ဂါ မရှိပေ။ ဤသို့အားဖြင့် အကျိုးမ

ရှိကြောင်းကိုတွေ့ရှိရသောအခါ ဒုတိယဖိလစ်၏သားတော်က မြို့တော်ကို ပြောင်းရွှေ့ရန် ကြံစည်ခဲ့သေး၏။ ထိုနောက်ပိုင်းတွင် မဒရစ်မြို့၏တိုးတက်မှုသည်အလွန်နှေးကွေးခဲ့၏။

နပိုလီယန်စစ်ပွဲအတွင်းက မဒရစ်မြို့ကို ပြင်သစ်တို့ သိမ်းပိုက်ခဲ့၏။ ပြင်သစ်တို့ကို ဒုက္ခရ ဝယ်လင်တင်က တိုက်ထုတ်ခဲ့၏။ စပိန်ပြည်တွင်းစစ်အတွင်း(၁၉၃၆-၃၉)က မဒရစ်မြို့သည် အချိန်အတော်ကြာစွာ ဝန်းရံထားခြင်း ခံရ၍ တိုက်ပွဲပြင်းထန်စွာ ဖြစ်ပွားရာ စစ်တလင်းဖြစ်ခဲ့၏။ ၁၉၃၉ ခုနှစ်တွင် ဖရန်ကိုက မြို့တွင်းသို့ဝင်၍ အစိုးရဖွဲ့၏။ ယင်းအချိန်မှသည် ၁၉၅၀ ပြည့် နှစ်လွန်နှစ်များတိုင်အောင် မြို့ကို ပြန်လည် တည်ဆောက်ခဲ့လေ၏။

မဒရပ်ပြည်နယ် ။ ။မဒရပ်ပြည်နယ်သည် အိန္ဒိယနိုင်ငံတွင်ပါဝင်သည့် ပြည်နယ်တခုဖြစ်သည်။ ဗြိတိသျှတို့ လက်ထက်က နယ်နိမိတ် ကျယ်ဝန်းသော်လည်း အိန္ဒိယပြည်သည် လွတ်လပ်သောနိုင်ငံဖြစ်လာ၍ ပြည်နယ်များကို ပြန်လည်သတ်မှတ်သည်တွင် မဒရပ်ပြည်နယ်ခြောက်ပိုင်း တခြမ်းကို အနွရပဒေသဟူသော အမည်ဖြင့် ပြည်နယ်သစ်တခု ဖွဲ့စည်းပေးလိုက်သဖြင့် ယခုအခါမဒရပ်ပြည်နယ်၏အကျယ်အဝန်းမှာ ၅၀,၁၃၂ စတုရန်းမိုင်မျှသာ ရှိပေသည်။ မဒရပ်ပြည်နယ်သည် ဗြိတိသျှတို့၏ မူရင်းနယ်ကြီး ၃ နယ်အနက်

တနယ်ဖြစ်ခဲ့၏။ အခြားနယ်များမှာ ဘုံဘိုင်နှင့်ဘင်္ဂလားတို့ ဖြစ်လေသည်။ (အန္တရပဒေသ-လည်းရှု။)

မဒရပ်ပြည်နယ်သည် အိန္ဒိယကျွန်းဆွယ် တောင်ဖက်အစွန်းတွင် ဗင်္ဂလားအော်တလျှောက်၌ တည်ရှိသည်။ မဒရပ်ပြည်နယ်၏အနောက်ဖက် ကျောချင်းကပ်၌ ကေရာလပြည်နယ်တည်ရှိ၏။ အနောက်မြောက်ဖက်တွင် မိုင်ဆိုပြည်နယ်၊ မြောက်ဖက်တွင် အန္တရပဒေသပြည်နယ်၊ အရှေ့ဖက်တွင် ဗင်္ဂလားအော်တို့ဖြင့် ပတ်ရံလျက်ရှိ၏။ တောင်ဖက်၌ သီဟိုဠ်ကျွန်းရှိ၍ ပေါက် ရေလက်ကြားဖြင့်သာ ခြားလျက် ရှိပေသည်။ မဒရပ်ပြည်နယ်၏ ရုံးစိုက်ရာမြို့သည် မဒရပ်မြို့ ဖြစ်၍ အိန္ဒိယနိုင်ငံတွင် တတိယလိုက်သော မြို့ကြီးဖြစ်၏။ ယင်းပြည်နယ်ရှိ အခြား မြို့ကြီးများမှာ ပွန်ဒီချယ်ရီ၊ တီရူချီရာပလီ၊ တန်ဂျော့၊ မဒူရေမြို့များ ဖြစ်ကြသည်။ (မဒရပ်မြို့-လည်းရှု။)

မဒရပ်ပြည်နယ်သည် များစွာသောအပိုင်းတွင် တောင်ထူထပ်၍ ကျန်အပိုင်းမှာ ကုန်းပြင်မြင့်မြစ်ကာ ကျွန်းများ မွေးမြူရန် သင့်လျော်၏။ အဓိက တောင်တန်းများမှာ အရှေ့နှင့် အနောက် ဂတ် တောင်တန်းများနှင့် နီလာဂီရီ တောင်များဖြစ်၏။ အရေးပါ အရာရောက်သော မြစ်များကား ဂေါဒဝရီနှင့် ကစ္စနာမြစ်များ ဖြစ်၏။ မဒရပ်ပြည်နယ်သည် ယေဘုယျအားဖြင့် အိန္ဒိယနိုင်ငံတွင် အပူပြင်းဆုံး ဒေသဟု သတ်မှတ်ထားခြင်း ခံရသော်လည်း အနိမ့်အမြင့်သို့ လိုက်၍ ဒေသအသီးသီးတွင် များစွာကွာခြားမှု ရှိသည်။ ပင်လယ်မှ တိုက်ခတ်သော လေပြေလေညှင်းများကြောင့် သက်သာရာ ရသင့်သလောက်လည်း ရသည်။ မဒရပ်ပြည်နယ်တွင် ထူးခြားသည်ကား ဆောင်းဦးပေါက်ကာလ ဖြစ်သော နိုဝင်ဘာလ၊ ဒီဇင်ဘာလများတွင် မိုးအထူးကောင်းခြင်းပင် ဖြစ်လေသည်။ အနောက်ဖက်ကမ်းရိုးတလျှောက်တွင် လက်မ ၁၅၀ ခန့်ရွာ၍ အနောက် ဂတ်တောင်တန်းအရှေ့ဖက်ရှိ အချို့ဒေသများတွင် လက်မ ၁၂၀ သာရွာသည်။

မဒရပ်ပြည်နယ်ထွက် သဘာဝပစ္စည်းများတွင် အဖိုးတန်သစ်များနှင့် သယံဇာတပစ္စည်းများ ပါဝင်သည်။ အရေးပါ အရာရောက်ဆုံး သယံဇာတပစ္စည်းတို့မှာ သံ၊ ရွှေ၊ ခဲ၊ ဂါးနက်ကျောက်၊ စိန်နှင့် ကြေးနီတို့ဖြစ်၏။

လမ်းပန်းဆက်သွယ်ရေးတွင် မဒရပ်ပြည်နယ်သည် နဂိုရ်အားဖြင့် ကောင်းမွန်ခြင်း မရှိသော်လည်း ပြုပြင်ထားသည့်အတွက် လွယ်ကူမှုရှိသည်။ ပြည်နယ်တွင်း၌ မီးရထားလမ်းများ ကောင်းစွာ ဖောက်လုပ်ထားသည်။ မဒရပ်မြို့ရှိ သင်္ဘောဆိပ်မှာ ငွေကြေးအမြောက်အမြား အကုန်အကျ ခံ၍ ပြုပြင်ဆောက်လုပ်ထားသော ဆိပ်ကမ်းဖြစ်၏။ ပြည်နယ်သည် မြေဩဇာကောင်းမွန်ခြင်း မရှိသော်လည်း မြစ်ဝ

ကျွန်းပေါ်ဒေသများ၌ တူးမြောင်းများဖြင့် ရေးသွင်းပေးသောကြောင့် စိုက်ပျိုးရေး ဖွံ့ဖြိုးကာ၊ ပြည်နယ်၏ ဝင်ငွေကို တိုးပွားစေသည်။ စိုက်ပျိုးသောကောက်နှံများကား စပါး၊ နံစားပြောင်း၊ ဆီထွက်သော အစေ့များ၊ ဝါ၊ မဲနည်၊ ဟင်းခတ် အမွှေးအကြိုင်များ၊ ဆေးရွက်ကြီးပင်၊ လက်ဖက်အစရှိသည်တို့ ဖြစ်၏။ မဒရပ်ပြည်နယ်သည် အိန္ဒိယနိုင်ငံရှိ အခြားမြို့ကြီးများနှင့် မီးရထားလမ်းများဖြင့် အဆက်အသွယ်ရှိသည်။ သီဟိုဠ်ကျွန်းသို့သွားလိုလျှင် မဒရပ်ပြည်နယ်၏ အရှေ့တောင်ဖက်ရှိ ဒါနုသကိုဒီ ဆိပ်ကမ်း တံတားအထိ မီးရထားစီး၍ ထိုမှတဆင့် တဖက်ကမ်းရှိ သီဟိုဠ်ကျွန်းမှ တာလယ်မန္တာဆိပ်ကမ်းသို့ သင်္ဘောဖြင့်ကူးကာ တာလယ်မန္တာမှနေ၍ ကိုလံဗိုသို့ မီးရထားဖြင့် ခရီးဆက်ရ၏။

မဒရပ်ပြည်နယ်တွင် နေထိုင်သူအများမှာ ဟိန္ဒူများဖြစ်၏။ ခရစ်ယာန်အယူဝါဒသည် အိန္ဒိယနိုင်ငံတွင် အခြားဒေသများထက် မဒရပ်ပြည်နယ်၌ ပို၍ပြန့်ပွားသည်ဖြစ်ရကား ခရစ်ယာန်အယူဝါဒ အထူးသဖြင့် ဗရင်ဂျီဂိုဏ်းဝင် များပေသည်။ ဤပြည်နယ်တွင် တိုင်းရင်းဘာသာစကား ၃မျိုး ပြောကြသော်လည်း အများဆုံး ဘာသာစကားမှာ တမီလ်စကားဖြစ်၏။ မဒရပ်ပြည်နယ်ရှိ လူဦးရေမှာ ၁၉၅၉ခုနှစ်တွင် ခန့်မှန်းခြေ၂၉,၉၇၄,၉၃၆ ယောက်ဖြစ်၏။

မဒရပ်ပြည်နယ်သည် အာဏာအတွက်ဗိုလ်လုပွဲ မကြာခဏ ဖြစ်ပွားရာဒေသဖြစ်၏။ ခရစ် ၁၄ ရာစု နှစ်ဦးကာလက မဒရပ်ပြည်နယ်တွင်းသို့ မွတ်စလင်များ ချင်းနင်း ဝင်ရောက်လာသည်။ ထို့နောက် ဗြိတိသျှ၊ ပြင်သစ်နှင့် ဒပ်ချလူမျိုးတို့သည် အာဏာရရေးအတွက် နှစ်လကြာရှည်စွာ တိုက်ခိုက်ကြ၍ အဆုံးတွင် ဗြိတိသျှတို့က အနိုင်ရသည်။ မဒရပ်ပြည်နယ်သည် အိန္ဒိယနိုင်ငံ၌ ဗြိတိသျှတို့က ဦးစွာ အခြေစိုက်ရာဌာနတခုဖြစ်၏။ ၁၉၅၃ ခုနှစ်တွင် အိန္ဒိယနိုင်ငံ လွတ်လပ်ရေးရပြီးသည့်နောက်ပိုင်း၌ မဒရပ်ပြည်နယ် မြောက်ပိုင်းကို အန္တရပဒေသပြည်နယ်ဟူ၍ နယ်သစ်တခု တည်ထောင်၏။ အန္တရပဒေသပြည်နယ်တွင် အများပြောဘာသာမှာ တေလဂူဖြစ်၏။ အိန္ဒိယနိုင်ငံတွင် ပြောဆိုသော ဘာသာစကားကိုမူတည်၍ ပြည်နယ်သီးခြား သတ်မှတ်ရာ၌ အန္တရပဒေသသည် ပဌမဆုံးပြည်နယ် ဖြစ်၏။ မဒရပ်ပြည်နယ်ကို အိန္ဒိယနိုင်ငံသမ္မတက ခန့်အပ်သော ဘုရင်ခံအား တာဝန်ခံရသည့် ဝန်ကြီးအဖွဲ့က အုပ်ချုပ်သည်။ သီးခြားဥပဒေပြုလွှတ်တော် ၂ရပ်ရှိ၏။ မဒရပ်ပြည်နယ်မှ အိန္ဒိယနိုင်ငံ အထက်လွှတ်တော်သို့ ကိုယ်စားလှယ် ၁၇ ဦးနှင့် အောက်လွှတ်တော်သို့ ကိုယ်စားလှယ် ၄၁ ဦးစေလွှတ်ရသည်။

မဒရပ်မြို့ ။မဒရပ်မြို့သည် အိန္ဒိယနိုင်ငံတွင် အဝင်အပါ ဖြစ်သော မဒရပ်ပြည်နယ်၏ မြို့တော် ဖြစ်သည်။ အိန္ဒိယ

မဒရပ်မြို့

နိုင်ငံ အရှေ့ဖက်ကမ်းရိုးတန်းတွင် တည်ရှိလျက် အရှေ့ဖက် ကမ်းခြေ တလျှောက်တွင် အဓိက သေဘိာဆိပ်မြို့ဖြစ်၏။ ကမ်းခြေသည် သံထူ၍ ဗင်္ဂလားအော်မှ လှိုင်းလုံးများ ပြင်း ထန်စွာ ပုတ်ခတ်ခြင်းကို ခံရ၏။ သို့ရာတွင် လှိုင်းကာဖြင့် ပြုပြင်စီမံ ထားသောကြောင့် ယခုအခါ ခေတ်မီသော သေဘိာဆိပ်ကြီး တခုဖြစ်၏။ မဒရပ်မြို့သည် မြေပြန့်ပေါ် တွင် တည်ရှိကာ ကမ်းရိုးတလျှောက် ၉ မိုင်၊ အတွင်းဖက် သို့ ၄ မိုင်ခန့် ကျယ်ပြန့်၍ ၂၇ စတုရန်းမိုင်ခန့် ကျယ်ဝန်း ၏။ ကာလကတ္တားမြို့ အနောက်တောင်ဖက်တွင် တည်ရှိ လျက် ၈၃၅ မိုင် ကွာဝေးသည်။ ကာလကတ္တားမြို့ ဘုံဘိုင် မြို့တို့နောက် အိန္ဒိယနိုင်ငံတွင် တတိယလိုက်သောမြို့ကြီး ဖြစ်သည်။ ရုတ်တရက်ကြည့်လိုက်သော်ကား မဒရပ်မြို့သည် အခြားမြို့ကြီးများကဲ့သို့ မြို့ခင်းများစွာမသာယာလှပေ။ သို့ သော် ခရစ်ယာန်ဘုရားရှိခိုးကျောင်းများ၊ စာသင်ကျောင်း များ၊ ဆေးရုံ၊ ဘူတာရုံ၊ အစိုးရရုံး အစရှိသော တိုက်တာ အဆောက်အအုံကြီးများအပြင် တက္ကသိုလ် ၂ ခုလည်းရှိ၏။ မြို့တွင်း၌ အစည်ကားဆုံး စီးပွားကုန်သွယ်မှု ရပ်ကွက်မှာ ဂျော့တောင်းဖြစ်သည်။

ဂျော့တောင်းကို ရှေးအခါက ဗလက်တောင်းဟုခေါ်၏။ ရှေးဟောင်း ခံတပ်ဖြစ်သော ဖိုစိန်ဂျော့မှ သမိုင်းဝင် အ ဆောက်အအုံဖြစ်၏။ ကာကွယ်ရေးနှင့် ပင်လယ်ရေကြောင်း သွားလာရေးအလို့ငှာ ၁၆၃၉ ခုနှစ်က တည်ဆောက်ခဲ့၏။

မဒရပ်မြို့သည် မြို့ကြီးဖြစ်သည့်အလျောက်၊ ကြည်း၊ ရေလေ သုံးကြောင်းလုံးတွင် လမ်းပန်းအဆက်အသွယ်ရှိပေ

သည်။ မီးရထားလမ်းများဆုံရာလည်း ဖြစ်၏။ သေဘိာဆိပ် သည် အထူးတလည် ကောင်းမွန်ခြင်းမရှိသော်လည်း၊ ပင် လယ်ကြောင်း ကုန်သွယ်မှုဖွံ့ဖြိုး၏။ မဒရပ်မြို့တွင် သားရေ နယ်လုပ်ငန်းများ၊ သားရေထည် လုပ်ငန်းများ၊ ခြည် ထည်စက်ရုံများ၊ အင်ဂျင်နီယာလုပ်ငန်းများ၊ ဆေးဆိုး လုပ်ငန်းများ၊ ဗိလတ်မြေစက်ရုံများ၊ သံရည်ကျို စက်ရုံ များ စသည်တို့ ရှိ၏။ ထုတ်ကုန်များမှာ ဝါ၊ ဆန်၊ ကာဖီ၊ သားရေစိမ်း၊ လက်ဖက်ခြောက်၊ ဆိုးဆေး၊ ငရုတ်ကောင်း၊ ဆီထွက်သော အစေ့များ အစရှိသည်တို့ ဖြစ်၏။ သွင်းကုန် များမှာ ယူနိုင်တက်ကင်းဒမ်းမှ ကုန်ပစ္စည်းများဖြစ်၍ အထူး သဖြင့် ချည်ထည်များ၊ အရက်၊ သတ္တုများ၊စာရေးကိရိယာ များ၊ ကျောက်မီးသွေး၊ သစ်၊ ဆီနှင့် စက်ကိရိယာများ ဖြစ်၏။

မဒရပ်မြို့တွင် နေထိုင်သူအများစုမှာ ဟိန္ဒူအယူဝါဒီများ ဖြစ်လျက် ၈၈ ရာခိုင်နှုန်းဖြစ်၏။ မွတ်စလင်များမှာ ၉ ရာခိုင် နှုန်းမျှရှိ၍၊ ခရစ်ယာန်များမှာ ၃ ရာခိုင်နှုန်းမျှသာလျှင်ရှိ၏။ ခရစ် ၁၉၆၀ပြည့်နှစ် ခန့်မှန်းခြေအရ မဒရပ်မြို့ရှိ လူဦးရေမှာ ၁,၇၂၅,၂၁၆ ဖြစ်၏။

မဒရပ်မြို့ကို ခရစ် ၁၆၃၉ ခုနှစ်က အင်္ဂလိပ်လူမျိုးတို့ တည်ထောင်ခဲ့၏။ ဗြိတိသျှအရှေ့အိန္ဒိယကုမ္ပဏီမှ ဖရမ်းစစ် ဒေး ဆိုသူသည် ချန်ဒဂါရီမဟာရာဇာထံမှ မြို့နှင့်ခံတပ်တည် ဆောက်ခွင့် မြေဂရုရရှိသဖြင့် ဖိုစိန်ဂျော့ခေါ် ခံတပ်ကိုတည် ဆောက်ခဲ့သည်။ တည်ဆောက်ရခြင်းမှာ ကာကွယ်ရေးနှင့် ရေကြောင်းသွားလာမှုလွယ်ကူစေရန်ဖြစ်၏။ တဖြည်းဖြည်း

မဒရပ်မြို့ရှိ ရှေးခေတ်ဟောင်း အောက်မေ့ဖွယ်ရာ မဟာရာဇာတို့၏ စံအိမ်တော်ကို ယနေ့တိုင် တွေ့မြင်နိုင်သေးသည်။

နှင့်ယင်းခံတပ်တိုက်တွင် အိမ်ခြေယာခြေများ တည်ထောင်ကြသောကြောင့် စည်ကားတိုးတက်သော မြို့ကြီးအဖြစ်သို့ ရောက်ရှိလာ၏။ ယခုအခါတွင် မဒရပ်မြို့တွင် အဝင်အပါဖြစ်သော စိန်တိုမေးကို ထည့်တွက်လျှင် မြို့တည်နှစ်သည် ထိုထက်ပင်စောသေး၏။ စိန်တိုမေးရွာကို ခရစ် ၁၅၀၄ ခုနှစ်က တည်ထောင်ခဲ့၏။ မဒရပ်မြို့သည် ကိုရိုမန်ဒယ် ကန်းရိုးတန်းတွင် အင်္ဂလိပ်၏စခန်းမြို့ကြီး ဖြစ်ခဲ့၏။ ခရစ် ၁၇၄၆ ခုနှစ်တွင် ပြင်သစ်လူမျိုးတို့က သိမ်းယူ၍ ၁၇၄၉ ခုနှစ်ထိ သိမ်းပိုက်ထားခဲ့ပြီးလျှင် အက်လာရူပယ်စာချုပ်အရ ဗြိတိသျှတို့ကို ပြန်လည်ပေးအပ်ခဲ့ရ၏။ ခရစ် ၁၇၅၈ ခုနှစ်တွင် ပြင်သစ်တို့က ထပ်မံ ဝန်းရံပိတ်ဆို့သော်လည်း ၁၂ လအကြာတွင် နောက်ဆုတ်သွားရလေသည်။

မဒီးရကျွန်းများ ။ ။ မဒီးရ ကျွန်းများသည် အတ္တလန္တိတ်သမုဒ္ဒရာ၏ အရှေ့ပိုင်းတွင်တည်ရှိသော ကျွန်းစုဖြစ်၍ ပေါ်တူဂယ် နိုင်ငံပိုင် ဖြစ်၏။ အာဖရိကတိုက် အနောက်မြောက်ပိုင်းတွင် တည်ရှိသော မိုရော့ကိုနှင့် မျက်နာချင်းဆိုင်ဖြစ်လျက် မိုင်ပေါင်း ၃၆၀ မျှကွာလှမ်း၏။ ပေါ်တူဂယ်နိုင်ငံ၏မြို့တော် လစ္စဗွန်းမြို့၏ အနောက်တောင်ဘက်တွင်တည်ရှိလျက် ၅၃၅ မိုင်ခန့်ကွာဝေးသည်။ ထိုပြင် ကနေဒါကျွန်းစု၏ မြောက်ဘက်တွင်၎င်း၊ အစိုးကျွန်းစု၏ အနောက်တောင်ဘက်တွင်၎င်း တည်ရှိ၏။ မဒီးရကျွန်းစုတွင် မဒီးရကျွန်း၊ ပေါ်တိုဆန်းတိုးကျွန်းနှင့် လူနေအိမ်ခြေ မရှိသော မခြားကျွန်း

ကလေး ၂ခုပါဝင်၏။ မဒီးရကျွန်းသည် အကြီးဆုံးကျွန်းဖြစ်ကာ အရေးပါ အရာရောက်ဆုံးလည်း ဖြစ်၏။ မဒီးရကျွန်းများ၏ မြို့တော်သည် ဖွန်ရှားမြို့ ဖြစ်လျက် မဒီးရကျွန်း၏ အရှေ့တောင်ဘက်ကမ်းရိုးတွင် တည်ရှိသည်။ ကျွန်းများ၏ စုစုပေါင်း အကျယ်အဝန်းမှာ ၃၁၅ စတုရန်းမိုင် ဖြစ်၏။ မဒီးရကျွန်းသည် အလျား ၃၅ မိုင်၊ အနံ ၁၃ မိုင်ခန့်ရှိ၏။ ရှေးအခါက မီးတောင်ဖြစ်ခဲ့သော တောင်တန်းတခုသည် ကျွန်းကိုဖြတ်သန်းတည်ရှိ၏။ အမြင့်ဆုံး တောင်ထွတ်ဖြစ်သော ပီကူးရူဗီဗူးသည် ပင်လယ်ပြင်ထက် ၆,၀၅၆ ပေမြင့်၏။ ရာသီဥတုသည်သမမျှတ၍ တသမတ်တည်းရှိသောကြောင့် နာလှန်ထများ သွားရောက်အနားယူရာ ဒေသဖြစ်လေသည်။

မဒီးရကျွန်းများ၏ အဓိကထွက်ကုန်များမှာ စွန်ပလွံသီး၊ ငှက်ပျောသီး၊ ပြောင်းဖူး၊ ဩဇာသီး၊ တည်သီး၊ သလဲသီး၊ သကြား၊ ကာဖီ၊ သပွန်သီး၊ ကြံ၊ ကန်စွန်းဥ၊ ကြက်သွန်၊ ကောက်သီးကောက်နှံအချို့နှင့် သစ်သီးများဖြစ်၏။ နွားများကို နွားနို့အလို့ငှာမွေးမြူကြ၏။ အဓိကလုပ်ငန်းများကား ဇာထိုးပန်းထိုးလုပ်ငန်း၊ ဝိုင်အရက်လုပ်ငန်း၊ သကြားလုပ်ငန်း၊ ကြိမ်ထည် ပရိဘောဂများ၊ ခြင်းနှင့် တောင်းများလုပ်ငန်းနှင့် ငါးဖမ်းလုပ်ငန်းဖြစ်၏။ ထုတ်ကုန်များမှာ နာမည်ကျော် မဒီးရဝိုင်အရက်၊ ပန်းထိုးထည်များ၊ ကြိမ်ထည်များ၊ ငှက်ပျော၊ နာနတ်သီး၊ နွားနို့ထွက် ပစ္စည်းများနှင့် ငါးများပင်တည်း။ မဒီးရကျွန်း၏ မြို့တော် ဖွန်ရှားမြို့သည်

ကမ္ဘာကျော် မဒီးရဝိုင်အရက် ထုတ်လုပ်ရာဖြစ်သော မဒီးရကျွန်း၏ သာယာဖွယ်ရှုခင်း

ပင်လယ်ကူး သင်္ဘောများ ဆိုက်ကပ်ရပ်နားရာ ဆိပ်ကမ်း ကောင်းဖြစ်သောကြောင့် အရောင်းအဝယ် ဖွံ့ဖြိုး၏။

မဒီးရကျွန်းများ အကြောင်းကို ရှေးရောမ လူမျိုးတို့ လက်ထက်ကတည်းက သိရှိခဲ့၏။ ခရစ် ၁၄၁၈ ခုနှစ်တွင် ပေါ်တူဂီလူမျိုး နွမ်းဂွန်းဆာလဗက်ရှဇာကူး ဆိုသူက ပြန်လည်တွေ့ရှိခဲ့၍ အနှစ် ၃၀ ကြာသောအခါ ထိုကျွန်းများ တွင် နယ်သစ်စတင်စိုက်ခဲ့၏။ မဒီးရဟူသည်မှာ ပေါ်တူဂီ ဘာသာအားဖြင့် 'သစ်' ဟု အဓိပ္ပာယ်ရ၏။ ယင်းကျွန်းတွင် သစ်တောထူခြင်းကို အစွဲပြု၍ ထိုသို့ မှည့်ခေါ်ခြင်းဖြစ်၏။ ခရစ် ၁၅၈၆ ခုနှစ်မှ ၁၆၄၀ ပြည့်နှစ်အထိ အမိန့်ငံဖြစ်သော ပေါ်တူဂယ်ရော မဒီးရကျွန်းများပါ စပိန်လူမျိုးတို့ လက် အောက်သို့ သက်ရောက်ခဲ့ရ၏။ ခရစ် ၁၈၀၁ ခုနှစ်တွင် တကြိမ်၊ ၁၈၀၇-၁၈၁၄ခုနှစ်တွင်တကြိမ် ပေါင်း ၂ကြိမ်မျှ ဗြိတိသျှလက်တွင်းသို့ သက်ဆင်းခဲ့ရသေးသည်။ ဗြိတိသျှတို့ သည် ဝိုင်အရက်လုပ်ငန်းကို တိုးတက်ကောင်းမွန်အောင် ပြုလုပ်ခဲ့လေသည်။

မဒီးရကျွန်းစုတွင် မဒီးရကျွန်းနှင့် ပေါ်တိုဆန်းတိုးကျွန်း တို့တွင်သာ လူနေအိမ်ခြေရှိသည်။ လူအားလုံးလိုလိုပင် မဒီးရကျွန်းတွင် နေထိုင်ကြသည်။ နေထိုင်သူတို့မှာ ပေါ်တူ ဂီကပြားများ၊ နီးဂရိုးများ၊ မူးဝါး အဆက်အနွယ်များဖြစ် ကြ၏။ လူဦးရေမှာ ၁၉၆၀ ပြည့်နှစ်တွင် ခန့်မှန်းခြေအားဖြင့် စုစုပေါင်း ၂၈၂,၆၇၈ ယောက်ခန့်ဖြစ်၏။ မဒီးရကျွန်းတခု တည်းတွင်ရှိသော လူဦးရေမှာ ၂၇၀,၀၀၀ ကျော်ဖြစ်သည်။

မဒေါနား။ ။မဒေါနားဟူသည်ကား ထူတာလျှံဝေါဟာ ရဖြစ်၍ 'အရှင်သခင်မ'ဟုအဓိပ္ပာယ်ရကာ ခရစ်တော်ယေရှု ၏မယ်တော် အပျိုစင်မေရီ(ဝါ) မယ်တော်မာရီအား ရည် ညွှန်းသည်။ မယ်တော် မာရီအား၎င်း၊ မယ်တော် မာရီကို ရည်စူး၍ ရေးခြယ်ထုလုပ်သောအရုပ်ကား၊ ရုပ်တုတို့ကို၎င်း မဒေါနားဟုခေါ်သည်။

အေဒီ ၄ ရာစုနှစ်နောက်ပိုင်းတွင် ခရစ်ယာန်အယူဝါဒီများ အဖို့ ခရစ်တော်၏ မယ်တော်မှာ မိမိတို့ ခိုလှုံအားထားရာဟု သဘောပိုက်လျက် မယ်တော်မာရီအား အထူးပင်ကြည်ညို ကိုးကွယ် ပူဇော်လာကြ၏။ မယ်တော်မာရီသည် လူ့ခပ်သိမ်း အတွက် ကြားဝင်၍ သားတော်ကို ပြောကြားတောင်းပန် ပေးနိုင်စွမ်းရှိသည်ဟု ယုံကြည်သောအားဖြင့် ဤသို့ဆည်း ကပ်ကြည်ညိုကိုးကွယ်ခြင်းဖြစ်၏။ အထူးသဖြင့် ရောမ ကက်သလစ်ခေါ် ဗရင်ဂျီဂိုဏ်းဝင်များက ပို၍သက်ဝင်ယုံ ကြည်ကြလေသည်။ သို့အားဖြင့် မယ်တော်မာရီအား ရည်စူး ၍ ပန်းချီကားများ ရေးခြယ်၊ ရုပ်တုများထုလုပ်လျက် ခရစ် ယာန်တို့သည် နေ့စဉ် ဝတ်ပြုကြလေသည်။

မဒေါနား ပုံတော်ကို ပဌမဆုံး ရေးဆွဲသူမှာ စိန်လုကဖြစ်

သည်ဟု ဆိုရိုးရှိသည်။ သို့ရာတွင် အပျိုစင်နှင့်သားတော် ငယ်တို့၏ပုံတော်ကို ခရစ် ၄၃၁နှစ်နောက်ပိုင်းတွင်မှ လက်ခံ ကိုးကွယ်ကြပေသည်။ သို့ဖြင့် မဒေါနား ရုပ်ပုံတော်များကို အများအပြား ရေးဆွဲခဲ့ကြပေသည်။ အဟောင်းဆုံးပုံတော် များကို ရှေးဦးခရစ်ယာန်အယူဝါဒီတို့ ခိုအောင်းရာ လိုဏ်ဂူ များတွင် တွေ့ရှိရ၏။ လက်ဦးကာလကရေးခြယ်သော ပန်း ချီပုံများတွင် များသောအားဖြင့် မယ်တော် မာရီသည် လက်အုပ်ချီကာ ဘုရားဝတ်ပြုနေသည့် အသွင်ဖြစ်၍ ရွှေနှင့် တန်ဆာဆင်ထားသော ဝတ်ရုံပြာကို ခေါင်းမှ လွှမ်း၍ ရုံထားလေ့ရှိ၏။ ခရစ် ၁၂၀၀ပြည့်အထိ ယင်းသည် မိုင်ဇင်း တိုင် နမူနာဟူ၍ တွင်၏။ သို့သော် ဉာဏ်သစ်အရေးပုံခေတ် ဦးကာလက ပန်းချီဆရာများသည် ဟန်သစ် ထွင်လျက် နောက်ခံရှုခင်းများကိုပါဝင်စေ၏။ ဉာဏ်သစ်အရေးပုံခေတ် သည် တိုးတက်၍ အထွတ်အထိပ်သို့ ရောက်ရှိသည်နှင့်အမျှ မဒေါနား ပုံတော်များလည်း ထူးခြားခမ်းနားလာ၏။ တ ကျောင်းတဂါထာ တရွာတပုဒ်ဆန်းဆိုဘိကားသို့ပင် ပန်းချီ ပန်းပုဆရာတို့လည်း အမျိုးမျိုးဉာဏ်ကွန့်၍ မွမ်းမံသဖြင့် တဦးနှင့်တဦး တမူခြားနားသော လက်ရာများဖြင့် မဒေါနား ပုံတော်ကို ရေးခြယ် ထုလုပ်ကြသောကြောင့် အသီးအသီး လက်ရာပြောင်မြောက်လျက် အနုပညာတွင်အရေးပါ၍မဒေါ နား ပုံတော် ပန်းချီရေးဆွဲ ထုလုပ်ခြင်းသည် ခေတ်စားလာ လေ၏။ မယ်တော်နှင့်သားတော်ပုံတို့သည် များစွာသဘာဝ ကျလာသည်။ သားတော်ကို ပိုက်ချီထားသည့် မယ်တော် မာရီ၏ ပုံတော်သည် မိခင်၏မေတ္တာနှင့် ပြည့်လျှမ်းသည့်အ သွင်ကိုဆောင်နေပေ၏။ သို့အားဖြင့် ၁၄ရာစုနှစ်နှင့် ၁၆ရာစု နှစ်အတွင်းက ပန်းချီပန်းပုဆရာမှန်သမျှ မဒေါနား ရုပ်ပုံ တော်ကို အနည်းနှင့်အများ ရေးဆွဲထုလုပ်ပူးသုချည်းပင် ဖြစ်ခဲ့၏။ မဒေါနားနှင့်သားတော်တို့၏ ပန်းချီကား ပန်းပုရုပ် အမြောက်အမြားပင် ပေါ်ထွန်းလာသည်။ ဤသို့ရေးခြယ် ထုလုပ်ကြရာ၌ ပန်းချီပန်းပုဆရာတို့သည် ကာလ၊ ဒေသကို အတိအကျမသတ်မှတ်ဘဲ မိမိရေးဆွဲနေစဉ် ခေတ်က ခေတ် စားသော အဝတ်အစားများအလိုက် မဒေါနားကို ဝတ်ဆင် ပေးသည့်အတွက် မဒေါနားပုံတော်မှ အဝတ်အစားများမှာ တခုနှင့်တခု ကွဲပြားခြားနားလျက်ရှိ၏။

မဒေါနားပုံတော်ကို ရေးခြယ်ထုလုပ်ခဲ့သည့် များလှစွာ သော ပန်းချီပန်းပု ဆရာများအနက် အထင်ရှားဆုံးမှာ ထူတာလျှံ ပန်းချီကျော် ရက်ဖီအယ်ဖြစ်၏။ ရက်ဖီအယ်၏ လက်ရာများသည် အနုပညာမြောက်၍ စံတင်လောက်သော လက်ရာများဖြစ်လေသည်။ သူ၏ပြောင်မြောက်လှသော မဒေါနားပုံတော် ပန်းချီကားများကား 'ကုလားထိုင်ပေါ်မှ မဒေါနား' ပုံတော်နှင့် မဒေါနားသည် သားတော်ကို ပိုက်ချီ လျက် ကောင်းကင်ဘုံမှ သက်ဆင်းလာခိုက် စိန်စစ်ကစတပ်

နှင့် စိန်ဗားဗား သူတော်စင်နှစ်ပါးက အောက်ဖက်တွင် ဝင်ပွားကြည့်ညှိနေပုံ ကားချပ်တို့ဖြစ်၏။ မဒေါနားပုံတော် ရေးဆွဲရာတွင် ထင်ရှားသော အခြားပန်းချီ ဆရာတို့မှာ ဖရား ဖိလစ်ပိုလစ်ပီ၊ လီယိုနာဒိုဒါဗင်းချီ၊ ဗဲလီနီနှင့် တစ် ရှန်တို့ဖြစ်၏။ မဒေါနားပုံတော်များကို ထူတာလျှံ ပန်းချီဆ ရာများက အထူးသဖြင့် ရေးဆွဲကြလေသည်။ သို့ရာတွင် ဂျာမန် ပန်းချီဆရာ ဟောလဗိုင်း၊ ဖလင်းမစ်လူမျိုး ဗန်ဒိုက် နှင့်စပိန်ပန်းချီဆရာ မူရီလီယိုတို့၏ ပြောင်မြောက်သော မဒေါ နားပုံတော် ပန်းချီလက်ရာများကိုလည်း တွေ့ရလေသည်။ ဘ၆ ရာစုနှစ်နောက်ပိုင်းတွင် မဒေါနားပုံတော် ပန်းချီရေး ခြယ်ခြင်းနည်းပါးသွား၍ ဉာဏ်သစ်အရေးပုံ ခေတ်ကကဲ့သို့ လည်း မကောင်းမွန်တော့ချေ။

မနီတိုးဗားပြည်နယ်။ ။မနီတိုးဗား ပြည်နယ်သည် ကနေဒါ ဒိုမီနီယာန် နိုင်ငံတွင် ပါဝင်သော ပြည်နယ်တစ်ခု ဖြစ်၍ အကျယ်အဝန်းမှာ ၂၄၆,၅၁၂ စတုရန်းမိုင် ရှိ၏။ မနီတိုးဗားပြည်နယ်သည် ပထဝီဝင်သဘောအရ မြောက် အမေရိကတိုက် အလယ်ဗဟိုတွင် တည်ရှိ၏။ ကနေဒါ နိုင်ငံရှိ ပရေရီနယ်များအနက် အရှေ့ဇော်ဖျားတွင် တည် ရှိသည်။ နယ်နိမိတ်မှာ မြောက်ဇော်တွင် ကီဝါတင်ခရိုင်၊ အရှေ့မြောက်ဇော်တွင် ဟဒ်ဆန် ပင်လယ်အော်၊ အရှေ့ဖက် တွင် အွန်တေးရီယိုပြည်နယ်၊ တောင်ဖက်တွင် အမေရိကန် ပြည်ထောင်စု နိုင်ငံ၌ ပါဝင်သော မင်နီဆိုတာနှင့် မြောက် ဒကိုးတာပြည်နယ်များ၊ အနောက်ဖက်တွင် ဆက်စကက် ချီဝမ်ပြည်နယ်တို့တည်ရှိ၏။ မနီတိုးဗားပြည်နယ်သည် မြေ ပြန့်မြေနှိမ့်ပိုင်းတွင် တည်ရှိ၏။ မြစ်ချောင်းအင်းအိုင် ပေါ များလျက် မြစ်များသည် ဟဒ်ဆန်ပင်လယ်အော်တွင်းသို့ စီးဝင်သည်။ မနီတိုးဗားပြည်နယ်တွင် ထင်ရှားသော အိုင် ကြီး ၃ခုရှိ၍ ယင်းတို့မှာ ဝင်နီပက်အိုင်၊ မနီတိုးဗားအိုင်နှင့် ဝင်နီပက်ဂိုးဆစ် အိုင်များဖြစ်၏။ အခြားအိုင်ငယ်များလည်း ရှိသေး၏။ မနီတိုးဗားပြည်နယ်၏ အလယ်ဗဟိုတွင် တည် ရှိသည့် ယင်းအိုင်ကြီး ၃ အိုင်တွင်းသို့ မြစ်နီ(ရက်ရီဗား)၊ ဝင်နီပက်နှင့် ဆက်စကက်ချီဝမ် မြစ်များ စီးဝင်၏။ နယ်လ ဆန်မြစ်မှာ ယင်းအိုင်များ၏ ထွက်ပေါက်ဖြစ်၏။ ချာချီနှင့် ဆီးလမြစ်တို့သည် မြောက်ဖက်ယွန်းယွန်းတွင်းစီးဆင်းသည်။ ချာချီမြစ်တွင် တည်ရှိသော ချာချီဆိပ်ကမ်းသည် နွေဥတု တွင် အင်္ဂလန်ပြည်လီဗားမြို့နှင့် တိုက်ရိုက်အဆက်အသွယ် ရှိ၏။ မနီတိုးဗားပြည်နယ်၏ဗဟိုရုံးစိုက်ရာမြို့တော်မှာ ဝင်နီ ပက်မြို့ဖြစ်၍ အခြား မြို့ကြီးများကား စိန်ဗန်နီဗေး၊ ဗရန်ဒန်၊ ပေါတစ်လာပရေရန်နှင့်ထရန်စကိုးနီးယား မြို့များဖြစ်ကြ လေသည်။

မနီတိုးဗား ပြည်နယ်ကို သဘာဝ အပိုင်းကြီး ၃ပိုင်း

ပိုင်းခြားနိုင်၏။ ယင်းတို့မှာ ဟဒ်ဆန် ပင်လယ်အော် မြေ နိမ့်ပိုင်း၊ လော်ရင်းရှန်း ကုန်းပြင်မြင့်နှင့် ပရေရီဒေသတို့ဖြစ် ၏။ ဟဒ်ဆန်ပင်လယ်အော် မြေနှိမ့်ပိုင်းသည်ပြန့်၍ ကျောက် ထူထပ်သောအရပ်ဖြစ်၏။ ဟဒ်ဆန်ပင်လယ်အော်ကမ်းခြေမှ သည် အနောက်တောင်ယွန်းယွန်း မနီတိုးဗားပြည်နယ်ထဲသို့ မိုင် ၁၀၀ ခန့် ကျယ်ပြန့်၏။ ရာသီဥတုအမျိုးမျိုး၏။ ချုံနွယ် ပိတ်ပေါင်းမှတစ်ပါး ပေါက်ရောက်သော အခြားအပင်များ နည်းပါး၏။ လယ်ယာစိုက်ပျိုးရန် မြေဆီဩဇာနှင့် ပြည့်စုံ သော မြေမျိုး မဟုတ်ပေ။ ဤအရပ်တွင် လူနေ အိမ်ခြေ နည်းပါး၏။ လော်ရင်းရှန်းကုန်းပြင်မြင့်သည် ကနေဒါနိုင်ငံ၏ များစွာသော အပိုင်းတလျှောက်တွင်တည်ရှိသော ကျောက် တောင်တန်းများ၏ အစိတ်အပိုင်းဖြစ်၏။ မနီတိုးဗားပြည် နယ်ရှိ ယင်းတောင်ကုန်းများမှာ သစ်တောများဖြင့် ဖုံးလွှမ်း လျက်ရှိကာ ဓာတ်သတ္တုလည်း ပေါကြွယ်ဝ၍ ထိုဒေသတွင် လယ်ယာလုပ်ကိုင်နိုင်သည့် မြေမျိုးရှိ၏။ ပရေရီဒေသမှာ မြောက်အမေရိကတိုက်တွင် ထင်ရှားသော ပရေရီလွင်ပြင် ၏ တစ်စိတ်တဒေသဖြစ်၏။ မြေဆီဩဇာ ကောင်းမွန်၍ ကောက်သီးကောက်နှံ ဖွံ့ဖြိုး၏။

မနီတိုးဗား ပြည်နယ်၏ ရာသီဥတုသည် ဆောင်းရာသီ ရှည်လျား၍ ချမ်းမ၏။ ဒီဇင်ဘာလမှ မတ်လတိုင်အောင် မြေကြီးသည် ဆီးနှင့်ဖြင့် ဖုံးလွှမ်းလျက်ရှိ၏။ ဆောင်းရာသီ မှ နွေရာသီသို့ အကူးအပြောင်း အလွန်လျင်မြန်၏။ ဧပြီလ ဦးပိုင်းတွင် ချမ်းလှသော်လည်း ဧပြီလကုန်တွင် နွေရာသီ ဖြစ်နေတတ်ပေသည်။ နွေရာသီသည် တိုတောင်းသော် လည်း နေ့တာရှည်၏။ မိုးရေချိန်မှာ နည်းပါး၏။ တနှစ် လျှင် ပျမ်းမျှရေချိန်မှာ လက်မ ၂၀ဖြစ်၏။ ယင်းမိုးရေ ချိန်၏ ၄ ပုံ ၃ ပုံသည် ကောက်သီးကောက်နှံပင် စိုက်ပျိုး ကြီးထွားချိန်တွင် ရွာသော မိုးရေချိန်ဖြစ်၏။

ပရေရီဒေသသည် မြေဆီဩဇာနှင့် ပြည့်စုံသည်နှင့် အညီ စိုက်ပျိုးဖြစ်ထွန်း၏။ စိုက်ပျိုးရာ၌ မအောင်မြင်ဟူ၍ မရှိ။ မနီတိုးဗားပြည်နယ်တွင် သစ်တောစတုရန်းမိုင် ၃၀,၅၀၀မျှ ရှိလျက် အဖိုးတန်သစ်များထွက်၏။ ထိုပြင်တဝ စတုရန်းမိုင် ပေါင်း ၆၂,၅၀၀ မျှ ကျယ်ဝန်း၍ ဖော်ပြခဲ့သည့် တောများ လောက် တန်ဖိုးရှိသော သစ်များမထွက်စေကာမူ တော သတ္တဝါတို့ ကျက်စားရာဒေသဖြစ်သော တောများလည်း ရှိ၏။ ယင်းတောသတ္တဝါတို့အနက် သားမွေးရသော ဝက်ဝံ၊ ကြောင်မြီးတို့၊ မြွေပါကြီး၊ ဗီဗာဖျံ၊ ကြွက်ကတိုး၊ စကန်၊ ကောင်၊ ယုန်များကိုလည်း တွေ့ရ၏။ လော်ရင်းရှန်းကုန်းပြင် မြင့်သည် ဓာတ်သတ္တု အလွန်ကြွယ်ဝ၏။ အဓိကသတ္တုများ မှာ ရွှေ၊ ကြေး၊ သွပ်နှင့် ငွေတို့ဖြစ်သည်။

မနီတိုးဗားပြည်နယ်မှ အဓိကထွက်ကုန်များမှာ စိုက်ပျိုး ရေးအားဖြင့် ဂျုံ၊ မြင်းစားဂျုံ၊ မုယော၊ ရိုင်းစပါး၊ ပဲကျတ်ပြင်

(ဆိုယာသံ) ကလိုဗာပင်၊ အယ်လဖာဖာ၊ မုန်လာဥနီ၊ မုန်လာဥဝါ၊ မုန်လာဥဝိုင်း၊ အမဲနှင့် နို့ထွက်ပစ္စည်းများ သားမွေး၊ သိုး၊ ဝက်၊ ကြက်၊ ဘဲနှင့် ကြက်ဥ၊ ဘဲဥများဖြစ်၏။ မနိတိုးဗားဂျီသည် မာ၍ ပဋ္ဌမတန်းစားဂျီအဖြစ်ထင်ရှား၏။ ဓာတ်သတ္တုတို့မှာ ရွှေ၊ ကြေးနီ၊ သွပ်၊ ငွေ၊ ဘိုလတ်မြေ၊ ထုံး၊ ဂျစ်ပဆမ်၊ ဆား၊ ဖဲလစပါး စသည်တို့ဖြစ်၏။ စက်မှုလက်မှုလုပ်ငန်းတို့မှာ အမဲသား ထုတ်လုပ်ခြင်း၊ ဂျုံကြိတ်ခြင်း၊ ထောပတ်နှင့် ဒိန်ခဲများ ထုတ်လုပ်ခြင်း၊ မီးရထားတွဲများ ထုတ်လုပ်ခြင်း၊ သစ်နှင့် သစ်ထွက်ပစ္စည်းများထုတ်လုပ်ခြင်း၊ သစ်ပျောဖတ်နှင့် စက္ကူလုပ်ငန်းတို့ ဖြစ်၏။ ငါးဖမ်းခြင်းလုပ်ငန်းလည်း လုပ်ငန်းကြီးတခု ဖြစ်၏။

မနိတိုးဗားပြည်နယ်တွင် ရေကြောင်း သယ်ယူပို့ဆောင်ရေးလွယ်ကူ၏။ ကောင်းမွန်သော ကုန်းလမ်းများလည်း ရှိ၍ မီးရထားလမ်းများလည်း ရှိ၏။ ဝင်နီပက်မြို့သည် ကနေဒါ နိုင်ငံ၏ ရှိကာဂိုမြို့ပင်တည်း။ မနိတိုးဗားနယ်မှ မီးရထားလမ်းများ အားလုံးပင် ဝင်နီပက်မြို့တွင် ဆုံ၍ အရှေ့အနောက်သို့ ယင်းအရပ်မှ ဖြာထွက်၏။ ကနေဒီယန် ပစ်ဖိတ်မီးရထားလမ်းနှင့် ကနေဒီယန် နေရှင်နယ် မီးရထားလမ်းများသည် ဝင်နီပက်တွင် ဆုံလေသည်။ မနိတိုးဗားနယ်၏ မြောက်ပိုင်းတွင် ဟဒ်ဆန်ဗေး မီးရထားလမ်းရှိ၏။ မနိတိုးဗား ပြည်နယ်တွင် လေကြောင်းခရီးလမ်းများလည်းရှိသည်။ မြောက်ဖက် ဓာတ်သတ္တု တူးဖော်ရေးနှင့် သစ်လုပ်ငန်းများလုပ်ကိုင်ရာသို့ သွားရောက်ရာ၌ များသောအားဖြင့် လေကြောင်းခရီးကို အသုံးပြု၏။

မနိတိုးဗားပြည်နယ်၏ လူဦးရေမှာ ၁၉၅၆ခုနှစ် သန်းကောင်းစရင်းအရ ၈၅၀,၀၄၀ ဖြစ်သည်။

မနိတိုးဗားပြည်နယ်ကို ၁၇ရာစုနှစ်က စတင်တွေ့ရှိ၏။ ရှေးဦးစွာ သားမွေးများကို ရှာဖွေယင်း မနိတိုးဗားသို့ရောက်ရှိလာ၏။ ၁၆၁၂ ခုနှစ်တွင် ဟဒ်ဆန်ပင်လယ်အော် ကမ်းခြေသို့ ဦးစွာဆိုက်ရောက်လာသူမှာ အင်္ဂလိပ်လူမျိုးဆာတောမတ် ဗတ်တန်ဖြစ်၏။ သို့ရာတွင် ၁၆၈၈ ရောက်မှသာလျှင် မနိတိုးဗားအတွင်းဖက် ချာချီမြစ်တလျှောက်သို့ ဟဒ်ဆန်ဗေးကုမ္ပဏီမှ အလုပ်သမားတဦးဖြစ်သူ ဟင်နရီ ကယ်ယစီ ရောက်ရှိလာခဲ့၏။ ၁၇၃၁ ခုနှစ်တွင် ပြင်သစ်လူမျိုး ဆီယာဒါလာ ဗယ်ရင်ဒရီက ထိုနယ်တောင်ပိုင်းကို ရှာဖွေတွေ့ရှိခဲ့သည်။ ၁၇၅၄ခုနှစ်တွင် အင်္ဂလိပ်တို့၏ဟဒ်ဆန်ဗေးကုမ္ပဏီနှင့် ပြင်သစ်တို့၏ အနောက်မြောက်ကုမ္ပဏီတို့သည် သားမွေး အရောင်းအဝယ်နှင့်ပတ်သက်၍ အပြိုင်အဆိုင်ဖြစ်လာခဲ့ကြ၏။ ၁၈၂၁ ခုတွင် ယင်းပြိုင်ဖက် ကုမ္ပဏီ ဦးပေါင်းစည်းခဲ့သောအခါမှငြိမ်းအေးသွား၏။ ၁၈၁၁ခုနှစ်တွင် ရက်ရီဗားတလျှောက်၌ ဆဲလကတ်စား အားဘွဲ့ရ ဆာတောမတ် ဒေါက်ဂလပ်သည် စကော့လူမျိုး တောင်သူလယ်သမားများ

အတွက် ကိုလိုနီနယ်သစ် ထူထောင်ပေးခဲ့သည်။ ယင်းသို့ ပြောင်းရွှေ့လာသော စကော့လူမျိုးတို့သည် လက်ဦးပိုင်းတွင် များစွာအခက်အခဲ တွေ့ကြ၏။ အင်္ဂလိပ်သားမွေး ကုန်သည်များက သူတို့ကို သံသယမကင်း ဖြစ်သည့်အပြင်၊ ပြင်သစ်ကပြားများကလည်း သူတို့အား မလိုမုန်းထား ပြုကြ၏။ စကော့လူမျိုးတို့ လာရောက်နေထိုင်ခွင့် ရစဉ်က မိမိတို့မြေများ ပါသွားသော လူစုကလည်း မကျေမနပ် ဖြစ်ကြ၏။ သို့အားဖြင့် လူဝီရီအယ်အမည်ရှိ ပြင်သစ်ကပြား ခေါင်းဆောင်သော ပုန်ကန်မှုဖြစ်ပွား၏။ သို့သော် ကနေဒီယန် အစိုးရကနိမ်နင်းလိုက်၏။ ဤသူပုန်အရေးဖြစ်ပွားပြီးနောက်တွင် အစိုးရအင်အားကောင်းမှ ဖြစ်မည်ကို တွေ့ရှိလာသောကြောင့် မနိတိုးဗားကို ကနေဒါနိုင်ငံတွင်းသို့ ပြည်နယ်အဖြစ် သွတ်သွင်းလေ၏။ ရက်ရီဗားခေါ် မြစ်နီမြစ်ဝှမ်းတွင် ရွှေပြောင်း နေထိုင်ကြသူများလည်း အခွင့်အရေးသာကာ ရှေးက ဆင်းရဲခံခဲ့ရသည့်အကျိုးကို ခံစားကြရ၏။ ယင်းနောက်ပိုင်းတွင် မနိတိုးဗားပြည်နယ်၌ မီးရထားလမ်းများဖောက်လုပ်ဆက်သွယ်ပေးသဖြင့် တိုးတက်လာ၏။ မနိတိုးဗားပြည်နယ်၏ စိုက်ပျိုးရေးလုပ်ငန်း၊ ဓာတ်သတ္တုတူးဖော်ရေးလုပ်ငန်းများ တိုးတက်ဖွံ့ဖြိုးလာသည်။ ၁၈၈၁ ခုနှစ်မှ ၁၉၁၂ ခုနှစ်အတွင်း တိုးတက်မှု အလွန်လျင်မြန်ခဲ့လေသည်။

မနိလာမြို့ ။မနိလာမြို့သည် ဖိလစ်ပိုင် သမ္မတနိုင်ငံ၏ ပင်လယ်ဆိပ်ကမ်းမြို့ဖြစ်၍ တခါက မြို့တော်ဖြစ်ခဲ့သည်။ ဖိလစ်ပိုင်ကျွန်းစု လူဇန်ကျွန်း၏အနောက်ဖက်ကမ်း၊ မနိလာပင်လယ်အော်၏ အရှေ့ဖက်အစွန်း ပါဆစ်မြစ်ဝတွင် တည်ရှိသည်။ လခြမ်းသဏ္ဍာန် တောင်စဉ်တခုသည် မြို့တဝက်ကို ဝန်းရံထားသည်။ ပါဆစ်မြစ်သည် အရှေ့မှ အနောက်သို့ စီးဆင်းလာရာ မနိလာမြို့ကို ဖြတ်သန်းပြီးလျှင် မနိလာပင်လယ်အော်တွင်းသို့စီးဝင်လေသည်။ ဤသို့ ပါဆစ်မြစ်က ဖြတ်သန်းသွားသောကြောင့် မြို့သည် မြစ်၏ တဖက်တချက်တွင်တည်ရှိ၏။ ပါဆစ်မြစ်ပေါ်တွင် ဆောက်လုပ်ထားသော တံတား ဖြစ်သည် နှစ်ပိုင်းကွဲနေသောမြို့ကို ဆက်စပ်ပေး၏။ မြို့၏အကျယ်အဝန်းမှာ ၁၄ စတုရန်းမိုင်ရှိ၏။ မြို့ဟောင်းနေရာသည် မြစ်၏ တောင်ဖက်ကမ်းတွင်ဖြစ်၏။ မြို့ကို ရှေးနှစ်ပေါင်း ၄၀၀ခန့်ကတည်ခဲ့ရာ ရှေးမြို့ရိုး၏ အစိတ်အပိုင်းအချို့ ယခုတိုင်ရှိသေး၏။ မြို့ဟောင်းနေရာကို အင်တရာမျိုးရွတ် ဟုခေါ်လျက် ယင်းအရပ်တွင် ရှေးစပိန်လူမျိုးတို့ကြီးစိုးစဉ်ခေတ်ကို အမှတ်ရစေသော စပိန်လက်ရာဘုန်းကြီးကျောင်း၊ ဘုရားရှိခိုးကျောင်းများကို တွေ့ရပေသည်။ ရှေးက မြို့ရိုးကို ပတ်ရံထားသော ကျုံးကို ယခုအခါ ပန်းခြံနှင့် ဂေါက်သီးကစားကွင်းအဖြစ် ပြုပြင်စီမံထား၏။ စီးပွားကုန်သွယ်ရေးရပ်ကွက်သည် မြစ်၏ မြောက်ပိုင်းတွင်ဖြစ်သည်။ ကြွယ်ဝ

မနီလာမြို့

သော ကုန်သည်ပွဲစားများ၏နေအိမ်များသည် ချူဝီရိပ်သာ တလျှောက်တွင်၎င်း၊ ဆင်ခြေဖုံးရပ်ကွက်ဖြစ်သည့် ကေ ဆွန်းစီတီတွင်၎င်း တည်ရှိ၏။ အခြား ဆင်ခြေဖုံးရပ်ကွက် ဖြစ်သည့် တွန်ဒိုတလျှောက်တွင်မူ ဓနိမိုး ဝါးအိမ်များရှိ၍ တိုင်းရင်းသားများ နေထိုင်ကြသည်။ ရှေးအခါက ထင်ရှား သော ဂျက်ဇူးအစ် မျှော်စင်သည် စစ်အတွင်းက ပျက်စီး သွား၏။စစ်ပြီးခေတ်တွင် ဖိလစ်ပိုင်တက္ကသိုလ်ကို ကေဆွန်း စီတီသို့ ပြောင်းရွှေ့သွား၏။ မနီလာမြို့တွင် ထင်ရှားသော လူနီတာ ပန်းခြံသည် အင်တရာမူးရွတ်၏ အပြင်ဖက်တွင် ရှိ၏။ နွေရာသီစခန်းမြို့ဖြစ်သော ဗားဂျီမြို့သို့ ခေတ်မီလမ်း မကြီးဖြင့် ဆက်သွယ်ထားသည်။ မနီလာမြို့ကို လှပသော ကြောင့်၎င်း၊ အရေးပါသောကြောင့်၎င်း အရှေ့တိုင်း၏ ပုလဲရတနာ ဟူ၍ ခေါ်ဝေါ်သမုတ်၏။

မနီလာမြို့ရှိဆိပ်ကမ်းသည် အထူးတလည် ကောင်းမွန်ပေ သည်။ သို့ဖြစ်ရကား ကမ္ဘာအရပ်ရပ်မှ ပင်လယ်ကူးသင်္ဘော ကြီးများ ဆိုက်ကပ်ရပ်နားရာဆိပ်ကမ်းဖြစ်၏။ ပစ်ဖိတ်သမုဒ္ဒ ရာတကြော ကုန်သွယ်မှုတွင် အချက်အချာဒေသ တခုဖြစ် ၏။ မနီလာမြို့တွင် အဗကခေါ် မနီလာလျှော် အကြီးအ ကျယ် အရောင်းအဝယ်ပြု၏။(မနီလာလျှော်-ရှု။) ယင်း လျှော် ထက်ဝက်ကျော်ကျော်ကို ကြီးကျစ်ရန်အလို့ငှာ အ မေရိကန်ပြည်ထောင်စုသို့ ပို့ရ၏။ မနီလာလျှော်အပြင် သ ကြား၊ အုန်းသီးဆံခြောက်၊ အုန်းဆီ၊ ဆေးပြင်းလိပ်များ

ရောင်းဝယ်ရာတွင် အရေးပါသောဒေသဖြစ်၏။ ဖိနပ်၊ ဆပ် ပြာ၊ ကြိမ်ပရိဘောဂ၊ ဖျာ၊ လျှော်၊ စည်သွတ် အစားအစာ၊ ပန်းထိုးထည်များပြုလုပ်စီမံသော အလုပ်ရုံစက်ရုံများလည်း ရှိသည်။ ရေကြောင်းတွင် သင်္ဘောကြီးငယ် ဆိုက်ကပ်ရပ်နား နိုင်သည့်ဆိပ်ကမ်းရှိရုံမက ကုန်းကြောင်းတွင် မီးရထားလမ်း၊ ကားလမ်းအဆက်အသွယ်ရှိ၍ လေကြောင်း ကူးသန်းသွား လာရာတွင်လည်း အရေးပါသောဗဟိုဌာန တခုဖြစ်သည်။

မနီလာမြို့တွင်း နေထိုင်သူတို့မှာ များသောအားဖြင့် စပိန် လူမျိုးဆန်သော ဥရောပတိုက်သားများ၊ တရုတ်၊ ဂျပန်၊ အမေရိကန်နှင့် တိုင်းရင်း ဖိလစ်ပိုင်များ ဖြစ်၏။ မနီလာမြို့၏ လူဦးရေမှာ ၁,၇၉၀,၈၅၄ ယောက်ခန့်ဖြစ်၏။

မနီလာမြို့ကို ခရစ် ၁၅၇၁ ခုနှစ်က စပိန်လူမျိုး မိဂဲလိုပေ သေလေဂတ်စပီ တည်ထောင်ခဲ့သည်။လက်ဦးပိုင်းတွင် စပိန် လူမျိုးတို့ အခြေစိုက်နေထိုင်လျက် စပိန်လက်အောက်ခံ ဖြစ်ခဲ့၍ ကုန်သွယ်မှု အချက်အချာဌာန ဖြစ်ခဲ့လေသည်။ ခရစ် ၁၇၆၂ ခုနှစ် အောက်တိုဘာလမှ ၁၇၆၃ ခုနှစ်ဖေ ဖော်ဝါရီလအထိ ဗြိတိသျှတို့က တိုက်ခိုက်သိမ်းပိုက်ထားခဲ့ ၏။ ၁၈၆၃ ခုနှစ် မြေငလျင်လှုပ်စဉ်က မနီလာမြို့သည် အကြီးကျယ်ပျက်စီးခဲ့သည်။ ခရစ် ၁၈၉၈ ခုနှစ်၌ စပိန်နှင့် အမေရိကန် စစ်ဖြစ်ပွားသည်တွင် အမေရိကန်တို့က မနီလာ ကို သိမ်းပိုက်ပြီးနောက် မြို့ကို တိုးတက်အောင် ပြုပြင် ခဲ့လေသည်။ ဒုတိယကမ္ဘာစစ် အတွင်းက ၃ နှစ်ကျော်

မနီလာမြို့ဆိပ်ကမ်းသည် မနီလာလျှော်များ တင်ပို့ရောင်းချရာ အချက်အခြာဌာန ဖြစ်သည်။

မနီလာလျှော်ဖြင့် ကျစ်သောကြိုးသည် လွန်စွာခိုင်ခံ့သည့်ပြင် ကိုင်တွယ်ရ ချောမွတ်သည်။

မျှ ဂျပန်တို့လက်အောက်သို့ ရောက်ရှိနေခဲ့၏။ ဂျပန်တို့သည် ၁၉၄၂ ခုနှစ်ဇန်နဝါရီလက မြို့ကိုစီး၍ ၁၉၄၅ ခုနှစ်ဖေဖော်ဝါရီလတွင် အမေရိကန်တို့ကပြန်လည် သိမ်းပိုက်ခဲ့သည်။ မနီလာမြို့ကို ပြန်လည် တိုက်ခိုက်သိမ်းပိုက်ရာတွင် ရက်သတ္တ ၃ ပတ်မျှ ကြာ၏။ ဂျပန်တို့သည် ဆုတ်ခွာသွားသောအခါ တိုက်တာ အဆောက်အအုံကြီးများကို မီးရှို့ဖျက်ဆီးသဖြင့် မနီလာမြို့သည် မရှုမလှ ပျက်စီးလေသည်။ ဖိလစ်ပိုင်အစိုးရသည် မနီလာမြို့ကို အတော် ပြန်လည်ထူထောင်ယူရလေသည်။

မနီလာမြို့သည် ခရစ် ၁၉၄၈ ခုနှစ်တိုင်အောင် ဖိလစ်ပိုင်နိုင်ငံ၏ မြို့တော်ဖြစ်ခဲ့၏။ ၁၉၄၈ ခုနှစ်တွင်မူ ဖိလစ်ပိုင်သည် လွတ်လပ်သော သမ္မတနိုင်ငံ ဖြစ်လာသောအခါ မနီလာ၏ အရှေ့မြောက်ဖက် ဆင်ခြေဖုံးအရပ်တွင်ရှိ၍ ၁၀ မိုင်ကွာဝေးသော ကေဆွန်းစိတီသို့ မြို့တော် ရွှေ့ပြောင်းလိုက်သည်။ ယင်းမြို့တော်သစ်မှာ ဖိလစ်ပိုင်ဓနသဟာယနိုင်ငံ၏ ပဌမဆုံး သမ္မတဖြစ်သော လူးဝစ်မန်းနွယ်ကေဆွန်းကို ဂုဏ်ပြုမှည့်ခေါ်ထားသော အမည်ဖြစ်၏။

မနီလာလျှော်။ ။မနီလာလျှော်သည် ဖိလစ်ပိုင်ကျွန်းစုနှင့် ဆန်ဒါကျွန်းစုများတွင် ပေါက်ရောက်သော တိုင်းရင်းအမည် အဗက ငှက်ပျောပင်မှရသည့်အမျှင်ဖြစ်သည်။ ယင်းအ

ပင်၏ ရုက္ခဗေဒအမည်မှာ တက်စတိုင်းလစ်ဖြစ်၍ မည်သည့်မြေတွင်မဆို စိုက်ပျိုးနိုင်သည့်ငှက်ပျောပင်တမျိုး ဖြစ်သည်။ ၉ ပေမှ ၁၈ ပေအထိမြင့်သော နှစ်ကြာခံပင်မျိုးဖြစ်၍ ငှက်ပျောပင်ကဲ့သို့ ရှည်ဖားဖားအရွက်ကြီးများ ရှိသည်။ အမျှင်များကို အရွက်များမှရရာ ထိုအမျှင်များကို ယခင်က ဖိလစ်ပိုင်ကျွန်းစု၏ မြို့တော်ဖြစ်သော မနီလာမြို့၌ အကြီးအကျယ်ရောင်းဝယ်ဖောက်ကားပြုလုပ်သဖြင့် ယင်းမြို့ကို အစွဲပြု၍ မနီလာလျှော်ဟုခေါ်သည်။ လျှော်အချောစားကို အထည်အလိပ်များ ရက်လုပ်၍ အကြမ်းစားကို မနီလာကြိုး၊ ပတ္တူ၊ ကောဇောစသည်တို့ ပြုလုပ်ကြသည်။ မနီလာမှထွက်သော မနီလာလျှော် တဝက်ကျော်ကျော်လောက်ကို ကြိုးကျစ်ရန် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုနိုင်ငံသို့ တင်ပို့ရသည်။ မနီလာကြိုးကား ကမ္ဘာပေါ်တွင် ထင်ရှားသောကြိုးပင်ဖြစ်လေသည်။

မနုကျယ်ဓမ္မသတ်။ ။မနုကျယ် ဓမ္မသတ်သည်ကား သက္ကရာဇ် ၁၁၅၅ခုနှစ်တွင် ရတနာသီဟံကုန်းဘောင်မြို့တည် အလောင်းမင်းတရားကြီးလက်ထက်တော်တွင် မဟာသီရိဥတ္တမဇေယျသင်္ကြံဘွဲ့ကို ခံယူရရှိသော ပညာရှိအမတ်ကြီး ကျုံးဝန်ဘုမ္မဇေယျ စီရင်ရေးသားပြုစုသော ကျမ်းကြီးဖြစ်သည်။ (ကျုံးဝန် ဘုမ္မဇေယျ-၅။)

မနုကျယ်မေ့သတ်သည် ဥပဒေလောကတွင်သာမက မြန်မာ့ဗာပေလောကတွင်ပါ ထင်ရှားသော ကျမ်းတစောင် ဖြစ်၏။ မြန်မာမင်းတို့လက်ထက်က အုပ်ချုပ်မှု၊ ယဉ်ကျေးမှု စသည်ကို ပေါ်လွင်ထင်ရှားစေသော မှတ်တိုင်ကြီးတခုပင် ဖြစ်ပေသည်။

မနုကျယ်မေ့သတ်ကျမ်းကြီးသည် မနုရသေ့စီရင်သော ပါဠိဘာသာဖြင့်ရှိသည့် မနုကျမ်းရင်း ၁၀တွဲကို ရှင်လူအများ တို့ ခွဲခြားနားလည်နိုင်ကြစေရန် ၁၈ပိုင်းပိုင်း၍ စကားပြေဖြင့် အကျယ်ရေးသားထားသော ကျမ်းဖြစ်သည့်အတွက် အခြားကျမ်းများထက် ကြည့်ရှုရန် လွယ်ကူပေသည်။

မနုကျယ်မေ့သတ်ကို ကြည့်ခြင်းအားဖြင့် မနုအမည်ဖြင့် လာသော ဓမ္မသတ်အစောင်စောင်တို့ကို ကြည့်ရှုမှတ်သားရသည်နှင့်အတူ တရားစီရင်ထုံး အပေါင်းတို့ကို သိရှိနိုင်ပေသည်။ မြစ်ကြီးငါးသွယ် မြစ်ငယ်ငါးရာတို့သည် ပင်လယ်တွင်းသို့ စီးဝင်သကဲ့သို့ ဓမ္မသတ်ကျမ်းကြီး ကျမ်းငယ်အစောင်စောင်တို့သည်လည်း အလုံးစုံပင်ကျုံးဝင်ကြီး၏။ မနုကျယ်မေ့သတ်ကြီးအတွင်း၌ သက်ဆင်းပါဝင်ကြကုန်သည် ဖြစ်၍ ဤကျမ်းတစောင်ကို ကြည့်ခြင်းအားဖြင့် အခြားကျမ်းကြီးကျမ်းငယ် အပေါင်းလာ အကြောင်းအရာတို့ကို ခြုံ၍ သိရှိနိုင်ပေတော့သည်။

တရားဥပဒေဖက်မှကြည့်သော် ကုန်းဘောင်မင်းတို့ အစဉ်အဆက် သီပေါမင်းတိုင်အောင် ဤကျမ်းကြီးကို လက်စွဲပြု၍ တရားစီရင်ခဲ့၏။ အင်္ဂလိပ် အုပ်စိုးစဉ်ကလည်း မနုကျယ်မေ့သတ်ကို လက်မလွှတ်ဘဲ တရားစီရင်ရာ၌ ကိုးကားခဲ့ကြလေသည်။

ထိုပြင်တဝလည်း မြန်မာစာပေကို များစွာ အထောက်အပံ့ပြုသည်။ မနုကျယ်မေ့သတ်သည် ပါဠိမနောဘဲ မြန်မာစကားပြေသက်သက်ဖြင့် ရေးသားစီရင်ထား၏။ ဓမ္မသတ်ကျမ်းတွင် ပါဝင်သော ဖြတ်ထုံးဥပဒေများကို ဆိုင်ရာဝတ္ထုကလေးများနှင့်တကွ စီစဉ်ရေးသားထား သောကြောင့်လည်း ဖတ်ရှုသူတို့မငြီးငွေ့ဘဲ စိတ်ဝင်စားကာ မှတ်ဉာဏ်ကို ဖြစ်ပေါ်စေနိုင်သည်။ ဤတရားကျင့်ထုံး ဥပဒေကို နားလည်ခြင်းဖြင့် ဖတ်ရှုရသူတို့သည် သိမ်မွေ့နူးညံ့ပြီးလျှင် ဗဟုသုတပွားဖွယ်ဖြစ်၏။

မနုကျယ်မေ့သတ်ကြီးကို သာလွန်မင်းတရားကြီး လက်ထက် ကိုင်းရွာစား မနုရာဇာ ရေးသားပြုစုသော မဟာရာဇသတ်ကြီးနှင့်မမှားသင့်ကြပေ။ ကိုင်းရွာစား မနုရာဇာ စီရင်သော ဓမ္မသတ်ကြီးကို မဟာရာဇသတ်ကြီး ဟူ၍လည်း ကောင်း၊ မနုရာဇာလျှောက်ထုံးဟူ၍၎င်း ခေါ်ဝေါ်သည်။ ထိုမနုရာဇာ ဓမ္မသတ်သည် ကျုံးဝန်းဘုမ္မဇေယျ၏ မနုကျယ်မေ့သတ်ကြီးလောက် မစုံလင်လှပေ။ သာလွန်မင်းတရားကြီးမေးမြန်းရာကို မနုရင်းဓမ္မသတ်ကျမ်းမှ ထုတ်နုတ်

လျှောက် ထားချက်များသာ ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် မနုရာဇာလျှောက်ထုံးဟူ၍လည်း ခေါ်ဝေါ်ကြသည်။

မနုမနောလူမျိုး။ ။ဗရဲလူမျိုး-ရှု။

မနုသီဟ။ ။မနုသီဟ ဆိုသည်မှာ ရှေးက တကယ်ရှိခဲ့ဖူးသောသတ္တဝါတမျိုးမဟုတ်ချေ။ ရှေးခေတ်က လူများ စိတ်ကူးဉာဏ် ဆန်းကြယ်စွာ တီထွင်ပြုလုပ်ခဲ့သော တိရစ္ဆာန်ကိုယ်တပိုင်း လူကိုယ်တပိုင်း အရပ်မျိုးဖြစ်သည်။ ယင်းကို မြန်မာနိုင်ငံ အချို့သော စေတီပုထိုးများတွင် တွေ့ရသည်။ မနုသီဟဟူသောစကားမှာ ပါဠိစကားဖြစ်၍ လူခြင်သို့ဟု အဓိပ္ပာယ်ရသည်။ ခြင်္သေ့ကိုယ်၌ လူဦးခေါင်း တပ်ဆင်ထားသော အရပ်ဖြစ်ခြင်းကြောင့် မနုသီဟဟု ခေါ်တွင်လာဟန်တူသည်။ မြန်မာတို့ စိတ်၌မူ မနုသီဟဆိုလျှင် ကိုယ်နှစ်ခုရှိသည်ဟု စွဲယူပြီးဖြစ်သည်။

မနုသီဟရုပ်ကို ထုလုပ်ထားပုံမှာမူ အနုပညာမြောက်သည်။ လူဦးခေါင်း၌ မကိုဋ်သဏ္ဍာန်ရှိသော အချွန် အတက်များနှင့် ဦးခေါင်းကို ဆောင်းထားပေသည်။ မြန်မာနိုင်ငံရှိ မနုသီဟရုပ်များသည် အီဂျစ်ပြည်ရှိ စဖင့်ရုပ်များနှင့် ဆင်သည်။ လူဦးခေါင်း၌ မကိုဋ်သဖွယ် ဆောင်းထားပေးခြင်းကြောင့် အီဂျစ်ပြည် စဖင့်ရုပ် ဦးခေါင်းများကဲ့သို့ ဘုရင်တဦးဦး၏ပုံတူ၊ သို့မဟုတ် ကိုးကွယ်သည့်နတ်၊ ဗြဟ္မာတဦးဦး၏ရုပ်ပုံကို စိတ်ကူးဖြင့် မှန်းဆ၍ ထုလုပ်ထားဖွယ် ရှိသည်ဟု တွေးထင်ယူဆရသည်။

ယင်းမနုသီဟရုပ်များသည် မည်သည့် ခုနစ်သက္ကရာဇ်က ထုလုပ်ပေါ်ပေါက်လာခဲ့သည်ဟု အသေအချာမသိရချေ။ သို့သော် သာသနာလင်္ကာရစာတန်းတွင် “မြတ်စွာဘုရား သခင်ပရိနိဗ္ဗာန်စံယူတော်မူပြီးနောက် သာသနာ ၂၃၅ ခုနစ် ရောက်လတ်သော်ရာမညတိုင်း အစိတ် သုဝဏ္ဏဘုမ္မိသို့အရှင်သောဏ၊ အရှင်ဥတ္တရမထေရ်နှစ်ပါးကို အရှင်မောဂ္ဂလိပုတ္တတိဿက ရဟန်းပြုကံမြောက်လောက်အောင် သံဃာငါးပါးနှင့် သာသနာပြု စေလွှတ်တော်မူ၏။...ထိုရာအခါ သုဝဏ္ဏဘုမ္မိတိုင်း သထုံပြည်ဝယ် သီရိမာသောကမင်းပြု၏။...ထိုမြို့သည် သမုဒ္ဒရာနှင့်နီးသောကြောင့် ရေစောင့်ဘီလူးမသည် မင်းအိမ်၌ သားဖွားတိုင်း စားလေ၏။ သာသနာပြု မထေရ်တို့ ရောက်သောနေ့လည်း မင်းအိမ်၌ သားဖွားခိုက်ကြိမ်၍ ဘီလူးမ စားမည်ဟု အရံငါးရာနှင့်လာသည်ကို လူတို့မြင်၍ ကြောက်လန့်ကြွေးကြော်ကြ၏။ ထိုသို့စဉ်တွင် မထေရ်လည်း ကြောက်မက်ဖွယ်ရှိအောင် ခြင်္သေ့နှင့်တူသော ခေါင်းတလုံး ကိုယ်၂ခုရှိသော မနုသီဟသဏ္ဍာန်နှင့် အရေအတွက်နှစ်ဆထက်သာအောင် ဖန်ဆင်းပြီးမှ ဘီလူးမတို့ကို လိုက်၍ ပိတ်ဆီးကုန်လျှင် ဘီလူးမတို့ ပြေးသွားလေကုန်၏။

မနုဿိဟရုပ်တုကို စေတီခြေတော်ရင်း၌စိုက်ထူလေ့ရှိကြသည်။

မထေရ်တို့လည်း တဖန် ဘီလူးမတို့ မလာစိမ့်သောငှာ ပရိတ် အရံအတားကို ပြုပေ၏။ ထိုကာလ စည်းဝေးလာ သူတို့အား ဗြဟ္မဇာလသုတ်ကို ဟောတော်မူသော် ခြောက်သောင်းသော လူတို့ အကျွတ်တတန် သောတာပန် စသော အရိယာဖြစ်လေကုန်၏။ ထိုကာလမှစ၍ ယနေ့ဖွား စ မင်းသားငယ်တို့အား သောဏုတ္တရ ဟူ၍ ငယ်မည်မှည့် လင့်ကုန်သတည်း။

သူငယ်ခပ်သိမ်းတို့အားလည်း ဘီလူးဘေးကို ဆီးတား ခြင်းငှာ ထန်းရွက်၊ သလ္လရွက်များတွင် မထေရ်တို့ ဖန်ဆင်း သော မနုဿိဟရုပ်ကိုရေး၍ ခေါင်းထက် တင်ထားကုန်၏။ ထိုအရုပ်ကို သထုံမြို့၏အရှေ့မြောက်ထောင့်တောင်ထိပ်ထက် ကျောက်ရုပ်ထု၍ ယခုထက်တိုင် ထားရှိသတည်း။” ဟူ၍ ဖော်ပြပါရှိလေသည်။

မနုဟာမင်း ။ ။ မနုဟာမင်းသည် သီရိတြိဘဝနာဒိတျာ ပဝရဓမ္မရာဇာဘွဲ့ခံ သထုံမင်းဖြစ်၏။ ဆင်ဖြူသုံးဆူ နှစ်စီး အရှင်လည်းဖြစ်၏။ ဘုရားသခင်ရှိတော်မူစဉ်က သထုံပြည် ဝယ် မင်းပြုသော သီဟရာဇာမင်းမှ ဆင်းသက်ဆက်နွယ်သူ ဖြစ်၍ လေးကျိပ်ရှစ်ဆက်မြောက်သောမင်း ဖြစ်သည်ဟု ဆိုသည်။ သထုံမင်းတို့သည် ဘုန်းတန်ခိုး အာဏာနှင့်ပြည့်စုံ ၍ ဘုရားရှင် သာသနာတော်ကို အစဉ် ဆောင်ရွက်တော်မူ ကြသည်။

မနုဟာမင်းသည် ပုဂံပြည့်ရှင် အနော်ရထာမင်းစောနှင့်

တခေတ်တည်း ပေါ်ပေါက်သည်။ အနော်ရထာမင်းစော သည် ရှင်အရဟံက ဘုရားရှင် သာသနာတော်သုံးပါးတွင် ပရိယတ္တိ သာသနာတော်ရှိမှ ပဋိပတ္တိသာသနာတော် ဖြစ် နိုင်သည်။ ပဋိပတ္တိသာသနာတော်ဖြစ်မှ ပရိဝေဓ သာသ နာတော်ဖြစ်နိုင်သည်။ ပရိယတ္တိဟူသော ပိဋကတ်သုံးပုံ သည် မရှိချေသေး။ ဘုရားရှင် သရီရဓာတ်တော် မွေ တော် ပိဋကတ်ကျမ်းဂန်ရှိသော ပြည်ရွာတိုင်းကားသို့ လက်ဆောင် လက်နက်နှင့် တောင်းစေ၍ ရသည်ဖြစ်မှ သာသနာတော် အစဉ်ရည်စွာ တည်ရာသည်။ သထုံပြည်၌ ပိဋကတ်သုံးပုံကို တစ်စုံခေါ်၍ အစုံ ၃၀ ရှိသည်။ မွေတော် ဓာတ်တော်များရှိသည်ဟု မိန့်ကြားချက်အရ လက်ဆောင် ပဏ္ဏာများစွာစီရင်၍ လိမ္မာသော အမတ်တယောက်ကို သာ ယာချေငံသော စကားဖြင့် သထုံသို့စေ၍ တောင်းရလေ၏။ သထုံမင်းသည် မကောင်းသောနည်းဖြင့် ကြီးစွာသော ပဋိ ဃာတ်စိတ်ရှိသည်ဖြစ်၍ မချေမငံသော စကားဖြင့် ဆိုလိုက် ၏။ အနော်ရထာမင်းစောလည်း ထိုစကားကို ကြားတော် မူသောအခါ ပြင်းစွာအမျက်တော်ဖြစ်၏။ ထိုကြောင့် နိုင်ငံ တော်၌ရှိသော သူရဲသူခက် အပေါင်းတို့ကို စုရုံးတော်မူ၍ ရေကြောင်း၊ ကြည်းကြောင်းမှ အလုံးအရင်းဖြင့် သာသနာ တော်နှစ် ၁၆၀၁ခု ကောဇာသက္ကရာဇ် ၄၁၉ခုနှစ်တွင် ကိုယ် တိုင်ချီတက်တိုက်ခိုက်၏။ ကြည်းကြောင်းတွင် ကျန်စစ် သား၊ ငထွေးရှူးငလုံးလက်ဖယ်၊ ညောင်ဦးဖိး စစ်သူကြီး ၄ယောက်တို့ ရှေ့ဖျားချီစေ၏။ အနော်ရထာမင်းစောသည် နောက်တပ်မပြု၍ ချီတက်သည်။

သထုံမင်းမနုဟာလည်း အနော်ရထာမင်းစော ဤသို့ အလုံးအရင်းဖြင့် ချီတက်လပြီဟူ၍ ကြားလေသော် အလွန် ကြောက်လန့်သဖြင့် မြို့တံခါးကို ပိတ်ပြီးလျှင် မြို့ကို ခိုင်လုံ အောင်လုပ်၍ ခံနိုင်၏။ အနော်ရထာမင်းစောသည် ကာလ ရှည်ကြာစွာ ဝန်းရံလုပ်ကြံရသည်။ နောင်သော် သူရဲကောင်း ကုလားခြေလျှင် ဗျတ္တ အစီအရင်ဖြင့် သထုံပြည်တွင်းသို့ ရဲမက်တော်အပေါင်းတို့ ဝင်နိုင်၍ မနုဟာမင်းနှင့်တကွ သားမယား အမျိုးအမတ်တို့ကို ဖမ်း၍ အနော်ရထာမင်းစော အား ဆက်လေ၏။ အနော်ရမင်းစောသည်လည်း သထုံ ပြည်တွင် မင်းအဆက်ဆက်တို့ကိုးကွယ်သော မွေတော်ဓာတ် တော်များ၊ အစုံ ၃၀သော ပိဋကတ်တို့ကို ၃၂စီးသော ထို မင်း၏ ဆင်ဖြူများပေါ်တွင် တင်၍ ဆောင်ယူတော်မူ၏။ ထိုမှတပါးလည်း ကျမ်းတတ် ရဟန်းသံဃာတော်၊ ပညာ သည်များ၊ သူရဲသူခက် အလုံးအရင်းတို့နှင့်တကွ မင်းကိုပါ ဆောင်ယူတော်မူခဲ့သည်။

အနော်ရထာမင်းစောလည်း ပုဂါရာမခေါ် ပုဂံပြည်သို့ ရောက်လျှင် ဆောင်ယူတော်မူခဲ့သော သူရဲသူခက်အစရှိ သော ပညာသည်အပေါင်းတို့ကို အသီးအသီး အစုအကွက်

www.foreverspace.com.mm

မနုဟာမင်း တည်ထားကုသိုလ်ပြုခဲ့သည့် မနုဟာဘုရားကို ဤသို့ တမူထူးခြားစွာ ဖူးမြင်ရသည်။

ချ၍ နေစေ၏။ သရီရဓာတ်တော် အပေါင်းတို့ကိုလည်း ကောင်းစွာ ဌာပနာ၍ ခေါင်းရင်းတော်၌ အမြဲထား၍ ကိုးကွယ်တော်မူ၏။ ပိဋကတ်တော်အစုံ ၃၀ကိုလည်း ရတနာအတိပြီးသော ပြဿာဒိဋ္ဌိထား၍ အရိယာ သံဃာတော်အား သင်ကြား ပို့ချရသည်။ မနုဟာမင်းကိုလည်း မြင်းကပါအရပ်၌ အလုပ်အကျွေးနှင့်တကွ နေစေ၏။

မနုဟာမင်း၏ အာနုဘော်သည်ကား စကားပြောသော် ခံတွင်းမှ စက်ပြောင်ပြောင် ထွက်သောဟူ၏။ အနော်ရထာမင်းစောလည်း မနုဟာမင်း အဖူးအမြင်လာ၍ ဦးချသောအခါ ကြက်သီးမွေးညင်းထ၍ ထိတ်ထိတ်လန့်လန့်ရှိတော်မူချေ၏။ ရှည်လတ်သော် မနုဟာမင်း ဘုန်းတန်ခိုးအာနုဘော်ကို ညံ့စေခြင်းငှာ မနောလင်ပန်းနှင့် စားတော်ပြင်ပြီးသော် ဘုရားမှာတင်စေ၍ ထိုစားတော်ဖြင့် မပြတ် မင်းကို ကျွေးတော်မူ၏။ မနုဟာမင်းလည်း မစုံမစမ်းမဆင်မခြင် စားတော်ခေါ်လေ၏။ ရှည်လတ်သော် မိမိခံတွင်းမှထွက်သော စက်ရောင်သည်ကွယ်ခဲ့၏။ ထိုစက်ရောင်ကွယ်ရာတွင်မှ ငါကြံငြားသော်လည်း မဖြစ်နိုင်ရာဟူ၍ နှလုံးချသောဟူ၏။ ယင်းသို့မှ သံဝေဂရရှိ၍ သံသရာဝယ် ကျင်လည်သရွေ့ သူနိုင်သည်ကို မဖြစ်လိုဟူ၍ ကြီးစွာသော ဘုရားထက်ဝယ်တဆူ၊ ပရိနိဗ္ဗာန်ပြုတော်မူဟန် ပေါင်းလည်းတဆူတည်တော်မူ၏။ ထိုဘုရားကို ယခုတိုင်အောင် မနုဟာဟူ၍ တွင်၏။ (အနော်ရထာမင်း-ရှု)

မနောပွဲ။ ။မနောပွဲသည်ကား မြန်မာနိုင်ငံမြောက်ပိုင်းတွင် နေထိုင်ကြသော ပြည်ထောင်စုသားများ ဖြစ်သည့် ကချင် (ဝါ) ဂျင်းဖောမျိုးသားတို့၏ ရိုးရာကိုးကွယ်မှုမှ ပေါက်ဖွားလာသည့် နတ်ပသပူဇော်ပွဲဖြစ်၍ နတ်စားခြင်းဟူ၍လည်းခေါ်နိုင်သည်။ ရှေးအစဉ်အဆက်က တောင်တန်းဒေသတွင် အုပ်ချုပ်လာခဲ့ကြသောဒူးဝါးကြီးများကသာ ကြီးမှူးပေးခဲ့သည့် မနောပွဲတော်ကို ယခုအခါဒူးဝါးကြီးများသာ မက ကချင်းပြည်နယ်အစိုးရကပါတာဝန်ယူ၍ကြီးမှူးကျင်းပပေးလျက်ရှိသည်။ ပြည်နယ်သဘင်များအနက် အကြီးအကျယ်ဆုံးတခုဖြစ်၍ ကချင်အနွယ်ဝင်တို့၏ရိုးရာကိုးကွယ်မှုကို ထုတ်ဖော်ရာတွင် အပေါ်လွင်ဆုံး သဘင်တခုဖြစ်၏။

ကချင်တို့သည် ရိုးရာအားဖြင့် နတ်ကိုးကွယ်သူများ ဖြစ်၏။ နတ်များမှာလည်း အရေအတွက်အားဖြင့် များပြားပေသည်။ ရေ၊ မြေ၊ တော၊ တောင်၊ ကမ္ဘာမြေကြီး၊ မိုး၊ လေ၊ နေ၊ အာကာသတို့ကို အစိုးရသော ဆိုင်ရာနတ်အသီးအသီး ရှိပေ၏။ ထိုပြင် ကွယ်လွန်သူမိဖဘိုးဘွားတို့ကိုလည်း နတ်များအဖြစ် ရည်မှန်းပူဇော်ကြ၏။ နတ်များသည် သက်ရှိသက်မဲ့ဝတ္ထုပစ္စည်းများအားလုံးကို ဖန်တီးပြုပြင်နိုင်သည်ဟု ယုံကြည်၏။ နတ်များတွင် ကောင်းကျိုးပေးသောနတ်များ ရှိသကဲ့သို့ ဆိုးကျိုးပေးသောနတ်များလည်း ရှိသည်ဟု ယုံကြည်ကြသည်။

နတ်များအနက် ‘ဆွမ်’ နှင့် ‘ဂျုထုန်’ ခေါ်နတ်တို့ကား

ကောင်းပျိုးထက် ဆိုးကျိုးကို ပိုမိုပေးစွမ်းနိုင်သည်ဟု ကချင်လူမျိုးတို့ယုံကြည်ကြသည်။ တဖန် အာကာသစိုးနတ်ဖြစ်သော မဒိုင် နတ်မင်းကြီးသည်ကား ကချင်နတ်တို့တွင် လူအပေါင်းတို့၏ အသက်ကို စောင့်ရှောက်၍ ကြွယ်ဝချမ်းသာမှုကို အများဆုံး အကျိုးပြုနိုင်သည်ဟူ၍ ယုံကြည်ကြသည်။ ဤသို့နတ်ပေါင်း မြောက်မြားစွာရှိရာ၌ ကချင်အမျိုးအနွယ်တို့သည် အဆင့်အတန်းနှင့် အမျိုးအနွယ်ကိုလိုက်၍ နတ်ကိုးကွယ်ခွင့်များ ခြားနား၍သွားပေသည်။ 'မဒိုင်' နတ်မင်းကြီးကို ရှေးထုံးစဉ်လာအရ ခူးဝါးကြီးများသာလျှင် ကိုးကွယ်ဆည်းကပ်နိုင်ခွင့် ရှိ၏။ မဒိုင်နတ်ကိုးကွယ်သူများသာလျှင် မနောပွဲကို ကျင်းပနိုင်ခွင့်ရှိရာ ခူးဝါးများသာလျှင် မနောပွဲကို ကျင်းပနိုင်ခွင့်ရှိပြီးလျှင် ရှေးအစဉ်အဆက် ခူးဝါးများကပင် ဦးဆောင်၍ မနောပွဲများကျင်းပလာခဲ့ကြပေသည်။ နတ်ပွဲသဘင်များ ယဇ်ပူဇော်ပွဲများ ပြုလုပ်ရာ၌ ရုပ်ရွာအုပ်ချုပ်သူ အကြီးအကဲတဦးဦးက တာဝန်ယူရရှိ ထုံစံရှိ၏။ ထိုကြောင့် ခူးဝါးများသည် မဒိုင်နတ်ကိုးကွယ်သူများ အနေဖြင့်သာမက အုပ်ချုပ်သူအကြီးအကဲအနေဖြင့်လည်း တာဝန်ယူ၍ မနောပွဲ ကျင်းပလာခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်ဟု တွေးဆဖွယ်ရာရှိ၏။ ထိုခေတ်ကာလ အခြေအနေအရ ခူးဝါးကြီးများကပင် ဦးဆောင်၍ မနောပွဲများ ကျင်းပပေးခဲ့ရာယခုတိုင်ပင်ဖြစ်၏။ ယခုအခါတွင် မနောသည် ကချင်ပြည်နယ်၏ အောင်ပွဲသဘင်အဖြစ်သို့ အသွင်ပြောင်းလာပေပြီ။ မနောပွဲကို ကချင်ပြည်နယ်နေ့တွင် ပြည်နယ်အစိုးရက တာဝန်ယူ၏။ သို့သော် အချို့ဒေသများတွင် အခါရာသီအလိုက် ခူးဝါးကြီးများ ကြီးမှူးကျင်းပသော မနောပွဲများလည်း ရှိသည်။

မနောဟူရာ၌ ဆွတ်မနော၊ ဂျူမနော၊ အိမ်သစ်တက်မနော၊ ပဒန်းမနောဟူ၍ ၄မျိုးရှိသည်။ ဆွတ်မနောကား မနော ၄မျိုးတွင် အကြီးအကျယ်ဆုံးဖြစ်၏။ နှစ်စဉ် ကချင်ပြည်နယ်နေ့တိုင်းတွင် ကျင်းပသော မနောမှ ဤမနောမျိုးဖြစ်၏။ ချမ်းသာကြွယ်ဝခြင်း စသည်တို့ကို ဂုဏ်ယူသော အားဖြင့် ကျင်းပသည်။ ဂျူမနောမှာ ရောဂါအန္တရာယ် ထူပြောသည့်အခါများ၌ နတ်များအား ပသခြင်း ဖြစ်၏။ အိမ်သစ်တက် မနောမှာ အိမ်သစ်တက်ပွဲဟုလည်း ခေါ်ဆိုသည်။ ပဒန်းမနောမှာ အောင်ပွဲခံဖြစ်၍ ဘိသိက်ခံပွဲတမျိုးဖြစ်၏။ ထိုပြင် နွမ်းရလှိုင်း မနောဟူ၍လည်း မနောတမျိုး ရှိသေးသည်။ ထိုမနောမှာ ခူးဝါးကြီးများ လက်ထပ်ထိမ်းမြားသည့်အခါ ပြုလုပ်၍ 'ထိမ်းမြားမင်္ဂလာ မနော' ဟုလည်း ခေါ်သည်။

ကချင်ပြည်နယ်တွင် ကြီးကျယ်သော မနောပွဲ ၃ကြိမ် ကျင်းပခဲ့ဖူးပေသည်။ ၁၉၃၇ ခုနှစ်တွင် ဆဋ္ဌ ဂျော့ ဘုရင်နန်းတက်သည်ကို ဂုဏ်ပြုသောအားဖြင့် တကြိမ်ကျင်းပခဲ့သည်။ ၁၉၄၅ ခုနှစ်တွင် ဖက်ဆစ်တို့ကို အောင်မြင်သည့်

အထိမ်းအမှတ်အဖြစ် ပဒန်းမနောပွဲတကြိမ်၊ ၁၉၄၈ခုနှစ်တွင် ကချင်ပြည်နယ် သီးခြားပေါ်လာသည်ကို အောင်ပွဲခံသည့် အနေဖြင့် ပဒန်းမနောပွဲ တကြိမ် ကျင်းပခဲ့သည်။

ပြည်နယ်ရပြီးသည့် နောက်ပိုင်းတွင် ၄ နှစ်တကြိမ် ပြည်နယ်အစိုးရက ဦးဆောင်၍ ဆွတ်မနောမျိုးဝင် မနောများ ကျင်းပခဲ့ပေသည်။ ရှေးခေတ်မှစ၍ ယခုတိုင် ကချင်ပြည်နယ်တွင် ဒေသအလိုက် အနည်းဆုံး တနှစ်တကြိမ်ကျင်းပလေ့ရှိသည်။ တနှစ်တကြိမ် ကျင်းပရမည်ဟူ၍ကား သီးခြား သတ်မှတ်ချက် မရှိပေ။ ခူးဝါးကြီးများအနေနှင့် မနောပွဲပြုလုပ်ရန် အကြောင်းကိစ္စပေါ်လျှင် ကျင်းပ၏။

ဤသို့သော ရိုးရာနတ်တို့ကို ပသသော ယဇ်ပူဇော်ပွဲတွင် ရွာလုံးကျွတ်၊ နယ်လုံးကျွတ်မျှ ပါဝင်ဆင်နွှဲသည်ဖြစ်ပေရာ၊ ရုပ်နီးရပ်ဝေး ဆွေမျိုးမိတ်သင်္ဂဟ အပေါင်းတို့နှင့် တွေ့ဆုံကြရပေသည်။ ပူဇော်အပ်သူတို့ကို ပူဇော်ခြင်း၊ ချီးမြှင့်အပ်သူကို ချီးမြှင့်ခြင်း၊ မိတ်သင်္ဂဟတို့ကို ကျွေးမွေးပေးကမ်းခြင်းတို့မှာ မနောပွဲ၏ ရည်ရွယ်ချက်များဖြစ်၏။

မနောပွဲကျင်းပရာ၌ ငွေကုန်ကြေးကျ များသောကြောင့် လပေါင်းများစွာကပင် ကြိုတင်စီမံရလေသည်။ ကျင်းပရန် နေ့ကောင်း ရက်ကောင်းကို နတ်ဆရာကရွေးပေး၏။ နတ်ဆရာကြီး ၆ မျိုးရှိသည့်အနက် ဂျေးဝါးခေါ် နတ်ဆရာက အခါရွေး နတ်များအား ပူဇော်ပသမေးမြန်း၍ ထိုနတ်ဆရာ၏ ညွှန်ကြားချက်အရ စီစဉ်ဆောင်ရွက်ရသည်။ ဂျေးဝါး နတ်ဆရာ အဆင်မသင့်ပါက ဒုမ်းဆခေါ် နတ်ဆရာများနှင့် တိုင်ပင်ဆောင်ရွက်လေ့ရှိသည်။ မနောပွဲမှာ အစဉ်အလာအားဖြင့် နတ်ပသပူဇော်ပွဲ ၄ရက်၊ ကပွဲ ၄ရက်၊ ပေါင်း ၈ရက်မျှကြာသည်။ မနောပွဲများကို အထူးသဖြင့် မိုးတိမ်များကင်းစင်သည့် ဆောင်းရာသီနှင့် နွေရာသီတို့တွင် ကျင်းပလေ့ရှိပေသည်။

မနောအဆောင်တော်မှာ မနောပွဲဆိုင်ရာ နတ်ကွန်းကို ထားရှိပူဇော်သည့် အဆောက်အအုံဖြစ်သောကြောင့် မရှိမဖြစ် အရေးကြီးပေသည်။ ၁၉၅၈ ခုနှစ်မတိုင်မီက မနော နတ်ကွန်းအတွက် မနောအဆောင်တော်ဟူ၍ သီးခြားဆောက်လုပ်သတ်မှတ်ခြင်း မရှိသောကြောင့် မနောအဆောင်တော်ကို သစ်၊ ဝါး၊ သက်ငယ်တို့ဖြင့်သာ မြေစိုက်တထပ်တဲရှည်ကြီးထိုး၍ ကျင်းပလေ့ရှိခဲ့သည်။ ထိုတဲကြီး၏ အတွင်းတွင်မှ နတ်ကွန်းထားရှိသည်။ မြစ်ကြီးနားမြို့အတွင်းရှိ အတွင်းဝန်ရုံးဟောင်းကွင်းပြင်ကြီးတွင် အလျဉ်းသင့်သလို ကျင်းပခဲ့သည်။ ယခုအခါ မနောအဆောင်တော်ကို မြစ်ကြီးနား မြို့ထိပ် စီတာပူရပ်ကွက်ရှိ ကွင်းပြင်ကြီး အလယ်တွင် အခိုင်အခံ့ ပြုလုပ်ပြီးဖြစ်ကာ ယင်းမှာ စီတာပူမနောကွင်းဟု တွင်သည်။ မနောအဆောင်တော်ကို ရှေးထုံးစဉ်လာ ပုံစံအတိုင်း ဆောက်လုပ်၍ အဆောင် ဦးကင်းတွင် ရှေးထုံး

စဉ်လာအတိုင်း ကျွဲချိုကြီး တင်၍ တန်ဆာ ဆင်ထား လေ့သည်။

ထိုအဆောင်တော်အတွင်း၌ နတ်ကွန်း၂ခုရှိ၏။ နတ်ကွန်း နှင့်တွဲ၍ မီးဖိုကြီး ၂ ခုရှိသည်။ မီးဖိုတွင် ဒယ်အိုးကြီး ၂ ခုရှိ၍၊ ယင်း၌ ရေအမြဲဆူနေရပေသည်။ တလိုမှာ အသား ချက်ရန်ဖြစ်ပြီးလျှင် ကျန်တလုံးမှာ ကြက်ဥပြုတ်ရန်ဖြစ်၏။ ဆင်ယင်ပူဇော်ရန် ကျွဲနွား၊ ဝက်ကြက်များကို သတ်ပြီးသည့် ခါ ကျွဲချိုကို နတ်ကွန်းတွင် ဆင်ယင်ပူဇော်သည်။ တောင် စဉ်ဖက်များဖြင့် ကတော့များ၊ ခွက်များထိုးကာ အသား အချိုကိုထည့်လျက် နတ်တင်ပြီးလျှင် အသားအချိုကို မီးဖို ပေါ်ရှိ ဒယ်တွင်ပြုတ်၍ နတ်ဆရာကြီးများနှင့် အနီးအနားမှ ပုဂ္ဂိုလ်အချို့က ခေါင်ရည်နှင့် မြည်းကြယင်း ရပ်ရွာကောင်း မွန်တိုးပွား၍ အန္တရာယ်အပေါင်း ကင်းစေကြောင်း ဆု တောင်းကြပေသည်။

ထိုနောက် မနော အဆောင်တော်နှင့် အလှမ်းဝေးရာ၌ စိုက်ထူထားသော မနောတိုင်ကြီးများကို ပတ်ချာ လှည့်၍ ယောက်ျားများရောမိန်းမများပါ ပျော်မြူးရွှင်ပြစွာ ကကြ ပေသည်။

မနောပွဲကခြင်းနှင့် စပ်လျဉ်း၍ ဝိဒါဒကွဲလျက် ရှိသည်။ မနောပွဲကို ရှေးဦးစွာ နတ်များက စတင် ခင်းကျင်းကပြ သည်။ ယင်းကပွဲသို့ တက်ရောက်ခွင့်ရသော ငှက်များသည် မနောအကအကြောင်း သိလာ၏။ နေနတ်ပွဲမှအပြန် ငှက် များသည် ညောင်ပင်တပင်တွေ၏။ ညောင်သီးများကို တညီ တည်း ဝိုင်းအုံ ထိုးဆိတ်စားသောက်ပြီးသော် ပျော် ရွှင်အားရစွာ ထိုအပင်ကို ပတ်ချာဝိုင်းကာ ကကြ ခုန်ကြ

၏။ ယင်းအကကား နေနတ်မင်းတိုင်းပြည်မှ တတ်မြောက် လာသော မနောအကတည်း။ ယင်းကို ကမ္ဘာမြေ အလယ် ဗဟိုရှိ လူသား ဇနီးမောင်နှံတို့ တွေ့ရှိပြီးလျှင် တဆင့် သင်ယူ၏။ ထိုမှ တဆင့်တဆင့် ပျံ့ပွားခဲ့သည်မှာ ယခုတိုင် ဖြစ်သည်ဟူ၍ ဝါဒတမျိုးရှိသည်။

အခြားဝါဒတမျိုးမှာ ဤသို့တည်း။ ကချင်လူမျိုးတို့ကို ပေါက်ပွားခဲ့သည့် အဖိုး၊ ကမ္ဘာမြေစောင့် နတ်ဘုရင်နှင့် အဖွားနွယ်တော် နေနတ်မင်းတို့ကို ပူဇော်ခြင်း၊ အာကာ သမိုင်းနတ်မင်းကြီး မဒိုင်နှင့် လေနတ်မင်းကြီးများကို ပူဇော် ပသရာ၌ နတ်မင်းကြီးများ လူပြည်သို့ ဆင်းသက်သည့်အခါ အာကာသမိုင်း နတ်သမီးများကိုပါ ခေါ်ဆောင်လာခဲ့ကြပေ သည်။ ဤတွင် မြေပြင်မှ လူသားများ နတ်ငယ်များက အခမ်းအနားဖြင့် သွားရောက်ကြိုဆိုစဉ်ခံကြသည်။ နတ် မင်းကြီးနှင့် နတ်သမီးများက အားရရွှင်မြူးစွာ ကခုန်ခြင်းကို မနောဟု ခေါ်စမှတ်ပြု၍ အစဉ်အလာ ကျင်းပသည်ဟူ၏။

မနောပွဲတော်၏ အစမှာ ဒူးဝါးကြီးများ သရဖူဆောင်းပွဲ ဆင်ယင်ရာ၌ ကျင်းပသည်ဟူ၍လည်း အဆိုတရပ် ရှိပေ သေးသည်။ ထိုကြောင့် မနောပွဲကျင်းပရာတွင် ယခုတိုင် မင်းမြောက်တန်ဆာများဖြစ်သော ဝတ်ရုံတော်၊ သရဖူ၊ သန် လျက်၊ ဓား၊ ဆင်စာမြက်၊ ပန်းပွားကို ကိုင်ဆောင်ထားသူ နှစ်ယောက် ခေါင်းဆောင်၍ မနောတိုင်ရှိရာသို့ အတီးအ မှုတ် အခမ်းအနားနှင့် ထွက်ကြသည့်ဟန် ပြုလုပ်ရခြင်း ဖြစ်လေသည်။ မနောပွဲ ကသည်ပရိသတ်ကလည်း မောင်းမ မိသံများသဖွယ် ယပ်တောင် ကိုယ်စီကိုင်၍ လိုက်ပါ ကခုန် ကြရပေသည်။

လူအကြောင်းလေ့လာသောအတတ်ပညာ

လူတို့ဖြစ်ထွန်းပေါ်ပေါက် တိုးတက်ပြောင်းလဲလာပုံ အကြောင်းစုံကို ရုပ်သဏ္ဍာန်ဆိုင်ရာ၊ လူ့အဖွဲ့အစည်းဆိုင်ရာနှင့် ယဉ် ကျေးမှုဆိုင်ရာ ရှုထောင့်အထွေထွေမှ သိပ္ပံနည်းကျကျ လေ့လာသောအတတ်လည်းဖြစ်၍၊ ရုပ်သဏ္ဍာန် မနုဿဗေဒ၊ ယဉ်ကျေး မှုမနုဿဗေဒ၊ သမိုင်းမပေါ်မီခေတ်၊ လူမျိုးဗေဒနှင့် ဘာသာစကားတည်းဟူသော တခုပေါ်တခု အမှီပြုနေသည့် ကဏ္ဍကြီး ၅ သွယ် ပါဝင်သည်။

မနုဿဗေဒ။ ။မနုဿဗေဒ ဘာသာရပ်သည် အတိတ် ကာလမှ လူနှင့်ပစ္စုပ္ပန်ရှိ လူတို့ကိုလေ့လာသော အတတ် ပညာ ဖြစ်သည်။ တနည်းဆိုသော် ကမ္ဘာမြေကြီးပေါ်တွင် လူဟူ၍ ပေါ်ပေါက်လာသည့် အချိန်မှစ၍ လူတို့ အ ကြောင်းကို ရုပ်သဏ္ဍာန်ဆိုင်ရာ၊ လူမှုရေးဆိုင်ရာနှင့် ယဉ် ကျေးမှုဆိုင်ရာ ကိစ္စတို့တွင် ဖြစ်ထွန်း ပေါ်ပေါက်တိုးတက် ပြောင်းလဲလာပုံအစုံစုံကို သိပ္ပံနည်းကျကျ လေ့လာသောအ တတ်လည်း ဖြစ်သည်။ ယင်းဘာသာရပ်တွင် ထင်ရှား၍ တခုအပေါ်တခု အမှီသဟဲပြုနေသော ကဏ္ဍကြီး ၅ သွယ်

ရှိ၏။ ယင်းကဏ္ဍကြီး ၅ သွယ်တို့မှာ ရုပ်သဏ္ဍာန် မနုဿ ဗေဒ၊ ယဉ်ကျေးမှု မနုဿဗေဒ၊ သို့မဟုတ် လူ့အဖွဲ့အစည်း မနုဿဗေဒ၊ သမိုင်းမပေါ်မီခေတ်၊ လူမျိုးဗေဒနှင့် ဘာ သာစကားဗေဒတို့ ဖြစ်သည်။

ရုပ်သဏ္ဍာန် မနုဿဗေဒ။ ။ဤဘာသာရပ်တွင် လူ၏ ရုပ်သဏ္ဍာန်ဆိုင်ရာ အင်္ဂါရပ်တို့သည် ပတ်ဝန်းကျင် အခြေ အနေကို လိုက်၍ မည်ကဲ့သို့ ဆင့်ကဲ ပြောင်းလဲတိုးတက် လာသည်ကို လေ့လာရပေသည်။ တနည်းအားဖြင့် လူကို သတ္တဝါ တမျိုးကဲ့သို့ သဘောထားပြီး လေ့လာရပေသည်။

ထိုသို့ လေ့လာရာတွင် ဆင့်ကဲ ပြောင်းလဲခြင်း သဘောတရားကို ချန်လှပ်ထား၍ မဖြစ်ပေ။ ကမ္ဘာလောကကြီးတွင် လူဟူ၍ စတင်ပေါ်ပေါက်ခဲ့စဉ်က မည်သည့်ပုံပန်းသဏ္ဍာန်၊ မည်သည့်ဘဝ၊ မည်သည့်အခြေတွင် ရှိခဲ့သည်။ လူအဖြစ်သို့ မည်သည့်သတ္တဝါမျိုးမှ အခြေခံ၍ ဆင့်ကဲ ပြောင်းလဲတိုးတက်လာခဲ့သည် စသည်တို့ကိုလေ့လာရပေသည်။ လူ၏ဇာစ်မြစ်ကို နှိုက်ချွတ် လေ့လာမည် ဆိုပါက ဆဲများ သတ္တဝါတို့က စရပေမည်။ ထိုသတ္တဝါများမှာ ကျောရိုးရှိ သတ္တဝါ၊ ယင်းမှ နို့တိုက်သတ္တဝါ၊ ထိုမှတဆင့် မျောက်၊ မျောက်ဝံ၊ လူစသည်အားဖြင့် ဆင့်ကဲ ပြောင်းလဲခဲ့ရာမှ အဆုံးတွင် မျောက်ဝံနှင့် လူအဆင့်သို့ ရောက်ခဲ့ပေသည်။ မနုဿဗေဒ ပညာရှင်များ အယူအဆအားဖြင့် မျောက်ဝံသည် မျောက်က တိုက်ရိုက်မဆင်းသက်ပေ။ ထိုအတူ လူသည်လည်း မျောက်ဝံက တိုက်ရိုက်မဆင်းသက်ပေ။ 'မျောက်၊ မျောက်ဝံ၊ လူဇာစ်မြစ်' မှ၊ မျောက်များက တခက်၊ 'မျောက်ဝံ - လူ ဇာစ်မြစ်' တို့ တခက်အနေဖြင့် သီးခြားခွဲထွက် ဆင်းသက်ခဲ့ပေသည်။ ထိုမျောက်ဝံ-လူဇာစ်မြစ်ကမှ တဆင့် မျောက်ဝံများနှင့် လူတို့ သီးခြားဆင်းသက်ခဲ့ကြပြန်သည်။ သို့နှင့် လူသည် မျောက်နှင့် မျောက်ဝံများမှ တိုက် ရိုက်ဆင်းသက်ခဲ့ခြင်း မဟုတ်ပေ။

လူ၏ဦးခေါင်းခွံကို သေချာဂန ဖန်တီးကာ လေ့လာလျက်ရှိစဉ်

လူ၏ အတိတ်ဖြစ်စဉ်ကို လေ့လာရာတွင် မြေလွှာများထဲမှ တူးဖော်ရရှိသော ကျောက်ဖြစ်ရုပ်ကြွင်းများကို အများဆုံး ကိုးကားရပေသည်။ အကိုးအကားရဆုံး ကျောက်ဖြစ်ရုပ်ကြွင်းများမှာ ဦးခွံရိုး၊မေးရိုး၊ပေါင်ရိုး၊ လက်မောင်းရိုးနှင့် သွားများဖြစ်သည်။

လူ့ကိုယ်တိုင်း ပညာသည် ရုပ်သဏ္ဍာန် မနုဿဗေဒ၏ အရေးပါသော အချက်အလက် တခုဖြစ်သည်။ ထိုဘာသာရပ်အရ သက်ရှိသက်မဲ့ လူအမျိုးမျိုးကို တိုင်းထွာနိုင်ပေသည်။ လူ့အရိုးဟောင်းများကို သေချာဂန တိုင်းထွာလေ့လာခြင်းအားဖြင့် ယင်းလူသည် မည်သည့် လူမျိုးဖြစ်သည်။ အရပ်အမောင်း မည်ရွေမည်မျှရှိ၍ ယောက်ျားဖြစ်သည်။ မိန်းမဖြစ်သည် စသည်ကို အနီးကပ်ဆုံး မှန်ကန်အောင် ပြောနိုင်သည်။ သက်ရှိလူကို တိုင်းထွာ၍လည်း လူမျိုးကို ခွဲခြား ပြသနိုင်ပေသည်။ လူ့ကိုယ်တိုင်း ပညာကို ထပ်မံ၍ စိတ်ဖြာမည် ဆိုပါက၊ လူကောင်တိုင်း ပညာ၊ လူရိုးတိုင်းပညာ၊ ဦးခေါင်းတိုင်းပညာနှင့် ဦးခွံတိုင်း ပညာဟူ၍ ခွဲခြားနိုင်သည်။

ရုပ်သဏ္ဍာန် မနုဿဗေဒအရ လူ၏ ပြင်ပအင်္ဂါများကို လေ့လာ၍လည်း လူမျိုး ခွဲခြားနိုင်၏။ အသားရောင် အဖြူ၊ အမည်း၊ အဝါကိုကြည့်၍ ခွဲခြားနိုင်၏။ ခေါင်းချွန်းသည်၊ ပြားသည်၊ လုံးသည်၊ ရှည်သည် စသည့် ဦးခေါင်းညွှန်း(ဦးခွံညွှန်း)ကို ကြည့်၍လည်း ခွဲခြားနိုင်၏။ နှာခေါင်းရှည်သည်တို့သည်၊ ပြားသည်၊ ချွန်းသည်၊ ပွသည် စသည့် နှာခေါင်းညွှန်းကို လေ့လာ၍လည်း ခန့်မှန်းနိုင်၏။ ဆံပင်ရောင်၊ ဆံပင်သဏ္ဍာန်နှင့် ဆံသားကို ကြည့်၍လည်း ခွဲခြားနိုင်၏။ မျက်လုံးရောင်အနက်၊ အညို၊ အပြာ၊ အဝါကို လေ့လာ၍လည်း ခွဲခြား စိတ်ဖြာနိုင်၏။ လူတို့၏ အရပ်အမောင်း၊ သွေးအမျိုးအစားနှင့် နောက်ဆုံးပေါ် စမ်းသပ်တွေ့ရှိချက်များအရ လူ့ကိုယ်နံ့ကို လေ့လာ၍ပင် လူ့အဆက်အနွယ်၊ အမျိုးအမည်ကို ခန့်မှန်းနိုင်ပြီဟု ဆို၏။

ကမ္ဘာပေါ်ရှိ လူမျိုးပေါင်စုံ၏ ၁၀ ပုံ ၉ ပုံမှာ လူမျိုးရင်းကြီး ၃ မျိုးမှ ဆင်းသက် ပြန့်ပွားသည်ဟု အဆိုရှိပေ၏။ ထိုလူမျိုး ပေါင်းစုံ၏ ရုပ်သဏ္ဍာန်ဆိုင်ရာ စသည်တို့အား လေ့လာသော ပညာရပ်ကို ရုပ်သဏ္ဍာန် မနုဿဗေဒဟု ခေါ်ဆိုခြင်းပင် ဖြစ်သည်။

ယဉ်ကျေးမှုမနုဿဗေဒ၊ သို့မဟုတ် လူ့အဖွဲ့အစည်းမနုဿဗေဒ ။ ။ယဉ်ကျေးမှု မနုဿဗေဒနှင့် လူ့အဖွဲ့အစည်း မနုဿဗေဒကို သီးခြားကဏ္ဍများအဖြစ် ခွဲခြားဖော်ပြလိုက ပြနိုင်ပေ၏။ ထိုဘာသာရပ် နှစ်ခုမှာ စည်းမျဉ်းကတ္တား ပြတ်သားစွာ ခြား၍ ရနိုင်စကောင်းသော ဘာသာရပ်များ မဟုတ်ပေ။ တခုနှင့်တခု ဆက်စပ်မှု အထူးရှိနေပေသည်။ သို့နှင့် ယဉ်ကျေးမှု မနုဿဗေဒ ခေါင်း

စည်းအောက်တွင် လူ့အဖွဲ့အစည်း မနုဿဗေဒကို ထည့်သွင်း ဖော်ပြခြင်းဖြင့် လုံလောက်ပေသည်။

လူကို ယဉ်ကျေးမှု ရှုထောင့်မှ နေ၍ လေ့လာခြင်း အတတ်ပညာသည် ယဉ်ကျေးမှု မနုဿဗေဒ မည်၏။ ထိုသို့ လေ့လာရာတွင် အတိတ်ကာလ၊ ယဉ်ကျေးမှုဟူ၍ စတင်ပေါ်စ အခါသမယ ဖြစ်စဉ်များကို ချန်လှပ်ထားခဲ့၍ မဖြစ်ပေ။ ထိုကာလမှသည် လက်ရှိ ယဉ်ကျေးမှုအစုစုတို့ အထိ ပြောင်းလဲတိုးတက် ဆက်စပ်လာပုံကို ပေါင်းရုံး လေ့လာမှသာ ပြည့်စုံပေလိမ့်မည်။

မနုဿဗေဒအရ ယဉ်ကျေးမှုဟူသည် လူတို့ကိုယ်တိုင် မိမိတို့၏ သက်သာမှု၊ ချောင်ချိမှု၊ လုံခြုံမှု စသည်တို့အတွက် ဖန်တီး တီထွင်ထားသော အရာဟူသမျှသည် ယဉ်ကျေးမှု မည်၏။ သို့နှင့် ယဉ်ကျေးမှုကို အထည်ကိုယ်ရှိ ယဉ်ကျေးမှုနှင့် အထည်ကိုယ်မဲ့ ယဉ်ကျေးမှုဟူ၍ နှစ်မျိုးနှစ်စား ခွဲခြားနိုင်၏။ မြင်နိုင်တွေ့နိုင်၊ စမ်းသပ် ထိတွေ့နိုင်သော အရာဝတ္ထု စသည့် လူတို့၏ အသုံးအဆောင်၊ လက်နက်၊ ကိရိယာ၊ တန်ဆာပလာ၊ အိုးခွက်၊ အိမ်၊ ခြံ၊ အဝတ်အစား၊ စာရွက်စာတမ်း၊ လက်ဝတ်လက်စား၊ အနုပညာနှင့် သွားလာရေးဆိုင်ရာ ယာဉ်ရထား စသည်တို့ကို အထည်ကိုယ်ရှိ ယဉ်ကျေးမှုဟု ခေါ်၏။ ခေတ်ဦးလူတို့ မည်သို့သော လက်နက်ကိရိယာများ သုံးစွဲခဲ့၍ ဂူအောင်း လူတို့ခေတ်တွင် မည်သည့် လက်နက် ကိရိယာ တန်ဆာပလာများ ကိုင်ဆောင်ကာ၊ တစတစနှင့် ခေတ်ကာလအလိုက် မည်သို့ မည်ပုံ ပြောင်းလဲ တိုးတက်လာသည်ကို ယဉ်ကျေးမှု မနုဿဗေဒ လေ့လာခြင်းဖြင့် သိနိုင်ပေ၏။ ထို့အတူ လူတို့၏ နေထိုင်မှု၊ သွားမှုလာမှု၊ ဝတ်မှုစားမှု စသည်တို့ တဖြည်းဖြည်း ထူးခြား ကောင်းမွန်လာပုံကိုလည်း သိရှိနိုင်ပေသည်။

ထိုသို့ အထည်ကိုယ်ရှိ ယဉ်ကျေးမှု အစုစုကို လေ့လာနိုင်သည့်နည်းတူ၊ အထည်ကိုယ်မဲ့ ယဉ်ကျေးမှုကိုလည်း လေ့လာ သိရှိနိုင်ပေသည်။ အထည်ကိုယ်မဲ့ ယဉ်ကျေးမှု ဟူသည် မမြင်နိုင်၊ မတွေ့နိုင်၊ မစမ်းသပ် မထိတွေ့နိုင်သော အရာများ ဖြစ်ပေသည်။ ယင်းတို့တွင် လူတို့၏ ဓလေ့များ၊ အစဉ်အလာများ၊ အလေ့အကျင့်များ၊ ထုံးတမ်းများ၊ ဘာသာယုံကြည်မှု စသည်တို့ အကျုံးဝင်ပေသည်။ ဘာသာရေးဆိုင်ရာ ယုံကြည်မှုနှင့် ထုံးတမ်းများကို အသေးစိတ် လေ့လာမည်ဆိုပါက သက်မဲ့ပစ္စည်း ကိုးကွယ်မှု၊ ဝိညာဉ် ယုံကြည်မှု၊ နတ်ကိုးကွယ်မှု၊ တစ္ဆေယုံကြည်မှု အင်းအိုင် ခါးလှည့် လက်ဖွဲ့မန္တန် စသည့် အဆောင် ယုံကြည်မှု၊ တိရစ္ဆာန် ကိုးကွယ်မှု၊ သစ်ပင်ကိုးကွယ်မှု၊ သက်မဲ့လောက ကိုးကွယ်မှု၊ မှော်ယုံကြည်မှုနှင့် ထုံးတမ်းနှင့် စပ်လျဉ်းပြီး မီးဖွားထုံးတမ်း၊ ကြီးကောင်ငင် ထုံးတမ်း၊ ဆေးကုထုံးတမ်း၊ လမိုင်းတင်ထုံးတမ်း၊ အသုဘထုံးတမ်း စသည့် လူမှု

ထုံးတမ်းများကိုလည်း သိရှိနားလည်နိုင်၏။ ယုံကြည် ကိုးကွယ်မှုများနှင့် ထုံးတမ်းများကို ခေတ်ဦး ယုံကြည် ကိုးကွယ်မှုဟူ၍ ဘာသာရပ်တရပ် အနေဖြင့်လည်း သီးခြား လေ့လာနိုင်ပေသည်။

ထိမ်းမြားခြင်း ဓလေ့များဖြစ်သော တလင်တမယား ဓလေ့၊ ခင်ပွန်းပြိုင်၊ လင်ပြိုင်၊ မယားပြိုင်၊ မျိုးပအိမ်ထောင်ခြင်း၊ မျိုးတွင်းအိမ်ထောင်ခြင်း၊ ခဲအို-မတ်ယူဒလေ့၊ မရီး-ခယ်မယူဓလေ့၊ အစုလိုက် ထိမ်းမြားခြင်းဓလေ့၊ သူငယ် ထိမ်းမြားခြင်းဓလေ့၊ ဦးစား အိမ်ထောင်ခွင့်၊ ဦးစား စပ်ယှက်ခွင့်နှင့် ထိမ်းမြားခြင်းနှင့် စပ်လျဉ်းသော ပညတ်ချက် စသည်များကိုလည်း ယဉ်ကျေးမှု၊ သို့မဟုတ် လူ့အဖွဲ့အစည်း မနုဿဗေဒကို လေ့လာရာတွင် အသေးစိတ် နားလည်နိုင်ပေသည်။

ထိုအထည်ကိုယ်ရှိ၊ အထည်ကိုယ်မဲ့ ယဉ်ကျေးမှုတို့ မည်သည့်အခါ ကာလက မည်သည့် ယဉ်ကျေးမှု အသွင်ဖြင့် ပေါ်ထွန်းခဲ့ပြီး၊ တစတစ မည်ကဲ့သို့ ပြောင်းလဲတိုးတက်ကာ အဆုံးတွင် မည်သို့ပေါင်းစပ်၍ ယဉ်ကျေးမှု အသွင် နှောင့်သည်တို့ကိုလည်း ဤဘာသာရပ်တွင် ပြည့်စုံအောင် ထည့်သွင်း လေ့လာရပေသည်။

ခေတ်ဦးလူတို့၏ စီးပွားရေးအခြေအနေကို လေ့လာခြင်းနှင့် စပ်ဆိုင်သော 'ခေတ်ဦးဘောဂဗေဒ' ပညာရပ်ကိုလည်း ဤယဉ်ကျေးမှု သို့မဟုတ် လူမှုအဖွဲ့အစည်း မနုဿဗေဒ ခေါင်းစည်းအောက်တွင် ထည့်သွင်းလေ့လာနိုင်ပေသည်။ **သမိုင်းမပေါ်မီခေတ်** ။ အင်္ဂလိပ်ဘာသာအားဖြင့် အာကီယောလိုဂျီ ခေါ်သော ရှေးဟောင်း သုတေသနဗေဒသည် သမိုင်းမပေါ်မီ ရှေးအတိတ်ကာလမှ ကြွင်းကျန်ခဲ့သော ဝတ္ထုပစ္စည်းများကို လေ့လာသော အတတ်ပညာ ဖြစ်သည်။

လေ့လာရာတွင် ထိုခေတ် ထိုအခါသမယ၊ လူတို့ ကိုင်ဆောင် သုံးစွဲခဲ့သော အထည်ကိုယ်ရှိ ယဉ်ကျေးမှုများကို မြေလွှာ အဆင့်ဆင့်အောက်မှ စုံနစ်တကျ တူးဖော်ရယူပြီးမှ လေ့လာရသည်။ ယင်းကို 'တူးဖော်ရှာဖွေခြင်း' ဟု ခေါ်၏။ ထိုသို့ အတိတ်ကို လှန်လှော၍ တူးဖော် ရှာဖွေရာတွင် သင့်တော်သော နေရာကွက်ကို ရွေးချယ်တတ်ဖို့ အထူးအရေးကြီးပေသည်။

သို့တူးဖော် ရှာဖွေရာတွင် ခေတ်အလိုက် လူတို့ သုံးစွဲခဲ့သော ကျောက်လက်နက်ကိရိယာများကို တွေ့ရှိတတ်ပေ၏။ ရှေးဟောင်း သုတေသနဗေဒအရ ပေါ်ဦးကျောက်ခေတ်၊ ကျောက်ခေတ်ဟောင်း၊ အလယ်ကျောက်ခေတ်နှင့် ကျောက်ခေတ်သစ်ဟူ၍ ကျောက်ခေတ် အမျိုးမျိုး ရှိပေသည်။ ထိုခေတ်တို့တွင် မည်သည့်နည်းဖြင့် ပြုလုပ်သော ကျောက်လက်နက် ကိရိယာမျိုး ရှိခဲ့သည်ကို လေ့လာရ

ပေသည်။ ပေါ်ဦးကျောက်ခေတ်တွင် သဘာဝက ဖန်ဆင်း သည့်ဟု ယူဆရသော ပေါ်ဦးကျောက်ကိရိယာများ ပေါ် ပေါက်ခဲ့၏။ ကျောက်ခေတ်ဟောင်းသို့ ရောက်လာပြီး နောက်၊ လူတို့ကနဦးဆုံး ပြုလုပ်သည်ဟု အဆိုရှိသော ရဲတင်းကိုယ် စသည့် အနှစ် ကိရိယာများ ပေါ်လာ တော့သည်။ မလိုအပ်သော အစိတ်အပိုင်းများကို ခတ် ထုတ်ပစ်ခြင်းအားဖြင့် အနှစ်ကိရိယာကို ရစေသည်ဆို၏။ ထိုနောက် ခေတ်အလိုက် တိုးတက်ခဲ့သည်နှင့်အမျှ ခတ်စာ ကိရိယာ၊ ကိရိယာပြား၊ ကျောက်သေးတုံး ကိရိယာ များပေါ်လာခဲ့ပေသည်။ ကျောက်သေးတုံး ခေတ်ပေါ် လခြမ်း၊ ကြိတ်၊ စတုဂံနှင့် မြားသွားပုံသဏ္ဍာန်ရှိသော ကျောက်သေးတုံး ကိရိယာများမှာ လက်နက်လုပ်ရာတွင် အလွန် အရေးပါ အရာရောက်ခဲ့သည်ဆို၏။ ကျောက် ခေတ်သစ်တွင် အဆင့်အတန်း အမြင့်ဆုံးသော ကဲ့လတစ် ကျောက်ကိရိယာများ ပေါ်ပေါက် လာတော့သည်။ ကျောက် ကိရိယာများ ပြုလုပ်ရာတွင် ကျောက်ခတ်နည်း၊ ဖိ၍ဆစ် နည်း၊ ခုတ်၍ဆစ်နည်း၊ အချောသွေးနည်း ဟူ၍ရှိပေ ရာ၊ မည်သည့်ကိရိယာကို မည်သည့်နည်းဖြင့် လုပ်သည် ကိုလည်း စေ့ငုလေ့လာရာသည်။

တူးဖော် ရှာဖွေရာတွင် ကျောက်လက်နက် ကိရိယာ များသာမက၊ ရံဖန်ရခါ အရိုးကိရိယာ၊ ဦးချိုကိရိယာနှင့် နှောင်းခေတ်များတွင် ဆင်စွယ် ကိရိယာများမှအစ၊ အိုး ခြမ်းကွဲ၊ ပန်းကန်ကွဲ၊ လက်ဝတ်လက်စားများအထိ တူးဖော် ရရှိတတ်ပေသည်။ ယင်းအိုးခြမ်းကွဲ၊ ပန်းကန်ကွဲများ၏ ရွှံ့သားမြေသားနှင့် သရုပ်ဖော်ပါ ပန်းချီ၊ အရုပ်စာလုံးများကို ရှေးဟောင်း သုတေသနဗေဒအရ လေ့လာခြင်းဖြင့် ထို ခေတ်အခါက လူနေမှု အဆင့်အတန်းနှင့် ကူးလူး ဆက်ဆံမှု အခြေအနေကို ခန့်မှန်းနိုင်ပေသည်။ အချို့နေရာကွက်များ တွင် နှောင်းခေတ်လူတို့ သုံးစွဲခဲ့သော ကြေးဝါ၊ ကြေးညိုနှင့် သံလက်နက် ကိရိယာ တန်ဆာပလာများ တူးဖော်ရရှိလာ ပေသည်။ သို့နှင့် ရှေးဟောင်း သုတေသနဗေဒ ပညာရှင် များသည် အခါအားလျော်စွာ 'ကွင်းဆင်းလုပ်ငန်း' ကို ဆင်းလုပ်ရန် လိုပေသည်။ သို့မှလည်း နှစ်ပေါင်း ၅,၀၀၀ မတိုင်မီက လူတို့အကြောင်းကို သိသာနိုင်ပေလိမ့်မည်။

လူမျိုးဗေဒ။ ။ ကမ္ဘာပေါ်ရှိ လူမျိုးပေါင်းစုံကို လေ့လာ သော ပညာရပ်သည် လူမျိုးဗေဒမည်၏။ ယင်းဘာသာ ရပ်အရ ကမ္ဘာအရပ်ရပ်ရှိ လူမျိုးများကို လေ့လာရာတွင် ရုပ်သဏ္ဍာန်ဆိုင်ရာရှုထောင့်ထက် ယဉ်ကျေးမှုနှင့် လူ့အဖွဲ့အ စည်း ရှုထောင့်မှ လေ့လာရပေသည်။ မနုဿဗေဒပညာရှင် များ အဆိုအားဖြင့် လူမျိုးဆိုသည်မှာ သဘာဝပထဝီအနေ အထား ကာဆီးပိုင်းခြားထားသဖြင့် ကြာရှည်ကြာများ သီး ခြား ရပ်တည်နေခဲ့သောလူစုကို 'လူမျိုး' ဟုခေါ်ပေသည်။

မနုဿဗေဒ ပညာရှင်များ အလိုအားဖြင့် ကမ္ဘာပေါ်ရှိ လူမျိုးများ၏ ၁၀ ပုံ ၉ ပုံသည် အခြေခံ လူမျိုးရင်းကြီး ၃ မျိုးဖြစ်သော ကော့ကဆွိုက်၊ သို့မဟုတ် ယူရိုပိုက်၊ နီဂရိုက်နှင့် မွန်ဂိုလို့က်တို့မှ ဆင်းသက် ပြန့်ပွားခဲ့သည် ဆို၏။ အသားရောင်ကို ရည်ညွှန်း၍ အဖြူအမည်းနှင့် အဝါ ဟူ၍ ယေဘုယျအားဖြင့် ခေါ်ဝေါ်၏။ အကြမ်းဖျင်းအား ဖြင့် ကော့ကဆွိုက်လူမျိုးရင်းထဲတွင် ဥရောပတိုက်မှ နော် ဒစ်၊ အလ်လပိုင်နှင့် မယ်ဒီတာရေးနီယန် လူမျိုးတို့ပါပြီး လျှင်၊ ကျန်တမျိုးမှာ အာရှတိုက်မှ အိန္ဒိယမြောက်ပိုင်းသား များ ဖြစ်၏။ နီဂရိုက်လူမျိုးရင်းတွင် နီးဂရိုး၊ မယ်လနီးရှန်း၊ ပစ်ဂမီနှင့် ဗွတ်ရှမန်းလူမျိုးတို့ ပါဝင်ပြီးလျှင်၊ မွန်ဂိုလို့က်လူ မျိုးရင်းတွင် မွန်ဂိုလီယန်၊ မလေးနှင့် အမေရိကန် အင် ဒီးယန်ယူမျိုးတို့ ပါဝင်ကြသည်ဆို၏။ ယခုထက်တိုင် မည် သည့်လူမျိုးရင်းနှင့် ဆက်စပ်မှုရှိသည်ဟု မဝေခွဲနိုင်သေး သော လူမျိုးများလည်း ရှိပေသေးသည်။ ယင်းတို့မှာ ဂျပန် ပြည်မှ အိုင်းနုန်းများ၊ သီဟိုဠ်မှဗဟိုဒိုက်များနှင့် ဩစတြေး လီးယားမှ ဩစတြေးလီးယားတိုက်များ ဖြစ်ပေသည်။ ယင်းသို့ ခွဲ ခြင်းကို လူမျိုးခွဲခြားဟု ခေါ်၏။ နောင်တွင် ယင်းလူမျိုး များ တမျိုးနှင့်တမျိုး ရောနှောပေါင်းဖက်ခြင်းဖြင့် လူမျိုး စပ်ကာ ပွားများလာကြတော့သည် ဤအပိုင်းသည် ရုပ် သဏ္ဍာန် မနုဿဗေဒနှင့် ဆက်စပ်နေ၍၊ ယင်းဘာသာရပ် တွင်လည်း ထည့်သွင်းလေ့လာနိုင်ပေသည်။

လူမျိုးဗေဒအရ ကမ္ဘာပေါ်ရှိ လူမျိုးတိုင်းကို ယဉ် ကျေးမှု ရှုထောင့်မှနေ၍လည်း လေ့လာရန် လိုပေသည်။ လူမျိုးတိုင်းဟု ဆိုသော်လည်း များသောအားဖြင့် ယဉ် ကျေးပြီး လူမျိုးများထက် တောကြိုချုံကြားနေ လူရိုင်း များ၊ အသွားအလာခက်ခဲ၍၊ အဆက်အသွယ် ပြတ်သော ဒေသနေ လူမျိုးများနှင့် ခေတ်နောက်ကျသော၊ သို့မဟုတ် ခေတ်အလိုက် မယဉ်ကျေးသေးဟု ယူဆရသော လူမျိုး များကို အထူးပြုလေ့လာတတ်ပေသည်။ လူမျိုးဗေဒပညာ ရှင်များ အများဆုံး မျက်စိကျရာ ဒေသများမှာ အာဖရိ ကတိုက်၊ ဩစတြေးလီးယားတိုက်၊ တောင်အမေရိကတိုက်၊ နယူးဇီလန်ကျွန်းနှင့် တောင်ပင်လယ် ကျွန်းစုတို့ပင် ဖြစ်ပေသည်။ ထိုဒေသများတွင် စိတ်ဝင်စားဖွယ်ကောင်း သော လူမျိုးများ အများအပြား ရှိပေသည်။ လူမျိုး တမျိုးကို အသေးစိတ်လေ့လာရာတွင် ယင်းလူမျိုးတို့၏ ကိုးကွယ်ယုံ ကြည်မှု၊ လူမှုရေးရာ ဓလေ့ထုံးတမ်းများ၊ စီးပွားရေး အခြေအနေ၊ ဖွဲ့စည်းအုပ်ချုပ်ပုံနှင့် ယဉ်ကျေးမှု အနု ပညာအစုစုကို စေ့ငုအောင် လေ့လာရပေသည်။ မြန်မာ နိုင်ငံတွင် ပြည်ထောင်စု တိုင်းရင်းသားများဖြစ်သော နာဂ များအပါအဝင် တောင်တန်းသားများ အကြောင်းကို ရန်ကုန်တက္ကသိုလ် မနုဿဗေဒဌာနနှင့် ယဉ်ကျေးမှု ဝန်

ကြီးငှာနုမှ လေ့လာနေပေသည်။ ဤအပိုင်းတွင် လူမျိုး ဗေဒသည် ယဉ်ကျေးမှု၊ သို့မဟုတ် လူ့အဖွဲ့အစည်း မနုဿ ဗေဒဘာသာရပ်နှင့် ဆက်စပ်လျက် ရှိနေပြန်ပေသည်။

ဘာသာစကားဗေဒ ။ ။ဘာသာစကားကို လေ့လာခြင်း အတတ်ပညာသည် ဘာသာစကား ဗေဒမည်၏။ ဘာသာ စကားသည် မည်သည့်ကာလက မည်သို့ စတင်ပေါ်ထွန်း ခဲ့သည်ကို ဘာသာစကားဗေဒ လေ့လာခြင်းဖြင့် သိနိုင်၏။ ဘာသာစကားဗေဒ သုတေသီများ အဆိုအားဖြင့် လွန်ခဲ့ သော နှစ်ပေါင်း တသန်းခန့်က ဘာသာစကား စတင်ပေါ် ပေါက်ခဲ့သည်ဆို၏။ မည်သို့ စတင်ပေါ်ပေါက်ခဲ့သည်ကိုမူ ယခုထက်တိုင် အတိအကျ မသိရသေးပေ။ ဂရိအဘိဓမ္မာ ဆရာကြီး ဒီမိုခရစ်တပ်၏ အဆိုအားဖြင့် ကနဦးဆုံး လူတို့ တီထွင်ခဲ့သော ဘာသာစကားသည် အသံထွက်နှင့် ရည် ညွှန်းချက် လုံးဝကိုက်ညီမှုမရှိဟုဆို၏။ နောက် ဂရိ အဘိ ဓမ္မာဆရာကြီးတဦးဖြစ်သူ အက်ပီရပ်ကမူ သဘာဝ၏ဖန် တီးပေးချက်အရ အစဦးလူတို့သည် မိမိတို့လိုရာကို ဘာသာ စကားဖြင့် ဖော်ထုတ်ရာတွင် ထိရောက်အောင်မြင်ခဲ့သည်ဆို ၏။ ခရစ်ယာန်သာသနာ ထွန်းကားပြီးနောက်အယ်ဂျီ၊ ဗိုနဲ (၁၇၅၄-၁၈၄၀)က ဘာသာစကားကို လူတို့ တီထွင် ခြင်းမဟုတ်ဘဲ၊ ဘုရားသခင်က ဖန်ဆင်းပေးခြင်းသာ ဖြစ် သည်ဟု ဆိုပြန်၏။ နောက်ဆုံးအဆိုတခုအရ ဘာသာ စကားသည် လူတို့၏ စိတ်လှုပ်ရှားမှုကို ဖော်ပြရာမှ အခြေ တည် ပေါက်ပွားခဲ့သည်ဆို၏။ ထိုအဆိုကို အများဆုံး လက်ခံထားကြပေသည်။

ပေါ်စဦး ဘာသာစကားများသည် ဒေသအလိုက်၊ လူစု အလိုက်၊ အသံပလံ၊ အသုံးအနှုန်း၊ အယူအဆ၊ အနက် အဓိပ္ပာယ်ကအစ ကွဲပြားခြားနားခဲ့၏။ နှစ်ပေါင်း များစွာ ကြာပြီးနောက်၊ ဘာသာစကားများသည် ပျောက်ကွယ် သင့်သလောက် ပျောက်ကွယ်ခဲ့၏။ ပေါင်းစပ် ရောယှက်ပြီး တိုးပွားသင့်သလောက်လည်း တိုးပွားခဲ့လေသည်။ ယခုဆို လျှင် အထူးတလည် တိုးတက် ပြောင်းလဲခဲ့ပြီဖြစ်သဖြင့် မည်သို့ စတင်ပေါက်ပွားခဲ့သည်ကိုပင် ဝေခွဲမရအောင် ဖြစ် နေပေပြီ။

ဤကမ္ဘာကြီးတွင် ခန့်မှန်းခြေအားဖြင့် ဘာသာစကား မျိုး စုစုပေါင်း ၂,၇၀၀ ခန့်ရှိသည်ဆို၏။ ထိုအထဲတွင် လက်တဆုပ်စာမျှရှိသော လူမျိုးများ ပြောသော စကား လည်း ပါဝင်၏။ ထိုးစကားမျိုးကို မကြာမီ အတောအတွင်း ဥရောပနှင့် အာရှတိုက်သုံး ဘာသာစကားကြီးများက ဝါး မျိုးပစ်ပေလိမ့်မည်။ ထိုနည်းဖြင့် ဘာသာစကားမျိုး ရာ ပေါင်းများစွာ ပျောက်ကွယ်ခဲ့ပေပြီ။ ယခုလည်း ပျောက် ဆဲနှင့် နောင်တွင်လည်း ပျောက်ပျက်ပေလိမ့်မည်။

ဘာသာစကားဗေဒ အလိုအားဖြင့် လူဦးရေအများဆုံး

ပြောသော ဘာသာစကားမှာ တရုတ်စကားဖြစ်ပေ၏။ ယင်း နောက် ခရီးအတော်ကွာမှ အင်္ဂလိပ်စကားနှင့် ဟင်ဒူစကားနီ စကားတို့ လိုက်ပေသည်။ ရုရှစကားက စတုတ္ထလိုက်ပြီး လျှင် ဂျာမန်စကားက ပဉ္စမ လိုက်သည်ဆို၏။ ယင်း နောက်မှ ဂျပန်စကား၊ ပြင်သစ်စကားနှင့် စပိန်စကားတို့ လိုက်ပေသည်။

ထိုသို့ ဘာသာစကား ဇာစ်မြစ်ရှာ၍ သမိုင်းဖွင့် လေ့ လာခြင်း အတတ်ပညာကို စကားဇာစ်မြစ် ပညာရပ်ဟု ခေါ်ပေသည်။ ထိုပညာရပ်နှင့် နွယ်သော ဘာသာစကား ပညာရပ်၊ အသံလှယ် ပညာရပ်၊ အသံထွက် ပညာရပ်နှင့် စကားအဓိပ္ပာယ် ပညာရပ်စသည်တို့မှာ ဘာသာစကားဗေဒ ၏ အလွန်အရေးပါ အရာရောက်သော အပိုင်းအခက် အလက်များဖြစ်ပေသည်။ ထိုပညာရပ်များကို စနစ်တကျ ပေါင်းစပ်လေ့လာရသော အတတ်ပညာကိုပင် ဘာသာ စကားဗေဒဟု ခေါ်ခြင်းဖြစ်ပေသည်။

ဦးကျော်ခင်

မဖဲမြို့ ။ ။မဖဲမြို့-ရှု။

မယူမြစ်။ ။မယူမြစ်သည် မြန်မာနိုင်ငံ၊ ရခိုင်တိုင်း၊ စစ် တွေခရိုင်တွင်း စီးဆင်းသော မြစ်တသွယ်ဖြစ်၍ ကုလား တန်မြစ်၊ လေးမြို့မြစ်တို့၏နောက် တတိယစွဲသည်။ မြောက် ဖက်ရှိ တောင်များ၌ မြစ်ဖျားခံသည်။ ကုလားတန်မြစ်၏ အနောက်ဖက်ကျ၍ နတ်မြစ်၏ အရှေ့ဖက်ဖြစ်သည်။

မယူမြစ်သည် အထက်ပိုင်းတွင် ကုလားပန်းဇင်ချောင်း ဟု တွင်သည်။ အရှေ့ဖက်တွင် စိုင်တင်ချောင်းနှင့် ရီချောင်း တို့ ပေါင်းဆုံလာသော ချောင်းသည် ကုလားပန်းဇင်ချောင်း နှင့် ဘုံညိုလိပ် အနီးတွင် ပေါင်းဆုံသည်။ ထိုနောက်တွင် မြစ်သည်တဖြည်းဖြည်းကျယ်လာပြီးလျှင် စစ်တွေမြို့အထက် တွင် ဗင်္ဂလားအော်တွင်းသို့ စီးဝင်သည်။ မယူမြစ်သည် ၉၆ မိုင်မျှရှည်လျားသည်။ စစ်တွေမြို့မှ ၇၅ မိုင်ခန့် ကွာဝေး သော ဘူးသီးတောင်မြို့အထိ မယူမြစ်စဉ်တလျှောက် လေ့ သင်္ဘောငယ်များသွား လာနိုင်သည်။ မယူမြစ်ပေါ်တွင် တည်ရှိသော ထင်ရှားသည့် မြို့များမှာ ဘူးသီးတောင်မြို့နှင့် ရသေ့တောင်မြို့များဖြစ်သည်။ ဘူးသီးတောင်မြို့သည် မယူ မြစ်၏ အထက်ပိုင်းဖြစ်သော ကုလားပန်းဇင်ချောင်း၏ အနောက်ဖက်လက်ျာဖက်ကမ်းပေါ်တွင်တည်ရှိသည်။ ရသေ့ တောင်မြို့မှာမူကား အရှေ့ဖက်ဖြစ်သော လက်ဝဲဖက်ကမ်း အထက်ဖက် ၁၀မိုင်ကျော်လောက်တွင် တည်ရှိသည်။ မယူ မြစ်ဝှမ်းမှ ဆန်စပါးများ ထွက်သည်။

မယူမြစ်၏အနောက်ဖက်ရှိ နတ်မြစ်နှင့် မယူမြစ်တို့ အ ကြားတွင် မယူမြစ်ဝအထိ မယူတောင်တန်းကြီး တည်ရှိ၏။

မယူဘောင်တန်းအဆုံး၊ မယူမြစ်နှင့် ဗင်္ဂလားအော်အကြား ရှိ မယူကျွန်းဆွယ်သည် ဒုတိယကမ္ဘာစစ်အတွင်းက စစ်တလင်း ဖြစ်ခဲ့လေသည်။

မာရသွန်ပြေးပွဲ။ ။ယခုခေတ် အိုလင်းပစ် အားကစားပြိုင်ပွဲများ၌ မာရသွန်ပြေးပွဲဟူ၍ ပြေးပွဲတမျိုးပါရှိလေသည်။ ထိုပြေးပွဲ၏ မူလအရင်းအမြစ်စတင်ဖြစ်ပေါ်ရာမှာ ဂရိနိုင်ငံရှိ မာရသွန် လွင်ပြင်ဖြစ်သည်။ ထိုလွင်ပြင်သည် အက်တီကာနယ်၏ အရှေ့ဘက်ကမ်းခြေတွင် တည်ရှိ၍ အက်သင်းမြို့မှ အရှေ့မြောက်ဘက်တွင် ၂၅ မိုင်ကွာဝေးလေသည်။

ထိုပြေးပွဲ၏ မူလအကြောင်းရင်း ဖြစ်ပေါ်ချိန်သည် ဘီစီ ၄၉၀ ခန့်အချိန်ကာလဖြစ်သည်။ထိုအချိန်တွင် ပါးရှင်းဘုရင် ဒရိုင်းယပ် (ဘီစီ ၅၅၈ ခန့်-၄၈၅) ၏ အင်အားကြီးမားလှသော စစ်သည်တို့သည် အက်သင်းမြို့နိုင်ငံနှင့်တကွ ဂရိပြည်နယ်များကို တိုက်ခိုက်သိမ်းပိုက်ရန် ရေကြောင်းဖြင့် ချီတက်လာကြပြီးနောက် မာရသွန်လွင်ပြင်တဝိုက်တွင် စခန်းချနေကြ၏။ အင်အားချင်း မမျှလှသဖြင့် အက်သင်းတို့က စပါးတန်းတို့ထံ အကူတောင်းသော်လည်း အချိန်မီမရနိုင်သဖြင့် အက်သင်းတို့မှာ မျှော်လင့်ချက်မရှိသလောက် ဖြစ်နေလေသည်။

သို့သော် မီလတီယဒီးအမည်ရှိစစ်ဗိုလ်ချုပ်ကြီး၏ ကြံရည်ဖန်ရည် စွမ်းရည်သတ္တိကြောင့် အက်သင်း ဝသောင်းခန့်တို့သည် ပါးရှင်းစစ်သည် ၂သောင်းခန့်တို့ကို ထိုမာရသွန်လွင်ပြင်တွင်ပင် တိုက်ခိုက်ချေမှုန်းနိုင်လိုက်သဖြင့် ပါးရှင် ၆ ထောင်ကျော် ကျဆုံး၏။ အက်သင်းတို့ဘက်မှာမူ ၂ ရာခန့်မျှသာ ကျဆုံးလေ၍၊ ကျဆုံးသောအက်သင်းစစ်သားများကို ထိုမာရသွန်လွင်ပြင်ရှိ တောင်ပူစာကလေး တခုပေါ်တွင် မြှုပ်နှံထားခဲ့လေသည်။ ၁၈၉၀ ပြည့်နှစ်တွင် ထိုမြှုပ်နှံထားခဲ့သော မြေပုံများကို ဖော်ထုတ်ခဲ့ရာ အရိုးများနှင့်တကွ ယင်းတို့အား မြှုပ်နှံစဉ်က ထည့်လိုက်သည့် လက်နက်များနှင့်အတူ ပန်းအိုးများကို တွေ့ရသည်။

ထိုမာရသွန်တိုက်ပွဲသည် ကမ္ဘာ့သမိုင်း လမ်းကြောင်းကို ပြောင်းလဲစေခဲ့သော တိုက်ပွဲတခုဖြစ်ခဲ့၏။ မိမိတို့ထက် နှစ်ဆမက အင်အားများလှ၍ လေးမြားလက်နက်သုံးသော ပါးရှင်းများကို လှံတံကိုသုံးသော အက်သင်းတို့က အတင်းတိုးဝင်တိုက်ခိုက်ကြသဖြင့် လေးမြားတို့မှာ အသုံးမကျဖြစ်ရပြီးလျှင် ပါးရှင်းတို့ အတုံးအရုံး ကျဆုံးကြရသည်။

ပါးရှင်းရေတပ်ကြီး ဆုတ်ခွာသွားပြီးနောက်တွင် ယင်းတို့သည် အက်သင်းမြို့ကို ပင်လယ်ဖက်မှ လှည့်၍တိုက်ခိုက်ခဲ့သော်၊ မာရသွန်လွင်ပြင်တွင် ဖြစ်ပွားခဲ့သော တိုက်ပွဲအကြောင်းမသိသဖြင့်၊ အက်သင်းမြို့က အညံ့ခံလိုက်မည်ကို မီလတီယဒီးသည် စိုးရိမ်နေခဲ့၏။ ထို့ကြောင့် ထိုတိုက်ပွဲတွင်

အက်သင်းတို့အောင်မြင်ကြောင်းကို အက်သင်းမြို့သို့သတင်း ပို့ရန် ခြေအမြန်ဆုံး အပြေးသမားတဦးဖြစ်သူ ဖိုင်ဒစ်ပီဒီးအား ဗိုလ်ချုပ်ကြီးက ရွေးချယ်၍စေလွှတ်ခဲ့လေသည်။ ထိုသူသည် မာရသွန်လွင်ပြင်မှ အက်သင်းမြို့အရောက် ၂၆ မိုင်နှင့် ၃၈၅ ကိုက်မျှခရီးကို မရပ်မနား အားသွန်ပြေးလွှားလာခဲ့ရာ အက်သင်းမြို့သို့အရောက်တွင် အောင်မြင်ကြောင်းသတင်းကို ပြောပြီးသည်နှင့် တပြိုင်နက် အမောဆိုလျက် သေဆုံးသွားရှာလေသည်။ ထိုကြောင့် ဖိုင်ဒစ်ပီဒီးအား ဂုဏ်ပြုသော အားဖြင့် ၁၈၉၆ခုနှစ်မှစ၍ အိုလင်းပစ်ပြေးပွဲများတွင် ထိုခရီးမိုင်အတိုင်း မရပ်မနား ပြေးရသော ပြေးပွဲတခုကို ထည့်သွင်းပြီးလျှင် မာရသွန်ပြေးပွဲဟု အမည်ပေးထားခဲ့လေသည်။

မရီးယာတရီးဇားဘုရင်မ (ခရစ် ၁၇၁၇-၁၇၈၀)။ ။ မရီးယာတရီးဇားသည် ရောမ သာသနာစောင့် နိုင်ငံတော်ဧကရာဇ် ဟက်စဗတ်မင်းဆက် ဆဋ္ဌချား၏သမီးတော်ဖြစ်၍၊ ၁၇၁၇ ခုနှစ်၊ မေလ ၁၃ ရက်နေ့တွင် ဖွားမြင်လေသည်။ ဧကရာဇ် ဆဋ္ဌချားတွင် နန်းလျှာအဖြစ် သားတော် မထွန်းကားသဖြင့် မိန်းမများ ထီးမွန်နန်းမွေကို မဆက်ခံနိုင်ဟူသော ဟက်စဗတ် မင်းဆက်၏ အစဉ်အလာကြောင့် အခက်အခဲတွေ့ခဲ့ရ၏။ ထိုအခက်အခဲကို ကျော်လွန်နိုင်စေရန် ပရက်ဂမက်တစ်ဆန်ရှင် ခေါ် ထီးမွန်နန်းမွေဆက်ခံခွင့် စာချုပ်

သြစတြီးယားနိုင်ငံ ဧကရာဇ်ဘုရင်မ မရီးယာတရီးဇား

တရပ်ကို ရေးဆွဲလက်မှတ်ရေးထိုးကာ၊ ဥရောပတိုက် နိုင်ငံကြီးရှင်တို့အားလည်း အာမခံအဖြစ် လက်မှတ် ရေးထိုးစေခဲ့လေသည်။

၁၇၄၀ ပြည့်နှစ်တွင် ဧကရာဇ်ချား နတ်ရွာစံသောအခါ ထိုထီးနန်းဆက်ခံခွင့် စာချုပ်အရ မရီးယာတရီးဇားသည် ဖခမည်းတော်၏ အရိုက်အရာကို ဆက်ခံရလေ၏။ ၁၇၃၆ခုနှစ်တွင် လောရိန်းမြို့စားဖရန်စစ်စတီဖင်နှင့် လက်ဆက်ခဲ့ရာ၊ ထီးနန်းအရိုက်အရာကို ဆက်ခံရသောအခါ၊ သူ၏ကြင်ဖက်တော်ကိုလည်း ဘုရင်အဖြစ်ကြေညာခဲ့လေသည်။ သို့ရာတွင် ထီးနန်းတက်လာရသောအချိန်တွင် အခက်အခဲပေါင်းများစွာနှင့် ရင်ဆိုင်ခဲ့ရလေသည်။ ငယ်ရွယ်နုပျို၍ အုပ်ချုပ်ရည်ဗဟုသုတ နည်းလှသေးသော ဘုရင်မကလေးသည် ရန်သူပတ်လည်ဝိုင်းလျက် ရှိခဲ့လေသည်။ ပရက်ဂမက်တစ်ဆန်ရှင်ခေါ် မိန်းမထီးမွေဆက်ခံခွင့်စာချုပ်ကို ကတိအတိုင်း နိုင်ငံနီးချင်းတို့က အသိအမှတ်မပြုရုံမက ဩစတြီးယားနိုင်ငံတွင် ပါဝင်သော ကြွယ်ဝလှသည့်ဆိုင်လီးရှားပြည်နယ်ကို သိမ်းယူရန် ပရပ်ရှားပြည်ရှင် ဖရက်ဒရစ်ဘုရင်ကချိန်နေခဲ့၏။ ဗာဗေးရီးယားပြည်နှင့် ဆက္ကဆွန်နီပြည်တို့ကလည်း ပြင်သစ်အကူအညီဖြင့် ဩစတြီးယားပိုင် နယ်မြေများကို တောင်းဆိုခဲ့လေသည်။ စပိန်နိုင်ငံကလည်း အီတလီပြည်ရှိဩစတြီးယားပိုင်နယ်များကို သိမ်းယူရန်ကြိုးစားနေလေသည်။ မရီးယာတရီးဇားကို ပထမဆုံးတိုက်ခိုက်သူမှာ ဖရက်ဒရစ်ပင်ဖြစ်လေသည်။ မရီးယာတရီးဇား နန်းတက်၍ မကြာမီ ဖရက်ဒရစ်သည် အလုံးအရင်းနှင့် ချီတက်လာကာ၊ ဆိုင်လီးရှားပြည်နယ်ကိုသိမ်းယူခဲ့လေသည်။ ယင်းသည့်အခါတွင် ဩစတြီးယားထီးနန်းဆက်ခံရေးစစ်ပွဲကြီး(၁၇၄၀-၁၇၄၈) စတင်ဖြစ်ပွားတော့သည်။ ပြင်သစ်၊ စပိန်၊ ဆက္ကဆွန်နီ၊ ဗာဗေးရီးယား၊ ဆာဒင်းနီးယားနှင့်ပိုလန်နိုင်ငံတို့သည် ပရပ်ရှားဖက်မှ ပါဝင်တိုက်ခိုက်လေသည်။ သို့ဖြစ်၍ ဆိုင်လီးရှားနှင့် အခြားနယ်မြေများ အဆုံးအရှုံးခံလိုက်ရသော မရီးယာတရီးဇားသည် သားငယ်ကိုပိုက်လျက် သူ့အား ကြည်ညိုသူများရှိရာ ဟန်ဂေရီပြည်သို့ပြေးသွားကာ အကူအညီတောင်းရလေ၏။ ထိုအခါတွင် ဟန်ဂေရီမှူးမတ်များနှင့်တိုင်းသူပြည်သားတို့သည် မရီးယာတရီးဇားအပေါ်တွင် ကရုဏာသက်ကာ ဝိုင်းရံလျက် ရှိသော ရန်သူများကို တွန်းလှန်ရန်အတွက် အားကြီးမာန်တက် ကူညီတိုက်ခိုက်ကြလေသည်။ ထို့ပြင် ပြင်သစ်နိုင်ငံ၏ ရေ တပ်အင်အားကို ချိုးနှိမ်နိုင်ခဲ့သော အင်္ဂလန်နှင့် ဟော်လန်နိုင်ငံတို့၏ အကူအညီကိုလည်း ရရှိခဲ့လေသည်။ ထိုသို့သော အကူအညီများနှင့် သူ၏ စွမ်းရည်သတ္တိတို့ကြောင့် နယ်မြေအများဆုံးရုံးခြင်းဘေးမှကာကွယ်နိုင်ခဲ့ပေသည်။ ဩစတြီးယားထီးနန်းဆက်ခံရေးစစ်ပွဲမှာ ၇နှစ်ကြာလေသည်။ ၁၇၄၈ ခုနှစ်တွင် အက်လာရပယ်စာချုပ် ချုပ်ဆိုစစ်ပြေငြိမ်းလိုက်

မရီးယာတရီးဇားသည် ဟန်ဂေရီနိုင်ငံသို့ တိမ်းရှောင်နေရခိုက်၊ ဟန်ဂေရီပါလီမန် လွှတ်တော်ညီလာခံသို့ သားတော်ကလေးနှင့် အတူ တက်ရောက်ကာ သစ္စာခံဖို့ လှုံ့ဆော်စည်းရုံးစဉ်

ကြလေ၏။ ထိုစာချုပ်အရ မရီးယာတရီးဇားသည် ဆိုင်လီးရှားနယ်ကို ပရပ်ရှားသို့ ပေးအပ်လိုက်ရရှိမက၊ အီတလီပြည်မှ နယ်မြေအချို့ကို စပိန်သို့ပေးလိုက်ရလေသည်။ သို့သော် ထီးနန်းဆက်ခံခွင့်ကို အသိအမှတ်ပြုခြင်းခံရလေသည်။ ထိုအချိန်တွင် ကြင်ဖက်တော်ဖရန်စစ်စတီဖင်သည်လည်း ပဌမဖရန်စစ်ဘွဲ့ဖြင့် ရောမသာသနာစောင့် နိုင်ငံတော် ဧကရာဇ် အဖြစ်ရွေးကောက်တင်မြှောက်ခြင်းခံရ၏။ သို့သော် နိုင်ငံ၏အရေးကိုစွာအားလုံးလိုလိုကို မရီးယာတရီးဇားသည်ပင်လျှင် ကြီးကိုင့်ခဲ့လေသည်။

မည်သို့ပင်ဖြစ်စေ မရီးယာတရီးဇားသည် အဆုံးရှုံးခံလိုက်ရသော နယ်မြေများကို နှမြေတသလျက် ယင်းတို့ကို ပြန်လည်ရရှိရေးအတွက် အမြဲကြံစည် တွေးတောလျက်ရှိလေ၏။ ထိုသို့ ကြံစည်ခဲ့ရာတွင် ဩစတြီးယားဝန်ကြီးချုပ် ဖွန်ကောင်းနစ်သည် မရီးယာတရီးဇား အားကိုးအားထားပြုရသူဖြစ်၏။ ပြည်ရေးပြည်ရာ၌ ကျွမ်းကျင်လိမ္မာလှသော ကောင်းနစ်သည် လွန်ခဲ့သောနှစ်ပေါင်း ၂၀၀ကျော်က စ၍ ရန်ဖက်ဖြစ်ခဲ့သော ပြင်သစ်နိုင်ငံနှင့် မရီးယာတရီးဇားတို့ မဟာမိတ်ဖွဲ့ကာ နှစ်ပြည့်တပြည့် ရွှေလမ်းငွေလမ်း ဖောက်

နိုင်စေ့ရန်ဆောင်ရွက်ခဲ့ရာ၊ ၁၇၅၆ ခုနှစ်တွင် အောင်မြင်ခဲ့လေသည်။ ထိုနှစ်တွင်ပင် အင်္ဂလန်ပြည်သည် ဩစတြီးယားနှင့် မဟာမိတ်အဖြစ်မှရပ်စဲ၍ ပရပ်ရှားနှင့်ပူးပေါင်းခဲ့လေသည်။

မရီးယာတရီးဇားသည် ပြင်သစ်နှင့်မဟာမိတ်အဖြစ် ခိုင်မြဲသည်ထက် ခိုင်မြဲစေရန် ၁၇၇၀ပြည့်နှစ်တွင် သမီးတော် မာရီအန်တွာနတ်ကို ပြင်သစ်အိမ်ရှေ့မင်းသား လူဝီ၊ နောင်အခါ လူဝီ-၁၆အဖြစ်နန်းတက်သူနှင့်လက်ဆက်ခဲ့လေသည်။ သူ့တွင် သားတော် ၅ ပါးနှင့်သမီးတော် ၁၁ ပါးထွန်းကားခဲ့သည်။ (မာရီအန်တွာနတ်-ရှု။)

ထို့ပြင် မရီးယာတရီးဇားသည် ရုရှားနှင့် မဟာမိတ်ဖွဲ့ရာတွင်လည်း အောင်မြင်ခဲ့၏။ ထိုမှတစ်ပါး ဆွီဒင်နိုင်ငံနှင့် ဆက္ကဆွန်နီနယ်တို့၏ အကူအညီကိုရလေသောကြောင့် ပရပ်ရှားကို တိုက်ရန်ကြံစည်နေဆဲတွင် ပရပ်ရှားက အကြံဉာဏ်သွားကာ စတင်တိုက်ခိုက်လေသည်။ သို့ဖြင့် ၁၇၅၆ ခုနှစ်တွင် ခုနစ်နှစ်စစ်ပွဲဖြစ်ပွားရလေသည်။ (ခုနစ်နှစ်စစ်-ရှု။)

ရုရှား၏ အကူအညီကို ရသောကြောင့် အခြေအနေသာ လျက်ရှိသော မရီးယာတရီးဇားသည် ဆိုင်လီးရှားနယ်ကို ပြန်လည်ရရှိရန် အစွမ်းကုန်ကြိုးစားသော်လည်း မအောင်မြင်ခဲ့ချေ။ ဆိုင်လီးရှားတွင် ပရပ်ရှားတို့ ခြေကုပ်မြဲလျက်ပင် ရှိခဲ့လေသည်။ ၁၇၆၅ခုနှစ်တွင် သူ၏ကြင်ဖက်တော် ကွယ်လွန်၍ သူ၏သားတော်အကြီးဆုံးက ဒုတိယဂျိုးဇက် အမည်ဖြင့် ဆက်ခံလေသည်။ သို့သော် မရီးယာတရီးဇားသည် ဂျိုးဇက်ဘုရင်အား စစ်မှုရေးရာကို ကြိုးကိုင်စေခဲ့သည်။ ပိုလန်ပြည်ကို ၁၇၇၂ ခုနှစ်တွင် ခွဲဝေယူကြရာ၌ ရုရှားနိုင်ငံ ပရပ်ရှားနိုင်ငံတို့နှင့်အတူ ဝေစုရခဲ့လေသည်။

မရီးယာတရီးဇားသည် လိမ်မာရေးခြားစွာ နိုင်ငံတော်ကို အုပ်ချုပ်နိုင်ခဲ့၏။ နိုင်ငံခြားရေးတွင်လည်း နိုင်နိုင်နင်းနင်း ဆောင်ရွက်နိုင်ခဲ့လေသည်။ ၁၇၈၀ ပြည့်နှစ် နိုဝင်ဘာလ ၂၉ ရက်နေ့တွင် လွန်လေသည်။

မရူလူမျိုး ။ ။မရူလူမျိုးသည် မြန်မာနိုင်ငံ မြောက်ပိုင်း ကချင်ပြည်နယ်၊ မြစ်ကြီးနားခရိုင် အရှေ့မြောက်ဘက်ရှိ လောခေါင်းနယ်၊ ထောလန်နယ်၊ တောင်ဘက် ဆဒုံးနယ်နှင့် ဗန်းမော်နယ်များ၌ အများဆုံးနေထိုင်ကြသော တောင်ပေါ်သားများဖြစ်ကြသည်။ မရူလူမျိုးသည် အသွင်အပြင် ကြန့်အင်လက္ခဏာအားဖြင့်၎င်း၊ ပြောဆိုသောဘာသာစကားအားဖြင့်၎င်း မြန်မာလူမျိုးနှင့် အလွန်နီးစပ် တူညီကြသည်။ အထူးသဖြင့် ရှေးမြန်မာလူကြီးတို့၏ ရုပ်ရည်နှင့် မျက်နှာပေါက်ချင်း အလွန်ဆင်တူသည့် မရူအဘိုးအို အများအပြား ရှိသည်ကို တွေ့ရသည်။

မြန်မာလူမျိုးတို့နှင့်သွေးချင်းနီးစပ်ပုံကို ယင်းတို့၏ ပါးစပ်ရာဇဝင်အရ ဤသို့သိရသည်။ ရှေးအခါက ညီအစ်ကို

နှစ်ယောက်ရှိသည်။ ယင်းညီအစ်ကို နှစ်ယောက်တို့သည် လောင်းဘန် ခေါ်ဒေသ၌ ပေါက်ဖွား၍ အရွယ်ရောက်သော အခါ တောင်ဖက်ဆီသို့ ပြောင်းရွှေ့လာကြသည်။ နောက်ဆုံး ရောက်သောရွာ၌ ညီအစ်ကိုနှစ်ယောက် ခွဲခွာကြရာ အစ်ကိုဖြစ်သူသည် မြစ်ကြောင်းအတိုင်း လိုက်ကာ တောင်ဖက်သို့ ဆင်းသွားသဖြင့် မြန်မာလူမျိုး ဖြစ်သွားသည်။ ညီငယ်မှာ မူ တောင်တန်းဒေသ၌ပင် နေရစ်ခဲ့ပြီးသော် မရူ လူမျိုးဟူ၍ ဖြစ်လာသည်။

မြန်မာနိုင်ငံ သမိုင်းအရဆိုလျှင် မရူတို့သည် တိဗက်တိုဗားမင်း လူမျိုး အနွယ်ဝင်များပင် ဖြစ်ကြသည်ဟု ဆိုသည်။ ထိုပင်မ အုပ်စုကြီးမှတစ်ဆင့် ပေါက်ဖွားလာသော အုပ်စုတို့တွင် မရူတို့သည် မြန်မာနှင့် ရှေးမြန်မာ အဆက်အနွယ်အုပ်စုထဲ၌ ပါဝင်ကာ မြန်မာပြည်အတွင်းသို့ ဝင်ရောက်နေထိုင်ခဲ့ကြသည်။ သို့သော် မြန်မာလူမျိုးမှာ တောင်ဘက်ဒေသများဆီသို့ ဆက်လက်ဆင်းသွားကြ၍ မရူလူမျိုးမှာမူကား ယခုလက်ရှိ နေထိုင်ကြသော မြောက်ပိုင်းဒေသများ၌ ကျန်ရစ်ခဲ့သူများဖြစ်ကြသည်ဟု ယုံကြည်ရသည်။ ယခုအခါ၌မူ မရူလူမျိုးတို့မှာ မိမိတို့ဒေသများသို့ နောက်မှ ဝင်ရောက်နေထိုင်လာကြသော ဂျင်းဖောခေါ် ကချင်လူမျိုးတို့နှင့် နှစ်ပေါင်းများစွာ ရောနှောဆက်သွယ်မှုများကြောင့် ဂျင်းဖောတို့၏ ဓလေ့ထုံးစံ အများအပြားကို အတုယူခဲ့ကြသည်။ နေထိုင်စားသောက်မှုမှစ၍ ဂျင်းဖောတို့နှင့် ဆင်နောသလိုလိုတွေ့ရသည်။ အမြင်အားဖြင့် ဂျင်းဖောနှင့် မရူလူမျိုးများကို ရုတ်တရက်ခွဲခြား၍ ရကြမည် မဟုတ်ပေ။ သို့သော် လူမျိုးပေါက်ဖွား ဆင်းသက်လာကြပုံ အရင်းခံအချက်ကို သုံးသပ်ကြည့်ခြင်းအားဖြင့် ဂျင်းဖောလူမျိုးတို့သည် တိဗက်တိုဗားမင်း အုပ်စုကြီးမှတစ်ဆင့် သီးခြား စုကွဲတခုအနေဖြင့် အခြားသော လမ်းကြောင်းမှ မြန်မာနိုင်ငံအတွင်း ဝင်ရောက်နေထိုင်လာခဲ့ခြင်းဖြစ်ရာ၊မရူလူမျိုးမှာ ဂျင်းဖောလူမျိုးထက် မြန်မာလူမျိုးနှင့် ပိုမို၍ မျိုးရိုးချင်း နီးစပ်ကြောင်း တွေ့ရမည်ဖြစ်လေသည်။

မရူလူမျိုး အများဆုံး နေထိုင်ရာဒေသမှာ အကြမ်းအားဖြင့် လတ္တီတွဒ် ၂၅ ဒီဂရီ ၃၀ မိနစ်နှင့် ၂၇ ဒီဂရီအကြား အတွင်း၌ရှိ၍၊ အနောက်ဘက်နယ်နိမိတ်မှာ မလိခနှင့်မေခမြစ်တို့၏ ရေဝေကြောတည်ရာ တောင်တန်းကြီးများ ဖြစ်လျက်၊ အရှေ့ဖက် နယ်နိမိတ်မှာ လရီလူမျိုး နေထိုင်ရာ နယ်ခြားတောင်တန်းကြီးများဖြစ်သည်။ အသေးစိတ်အားဖြင့် ကချင်ပြည်နယ်အတွင်း အောက်ပါဒေသများတွင် မရူလူမျိုး နေထိုင်လျက်ရှိသည်ကို တွေ့ရသည်။

(က) ထောလန်ကို ဗဟိုပြုထားသောမြောက်ဖက် အာမက်ခမြစ်ဝှမ်းမှ တြိဂံနယ်အရှေ့ပိုင်းထိပါဝင်သည့် မေခမြစ်ဝှမ်းဒေသ၊

ကချင်ပြည်နယ်တွင် တွေ့မြင်ရသည့် မရူအမျိုးသားတစ်ဦး

- (ခ) လောခေါင်းနယ်တွင် ငေါချန်းခမြစ်ဝှမ်း အောက်ပိုင်းဒေသ၊
- (ဂ) မေခေါမြစ်လက်တက်တစ်ခုဖြစ်သော ရှင်ခေါခမြစ်ဝှမ်းဒေသ၊
- (ဃ) ဆွန်ပရာဘုံတောင်ဖက်ဒေသ၊ (ထိုဒေသရှိ မရူလူမျိုးသည် ထောလန်နယ်မှ ကြိဂံနယ်ကို ဖြတ်ကာ ပြောင်းရွှေ့ နေထိုင်လာကြသူများဖြစ်သည်။)
- (င) တောင်ဖက် ဆခုံးနှင့် ဗန်းမော်နယ်များ(ယင်းတို့တွင် မရူလူမျိုးအုပ်စုအနည်းငယ်နှင့် အခြား လူမျိုးများ၌ကြားရောယှက်နေထိုင်လျက်ရှိသည်။)

“မရူ” ဆိုသည့်အမည်မှာ ဂျင်းဖော (ကချင်) လူမျိုးတို့က ခေါ်ဝေါ် အသုံးပြုသော အမည်သာ ဖြစ်သည်။ စင်စစ် မရူတို့ကမူ မိမိတို့ကိုယ်ကို လောင်ဝေါ လူမျိုးဟု ခေါ်ဝေါ်ကြသည်။ “လောင်ဝေါ”မှာ မရူဘာသာအားဖြင့် ချောင်းရိုးတလျှောက်နေသော လူမျိုးဟု အဓိပ္ပာယ်ရလေရာ၊ အဓိကအားဖြင့် မေခမြစ်ဝှမ်းတလျှောက်တွင် မှီတင်းနေထိုင်ကြခြင်းကို ဆိုလိုဟန်တူသည်။ မရူလူမျိုးသည် မိမိတို့ဘိုးဘွားများ၏ အစဉ်အလာအတိုင်း တောင်ယာစိုက်ပျိုးလုပ်ကိုင်ခြင်းဖြင့်သာ ဝမ်းစာအတွက် ရှာဖွေစားသောက်ကြသည်။ တောင်ယာများမှာ တနှစ်ထက်တနှစ် မြေဩဇာ

ညံ့ဖျင်းလာသဖြင့် ဝမ်းစာဖူလုံရေးအတွက် အတော်ပင်ပင်ပန်းပန်း လုပ်ကိုင်ကြရသည်။ မရူလူမျိုးသည် ရိုးရာအစဉ်အဆက်အားဖြင့် နတ်ကိုးကွယ်လာကြသူများ ဖြစ်သည်။ လွန်ခဲ့သောနှစ်အနည်းငယ်ခန့်က ခရစ်ယာန် သာသနာပြုအဖွဲ့များ၏ ကြိုးပမ်းမှုများကြောင့် ခရစ်ယာန်အယူဝါဒီများ တစတစ များပြားလာကြသည်။ နတ်ကိုးကွယ်သည့် အစဉ်အလာရှိသည့်အလျောက် “ချင်းခွန်” ခေါ် အိမ်စောင့်နတ်နှင့် “စမ်နဲ” ခေါ် မနောပွဲနတ်များကို အိမ်အတွင်း၌ နတ်စင်ထိုး၍ ကိုးကွယ်လေ့ရှိကြသည်။

မရူအမျိုးသမီးများသည် ရိုးရာဝတ်စုံတခုအဖြစ်ဖြင့် ဦးခေါင်းကို အနက်စ ခေါင်းပေါင်းမြင့်မြင့်ကြီး ပတ်ဆင်ထားကြရာ၊ ရှေ့မှနေ၍ ကြည့်လိုက်လျှင် မြန်မာ အမျိုးသမီးတို့ ဆံထုံးကြီးများနှင့် ပုံသဏ္ဍာန်တူသည်။ ဤခေါင်းပေါင်းနက်မြင့်ကြီးများမှာ မရူအမျိုးသမီးဝတ်စုံတွင် အခြားသော တောင်ပေါ်သား လူမျိုးဝတ်စုံများနှင့် မတူသည့် အထူးခြားဆုံးသော ဆင်ယင်မှုတခုဖြစ်သည်။ အပျိုအရွယ် ရောက်သည့်အချိန်မှစ၍ ရိုးရာဝတ်စုံဆင်ယင်ကြသည့်အခါ၌ ဤခေါင်းပေါင်းကြီးများကို ပေါင်းကြသည်။ ဆံပင်ကို ဆံစုများနှင့် ထိပ်တွင်လုံး၍ စုထုံးထားပြီးလျှင် အပေါ်မှ အနံ့၁၄ လက်မနှင့် အလျား ငြတောင်ခန့်ရှည်သော အနက်စရှည်ကြီးဖြင့် အပေါ်မှ အထပ်ကလေးတထပ်ခေါက်လျက် ဦးခေါင်းကိုပတ်၍ပေါင်းကြရာ၊ ခေါင်းပေါင်းမှာ အကြမ်းအားဖြင့် ၁၀လက်မခန့်မြင့်သည်။ ယင်းခေါင်းပေါင်းထဲမှ နေ၍ ရောင်စုံ သိုးမွေးပန်းပွားများကို ဆမြိတ်ချသကဲ့သို့ ချထားလေ့ရှိကြသည်။

မရန်းပင်။ ။မရန်းပင်သည် ဆယ့်နှစ်ရာသီ စိမ်းလန်းသောအပင်လတ်မျိုးဖြစ်၍ အမြင့်ပေ ၄၀ ထိရှိသည်။ ရုက္ခဗေဒအလိုအားဖြင့် မိုအီအိုပေါဇီတီဖိုလီယာ ဟုခေါ်၍ အန်နကာဒီအေးစီအီး မျိုးရင်းတွင်ပါဝင်သည်။ မြန်မာနိုင်ငံတစ်ခုလုံးရှိတိုင်းနှင့် ကပ္ပလီကျွန်းစုတွင် အလွန်ပေါများသည်။ မိုးအလွန်ပါးသော မြန်မာနိုင်ငံ အလယ်ပိုင်း ဒေသများမှတစ်ပါး အခြားအပိုင်းများ၌ မရန်းမြို့များကို တွေ့မြင်နိုင်သည်။ အကိုင်းကူးစိုက်နည်းဖြင့် အပင်သစ်များ ပွားလာအောင် ပြုလုပ်နိုင်သော အပင်မျိုးပင်ဖြစ်သော်လည်း မြန်မာနိုင်ငံတွင် အစေ့ပျိုး၍သာ မရန်းပင် စိုက်လေ့ရှိကြသည်။ အပင်မကြီးလွယ်ချေ။

မရန်းပင်များသည် ထူထပ်သိပ်သည်းသော အရွက်တို့ဖြင့် သိုက်မြိုက်ဝေဆာလျက်ရှိရာ အလွန်လှပသော အပင်မျိုးဖြစ်သည်။ လှပတင့်တယ်၍ အရိပ်အာဝါသကောင်းရရှိသော သစ်ပင်များဖြစ်သည့်အလျောက် ထိုအပင်ကို လူတို့အလွန် နှစ်သက်ကြသည်။ ထို့ကြောင့် မြန်မာနိုင်ငံတွင်

တောလက်ကျေးရွာများနှင့် ဘုန်းကြီးကျောင်းဝင်းများ၌ မရန်းပင်များကို စိုက်ပျိုးထားတတ်ကြသည်။

မရန်းပင်များသည် လှံသွားပုံရှိ၍ ၄ လက်မခန့် ရှည်သည်။ ပြောင်လက်၍ ချောနေသည်။ အခေါက်တွင် ပတ်သေး ပတ်ကြောင်းများ ခပ်စိပ်စိပ်ရှိ၍ မွဲပြာညစ်ညစ်အရောင်ရှိသည်။ မရန်းပင်များမှာ သေးငယ်သော်လည်း ၃ လက်မခန့်ရှည်သော အခိုင်များဖြင့် ပွင့်ကြသည်။ နတ်တော်လနှင့် ပြာသိုလများတွင် အပွင့်များပွင့်၍ တန်ခူးလနှင့် ကဆုန်လများတွင် မှည့်ကြသည်။ အသီးချဉ်မျိုးနှင့် အသီးချိုမျိုးဟူ၍ မရန်းပင်နှစ်မျိုး နှစ်စားရှိသည်။ အချဉ်ပင်၏အသီးမှည့်များသည် လိမ္မော်ရင့်ရောင်ရှိ၍ အချိုသီးထက် အလုံးကြီးသည်။ မရန်းချိုသီးမှည့်သည် အဝါဖျော့ဖျော့အရောင်ရှိ၍ အရသာမှာ ချဉ်ဖြူဖြူရှိသည်။

မရန်းပင်များကို အသီးအလိုငှာ စိုက်ပျိုးလေ့ရှိကြသည်။ မြန်မာလူမျိုးတို့သည် မရန်းသီးကို အကင်းမှအစ အသီးမှည့်သည်အထိ အမျိုးမျိုး ပြုပြင်စီမံ၍ စားလေ့ရှိ ကြသည်။ မရန်းသီးဆားစိမ်၊ မရန်းသီးသနပ်၊ မရန်းယို၊ မရန်းပြားစသည်ဖြင့် မရန်းသီးကို ကြာရှည်ခံအောင် ဖွယ်ဖွယ်ရာရာ စီမံ၍ စားသုံးတတ်ကြသည်။

မရန်းပင်ကို အချို့ဒေသများတွင် မရင်းပင် ဟူ၍လည်း ခေါ်ကြသည်။ မွန်ဘာသာဖြင့် မရန်းပင်ကို ဘရန်း၊ သို့မဟုတ် ဘရိုင်ဟူ၍ခေါ်သည်။

မလယထေရ် (ရှင်မာလဲ)။ ။မလိယမဟာဒေဝ မဟာထေရ်ကိုပင် ရှင်မလယဟူ၍၎င်း၊ ရှင်မာလဲဟူ၍၎င်း မြန်မာနိုင်ငံ၌ ခေါ်ဝေါ်ကြကုန်၏။ မလိယမဟာဒေဝထေရ်သည် ဣန္ဒြေကလ္လရွာသား ဥပါသကာ တယောက်ကိုခေါ်၍ ဣန္ဒြေမဏိစေတီတော်ကို ဖူးမြော်ရန် ကြွတော်မူရာတွင် တာဝတိံသာနတ်ပြည်၌ မေတ္တေယျအလောင်းတော်နတ်သားနှင့် တွေ့၍အလောင်းတော်နတ်သားက ထိုဥပါသကာအား နတ်ပုဆိုးတစ်စုံပေးလိုက်သည်ဟုဆိုသည်။ဝတ္ထုစဉ်ကား ဤသို့တည်း။

လင်္ကာဒီပဟု ဆိုအပ်သော သီဟိုဠ်ကျွန်း၊ အဇ္ဈေရ အမည်ရှိသောမြစ်၏ အနီး၌ ဣန္ဒြေကလ္လကအမည်ရှိသော မဟာဝိဟာရကျောင်းရပ်ကြီးသည်ရှိ၏။ ထိုကျောင်းရပ်ကြီးသည်ကား အရာမက များစွာသော ရဟန်းတို့ဖြင့်လည်း ပြည့်ကုန်၏။ သဒ္ဓါကြည်ညိုသောလူတို့ဖြင့်လည်း ရောပြွမ်းကုန်၏။ ထိုဣန္ဒြေကလ္လရွာ၌ တယောက်သော ဥပါသကာဖြစ်သော ဒါယကာသည် သဒ္ဓါတရားနှင့် ပြည့်စုံ၏။ ရတနာသုံးပါး၌လည်း ဆည်းကပ်ကိုးကွယ်ကြည်ညိုမြတ်နိုးခြင်းရှိ၏။ ထို့ကြောင့် ယင်း ဥပါသကာသည် ရဟန်းတို့၏တည်းခိုရာ အရိပ်အာဝါသတို့ကို ကောင်းမွန်စွာ စီမံဆောက်လုပ်၍ လှပတင့်တယ်စွာ တန်ဆာဆင်ပြီးမှ သောက်ရေတို့ကို သန့်ရှင်း

စင်ကြယ်စွာ တည်ထား၍ လျောင်းရာ အိပ်ရာနေရာတို့ကို ခင်းထား၏။ ကိုယ်မကျန်းသော ရဟန်းတို့အလိုငှာ ရေပူ ရေချမ်းကို၎င်း၊ ဆေးယာဂု အစရှိသည်တို့ကို၎င်း ကပ်ဆက်သူ အလုပ်အကျွေးနှင့်တကွထား၏။ ထိုအခါ မလိယမဟာဒေဝထေရ်သည် ဝေရိယဝိဟာရ ကျောင်းကမ္မဋ္ဌာန်းအံ့၌ နေတော်မူ၏။ ထိုမထေရ်မြတ်သည် များစွာသောလူအပေါင်းတို့၏ စီးပွားချမ်းသာကို ရွက်ဆောင်တော်မူလေ့ရှိ၏။ တနေ့သ၌ ညဉ့်အခါ ထိုအရှင်မြတ်အား ဝမ်းလေအနာသည် ကပ်ရောက်လေ၏။ ရှေးကာလ၌ ဤကဲ့သို့ ရောဂါဝေဒနာ ကပ်ရောက်သောအခါ တဆွဲတပါးသော ဆေးယာဂုကို သုံးဆောင်ရသဖြင့် ထိုအနာမျိုးသည် ငြိမ်းဘူး၏။ ထို့ကြောင့် ယခုလေနာထသောအခါ ထိုဆေးယာဂုကို အဘယ်မှာ ရပါလတ္တံ့နည်းဟူ၍ ဒိဗ္ဗစက္ခုအဘိညာဉ်ဖြင့်ကြည့်ရှုသည် ရှိသော် ဣန္ဒြေကလ္လရွာနေ ဥပါသကာဖြစ်သောဒါယကာ တယောက်၏ အထံ၌ ရလတ္တံ့သည်ကို မြစ်တော်မူ၏။ ထိုအခါ အရှင်မြတ်သည် နံနက်စောစောထတော်မူ၍ ကိုယ်လက်သုတ်သင်ပြီးလျှင် စေတီအပြင် အစရှိသည်တို့၌ပြုအပ်သော ဝတ်ကြီးဝတ်ငယ်တို့ကိုပြည့်စုံစေ၍ သပိတ်သင်္ကန်းတို့ကိုဝတ်ရုံလျက် ကောင်းကင်သို့ပျံတက်၍ ထိုဒါယကာနေသော ဣန္ဒြေကလ္လရွာ တံခါး၌ သက်ဆင်းတော်မူပြီးလျှင် သပိတ်ကိုပိုက်၍ ရွာသို့ ဝင်တော်မူ၏။ အိမ်စဉ်အတိုင်း ဆွမ်းခံရပ်လျက် ထိုဥပါသကာ၏ စရပ်သို့ဝင်လေ၏။ ဥပါသကာလည်း အရှင်မြတ်ကို မြင်လေသော် ဖိတ်မန်၍ နေရာထိုင်ခင်းပေးပြီးလျှင် ဤသို့ လျှောက်၏။ အရှင်ဘုရား၊ အရှင်ဘုရား၏ ကိုယ်တော်ကို အနာရောဂါနှိပ်စက်ဘိသလော၊ ကျန်းမာချမ်းသာပါ၏လောဟု မေးလျှောက်၏။ မထေရ်မြတ်လည်း မိမိ၌ လေနာရှိချေသော အဖြစ်ကိုကြားပေ၏။ ဒါယကာက အရှင်ဘုရားထိုလေနာအား တဆွဲတပါးသော ဆေးတို့ဖြင့် ခပ်ချက်သော အကျွန်ုပ်၏ဆေးယာဂုသည် ဤလေနာမျိုးကို ရုတ်တရက်ချမ်းသာရာကို ရနိုင်ပါသည်။ သို့ဖြစ်၍ ဆေးကိုစုရုံးစုံဖက်ပါချေအံ့။ အချိန်အနည်းငယ်မျှ ဤအရပ်၌ ငံ့နေတော်မူစေချင်ပါသည်ဟုလျှောက်ခဲ့၍ မိမိအိမ်သို့ သွားလေ၏။ ဒါယကာလည်း မိမိအိမ်သို့ရောက်သောအခါ ဆေးအလိုငှာ အလုံးစုံသောဆေးဖက်တို့ကို ပြည့်စုံစေလျက် ထောင်းထုအမှုန့်ပြု၍ ညက်စွာဆင့်၍ ကောင်းမွန်စွာ ချက်ပြုတ်သော ယာဂုတွင်ခပ်ရမည်ဟု ချက်ပြုတ်သူတို့အား မှာဆိုအပ်နှင်းခဲ့ပြီးလျှင် မထေရ်မြတ်၏အထံသို့ ပြန်လာ၍ ရိသေစွာ ရှိခိုးလျက် ပြောဟော၍နေ၏။

ထိုအခါ မလိယမထေရ်မြတ်သည် ဤသို့ကြံတော်မူ၏။ ဤဒါယကာကား ဟုတ်ဟုတ်ညားညားသော သတ္တဝါမဟုတ်ပေ။ လာလတ္တံ့သောအဖြစ်၌ မဟောသကဟု ဆိုအပ်သောတန်ခိုးကြီးနတ်ဖြစ်လတ္တံ့သောသူပေတည်းဟု ကြံသိ

မလယထေရ်(ရှင်မာလဲ)

တော်မူ၍ ဤသို့ဆို၏။ ဒါယကာ၊ အချိန်အနည်းငယ်မျှ ဤအရပ်၌နေတော်မူချိန်တွင် ငါသည် တာဝတိံသာ နတ်ပြည်သို့သွား၍ စူဠာမဏိစေတီတော်ကိုရှိခိုး၍ ပြန်လာခဲ့အံ့။ ငါနှင့်အတူတကွလိုက်လှည့်ဟုဆိုတော်မူ၏။ ဒါယကာသည် စူဠာမဏိစေတီတော်ကို ဖူးမြင်ချင်သော်လည်း ရောက်နိုင်စွမ်းသောတန်ခိုးမရှိဖြစ်ခဲ့လေသည်။ ထိုအခါ အရှင်မြတ်က ငါ၏တန်ခိုးအစွမ်းဖြင့် သင့်ကို သာဝတိံသာနတ်ပြည်စူဠာမဏိစေတီတော်သို့ ဆောင်ယူအံ့။ ငါနှင့်အတူလိုက်ခဲ့လောဟုဆိုပြီးလျှင် မိမိ၏ သားရေနယ်ကို ဒါယကာ၏ပခုံး၌တင်၍ ဤဒါယကာသည် ငါနှင့်အတူပါစေသတည်းဟု မိဋ္ဌာန်တော်မူလျက် ကောင်းကင်သို့ပျံတက်၍ တာဝတိံသာနတ်ပြည်သို့ရောက်လေ၏။ ထိုအခါ စူဠာမဏိစေတီတော်၏ အရံဖြစ်သော ခုနစ်ပါးသော ရတနာဖြင့်ပြီးသည့် တံခါးမှခဝယ် ရပ်နေသောခဏ၌ ဖြည့်အပ်ပြီးသော ပါရမီရှိသော မေတ္တေယျဘုရားအလောင်းတော်သည် နတ်ပြည်ခြောက်ထပ်တို့၌ များပြားလှစွာသော နတ်ပရိသတ်အပေါင်း ခြံရံလျက် စူဠာမဏိစေတီတော်ကိုရှိခိုးအံ့သောငှာ တုသိတာနတ်ပြည်မှလာလတ်၏။ ဥပါသကာဖြစ်သော ဒါယကာသည် ထိုမေတ္တေယျဘုရားအလောင်း နတ်သားအား မြင်လတ်သော် အတိုင်းထက်အလွန် ဝမ်းမြောက်ဝမ်းသာဖြစ်၍ အရှင်မလိယထေရ်မြတ်ကို မေးရာ အလောင်းတော်နတ်သားဖြစ်ကြောင်း ပြောဆိုလေသည်။

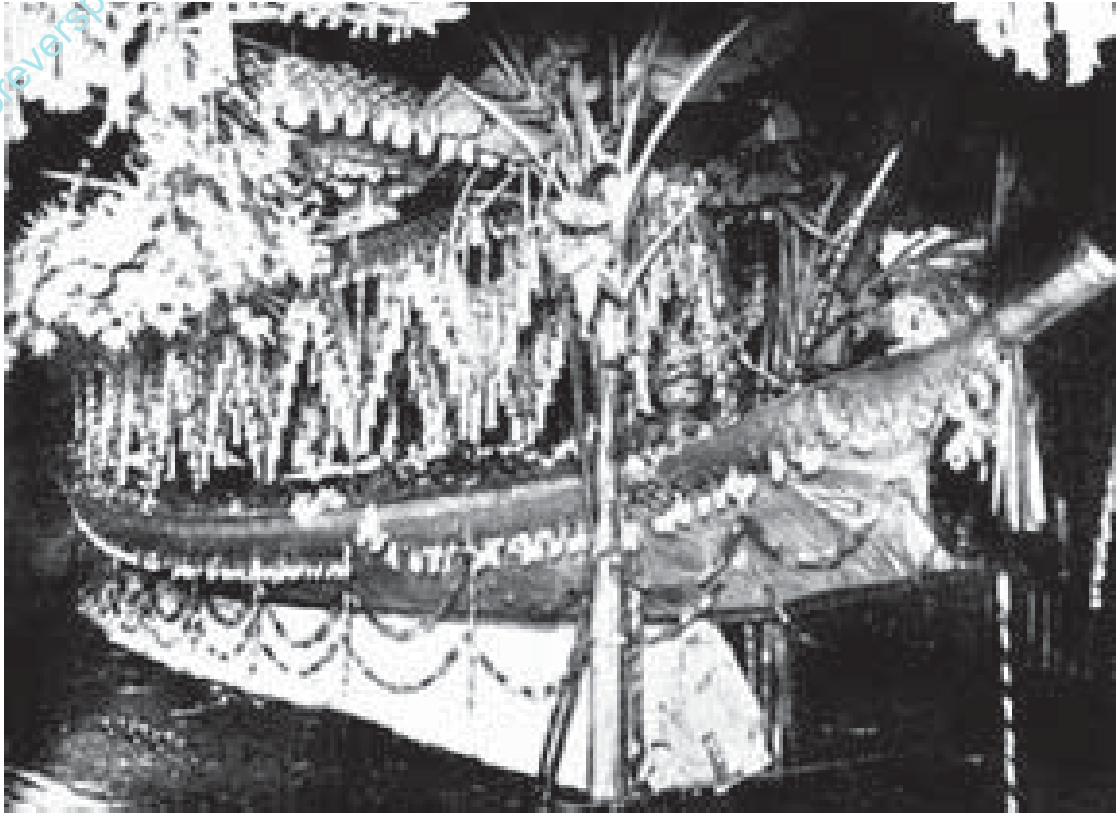
အရှင်မလိယထေရ်မြတ်နှင့် ဥပါသကာဖြစ်သော ဒါယကာတို့ စကားပြောဆိုကြစဉ်လျှင် ဘုရားအလောင်းတော်သည် ရောက်လာလတ်သဖြင့် ရထားဗိမာန်မှ သက်လတ်၍ အရှင်မလိယထေရ်မြတ်သို့ ချဉ်းကပ်ပြီးလျှင် ပဉ္စပတိဋ္ဌိတဖြစ်သော ငါးပါးသောတည်ကြည်ခြင်းဖြင့် ရှိခိုး၍ နေပြီးလျှင် အရှင်ဘုရား ဤတာဝတိံသာနတ်ပြည်သို့ အဘယ်အကျိုးငှာ လာတော်မူပါသနည်းဟု လျှောက်၏။ အရှင်မြတ်လည်း အကြောင်းကိုပြန်ပေ၏။ ထိုသို့ ပြန်ကြားပြီးမှ ဒါယကာသည် မေတ္တေယျဘုရားလောင်းနတ်သားကိုရှိခိုး၏။ အလောင်းတော်နတ်သားက ဤငါ့ကိုရှိခိုးသောသူသည် အဘယ်သို့သောသူနည်းဟု မေးသည်ရှိသော် အရှင် မလိယထေရ်မြတ်က ဤဒါယကာသည် စူဠာမဏိစေတီတော်သီလအကျင့်နှင့်ပြည့်စုံသောဥပါသကာပေတည်း၊ သဒ္ဓါသီလတည်းဟူသော ဂုဏ်နှင့်ပြည့်စုံသော သူတည်းဟုဆို၏။ မေတ္တေယျအလောင်းတော် နတ်သားသည် ထိုစူဠာမဏိစေတီတော်သီလအကျင့်နှင့်ပြည့်စုံသော သူတည်းဟုဆို၏။ ဒီဗ္ဗသာတကယုဂဖြစ်သောနတ်ပုဆိုးတစ်စုံကိုပေး၍ အလှူပေးခြင်း သီလဆောက်တည်ခြင်းမှ မမေ့မလျော့စေနှင့်ဆုံးမ၏။ ထိုဥပါသကာသည် အရှင်မလိယထေရ်မြတ်နှင့်တကွ စူဠာမဏိစေတီတော်ကိုရှိခိုး၍ (ဒါယကာနှင့်တကွ) စူဠာမဏိစေတီ

သို့ ပြန်ရောက်သော်၊ မထေရ်မြတ်သည် ဆွမ်းစားစရပ်၌ နေလျက် ဒါယကာလှူအပ်သော ဆေးယာဂကို သောက်တော်မူ၏။ လေအနာ ငြိမ်းပြီးသည်ဖြစ်၍ အရှင်မလိယထေရ်မြတ်သည် နေတော်မူရာ ဝေရိယဝိဟာရကျောင်းသို့ ကောင်းကင်ခရီးဖြင့် ပျံကြွတော်မူလေသည်။

မြန်မာနိုင်ငံတွင် ဆယ့်နှစ်လရာသီအတွက် အမျိုးသားပွဲတော် ဆယ့်နှစ်မျိုး ဆယ့်နှစ်စားရှိလေသည်။ တန်ဆောင်မုန်းလ ဗြိစ္ဆာရာသီတွင် ကထိန်သင်္ကန်းကပ်လှူပွဲ၊ ဆီမီးတန်ဆောင် ထွန်းညှိပွဲ၊ မသိုးသင်္ကန်း ရက်လုပ်ပွဲတို့အပြင် ရှင်မာလဲပွဲကိုလည်း ကျင်းပတတ်သေးကြောင်းဖြင့် ပုဂံဝန်ထောက်မင်း ဦးတင်က မြန်မာမင်းအုပ်ချုပ်ပုံစာတမ်း ပဉ္စမအုပ် မျက်နှာ ၂၃၈ တွင် “ကာကသတ္တဝါ၊ တာရာထိန်ဆဲ၊ ကထိန်ပွဲလျှင်၊ သျှင်မာလဲပွဲ၊ တန်ဆောင်ပွဲက၊ ပွဲကြီးသုံးဖြာ၊ ကြိုကြိုက်ပါလိမ့်” ဟု ဖွဲ့ဆိုခဲ့သည်။ ရှင်မာလဲပွဲသည် သီဟိုဠ်ကျွန်း ကုရောဒ ဇနပုဒ်တွင် သီတင်းသုံးသော ရှင်မာလဲမထေရ်ကို အကြောင်းပြု၍ ဖြစ်ပေါ်လာသည်ဟု ပေါရာဏဒီပနီကျမ်း ဒုတိယတွဲတွင် ပါရှိလေသည်။ တခါသော် ရှင်မာလဲမထေရ်သည် တာဝတိံသာနတ်ပြည် စူဠာမဏိစေတီတော်ကို အဖူးအမြော်သွားရာတွင် အရိမေတ္တေယျ အလောင်းတော် နတ်သားနှင့် ဆုံမိသည်။ ထိုအခါ အလောင်းတော် နတ်သားက တန်ဆောင်မုန်းလပြည့်ရောက်သည့်အခါတိုင်း၊ ဝေဿန္တရာ ဇာတ်တော်ကို လူအပေါင်းတို့အား ဟောကြားပါရန် လျှောက်ထားတောင်းပန်လိုက်သဖြင့် ရှင်မာလဲမထေရ်သည် တန်ဆောင်မုန်း လပြည့်နေ့တို့တွင် ဝေဿန္တရာဇာတ်ကို ဟောကြားလေသည်။ ထိုကြောင့် ရှင်မာလဲပွဲအခါ၌ ဂါထာတထောင်ဖြင့် တန်ဆာဆင်အပ်သော ဝေဿန္တရာ ဇာတ်တော်ကြီးကို ဟောပြောရသည်။ လှော်ကားတော်ပုံပြု၍ လှော်ကားထက်တွင် အသီးတထောင်၊ အပွင့်တထောင်၊ ထမင်းဆုပ်တထောင်၊ ဆီမီးတထောင်စသည်တို့ကို လှူဒါန်းပူဇော်ရလေသည်။

ယခုအခါ မြန်မာနိုင်ငံ အောက်ပိုင်း ဖျာပုံမြို့တွင် နှစ်စဉ် တော်သလင်း၌ ရှင်မာလဲ ထောင်ပြည့်ပွဲတော် ဟူ၍ ကျင်းပလေ့ ရှိ၏။ ရှင်မာလဲပွဲတော် ကျင်းပသည့်အခါ လှော်ကားကြီးသဏ္ဍာန်ပြုလုပ်ကာ သစ်သီး၊ မုန့်၊ တံခွန်တိုင်စသော လှူဖွယ်ဝတ္ထုတို့ကို ထောင်နှင့်ချီ၍ ဆွမ်းတော်ကြီးတင်ကြသည်။

ထိုပွဲတော်မှာ မလိယထေရ် (ဝါ) ရှင်မာလဲ၏ ဩဝါဒဖြင့် လှူဒါန်းခြင်းဖြစ်၍ ရှင်မာလဲပွဲတော်၊ “မဂ္ဂင်ဖောင်ကြီး၊ တက်၍စီးက၊ ပြည်ကြီးခေမံ၊ မြတ်နိဗ္ဗာန်သို့ အမှန်ထုတ်ခြောက်၊ ခရီးပေါက်၏” ဟူသည့်အတိုင်း မိမိတို့ စေတနာဖြင့် နိဗ္ဗာန်ကို ရည်သန်ပြီးလျှင် မဂ္ဂင်ဖောင်ဖြင့် ကူးတော့မည် အဓိဋ္ဌာန်အလျောက် မဂ္ဂင်ဖောင်ပျံ၏ သရုပ်ကို လှော်

ရှင်မာလဲပွဲတော် ကျင်းပသည့်အခါ လှော်ကားကြီးသဏ္ဍာန်ပြုလုပ်ကာ လှူဖွယ်ဝတ္ထုတို့ကို ထောင်နှင့်ချီ၍ ဆွမ်းတော်ကြီးတင်ကြသည်။

ကားဖြင့် တင်စား၍ လှော်ကားပေါ်တွင် အလှူဝတ္ထုများ တင်ပြီး ပူဇော်သည့်အတွက် လှော်ကားပွဲတော်၊ ယင်း လှော်ကားပွဲ အလှူတွင် သစ်သီး၊ မုန့်၊ တံခွန်တိုင် စသော လှူဖွယ်ဝတ္ထုတို့ကို ၁,၀၀၀ စီ၊ ၁,၀၀၀ စီသာ လှူဒါန်းရန် စီမံထားခြင်းကြောင့် ထောင်ပြည့်ပွဲတော် စသည်ဖြင့် အသီး အသီး ခေါ်ဝေါ်ကြလေသည်။

မလေးလူမျိုး ။ ။မလေးလူမျိုးသည် မလ္လာယုကျွန်းဆွယ်နှင့် မလ္လာယုကျွန်းစုတို့တွင် နေထိုင်သော မွန်ဂိုလို့က်လူမျိုး တမျိုး ဖြစ်သည်။ မလေးလူမျိုးကို မြန်မာတို့က ပဿူ၊ လူမျိုးဟူ၍လည်း ခေါ်သည်။ စင်စစ်သော်ကား မလေးလူမျိုးဟူသည့်အမည်မှာ ထိုမလ္လာယုကျွန်းဆွယ်နှင့် မလ္လာယုကျွန်းစုတို့တွင် လူများစုဖြစ်လျက် မိမိတို့ကိုယ်ကို အော်ရန် မလ္လာယုဟု ခေါ်ကြသူများကို ဥရောပတိုက်သားတို့က ပေးထားသော အမည်လည်းဖြစ်၏။

မလေးလူမျိုးစင်စစ်မှာ ပေါ်လီနီးရှန်း လူမျိုး၊ မိုက္ကရိုနီးရှန်း လူမျိုးတို့နှင့် လူမျိုးအားဖြင့်၎င်း၊ ဘာသာစကားအားဖြင့်၎င်း ဆက်နွယ်နေကြသူများ ဖြစ်သည်။ ယင်းတို့သည်

ဆူမတြားကျွန်းရှိ ရှေးဦး မလေးလူမျိုးစုမှ ဆင်းသက်ပေါက်ပွားလာကြသည်။ ထိုရှေးဦး မလေးလူမျိုးစုသည် အေဒီ ၄၀၀ ခန့်မှ စတင်၍ ဟိန္ဒူသွေးနှောကာ၊ ဟိန္ဒူယဉ်ကျေးမှု လွှမ်းမိုးခြင်း ခံခဲ့ရပြီးနောက်တွင် မလ္လာယုကျွန်းဆွယ်သို့ ရောက်လာပြီးလျှင် ၁၁၆၀ ခန့်တွင် စင်္ကာပူကို တည်ထောင်ခဲ့ကြသည်။ ယင်းတို့သည် ဂျားဗားကျွန်းသို့လည်း ပြန့်နှံ့သွားခဲ့၍၊ အခြား ပင်လယ်ကမ်းခြေ ဒေသများသို့လည်း ပင်လယ်ကြောင်း ကုန်သွယ်ယင်း၊ လူယက် တိုက်ခိုက်ယင်း ရောက်ရှိသွားခဲ့ရာ၊ ပမာအားဖြင့် ဗော်နီယိုကျွန်းတွင် ရှိယင်းတိုင်းဦးသားတို့ကို ပင်လယ်ကမ်းခြေဒေသများမှ အတွင်းဖက် ကုန်းမြင့်ဒေသများသို့ မောင်းထုတ်ခဲ့လေသည်။ မလေးလူမျိုးများသည် ၁၄ ရာစုနှစ်တွင် မလက္ကာနိုင်ငံကို ထူထောင်ခဲ့၍၊ ထိုနောက်တွင် ဆန်ဒါကျွန်းများ၊ ဖိလစ်ပိုင်ကျွန်းများ၊ မိုလပ်ကပ်ကျွန်းများနှင့် ဩစတြေးလေးရှားတွင် အဝင်အပါ ကျွန်းစုအချို့ကိုပင် သိမ်းပိုက်ထားခဲ့လေသည်။

မလေးလူမျိုးသည် ကိုယ်လုံး အဆစ်အပေါက်ကျသည်။ သို့သော် ကိုယ်နေခပ်ပါးပါး၊ ညိုညစ်ညစ်အရောင်ရှိ၍ အရပ်

ပုသည်း၊ လက်များသေးကာ၊ အထူးသဖြင့် လက်ဆစ် ခြေဆစ်များ အလွန်သေးငယ်၏။ မျက်နှာဝိုင်း၏။ နှာခေါင်းသေး၍တို့၏။ မျက်လုံးမျက်ဖန်ကောင်း၍မည်းသည်။ ပါးရိုးများ ပေါ်လွင်ထင်ရှားသော်လည်း မျက်နှာ ခပ်ပြားပြားဖြစ်သည်။ ဆံပင်ဖြောင့်တန်း၍ မည်းနက်၏။ ယင်းတို့သည် မိမိတို့နှင့်ဆိုင်သော ယဉ်ကျေးမှုကို ထိန်းသိမ်း၍ ဘာသိဘာသာ နေတတ်သည်။ သို့သော် ချက်ချက်ချာချာ ရှိသည်။ ဥာဏ်ထက်မြက်သည်။ အာရပ်တို့နှင့် ဆက်ဆံမိပြီးသည့်နောက်တွင် မလေးလူမျိုးသည် ၁၃ရာစုနှစ်မှ ၁၅ရာစုနှစ်အထိ နှစ်များအတွင်း အယူဝါဒရေးတွင်၎င်း၊ ယဉ်ကျေးမှုတွင်၎င်း အာရပ်တို့ကို စံနမူနာထားလျက် မွတ်စလင်များ လုံးဝဖြစ်သွားလေတော့သည်။ သို့သော် မလေးလူမျိုးတို့သည် စိုးနက်အစွဲကား ရှိနေဆဲပင်ဖြစ်၏။ ယင်းတို့သည် ကြက်တိုက်ခြင်းကို၎င်း၊ ကံစမ်းကစားနည်းများကို၎င်း ဝါသနာထုံသည်။

မလေးအမျိုးသားတို့သည် ပေါင်လယ်ထိရောက်သော အင်္ကျီရှည် ဖားဖားနှင့် ဘောင်းဘီတို့ကို ဝတ်၍ ဦးခေါင်းတွင် ဦးထုပ်ကိုသော်လည်း ဆောင်းထားတတ်၍၊ ခေါင်းစည်းပုဝါကိုသော်လည်း စည်းထားတတ်၏။ ခါးတွင် ဘောင်းဘီပေါ်မှ ပိုး၊ သို့မဟုတ် ချည်လုံကွင်းကို စည်းပတ်ဝတ်တတ်သည်။ လုံကွင်းကို ဝတ်ရာတွင် အမျိုးသမီးအဖို့ ခြေဆစ်အထိ ရောက်သော်လည်း အမျိုးသားများမှာမူ လုံကွင်းကို ခေါက်

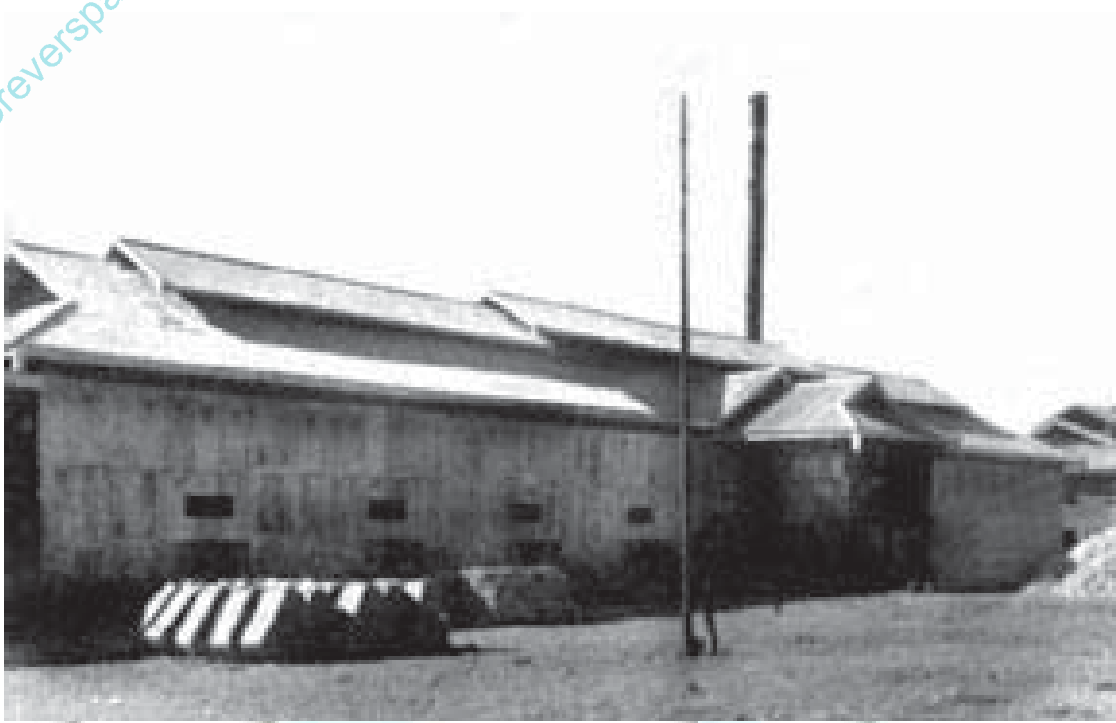
တင်ထားတတ်ရာ၊ ခူးဆစ်အထိလောက်သာ ရောက်သည်။ ဓားမြှောင်တို့ကို ကိုင်ဆောင်လေ့ရှိကြသည်။ ဘောင်းဘီမှာလည်း အတန်တို၍ ပုံတမျိုးဖြစ်ပြီးလျှင်၊ ရောင်စုံကန့်လန့် အစင်းများ ပါရှိတတ်၏။ အမျိုးသမီးများသည် ညိုဖျော့ဖျော့ အရောင်ရှိ၍၊ ပိုးဖဲ အထူးသဖြင့် ပါတိတ်လုံချည်များကို ဝတ်ဆင်ကြသည်။ ကောင်းမွန်သပ်ရပ်စွာ ဝတ်၍ အနေအထိုင်တတ်သည်။ ခေတ်ကာလအလျောက် မလေးလူမျိုးတို့သည် ခေတ်မီလာကြကာ အနောက်တိုင်း အဝတ်အစား အသုံးအဆောင် ယဉ်ကျေးမှုတို့ကို လက်ခံသုံးစွဲကြသည်။

မလေးဘာသာစကားမှာ ဩစတြိုဘာသာစကား မျိုးရင်းမှ ဩစတြိုနီးရှင်း ဘာသာစကား မျိုးခွဲတွင် ပါဝင်သည့် ဘာသာစကားမျိုးစိတ်တခု ဖြစ်သည်။ မလေးစာမှာ အာရဗစ် အက္ခရာတို့ကို အသုံးပြု၍ ရေးသားထားသော စာဖြစ်သည်။ ယင်းတို့၏ စာပေတွင် ကဗျာလင်္ကာများ ပါဝင်၍ စကားပြေများလည်း ပါဝင်၏။ စကား ပြေများမှာ အာရပ်၊ သို့မဟုတ် ပါးရှင်း စာပေတို့ကို မှီးသည်ကများလေသည်။

မလိုင်မြို့။ ။မလိုင်မြို့သည် မိတ္ထီလာခရိုင်တွင်ပါဝင်သော မလိုင်မြို့နယ်၏ ရုံးစိုက်ရာမြို့ဖြစ်သည်။ မိတ္ထီလာမြို့၏ အနောက်မြောက်ဖက်ရှိ သာစည်-မြင်းခြံမီးရထားလမ်းနှင့် မိတ္ထီ

မလိုင်မြို့သည် မိတ္ထီလာခရိုင်၏ အရေးပါသော စစ်မှုလုပ်ငန်းမြို့ဖြစ်၍ ဆပ်ပြာလုပ်ငန်းဖြင့် တိုးတက်လျက်ရှိသည်။

မလှိုင်မြို့ရှိ ဝါဂွမ်းစက်ရုံကြီးမှ ဝါဂွမ်းများကို မြင်းခြံမြို့သို့ အများအပြား တင်ပို့ရောင်းချသည်။

လာ-မြင်းခြံကားလမ်းများပေါ်တွင် တည်ရှိသည်။ မီးရထားလမ်းအတိုင်း မိတ္ထီလာမှ ၂၂မိုင်ဝေးသည်။ မလှိုင်မြို့နယ်သည် ၄၃၁ စတုရန်းမိုင်ကျယ်ဝန်းသည်။ သူကြီးပိုင် ၅၄ခုရှိ၍ လူဦးရေမှာ ၁၉၅၆ ခုနှစ်တွင် ၈၉,၁၇၀ ယောက်ခန့်ရှိသည်။ မလှိုင်မြို့တွင် မြို့ပိုင်ရုံး၊ စိုက်ပျိုးရေးရုံး၊ သမဝါယမရုံးများနှင့် ရဲဌာနတို့ရှိသည်။ မြို့ပေါ်တွင် အစိုးရစိုက်ပျိုးရေး ဥယျာဉ်ရှိသည်။ ၁၉၅၃ ခုနှစ် သန်းခေါင်စာရင်းအရ မြို့နေ လူဦးရေမှာ ၆,၅၄၃ ယောက်ခန့်ဖြစ်၏။

မလှိုင်မြို့သည် မီးရထားလမ်း ကားလမ်းပေါ်တွင် တည်ရှိသည်နှင့်အညီ အရောင်းအဝယ် ကောင်းမွန်သည်။ မလှိုင်တွင် ၅ ရက်တစ်ရက် ရှိလျက် အနီးအပါးရွာများမှ လာရောက်ရောင်းဝယ် ကုန်သွယ်ကြသည်။ အထူးသဖြင့် ဝါဂွမ်းကို အကြီးအကျယ် စိုက်ပျိုးလုပ်ကိုင်သည့် မြို့ဖြစ်၍ ဝါဂွမ်းစက်ရုံများရှိသည်။ ဝါဂွမ်းကို မြင်းခြံမြို့သို့ အများအပြား တင်ပို့ရောင်းချသည်။ မလှိုင်တွင် ဆီစက်များလည်း ရှိသည်။ မြေအိုးမြေခွက်များကိုလည်း အနည်းငယ် ပြုလုပ်သည်။ အဓိကအားဖြင့် စိုက်ပျိုးလုပ်ကိုင်သူ များပေး၏။

မလှိုင်မြို့တွင် ထင်ရှားသော ဘုရားမှာ ရွှေမုဋ္ဌောစေတီတော်ဖြစ်လျက် နှစ်စဉ်ဘုရားပွဲ ကျင်းပသည်။

ရှေးအခါက မလှိုင်မြို့သည် နယ်ပိုင်ရုံးစိုက်ရာ မြို့ဖြစ်ခဲ့ဖူးလေသည်။ မြန်မာမင်းများ လက်ထက်တော်ကမူ မလှိုင်မြို့

ကို ဝန်နှင့်စစ်ကဲ့တို့က အုပ်ချုပ်ခဲ့သည်။ မြင်ကွန်းမြင်းခုံတိုင် မင်းသားများ အရေးတော်ပေါ်ခဲ့စဉ်က မလှိုင်မြို့သူကြီး မောင်ချစ်စရာသည် မင်းတုန်းမင်းအား ခြားနားပုန်ကန်ခဲ့ရာ သီပေါမင်းက အသက်ဘေးမှ ကယ်တင် သူကောင်းပြုခဲ့သော်လည်း အဆုံးတွင် ကွပ်မျက်ခြင်းခံရလေသည်။

ခရစ် ၁၈၈၆ ခုနှစ် အင်္ဂလိပ်တို့ အထက်မြန်မာပြည်ကို သိမ်းပိုက်စဉ်က အင်္ဂလိပ်တို့သည် မလှိုင်သို့ ဝင်ရောက်တိုက်ခိုက်၍ မလှိုင်မှတစ်ဆင့် မိတ္ထီလာသို့ချီတက်တိုက်ခိုက်သည်။

မလှိုင်ဟူသောအမည်သည် ပန်းလှိုင်ဟူသော အမည်မှ စကား ရွှေလျောလာသည် ဆိုသည်။ သီရိဓမ္မာသောကမင်းသည် စေတီပေါင်း ၈၄,၀၀၀ တည်ရာ၌ မလှိုင်မြို့ ရွှေမုဋ္ဌောလည်းတဆူအပါအဝင်ဖြစ်သည်။ ထိုရွှေမုဋ္ဌောဘုရားအနီးတဝိုက်တွင်၎င်း၊ ထိုဘုရားအား ကပ်လျှူပူဇော်ထားသော ပန်းများကြောင့်၎င်း ပန်းများလှိုင်နေသည်ကို အစွဲပြု၍ ပန်းလှိုင်ဟူ၍ အမည်ပေး ပညတ်ခဲ့ရာမှ မလှိုင်ဖြစ်လာသည် ဆိုလေသည်။

မလှပင်။ ။မလှပင်သည် ဖက်သန်းပင်၊ သခွတ်ဖိုပင်တို့နှင့်အတူ ဗစ်နီးနီအေးစီအီး မျိုးရင်းတွင် ပါဝင်သည်။ ရုက္ခဗေဒအလိုအားဖြင့် ယင်းကို ဒေါ်လီချန်ဒရန်း စတီပျူလာ တာဟု ခေါ်သည်။ မလှပင်သည် အပင်လတ်မျိုး ဖြစ်၍

ယင်း၏ အပွင့်သည် ခရာပုံဖြစ်၍ အရောင်မှာ အဝါရောင် ဖျော့ဖျော့ဖြစ်သည်။ မလ္လပင်နှင့် မလ္လသီးတို့သည် အဖိုးတန် အသီးအပွင့်များ မဟုတ်ကြသော်လည်း တောလက်ကျေး ရွာများတွင် ထိုအပွင့်နှင့် အသီးတို့ကို ဟင်းချက်စားကြ သည်။ တို့စရာကောင်းအဖြစ်ဖြင့်လည်း စားသုံးကြသည်။

မြန်မာနိုင်ငံအထက်ပိုင်းနှင့် အောက်ပိုင်း၊ မိုးပါးသော အရပ်ရှိသစ်တောများ၌ မြေပြင်အမြင့်ပေပေါင်း ၂,၀၀၀အထိ ပေါက်ရောက်သော သစ်ပင်ဖြစ်သည်။ မြန်မာနိုင်ငံ အောက် ပိုင်းရှိ ခြံဥယျာဉ်များတွင် မလ္လပင်ကို ရံဖန်ရံခါတွေ့ရှိရသည်။

မလ္လသား၏အရောင်မှာ လိမ္မော်ရောင်ကဲ့သို့ရှိ၍ လှပ သော အစက်အပြောက်များပါရှိသည်။ အသားကျစ်၍ မာ သောကြောင့် အိမ်တိုင်များ၊ လေးကိုင်းများ၊ လှံရိုးများ၊ လှော်တက်များ၊ ခတ်တက်များနှင့် အိမ်ထောင် ပရိဘောဂ များ ပြုလုပ်ရာ၌ အသုံးပြုကြသည်။

မသိုးစာ။ ။အစားအစာများကို မပုပ်မသိုးဘဲ ကြာရှည် ခံအောင် စီမံထားသည့် အလေ့အထသည် ရှေးဂူနေလူများ ခေတ်မှအစ ပြုလုပ်လာကြသည်ဟုယုံကြည်ရသည်။ ထိုဂူနေ လူများသည် တောတွင်း၌ မိမိတို့ လိုက်လံရှာဖွေရရှိခဲ့သော သားငါးများကို စားမကုန်သည့်အခါ ကျပ်တင်ထားလေ့ ရှိကြသည်။ သားငါးများ အလွယ်တကူ ရှာမရသည့် အခါတွင်လည်း ထိုကျပ်တင်သားများကိုသာ စားကြ ရသည်။

ရှေးအခါက အရှေ့တိုင်းသားများသည် အစားအစာများ ကို သကြား၊ ဆား၊ အမွှေးအကြိုင်များနှင့်ဖြစ်စေ၊ သဖန်းသီး ဆီးသီးစသော သစ်သီးများကို အခြောက်လှန်း၍ဖြစ်စေ မပုပ်မသိုးဘဲ ကြာရှည်ခံအောင် စီမံပြုလုပ်ခဲ့ကြသည်။ ဤသို့ စီမံပြုလုပ်ခဲ့ကြသော်လည်း တိုးတက်မှုများစွာ မရှိခဲ့ကြချေ။ လွန်ခဲ့သည့်နှစ်ပေါင်း ၁၅၀လောက်ကျမှသာ မသိုးစာ စီမံ သည့်နည်းများကို ကောင်းစွာ သိရှိနားလည်လာကြပြီးလျှင် ထိုမှအစ တဖြည်းဖြည်းတိုးတက်အောင်မြင်မှုရရှိခဲ့လေသည်။ ၁၈၀၉ ခုနှစ်တွင် ပြင်သစ်လူမျိုး ပေါင်မုန့်ဖုတ်သူ နစ်က လပ်အက်ပါး ဆိုသူသည် အစားအစာများကို စည်သွတ်၍ မပုပ်မသိုးဘဲ ကြာရှည်ခံအောင်စီမံပြုလုပ်သည့်နည်းကို ပဌမ ဆုံး စတင်တွေ့ရှိခဲ့လေသည်။ ထိုမှအစ ဥရောပနိုင်ငံများနှင့် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုတွင် စည်သွတ်လုပ်ငန်းစက်ရုံများ အမြောက်အမြားပေါ်ပေါက်ခဲ့လေသည်။ သို့ရာတွင် စည် သွတ်လုပ်ငန်းမှာ သိပ္ပံနည်းကျကျ မရှိသေးရကား ချက်ချင်း ဖွံ့ဖြိုးလာသည်မဟုတ်ပေ။ ယခုအခါတွင် စည်သွတ်လုပ်ငန်း မှာ သိပ္ပံနည်းကျကျ လုပ်ကိုင်လာနိုင်သဖြင့် အမေရိကန် ပြည်ထောင်စုတွင် သံနှင့်သံမဏိလုပ်ငန်းများမှ လွဲလျှင် ဒုတိယ အကြီးကျယ်ဆုံးလုပ်ငန်းတရပ် ဖြစ်လာလေသည်။

အစားအစာများ ပုပ်သိုးသွားခြင်းမှာ အကြောင်းနှစ်ရပ် ကြောင့်ဖြစ်ပေသည်။ ပထမအကြောင်းရပ်မှာ မိုက္ကရပ် ပိုးကလေးများကြောင့်ဖြစ်၍၊ ဒုတိယအကြောင်းရပ်မှာ ဓာတ်ပြောင်းမှုများကြောင့်ဖြစ်သည်။ အသားနှင့် ဟင်းသီး ဟင်းရွက်ကဲ့သို့သော အစားအစာများအားလုံးတွင် မိုက္ကရပ် ပိုးကလေးများ ပါရှိ၏။ ထိုပိုးကလေးများသည် အလွန် အလွန်သေးငယ်ရကား ပကတိ မျက်စိဖြင့်မမြင်နိုင်ဘဲ အထူး အားကောင်းသည့် မှန်ဘီလူးနှင့် ကြည့်မှသာ မြင်နိုင်သည်။ ယင်းပိုးကလေးများမှာ များသောအားဖြင့် ဗက်တီးရီးယား၊ မှိုနှင့် တဆေးတို့ဖြစ်ကြသည်။ မိုက္ကရပ်ပိုးအားလုံးသည် အစားအစာများကို ပုပ်သိုးစေသည်မဟုတ်။ အသုံးကျသော မိုက္ကရပ်ပိုးများလည်း ရှိ၏။ သို့သော် များသောအားဖြင့် ကား အစားအစာကို ပုပ်သိုးပျက်စီးစေလေသည်။

ဓာတ်ပြောင်းလဲမှုကြောင့် အစားအစာပုပ်သိုးသွားခြင်း မှာ အင်ဇိုင်းဓာတ်ကြောင့် ဖြစ်သည်။ အစာစိမ်းများတွင် အင်ဇိုင်းဓာတ်များ ပါရှိ၏။ သစ်သီးများ စိမ်းရာမှ မှည့် လာခြင်းမှာ အင်ဇိုင်းဓာတ်ကြောင့် ဖြစ်သည်။ သို့ရာတွင် အင်ဇိုင်းကား ကိုယ်တိုင် ဓာတ်ပြောင်းသွားသည် မဟုတ် ဘဲ။ သစ်သီးကိုသာ မှည့်အောင် ဆောင်ရွက်သွားလေသည်။ သစ်သီးကို အပင်မှ ခူးလိုက်သော်လည်း သစ်သီးအတွင်းရှိ အင်ဇိုင်းများက ယင်းတို့၏ အလုပ်များကို ဆက်လက် ဆောင်ရွက်လျက်ရှိရာ အကယ်၍ ထိုဆောင်ရွက်မှုများကို မဟန့်တားနိုင်ပါက သစ်သီးမှာ နောက်ဆုံး ပုပ်သွားတော့ ၏။ အပူသည် အင်ဇိုင်း၏ ဆောင်ရွက်မှုများကို ပျက် စီးစေသည်။ သို့မဟုတ် ရပ်တန့်စေသည်။

အစားအစာများ မပုပ်သိုးအောင် စီမံရာ၌ လေလုံသော သံဘူး၊ သံခွက်၊ ဖန်ဘူးတွင်ထည့်၍ ပိတ်လိုက်ရသည်။ စည် သွတ်ရာ၌ အချက်ကြီးနှစ်ချက်ရှိ၏။ ပဌမအချက်မှာ အစား အစာကို ပုပ်သိုးစေသည့် မိုက္ကရပ်ပိုးကလေးများနှင့် အင် ဇိုင်းများ ပျက်စီးသွားအောင် ချက်လိုက်ခြင်းဖြစ်၍၊ ဒုတိယ အချက်မှာ ထိုချက်ပြီး အစားအစာထဲသို့ ပိုးကလေးများ နောက်ထပ် မဝင်လာနိုင်ရန် လေလုံအောင် ပိတ်လိုက်ခြင်း ဖြစ်သည်။ စည်သွတ်နည်းမှာ ဤနှစ်ချက်မျှသာ ဖြစ်သည်။ သို့သော် လုပ်ကိုင်ရာ၌ အခက်အခဲများစွာရှိ၏။ စည်သွတ် မည့် သစ်သီး၊ သားငါးစသည့်ပစ္စည်းများသည် လတ်ဆတ်၍ အရင့်မှန်ရသည့်ပြင် ထည့်သွင်းသည့်အခါ၌ အစစအရာရာ သန့်ရှင်းစင်ကြယ်စွာ ရှိစေရန် သန့်ပြန့်စွာ ဆေးကြောပြီးမှ ထည့်ရသည်။

စီးပွားဖြစ် စည်သွတ်စက်ရုံလုပ်ငန်းများတွင် မည်သည့် စည်သွတ်နည်းကို သုံးသည်ဖြစ်စေ အစားအစာဖက်ဆိုင်ရာ ဓာတုဗေဒပါရဂူသည် အရေးကြီးလှသည်။ စည်သွတ်လုပ် ငန်း အဆင့်ဆင့်တွင် အစားအစာများ၌ မိုက္ကရပ်ပိုးများနှင့်

www.foreverspace.com.mm

ရပ်ဝေးသို့ မပို့မီ အမဲဟင်းလျာများကို မပုပ်မသိုးဘဲ လတ်ဆတ်စွာ ကြာရှည်ခံအောင် အထူးစီမံထားသော အအေးခန်းများတွင် သေချာစွာ သိမ်းဆည်းထားရသည်။

အင်ဇိုင်းများ သေကြေပျက်စီးခြင်း ရှိမရှိ၊ နောက်ထပ် ဝင်မဝင်၊ ခွန်အားဖြစ်စေသည့် ဗီတာမင်ဓာတ်များ ပါမပါ စသည်တို့ကို အသေအချာ တာဝန်ခံ၍ စစ်ဆေးကြည့်ရသည်။ သန့်ရှင်းရေး၌လည်း အထူးကြပ်မ၍ စောင့်ရှောက် ပေးရလေသည်။

စည်သွတ်ရာ၌ ကျက်အောင်ချက်ပြီးမှ စည်သွတ်နည်းနှင့် အစိမ်းလိုက် စည်သွတ်နည်းဟူ၍ အဓိကနည်းကြီး နှစ်နည်း ရှိ၏။ ကျက်အောင်ချက်ပြီးမှ စည်သွတ်သည့်နည်းတွင် အစားအစာများကို သန့်ရှင်းစင်ကြယ်သောအိုးကြီးထဲ၌ အပူချိန်ဖာရင်ဟိုက် ၂၁၀ ထိအောင်ထား၍ မိုက္ကရပ်ပိုးကလေးများနှင့် အင်ဇိုင်းများပျက်စီးသွားသည့်တိုင်အောင် အတန်ကြာ ချက်ထားသည်။ အခြားအိုးတခုတွင် သံဘူးနှင့်အဖုံးများကို ပိုးများသေသည့်တိုင်အောင် ပြုတ်ထားရသည်။ ထိုနောက် ချက်ထားသည့်ပစ္စည်းကို သံဘူးတွင်ထည့်၍ လေလုံအောင်ပိတ်လိုက်လေသည်။ ဤနည်းတွင် သံဘူးကို မပိတ်မီ မိုက္ကရပ်ပိုးများ ဝင်ရောက်နိုင်သောကြောင့် အမြဲတမ်း အောင်မြင်သည် မရှိချေ။

အစိမ်းလိုက် စည်သွတ်နည်းတွင် အစားအစာများကို သံဘူးတွင် ပဌမ အစိမ်းလိုက်စီထည့်၍ပိတ်ပြီးလျှင် အပူချိန်ဖာရင်ဟိုက် ၂၅၀ ထိ အပူတိုက်ပေးကာ သံဘူးအတွင်းရှိ

အစာကို ကျက်အောင် ချက်ပေးသည်။ ဤနည်းတွင် ပြင်ပမှ နောက်ထပ် မိုက္ကရပ်ပိုးများ၊ မဝင်လာနိုင်သောကြောင့် ကျက်အောင်ချက်ပြီးမှ စည်သွတ်သည့် နည်းထက် ကောင်းသဖြင့် ဤနည်းကိုသာ အသုံးများကြသည်။

နွားနို့ကို အခြားအစားအသောက်များထက်ပို၍ စည်သွတ်ရောင်းချကြသည်။ နို့ဆီ၊ နို့စိမ်း၊ နို့မှုန့်များသည် စည်သွတ်နို့များဖြစ်ကြရာ မိခင်နှင့်ကလေးများအတွက် များစွာ အထောက်အကူရလေသည်။ မကြာသေးမီက နို့ဆီနှင့် နို့စိမ်းများကို စည်မသွတ်မီ ခရမ်းဘေး ရောင်ခြည်များတွင် အတန်ကြာအောင်ပြုပြီးမှ စည်သွတ်ကြသည်။ ယင်းသို့ ခရမ်းဘေး ရောင်ခြည်များတွင် ပြုလိုက်ခြင်းအားဖြင့် ဗီတာမင် 'ဒီ' ဓာတ် ပါဝင်လာသည်။ အသားနှင့် ပင်လယ်ငါးများကိုလည်း အကြီးအကျယ် စည်သွတ်၍ ရောင်းချကြရာ အတော်ပင် ခေတ်စား၍ လာပေသည်။ အထူးသဖြင့် စည်သွတ်အမဲသားများသည် စစ်တပ်များအဖို့ အလွန် အသုံးဝင်သော ရိက္ခာများဖြစ်ကြသည်။ စည်သွတ် အသားများကို အချိန်အခါ ရာသီမရွေး စားနိုင်သည့်ပြင် သယ်ယူပို့ဆောင်ရာ၌လည်း များစွာလွယ်ကူသည်။ ထို့ကြောင့် စစ်ဖြစ်ပွားသည့်အခါတိုင်း စည်သွတ်အသားလုပ်ငန်းမှာ အထူးတိုးတက်ဖွံ့ဖြိုးလာလေသည်။ ဒုတိယကမ္ဘာစစ်ကြီး အ

တွင်း၌လျှင် အသားများကို အမြောက်အမြား စည်သွတ်၍ ဖမ်းမျက်နှာအမျိုးမျိုးသို့ ပို့ခဲ့ရလေသည်။

အစားအစာများကို အအေးခံထားခြင်းအားဖြင့်လည်း မပုပ်မသိုးဘဲ ကြာရှည်စွာ ထားနိုင်သည်။ အစားအစာတွင် ရှိသော မိုက္ကရပ်ပိုးကလေးများနှင့် အင်ဇိုင်းများသည် အအေးဒဏ်ကို ခံရသောအခါ မလှုပ်မရှားနိုင် ဖြစ်သွားသောကြောင့် အစာများမှာလတ်ဆတ်၍နေတော့၏။ ထို့ကြောင့် သားငါး၊ အသီးအရွက်များကို အအေးသိုလှောင်ခန်းတွင် ထား၍ စားသုံးကြသည်။ အအေးသိုလှောင်ခန်း၏ အပူချိန်မှာ ဖာရင်ဟိုက် ၃၃ မှ ၄၅ အထိထားရသည်။ အအေးသိုလှောင်ခန်းတွင် သားငါးများကို မပုပ်မသိုးဘဲ ၈ လမှ ၁၀ လထိအောင်သိုလှောင်ထားနိုင်သည်။ ဤနည်းသည် မသိုးစာ စီမံရာ၌ ခေတ်အမီဆုံး နည်းတနည်း ဖြစ်ပေသည်။

အမြောက်လှန်းခြင်းသည်လည်း မသိုးစာစီမံရာ၌ ငွေကြေးအကုန်အကျနည်းပြီး ခရီးရောက်သော နည်းတနည်း ဖြစ်သည်။ အမြောက်လှန်းလိုက်သောအခါ အစားအစာများထဲမှ ရေများ ခန်းမြောက်သွားသောကြောင့် မိုက္ကရပ်ပိုးကလေးများနှင့် အင်ဇိုင်းများ သေကြေပျက်စီးကုန်ကြရကား မပုပ်မသိုးနိုင်တော့ပေ။ အစားအစာ အမြောက်များကို ဒုတိယကမ္ဘာစစ်ကြီးအတွင်းက အမြောက်အမြား လုပ်ကိုင်ကြပြီးလျှင် စစ်သည်တော်များအတွက် စစ်မျက်နှာ အမျိုးမျိုးသို့ တင်ပို့ခဲ့ကြလေသည်။

မသိုးသင်္ကန်း။ ။တန်ဆောင်မှန်းလတွင် မြတ်စွာဘုရားအား ရည်စူး၍ မသိုးသင်္ကန်းကပ်လှူပွဲများ ကျင်းပကြသည်။ မသိုးသင်္ကန်းဆိုသည်မှာ နောက်တနေ့သို့ ကူးမသွားစေဘဲ အရုဏ်မတက်မီ နေ့ချင်းပြီး ပြုလုပ်လှူဒါန်းသော သင်္ကန်းကိုဆိုသည်။ ယင်းမသိုးသင်္ကန်းကား ကထိန်သင်္ကန်းကို အတုယူ၍ပြုလုပ်ဟန်တူသည်။ အကြောင်းကား ကထိန်ခင်းရာ၌ ကထိန်ပြီးမြောက်ကြောင်း အင်္ဂါရပ်အများ ရှိရာ “အသန္နိမိကတေန၊မသိုးသောသင်္ကန်းဖြင့်။ ကထိန်၊ ကထိန်သည်။ အတ္တတံ၊ အခင်းမည်သည်။ ဟောတိ၊ ဖြစ်၏”ဟု မြတ်စွာဘုရား ပညတ်ချက်အရ မသိုးသင်္ကန်းဆိုသည်မှာလည်း နောက်တနေ့သို့ကူးမသွားစေဘဲ၊ အရုဏ်မတက်မီ နေ့ချင်းပြီး ပြုလုပ် လှူဒါန်းသော သင်္ကန်းကို ဆိုသောကြောင့်ဖြစ်သည်။ သိုး၊ မသိုး၊ ဆိုရာ၌လည်း လောက၌ လူတို့စားသောက်သော အချို့အစာအာဟာရသည် ညဉ့်လွန်၍ နောက်တနေ့သို့ ကူးသွားလျှင် သိုးတတ်သည်ကို အစွဲပြု၍ မသိုးသောသဘောရှိသော သင်္ကန်းကိုလည်း နောက်တနေ့သို့ ကူးသွားလျှင် တင်စား၍ သိုးသည်။ နေ့ချင်းပြီး ဖြစ်လျှင် မသိုးဟု သုံးစွဲကြခြင်းဖြစ်သည်။

တန်ဆောင်မှန်း လဆန်း ၁၄ ရက်နေ့ နေဝင်သည်နှင့် တပြိုင်နက် လူအများကို ဖိတ်ကြား၍ ဝါပေကို ကြိပ်ကတ်ကြရသည်။ ဤကဲ့သို့ စတိကြိပ်ကတ်ပြီးလျှင် ဝါပေကို ကောက်၍ဝါဖန်ကြ၏။ ဝါကြိတ်ကြ၏။ ရသောဝါဂွမ်းကို ဖတ်ကြရသည်။ တဖန် ဂွမ်းဖတ်ကို ဗိုင်းတောင့်လိပ်ကြပြန်သည်။ ဗိုင်းတောင့်ကို ခြည်ငင်ကြ၏။ ချည်ခင်ကို ယောက်ကြ၏။ ယောက်ပြီးချည်ခင်ကို ချည်ဆိုး၊ အစာတင်ပြီးလျှင် မီးတွင်လှန်းကြ၏။ သွေခြောက်အောင်လှန်းပြီး ချည်ကို ရက်ဖောက်ယောက်ကြ၏။ ရက်ဖောက်ယောက်ပြီးလျှင် ရက်ကန်းရယ်ကြသည်။ ရယ်၍ပြီးလျှင် ရက်ကန်းစင်သို့တင်၍ လျှင်မြန်စွာဆက်လျက် သင်္ကန်းဖြစ်အောင် ရက်ကြရသည်။ နေအရုဏ်မတက်မီ ရက်ပြီးချုပ်ပြီး၍ ရသောသင်္ကန်းကို မြတ်စွာဘုရားအား ရည်စူး၍ ကပ်လှူကြရာ ထိုသင်္ကန်းကို မသိုးသင်္ကန်းဟု ခေါ်သည်။

မသိုးသင်္ကန်းကို ညချင်းပြီး အားသွန်ကြိုးပမ်း ရက်နေစဉ်

မဟာကစ္စည်းထေရ် ။ ။မဟာကစ္စည်းထေရ်သည် ဂေါတမ မြတ်စွာဘုရား လက်ထက်တော်တွင် ဧတဒဂ်ရထင်ရှားသော ရဟန္တာတပါး ဖြစ်သည်။ အဝဇ္ဇိတိုင်း၊ ဥဇ္ဇေနိပြည် စန္ဒပဇ္ဇောတမင်းကြီး၏မိတ်ဆွေဖြစ်သော ပုဏ္ဏားကြီး၏ မယားတွင် ဖွားမြင်သော သားဖြစ်၍ ကဇ္ဇနဟု အမည်တွင်သည်။ အရွယ်ရောက်သော် ဗေဒင်

သုံးပုံနဲ့ ဘယ်၍၊ ပုရောဟိတ်အရာ ရသောအခါ ကစ္စာယနဟု တွင်သည်။

တခါသော် စန္ဒပဇ္ဇောတမင်းသည် ရာဇဂြိုဟ်ပြည်၌ ဘုရားရှိတော်မူကြောင်းသိရသဖြင့် ကစ္စာယနပုရောဟိတ်ကို ပင့်စေသည်။ ကစ္စာယနလည်း ရဟန်းပြုခွင့်ရလျှင် ပင့်မည် ဟုဝန်ခံ၍ မင်းကြီးကခွင့်ပေးသော် မြတ်စွာဘုရားထံ သွား ရောက်သည်။ ရောက်ရှိ၍ တရားတော်ကို နာကြားရလျှင် အရဟတ္တဖိုလ်ကိုရသည်။ မြတ်စွာဘုရားက ဧဟိဘိက္ခုဇေါ တော်မူ၍ ရဟန္တာအဖြစ်သို့ ရောက်သည်။ ကစ္စည်းထေရ်ဟု ထင်ရှားလေသည်။

ထို့နောက် မြတ်စွာဘုရား၏ခွင့်ပြုချက်အရ ဥဇ္ဇေနီပြည်သို့ ရှေးဦးစွာ ကြွသွားသည်။ ရောက်လျှင် မင်းကြီးအား အကြောင်းကို ပြန်ကြားသည်။ မင်း၏မိဖုရားလည်း မဟာ ကစ္စည်းထေရ်အား ကြည်ညိုသဖြင့် ကျောင်းကြီး ဆောက် လုပ်လှူဒါန်းသည်။

မဟာကစ္စည်းထေရ်သည် အခြားတပါးသောသူထက် အဆင်းအဝါ သပ္ပာယ်သည်။ လျှင်သောပညာ၊ ထက်သော ပညာ၊ နက်နဲသောပညာတို့နှင့်လည်း ပြည့်စုံသည်။ ထို့ကြောင့် မြတ်စွာဘုရားသည် မဟာကစ္စည်းထေရ်အား နက်နဲ ထက်မြက်သော ဉာဏ်အရာတွင် ဝိဘန္ဓာနံဇတဒဂ် ဘွဲ့ထူး ဖြင့် ချီးမြှောက်တော်မူသည်။

မဟာကဿပထေရ် ။ ။ကဿပထေရ်-ရှု။

မဟာစည်သူ။ ။ထွန်းညို၊ ဦး၊ တွင်းသင်းတိုက်ဝန်၊ မဟာ စည်သူ-ရှု။

မဟာဆွေ (မြန်မာ၁၆၂-၁၃၁၅)။ ။မဟာဆွေ

သည် ကာလပေါ် ဝတ္ထုများနှင့် ဆောင်းပါး အမြောက်အမြား ရေးသားခဲ့သော ထင်ရှားသည့် နိုင်ငံကျော်စာရေးဆရာ တဦးဖြစ်သည်။ မဟာဆွေသည် မိမိရေးသားသော ဝတ္ထု ဆောင်းပါးများတွင် စာရှုသူတို့ မျိုးချစ်စိတ် ပွားများလေအောင် သွေးထိုးပေးသဖြင့် လွတ်လပ်ရေးကို လှုံ့ဆော်အားပေးသော မျိုးချစ် စာရေးဆရာဖြစ်၏။ ထို့ပြင် အမှားပြုနေကြသည်ကို ပြုပြင်နိုင်စေရန် ဆိုင်ရာသူတို့၏ ချွတ်ယွင်းချက်ကို ရဲဝံ့စွာ တင်ပြတတ်သောကြောင့် ခေတ်ပြင် ဆရာလည်း မည်ပေသည်။

မဟာဆွေသည် သက္ကရာဇ် ၁၂၆၂ ခုနှစ် ဝါခေါင်လဆန်း ၈ ရက် (ခရစ် ၁၉၀၀ ပြည့်နှစ် ဩဂုတ်လ ၂ရက်)နေ့တွင် စစ်ကိုင်းမြို့ မင်းစံရပ်နေ ကုန်သည်မျိုးရိုးဖြစ်သော အဖဦးအောင်ငြိမ်း၊ အမိဒေါ်မြင့်တို့မှ ဖွားမြင်သည်။ မွေးချင်း၄ ယောက်အနက် တတိယဖြစ်သည်။ နာမည်ရင်းမှာ မောင်ဘ

ရိုန်ဖြစ်သော်လည်း နောင်သော် ဝတ္ထုဆောင်းပါးများ ရေးသားရာ၌ သူ၏အမည်ကို ဘဆွေဟု ထင်မှတ်ရေးသားခဲ့သဖြင့် အချို့မိတ်ဆွေများသည် သူ့အား ကိုဘဆွေ၊ ဦးဘဆွေဟုပင် ထင်မှတ်ခဲ့ကြလေသည်။

ငယ်စဉ်က စစ်ကိုင်းတွင် ဘုန်းတော်ကြီးဦးသီလ အုပ်ချုပ်သော ရွှေတောင်ဦးကျောင်းတွင် ပညာအခြေခံ ယူခဲ့သည်။ သက္ကရာဇ် ၁၂၇၂ခုနှစ် ၁၀နှစ်အရွယ်တွင် ဗုဒ္ဓအယူဝါဒတို့၏ ထုံးစံအတိုင်း သာမဏေဘောင်သို့ သွတ်သွင်းခြင်းခံရသည်။ သို့သော် အခြားကလေးများကဲ့သို့ ရက်အနည်းငယ်မျှသာ မကဘဲ ဆက်လက်၍ ၂နှစ်တိုင် သာမဏေဝတ်ခဲ့သည်။ ကိုရင်ဘဝနှင့် အားလပ်သည့်အချိန်တွင် ဃောသိတာဝန် ဆရာတော်ထံမှ လောကုတ္တရာစာများကို ဆည်းပူး၏။ သဂြိုဟ် ၉ ပိုင်းလုံးကို ဝါတွင်းသုံးလအတွင်း ပါဠိအနက် အဓိပ္ပာယ်နှင့်တကွ သင်ယူခဲ့လေသည်။

မဟာဆွေသည် အင်္ဂလိပ်စာ တတ်လိုလှသဖြင့် ၃တန်းတွင်နေစဉ်က တကြိမ်၊ ၅တန်းရောက်စဉ်က တကြိမ် စစ်ကိုင်းမြို့အထက်တန်းကျောင်းသို့ ပြောင်းပေးပါရန် ဖခင်အား ပူဆာသော်လည်း အကြောင်းမထူးပေ။ အင်္ဂလိပ်စာကို တတ်လိုစိတ် ပြင်းထန်လွန်းရကား မီးရထားကုန်ရုံစာရေးကြီး ဦးဘအုန်းထံချဉ်းကပ်၍ အင်္ဂလိပ်စာကို သင်ယူရသည်။ နေ့စဉ် အိမ်မှကိစ္စတာဝန်များကိုလည်း မပျက်စေဘဲ ဖလမ္မာ သင်ပြီးသည့်အချိန်တွင် ဦးဘအုန်း ပြောင်းရွှေ့သွားသောကြောင့် ခေတ္တရပ်နားနေရသည်။ များမကြာမီ ဦးဘမြိုင်ဆိုသူက မိမိအားလုပ်သောအချိန်များတွင် သင်ပေးသည်။ ၇ တန်း အောင်ပြီးနောက် ဖခင်၏ ဆန္ဒအရ ၂ နှစ်နီးပါးမျှ ပွဲစား ဦးဘဝင်းထံ ကုန်သည်ပွဲစား အလုပ်သင်သည်။ ထို့နောက် ရွှေတောင်ဦးကျောင်းတွင် ၈တန်းကျောင်း ဖွင့်သဖြင့် ဆက်လက်ပညာသင်ယူသည်။

၈တန်းမြန်မာစာ၌ ဆန်းအလင်္ကာနှင့်တကွ ကဗျာလင်္ကာများကို သင်ယူရသဖြင့် စာရေးဆရာဖြစ်အောင် အခြေခံကို ထိုစဉ်ကပင် ရခဲ့သည်ဟု ဆိုနိုင်ပေသည်။ စစ်ကိုင်းကျောင်းမှ အစိုးရ ၈တန်းစာမေးပွဲ ဖြေဆိုရာ မြန်မာနိုင်ငံလုံးဆိုင်ရာတွင် တတိယစွဲ၍ ဂဏန်းနှင့် အကွာရာသင်္ချာတို့တွင် ဂုဏ်ထူးနှင့် အောင်မြင်ခဲ့၏။ စစ်ကိုင်းကျောင်းတွင် ဆက်လက်မနေလိုသဖြင့် မန္တလေးနေမန်ကျောင်းခေါ် ဆရာဖြစ်သင်ကျောင်းသို့ မိဖုရားအား အတင်းပူဆာပြီးလျှင် ခရစ် ၁၉၂၀ ပြည့်နှစ်တွင် ပြောင်းရွှေ့သည်။ ကျောင်း ပြေးခုန်ကစားပွဲများတွင် ဝါသနာအလျောက် ပါဝင်ခဲ့သော်လည်း ဘောလုံးကန်ခြင်းတွင်သာ ထူးချွန်သဖြင့် ကျောင်းဘောလုံးသင်းတွင် ပါဝင်ရလေသည်။

မန္တလေး နော်မန်ကျောင်းမှ ၉ တန်းအောင်၍ ထိုကျောင်းမှပင် ဆရာဖြစ်လက်မှတ်ရပြီးနောက် ဦးစွာ၌ ရွှေ

www.foreverspace.com.mm

နိုင်ငံကျော် မျိုးချစ်စာရေးဆရာ တဦးဖြစ်သူ မဟာဆွေ

ဘိုခရိုင် ဝက်လက်မြို့တွင် ခရစ် ၁၉၂၅ခုနှစ်မှ ၁၉၂၉ခုနှစ် တိုင် ၄နှစ်မျှ ကျောင်းဆရာအဖြစ် လုပ်ကိုင်ခဲ့သည်။ ထို့နောက် ဟိုပင်မြို့သို့ ပြောင်းရွှေ့လုပ်ကိုင်ရသည်။ ၁၉၃၁ခုနှစ်တွင် ဝက်လက်သို့ ပြောင်းရပြန်သည်။ ထိုအတောအတွင်း ဟိုပင်မြို့မှ မကြည်ကြည်နှင့်အိမ်ထောင်ကျသည်။ ၁၉၃၂ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလတွင် အလုပ်မှထွက်ရသည်။ ဇုလအကြာတွင် ခင်ဦးမြို့၌ ကျောင်းဆရာအလုပ် ရပြန်သည်။ ခင်ဦးတွင် နေစဉ် ရေဦး သခင်ခေါင်းဆောင်များနှင့်မိတ်ဆွေဖြစ်ခဲ့သည်။ ခင်ဦးသို့ သခင်လူငယ်များ လာရောက်၍ တရားဟောသော အခါ မိမိအိမ်တွင်ပင် လက်ခံခဲ့လေသည်။ ထို့နောက် မဟာဆွေသည် ဆရာသာဝနှင့် တသက်လုံးမနေလိုသဖြင့် ဆရာအဖြစ်မှနုတ်ထွက်ကာ ဇာတိရပ်ရွာသို့ပြန်ပြီးသော် လူထုစည်းရုံးရေးအတွက် လူငယ်အသင်းများ ဖွဲ့စည်းပြီးလျှင် နိုင်ငံရေး လုပ်ငန်းများကို ပြင်းပြင်းထန်ထန် ဆောင်ရွက်သည်။ အစစအတော် စိတ်ချရသောအခါ ၁၉၃၉ ခုနှစ် စက်တင်ဘာလတွင် ရန်ကုန်သို့ ထွက်ခွာလာသည်။ ထိုအချိန်မှစ၍ ကလောင်ကို ကိုင်တော့သည်။ ကိုင်သည့်နေ့မှစ၍ လခစားအလုပ် မလုပ်တော့ချေ။

မဟာဆွေဟူသောအမည်ကိုမခံယူမီ ၁၉၁၈ ခုနှစ်လောက်မှစ၍ ဆောင်းပါး၊ ကဗျာများ ရေးသားလာခဲ့၏။ ၁၉၂၅ခုနှစ်ခန့်တွင် သူငယ်ချင်း မောင်ကြော၏အမည်ကို ယူပြီးလျှင် ကြောဝက်လက် အမည်နှင့် ကဗျာများ ရေးသားခဲ့သည်။ ၁၉၂၆ ခုနှစ်တွင် ဝက်လက်မြို့၌ကျောင်းဆရာလုပ်စဉ် ဝတ္ထုများ စတင်ရေးသားခဲ့သည်။ သို့သော် စာရေးဆရာ နာမည်

ကို ပုံသေကားကျ မယူသေးဘဲ၊ မောင်ရွှေကြော၏ အန္တေဝါသိက၊ မောင်ဝင်းကြော၏တပည့် အစရှိသည်တို့ကိုသုံး၏။ ရှေးဦးဆုံးဝတ္ထုမှာ ၁၉၂၆ခုနှစ် ဇွန်လ၊ သို့မဟုတ် ဇူလိုင်လထုတ် သူရိယမဂ္ဂဇင်းတွင် ပါလာသော “ရွှေဖူးစာပြိုင်” ဝတ္ထုတိုဖြစ်၍၊ ထိုဝတ္ထုတိုအတွက် ပဌမဆုငွေ ၁၅ ကျပ်ရရှိသည်။ ထို့နောက် ‘ရုံးပြာတာလေး’၊ ‘ဘုန်းကြီးလူထွက်’နှင့် ‘ဆရာမ’ စသည့် ဝတ္ထုတိုများလည်း ပဌမဆုချည်း ရလေသည်။

မဟာဆွေဟူသော အမည်ကို ၁၉၂၉ ခုနှစ် ဇူလိုင်လထုတ် သူရိယမဂ္ဂဇင်းတွင် ပါရှိသော “မနန်းဝါ” ဝတ္ထုမှ စတင်ခံယူသည်။ ဤအမည်ကိုယူခြင်းမှာ မိမိသည် ကြီးမြင့်သော အမျိုးအဆွေမှ ပေါက်ဖွားခဲ့သူတယောက်ဟူသော အထိမ်းအမှတ် မပျောက်စေရန် ရည်သန်၍ ယူခြင်းဖြစ်၏။ မဟာဆွေဖခင်၏ အမိမှာ လှေသင်းအတွင်းဝန် ဦးခြိမ့်၏နှစ်မဖြစ်၏။ မိခင်၏အဘမှာ တိုင်တားမင်းကြီး၏ ညီအရင်းဖြစ်လေသည်။

မဟာဆွေသည် ကျောင်းဆရာအလုပ်မှ အရမ်းနုတ်ထွက်ခဲ့သည်မဟုတ်။ သူရိယဦးသိမ်းမောင်၊ ကြီးပွားရေးမဂ္ဂဇင်းဦးလှတို့နှင့် တိုင်ပင်ပြီးမှ ထွက်ခဲ့ခြင်းဖြစ်၏။ သူရိယမဂ္ဂဇင်းတွင် စောရသက်ပြင်းတပုဒ်၊ မဟာဆွေတပုဒ်၊ထိုပြင် ရံဖန်ရံခါ မွန်းသော်တာအမည်နှင့် ဟာသဝတ္ထုများလည်း ရေးသား၏။ ကြီးပွားရေး မဂ္ဂဇင်းတွင်မူ လစဉ်မှန်မှန် နေသူရိန်အမည်နှင့် ဆောင်းပါးတပုဒ်၊ မဟာဆွေအမည်နှင့် ဝတ္ထုတိုတပုဒ် ရေးသားခဲ့၏။

အမ်၊ အေ ဦးမောင်ကြီး ဦးစီးထုတ်ဝေသော ရဲသတင်းစာတွင် မဟာဆွေသည် တာဝန်ခံအယ်ဒီတာအဖြစ် ၂နှစ်တာမျှ လခမယူဘဲ စေတနာဝန်ထမ်းဆောင်ရွက်ခဲ့သည်။ ထိုအခါ မဟာဆွေ၏အရေးအသားများကို ချီးမွမ်းထောက်ခံသောစာများ အနယ်နယ်အရပ်ရပ်မှရရှိခဲ့သည်။ ရဲသတင်းစာကို ၁၉၃၈ ခုနှစ် မတ်လတွင် ရပ်စဲလိုက်ရလေသည်။

ထိုအတောအတွင်း မဟာဆွေသည် သူရိယရုပ်စုံတွင် ‘ကြိုဘူးတယ်’၊ ‘ထောင်နန်းစံ’ ဝတ္ထုရှည် ၂ပုဒ်၊ သူရိယနေ့စဉ်တွင် ‘အကျိုးဆောင်ကြီး’၊ ‘ဒို့မေမေ’၊ ‘နှစ်ဆင့်မေတ္တာ’၊ ‘ကိုလူလိမ်’၊ ‘စနေဂြိုဟ်’၊ ‘ဆရာဝန်မို့’ ဟူသောဝတ္ထုရှည် ၆ ပုဒ်ကို ရေးသားခဲ့လေသည်။

၁၉၃၈ ခုနှစ် ဇူလိုင်လတွင် ကုလားမြန်မာ အဓိကရုဏ်းဖြစ်ပြီးလျှင် ထိုနှစ် ဒီဇင်ဘာလတွင် ဒေါက်တာဘမော်အစိုးရကို အာဏာဖိဆန်ရာ၌ မဟာဆွေလည်း စိတ်အားထက်သန်စွာ ပါဝင်ခဲ့သည်။ ထိုနောက် လျှို့ဝှက်အသင်းထောင်၍ ယင်းအသင်း၏ အတွင်းရေးမှူးအဖြစ် ဆောင်ရွက်ခဲ့သည်။

မဟာဆွေသည် အသက် ၃၄ နှစ် ၃၅ နှစ်မှစ၍ ကျော်ကြားနေပြီဖြစ်၏။ စစ်ကြိုခေတ်တွင် ဝါဒဖြန့်ဖြူးရေး အရာရှိချုပ်အဖြစ် ခေတ္တမျှ ဆောင်ရွက်ခဲ့ဖူးသည်။ စစ်ပြီးခေတ်တွင်

‘ရတီနှင့်’ မယ်တို့ပြည် မောင်တို့ပြည်’ စသော ဝတ္ထုများနှင့် ကိုယ်ရေးအတ္ထုပ္ပတ္တိဖြစ်သော ‘မဟာဆွေ၏ မဟာဆွေ’ ကို ရေးသားသည်။ မဟာဆွေကိုယ်တိုင် ရေးသားသော်လည်း သူငယ်ချင်း တဦးက ရေးသားသည့် အနေနှင့် ရေးသားထားခြင်း ဖြစ်သည်။

မဟာဆွေသည် စုစုပေါင်း ဝတ္ထုရှည် ၆၀ ကျော်၊ ဝတ္ထုတိုပေါင်း ၅၀၀ ကျော် ၆၀၀ နီးပါး၊ ရာပေါင်းများစွာသော ဆောင်းပါး ဝတ္ထုများကို ရေးသားခဲ့သည်။ ၁၃၁၅ခုနှစ် ဒုတိယဝါဆိုလပြည့်ကျော် ၁၀ ရက်(၁၉၅၃ ခုနှစ် ဩဂုတ်လ ၅ရက်) နေ့တွင် ဦးနောက် အကြောပြတ်ရောဂါဖြင့် ကွယ်လွန်သည်။ တာမွေသုသာန်ရှိ စာဆိုဗိမာန်တွင် ဂူသွင်းသင်္ဂြိုဟ်သည်။ မဟာဆွေနှင့် ဒေါ်ကြည်ကြည်တို့တွင် ခင်ဆွေဦးနှင့် ခင်ဆွေအေးဟူ၍ သမီး ၂ယောက် ထွန်းကားခဲ့၏။ သမီးအကြီး ခင်ဆွေဦးသည် နာမည်ကျော် စာရေးဆရာမ တဦး ဖြစ်သည်။

မဟာဆွေသည် ကိုယ်တိုင် ဇွတ်တရွတ်သမားဖြစ်၏။ သို့ရာတွင် မိတ်ဆွေများအပေါ်၌ ခင်မင်တတ်သည်။ မဟာဆွေသည် မိမိ၏ တိုင်းနိုင်ငံ ကျွန်ဘဝမှ လွတ်မြောက်အောင် ဟူသောရည်သန်ချက်ဖြင့် စာရေးဆရာလုပ်ရခြင်း ဖြစ်ရကား၊ သူ၏ ဝတ္ထုဆောင်းပါးများတွင် သွေးထိုးလှုံ့ဆော်ချက်များဖြင့် ပြည့်နှက်နေပေသည်။ မဟာဆွေ အဟောနှင့် အပြောညီအောင် တတ်နိုင်သမျှ ကြိုးစားခဲ့သည်။ ရဲသတင်းစာနှင့် အခြားဝတ္ထုဆောင်းပါးများဖြင့် လူငယ်များအား သွေးထိုးပေးသည်။ ဤသို့ သွေးထိုးပေးသောကြောင့် စိတ်တက်ကြွသူများတွင် ဗိုလ်အောင်ကျော်လည်း ပါဝင်ပေသည်။ ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်းလည်း နေသူရိန်ဆောင်းပါးများကို များစွာသဘောကျသည်ဟူ၏။ တတ်နိုင်သမျှ ကိုယ်တိုင်ကလည်း လက်တွေ့လုပ်ပြုရမည်ဟုသဘောထားကာ အာဏာဖီဆန်ခြင်း၊ လျှို့ဝှက်အသင်းများ တည်ထောင်ခြင်းတို့ကို ဆောင်ရွက်ခဲ့သည်။

မဟာဆွေ၏ ဝတ္ထုများအနက် ‘ဒို့မေမေ’၊ ‘သူပုန်ကြီး’၊ ‘သူပုန်အိမ်’ ဝတ္ထုတို့မှာ တော်လှန်ရေးသို့ လမ်းစပျိုးခဲ့သော စာပေများဖြစ်၏။ ‘ဒို့မေမေ’ ဝတ္ထုကို ဝတ္ထုသက်သက် ဖတ်သူအဖို့ တအိမ်ထောင်အနေနှင့် နားလည်ကြသော်လည်း၊ ရာဇဝင်နှင့် နိုင်ငံရေးနားလည်သူအဖို့ ပြင်သစ်တို့နှင့် အင်္ဂလိပ်တို့ မြန်မာနိုင်ငံကိုမျက်စိကျခဲ့၍၊ အင်္ဂလိပ်တို့က မြန်မာနိုင်ငံကို သိမ်းပိုက်ကာ အဆီအနှစ်စုပ်ယူသည့် သဘောမှာထင်ရှား၏။ ‘သူပုန်ကြီး’ နှင့် ‘ဒို့မေမေ’ ဝတ္ထုတို့ကြောင့် သက်ရောက်သော အကျိုးမှာ ကုလားဗမာ အဓိကရုဏ်း ဖြစ်ပွားသောအခါ သူပုန်ကြီးဝတ္ထုတွင် မြောက်ထားပေးသောကြောင့် ကုလားအိုးအိမ် အဆောက်အအုံများ မီးရှို့ဖျက်ဆီးခြင်းခံရ၏။ ဒို့မေမေ ဝတ္ထုရေးပြီးနောက် ဖြစ်ပွား

သော ရေနံမြေသပိတ်တွင် ရေနံတွင်းများ မီးရှို့ခံရသည်။ ဗုံးနှင့် အပစ်ခံရလေသည်။

ခေတ်ပြုပြင်ရေးကို ရည်သန်၍ မဟာဆွေသည် သာသနာ့ဝန်ထမ်းရဟန်းများ၏ချွတ်ယွင်းချက်များကို “ဈေးချိုသူ” ဝတ္ထုဖြင့် ရဲဝံ့စွာပြုပြင်ပေးခဲ့၏။ နတ်ကိုးကွယ်ခြင်း၊ ဘိုးဘိုးအောင် အားကိုးခြင်း ဝါဒများကို “ပျိုတောင်ပြုံး”၊ “ဒမစကြာ” စသော စာအုပ်များဖြင့် တိုက်ခိုက်ခဲ့၏။ မြင်းလောင်းကစားမှုများကို “စနေဂြိုဟ်” ဝတ္ထုဖြင့် တိုက်ခိုက်ခဲ့၏။ မဟာဆွေသည် ခေတ်အလိုသို့မလိုက်ဘဲ မိမိကသာ ခေတ်ကြီးကိုဆွဲဆောင်ပြုပြင်ခဲ့သည်။ တခါက သူရေးသော “နေသူရိန်၏ မကြောက်တရား” စာအုပ်တွင် မိရိုးဖလာ ဗုဒ္ဓဘာသာ မဖြစ်ပါစေနှင့်ဟု ရေးသားခဲ့သည်။

ဤသည်တို့မှတစ်ပါး စောရသက်ပြင်း ဝတ္ထုများမှာ စုံထောက်ဝတ္ထုဖြစ်၍ စာဖတ်ပရိသတ်အတော်ပင် စွဲမက်လျက်ရှိသည်။ “စာရေးကြီး” ဝတ္ထုမှာ ဟာသဝတ္ထုသက်သက် ဖြစ်သည်။ ‘မယ်တို့ပြည် မောင်တို့ပြည်’ ဝတ္ထုမှာ ရေးနှစ်ပေါင်း တရာခန့်ကို မျှော်ခေါ်ရေးသားထားသော ဝတ္ထုဖြစ်သည်။ “စစ်ထွက်သူ” နှင့် “ဘိုးဝဇီရ” တို့မှာ စာပေဝတ္ထုသက်သက် ဖြစ်သည်။ မဟာဆွေသည် အချစ်ဝတ္ထုများလည်း ရေးခဲ့လေသည်။ မြန်မာပြည်တွင် အိမ်ထောင်မှု အတွင်းရေးများနှင့် လိင်ပြဿနာများကို ပွင့်ပွင့်လင်းလင်း ရေးသား ဆွေးနွေးကြခြင်း မပြုကြသေးမီ “အချစ်ပြဿနာ” စာအုပ်နှင့် အိမ်ထောင်သည်များ သိအပ်သော လိင်ကိစ္စများကိုလည်း ပြုစုရေးသားခဲ့သေးသည်။ မဟာဆွေသည် ဤသို့အားဖြင့် စာပေအမျိုးမျိုးကို ပြုစုသွားလေသည်။

မဟာနေကဇာတ်တော်ကြီး ။ ။နေကဇာတ်တော်-ရှု။

မဟာနော်ရထာ။ ။မဟာနော်ရထာသည် ကုန်းဘောင်ခေတ်တွင် ထင်ရှားသော ဗိုလ်ချုပ်ကြီးဖြစ်၍ အလောင်းဘုရား၊ နောင်တော်ကြီး၊ ဆင်ဖြူရှင်မင်း လက်ထက်တော်များတွင် အမှုတော်ထမ်းရွက်လေသည်။

မဟာနော်ရထာသည် အလောင်းဘုရား လက်ထက်တွင် မင်းလှသီရိ ဟူသောဘွဲ့နှင့် ကြည်းဖက်၊ ရေဖက်တွင် အမှုတော်ထမ်းရွက်ခဲ့သူဖြစ်ပေသည်။ အလောင်းဘုရားသည် ပြည်မြို့ကို တိုက်ခိုက်သောအခါ ရေကြောင်းတပ် တတပ်ကို ကွပ်ကဲ ပါဝင်ခဲ့၏။ ပဲခူး၊ ဒလတိုက်ပွဲတွင်ကား ကြည်းတပ်ကို အုပ်ချုပ်ရလေသည်။

အလောင်းဘုရား လွန်သည်နောက် နောင်တော်ကြီးမင်း လက်ထက်တွင် ဇင်းမယ်ထောင်ထားသည်ကို မင်းလှသီရိသည်စစ်သူကြီးအဘယဂါမဏိနှင့်အတူ နှိမ်နင်းရန်ချီတက်ရသည်။ ဆင်ဖြူရှင်မင်းနန်းတက်သောအခါနောင်တော်ကြီး

မင်းလက်ထက်က ဇင်းမယ် ၅၇ ခရိုင်အား အောင်မြင်စွာ နှိမ်နင်းခဲ့သည်ကို နှစ်ထောင်းအားရရှိတော်မူ၍ မင်းလှသီရိ ကို မဟာနော်ရထာဘွဲ့ပေး အပ်ချီးမြှင့်လေသည်။

ဆင်ဖြူရှင်မင်းလက်ထက် ခရစ် ၁၇၆၄ ခုနှစ်မှ ၁၇၆၇ ခုနှစ်တိုင် ဖြစ်ပွားသော ယိုးဒယား-မြန်မာစစ်ပွဲတွင် မဟာ နော်ရထာသည် ဗိုလ်ချုပ်အဖြစ် ပါဝင်ဆင်နွှဲခဲ့သည်။ မဟာ နော်ရထာသည် စစ်သည် ရဲမက်ပေါင်း ၂ သောင်းနှင့်အတူ ထားဝယ်ကြောင်း ချီရဲ၏။ မဟာနော်ရထာ၏ တပ်များကို ယိုးဒယားတို့ ဆီးကြိုတိုက်ခိုက်ကြ၏။ နောင်တပူရီ အနီး၌ စခန်းချထားသော မြန်မာတပ်များအား ယိုးဒယားတို့သည် ဗြိတိသျှ သင်္ဘောတစ်စင်း အကူအညီဖြင့် အမြောက်များနှင့် ပစ်ခတ်တိုက်ခိုက်ခဲ့သည်။ သို့ရာတွင် မဟာနော်ရထာ၏ တပ်များကို ဟန်တားခြင်းငှာ မစွမ်းပေ။ သို့ဖြင့် မဟာ နော်ရထာ၏ တပ်များသည် ယိုးဒယားနိုင်ငံ အယုဒ္ဓယ မြို့တော်အပြင်ဝယ် ကျိုင်းတုံကြောင်းချီ သီဟပတေ့တပ် များနှင့် ပေါင်းဆုံမိလေတော့သည်။ ယိုးဒယားဘုရင်သည် အယုဒ္ဓယမြို့ကို အခိုင်အခံ ဆို့ပိတ်၍ခံ၏။ မြန်မာ တပ်များသည် မဟာနော်ရထာနှင့် သီဟပတေ့၏ စီမံ အုပ်ချုပ်မှုအောက်တွင် အယုဒ္ဓယမြို့ကို ဝိုင်းရံထားကြလေ သည်။ ယင်းသို့ မဟာနော်ရထာနှင့်သီဟပတေ့၏ တပ်များ ဝိုင်းရံထားသည်မှာ တဆွဲလေးလတိုင် ဖြစ်၏။ ဝိုင်းရံနေစဉ် ပင် မိုးကျလာသည်။ မြန်မာတပ်တို့သည် ကုန်းမြင့်ပိုင်း၌၎င်း လှေများပေါ်၌၎င်း နေကြရ၏။ အဖျားအနာရောဂါများထူ ပြောလာသည်။ မဟာနော်ရထာသည်လည်း ဖျားနာကာ သေဆုံးရလေသည်။ ဗိုလ်ချုပ် မဟာနော်ရထာ၏အလောင်း ကို ခမ်းနားကြီးကျယ်စွာ မြှုပ်နှံသင်္ဂြိုဟ်ကြလေသည်။

မဟာပညာကျော် ။ ။ မဟာပညာကျော်သည် ရခိုင် ပညာရှိအမတ်ကြီးတဦးဖြစ်၍ သက္ကရာဇ် ၉၁၅-၉၅၅ ခုနှစ် အတွင်း ဝညဝတီပြည် မြောက်ဦးမြို့၌ နန်းစံတော်မူသော မင်းဖလောင်းလက်ထက်တွင် ထင်ရှားကျော်စော၏။ မင်း ရေးကိစ္စဟူသမျှတွင် မင်းဖလောင်းသည် မဟာပညာကျော် နှင့်တိုင်ပင်၍ တိုင်းရေးပြည်မှုကို မလိပ်လည်းရအောင်ဆောင် ရွက်ခဲ့လေသည်။ ပညာရှင်ကြီးဖြစ်သည့် အလျောက် တရား ရေးရာအမှုအခင်း ခဲရာခဲဆစ်တို့ကို အမတ်ကြီးသည် လွယ် ကူစွာ ဖြေရှင်းပေးနိုင်ခဲ့၏။ မင်းဖလောင်း လွန်လေပြီးသည့် နောက် သားတော် မင်းရာဇာကြီးလက်ထက်တိုင်အောင် အပါးတော်၌ ဆက်လက် ခစားခဲ့ရ၏။ မဟာပညာကျော် လျှောက်ထားသဖြင့် ပြီးမြောက်သမျှသော ကိစ္စအဝဝ တို့ကို စုဆောင်း၍ “မဟာပညာကျော် လျှောက်ထုံး”ဟူသော ကျမ်းတစောင်ရှိရာ မြန်မာစာပေသမိုင်းတွင်ထင်ရှားသည်။ သက္ကရာဇ် ၉၅၈ ခုနှစ်တွင် ဟံသာဝတီကို အုပ်စိုးသော

ငါးဆူဒါယကာ-နန္ဒဘုရင်အား သားတော်ပြည်ဘုရင် သတိုး ဓမ္မရာဇာက ပုန်ကန်၏။ ယိုးဒယားကလည်း မကြာခဏ အနှောင့်အယှက်ပြု၏။ ထိုကြောင့် နန္ဒဘုရင်သည် မိမိ၏ညီ တော်များအပေါ်၌မယုံမကြည်ရှိသဖြင့် တောင်ငူမင်းမှာ သား တော်နတ်ရှင်နောင်နှင့် ဥပေါသထဆင်ကို၎င်း၊ ဇင်းမယ်မင်း မှာ ဇင်းမယ်မင်း၏သားတော် ကုလောင်နှင့်ဇေယျကျက်သရေ ဆင်ကို၎င်း၊ ညောင်ရမ်းမင်းမှာ ညောင်ရမ်းမင်း၏ သား တော်ကြီး သခင်ကြီးလက်နှင့်ဇေယျတံဆိပ်ဆင်တို့ကို၎င်း ပေး ရန်တောင်းလေ၏။ ထိုအခါ တောင်ငူမင်း၊ ဇင်းမယ်မင်း တို့က ငါတို့ကားနောင်တော်၏အမှုကို ကြိုးစားထမ်းဆောင် ပါလျက် သားသမီးဆင်မြင်းတို့ကိုတောင်းတော်မူရက်သည်။ နောင်တော်၏သားတော် ပြည်ဘုရင် သတိုးဓမ္မရာဇာ ပုန် ကန်သည်ကို အဆိုးမဆိုသာပြီဟု မှတ်ယူကာ တောင်းသည် ကိုမပေးဘဲ ပုန်ကန်ကြလေသည်။

တောင်ငူမင်းသည် ယင်းသို့ ပုန်ကန်ရာ၌ ဟံသာဝတီကို တိုက်ရန် ရခိုင်မင်းထံ စစ်အကူအညီတောင်း၏။ ဟံသာဝ တီအောင်လျှင် ဆင်ကြီးမြင်းကြီးနှင့် သမီးကညာပေးပါမည် ဟူသောစာသဝဏ်ကို ကြည်းတောင်စားနှင့် ကင်းသားစား တို့အား ဆောင်ယူစေ၍ ရခိုင်မင်းအား လျှောက်တင်စေ၏။ ရခိုင်မင်း မင်းရာဇာကြီးလည်း သဘောတူတော်မူ၍ စစ် အကူအညီပေး၏။ ဤအရေးတွင် အမတ်ကြီး မဟာပညာ ကျော်လည်း ပါဝင်သည်။ အမတ်ကြီး မဟာပညာကျော် သည်တောင်ငူမင်း၏စစ်ကူအဖြစ် ဟံသာဝတီကို လုပ်ကြံ အောင်မြင်ပြီး၍ လက်ဆောင်ပဏ္ဏာများဖြင့် ရခိုင်သို့အပြန် လမ်းခရီးတွင် ကွယ်လွန်လေသည်။ အမတ်ကြီး ရုပ်က လာပ်ကို မော်တင်စွန်း စေတီအနီးတွင် သင်္ဂြိုဟ်လေသည်။

မဟာဗန္ဓုလ (မြန်မာ ၁၁၄၄-၁၁၈၆) ။ ။ မဟာဗန္ဓုလ သည် ဘိုးတော်ဘုရားနှင့် ဘကြီးတော်တို့ လက်ထက် တွင် ရွပ်ရွပ်ခွံ့ခွံ့ သက်စွန့်ကြိုးပမ်း အမှုတော်ထမ်းခဲ့သော မြန်မာစစ်သူကြီးဖြစ်သည်။ ရွာငယ်တွင် မထင်ရှားသော အမျိုးအနွယ်မှ ဖွားမြင်လင့်ကစား စွမ်းရည်သတ္တိ၊ လုံ့လဝီရိ ယ၊ ကြိုးစားဆောင်ရွက်မှုတို့ကြောင့် နေမျိုး ဟူသောဘွဲ့၊ သာမက မင်းညီမင်းသားတို့သာ ခံယူရရှိသည့် သတိုးဘွဲ့၊ ထိုပြင် အိမ်ရှေ့မင်းသားတို့သာ ရခွင့်ရှိသော စစ်သူကြီးဘွဲ့ကို ပါ ချီးမြှင့်ခံရသူဖြစ်၏။ မဟာဗန္ဓုလ၏ ဘွဲ့အပြည့်အစုံကား စစ်သူကြီးသတိုးသူဓမ္မ မဟာဗန္ဓုလ ဖြစ်၏။ မဟာဗန္ဓုလ သည် ဘိုးတော်ဘုရားလက်ထက် မဏိပူရအာသံတိုက်ပွဲများ တွင် စွမ်းရည်သတ္တိနှင့်အတိုက်အခိုက်ကောင်းခြင်းတို့ကြောင့် ကျော်ကြားလာသည်။ ထိုနောက် ပထမအင်္ဂလိပ်-မြန်မာ စစ်ပွဲတွင် မြန်မာတို့၏စစ်သေနာပတိအဖြစ် ပါဝင်ဆင်နွှဲခဲ့သ ဖြင့် လက်နက်နိုင်ငံကြီးသားများဖြစ်သော ဗြိတိသျှတို့နှင့်

ယှဉ်ပြိုင် တိုက်ခိုက်ရသူဖြစ်ပေသည်။ မဟာဗန္ဓုလသည် မြန်မာလူမျိုးအပေါင်းတို့ ဂုဏ်ယူထိုက်သော မြန်မာသား ကောင်းရတနာ အာဇာနည်သူရဲကောင်းတယောက်ဖြစ်၏။ မဟာဗန္ဓုလ၏စွမ်းရည်သတ္တိကို ဗြိတိသျှတို့ကပင် လေးစား ကြရပေသည်။

ဗြိတိသျှပြတိုက်တွင် ပြသထားသော စစ်သူကြီး သတိုးသုဓမ္မ မဟာဗန္ဓုလ၏ သံချပ်ဝတ် တန်ဆာ

မဟာဗန္ဓုလသည်ငယ်မည်မောင်ရစ်ဟုတွင်လျက် သက္ကရာဇ် ၁၁၄၄ ခုနှစ် တန်ဆောင်မုန်းလဆန်း ၁ရက်နေ့တွင် အလုံတိုက်နယ်၊ ငပယင်းရွာ၌အဘဦးပေါက်တော အမိမိငြိမ်တို့မှ ဖွားမြင်သည်။ ငယ်ရွက်စဉ်က ငပယင်းရွာဦးကျောင်း ဆရာတော်ထံ၌ ပညာဆည်းပူးသည်။ ၁၁၈၁ ဦးပေါက်တော ကွယ်လွန်သောအခါ သားကြီးဖြစ်သည့်အားလျော်စွာ မိခင်နှင့်အတူ အိမ်ထောင်ကို ဦးစီးရသည်။ အရွယ်ရောက်သော် ရှင်မင်းဘူး အမည်ရှိသော အမျိုးသမီးနှင့် အိမ်ထောင်ဖက်သည်။ မိဖလက်ဂုတ်ဖြစ်သော နှမ်းခင်းအလုပ်မှာ ဝင်ငွေ မမှန်သဖြင့် ဘိုးတော်ဘုရား နန်းစိုက်ရာ အမရပူရ နေပြည်တော်သို့ မင်းမှုထမ်းရန် ရွှေ့ပြောင်းလာခဲ့သည်။ မောင်ရစ်သည် ဘိုးတော်ဘုရား၏သားတော် အိမ်ရှေ့မင်း၏အဆောင်

၌အမှုထမ်းရာ ကိုယ်ရံတော်အဆင့်သို့ ရောက်ခဲ့သည်။ အိမ်ရှေ့မင်းနတ်ရွာစံသော် စစ်ကိုင်းမင်းသားသည် အိမ်ရှေ့အရာကိုဆက်ခံသည်။ မောင်ရစ်သည် အိမ်ရှေ့မင်းသစ်ထံ၌ပင် ဆက်လက် အမှုထမ်းရွက်၏။ သို့သော် စစ်ကိုင်းမင်းသားသည် နတ်ရွာစံအိမ်ရှေ့မင်းသားကဲ့သို့ မောင်ရစ်အား အရေးတယူမရှိချေ။ ထိုကြောင့် တခုသောညီလာခံတွင် မောင်ရစ်သည် အမှုထမ်း နန္ဒဗလအား ထုထောင်းသဖြင့် ညီလာခံရုတ်ရတ်သဲသဲဖြစ် ရလေသည်။ အိမ်ရှေ့မင်းလည်း အမျက်ရှုကာ မောင်ရစ်အား ချုပ်နှောင်စစ်ဆေး၏။ ထိုအခါ မိမိအား အရေးတယူပြုခြင်းမရှိသည့်အတွက် ယခုကဲ့သို့ အရေးတယူပြုရန် ထုထောင်းရကြောင်း မောင်ရစ်က ရဲဝံ့စွာ လျှောက်ထား၏။ အိမ်ရှေ့မင်းသည် မောင်ရစ်အား အရေးမယူသည့်အပြင် ရဲဝံ့မှုကို သဘောကျနှစ်ခြိုက်ကာ မောင်ရစ်၏ ရဲဝံ့မှုကို ဘိုးတော်ဘုရားအား လျှောက်တင်ရာ ဘိုးတော်ဘုရားလည်း နှစ်သက်အားရတော်မူ၍ ဗြိတိသျှသံဆင့်အရာ ခန့်ထားတော်မူသည်။ ၁၁၇၅ ခုနှစ်တွင် ဗြိတိသျှသံဆင့်အရာမှ ဒီပဲယင်းမြို့ဝန်အရာသို့ နေမျိုးသူရဲခေါင် ဟူသောဘွဲ့ထူးနှင့် တိုးတက်ချီးမြှင့်ခြင်း ခံရသည်။

ဘိုးတော်ဘုရားလက်ထက်တွင် မြန်မာတို့၏လက်အောက်ခံနယ်ဖြစ်သော မဏိပူရတွင် ထီးနန်းဆက်ခံရေး အရှုပ်အထွေး ရှိလေသည်။ မဏိပူရစော်ဘွား ဂျေးဆင်း နတ်ရွာစံ၍ နန်းလုရာတွင် သားတော်အကြီး ချောဂျစ်ဆင်း (မဟာရာဇာ)က နန်းရ၍၊ သားငယ် မာဂျစ်ဆင်း(ဇူပရာဇာ) မှာ ဘိုးတော်ဘုရား ထီးနန်းရိပ်သို့ လက်ဆောင်ပဏ္ဏာနှင့် ခိုလှုံလာသည်။ ဘိုးတော်ဘုရားသည် ထီးနန်းဆက်ခံရေး အရှုပ်အထွေးကို ပြေအေးစေလိုသဖြင့် ချောဂျစ်ဆင်းအား ခေါ်တော်မူသည်ကို မလာရောက်၍ မဏိပူရသို့ စစ်ချီစေသည်။ ထိုမဏိပူရ မြန်မာစစ်ပွဲတွင် နောင်သော် ဗန္ဓုလဘွဲ့ရမည့် နေမျိုးသူရဲခေါင်သည် ဗိုလ်ချုပ် အတွင်းဝန် နေမျိုးမင်းလှ မဟာနော်ရထာနှင့်အတူ တမူးပန်းသာကြောင်းမှ ချီတက်ရသည်။ ထိုစစ်ပွဲတွင် နေမျိုးသူရဲခေါင်၏ စွမ်းရည်သတ္တိနှင့် တိုက်ရေးခိုက်ရေး ကျွမ်းကျင်မှုမှာ ပေါ်လွင်လာသည်။ စစ်ကဲ တပ်မှူးများသည်ပင်လျှင် နေမျိုးသူရဲခေါင်၏ အစီအမံကို နာခံ၍ စစ်တိုက်ခိုက်ကြသည်ဟု အဆိုရှိသည်။

အာသံပြည်တွင် မြန်မာတို့ နန်းတင်ခဲ့သော ချန္ဒရကန္တာဆင်း(စန္ဒရကန္တရှိန်)အား ပုန်ကန်ကာ ပုရန္တာဆင်းမင်းသားအား နန်းတင်သည်ကို ဘိုးတော်ဘုရားကြားလျှင် အလုံးအရင်းနှင့် အာသံပြည်သို့ ချီတက်စေ၏။ သက္ကရာဇ် ၁၁၇၈ ခုနှစ်တွင် မြန်မာတပ်များ ချီတက်ရာတွင် နေမျိုးသူရဲခေါင်သည် တပ်ဦးမှချီတက်ရသည်။ အာသံဖက်မှဗိုလ်မှူးကြီး ပုရာဂိုဟိန်း ကြိုကြိုခံသော်လည်း အာသံပြည်မြို့တော် ကျော်ဟတ် (ဇူဟတ်) မြို့မှာ ကျိုးပေါက်ခဲ့ပြီးလျှင် မြန်မာတို့

အောင်မြင်သည်။ ဤတိုက်ပွဲတွင်လည်း နေမျိုးသူရ ရဲခေါင်၏ အရည်အသွေးမှာ ပေါ်လွင်၍ နာမည်ရခဲ့၏။
ဘိုးတော်ဘုရား နတ်ရွာစံပြီးနောက် အိမ်ရှေ့စံ စစ်ကိုင်း မင်းသား နန်းတက်သောအခါ နေမျိုးသူရရဲခေါင်၏ အရည် အသွေးကို နှစ်ခြိုက်တော်မူ၍ အလုံမြို့ကို စားစေပြီးနောက် မဟာဗန္ဓုလဘွဲ့ကို ပေးအပ်သည်။

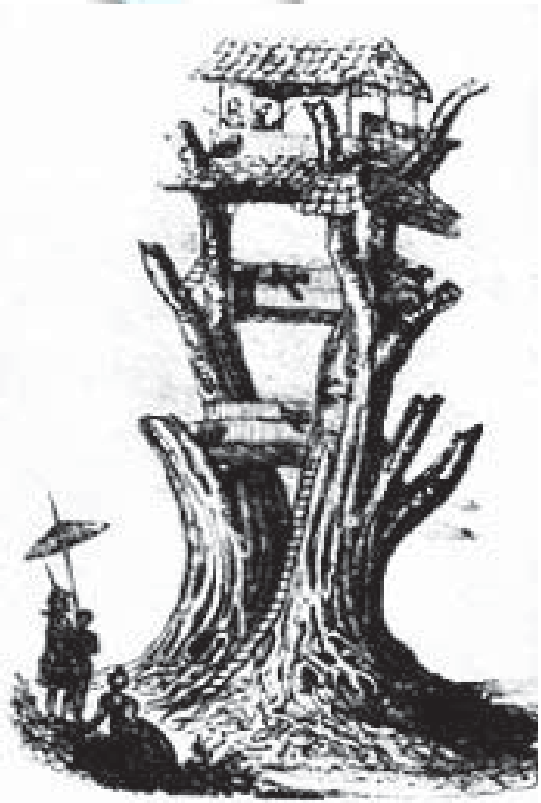
ဘကြီးတော်ဘုရားလက်ထက်တွင် ဘိုးတော်ဘုရား နန်း တင်ခဲ့သော မဏိပူရပြည်ဘုရင် မာဂျစ်ဆင်းသည် အဖူးအ မြော် မရောက်သည့်အပြင် မြန်မာတို့အား ပေးအပ်ထား သော ကဘောတောင်ကြားမှ သစ်များကို ခုတ်ယူရောင်းချ သည်ဟု သိရှိရသဖြင့် ဘကြီးတော်ဘုရားသည် မဏိပူရသို့ချီ တက်နှိမ်နင်းစေပြန်သည်။ ဤမဏိပူရစစ်ပွဲတွင် မဟာဗန္ဓုလ သည် စစ်ကဲအဖြစ် တိုးမြှင့်ထမ်းရွက်ကာ လိုက်ပါရ၏။
ယင်း မဏိပူရစစ်ပွဲအား အဆုံးအဖြတ်ပေးခဲ့သော ကက်စိန် တောင်တိုက်ပွဲသည် မဟာဗန္ဓုလ၏အစီအရင်ဖြင့် အောင် မြင်သည်။ မြန်မာတို့သည် မဏိပူရကို အောင်ခဲ့ပြန်သည်။

မဏိပူရကို အောင်မြင်စွာ တိုက်ခိုက်ပြီးနောက်၊ အာသံ ဘုရင် ချန္ဒရကန္တာဆင်းသည် မြန်မာများ နန်းတင်ခဲ့သည့် ကျေးဇူးကို မထောက်ဘဲ အင်္ဂလိပ်တို့၏ ဩဇာခံဖြစ်နေ၍ တဖန် ချီတက်တိုက်ခိုက်ရပြန်သည်။ ယင်းအာသံစစ်ပွဲတွင် မဟာဗန္ဓုလသည် ဗိုလ်မှူးကြီးအဖြစ်ပါဝင်ထမ်းရွက်၍ အာ သံကို အောင်မြင်ခဲ့၏။ မဟာဗန္ဓုလ အမှုထမ်းရည်ကို ဘကြီးတော်ဘုရား သဘောကျနှစ်ခြိုက်၍ အဂ္ဂမဟာသေနာ ပတိ ဝန်ကြီးရာထူးကို တိုးတက်ချီးမြှင့်လေသည်။

သက္ကရာဇ်၁၈၅၅ခုနှစ်တွင်ရခိုင်နှင့်စစ်တကောင်းနယ်စပ်၊ နတ်မြစ်ဝရှိ ရှင်မဖြူကျွန်းကို ဗြိတိသျှတို့သိမ်းပိုက်တပ်တည် လုပ်လာသည်ကစ၍ အရှုပ်အထွေး ပေါ်ပေါက်လာသည်။ ရှင်မဖြူကျွန်းကို ဗြိတိသျှတို့ကလည်း စစ်တကောင်းနယ် တွင်း ဖြစ်သည်ဟု ယူဆသည်။ မြန်မာတို့ကလည်း ရှင်မဖြူ ကျွန်းသည် မြန်မာပိုင်ဖြစ်သည်ဟု ထင်မြင်သည်။ ဗြိတိ သျှတို့ ရှင်မဖြူကျွန်းကို သိမ်းပိုက်လိုက်သည်ကို ကြားသိ ရသောအခါ ဧည့်ဝတီမြို့ဝန် မဟာမင်းကြီးကျော်စွာသည် ရှင်မဖြူကျွန်းမှ ဗြိတိသျှတို့အား တိုက်ခိုက်မောင်းနှင် ပစ် ခဲ့သည်။ ဗြိတိသျှတို့က ဤအပြုအမူအတွက် ကန့်ကွက်စာ ကို ဘကြီးတော်ထံသို့ပို့၍ တောင်းပန်ခိုင်းသည်။ မြန်မာ တို့က ဗြိတိသျှတို့သည် မြန်မာပိုင်နယ်များကို ထိပါးနှောင့် ယှက်သည်ဟုထင်မြင်ကာ မဟာဗန္ဓုလကို အချုပ်ခန့်၍ ဧည့်ဝတီသို့ချီစေသည်။ ဧည့်ဝတီသို့ရောက်သောအခါ စစ်တ ကောင်းဖက်သို့ဦးလှည့်၍ မဟာဗန္ဓုလသည်စစ်ချီခဲ့၏။ ပန်း ဝါတိုက် ပွဲ တွင် ဗြိ တိ သျှတပ် အားတိုက် ခိုက် ခြေ မှုန်းအောင်မြင်သည်။ ထိုအတောအတွင်း ဗြိတိသျှတို့သည် ရေကြောင်းမှ ရန်ကုန်မြို့သို့ချီတက်သိမ်းပိုက်လိုက်လေသည်။

ဘကြီးတော်ဘုရားသည် ရန်ကုန်မြို့ကို ဗြိတိသျှတို့သိမ်းပိုက် လိုက်ကြောင်းသိသောအခါ ဧည့်ဝတီရောက် မဟာဗန္ဓုလ အားဆင့်ခေါ်တော်မူလေသည်။မဟာဗန္ဓုလသည်နေပြည်တော် သို့ ပြန်လာခဲ့ရပြီးလျှင် ရန်ကုန်တိုက်ပွဲအတွက် ပြင်ဆင်ရ လေသည်။ ရန်ကုန်မြို့ကို သိမ်းပိုက်ထားသော ဗြိတိသျှတို့ သည် မဟာဗန္ဓုလပြန်လာကြောင်း သိရသောကြောင့် ဗင်္ဂ လားနယ်သို့တပ်ကူများ ဆင့်မှာကြရ၏။ ဧည့်ဝတီမှထွက်ခွာ ခဲ့ပြီးနောက် နေပြည်တော်သို့ ပြန်လည်ရောက်ရှိတော်မူသည် တွင် ဘကြီးတော်ဘုရားသည် အားရတော်မူသောကြောင့် ဗန္ဓုလအား သတိုးသုဓမ္မမဟာဗန္ဓုလဘွဲ့ဖြင့် အစွမ်းကုန်ချီး မြှင့်ပြီးလျှင် စစ်သူကြီး၏ နေရာအစီးအနင်းအဆောင်အရွက် များနှင့်တကွ စစ်တောင်းမြို့ကို ပေးအပ် ချီးမြှောက်တော်မူ သည်။

မဟာဗန္ဓုလသည် ရန်ကုန်သို့ ဆိုက်ရောက်လာကာတပ် များအား ကြည့်မြင်တိုင်ဖက်မှ၎င်း၊ မြောက်မျက်နှာ ဆံတော် ကြိုလမ်းမှ၎င်း၊ ပုဇွန်တောင်ဖက်မှ၎င်း အသီးအသီး တာဝန်ခန့်ခွဲလျက် မိမိ၏တပ်ကိုတပ်မပြုကာ အုပ်ချုပ်

ဘကြီးတော်ဘုရားလက်ထက် ဖြစ်ပွားသော ပဌမ အင်္ဂလိပ်-မြန်မာ စစ်ပွဲတွင် စစ်သူကြီး မဟာဗန္ဓုလ အုပ်ချုပ်ကွပ်ကဲသော မြန်မာ တပ်၏ ကင်းစခန်းတခု

ကွပ်ကဲတိုက်ခိုက်သည်။ အင်္ဂလိပ်တို့ကား ရွှေတိဂုံဘုရားကို ငှာနုချုပ် ပြု၍နေသည်။ မဟာဗန္ဓုလ၏ တပ်များသည် အင်္ဂလိပ်တို့၏ ငှာနုချုပ် နေရာကိုသံသယမဲ့တိုက်ခိုက်ကြ၏။ သို့ရာတွင် လက်နက်အင်အားချင်းမမျှသဖြင့် တပ်ဆုတ်ရသည်သာဖြစ်၏။ အင်္ဂလိပ်တို့ သိမ်းပိုက်ထားနိုင်ခဲ့သော ကြည့်မြင်တိုင်ခံတပ်မှာလည်း မကျိုးမပေါက်ရှိသည်။ ရန်ကုန်မြစ်အတွင်းဝယ် အင်္ဂလိပ်စစ်သင်္ဘောများ ရှိသည်။ ယင်း သင်္ဘောများမှလည်း အမြောက်များဖြင့် ပစ်ခတ်တိုက်ခိုက်၍ မြန်မာတို့ အထိနာရသည်။ မဟာဗန္ဓုလသည် ယင်းစစ်သင်္ဘောများအား မြစ်တွင်းမှ ဖယ်ခွာစေရန် ပုဇွန်တောင်ချောင်း၊ ကြည့်မြင်တိုင်ချောင်းတို့မှ မီးဖောင်များ ပြုလုပ်၍ ရေကျတွင် မျောချစေ၏။ ဗြိတိသျှစစ်သင်္ဘော ၂စင်း မီးလောင်ခံရ၏။ သို့သော် စစ်သင်္ဘောများမှာ ကြံ့ကြံ့ခံကာ ရှိမြဲရှိနေသည်။ မြန်မာတို့သည် ရန်ကုန်မြို့အား ပြန်လည် သိမ်းပိုက်နိုင်ရေးအတွက် အစွမ်းကုန်ကြိုးစားခဲ့ကြသော်လည်း မအောင်မြင်ခဲ့ချေ။

မဟာဗန္ဓုလသည် ဓနုဖြူမြို့ဖက်သို့ တပ်ဆုတ်ကာ ရှေးမွန်များ တည်ဆောက်ခဲ့သော ခံတပ်ဟောင်းတခုကို အခိုင်အလုံဖြစ်စေ၍ ဗြိတိသျှတို့အား သဲမဲစွာ တိုက်ခိုက်ရန် စောင့်စားနေသည်။ ဗြိတိသျှတို့လည်း ဓနုဖြူခံတပ် ပေါက်မှသာ ရှေ့သို့ဆက်လက် ချီတက်သိမ်းပိုက်နိုင်မည်ဖြစ်၍ ဓနုဖြူခံတပ်ကို အမြောက်များဖြင့် နေ့ညမပြတ် ပစ်ခတ်လေသည်။ တခုသော အမြောက်ကျည်ဆံသည် ဓနုဖြူခံတပ်တွင်း၌ တာဝန်ထမ်းဆောင်နေသော မြန်မာသူရဲကောင်းကြီးအား ထိမှန်ခဲ့သဖြင့် စစ်သူကြီး သတိုးသုဓမ္မ မဟာဗန္ဓုလသည် သက္ကရာဇ် ၁၁၈၆ ခုနှစ် နှောင်းတန်ခူးလဆန်း ၁၄ ရက် (ခရစ် ၁၈၂၅ ခုနှစ်၊ ဧပြီလ ၁ ရက်) နေ့တွင် ကျဆုံးရရှာလေသည်။

မဟာဗန္ဓုလကျဆုံးသောနေရာ၌ အထိမ်းအမှတ် ပြုထားသော အုတ်ဂူသင်းချိုင်းသည် ဓနုဖြူမြို့တွင် ယခုတိုင်ရှိပေသေးသည်။

မဟာဗန္ဓုလသည် အရပ်အမောင်းကိုယ်လုံးကိုယ်ပေါက် ခပ်တုတ်တုတ်နှင့် ခုံခိုင်မာကျောလေသည်။ အရပ်မမြင့်လှပေ။ အသားညို၍ မျက်စိစောင်းယောင်ရှိ၏။ မျက်နှာထား အမူအရာ ခန့်ညားတည်ကြည်ကုန်ကြွေးကြီး၏။ စိတ်ထားသဘောထား ဖြူစင်ရိုးဖြောင့်၍ လက်အောက်ငယ်သားတို့အပေါ် ညှာတာထောက်ထား ချစ်သနားလေ့ရှိသော်လည်း ကျပ်တည်းစွာစည်းစနစ်ရှိသဖြင့် မိမိအမိန့်ကို မရှိသေမလေးစား ဖီဆန်တော်လှန်သူတို့အား ရက်စက်စွာပြုကျင့်တတ်၏။ အမှုကိစ္စတို့ကိုလည်း စဉ်းစဉ်းစားစားနှင့် ဆောင်ရွက်လေ့ရှိသည့်အပြင် အသက်နှင့်ယှဉ်သော အရေးကြီးကိစ္စများတွင် ပင် တုန်လှုပ်ခြင်းမရှိဘဲ ကြံ့ခိုင်သောစိတ်ဖြင့် ကုန်ကြွေးမပျက်

ဆောင်ရွက်နိုင်စွမ်းရှိ၏။ မဟာဗန္ဓုလ၏ ရဲမက်တော်တို့မှာ အထူးသဖြင့် စည်းကမ်းသေဝပ်၍ အထက်အရာရှိတို့၏အမိန့်များကို အထူးလိုက်နာကြ၏။ လက်အောက်ငယ်သားတို့သည် မဟာဗန္ဓုလအား ချစ်ကြောက်ရိုသေကြသည်။

မဟာဗန္ဓုလသည် ဤသို့ အကွပ်အကဲ အအုပ်အချုပ် ကောင်းသည့်အပေါ်တွင် စစ်ဆင်စစ်တက်စသော သေနင်္ဂဗျူဟာအတတ်တွင် အထူးကျွမ်းကျင်လိမ္မာပီရိသူ ဖြစ်၏။ အင်္ဂလိပ် စစ်ဗိုလ်ကြီးများပင် အံ့ဩချီးမွမ်းရလောက်အောင် ခံတပ်ဆောက်ရေး၌ အချိန်မြန်၏။ ခိုင်ခံ့ကြီးကျယ်၍ စနစ်ကျန၏။ ခံတပ်မြေကတုတ် တည်လုပ်ရာ၌ ရန်သူတို့မည်မျှပင် အားကြီးစေကာမူ မဟာဗန္ဓုလ၏ခံတပ်ကို တရိုက်တည်းအားနှင့်ဖိ၍ ဇွတ်အတင်း ချင်းနင်းဝင်ရောက်ခြင်းငှာ မစွမ်းနိုင်ပေ။ ထိုပြင်တဝလည်း ရန်သူတို့၏ အမြောက်ပုံး လက်နက်များ ကောင်းမွန်များပြား ကြီးကျယ်သော အင်အားရှိသည့်အတိုင်း ဆုတ်ဆိမ်းခြင်းမရှိဘဲ ပစ်ခတ်ခြင်းဖြင့်ရဲမက်တော်အများ တကြိမ်တခါတည်းနှင့် ကျဆုံးမည့် ဘေးမှကာကွယ်နိုင်စေရန် မြေကတုတ်ကျင်းများကို တောက်လျှောက် မတူးဖော်ဘဲ တကျင်းလျှင်ရဲမက် ၂ယောက်အတွက်သာ တူးဖောက်ရပ်ခံစေ၏။ ထိုကြောင့် ပုံးဆံ အမြောက်ဆံတို့ မည်မျှပင်ကျစေကာမူ တကြိမ်လျှင်ရဲမက် ၂ ယောက်ထက် ပို၍မကျပေ။ ဤသို့ဖြင့် မဟာဗန္ဓုလသည် မြန်မာနိုင်ငံသမိုင်းတလျှောက်၌ ထူးခြားသောစစ်သူကြီးအဖြစ် ထင်ရှားလျက် ရှိပေသည်။

မဟာဗုဒ္ဓဇောသါရှင်။ ။မဟာဗုဒ္ဓဇောသ မထေရ် မြတ်သည် ဗုဒ္ဓဘုရားရှင်၏ ပိဋကတ်သုံးပုံနှင့် တကွ အဋ္ဌကထာတို့ကို သီဟိုဠ်ဘာသာမှ မဂဓဘာသာသို့ ပြန်ဆိုကာ အဓိပ္ပာယ်ရှင်းလင်းဖွဲ့ဆိုသော အဋ္ဌကထာသစ်များကို ပြုစုခဲ့သဖြင့် ကျော်ကြားထင်ရှားခဲ့သော ပုဂ္ဂိုလ်ထူးတပါးဖြစ်ပေသည်။ ထိုမထေရ်မြတ်၏မွေးဖွားသက္ကရာဇ် စသည်တို့ကို အတိအကျမသိရသော်လည်း၊ ရှင်မဟာဗုဒ္ဓဇောသသည် အေဒီ ၅ ရာစုနှစ် အတွင်း၌ ကျော်စောထင်ရှားသော ပုဂ္ဂိုလ်ကျော်တပါးဖြစ်ကြောင်းကိုမူ အထောက်အထားများ တွေ့ရှိရလေသည်။

ရှင်မဟာဗုဒ္ဓဇောသ အလောင်းသည် ပုဏ္ဏားမျိုးဖြစ်၍၊ ဗုဒ္ဓဘုရားရှင်ပွင့်တော်မူရာ ဗောဓိပင်အနီး ပုဏ္ဏားရွာ တရွာ၍ ဖွားမြင်ခဲ့သည်။ ဗုဒ္ဓဇောသပုတ္တိကျမ်းအရ “စားကြကုန်၊ သောက်ကြကုန်” အစရှိသဖြင့် ပုဏ္ဏားတို့ကြွေးကြော်ဆဲတွင် မွေးဖွားသောကြောင့် ဇောသဟူ၍ အမည်မှည့်သည်ဟု ဆိုလေသည်။

ဃာသလုလင်သည် ငယ်ရွယ်စဉ်အခါကပင် ဗေဒ သုံးပုံကို တဖက်ကမ်းခတ် တတ်မြောက်သည်။ ထိုထိုအယူဝါဒ

www.foreverspace.com.mm

အနုရာဓမ္မိ၊ မဟာဝိဟာရ ကျောင်းတော်၌ ဝိသုဒ္ဓိမဂ်ကျမ်းကို မဟာဗုဒ္ဓဇောသ မထေရ်မြတ် ပေးအပ်နေစဉ်

ကိုလည်း ကောင်းစွာသိကျွမ်း၍ သူတပါးနှင့် အပြော အဟော အဖြေအတင်ဝါဒကိုလည်း အလိုကြားသည်။ ဇမ္ဗူဒိပ် မြေပြင်အလုံးကို လှည့်ပတ်လတ်သော် တဆောင်သော ကျောင်းသို့ရောက်၍ ပတဉ္စလီရှင်ရသေ့၏အယူကို ပုဒ်ဖျည်း မကျန် ပြည့်စုံစွာ ပြန်လှန်သရဇ္ဈာယ်သည်။ ထိုအခါ ထို ကျောင်းတိုက်၌ သီတင်းသုံးနေသော ရေဝတမထေရ်မြတ် သည် ပုဏ္ဏားလုလင်၏ပညာကြီးကြောင်းကို သိသည်။ ထို ကြောင့် ထိုလုလင်အား ဆုံးမခြင်းငှာသင့်၏ဟု အကြံဖြစ် တော်မူပြီးလျှင် ရေဝတမထေရ်သည် ဇောသလုလင်နှင့် စကားအဖြေအတင်ပြုသည်။ ပုဏ္ဏားလုလင်သည် မိမိ၏အ တတ်ပညာ အယူဝါဒ အလုံးစုံကို မေးသည်။ မေးတိုင်း မေးတိုင်း ရေဝတမထေရ်က ဖြေကြားတော်မူသည်။ ဆန့် ကျင်ဖက်ကိုလည်း ပြတော်မူသည်။

လုလင်မေး၍ပြီးလျှင် ရေဝတမထေရ်က အဘိဓမ္မာပါဠိ တော်၌ လာသောပြဿနာက ဝိမေးတော်မူသည်။ လုလင် မဖြေကြားနိုင်၍ မည်သူ၏အတတ်ပညာမန္တန်နည်းဟု မေး သည်။ မထေရ်မြတ်က ဗုဒ္ဓမန္တန်ဟုဆိုသည်။ ထိုမန္တန်ကို ပေးပါဟုတောင်းဆိုလျှင်၊ ရှင်ရေဝတက ရဟန်းပြုမှ သင် ကြားပေးမည်ဟု မိန့်ကြားသည်။ ထိုကြောင့် ပုဏ္ဏားလုလင် သည်ရဟန်းပြု၍ ပိဋကတ်ပုံကိုအကုန်သင်ယူသည်။ ပုဏ္ဏား လုလင်ရဟန်းသည် ဘုရားရှင်ကဲ့သို့ နက်သောအသိရှိသည်

ဖြစ်၍ ဗုဒ္ဓဇောသဟု အမည်တွဲတော်မူည့်ခေါ်ကြ၍ ဇမ္ဗူ ဒိပ် မြေပြင်၌ ကျော်စောလှလေသည်။

ရှင်မဟာဗုဒ္ဓဇောသသည် ဖခင်ပုဏ္ဏားကြီးအားလည်း မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ အယူမှ ချေးချွတ်သည်။ ရှင်မဟာဗုဒ္ဓဇောသ သည် ဥပဇ္ဈာယ်ဆရာဖြစ်သော ရှင်ရေဝတနှင့်အတူ နေထိုင် ပြီးလျှင် ဥာဏေဒယကျမ်း၊ အဋ္ဌသာလိန်ကျမ်းတို့ကို ပြုစု သည်။ ထိုနောက် ပရိတ္တအဋ္ဌကထာကို ပြုရန်အားထုတ်ရာ၊ ရှင်ရေဝတက ဤဇမ္ဗူဒိပ်၌ ပါဠိတော်မျှသာရှိသည်။ အဋ္ဌ ကထာလည်း မရှိ၊ အာစရိယဝါဒလည်း အကွဲကွဲအပြား ပြားရှိ၏။ ထိုကြောင့် မဟိန္ဒမထေရ်မြတ် ဆောင်ယူခဲ့သော သီဟိုဠ်၌ရှိသော အဋ္ဌကထာ သင်္ဂါယနာ သုံးတန်တင်သော ပါဠိတော်၊ ရှင်သာရိပုတ္တရာအစရှိသော ရဟန္တာတို့ ဟော သောစကားအစဉ်များသည် သီဟိုဠ်ကျွန်းတွင် ရှိသည်ကို သင်သွား၍ မဂဓ ဘာသာ ရေးသားပြန်ယူချေ။ ထိုသို့ပြန် ယူသော် အလုံးစုံသော သတ္တလောက၏ အစီးအပွားကို ဆောင်နိုင်လတ္တံ့ဟုမိန့်တော်မူသည်။

ထိုကြောင့် ရှင်မဟာဗုဒ္ဓဇောသသည် သီဟိုဠ်ကျွန်းသို့ ကူးခဲ့ရာ၊ ထိုအချိန်သည် သီဟိုဠ်ကျွန်း၌ မဟာနာမမင်းလက် ထက်ဖြစ်၍ သာသနာသက္ကရာဇ် ၉၃၀ပြည့်နှစ်ခန့်ဟု ခန့်မှန်း ရသည်။ သီဟိုဠ်ကျွန်းသို့ရောက်လျှင်၊ အနုရာဓမ္မိ၊မဟာ ဝိဟာရကျောင်းတိုက်၊သံဃပါလမထေရ်အထံ၌ သီဟိုဠ်အ ဋ္ဌကထာနှင့်တကွ ထေရဝါဒအလုံးစုံကို ကြားနာပြီးမှ အဋ္ဌ ကထာများကို ပြုအံ့သောငှာ ပန်ကြား၏။ ထိုအခါ သံဃာ များက ရှင်မဟာဗုဒ္ဓဇောသ၏ အစွမ်းသတ္တိကို စုံစမ်းခြင်း ငှာ “သီလေပတိဋ္ဌာယ”အစချီသော ဂါထာနှစ်ပုဒ်ကို ပေး၍ ထိုဂါထာ၌ ပိဋကတ်သုံးပုံကို ယှဉ်လျက် အနက်အဓိပ္ပာယ် ပြန်ရန်တိုက်တွန်းသည်။

ရှင်မဟာဗုဒ္ဓဇောသသည် ထိုနေ့ညချမ်းကစ၍ ထိုဂါ ထာ၏အဖွင့်ဖြစ်သော ဝိသုဒ္ဓိမဂ်ကျမ်းကို စီရင်သည်။ တ စောင်ပြီး၍အိပ်လျှင် ထိုအရှင်အစွမ်းကိုစုံစမ်းလို၍ သိကြား မင်း ဝှက်ထားလေသဖြင့်၊ အသစ်တစောင် ရေးပြန်ရသည်။ ထိုအတူ ပင်ဝှက်ထားပြန်၍ နောက်တစောင်လည်း ရေးပြန် ရသည်။ ၃ စောင်စေ့မှ ယခင် ၂စောင်ကိုလည်း ဖော် ပြသည်။ ၃စောင်လုံးကို သံဃပါလမထေရ်အား ပြလေ သည်။ ၃ စောင်စလုံးသည် ကျမ်းအားဖြင့်၎င်း၊ အနက်အား ဖြင့်၎င်း၊ ရှေ့နောက် အစွန်းအားဖြင့်၎င်း ထေရဝါဒတို့ဖြင့် ၎င်း၊ပါဠိတို့ဖြင့်၎င်း၊ ပုဒ်တို့ဖြင့်၎င်း၊ အက္ခရာဝါကျတို့ဖြင့်၎င်း ဖောက်ပြန်ချွတ်ယွင်းခြင်းမရှိ၊ ၃စောင်စလုံးပင် အညီအ ညွတ် မကွဲမပြား တသားတည်းဖြစ်လေသည်။ သံဃာအ ပေါင်းတို့ရှေ့၌ ထိုဝိသုဒ္ဓိမဂ်ကျမ်းကို ဖတ်ပြသောအခါ၊ သီဟိုဠ်ရဟန်းတော်တို့ အထူးနှစ်သက်ကြ၍ ရှင်မဟာဗုဒ္ဓ ဇောသသည် မချွတ်မယွင်း မေတ္တေယျဘုရားလောင်း

တော်လှောက်ကားဟု ရွှင်လန်းဝမ်းမြောက်စွာမိန့်ဆိုကြသည်။ အောင်ထပ် ကောင်းချီးပေးကြသည်။ ထိုအခါမှ သံဃပါလ မထေရ်သည် ပိဋကတ်သုံးပုံပေစာတို့ကို သီဟိုဠ်အဋ္ဌကထာ နှင့်တကွ ပေးတော်မူသည်။ ရှင်မဟာဗုဒ္ဓဇောသသည် အဋ္ဌကထာကြီးတို့၌ အကျယ်ဆိုအပ်သောစကားကို အကျဉ်း ချုံးခြင်း၊ ဘုရားဟောရင်းမူလဘာသာ ပါဠိတော်နည်းအား လျော်သော မဂဓဘာသာသို့ ပြန်ဆိုခြင်းပြုကာ၊ အဋ္ဌက ထာတို့ကို စီရင်သည်။ ရှင်မဟာဗုဒ္ဓဇောသ ပြုစုစီရင်အပ် သောအဋ္ဌကထာသစ်များသည် အလုံးစုံသော သတ္တဝါတို့၏ အစီးအပွားကို ဆောင်သည်။ ခပ်သိမ်းကုန်သော မထေရ် အဆက်ဆက် ဖြစ်ကုန်သော ဆရာကြီးတို့သည် ထိုအဋ္ဌက ထာသစ်ကို ပါဠိတော်ကဲ့သို့ ယူကြသည်။

ရှင်မဟာဗုဒ္ဓဇောသသည် သီဟိုဠ်ကျွန်းရှိ ပြုဖွယ် ကိစ္စ ပြီးလျှင် ဇမ္ဗူဒီပါသို့ ပြန်ကြွလေသည်။

အင်္ဂုတ္တရအဋ္ဌကထာတွင် သီဟိုဠ်နှင့် သထုံပြည်(သုဝဏ္ဏ ဘုမ္မိ)သည် သင်္ဘောလမ်းသင့်သည်ဟု ဆိုထားသည်။ သာ သန ဗဟုသုတပွကာသနီကျမ်းတွင် ရှင်ဗုဒ္ဓဇောသသည် သထုံပြည်မှ သီဟိုဠ်ကျွန်းသို့ သာသနာနှစ် ၉၂၇ ခုတွင် ကူးတော်မူသည်။ သထုံပြည်ရှင် ဘုမ္မိရာဇာမင်းက လက် ဆောင်ပေးသောဆင်ဖြူကို သီဟိုဠ်မင်း မဟာနာမအား မင်း ချင်းတို့ကို လက်ဆောင်ဆက်စေပြီးလျှင် သီဟိုဠ်၌ ၃နှစ်နေ ခဲ့ ပိဋကတ်တော်တို့ကို မဂဓဘာသာသို့ ရေးကူးပြီးလျှင် သထုံပြည်သို့ ပြန်လာသည်ဟု ဆိုလေသည်။

မဟာဘာရတ။ ။ရှေးခေတ် ဂရိစာပေတွင် အစ်လယက် နှင့် အော့ဒီဆီအမည်ရှိ သူရဲသတ္တိကို ဖော်ပြသော မှတ်တမ်း တင် လင်္ကာရှည်ကြီးနှစ်စောင် ထင်ရှားရှိသကဲ့သို့ ရှေးခေတ် အိန္ဒိယစာပေတွင်လည်း မဟာဘာရတနှင့် ရာမယဏ မည် သော လင်္ကာရှည်ကြီးနှစ်စောင် ထင်ရှားကျော်ကြားစွာ ရှိခဲ့ လေသည်။ (ရာမယဏ-လည်းရှု။)

မဟာဘာရတသည် ဘာရတမင်း၏အနွယ်များဖြစ်ကြ သည့် ပဏ္ဍဝမင်းသားတို့နှင့် ကောရဗျမင်းသားတို့ တဖက် နှင့်တဖက် ရွပ်ရွပ်ချွံချွံ တိုက်ခိုက်ကြသည့် စစ်ပွဲကြီးအ ကြောင်းကို သက္ကတဘာသာဖြင့်ပြဆိုရာ လင်္ကာရှည်ကြီး ဖြစ်သည်။

သက္ကတစာပေဝယ် လင်္ကာရှည်ကြီးများကို တူတိဟာသ၊ အက္ခာန၊ သို့မဟုတ် ပုရာဏဟူသော အမည်တို့ဖြင့်ရှိသည့် လင်္ကာစုများနှင့် ကာဗျဟူသော အမည်ဖြင့်ရှိသည့် လင်္ကာစု များဟူ၍ နှစ်မျိုးနှစ်စား ပိုင်းခြားနိုင်လေရာ မဟာဘာရ တသည် ပဌမအမျိုးအစားတွင် ပါဝင်လေသည်။ စင်စစ် သော် မဟာဘာရတသည် ပဌမအမျိုးအစားတွင် ရှေးအကျ ဆုံးနှင့် အထင်ရှားဆုံးသော လင်္ကာကြီးပင်ဖြစ်သည်။

မဟာဘာရတကို မူရင်းစီကုံးဖွဲ့နွဲ့သူမှာဗျာသရသေ့ကြီး ဟူ၍ ယူဆကြလေသည်။ သို့သော် လက်ရှိ မဟာဘာရတ သည် ထိုရသေ့ကြီးတဦးတည်း၏လက်ရာမဟုတ်။ မဟာ ဘာရတတွင် နှောင်းစာဆိုတို့၏လက်ရာများလည်း ပါဝင်ပေ ရာ လင်္ကာတစောင်လုံးကို ဘီစီ ၂ရာစုနှစ်မှ အေဒီ ၂ရာစုနှစ် အတွင်းစီကုံးခဲ့ခြင်းဖြစ်မည်ဟု ပညာရှင်အချို့ကယူဆကြ လေသည်။ အချို့ကမူ ဘီစီ ၄ရာစုနှစ်နှင့် အေဒီ ၄ရာစုနှစ်အ တွင်းဟူ၍ ခန့်မှန်းကြလေသည်။ မဟာဘာရတ ထွန်းကား ရာ အရပ်သော်ကား အိန္ဒိယနိုင်ငံ အနောက် မြောက်ပိုင်း ဖြစ်ပေသည်။ မဟာဘာရတတွင် အသုံးပြုသော မကြာမှာ ရှေးဟောင်း သက္ကတလင်္ကာတို့တွင် အသုံးပြုလေ့ရှိသည့် သိလောကမကြာမျိုးပင် ဖြစ်သည်။ သို့သော် ဥပဇာတိနှင့် ဝံသဋ္ဌမကြာမျိုးဖြင့်ရှိသည့် ပေါရာဏပဒများ သာမက ရှေးက စကားပြေဖြင့်ရှိခဲ့သည့် ပုံဝတ္ထုများလည်း ပါဝင် လေသည်။ အဓိကအားဖြင့်သော် မဟာဘာရတသည် ဇာတ် ကြောင်းနှင့် အဆိုအမိန့်များ တွဲဖက်လျက် ရှိလေသည်။ ထိုကြောင့် မဟာဘာရတသည် တသွင်တည်း စိကစဉ်ကာ ဖော်ပြရာ မရောက်ဘဲ၊ လင်္ကာပုံဝတ္ထုများကို စုပေါင်းထား သည့်သို့ ရှိလေသည်။ ထိုလင်္ကာစု၊ ပုံဝတ္ထုတို့ တခုနှင့်တခု ဆက်စပ်မှုရှိနေခြင်းကြောင့်သာ မဟာဘာရတသည် လင်္ကာ ရှည်တစောင်တဖွဲ့အနေနှင့် စည်းစည်းလုံးလုံးတည်ရှိနေခြင်း ဖြစ်ပေသည်။ ဇာတ်ကြောင်းမှာ လင်္ကာတစောင်လုံး၏ ၅ ပုံပုံခန့်ရှိ၍ ဩဝါဒကထာများနှင့် ရောပြွမ်း ကြီးထွားလာ ခဲ့ခြင်း ဖြစ်သောကြောင့် လက်ရှိအသွင်ဝယ် မဟာဘာရတ သည် ဇာတ်ကြောင်း ဖော်ပြရာလင်္ကာရှည်နှင့်မတူ၊ နီတိ စွယ်စုံကျမ်းနှင့်သာ တူနေတော့သည်ဟု ပညာရှင် မက္က ဒေါနယ်က ဆိုလေသည်။

လက်ရှိအသွင်အားဖြင့် မဟာဘာရတသည် သိလောက ပေါင်း တသိန်းကျော်မျှပါဝင်လေရာ အစ်လယက်နှင့် အော့ဒီ ဆီ ဂရိလင်္ကာရှည် နှစ်ရပ်ပေါင်းသည်ထက်ပင် ၈ ဆမျှရှည် လျားလေသည်။ ကမ္ဘာ့စာပေသမိုင်းဝယ် ယခု သိရသမျှ အရှည်လျားဆုံးသော ဇာတ်လင်္ကာကြီးပင် ဖြစ်သည်။ ဤဇာတ်လင်္ကာကြီးကို ပဗ္ဗခေါ်အတွဲအားဖြင့် ၁၈တွဲခွဲထား လေသည်။ ၁၉ ခုမြောက် အတွဲသော်ကား ဟရိပုံသခေါ် နောက်ဆက်တွဲမျှဖြစ်လေသည်။ တတွဲနှင့်တတွဲလည်း ပမာ ဏချင်းမတူ လွန်စွာခြားနားလေသည်။ အရှည်ဆုံးဖြစ်သည့် ဒွါဒသမတွဲတွင် သိလောကပေါင်း ၁၄,၀၀၀ခုပါဝင်၍ အတိုဆုံးဖြစ်သည့် သတ္တမတွဲတွင် သိလောကပေါင်း ၃၁၂ ခု ပါဝင်လေသည်။ ထို ၁၈တွဲတွင်လည်း အဋ္ဌမတွဲနှင့် နောက် ဆုံး ၃တွဲမှအပ ကျန်အတွဲအားလုံးကို တတွဲလျှင် အက္ခာန ခေါ်အခန်းများ ထပ်မံပိုင်းခြားထားပြန်သည်။

မဟာဘာရတဇာတ်လမ်း အကျဉ်းကား ဤသို့တည်း။

ကုရဒေါဟုတိုင်း ဟတ္ထိနာပုရပြည်ဝယ် ဓတရဋ္ဌ မည်သော မင်းသားညီနောင်နှစ်ပါးရှိသတတ်။ နောင်တော်သည် မျက် မမြင်ဘဝရောက်သည်ရှိသော် ညီတော်ပဏ္ဍက ထီးနန်းဆက် ခံကာ တိုင်းပြည်ကို တရားသဖြင့် အုပ်စိုးလေသည်။ ပဏ္ဍ မင်းဝယ် ပဏ္ဍဝေခေါ်သားတော် ၅ ပါးထွန်းကားရာ ထင် ရှားသော သားတော် ၃ပါးကား ယုဓိဋ္ဌိလ၊ ဘီမနှင့် အဇ္ဈန တို့ဖြစ်ကြလေသည်။ နောင်တော်ကြီး ဓတရဋ္ဌတွင်မူ ကော ရဗျခေါ် သားတော်တရား ထွန်းကားရာ အထင်ရှားဆုံးကား ဒုယျောဓန ဖြစ်လေသည်။ ပဏ္ဍမင်း နတ်ရွာစံသောအခါ ဓတရဋ္ဌက ထီးနန်းကို ပြန်လည်သိမ်းပိုက်၍ တူတော် ပဏ္ဍဝမင်းသား ၅ပါးကို မိမိ၏ သားတော်များနှင့် အတူ ထား၍ ပြုစုမွေးမြူလေသည်။

တူတော်များ အရွယ်ရောက်သော် သားတော်တို့နှင့်မတူ တမူထူးခြားကာ စွမ်းပကားနှင့် ပြည့်စုံသည်ဖြစ်၍ ဓတရဋ္ဌ သည် တူတော်အကြီးဆုံးဖြစ်သည့် ယုဓိဋ္ဌလအား အိမ်ရှေ့ ဥပရာဇာ ခန့်အပ်လေသည်။ ဤသို့ခန့်အပ်သည်ကို ကောရဗျ မင်းသားတို့ မကျေနပ်၍ လျှို့ဝှက်ကြံစည်လေရာ ပဏ္ဍဝမင်း သားတို့သည် ပဉ္စာလတိုင်းသို့ ထွက်ပြေးကြရလေသည်။ ရောက်လျှင် ထိုမင်းသားတို့အနက် လူစွမ်းကောင်း အဇ္ဈန မင်းသားသည် လေးတင်ပွဲဝယ် အောင်ပန်းဆွတ်လှမ်းကာ ပဉ္စာလမင်း၏သမီးတော် ဒေါပဒီကို ရရှိလေသည်။ သို့သော် ဒေါပဒီမင်းသမီးသည် ပဏ္ဍဝမင်းသား ၅ ဦးလုံး၏ကြင်ယာ ဖြစ်ရလေသည်။ ထိုလေးတင်ပွဲတွင် ပဏ္ဍဝမင်းသားတို့နှင့် မိတ်ဆွေရင်းချာဖြစ်လှာသူကား ယာဒဝမိုးမှ လူစွမ်း ကောင်းကြီး ကဏ္ဍပေတည်း။ တူတော်မင်းသားတို့ ဤသို့ ပဉ္စာလ၊ ယာဒဝတို့နှင့် မိတ်ကျွမ်းဝင်၍ အင်အားကောင်း လာသည်ကိုထောက်၍ ဦးရီးတော် ဓတရဋ္ဌသည် တိုင်းပြည် ကို နှစ်ပိုင်းခွဲကာ သားတော်များနှင့်တူတော်များအား တ ပိုင်းစီပေးအပ်ရာ သားတော်တို့က ဟတ္ထိနာပုရမြို့တော်ကိုပါ ရရှိ၍ တူတော်တို့ကမူ မိမိတို့ရရှိသည့်မြို့နယ်အတွင်း ထူနုပတ္တ မြို့တော်ကို တည်ထောင်လေသည်။

ပဏ္ဍဝမင်းသားတို့သည် မိမိတို့၏တိုင်းပြည်ကို ကောင်း စွာအုပ်ချုပ်လေရာ၊ တိုင်းပြည်မှာ စည်ပင်ပြောလေသည်။ ဤသို့စည်ပင်ပြောသည်ကို ကောရဗျမင်းသားတို့၏နောင် တော်ကြီး ဒုယျောဓနသည် မရှုစိမ့်နိုင်ရကား သကုန်မည် သော ကစားသမားကျော်တဦး၏ အကူအညီဖြင့် ပဏ္ဍဝမင်း တို့၏ ပျက်စီးရာပျက်စီးကြောင်းကို ကြံစည်လေသည်။ ဒုယျောဓနမင်းသားသည်ပဏ္ဍဝမင်းသားတို့အား ဟတ္ထိနာပုရ မြို့တော်သို့ ဥပါယ်တမျှဖြင့်ဖိတ်ကြားကာ ကြွအံကစား ပွဲ ကျင်းပလေသည်။ ထိုကစားပွဲတွင် ယုဓိဋ္ဌိလသည် ဒုယျော ဓနနှင့်ကစားလေသော် တစတနှင့်ရုံး၍ မိမိ၏တိုင်းပြည် ဗိုလ်ပါစစ်တပ် ညီတော်များနှင့်တကွ ဒေါပဒီကိုပါ ဆုံးလေ

တော့သည်။ နောက်ဆုံးတွင် ဒေါပဒီနှင့်အတူ ညီနောင်၅ ပါးသည် သရသွတီမြစ်ကမ်းပါးရှိ ကမ္မကတောသို့ထွက်ခွာ ၍ ၁၂နှစ်ပတ်လုံး တောတွင်း၌နေထိုင်ကြရသည်။ ထို နောက် တနှစ်တာမျှ မထင်မရှားနေထိုင်ပြီးသောအခါတွင် ကား တိုင်းပြည်ပြန်ပေးမည်ဟု ဒုယျောဓနက ကတိပြုလေ သည်။ ၁၃နှစ်မြောက်သောအခါ ပဏ္ဍဝမင်းသားတို့သည် ကမ္မကတောမှ ထွက်ခွာခဲ့ကြပြီးနောက် မစ္ဆူပြည်ရှင် ဝိရာဋ္ဌ မင်းထံ မထင်မရှားစားကြလေသည်။ ထိုအချိန်တွင် ကော ရဗျမင်းတို့သည် အခြား ဘုရင်တပါးနှင့် မဟာမိတ်ဖွဲ့ကာ မစ္ဆူတိုင်းကို ဝင်ရောက်တိုက်ခိုက်လေသော်၊ ပဏ္ဍဝမင်းသား တို့သည် ရန်သူတို့အား ခုခံတွန်းလှန်ပြီးနောက် ဝိရာဋ္ဌမင်း အား ကယ်ဆယ်လိုက်လေသည်။ ထိုနောက် မိမိတို့၏ဇာတိ မှန်ကို ဖော်ထုတ်ကာ ဝိရာဋ္ဌမင်းနှင့် မဟာမိတ်ဖွဲ့လေသည်။ ကောရဗျမင်းသားတို့ထံမှလည်း မိမိတို့၏တိုင်းပြည်ကို ပြန် လည်တောင်းဆိုရာ အကြောင်းမပြန်သဖြင့် စစ်တိုက်ရန်ပြင် ဆင်လေတော့သည်။ မကြာမီပင် ဝမ်းကွဲညီနောင်များအ ချင်းချင်း ကုရဒေါဟုမြေပြင်ဝယ် စစ်ပွဲကြီးဆင်ယင်ကြလေ သည်။ အချို့မင်းတို့က ကောရဗျမင်းသားတို့ဖက်မှ ဝင် ရောက်ကူညီ၍၊ အချို့ကမူ ပဏ္ဍဝမင်းသားတို့ဖက်မှကူညီ ကြလေသည်။ ပဏ္ဍဝတို့ဖက်မှကူညီသူတို့အနက် အထင် ရှားဆုံးမှာ ကဏ္ဍပင်ဖြစ်သည်။ မိမိတို့၏ညီနောင်တဝမ်းကွဲ တို့အား မငဲ့မကွက်ရက်စက်စွာ သတ်ဖြတ်တိုက်ခိုက်ရန် ကဏ္ဍက အားပေးလှုံ့ဆော်ချက်မှာ ဘဂဝါဂီတာဟူသောအ မည်ဖြင့် ဤအခန်းဝယ်သီးသန့်ပါရှိသည်။ စစ်ပွဲကြီးကား၁၈ ရက်တိုင်ကြာမြင့်၍ အပြီးသတ်ဝယ် ကောရဗျမင်းသားတို့ ပျက်စီးဆုံးရှုံးကြလေသည်။ ထိုတွင် ဘုရင်အိုကြီးဖြစ်သူ ဦးရီး တော် ဓတရဋ္ဌသည် တူတော်တို့နှင့်စေ့စပ်ကာ ဟတ္ထိနာပုရ ပြည်ရှင်အဖြစ် ယုဓိဋ္ဌိလအားတင်မြှောက်လေသည်။ ဓတ ရဋ္ဌလည်း ဟတ္ထိနာပုရမြို့တော်တွင်ပင် ၁၅နှစ်တာမျှ နေထိုင် ပြီးနောက် မိဖုရားနှင့်အတူ တောထွက်လျှင် တောမီး လောင်၍ အနိစ္စရောက်လေသည်။ ယာဒဝမိုးတို့လည်း အချင်းချင်းပဋိပက္ခဖြစ်၍ တမျိုးလုံးပျက်စီးပြီးနောက်၊ ကဏ္ဍလည်း ဝမ်းနည်းပက်လက်ဖြင့် တောသို့သွားလျှင် မုဆိုးတယောက်၏မြားချက်ဖြင့် အသက်ပျောက်ရလေသည်။ ပဏ္ဍဝမင်းသားများ ကိုယ်တိုင်မှာလည်း ဘဝကိုငြီးငွေ့ကာ၊ အဇ္ဈနမင်းသား၏ မြေးတော် ပရိက္ခိတအား တိုင်းပြည်ကို အပ်နှံ၍ မေရတောင်သို့ ဦးတည်ကြွလှမ်းစဉ်ပင် မိမိတို့၏ ကြင်ယာတော်နှင့်အတူ နတ်ရွာစံကြသည်။

ဤတွင် မဟာဘာရတ ဇာတ်လမ်းပြီးဆုံး လေသည်။ နောက်ဆက်တွဲ ဟရိဝံသမှာမူ ကဏ္ဍအကြောင်း သက် သက်ကိုသာ ပြဆိုလေသည်။

မဟာဘာရတသည် ဇာတ်လမ်းအနေဖြင့် တရ်ရောအခါ

က အိန္ဒိယနိုင်ငံတွင် အကယ်ပေါ်ပေါက်ခဲ့သည့် ဖြစ်ရပ်အချို့ကို အရင်းခံပြု၍ ဖွဲ့ဆိုထားသောလင်္ကာ ဖြစ်သည်ဟု ယူဆရလေသည်။ သို့သော် ဝတ္ထုများကို စုပေါင်းထားရာ လင်္ကာမည်ကာမျှကား မဟုတ်၊ အိန္ဒိယနိုင်ငံ၏ ရှေးဟောင်းအယူဝါဒ အတွေးအခေါ်များအပြင် ပထဝီဝင်နှင့်သမိုင်းကြောင်းဆိုင်ရာ အရေးပါသော အချက်အလက်များကိုပါ သို့မှီးထားရာ ရတနာသိုက်သဖွယ်ဖြစ်လေသည်။ ရှေးပဝေဏီက အိန္ဒိယနိုင်ငံတွင် နေထိုင်ခဲ့ကြသူတို့၏ နိုင်ငံရေး သဘောတရားများနှင့် လူနေမှုစနစ်များကို မဟာဘာရတတွင် တွေ့မြင်နိုင်လေသည်။

ဦးဘလေး

မဟာမုနိဘုရား (မန္တလေး)။ ။မန္တလေး မဟာမုနိ ဘုရားကို မဟာမြတ်မုနိဟူ၍၎င်း၊ ဘုရားကြီးဟူ၍၎င်း၊ ရခိုင်ဘုရားကြီးဟူ၍၎င်း ခေါ်ကြသည်။ ဓညဝတီမည်သော ရခိုင်ပြည်၌ မင်းအဆက်ဆက်တို့ ကိုးကွယ်ခဲ့သော ယင်းမဟာမုနိ ရုပ်ပွားတော်မြတ်ကား အမရပူရ ပဌမမြို့တည်နန်းတည် ဘိုးတော်မင်းတရားကြီး လက်ထက်၊ သားတော်ကြီးအိမ်ရှေ့ဥပရာဇာကို သက္ကရာဇ် ၁၁၄၆ ခုနှစ်တန်ဆောင်မုန်းလတွင် ရခိုင်ပြည်သို့ ချီစေပြီးနောက် လုပ်ကြံသိမ်းပိုက်ရာမှ အမရ

ပူရရွှေမြို့တော်သို့ ပင့်ဆောင်ရောက်ရှိလာခဲ့ခြင်း ဖြစ်လေသည်။

သဗ္ဗညုရှင်တော်ဘုရား သက်တော်ထင်ရှား ရှိတော်မူစဉ် ဓညဝတီရခိုင်ပြည်ကြီးတွင် စန္ဒသူရိယမင်းသည် ထီးနန်းဆက်ခံစိုးစံလျက်ရှိ၏။ ထိုမင်းလက်ထက်တွင် မြတ်စွာဘုရား သခင်သည် နောက်ပါရဟန္တာ ၅၀၀ ခြံရံလျက် မင်းကြီးစံရာ ဓညဝတီသို့ ဒေသစာရိတ္တချီတော်မူခဲ့ လေသည်။ ဘုရားရှင်သည် မင်းကြီးနှင့်တကွ ပြည်သူအပေါင်းတို့အား တရားဓမ္မဟောပြော ဆုံးမတော်မူကာ တဝါတိတိ သီတင်းသုံးတော်မူပြီးသည့်နောက် ပြန်ကြွတော်မူခါနီးတွင် စန္ဒသူရိယမင်းက ဘုရားရှင်ကိုယ်စား ရုပ်ပွားတော်မြတ်တဆူ သွန်းလုပ်ထားရစ်ပါမည့်အကြောင်း လျှောက်ထားသည်။ ဘုရားရှင်လည်း အကြောင်းကြောင်းကို ထောက်ရှု၍ ပဋိညာဉ် ပေးတော်မူလေသည်။

စန္ဒသူရိယမင်းကြီးလည်း ရွှေငွေ ရတနာတို့ကို ကျိုချက်၍ ဘုရားရှင်၏ရှေ့တော်မှောက်တွင် ရုပ်ပွားတော်ကို အောင်မြင်စွာ သွန်းလုပ်ပြီးနောက် ဘုရားရှင်၏ ရင်ငွေတော်ကို ၇ ကြိမ် ခံယူလေသည်။ ဓညဝတီပြည် မင်းအဆက်ဆက်တို့လည်း ယင်းရုပ်ပွားတော်မြတ်ကို “မဟာမုနိ” ဘွဲ့အမည်

မဟာမုနိဘုရား မဟာရာမ်အတွင်းရှိ မဟာမုနိရုပ်ရှင်တော်မြတ်နှင့်အတူ ရခိုင်ပြည်မှ ပါလာသော ကြေးလူရုပ်နှစ်ခု

ဖြင့် ကိုးကွယ်လာခဲ့ကြ၏။ အလွန်တန်ခိုးတော် ကြီးမြတ် သည်ဟု ဆိုသည်။ ထိုရုပ်ပွားတော်မြတ်ကို မြန်မာမင်းတို့ ကိုးကွယ်လို၍ ပုဂံပြည် အနော်ရထာမင်းစော လက်ထက် တွင်တကြိမ်၊ အလောင်းစည်သူမင်းလက်ထက်တွင်တကြိမ် ပင့် ဆောင်ခဲ့ဖူးသော်လည်း မရရှိခဲ့ချေ။ အမရပူရမြို့တည် ဘိုးတော်မင်းတရားကြီးလက်ထက်ရောက်မှ ရခိုင်ပြည်အလုံး ကို သိမ်းကျုံးအောင်မြင်တော်မူ၍ မဟာမုနိရုပ်ပွားတော် မြတ်ကို မြန်မာနိုင်ငံသို့ ပင့်ဆောင်လာနိုင်ခဲ့လေသည်။

ရခိုင်ပြည်၊ မြို့ဟောင်းမြို့ရှိ မဟာမုနိရုပ်ပွားတော်မြတ်ကို သားတော် အိမ်ရှေ့ဥပရာဇာသည် သက္ကရာဇ် ၁၁၄၆ ခုနှစ် တပို့တွဲလတွင် မြို့ဟောင်းမှ တောင်ကုတ်အထိ ရေလမ်းဖြင့် ဖောင်ဖွဲ့ပြီး ပင့်ဆောင်လာခဲ့သည်။ တောင်ကုတ်မှ တဖန် ကုန်းကြောင်းခရီးဖြင့် စက်ရထားစီရင်ပြီး ဥယျာဉ်ပုကြောင်း မှ ရိုးမကိုခဲယဉ်းပင်ပန်းစွာဖြတ်ကျော်ခဲ့ရာ၊ ပြည်တဖက်ကမ်း ပန်းတောင်းမြို့သို့ ချောမောစွာ ဆိုက်ရောက်လာခဲ့သည်။ ပန်းတောင်းမြို့ဆိပ်ကမ်းမှတဖန် ရွှေဖောင်တော် နှစ်စင်း တွဲပြီးလျှင် ဧရာဝတီမြစ်ကိုဆန်တက်ခဲ့ရာ၊ သက္ကရာဇ် ၁၁၄၇ ခုနှစ် ကဆုန်လပြည့်ကျော်၁၂ရက်နေ့တွင် စစ်ကိုင်းဆိပ်ကမ်း သို့ ရောက်ရှိတော်မူလေသည်။ ဤသို့ မြို့ဟောင်းမှ စစ်ကိုင်း မြို့သို့ ရေကြောင်းကုန်းကြောင်းခရီးဖြင့် ပင့်ဆောင်လာခဲ့ရာ စုစုပေါင်း ၄ လကျော်ကျော် ကြာခဲ့လေသည်။

မဟာမုနိဘုရားရှင် ရောက်ကြောင်း ကြားသိသည့်အခါ ဘိုးတော်မင်းတရားကြီးသည် စစ်အင်္ဂါလေးပါး ခြံရံ၍ ကိုယ် တော်တိုင် ရေလည်ပင်းထိ ဆင်းကြိုတော်မူပြီးလျှင်၊ အမရပူ ရရွှေမြို့တော်သို့ ပင့်ဆောင်လာခဲ့လေသည်။ ထိုနောက် အမရပူရမြို့တော် မြောက်ယွန်းတာ တထောင်အကွာ ညီ ညာပြေပြစ်သော မြေအပြင်ဝယ် အုတ်အင်္ဂါတော်ဖြင့် ခံ သော ဖလံမှန်ရတနာတို့နှင့် ခြယ်စီအပ်သည့် ဘုံကိုးဆင့်ရှိ ရွှေပြသားတော်တွင် သွင်း၍ ကိုးကွယ်တော်မူလေသည်။

ထိုနောက် မင်းမိဖုရား၊ မှူးမတ် ဝန်စသည်တို့သည်ဘုရား ကြီးအတွက် အစဉ်အဆက် ရွှေသင်းကျစ်၊ ရွှေမကိုဋ်၊ ရွှေ စောင်းတန်း၊ ရွှေဇရပ် စသည်ပစ္စည်းများနှင့် ပြသားကြီးကို မွမ်းမံပြုပြင်လာကြသည်မှာ သက္ကရာဇ် ၁၂၄၅ခုနှစ်သို့တိုင် ရောက်ခဲ့လေသည်။ ၁၂၄၅ ခုနှစ် ကဆုန်လတွင် သီပေါမင်း တရားက ရွှေငွေကျောက်သံပတ္တမြား စုစုပေါင်း ၈သောင်း ကျော် တန်ဖိုးရှိသည့် ထီးဖြူတော်ကို လှူဒါန်းတော်မူသည်။

သက္ကရာဇ် ၁၂၄၅ခုနှစ် တန်ခူးလတွင် ရတနာဘုမ္မိအရပ် မှ စ၍ လောင်သောမီး ကူးစက်မှုကြောင့် မဟာမုနိရုပ်ပွား တော်မြတ် ကိန်းဝပ်တော်မူရာ တန်ဆောင်းပြသားတော် ကြီးနှင့်တကွ စောင်းတန်းလေးသွယ်၊ ပတ်ဝန်းကျင်ကျောင်း တိုက်များပါ မီးသင့်လောင်လေသည်။ မဟာမုနိရုပ်ပွား တော်မြတ်မှာ ရွှေသားမကိုဋ်တော်၊ နားပန်တော်၊ စလွယ်

တော်များနှင့် အများကောင်းမှုများအားလုံး မီးထဲတွင် ပါ သွားသည်။ ရုပ်ပွားတော် မူရင်းမှာကား တစုံတရာ ချွတ်ယွင်း ပျက်စီးခြင်းမရှိ ပကတိအတိုင်း တည်ရှိတော်မူ သည်။ မဟာမုနိရုပ်ရှင်တော်မှ စီးဆင်းသည့် ရွှေများကို ကောက်ယူ ချိန်တွယ်ကြည့်ရာ ရွှေချိန် ငါးထောင့်လေးရာ ငါးဆယ် (၅,၄၅၀)ကျော်သည်ဟု သိရသည်။ ၁၂၄၆ ခုနှစ် ဝါဆိုလတွင် ထိုပျက်စီးသမျှ ရွှေသားမကိုဋ် စသည်တို့ကို သီပေါမင်းတရားက ပြန်လည်တပ်ဆင်မွမ်းမံပြီးလျှင် မျက် နှာတော်ဖွင့်တော်မူသည်။ မဟာမုနိရုပ်ပွားတော်မှာ ဉာဏ် တော် ၈ တောင်တမိုက်၊ သို့မဟုတ် ၁၂ ပေ ၇ လက်မရှိပြီး လျှင် ပလ္လင်တော်မှ ၇ ပေမြင့်သည်။

သက္ကရာဇ် ၁၂၆၀ ပြည့်နှစ်တွင် ယခုထင်ရှားရှိသော ပြသားတော်ကြီးကို အုတ်အင်္ဂါတော်ဖြင့် အခွန်ရှည်စွာ အခိုင်အခံဆောက်လုပ်လှူဒါန်းကြသည်။ ထိုပြသားတော် ကြီးအထက်တွင်ထားရှိသော မူလထီးတော်ကြီးသည် ၁၂၇၈ ခုနှစ်တွင် လေခွ၍ မြေသို့ကျရာ ရပ်စောက်စော်ဘွားကြီးက အသစ်တဖန် ပြန်လည်လှူဒါန်း ပြန်သည်။ ၄၇၆၀ နှစ်ကျော် နား တော်၊ စိန်ဖူးတော်သို့ကိုကား ညောင်ရွှေစော်ဘွားကြီးက ၁၂၈၀ ပြည့်နှစ်တွင် တင်၍ လှူဒါန်းတော်မူသည်။

မဟာမုနိဘုရား မဟာရာဇ်အတွင်းတွင်ရှိနေသော ယိုးဒယားကြေးလူရုပ် ၂ ခု၊ ခြင်္သေ့ရုပ် ၃ ခုနှင့် ခေါင်း၃လုံးရှိသော ဧရာဝတီဆင်ရုပ် တခုတို့မှာ မဟာမုနိရုပ်ရှင်တော်မြတ် နှင့်အတူ ရခိုင်ပြည်မှပါလာသော ကြေးရုပ်ကြီးများဖြစ်သည်။ ရခိုင်ပြည်မှ ပါလာသော်လည်း ရခိုင်ကြေးရုပ်များမဟုတ်၊ ယိုးဒယားကြေးရုပ်များသာ ဖြစ်သည်။ ဤကြေးရုပ်များသည် ဘုရင့်နောင်လက်ထက်က ယိုးဒယားမှသိမ်းယူခဲ့သည်။ နောက် သားတော် နန္ဒဘုရင်လက်ထက်တွင် တောင်ငူစား နှင့် စစ်ဖြစ်ရာ တောင်ငူစားဖက်မှ ရခိုင်ဘုရင်က ကူညီ တိုက်သဖြင့် စစ်နိုင်သွားသည်။ ထိုကြောင့် တောင်ငူစားက ဤကြေးရုပ်ကြီးများကို လက်ဆောင်အဖြစ် ပေးလိုက်ခြင်း ဖြစ်သည်။

မဟာမင်္ဂါ ။ ။(ပို့ဟမ္မဒ်-ရှု။)

မဟာမောဂ္ဂလာန်ထေရ်။ ။မဟာ မောဂ္ဂလာန်ထေရ်သည် ဂေါတမမြတ်စွာဘုရား၏ လက်ဝဲရံ အဂ္ဂသာဝကအဖြစ် ချီးမြှောက်ခြင်းခံရသော ရဟန္တာတပါးဖြစ်သည်။

ရာဇဂြိုဟ်ပြည် ကောလိတရွာ ဗြဟ္မဏ မဟာသာလဗျိုး ဖြစ်သော ကောလိတရွာသူကြီးနှင့် မောဂ္ဂလိပုဏ္ဏေးမ၏သား ဖြစ်၍ ကောလိတဟု အမည်တွင်သည်။ ငယ်စဉ်က သူငယ် ချင်းဖြစ်သော ဥပတိဿပုဏ္ဏားပျိုနှင့် အတူ တောင်ထွတ် သဘင်ပွဲကို ကြည့်ကြည့်ယင်း သတိသံဝေဂရ၍ နှစ်ဦးသဘော

တူ တရားအားထုတ်ရန် ရာဇဂြိုဟ်ပြည် သိဉ္ဇည်းပရိပိုဇ်ထံသို့ သွားကြသည်။

ထိုပရိပိုဇ်ထံ၌ ရဟန်းပြု၍ တရားရှာကြသော်လည်း တရား စစ်တရားမှန်ကို မရနိုင်မှန်းသိကြသဖြင့် သူငယ်ချင်း နှစ်ဦးသည် တဦးတရားရလျှင် တဦးကို ပြန်ကြားပြောဆိုစ တမ်းဟုကတိကဝတ်ပြုလျက် တရားမှန်ရှာရန် တကွတပြား စီ ခွဲထွက်သွားကြသည်။

ထိုအခါ မြတ်စွာဘုရားသည် ရာဇဂြိုဟ်ပြည်သို့ရောက်၍ ဝဠုဝန်ကျောင်းတော်တွင် စံပယ်သီတင်းသုံးနေတော်မူ ခိုက်ဖြစ်သည်။ သူငယ်ချင်းဖြစ်သော ဥပတိဿပရိပိုဇ်သည် မြတ်စွာဘုရား၏တပည့် ပဉ္စဝဂ္ဂီတို့တွင် အငယ်ဆုံးဖြစ်သော အဿဇိထေရ်နှင့်တွေ့၍ မြတ်စွာဘုရား၏ တရားတော်ကို အဿဇိထေရ်မှ တဆင့်နာကြားရကာ သောတာပတ္တိဖိုလ် သို့ ဦးစွာရောက်နိုင်သည်။ ဥပတိဿသည် ကတိကဝတ်အ တိုင်း ပြန်လာပြီးလျှင် ကောလိတပရိပိုဇ်အား မိမိကြားနာခဲ့ရ သော ယေမဗ္ဗာ ဟေတုပ္ပဘဝါ ဟူသောတရားကိုပြန်ကြား ဟောပြောရာ ဂါထာအဆုံး၌ ကောလိတပရိပိုဇ်သည်လည်း သောတာပတ္တိဖိုလ်သို့ ရောက်လေသည်။

ကောလိတသည် တရားရပြီးနောက် ဥပတိဿနှင့်အတူ မြတ်စွာဘုရားထံသို့ လိုက်ပါသွားရောက်သည်။ မြတ်စွာ ဘုရားက တရားတော်ကို ဟောကြားသဖြင့် မဟာသက္ကရာဇ် ၁၀၃ ခု တပို့တွဲလဆန်း ၇ ရက်နေ့တွင် ရဟန္တာအဖြစ်သို့ ရောက်သည်။ ထိုနေ့၌ပင် မြတ်စွာဘုရားက မဟာမောဂ္ဂ လာန်ဟူ၍ အမိ၏အမည်ကိုစွဲ၍ သမုတ်လျက် လက်ဝဲရံ အဂ္ဂသာဝကအရာ၌ ချီးမြှောက်တော်မူသည်။ ထို့နောက် တန်ခိုးတော်အရာ၌ ထူးချွန်သဖြင့် ဧတဒဂ်ဘွဲ့ဖြင့် ချီးမြှောက် တော်မူပြန်သည်။

မဟာမောဂ္ဂလာန်ထေရ်သည် မြတ်စွာဘုရားထံတွင် နှစ် ရှည်လများ အလုပ်အကျွေးပြုသည်။ ထို့နောက် ဣသိဂီလိ တောင်နံဘေး၌ ဝဠုကြမ္မာအလျောက် ခိုးသား ၅ ရာတို့ ရိုက်နှက်ခြင်းကိုခံရသဖြင့် ပရိနိဗ္ဗာန်စံတော်မူသည်။ မဟာ မောဂ္ဂလာန်ထေရ်၏ ဓာတ်တော်များကို မြတ်စွာဘုရားကိုယ် တော်တိုင် ကြပ်မ၍ ဝဠုဝန်ကျောင်းတော် တံခါးမုခ်ဝ၌ စေတီ တည်တော်မူသည်။

နောင်သောအခါ သီရိဓမ္မာသောကမင်းကြီးသည် ဓာတ် တော်များကို မူလနေရာမှ တူးဖော်ဆောင်ယူ၍ အဝန္တီတိုင်း ဥဇ္ဇေနီပြည်အနီး ဝေဒိဿကတောင်ရံ၌စေတီကြီး ၃ဆူ တည်၍ တဆူတွင် မဟာမောဂ္ဂလာန်ထေရ်၏ ဓာတ်တော် ကို ဌာပနာသည်။

ထိုဓာတ်တော်များကို ၁၉ ရာစုနှစ်အတွင်း၌ စေတီတော် ပြုလျက်ရာတွင် တူးဖော်တွေ့ရှိရ၍ အင်္ဂလန်နိုင်ငံပြတိုက်သို့ ပင့်ဆောင်ပူဇော်ထားရာမှ အိန္ဒိယနိုင်ငံမဟာဗေဒိအသင်း

မှ ကြီးမှူး၍ ပြန်လည် ပင့်ဆောင်ကာ ထိုဝေဒိဿကတော် (ယခုအခါ ဆန်ချို) အရပ်ရှိ စေတီတော်၌ပင် ဌာပနာခြင်းပြု သည်။ ဓာတ်တော်များကို ဌာပနာခြင်းမပြုမီ မြန်မာနိုင်ငံ အစိုးရက မြန်မာနိုင်ငံသို့ ပင့်ဆောင်ကာ မြို့ရွာများစွာ တွင် လှည့်လည်အပူဇော်ခံတော်မူသည်။ ဓာတ်တော် ဌာပ နာပွဲကို ၁၉၅၂ ခုနှစ်တွင် အိန္ဒိယ၌ ကျင်းပရာ လွန်စွာစည် ကားလှသည်။ ထိုပွဲတော်သို့ မြန်မာနိုင်ငံမှ ဝန်ကြီးချုပ် ဦးနုနှင့် ဗုဒ္ဓဝါဒီအများလည်း တက်ရောက်ကြသည်။

မဟာယာန။ ။မဟာယာန အမည်မှာ မြောက်ပိုင်းဗုဒ္ဓ သာသနာ၏အမည်ဖြစ်သည်။ ကမ္ဘာပေါ်ရှိ ဗုဒ္ဓသာသနာမှာ တောင်ပိုင်း ဗုဒ္ဓသာသနာ၊ မြောက်ပိုင်း ဗုဒ္ဓသာသနာဟု နှစ်မျိုးရှိရာ တောင်ပိုင်းဗုဒ္ဓသာသနာမှာ ထေရဝါဒဂိုဏ်းဗုဒ္ဓ သာသနာဖြစ်သည်။ မြောက်ပိုင်း ဗုဒ္ဓသာသနာမှာ မဟာ ယာနဂိုဏ်း ဗုဒ္ဓသာသနာဖြစ်သည်။ ထိုတောင်ပိုင်း မြောက် ပိုင်း ကွဲသည်မှာလည်း ဒုတိယသင်္ဂါယနာ တင်သည်ကစ၍ ကွဲသည်။

မြတ်စွာဘုရား ပရိနိဗ္ဗာန်စံလွန်ပြီး ၄ လမြောက်တွင် ရှင်မဟာကဿပ အမျိုးရှိသော သံဃာတော်တို့သည် အ ဇာတသတ်မင်းကို အမိပြု၍ ပဌမသင်္ဂါယနာတင်ပြီး သာသ နာနှစ် ၁၀၀ပြည့်အတွင်း ဗုဒ္ဓသာသနာသည် အယူဝါဒ ကွဲပြားခြင်း မရှိ။ နောက်သာသနာနှစ် ၁၀၀ပြည့်တွင် အရှင်မ ဟာယသအမျိုးရှိသော သံဃာတော်တို့သည် ကာလာသော ကမင်းကိုအမိပြု၍ ဒုတိယသင်္ဂါယနာ တင်ကြသည်။ (သင်္ဂါ ယနာ-ရှု။)

ထိုအခါ ဝေသာလီပြည် သဇ္ဇိတိုင်းသားသံဃာတသောင်း တို့သည် ဝိနည်းဒေသနာတော်၌ အယူအဆ ကွဲပြားသည့်အ တွက် ကောသဇ္ဇိပြည်၌ သီးခြားခွဲ၍ သင်္ဂါယနာတင်ကြ သည်။ ထိုသို့သင်္ဂါယနာတင်ကြရာ၌ အရှင်မဟာယသအမျိုး ရှိသော သံဃာတော်တို့ကို ပိဋကတ်တော်ကို ပဌမသင်္ဂါယ နာတင် မထေရ်ကြီးတို့ အယူဝါဒအတိုင်း တင်ကြသော ကြောင့်၎င်း၊ သံဃာမှရွေးချယ်အပ်သော မထေရ်ကြီးတို့တင် ကြသောကြောင့်၎င်း ထေရဝါဒဂိုဏ်း ဟုခေါ်သည်။ သီးခြား ခွဲ၍တင်သော ဝေသာလီပြည် ဝဇ္ဇိတိုင်းသား သံဃာတို့ကို သံဃာများသည်ဟုယူဆကာ မဟာသင်္ဂီတိဂိုဏ်းဟု ခေါ် ကြသည်။ ထိုအခါမှစ၍ ဗုဒ္ဓသာသနာတွင် ဂိုဏ်းကြီးနှစ် ဂိုဏ်း ကွဲသွားသည်။

ဂိုဏ်းကွဲခြင်းအကြောင်းကား နာနာနယ နိပုဏဂန္တိရံ ဒေသနာတော်အတိုင်း ပိဋကတ်တော်သည် နည်းအမျိုးမျိုးတို့ ဖြင့် သိမ်မွေ့နက်နဲရကား အနက်အဓိပ္ပာယ်ကိုယူရာ၌ တိုက် ရိုက်ယူရမည်ကိုဆောင်၍ယူခြင်း၊ ဆောင်၍ယူရမည်ကိုတိုက် ရိုက်ယူခြင်း၊ အဖြောင့်ယူရမည်ကိုကွေ့ကောက်ယူခြင်း၊ ကွေ့

www.foreverspace.com.mm

တိဗက်ပြည်တွင် ကြည်ညိုဖွယ် ဖူးမြင်ရသော ပိုးခြည်ထိုး ဘဝလောကီ တေသာရ ဘုရားလောင်းပုံတော်

ကောကံယူရမည်ကို အဖြောင့်ယူခြင်း၊ မုချယူရမည်ကို ဥပစာယူခြင်း၊ ဥပစာယူရမည်ကို မုချယူခြင်း၊ အပြည့်အစုံယူရမည်ကို တစိတ်တဒေသယူခြင်း၊ တစိတ်တဒေသယူရမည်ကို အပြည့်အစုံယူခြင်း စသည်ဖြင့် အယူအဆကွဲလွဲခြင်းကြောင့်၎င်း၊ တဦးနှင့်တဦး ပုဂ္ဂိုလ်အနေဖြင့် မကျေနပ်ခြင်းကြောင့်၎င်း ဂိုဏ်းကွဲခြင်းဖြစ်သည်။

ဒုတိယသင်္ဂါယနာတင်သည်မှ တတိယသင်္ဂါယနာအထိ နှစ်ပေါင်း ၁၃၅ နှစ်အတွင်း ကွဲသောဂိုဏ်းတို့ကား ထေရဝါဒဂိုဏ်းကြီးမှ (၁)မဟာသင်္ဂါယနာဂိုဏ်း၊ (၂)ဝဇ္ဇီပုတ္တကဂိုဏ်း၊ (၃)ဓမ္မတ္တရိကဂိုဏ်း၊ (၄)ဘဒ္ဒယာနိကဂိုဏ်း၊ (၅) ဆန္ဒာဒါရိကဂိုဏ်း၊ (၆)သမ္ဗိတိဂိုဏ်း၊ (၇)သဗ္ဗတ္တိဂိုဏ်း၊ (သဗ္ဗသတိဂိုဏ်း)၊(၈)ဓမ္မဂုတ္တဂိုဏ်း၊(၉)ကဿပိကဂိုဏ်း၊ (၁၀)သင်္ကန္တိကဂိုဏ်း၊ (၁၁)သတ္တဂိုဏ်းဟူ၍ ၁၁ဂိုဏ်းကွဲသွားသည်။

မဟာသင်္ဂါယနာကြီးမှာလည်း (၁) ဂေါကုလိကဂိုဏ်း၊ (၂) ဧကဗျောဟာရဂိုဏ်း၊ (၃) ဗဟုသုတိကဂိုဏ်း ၊ (၄) ပညတ္တိဂိုဏ်း၊(၅)စေတိယဂိုဏ်းဟူ၍ ၄ဂိုဏ်းကွဲသွားသည်။ ဤသို့လျှင် ဂိုဏ်းငယ် ၁၆ဂိုဏ်း မူလဂိုဏ်းကြီး နှစ်ဂိုဏ်းနှင့် ပေါင်းလျှင် ၁၈ ဂိုဏ်းဖြစ်သည်။

ထို ၁၈ ဂိုဏ်းတွင် မူလဖြစ်သောထေရဝါဒဂိုဏ်းကြီး ၁ဂိုဏ်းသာ ပဌမသင်္ဂါယနာတင်ရာတွင် သတ်မှတ်ပြဋ္ဌာန်းပြီးဖြစ်သော ပိဋကတ်တော်ကို ပြင်ဆင်ခြင်း၊ နုတ်ပယ်ခြင်း၊ ဖြည့်စွက်ခြင်းမရှိ။ မူလအတိုင်းထားကာ ယနေ့တိုင်အောင် ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်လာကြသည်။ အခြားဂိုဏ်းတို့ကား ပဌမသင်္ဂါယနာတင်ရာတွင် သတ်မှတ်ပြဋ္ဌာန်းပြီးဖြစ်သော ပိဋကတ်တော်ကို မူလအတိုင်းမထားဘဲ အရပ်ဒေသသို့လိုက်၍၎င်း၊ အခြား ဘာသာအယူဝါဒသို့လိုက်၍၎င်း၊ ကျပ်တည်းကျဉ်းမြောင်းသည်ဟုယူဆကာ မိမိတို့မကျင့်လို၍၎င်း၊ မိမိတို့လိုရာခွဲ၍ ဖောက်လဲဖောက်ပြန် မမှန်မကန်ယူဆ၍၎င်း၊ မလိုသောနေရာကို နုတ်ပယ်ခြင်း၊ လိုသောနေရာကို အသစ်ဖြည့်စွက်ခြင်း ပြင်ဆင်ခြင်း စသည်တို့ကို ပြုလုပ်ကြ၍၎င်း မူလပိဋကတ်တော်မဟုတ်တော့ဘဲ တမျိုးတမည် ဖြစ်၍သွားတော့သည်။

သာသနာနှစ် ၂၃၅တွင် အရှင်မောဂ္ဂလိပုတ္တတိဿ အမှူးရှိသော သံဃာတော်တို့သည် သီရိဓမ္မာသောကမင်းကို အမိပြု၍ တတိယသင်္ဂါယနာတင်ကြသည်။

ထိုအခါ ထေရဝါဒဂိုဏ်းကြီးမှကွဲသွားသော ၁၁ ဂိုဏ်းတွင် သဗ္ဗသတိဂိုဏ်းက အမှူးပြု၍ ရာဇဂြိုဟ်ပြည်အနီး နာလန္ဒကျောင်းကြီး၌သီးခြားခွဲ၍ သင်္ဂါယနာတင်ကြသည်။

ထိုအခါမှစ၍ သဗ္ဗသတိဂိုဏ်းသည် တိုးတက်ကြီးပွားကာ မဟာသင်္ဂါယနာကြီးနှင့် အခြားဂိုဏ်းတို့ကို လွှမ်းမိုးသွားသည်။ မဟာသင်္ဂါယနာကြီးနှင့် အခြား ဂိုဏ်းတို့သည် အမည်မထင်ရှားတော့ဘဲ တဖြည်းဖြည်း တိမ်မြုပ်ပျောက်

ကွယ်သွားကြသည်။ နောက်အခါ သဗ္ဗသတိဂိုဏ်းတခုသာ ထင်ရှားကျန်ရှိလေသည်။

သဗ္ဗသတိဂိုဏ်းကား မဟာယာနဗုဒ္ဓသာသနာ ပေါက်ပွားရာဖြစ်သည်။ မြတ်စွာဘုရားက ခပ်သိမ်းသော အရာသည် (ခပ်သိမ်းသောသတ္တဝါသင်္ခါရသည်)အမြဲမရှိ၊ မတည်ဟုဟောတော်မူ၏။ ထိုဂိုဏ်းက အတိတ်၊အနာဂတ်၊ ပစ္စုပ္ပန်ကာလသုံးပါး၌မြဲ၏။ တည်နေ၏ဟုယူဆပြောဟောသည်။

တတိယသင်္ဂါယနာ တင်ပြီးနောက် အရှင်မောဂ္ဂလိပုတ္တတိဿကစေလွှတ်သဖြင့် ထေရဝါဒဂိုဏ်း၊ဗုဒ္ဓသာသနာသည် မြန်မာ၊ သီဟိုဠ်၊ ယိုးဒယား၊ ကမ္ဘောဇပြည် စသည်တို့သို့ ရောက်သွားသည်။

နောက်ဗုဒ္ဓသာသနာကို အားပေးသော သီရိဓမ္မာသောကမင်းဆက်ပြုတ်၍ ဗြဟ္မဏအယူဝါဒကို အားပေးသော ဆုဂံမင်းဆက် တက်လာသောအခါ ဗုဒ္ဓသာသနာသည် တဖြည်းဖြည်း မှေးမှိန်လာသည်။ ဗြဟ္မဏ ဘာသာ သာမဗေဒင်ကျမ်းအရ ယဇ်ပူဇော်ခြင်း ခေတ်စားလာသည်။ ဆန်းကျမ်းကို စီရင်သော ပိင်္ဂလဆရာကြီးသည်ပင် ယဇ်ဆရာကြီးဖြစ်လာသည်။

ထိုအခါ ထေရဝါဒဂိုဏ်းသည် မဇ္ဈိမဒေသမှ တောင်ဖက်သို့ ရွှေ့ပြောင်းသွားသည်။ ထို့ကြောင့် တောင်ပိုင်းဗုဒ္ဓသာသနာခေါ်သည်။ သဗ္ဗသတိဂိုဏ်းလည်း မြောက်ဖက်နှင့် အနောက်မြောက်ဖက်ဖြစ်သော မထုရာပြည် ကသ္မီရတိုင်း ဂန္ဓာရတိုင်းသို့ ပြောင်းရွှေ့သွားသည်။ ထို့ကြောင့် မြောက်ပိုင်းဗုဒ္ဓသာသနာခေါ်သည်။ ထိုစဉ်အခါ ထိုမြောက်ပိုင်းရှိ တိုင်းတို့၌ ကနိသျှကမင်း အုပ်စိုးလျက်ရှိသည်။ နောက် တဖြည်းဖြည်း ကိုရီးယား၊ တရုတ်၊ ဂျပန်၊ တိဗက်၊ ရုရှ၊ ဆိုက်ဗီးရီးယား၊ နီပေါ၊ ဘူတန် စသည်တို့သို့ ရောက်သွားသည်။

ပြောင်းရွှေ့သွားကြရာ၌ ထေရဝါဒီဂိုဏ်းသည် မဂဓဘာသာဖြင့်ရှိသော ပိဋကတ်တော်ကို အခြား ဘာသာသို့ ပြောင်းလဲပြန်ဆိုခြင်း မပြုရအောင် ကျပ်တည်းစွာ ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်သည်။ သဗ္ဗသတိဂိုဏ်းကား ကာလ ဒေသ ဘာသာ ပုဂ္ဂိုလ်သို့လိုက်၍ တစတစ အခြားဘာသာစကားသို့ ပြောင်းလဲပြန်ဆိုကြသည်။

သဗ္ဗသတိဂိုဏ်းသည် မထုရာပြည်သို့ ရောက်သောအခါ အရိယသဗ္ဗသတိဂိုဏ်းဖြစ်လာသည်။ပိဋကတ်တော်ကိုလည်း ပုဏ္ဏားတို့လိုလားသော သက္ကတဘာသာသို့ ပြန်ဆိုကြသည်။ ပြန်ဆိုရာ၌ အပြည့်အစုံ ပြန်ဆိုခြင်း မဟုတ်၊ နုတ်ပယ်ခြင်း ဖြည့်စွက်ခြင်း လိုရာသို့ ဆွဲဆောင်ခြင်းများကို ပြုလုပ်ပြန်ဆိုကြဟန်တူသည်။

သာသနာနှစ် ၆၅၀-၇၀၀ (ခရစ်၁၀၆-၁၅၆) အတွင်း သဗ္ဗသတိဂိုဏ်းဝင်အရှင် ဝါသုမိတ္တနှင့် အရှင်အဿဃောသတို့ ကြီးမှူးသောသံဃာ ၅၀၀တို့သည် ကနိသျှက

တရပ်ပြည်မဟာယာနဂိုဏ်း၏ တတိယဘုရားလောင်းမှာ မေတ္တေယျ ဘုရားလောင်းဖြစ်သည်။ ပုံတော်မှာ ပြီးရှင်နေသောလူဝကြီးပုံဖြစ်သည်။

မင်းကို အမိပြု၍ ပက်ရှုဝါမြို့တော်၌ (သို့မဟုတ်) ကသ္မိရ တိုင်း ဇလန္ဒာမြို့ ကုန္ဒာလဝန္ဒကျောင်း၌ သင်္ဂါယနာတင်ကြသည်။ ထိုအခါ ဝိဘာသာဋီကာကျမ်းများကို ရေးသား၍ တင်ကြသောကြောင့် ဝိဘာသိကဂိုဏ်းဟုခေါ်ကြပြန်သည်။

သင်္ဂါယနာတင်ပြီးနောက် အရှင်အဿဇောသသည် ဗုဒ္ဓစရိယမည်သော ဘုရားကျင့်စဉ်ဖြစ်စဉ်ကျမ်းကို ရေးသားသည်။ ယင်းကျမ်း၌ အဓိကကျင့်စဉ်သုံးမျိုးမှာ (၁) သာဝကယာန-သာဝကယာဉ်၊ သာဝက ဗောဓိကျင့်စဉ်၊ (၂) ပစ္စေကဗုဒ္ဓယာန-ပစ္စေကဗုဒ္ဓယာဉ်၊ ပစ္စေကဗောဓိကျင့်စဉ်၊ (၃) ဗုဒ္ဓယာန-ဗုဒ္ဓယာဉ်၊ သမာ သမ္မာဓိ ကျင့်စဉ်ဟု ခေါ်ဆိုခြင်းဖြစ်သည်။ သာဝကယာနနှင့် သာဝကဗောဓိ၊ ပစ္စေက ဗုဒ္ဓယာနနှင့်ပစ္စေကဗောဓိ၊ ဗုဒ္ဓယာနနှင့် သမ္မာသမ္မာဓိ အတူတူပင် ဖြစ်သည်။ ဤနေရာ၌ အကျင့်ကို ယာဉ်ဆိုသည်မှာ လိုရာအရပ်သို့ သွားရောက်နိုင်သော၊ လှည်း၊ ရထားတို့ကို ယာဉ်ခေါ်ဆိုသကဲ့သို့ နိဗ္ဗာန်ရောက်နိုင်သော အနိစ္စ-ဒုက္ခ-အနတ္တ၊ လက္ခဏာ ၃ ပါးကို တင်စား၍ ယာဉ်ခေါ်သည်။ ထိုပြင် သာဝကအဖြစ်၊ ပစ္စေကဗုဒ္ဓအဖြစ်၊ ဘုရားအဖြစ်သို့ ရောက်နိုင်သော အကျင့်ကိုလည်း တင်စား၍ ယာဉ်ခေါ်ဆိုခြင်း ဖြစ်သည်။

ထိုအခါမှစ၍ သဗ္ဗသတိဂိုဏ်းသည် ထိုယာဉ် ၃မျိုးတို့

တွင် သာဝကယာနနှင့် ပစ္စေက ဗုဒ္ဓယာနတို့မှာ မိမိတို့ဦးတည်းသာ နိဗ္ဗာန်သို့ရောက်နိုင်သဖြင့် တကိုယ်ကောင်း အကျင့်ဖြစ်သောကြောင့် ယုတ်ညံ့သည်။ ဗုဒ္ဓယာနသာ မိမိလည်း နိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်၍ အများကိုလည်း ရောက်စေနိုင်သော အကျင့်ဖြစ်သောကြောင့် မြင့်မြတ်သည်ဟု ယူဆကြသည်။ ယူဆသည့်အတိုင်းလည်း ဘုရားဆုကို တောင်း၍ ဗုဒ္ဓယာနအကျင့်ကိုသာ ကျင့်လာကြသည်။ ထိုကြောင့် သဗ္ဗသတိဂိုဏ်းကို ယာန-ယာနဂိုဏ်း၊ နောက်မြင့်မြတ်သော အကျင့်ဖြစ်သောကြောင့် ယာနရေက မဟာ တပ်၍ မဟာယာန-မဟာယာနဂိုဏ်းဟု ခေါ်ဆိုကြသည်။ ထိုဂိုဏ်းသည် သာသနာနှစ် ၇၀၀ မှ ၉၀၀ (ခရစ် ၁၅၆ မှ ၃၅၆)အတွင်း လူကြိုက်များသဖြင့် ကြီးပွားလာသည်။

ထေရဝါဒဂိုဏ်းကား ပုဂ္ဂိုလ် အယုတ်-အလတ်-အမြတ် ၃မျိုး၊ အကျင့်လည်း သာဝကဗောဓိအကျင့်၊ ပစ္စေကဗောဓိအကျင့်၊ သမ္မာသမ္မာဓိအကျင့် ၃ မျိုးစီရှိရာ မိမိတို့ အလိုရှိရာ အကျင့်ကို နိဗ္ဗာန်ရောက်နိုင်သည်ဟု ယူဆသည်။ ထိုသို့ ယူဆသည်ကိုပင် မဟာယာနဂိုဏ်းက သာဝက ဗောဓိအကျင့်နှင့် ပစ္စေကဗောဓိအကျင့် ပါဝင်နေသဖြင့် တကိုယ်ကောင်းအကျင့်ဖြစ်သည် ယုတ်ညံ့သည်ဟု စွပ်စွဲကာ ထေရဝါဒဂိုဏ်းကို နှိပ်၍ ဟိနယာနဂိုဏ်းဟု အမည်တပ်ကြသည်။ သို့သော်လည်း အမည်မတွင် မသုံးစွဲကြ။ ယနေ့တိုင်အောင် ထေရဝါဒဂိုဏ်းဟူ၍သာ သုံးစွဲလျက်ရှိသည်။

သာသနာနှစ် ၂၀၀ ခန့်မှ ၁၆၀၀ (ခရစ် ၁၀၅၆ခန့်အထိ) မဟာယာနဂိုဏ်းသည် ကျမ်းစာအမျိုးမျိုး ရေးသား၍ ဝါဒအမျိုးမျိုး ပြောင်းလဲလာကြသည်။ ဂိုဏ်းအမျိုးမျိုးလည်း ကွဲလာကြသည်။ ထူးခြားချက်တခုမှာ ဘုရားထက်ပို၍ ဘုရားအလောင်းကို အရေးပေးလာကြသည်။ ရုပ်တုအမျိုးမျိုး ထုလုပ်ကိုးကွယ်လာကြသည်။ ဘုရားလောင်းကို ဘုရားအနေ၊ နတ်အနေထားလာကြသည်။ အချုပ်အားဖြင့် ဘုရားကို ကောင်းကင်ဘုံ၌ အမြဲ တည်ရှိနေစေပြီးလျှင် ကောင်းကင်ဘုံ၌ တည်နေသော ဘုရားမှာ လူလောကနှင့် တိုက်ရိုက် မဆက်သွယ်နိုင်သဖြင့် လူနှင့် ဘုရားကြား ဆက်သွယ် ပေးမည့်သူလိုနေရာ ဆက်သွယ်ပေးမည့်သူအဖြစ် ဘုရားလောင်းကို ထားကြသည်။

နောက် တာရာ-စာမုဏ္ဍိစသော နတ်သမီး နတ်သားရုပ်တုတို့ကို ကိုးကွယ်ကသည်။ ဂါထာ-မန္တန်-မန္တရား-အင်းအိုင်-ခါးလှည့်-လက်ဖွဲ့-မှော်ပညာ-ပယောဂပညာ-ဝိဇ္ဇာပညာ ဂန္ဓာရပညာတို့လည်း ဝင်လာကြသည်။ ရဟန်းများလည်း ဂါထာ မန္တန် မန္တရားအင်းအိုင်ခါးလှည့်လက်ဖွဲ့ ဆရာ၊မှော်ဆရာ၊ ပယောဂဆရာ၊ ဝိဇ္ဇာဆရာ၊ ဂန္ဓာရီဆရာများဖြစ်လာကြသည်။ ပိဋကတ်တော်နှင့် ညီသည်မညီသည်ကို ဂရုမစိုက်ကြ။ ကမ္မဋ္ဌာန်းဘာဝနာ အားထုတ်ခြင်းမရှိ။ ဝိနည်းတရား

သည်လည်းယုတ်ညံ့သောရဟန်းခေါ်သည့် ပုဂ္ဂိုလ်တို့အားနှိပ် ကွပ်ချည်နှောင်သောအကျင့်ဖြစ်သည်။ ငါတို့ဘုရားလောင်း များ အကျင့်မဟုတ်ဟု ကျမ်းစာရေးသားခြင်း၊ ပြောဟော ခြင်းကိုပြုကြသည်။ ကိုယ်တိုင်ကား ကျင့်ကြဟန်မတူ။

ထိုအခါလောက်ကစ၍ ဝိနည်းတရားတော်ကွယ်ပျောက် ပြီး သိမ်ဝင်ခြင်း၊ ဥတ်ကမ္မဝါဖြင့် ရဟန်းခံခြင်း ရှိတော့မည် မထင်။ ရသေ့-ပရိပိုဇ်များကဲ့သို့ ရဟန်းခံကြတော့သည်ဟု ယူဆဖွယ် ဖြစ်သည်။ နောက်သာသနာနှစ် ၁၇၀၀ (ခရစ်- ၁၅၆)လောက်တွင် မွတ်ဆလင်တို့သည် အိန္ဒိယ အလယ် ပိုင်း မြောက်ပိုင်းတို့ကို သိမ်းယူပြီး ဗုဒ္ဓသာသနာကို ညှဉ်းဆဲ ဖျက်ဆီးကြသဖြင့် အိန္ဒိယတွင် ဗုဒ္ဓသာသနာ တဖြည်းဖြည်း ဆုတ်ယုတ်၍ သာသနာနှစ် ၁၉၀၀ (ခရစ် ၁၃၅၆) လောက် တွင် လုံးဝ ကွယ်ပျောက်လုမတတ် ဖြစ်သွားလေသည်။

ကိုးကွယ်သော ဘုရားလောင်းများကို ရှေးဦးစွာ ဗောဓိ သတ္တ၊ ဗုဒ္ဓကုရ အမည်နှစ်မျိုးသာ ပေးထားသည်။ နောက် တဖြည်းဖြည်းချဲ့ထွင်ကာ (၁) အဝလောကီတောသွားရ- လောကကို အမြဲစောင့်ရှောက်ကြည့်ရှုနေသော ကရုဏာရှင်၊ (၂) မဇ္ဈသီရိ-သာယာနှစ်သက်ဖွယ် အသရေရှိသူ၊ (၃) သမန္တဘဒြ-အလုံးစုံ ထက်ဝန်းကျင်ကောင်းမွန်လျက် စီး ပွား တိုးတက်စေသူ၊ (၄) အာကာသဂဗ္ဘ၊ (၅) ခဂဗ္ဘ- ကောင်းကင်တိုက်ခန်း ရှိသူ၊ (၆) ဂဂနဂဗ္ဘ-ကောင်းကင် ကျောက်မျက်ထွက်သော တွင်းရှိသူ၊ (၇) ပဒုမပါဏီ-မဒုမာ ကြာပွင့်ကိုင်ထားသူ၊ (၈) ဝဇီရပါဏီ-ဝရဇိန်လက်နက်ကိုင် ထားသူ၊ (၉) ဝဇီရဂဗ္ဘ-ဝရဇိန်တိုက်ခန်းရှိသူ၊ (၁၀) သဝ- နီဝရဏ-ဝိကမ္မိ-ယိုစီးခြင်း တားမြစ်ခြင်း ခွာအပ်ခြင်းရှိသူ၊ (၁၁) ကိတ္တိဂဗ္ဘ -ကျော်စောခြင်း တိုက်ခန်းရှိသူ၊ (၁၂) ဗျူဟရာဇ-ကိုယ်ပွားခြင်းရှိသော မင်း (၁၃) ဣန္ဒဇာလီ- မျက်လှည့်ဆရာ-မှော်ဆရာ၊ (၁၄) ရတနာဂဗ္ဘ-ရတနာတိုက် ခန်းရှိသူ စသည်တို့ဖြစ်သည်။

ကိုယ်ကျင့်တရားများကား (၁)ဒါန၊ (၂)သီလ၊ (၃) ခန္တီ၊ (၄)ဝီရိယ၊ (၅)ဈာန၊ (၆)ပညာနှင့် နောက်ထပ် ဖြည့်စွက်ထားသော (၇)ဥပါယ၊ (၈)ပဏီဓာန၊ (၉)ဗလ၊ (၁၀) ဉာဏတို့ဖြစ်သည်။

တရုတ်ပြည်။ ။သာသနာနှစ် ၃၂၇ တွင် တရုတ်အမည် လိဖန်ခေါ် ဗုဒ္ဓအယူဝါဒီ ရဟန်းတပါးသည် အိန္ဒိယပြည်မှ အခြားရဟန်း ၁၇ ပါးနှင့် တရုတ်ပြည်သို့ ရောက်လာဖူး သည်။ နောက် ၄၂၁ ခုတွင်လည်း ချန်ချအိယင် မည်သော တရုတ်စစ်ဗိုလ်တယောက်သည် ပါသီယပြည်မှ ရွှေဆင်းတု တဆူ ပင့်လာခဲ့ဖူးသည်။ ဤကား တရုတ်ပြည်သို့ ဗုဒ္ဓသာသနာ ရောက်ရန် ရှေးပြေးဖြစ်သည်။

သာသနာနှစ် ၆၀၇ (ခရစ် ၆၁)တွင် အရှေ့ဟန်မင်း ဆက် မင်းထီးခေါ် လီယူချွန်ဘုရင်လက်ထက် မဇ္ဈိမဒေသ

သို့ တမန် ၁၈ယောက်ကိုလွှတ်၍ ပင့်စေရာ အရှင်ကဿပ မာတင်္ဂနှင့် အရှင်ဂေါတရနတို့သည် သက္ကတဘာသာကျမ်း စာများနှင့် ဓာတ်တော်တို့ကို မြင်းဖြူပေါ်တွင်တင်၍ ပင့် ဆောင်ခဲ့ကြသည်။ လိုယန်မြို့တွင် ပဌမဆောက်လုပ်သော ကျောင်းကို မြင်းဖြူကို အစွဲပြု၍ မြင်းဖြူကျောင်းခေါ်သည်။ နောက်ဆောက်လုပ်သော ကျောင်းကိုလည်း မြင်းဖြူ ကျောင်းပင် ခေါ်ကြသည်။ ထိုအခါက ရောက်လာသော ဗုဒ္ဓသာသနာသည် ကနိသျှကမင်းခေတ်ဖြစ်၍ မြောက်ပိုင်း ဗုဒ္ဓသာသနာဖြစ်သည်။ ပင့်ဆောင်လာသော သက္ကတ ဘာ သာကျမ်းစာများကိုလည်း တရုတ်ဘာသာ ပြန်ဆိုကြသည်။ နောက် တဖြည်းဖြည်း ဘုရားလောင်းဝါဒ မဟာယာနဗုဒ္ဓ သာသနာ ဖြစ်လာသည်။

သာသနာနှစ် ၉၄၃ (ခရစ် ၃၉၉) တွင် တရုတ်ရဟန်း အရှင်ဖာဟိယန် ၁ကြိမ်၊ သာသနာနှစ် ၁၁၇၃(ခရစ် ၆၂၉) တွင် အရှင် ဟိယင်ဆိုင် ၁ကြိမ်၊ သာသနာနှစ် ၁၂၁၅(ခရစ်- ၆၇၁)တွင် အရှင်အိုင်ဆင် ၁ကြိမ်၊ ၃ကြိမ် အိန္ဒိယသို့ သွား ကြ၍ ဗုဒ္ဓသာသနာ စာပေများကို သင်ကြားလေ့လာပြီး လျှင် ဂိုဏ်းအမျိုးမျိုးမှ ပိဋကတ်တော်အမျိုးမျိုးကို ဆောင် ယူခဲ့ကြ၍ တရုတ်ဘာသာ ပြန်ဆိုသည်။ တရုတ်ဗုဒ္ဓသာသ နာလည်း တိုင်းရင်းအယူဝါဒများနှင့် ရောထွေးကာ၊ဂိုဏ်း အမျိုးမျိုးကွဲလျက် အယူဝါဒအမျိုးမျိုး ဖြစ်လာသည်။

အကျဉ်းချုပ်အားဖြင့် တရုတ်ပြည်၌ မဟာယာန ဂိုဏ်း ကိုးကွယ်သောပုဂ္ဂိုလ်တို့မှာ (က)ဘုရားများ၊ (ခ)ဘုရား လောင်းများ၊ (ဂ)နတ်များဖြစ်သည်။ ဘုရားမှာ ၅ဆူ ထားသည်။ (၁)ပဌမ-ဂေါတမသကျမုနိ(တထာဂတကို လည်း တခါတရံသုံးသည်)။ (၂) ဒုတိယ-အမိတာဘာ၊ ပုံမှာ ခေါင်းကြီးကိုယ်သေး၊ ယာလက်ချ၍ လက်ဝါးပြထား သည်။ ဝဲလက် ရင်တွင် ကြာပွင့်ကိုင်ထားသည်။ (၃)တတိ ယ-ဘောသဇ္ဇ ဇယဂုရု-ဆေးဝါးဖက်ဆိုင်ရာဘုရား။ အနာ ရောဂါစွဲကပ်နေသူကျိုးကန်းနေသူ၊ အကျဉ်းကျနေသူ၊ ဆင်း ရဲဒုက္ခရောက်နေသူတို့ကို ကယ်မစောင့်ရှောက်၏ဟု ယူဆ သည်။ (၄)စတုတ္ထ-ဝေရောစန၊ ပုံမှာ လက်နှစ်ဖက် ရင် ပေါ်တွင် ပိုက်ထား၍ လက်ညှိုးအပေါ် ထောင်ထားသည်။ (၅) ပဉ္စမ-လောရန၊ ပုံမှာ ယာလက်ပေါင်ပေါ်တွင် ထား၊ ဝဲလက် ရင်တွင် ထားပြီးလျှင် လက်မနှင့် လက်လယ် ထိထားသည်။

ဘုရားလောင်းမှာလည်း ၅ ပါးပင်ထားသည်။ (၁)ပဌမ -အဝလောကီတောသွားရ(၂)ဒုတိယ-တရိချိ-အမိတာဘာ၏ ဒုတိယသား၊ (၃)တတိယ-မေတ္တယျ၊ ပုံမှာ ပြီးရွှင်နေသော လူဝကြီး၊ အဝတ်ကို ဖယ်၍ ဝမ်းပိုက်ပူကြီးကို ဖော်ပြထား သည်။ ယာလက်-ပန်းခက်ပန်းပွင့်ကိုင်၍ ဝဲလက်နောင်အခါ ပေးမည့် ချမ်းသာလက်ဆောင်များပါရှိသည့် အိတ်ဝကို

ဆုပ်ကိုင်ထားသည်။ (၄)စတုတ္ထ-မဇ္ဈသီရိ၊ ပုံမှာ ခြင်္သေ့ပေါ်တွင် စီးသည်။ (၅) ပဉ္စမ-သမန္တဘဒြ၊ ပုံမှာ ဆင်ပေါ်တွင် စီးသည်။

အရဟတ်များမှာ (၁) အရှင်သာရိပုတ္တရာ၊ (၂)အရှင်မောဂ္ဂလာန်၊ (၃)အရှင်မဟာကဿပ၊ (၄) အရှင် အနုရုဒ္ဓါ၊ (၅)အရှင်သုဘူတိ၊ (၆)အရှင် ပူရဏ၊ (၇) အရှင် ကုတျဝယ၊ (၈) အရှင်ဥပါလိ၊ (၉) အရှင်ရာဟုလာ၊ (၁၀) အရှင် အာနန္ဒာတို့ ဖြစ်သည်။

နတ်များမှာ ထင်ရှားသော နတ် ၂၄ပါးကို ပြသည်။ ဗြဟ္မာ၊ သိကြား၊ ယမမင်း၊ စာတု မဟာရာဇ် ဆိုင်ရာနတ်များပါသည်။ ကွန်ဖုဇီးနှင့် စာဖေဖက်ဆိုင်ရာ နတ်များကိုလည်း ထည့်သွင်းထားသည်။

ရဟန်းပြုပုံမှာ ပဌမ လူ့အဖြစ်နှင့် ငါးပါးသီလ၊ ဒုတိယ သာမဏေအဖြစ်နှင့် ဆယ်ပါးသီလ၊ တတိယ ရဟန်းပြု၊ စတုတ္ထ ဘုရားလောင်းအဖြစ်နှင့် ပါရမီ ဖြည့်ရသည်။

ထေရဝါဒဂိုဏ်းမှာ နောက်ဆုံး စခန်းအဖြစ် နိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်ရန် ရည်ရွယ်၍ ကျင့်သကဲ့သို့ မဟာယာနဂိုဏ်းမှာလည်း နောက်ဆုံးစခန်းအဖြစ် အတိုင်းအရှည်အဆုံးမရှိ ကိုယ်ရောင်ရှိသော အဓိတာဘာဘုရား (ဝါ) အတိုင်းအရှည်အဆုံးမရှိ အသက်ရှည်သော အဓိတာယုဘုရားစံရာ အနောက်အရပ်ရှိ သန့်ရှင်းစင်ကြယ်၍ ချမ်းသာသုခနှင့်ပြည့်စုံသော သုခဝတီပြည်သို့ရောက်ရန် ရည်ရွယ်၍ကျင့်ခြင်း ဖြစ်လေသည်။

ဂျပန်ပြည်။ ။သာသနာနှစ် ၁၀၉၆ (ခရစ် ၅၅၂)တွင် ကိုရီးယားပြည်၌ ပြည်တွင်းစစ်ဖြစ်နေသဖြင့် ကိုရီးယားဘုရင်ကုဒရက ဂျပန်ဘုရင်ထံအကူအညီတောင်းရာ၌ လက်ဆောင်အဖြစ် မဟာယာနဗုဒ္ဓသာသနာ ကျမ်းစာများနှင့် ဘုရားရုပ်တုတော်များကို ပို့လိုက်သည်။ ဤကား ဂျပန်ပြည်သို့ ဗုဒ္ဓရုပ်သာသနာ အစရောက်ခြင်းတည်း။ နောက် သာသနာနှစ် ၁၁၃၇(ခရစ် ၅၉၃)တွင် ဘုရင်နှင့်တကွ တပြည်လုံးကိုးကွယ်ကြသည်။ အုပ်ချုပ်သော ဥပဒေတို့ကိုလည်း ဗုဒ္ဓတရားတော်ကို အခြေခံထား၍ စီမံကြသည်။ ထင်ရှားသော ကျောင်းကြီးတို့နှင့် တန်ဆောင်းကြီးတို့ကိုလည်း ဆောက်လုပ်ကြသည်။ အယူဝါဒလည်း တရုတ်ပြည်၌ကဲ့သို့ပင် မဟာယာနဂိုဏ်း ဗုဒ္ဓသာသနာ ဘုရားလောင်း အယူဝါဒ ဖြစ်သည်။ နောက်ဗုဒ္ဓသာသနာတွင် တိုင်းရင်းအယူဝါဒ နတ်များ ဝင်လာသဖြင့် ရှုပ်ထွေးလာသည်။ ဂိုဏ်းအမျိုးမျိုးလည်း ကွဲလာသည်။ ဂျပန်ဘုန်းကြီးတို့လည်း မိမိတို့ဂိုဏ်းအလိုက် အမျိုးမျိုးဝတ်ဆင်ကြသည်။

ရှေးအခါက ဂျပန်မဟာယာန ဂိုဏ်းသည် သိမ်ဝင်၍ ဥတ်ကမ္မဝါဖြင့် ရဟန်းမပြုသော်လည်း အိမ်ထောင်ပြုခြင်း မရှိကြ။ ဂိုဏ်းအမျိုးမျိုးရှိသည့်အနက် ဂျီဒိုဂိုဏ်း ဟိုနှင့်ဆရာ

တော်ကြီးလက်ထက် သာသနာနှစ် ၁၆၇၇-၁၇၅၆ (ခရစ် ၁၁၃၃-၁၂၁၂)လောက်တွင် ယင်းဆရာတော်ကြီးသည် မင်းမျိုးမှရဟန်းပြုသော ရှိန်ဆရာတော်ကလေး အသက် ၃၀ ကျော်တွင် မင်းမျိုးတစုက ဆရာတော်ကြီးထံ ရှိန်ဆရာတော်ကလေးအတွက် အိမ်ထောင်ပြုနိုင်သည့် ဂိုဏ်းတည်ထောင်ရန် အကြိမ်ကြိမ်ခွင့်တောင်းသဖြင့် နောက်ဆုံး၌ ခွင့်ရရှိလေသည်။

ထိုအခါ ရှိန်ဆရာတော်ကလေးသည် ဂျီဒိုဂိုဏ်းမှခွဲထွက်ကာ ထားမာဟိခေါ် မင်းမျိုးမင်းနွယ်အမျိုးသမီးနှင့် လက်ထပ်ပြီးလျှင် အိမ်ထောင်ပြုနိုင်သော ရှင်ဂိုဏ်းစ၍တည်ထောင်သည်။ ယင်းဂိုဏ်းသည် လူကြိုက်များ၍ကြီးပွားလာသည်။ ဂိုဏ်းကို ဆရာတော်ကလေး၏ သားမြေးအဆက်ဆက်တို့ သာသနာပိုင်အဖြစ်ဖြင့် အုပ်ချုပ်လာကြသည်။ နောက်အတန်ကြာသော် ဂျီဒိုဂိုဏ်းသည်၎င်း၊ အခြားဂိုဏ်းတို့သည်၎င်း အိမ်ထောင်ပြုကြလေသည်။ ရဟန်းဆိုသော်လည်း အိမ်ထောင်သည် လူဝတ်ကြောင်နှင့် လွန်စွာမခြားတော့ပြီ။

တိဗက်ပြည်။ ။တိဗက်ပြည်သည် ဗုဒ္ဓသာသနာမရောက်မီ စုန်းနတ်တစ္ဆေစသည်တို့နှင့် ရောပြွမ်းလျက်ရှိသည်။ လူကိုပင် ယဇ်ပူဇော်သည်။ သာသနာနှစ် ၁၁၈၂(ခရစ် ၆၃၈) တွင် ဘုရင်ဆရန်စဉ်ဂံပိုသည် နီပေါပြည်ဘုရင် အံသုဝါ မန်၏သမီးတော် ဘရိကုဋ်နှင့်လက်ထပ်သည်။ သာသနာနှစ် ၁၁၈၅ (ခရစ် ၆၄၁)တွင် တရုတ်မင်းသမီး ဝင်ချအင်နှင့် လက်ထပ်ပြန်သည်။ မင်းသမီးတို့သည်ဗုဒ္ဓဝါဒီများဖြစ်ကြ၍ ဘုရင်မင်းမြတ်အား ဗုဒ္ဓသာသနာအကြောင်း အမြဲဟောပြောသဖြင့် ဗုဒ္ဓဝါဒီ ဖြစ်လာသည်။

ဘုရင်သည် မိဖုရားနှစ်ပါး အကြံပေးချက်အရ အိန္ဒိယပြည်နှင့်နီပေါပြည်သို့ တမန်များစေလွှတ်သည်။ အိန္ဒိယပြည်သို့ သွားရသောသံသည် အိန္ဒိယပြည်တွင်အတန်ကြာနေ၍ စာပေများသင်ကြားပြီးလျှင် ပိဋကတ်ကျမ်းစာတို့ကို ယူဆောင်ကာ သာသနာနှစ် ၁၁၉၄(ခရစ်၆၅၀)လောက်တွင် တိဗက်ပြည်သို့ပြန်ရောက်လာသည်။ တိဗက်ပြည်သို့ ရောက်လာသော ဗုဒ္ဓသာသနာကား ဘုရားလောင်းဝါဒ မဟာယာနဗုဒ္ဓသာသနာဖြစ်သည်။ ကျမ်းစာများကိုလည်း တိဗက်ဘာသာသို့ ပြန်ဆိုသည်။ ဘုရင်လည်း သာသနာပြုမင်းဖြစ်၍ အလွန်ထင်ရှားလာသည်။

သာသနာနှစ် ၁၂၉၄ (ခရစ်၇၅၀)လောက်တွင် ဆရန်စဉ်ဂံပိုဘုရင်၏အဆက်အနွယ်ဖြစ်သော သိဆရန်ဒတ်စတန်ဘုရင်တက်လာ၏။ထိုဘုရင်သည်တန်ခိုးကြီး၏။ ဗုဒ္ဓဝါဒီဖြစ်၍ ဗုဒ္ဓသာသနာသည်တိုးတက်ခိုင်မြဲလာသည်။ လာမာဘုန်းကြီးဝါဒကိုလည်းစ၍ထွင်သည်။ တိဗက်ဘာသာလာမာကား မြင့်မြတ်သောပုဂ္ဂိုလ်ဟုအဓိပ္ပာယ်ရသည်။ဘုရင်သည်သာသနာပြုရန် ရဟန်းတပါးကို အလိုရှိသဖြင့် အိန္ဒိယပြည်သို့ စေ

လွှတ်ရာ၊ နာလန္ဒကျောင်းကြီး၌နေသော အရှင်ဂုရုပဒုမသမ္ဘ
ဝကိုရခဲ့သည်။ ထိုမထေရ်လည်း လာမာဂိုဏ်းကိုစ၍ တည်
ထောင်သည်။ တိဗက်ပြည်၌ရှိသော ဗုဒ္ဓသာသနာသည် ယ
ခင်ကရှိနှင့်သော စုန်း-နတ်-တစ္ဆေ-ပယောဂတို့နှင့်ရောပြွမ်း
နေသည်။ ထိုမထေရ်လည်း စုန်း-နတ်-တစ္ဆေ-ပယောဂတို့ကို
နိုင်နင်းသောပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်ရကား အလွန်ကြည်ညိုကြသည်။
တိဗက်ပြည်၌ မဟာယာနဂိုဏ်းသည် တရုတ်ပြည်၊ ဂျပန်
ပြည်တို့ကဲ့သို့ တဖြည်းဖြည်း ဂိုဏ်းအမျိုးမျိုး ကွဲလာသည်။

သာသနာနှစ် ၁၈၁၄ (ခရစ် ၁၂၅၀)တွင် တရုတ်ပြည်၌
အလွန်တန်ခိုးကြီးသော ကူဗလိုင်ခန်ဘုရင်သည် ထိုစဉ်အခါ
က တိဗက်ပြည်ကိုပါ အာဏာပျံ့နှံ့သည်။ ဘုရင်သည် တိ
ဗက်ပြည်ကိုအုပ်စိုးရန် သကျပုဏ္ဏိတမည်သော လာမာဘုန်း
ကြီးအားအပ်နှင်းသည်။ ဘုန်းကြီးလည်း ဘုရင်ခံသဘောဖြင့်
အုပ်စိုးရသည်။ ထိုစဉ်အခါကစ၍ ရဟန်းမင်းအဖြစ် တည်
ထောင်ခဲ့သည်။ နောက်လည်း လာမာဘုန်းကြီးများ ဆက်
ကာဆက်ကာလာခဲ့သဖြင့် ယနေ့တိုင်အောင် လာမာဘုန်း
ကြီးက မင်းအဖြစ် သာသနာပိုင်အဖြစ် ဆက်ခံအုပ်စိုးလျက်ရှိ
လေသည်။

အထူးအားဖြင့် ထေရဝါဒဂိုဏ်းမှာ နမောတဿ ဘုရား
ရှိခိုးကို အလွန်အလေးပြုသကဲ့သို့ မဟာယာနဂိုဏ်းမှာလည်း
တရုတ်ကန်-မော-အို-မိတ-အို-ဖူး-ဂျပန်က နမော-အမိဒ-
-ဘုတ်စု၊ ကိုရီးယားက န-မော-အမိဒ-ပု(လ်)ဟု အသီးအ
သီးရှိသော ဘုရားရှိခိုးတို့ကို အလွန်အလေးပြုကြသည်။
အမြဲလည်း ရှိခိုးကြသည်။

မြန်မာပြည်။ ။သာသနာနှစ် ၂၃၅ တွင် မြန်မာပြည်
တောင်ပိုင်းသို့ ထေရဝါဒဗုဒ္ဓသာသနာ ရောက်သည်။ ပုဂံ
အနီး မင်းနန်သူအရပ် ဘုရားသုံးဆူနှင့် နန္ဒမညစေတီများအ
တွင်းရှိ ဆေးရေးရုပ်များကိုထောက်၍ သာသနာနှစ် ၁၀၀၀
ကျော် ၁၁၀၀(ခရစ် ၄၅၆-၅၅၆) အတွင်း မြန်မာပြည်
မြောက်ပိုင်းသို့ မဟာယာန ဗုဒ္ဓသာသနာရောက်သည်ဟု
ယူဆကြသည်။ ရဟန်းတို့မှာ အရည်းကြီးတို့ ဖြစ်ဟန်တူ
လေသည်။

မဟာရာဇဝင်တော်ကြီးအရ ပုံဂံပြည်တောင်သူကြီးမင်း
လက်ထက် အရည်းကြီးတို့နှင့်တိုင်ပင်၍ ပုထိုး ၅လုံးတည်ရာ
ဝယ် နတ်ရုပ်မမည်၊ ဘုရားရုပ်တုမမည် ပြုလုပ်၍ ညနံနက်
ထမင်းသေစာတင်၍ ကိုးကွယ်သည်ဟုအဆိုရှိသည်ကို
ထောက်၍၎င်း၊ သာသနာနှစ် ၁၇၉၂(ခရစ် ၁၂၄၈)တွင်
ထိုးထားသော နန္ဒမညစေတီအနီးရှိ ကျောက်စာများမှာ
ကျောင်းနေပုဂ္ဂိုလ်အား ညနံနက် ထမင်း သား(အမဲ)သေစာ
ပေးကပ်ရန်ဟု အဆိုရှိသည်ကို ထောက်၍၎င်း၊ အရည်း
ကြီးတို့က ကာမအလှူခံသဖြင့် လက်ထပ်မည့်သတို့သမီးကို
ပန်းဦးလွှတ်ရသော ဓလေ့ထုံးစံဖြစ်နေသည်ကို ထောက်၍

၎င်း ထိုစဉ်အခါက အရည်းကြီး ရဟန်းတို့ ညစာစားခြင်း၊
သေရည်အရက်သောက်ခြင်း၊မေထုန်အကျင့်ကို ကျင့်ခြင်း
စသော ရဟန်းကောင်းတို့ မပြုလုပ်ထိုက်သောအရာတို့ကို
ပြုလုပ်နေကြောင်း ထင်ရှားသည်။

အနော်ရထာမင်းလက်ထက် သာသနာနှစ် ၁၆၀၁ (ခရစ်
၁၀၅၇)တွင် အရှင်အရဟံ ကြွလာသည်မှစ၍ မဟာယာန
ဗုဒ္ဓသာသနာသည် တဖြည်းဖြည်း ကွယ်ပျောက်လျက် မြန်
မာပြည်တပြည်လုံး ထေရဝါဒဗုဒ္ဓသာသနာ ထွန်းကား တိုး
တက်ကာ ယနေ့တိုင်အောင် တည်ရှိလေသည်။

မဟာယာနဂိုဏ်းတွင် သက္ကတဘာသာရင်းနှင့်ရှိ၍တရပ်
စသော ဘာသာအမျိုးမျိုးဖြင့် ပြန်ဆိုထားသောကျမ်းများ
အနက်ထင်ရှားသောကျမ်းများကား (၁) မဟာဝတ္ထု၊ (၂)
လလိတဝိတ္ထာရ၊ (၃)သဒ္ဓမ္မပုဏ္ဏရိက၊ (၄) သုခဝတီဗျူဟာ၊
(၅) ဗုဒ္ဓစရိတ၊ (၆) အဋ္ဌသာဟသိရိကပညာ ပါရမိတ၊
(၇)စတ္တသာဟသိရိကပညာ ပါရမိတ၊ (၈) ဝဇီရဆေဒိက
ပညာပါရမိတ၊ (၉) မူလမဇ္ဈိမကကာရိက၊ (၁၀) ဓမ္မ
သင်္ဂဟ၊ (၁၁) အဝဒါနဇာတက၊ (၁၂) ဒိဗျဝဒါန၊ (၁၃)
ဒသဘူမိကသုတ္တ၊ (၁၄) မဟာယာနသုတ္တလင်္ကာရ၊ (၁၅)
ဗောဓိ သတ္တဘူမိ၊ (၁၆) လင်္ကာတာရသုတ္တ၊(၁၇) သမာဓိ
ရာဇသုတ္တ၊ (၁၈)သုဝဏ္ဏပဟာသ၊ (၁၉) ကရုဏာ ပုဏ္ဏရိက
သုတ္တ၊ (၂၀) ဇာတကမာလာ၊ (၂၁)ရဋ္ဌပါလပရိပစ္စ၊ (၂၂)
နာဂါနန္ဒ၊ (၂၃) သိဿသမုစ္စယ၊ (၂၄)ဗောဓိစရိယာဝတာရ၊
(၂၅) သိဿလေခ၊ (၂၆) ကာရဏ္ဍဗျူဟာ၊ (၂၇)မဟာ
ဗျူဟတ္ထိ၊(၂၈) ဗောဓိသတ္တ အဝဒါနကာလပါလတာတို့ဖြစ်
သည်။ ထိုကျမ်းတို့အား သာသနာနှစ် ၂၀၀ ခန့်မှ ၁၆၀၀ခန့်
အထိ ရေးသားသော ကျမ်းတို့ဖြစ်သည်။ **ဦးကြီးဖေ**

မဟာရဋ္ဌသာရဂျင်(မြန်မာစု၃၀-၈၉၂)။ ။မြန်မာစာ
ပေသမိုင်းကို ပြန်လည်လေ့လာသော် အင်းဝခေတ်(သက္က
ရာဇ ၇၂၆မှ ၉၀၁ကျော်)သည် စာကြီးပေကြီး အထွန်းကား
ဆုံးသော ခေတ်တခေတ် ဖြစ်သည်ကို တွေ့မြင်နိုင်လေသည်။
ထိုခေတ်တွင် တိုင်းပြည်ကိုအုပ်ချုပ်သော မင်းများကိုယ်တိုင်
က စာပေကို အားပေးချီးမြှောက်ခဲ့သည်ကိုလည်း တွေ့ရ
သည်။ ပေါ်ထွန်းခဲ့သော စာဆိုများမှာလည်း လူပုဂ္ဂိုလ်စာဆို
များထက် ရဟန်းပုဂ္ဂိုလ်စာဆိုများက ပိုမိုထင်ရှားခဲ့သည်ဟု
ဆိုရမည်ဖြစ်သည်။ ထိုခေတ်တွင် ကဗျာလင်္ကာ စာပေ
အမျိုးမျိုးထွန်းကားခဲ့သည့်အနက် ပျို့နှင့် မော်ကွန်းစာပေ
တို့သည် မြန်မာစာပေသမိုင်းတွင် ထိပ်ဆုံးကနေခဲ့သော
ခေတ်လည်းဖြစ်ပေသည်။ ထို့ကြောင့် အင်းဝခေတ်ကို ပျို့နှင့်
မော်ကွန်း စာပေတို့ တံခွန်စိုက်သော ခေတ်ဟုဆိုသင့်ပေ
သည်။ ယင်းပျို့နှင့် မော်ကွန်းစာပေတို့ကို ပြုစုခဲ့သူ ရဟန်း
ပုဂ္ဂိုလ်စာဆိုများအနက် ရှင်မဟာရဋ္ဌသာရသည် တပါးအပါ

အဝင် ဖြစ်သည်သာမက အထင်ရှား အကျော်ကြားဆုံး
သော စာဆိုတော်တဦးလည်း ဖြစ်ပေသည်။

ရှင်မဟာရဋ္ဌသာရသည် ရဟန်းပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်လင့်ကစား
ငယ်ရွယ်စဉ်အခါကပင် နန်းတွင်း၌ ကြီးပြင်းခဲ့ရသူဖြစ်၏။
ဇာတိအားဖြင့်လည်း မင်းအမျိုးအနွယ်ဖြစ်၏။ အဖမှာ
ဟံသာဝတီဘုရင်မရှင်စောပု၏တူ၊ ဗညားအိန်၏မြေး၊ ဓမ္မ
ပါလအမတ်ဖြစ်၍၊ အမိမှာ အင်းဝမြို့တည် သတိုးမင်းဖျား
သမီးတော်၏မြစ်ဖြစ်သည်။ သူ၏ငယ်မည်မှာမောင်မောက်
ဖြစ်၍သက္ကရာဇ်၈၃၀ပြည့်နှစ်တွင် အင်းဝမြို့၌ဖွားမြင်ခဲ့သည်။

စာဆိုကျော် ရှင်မဟာရဋ္ဌသာရသည် သက်တော်၁၀နှစ်
အရွယ်ကပင် ကဗျာလင်္ကာများကို စပ်ဆိုခဲ့သည်ဟု အဆိုရှိ
၏။ သူ၏အသက် ၁၆နှစ်အရွယ် သက္ကရာဇ် ၈၄၆ခုနှစ်တွင်
ကား ဘူရိဒတ်လင်္ကာကြီးကို ဖွဲ့နွဲ့စပ်ဆိုတော်မူလေသည်။
ထိုဘူရိဒတ် လင်္ကာကြီးသည် မြန်မာစာပေဂန္ထဝင်တွင် အ
ဟောင်းဆုံးလင်္ကာရှည်ကြီးဖြစ်သည်ဟု ဆိုသင့်လေသည်။
စာဆိုကျော်သည် မြတ်စွာဘုရား ဟောကြားတော်မူခဲ့သော
မဟာနိပါတ်တော်လာ ဇာတ်တော်ကြီး ၁၀၁၅ အဝင်အပါ
ဘူရိဒတ်ဇာတ်တော်ကြီးကို ပင်ကိုဉာဏ်ရွှင်ရွှင်ဖြင့် အလင်္ကာ
တန်ဆာဆင်ကာ မြန်မာဘာသာသို့ ဖွဲ့နွဲ့ပြန်ဆိုထား
ခြင်းဖြစ်သည်။ ဤနေရာ၌ ဘုရားဟော ဇာတ်တော်ကြီး
များကို အလင်္ကာတန်ဆာဆင်ကာ ဖွဲ့နွဲ့ရေးသားရာတွင်
ရှင်မဟာရဋ္ဌသာရသည် အဦးဆုံး ဖြစ်သည်ဟု ဆိုသင့်၏။
ယင်းလင်္ကာကြီး၌ စာဆိုကျော်သည် အနေအထိုင်အားဖြင့်
နန်းတွင်း၌ ကြီးပြင်းခဲ့ရသူ၊ ဇာတိအားဖြင့် ငယ်ရွယ်သေး
သူ ဖြစ်သည့်အလျောက် လောကဓမ္မတာ လူမှုရေးရာများ
ကို ဖွဲ့နွဲ့ရေးသားရာတွင် သိကျွမ်းပိုင်နိုင်လှခြင်းကြောင့်
နှောင်းစာဆိုတို့ အတုယူရလောက်အောင်ပင် ကောင်း
မွန်လှပေသည်။ ယင်းလင်္ကာကြီး၌ ဘူရိဒတ်နဂါးမင်း
မယ်တော်သည် သားတော်ကို မမြင်မတွေ့ရသဖြင့် လွမ်း
မှိုင့်တွေဝေပုံကို-

“တရိုက်မက်မက်၊ တသက်သက်လျှင်၊ စက်လက်မျက်
ရည်၊ ဆည်လည်းမတတ်၊ မိန်းသေပြတ်မျှ၊ ကြင်ဆွတ်လေ
လေ၊ အောက်မေ့ချေသော်၊ မပြေတို့နိုင်၊ ကမ်းနယ်ယိုင်
လျက်၊ ရိပ်မြိုင် နန်းထဲ၊ နေစမြဲသား၊ သွေးခဲဘုန်းခေါင်၊
မယ်တော်မောင်ကို၊ ပြောင်ပြောင်ဝင်းဝင်း၊ ဗိမာန်တွင်း၌၊
ဟင်းလင်း အချည်း၊ မြင်ကတည်းက၊ အူသည်းငြိမ်ငြိမ်၊
ကြော့ခြင်စိမ့်မျှ၊ နှစ်သိမ့်လွမ်းရူး၊ ပတ်ပတ်မူးလျက်၊ အထူး
ရှေ့နောက်၊ တောင်မြောက်မသိ၊ မျက်စိမှိုက်မှိုက်၊ မှောင်တိုက်
အသွင်၊ ယခုထင်ခဲ့၊ တိုင်ပင်နှိုင်းချက်၊ သားဝမ်းထွက်နှင့်၊
ဆိုတက်မနီး၊ တဖျင့်ကြီးသို့၊ ကိုယ်ထီးကျန်စွာ၊ ငါ့ကြမ္မာ
ကား၊ ဇာတာပြုဟ်တန်၊ မသန့်စန့်လက်၊ ရှေးဝိပါက်
ကြောင့်၊ ရွှေငှက်ဟင်္သာ၊ ရေမဲ့ရာ၌၊ မျက်နှာ အောက်ချ၊

မှိုင့်လည်တသို့၊ သားလှလှလင်၊ မျိုးလွန်းကြင်ကို၊ ဖူးချင်
တောင့်တ၊ မတွေ့ရ၍၊ ကြောင့်ကြည့်ရုံး၊ မရွှင်ပြုံးသည်၊
ကိုယ်လုံးသမ်းတို့ စွတကား။”ဟု ထိထိငြိငြိ၊ ဖွဲ့ဆိုနိုင်ခဲ့သ
ဖြင့် ဘုရင်မင်းမြတ်နှင့်တကွ တနိုင်ငံလုံး၏ မြောက်စားခြင်း
ကိုပင် ခံရလေသည်။

စာဆိုကျော် ရှင်မဟာရဋ္ဌသာရဆရာတော်သည် ဘူရိ
ဒတ်လင်္ကာကြီးကိုသာ မဟုတ်၊ ယင်း၏နိဂုံးဖြစ်သော ဘူရိ
ဒတ်ဇာတ်ပေါင်းပျို့ကိုလည်း သက်တော် ၂၆ နှစ် အရွယ်
သက္ကရာဇ် ၈၅၆ ခုနှစ်တွင် လက်စသတ် ဖွဲ့ဆိုခဲ့ပေသေး
သည်။ ထိုနောက် ၂နှစ်မျှအကြာ သက္ကရာဇ် ၈၅၈ ခုနှစ်တွင်
တံတားဦးတည် မော်ကွန်းကို ပြုစုစီရင်ပြန်လေသည်။ ဆ
ရာတော်နှင့်အပြိုင် စာဆိုဖက်ဖြစ်သောတောင်တွင်းမြို့ဇာတိ
ရှင်မဟာသီလဝံသ ဆရာတော်သည်လည်း တံတားဦးတည်
မော်ကွန်းတစ်စောင်ကို ရှင်မဟာရဋ္ဌသာရနည်းတူ ရေးသား
သေးသော်လည်း ၁၂ ပုဒ်မျှဖြင့် ရပ်တန့်စေခဲ့သည်။ အ
ကြောင်းမှာ ရှင်မဟာရဋ္ဌသာရသည် ထိုမော်ကွန်းကို ရေး
သားလျက် ဘုရင်မင်းမြတ်ထံ သွင်းပြီးဖြစ်ကြောင်းကြားသိ
ရ၍ ဖြစ်သည်။ ယင်းမော်ကွန်းနှင့် စပ်လျဉ်း၍ ရှင်မဟာသီ
လဝံသသည် မိမိရေးပြီးသမျှကို တပည့်များအား ဖျက်ဆီး
စေသော်လည်း တပည့်များက စာကိုမြတ်နိုး၍ သိမ်းဆည်း
ထားသဖြင့် ယနေ့အထိ တွေ့ရှိရသေးကြောင်း အဆိုရှိသည်။
စာဆိုကျော်နှစ်ပါး၏စာကို နှိုင်းခိုင်းရာ၌ ရှင်မဟာရဋ္ဌသာရ
၏စာတို့သည် ရှင်မဟာသီလဝံသ၏စာများလောက် မနက်
နဲ၊ နှံ့ယဉ်ရှိမျှသာရှိ၏။ ထို့ကြောင့် ရေးဆရာကြီးများက
ရှင်မဟာရဋ္ဌသာရ၏ စာများသည် တူရိယာ ၅ပါးကို
တပြိုင်နက်တည်း တီးသကဲ့သို့ ကြားရသူတို့၏ နား၌လွန်စွာ
သာယာနာပျော်ဖွယ်ဖြစ်ပေ၏။ သို့သော်မလေးနက်လှ၊
အဝေးသို့လည်းမရောက်။ ရှင်မဟာသီလဝံသ၏စာများကား
စည်တော်ကြီးရွမ်းသည်နှင့် တူလှစွာ၏။ နား၌ သာယာနာ
ပျော်ဖွယ် မဖြစ်လှသော်လည်း နက်နဲလှ၏။ အဝေးသို့
လည်းရောက်၏ ဟု ဆိုကြသည်။ (မဟာသီလဝံသ၊
ရှင်-ရှု။)

ရှင်မဟာရဋ္ဌသာရ၏ အကောင်းဆုံးသော လက်ရာကား
သက္ကရာဇ် ၈၈၅ ခုနှစ်ခန့်တွင် ပြီးစီးသော စတုဓမ္မသာရ
ကိုးခန့်ပျို့ဖြစ်သည်။ ထိုပျို့သည် ဘုရားဟော ဝိသတိနိပါတ်
ဟတ္ထိပါလဇာတ်တော်ကို အလင်္ကာတန်ဆာဆင်ကာ မြန်
မာဘာသာသို့ ပြန်ဆိုဖွဲ့နွဲ့ထားသော ပျို့ဖြစ်ခြင်းကြောင့်
ဟတ္ထိပါလပျို့ဟုလည်း အမည်တွင်သည်။ ဆရာတော် ရှင်
မဟာရဋ္ဌသာရသည် လောကအကြောင်း၌ နိုင်နင်းသူဖြစ်
သည့်အလျောက် ဓမ္မကြောင်းကို လောကကြောင်းဖြင့် အ
မွမ်းတင်ကာ ဖွဲ့ဆိုရေးသားရာတွင် အထူးပင် ကျွမ်းကျင်ပိုင်
နိုင်လှပေသည်။ ဤကိုးခန့်ပျို့သည် လောက၊ ဓမ္မ၊ ရာဇ

အကြောင်းသုံးပါးစလုံးပြည့်စုံလင်လှ၏။ သို့သော်သက္ကရာဇ် ၈၈၆ ခုနှစ်တွင် မိုးညှင်းစား စော်ဘွားစလုံးနှင့်ပြည်ဘုရင် သတိုးမင်းစောတို့ အင်းဝနေပြည်တော်ကို တိုက်ခိုက်ကြပြီး နောက် ပြည်ဘုရင်က ရှင်မဟာရဋ္ဌသာရအစရှိသော ပညာရှင်များကို ပြည်မြို့သို့ ပင့်ဆောင်သွားလေသည်။ ရှင်မဟာရဋ္ဌသာရလည်း ပြည်မြို့သို့ ရုတ်တရက်လိုက်ပါသဖြင့် တပည့်များထံမှ ကိုးခန်းပျို့၏ ရှေ့ဂခန်းကိုသာ သိမ်းယူနိုင်ခဲ့ပြီးလျှင် ဇာတ်ပေါင်းခန်းကိုမူ စုံစမ်းရှာဖွေရာ မရသောကြောင့် အသစ်ထပ်မံရေးရလေသည်။ သို့သော် ဇာတ်ပေါင်းခန်းကို အသစ်ပြန်လည်ရေးသားပြီးချိန်း၌ပင် ပျောက်ဆုံးနေသော ဇာတ်ပေါင်းခန်း စာမူဟောင်းကို စစ်ကိုင်းမြို့ရှိ တပည့်များထံမှ ပြန်လည်ရရှိခဲ့ပေသည်။ ကိုးခန်းပျို့ကား အလွန်ခန့်ညား၍ အနှစ်သာရနှင့်ပြည့်စုံသော ပျို့ကြီးဖြစ်သည်။ ယင်းပျို့တွင် ကိလေသာတည်းဟူသော မိုးကြီး စီးယိုကျသည့်ဘေးမှ လွတ်မြောက်အောင် ဘာဝနာဉာဏ်တည်းဟူသော သံပြားပျဉ်ပြားများဖြင့် ကာကွယ်ထားသည့် စိတ်နှစ်လုံးတည်းဟူသော ကျောင်းသင်္ခမ်းကို ပြဆိုရာ၌-

“အာပေါကမ္ဘာ၊ ပျက်ပြုန်းခါ၌၊ ရူပါဝစရသောဋ္ဌသတွင်၊ သုဘကိဏ်အောက်၊ ဘုံတလျှောက်ကို၊ လင်းပျောက်နိုင်အောင်၊ ပြည့်လျှမ်းဆောင်သည်၊ ရေတောင်မောက်ဖြိုး၊ ရွာသည့်မိုးထက်၊ ထမ်းပိုးလှင်ကန်၊ အပြန်ပြန်တည့်၊ သည်းထန်လှစွာ၊ ကိလေသာဟု၊ မဟာမေဃ၊ ဖြိုးဖြိုးကျလျက်၊ သောကံစိမ့်ခေး၊ ယိုသားဘေးမှ၊ ဟန့်ထေးလို့ငှာ၊ ဘာဝနာဉာဉ်၊ သံပြားပျဉ်တိ၊ မြီယုဉ်ပတ်ကုံး၊ လွမ်းပိတ်ဖုံးသား၊ နှလုံးသင်္ခမ်း၊ ကျောင်းသားဝှမ်း၌...”ဟူ၍ ဥပမာ ဥပစာစကားတို့ဖြင့် တန်ဆာဆင်ကာ ဖွဲ့နွဲ့စီခြယ်ခဲ့ပေသည်။

ထို့နောက် စာဆိုကျော် ရှင်မဟာရဋ္ဌသာရ ဆရာတော်သည် အမျိုးလေးပါးတို့အား သွန်းသင်ဆုံးမကြပါဒ် စကားမှာကြားခဲ့ရန် ကျင့်ဖွယ်ရာဝတ္တရား အမျိုးမျိုးတို့ကို ကျမ်းအစောင်စောင်တို့မှ ထုတ်နုတ်၍ အလွန်နက်နဲစွာလှ အနှစ်သာရနှင့် ပြည့်စုံအောင် အလင်္ကာတန်ဆာဆင်ကာ ဂမ္ဘိသာရပျို့စောင်ကိုလည်း ပြုစုခဲ့ပေးသေးသည်။

အထက်ပါ ပျို့၊ မော်ကွန်းများအပြင်၊ ဆရာတော်သည် ပုံတော်နိုင် မော်ကွန်း၊ ရဲရည်တက် မော်ကွန်း၊ ရတနာမူရ မြို့တည် မော်ကွန်း၊ ဝတ်ရုံကျောင်းဖွဲ့ မော်ကွန်း စသည်တို့နှင့် သဘာဝ၏ ကြည်နူးစဖွယ် သာယာဆန်းကြယ်ပုံတို့ကို ဖွဲ့နွဲ့ထားသော ရွှေစက်တော်သွား တောလားကဗျာ၊ ‘ဝဏ္ဏပသာ’ ချီအလှဖွဲ့ တောင့်တတွန့်ရတုတို့ကိုလည်း ပြုစုရေးစပ်ခဲ့ပေးသေးသည်။

ရှင်မဟာရဋ္ဌသာရ နောက်ဆုံး ရေးသားပြုစုခဲ့သော ပျို့မှာကား ၈၉၁ ခုနှစ်ရေး သံဝရပျို့ပင် ဖြစ်သည်။ ယင်းပျို့တွင် ဧကဒသနိပါတ် သံဝရဇာတ်တော်လာ ဗာရာဏသီပြည်

ဗြဟ္မဒတ်မင်း၏သားတော် ၁၀၀တွင် အငယ်ဆုံး သံဝရမင်းသားသည် ဘုရားလောင်း အမတ်ကြီး၏ ဩဝါဒကို ခံယူကာ အရာရာ၌ လုံ့လပြုခြင်းကြောင့် ခမည်းတော်၏အမွေကို ဆက်ခံ၍ မင်းပြုရကြောင်း၊ အခြား နောင်တော်များအားလုံးက ကျေနပ်ကြကြောင်းတို့ကို အဖိုးတန်သော စာသားများ၊ ဆုံးမစကားများဖြင့် ဖွဲ့နွဲ့ဆိုခဲ့လေသည်။ စာဆိုကျော် ရှင်မဟာရဋ္ဌသာရသည် ထိုပျို့ကို ပြုစုပြီးနောက် တနှစ် သက္ကရာဇ် ၈၉၂ ခုနှစ် သက်တော် ၆၂ နှစ်တွင် ပြည်မြို့၌ ပျံလွန်တော်မူသည်။

မဟာလောကား ။ ။ စွယ်တော်ပင်-ရှု။

မဟာဝိသုဒ္ဓါရုံဆရာတော် (မြန်မာ ၁၂၀၀-၁၂၇၈) ။ မဟာဝိသုဒ္ဓါရုံဆရာတော်သည် ရွှေဘိုမြို့တောင်လက် စမ္မန်ရွာ၍ သူဌေး ဦးရှိုး ဒေါ်မိတို့မှ သက္ကရာဇ် ၁၂၀၀ ပြည့်နှစ် ဝါဆိုလဆန်း ၁၃ရက်၊ ဗုဒ္ဓဟူးနေ့တွင် ဖွားမြင်တော်မူသည်။ ငယ်မည်မှာ မောင်မောက်ဖြစ်သည်။ ၈ နှစ်သားအရွယ်တွင် စမ္မန်ရွာ မဟာရုံတိုက် အရှင်ကုဋ္ဌမထေရ်ထံတွင် မိဘများက အပ်နှံ၍ စာပေသင်ကြားသည်။ ၁၃ နှစ်သားအရွယ်တွင် ယင်းဆရာတော်ထံ၌ပင် သာမဏေအဖြစ်သို့ ရောက်သည်။ ဘွဲ့ ရှင်ဝိသုဒ္ဓါစာရ ဖြစ်သည်။ သာမဏေဝတ်ဖြင့် ၄ ဝါအရ သက္ကရာဇ် ၁၂၁၇ ခုနှစ်၊ ၁၇ နှစ်သားအရွယ်တွင် ထိုအခါက ရွှေဘိုနယ် ခေါတောရွာ တောရ၌ သီတင်းသုံးနေတော်မူသော ရွှေကျင်ဆရာတော်ဘုရားကြီးထံသို့ ရောက်၍ ပိဋကတ်ကျမ်းဂန်များကို သင်ကြားတော်မူသည်။ ပိဋကတ်ကျမ်းဂန်များကို သာမက သက္ကတကျမ်းများကိုလည်း လေ့လာသင်ကြားတော်မူသည်။ သက္ကတကျမ်းများကိုသင်ကြားရာ၌ ရှေးဆရာများရေးသားခဲ့သော သက္ကတဘာသာ မြန်မာနိဿယကျမ်းများကိုကြည့်၍၎င်း၊ သက္ကတဘာသာတတ်သောဗြဟ္မဏလူမျိုး ဟိန္ဒူပုဂ္ဂိုလ်တို့နှင့် နီးနှော၍၎င်း လေ့လာသင်ကြားသည်ဟု သိရသည်။ သက္ကတ ဘာသာကို ကောင်းစွာ တတ်ကျွမ်းတော်မူသည်။

အသက်နှစ်ဆယ်ပြည့်သောအခါ ၁၂၁၉ ခုနှစ် သီတင်းကျွတ်လပြည့်နေ့၌ ရွှေဘိုနယ်၊ သရိုင်းရွာသိမ်ကြီးတွင် ရွှေကျင်ဆရာတော်ဘုရားကြီးကို ဥပဇ္ဈာယ်ပြု၍ ရဟန်းအဖြစ်သို့ ရောက်တော်မူသည်။ ဘွဲ့တော် ဦးဝိသုဒ္ဓါစာရပင်ဖြစ်သည်။ ရဟန်းဝါ ၃ ဝါရသောအခါ မန္တလေးမြို့ မဟာဓမ္မိကာရာမ ရွှေကျင်တိုက်သို့ ရောက်ရှိကာ ရွှေကျင်ဆရာတော်ဘုရားကြီးထံ နည်းခံ သင်ကြား၍ စာသင်သားများကို စာပေပို့ချတော်မူသည်။ ဝိသုဒ္ဓါရုံ ဆရာတော်သည် ပရိယတ္တိ အရာ၌ ဆရာနည်းစုံစုံ ရရှိရန်အတွက် မြို့ပြင်ကြီး ဆရာတော်အရှင် စန္ဒဝံသာလင်္ကာရ၊ အင်းဝဆရာတော် အရှင်မဇ္ဈ၊ မင်းတော်

မဟာဝိသုဒ္ဓါရုံဆရာတော်

ဆရာတော် အရှင်ဥက္ကမ စသော ဆရာတော်များထံ၌လည်း နည်းခံ သင်ကြားတော်မူသည်။

ဝိသုဒ္ဓါရုံဆရာတော်သည် ရဟန်းဝါ ၁၄ဝါ ရသောအခါ ပဉ္စမသင်္ဂါယနာတင် မင်းတုန်းမင်းတရားကြီး၏ အလယ် နန်း ဆင်ဖြူရှင်မ မိဖုရားကြီး ဆောက်လုပ်သော မန္တလေး မြို့ အရှေ့ပြင် မဟာဝိသုဒ္ဓါရုံမကျောင်းတိုက်ကြီးကို အလှူ ခံတော်မူရသည်။ ထိုအခါမှစ၍ မဟာဝိသုဒ္ဓါရုံ ဆရာ တော်ဟု ကျော်စော ထင်ရှားတော်မူသည်။ သက္ကရာဇ် ၁၂၃၅ ခုနှစ် ရဟန်းဝါ ၁၆ဝါအရတွင် မင်းတုန်းမင်းတရားကြီး လှူဒါန်းဆက်ကပ်သည့် “ဝိသုဒ္ဓါစာရ ကဝိဓဇ မဟာဓမ္မ ရာဇဂုရု” ဟူသော ဘွဲ့တံဆိပ်တော်ကို အလှူခံရသည်။ သက္ကရာဇ် ၁၂၄၆ ခုနှစ် ဝါတော်၂၅ ဝါရတွင် သီပေါမင်း တရား လှူဒါန်းဆက်ကပ်သည့် “ဝိသုဒ္ဓါစာရ ကဝိဓဇပတိ သိရိပဝရ မဟာဓမ္မရာဇာဓိရာဇဂုရု” ဟူသော တံဆိပ်တော်ကို လည်း အလှူခံတော်မူရသည်။ ဗြိတိသျှအစိုးရ လက်ထက် တွင် “အဂ္ဂမဟာပဏ္ဍိတ” ဘွဲ့တံဆိပ်တော်ကိုလည်း အလှူခံ ရသည်။

မဟာဝိသုဒ္ဓါရုံ ဆရာတော်သည် ရွှေကျင်ဆရာတော် ဘုရားကြီး မရှိသည့်နောက် ရွှေကျင်ဂိုဏ်းကြီး၏ဦးစီးဦးကိုင် ရွှေကျင်သာသနာပိုင်ကြီးအဖြစ်ဖြင့် ရွှေကျင်ဂိုဏ်းကြီး ကို အုပ်ချုပ်တော်မူလေသည်။ မဟာဝိသုဒ္ဓါရုံဆရာတော်ဘု ရားကြီး၌ တပည့်ကြီးပေါင်း မြောက်မြားစွာ ထွန်းကားတော် မူသည်။ ယင်းသို့တပည့်ကောင်းများထွန်းကားခြင်းမှာ ရွှေ

ကျင်ဂိုဏ်းကြီး၏ သာသနာပိုင် ဖြစ်တော်မူသောကြောင့်သာ မဟုတ်ဘဲ ကိုယ်တော်တိုင် သင်ကြားချီးမြှောက်တော်မူ သောကြောင့်လည်း ဖြစ်သည်။ အထူးအားဖြင့် မဟာဝိသုဒ္ဓါ ရုံဆရာတော်ကြီးသည် တပည့်မွေးကောင်းသည်ဟု ကျော် ကြားတော်မူသည်။

မဟာဝိသုဒ္ဓါရုံဆရာတော်ကြီးသည် သက်တော် ၇၈နှစ်၊ ဝါတော်၅၈ဝါ၊ သက္ကရာဇ် ၁၂၇၈ခုနှစ် ဝါဆိုလဆန်း ၈ရက် သောကြာနေ့တွင် မန္တလေးမြို့၌ ပျံလွန်တော်မူသည်။ မဟာ ဝိသုဒ္ဓါရုံ ဆရာတော်ဘုရားကြီးသည် အောက်ပါကျမ်းများ ကို ပြုစုတော်မူခဲ့သည်။

၁။ကစ္စည်း ပဏာမ အကောက်။ ၂။ကမ္မဝါစာ နိဿယ မူသစ်။ ၃။ဂိဟိစာရိတ္တကျင့်ခန်းနှင့်ဥပါသကပတိပဒါကျမ်း။ ၄။ဆိဒ္ဓဝိဇာနနိကျမ်း။ ၅။ဆန္ဒောမဇ္ဇရီပါဌ်။ ၆။ ဆန္ဒောမဇ္ဇရီနိဿယ။ ၇။ ဆန္ဒောမဇ္ဇရီလင်္ကာ။ ၈။ ဆဗ္ဗဏ္ဍရုံသီ ဝဏ္ဏနာကျမ်း။ ၉။ဥာဏောဒယကျမ်း။ ၁၀။ဒေါင်းဇွိကာ ဟောင်း။ ၁၁။ဓာတ္တတ္ထသဂြိုဟ်ပါဌ်။ ၁၂။ဓာတ္တတ္ထသဂြိုဟ် နိဿယ။ ၁၃။နေတ္ထိဟာရတ္ထဒီပနီသစ်။ ၁၄။နိက္ခမ္မယျောဇန ကျမ်း။ ၁၅။ပရမတ္ထသရူပဘောဒနီ။ ၁၆။ပရိဝါသဝိ နိစ္ဆယကျမ်း။ ၁၇။မရုသာရတ္ထသတ်ပုံ။ ၁၈။မစ္ဆကဏ္ဍက ပဟာန်စာတမ်း။ ၁၉။မုစ္စနဂံပကာသနီ။ ၂၀။ရွှေကျင် နိကာယစာရိတ္တ ဥပဒေကျမ်း။ ၂၁။ရွှေကျင်ဝံသာနုရက္ခ ကျမ်း။ ၂၂။ရွှေစက်တော်ဘုရားရှိခိုး ဂါထာပါဌ်အနက်။ ၂၃။ဝိနယကောသလကျမ်း။ ၂၄။ဝိသုဒ္ဓါရုံသုတ်နက်။ ၂၅။ ဝိသုဒ္ဓါရုံ အဆုံးအဖြတ်။ ၂၆။ဝိဇ္ဇာစိုရ် မည်သောကဗျာ ဗန္ဓကျမ်း။ ၂၇။သမဇ္ဇဒေါသဒီပနီ။ ၂၈။သီရိမဟာ မာယာဝတ္ထု နိဿယ။ ၂၉။သဒ္ဓတ္တဘောဒစိန္တာဂဏ္ဍိသစ်။ ၃၀။သတ်ပုံသစ် သံခိပ်ကဗျာကျမ်း။ ၃၁။သံဝါသ ဒီပနီ ကျမ်း။ ၃၂။သံဝဏ္ဏနာဆတ္တကျမ်း။ ၃၃။အဘိဓမ္မတ္ထသင်္ဂဟ နိဿယသစ်တို့ဖြစ်သည်။

(ဝိသုဒ္ဓါရုံဆရာတော်အကြောင်းကို ရေးသားရာ၌ (၁) သက္ကရာဇ် ၁၂၆၆ ခုနှစ် သီဟိုဠ်ရဟန်းတော် အသျှင်သီရိဓမ္မ ရေးသားသော မဟာဝိသုဒ္ဓါရုံမဂ္ဂထေရဂုပ္ပတ္တိ ဒီပနီပါဌ်နှင့် (၂)၁၂၆၈ခုနှစ်လယ်တီပဏ္ဍိတရေးသားသော ယင်းနိဿယ၊ (၃)ဟင်္သာတမြို့ မြစ်ကွေးဆရာတော် ဦးပညာဝံသ၏ မှတ်စုများကို မှီငြမ်းပြု၍ ရေးသားပါသည်။) ဦးထွန်းမြင့်

မဟာသမယနေ့။ ။ဂေါတမမြတ်စွာဘုရားသခင်သည် သက္ကတိုင်း ကပိလဝတ်ပြည်အနီး မဟာဝုန်တောကြီး၌ သီ တင်းသုံးနေတော်မူစဉ် နယုန်လအခါ ညှိုးမြောက်နှမ်း လျော် ကြကုန်သော ကောက်ပင်များအတွက် လိုအပ်သော ရောဟိနီမြစ်ရေကို အကြောင်းပြု၍ မြစ်၏ဝဲယာဖက်တွင် နေထိုင်ကြသော ကပိလဝတ်ပြည်သားများနှင့် ကောလိယ

ပြည်သားများ အချင်းဖြစ်ပွားခဲ့ရာ ထို နှစ်ပြည်ထောင် မင်းဟဲ့သည် စစ်မက်အင်္ဂါတို့ကို စီရင်လျက် ထွက်ခဲ့ကြသည့် အခြေသို့ ဆိုက်ရောက်ခဲ့လေသည်။ ထိုအခါ နံနက်မိုး သောက်ထည့် မဟာကရုဏာသမာပတ်မှ ထ၍ လောကကို ကြည့်တော်မူသော မြတ်စွာဘုရားသည် မင်းများစစ်ဖြစ်အံ့ သည်ကို မြင်တော်မူ၍ တန်ခိုးတော်ဖြင့်ကြွကာ၊ နှစ်ဖက် သော စစ်၏အလယ် ကောင်းကင်၌ ခြောက်ပါးသော ရောင် ခြည်တို့ကိုလွှတ်လျက် ထက်ဝယ်ဖွဲ့ခွေ နေတော်မူလေသည်။

မြတ်စွာဘုရားကို ဖူးမြင်ရလေလျှင် ကပိလဝတ် မင်းမျိုး တို့သည် အခြားသူတို့ကား ငါတို့အား သတ်လိုမှု သတ်စေ ဟု မိမိတို့လက်နက်များကို စွန့်ပစ်ကာ မြတ်စွာဘုရားအား မြတ်နိုးစွာ ဖူးမြော်ကြကုန်၏။ ကောလိယ မင်းတို့လည်း ထိုအတူပင် လက်နက်များကို စွန့်ပစ်၍ မြတ်စွာဘုရားကို ဖူးမြော်ကြ၏။ မြတ်စွာဘုရားလည်း ထိုမင်းတို့အား ရန်ကို ငြိမ်းစေအောင် ကောင်းမြတ်လှသော ဖန္ဒနဇာတ်၊ ပထဝီ ဥန္တိယဇာတ်၊ လျှောက်ကဇာတ်များကို ဟော၍ တဖန် ညီ ညွတ်ခြင်း၏ အကျိုးကိုပြသော ရုက္ခဓမ္မဇာတ်၊ ဝဇ္ဇကဇာတ် တို့ကို ဟောကြားတော်မူ၏။

နှစ်ပြည်ထောင်မှ မင်းများသည် မြတ်စွာဘုရား၏ ဂုဏ် ကျေးဇူးကြောင့်သာလျှင် ငါတို့ အသက်ဘေးမှ ချမ်းသာရာ ရသည်ဟု တဖက်လျှင် ၂၅၀စီသော မင်းသားတို့ကို မြတ် စွာဘုရားထံ အပ်နှံကြရာ မြတ်စွာဘုရားသည် ထိုမင်းသား ၅၀၀ တို့အား ရဟန်းပြု၍ မဟာဂုဏ်တော်သို့ တဖန် ပြန် ကြွတော်မူလေသည်။

ထိုရဟန်းငါးရာတို့လည်း ရဟန်းအဖြစ်၌ မမွေ့လျော်နိုင် ကြသေးသဖြင့် ဟိမဝန္တာ၊ ကုဏာလအိုင်သို့ ခေါ်ဆောင်ကာ ကုဏာလဇာတ်ကို ဟော်တော်မူမှ အားလုံး သောတာပန် ဖြစ်ကြ၏။ ထိုနောက် မဟာဂုဏ်တော်သို့ ပြန်ကြွတော်မူပြီး လျှင် ကမ္မဋ္ဌာန်းတရားကို ပွားများစေရာ ငါးရာသောရဟန်း တို့သည် ရဟန္တာချည်း ဖြစ်ကြကုန်လေသည်။

မြတ်စွာဘုရားသခင်သည် ဤသို့လျှင် ကိလေသာမှ စင် ကြယ်ကုန်ပြီးသော ရဟန္တာငါးရာခြံရံလျက် မဟာဂုဏ်တော် ၌ တင့်တယ်စွာစံပယ်တော်မူသည်ကို အလွန်အထူး ညွတ်နူး ကြည်ညိုကြကုန်သော နတ်ဗြဟ္မာအပေါင်းတို့သည် မဟာ ဂုဏ်တော်သို့စုဝေးလာရောက်ကြကုန်၏။ စကြဝဠာ တသောင်း တိုက်၌ရှိရှိသမျှသောနတ်ဗြဟ္မာတို့တွင် အသည်သတ်၊ အရူ ပဗြဟ္မာကြီးများနှင့် သမာပတ် ဝင်စားလျက်ရှိသော ဗြဟ္မာ များသာ ကြွင်းသတည်း။

ဤကဲ့သို့ ထူးမြတ်လှသော မဟာသမယအခါတော်နေ့ ကား နယုန်လပြည့်နေ့ဖြစ်လေသည်။ မြတ်စွာဘုရားသခင် သည် စုဝေးရောက်လာကြကုန်သော နတ်ဗြဟ္မာတို့ကို ရဟန်းတို့အား သိစေလျက် စရိုက်ခြောက်ပါး အားလျော်

စွာ အမြိုက်တရားကို ဟောကြားတော်မူလေရာ မရေမတွက် နိုင်သော နတ်ဗြဟ္မာတို့သည် အောက်မဂ်ဖိုလ် သုံးပါးကို ရရှိကြ၍ ကုဋေတသိန်းကုန်သော နတ်ဗြဟ္မာတို့သည် အရ ဟတ္တဖိုလ်၌ တည်ကြလေသည်။

ထိုအချိန်အခါမျိုးသည် ဘုရားတဆူပွင့်လျှင် တကြိမ်မျှ သာ ဖြစ်ပေါ်၏။ ထိုအချိန်အခါက မြတ်စွာဘုရား သခင် သည် နတ်ဗြဟ္မာအပေါင်းတို့၏ အမျိုးအနွယ်အလိုက် ရည် ညွှန်း၍ ဟောကြားတော်မူသော ဒေသနာတော်များကို ကြားနာရကုန်သောအခါ ရန်သူချင်းဖြစ်ကြသော နဂါးနှင့် ဂဠုန်၊ သိကြားနှင့်အသူရာ စသည်တို့သည်လည်း တဦး နှင့်တဦး ပီယဝါစာ သာယာချိုအေး ဆွေးနွေးကြကုန်လျက်၊ ခင်မင်ကြင်နာစိတ်များ ဖြစ်ပေါ်လာကြလေသည်။ ထိုမျှ သာမက နတ်ဗြဟ္မာတို့သည် သက်တော်ထင်ရှား မြတ်စွာ ဘုရားကိုယ်တော်တိုင် ယင်းတို့အားရည်ညွှန်း၍ ဟောကြား တော်မူသော ဒေသနာတော်ကို အစဉ်သတိရလျက်၊ ထိုဒေ သနာတော်ကို ရွတ်ဖတ်သရဇ္ဈာယ်ကုန်သော ပုဂ္ဂိုလ်တို့အား ချစ်ခင်ကြကုန်၏။

ထိုကဲ့သို့ ဘုရားတဆူပွင့်မှ တကြိမ်သာ ဖြစ်ပေါ်သော ကြီးကျယ်လှသော အခါတော်ကြီးကို ဗုဒ္ဓအယူဝါဒ၌ သက် ဝင်ယုံကြည်ကြသော ရှင်လူရဟန်းတို့သည် ထူးမြတ်လှသော အခါတော်နေ့အဖြစ် အစဉ်တစိုက် သတ်မှတ်ကာ ထိုအခါ တော် ကြိုကြိုက်သော နယုန်လပြည့်နေ့များတွင် မဟာသမ ယသုတ် ရွတ်ဖတ်သရဇ္ဈာယ်ပွဲများ ကျင်းပလေ့ ရှိကြလေ သည်။ ထိုမဟာသမယအခါတော် နေ့များတွင် မေ့စကြာ သုတ်၊ ဓဇင်သုတ်၊ ရတနသုတ်၊ မေတ္တာသုတ်၊ အာဠာနဋီယ သုတ်၊ ပုဗ္ဗဏှသုတ်၊ ဓာရဏပရိတ်တော် စသော အန္တရာယ် ကင်း၍ ကောင်းကျိုးချမ်းသာ အစစ်ကို ပေးစွမ်းနိုင်သည့် ပရိတ်တော် တရားတော်များကိုလည်း စုဝေး ရွတ်ဆိုလေ့ ရှိကြပေသည်။

မဟာသီလဝံသ၊ ရှင် (မြန်မာ ၈၁၅ ခုဖွား)။ ။ ‘သဒ္ဓါမှာ ရှင်ကစွည်း၊ ကဗျာမှာ၊ ရှင်မဟာသီလဝံသတည်း’ ဟူ၍ ၎င်း၊ ‘ပါရမီ မသိနှင့်’ ဟူ၍၎င်း၊ ‘တောင်းကိုမဖောက် တောင်ကိုဖောက်သည် စိန်ကျောက်အသွင် သီလဝင်’ ဟူ၍ ၎င်း ဆိုထုံးစကားဖြင့် ဥဒါန်းတွင်ရစ်စေသူမှာ ရှင်မဟာသီလ ဝံသပင် ဖြစ်သည်။

ဤသို့ဖြင့် ယခုတိုင် နာမည်ထင်ရှားလျက်ရှိသော ရှင်မ ဟာသီလဝံသသည်ကား မြန်မာ့စာပေသမိုင်းအရ အင်းဝ ခေတ်ဦးတွင် ထွန်းပေါ်သော ရဟန်းစာဆို တပါးဖြစ်၏။ စာပေသမိုင်းတွင် ထင်ရှားသော ပေလေးပင် ရှင်လေးပါး အနက် တပါးအပါအဝင်ဖြစ်သည်။ ဂုဏ်ရသအဝဝနှင့် ပြည့် စုံသော ပျို့၊ မော်ကွန်း၊ လင်္ကာ၊ ရတု၊ ဆုံးမစာ၊ ကျောက်စာ၊

ရာဇဝင်ကျမ်းဂန်၊ ဝတ္ထုအစုစုကို ရေးသားပြုစုခြင်းအားဖြင့် အင်းပခေတ်မှသည် ယခုခေတ်တိုင်အောင် စာပေတန်ဆောင်ကို တပြောင်ပြောင် ထိန်းညှိပေးခဲ့ပေသည်။ ကဗျာအရာ၌ နှောင်းလူတို့သည် ရှင်မဟာသီလဝံသကို လိုက်၍မမီဘဲ နည်းခိုး၍သာအတုယူကြရသည်။ ရှင်မဟာသီလဝံသ၏ ပါရမီတော်ခန်းပျို့သည် ခက်ခဲနက်နဲလွန်းသဖြင့် ပါရမီတော်ခန်းပျို့ကို လူသာမန်တို့ မသိကြလေနှင့်ဟု သတိပေးခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ ရှင်မဟာသီလဝံသသည် လောကရေး၊ ဓမ္မရေး၊ ရာဇရေး တည်းဟူသောအရေး ၃ပါးတွင် လောကကို မဖက်ဘဲ အထူးသဖြင့် ဓမ္မကို အရေးထားခြင်းဖြင့် လောကုတ္တရာကိုသာ ဦးစားပေး၍ စာပေကိုဖွဲ့သော ပုဂ္ဂိုလ်ထူး ပုဂ္ဂိုလ်မြတ်ပင် ဖြစ်ပေသည်။ တရားအဆီအနှစ်တို့မှ ထုတ်နုတ်သီဖွဲ့ထားသည့် ပါရမီတော်ခန်းပျို့နှင့် ဆုတောင်းခန်းပျို့တို့သည် ရှင်မဟာသီလဝံသ၏ ကောင်းမွန်လှစွာသော စာပေများဖြစ်၏။ ပျို့တံခွန်စိုက်သော အင်းဝစာပေခေတ်တွင် ထင်ရှားသော ပျို့ကြီးများ ဖြစ်ကြ၏။

ကဗျာဝိဇ္ဇာ ပါရဂူ စာဆိုအကျော်အမော်ဖြစ်သော ရှင်မဟာသီလဝံသသည် အင်းဝခေတ်ပေါ် စာဆိုကျော်တဦးဖြစ်သော်လည်း ဇာတိအားဖြင့် တောင်တွင်းကြီးသားဖြစ်၏။ တောင်တွင်းကြီးမြို့ မြောက်မျက်နှာ မြို့လှလင်ရွာ၌ အဖဦးကြည်၊ အမိ နတ်ထိန်းကြီးမယ်ဒွေးတို့မှ သက္ကရာဇ် ၈၁၅ခုနှစ်တွင် ဖွားမြင်သည်။ ပေလေးပင် ရှင်လေးပါး သိုက်ဝင်တဦးဖြစ်သည်နှင့်အညီ အတိတ်နိမိတ်ဖြင့် ဖွားမြင်လာသူဖြစ်သည်။ ငယ်မည်မှာ မောင်ညိုဖြစ်၏။

စာသင်ရွယ်သို့ရောက်သော် မောင်ညိုအား ကျောင်းသို့ ပို့ကြ၏။ မောင်ညို၏ငယ်ဆရာကား တောင်တွင်းကြီးမြို့ မြောက်ယွန်းယွန်း ငှက်ပစ်တောင် အရှေ့ ထူပါရုံကျောင်းတိုက်နှင့်တကွ မြို့တော်မှ ရတနာဗိမာန်ကျောင်းကြီး နှစ်ကျောင်းတွင် အလှည့်အလည်သီတင်းသုံးသော နတ်မှီးဆရာတော် သို့မဟုတ် နတ်မီးလင်းဆရာတော် ရှင်သီလာစာရဉာဓိ ဖြစ်သည်။ ယင်းဆရာတော်အား ငှက်ပစ်တောင် ဆရာတော်ဟူ၍၎င်း၊ ထူပါရုံဆရာတော်ဟူ၍၎င်း ခေါ်ဆိုကြသေး၏။ ထိုနတ်မီးလင်းဆရာတော်ထံတွင် ရှင်မဟာသီလဝံသအလောင်း မောင်ညိုသည် တရွာတည်းသားဖြစ်သော ရှင်ဥက္ကမကျော်အလောင်း မောင်ဥက္ကာ၊ သတိုးထမ်းရွာသား ရှင်အုံးညိုအလောင်း၊ မကျည်းယောင်ရွာသား ရှင်ခေမာအလောင်း ကျောင်းသားသူငယ်ဖော်များနှင့်အတူ တဆရာတည်း တပည့်များအဖြစ် စာပေသင်အံ့ခဲ့လေသည်။

မောင်ညိုသည် ကျောင်းသားအရွယ် ငယ်စဉ်အခါ ကတည်းကပင် ဉာဏ်ရွှင်သည့်အလျောက် ကဗျာလင်္ကာများကို စပ်ဆိုခဲ့၏။ ထို့နောက် လူလားမြောက်သော် ထိုကျောင်း၌ပင် သာမဏေပြု၊ ပဉ္စင်တက်လေသည်။ထိုအခါတွင် ရှင်

မဟာသီလဝံသသည် ပါဠိကျမ်းဂန် ပိဋကတ်တို့၌ အထူးနုံ့စပ်ခဲ့ပြီဖြစ်သည်။ မွေးဖွားစဉ်ကတည်းက စာဆိုဗီဇပေါရှိခဲ့သူဖြစ်သည့်အလျောက် ရှင်မဟာသီလဝံသသည် သက္ကရာဇ် ၈၅၃ ခု သက်တော် ၃၈ နှစ်တွင် နတ်မီးလင်း ဆရာတော် ဘုရား၏ ကျောင်း၌ပင် ပါရမီတော်ခန်းပျို့ ကဗျာကြီးကို အပြီးစပ်ဆို သီကုံးခဲ့ပေသည်။

ပါရမီတော်ခန်းပျို့ ကဗျာကြီးသည် ပျို့မည်ကာမတ္တ မဟုတ်ချေ။ တရားသဘောအဆီအနှစ်တို့ဖြင့် သိမ်မွေ့နက်နဲ ခက်ခဲလှသဖြင့် သာမန်ဉာဏ်ရှင်တို့အဖို့ လက်လှမ်းမမီနိုင်ချေ။ ထိုကြောင့်လည်း ပါရမီ မသိနှင့်ဟူ၍ပင် စကားပုံပေါ်ထွန်းခဲ့ရ၏။ ထိုပျို့တွင် ဂေါတမဘုရားလောင်း သုမေဓာ ရှင်ရသေ့သည် ဒီပင်္ကရာဘုရားထံတွင် ဘုရားဆုကိုပန်ယူပြီးသော် ဆည်းပူးရမည့် ပါရမီတော် ဆယ်ပါးအကြောင်းကို စာဆို ရှင်မဟာသီလဝံသက ဒါနုသီလနိက္ခမ၊ ပညာစသော အခန်းကြီးပေါင်း ဆယ်ခန်းဖွဲ့၍ ခန့်ညားစွာ ပြုစုစီကုံးခဲ့ပေသည်။ စာဆိုရှင်မဟာသီလဝံသသည် ဒါနုပါရမီခန်း၌ ရေပြည့်အိုးနှင့်၎င်း၊ သီလပါရမီခန်း၌ စာမရိသားမြီးနှင့်၎င်း၊ နိက္ခမပါရမီခန်း၌ နောင်အိမ်တွင်း ကြာမြင့်စွာ နေရသော ယောက်ျားနှင့်၎င်း၊ ပညာပါရမီခန်း၌ ဆွမ်းခံသွားသော ရဟန်းနှင့်၎င်း၊ ဝီရိယပါရမီခန်း၌ ခြင်္သေ့မင်းနှင့်၎င်း ခန္တီပါရမီခန်း၌ မြေကြီးနှင့်၎င်း၊ သစ္စာပါရမီခန်း၌ သောက်ရှူးကြယ်နှင့်၎င်း၊ အဓိဋ္ဌာန်ပါရမီခန်း၌ ကျောက်အတိတ်ပြီးသော တောင်နှင့်၎င်း၊ မေတ္တာပါရမီခန်း၌ ရေနှင့်၎င်း၊ ဥပေက္ခာပါရမီခန်း၌ မြေကြီးနှင့်၎င်း အသီးအသီး နှိုင်းခိုင်းနှုန်းဖွဲ့၍ ပါရမီ ဆယ်ခန်းကို ပြုစုစပ်ဆိုခဲ့ပေသည်။

ထိုနောက် ရှင်မဟာသီလဝံသသည် မိမိ၏ဆရာတော်ထံတွင် ခွင့်ပန်၍ ကျမ်းတတ်အမော် ပုဂ္ဂိုလ်ကျော်များရှိရာ ရတနာပူရ အင်းဝနေပြည်တော်သို့ကြွရောက်သည်။ နေပြည်တော်သို့ ရှင်မဟာသီလဝံသရောက်သော် အင်းဝပြည်သို့ ဆင်ဖြူတော်ဝင်သည်ဟု ကောလာဟလ ဖြစ်သောဟူ၏။

ထိုအခါဝယ် ရတနာပူရအင်းဝနေပြည်တော်၌ မင်းချီးမြှောက်ကြည်ညိုအပ်သော ကျမ်းတတ်အမော် စာဆိုကျော် ရှင်မဟာရဋ္ဌသာရ ဆရာတော်သည်ရှိနှင့်၏။(မဟာရဋ္ဌသာရ၊ရှင်-ရှု။) သို့သော် တောင်တွင်းရွှေပြည်မှ အင်းဝနေပြည်တော်သို့ ကြွရောက်လာခဲ့သော စာဆိုအကျော် ရှင်မဟာသီလဝံသသည်လည်း အင်းဝရွှေပြည်သို့ ရောက်လျှင်ပင် အင်းဝဘုရင်မင်းခေါင်ထံသို့ မေတ္တာစာများ သွင်းရာ ဘုရင်မင်းမြတ်လည်း ကြည်ညိုတော်မူလှသဖြင့် ရှင်မဟာသီလဝံသအား ရတနာဗိမာန်ကျောင်းကို ဆောက်လုပ်လှူဒါန်းတော်မူ၍ နေပြည်တော်ဆရာ ရှင်မဟာရဋ္ဌသာရကဲ့သို့ မြှောက်စားတော်မူသည်။ သီလဝံသခဏ မဟာရာဇဂုရု ဟူသော ဘွဲ့တံဆိပ်ကိုလည်း ဆက်ကပ်လှူဒါန်းတော် မူသည်။

မကြာမကြာလည်း နန်းတွင်း၌ ထိုဆရာတော် နှစ်ပါးအား ပင့်ဖိတ်၍ အပြိုင် စာဆိုတော် မူစေသည်။ ဆရာတော်နှစ်ပါး အပြိုင်စာဆိုကြပုံမှာ စိတ်ဝင်စားဖွယ် ကောင်း၏။ ထိုပြင် ဤသို့ အပြိုင်စာဆိုကြသဖြင့် စာပေလင်္ကာကောင်းများ ပေါ်ပေါက်လာသည်မှာလည်း နောက်လာနောက်သားတို့အတွက် အလွန်ကျေးဇူးများဖွယ် ဖြစ်၏။

ပါရမီတော်ခန်းပျို့အပြင် စာဆိုအကျော် ရှင်မဟာသီလဝံသဆရာတော်သည် အင်းဝနေပြည်တော်သို့ရောက်မှ ဆုတောင်းခန်းပျို့ကိုလည်း ရေးသားပြုစုခဲ့သေး၏။ ဆုတောင်းခန်းပျို့ကို ရေးသားရခြင်းမှာ ဤသို့သော အကြောင်းကြောင့်ဖြစ်၏။ ရွှေနန်းတော်တွင်းဝယ် ပါရမီတော်ခန်းပျို့နှင့် ရှင်မဟာရဋ္ဌသာရပုဂ္ဂိုလ်စီရင်အပ်သော ဘူရိဒတ်လင်္ကာကြီး၊ ဘူရိဒတ်ဇာတ်ပေါင်းပျို့များကို ယှဉ်ပြိုင်ကြားနာ၍ စာသဘင်ကြီးကျင်းပပြီးသည့်အဆုံးတွင် ဒုတိယမင်းခေါင်က နေပြည်တော်ဆရာ ရှင်မဟာရဋ္ဌသာရအား ပါရမီတော်ခန်းပျို့ကို ကောင်းလှကြောင်းနှင့် လျှောက်ထားရာတွင် ရှင်မဟာရဋ္ဌသာရက ပါရမီတော်ကို မည်သို့ပင် ဖြည့်ဆည်းသော်လည်း ဆုတောင်းဦးမှ ဘုရားဖြစ်နိုင်သည် တကာတော်မင်းမြတ်ဟူ၍ မိန့်မြွက်တော်မူသွားသည်ကို ရှင်မဟာသီလဝံသပုဂ္ဂိုလ် ကြားသိရကား မိမိနေထိုင်ရာကျောင်းတော်သို့ ပြန်ကြွတော်မူပြီးလျှင် ဆုတောင်းခန်းပျို့ကို ၃ရက်နှင့်အပြီး ရေးသားတော်မူလေသည်။

လေးသင်္ချေနှင့်ကမ္ဘာတသိန်း အထက်ဒီပင်္ကရာဘုရားရှင်သည် ရမ္မာဝတီပြည်သို့ကြွလာလမ်းခရီးကို တိုင်းသူပြည်သားတို့ တာဝန်ဖွဲ့ပြုပြင်ကြရာ ဝယ် သုမေဓာရှင်ရသေ့လည်းတပါးအပါအဝင်ဖြစ်၏။ လမ်းပြင်ဆဲ မပြီးစီးမီပင် ဘုရားသခင်ကြွလာတော်မူသဖြင့် သုမေဓာရှင်ရသေ့သည် မိမိကိုယ်ကို အလျားစင်း၍ တံတားခင်းပူဇော်ပြီးလျှင် ဘုရားဆုကို တောင်းလေသည်။ ယင်းသို့ ဆုတောင်းသောအကြောင်းနှင့်တကွ သုမေဓာရှင်ရသေ့ဘဝသို့ မရောက်မီ သုမေဓာပုဏ္ဏားသူဌေးကြီးဘဝ၊ လောကီစည်းစိမ်ရိပ်ငြိမ်၏ ဒုက္ခဆင်းရဲ နက်နဲသောအပြစ်များကို မြင်လျက် မြွေရုံခမ်းနားဥစ္စာများကို အလုံးစုံစွန့်လွှတ်တောထွက်ခဲ့ပုံအကြောင်းကို ဆုတောင်းခန်းပျို့တွင် လေးနက်ထင်ရှားစွာ ပြုစုဖော်ပြခဲ့လေသည်။ ထိုပျို့သည် အကျယ်ကို အကျဉ်းဖြစ်အောင်ဖွဲ့ဆိုနိုင်သောကြောင့် ဩဇာဂုဏ်နှင့် ပြည့်စုံလှ၏။ အထူးသဖြင့် မေတ္တာကြောင်းကိုနိုင်နင်းစွာ ဖွဲ့ဆိုထားလေသည်။ ဆရာတော်၏ အတွေးအခေါ်သည်လည်း နက်နဲသည်။ သို့နက်နဲခက်ခဲသော်လည်း ရေးသားဟန်မှာ ရှင်းလင်းပြတ်သားလှ၏။ ကိလေသာတည်းဟူသော မစင်ဘင်ပုပ် အလူးလူးလိမ်းကပ်သည့် ယောက်ျားသည် ရေဖြင့်ပြည့်သော အမြိုက်နီဗ္ဗာန်တည်းဟူသော တဖက်ဆည်ကန်ကြီးရှိပါလျက် ထိုတဖက်ဆည်ကန်သို့ မစင်ဆေးကြောရန် မမီး

မကပ်၊ ထိုသို့မမီးမကပ်သောအပြစ်သည် တဖက်ဆည်ကန်၏ အပြစ်မဟုတ်၊ လူ၏အပြစ်သာလျှင်ဖြစ်ကြောင်းကို နေက္ခမ္မပရိယေသနစိန္တာခန်း၌---

‘ပြောထုန်းဟောင့်၊ ဘင်လယ်ခေါင်၌၊ ဥသျှောင်လည်ရစ်၊ ရင်ရှည်နှစ်သား၊ သူညစ်စတေ၊ ယောက်ျားလေသည်၊ ရေတိဖြင့်ဖြင့်၊ ကန်ကြီးမြင်လျက်၊ ခုံမင်ရက်ရက်၊ ချွံချွံသက်၍၊ တီတွက်မဆေး၊ ဖြည်းစွာနေအံ့၊ အတွေးနှစ်ပါး၊ ယောက်ျားနှင့်ကန်၊ ဤဆိုဟန်၌၊ ချမ်းမြိုက်အိုင်မင်း၊ အပြစ်ကင်း၏၊ ရှင်းရှင်းချိုးတွန်း၊ စွန်းစွန်းဖွားဖွား၊ မဆေးငြားသည်၊ ယောက်ျားသူနပ်၊ ထိုကျွန်ပုပ်၌၊ ရှုပ်မျှအပြစ်၊ တင်ရာဖြစ်၏။’ ဟူ၍ ဖွဲ့ဆိုတော်မူလေသည်။

ထိုကြောင့် ဆရာတော်အား လောကီရေး မဖက် ဓမ္မကြောင်း သက်သက်ကိုသာ ရိုးရိုးခန့်ခန့်နှင့် ပိုင်နိုင်နက်နဲစွာ ရေးစွမ်းသောစာဆိုဟု အများက ယူဆခဲ့ကြပေသည်။ သို့သော် ယင်းသို့ယူဆထားခဲ့ကြကုန်သောသူများသည် ဆရာတော်ပင် ရေးသားပြုစုခဲ့သော သံဝေဂခန်းပျို့၏ တနေရာကို ရှုကြည့်လျှင် ဆရာတော်အား ခေတ်ပြင်စာဆို တော်လှန်ရေးပုဂ္ဂိုလ်အဖြစ် မြင်တွေ့ရပေလိမ့်မည်။ ဆရာတော် တော်လှန်ခဲ့သည့် အရာမှာကား ပုပ်ခေတ်မှ အင်းဝခေတ်တိုင် အောင် လူတို့၏အသွေးအသားထဲတွင် နှစ်နှစ်ကြီးအမြစ်တွယ် စွဲဝင်လျက်ရှိသော နတ်မိစ္ဆာအယူဝါဒကိုးကွယ်မှုဖြစ်၏။ အင်းဝခေတ်တွင် လူတို့သည် နတ်ကိုအလွန်ယုံကြည်ကိုးစားကြဟန်တူသည်။ ဘုရား၊ တရား၊ သံဃာ၊ ဆရာမိဘထက်ပင် နတ်ကိုယုံကြည်မှု၊ ကိုးကွယ်မှု၊ လေးစားမှုပိုမိုခဲ့ကြဟန်တူသည်။ ဆရာတော် ရှင်မဟာသီလဝံသ၏ အမျိုးအနွယ်တော်ပင်လျှင် နတ်ထိန်းကြီးမျိုးဟူ၍ အမှတ်အသားပြုခြင်း ခံခဲ့ရ၏။ ဤသို့ မဟုတ်မရာသော မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိအယူအဆ အစွဲအလမ်းတို့ကို တော်လှန်လိုသော၊ တော်လှန်စေလိုသော စာဆိုကြီး ရှင်မဟာသီလဝံသသည် သံဝေဂခန်းပျို့၌ အောက်ပါအတိုင်း ဖွဲ့ဆို ရေးစပ်တော်မူခဲ့လေသည်။

“ကာလရှည်လျား၊ လူငန္ဓားတို့၊ ကြီးမားယုတ်မာ၊ နတ်မိစ္ဆာကို၊ ဘိုးလာဘွားဘက်၊ မြေးသားဆက်၍၊ မပျက်ခုတိုင်၊ နတ်ခရိုင်နှင့်၊ ပန်းခိုင်ရေအိုး၊ ဆယ်စုံဖွိုး၍၊ မြတ်နိုး နှစ်သက်၊ အနက်အနီ၊ အတီခေါင်းပေါင်း၊ တင်အုပ်ဆင်းနှင့်၊ အပေါင်းစုဝေး၊ အမွှေးအကြိုင်၊ မှုံ့စိုင့်မှုံ့ခဲ၊ ကြက်ဝက်လဲ၍၊ ပုံနံ့ခရာ၊ တီးမှုတ်ကာနှင့်၊ ချမ်းသာဆင်းရဲ၊ ပေးစမြဲဟု၊ စိတ်ထဲထင်မှတ်၊ ငနတ်တို့ကို မပြတ်ကိုးကွယ်၊ အန္တရာယ်လည်း၊ ကိုယ်ဝယ်လွတ်ကင်း၊ မရှိလျှင်း၏၊ ဆောင်နှင်းမင်္ဂလာ၊ လှူဒါပုညပြုကာလလည်း၊ မိဖရေမှတ်၊ ငါတို့နတ်ကို၊ ပေးအပ်အပ်လျှင်၊ ပွဲလမ်းပြင်၍၊ အရှင်မှတ်မှတ်၊ ကိုယ်ဝယ်ကပ်လျက်၊ မပြတ်ထင်ရှား၊ မမေ့မှားဟု၊ ဆုများရွယ်ရွယ်၊ ရှက်စဖွယ်နှင့် ဘယ်ဝယ်တခါ၊ ကိုယ်တိုင်လာ၍၊ ဥစ္စာထင်ရှား ဘယ်သူအား

ကို နတ်များပို့လှာ၊ ရှိဘူးပါအံ့၊ မိစ္ဆာစွဲမှတ်၊ ဘယ်အရပ်မှာ၊ နတ်ပုဂ္ဂိုလ်နေရာ၊ အိမ်ခန်းဝါနှင့်၊ သာယာခမ်းနား၊ နတ်မယားနှင့်၊ နတ်သားနတ်လင်၊ ကြည့်မမြင်တည့်။ ငြိငြင်စိတ်စွဲ၊ အံသွားခဲ၍၊ ညည်းဆဲနိပ်စက်၊ နတ်တို့လက်နှင့်၊ ထုတ်လျက်ဆွဲငင်၊ ပြုကြအင်ကို၊ မမြင်ဘူးပါ။ သည်အရာကိုမိစ္ဆာမောဟ၊ အယူခွ၍၊ နတ်များသခင်၊ နတ်ဘုရင်ဟု၊ နတ်တွင်အကြီး၊ ငါ့သမီးကို၊ ဖမ်းဆီးတတ်ငြား၊ ငါ့မယားကို၊ ဖမ်းစားတတ်ချေ။ ချမ်းသာစေဟု၊ ကခြေပွဲလမ်း၊ အခမ်းအနား၊ နတ်ထိန်းများနှင့် သောက်စားဟစ်အော်၊ တကျော်ကျော်နှင့် မောင်တော်ရှင်ချစ်၊ နတ်သံပစ်၍၊ မူးယစ်မှိုင့်ဝေ၊ အထွေထွေလျှင်၊ လူ့မြေရပ်ရွာ၊ နတ်မိစ္ဆာကို ကယ်သာထင်မှတ်၊ သဘောကပ်၍၊ နတ်လူဗြဟ္မာ၊ သတ္တဝါကို၊ ကံသာအရင်း၊ ပြုဖန်ဆင်းဟု၊ ယူလျှင်းအပ်စွာ ယခုကား၊ ချမ်းသာဆင်းရဲ၊ နတ်ခဲပဲသည်။ ပေးမြဲတို့မှာ၊ ထင်မှတ်ရာသည်၊ မိစ္ဆာယူမိယူမှားတည်း။ ။

ပုဂ္ဂိုလ်အကျော် ဆရာတော် ရှင်မဟာ သီလဝံသသည် ဖော်ပြခဲ့သော ပါရမီတော်ခန်းပျို့၊ ဆုတောင်းခန်းပျို့၊ သံဝေဂခန်းပျို့တို့အပြင် လူအများ အသိခက်ခဲသော ပျို့တစောင်ကိုလည်း ဉာဏ်ကစားရန် ရည်သန်၍ ရေးသားခဲ့သေးသည်။ ထိုပျို့ကား ဇာတိတောင်တွင်းကြီးမြို့မှ အင်းဝနေပြည်သို့ လာရာလမ်း၌ ကြုံတွေ့ရသည့် အဖြစ်အပျက်များကို စကားထာ ပဟေဠိ သဘောဖြင့် ကွယ်ဝှက်၍ ရေးသားခဲ့သော တောင်တွင်းလာပျို့ဖြစ်သည်။ ထိုပျို့တွင် ဆရာတော် ရှင်မဟာသီလဝံသသည် မိမိ၏ အဖြစ်သနစ်အစုံကို ထည့်သွင်း ရေးစပ်ထားရာ ထိုပျို့ကို ကျနသေချာစွာ အနက်အဓိပ္ပာယ် ပြန်ဆိုနိုင်ပါက ဆရာတော်၏အကြောင်းစုံကို ယခုထက်ပို၍ သိကြရပေမည်။ ယင်းတောင်တွင်းလာပျို့ကို ၁၀၉၇ ခုနှစ်တွင် ဆားလင်းဆရာတော်က ရှင်မဟာသီလဝံသ၏ ဆိုလိုချက် သဘောအာဂုံကို ဉာဏ်မီနိုင်သမျှ ဖွင့်လှစ်ဖြေဆိုထားသေး၏။ သို့သော် ထိုထက်ကျယ်ဝန်းစွာ ဖြေဆိုနိုင်ပါက ရှင်မဟာသီလဝံသ ပုဂ္ဂိုလ်ကျော်၏ အဖြစ်သနစ်ကို ယခုထက် ပိုမိုစုံလင်စွာ သိနိုင်မည်ဖြစ်ပေသည်။

ပျို့များအပြင် ရှင်မဟာသီလဝံသသည် မော်ကွန်းများကိုလည်း ရေးသားသေးသည်။ ရှင်မဟာသီလဝံသသည် သက္ကရာဇ် ၈၅၈ခုနှစ် ဒုတိယမင်းခေါင်လက်ထက်တွင် တံတားဦးတည်မော်ကွန်းကို ဖွဲ့ဆိုသည်။ တံတားဦးအရပ်တွင် ဒုတိယမင်းခေါင်တည်ထားကိုးကွယ်တော်မူသော မင်္ဂလာ စေတီတော်ကို ဖွဲ့ဆိုခြင်းဖြစ်သည်။ သို့သော် ၁၂ပိုဒ်မျှ ပြီးစီးသည့်ကာလ ထိုတံတားဦးတည်မော်ကွန်းကို ရှင်မဟာ ရဋ္ဌသာရ ရေးသားစီရင်ပြီးစီးကြောင်း သိသောအခါ ဆက်လက်ရေးသားတော့ဘဲ ရေးပြီး ၁၂ပိုဒ်ကို ချေဖျက်စေသည်တွင် တပည့်ရဟန်းများက ကူးယူ သိမ်းဆည်းထားကြလေသည်။

ယင်းမော်ကွန်းတွင် ရှင်မဟာသီလဝံသသည် ဒုတိယ မင်းခေါင်အား ဗုဒ္ဓအလောင်းအလျာသဖွယ် ထား၍သတ္တဝါတို့ကို ကယ်မတော်မူနိုင်သည့် ဘုရားစင်စစ်ဖြစ်မည့်အကြောင်းကို ခမ်းနားနက်နဲသောစကား ဥပမာ ဥပစာတို့ဖြင့် တန်ဆာဆင်ကာ ရေးသားဖွဲ့ဆိုထားလေသည်။ ဘုရားအဖြစ်ကို ရရှိဖို့ရော ပါရမီတော်ကိုဖြည့်ကျင့်ရန် ကြံတော်မူမည့်အကြောင်းနှင့် ဆုတောင်းတော်မူသော အကြောင်းအရာများကို ကဗျာကဝိကြီး ပီသစွာ ဥပစာတင်စား၍ သုံးပုံမှာလည်း လွန်စွာ ကောင်းမွန်လှသည်ဖြစ်ရကား ရှင်မဟာသီလဝံသ၏ ကဗျာအာဘော်ကို မိအောင်ပင် နောက်ဆရာများ မလိုက်နိုင်ကြပေ။ ဤမော်ကွန်းအပြင် အခြားမော်ကွန်းတို့ကား မိတ္ထီလာ(သျှိသျှား)ကန်တော်ဘွဲ့မော်ကွန်း၊ ရွှေနန်းတည် မော်ကွန်းတို့ဖြစ်၏။

ရှင်မဟာသီလဝံသသည် စကားပြေကျမ်းများကိုလည်း ရေးသားသည်။ ရွှေနန်းကြော့ရှင် လက်ထက် သက္ကရာဇ် ၈၆၃ ခုနှစ်တွင် စီရင်ရေးသားသော ပါရာယနဝတ္ထုသည် ထင်ရှားတွေ့သမျှသော စကားပြေဝတ္ထုများတွင် အဟောင်းဆုံးဝတ္ထုဖြစ်၏။ ပါဠိဘာသာစကားများကို နည်းပါးနိုင်သလောက် နည်းပါး၍ ဘုရားဟော ဓမ္မက္ခန္ဓာအပေါင်းတို့မှ ကောင်းနိုးရာရာတို့ကို ထုတ်နုတ်စိစစ်၍ မြန်မာ စကားပြေဖြင့် ဖွဲ့ထားသောကျမ်းဖြစ်၏။

သက္ကရာဇ် ၈၆၄ ခုနှစ်တွင် ရှင်မဟာသီလဝံသ ရေးသားပြုစုခဲ့သောရာဇဝင်ကျော်မှာ ထင်ရှားတွေ့ရှိသမျှသော ရာဇဝင်ကျမ်းများတွင် အဟောင်းဆုံးဖြစ်သည်။ ရာဇဝင်ကျော်ဟူသောအမည်မှာ ရှင်မဟာသီလဝံသ မှည့်ခဲ့ရင်းအမည်မဟုတ်။ နောက်မှခေါ်ကြသော အမည်ဖြစ်၏။ ရှင်မဟာသီလဝံသကမူကား မဟာသမ္မတဝံသကျမ်းဟူ၍သာ မှည့်ခဲ့၏။

ရှင်မဟာသီလဝံသသည် သက္ကရာဇ် ၈၅၂ ခုနှစ်ကျော်ကျော်တွင် အင်းဝနေပြည်တော် ရတနာဗိမာန်ကျောင်းတော်ကြီး၌ပင် ပျံလွန်တော်မူသည်ဟု ခန့်မှန်းရသည်။

ရှင်မဟာသီလဝံသ၏ စာတော်စာရင်းမှာ ပါရမီတော်ခန်းပျို့၊ တောင်တွင်းလာပျို့၊ ဆုတောင်းခန်းပျို့၊ သံဝေဂခန်းပျို့၊ ဓမ္မပါလပျို့ (ရေးဆဲပျံလွန်တော်မူသောကြောင့် တပည့်ပုဂံဆရာတော်က ဆက်ရေးရာ ဇာတ်ခုနစ်၌ ပြီး၏)၊ ကမ္ဘာလောင်ပျို့(စာမူမတွေ့ရ၊ တိမ်မြုပ်နေသည်)၊ ဗုဒ္ဓပုဂ္ဂိုလ်ပျို့ (ပါရမီတော်ခန်းပျို့ကိုပင် ဆိုလိုသည်ဟု အချို့မှတ်သားကြသည်)၊ တံတားဦးတည်မော်ကွန်း၊ ရွှေနန်းတည်မော်ကွန်း၊ ရွှေနန်းကြော့ရှင်ခန်းဖွဲ့မော်ကွန်း၊ မိတ္ထီလာကန်တော်ဘွဲ့မော်ကွန်း (သျှိသျှားကန်ဘွဲ့မော်ကွန်းဟုလည်း ခေါ်၏။) ဆုံးမစာလင်္ကာများ၊ ဧကပိုဒ်၊ အဖြည့်ခံ၊ ပိုဒ်စုံရာတုများ၊ ရာဇဝင်ကျော်၊ ပါရာယနဝတ္ထု၊ မဟာရဟန်းတို့၊ နေတ္တိပါဠိတော်နိဿယဟောင်း၊ ဆုံးမစကားပုံ အစရှိသော ကျမ်းများနှင့်

ရတနာဒီဇာန်ကျောင်းတော် ကျောက်စာတို့ ဖြစ်၏။ ထို ကျောက်စာမှာ တကြောင်းလျှင် စာလုံးရေ ၈၀ခန့်၊ တဖက် တွင် ကြောင်းရေ ၅၄၊ တဖက်တွင် ၃၅ ခန့်ရှိ၏။

မဟာသီဟသူရ၊ ဗိုလ်မှူး (မြန်မာ ၁၁၄၃ လွန်)။ ။ မဟာသီဟသူရသည် ကုန်းဘောင်ခေတ်ဆင်ဖြူရှင်မင်းလက် ထက်က ဝန်ကြီးတပါးဖြစ်၍ ထိုမင်းလက်ထက်တော်တွင် သက္ကရာဇ် ၁၁၂၇ ခုနှစ်မှ ၁၁၃၀ ပြည့်နှစ်အထိ ဖြစ်ပွားသော တရုတ်-မြန်မာ စစ်ပွဲများအပြင် ယိုးဒယား စစ်ပွဲများတွင် ဗိုလ်ချုပ်အဖြစ် ခန့်အပ်ခြင်းခံရကာ ဗိုလ်ချုပ်အဖြစ်ဖြင့် တရုတ်တို့ကို လုံးဝအောင်မြင်အောင် အမှုတော်ထမ်းရွက်ခဲ့ သော သူရဲကောင်းဗိုလ်ချုပ်ကြီးဖြစ်လေသည်။

တရုတ်တို့နှင့်ဖြစ်ပွားသော ပဌမစစ်ပွဲ (သက္ကရာဇ် ၁၁၂၇ ခုနှစ်)အပြီးတွင် ဇင်းမယ် ငါးဆဲ့ခုနှစ်ခရိုင် မငြိမ်မဝပ် ရှိသည်ကို ဆင်ဖြူရှင်မင်းသည် ဝန်ကြီးမဟာသီဟသူရအား ဗိုလ်ချုပ်ခန့်၍ စစ်သည်သူရဲ ၂၀,၀၀၀ နှင့် ချီတက်စေသည်။

ဒုတိယစစ်ပွဲ(သက္ကရာဇ် ၁၁၂၈ခုနှစ်)တွင် မဟာသီဟ သူရသည် ဇင်းမယ် ကျိုင်းရုံးမှလှည့်၍ချီလာကာ လက်ဝဲ ဝင်းမှူးတို့တပ်နှင့် ပေါင်းပြီးလျှင် သိန္နီအရှေ့မြောက်တွင် နေ လာသော တရုတ်တပ်ကြီး တတပ်ကို တိုက်ခိုက်ကြသဖြင့် တရုတ်တို့ပျက်၍ ပြေးကြသည်။

တတိယစစ်ပွဲ(သက္ကရာဇ် ၁၁၂၉ ခုနှစ်)တွင် မဟာသီဟ သူရသည် အောင်ပွဲများရသည်။ တတိယအကြိမ် တရုတ်တို့ ဖက်မှနာမည်ရ ဗိုလ်ချုပ်မင်းဂျူး(မြင်းခုံရဲ)သည် အလုံးအရင်း ဖြင့် သိန္နီစစ်ကြောင်းမှချီလာသည်မှာ အင်းဝမြို့တော်နှင့် မိုင် ၃၀ကွာ ဆင်ဂေါင်းအရပ်သို့တိုင်၏။ သို့ရာတွင် မြစ် ငယ်ကြောင်းမှ ချီလာသော မဟာသီဟသူရ၏ စစ်တပ် များက မင်းဂျူး၏စစ်ကြောင်းကို ဖြတ်တောက်ကာ ရိက္ခာ ပို့ဆောင်ရေးကို ဟန့်တားလိုက်သောကြောင့် တရုတ်စစ်တပ် သည် အင်းဝဖက်သို့ဆက်လက်မချီတက်နိုင်ဘဲ ဆင်ဂေါင်းမှ ပင်တပ်ဆုတ်ခဲ့ရ၏။ ဤသို့ဖြင့် မဟာသီဟသူရသည်တရုတ် တို့လက်တွင်းသို့ မြန်မာတို့၏ မြို့တော်ကျရောက်မည့်ဘေးမှ ကာကွယ်ခဲ့လေသည်။ အောင်ပွဲရ မဟာသီဟသူရ၏တပ်မ ကြီးသည် မိုးမိတ်စစ်ကြောင်းချီလက်ဝဲဝင်းမှူး၏တပ်နှင့် ပေါင်းမိပြီးလျှင် သိန္နီမြို့ရှိတရုတ်တပ်မကြီးကို တိုက်ခိုက် အောင်မြင်ပြန်၏။ ယင်းသို့အားဖြင့် တတိယတရုတ်-မြန်မာ စစ်ပွဲတွင် ဝန်ကြီးမဟာသီဟသူရမှာနာမည်ထွက်ခဲ့ပေသည်။

စတုတ္ထစစ်ပွဲတွင် မဟာသီဟသူရ၏ စစ်မှုရေး၌ အမြင် ကျယ်ပုံပေါ်လွင်ပေသည်။ စတုတ္ထအကြိမ် တရုတ်မြန်မာစစ် ပွဲ(သက္ကရာဇ် ၁၁၃၀ခုနှစ်) ဖြစ်သောအခါ ဆင်ဖြူရှင်မင်း သည် မဟာသီဟသူရအား ဗိုလ်ချုပ်ခန့်၍ ရေကြောင်းဖြင့် ဗန်းမော်သို့ ချီစေ၏။ ဗိုလ်ချုပ်မဟာသီဟသူရသည် လက်ဝဲ

ဝင်းမှူးအားအချုပ်ခန့်၍ ဧရာဝတီမြစ် အရှေ့ဖက် မိုးမိတ်စစ် ကြောင်းချီစေ၏။ တဖန် တိမ်ကြားမင်းခေါင်ကို အချုပ်ခန့်၍ တရုတ်တို့၏ရိက္ခာကြောင်းကိုဖျက်ဆီးစေကာ၊ တရုတ်တပ်ကို နောက်မှလှည့်တိုက်ရန်တာဝန်ပေးပြန်သည်။ တတိယတရုတ်- မြန်မာစစ်ပွဲ၊ စတုတ္ထတရုတ်-မြန်မာစစ် ပွဲများတွင် ဗိုလ်ချုပ် မဟာသီဟသူရသည် တရုတ်တို့အားရိက္ခာဖြတ်တောက်ရန် ကြိုးပမ်းပြီးမှစစ်ဆင်လေ့ရှိသည်။ တရုတ်တို့ရိက္ခာမရလေက မြန်မာတို့အဖို့ စစ်ဆင်အောင်မြင်ရန် လွယ်ကူသည်ဟု ဗိုလ်ချုပ် မဟာသီဟသူရ နားလည်ဟန်ရှိသည်။ ဗိုလ်ချုပ် မဟာသီဟသူရ၏ ယူဆချက်အတိုင်းပင် တရုတ်ရာဇဝင်၌ တရုတ်-မြန်မာစစ်ပွဲတွင် တရုတ်တို့စစ်ရုံးနိမ့်ရသည့်အကြောင်း တချက်မှာ ရိက္ခာပြတ်လပ်မှုပင်ဖြစ်သည်ဟု ဆိုထားသည်။ ဤသည်မှာ ဗိုလ်ချုပ် မဟာသီဟသူရ၏ စစ်ရေးအမြင် ကျယ်မှုတည်း။

မဟာသီဟသူရသည်ဗိုလ်ချုပ်အဖြစ် စစ်ရေးအမြင်ကျယ် သကဲ့သို့ ဝန်ကြီးတပါးအနေနှင့်လည်း နိုင်ငံရေးအမြင်ကျယ် လေသည်။ တရုတ်တို့ရိက္ခာပြတ်လပ်၍ စစ်ပြေငြိမ်းရန်စေ့စပ် ပြောဆိုသောအခါ မြန်မာဗိုလ်မှူးများက လက်မခံလိုကြချေ။ သို့ရာတွင် မဟာသီဟသူရသည် တရုတ်တို့နှင့်ဆက်လက်၍ အရှည်စစ်ဖြစ်ပွားနေသည်ထက် သင့်မြတ်ချစ်ကြည်စွာ နေ ထိုင်ပါက အကျိုးရှိဖွယ်ဖြစ်သည်ကို မြော်မြင်မိ၍ တဦး တည်း တာဝန်ယူကာ စစ်ပြေငြိမ်းခဲ့သည်။ ယင်းသို့သော မဟာသီဟသူရ၏အပြုအမူသည်ခေါင်းဆောင်ကောင်းတို့၏ အရည်အချင်းဟုဆိုအပ်သော နိုင်ငံရေးအမြင်ကျယ်ခြင်း၊ ရဲဝံ့စွာဆုံးဖြတ်ခြင်း စသည်တို့ဖြင့် မဟာသီဟသူရသည် ပြည့်စုံကြောင်းကို အထောက်အထား သာဓကပြုသည်။ ဤသို့ စစ်ပြေငြိမ်းမှုကို သဘောတူသောကြောင့် ထိုအချိန် ကစ၍ တရုတ်တို့နှင့် မြန်မာတို့ စစ်မက်ရေးမရှိတော့ဘဲ နှစ်ပြည့်တပြည့် မဟာမိတ်ဖြစ်ကာ သံအတုံ့အပြန် စေလွှတ် ၍ အရောင်းအဝယ်လည်း တိုးပွားလာလေသည်။ မြန်မာတို့ မှာ ယိုးဒယားစစ်နှင့် တရုတ်စစ်တို့ကို တိုက်ခိုက်ရ၍ ပင် ပန်းနေစဉ်တွင် ဤကဲ့သို့ ဆောင်ရွက်နိုင်စွမ်းရှိသဖြင့်၊ စတုတ္ထမြန်မာနိုင်ငံ တည်မြဲရေးကို ဂုဏ်သရေရှိစွာဖြင့် ဖန် တီးပေးလိုက်ခြင်းပင် ဖြစ်သည်ဟုဆိုရပေမည်။

သို့သော်ဆင်ဖြူရှင်မင်းကား မဟာသီဟသူရ၏သဘော ဖြင့် စစ်ပြေငြိမ်းခဲ့သည်ကို အမျက်ရှိလေသည်။ သို့ဖြစ်၍ ဗိုလ်ချုပ်မဟာသီဟသူရသည် အရှင်သခင် အမျက်တော် ပြေစေရန် မငြိမ်မသက်ဖြစ်နေသောမဏိပူရသို့ စစ်ကြောင်း လှည့်ကာ တိုက်ခိုက်အောင်မြင်ပြီးမှ နေပြည်တော် အင်းဝသို့ ပြန်လာခဲ့၏။ ဆင်ဖြူရှင်မင်းသည် မဏိပူရကို အောင်မြင်စွာ နှိမ်းနှင်းခဲ့သည်တိုင် ကျေနပ်ခြင်းမရှိပေ။ မဟာသီဟသူရ သည် အသက်ချမ်းသာပေးခြင်းခံရသော်လည်း မြစ်ငယ်

အရှေ့ဖက် ကြက်ယက်လယ်ပြင်သို့ ပို့ထားခြင်း ခံရသည်။ အဟန်ကြာမှာ အမျက်ပြေကာ နေပြည်တော်သို့ ဝင်ခွင့်ပြုခဲ့ပေသည်။

မဟာသီဟသူရသည် ယိုးဒယားတိုက်ပွဲတွင်လည်း ဦးစီးပါဝင်တိုက်ခိုက်ခဲ့ရသည်။ အလောင်းဘုရား လက်ထက်တွင် အယုဒ္ဓယမြို့တော်ကို တိုက်ခိုက်အောင်မြင်စဉ်က ထွက်ပြေးတိမ်းရှောင်ခဲ့သော ဖယားတက်ဆင် (ဘယားတက်သေဉ်) သည် ဗန်ကောက်မြို့တွင် မြို့သစ်တည်ကာ မြန်မာတို့၏ ဩဇာကို မခံတော့ကြောင်း သိရသဖြင့် ယိုးဒယားသို့ စစ်ချီပြန်၏။ ထိုအခါ ဝန်ကြီး မဟာသီဟသူရကို ဘုရားသုံးဆူစစ်ကြောင်းမှ ချီစေသည်။ လက်ထောက်ဗိုလ်အချို့ ဩဇာမခံဘဲ အစီအမံ နှောင့်နှေး၍ အရေးမလှခဲ့ပေ။ ယိုးဒယားသို့ စစ်ချီရာမှပြန်လည်လာသောအခါ အင်းဝနန်းတွင် ဆင်ဖြူရှင်မင်း နတ်ရွာစံပြီး စဉ့်ကူးမင်း နန်းတက်၏။ စဉ့်ကူးမင်းသည် မင်းဖြစ်လျှင် ဝန်ကြီးမဟာသီဟသူရကို မျက်တော်မူ၍ ဝန်ကြီးအရာက နုတ်ပြီးလျှင် စစ်ကိုင်းတွင် ထားသောကြောင့် အငြိမ်းစားနေရသည်။ စဉ့်ကူး၏ နန်းကို ဖောင်းကားစားမောင်မောင် သိမ်းပိုက်သောအခါ အငြိမ်းစားနေရာမှ ဗိုလ်ချုပ်အဖြစ် တာဝန်ပြန်ယူရ၏။ ဖောင်းကားစားမောင်မောင်၏ နန်းသက်ခုနစ်ရက်တွင် ဘိုးတော်မင်းတရားက အင်းဝနန်းကို လုပ်ကြံအောင်မြင်ပြန်၏။ ဤသို့ အောင်မြင်ရာတွင် ဗိုလ်ချုပ်မဟာသီဟသူရ၏ အကူအညီပါသည်ဟု ဆိုကြသည်။ ဝန်ကြီးမဟာသီဟသူရကို မရှုတ်မချ ဝန်ကြီးအရာနှင့် သူကောင်းပြုသည်။ သို့ရာတွင် နန်းတက်ပြီးသည့်နောက်ပိုင်းတွင် ဘိုးတော်ဘုရားသည် ဝန်ကြီး မဟာသီဟသူရအား ညီတော်စည်သာမင်းသားနှင့် ပူးပေါင်း၍ လုပ်ကြံရန် ကြံစည်သည်ဟု စွပ်စွဲကာ ၁၁၄၃ ခုနှစ် တပေါင်းလတွင် ကွပ်မျက်လိုက်လေသည်။

မဟာ အရိယဝံသ၊ ရှင် ။ ။ရှင်မဟာ အရိယဝံသသည် အင်းဝခေတ် သက္ကရာဇ် ၈၀၄ ခုနှစ်တွင် နန်းတက်သော ထူပါရုံဒါယကာ နရပတိမင်းလက်ထက်တွင် ကျမ်းဂန်တတ်မြောက်လှသဖြင့် ကျော်စောထင်ရှားသော ဆရာတော်ဖြစ်သည်။ ပင်းယမြို့တောင် စကားအင်းရွာသား ဇာတိဖြစ်လေသည်။

ပင်းယမြို့၊ အင်းဝမြို့များ၌၊ အဋ္ဌကထာ၊ ဋီကာကျမ်းဂန်များကို သင်ကြား၍ ကိုယ်ဝန်ဆောင် မိန်းမရွက်နိုင်လောက်သည့် တရွက်စာခန့်သော ပေပုရပိုက်များကို နှုတ်တက်အာရုံရွတ်ဆိုနိုင်သော်လည်း၊ ကျမ်းဂန်တတ်သည်။ စာပေတတ်သည်ဆိုသောသဘောကို မသိချေ။ ထိုကြောင့် ရှင်မဟာအရိယဝံသသည် စစ်ကိုင်းအရပ်သို့ ကူး၍ ကျမ်းဂန်တတ်သည့် ရေငုံဆရာတော်ထံ စာဝါတောင်းရန် ဆည်းကပ်

လေသည်။ ၂ ရက်တိုင်အောင် စကားပြောခွင့်မရသဖြင့် ဝတ်ဖြည့်၍သာ ပြန်ခဲ့ရသည်။ ၃ရက်မြောက်သောနေ့၌ကား သားရေနယ် ခေါက်သံကို ကြားရသောအခါမှ ရေငုံဆရာတော်သည် ရေကိုထွေးပြီးလျှင် မေးမြန်း၏။ ရှင်မဟာအရိယဝံသက စာဝါတောင်းရန်ရောက်ကြောင်း လျှောက်သောအခါ သင်ကြားလေ့ကျက်ခဲ့ဖူးသော ကျမ်းဂန်များကို မေး၏။ သင်ကြားခဲ့ဖူးသောကျမ်းဂမ်းများကို လျှောက်သည်တွင် ရေငုံဆရာတော်က မသင်ကြားခဲ့ဖူးသော သင်ရိုးကျမ်းဂန်များပင် မရှိပြီဟု မိန့်တော်မူသည်။ သို့သော် ရှင်မဟာ အရိယဝံသက ကျမ်းဂန်တတ်သည်၊ စာပေတတ်သည်ဆိုသော သဘောကို မသိပါသေးသောကြောင့် ဆည်းကပ်ပါသည်ဟုလျှောက်ပြန်လေသည်။ ထိုအခါမှ ရေငုံဆရာတော်က ဋီကာလက်သန်းကို သင်တော့ဟု စာဝါပေး၍ အမျိုးမျိုးသောနည်းတို့ဖြင့် တန်ဆာဆင်၍ သင်ကြားပြတော်မူလေသည်။

ရှင်မဟာအရိယဝံသသည် ၃ ရက်မျှ သင်ကြားပြီးလျှင် ပြသအပ်သောနည်းကို မှီ၍ နည်းအမျိုးမျိုးဖြင့် ဆင်ခြင်သုံးသပ်ရာတွင် ကျမ်းဂန်တတ်သည်၊ စာပေတတ်သည်ဆိုသော သဘောကို ထိုအခါမှ သိတော့သဖြင့် ၂ရက် ၃ရက် မလာဘဲနေလေသည်။ ထိုနောက် ရေငုံဆရာတော်ထံလာ၍ အကျိုးအကြောင်းကို လျှောက်ထားလေသည်။

ရေငုံဆရာတော်က ကျမ်းဂန်တတ်ကြောင်း၊ စာပေတတ်ကြောင်းကိုသိလျှင် ကျေးဇူးပြုသောအားဖြင့် ဋီကာလက်သန်းကိုပင် ဖွင့်ပေတော့ဟု ဆိုတော်မူသောကြောင့်၊ ရှင်မဟာအရိယဝံသသည် ဋီကာလက်သန်းအဖွင့်ဖြစ်သော မဏိသာရမဉ္ဇူသာ ကျမ်းကို ပုညစေတီ အရှေ့မြောက်ချောက်တွင် နေ၍ စီရင်ရေးသားတော်မူရာ သက္ကရာဇ် ၈၂၈ ခုနှစ်၌ ပြီးစီး၏။ ယင်းကျမ်းကို ပြုစုရာ၌ ပြီးသမျှကို လပြည့်လကွယ်၊ ရှစ်ရက်သီတင်းနေ့တိုင်း ပုညစေတီရင်ပြင်၌ သံဃာအများရှေ့၌ ဖတ်ပြ၏။ ထိုအခါ အစွန်း၌နေ၍ စာနာလျက် ရှိသော ရဟန်းတပါးက ဧးဧးဟူ၍ နှစ်ကြိမ်တိုင်ဆိုသည်ကို မှတ်သားလိုက်ရလေသည်။ ကျောင်းသို့ပြန်ရောက်၍ မှတ်သားထားသောအရာကို ပြန်၍ကြည့်ရှုဆင်ခြင်သော အခါ တချက်မှာ ဝါကျထပ်၍ အခြားတချက်မှာ “ကူခံဂန္ဓ” ဟု စွဲရမည့်အစား “ကူဒံဂန္ဓ” ဟု အစွဲပျက်သည်ကို မြင်သောကြောင့် ပြင်ဆင်ရသည်။ ထိုသို့မှားယွင်းသော အချက်နှစ်ချက်ကို ထောက်ပြသတိပေးသဖြင့် ကျေးဇူးကြီးမားလှသောကြောင့် ထိုရဟန်းအား နှစ်ထပ်သင်္ကန်းဖြင့် ဉာဏ်ပူဇော်တော်မူသည်။

ရှင်မဟာအရိယဝံသသည် (၁) မဏိသာရမဉ္ဇူသာဋီကာ၊ (၂) မဏိဒီပဋီကာ၊ (၃) ဂန္ဓာဘာရဏပါဌ၊ (၄) မဟာနိဿယ၊ (၅) ဇာတကဝိသောဓနဟူသော ကျမ်းများကို ပြုစုတော်မူခဲ့

သည်။ ခဏိသာရမဇ္ဈသာသည် ဋီကာကျော်၏ အဖွင့် ကျမ်းဖြစ်သည်။ ခဏိဒီပကျမ်းသည် ဒွါရကထာ မူလဋီကာ ၏ အဖွင့်ကျမ်းဖြစ်သည်။ ဂန္ဓာဘရဏကျမ်းသည် ဥပသာရ နိပါတ်တို့၏ အနက်အနုအထားကိုဆိုသော သဒ္ဒါကျမ်းဖြစ် သည်။ မဟာနိဿယကျမ်းသည် မူလဋီကာနှင့်အနုဋီကာကို စပ်ယှဉ်၍ ဖွင့်သောနိဿယကျမ်းဖြစ်သည်။ ဇာတကဝိသော ဓနကျမ်းကား ဇာတ်တော်ဆယ်စောင်ကို ပုဒ်ပါဌ် အဆစ်အ ဖုသုတ်သင်သော ဂဏ္ဍိကျမ်းတည်း။ (ဆရာတော်များ- ရှု။)

မဟူရာ။ ။မဟူရာသည် ကျစ်လျစ်မာကြောသောကျောက် သလင်းမျိုးဖြစ်သည်။ ယင်းသည် ကျောက်ခေါင်းများထဲရှိ သဲစင် ထပ်များတွင် ဖြစ်ပေါ်လျက်ရှိသည်။ မဟူရာကျောက် သည် သံမဏိထက်အနည်းငယ်မာသော်လည်း သံမဏိထက် ပိုဆတ်သည်။ မဟူရာသည် အရောင်အမျိုးမျိုးတို့ဖြင့် အစင်း များထင်လျက် ရှိသည့်ပြင် သွေးလိုက်သည့်အခါ အလွန်အ ရောင်တောက်ပြောင်လာနိုင်သည်။ အချို့မဟူရာကျောက် များသည် အစင်းများဖြစ်၍ အချို့ကား လုံးချင်း မီးခိုးရောင်၊ အညိုရောင်၊ အဝါရောင်၊ အပြာရောင်၊ သို့မဟုတ် အမည်း ရောင်များဖြစ်ကြသည်။ အချို့ မဟူရာကျောက်များကို ယင်း တို့တွင် ပေါ်ထွက်နေသော အရောင်ကိုလိုက်၍ အမည် အမျိုးမျိုးပေးကြသည်။

မဟူရာကျောက်များကို များသောအားဖြင့် တောင်အ မေရိကတိုက် ဗရာဇီးနိုင်ငံနှင့် အူရူဂွေးနိုင်ငံတို့ရှိ ကျောက် ကျင်းများမှ တူးဖော်ရရှိကြသည်။ ဂျာမနီနိုင်ငံရှိ အိုင်ဒါ- အိုဗာစတိုင်းခရိုင်သည် နှစ်ရာပေါင်းများစွာကပင် မဟူရာ ကျောက်သွေးခြင်းနှင့် အရောင်တင်ခြင်းပြုလုပ်ရာဌာနကြီး တခု ဖြစ်ခဲ့သည်။ ဂျာမနီအလုပ်သမားများသည် မဟူရာ ကျောက်အရောင်ဆိုနည်းတမျိုးကို တိုးတက်လုပ်ကိုင်လာ ခဲ့ရာ ယခုအခါ အမျိုးသမီးများ ဝတ်ဆင်သော မဟူရာ ကျောက်များကို ကြိုက်ရာအရောင်ရအောင် ဆိုးယူကြသည်။ အချို့ မဟူရာကျောက်များကို အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု၊ ဩရီဂန်ပြည်နယ်တွင် တူးဖော်ရရှိ၍ ပိုတလန်မြို့တွင် ကျောက်သွေးလုပ်ငန်းကို လုပ်ကိုင်ကြသည်။

မဟူရာကို ဆံထိုး၊ ရင်ထိုး၊ စက္ကူဖြတ်စား၊ မင်အိုးတင်ခုံ နှင့် တံဆိပ်များ ပြုလုပ်ရာ၌ အများအပြား အသုံးပြုကြ သည်။ မဟူရာကျောက်သည် မာသည့်ပြင် အက်ဆစ်မစား နိုင်သောကြောင့် ဓာတ်ပစ္စည်းများ ထောင်းရန်နှင့် ရောစပ် ရန်အတွက် ဆုံနှင့်ကျည်ဖွေများ ပြုလုပ်ရာ၌အသုံးပြုကြ လေသည်။

မဟူရာ အမျိုးမျိုးရှိသည့်အနက် မဟူရာဖြူသည်လည်း ကျောက်သလင်းမျိုးပင် ဖြစ်သည်။ အာရှမိုင်းနား ဒေသ၊

ဗီသင်းနီးယားနယ်၊ ကယ်လီဖိုးနီးယားမြို့အနီးတွင် မဟူရာဖြူ ကျောက်ကျင်းတခု ရှိသည်။ အခြား မဟူရာဖြူ ကျောက် ကျင်းများကို အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုရှိ ကာလီဖိုးနီးယား ပြည်နယ်နှင့် ကော်လိုရာဒိုးပြည်နယ်များ၊ အိုက်စလန်ကျွန်း နှင့် ဗြိတိန်နိုင်ငံ စကော့တလန်ပြည်တို့တွင် တွေ့ရသည်။

မဟူရာဖြူသည် ဟိုဖက်သည်ဖက် တိုးရိပေါက် မမြင်နိုင် သော်လည်း မြင်နိုင်လှနီးပါးမျှကြည့်လင်၍ အဝိုင်းစက်က လေးများ မှန်မှန်ပါရှိသည်။ အချို့ မဟူရာဖြူများတွင် လှပသော အရောင်အစက်ကလေးများ ပါရှိသည်။

မဟူရာညိုသည်လည်း ကျောက်သလင်းမျိုးဖြစ်၍ လက် စွပ်နှင့် အခြားဆင်မြန်းရန် ဝတ်စားတန်ဆာများတွင် ထည့် ၍ဆင်ယင်ကြသည်။ မဟူရာညိုကို အိန္ဒိယ၊ပယ်လက်စတိုင်၊ အာရေဗျ၊ ဗရာဇီး၊ အူရူဂွေး၊ စကော့တလန်နှင့် အယ်ယာ နိုင်ငံများတွင် တွေ့ရသည်။ ယင်းသည် ကျောက်မျက်ရတ နာများတွင် အပေါဆုံး ရတနာတခုဖြစ်၍ သွေးရာ၌ အပြား လိုက်သွေးတတ်ကြသည်။ အခုံး၊ အခွက် ဖြစ်အောင်လည်း သွေးကြသည်။

မဟူရာနီသည်လည်း ကျောက်သလင်း မျိုးဖြစ်သည်။ ယင်းကို အိန္ဒိယနိုင်ငံ၊ တောင်အမေရိကတိုက်နှင့်ဂျပန်နိုင်ငံ များရှိ ကျောက်ကျင်းများမှ တူးဖော်ရရှိသည်။ လက်စွပ် လက်ကောက်များတွင် ထည့်၍ ဆင်ယင်ကြသည်။ မဟူရာ နီကိုတခါတရံ အဝါ၊အညို၊သို့မဟုတ် အဖြူရောင်ဖြစ်အောင် ဆိုး၍ အသုံးပြုကြသည်။ ရှေးလူများသည် မဟူရာနီကို လက်နက်နှင့် ပယောဂဘေးမှ အကာအကွယ်ပေးသော အဆောင်အဖြစ်ဖြင့် အသုံးပြုကြသည်။

မဟောဂနီ။ ။မဟောဂနီပင်သည် အမြစ်မီးအပင်ကြီး မျိုးဖြစ်၍ အနောက်အိန္ဒိယကျွန်းစုနှင့် အမေရိကတိုက် အပူပိုင်းဒေသများတွင် ပေါက်ရောက်သည်။ သာမန်အားဖြင့် ပေ ၁၀၀ ခန့်ထိ မြင့်သော်လည်း ကြီးထွားရာ၌ အလွန်နေ့ ကွေးသည်။ ပင်စည်လုံးပတ်မှာ တခါတရံ ၁၂ပေထိရှိ၍ တုတ်ခိုင်ကြီးမားသည်။ မြေပြင်မှသည် ပဌမဆုံးထွက်သည့် အကိုင်းကြီးထိ ပေ ၆၀ ကျော်ကျော်မြင့်သည်။

မဟောဂနီ၏ ရုက္ခဗေဒအမည်မှာ ဆွိုက်တင်းနီးယားမ ဟောဂနီဖြစ်၍ မယ်လီယေစီအီး မျိုးရင်းတွင်ပါဝင်သည်။ ယင်းအသီးမှရသောအစေ့များကို ပုတီးကုံးများ သီကုံးကြ သည်။ မဟောဂနီဟူသောအမည်ကို အခြားမျိုးရင်းဝင်အပင် များနှင့်မဟောဂနီကဲ့သို့ အကွက်အကြောနှင့် အရောင်ချင်း ဆင်တူသည့် သစ်ပင်များတွင်လည်း အသုံးပြုထားကြသည်။ ပုံပမာ-ရုက္ခဗေဒအမည်အားဖြင့် ခယာဆင်နီဂေါလင်ဆစ်ဟု ခေါ်သော အာဖရိကမဟောဂနီသည် အာဖရိကမှ အမြောက် အမြားထွက်သော်လည်း အမျိုးညွှန်အသားရောင် မကောင်း

www.foreverspace.com.mm

မဟောဂနီပင်များသည် အမေရိကတိုက် အပူပိုင်းဒေသများနှင့် အနောက်အိန္ဒိယကျွန်းစုတွင် ပေါက်ရောက်ကြသည်။

ချေ။ ဩစတြေးလျယားတိုက်တွင် ပေါက်ရောက်သော ယူကလစ်ပင်(ငှက်ခြောက်ပင်)တမျိုးနှင့် မြောက်အမေရိကတိုက်တွင် ပေါက်သော ဆာကိုကာပတ်ခေါ် အပင်မျိုးကိုလည်း မဟောဂနီဟု ခေါ်ကြသည်။

မဟောဂနီသည် ဥရောပတိုက်သို့ မည်သည့်အချိန်က ရောက်ရှိလာသည်ကို မည်သူမျှမသိကြချေ။ ၁၅၉၅ ခုနှစ်တွင် အင်္ဂလိပ်လူမျိုး ဆာဝေါလတာရောလီဆိုသူ ပုဂ္ဂိုလ်ကြီးသည် အနောက်အိန္ဒိယကျွန်းစုသို့ သင်္ဘောဖြင့် ဆိုက်ရောက်လာရာတွင် သူနှင့်အတူပါသွားသော သင်္ဘောဗိသုကာသည် မဟောဂနီသစ်သားကို ဂျပမေးကားကျွန်း၌ တွေ့ရှိသဖြင့် သင်္ဘောပြင်ရာတွင် အသုံးပြုခဲ့ဖူးသည်။ ထိုစဉ်က ယင်း၏တန်ဖိုးကိုမသိကြချေ။ ၁၈ ရာစုနှစ်ကျမှသာ အင်္ဂလိပ် အိမ်ထောင်ပရိဘောဂပြုလုပ်သူများသည် မဟောဂနီသားကို စတင်အသုံးပြုလာကြရာ အလွန်ကောင်းကြောင်း သိသာလာသဖြင့် တဖြည်းဖြည်းထင်ရှား၍ လူသုံးများလာသည်။ ၁၇၅၃ ခုနှစ် တနှစ်တည်းတွင် မဟောဂနီသားကုစပပေါင်း ၅ သိန်းကျော်ကျော်ကို အင်္ဂလန်ပြည်သို့ တင်ပို့ခဲ့ရလေသည်။

ယခုအခါ မဟောဂနီသစ်မျိုးမှာ အလွန်ရှားပါးသွားပေပြီ။ တောကြီးမျက်မည်းထဲ၌ တဖက်လောက်မှ တပင်နှစ်ပင်သာတွေ့ရတော့သည်။ ခုတ်လှဲရာ၌ အမြစ်မှနေ၍ ၁၂

ပေအမြင့်ရှိသော စင်ကြီးများမှာ တက်ခုတ်ရသဖြင့် အလွန်ဘေးအန္တရာယ်များသော အသက်မွေးဝမ်းကျောင်း တရပ်ဖြစ်ပေသည်။ ခုတ်လှဲပြီးသော သစ်လုံးများကို နွားများဖြင့် သော်ငှား၊ သစ်ဆွဲစက်များဖြင့်သော်ငှား အလွန်ကြမ်းတမ်းသော လမ်းတလျှောက် မြစ်ဆိပ်သို့အရောက်ဆွဲလာရသည်။ မြစ်ဆိပ်တွင်လည်း ရေတက်စောင့်၍ လိုရာသင်္ဘောဆိပ်မြို့သို့ ယူဆောင်သွားရလေသည်။ ဤမျှ ရှားပါး၍ ခက်ခက်ခဲခဲယူဆောင်လာရသော မဟောဂနီသားသည် တန်ဖိုးများလှသောကြောင့် အိမ်ထောင်ပရိဘောဂများ ပြုလုပ်ရာတွင် ယင်းကိုချည်း သက်သက်မသုံးနိုင်ကြချေ။ ပါးလွှာသောအချပ်များဖြစ်အောင်ခွဲစိတ်၍ အခြားသစ်အပေါစားများ ပေါ်ထပ်၍ ထပ်သစ်အဖြစ် အသုံးပြုကြလေသည်။

မဟောဂနီသားသည် ကျစ်လျစ်မာကြော၍ နှစ်ပေါင်းများစွာခံသည့်ပြင် လှပသော အရွက်အကြောများရှိသောကြောင့် အိမ်ထောင်ပရိဘောဂများနှင့် အခြား အိမ်တွင်းသုံးပစ္စည်းများ ပြုလုပ်ရာ၌ များစွာတန်ဖိုးထားကာ အသုံးပြုကြလေသည်။ နဂိုအသားရောင်မှာ လှပသောနီညိုရောင်ဖြစ်သောကြောင့် အရောင်ဆီတင်ရန်ပင် များစွာ မလိုလှချေ။ ရေစိုခံနိုင်သည့်ပြင် ကျုံ့မဝင်တတ်သောကြောင့် မဟောဂနီသားကို လှေငယ်များ ဆောက်လုပ်ရာ၌လည်း အသုံးပြုကြလေသည်။

ဝေါဟာရ နှင့် အသံလွယ်အမည်များ

ဤကျမ်းတွင် ကမ္ဘာပေါ်ရှိ ကျယ်ဝန်းလှသော ပညာရပ်အမျိုးမျိုး၊ အကြောင်းရပ်အမျိုးမျိုးကို ပါဝင်သည့်ပြင်၊ မြန်မာနိုင်ငံတွင် ပဌမဆုံး ပေါ်ထွက်လာခြင်းဖြစ်သည့်အလျောက်၊ ဘာသာပြားမှ မြန်မာလိုပြန်ဆိုထားသော ဝေါဟာရသစ်များနှင့် အသံလွယ်ထုထားသော အမည်များ ပြောက်ပြားစွာပါရှိသည်။ ဤကျမ်းတွင်ပါဝင်သော ဝေါဟာရနှင့် အသံလွယ်ထုထားသောအမည်တို့ကို မူရင်းစကားနှင့်တကွ အောက်တွင် အက္ခရာစဉ်အတိုင်း ဖော်ပြထားသည်။ ထုတ်ဝေပြီးအတွဲများတွင် ဖော်ပြပါရှိပြီးဖြစ်သော ဝေါဟာရများနှင့် အသံလွယ်အမည်များကိုမူ အောက်ပါစာရင်း၌ ထပ်မံဖော်ပြခြင်းမပြုပါ။

ဝေါဟာရများ

ကနူး ဘုဇပတ်	Canoe Birch	'ကမ္ဘာ့ ဗဟိုချက်သို့ ခရီးထွက်ခြင်း'	'A Journey to the Centre of the Earth'
ကနေဒါယန်-ပစိဖိတ် မီးရထား	Canadian-Pacific Railway	ကမ္ဘာဝင်ပိုးစွန်းနှစ်	International Polar Year
ကပရသိုလာ နန်းတော်	Capraola Palace	'ကမ္ဘာတပတ် ရက်ရှစ်ဆယ်'	'Round the World in Eighty Days'
ကပား ဘာသာစကား	Kaffir Language	ကမ္ဘာပထဝီဗြေ နိယမ	Theory of the Earth
ကလေးထုန်ထွဂါ	Infantile Beri - beri	ကျောက်ကပ်ထွဂါ	Nephritis
ကရိုမာတာ ရေလက်ကြား	Karimata Strait	ကျောက်သေးတုံး ကရိုမာ	Microlith
ကားကွတ် ရေနံဗြေ	Kirkuk Oilfields	ကျောက်သေးတုံး ခေတ်	Microlithic Age
ကားရနံသီး	Currant	ကြီးကောင်ဝင်ထိုးတမ်း	Initiation Rite
'ကုလားထိုင်ပေါ်မှ မဒေါနား'	'Madonna of the Chair'	'ကြီးသုံးကြီး ညီလာခံ'	'Big Three Conference'
'ကယ်တင်သူ'	'Liberator'	ကွင်းဆင်းဘူမိဗေဒ	Field Geology
ကော့ပလီယန်တံဆိပ်	Copleian Medal	ကွင်းရှားလော့ ကျွန်း	Queen Charlotte Island
ကောလိပ်ဝင်ကျောင်း	Collegiate School	ကွတ်ဗာရွှေ ဆည်	Kut Barrage
ကိုယ်တွင်းပြည့် ဘာသာစကား	Analytical Language	ကွန်ပေါ့စ်တိုင်စံနစ်	Composite Style
ကိုမုကူညီ ဘုရားကျောင်း	Kofukuji Temple	ခရီတေးရှပ် ကျောက်စဉ်စု	Cretaceous Rock System
ကင်းဗေး ပင်လယ်အော်	King's Bay	ခရစ်စတီအားနီးယား တက္ကသိုလ်	Christiania University
ကုတ်ဟီးချောင်းဆိုး	Whooping Cough	ခရစ္စတယ်လိတ် ဘောလုံး	Crystallate Ball
ကုန်ထုတ်လုပ်မှု အားစု	Factors of Production	'ခရစ်ယန်၏ ထွက်ရပ်လမ်း'	'Pilgrim's Progress'
ကုန်သွယ်မှုဓရဓရာ ပညာရပ်	Mercantilist	ခရမ်းကျောက်၊ သို့မဟုတ် ဖရဲအူကျောက်	Chrysoberyl
ကပ်ဆေးပြောင်းလဲခြင်း အယူအဆ	Catastrophist Concept	ခဲတို-မတ်ယူဇလော့	Levirate
'ကံကို မယုံနှင့်'	'Don't Trust to Luck'	ခင်ပွန်းပြိုင် (ခလော့)	Polygamy

ခေါ်တွင်

စက်စာ ကုန်ပစ္စည်း	Flake Tool	စက်မောင်းဘီး	Driving Wheel
ပညာရေး ကျောင်း	Charterhouse Public School	စောင့်ရှောက်ခံနယ်	Protectorate
ချူလာလွန် ကျွန်းတက္ကသိုလ်	Chulalongkorn University	'စစ်အေး'	'Cold War'
ချယ်ဘီချီ	Birch	စည်းမျဉ်းခံဘုရင့်အစိုးရစနစ်	Constitutional Monarchy
ချယ်ဘီချီပတ်	Cherry Birch	စုတ်ခွံ	Suction Pump
ချက်ကိုစလိုဗက် အမျိုးသားကောင်စီ	The Czechoslovak National Council	စိန်ပရန့်စစ်ဇေးဇီးယား မြန်မာသီလိဂ်ဂိုဏ်း	Burmese Sisters of St. Xavier
ချန်နယ်ကျွန်း	Channel Island	စိန်အက်ဂျပ်သရူ	The Crown of St. Edward
ဆွဲသွားစိတ်ဘီး	Gear	စံနစ်ပျံ သောလုံး	Fair Ball
ခွဲဖျက်ခဲ	Demolition Bomb	စိမ်းရောင်ပြစ်	Chlorophyl
ဂေါ့တင်ဂျင်တက္ကသိုလ်	University of Göttingen	ဆာဟော့ဒ်စီ မူလတန်းကျောင်း	Serhowy Elementary School
ဂိုနိုဗျောင်းကျဆရာဂါ	Gonorrhoea	ဆီအက်တယ် သံစုံတီးဝိုင်းကြီး	Seattle Symphony Orchestra
'ဂန္ထဝင်နှင့် လူပြိုင်'	'Classics & the Plain Man'	ဆီမစ်တစ်ဘာသာစကား	Semitic Language
ဂမ္မာရောင်ပြစ်	Gamma Ray	ဆီမစ်တစ်အုပ်	Semitic Group
ဂျာဇင်းဆု	Jardine Prize	ဆီလဟက်ခရိုင်	Sylhet District
ဂျီရော့ နန်းတော်	Giraud Palace	'ဆုတောင်းစာ'	'Prayer Book'
ဂျော့ဂျီးယား ရေလက်ကြား	Georgia Strait	ဆူဒန်အုပ်	Sudanese Group
'ဂွတ်ရှက်ပတ်သီလိဂ်ဂိုဏ်း'	'Sisters of the Goodshepherd'	ဆူလေမန်နီးယား မဏီ	Suleimaniyeh Mosque
ကားဇာမ်ပြစ် ပညာရပ်	Etymology	ဆူလူး မင်လယ်	Sulu Sea
ကား အဓိပ္ပာယ် ပညာရပ်	Semantics	ဆေးသိပ္ပံတက္ကသိုလ်	University of Medical Sciences
တောင်လော့ဟျာဉ်	Stanley Park	ဆင်ခန့်ကီတ	Symphony
ပိန်စပေ	Spanish Baroque	ဆိုင်းတန်တား	Bridge of Sighs
'စာပေအသင်း'	'Literary Club'	ဆိတ်တင်ပင်	Blue Berry
စီးပွားရေးသမိုင်း	Economic History	ဆန်စရန်စွဲကိုပယ်လေအဖွဲ့	San Francisco Ballet
စဲလေး မင်လယ်	Celebes Sea	ဆွစ်ပြည်နယ်ပေါင်းစည်းအဖွဲ့	Swiss Confederation
စက္ကူတုပတ်	Paper Birch	လေဗေ (ဥဒကဗေ)	Hydrology

ဝေါဟာရ

ဝီဂွန်း ဝီဂွန်ရယ်	Gironde Department	ထန်ရှပ်နာ	Acute or Fulminating Beri-beri
ဧရုန်းမြစ်ကျယ်	Gironde Estuary	ဒလာဆားဂိုဏ်း	De La Salle Brothers
တလင်တမယားစလေ့	Monogamy	ဝီဂွန်း တက္ကသိုလ်	University of Dijon
တာတာ သံနှင့်သံမဏိစက်ရုံ	Tata Iron & Steel Works	'ပွီဇာနွီ'	'Our Ernie'
တီဇက်-တရုပ်ဘာသာစကား	Tibeto-Chinese Language	ပွီကျနန်းတော်	Palace of Doges
တယ်ဗယ်ဟို ကျွန်းဆွယ်	Tafelhock Peninsula	ဒေါင့်သန်းနာ	Anthrax
တယ်လီဖုန်းစမ်းတံ	Telephone Probe	ဒိုင်နမစ် ဘူမိဗေဒ	Dynamic Geology
တော်ဝင်ပန်းချီကျောင်း	Royal College of Art	ဒစ်ဖထီးရီးယား ဆုံဆုံနာ	Diphtheria
တိုးတက်မှုဆိုင်ရာ ဘောဂဗေဒ	Economics of Growth	ဂျူစီပိုင်သာ	Dewey Boulevard
တက်တနုတ် ရောဂါ	Tetanus	ခြင်ဆွဲစားကို အသုံးပြုခွာနည်း	Gravity Method of Exploration
တက်တိုနို ဌာနဗေဒ	Tectono Physics	ဓာတ်ငွေ့ဗုံး	Gas Bomb
'တောင်စိမ်းပြည်နယ်'	'Green Mountain State'	နီလာဂီရီတောင်	Nilgiri Hills
'တောင်ပက်ပိုင်၏ ပါရစ်မြို့'	'Paris of the South'	'နီးဗလွန်းရတနာ'	'The Ring of Nibelungs'
တန်ဖိုး သီတိုရီ	Theory of Value	နေထား ဘူမိဗေဒ	Structural Geology
တက်ကန်တိုင်ခံနစ်	Tuscan Style	နေရာရွေး (ဝါ) တသီးပုဂ္ဂလ (ဝါ) ဧကဝတ္ထု ဘာသာစကား	Isolating Language
ထရဗေဒ	Tratigraphy	နေရောင်ခြည်ဖြာထွက်ခြင်း	Solar Radiation
'ထရီဗျန်း အပတ်စဉ်စာစဉ်'	'Tribune Weekly'	နေရောင်အင်အား လွှဲရွာမှု	Solar Activity
'ထာဝရ ဘုရားသခင်၏ အတ္ထုပ္ပတ္တိ'	'Life of Our Lord'	နက်ပကျန်း အယူအဆ	Neptunism
ထိုးစိုခိုင်	Force Pump	နိုင်ငံတော် ဘဏ္ဍာရေး	Public Finance
ထည်မဲ့ယဉ်ကျေးမှု	Non-Material Culture	နိုင်ငံတော်အသိအမှတ်ပြုအသင်းတော်	Established Church
ထည်ရှိယဉ်ကျေးမှု	Material Culture	'နတ်ပြည်ချိုင့်လမ်း'	'Valley of Paradise'
ထုတ်ပြိုသောကုန်သည်	Out Put	နျူကလီယာ ဓာတ်ဗေဒ	Nuclear Chemistry
ထိန်းသိမ်းခံနယ်	Trust Territory	နျူကလီယာ ဌာနဗေဒ	Nuclear Physics
ထန်ခြောက်နာ	Dry or Paralytic Beri-beri	နျူကလီယာ ရောင်ခြည်ဖြာထွက်ခြင်း	Nuclear Radiation
ထန်စိုနာ	Wet or Dropsical Beri-beri	နှာခေါင်းညှန်း	Nasal Index

ဝေါဟာရ

နှိုင်းရှုနှိုင်းယှဉ်ခြင်း	Relative Value	ဖိလဒဲလဖီးယားဗယ်လေအဖွဲ့	Philadelphia Ballet
ဥတုဆေးဝါး	Antibiotic	ဖွံ့ဖြိုးမှုဆိုင်ရာ ဘေ့ဘာဂဗေဒ	Economics of Development
ပါရစ်မြို့နိုင်ငံခြား သာသနာ့ပြုအဖွဲ့	Foreign Mission of Paris	ဗရူးနေး ပင်လယ်အော်	Brunei Bay
ပီလဇင်နာ ဗျစ်ရည်	Pilsener Beer	ဗရော့ ဟန်	Baroque Style
ပုလိပ် ဗတ်ဂျက်	Police Budget	ဗရပ်ဆယ်ဗာဂျွန်	Brussels Pact
ပုရာဇာဗေဒ	Palaeobotany	ဗဟိုအလုပ်သမား ကောလိပ်	Central Labour College
ပုရာပါဏဗေဒ	Palaeozoology	ဗာလဒိုင်း တောင်ကျွန်း	Valdai Hills
ပူလတန်စီ တန်တား	Pultency Bridge	ဗားရတ် ရေကျော်	Burrard Inlet
ပူဆွဲဘာသာစကား	Agglutinative Language	ဗီတာယွန်	Beta Particle
ပေ့ဂျုစတုန်းဗယ်လေအဖွဲ့	Pagestone Ballet	ဗီဗာ ပင်လယ်ထုံး	Viva Lagoon
ပေါ်ဦးကျောက်ကရိယာ	Eolith	ဗီယက်နမ် ဒီမိုကရက်တစ် သမတနိုင်ငံ	Democratic Republic of Vietnam
ပေါ်ဦးကျောက်ခေတ်	Eolithic Age	ဗီယက်နမ် သမတနိုင်ငံ	Republic of Vietnam
ပွဲစေမ် ညီလာခံ	Potsdam Conference	ဗူဂျီနီးဗီးကျွန်း	Bougainville Island
ပွဲတလန်ကျွန်းအူယ်	Portland Peninsula	ဗူဂျီနီးဗီး ရေလက်ကြား	Bougainville Strait
ပိုတာဗျစ်ရည်	Porter	ဗူလဂေးရီးယား ပြည်သူ့ သမတနိုင်ငံတော်	People's Republic of Bulgaria
ပိုလီယိုဇေဂါ	Poliomyelitis	ဗေဂါပင်	Water Hyacinth
ပိုလီနာရဝ ဘုရားကျောင်း	Polonnarua Temple	ဗေရွန်ဘုရားကျောင်း	Bayron Temple
ပေါက် ရေလက်ကြား	Palk Strait	ဗယ်ရီသီး	Berry
ပင်နဆိုက်ကျောက်	Penasite	ဗယ်ရီလီယမ် ကြေးညို	Beryllium Bronze
ပစ်တီနန်းတော်	Pitti Palace	ဗိုလ်ဗားပဲပင်	French Bean or Kidney Bean
ပန်းချီနှင့် ပန်းပုဆိုင်ရာ အမျိုးသားပြတိုက်	National Museum of Painting & Sculpture	ဗိုဝါးစစ်	Boer War
'ပျင်းသည့်ချိန်ခါ'	'Hours of Idleness'	ဗက်ဗီမာနည်း	Bessemer Process
ပြည်တော်သာဗတ်ဂျက်	Welfare Budget	ဗက်တီကန်နန်မြို့	Vatican City
ပြတ်တံခေါင်း	Piston	ဗက်တီရီယားဗေဒ	Bacteriology
ဖိဆစ်နည်း	Pressure Flaking Method	ဗက်ထရီအို	Battery

ဝေါဟာရ

ဗင်တူရီ နိယမ	Venturi's Law	ဗြိတိသျှ ခုနသဟာယ နိုင်ငံများ	British Commonwealth of Nations
ဗင်တူရီပြွန်	Venturi Tube	ဗြိတိသျှ ပြောက်စောနီယို ကုမ္ပဏီ	British North Borneo Company
ဗင်လားဆီးသီး	Apricot	ဗွိုင်လာပြင်အား	Boiler-Horse Power
ဗင်လားနယ် အာရှတိုက် ဆိုင်ရာအသင်း	Asian Society of Bengal	ဗွိုင်လာအိုး	Boiler
ဗင်လားပြည်နယ်	Bengal Province	ဗွိုင်းစည်း	Boyle's Law
ဗင်လားအော်	Bay of Bengal	ဗွိုင်းလီယာနုဖက်	Machine Boyleana
ဗောင်တုတ်တုတ်	Water Cock	ဗွတ်ကလုံ	Red-Whiskered Bulbul
ဗောင်လောင်ညိုပင်	The Black Nightshade	ဗွတ်ကုလား	Jay
ဗတ်စဘာသာစကား	Basque Language	ဗွတ်စာပွဲ	Blandford's Olive Bulbul
ဗတ်ဗတ်သိမ်း	Buzzard	ဗွတ်ခင်နီ	Red-Vented Bulbul
ဗုဒ္ဓဘာသာ ကလျာဏယုဝေတီအသင်း	Young Women's Buddhist Association	ဗွတ်ခင်နီငှက်ပျိုး	Bulbuls
ဗုဒ္ဓဘာသာ ကလျာဏယုဝေအသင်း	Young Men's Buddhist Association	ဗွတ်ရှမ်းအစု	Bushman Group
ဗုဒ္ဓသရဏပင်	Canna	ဗွန်းတက္ကသိုလ်	Bonn University
ဗုဒ္ဓဟူးဂြိုဟ်	Mercury	ဘာကျာ	Mouth Organ
ဗန်ဆင်မီးတိုင်	Bunsen Burner	ဘာသာစကားရုပ်ပညာ	Philology
ဗန္တုအစု	Bantu Group	ဘီသီကံခံလက်စွပ်	Coronation Ring
ဗန်ဒေါင်း ညီလာခံ	Bandung Conference	ဘီကျား	Pheasant Tailed Jacana
ပုံပိုင်	Pump	ဘီလုံငှက်	Small Indian Sky Lark
ပုံပျံ	Flying Bomb	ဘီသွာလျော်	Flax
ဗျိုင်းအောက်	Indian Pond Heron	ဘုလပတ်ချို	Sweet Birch
ဗျပ်ဝတ်ဆေး	Hop	ဘုလပတ်ငွေရောင်	Silver Birch
ဗျပ်ရည်	Beer	ဘုလပတ်နီ	Red Birch
ဗျပ်ရည်ချို	Wort	ဘုလပတ်မည်း	Black Birch
ဗြဟ္မဝေဒဏ	Theology	ဘုလပတ်ဝါ	Yellow Birch
ဗြိတိသျှကျွန်းစု	British Isles	ဘုလပတ်ဖြူ	White Birch

ဝေါဟာရ

ဘုရင့်အစိုးရနစ်	Monarchy	'ဖိလုံပုံဆဲမှောင်ကြော'	'Five Weeks in a Balloon'
ဘူမိဗေဒ	Seismology	မီးပြွန်ချိုင့်လော	Fire Tube Boiler
ဘူမိဓာတုဗေဒ	Geochemistry	မီးလောင်ငုံး	Incendiary Bomb
ဘူမိဗေဒ	Geophysics	'မက်မီလန် ဇူးဇမ်းရွာဓမ္မဇေးမာဗ္ဗ'	'Macmillan Expedition'
ဘူမိဗေဒနှစ်၊ ကမ္ဘာ့	Geophysical Year, International	မက်သစ် မေ့ဆရာ	Methodist Minister
ဘူမိသံလိုက်ဗေဒ	Geomagnetism	'မစ္စတာ ဟက်မန်း၏ဘဝ'	'The Life & Death of Mr. Badman'
ဘေးကင်းအညီခွင့်	Safety Valve	မုတ်ခုံးနှင့် ပေါင်းကူး	Arch & Vault
ဘဲတူဖျံတူကောင်	Duckbill or Platypus	မန်းကျွန်း	Isle of Man
ဘောကဘူမိဗေဒ	Economic Geology	မျိုးပုစိမ်းထောင်ခြင်း	Exogamy
ဘမ္မတီး	The Burmese Green Pigeon	မျိုးတွင်း အိမ်ထောင်ခြင်း	Endogamy
မကောကြက်တူရွေး	Macaw	မြေကြီးကို တုန်လှုပ်စေခြင်းဖြင့် ရွာဓမ္မဇည်း	Seismic Method
မဂျီလင် ရေလက်ကြား	Strait of Magellan	မြေခုံးတိုင်းပညာ	Geodesy
မစုတ်မက်ဝါဒ	Laissez-Faire Policy	'မြင်းတပ်မဟာမိတ်ကြိုင်း'	'The Charge of the Light Brigade'
မဒန်မိုဟန် ဘုရားကျောင်း	Madan Mohan Temple	မြန်မာပြည် ယန်းချီအသင်း	Burma Art Club
မနီတိုဗားပြည်နယ်	Manitoba State	ယူနီဖော်မီတေးရီးယန်း အယူအဆ	Uniformitarianism
မယားပြိုင်စလေ့	Polygyny	ယူရယ်-အယ်လတစ် ဘာသာစကား	Ural-Altai Language
'မယားဟောင်း၏ ပုံပြင်'	'The Old Wife's Tale'	ယဲလိုးဒိုး ယန်းချီ အနုပညာကျောင်း	Yellow-Door School of Arts
မဇီး-မယ်မယူစလေ့	Sororate	ယောဝရတ်လမ်းမကြီး	Yao-Warat Road
မဟာမိတ်တို့၏ အာဖရိက ပြောကပိုင်းဝါဒ	Allied North Africa Policy	ယိုးဒယား ပင်လယ်ကျွ	Gulf of Siam
'မဟာအရွတ်စတော်'	'The Great Mystery'	ယဉ်ကျေးမှု မနုဿဗေဒ	Cultural Anthropology
မာကက်ဆာ ရေလက်ကြား	Macassa Strait	ရနောင်းဘုရင်ခံဆု	Governor of Renaung's Prize
မာရီဗတ်မြေ	Marie Byrd's Land	ရဟန်းမင်း ကိုယ်စားလှယ်စတော်	Vicar General
မာလာဘီပလက် နည်း	Multiplex	ရဟန်းမင်း အစိုးရစနစ်	Theocracy
မိဖိုးဗလာဘုရင့် အစိုးရစနစ်	Hereditary Monarchy	ရာဇာဝဏ္ဏ နန်းရိပ်သာ	Rajadamnern Avenue
မီးတောင်ပညာ	Volcanology	ရီကာဒီ နန်းစတော်	Riccardi Palace

ဝေါဟာရ

ရီယယ်လ်တို တန်တား	Rialto Bridge	လီဂျွန်-အော့-အော်နာဘွဲ့တံဆိပ်	Legion of Honour
ရီဆင်ဇီ ဂီတပြဇာတ်	Rianzi	'လီနပ်အားဆေးပျက်'	'Defence Against Linus'
ရူပဘူမိဗေဒ	Physical Geology	လူကိုယ်တိုင်း ပညာ	Anthropometry
ရေကြောင်းမှတ်	Buoy	လူကောင်တိုင်းပညာ	Somatometry
ရေခဲထုဗေဒ	Glaciology	လူနီတာ ယန်ခြံ	Luneta Park
ရေစိန်လွှာ	Seepage or Sinter Layer	လူမျိုးဗေဒ	Ethnology
ရေဒီယို သတ္တိကြွခြင်း	Radioactivity	လူမှုမူဝါဒဗေဒ	Social Anthropology
ရေပြန်ပိုက်လွှာ	Water Tube Boiler	လူသား အချင်းချင်း ယိုင်ပင်းရေးတော်ဝင်အသင်း	Royal Humane Society
ရေမြှုပ်ခုံး	Depth Bomb	လေထုအောက်လီယာ ရောင်ခြည် ပြာထွက်ခြင်း	Atmospheric Nuclear Radiation
ရေအောင်းကျောက်	Aquifer	လေထုလွှပ်စစ်ခတ်	Atmospheric Electricity
ရော့စ ရေခဲပြင်	Ross Ice Barrier	လေလှောင်ခန်း	Air Cushion
ရော့ရိုပဲ တောင်တန်း	Rhodope Mountains	လိုဇန်းစာချုပ်	Treaty of Laussane
ရောဂါသိပ္ပံဗေဒ	Immunology	လက်တာရပ်စာချုပ်	Lateran Agreement
ရောင်းလိုအား	Supply	လင်ဒင်ပိုင်သာ	Under the Linden (Unter Den Linden)
ရောင်းလိုအားနှင့် ဝယ်လိုအား သဘောတရား	Laws of Supply & Demand	လင်ပြိုင်စလေ့	Polyandry
ရုပ်ဝတ္ထု အလိုဆန္ဒ	Material Wants	လစုမိုး ခဲတိုက်	Lismore Castle
ရုပ်ပိုင်း မနုဿဗေဒ	Physical Anthropology	လန်ဇစ် တန်တား	Lanczhid Bridge
ရုပ်ပြောင်း ဝိဘတ်သွယ် ဘာသာကေား	Inflectional Language	လန်ဒန် ချိုတေးသံသာ တီးဝိုင်း	London Philharmonic Orchestra
ရှာစတာဒေစီပန်း	Shasta Daisy	'လွတ်လပ်ရေး၏မီးရှူးတိုင်'	'The Torch of Freedom'
'ရှိုလွန် အကျဉ်းသမား'	'Prisoner of Shillon'	လျှပ်စစ်ကဲခတ်ငွေထု	Ionosphere
'ရှေးခေတ် ရောမ နိုင်ငံ၏တေးသံ'	'Lays of Ancient Rome'	လျှပ်စစ် ကွန်ဒင်ဆား	Electric Condenser
ရှော့မုတ်ကျွန်းဆွယ်	Shawmut Peninsula	လျှပ်စစ်ခတ်ခွဲခြင်း	Electrolysis
ရွှေတိုက်စီးဝန်ကြီး	Lord Chancellor	လျှပ်စစ်ခတ်အား အသုံးပြု၍ ရှာနည်း	Electrical Method
'လကမ္ဘာဆီသို့'	'From the Earth to the Moon'	လျှပ်စစ် ပစ္စတို	Electric Pistol
လပိုင်းတင် ထုံးတမ်း	Fertility Rite	လျှပ်စစ်သံလိုက်ခတ်	Electric magnet

ဝေါဟာရ

ဇင်္ဘာသနပ်ပုလင်း Ujrasana Throne (Diamond Throne)	ဟန်မင်းဆက်	Han Dynasty
ဝယ်လိုခဲး Demand	အကွက်လိုက်ဖျက်သမား	Block Buster
ဝေါလေ့မျဉ်းကြောင်း Wallace Line	အစိုးရ အမှုလိုက် ရွှေနေချုပ်	Attorney - General
ဝိုက်ကျွန်း Isle of Wight	အစိုးရ အမှုဆောင် ရွှေနေချုပ်	Solicitor - General
'ဝတ်ရုံစိမ်း' 'Green Mantle'	အစိတ်စိတ်အမြှော့ကွဲသောစုံ	Fragmentation Bomb
'သဘာဝသမိုင်းကျမ်း' 'Histoire Naturelle'	အဆောင်ယုံကြည်မှု	Fetishism
သမကုမ်း နန်းတော် Samkom Palace	အဆုတ်ရောင်နာ	Pneumonia
သမိုင်းဘူမိဗေဒ Historical Geology	'အညာသား'	'A Man From the North'
'သာသနာ့စစ်ပွဲ' 'Holy War'	အကျန်ခါတကဗေဒ	Micropaleontology
'သာသနာ့စစ်မြေ' 'Home of the Wars of the Faith'	အတိုင်	Baulk Line
သီရိရက်တစ်ကယ် ရူပဗေဒ သိပ္ပံကျောင်း Institute of Theoretical Physics	အထိန်းနှင့်လွှတ်သောစုံ	Guided Bomb
'သေမင်းမြို့' 'City of Dead'	အနာတမိပညာရှင်	Anatomist
သေလဗေဒ Petrology	အနုမြူဗုံး	Atom Bomb
သက်မဲ့ပစ္စည်းကိုးကွယ်မှု Animatism	အနုကဗီ	Metazoa
သက်မဲ့လောကကိုးကွယ်မှု Worship of Inanimate Nature	အပျိုစင်မေရီ	Virgin Mary
သင်္ချိုင်းဘုရားပို့ဆို့ကျောင်း Funeral Chapel	အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ဓာပိုတိုက် အသင်းကြီး	International Postal Union
သင်္ဘောအာခါလွတ် Canna Edulis	အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ဆိုရှယ်လစ် ညီလာခံ	International Socialist Conference
သံချပ်ဖောက်စုံ Armour Piercing Bomb	အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ဘေဂကဗေဒ	International Economics
သံလိုက်ဓာတ်အား အသုံးပြုခွာနည်း Magnetic Method	'အရိုင်းခေါ် သတို့သမီး'	'The Bride of Abydos'
'သွေးနှင့်သံဝါဒ' 'Iron & Blood Policy'	'အမေရိက၏ ပါရိစ်မြို့'	'Paris of America'
ဟမီတို-ဆီမစ်တစ် အာသာကော Hamito-Semitic Language	'အမေရိက၏ အက်သင်မြို့'	'Athens of America'
ဟမီတစ်အုပ် Hamitic Group	အများအကျိုး ဖြစ်ထွန်းရေးဝါဒ	Utilitarianism
ဟော်ယူဂျီဘုန်းကြီးကျောင်း Horyuji Monastery	အမျိုးသားဇာတ်ရုံ	National Theatre
ဟက်ဗရီးဒီးကျွန်း ခရီးသွားမှတ်တမ်း Journal of a Tour to Hebrides	'အမှောင်ဆုံး အင်္ဂလန်နှင့် ထွက်ရပ်လမ်း'	'In Darkest England & The Way Out'
ဟိုက်ဗဲလဗတ် တက္ကသိုလ် Heidelberg University	အမှတ် ၁၃၊ ဟတ်ဇားထပ်	13th Hussars

ဝေါဟာရ

'အခြေတိုင်၏ ပုလဲရတနာ'	'Pearl of the Orient'	ဩဇာခံနယ်	Mandated Territory
'လေ့တိုင်း၏ ဝင်းနန်းမြို့'	'Venice of the East'	ထိုး တောင်တန်း	Ore Mountains
'အလုပ်သမား လွတ်မြောက်ရေး အုပ်စု'	'Group for the Emancipation of Labour'	အက္ကဗာ ပလီ	Mosque of Akbar
အသံဇီဝဂီဇုပေဗ	Vocal Physiology	အက်တမ်၏ ခန္ဓာအိမ်ဖွဲ့စည်းပုံ	Structure of Atom
အသုံးချ ဘေဘကဗေဗ	Applied Economics	အက်ရှီဇွန်ကျွန်းဆွယ်	Apsheon Peninsula
အာရှ-အာဖရိက ညှိလာမိ	Afro-Asian Conference	'အင်္ဂလန်ပြည်အား သရုပ်ဖော်သူ'	'Interpreter of England'
အားထိန်းဘီး	Fly Wheel	အင်ဂျင်နီယာ ဘူမိဗေဗ	Engineering Geology
အီလီးရီးယန်းကျွန်းဆွယ်	Illyrian Peninsula	အင်ဒိုချိုင်းနား ပြည်ထောင်စု	Indo-Chinese Federation
အီလက်ထရွန်ပြွတ်	Electron Gun	အင်ဒို-အရှပ်ဘာသာစကား	Indo-Chinese Language
'ဥရောပပမ်းဆိုး'	'Powder Keg of Europe'	အင်္ဂတေ (ဝါ) ပိလတ်မြေသစ္စတ်	Mortar
ဦးခေါင်းညွှန်း	Cephalic Index	'အောင်မြင်ရေး အတွက် သေ့ သုံးချက်'	'Three Keys to Success'
ဦးစား စပ်ယှက်ခွင့်	Preferential Mating	အိုင်ဆောရီယန်မင်းဆက်	Isaurian Dynasty
ဦးစား အိမ်ထောင်ခွင့်	Preferential Marriage	အိုင်းယန်းကရောင်၊ ဘွဲ့တံဆိပ်	Iron Crown
ဦးနှောက်မြှေးရောင် ဖျော့ဂါ	Meningitis	'အတ္တဝါ ရေပြင်အောက် မိုင် ခြောက်သောင်း ရောက်ခဲ့ခြင်း'	'Twenty Thousand Leagues Under the Sea'
ဦးနှောက်အောက် အထက်	Pituary Glands	အတ္တလန္တိတ် ဓာချုပ်	Atlantic Treaty
အယ်လဖာပွန်	Alpha Particle	အိန္ဒိယနိုင်ငံဆိုင်ရာ အတွင်းဝန်	Secretary of State for India
အော်ဇက်ဓကြော့အီးရိုင်း	Orchestra	အိန္ဒိယနိုင်ငံ ဘူမိဗေဗ တိုင်းတာရေးဌာန	Geological Survey of India
အော်ဂျွန်ပျစ်သီး	Oregon Grapes		

အသံလွယ်အမည်များ

ကပူတ်ယား	Kapuas	ကရော့ဗွီ၊ ဂျေ	Crawford, J.
ကဗီကနို	Kvikne	ကရိုးအေးရွား	Croatia
ကရယ်လီးယား လူဆီးဂါး	Carallia Lucida	ကရိုးအက်	Croat
ကရော့-အော့-ဆန်တီယာဂို	Cross of Santiago	ကရက်ဆင်	Krassin

အသံလွယ်အမည်

ကရုဏ်းတစ်ဂါ	Cranberry	ကော်ရီယိုဂရုဏ်	Choreographer
ကရုဏ်းယို	Cronje	ကော်ရုဏ်းယို	Corinthian
'ကလေးဟောင်းဂါး'	'Clay Hanger'	ကော်စတာရီယမ်	Castoreum
ကလက်, အိမ်၊ အယ်၊ ဂျီ	Clegg, E.L.G.	ကော်စတြာ ဗွန်နင်းရှား	Castra Bonnensia
ကာဆာရိုဇာဒါ	Casa Rosada	ကော်ဆိုက်	Kassite
ကာဆီကွီးယားရော့	Casiquiare	ကော်ပူးဆာ	Capua
ကာရကားလ	Caracella	ကော်စ, ဟီရမ်	Cox, Hiram
ကာလီမန်းတင်း	Kalimanten	ကိုက်စေး	Kaidbey
ကာသာတီဒါ	Cathartidae	ကင်ဂျိုင်	Can Buoy
ကားမ	Kama	ကင်းပင်း	Kempen
ကားရီး မျူး	Kirrie Muir	ကနာစီတီး	Cannaceae
ကီနာဗာလူ	Kinabalu	ကနာစီဂူလစ်	Canna Edulis
ကူးချ-ဗီဟာ	Cooch-Bihar	ကနာအင်ဒီကာ	Canna Indica
ကေရာလ	Kerala	ကနင်ဂမ်, ဆာအယ်လက်ဇန်ဂါ	Cunningham, Sir Alexander
ကေးချူအား	Quechua	ကိန်း, ဂျေ၊ အမ်	Keynes, J.M.
ကယ်လီ, ဟင်နရီ	Kelsey, Henry	ကမ္ဘာချီယ	Kamachia
ကဲရီယာ ဆာဗောရီယ	Careya Arborea	ကျူ	Kiu
ကော့ကချိုက်	Caucasoid	ကျူကျူလီဒါ	Cuculidae
ကော့ဆီမာ	Cosima	ကျောက်ဖယား	Chao Phya
ကော့ဆိုင်	Cocci	ကျည်ချူ	Kyichu
ကော့ဇလာနီ	Kozlany	ကွတ်, ဆာအန်တိုနီ	Cook, Sir Anthony
ကော့ထလီနာ	Kotlina	ကွန်ဒါ	Conde
ကော့တာဂျီ၊ ဂါ၊ ပီ	Cotter, G. De. P.	ကွန်ဗာတာ	Converter
ကော်ဒီလာရာ ဝီယံ	Cordillera Real	ကွမ်မန်ဂေကျူရာ	Kommandatura
ကော်ဒီလာရာ အော့ဆီဝင်တယ်	Cordillera Occidental	ခရုရတ်	Khisarat

အသံလွယ်အမည်

ချာလဒ်ဇ်	Charlton	ဂေါ်ဒွင်, ကလဲ	Godwin, Claire
ချာလနာ	Chalna	ဂိုအာလနာ	Goalanda
ချာအဲလဗတ်	Charles Albert	ဂိုးလဝင်းဟွန်း	Golden Horn
ချီချ	Chicha	ဂတ်စဗျိုင်	Gas Buoy
'ချိုင်းဟဲပီပီလဂရင်ပီတ်'	'Childe Harold Pilgrimage'	ဂျဟန်ဂါ	Jahangir
ချစ်ကပ်	Chibekas	ဂျာကာနိုဒီး	Jacanidae
ချစ်ဗား, ထိပ်(ချ), ထယ်	Chhibber, H.L.	ဂျာလပိုင်ဂူရီ	Jalpaiguri
ဂဒီယား	Gdynia	ဂျီ	Ge
ဂရူးအီးဇောမီး	Gruiformes	ဂျူဂါကီဆော	Jugal Kisor
'ဂရေဇာဗောင်းဒင်း'	'Grace Abounding'	ဂျူအာနား	Juana
ဂရန့်	Grant	'ဂျက်ကော့ တွန်ဆန်'	'Jacob Tonson'
ဂရန်ဒီး	Granville	ဂျစ်ဂမီဒေါ်ဂျီဝန်ချွယ်	Jigme Dorji Wangchuk
ဂရပ်တန်နက်ဇာ	Grstanesvara	ဂျန်ဆီ	Gyantse
ဂရပ်ဒိုရိုနီး	Graphophone	ဂျန်ဒါ	Gyanda
'ဂလီးနင်းအင်ဆိုင်ယေင့်'	'Gleaning in Science'	ဂျွန်း, မာတင်	Jones, Martin
ဂလူဒီနမ်	Glucinum	ဂွာကီ	Guaqui
ဂါနီ, ဆာဂိုးဇွာသီ	Gurney, Sir Goldsworthy	ဂွာပူရီ	Guapure
ဂါဂျူးလပ် လျူကိုတစ် လျူကိုတစ်	Garrulus Leucotis Leucotis	ဂွာလီယာ'	Gwalior
ဂါဂရစ်, အော့တိုဂျွန်	Guerricke, Otto Von	ဂွန်သလိုး ဟိမေးနိပ် သေ ကောဆော	Gonzalo Jimanez De Quesada
ဂီရနာ	Girnar	ကောလာရိုတီးနီးယား ဖရက်တီဂျီနား	Sclerotinia Fructigena
ဂွနာင် ဗာတူဝါ	Gunaung Batur	ကောလာရိုတီးနီးယား လာဇာ	Sclerotinia Laxa
ဂွနာင် အဂေါင်	Gunaung Agaung	ကော်နား	Skeena
ဂယ်လီကရက် စီနီရီးယား	Gallicrex Cinerea	တေးကျွယ်ယေးစီအီး	Serculiaceae
ဂေါ့တလော့, ဗာနာ, အေဗရာဟမ်	Gottlob-Werner, Abraham	တော်နီး	Seenie
ဂေါ်ဒင်, ကက်သရင်း	Gordon, Catherine	စတိုးရိုက်မက်ထရီ	Storage Battery

အသံလွယ်အမည်

တောကိတ်ဖြူပွင့်စိမ်းစိမ်းစိမ်းစိမ်း	Stephygyne Diversifolia	ခိန် လှက	St. Luke
လက်စီလိုကော့ဆိုင်း	Stephylococci	ခိန် အေးကျင်	St. Etienne
စတောက်	Stout	ခိန် အွန်ဒေး	St. Andre
တော်ကော	Stenskar	ဆာကီ, ဂျ	Saki, J.
တော့, အယ်, ဒွလီ	Stamp, L. Dudley	ဆာဂွန်	Sargon
ထေ့ဂိုက်	Strike	ဆာဂင်နီးယား-ပီးဒမူန့်	Sardinia-Piedmont
ပေရီး	Spree	ဆာရာတော့	Saratov
ပေရင်ဒီး	Springfield	ဆီမီယွန်	Simeon
ပေါက်လိုင်ဇင်	Spegeleisen	ဆီယာဂျီ ဝဟာဂျီလျက်	Sergei Diaghilev
ပိုင်စီလာ	Spirilla	ဆီလီယပ်	Sylvius
ပိုင်စိုက်	Spirochates	ဆီလီ	Scilly
ပိုင်ယား ကသီစရယ်	Speyer Cathedral	ဆီးနေး	Senes
ပစ်, ပီလျ	Smith, William	ဆီမိုက်	Semite
စိန်နီဒီပေးမီး	Siconiiformes	ဆီးယား ဝါ လာ ဗယ်ရင်ဒရီ	Sieur De La Verendrye
ဇူလာတန် ဗဟာဗူး	Sultan Bahadur	ဆူကရေ	Sucre
ဇေဗူး	Cebu	ဆူမာရီးယန်း	Sumerian
စင်ထရိုပတ် ဆိုင်နင်ဆစ်	Centropus Sinensis	ဆေလာဇောင်း	Tsela Dzong
စင်ထရိုပတ် ဗင်ဂါလင်ဆစ်	Centropus Bengalensis	ဆော့ကာ	Soccer
ခိန် ဂရက်ဂရီယို	St. Gregorio	ဆော်လင်နမ် နိုဂရမ်	Solanum Nigrum
ခိန် စစ်ကစတပ်	St. Sixtus	ဆိုဇာလာ	Sofala
ခိန် ဆောဗရန်း	St. Sevrin	ဆိုရာ	Sora
ခိန် တိုမေး	St. Thome	ဆက်ခလာ ဝဲ	Sadler Wells
ခိန် ဗာဗရာ	St. Barbara	ဆင်ဂျီဂျူနမ်	Singidunum
ခိန် ဗွန်နီဗေ	St. Boniface	ဆောင်လစ်ဂနာ ဗောင်းဂါး	Sonlisgana Vonsga
ခိန် မိဂွယ်	St. Michel	ဆိုင်းအွန်ဟူး	Sai Ong Hue

ကသံလွယ်အမည်

ဆန်ဖက်ဆီယာနို	San Cassiano	တဲလဗျိုက်-ဝှီးလာ၊ ဂျေ	Talboys-Wheeler, J.
ဆန်ဆီဗတ်စတီယာနို	San Sebastiano	တက်တိုးနစ်	Tectonics
ဆန်ဆယ်လဗာတော	San Salvatore	တက်တြာမီလီ ချူဒီဇလိုရာ	Tatrameles Nudiflora
ဆန်ဆမ်၊စီ၊ ဂော	Sansom, C.A.	တင်ပယ်၊ ဆာရစ်ချုတ်	Temple, Sir Richard
ဆန်တာ မာတာ	Santa Marta	တင်ပယ် ခူ ဂေါ့	Temple Du Gout
ဆန်ပို	Tsangpo	တန်ကျော်	Tanjore
ဆန်မိုက်ကယ်	San Michele	တိန်းဂွ၊ ထိပ်(ဗျ)၊ ဘာ	Tainsh, H.R.
ဆန်လုကာ	San Lucar	တပွိုကရတ်	T'ammikarat
ဆန်း	San	တုန်တဇာ	Tundezha
ဆမ်ပင်း	Sampeng	ထရေး	Trail
ဆမ်ပင်း	Sumbing	ထပိုင်မောင်းတိန်း	Trimountaine
ဆယ်နုတ်ပါ	Somnathpur	ထရန်စကွီးနီးယား	Transconia
ဆွစ် ကွန်ဖက်ဒရေးရှင်း	Swiss Confederation	စရော့ပစ်ကယ် ဗယ်ရီ ဗယ်ရီ	Dropsical Beri-beri
ဇာကူး၊ ဇွမ်း၊ ဂွန်းဆာလဗက်ဂွ	Zarco, Joas Goncalves	ခရိုင်၊ ဗယ်ရီဗယ်ရီ	Dry Beri-beri
ဇွန်ဒက်	Zundert	ခလာရေး	Delarey
ညီဇင်းစကီး	Nijinski	ခလတ်	Dalat
ညေးရဲ	Nyeri	ခါရင်ပယ်	Dalrymple
ညွန်ချူ	Nyang Chu	ခါလဗေးရှား	Dalmatia
တပတီ (တာပီ)	Tapti	ခါဂ ပါးရှား	Daoud Pasha
တာရှိုချော့ရှင်း	Tashi-Cho-Dzong	ခါရီးယင်း	Darien
တီတီကာကာ	Titicaca	တီ	D
တီယန်တလာ	Tian Tala	တီစီကာရင့်	D.C. Current
တိရူချီရာပလီ	Tiruchirapalli	တီဗစ်	De Wet
တူးရနေး	Tournai	တီဗန်	Dibang
တေးဖပ်	Tephus	တီယန်	Dihang

အသံလွယ်အမည်

စွယ်စုံ၊ အက်ဇာ	Doubleday, Abner	နီယာဆင့်	Niacin
ဘေး၊ ဖရနီးစ်	Day, Francis	နီမန်း	Niemen
ဝယ်လဗားဂျီးယား၊ ဒိုဗားတား	Dalbergia Ovata	နေယက်	Nayyak
ဝဲဂီး	Dago	နေမေပ်၊ ဂျိမ်း	Naismith, James
ဝဲလဗတ်၊ ဇနီး	D'albert, Jeanne	နိုဘဲဆို ကော်မနေ	Nokeo Koumane
ဝဲလဗတ်၊ ရှားလော့	D'albert Charlotte	နိုဗား၊ ဇနီးဇော့ဇက်	Noverre, Jean-Georges
ဒေါ့ဂါ ဂဒဝလီ	Dodda Gadavalli	နက်ရှ၊ ဝိုး	Nash, Beau
ဒေါ့ဂါ ဝဿဝန	Dodda Vasavanna	နင်း	Nimes
ဒိုးကျ	Doge	နေဘင်စာဇေး	Nong Serrai
ဒိုးဗရုဂျ	Dobruja	နန်းတရတ်	Nantarat
ဝက်တစ်ကေစီတီး	Daticacae	နန်းရှိုင်	Nun Buoy
ဝက်ရှနက်	Deshnev	နျူဂျင်, ..	Nugent, Jane
ဒေါက်ဂလ်၊ ဆာတောမတ်	Douglas, Sir Thomas	ပရူးနပ် အာမေနီယားကား	Prunus Armeniaca
ဒိုင်ဆိုကလီရှန်း	Diocletian	ပရိုဗီလော့	Pribilof
ဒိုင်ဆိုနီယာ မက်ဆီပူလာ	Dionea Muscipula	ပလားဆား ၈၈ တိုးရိုး	Plaza de Toros
ဒီဗ္ဗရာဇာ	Deb Raja	ပလားဆား ၈၉ မေယို	Plaza de Mayo
ဒမ်ဗိုဗစ်ဇား	Dambovitza	ပလေခါနေ့	Plekhanov
ဒျူးဗယ်ရီ	Dew Berry	ပလော့ဇမ်	Plovdiv
ဒွန်ဂျန်	Don Juan	ပါဗျိုကို	Pacheco
ဒွမ်	Dom	ပါဆပ်	Pasig
နာဗား	Navarre	'ပါနေ့ပတီကျွန်'	'Panopticon'
နာဗွါ (နရဗွါ)	Nerbudda	ပါပေးဗား ဆွမ်နီဗာရမ်	Papaver Somniferum
နီပီအန်း	Neak Pean	ပါဗလိုဇာ၊ အနွာ	Pavlova, Anna
နီဂရိုက်	Negroid	ပါရာလိုက်တစ် ဗယ်ရီဗယ်ရီ	Paralytic Beri-beri
နီနွန် ဝါ လန်းကလို့	Ninon de Lenclos	ပါးဆိုလီ	Paoli

အသံလွယ်အမည်

ပိ (မြစ်)	Peace (River)	ပွားတိုး ၁၁ ဆော	Puerto Del Sol
ပိကူး ဝှစ်ပွား	Pico Ruivu	ပွားတိုး အယာကူချို	Puerto Ayacucho
ပီတာပင်	Peter Pan	ပွန်တဲဘီရိုယောစီဘီး	Pontederiaceae
ပီတာဗာရာ	Peterborough	ပွန်ပီချယ်ရီ	Pondicherry
ပီဗူးကျား	Perugia	ပွန်နက်ခါး	Punakha
ပီလီကာ	Pilica	ပရီးဆရပ်ဆရာ	Friedrichsruh
'ပီးလဂရင်း ပရီးဂရက်'	'Pilgrim's Progress'	ပရော့ဇလ်	Frejus
ပုအာဗော့ယာဗိုကို	Purbotjaroko	ပရို	Faro
ပူနို	Puno	ပရန့်-ကွန်တေး	Franche-Comte
ပေါ်တိုဆန်တို	Porto Santo	ပရန့်ဇွကပ် လီနပ်	Franciscus Linus
ပေါ်လီတီကယ် အီကိုနိုမီ	Political Economy	ပရန့်ဆွာ မာရီ အာဗွေး	Francois Marie Arouet
ပေါတီသရတ်	P'ot'isarat	ဖာစီအိုလ်	Phaseolus
ပေါအစ် လာ ပရယ်ရီ	Portage La Prairie	ဖာစီအိုလ် ဗာလဂါရစ်	Phaseolus Vulgaris
ပေါလဒါ	Polder	ဖာလမ်နိုတ်တင်း ဗယ်ရီဗယ်ရီ	Fulminating Beri-beri
ပေါလက်, ဆာအမ်ပီယက်	Paulet, Sir Amias	ဖီစီဩလိုဂျစ်ကယ်-ကင်မရူတြို	Physiological - Chemistry
ပို့တလန်ဆီးမင့်	Portland Cement	ပူနန်း	Funen
ပိုတိုးပို	Poopo	ပို့ ဇိန်ကျော့	Fort St. George
ပက်ဇတန်	Paestan	မိုးကင်း, မီဗွယ်	Fokine, Michel
ပက်ပီလီအိုနိုက်တီး	Papilionoidae	ပက်ပရော့ဇင်း အော့ ဗိုဗီးဗီးယား အင် နျာဆာလန်း	Federation of Rhodesia And Nyasaland
ပိုက္ကနိုနိုတီး	Pycnonotidae	ပျာ့ ဝိုခန်	Pya Bodin
ပိုက္ကနိုနိုတယ် ကေဗာ	Pycnonotus Cafer	ပွန်ဗူး	Funchal
ပိုက္ကနိုနိုတယ် ကိုကူဆပ် ပီဂျူအင်ဆစ်	Pycnonotus Jocusus Pegucnsis	ဗကာတာ	Bacata
ပိုက္ကနိုနိုတယ် ဗလန်ဗော်ပီ ဗလန်ဗော်ပီ	Pycnonotus Blandfordi Blandfordi	ဗဆီလီက	Basillica
ပိုင်နိုဗျာဆင်	Pyridoxin	ဗရာဗန်	Brabant
ပတ်ခ ဘို, အက်ဥင်	Pascoe, Edwin	ဗရုဗီ	Brooksby

အသံလွယ်အမည်

ဗရူးနေ့	Brunci	ဗီယင်ကျွန်း	Vientiane
ဗရတ်ဘယ်ဘိုရို	Brattelboro	ဗီလန်	Wieland
ဗရင်ဂါဗန်	Brindaban	ဗု	Bug
ဗရင့်ဗေဗဲတဲ	Brünsbüttel	ဗူဗွေ	Bouche
ဗရောင်း၊ ဂျေကော့ဂင်	Brown, J. Coggin	ဗူးကား	Bucur
ဗရစ်ဂျူတောင်း	Bridgetown	ဗူးခနာ၊ ဟန်းဇ	Büchner, Hans
ဗရန်ဒင်ဗာဂျာတို	Brandenburger Tor	ဗူးခနာ၊ အက်ဗွပ်	Büchner, Eduard
ဗရန်ဒန်	Brandon	ဗူးဗွန်နေး	Bourbonnais
ဗလာဂမ်	Balagami	ဗူးဗွန် လာဗွန်ဗို	Bourbon L'archanboard
ဗလူး ဗယ်ရီ	Blue Berry	ဗူးရဇ	Bourges
ဗလက်တောင်း	Black Town	ဗေဇဘော	Base Ball
ဗလက် ဗယ်ရီ	Black Berry	ဗေကင်၊ ဆာနစ်ကလတ်	Bacon, Sir Nicholas
ဗလင်တင်နီးယန်း	Valentinian	ဗေဗင်-ပိုဝယ်၊ ဗေဗတ်	Baden-Powell, Robert
ဗာဂလေ၊ လော့	Burghley, Lord	ဗေဗတ်ကတ် ဝီယေးဂို ဗိုသရီဂေ့ သေ ဆီးလာ ဘယ်	Velasquez, Diego Rodriguez De Silva Y
ဗာတူကော	Batukur	ဗေဗိုဗင်၊ လူဗစ်ဗန်	Beethoven, Ludwig Van
ဗာရစ်တို	Barito	ဗေဗာ၊ ကားလ	Weber, Carl
ဗာလင်တီနွား	Valentinois	ဗေဗိုနား	Verona
ဗာလစ်ပါဟန်	Balikpapan	ဗယ်ဗင်၊ အာနက်	Bevin, Ernest
ဗားဂတ်	Burgas	ဗယ်ရီဗယ်ရီ	Beri-beri
ဗားတွမ်း	Batum	ဗယ်ရီလီယမ်	Beryllium
ဗားလ	Basle	ဗယ်ရီလီယမ် အောက်ဆိုက်	Beryllium Oxide
ဗားလဗျ	Bulge	ဗယ်လီအာရီးယပ်	Belisarius
ဗားလဗူတတ်	Basle Stadt	ဗယ်လေ	Ballet
ဗီယာနာ	Viana	ဗဲ၊ အယ်လက်ဗွာဂရေဟမ်	Bell, Alexander Graham
ဗီယက်မင်း ပါတီ	Vietminh Party	ဗဲဗိုဇ်	Bell Buoy

အသံလွယ်အမည်

ဗဲရှိုက်	Beograd	ဗိုဗဲ, အယ်ဂျီ	Bonald, L. G.
ဗဲရင်, ဗီတွး	Bering, Vitus	ဗိုဗိုဗတ်ကျ	Borinage
ဗဲရွန် ရော့ဒေး	Baron Rochdale	ဗိုလတာ, ကောင့်အယ်လက်ဗရို	Volta, Count Alessandro
ဗဲလဂျီး	Belgae	ဗိုလစ်ဗား, ဆိုင်ယွန်	Bolivar, Simon
ဗဲလဆား	Welser	ဗိုဂီး	Boii
ဗဲလဖိုး, အာသာ ဂျိမ်း	Balfour, Arthur James	ဗို, နိုလ	Bohr, Niels
ဗဲလဖတ်	Belfast	ဗိုကလင်း, လူဒီနစ်ကလတ်	Vauquelin, Louis Nicolas
ဗဲလဖတ်လော့	Belfast Lough	ဗက်စကို ဝါ ဂါမ	Vasco da Gama
ဗဲလဗိုအာ, ဗက်ရှူး နူးညတ် ဒေ	Balboa, Vasco Nunez De	ဗက်စပါဆီယန်	Vespasian
ဗော့တန်	Boston	ဗက်စပူတ်ချီ, အမေရိဂို	Vespucci, Amerigo
ဗော့ဗိုဗီးယန်း	Bosnian	ဗက်ဆီနီယမ်	Vacinium
ဗော့ဗဲ, အယ်လက်ဗရော	Boswell, Alexander	ဗက်ဆီမာ, ဆာ ဟင်နရီ	Bessemer, Sir Henry
ဗော့ဂျ	Bougette	ဗက်ဆီမာ, အန်တိုနီ	Bessemer, Anthony
ဗော့ဂျာတ်	Baudouin	ဗက်ဆီလိုင်	Bacilli
ဗော့ဂျီး	Bordeaux	ဗက်တီးရီးယား	Bacteria
ဗော့လရှင်စတစ်	Bolshinstve	ဗက်ကျူလာ ဆိုင်လင်ဂရိုစတာချစ်	Betula Cylistrostachys
ဗော့လီဘော	Volley Ball	ဗက်ကျူလာ နိုဂရ	Betula Nigra
ဗော့ဟီးရီးယား ဗေရီးဂတာ	Bauhinia Veriegata	ဗက်ကျူလာ ယိုင်းရိုမဲရာ	Betula Papyrifera
ဗော့ဂျ, ဂျိုးဗော့	Borgia, Giovanni	ဗက်ကျူလာ ပူဗီဆင်း	Betula Pubescens
ဗော့ဂျ, ဆီဇာ	Borgia, Caesar	ဗက်ကျူလာ ပေါ်ယူလီပိုလီယာ	Betula Populifolia
ဗော့ဂျ, ရိုဂျို	Borgia, Rodrigo	ဗက်ကျူလာ ယူတီလစ်	Betula Utilis
ဗော့ရစ်	Boris	ဗက်ကျူလာ လူတီးယား	Betula Lutea
ဗို, ဆူဘတ်ချန္ဒရာ	Bose, Subhas Chandra	ဗက်ကျူလာ လင်တာ	Betula Lenta
ဗိုလတ် ပိုင်း	Voltage Pile	ဗက်ကျူလာ အယ်လနိုက်ဂီး	Betula Alnoides
ဗိုဂိုး	Bogor	ဗက်ကျူလာ အယ်လဗာ	Betula Alba

အသံလွယ်အမည်

ဗက်တျူလေဆီအိမ်	Betulaceae	ဗက်ကလန်, ဝီလျံ	Buckland, William
ဗက်ဒိုက်	Veddoid	ဗတ်ဂျက်	Budget
ဗက်ဗီလုံး	Babylon	ဗတ်ဂျက်, ဂေါ်လတာ	Bagehot, Walter
ဗက်သလီဟမ်	Bethlehem	ဗတ်ကောက်ဘော	Basket Ball
ဗဂ္ဂဒက်	Baghdad	ဗတ်ဆန်, ဆာတောမတ်	Batton, Sir Thomas
ဗင်တူရီ	Venturi	ဗိတ်လမ်	Beitlam
ဗင်တူရီမီတာ	Venturimeter	ဗုဒ္ဓဂယာ	Buddh Gaya
ဗင်တမ်, ဂျယ်ဒီမီ	Bentham, Jeremy	ဗန်ကူးဟား, ဂျော့	Vancouver, George
ဗင်ဆီလို့ကွမ်ဗင်း	Ventriloquism	ဗန်ကူးဟား (၂)	Vancouver
ဗင်ဟိုင်း	Ben Hai	ဗန်ဂေါက်, ဗင်းဆင်	Van Gogh, Vincent
ဗင်းဒေါ	Vandal	ဗန်ဂေါက်, ဘောဆို	Van Gogh, Theo
ဗင်းနက်, ဖလွိုက်	Bennett, Floyd	ဗန်ဂျာလူကာ	Banja Luka
ဗင်းနက်, ဆီဒွတ် အာနို	Bennett, Enoch Arnold	ဗန်ဆင်း, ရောဗတ် ဝီလဟမ်း	Bunsen, Robert Wilhelm
ဗင်းနက်ရှ, အက်ရှပ်	Benes, Edvard	ဗန်ညွန်, ဂျွန်	Bunyan, John
ဗောင်းဒေါ	Vonsga	ဗန်ဒိုက်, ဆာအန်တိုနီ	Van Dyck, Sir Anthony
ဗိုင်ဇင်းတိုင်အင်ပိုင်ယာ	Byzantine Empire	ဗန်ဗေလင်, ဟင်းဒရစ်	Van Balen, Hendrick
ဗိုင်တာစီအိမ်	Vitaceae	ဗန်အပ်, မေဂျာ	Van Erp, Major
ဗိုင်တစ်	Vitis	ဗန်း	Bearn
ဗိုင်ရှန်, ဆာဂျွန်	Byron, Sir John	ဗန်း, ဇူး	Verne, Jules
ဗိုင်ရှန်, ဂျော့ ဂေါ်ဒင်	Byron, George Gordon	ဗန်း, ရောဗတ်	Burns, Robert
ဗိုင်ရှိုက်	Bayreuth	ဗျူဗလီ	Bewdley
ဗစ်ဗတ်, တောတိုအက်ရှပ် လီယိုပိုလ် ဗွန် Bismarck, Otto Eduard Leopold Von		ဗျူဆီး, အန်တိုနီ	Bussy, Antoine
ဗစ်တာ ဝီမန်ဒျူအယ်	Victor Emmanuel	ဗျူလော့, ဖရီးဒရစ်	Wöhler, Friedrich
ဗတ်	Bath	ဗျန်းဆန်း, ဗျန်တော့ဒေ	Björnson, Björnstjerne
ဗတ်, ရန်ချတ်	Byrd, Richard	ဗြနုဓရဆူအင် (နုဓရသဝရ)	Phra Narasuen

အသံလွယ်အမည်

မြန်မာ	Phra Naret	မလင်ဒီ	Malindi
မြန်မာမိန်းမ	Phra Mahin	မလန်ဒါ	Malans
မြို့တော်၊ ကိုလံဘီယား	British Columbia	မဟာကမ်	Mahakam
မြောက်ပုဂ္ဂိုလ်	Brahmaputra	မဟာသျှက္ကရာဇ်	Maha Chakrapat
မွန်၊ ဆိုင်းရက်	Buenos Aires	မာကုရို	Mercury
ပျံ (ဗော်ယာ)	Buoy	မာတင်၊ အေ. ဝီ	Martin, A.C.
ပျိုင်း၊ စေတီ	Boyles, Robert	မာနာဆာစေတီ	Manasarowar
ပျိုင်း၊ ရပ်ချွတ်	Boyles, Richard	မာနာ	Marnay
ပျိုင်းယယ်	Beuel	မာမိုရေ	Mamore
ပုတ်စပ်	Budweis	မာမလ္လာရပ်	Mamalapuram
ပွန်ဟမ်း	Born Horn	မာရာကိုင်းစိုင်း	Maracaibo
တကရီအစ်	Bakri-Idd	မာရီ အန်တူးနတ်	Marie Antoinette
ဘီဂန်ဒါ	Bigandet	မာရေဂပ်တီ	Malegitti
ဘူတီယား	Bhotia	မာရေတူ	Martov
ဘောဂန်ဒီသီသီရီ	Bhoganandivisvara	မာရပ်ပဲ	Marduk Bel
ဘင်ဂျီ	Banjo	မာ - ဗာဗူ	Mer - Babu
ဘန်ဂျာ	Banger	မာသရီ	Madrid
ဘန်ဘိုင်မင်ဘ	Bambai Mumba	မာသယ်ဆား	Mar Del Sur
ဘွန်ဂျာ	Bonja	မာအပ်	Mer Api
မဂျလန်	Magelang	မိနက်ဆီ	Minaksi
မဂ္ဂလီ	Majuli	မိနန်ကဗော	Minankabau
မာနီပူရ	Manipur	မီဂဲ လိုဗေ့ သေ လောဂပ်တီ	Miguel Lopez De Legazpe
မဂ္ဂရာ	Madurai	မိနိုဗစ်၊ ဝီရာ	Minovitch, Borra
မဒေါနာ	Madonna	မိနိုရာ	Minoreh
မရီးယော့၊ ဘီ	Mariotte, E.	မီလနာ့၊ လော့	Milner, Lord

အသံလွယ်အမည်

မီးလမ်း၊ ရွာ ရပ်	Milbanks, Sir Ralph	မိုင်စ ကသီခရယ်	Mainz Cathedral
မီးလမ်း၊ အနွားအစွဲခဲလာ	Milbanks, Ana Isabella	'မစ္စတာစတန်ဆတ်'	'Mr. Standfast'
မူဆ တက်စတိုင်းလစ်	Musa Textilis	မစ်ဆိုလွန်ဂီ	Missolongi
မူအန်ခရင်း	Muang Khren	မဗ္ဗပဒေသ	Madhya Pradesh
မေထနာ	Meghana	မတ်ချက်	Marches
မေဆင်, ဖက် (ဖ)	Mason, F.	မတ်ဇီနီ	Mazzini
မဲ့ရာ ဒေ ဝီအော့	Madre de Dios	မန်းစတာကသီခရယ်	Münster Cathedral
မဲနမ်	Menam	'မန်းမရက်'	'Manfred'
မဲယား ဆူအေဝီကမ်	Mare Suevicum	မိန်းဂီး	Maingee
မဲလကမ်ပဲဂျစ်	Melcombe Regis	မွန်ပဲလီယေး	Montpellier
မဲသူ, တီး, အာ	Malthus, T.R.	မွန်ဂိုလို့က်	Mongoloid
မော့တော	Mostar	မွန်ဂိုး	Monreale
မော်ဂင်, ဝီလျံ ဂျီ	Morgan, William G.	ယူကလေလီ	Ukulele
မော်ဂိုယ	Morea	ယူတီလီတေးရီးယန်းနစ်ဇင်း	Utilitarianism
မော်လဒေအီးယား	Moldavia	ယူဒီမိုမီတာ	Eudiometer
မော်လပက်စတီး ဓကဗာ	Molpastes Cafer	ယူဂိုဗျား	Eudoxia
မော်လင်းဂိုး	Mollendo	ယူဂိုပိုက်	Europoid
မောရစ်, တီး, အို	Morris, T.O.	ယူး, ဆာဟင်နုရီ	Yule, Sir Henry
ပိုဒိုထရီးမာတာ	Monotremata	ယော့ယာကားတား	Jogjakarta
ပိုဟာမက် အလီဆက်စတိုမင်ဂျီဂျီ Mohammed Alisastromidjojo		ယတ်တလန်	Gottland
မက္ကမေဟန်, မေဂျာ	Mac Mahon, Major	ယန်တြာ	Yantra
မက်မားကူဟာ	Macferqueher	ယွန်ကတ်	Yungas
မိုက်ကယ် ပေလီယိုလိုဂပ်	Michael Palaeologus	ရာကာဆန်ပို	Raka Tsangpo
မင်ပိုဗစ်	Menshivik	ရာဂွန်	Razang
မောင့်အော်လီဖန်	Mount Oliphant	ရာဇဂျာန်	Rajasthan

အသံလွယ်အမည်

ရာဘင်ရှား	Ratisbon	လာဆေး	Lhatse
ရိကာဒို၊ ဒေးဗစ်	Ricardo, David	လာတွာ၊ တီး၊ အိမ်၊ ဝီ	La Tour, T. H. D.
ရီးဒို၊ ဒါ၊ မလက်တာ	Rio de Plata	လာဟက်	Lapaz
ရုဇ	Ruse	လာဟင်နုရီယက်	Lahenriade
ရုဇတ်	Rubus	လာအိုကေး	Laokay
ရူးမီယ	Rumelia	လီတို	Lido
ရူးဂင်း	Rugen	လီနာစာစီအီး	Linacaceae
ရယ်လီဒီး	Rallidae	လီအာ	Liard
ရော့ကင်ဟမ်	Rockingham	လီနမ် ယူစီတာတိုမံ	Linum Usitertissimum
ရော့စကို၊ ဆာဟင်နုရီ	Roscoe, Sir Henry	လူကန်၊ လော့	Lucan, Lord
ရော့ဖောမီးယား	Rauwolfia	လူဇင်းဗတ်	Luxenburg
ရော့ဖောမီးယား ဆာဟင်တီနား	Rauwolfia Serpentina	လူဝီ ခိုအယ်	Louis Riel
ရက်ချွင်	Wreck Buoy	လူးဇန်း	Louvain
ရိုက်၊ ဝရင့်လျိုက်	Wright, Frank Lloyd	လော့စ အယ်လဗို အက်တမ်ပစ် ပရိုဂျက်	Los Almos Atomic Project
ရိုက်ကင်ဗတ်	Richenberg	လော့၊ ဝီနာ	Law, Bonar
ရိုင်ဒိုရိုရုစီအီး	Rhizophoraceae	လော့ဗျူရီ	Lobpuri
ရယ်ဂီ	Rugby	လိုဂန်ဗယ်ရီ	Loganberry
ရှိုဂ်ယယ် ကောလိပ် အော့ အတ်	Royal College of Arts	လက်ဂန်	Lagan
ရှာချိုနစ်	Chamonix	လက်စတာရှိုဂ်ယာ	Leicestershire
ရှိုဂတ်ဆီ	Shigatse	လက် ဆာလမိတ်	Lead Sulphate
ရှက်တလန်	Shetland	လက် ပါရောက်ဆိုက်	Lead Peroxide
ရှက်တလေး၊ မဒမ်	Chatelet, Madame	လက်ပါး၊ ဂျီ၊ ဇပျူ	Lepper, G.W.
လက်ရှင်နားရီးယား ဗာလဂါရစ်	Lagenaria Vulgaris	လောင်ပရုဇန်	Luang Prabang
လာဂျာ	Lager	လိုင်ယဲ၊ ဆာချား	Lyell, Sir Charles
လာဂျန်	Lagern	လစ်တဲ အမေရိက	Little America

အသံလွယ်အမည်

လမ်းတံ ဓမ္မအား အော့ သ ပူးဝါး	Little Sisters of the Poor	ဦးတုန်း, ဆာချား	Wheatstone, Sir Charles
လတ္တ, ဖရန်	Lizt, Franz	ဝှမ်းထဲညို	Whistle Buoy
လန်ဒါ	Langport	'သင်္ကေတ'	'The Corsair'
လမ်းဗစ်	Lambis	'သင်္ဂယားအား'	'The Giaour'
ဝဇီရာဂုဓ	Vajirvudh	သထွဋ်ဗယ	Satrunjaya
ဝါတာဖို	Waterford	သသက်	Sasanka
ဗိဗယနဂါ	Vizayanagar	'သဘင်္ဂါနိဗ္ဗိတင်'	'Thirty Nine Steps'
ဗိဗေဝရ	Visvesvara	သုဗတ်	Subak
ဗီလဆန်, ဂျိမ်း	Wilson, James	သေလိနွာ	Sailendre
ဗု, ဂျွန်	Wood, John	သိုလေသို	Toledo
ဗူးဇတာ	Worcester	သွန်မဆင်, ဂျူး ဂျွ	Thompson, J.J.
ဝေါလော့ဂီယော့	Wallachia	ဟားဗီဂီဗီးနား	Herzegovina
ဝက်မင်တော တောင်ကျွ	Westminster Statute	ဟားဗီဂီဗီးယန်း	Herzegovian
'ဝက်မင်တောချိဗျူး'	'Westminster Review'	ဟီတာဖိုထရိုဖီ	Heterotrophis
ဝက် မယ်ရီဗယ်ရီ	Wet Beri-beri	'ဟီလခါလက်ဝေး'	'Hilder Lessways'
ဝင်ပိုဗာ	Wendover	ဟီလာ	Hilla
ဝင်ပိုဂန်ဂိုးဆစ်	Winnipegosis	ဟူးညော့စီ, ဂျွန်	Hunyady, John
ဝင်ဆွီ	Winsford	ဟူးဇတင်, ဝေါရန်	Hastings, Warren
ဝင်ဆရော့, ဂျွန်	Winthrop, John	ဟူးဇရီယန်	Hadrian
ဗိုင်းဗျူး, ဘီ, ဝေ	Y.W.B.A.	ဟူးလီဗာရီ	Haileybury
ဗိုင်းအမ်, ဗီ, ဝေကောလိပ်	Y.M.C.A. College	ဟဲလမက် ဝါ တားဇား	Helmut de Terra
ဗိုင်းအမ်, ဘီ, ဝေ	Y.M.B.A.	ဟော့ပကင်း, ဆာဖရက်ဂရင်ဂိုလန်း	Hopkins, Sir Frederic Gowland
ဝတ်မဟာထတ်	Wat Mahathat	ဟိုနိုးရီးယပ် အာကေးဒီးယပ်	Honorius Arcadius
ဝတ်မ် ကောလိပ်	Wadham College	ဟိုလဂေ့	Holyoke
ဝမ်း ကသီဇယ်	Worms Cathedral	ဟက်ဗရီဒီး	Hebrides

အသံလွယ်အမည်

ဟိုင်ဂရိုလ်းအင်နပ် ချီရူးဂတ်	Hydrophasianus Chirurgus	အလွန်းဆိုသေ ဆိုဇေခါ	Alonso de Ojeda
ဟိုင်ဂရို	Haiphong	အာကီယောလို့ဂျီ	Archaeology
ဟစ်တိုက်	Hittite	အာဒီအီဒီး	Ardeidae
ဟတ်ကယ်ဗယ်ရီ	Huckle Berry	အာဒီဆိုလာ ဂရေယီ	Ardeola Grayi
ဟတ်ဆန်, ဗေဏီ	Hassan, Benni	အာရမ်းယန်း	Arameans
ဟတ်တန်, ဂျီမ်း	Hutton, James	အာရီးကာ	Arica
ဟန်ကော့, ကောင့်တက်	Hanska, Countess	အား	Arles
ဟမ်မယ်	Hummel	အားစတား	Ulster
ဟမ်းပလိတ်	Home Plate	အားမား, ဂျင်း	Armour, Jean
ဟွမ် သေ ဆာအားဗေးထရူး	Juan de Saavedra	အားလပ်အီဒါး	Almeida
အကျူးဗယ်ရီဗယ်ရီ	Acute Beri-beri	အားလန်း	Aaland
အဆန်ဆိုး	Asansol	အီဆာဟက်ခပ်	Esarhaddon
'အညာသီဟန်'	'Anyathian'	အီဂျီကာစီဒီး	Ericaceae
အနာခါ	Anadir	အီလာနေ့	Illanos
အခဲလီနဲ ဂျီနီ	Adeline Genee	အီလက်ထရိုစကုပ်	Electroscope
အပေါ့ဆီနေစီဒီး	Apocynaceae	အီလက်ထရိုဗောရပ်	Electrophorus
အဗက	Abaca	အီလက်ထရွန် သီအိုရီ	Electron Theory
အဘား	Avar	အီးဇယ်	Ösel
အမားရူး	Amara	အီးလန်း	Öland
'အမေရိကန် ဆွစ်ဇာလန်'	'American Switzerland'	အေး	Ale
အလောခါ ဂူလာဂူလာ	Alauda Gulgula	အယ်ကဇတ်	Alcazes
အလောခါ ဗာနယ်	Alauda Vernayi	အယ်လရန်း ဝေ ကွန်ဒါး	Alphone de Condolle
အလောဒီဒီး	Alaudidae	အယ်လမိုက်	Elamite
အလက်ဇီယပ် ကွမ်နီနပ်	Alexius Comnenus	အယ်လင်, ရပ်	Allen, Ralph
အလျူမီနာ	Alumina	အော့ကနီ	Orkney

အသံလွယ်အမည်

အော့ကင်းလ်စ်, ဝေလဒ်	Auchinleck, Lord	အက်ရှူး	Asheville
အော့ကမာ	Osma	အက်-လာ-ရှုပယ်	Aix-la-Chapelle
အောင်တိုထရိုပီ	Autotropis	အိုင်ဟောနီးယား ကရပ်ဆီပီ	Eichhornia Crassipes
အော်နိုသိုရင်းကျူး အနွှာတီနပ်	Ornithorynchus Anatinus	အင်တရာယူဂွတ်	Intramuros
အော်လတီပလာနို	Altiplano	အင်ပိုင်ယာ မားကက်တင်း ဘုတ်	Empire Marketing Board
အေတြေလို့က်	Australoid	အင်ပင်တိုင် ဗယ်ရီဗယ်ရီ	Infantile Beri-beri
အောမန်ဇာ	Almanzor	အင်း, အက် (ဖ)၊ ဆီ	Eames, F. E
အိုဝစ်	Odipe	အိုင်, ဝီ, အိုင် (အင်ပီရီးယယ် ကင်မစ်ကယ် အင်ဒတ်ရေတြီး)	I.C.I. (Imperial Chemical Industries)
အိုပီယီတ်	Opiate	အိုင်အို	Io
အိုရှူးနိုး	Oruro	အိုင်းမား, ဗဲရှန်	Aimar, Baron
အိုရိုင်လီ, အီ	O' Riley, E.	အိုင်ရစ် ဗရီးစတီတ်	Irish Free State
အိုလဒမ်း, တီ	Oldham, T	အစ်ဂလောင်း	Iglau
အက္ကလာ	Acla	အစ္စကော	Isker
အက်ကတ်	Akkard	အိတ်ကမင်း, ခေါက်တာ	Eijkman, Dr.
အက်ကျူမူလေးတား	Accumulator	အန်းကောဝတ်	Angkor Vat
အက်ဗေဒင်, ဂျိုးဇက်	Aspdin, Joseph	အန်းကောသွမ်	Angkor Thom
အက်ဗဲရော့	Axelrod	အန်တိုဖက်စတား	Antofagasta
အက်တီမော်လော့ဂျီ	Etymology	အန်အရင်းကောင်တီ	Antrim County
အက်တမ်ဗုံး	Atom Bomb	အန္ဒရပ်စ် ခြော့စီ	Andrassy Strassy
အက်ဒလာ, လာရီ	Adler, Larry	အန္ဒရပ်ဒေသ	Adhra Pradesh
'အက်ဒင်ဘာရာရီဗျူး'	'Edinburgh Review'	အပ်ကာ	Oka
အက်ပီကယူရပ်	Epicurus	အပ်ယင်း ဝန်ချွယ်, ဆာ	Ugyen Wangchuk, Sir
အက်ဗိုဗေး	Ebbow Vale	အမ်ပရီယာ	Umbria
အက်ရှူးထရို-မာဒူရာ	Estre-Madura	အွန်ဇာ	Unzha